

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA 1877–1878

ZBRAL
EUGENIO CERIA

BiS 13

IZDAJA V SLOVENŠČINI
EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

13. ZVEZEK

IZDAJA V SLOVENSKEM JEZIKU

MEMORIE BIOGRAFICHE DI SAN GIOVANNI BOSCO

EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL
EUGENIO CERIA

13. ZVEZEK
1877–1878

salve

LJUBLJANA 2021

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL EUGENIO CERIA

13. ZVEZEK, 1877–1878

V SLOVENSKEM JEZIKU - EDITIO SLOVENICA

BiS 13

NASLOV IZVIRNIKA

MEMORIE BIOGRAFICHE DEL BEATO GIOVANNI BOSCO

RACCOLTE DA EUGENIO CERIA

VOLUME 13, 1877–1878

Società editrice internazionale, Torino 1932

Prevedel:	Valter Dermota
Uredili:	Stanislav Duh, Franc Podbevšek, Andrej Baligač
Jezikovi pregled:	Karmen Furlan, Stanislav Duh
Oblikovanje in grafični stavek:	Marjan Lamovšek, Bos&Graf
Izdal:	Salezijanski inšpektorat Ljubljana 2021
Tisk in založba:	Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada:	50 izvodov
Spletna izdaja:	www.donbosko.si/bis

Izdaja "ad experimentum".

Za tekstnokritično sklicevanje je merilo besedilo v izvirniku.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-36:929sv. Bosko J.
272(450)"18"

LEMOYNE, Giovanni Battista

Biografski spomini sv. Janeza Boska, ki jih je zbral Janez Krstnik
Lemoyne / [prevedel Valter Dermota]. - Ljubljana : Salve, 2012-<2018>

Prevod dela: Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco

Zv. 13: 1877-1878/ zbral Eugenio Ceria. - 2021
ISBN 978-961-289-102-2 (zv. 13)
COBISS.SI-ID 261096704

sv. Janez Bosko
duhovnik

Fotografija: Giuseppe Sartori, Turin 1878

PREDGOVOR

Ko je bil kardinal Nina državni tajnik, ga je papež Leon XIII. vprašal, kaj meni o don Bosku. Odgovoril je: »Ker me vaša svetost vprašuje, vam povem: menim, da ni navaden človek, temveč velikan z dolgimi rokami, s katerimi mu je uspelo stisniti k sebi ves svet.«¹ Točno in dobro povedano! Zgodovini ne bo težko pokazati, da je don Bosko prejel iz neba velikansko poslanstvo v korist ne samo enega naroda, temveč vsega sveta. Kot dokaz za to trditev lahko navedemo dejstvo, da so ob njegovi razglasitvi za blaženega padle vse narodnostne pregraje, kajti vsi narodi so ga poveličevali, kakor da bi bil njihov sin.

In zares se don Bosko kaže v Katoliški cerkvi kot predhodnik in prvoborec, ki naj bi povsod priklinal v življenje celo vrsto novih ali obnovljenih dejavnosti za širjenje Božjega kraljestva in za pridobivanje duš. Dvoje nadvse prožnih redovnih družb, ki se znata prilagoditi vsem modernim potrebam, v kakršni koli državni obliki in v vseh podnebjih, iz katerih so zrasle nove redovne družine, novi sistemi propagande, ki so jih marsikateri na začetku gledali z nezaupanjem, pozneje pa povsod posnemali, nove oblike verskega sodelovanja, navdihnjene od starih tretjih redov, a usklajene s časi in predhodniki Katoliške akcije, širjenje misijonske ideje, ki je proniknila v vse sloje družbe, popolnoma njegovi pedagoški postopki, ki so počasi zmagali nad prejšnjimi zastarelimi metodami, tiskarske šole za širjenje poljudnega verskega tiska, najrazličnejše ustanove v prid mladine v skladu s sodobnimi potrebami, vzbujanje duhovniških poklicev med že odraslimi mladostniki, nepoznane oblike bogoslužja, ki so vzbudile ogromno navdušenje med ljudstvom, brezštevilni prejemi svetih zakramentov in uvajanje zgodnjega prvega svetega obhajila, kar vse je potrdil papež Pij X. z besedami, ki jih je uporabljal don Bosko, duhovniški apostolat, ki ni navezan na politično služenje, pravoveren v odločnosti in prilagodljiv v izvajanju. To je kratek povzetek pobud, ki bodisi prihajajo naravnost od don Boska, bodisi da jih je on vneto podpiral in ima od njih korist ves svet, medtem ko jih pred sto leti ni bilo ali jih še niso poznali ali so jih pozabili ali imeli za neizvedljive in omejene na ozek krog. Kmalu se je tudi pokazalo, kake vrste apostol se je pripravljaval svetu, kajti prav letos poteka sto let, kar je don Bosko med svojimi gimnazijskimi

¹ *Positio super introductione causae. Summarium*, št. XVIII, § 17, str. 851. Rim, Tiskarna salezijanske šole 1907.

tovariši ustanovil družbo, ki jo je on poimenoval »družbo veselja« in v kateri ne moremo zadosti občudovati tako pravil, ki jih je narekoval, kakor tudi spretnosti, s katero jih je izvajal in s tem takrat sedemnajstletnik prehitel čase.

Ta trinajsti zvezek *Biografskih spominov* je pomemben prispevek k zgodovini našega blaženega. Obravnava dve leti njegovega življenja, to je leto 1877 in 1878. Obseg knjige presega pravšnje mero, toda če bi jo razdelili, bi ostala zvezka okrnjena, kajti dogodki teh dveh let se dobro ujemajo v isti okvir in je za tistega, ki jih bere, prijetno, ko lahko z enim samim pogledom zaobjame njihovo povezanost.

Dva dogodka sta v središču tega obdobja; eden se tiče salezijanske družbe, drugi pa Katoliške cerkve, se pravi prvi vrhovnega zbora naše družbe, drugi pa izročitev ključev vrhovne oblasti iz rok Pija IX. v roke Leona XIII. Prvi dogodek pomeni ogromen korak v razvoju don Boskove ustanove, drugi pa je po Božji previdnosti podelil don Bosku vlogo ne samo opazovalca, temveč tudi učinkovitega sooblikovalca. Ta dva osrednja dogodka so spremljali posli in tegobe, ki so si sledili brez prenehanja in polnili ure njegovih dni. Božji služabnik je trikrat potoval v Francijo in trikrat v Rim. Poslal je dva številna tropa salezijancev in dve jati sester v Južno Ameriko, kjer je odprl nove ustanove. V Italiji je ustanovil zavode v La Spezii, v Luccii, v Estah, začel zavod v Maglianu Sabinu in prevzel papirnico v Mathiju. Iz Morneseja je prenesel materno hišo hčera Marije Pomočnice v Nizzo Monferrato. Položil je temeljni kamen za cerkev sv. Janeza Evangelista v Turinu, organiziral salezijanske sotrudnike in začel izdajati *Salezijanski vestnik*. Vendar so to najvidnejše ustanove in dejanja.

Zaradi teh poslov ali hkrati s temi posli je cela vrsta dejavnosti zaposlovala njegovo prizadevnost, vendar tako, da nobeden ni prikrajšal drugega ali popolnoma pritegnil njegove pozornosti. Kdor bi hotel presoditi, do kake stopnje je prišla, rekli bi, don Boskova vsenavzočnost, naj sestavi časovni pregled vseh njegovih dejavnosti, ki jih pripovedujemo na teh straneh. Okoli določenega datuma naj razporedi vse dejavnosti, pobude in zaposlitve, ki jih je imel v rokah. Tako bo lahko občudoval delovanje človeka na toliko področjih, ne da bi pri tem trpela zavzetost za posamezno nalogo, ki je zahtevala zase vso pozornost, pri vsem pa ni izgubil oblasti nad samim seboj, temveč se je ves obvladoval. V tem popolnem samoobvladovanju in mirnosti se bo pokazala njegova nadčloveška krepost v trenutkih, ko je njegov duh, zaposlen s tisoč zamislimi, moral občutiti še grenkobo žolča, ki so mu jo povzročala zlonamerna nasprotovanja tako imenovanih dobrih. Nihče nikdar, tudi v najbolj kritičnih trenutkih ni ostal brez občutja nebeške vonjave popolnega Božjega moža, polnega Boga. Saj drugače tudi ni moglo biti, kajti v raznovrstni zunanji dejavnosti ga je nenehno vodil dih notranjega nadnaravnega delovanja milosti, ki je mili izliv Gospodovega duha.²

² Mdr 12,1.

Potem ko sem izdal že dva zvezka obsežnih *Biografskih spominov* in sem dodobra razložil način dela, ne bom še naprej izgubljal besed o tem predmetu. Spodbude starejših sobratov, ki so bili priče dogodkov, ki jih opisujem, pritrjevanja magistrov novincev, ki imajo vsak dan opravka z življenjem blaženega ustanovitelja, soglasje naših znanstvenikov, ki iz različnih razlogov segajo po teh zapiskih in jih odlikuje visoka strokovnost, mi zagotavljajo, da je pot, po kateri sem se odločil hoditi, prava, in mi svetujejo, da naj je ne zapuščam. Postopek pa je naslednji: osrediniti v vsakem poglavju vse dogajanje okoli osrednje misli, ki obvladuje čas in prostor, skrbeti za zgodovinsko verodostojnost pripovedi in jasen razpored dogodkov in prizadevati si za jasen izraz. Pri vsem pa vključevati v pripoved dragocene relikvije našega blaženega, bodisi, da jih je on sam zapisal, potem ko jih je izrekel, ali so jih zapisali tisti, ki so ga slišali na lastna ušesa. Don Boskov način govorjenja in pisanja nosi pečat govorice svetnikov, ki sicer ni okrašena z leposlovnimi lepoticji, je pa prepoln drugih veliko dragocenejših lastnosti, kot so čista prosojnost plemenitega duha in tista duhovna mehkoba, ki ji pravimo duhovno pomaziljenje. Salezijanski bralci čutijo v tej govorici utrip očetovskega srca. Zato bi bilo dvakrat nepravilno, če bi jih v tem razočarali.

Nedvomno ne bo nikoli dovolj velika skrbnost, da bi prikazali don Boska v njegovi popolni podobi. Njemu se od strani zgodovine ni treba bati. Nasprotno, kolikor bolj bomo poznali njegovo čudovito življenje, toliko bolj bomo razumeli, zakaj je vladajoči papež Pij XI., ki je imel srečo, da je mogel nekaj dni na začetku svojega duhovništva v družinski zaupljivosti bivati skupaj z njim *in facie Ecclesiae* [pred obrazom Cerkve], izrazil svoje zadovoljstvo. Z višine svojega papeškega prestola, s katerega objema celoten pogled na poslanstvo, ki ga je Božji služabnik udejanjil v svetu, ima veliko zadoščenje, da je po kratkem osebnem stiku pod skromnim videzom odkril človeka previdnosti, ki ga je Bog poslal našemu času.

Turin, 24. avgust 1931

Ta zvezek *Biografskih spominov* naj bi bil eden izmed darov, ki naj bi jih poklonili don Rinaldiju za njegov duhovniški jubilej, zlasti zato, ker sem njemu na ljubo prevzel to breme pisanja. Toda človek načrtuje, Bog pa izvaja. Ko posvečam to delo njegovemu spominu, izrekam iskren pozdrav tistemu, naj bo že kdorkoli, ki bo vstopil v vrsto don Boskovih naslednikov.

Turin, 8. december 1931

1. POGLAVJE

PRVI MESEC LETA 1877 V RIMU

DOMINIK SAVIO JE ZADNJEGA DECEMBRA 1876 v sanjah don Bosku dejal: »Oh, če bi vedel, kaj vse boš moral še prestati!« Leto 1877, katerega zgodovino začnemo pripovedovati, je bilo za Božjega služabnika polno težav in muk in mu je na že samo po sebi težavno pot nasulo veliko bodečega trnja, začeniši z zadevo konceptincev, ki je bila tudi vzrok njegovega potovanja v Rim. Tukaj bomo povedali samo najpomembnejše, drugo pa v posebnem poglavju, posvečenem tej temi.

Blaženi je odpotoval v Rim na novega leta dan zvečer. Spremljali so ga tajnik don Joahim Berto, duhovnik, ki naj bi prevzel vodstvo konceptincev, don Jožef Scappini, in Florencij Bono, aspirant pomočnik, doma iz Bielle, ki naj bi šel v Albano.

Don Scappini je bil prefekt v Lanzu, ko je blaženi njegovemu ravnatelju pisal naslednje pismo:

Predragi don Lemoyne!

Sveti oče mi je dal sporočiti, da naj se v čim krajšem času odpravim v Rim v spremstvu vsaj enega salezijanca, ki naj ga po svojem odhodu pustim tam. Razmišljal in molil sem, ali naj vzamem tebe ali don Scappinija, toda v tem trenutku bi tvoja odsotnost lahko škodila življenju v zavodu. Zato naj gre don Scappini. Obvesti ga in mu naroči, da naj uvede v delo don Porta, in to v štirinajstih dneh. Najpozneje 1. januarja 1877 se bomo z vlakom odpravili v Rim.

Med potjo se bova pogovorila o bremenu. Sveti oče nam bo povedal, kaj naj naredimo, in z Božjo pomočjo bomo stvari izvedli. Gre za zadevo konceptincev. Zadosti bo, če bo don Scappini prišel v oratorij en dan prej.

Pozdravi ljubeznivo vse sobrate salezijance, vse fante v zavodu v Lanzu in jim povej, da jih imam nadvse rad v Gospodu in da zanje molim. Želim vam vsem vesele praznike in srečno novo leto. Takoj ko bom v Rimu, bom prosil svetega očeta posebnega blagoslova za vas vse. Povej jim še, da nam Bog pripravlja obilno delo, veliko duš, ki naj bi jih reševali v Avstraliji, Indiji in na Kitajskem in da je zato potrebno, da vsi rastejo

v osebnosti, izobrazbi in kreposti in postanejo kmalu veliki, neustrašni misijonarji za spreobrnjenje vsega sveta.

Bog naj vas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. december 1876

Ko je don Scappini odhajal iz tistega zavoda, je bilo mogoče videti učinke vzgojne metode, ki jo je *verbo et opere* [z besedo in dejanjem] učil don Bosko. Fantje so jokali in prišlo je do ganljivih prizorov. Pri tem pa je bil don Scappini vse prej kot predstojnik širokih rokavov. Še več, ker je bil že po naravi zelo resnega značaja, je moral zaradi službe prevzemati neprijetne naloge. Kljub vsemu je bilo ob tej priložnosti videti, kako zelo so ga gojenci imeli radi. Predstojnika, ki zna zahtevati izpolnjevanje dolžnosti in izvajati strogo disciplino z ljubeznijo in dobrohotnostjo, njegovi podložni vedno ljubijo.

Po srečnem potovanju so ob pol dveh popoldne naslednjega dne prispeli v Rim. Gospod Aleksander Sigismondi jih je kakor po navadi popeljal v svojo hišo. Po kosilu je don Bosko v spremstvu gospoda Aleksandra odšel v palačo Caffarelli k msgr. Fioraniju, komendatorju Santo Spirito, tajnik in don Scappini pa sta šla stanovat v bolnišnico. Don Bosko se je nastanil pri gospodu Aleksandru. Don Berto nam z naštevanjem obiskov in brez vseh nadrobnosti pušča vsaj vtis, kako je Božji služabnik dobro izrabil svoj čas tisti mesec življenja v Rimu. Goto-vo bi tudi radi zvedeli, kaj je storil in kaj je povedal na tolikernih obiskih pri prelatih, prijateljih in na srečanju z uglednimi osebami klera in laikov. Ker pa nam ni dana bogato obložena pojedina, se moramo zadovoljiti vsaj z drobtinicami.

Po prvem vljudnostnem obisku je blaženi večkrat govoril z msgr. Fioranijem, ki je imel vedno ob strani svojega avditorja. Pogovor se je sukal predvsem o načinu, kako bi konceptince vključili v salezijansko družbo ali vsaj uskladili konstitucije enih s konstitucijami drugih. Zatem je monsinjor dal zapisati sklepe, ki naj bi služili za osnovo, in listino poslal don Bosku, da bi »v miru premislil« in ugotovil, ali ustrezajo njegovim zamislim, in bi dodal svoja opažanja. Iz tega lahko vidimo, da osnove, ki so jih postavili preteklega novembra, niso nič več veljale. Don Bosko mu je vrnil listino s svojimi opombami v nedeljo 7. januarja. Trinajstega januarja sta se ponovno sestala in – kakor piše tajnik – »samo na videz ohranila zamisel svetega očeta«. Zatem je blaženi monsinjorju komendatorju poslal naslednje pismo:

Velečastita ekszellenca!

V preteklih dneh sem temeljito preudaril sedanje stanje konceptincev in sem se lahko prepričal, da moja dobra volja ne more sprejeti cilja, ki si ga je postavila uglednost glede na častite želje svetega očeta.

Če bi po mojem prihodu v Rim takoj skušali uresničiti prvotni načrt, bi mogoče dobili za to razpoložene in pripravljene duhove.

Sedaj je prišlo do tako velikih razhajanj in nasprotovanj v hotenjih, da mi ne preostane drugega kot ponudba zgolj verskih uslug, če bi ta predlog naletel na papeževo odobritev.

Don Scappini vam bo osebno povedal, kar bo potrebno.

Za dva dni moram oditi v Albano in Ariccio in se bom vrnil prihodnji četrtek.

Vedno pripravljen na uslugo vas pozdravlja

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 15. januar 1877

Pij IX. je zvedel o poteku razgovorov od don Boska samega in je v avdienci monsinjorju Fioraniju izrazil željo, da bi videl tisto pismo. Prelat mu ga je izročil. Sveti oče ga je prebral in vzkliknil: »Ubogi don Bosko! Veliko je že, da je voljan sprejeti duhovno vodstvo konceptincev. Storil je, kar je mogel. Toda recite mu, da mu bom naklonil lep dar.« S temi besedami je papež hotel povedati, da don Bosko ne želi prevzeti vodstva konceptincev, je pa pripravljen storiti usluge samo zato, ker se čuti obvezanega.

Po ponovnem sestanku so konceptince zbrali v navzočnosti msgr. Fioranija in hišnika ali župana, kakor so ga oni imenovali. Don Bosko je razložil odredbe svetega očeta, kakor mu jih je sporočil po monsinjorju; se pravi, daj bi monsinjor prevzel skrb za materialno in don Bosko za duhovno plat. Vendar je značilno, da je dal papež še istega popoldneva poklicati msgr. Fioranija, mu izročil obljubljeni dar za don Boska – vsoto dvajset tisoč lir – in mu naročil, da naj don Bosko prevzame tako duhovno kakor materialno vodstvo konceptincev. Monsinjur je odvrnil: »Storili bomo vse, da se bosta uskladili obe strani.« Papež mu je dejal: »Recite don Bosku, da dar nima nikakršne zveze s konceptinci, in upam, da bom mogel storiti še veliko več za njegovo družbo.« Tako je mogel blaženi po svoji volji razpolagati z darom. Don Rui je poslal listek brez podpisa in brez datuma: »Prejel položnico za dvajset tisoč frankov za Jožefa Rossija. Poskrbi, da boste denar čim prej porabili, največji delež pa naj dobi Rossi, če mu je to potrebno. O Božji previdnosti ne delamo zapisnikov.« Rossi je bil oskrbnik v oratoriju. Priporočilo, da naj denar čim prej izdajo, in vprašanje, ali ga Rossi potrebuje, so don Boskove šale. Preveč dobro mu je bilo znano, kakšni dolgovi so težili hišo.

Msgr. Fiorani je don Boska pisno obvestil o potrebi, da bi osebno obiskal laiškega predstavnika Santo Spirito in pripisal: »Če boste pred srečanjem prišli k meni, bi vam dal nekaj nasvetov.«¹ Don Bosko je takoj obiskal predstavnika, ki ga je ljubeznivo sprejel, vendar nam ni znano, ali je prej šel po navodila. Tri tedne pozneje se vrnil k istemu gospodu, ki ga je nadvse ljubeznivo sprejel in se ponudil, da bi ga povedel k svojemu nasledniku v upravi bolnišnice. Novi poverjenik je bil knez Paolo Borghese, ki je takoj, ko je zagledal Božjega služabnika, vzkliknil: »Don Bosko me pozna od malih nog. Jaz sem mu ministriral pri sveti

¹ Dodatek, št. 1.

maši.« V spremstvu don Scappinija se je vrnil h knezu, preden so se konceptinci zbrali za volitve vrhovnega sveta. Na kneza sta čakala od 11. do 12. ure, vendar ga ni bilo. Nato se je odpravil k msgr. Fioraniju in začeli so volitve kapitlja z imenovanjem vrhovnega predstojnika, ekonoma, nadzornika bolniških sob in magistra novincev.

Preidimo sedaj k poročilu o papeških avdiencah. Potem ko je don Bosko zaman pričakoval povabilo za obisk v Vatikanu, je na svojo roko šel tja 9. januarja dopoldne. Ko ga je msgr. Macchi, mojster papeške kamere, zagledal v papeški predsobi, mu je dejal, da ni prijavljen za avdienco. »Pa vendar,« mu je don Bosko odgovoril, »moram govoriti s svetim očetom. Drugi prihajajo sem zaradi lastnih interesov, jaz pa prihajam zaradi papeževih.« Ko je bil pred papežem, mu je ta dejal: »Toda zakaj čakate toliko časa, da pridete na razgovor?«

»Ker je treba prestati toliko muk, preden more človek priti v vašo bližino.«

Tedaj je papež pogledal mojstra papeške kamere, kakor bi ga hotel vprašati, zakaj to. Toda don Bosko je hitro nadaljeval: »Sveti oče, vsako odlašanje je za našo zadevo usodno.«

»To je zadosti,« je dejal papež in se zadržal z njim na samem. Don Bosko je imel drugo zasebno avdienco 11. januarja ob pol šestih popoldne. Trajala je približno pol ure. Deset dni pozneje je proti večeru imel tretjo zasebno avdienco, tokrat v čisto posebnih okoliščinah. Don Bosko je čakal kakih petnajst minut, da je papež odpustil kardinale, ki so bili pri njem, legel v posteljo zaradi močnega prehlada in dal skrivaj poklicati Božjega služabnika; sprejel ga je leže v postelji in mu dejal: »Don Bosko me je predčasno dobil v postelji.« Takoj sta se začela pogovarjati o konceptincih. Med drugim je blaženi dejal papežu, da prevzema samo duhovno vodstvo.

»Ne, prevzemite vse,« je odvrnil sveti oče.

»Z msgr. Fioranijenm sva se tako domenila.«

»Nikakor ne,« je odvrnil Pij IX., »msgr. Fiorani ni papež.«

Božji služabnik je odhajal od tam osupel kakor le redko ob kaki nesreči. Ves zamišljen in tih je šel po stopnicah. Tajnik, ki je stopal ob njem, si ni upal odpreti ust. Šla sta sedet v predsobo kardinala Simeonija, po smrti njegove eminence kardinala Antonellija, novega državnega tajnika. Tam je dobri oče uprl oči v svojega spremljevalca in ves iz sebe od ganjenosti dejal: »Sveti oče je v postelji in njegova postelja je tako nizka in bedna kakor naših fantov. Na tleh ni nobene preproge, kamor bi lahko položil bose noge. Tlak je iz žgane opeke, ki pa je tako obrabljena in razpadla, da moraš biti prav previden, da se ne spotakneš. Zato me je papež, ko sem se mu bližal, vedoč, da slabo vidim, opozoril: »Stopite previden, po tej strani, kajti tam je nevarno, da se spotaknete.« O tej tako nenavadni avdienci je don Bosko z zelo značilnimi besedami poročal naslednji dan don Rui: »Dobro si zapomni. Sveti oče je bil v postelji, ker se je slabo počutil.

Odpovedal je vse avdiience, samo poveljnik nagajivcev je smel vstopiti in ostati pri njem skoraj tri četrt ure.«

V prvi avdienci je papež začel z dovtipom, ki nam kaže njegov odnos in don Boskovo stališče do neke *salebrosa quaestio* [zasoljene zadeve]. Dostikrat je njegova bistrovidnost Piju IX. navdihovala določene domislice, polne ironije in globokega pomena. Papež je rekel don Bosku:

»Ali že veste, da imamo enajst Božjih zapovedi?« Don Bosko se je začudil, papež pa je nadaljeval:

»Kdor trdi, da so Rosminijeva dela prepovedana, smrtno greši. Toda to zapoved so skovali brez moje vednosti. In kaj pravite vi?«

»Menim,« je odvrnil don Bosko, »da ne bo veljala, dokler je vaša svetost ne bo potrdila.«

»Pa vendar,« je nadaljeval papež, »so to naredili brez mene v Turinu.«

S to domisljico je hotel papež namigniti na opozorilo v turinskem škofijskem koledarju. Sveta kongregacija za indeks je 26. junija 1876 v pismu, naslovljenem na nadškofa v Milanu, kjer se je ponovno razvnela razprava za in proti filozofu iz Rovereta, ponovila ukaz, »da naj ohranijo popoln molk o delih pisatelja Antona Rosminija in da ni dovoljeno izrekati nikakršnih kazni verskega značaja glede vere in zdrave moralnosti del in osebe Rosminija, smejo pa svobodno razpravljati v mejah filozofskega razglabljanja o načinu, kako naj razlagajo različne tudi verske resnice.« Tako dobesedno pravi imenovani dokument. Sklicujoč se na ta odlok, je bilo v koledarju zapisano: »Zato proti papeškemu odloku, ki ga je izdala Kongregacija za indeks, težko grešijo tisti, ki trdijo, da so dela Antona Rosminija, o katerih govori *Dimittantur* Pija IX. z dne 3. julija 1854, nevarna.« V potrditev povedanega navajajo avtoriteto msgr. Ferrèja, škofa v Casaleju, ki v pismu 26. aprila 1876 *ad Praepositum N. N.* [Predstojniku N. N.] piše: »Preteklo je že dvajset let, odkar sem v semenišču ukazal poučevati rosminijanske teorije, in sem ugotovil najsrečnejše uspehe tako v znanju kakor tudi v pobožnosti.«

Tukaj se vprašajmo: kaj je don Bosko zares menil o teorijah velikega Roverčana? Don Bosko, kateremu ni ušlo nič, kar se je zares tikalo koristi Cerkve, je to veliko vprašanje gledal bolj s praktičnega kot spekulativnega stališča. O njem in škofu iz Casaleja je nastala cela zbirka anekdot, ki odlično kažejo njegovo globoko prepričanje v tej zadevi. Ta prelat, zares učen in pobožen mož, je naravnost oboževal Rosminija in njegovo filozofijo. Naj ne bo nespodobno, če rečemo, da je bil nor nanj. Don Bosko je cenil v Rosminiju svetost duhovnika, še zdaleč pa tega občudovanja ni delil z njegovo filozofijo. Škof, ki je imel don Boska nadvse rad, je večkrat skušal z njim začeti razgovor in ga potegniti na svojo stran ali vsaj iz njegovih ust izsiliti kako naklonjeno sodbo za filozofsko šolo, ki mu je bila tako zelo pri srcu. Don Bosko pa se mu je v želji, da bi se izognil nevarnosti, da bi mu ugovarjal, vedno izmuznil in spretno zasukal pogovor na kaj drugega. Enkrat

samkrat, ko je bil postavljen ob zid, se je rešil napada z besedami: »Glejte monsinjor, jaz nisem filozof in zato nisem sposoben, da bi mogel vzdržati v tovrstnem pogovoru. Toda stvar, ki je zame gotova, je ta, da je mogoče a priori dokazati Božje bivanje, kakor hočejo to rosminijanci, nemogoče. Zato vrojena ideja o biti odpade sama po sebi.« Navadno pa se je izmaknil s kakim izgovorom.

Tako je na primer nekoč, ko ga je monsinjor obsipaval s svojimi filozofskimi razlogi proti tistim, ki so trdili, da Rosmini ni učenec svetega Tomaža Akvinca, izrabil prihod don Francesie in mu smehljaje se dejal: »Odlično, prišel si ob pravem času. Poslušaj, kaj pravi msgr. Ferrè. Jaz ničesar ne razumem. To so stvari, ki me silijo v spanec. Mogoče boš ti razumel kaj več.« Ob drugi priložnosti ga je škof povabil na kosilo v svojo palačo v Casaleju. Pri mizi so sedeli tudi vsi kanoniki in don Bonetti ter don Bertello. Komaj so sedli, že je bilo slišati slivospeve rosminijanskim naukom. Don Bosko je molčal, kanoniki so odobraval,i, nekdo je izzival don Bertella, ki je modro molčal, čeprav se je razumel na filozofijo, saj jo je poučeval. Sam monsinjor se je obrnil k njemu, ta pa se je, kakor je bilo v njegovem značaju, odločno izrekel za antirosminijanca. Razgovor se je silno razvnel. Dobri škof je bil ves zavzet z razgovorom, da je pozabil jesti. Da bi končali pravdo, so prosili don Boska, naj on pove svoje mnenje. »Da, da, povejte, don Bosko,« je zahteval tudi škof. Don Bosko je končno prekinil svoj molk: »Glejte, monsinjor, jaz se ne poglobljam v razloge ne ene ne druge strani. Če mi dovolite, bom povedal samo nekaj. Bi bil škof vesel, če bi zvedel, da njegovi kleriki zastopajo njemu nasprotno mnenje? Jaz gledam na vso duhovščino na svetu kot na veliko semenišče, ki mu je glava papež. Bi bil papež zadovoljen, če bi ti duhovniki, ali del teh duhovnikov zastopali načela, ki jih on ne sprejema? Sicer pa naj omenim, da moramo papeža tudi kot zasebnega učitelja visoko spoštovati in da je zelo primerno, da se uskladimo z njegovim načinom mišljenja. Tako se dobri otroci obnašajo do svojega očeta.« Navzoči so se čudili, škof ni rekel besedice in pravda se je končala. Zvečer je rektor semenišča don Bosku čestital za njegov odgovor, ki ga je on sam tolikokrat želel izraziti, vendar mu je za to manjkal potreben pogum. Je pa v veliko čast msgr. Ferrèju, da kljub razlikam v prepričanju njegovo spoštovanje in ljubezen do don Boska nista izgubila niti trohice, niti nista zmanjšala njegove pripravljenosti, da bi mu ob vsaki priložnosti priskočil na pomoč.

Če je don Bosko kdaj govoril o rosminijanizmu, je storil to edino zaradi uničujočih posledic, ki so prihajale iz razboritih polemik med duhovščino. Nikdar pa ni izrekel besedice, ki bi jo mogli razumeti kot očitek Rosminijevi osebi. Tisto, kar je on občudoval v Rosminiju, ni bil njegov filozofski sistem, za katerega se je imel za nepristojnega, temveč njegova svetost in duhovniški lik. Kako zelo ga je cenil, naj povedo naslednje besede: »Opat Rosmini se je izkazal globokega misleca, ko je kot filozof pisal svoja dela, vendar se je izkazal za globokega katoliškega filozofa, ko se je podvrgel sodbi cerkvene avtoritete. Pokazal je, da

je dosleden samemu sebi in da je spoštovanje do sedeža svetega Petra v njem dejstvo in ne samo govorjenje.² Rosmini je z globokim znanjem združil odločnost in ponižnost dobrega katoličana.³ Ne spominjam se, da bi kdaj videl kakega duhovnika, ki bi s takim prepričanjem in pobožnostjo daroval sveto mašo kot Rosmini. Videlo se je, da je imel živo vero, iz katere je vrela njegova krščanska ljubezen, milina, njegova skromnost in zunanje dostojanstvo.⁴

Drugo vprašanje bi postavili mi, vendar so ga že drugi postavili naravnost don Bosku. Nekega dne ga je tajnik zaupno vprašal, zakaj se je don Bosko toliko trudil, da je Pij IX. imenoval kanonika Gastaldija najprej za škofa v Saluzzu in potem za nadškofa v Turinu, čeprav je vedel, da je pripadnik rosminijanske šole in da je tudi izstopil iz rosminijanske družbe. Don Bosko naj bi po tem, kar je zapustil napisano njegov tajnik, takole odgovoril: »Glej, kanonik Gastaldi mi je večkrat zagotovil, da je zapustil rosminijansko družbo zato, ker nekateri njeni člani niso bili zadosti pokorni in zvesti papežu. Prav tako mi je zagotovil, da je opustil nekatere liberalne ideje, ki jih je zagovarjal, preden je postal rosminijanec. Poleg tega sem bil prepričan, da nam bo ostal vedno naklonjen. Toda kaj hočeš? Kakor hitro je potem postal turinski nadškof, je spremenil registre. Postal je zagovornik rosminijanizma, zasebno in javno je zagovarjal njegove privržence in nasprotoval nam, ker don Bosko ni hotel z njim zagovarjati njegovih idej. In don Bosko, daleč od želje, da bi se s kom pravdal, je raje trpel, kot da bi se sprl z njim, in obdržal svoje pasivno stališče.« Isto vprašanje so še tolikokrat postavljali tudi drugi. Leta 1878 so ga benediktinci pri svetem Pavlu povabili na kosilo za god njihovega patriarha sv. Benedikta. Ko so pri kavi govorili o turinskem nadškofu, je tiho poslušal, dokler ga ni nenadoma vprašal kardinal Bartolini, ali ni bil prav on tisti, ki ga je predlagal za ta sedež: »Da, eminenca. Na žalost sem bil prav jaz in sedaj se pokorim.«

Prve dni svojega bivanja v Rimu je don Bosko obiskal prosvetnega ministra. Za obisk je imel pomemben razlog. Prejšnja leta so opravljali izpite tisti, ki niso doktorirali, a bi radi poučevali v nižjih in višjih razredih gimnazije. Te odredbe pa niso bili veseli redni profesorji, ker ti ljudje niso redno obiskovali univerze; drugim spet ni bilo prav, da so te olajšave izkoriščali zlasti učitelji v zasebnih, se

² Don Boskovo pismo rosminijancu don Jožefu Fradeliziju 5. decembra 184. Takrat blaženi še ni osebno poznal opata Rosminija. Pismo je pisal štiri mesece potem, ko so dali na indeks dve znani Rosminijevi knjižici.

³ BOSCO, *Storia d'Italia*, IV. obdobje, 47. Pater G. B. PAGANI v monografiji *Il Rosmini e gli uomini del suo tempo* [Rosmini in ljudje njegovega časa], str. 257, št. 1, piše: »Iz zanesljivega vira vemo, da sta dva redovnika šla k don Bosku in ga skušala pregovoriti, da naj bi iz svoje *Zgodovine Italije* odstranil tiste besede. Častitljivi je odgovoril, da tega ne more storiti, ker so čista resnica.«

⁴ Besede, ki jih je don Bosko izrekel zadnja leta svojega življenja gospodu Vincenciju Tassu, duhovniku Misijona, in pozneje škofu v Aosti. Pismo msgr. Tassa patru Bernardinu Balzariju, vrhovnem« predstojniku rosminijancev 2. februarja 1909.

pravi katoliških šolah, in zato je bila težnja, da bi take izpite za vedno odpravili. Don Bosko pa je poskrbel, da so večkrat zasebniki, ravnatelji zavodov, profesorji in zlasti še njegovi kleriki iz vse Italije, ki pa niso izdali svojega poklica, pošiljali na ministrstvo veliko število pisem, v katerih so prosili za obnovev teh izpitov. Vsak je prosil v svojem imenu in navedel svoje razloge. Blaženemu je dvakrat uspelo v njegovem prizadevanju, kajti ob prošnjah tolikerih, ki so prosili za isto uslugo, se je ministrstvu zdelo primerno, da jim ustreže. Sedaj je Božji služabnik spet želel priti do lepega števila novih profesorjev. Minister Coppino ga je nadvse ljubeznivo sprejel. Don Bosko mu je pokazal, kako se veliko mladih nadarjenih fantov zaradi pomanjkanja sredstev ni moglo vpisati na univerzo in kako ne samo v zasebnih, temveč tudi v državnih šolah primanjkuje profesorjev, ki bi mogli ustrezno in zakonito opravljati vzvišeni učiteljski poklic v srednjih šolah. Coppino je pohvalil don Boskove zamisli in mu naročil, naj jih predloži pisno, in sicer v posebni prošnji. Don Bosko si ni dal reči dvakrat in je takoj napisal vlogo, ki pa jo je datiral iz Turina.

Ekscelenca!

Velika zavzetost, s katero vaša ugledna ekscelenca podpira zavode, ki imajo za cilj vzgojo in pouk mladine, me spodbuja, da naslavljam na vas prošnjo, oprto edino na vašo blagosrčnost in avtoriteto. Usluga se tiče zavoda, imenovanega Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Izključno s sredstvi javne dobrodelnosti smo mogli v Piemontu, Liguriji in celo v sami rimski pokrajini odpreti več zavodov, ki imajo za cilj vzgojo in pouk mladine iz revnega in manj premožnega družbenega sloja. To dobrodelno ustanovo so šolske oblasti vedno dobrohotno podpirale in pri tem ugotavljale naše prizadevanje, da bi se prilagajali državnim zakonom tako glede učnih načrtov kakor tudi glede učiteljev. Toda sedaj smo se znašli v velikem pomanjkanju izprašanih učiteljev, zlasti odkar ni več posebnih izpitov za učitelje na srednjih šolah. Iz tega razloga se obračam na vašo ekscelenco in vas prosim, da bi na kraljevski univerzi v Turinu dovolili izpite za učitelje višjih in nižjih razredov gimnazije, kakor je bilo to z okrožnico z dne 1. avgusta 1874, 7. januarja 1875 in 7. avgusta 1875 že dovoljeno učiteljem rimske province.

Imena tistih, ki so že opravili posebne preizkušnje in so sposobni opraviti take izpite, so podana na priloženem seznamu in jih je 30.

S takim dovoljenjem bi vaša ekscelenca omogočila, da bi tisti, ki bodo delali izpite, posebej gojili leposlovne znanosti in bodo s svojimi napori zaslužili pošteno preskrbovalnino, pa tudi naša ustanova bi imela od tega korist, ker bi lahko nekaterim malim semeniščem v rimski pokrajini dajala prepotrebne učitelje.

Za to kakor tudi za marsikatero uslugo, ki ste nam jih izkazali v preteklosti, vam izrekamo globoko hvaležnost in prosimo Boga, naj vam nakloni dolga leta srečnega življenja. V veliko čast mi je, da se imenujem vaše ekscelence ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. januar 1877

Prošnjo so blagohotno sprejeli. Obljub je bilo na pretek in blaženi je bil prepričan, da je zadel v črno. Toda veliko je bilo njegovo razočaranje, ko so 10. maja objavili odlok s tako težkimi pogoji, da je od njegovih trideset kandidatov bilo le malo takih, ki bi lahko izrabili dovoljenje. Zahtevali so trideset let starosti, šest let poučevanja ali pa petindvajset let starosti in kako spričevalo za poučevanje v ljudski ali tehniški šoli. Ministrska okrožnica z dne 31. julija je šolskim oblastem, ki naj bi nadzorovale izvajanje odloka, nalagala strog nadzor. Kljub vsem videzom je minister Coppino vedno nasprotoval don Bosku in oratoriju.

V jutru 16. januarja je blaženi oče napravil izlet v Albano, kjer so ga njegovi sinovi pričakovali z odprtimi rokami. Nastanil se je v karmeličanskem samostanu, kjer so stanovali sobratje iz Albana, katerim so se pridružili sobratje iz Ariccie. Po svoji navadi je vljudno pozdravil cerkvene in civilne oblasti, se pravi generalnega vikarja v Albanu, dekana in župana v Ariccii. Večer je prebil s svojimi sinovi in jih, kakor poroča don Frančišek Varvello, ki je bil navzoč, zabaval z najbolj zabavnimi razgovori, kakor če bi popolnoma pozabil na vse tegobe. Tretji dan je za celotno skupnost pripravil vajo za srečno smrt. Zatem je pozdravil albanskega župana, obiskal hišo, kjer naj bi bil bodoči zavod, in se vrnil v večno mesto.

Tu je nadaljeval obiske pri članih svetih kongregacij. Kongregaciji za škofe in redovnike je prvič predložil triletno poročilo o stanju družbe v smislu apostolske konstitucije *Romani Pontifices*: sobratov z večnimi zaobljubami je bilo 163, s triletnimi 78, novincev 120, aspirantov 79, duhovnikov 89. Vrhovni svet je bil sestavljen takole:

rektor: duhovnik Janez Bosko,

prefekt: duhovnik Mihael Rua,

duhovni voditelj: duhovnik Janez Cagliero,

ekonom: duhovnik Karel Ghivarello,

šolski svetnik: duhovnik Celestin Durando.

svetovalec: Anton Sala.

Na mesto odsotnega don Janeza Cagliera kot duhovnega voditelja ali generalnega kateheta je blaženi odločil poklicati don Bonettija, vendar ga še ni mogel razrešiti službe ravnatelja v zavodu Borgo San Martino. Don Ghivarello je nadomestil glavnega ekonoma don Bodratta, ki je odšel v Ameriko. Don Durando, ki je bil samo svetovalec, je prevzel splošno vodstvo salezijanskih šol in svojemu naslovu dodal »šolski«. Član sveta je postal tudi don Sala, ki je z naslovom svetovalca zasedel mesto don Lazzera, ta pa je postal podravnatelj oratorija. Magister novincev don Barberis je bil samo član hišnega sveta oratorija. O zavodih bomo poročali na drugem mestu.

Iz oratorija je don Bosko prejel pisma novincev in rokodelcev, ki so izražala

vdanost Kristusovemu namestniku. Papež je rad poslušal branje teh izrazov sinovske vdanosti. Dobil je ocene fantov vseh razredov, ki so ob koncu trimesečja prejeli deset iz vedenja.

Proti koncu januarja je prišel v Rim turinski nadškof z rektorjem semenišča. Nastanila sta se pri rosminijancih. O tem moramo spregovoriti zaradi govoric, ki so jih potem pobrali časopisi. Objavljali so to, kar je bilo že znano, in tudi to, kar še ni bilo znano, pa so si samo domišljali, in v te govorice vpletali tudi don Boska.⁵

V enem so si bili vsi edini, v prepričanju, da je msgr. Gastaldi prišel v Rim zato, da bi se odpovedal turinski nadškofiji. Prav tako so bili soglasni v navajanju bolj ali manj utemeljenih razlogov za ta korak. Razloga naj bi bila predvsem dva: monsinjor je v sporu z Vatikanom, ker je prepovedal svojim duhovnikom zavračati življenje in nauk opata Rosminija, monsinjor je v sporu z don Boskom, ki nekaznovan spodkopava upravo nadškofije. Že znani *Fischietto* je objavil karikaturu, na kateri je don Bosko v opremi gladiatorja s pestjo podrl na tla nadškofa, ki leži pred njegovimi nogami. O vseh teh časnikarskih čenčah je odvetnik Menghini, ki je takrat branil msgr. Gastaldija v težki zadevi kanonskega prava, po don Boskovem odhodu iz Rima zapisal: »Kar tukaj časopisi trdijo o odpovedi nadškofa, nima nikakršne osnove. Menim, da je kak list moje obrambe prišel v roke kakega časnikarja, ki je izrabil priložnost, da je zaslužil kak sold. Tukaj omenim stran 37, kjer beremo: *Zato sem že dvakrat izrazil svetemu očetu živo željo, da bi me umaknil s tega mesta, kjer mi veže roke ne samo civilna, temveč tudi cerkvena oblast*. Sicer pa sem prepričan, da nadškof sam od sebe ne bo nikoli dal odpovedi.«⁶

Takrat v oratoriju niso brali časopisov, mogoče kak predstojnik in še to daleč od vseh. Kljub temu se je le nekaj zvedelo o tem *cancanu* [razposajen ples], nekaj tudi iz tega, ker so katoliški in neopredeljeni časopisi branili don Boska. Zato ga je nekega dne nekdo v razgovoru prosil, da bi jim povedal kaj o vsem tem. Toda don Bosko je spremenil pogovor. Ob drugi priložnosti so ga vprašali na drugačen način. Nekaj duhovnikov in klerikov je v njegovi navzočnosti razpravljalo o svetovnem slovesu, ki ga razglašajo časopisi vseh barv o njegovem imenu, in ga v šali vprašalo, ali se zato ne čuti počaščenega in ošabnega. »Ošabnost?!« je odvrnil don Bosko. »Bojim se, da me bo Gospod kaznoval za druge stvari, za to pa gotovo ne. Jasno vidim, da je v mojih dejanjih zelo malo mojega. Če ne bi Gospod hotel tega in ne bi skrbel za sredstva, bi bilo takoj vsega konec. Moj delež je zlasti sedaj tako neznamenit, da se čudim, kako gre naprej voz družbe in še toliko drugi reči, ki smo se jih lotili.«

Preden bomo pospremili blaženega na poti nazaj v Turin, bomo skladu z

⁵ Tako npr. turinska *Gazzetta del Popolo* 31. januarja in 4. februarja 1877. Rimska *La Libertà* v drugi izdaji 30. januarja 1877 in še nekaj drugih.

⁶ Pismo msgr. Menghinija don Bertu, 4. februar 1877.

našo navado podali bralcem v časovnem zaporedju s kako uvodno opombo šop pisem, ki jih je blaženi tistega januarja pisal raznim osebam. Gotovo niso vsa, so pa tista, ki smo jih lahko zbrali.

1. PISMO DON JANEZU BONETTIJU

Blaženi don Bosko je skušal vedno, ko je za dalj časa zapustil oratorij, najti način, kako bi fante opozoril nase in jih spodbujal k dobremu. Tokrat je v svojih pismih v oratorij in zavode sporočal o papeževem blagoslovu in v njegovem imenu prosil vse za eno sveto obhajilo. Potem je prosil še eno sveto obhajilo zase, da bi stvari, ki jih je moral urediti v Rimu, tekle po njegovi želji. Apostolski vikariat v Malabarju, o katerem se tu govori, je ostal samo pobožna želja kardinala Franchija. Smrt Pija IX. je spremenila položaj, tako da se na to ni več mislilo.

Dragi moj don Bonetti!

Pošiljam ti pisma za klerika Zema in Laurerija. Pričakujem sadove iz poročil, ki mi jih dajeta.

Povej Vincencu,⁷ da naj lepo pozdravi svojo mater in da ji sveti oče pošilja poseben blagoslov.

Drug poseben blagoslov je namenjen našim fantom in še posebno članom družbe ministrantov, družbe sv. Alojzija in presvetega Zakramenta.

Priporoči vsem svetost, upanje in junaško voljo, da bi šli v Indijo, kjer smo sprejeli apostolski vikariat s kakimi 3 milijoni dušami.

Vsem se priporočam za eno sveto obhajilo po mojem namenu, ker imam veliko zelo težkih nalog. Za vse bom molil na grobu sv. Petra. Bog naj vas vse blagoslovi. Amen.

Gospod Aleksander in gospa Matilda te pozdravljata. Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 9. januar 1877, Via Sistina 104

2. PISMO GOSPODU ANDREJU BOASSIJU

Zdi se, da je ta gospod skrivni agent vlade in verjetno tudi spreobrnjeni prostozidar. Pogosto je prihajal na obisk k don Bosku in kazal veliko spoštovanje in zaupljivost. Božji služabnik je bil do njega zelo ljubezniv, da bi ga, kot je bila njegova navada, pridobil za Boga. Ponovna poročila o verskem položaju Rio de Janeira, ki so mu jih pošiljali misijonarji, so spodbujala, da bi storil kaj tudi za Brazilijo, kjer je vladal cesar don Pedro II., odstavljen po revoluciji 15. novembra 1889 in umrl v izgnanstvu dve leti pozneje.

Predragi gospod Boassi!

Najprej se vam zahvaljujem za lep spomin, ki ga hranite o meni in o našem malem svetu v Valdoccu.

⁷ Vincenc Provera, brat don Frančiška, je bil oskrbnik v zavodu v Borgu San Martino. Klerik Tomaž Laureri je bil inšpektor domov v Liguriji in namestnik prokuratorja.

Pogosto se vas spominjamo in upamo, da nas boste kmalu obiskali. Zelo me veseli, da imate zaupne stike z don Pedrom in njegovo soprogo brazilsko cesarico. Če boste imeli priložnost, jima priporočite kako našo ustanovo v tem ogromnem cesarstvu. Menim, da bi marsikateri revni dečki lahko postali dobri državljani, medtem ko sedaj končujejo v ječah. Vsekakor pa prepuščam vse vaši modrosti. Prostor, ki naj bi ga uredil gospod Piano, ni več na prodaj. Tam bo zrasla nova cerkev. Dela za izkop temeljev so že v teku. Bog naj vas ohrani in vam podari srečno življenje! Vaš najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Rim, 10. januar 1877, Via Sistina 104

3. DON BOSKOVO PISMO MIHAELU RUI

Na praznik treh kraljev so v oratoriju pripravili prvo gledališko predstavo. Odslej naj bi se predstave vrstile vsako nedeljo. Že nekaj let pa blaženi ni bil več zadovoljen, bodisi zaradi stvari, ki so jih igrali, bodisi zaradi načina, kako so jih predstavljali.

Veličastne predstave, razkošne obleke, pomanjkanje moralne vsebine, spremembe urnika, večerja igralcev po predstavi, premalo odločnosti v nadzorovanju, vse to je povzročilo mnoge nerednosti. Že leta 1876 je don Bosko poklical k sebi pomočnika Doglianija, kapelnika in pevovodjo, ter Baraleja, vodjo knjižarne, oba stara 28 let, dobrega duha in zelo sposobna; povabil ju je na sprehod po Turinu. Takole jima je govoril: »Gledališče sedaj nima več tistega namena, za katerega si želim, da bi ga imelo. Odločil sem se, da bom vama izročil vodstvo. Želim, da se igrajo preproste in moralno neoporečne igre. Predvsem pa želim, da se mi pred predstavo o vsem poroča.« Oba pomočnika sta storila, kar sta mogla, da bi ustregla don Boskovim željam. Vendar sta imela velike težave z navadami, ki so se ustalile v zavodu. Don Bosko je celo prekinil priprave za vaje igre z naslovom *I Poveri di Parigi* [Pariški revčki], čeprav so že razdelili vloge. V pismu zahteva, da se uvedejo stare navade.

Predragi moj don Rua!
Zavzemi se za to presneto gledališče. Govori z don Lazzerom in skupaj poskrbita, da bodo opustili tragedije, dvoboje, uporabo svetih imen. Mogoče vama bo lahko pomagal Barale, ki se strinja z Doglianijem.
Mojo železniško izkaznico mi lahko pošljete v Sampierdarena, kjer jo bom vzel, ko se bom vračal v Turin. Če sestram ugaja gledališče, naj gredo.
Za Sozzija uredite in Domino [v Gospodu]. Danes popoldne bom spet šel v avdienco k svetemu očetu.
Valete e gaudete omnes in Domino [Zdravstvujte in veselite se vsi v Gospodu]. Najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Rim, 11. januar 1877

4. ISTEMU

Pismo je brez datuma, vendar je pisano po prvi zasebni avdienci. Namig na oratorij v Chieriju potrebuje takojšnje pojasnilo, ker bo treba o njem še marsikaj povedati. Prvi, ki so mislili na don Boska v zvezi z ustanovitvijo prazničnega oratorija v tem mestu, so bili *Confratelli Apostolici* [Apostolski bratje], kakor so poimenovali združenje svetnih in redovnih duhovnikov, ki so se skupno trudili za zveličanje duš. Iz zapisnika seje dne 18. avgusta 1875 je razvidno, da je tretja točka dnevnega reda obravnavala: »Predlaga se ustanovitev prazničnega oratorija za otroke s pomočjo velečastitega don Boska, ki ga bosta za to naprosila kanonika velečastiti don Calosso in velečastiti don Menzio.« Pričakujoč, da bo don Bosko poslal svoje salezijance, je duhovnik don Sona s pomočjo jezuita patra Alojzija Testa odprl neke vrste oratorij leta 1876 v San Bernardinu Bernardinu in 1877 v San Micheleju. Medtem so pospešeno pripravljali vse potrebno za prihod don Boskovih sinov. V ta namen so seveda morali začeti dogovarjanje na škofijskem uradu v Turinu. Prav to pa je tudi povod za »dolgo pismo«, o katerem govori don Bosko.

Tudi poseben blagoslov za bolnega don Vespignanija zahteva posebno razlago. Kot novomašnik je vstopil v oratorij 6. novembra 1876. Ob naslednjem božiču ga je don Bosko pripustil k večnim zaobljubam. Doma v družini je avgusta pljuval kri. V oratoriju ga je za Tri kralje 1877 napadel kašelj z močnimi bolečinami v prsih in ramenih. Ko so ga poslali v Alassio, da bi si opomogel v milem podnebj, se mu je stanje poslabšalo, vrnila se je jetika in moral je leči. Ker mu je morski zrak po mnenju zdravnika škodil, se je vrnil v Turin. Ko je prispel do Braja, se mu je ulila kri in bil je čisto na koncu. Napadi so se ponavljali vse do svečnice, ko ga je obiskal Božji služabnik, ki se je vrnil iz Rima.

»Kako ti kaj gre? Se počutiš bolje?«

»Kje neki! Prosil sem, da bi me poslali v Ameriko. Šel sem in se tudi že vrnil. Sedaj se pripravljam za potovanje v večnost.«

»No, no, šel boš.«

Ko je to izgovoril, ga je blagoslovil. Od tega dne se je don Vespignaniju stanje izboljševalo in polagoma je popolnoma ozdravel. Še istega leta je šel v Ameriko, kjer je neutrudno delal do leta 1922, in je sedaj, ko to pišemo, v Turinu vrhovni svetovalec za obrtne šole v vrhovnem kapitlju.

Predragi don Rua!

1. Sporoči gospodu A. Cridi, da smo vložili prošnjo, naj moli; jaz bom molil. Upajmo.

2. Kar pripravite predstavo za debeli četrtke,⁸ toda kratke stvari, za smeh, in ne čez peto uro popoldne.

3. Kar se tiče gospodične Pozzi, je prav, da počakamo na oporoko. Če je določila kaj

⁸ Bilo je 8. februarja.

za nas, popravite cerkveno opravilo.

4. Naš nadškof je pisal dolgo pismo, v katerem poroča o svojem zdravju, kaže zadovoljstvo glede oratorija v Chieriju itn. itn.

5. Za prihodnje izpite za gimnazijo je Coppino obljubil veliko olajšav.

6. Reci don Vespignaniju, da sem prosil svetega očeta za poseben blagoslov zanj in še druge blagoslove za bolnike, izrecno za don Guidazia in Tosellija.

7. Prav tako sporoči o blagoslovih babici Tereziji, gospodični Cinzano, gospe Massaroli, gospodični Mandillo itn.

(Brez podpisa in brez datuma)

5. ISTEMU

Osemnajstega januarja 1877 so v oratoriju opravili vajo za srečno smrt in ob tej priložnosti darovali sveto obhajilo za don Boska. Naslednjo nedeljo so darovali sveto obhajilo za papeža. Kronika pravi: »Obakrat so navdušeno in v velikem številu prejeli sveto obhajilo.«

Predragi don Rua!

Izroči ta pisma, in če moreš, jih preberi osebno, zlasti za gospoda Faia.

Sveti oče nas je slovesno sprejel: svoj blagoslov pošilja vsem salezijancem, novincem, aspirantom in gojencem. Ker je malo bolehen, se je expressis verbis [izrecno priporočil] v molitev, zlasti še za sveto obhajilo, za kar podeljuje popolni odpustek.

Prihodnjič več nadrobnosti. Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v Gospodu za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

(Brez datuma)

6. ISTEMU

Brez datuma. Pismo je napisano v tednu pred obiskom v Albanu, se pravi pred nedeljo 14. januarja, ker je šel tja v torek 16. januarja.

Predragi don Rua!

1. Pošiljam ti nekaj pisem v tvoje in don Lazzerovo obvestilo.

2. Stopi v mojo sobo, kjer boš na drug polici stojala našel mojega Cattolico provveduto [Preskrbljenega katoličana]⁹ iz Lett. Catt. [Katoliškega branja] z več popravki za ponatis. Tam je tudi še pisemski papir, kjer je govor o Božjem bivanju itn. Pošlji mi vse to. Prav tako pošlji, če je bilo kaj natisnjeno ali je kaj natisnila L'Unità Cattolica o meni.¹⁰

3. Preden sem odpotoval,¹¹ sem vložil prošnjo na obrambno in notranje ministrstvo za pomoč oratoriju. Če bo prišel kak odgovor, mi ga takoj pošlji, da se bom znal ravnati.

4. Don Berto je opisal lep sprejem pri ministru Coppinu.

⁹ Mora biti *Cattolico istruito* [Poučeni kristjan], ki ga je pod naslovom *Il Cattolico nel secolo* [Katoličan v svetu] ponatisnilo *Katoliško branje*.

¹⁰ *L'Unità Cattolica* je 28. januarja 1877 objavila dopis iz Rima o konceptincih.

¹¹ Se razume, da iz Turina.

5. Povej don Guidaziu, naj ne omahuje¹² in naj resno skrbi za svoje zdravje, da bo lahko po počitku veliko delal.

6. Don Scappini in don Berto spita in jesta v Santa Spiritu, jaz sem pri gospodu Sigmundiju in se trudim, da bi uskladil težavno zadevo conceptincev s salezijanci.

7. Prihodnji teden bom, če bo Bogu po volji, odšel v Albano. Ko se bom vračal v Turin, se bom ustavil v Maglianu in v Firencah.

8. Povej našim dragim sobratom in ljubim gojencem, da imam v rokah veliko zelo pomembnih nalog in da zato potrebujem podporo njihovih molitev. Prosi jih, da naj darujejo eno sveto obhajilo po mojem namenu, in jaz bom na grobu sv. Petra posebej molil zanje.

9. Poročaj mi o zdravstvenem stanju našega dragega Tosellija.

10. Povej Giuliju,¹³ da naj dobro pomete naše stopnišče in pobere kose papirja, ki so tam raztreseni.

11. Prav tako lepo pozdravi dobro babico Terezo in vse naše sestre v J. K.

Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. za vdanega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

(Brez datuma)

7. DON JANEZU CAGLIERU

Rokopisu tega pisma je priložen list brez datuma, ki ponavlja že povedane stvari, ki pa je obogaten z naslednjim pripisom: »V tem trenutku prihajam od svetega očeta, ki velikodušno pošilja svoj blagoslov vsem salezijancem v Ameriki, in dodaja: Priporoči vsem, da naj pazijo na izpolnjevanju naših pravil, speciatim [zlasti] moralnosti, ki je v tistih krajih nenehno izpostavljena posebnim nevarnostim.«

Dragi moj don Cagliero!

Ob tej uri si že gotovo sprejel naše drago sobrate, za katere upam, da so srečno potovali, čeprav še nisem prejel nikakršnih poročil o tem. Odložil sem vse drugo in ti pišem o posebnih zadevah.

Sveti oče nam je ponudil dvoje in jaz sem njegove predloge sprejel. Poglejmo sedaj, kaj je mogoče storiti.

Apostolske vikariate za Patagonijo, Carmen, Santa Cruz ali Puntarenas ali en sam vikariat, ki bi zajel vse tri. Lahko bi začeli z zavodom in semeniščem v Carmen, ki ga imenujejo tudi Patagonskega ali Concezione. Medtem ko bi se utrdila ta postojanka, bi bilo treba misliti na druga dva kraja. In sredstva?

Propaganda nam bo priskočila na pomoč, Širjenje vere prav tako, sveti oče še posebno. Potem bomo poprijeli mi.

In osebje? To mora biti moka samo iz naše vreče. Med drugim mi je prišlo na misel, da bi postavili na čelo tega dejanja msgr. Ceccarellija, ti govori z njim. Res je, da bi moral

¹² To je piemontizem, ki v nekaterih pokrajinah severne Italije ne zveni najlepše, pomeni pa »ne biti mož beseda«, »delati neumnosti«.

¹³ Giulio Degiuli, pometač.

biti posvečen za škofa, vendar bi lahko ohranil naslov župnika in bi postavil enega ali več salezijancev, da bi ga nadomeščali v San Nicolásu. In kaj z don Cagliom? Prevezli bomo apostolski vikariat v Mengadorju¹⁴ v Indiji, ki ima kake tri milijone duš. Tako mi pravi kardinal Franchi, don Cagliero bi bil apostolski vikar, don Bologna njegov generalni vikar itn. itn.

Med osebjem, ki ga že imamo, in tistimi, ki se pripravljajo, bi bilo zadosti ljudi. Z lahkoto bi pripravili šest salezijancev za Patagonijo in deset duhovnikov z desetimi katehisti za Indijo. Za drugo bo poskrbel Bog.

Kakor vidiš, delam okvirje, ti pa poglej, kako jih boš izvedel. Govori z msgr. Cecarellijem in drugimi in mi potem sporoči, ali jih boste zmogli napolniti s tkivom.

Sveti oče pošilja poseben blagoslov vsem salezijancem v Ameriki, vsem aspirantom, ki bi se nam želeli pridružiti, in zlasti še gospodu Benitez, ki mu želim od Boga dolga srečna leta življenja.

Nisem se še mogel dogovoriti za ceno zemljišča ob cerkvi Misericordie.¹⁵ Upam, da mi bo uspelo na začetku februarja, ko ti bom ponovno pisal. Zdi se, da je konzul dobro razpoložen, vendar je Genovčan in vleče stvari na dolgo.

Sporoči vsem salezijancem, da si družba v Evropi pridobiva ugled in številčno raste, prošenj za nove ustanove je vedno več, upam pa tudi, da je gorečnost vedno močnejša. Vse ti bo povedal katalog, ki ga boš prejel z naslednjo pošiljko. In v Ameriki, kako vam gre?

V tvojo vednost naj povem, da sem pisal vsakega 1. in 15. v mesecu. Zdi se pa, da se je nekaj pisem izgubilo.

Pišem tudi pismo za msgr. nadškofa in mu sporočam željo svetega očeta, da bi poskusili v Patagoniji, in o umestnosti kakega njegovega pisma predsedniku Širjenja vere v Lyonu.

Deus nos benedicat et in sua pace custodiat et ad vitam perducatur aeternam [Bog naj nas blagoslovi in ohrani v svojem miru ter nas privede v večno življenje].

Vdani prijatelj DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 14. januar 1877

P. S.: Če nisi še videl monsinjorja Roncettija, bo kmalu med vami. Ima nalogo, da skuša urediti cerkvene zadeve v Braziliji. Šel bo skozi Buenos Aires z namenom, da vidi položaj salezijancev. Govoril bo tudi o možnosti, da bi šli naprej v Pampe in Patagonijo. Naklonjen nam je. Jaz sem položil svoje zrnice na tehenco, tako da je bil izvoljen za to nalogo. Ob svoji vrnitvi bo povzdignjen v kardinala, česar pa on ne ve, a mu ti, ko ga boš srečal, lahko poveš.¹⁶ Prav je, da nadškofa obvestite o vsem. Pričakujem še novice iz Montevidea, da vam potem vsem sporočim papežev blagoslov.

¹⁴ Beri Mangalore.

¹⁵ Glej MB XII, str. 264 [BiS XII, str. 170].

¹⁶ Msgr. Cesare Roncetti je iz zdravstvenih razlogov odpotoval iz Brazilije 1. julija 1878. Pri izpolnjevanju svojih nalog si je pridobil splošno občudovanje in naklonjenost.

8. PISMO JOŽEFU BUZZETTIJU

Zakaj ga imenuje Romualdo, nismo mogli ugotoviti. Verjetno gre za eno izmed don Boskovih šal, ki se nanaša na kak izraz v pismu ali na kako osebno okoliščino. To je Buzzetti, katerega navezanost na don Boska je don Lemoyne opisal na dveh straneh v V. zvezku *Biografskih spominov* (str. 524–525 [BiS V, 315–317]).

Dragi moj Romualdo!

Tvoje pismo mi je bilo v veliko veselje, in ker v njem ni nič tajnega, sem ga dal prebrati raznim prelatom, ki so bili vsi zelo zadovoljni.

Nadaljuj! Pogum! Bog je s teboj. Pozdravi vse svoje pridne muzikante in jim povej, da želim slišati ob moji vrnitvi lep koncert in da jim bom povrnil s kozarcem tistega tam. Bog naj te blagoslovi, dragi moj Buzzetti. Daruj ali bolje darujte eno sveto obhajilo zame. Prihodnji teden, če bo tako Božja volja, se bova videla.

Imej me vedno v J. K. za vdanega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 20. januar 1877

9. PISMO MONSINJORJU LORENZU GASTALDIJU

Odgovarja na pismo, v katerem mu je nadškof govoril o oratoriju v Chieriju. 7. januarja 1877 je advokat Menghini takole poročal svojemu klientu o pravdi, ki jo je njegova ekscelenca imela pri Sveti kongregaciji za koncil: »Zdi se mi, da je iz političnih razlogov primerno, da pokažete kako znamenje spoštovanja do don Boska, ki je vsemogočen pri kardinalu Berardiju, enem izmed sodnikov pri Sveti kongregaciji za koncil. Zato vas prosim, da v smislu velike usluge *izročite priloženo pismo* don Bosku.«¹⁷ V pismu monsinjorja manjka datum. Toda kardinal iz Canosse zagotavlja, da je bilo imenovano srečanje 14. januarja.

Velečastita ekscelenca!

V veliko zadovoljstvo sem prejel pismo vaše velečastite ekscelence, s pravim veseljem pa se je napolnilo moje srce, ko sem zvedel o zdravju, ki so ga molitve tolikernih izprosile od Boga.

Ko bom šel v avdienco pri kardinalu Berardiju, mu bom izročil pozdrave vaše ekscelence. Prepričan sem, da jih bo z veseljem sprejel. Sedaj je bolan. Storil bom vse, kar je v moji moči, da ustanovimo v Chieriju oratorij za deklice in drugega za dečke. V veliko spodbudo mi je odobritev cerkvene oblasti in njena pomoč.

Medtem ko vam pišem, me je obiskal msgr. Canossa, škof v Veroni, in me je najprej povprašal po zdravju vaše ekscelence. Bil je zadovoljen ob dobrih takih novicah. Naročil mi je, naj vas lepo pozdravim.

Prišel je v Rim s prošnjo, da bi ga oprostili nadškofovstva v Bologni, kamor ga je pos-

¹⁷ Izvirnik Menghinijevega pisma ima teolog Franchetti v Turinu. Besedilo smo podčrtali mi. Izvirnik don Boskovega pisma msgr. Gastaldiju je pri dedičih grofa Karla Cipolla, nekdanjega profesorja zgodovine na kraljevi univerzi v Turinu.

lal sveti oče in ga povzdignil za kardinala. Verjetno bo papež zelo težko spremenil to odločitev.¹⁸

Goreče prosim Boga, da bi vas ohranil pri zdravju, medtem ko imam čast, da se imenujem vaše ekscelece vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

10. DON BOSKOVO PISMO JOŽEFU BOLOGNI

Pisma, ki jih je don Bosko pošiljal v oratorij, so skoraj vsa javno brali zvečer po molitvah. Blaženi je imel navado, da je po imenu pozdravljal gojence in sorate. Don Bologna, prefekt zunanjih gojencev, je bil užaljen, ker njega ni nikdar imenoval. Ko je don Bosko zvedel za to, mu je poslal naslednjo šaljivo pesmico, v kateri namiguje na učenje mnogih jezikov, ki se jih je lotil delavni salezijanec, ki je želel iti v misijone. Zato ga je v pismu don Caglieru imenoval generalnega vikarja v Indiji.

Dragi don Bologna!

Ti, Bologna, se pritožuješ, ker ti še nisem pisal, obtožuješ me pregreška, da te nisem niti imenoval. Če želiš dobiti pozdrave

po pošti, pošlji mi listino¹⁹

in dobil boš odgovor.

Toda kaj počneš? Dobivaš denarje?

Si Španec ali Francoz?

Nemec ali Anglež?

S čim napolnjuješ svoje dni?

Cejlon je že pripravljen,

Mengalor te nestrpno pričakuje,

vsi prosijo in dvigajo roke:

»Pridi kmalu k nam!«

Privedi s seboj številno jato

Ksaverjevih učencev,

kajti tudi vam je vsemogočni Bog

namenil obširno vladavino.

Namenil ... Toda koliko tegob,

pomanjkanja, naporov in muk!

Ne bojte se, kajti veliko radost

boste prejeli za vse v nebesih.

Najvdanejši prijatelj v J. K. DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 22. januar 1877

¹⁸ Pij IX. ga je 1877 povzdignil v kardinala, vendar mu je dovolil, da je ostal v Veroni, kjer je umrl leta 1900.

¹⁹ To je: pošlji mi pismo.

11. PISMO DON JULIJU BARBERISU

Po smrti don Chiale so don Barberisu naložili, da je skrbel za tisk pisem sobratom v Ameriki.

Predragi don Barberis!

Posiljam ti pismo misijonarjev. Pomisli, ali ne bi bilo primerno, da bi izpustili nekaj citatov, angleška, irska imena itn.

Poročal bom novincem o njihovem pismu.²⁰ Papež je že dva dni v postelji. Mu je že malo bolje. Sprejel me je ležeč v postelji in se z menoj pogovarjal skoraj eno uro. Želel si je moje družbe. Povej novincem, da sem zanje pripravil resne naloge, ki jih bodo lahko vse izpolnili s svetostjo in modrostjo. sanità, santità, sapienza.

Pozdravi Peretta²¹ in mu povej, da mislim na njegovo pismo.

Pošlji mi citissime [najhitreje] dekret o odobritvi Ustanove Marije Pomočnice.

Bog naj nas blagoslovi. Molite veliko in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 23. januar 1877

12. PISMO DON JANEZU BRANDI

Don Janez Branda je bil katehet rokodelcev. Dne 22. januarja je blaženi pisal don Rui pismo, iz katerega smo že zgoraj navedli dva odstavka: »Pojdi in povej rokodelcem, mojim dragim prijateljem, da sem svetemu očetu prebral pismo, ki mi ga je poslal o rokodelcih. Bil je zelo vesel. Večkrat je ponovil: Bog naj blagoslovi te dobre fante. V veliko tolažbo so mi. Molil bom zanje. Naj bodo še naprej dobri in naj molijo zame, ki se bližam zatonu.«

Predragi don Branda!

Novice, ki si mi jih poslal, so me napolnile z velikim veseljem. Sveti oče je poslušal branje tvojega pisma, bil je zadovoljen in pošilja vsem obrtnikom poseben blagoslov. Povej Ariettiju, da je še čas tudi zanj.

Božje usmiljenje je veliko, vendar ne sme odlašati. Upam, da me bo potolažil z dobrim sv. Frančiškom.

Povej vsem, da se jih spominjam pri sveti maši, da se jim zahvaljujem za molitve, ki so jih darovali zame in so že v veliki meri uslišane. Naj nadaljujejo tako in bodo zadovoljni tudi tukaj na zemlji.

Pozdravi jih v mojem imenu in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 25. januar 1877

²⁰ Pismo, ki naj bi ga predložil papežu.

²¹ Klerik Karel Peretto je bil član prve skupine salezijancev, ki so 1883 šli v Brazilijo. Bil je inšpektor in je umrl v Ouro Pretu 1923.

Bilo je 29. januarja, ko je blaženi don Bosko opravil mašo v čast sv. Frančišku Saleškemu v domači kapeli gospoda Aleksandra in se poslovil od svojih velikodušnih gostiteljev, zapustil Rim in se odpravil na pot v Magliano. Tu ga je na železniški postaji Borghetto pričakoval pomožni škof kardinala Bilia. Po kratki poti so mu prišli naproti kleriki iz semenišča, fantje iz konvikta in zunanji gojenci s svojimi učitelji. Vsi so don Bosku poljubili roko. Božji služabnik jih je očetovsko pozdravil, vstopil v škofovo kočijo in se odpeljal proti mestu. Kratko se je javil na škofijskem sedežu župan, s spremstvom zastopnikov občine, da mu je izrazil dobrodošlico. Dopoldne 30. januarja je vrnil obisk županu, ki je bil neki gospod Orsoli [medvedar], zares malo medvedje razpoložen do duhovnikov, ki si ga je don Bosko s svojo ljubeznivostjo in dobroto takoj pridobil. Bil je navzoč pri majhni slovesnosti, ki so jo pripravili semeniščniki in mu prebrali nekaj pesmi. Nato je blaženi povzel besedo in v klasični deželi zapustil klasičen spomin, ki ga je pustil Agesilao, ko je obiskal tamkajšnjo šolo: ne stori nikdar ničesar, česar bi se v prihodnosti lahko sramoval, temveč samo tisto, kar ti bo lahko koristilo. Tretji dan so kleriki in fantje opravili vajo za srečno smrt. Zvečer je iz Viterba, kjer je bila njegova vojaška enota, prišel podporočnik Graziano, o katerem smo že govorili.²² Vodil je majhno akademijo, na kateri so ob spremljavi kitare peli *L'Orfanello* [Sirota] in *Spazzacamino* [Dimnikar]. Prvega februarja je pozdravil sobrate in prijatelje v Maglianu in odšel v Firence. Tu se je do večera 3. februarja ustavil v hiši pobožne in dobrodelne markize Uguccioni, ki je bila še vsa potrta zaradi moževe smrti. Zjutraj 4. februarja je bil v Turinu, kjer so ga v oratoriju sprejeli z največjim navdušenjem.

Dva dni po vrnitvi v Turin se je Božji služabnik vrnil v Rim v sanjah. Bile so preroške sanje, ki jih je zasebno pripovedoval ravnateljem, ki so prišli na letno konferenco. Podali bomo zapis, ki sta ga sestavila don Barberis in don Lemoyne. Povedati moramo, da je njegova eminenca kardinal Monaco la Valletta, po smrti kardinala Patrizija vikar njegove svetosti, prosil don Boska, da bi prišli salezijanci in vodili bolnišnico Consolazione, ki je nedaleč od Fora Romano. Ni bilo osebja, toda ker je kardinal vikar prvič prosil don Boska in njegovo družbo za uslugo, je ta želel na vsak način ustreči njegovi želji. Ko je zvečer 7. februarja šel spat s to mislijo, se mu je sanjalo, da je v Rimu.

Zdelo se mi je, da sem znova v Rimu. Takoj sem se odpravil v Vatikan, ne da bi mislil na kosilo niti zaprosil za avdienco ali kaj drugega. Medtem ko sem čakal v eni izmed soban, je prišel Pij IX. in po domače sedel v velik naslanjač ali blazinjak blizu mene. Jaz sem ves začuden skušal vstati in ga primerno pozdraviti. Vendar mi ni dal, temveč je izrazil željo, da bi sedel tam blizu njega. Začela sva približno naslednji razgovor.

²² Prim. MB XI, str. 114 [BiS XI, str. 71–72].

SVETI OČE: »Ni še dolgo tega, kar smo se videli.«

DON BOSKO: »Zares, preteklo je le malo dni.«

SVETI OČE: »Odslej se bova videla bolj pogosto, ker morava govoriti o mnogih stvareh. Za zdaj mi povejte, kaj ste storili po svojem odhodu iz Rima?»

DON BOSKO: »Bilo je le malo časa. Uredili smo nekaj zadev, ki smo jih prekinili zaradi moje odsotnosti, in nato razmišljali, kaj naj naredimo s konceptinci. Toda prišla je prošnja kardinala vikarja, da bi prevzeli vodstvo bolnišnice Consolazione. To je prva prošnja tega kardinala in zato mu bomo skušali ustreči. Smo pa v stiski zaradi osebja.«

SVETI OČE: »Koliko duhovnikov ste že poslali konceptincem?» Medtem sva se začela sprehajati po sobi in ves čas me je držal za roko.

DON BOSKO: »Za zdaj smo poslali samo enega in razmišljamo, koga bi še poslali. Pa smo v zadregi, ker nimamo nikogar.«

SVETI OČE: »Preden boste storili kaj drugega, skušajte urediti zadevo s Santo Spirito.«
Zatem je sveti oče stoje, s povzdignjeno glavo in bleščečim obrazom obstal in me gledal.

DON BOSKO: »Ko bi mogli naši fantje videti vaš obraz! Menim, da bi bili vsi iz sebe od tolažbe. Tako zelo vas imajo radi.«

SVETI OČE: »To ne bi bilo nemogoče. Kdo ve, ali se jim ta želja ne bo izpolnila?

Takrat se je jazdelo, da mu je postalo slabo. Naslanjal se je in tipal sem in tja, stopil k blazinjaku in se zleknil nanj. Menil sem, da je utrujen in se hoče odpočiti, zato sem mu skušal potisniti vzglavnik pod glavo. Toda on ni hotel. Stegnil je še noge in dejal: »Potrebovali bi belo rjuho, da bi me pokrili od glave do nog.«

Ves presenečen sem ga opazoval. Nisem vedel, kaj naj rečem niti kaj naj naredim. Ničesar nisem razumel od vsega tega, kar se je dogajalo.

Tedaj je sveti oče vstal in dejal: »Pojdiva!«

Prišla sva v neko sobano, kjer je bilo zbranih veliko cerkvenih dostojanstvenikov, in ne da bi se drugi zmenili za to, se je sveti oče napotil proti zaprtim vratom. Skočil sem k vratom in jih odprl, da je lahko odšel. Ko je to videl eden izmed prelatov, je začel kimati z glavo in govoriti: »To ni stvar, ki naj bi jo naredil don Bosko. Za to imamo druge ljudi.«

Opravičil sem se, kakor sem vedel in znal, in dejal, da si ne prisvajam nikakršne pravice in da sem vrata odprl pač zato, ker ni bilo nikogar drugega in da se papežu ne bi bilo treba truditi in se ne bi spotaknil. Sveti oče, ki je vse to slišal, se je obrnil in rekel: »Dajte mu, naj to stori. Jaz sem tisti, ki to želim.« Potem je izginil skozi vrata in ga nisem več videl.

Nenadoma sem bil čisto sam in nisem vedel, kje sem. Ko sem gledal sem in tja, da bi se znašel, sem zagledal Buzzettija. Pogled nanj me je zelo razveselil. Hotel sem mu nekaj povedati, kar se je on približal meni in dejal: »Poglejte, kako zbite in raztrgane čevlje imate.«

DON BOSKO: »Saj vem. Kaj hočeš? Ti čevlji so prehodili že veliko sveta. Še vedno so tisti, s katerimi sem šel v Lanzo in potem dvakrat v Rim.

Bil sem v njih v Franciji in sedaj sem spet tukaj. Seveda morajo biti že zbiti.«

BUZZETTI: »Toda sedaj jih nikakor ne morete več nositi. Saj vidite, da so pete že popolnoma izrabljene in da hodite že po tleh.«

DON BOSKO: »To je vse prav. Toda sedaj mi povej, kje smo? Veš, zakaj smo tukaj? In zakaj sem jaz tukaj?«

BUZZETTI: »Seveda vem.«

DON BOSKO: »Povej mi torej: ali sanjam ali je to, kar vidim, res. Takoj mi povej.«

BUZZETTI: »Bodite mirni, nikakor ne sanjate. Vse, kar vidite, je res. Smo v Rimu, v Vatikanu. Papež je umrl. In to je tako res, da sedaj, ko boste hoteli oditi od tod, ne boste mogli in ne boste našli stopnic.«

Stopil sem k vratom, oknom. Vse je bile razbito in vrženo s tečajev. Povsod same razbitine.

DON BOSKO: »Sedaj se zavedam, da sanjam. Še pred kratkim sem bil v Vatikanu s papežem. Pa ni bilo ničesar od vsega tega.«

BUZZETTI: »Vse te razvaline so nastale po pretresu, ki se bo zgodil v vsej Cerkvi ob papeževi smrti, kajti vsa Cerkev bo takrat zatrepetala.«

Nisem vedel, ne kaj bi rekel ne kaj bi storil. Za vsako ceno sem hotel oditi s tega kraja. Skušal sem narediti korak, pa sem se zbal, da bom padel v prepad.

Toda na vsak način sem hotel od tod. Pa so me nekateri držali za roke, drugi za obleko, nekdo me je prijel za lase in me ni pustil nikamor. Vzkliknil sem: »Oh, boli me!« Bolečina je bila tako silna, da sem se zbudil in se znašel na postelji.

Božjemu služabniku se ni zdelo potrebno, da bi te sanje zadržal zase, je pa ravnateljem prepovedal, da bi o njih govorili s komerkoli, kajti menil je, da jih v tistem trenutku ni bilo jemati zares. Toda točno eno leto pozneje je bilo jasno, da so bile to izredne sanje, kajti prav na začetku noči s 6. na 7. februar je veliki papež Pij IX. po kratki bolezni vrnil svojo lepo dušo Gospodu.

2. POGLAVJE

KONCEPTINCI

PO PRVEM OBDOBJU, POLNEM LEPIH obetov,¹ se je zadeva konceptincev vedno bolj zapletala. Nekateri so menili, da je prava sramota za rimsko duhovščino, da so se za vodstvo in ureditev neke rimske ustanove obrnili na tujega duhovnika, kakor da v Rimu ne bi bilo ne duhovnikov ne redovnih družin, ki bi bile sposobne opraviti to nalogo. Podobne pritožbe so izrazili celo papežu, in to večkrat in uradno.

K zunanjim težavam se je pridružilo še notranje nasprotovanje. Uprava ustanove je bila tako zanič, da je civilna oblast hotela konceptincem vzeti bolnišnico Santo Spirito. Sam knez Borghese, laiški zastopnik, je dejal: »Pravijo mi, da don Bosko dela čudeže. Jaz tega ne verjamem, toda če bi uredil to konceptinsko zmešnjavo, bi bil največji čudež.« Povsod je vladal največji nered. Nekaj bratov še ni bilo pri obhajilu, veliko jih ni prejelo zakramentov. Kljub temu da so nosili redovno obleko, je izginila sleherna misel redovniškega življenja. Poleg tega pa se je na don Boskov račun razneslo toliko glasov, da so se ga vsi močno bali.

Meseca januarja jih je večkrat obiskal, daroval pri njih sveto mašo, ostal pri njih na kosilu, govoril z vsemi, se za vse zanimal in videti je bilo, da se bo z Božjo pomočjo vse lepo urejalo. Večina se jih je takoj želela spovedati in pristopiti k svetemu obhajilu. Toda ostalo je še veliko drugega. Treba je bilo dati čas času in iti naprej počasi in previdno. Sveti oče se je ob prvih novicah nadvse razveselil in od radosti skoraj ni zdržal v lastni koži.

Toda predstava o sramoti je nekaterim še vedno rojila po glavi. Odposlanstvo, ki mu je načeloval neki visok prelat, je prišlo k papežu in predlagalo, da naj zaupa vodstvo jezuitom. Sveti oče je, četudi zelo razočaran, dobrohotno dejal, da če bi jezuiti zjutraj prišli v Santo Spirito, bi popoldne množica raz-

¹ Prim. MB XII, str. 494–502 [BiS XII, str. 315–322]

grajačev napadla bolnišnico in zahtevala, naj patri odidejo. Dodal je še, da so salezijanci za zdaj dobro opravili svoje delo in zato ni nikakršne potrebe, da bi klicali koga drugega. »Pojdite,« je rekel tistemu prelatu, »in osebno povejte don Bosku, da sem zadovoljen z njim. Recite mu, naj prevzame vodstvo in čim prej pošlje svoje sinove. Želim celo, da bi vsak salezijanec od vodstva bolnišnice prejel svojo štipendijo in da se mu daje vsa oskrba.« Neki zaupni osebi je sveti oče dejal: »Iščejo vse mogoče načine, da bi me osmešili. Ubogi don Bosko! Velikodušen je in stori vse, kar more.«

In papež se ni ustavil pri tem. Da bi preprečil prazne marnje, vmešavanja in motnje vseh vrst v don Boskovo delo, je odločil, da je ravnatelj končetincev podrejen neposredno papežu in da mu vsak mesec o vsem točno poroča v redni avdienci. Don Bosko se je te odločitve zelo razveselil tudi zato, ker mu je bila tako dana priložnost, da je lahko razpravljal o drugih zadevah družbe.

V vsej tej zadevi je bil *deus ex machina* [nepričakovan poseg] msgr. Fiorani, poverjenik v Santo Spirito. On pa je vsak dan bolj, ne glede na motive, ki so ga vodili, kazal svoje osebne poglede, ki so se slabo skladali s papeževimi nameni. Glavna razlika je bila v tem, da je on imel za potrebno, da bi morala biti dva voditelja z naslovom apostolskega vizitatorja: don Bosko za duhovno plat, materialno pa bi vodil monsinjor. Toda kako bi mogla taka razdeljena družina živeti? Don Bosko je bil prepričan, da bi bila na tak način izvedena reforma samo kaplja v vodo. O tem je želel resno govoriti s papežem. Ker pa ni mogel k njemu v avdienco, se je moral vdati in končati dogovor s pomočjo istega msgr. Fioranija. Ko sta se odločila končati dogovore, je ta izsilil svoje mnenje, češ tako želi papež in zato je treba ločiti obe oblasti. Ko je don Bosko to slišal, je utihnil in sprejel poskus.

Rekli smo poskus, ker je štel tako rešitev samo za začasen poskus, ki nikakor ni mogel doseči namena, ki ga je postavil papež. To je povedal tudi don Barberisu, ki je zbral njegove besede v kroniki z dne 1. maja: »Ko so v Rimu prvič govorili o konceptincih, sem takoj rekel, da če hočemo, da nam bo uspelo v tej nameri, moramo konceptince združiti s salezijanci, tako da bi oni bili bolničarska veja. Ko je papež odobril to zamisel, sem napisal osnutek, ki ga je tudi odobril. Toda takoj so se pojavile spletki, zmešnjave in je bilo treba spremeniti osnovo. Vendar so bile te spremembe samo trenutne prilagoditve; moj prvotni načrt, ki ga je odobril papež, pa je še vedno v veljavi.«

Poskus je bil potrjen z odlokom, ki ga je v papeževem imenu izdala Sveta kongregacija za škofe in redovnike dne 6. februarja 1877. Odlok vsebuje sedem členov: 1. Don Bosko je dosmrtni apostolski vizitator v duhovnih zadevah; njegovi nasledniki pa ne več dosmrtno, temveč *ad nutum* [dokler je potrebno] Svetega sedeža. 2. Msgr. Fiorani je apostolski vizitator za časne zadeve in tako tudi njegovi nasledniki *pro tempore* [začasno]. 3. Odpravi se jurisdikcija vrhovnega

predstojnika konceptincev. 4. Oba vizitatorja imata pravico, da namesto sebe postavita svoja namestnika, enega salezijanca in enega duhovnika škofijskega ali redovnega klera. 5. Vizitator *in spiritualibus* [v duhovnih zadevah] je dolžan določiti enega duhovnika za vodstvo profesov in enega za vodstvo novincev, ker v tem ostajajo konceptinske konstitucije nespremenjene. 6. Vizitator *in temporalibus* [v časnih zadevah] ima pravico v soglasju z vizitatorjem *in spiritualibus* pripuščati postulante k redovni preobleki, novince k zaobljubam, kakor tudi odpuščati tiste novince, ki niso primerni za ustanovo. Prav tako ima pravico v soglasju s svojim kolegom določati članom službe. 7. Na vsaka tri leta morata oba vizitatorja poročati o stanju Sveti kongregaciji za škofo in redovnike.²

Tako nastali položaj je blaženi v zgoraj omenjenem razgovoru takole opredelil: »Za zdaj je določeno, da naj don Bosko ureja vse, kar se tiče koristi duš in napredka družbe. Msgr. Fiorani je bil zakladnik. Imeli so tudi župana, tako so ga imenovali, ali vrhovnega nadzornika, ki se je bogatil za njihovimi hrbti; opravljal je vse nakupe na veliko in jih prodajal na drobno. Imeli bi še glavnega direktorja, ki bi ga izvolili iz svoje srede. S toliko predstojniki ne bi vedeli več, komu naj bi se pokoravali, in ne vidim, kako bi mogla družba pod takim vodstvom delovati. Za zdaj bi bilo treba konceptince počasi spremeniti v salezijance, tako da bi živeli po naših pravilih, pri izvajanju pa bi jim kot priročnik služila njihova pravila. Ti bi pa radi, podpihovani od nekaterih kapucinov in županov, ki živijo na njihov račun, in podprti od tisoč glasov, ohranili svojo samostojnost. Tudi msgr. Fiorani, ki je vedno znova pisal, kako bi v kratkih besedah mogli urediti zadevo, in je videl mojo odločnost, je začel stvari zavlačevati. Vendar se zadeva še ne bi končala in kdove kako dolgo bi se še vlekli pogovori, če jaz ne bi odločno postavil roka za odhod. In bom odšel, če se bodo stvari uredile ali ne. Za zdaj ni nič novega. Toda mi moramo iti za našim ciljem tako, da priporočamo pokorščino predstojnikom, ne da bi rekli, kdo je to.«

Priokus govoric, ki so krožile o ustanovi, so na začetku poletja čutili tudi v Turinu. Neki brat konceptinec po imenu Peter je vznemirjal skupnost s svojim slabim obnašanjem. Ker je tako vedenje spadalo pod njegovo področje, ga je dal poklicati v Turin, kjer bi mu dal potrebna navodila. Ne da bi vedel pravi razlog, je brat prišel v Turin. Ko pa je v tam zvedel za pravi razlog, je pobesnel in se nemudoma vrnil v Rim.

Vrnimo se sedaj nekaj mesecev nazaj. Meseca februarja se je razvnela med konceptinci polemika o njihovem ustanovitelju, ki je med brati podžigala ogenj nesoglasja med tistimi, ki so bili za novo vodstvo, ki je sledilo kapucinom, in tistimi, ki so bili proti. Takoj se je v *L'Unità Cattolica* 28. januarja 1877 pojavil dopis pod naslovom *Don Bosko in konceptinci*, kjer je bilo mogoče brati: »Že

² Dodatek, št. 2.

nekaj tednov pri nas veliko govorijo o don Bosku in konceptincih. Zdi se mi prav, da napišem nekaj vrstic in s tem popravim netočne in škodljive govorice, ki se širijo med ljudmi. Konceptinci so bratje bolničarji Marije Brezmadežne, katerih namen je skrbeti za bolnike in jim pomagati tudi v najbolj odbijajočih uslugah. Ustanovil jih je neki Ciprijan Pezzini iz Cremona leta 1854 v čast Marijinega brezmadežnega spočetja. Od vsega začetka jih je negoval, utrjeval in vodil kapucinski pater Giovanni Battista Taggiasco iz Genove. Njihova materna hiša je bila vedno bolnišnica Santo Spirito v Rimu. Ker v redu ni duhovnikov, saj so izključeni vsi klasični in literarni študiji, je bilo duhovno vodstvo praviloma zaupano velečastitim očetom kapucinom. Toda zaradi izrednih časov, v katerih živimo, in zaradi neštetih prošenj, da bi v razne bolnišnice privedli konceptince, niso mogli ustanoviti rednega noviciata in s tem tudi ne rednega življenja po redovnih pravilih. Ker sedanji položaj ne dopušča več, da bi kapucini dajali potrebno pomoč, je konceptinska družba začela razpadati. Sveti oče, ki je vedno z dobrohotnim očesom gledal ta red zlasti zaradi velikih zaslug, ki so si jih pridobili z bolniki na smrtni postelji, se je sam postavil za njihovega zaščitnika. V ta namen je poklical don Boska in mu razložil svoj načrt o ureditvi teh sinov Marije Brezmadežne. Povedal mu je tudi, da je on, sveti oče, na trgu Mastai dal zgraditi hišo, kjer naj bi bil konceptinski noviciat. Don Bosko je rade volje sprejel ponudbo svetega očeta in z naslovom apostolskega vizitatorja *ad vitam* dobil vsa pooblastila, da s pomočjo nekaterih salezijanskih duhovnikov ustanovijo zamišljeni noviciat in skupno življenje. Tako bo ta ustanova lahko dosegala nikdar zadosti hvaljen cilj, ki je v tem, da moralno in telesno pomaga trpečemu človeštvu, zlasti še v zadnjih trenutkih življenja.«

Pater Valentino iz San Rema, kapucin, ki je bil že vodja konceptincev, je bral ta članek in se močno razjezil. Imel ga je »za popolnoma zlaganega, razen tam, kjer pravi, da sveti oče izredno skrbi za to ustanovo«. Zato je iz Anagnija poslal uredniku turinskega časopisa odločen protest z besedilom popravka, »lastnoročno napisanega od patra Janeza Krstnika Taggiasca«, njegovega sobrata, ki živi v Rimu pri Sette Sale in »je resnični ustanovitelj konceptincev«. S tem je hotel odgovoriti »lažnivemu članku« in »popraviti zasenčeno čast kapucinskega reda in vsemu svetu pokazati svetlo resnico«, ki je znana vsem, ki so v Rimu imeli »stik z Nadbolnišnico Santo Spirito«. Toda iz vljudnosti do don Boska, ki je pripravil prejšnji dopis, ki ga je zbral med starejšimi konceptinci,³ *L'Unità Cattolica* ni hotela natisniti poročila patra Valentina in ga je potem objavil v nekem frančiškanskem glasilu.⁴ Po njegovem mnenju naj bi bili konceptinci ustanovljeni 1857. Ustanovil naj bi jih pater Taggiasco s sodelovanjem nekatere-

³ Tako trdi don Berto v lastnoročno napisani opombi, ki jo hranimo v našem arhivu. Prav tako trdi, da je bil navzoč pri sestavljanju poročila.

⁴ Glej *Eco di S. Francesco d'Assisi*, 28. februar 1877.

rih njegovih sobratov z namenom, da bi pri strežbi bolnikov svetne strežnike nadomestil z redovniki. V potrditev te izjave je navajal izjavo brata konceptinca Krispina iz Rima, čigar pričevanje pa don Boskov tajnik iz razlogov, ki jih tukaj ne bomo navajali, zavrača.

V našem arhivu pa hranimo še drugo, lastnoročno pisano izjavo prvega konceptinskega pisca letopisov, ki je oblekel habit 1858 in začel pisati anale 1860. Ta pod datumom 23. novembra 1876 izjavlja in trdi »kot čisto resnico, ki jo je pripravljeni potrditi tudi s prisego«, da je pripovedoval zgodovino začetkov »po navdihu in pod vplivom« patrov kapucinov, ki so bili takrat voditelji bratov bolničarjev, ne da bi vedel za predhodne stike patra Janeza Krstnika in mladega Ciprijana Pezzinija iz Cremona, ki ga je pozneje spoznal za prvega in resničnega ustanovitelja. Nato nadaljuje: »Zato po eni strani potrjujem vse, kar se je zgodilo po mojem vstopu v ustanovo, po drugi strani pa izjavljam kot neresnično ali vsaj dvomljivo vse, kar se je dogajalo prej.« Don Bosko je bil zato dobro obveščen.

Ta pravda ni imela posledic verjetno tudi zato, ker don Bosko, zvest svoji metodi, da daš vrabcem čivkati po svoje, ni niti sam niti po drugih hotel poseči vmes.

Na začetku marca je msgr. Fiorani, oprt na odlok z dne 6. februarja, ki mu je dajal pravico imenovati osebje v soglasju z don Boskom, poklical za predstojnika ustanove brata Alojzija Marijo Montija iz Milana. To je bil konceptinec dobrega duha in član redovne družine vse od začetka. Njegovo prvo dejanje je bilo, da se je zahvalil don Bosku »za vse, kar je storil za ustanovo in zato njim *ubogim* konceptincem«. Nadalje je izrazil svoje hvaležno čustvo s temile ljubeznivimi besedami: »Nimamo zadosti sposobnosti, da bi primerno izrazili hvaležnost vašemu očetovstvu za vse, kar dela za nas z namenom, da bi izboljšal naš položaj. Mi vam ne moremo z ničimer poplačati, prejeli pa boste večno plačilo od Boga in od naše brezmadežne Matere. Do sedaj nisem imel priložnosti, da bi vas spoznal, vendar spoznavam očeta iz del njegovega sina«.⁵ S tem je mislil ravnatelja don Scappinija.

Prva dva meseca sta bila za novega predstojnika polna težav. Nered je bil že tolikšen, da ga niso mogli skrivati pred javnostjo, ki se je pohujševala. Moral je odpustiti osem bratov in kakih dvajset uslužbencev. Ko je tako izruval najbolj strupeno ljuljko, je začel uživati nekoliko miru. Priznati mu je treba, da ni dvignil v teh rečeh niti slamice, ne da bi se prej posvetoval z duhovnim vodjem don Scappinijem. Nekateri bratje, ki so si skušali pomagati z vplivnimi osebnostmi zunaj ustanove, so pod krinko gorečnosti ustvarjali vedno nove zaplete. Msgr. Fiorani se je dal voditi za nos nekemu uslužbencu, ki mu je preveč zaupal, in še

⁵ Dodatek, št. 3.

komu drugemu, ki je imel sicer dober namen, pa premalo zdrave pameti, mu je kazal kresnice za laterne in povzročal neizmerne neprijetnosti ubogemu don Scappiniju, ta pa je moral, čeprav sam v hudi stiski, podpirati brata Montija, ki je nič manj preizkušan samo v njem dobival oporo. »Moram biti hvaležen,« je zagotavljal don Bosku,⁶ »vašemu očetovstvu za dobro, ki ga prejemo od vas jaz in moji sobratje v osebi don Jožefa, našega odličnega ravnatelja in resničnega posnemovalca svojega očeta.«

Nočemo, da bi pozabili izrek našega blaženega; zdi se nam, da ga moramo omeniti, čeprav je bil povedan ob drugi priložnosti. Izrekel ga je pomočniku Baraleju, katerega zvesto služenje je dobri oče zelo cenil. Ta je nekega dne vprašal don Boska, ali ne bi zaradi hudih trenutnih zapletov in bodočih težav opustil papirnice, ki jo je kupil v Mathiju. Toda Božji služabnik mu je zaprl usta in odločno izjavil: »Če se don Bosko kdaj česa loti, ni človeka, ki bi ga lahko ustavil na pol poti.« Ali zadeva s konceptinci ni dokaz takega stališča? Proti svoji volji se je spustil v ta poskus, mogoče tudi zato, ker je imel zadevo za brezizhodno. Toda prevzel jo je, in ko se je obvezal, je tako izražal svoje stališče, ne da bi se umikal ali upočasnjeval zaradi težav, ki so prihajale od slabo zastavljenega načina dela in ne da bi hkrati opustil svoje zamisli, za katero je menil, da je bila najbolj pripravna za rešitev naloge in je bila bliže papeževi želji. Zato se v manj kot osmih mesecih že tretjič trudil, silil možgane in – povejmo naravnost – šel trpet v Rim, da bi uresničil dobro, ki ga je želel Pij IX. Vendar je tudi v tem ravnal nadvse previdno.

V Rimu so za prve dni v juniju pripravljali velike slovesnosti v čast Piju IX. ob njegovem škofovskem jubileju. Don Bosko je hotel, da bi bila navzoča salezijanska družba. Odločil je, da naj v ta namen gresta v Rim don Lazzero in don Barberis, in ne da bi dal vedeti, da bo pred njima šel tudi on sam, je hotel, da bi naredila eno potovanje in opravila dvoje nalog. Iz ekonomskih razlogov je prosil msgr. Fioranija, da bi dal njegovima odposlancema stanovanje v hiši konceptincev. Toda bolj kot finančno korist je imel v glavi željo, da bi imela priložnost govoriti z don Scappinijem in na svoje oči videti, kako gredo tam stvari. Ko je monsinjorju povedal, da je eden izmed njih ravnatelj matrne hiše in drugi magister novincev, mu je tudi ponudil, da bi lahko uporabil njuno pomoč, če bi se mu zdelo primerno. Še več, če konceptinci še niso opravili duhovnih vaj, ali jim jih ne bi mogla pridigati ta dva duhovnika? Monsinjur je govoril z don Scappinijem in ta zadnji predlog se jima je zdel odličen. Don Scappini je odgovoril blaženemu, da izbira zares ne bi mogla biti boljša in da ju vsi nepotrpežljivo pričakujejo. Iz Turina sta odpotovala 28. maja. Po končanih jubilejnih slovesnostih sta pridigala duhovne vaje. »Duhovne vaje,« je pisal eden izmed njiju,⁷ »so

⁶ Dodatek, št. 4.

⁷ Pismo don Lazzera iz Rima don Rui, Rim, 13. junij 1877.

dobro uspele nad najinim in vseh drugih pričakovanjem. Danes, to je na zadnji dan in ob sklepu duhovnih vaj, smo vsi skupaj bili na kosilu pri Santo Spirito. Bil je pravi družinski praznik. Konceptinci nas imajo nadvse radi in bi storili za nas kakršno koli žrtev. Toda gorje, če bi se dotaknili njihove samostojnosti! Zato bo njihov odnos do nas tudi v prihodnje v *status quo* [stanje, kakor je sedaj].«

Ko je to pismo odšlo iz Rima, je bil don Bosko že devet dni v večnem mestu. Spremljal je nadškofa iz Buenos Airesa, ki je prišel v Evropo na čelu argentinskih romarjev. Toda kakor hitro je bil tam, se je zdelo, da ga zanimajo samo konceptinci. Med drugim je sestavil dolgo poročilo svetemu očetu in v njem predstavil velike neprijetnosti, ki so prihajale iz uredbe, ki so jo dali ustanovi; vztrajal je, da se je treba vrniti k prvotni zamisli. Listino je dal prebrati don Scappiniju in drugima dvema, dolgo so o vsem razpravljali, popravljali in izboljševali, dokler se jim ni zdelo dokončno oblikovano. Papež je bil zelo zaposlen z jubilejem. Veliko škofov je čakalo na avdienco. Don Bosko je vedel, da se je pritoževal, zakaj mu ne pride poročat o konceptincih. »Toda kako naj pridem k njemu?« je pisal don Rui.⁸ Dne 10. junija se je udeležil javne avdience. Ko je papež v svojem obhodu prišel do njega, ga je prosil za nekajminutni razgovor. »Rade volje vas bom sprejel,« je odvrnil Pij IX. »Potrpite malo, da preide ta naval romarjev, da bom našel trenutek časa.« Božji služabnik je prosil tudi pisno za zasebno avdienco, vendar ni prejel odgovora. Ko je videl položaj in ker ni mogel več odlašati svojega odhoda iz Rima, niti mu ni bilo mogoče ponižno izročiti svojega poročila papežu, je to izročil kardinalu vikarju, da bi mu ga on ob primernem času izročil. Nato je brez odlašanja odšel domov.

Poročilo je obsegalo dvoje najpomembnejših vprašanj: najprej naštevaje napak v zavodu konceptincev in potem predlog ukrepov, kako bi jih lahko v prihodnje odpravili. Don Bosko je obžaloval zlasti petero stvari: 1. Pomanjkanje rednega noviciata. 2. Prepričanje bratov, da bi si mogli sami vladati, čeprav niso imeli za to potrebne izobrazbe niti izkušnje o tem, kaj je vodstvo redovne družbe. 3. Množica predstojnikov, ki ukazujejo vsak po svoje, ne da bi se prej sporazumeli med seboj, in se tako med seboj ovirajo. 4. Odsotnost zaobljub in nepripravljenost, da bi jih naredili. Od tod prepiri in medsebojno žuganje, nepokorščina predstojnikom in odhodi iz družbe. 5. Glede redovnih zaobljub se ne ve, kateremu predstojniku bi jih izrekli in po katerih pravilih bi jih naredili. Bilo je tudi petero ukrepov, če bi hoteli doseči trajno izboljšanje: 1. Ustanoviti noviciat, ki bi moral biti daleč od Santo Spirito. 2. Narediti obljube na osnovi salezijanskih konstitucij. 3. Ne sprejemati bolnišnic, kjer bi bratje prihajali skupaj z osebami drugega spola, razen če bi bila stanovanja strogo ločena. 4. Izključiti možnost, da bi sprejemali v službo laiške bolničarje. 5. Popolna enotnost v uka-

⁸ Pismo iz Rima, 8. junij 1877.

zovanju. Blaženi je končal svoje poročilo tako, da je njegovi svetosti ponudil vse usluge salezijancev.⁹

Sveti oče je pretehtal ves pomen listine. Ker pa je želel, da bi konceptinci uresničili namen svoje ustanove, in ker ni mogel sam vzeti v roke cele zadeve, jo je v ta namen izročil kardinalu Randiju in 20. junija po kardinalu državnem tajniku Simeoniju¹⁰ o tem obvestil don Boska. Ko je kardinal Randi prebral don Boskovo poročilo, se je ustavil zlasti pri tistih točkah, kjer se je don Bosko čutil negotovega glede izpolnitve svoje naloge. Ko je poročilo primerjal z odlokom z dne 6. februarja, je ugotovil, da zares ni bilo jasno, kakšna pooblastila ima duhovni vizitator, in je zato prišlo do nepredvidenih zapletov. Zato se mu je zdelo primerno, da bi bolj natančna določila izločila vse dvome in bi tako zaprli vrata morebitnim nesporazumom. Govoril je tudi z vizitatorjem za ekonomske zadeve. Ta mu je razložil svoje stališče in zatrdil, da osebno ni nikdar postavil niti ne namerava v prihodnje postaviti ovir pri opravljanju nalog duhovnega vizitatorja. Ko je to opravil, se je obrnil k don Bosku in ga prosil, da bi mu povedal svoje »upoštevanja vredno mnenje« o tej zadevi in mu podal še nadaljnje pripombe, ki bi se mu zdele umestne.

Celo pismo ne bi moglo biti napisano v izrazih, ki bi bolje pokazali don Boskovo čast. Toda blaženi ni mogel odgovoriti z zaželeno naglico, ker je spremljal nadškofa iz Buenos Airesa po Liguriji in Franciji. Zato pismo njegove eminence, ki je videl, kako zelo je bila pri srcu papežu zadeva koncepticev, da naj don Bosko čim prej odgovori in poda svoje končne opombe. Poleg tega je ravnatelj don Scappini zbolel za vročico, kar je bil zelo pogost primer s tujci v Rimu, dokler niso regulirali bregov Tibere. Odšel je za nekaj tednov v Piemont, da si je popravil zdravje. Zato je kardinal prosil don Boska, da naj pošlje koga, ki bi ga nadomestil.¹¹ Božji služabnik mu je takoj, ko mu je bilo mogoče, odgovoril in ponovno poudaril misel, ki jo je že omenil ob pogovorih za začetek pogajanj, za katera je bil vedno pripravljen, da jih nadaljuje.

Velečastita eminenca!

Prepričan, da mi bo vaša eminenca odpustila zakasnitev, čutim dolžnost, da odgovorim na vašo velecenjena pisma glede bratov bolničarjev Brezmadežne, imenovanih konceptinci. Da bom lažje predstavil svojo zamisel, naj opozorim na nekaj okoliščin na začetku dogovarjanj.

Meseca novembra preteklega leta 1876 me je sveti oče po kardinalu Biliu poklical k sebi. Ko sem prišel v Rim, mi je njegova svetost govorila o želji, da bi uredili zadevo s konceptinci. Rade volje sem sprejel ponudbo, in da bi mogel zvesto izpolniti njegovo voljo, sem ga prosil, da bi mi pisno sporočil, za kar je bil izdan reskript z dne 15.

⁹ Dodatek, št. 5.

¹⁰ Dodatek, št. 6.

¹¹ Dodatek, št. 7 (A in B).

novembra istega leta. Po enem mesecu in pol razmišljanja v smislu imenovanega reskripta sem lahko njegovi svetosti predložil osnove, na katerih bi mogli izvesti zaželeno ureditev. Svetemu očetu je bilo vse prav in msgr. Fiorani mi je sporočil, da je vse v redu in da ni treba drugega kot kratek razgovor, da bi se potem lotil dela, obenem pa bi pripeljal s seboj vsaj enega duhovnika, ki bi prevzel vodstvo konceptincev. Tedaj pa mi je začel govoriti o spremembah in o tem, da bi pustili stvari tako, kakor so bile. Želel sem govoriti s svetim očetom, ki je potrdil, kar je bilo rečeno v reskriptu. Zatem nisem več imel priložnosti, da bi govoril naravnost s svetim očetom, in sem bil vedno obvezan na pogovor z msgr. Fioranijem, ki je še naprej vztrajal v prepričanju, da je treba duhovne stvari prepustiti podpisnemu, medtem ko bi imenovani monsinjor skrbel za časne zadeve. Meni se je zdelo nemogoče, da bi mogli dve glavi iste družine sestavljati enotno vladavino, ki bi bila vsem pogodu. Ko pa so mi rekli, da je to volja svetega očeta, sem umolknil in sprejel poskus, pri katerem sem od vsega začetka predvideval težave, kakor sem to obrazložil v spomenici, ki sem jo predložil njegovi svetosti, za katero menim, da je prišla vam v roke. Rad bi povedal, da sem spomenico napisal zato, ker nisem mogel govoriti s svetim očetom, in ne zato, da bi naredil kaj po svoje.

Ko sedaj razmišljam o položaju konceptincev kot apostolski vizitator, ne bi mogel predlagati drugega kot tisto, kar sem povedal v imenovani spomenici. Če torej hočemo stalno, dokončno in gotovo urediti stvari, moramo storiti to, takšno je moje mnenje, kar je od vsega začetka v svoji modrosti predlagal sveti oče. Če bi skušali stvari urediti drugače, potem naj bi izročili nekdanje vodstvo konceptincev njegovi ekscelenci komendatorju bolnišnice Santo Spirito, medtem ko bi salezijanci kot kaplani skrbeli samo za duhovno plat s katekizmi, pridiganjem, spovedovanjem in maševanjem. V tem primeru salezijanci ne bi imeli nikakršne niti materialne niti moralne odgovornosti; živeli bi ločeno od konceptincev in bi hodili k njim samo za opravljanje imenovanih duhovnih uslug. Ta zadnji predlog bi bil izvedljiv, ker salezijanci nameravajo odpreti majhno zavetišče za sobrate, ki se mudijo v Rimu ali zaradi drugih obveznosti bivajo v Rimu, in bi tako lahko dajali bivališče tudi duhovnikom, ki bi oskrbovali konceptince.

Ko sem tako odkritosrčno predstavil svoj način ocenjevanja te zadeve, vas prosim, da mi sporočite svoje mnenje. Če bi sveti oče želel drugače, ne bom imel niti najmanjšega pomisleka in vsi salezijanci se bodo soglasno priključili častitim hotenjem našega dobrotnika Pija IX.

Imel sem priložnost govoriti z don Scappinijem, ki je zaradi vročice bil nekaj dni bolan. Zdi se, da se mu je stanje izboljšalo in v nekaj dneh, če bom videl, da on ne more iti, bom poslal drugega duhovnika za duhovno oskrbo konceptincev.

Najponižnejši in navdanejši služabnik DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. avgust 1877

Vsekakor svetemu očetu niso mogli predlagati spremembe dekreta z dne 6. februarja v smislu, ki ga je predlagal don Bosko, ki je hotel, da bi tako lažje dosegli izpolnitev papeževih želj. Zato je kardinal Randi naprosil blaženega, da bi ponovno prišel v Rim ali pa podelil vsa potrebna pooblastila salezijancu, ki

bi prevzel vodstvo konceptincev. Navzočnost tega salezijanca je bila nujno potrebna, ker so brez njega konceptinci zanemarjali verske vaje in je bilo treba z ustreznimi nagovori pripraviti tiste, ki bi bili tega vredni,¹² na izpoved zaobljub na praznik Marije Brezmadežne. Takojšen in jasen odgovor blaženega je podal na nedvoumen način njegovo dokončno mnenje.

Velespoštovana eminenca!

Kakor je omenila vaša eminenca, je nujno potrebno, da določene zadeve obravnavamo osebno. V tem pogledu v svojem pismu nisem bil dovolj jasen. Hotel sem preprosto povedati, da če hočemo stvari dokončno urediti, moramo konceptince priključiti kaki ustanovi, ki je potrjena od Svetega sedeža. Konceptinci naj ohranijo habit, ime, namen in tista pravila, ki so potrebna za doseganje njihovega namena. To je moj pogled, ki sem ga vedno zastopal, če hočemo zagotoviti njihov obstoj in da se ne bodo oddaljili od izpolnjevanja svojih konstitucij. To se mi zdi, da je pomen in smisel reskripta z dne 17. novembra 1876.

Kakor opozarja vaša eminenca, moramo, če hočemo ohraniti redovno obliko ustanove, njeno samostojnost in nadaljevanje delovanja v sedanjih prostorih, postaviti človeka, ki mu njegova svetost popolnoma zaupa, da vzame v roko tako duhovno kakor časno vodstvo. Ta naj bo odgovoren za vse. Salezijanci bi v tem primeru bili samo kaplani, ki bi prihajali le opravljat duhovniško službo, ne da bi se vtikali v notranje zadeve. V tem drugem primeru bi salezijance vodil in tudi popravljal predstojnik, ki bi skrbel za to, da bi redno opravljali svojo dolžnost.

Veseli me, da vam morem sporočiti, da se je don Scappini toliko popravil, da je že prišel v Turin. Upa, da bo mogel odpotovati v Rim in biti pri vaši eminenci proti koncu tega meseca ali najpozneje prve dni septembra. Dal mu bom vsa pooblastila, da z vašo eminenco, do katere čutimo veliko spoštovanje, uredi vse zadeve. Menim, da bo mogoče v osebnem pogovoru odpraviti vse težave, ki bi se lahko pojavile. Pripravljen bi bil iti jaz sam, toda moje zdravje mi tega ne dopušča. Delam lahko samo ob pisalni mizi, ne da bi zapustil sobo, kaj šele, da bi šel na potovanje.

Vaša eminenca naj mi izkaže veliko uslugo s tem, da mi podeli svoj sveti blagoslov. Molite zame in za našo družbo, da bomo v množici nalog, ki nam jih nalaga Božja previdnost, znali izbrati tiste, ki bodo v večjo Božjo slavo. Mi bomo v naši majhnosti še naprej posebej molili za zdravje vaše eminence, ki naj jo Bog ohrani še mnoga leta. V veliko čast mi je, da se lahko imenujem v N. G. J. K. vašega najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. avgust 1877

Toda niti msgr. Fiorani niti kardinal Randi nista bila istega mnenja; oba sta nasprotovala vmešavanju salezijancev v vodstvo konceptincev. Don Scappini, ki si je že opomogel, je bil že hotel odpotovati, ko ga je brat Monti v imenu msgr. Fioranija obvestil, da naj ne hodi na pot, ker bi bila njegova vrnitev ver-

¹² Dodatek, št. 7 (C).

jetno brez koristi. Ob tej novici je bil Božji služabnik, kakor da bi padel z oblakov. Takoj je prosil kardinala, naj razložil uganko.¹³ Zvedel je, da so reformo konceptincev začasno zaupali rimskim duhovnikom pod vodstvom kardinala vikarja. Kardinal Randi je grajal prenašlo sporočilo na tako neprimeren način in še preden so bile stvari dokončno odločene.¹⁴ Vendar stvari niso spremenili in don Bosko je za vse goreče prizadevanje v zadevi konceptincev dobil tako nehvaležno plačilo. Vzroki vsega tega bodo bolj jasni, ko bomo zvedeli za prizadevanje don Boskovih nasprotnikov. Za sedaj je najboljši sklep pismo blaženega kardinalu Alojziju Biliu; ta je don Bosku rekel o tej zadevi prvo besedo in njemu je don Bosko naslovil sklepno besedo.

Velečastita eminenca!

Vaša velespoštovana eminenca, ki je tako kot jaz od vsega začetka imela velik delež pri zadevi bratov bolničarjev, imenovanih konceptinci, bo gotovo lahko ocenila stvari, ki vam jih bom na kratko predstavil.

Dobrota svetega očeta me je po vas milostno poklicala k sebi in z najprisrčnejši-mi izrazi sporočila: želim, da se zavzamete za konceptince, ki imajo zelo vzvišeno poslanstvo in lahko bolnikom pomagajo, da lepo umrejo. Vendar vaša naloga ni, da reformirate in popravite, temveč da ustvarite ali bolje rečeno vključite konstitucije konceptincev v salezijanske. Čeprav sem poznal pomembnost in občutljivost naloge, sem se vendar čutil visoko počaščenega, da sem mogel ubogati plemenite želje svetega očeta; njegovo svetost sem samo prosil, naj mi da pisno svojo zamisel, da bi jo lahko preudaril in bolje izpolnil. O tem govori reskript z dne 17. novembra 1876 pod številko 1.

Na podlagi tega reskripta sem se lotil dela in v enem mesecu izdelal splošni osnutek, v katerem sem ohranil naslove, habit in namen konceptincev, kolikor niso bili v nasprotju s salezijanskimi konstitucijami. Sveti oče je bil zadovoljen in msgr. Fiorani mi je sporočil, da je vse v redu, da je potreben še kratek razgovor in naj pripeljem s seboj enega duhovnika. Ko sem bil v Rimu, so se začele težave. Zdelo se mi je, da sveti oče vztraja pri svoji zamisli, msgr. Fiorani pa je menil, da ne bi bilo pametno uvajati globljih sprememb in da je bilo mogoče opraviti samo moralno obnovo zlasti še, potem ko je njegova svetost podarila konceptincem velikansko vsoto 200.000 lir; zato don Bosku pripada vloga apostolskega vizitatorja, ki naj bi ga predstavljala duhovnik Scappini. Nisem mogel razumeti tega. Govoril sem s svetim očetom, ki je ponovil svoje tako zapisane kakor izrečene besede. Monsinor pa je ponavljal, da je treba spremeniti reskript njegove svetosti. Privolil sem v to spremembo, ker se mi je zdelo, da je to volja svetega očeta, in don Scappini je postal vodja v in spiritualibus [duhovnih zadevah], medtem ko si je vso oblast v časnih zadevah in pri imenovanju osebja pridržal msgr. Fiorani.

Ko sem še nadalje razmišljal o konceptinskih pravilih in zlasti o načinu, kako naj bi

¹³ Blaženi je pisal pismo 19. septembra. Nimamo besedila.

¹⁴ Dodatek, št. 7 (D).

jih izpolnjevali, sem spoznal, da tako ne more iti naprej. Zato sem prišel na papežev jubilej in skušal s papežem spregovoriti vsaj eno besedo. Vložil sem pisno prošnjo za avdienco. Sveti oče je v javni avdienci izrazil željo, da bi govoril z menoj, vendar to ni bilo mogoče zaradi množice romarjev, ki so želeli, da bi ga vsaj videli. Ker me je v tej časovni stiski kardinal vikar prosil za natančnejše poročilo o konceptincih, sem menil, da bi bilo najbolje, če bi mu izročil spomenico s prošnjo, da jo predloži svetemu očetu, kar se je, kakor vidim, tudi izpolnilo. Nekaj nujnih zadev me je klicalo v Turin. Mesec pozneje je zbolel don Scappini in se moral vrniti v rojstni kraj in leči. Preden je odpotoval, je poskrbel za bogoslužno službo za konceptince in naprosil nekega duhovnika, da bi ga nadomeščal.

Medtem mi je kardinal Randi pisal prvo pismo in me prosil za pojasnila in pripombe. Če bi imeli čas, bi si lahko prebrali pismo tega velespoštovanega kardinala in moj odgovor. Rečeno je bilo, da bi kot preprosti kaplani skrbeli za Božjo službo, in če bi sveti oče želel še kaj več, bi storili tudi to. Don Scappiniju se je zdravje izboljšalo in je bil sposoben za vrnitev v Rim. V ta namen je poslal sporočilo konceptincem. Tedaj sem od brata Alojzija prejel pismo, v katerem mi je bilo v imenu monsinjorja Fioranija rečeno, naj don Scappini ne hodi v Rim, ker bi se verjetno moral takoj vrniti. Razloga za to odločitev ni navedel. Pismo je v rokah kardinala Randija. Močno sem se začudil. Prosil sem njegovo ekscelenco, da bi mi stvar pojasnila. Prvega oktobra sem dobil pismo z odgovorom, v katerem je rečeno, da je to papeževa volja, da pa ne odobrava načina, kako so odslovili don Scappinija. Od tedaj sem opustil vsako nadaljnje prizadevanje za konceptince. Sedaj pričakujem nove odločitve in bom za Rim namenjeno osebje porabil drugje. V vseh svojih pismih sem vedno poudarjal, da se v vsem strinjam s svetim očetom in da bomo salezijanci vedno pripravljeni sprejeti in uresničiti vsako njegovo željo.

Nekaj zaupnih stvari sem sporočil kardinalu Randiju. Ker nameravam v kratkem priti v Rim, bom vaši eminenci zaupal, kar ni primerno zapisati. Prepoln sem hvaležnosti za dobroto, ki nam jo izkazujete, in medtem ko ponižno prosim vaš sveti blagoslov, imam visoko čast, da se smem imenovati vaše velečastite eminence najponižnejši in najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. november 1877

Za natančnejše poznanje zgodovine te zadeve bi morali poznati tudi »tisto, kar ni primerno zapisati.« Vsak ozaveščen bralec si lahko sam predstavlja, da je bilo pri vsem veliko nespodobnega in nepoštenega zakulisja, česar se je don Bosko zavedal, a je kljub temu vse do konca vztrajal v poštenosti, krščanski ljubezni in odpovedi lastni koristi.

Po smrti Pija IX. Sveti sedež ni prepustil konceptincev samim sebi, temveč je določil, da naj imajo v svojih vrstah določeno število duhovnikov za duhovno vodstvo bratov. Dal jim je tudi več drugih koristnih odredb, tako da so si opomogli, spet zacveteli in si pridobivajo brezštevne zasluge za civilno družbo.

3. POGLAVJE

LETNE KONFERENCE SVETEGA FRANČIŠKA

PRAZNIK SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA SO v oratoriju prenesli na 4. februar, tako da bi don Bosku omogočili njegovo navzočnost. Prišel je prav tistega jutra ob pol devetih. Sprejeli so ga z godbo, ploskanjem, vzkliki »živio« in navdušenimi izrazi veselja in zadovoljstva. Sredi trume fantov, ki so ga obdajali, so si ravnatelj, ki so se zbrali za praznik sv. Frančiška za običajne konference, delali pot do njega. Dobri oče se ni počutil nikdar bolje kot sredi tako različnih množic svojih sinov v oratoriju, ki so tekmovali med seboj, kdo mu bo izrekel toplejšo dobrodošlico. Tisti popoldan so v gledališču pripravili lepo prireditev njemu v čast. Predstavniki vseh skupin so brali svoje nagovore, s katerimi so izražali splošno zadovoljstvo zaradi njegove vrnitve. Nato so zaigrali igro Poklic sv. Alojzija, ki je vsem zelo ugajala tudi zaradi dobre izvedbe.

Petega februarja zvečer so začeli konference. Prvi je predsedoval don Rua. Razpravljali so o osebju, ekonomski upravi in o novih ustanovah, vse, o čemer tukaj ne bomo poročali. Ustavili se bomo pri treh temah, ki so splošno in zgodovinsko pomembne za družbo.

Širjenje salezijanskega dela in množitev poslov sta don Bosku vedno bolj onemogočala, da bi za vse skrbel on sam, zlasti še za osebno vodstvo članov družbe. Zato so se začeli bati, da bo posebno med mladimi kleriki uplahnil duh pobožnosti. Brez dvoma so se pod don Boskovim vplivom leto za letom oblikovale trume klerikov, katerih rod bi želeli, da bi se vedno nadaljeval: razsodni, delavni, goreči v pobožnih vajah in obenem pripravljeni prijeti za vsako delo, če so le vedeli, da je kaj po želji predstojnikov; živeli so življenje, ki je bilo mešanica zbranosti in delavnosti, kar danes lahko označimo kot odsvit don Boskove duhovnosti. Na take vzore, ki so se odlikovali med svojimi tovariši, so s spoštljivim občudovanjem gledali tisti, ki se niso dvignili nad splošno raven regularnosti, a jih je njihov zgled spodbujal k dobremu. Duša te vzgoje in tega življenja je bilo to, čemur pravimo duh pobožnosti, se pravi pogosto prejemanje svetih

zakramentov, ljubezen do molitve, navdušenje za bogoslužje, radost ob Božji besedi in veselje do dobrega branja. Kapitularji in ravnatelji so bili torej odločeni, da bodo gojili tega duha v svojih skupnostih in zlasti med mladimi člani, ter pri tem skrbno pazili, da bi odkrili in odpravili vse, kar bi ga moglo ohladiti.

Druga tema se je tikala Marijinih sinov. O tej ustanovi v dvanajstem zvezku nismo več razpravljali, ker smo v prejšnjem zvezku šli čez leto 1875 in smo povedali tudi stvari, ki so se zgodile v naslednjem letu. Po vsem, kar smo povedali, se je previdnostna ustanova osredinila v zavodu v Sampierdareni in dosegala popolnost. Sorazmerno s tem, kako se je širila novica, so od vseh strani prihajale prošnje tudi še potem, ko se je šolsko leto že začelo. Da se potek šole ne bi preveč zapletel, je ravnatelj don Albera želel, da bi sprejem prekinili vse do začetka naslednjega šolskega leta. Ker pa je vedel, da don Bosko pripisuje tej zvrsti dela velik pomen, ni hotel nasprotovati njegovim zamislim. In don Boskova misel glede tega je bila popolnoma drugačna. Želel je, da bi sprejeli vse, ki so imeli za to izpolnjene pogoje, ne da bi gledali na čas, kdaj so vstopili v zavod; in ker je bilo pričakovanje od tega dela preveliko, ni hotel odlašati s sprejemom. Ko so zbrani to slišali, so za zapoznele dodali poseben člen, v katerem je bilo rečeno, da lahko vstopijo v zavod, če so pripravljeni opravljati ročna dela, dokler se ne bi s pripravljalnimi poukom nabralo toliko učencev, da bi lahko odprli razred, ki bi potem nadaljeval redni pouk.

Končno je don Rua zbranim sporočil don Boskovo željo, ki naj bi postala za vse ukaz. Božji služabnik je želel, da bi na začetku vsakega šolskega leta pripravili uvodno tridnevniko s pridigami, da bi tako razpoložil fante za dober začetek. Na tak način bi jim dali priložnost, da bi si uredili misli, ki so jih počitnice mogoče zmedle, in bi s tem pravočasno poskrbeli za potrebe njihovih duš. Tako so sklenili in tako se je v neprecenljivo korist discipline, moralnosti in učenja delalo vse od 1877 do danes.

Seje naslednjega dne se je udeležil tudi blaženi. Potem ko so odobrili sklepe prejšnjega dne, je zbranim poročal o zadnjem razvoju družbe in dal v pretres vrsto predlogov in načrtov ter pri tem podal merila, po katerih naj bi ocenjevali v smislu njegovega duha. Zaupno je mogel kakor v družini svobodno govoriti o zadevi konceptincev, predložil je prave možnosti te ustanove in poročal o poteku razgovorov do svojega odhoda iz Rima.

Don Bosko je vedno nasprotoval prevzemanju stavb drugih redov in spreminjanju teh v svoje zavode, ker mu niso bile po volji govorice, da redovniki izganjajo druge redovnike. Če je kdaj šlo za to, da bi rešili kat kak samostan iz rok posvetnih ljudi, je vedno zahteval, da je prejšnji lastnik uredil vse potrebno z Rimom in dobil vsa potrebna dovoljenja. Tokrat pa je dejal: »Sedaj mi je v Rimu papež sam ne samo dal dovoljenje, temveč mi je celo priporočil, naj bi kupil stavbe, ki so bile nekoč last redovnikov, in jih spremenil v naše hiše, da bi

tako vrnil Cerkvi tisto, kar so ji odvzeli, ter tako obranil ta poslopja, ki so bila namenjena Božji slavi, za prvoten namen in bi jih ne pustili v posvetnih rokah. Od sedaj naprej vedimo, da v Rimu ne bomo naleteli na nasprotovanje, če kaka stvar lahko služi našemu namenu.«

Iz Albana in Magliana so prihajale roteče prošnje, da bi v obeh krajih odprli zavod-konvikt. Kardinal Berardi mu je že tretjič ponudil zavod v Ceccanu, ki so ga piaristi hoteli zapustiti, ker je ostalo samo še deset konviktovcov. Prav tako so mu predlagali, da bi prevzel zavod v Asconi. Ko je vse to predstavil, je dejal: »Ne zdi se, da je res. Sprejemamo postojanke, ki so neizmerno zapletene. Pa vendar nam ni bilo še treba storiti koraka nazaj. Gremo naprej in vsak načrt nam uspe bolje, kot smo pričakovali, medtem ko kar naprej gledamo, kako se morajo drugi umikati s položajev, na katerih so bili. Sam Gospod je tisti, ki nam pomaga, da napredujemo z vetrom v jadrih. Če ne bi videli povsod in v vsem Božje roke, bi si zaslužili, da bi nas imeli za slepe.«

Potem je prišlo na vrsto pomembno vprašanje. Zavodu v Valsaliceju se je iztekala petletna pogodba. V teh letih so upali na dvig števila konviktovcov, a jih je bilo vedno manj, kot so pričakovali. Ali naj nadaljujejo delo ali naj odpovedo dogovore s šolskimi brati, katerim je bilo treba plačevati najemnino? *Quid agendum* [kaj storiti] je don Bosko vprašal svoje sodelavce in nadaljeval: »Jaz bi si tako goreče želel, da bi ta zavod nadaljeval in napredoval z namenom, da bi gojili cerkvene poklice in bi videli, ali je tudi iz te družbene plasti mogoče dobiti osebe, ki bi se posvetile Gospodu. Kak dober sad je dozorel, vendar se ne moremo prepričati, da nas Gospod blagoslavlja tako, kakor nas blagoslavlja v drugih zavodih. Ko je šlo za to, da bi prevzeli vodstvo, smo bili vsi proti. Sprejeli smo izrecno iz pokorščine nadškofu. Kar se tiče naše družbe, se zdi, da nam je v tem pomagal sv. Frančišek Asiški. Poznate zgodbo, ki jo pripovedujejo. Hudiči so se strašno jezili in znašali nad novo družino sv. Frančiška. Predlagali so več načinov, kako bi uničili ta beraški red. Tedaj je nastopil hudiček, bolj bister kot vsi drugi in trdil, da je najboljšo sredstvo za uničenje kake redovne družbe in uvajanje posvetnega duha vstop bogatih in plemičev. Če hočemo s temi gospodi ustrezno ravnati, moramo uporabljati vse mogoče ozire, ustrezati v vseh mogočih posebnostih, odstopati od pravil, kar se potem razširi po celem redu in skupnost se pomehkuži. Hudičev zbor je odobril predlog in vsi so glasovali zanj. Jaz vam pravim, da nas je do sedaj sv. Frančišek uspešno branil. Bilo je nekaj plemičev, ki so prosili za sprejem ali že poskusili naše življenje, vendar se do sedaj še nobeden ni odločil, da bi ostal pri nas. In za to se Gospodu iz srca zahvalimo.« Vsekakor don Bosko o zavodu Valsalice še ni rekel zadnje besede, ker ura za to še ni prišla. Priporočil pa je, da naj o tem razmišljajo in molijo za razsvetljenje.

Blaženi tega priporočila ni izrekel samo *pro forma* [zaradi lepšega]. Zato je deset dni pozneje zahteval, naj o usodi zavoda Valsalice razpravlja vrhovni

kapitelj v navzočnosti ravnatelja don Dalmazza. Septembra je potekla pogodba. Menja o tem, ali naj ostanejo ali se umaknejo, so bila deljena.

Tisti, ki so bili proti, so navajali, da smo zavod sprejeli zato, ker je tako hotel nadškof. In ta razlog še obstaja. Morali bi šteti za veliko ugodnost, da lahko gojimo poklice tudi med gospodo. Če bi se umaknili, bi to bilo v veliko nečast salezijancem. Nasprotniki pa so trdili, da narava zavoda ne ustreza namenom družbe, da je malo gojencev in da glede poklicev nismo dosegli ničesar in vsako leto se ustvarja *deficit* [primanjkljaj] šest tisoč lir v škodo oratorija. Ali ima sploh smisel, da reveži podpirajo bogatine? Ko so potem tehtali razloge za in proti, je prevladalo pozitivno mnenje. Priporočili so samo nekaj ekonomskih ukrepov, da bi odstranili izgube. Nikakor pa niso sprejeli predloga o napol konviktu po zgledu drugih zavodov, ki so z omnibusom privražali in odvažali gojence na njihove domove, ker so se bali posledic.

Vrnimo se k jutranji konferenci 6. februarja. Preden so jo sklenili, je don Bosko vneto ponovil željo, ki jo je izrazil že dvakrat, da bi vsak ravnatelj sestavil monografijo o svojem zavodu in bi tej nalogi posvetil vso potrebno skrb. Končno je posvetovanje sklenil z besedami: »Sveti oče mi je dejal, da moramo, če hočemo, da bo naša ustanova vedno napredovala, med našimi fanti skrbeti za tri stvari:

- 1) za duha molitve,
- 2) za moralnost in
- 3) za varčevanje.

Vsak naj poskrbi, da bo med svojimi sobraty in gojenci gojil te tri naloge. O tem govorimo pri konferencah, pridigah in zasebnih pogovorih. Rad bi, da bi v kateri izmed naslednjih konferenc razpravljali o praktičnem načinu, kako bi mogli zadostiti temu nasvetu svetega očeta.«

Popoldne so se vsi profesy, novinci in aspiranti zbrali v cerkvi sv. Frančiška Saleškega k splošni konferenci. Vseh poslušalcev je bilo dvesto enajst. Izčrpno poročilo vseh ravnateljev, kot je bilo to običajno do tedaj, je na osnovi podatkov, ki so mu jih dali ravnatelji, podal don Rua in potem še don Bosko. Blaženi je sestanek odprl z naslednjimi besedami: »Današnja konferenca je malo izredna, se pravi drugačna od konferenc, ki se opravljajo med letom. Gre za enako konferenco, kot smo jo opravljali za praznik sv. Frančiška Saleškega, vendar spreminjena zaradi množice vprašanj, o katerih bomo razpravljali. Če bi govorili o vsaki posebej, bi trajalo predolgo. Don Rua bo na kratko poročal o zavodih v Piemontu, Liguriji in v Franciji, se pravi o Evropi. Jaz bom poročal o Ameriki kakor tudi o Laciju, od koder sem pravkar prišel. Zato vam bom na željo vseh in za ohranjanje duha, ki naj bi preveval vse hiše, pokazal, kako zelo nam Gospod pomaga in nas brani. On bo tudi gotovo vodil to konferenco v korist naše družbe, v spodbudo vseh in za zveličanje duš.«

Čeprav navadno navajamo dobesečno samo don Boskove govore, se nam tokrat zdi koristno, da izjemoma podamo poročilo don Rue, ki je na srečo prišlo do nas tako, kakor ga je povzel navzoč poslušalec. Poročilo je podano skrbno, kakor je to značilno za prvega don Boskovega naslednika, bilo pa je gotovo pripravljeno pod neposrednim vodstvom Božjega služabnika.

Don Rua je takole govoril:

Pri podajanju tega poročila se bom držal časovnega zaporedja, se pravi, da bom govoril o hišah po vrsti, kakor so nastajale, začenši pri tistih, ki so bile ustanovljene prve. Povedal bom to, kar so mi sporočili ravnatelji in kar sem sam zvedel.

Začel bom s prvim zavodom, to je z Borgom San Martino.

Zavod uspeva zelo dobro, tako kar se tiče fantov, kakor tudi kar se tiče salezijancev. Na začetku so se bali, da bo število gojencev padlo zaradi riževih polj. Zgodilo pa se je prav nasprotno: število je naraščalo in sedaj jih je okoli 200, ne da bi prištevavali osebje. Res je, da moramo zelo paziti, da preprečimo vročinska obolenja, vendar hvala Bogu za zdaj še nobeden ni zbolel. Rečem vam lahko, da ob mojem obisku v zavodu ni bilo nikogar v bolniški sobi in ravnatelj mi je zagotovil, da že en mesec ni bil nihče bolan. V časnih stvareh gre stvar naprej, niso bogati, vendar shajajo, za kar se imajo zahvaliti deloma tudi redovnicam, ki so letos prevzele skrb za perilo in kuhinjo. Imajo svoje izdatke, vendar zadostuje za hrano in obleko. Kar se tiče moralnega življenja, tam ni treba ponavljati prerokovih besed: Multiplicasti gentem et non multiplicasti laetitiis [Pomnožil si število ljudi, nisi pa pomnožil radosti]; kajti s tem, ko je naraslo število fantov, se je pomnožila tudi pobožnost. Lepo delujejo družbe presvetega Zakramenta, Marijinega brezmadežnega spočetja, družbe ministrantov in sv. Alojzija. Tako duhovniki kakor kleriki so dosegli zadovoljive uspehe. Letos je po izpitih veliko fantov obleklo talar: en del jih je odšel v semenišče, večina pa se je ustavila pri nas in so sedaj tukaj v oratoriju. Letos so tamkajšnji sobratje ponovno odprli praznični oratorij za zunanje fante. Del jih obiskuje cerkvico v zavodu, drugi pa hodijo v župnijsko cerkev, kjer opravljajo svoje pobožnosti, so pri sveti maši, katekizmu, pridigah, blagoslovu in verskem pouku in poštenu zabavi. Kar naši kleriki delajo za dečke, naše sestre delajo tudi za deklice.

Od Borga San Martino preidimo k drugorojenemu zavodu, ki je v Lanzu. Tudi tukaj se je število fantov pomnožilo. Kljub obširnim stavbam je letos skoraj vse polno. Kako velika je Božja previdnost! Ta zavod je čudovito zrasel in napredoval tudi v moralnosti. V Lanzu je bilo prostora še za več gojencev. Lansko leto avgusta so odprli železnico. Na slovesnost je prišlo nekaj ministrov, poslancev in senatorjev. Ker občinska uprava v Lanzu ni imela drugega primerne prostora, so prosili ravnatelja zavoda, ki pripada občini, da bi naš predstojnik dovolil, da bi dali na voljo stebrišče in vrtove za goste, ki so zastopali kralja. Ministri so prišli, zavod jih je slovesno sprejel, ogledali so si vse prostore in se zadržali eno uro in pol. Zaradi tega obiska so se dvignile govorice in bali smo se, da nam bo zaradi sodb ljudi, ki stvari ne ocenjujejo pravilno, to v škodo. Prineslo pa nam je nasprotno veliko dobrega. Ko se je razvedelo, da so zavod obiskali ministri, se je dvignil sloves, vsi so menili, da mora to biti zelo

pomemben zavod, in je zato naraslo število fantov. Ne bom govoril o zdravstvenem stanju, ker je Lanzo v tem pogledu prvovrsten kraj. Edina težava, ki jo fantje občutijo, je tek, čeprav imajo zadosti hrane. Pobožnost, učenje, redoljubnost so v mejah primernosti. Čuti pa se odsotnost nekaterih duhovnikov, ki so morali oditi na druge postojanke. Don Scappini je moral oditi v Rim. Za sabo so pustili praznino, ki jo bodo morali izpolniti drugi, ali pa bodo morali drugi prevzeti njihovo delo. Upajmo, da bo s prihodom novih klerikov, ki jih bodo poslali predstojniki, vsem zadoščeno. Tudi tukaj so uvedli redovnice, ki skrbijo za perilo.

Preidimo sedaj na Varazze. Tamkajšnji ravnatelj mi je povedal, da odlično uspevajo tako glede učenja kakor glede moralnosti. Zato se moramo veseliti. Zavod je poln in ga ni mogoče razširiti, bodisi ker je last občine in ker ni na voljo zemljišča. Zato naši kleriki hodijo v mesto poučevat zunanje fante, ki zaradi vedno večjega števila silijo občinsko upravo, da najema vedno nove prostore. Lepo vedenje fantov je zasluga gorečnosti sobratov.

Iz Varazzeja se odpravimo v Alassio. Nova stavba, ki so jo začeli graditi pred tremi leti, je bila dograjena 1876. Palača je pravo čudo za Alassio. Popotniki na vlaku občudujejo to veliko in lepo stavbo in meščani so ponosni, da imajo v svojem mestu don Boskov zavod. V stavbi, ki je bila lansko leto še nezasedena, je danes 200 fantov, čeprav so bili predstojniki pri izbiri zelo natančni. Razveseljivo je predvsem to, da se moralnost izboljšuje. To ne pomeni, da je bilo pretekla leta kaj neredov, vendar je letos stanje tako, da je lahko zgled vsem drugim. Veliko so izboljšali in zavod ločili od liceja. Takoj se je obrnilo na bolje pri pobožnih vajah. Licejci, ki so prejšnja leta delali veliko težav, so postali vzor drugim v zavodu. Salezijance v tistih krajih zelo cenijo in mnogi kraji si želijo, da bi pri njih ustanovili svoje šole. To velja za celo Ligurijo. To niso prošnje kakih zasebnikov ali dveh ali treh, temveč celih občinskih uprav z župani in drugimi pomembnimi krajan. Prošnje s podpisi vseh občinskih svetovalcev so prišle iz Nove Ligurije, Montalda Ligure, iz Nice itn. itn. To kaže, da so pripravljeni priskočiti nam na pomoč in se okoristiti z našim delom. Radi nas imajo in imajo prav, kajti naši duhovniki so vedno pripravljeni pridigati in spovedovati v bližnjih krajih. Ne morete si misliti, kako zelo so tamkajšnji župniki hvaležni za take usluge. Dostikrat obiskujem te postojanke in vprašujem: »Kje je ta in ta?« »Zunaj,« mi pravijo, »ker pridiga v tem in tem kraju.«

»In oni drugi?« »Šel je spovedovat h kapeli na tistem hribu.« Včasih so bili trije ali štirje salezijanci zunaj hiše. Tako je prav, če le-to ne moti dobrega poteka življenja v zavodu. Tudi v Alassio so prišle redovnice za kuhinjo in pralnico in za katehezo deklic. Treba je povedati, da se v zavodu nihče več ne pritožuje zaradi hrane; zdi se, da je obilna. To je sicer vzrok za godrnjanje v vseh drugih zavodih in celo pri kraljevi mizi se nekateri pritožujejo.

Nedaleč od Alassia je Sampierdarena. O tem zavetišču govorim z malo zavisti, ker preti, da bo prekosilo Oratorij. Pred petimi leti je bilo samo bedna hiša v Marassiju, kjer so v maloštevilnih sobah morali imeti šolo, spalnice, kuhinjo in obednico. Na tem kraju se delo ni moglo razviti, zato so ga skušali prenesti v Sampierdareno, v mesto, poznano po svoji brezvernosti in prostozidarstvu. To je bilo zelo tvegano početje.

Toda Božja previdnost je to hotela in naš predstojnik ni gledal na težave. Kupili so neko hišo in se iz Marassija, kjer smo bili samo najemniki, preselili na novo postojanko. Toda bila je prostorska stiska, bilo je veliko prošenj za sprejem in tudi zunanjih gojencev je bilo vedno več. Treba je bilo zidati. Don Bosko je šel in si stvar ogledal in v dveh letih je kakor po čudežu zraslo veliko poslopje za notranje kakor tudi zunanje gojence. V kratkem času je naraslo število fantov in sedaj jih je od 260 do 300, tako da skoraj dosegajo število fantov v Oratoriju. Ta porast je treba pripisati tudi Ustanovi Marije Pomočnice. Fantov, med katerimi so nekateri že odrasli in se učijo latinščino, je 80, z namenom, da bi Cerkvi in družbi dajali nove delavce. Veliko prošenj je tako za sprejem v šolo kakor tudi za v družbo. Letos je zavetišče dalo že tudi nekaj klerikov, nekaj jih je šlo v škofijsko semenišče, drugi pa so tukaj med nami. Letos so začeli tudi oratorij za zunanje fante. Dvorišče je zadosti obširno, velik hodnik so predelali v kapelo za katekizem. Za blagoslov hodijo fantje v javno cerkev. Pri vsem skrbijo, da bi jim omogočili prejem zakramentov. Naj še povem, da so letos postavili tiskarno, drugo v naši družbi. Iz nje je izšlo že več dobrih knjig in upamo, da bo v veliko korist za širjenje dobrega tiska v tamkajšnji pokrajini, kar bo gotovo velik blagoslov za vse prebivalstvo.

Naj povem še nekaj besed o Valsaliceju. V letu 1876–1877 je bilo nekaj več gojencev, vendar število le počasi raste, pač sorazmerno z vrsto gojencev. Kar se tiče učenja in pobožnosti, imamo zadosti razlogov, da se veselimo. Nekaj teh fantov je sprejelo duhovniško obleko in so sedaj v semenišču. Omembe vreden je uspeh licejske mature na koncu šolskega leta. V Turinu so izpiti pri maturi zelo strogi, vendar so trije gojenci iz Valsaliceja, ki so opravljali izpite, jih ne samo opravili, temveč bili odlikovani, medtem ko je bilo med drugimi učenci veliko manj uspeha.

Sedaj pojdimo iz Italije v Francijo, kjer imamo zavod v Nici. Znano vam je, da je don Bosko po odhodu misijonarjev v Ameriko šel v Francijo. Že več let je razmišljal, da bi tam ustanovili kak zavod. Vzeli smo v najem neko hišo, poslali tja duhovnika za ravnatelja, enega klerika, da je poučeval v šoli, in enega zunanjega moškega za kuharja. Začeli so s prazničnim oratorijem, odprli zavetišče za revne dečke, in ko jih je bilo štirinajst, ni bilo več prostora za druge. Tako so vlekli naprej do avgusta oziroma septembra 1875, ko so s pomočjo velikega števila dobrotnikov kupili hišo blizu vojaškega vadblišča z mnogimi sobanami, vrtovi in dvorišči. Busillis [težava] je bila v tem, ker je stvar stala »malenkost« – 100.000 lir. Kako naj jo kupimo, ko smo pa vedno v denarnih težavah, ko gremo vedno naprej kot lokomotiva, ki pravi puf, puf? Predstojnika ta težava ni odvrnila od namere. Zaupal je v Božjo previdnost, ki je priskočila na pomoč, in tako smo kupili hišo. Sedaj stvar napreduje in v hiši je že petdeset fantov, štirideset rokodelcev in deset dijakov. Tudi od tu je prišlo nekaj sadov in dva sta prosila, da bi bila sprejeta kot aspiranta. To sta prva Francoza! Upajmo, da bo Gospod blagoslovil naše napore in bomo mogli narediti veliko dobrega. Zavetišče se imenuje Patronat svetega Petra. Lahko bi vam povedal nekaj zelo zanimivih dogodkov, pa jih moram zaradi pomanjkanja časa opustiti. Uvedli so dnevne in večerne šole in dva oratorija. To je prava sreča za to mesto, ki velja kot zatočišče brezdomcev, ki so prišli v mesto za delom in z željo po zaslužku, ljudje, ki kaj malo skrbijo za svojo

dušo in še manj za svoje otroke, ki ne hodijo v cerkev. Prav nič ne skrbijo za to, da bi pošiljali otroke v šolo ali h krščanskemu nauku v župniji. Zato je veliko porednežev in je zanje velika sreča, da prav ti, ki ne bi bili deležni nikakršne ali le slabe vzgoje, dobijo pouk o krščanski veri in jih navajajo k prejemu zakramentov. To je velika korist ne samo zanje, temveč za celo mesto. Francoski časopisi hvalijo zavod, poročajo o veliki milosti, ki jo je prejela Nica, in vabijo vsa francoska mesta, naj povabijo k sebi salezijance. Pretekli teden sta dva od teh časopisov tako povzdignila salezijance do neba in vzbudila toliko navdušenje za nas, da so Marseille, Lyon, Bordeaux in druga mesta storila prva, da bi si pridobila salezijance. Pred nekaj dnevi je neka dobra oseba sporočila ravnatelju, da mu ponuja zastonj hišo z obširnimi prostori, sobanami, dvoriščem in vrtom z enim samim pogojem, da bi tam odprli zavod.

Lansko leto je naš predstojnik don Bosko po vrnitvi iz Francije šel v Bordighero in nato v Vallecrosio, kamor so se vrinili protestanti, ki povzročajo veliko škodo dušam. Tam so si postavili cerkev, zavode in šole. Škof iz Ventimiglie je bil ves žalosten in nemočen zaradi tega brezboštva in ni vedel, kako bi zaustavil to nesrečo. Katoliških šol ni bilo. Župnija je sicer bila, vendar v cerkev ni nihče hodil. Zato je prosil don Boska, da bi on skušal popraviti stanje. Don Bosko mu je ustregel in postavil tam svojo hišo. Vzeli so v najem nekaj sob, nizkih in revnih, ki naj bi služile za stanovanje salezijancem in za šolo za dečke in deklice. Postavili so zasilno cerkev s tem, da so prilagodili dvoje skladišč z zelo nizkim stropom. Če naj bi vstopil škof z mitro na glavi, tega ne bi mogel storiti, ker je strop prenizek. Če bi kljub temu hotel, bi moral biti tako visok kot nekateri tukaj med vami («don Paglia, don Paglia,» je šel glas po cerkvi). To nas spominja na našo staro kapelo, ki je stala na mestu sedanje obednice in je imela zelo nizek strop. Ni bilo prostora za šolske razrede in tako so z zaveso naredili dva oddelka, enega za cerkev in drugega za zakristijo, kar je potem služilo za šolske razrede. Tam čez dan poučujejo otroke, zvečer pa možakarje z brki. Ko so jih povabili, da bi prejeli svete zakramente, so se odzvali. Fantje jih radi prejemajo, saj imajo priložnost za spoved in veliko so jih že pripravili za sveto obhajilo. Letos ga je prejelo štirideset. Med deklicami veliko dobrega storijo sestre Marije Pomočnice. In kako se vzdržujejo? Marsikdaj nimajo za prikuho in za vino in se morajo zadovoljiti z mineštro, ki tudi ni kaj prida zabeljena. Dostikrat se morajo zadovoljiti samo s tem. Včasih kdo nepričakovano potrka na vrata. Kdo je? Vstopi kaka dobra oseba s posodo vina in pove, da ga daruje iz vsega srca. Za njo kdo drug, ki prinaša malo sadja. Tako gre naprej s pomočjo Božje previdnosti in mi se zahvaljujemo Gospodu. Prebivalstvo je zelo zadovoljno in ima rado salezijance, rado pošilja otroke v naše šole, in če ni župnika, prihajajo vsi v našo revno kapelico, v kateri so stisnjeni vse do vrat, da so pri edini maši. Rekel sem edini maši, četudi se včasih zgodi, da sta dve, ker zaradi velike stiske pride kdo iz Alassia. Zdi se, da gre sedaj vse v pravo smer. Tako dečki kot deklice ne hodijo več v šolo k protestantom, razen nekaj notranjih gojencev, ki pa so iz drugih krajev in so v njihovih zavodih, o tem nočejo niti govoriti. To nam je v veliko zadoščenje in škof je nadvse vesel, da je dobil salezijance v svojo škofijo. Protestanti pa za svoje šole nimajo več učencev ali pa jih imajo premalo, čeprav jim nudijo vse od papirja, peres, knjig in vsega, kar je potrebno za šolo.

V Trinità so letos poslali enega duhovnika za ravnatelja, dva klerika za učitelja in enega laika. Imajo praznični oratorij in čez teden dnevne in večerne šole. Veliko dečkov, ki so hodili v krajevno šolo, je prišlo k nam in smo zato morali prevzeti tudi višje razrede osnovne šole. Čez dan imajo šolo za otroke, proti večeru pa za odrasle. Ko so jih povabili k zakramentom, so se odzvali in so spodbuda za ves kraj. Gojenci so vsi zunanji, oratorij lepo dela in šole so, kot je treba. Lahko bi vam govoril še o drugih zavodih srednje Italije, a bo to storil naš dobri predstojnik.

Sedaj pa o hčerah Marije Pomočnice v Morneseju. Ta hiša se čudovito razvija. Pred dvema ali tremi leti je bilo samo trideset redovnic, novink in aspirantk, danes jih je od 160 do 180. Takrat so imele hišo samo v Morneseju, danes jih imajo sedem ali osem: v Turinu, Luju, Bielli, Lanzu, Borgu San Martino, v Sestri Levanteju, Alassiu, Bordigheri itn. Te sestre so pomagale odpraviti veliko težav, ki jih v zavodih povzročata kuhinja in pralnica, hkrati pa delajo veliko dobrega med dekleti. V Morneseju jih zbirajo in učijo katekizem. Vzgajališče za notranje gojenke je kljub neprijetnostim zaradi oddaljenosti od železnice zelo zasedeno. V kraju imajo šole tudi salezijanci. Letos so glede tega naleteli na težave, ker so nekateri nasprotovali salezijanskemu učitelju. Toda ves kraj se je dvignil v obrambo in župnik je moral odstopiti od svojih zahtev in poslati prošnjo don Bosku, da je ohranil v občinski šoli duhovnika salezijanca in sestre. Don Bosko je ustregel njihovi prošnji. Moral bi vam še veliko povedati o krepostnem življenju sester, o zatajevanju, ki ga opravljajo, vendar sedaj ni čas za to; spominjajo nas na stare puščavnike v Tebaidi in drugih puščavah.

Sedaj preidimo k nam. Ostane nam samo še pogovor o naši materni hiši. Oratorij napreduje iz dobrega v boljše. Tega ne pravim v našo čast, temveč zato, da izpričamo hvaležnost Bogu. Letos so med dijaki krepko gojili Družbo sv. Alojzija, presvetega Zakramenta, Brezmadežnega spočetja. Pri tem moramo omeniti tudi način, kako se obhajajo prazniki. Družba ministrantov je zelo številna in dostojanstveno opravlja svojo službo, kar je vsem v veliko spodbudo. Veliko ljudi od drugod prihaja k nam prav zato, da vidijo te male ministrante, in vsi so navdušeni nad njihovim vedenjem. Tudi fantom je to bila spodbuda za duhovniški poklic.

Letos jih je veliko vstopilo v salezijansko družbo, čeprav peti razred gimnazije ni bil tako številen. Bilo je veliko poklicev, katerim so se pridružili tudi Marijini sinovi. Vseh skupaj je kakih osemdeset.

Rokodelci so letos doživeli dve veliki izgubi: don Chialo, njihovega vodjo, in glavnega asistenta klerika Piacentina. Končala sta svoje življenje, niso se pa končali sadovi njunega dela. Rokodelci nadaljujejo gorečnost, ki sta jim jo dala ta dva predstojnika, in upamo, da bodo novi katehisti in novi asistenti iz dobrega prešli v boljše. Med njimi cvete Družba sv. Jožefa in Brezmadežne in poleg tega še druga združenja med aspiranti.

Novincev je lepo število in letos je njihovo življenje veliko bolje urejeno. Že prej so bili ločeni od drugih v učilnici, spalnici in na dvorišču, sedaj so ločeni tudi v obednici. Vseh je 140, ne da bi prištevali dva v Nici in nekaj tistih, ki so odšli v Ameriko. Don Barberis mi je rekel, da pogosto prejemajo svete zakramente in je zelo zadovoljen z njimi, čeprav bi mogli želeti še več.

Oratorij za zunanje je zelo številen, urejen in dobro obiskan. Naše sestre Marije Pomočnice so odprle oratorij tudi za dekleta, ki jih je toliko, da ni zadosti prostora v kapeli in jo bo treba razširiti. Pred njihovim prihodom je bilo mogoče videti povsod polno deklic, sedaj ne vidiš več nikjer nobene. Dečki gredo na eno in deklice na drugo stran.

Naša družba torej iz dneva v dan bolj napreduje, tako da je jasno, da jo Bog varuje. Ob preganjanju in težavah se vedno bolj razvija. Zrasla je po številu sobratov tako z večnimi kakor s triletnimi zaobljubami in zlasti še po številu novincev. Vedno več urejenosti je v duhovnih kakor tudi v časnih zadevah. Število takih, ki po zaobljubah odhajajo, je vedno manjše. To velja tako za novince kakor za sobrate z večnimi in triletnimi zaobljubami. Zahvalimo se Bogu za to.

Za sklep vam bom povedal naslednje: zahvalimo se za vse Bogu in skušajmo, kolikor je v naših močeh, odgovoriti z gorečnostjo, vedenjem, točnim izpolnjevanjem pravil, s pobožnostjo in zaupanjem v podporo Marije Pomočnice. Rečemo lahko, da Gospod nosi na rokah našo družbo s tem, da nam daje vso pomoč, ki jo ona potrebuje za napredek.

Kakor hitro je don Rua končal svoje izvajanje, je vstal don Bosko in takole govoril:

Govoril bom kratko, da te konference ne zavlečemo preveč. Morali bi govoriti še o oratoriju sv. Alojzija in sv. Jožefa in o zavodih Zavetišče Vincencija Pavelskega in Sv. Petra, ki ju tudi mi upravljamo. Toda poletimo v Ameriko. O tamkajšnjih ustanovah smo že veliko govorili, in ker pisma misijonarjev tiskajo, bi bilo nekoristno še govoriti o tem. Zadnje novice pa se tičejo: ustanovili smo zavod v Montevideu, kjer ni ne seme-nišč ne klerikov niti katoliških zavodov. Tako republika kakor mesto sta prava zmeš-šjava. Če kdo hoče krščansko vzgojiti svoje otroke, jih mora poslati v Valsalice ali v druge vzgojne zavode v Evropi. Ravnatelj tega zavoda, imenovanega Pio [Pobožni], prvi zavod poimenovan po Piju IX., je don Lasagna. Ker je zavod malo zunaj mesta, smo prevzeli tudi skrb za cerkev ob fantovskem zavodu za prebivalce starih vil. Zlasti ob nedeljah prihaja veliko ljudi. Vsi pričakujemo najlepše uspehe. Začeli smo tudi šole za revne dečke, tako zunanje kakor konviktove. Bilo je deset salezijancev, a ni bilo zadosti in so jim morali priskočiti na pomoč iz San Nicolása in Buenos Airesa. Kakor hitro bomo dobili nadaljnja poročila, vam jih bomo posredovali.

Iz Montevidea se pride z ladjo po reki Plati v petnajstih urah v Buenos Aires, glavno mesto republike Argentine. Tam so začeli upravljati cerkev Misericordia in deluje pravi misijon s poučevanjem verouka, pridiganjem itn. in vsemi drugimi pobožnimi vajami tako za otroke kakor za odrasle. Pokazala se je potreba po zavetišču za uboge dečke in odprli so dva praznična oratorija.

V San Nicolásu je tam odprti zavod že močno napredoval in je v samo šestih ali sed-mih mesecih pridobil že 140 gojencev. Poleg tega deluje tudi javna cerkev, kjer ima-jo verniki priložnost, da so pri svetih obredih in prejemajo svete zakramente. Poleg službe v cerkvi in zavodu pomagajo naši duhovniki v župniji in drugod s pridiganjem, spovedovanjem in maševanjem.

V Buenos Airesu naj bi prevzeli vodstvo župnije v kraju, imenovanem Bocca del diavolo (Hudičev gobec), ker se tam zbira vse, kar je najslabšega in najhujšega na svetu, in je tam tudi središče protozidarstva. Kdor bo moral iti tja, bo naletel na velike težave. Sedaj gre za to, da začnemo misijon v Patagoniji, kjer, kakor veste, živijo divjaki. Nekaj teh smo že sprejeli v naše zavode. Ko se bo don Cagliero vrnil, bo pripeljal s seboj tudi kakega Patagonca, da bomo videli, kakšna je videti njegova nprav. Prevzeti bomo morali tudi apostolski vikariat. Patagonci niso daleč od Concepcióna, pravijo, da so zelo nasilni in za šalo jedo meso kristjanov. Kdo bodo tisti junaki, ki se bodo izpostavili tej nevarnosti, da bi jih divjaki požrli? Bomo videli. Veliko jih je že prosilo, da bi jim dali priložnost, da bi se med prvimi izpostavili nevarnostim v tistih krajih, da bi ponesli sveto vero tamkajšnjim prebivalcem. Jaz zelo cenim njihovo dobro voljo in njihov pogum; toda moja želja je, da, moja dolžnost je, da ravnamo zelo previdno in ne postavljamo v nevarnost življenja nikogar. Skoraj prepričan sem, da nihče izmed naših ne bo žrtev takega nasilja. Če bi pa kljub previdnosti in potrpežljivosti kdo postal žrtev mučeništva, bomo sprejeli Božjo voljo in se zahvalili Bogu za to. Kdo izmed nas bi se skušal izmakniti mučeništvu? Upam pa, da nas bo Bog varoval in bomo mogli narediti kaj dobrega tudi v Patagoniji, ne da bi morali plačati davek divjakom s tem, da bi nas ubili in pojedli.

Moram še povedati, da dobivamo z vseh koncev in krajev novega sveta polno prošenj, da bi odprli nove postojanke. V Santiagu, glavnem mestu Čila, nam ponujajo upravo nekega zavetišča. Prav tako nas prosijo, da bi prevzeli vodstvo semenišča v Concepciónu, v zadnjem mestu na poti v Patagonijo. Občinska uprava podpira prošnjo in zagotavlja, da nam bo pomagala. Pričakujejo nas tudi v Paragvaju, Braziliji in drugje, da bi odprli zavode, semenišča, zavetišča. V Ameriki so take razmere, da si kaj boljšega ne moremo želeli. Moramo počakati, da bomo imeli več moči in več sredstev. Don Ceccarelli mi je pisal pismo, v katerem pravi: »Salezijanska družba je zares blagoslovljena od Boga, ker je v samo štirih mesecih v Ameriki doseglo to, česar drugi redovi niso dosegli v štirih stoletjih.« To je izjava, ki vam je nisem hotel povedati, vendar sem vam jo povedal, da boste imeli spodbudo za še bolj zavzeto delo za napredek. Bodimo pogumni, ker Gospod blagoslavlja naše napore, zahteva pa od nas sodelovanje, kakor pravi sv. Pavel.

In sedaj pojdimo v Italijo. Te dni sem bil v Rimu. Govorili so mi, da je mladina v tistih krajih drugačna od naše, da se ni mogoče približati otrokom, da ne bi bilo mogoče ustanoviti oratorijev ali vsaj ne takih, kot jih imamo v Turinu. Mogoče se je zgodil čudež, toda v Ariccii smo odprli osnovno šolo na željo krajevnih oblasti in svetega očeta. Prej so jo vodili protestantje. Naše dnevne šole so se takoj napolnile. Protestanti so v obupu odprli zasebne šole in učencem dajali vse zastonj: papir, peresa, knjige, zvezke. Kljub temu je v njihove šole hodilo vedno manj otrok. Ko sem prišel tja, so v moje veliko zadoščenje še tisti redki zapustili svoje učitelje zmote in jih pustili same. Če bo šlo tako naprej, bodo protestanti v kratkem popolnoma uničeni. V šolo pa ne hodijo samo podnevi otroci, temveč zvečer tudi odrasli. Odprli bomo praznični oratorij. Protestanti pa naj naredijo, kar hočejo.

V Albanu moramo imeti šolo v občinski gimnaziji ali v malem semenišču. Vsi so tako

zelo navezani na salezijance in zadovoljni z njimi, da si ne moremo želeti kaj več. Tisti kleriki so me ob mojem prihodu takoj vsi prosili za sveto spoved. Ko sem potem šel domov, se je predstavilo odposlanstvo dijakov, ki so se prav tako želeli spovedati pri meni. Spovedoval sem od zgodnjega jutra do poldneva, v zadovoljstvo vseh, ne da bi imel kaj dodati, kakor delam tukaj. Nekateri so prišli k spovedi že ob šestih, na vrsto pa so prišli šele proti dvanajsti uri, a so čakali z nedopovedljivo potrpežljivostjo. Ni bilo mogoče narediti kaj več. Poleg javne gimnazije je občinska uprava želela še, da bi pripravili konvikt za zunanje, in v ta namen smo si ogledali stavbo, ki bi jo uredili. Kardinal Di Pietro ponuja salezijancem svoje semenišče in nakazuje, kako velika žetev se obeta prav tukaj. Dobro ve, da ne pričakujemo denarja, temveč napore in odpovedi. Dve uri z vlakom proti Toskani, na nasprotni strani Albana in Ariccie, se razprostira mesto Magliano, kraj, povsod poznan po nemoralnosti. Tudi tukaj sem naletel na spoštljive in učljive fante. Da ne bi ušel od njih, ne da bi jih spovedal, so prosili ravnatelja, naj mi ne da oditi, in škof me je v trenutku, ko sem nameraval odpotovati, povabil, da bi spovedal notranje in zunanje gojence. Moral sem se vrniti, da sem vse zadovoljil. To je bil tudi vzrok, zakaj sem se vrnil nekaj dni pozneje. Tamkajšnji kleriki bi vsi radi postali salezijanci. Rektor semenišča mi je izročil tri prošnje zase, za duhovnega vodjo in za ekonoma, ki bi vsi radi postali salezijanci. Sprejeli smo jih kot novince.¹ Toda mi hočemo iti naprej previdno, previdno in modro, da ne bi škodovali škofiji in da ne bi ljudje postali glasni. Ko se bodo poklici bolj jasno izoblikovali, bomo videli, ali jih bomo sprejeli. Tudi v krajih v bližini Rima je veliko navdušenje za salezijance in vsi bi radi dobili naše zavode. Če nam ne bi manjkalo osebja in če bi sprejel vse prošnje, bi pred vsemi svetimi imeli dvajset novih zavodov.

Sprejeli pa smo konceptince, red, ki ga je pred dvajsetimi leti ustanovil Pij IX. in ki ne bi mogel več dolgo obstajati, če mu drugi ne bi priskočili na pomoč. Tako je hotel Pij IX. in mi smo se žrtvovali. Vse je že lepo utečeno in vse je urejeno, ravnatelj je na mestu in papež sam nam je daroval dvajset tisoč lir.

Če se spominjate, vam je don Bosko pred enim letom napovedal, da se bo v tem letu zgodilo nekaj izrednega. Ker so me nekateri vpraševali o tem, naj povem še nekaj besed. Gre za dve stvari. Ena je ustanovitev naših zavodov v Rimu. Najprej je bilo polno težav. Gospod pa je uredil dogajanje tako, da so ovire izginile in bomo mogli narediti veliko dobrega. Pij IX. je želel, da bi prevzeli šole v Albanu, Ariccii in Maglianu. In koliko bi morali prispevati mi? Nič. Poskrbljeno je bilo za vse, za hrano in stanovanje. Samo za osebno opremo smo morali poskrbeti mi. Šli smo brez pare v žepu, vse sta poravnala papež in občinska uprava. Don Scappini je prevzel vodstvo konceptincev in prišli bodo pomagat drugi salezijanci. Prav danes sem prejel prošnjo za odprtje še druge salezijanske hiše v Rimu in tako se bo družba redno namestila v večnem mestu. Sveti oče je enemu izmed naših duhovnikov v Rimu dal možnost, da bo lahko vsak mesec prišel osebno k njemu. Usluga, ki je ni deležen nihče drug.

Začeli smo se tudi dogovarjati z Avstralijo in Indijo. Pripraviti moramo osebje, vendar je za to še čas.

¹ Rektor semenišča je bil kanonik Frančišek Rebuadi, duhovni voditelj pa kanonik Anton Pagani. Spodbujena od don Boskovega in don Giacomuzzijevega obnašanja sta prosila za sprejem v družbo.

Druga pobuda, ki naj bi jo uresničili, je ustanova salezijanskih sodelavcev. Komaj se je začelo in že imamo lepo število članov. Namen sodelavcev je ne samo medsebojna duhovna pomoč, temveč tudi materialna, kar bo veliko prispevalo k razvoju. Ne bo minilo veliko časa, ko bodo cele pokrajine in cela mesta duhovno povezana s salezijanci. V materialnem pogledu smo tako uredili, da ne bodo odvisni od nikogar drugega kot samo od svetega očeta, vendar tako, da ne bomo prišli navzkriž s škofi in civilno oblastjo. Župan v Maglianu, bogat vitez, najbogatejši človek v tistih krajih, je tudi hotel postati salezijanski sodelavec in je izjavil, da gre za Božje delo. Kar je storil župan, je hotelo storiti tudi veliko drugih. Vendar moramo biti zelo previdni in iti zelo počasi v vsem, kar se tiče diplome salezijanskega sodelavca.

V ta namen je bilo sklenjeno, da bo izhajal Bollettino [Vestnik], ki naj bi postal časopis družbe, ker je veliko stvari, o katerih je treba obveščati sodelavce. Vestnik naj bi izhajal periodično in naj bi služil za povezavo med sodelavci in salezijanskimi sodelavci. Upam, da se bodo cele pokrajine, cela mesta razlikovala od salezijancev samo po svojih bivališčih, če bomo delali po Božji volji. Če je danes sto sodelavcev, jih bo v kratkem tisoč in na tisoče, in če nas bo kmalu tisoč, ne bo dolgo, ko nas bo že milijon. Sprejemali in vpisovali bomo predvsem najprimernejše. Menim, da je to Božja volja. Potrudimo se, da bodo ljudje spoznali to delo, ki ga hoče Bog. O ustanovi Marije Pomocnice za zapoznele poklice smo že govorili. Rad bi, da bi vse to, kar sem povedal, slišali vsi salezijanci in tudi naši gojenci. Ker pa niso vsi tukaj navzoči, se priporočam ravnateljem, da bi jim sporočili vse, kar sem vam povedal, v kaki konferenci ali kako drugače, na kratko ali tudi obširneje o naši družbi, naših zadevah, misijonih in o sodelavcih. Povejte in razglasite, da smo mi salezijanci ubogi ljudje, toda orodje v Božjih rokah, in stvari, ki se jih mi lotevamo, podpira in vodi Bog. Če vsega tega ne bi videli z lastnimi očmi, bi se nam zdele pravljice in ne dejstva. Bog po nas izvaja svoje namene, da doseže svoje načrte. Blagoslovil nas bo.

In kaj naj sedaj storimo mi? Samo eno.

Sveti oče mi je takrat, ko me je zaradi bolezni sprejel v postelji, izrazil naslednje želje in mi med drugim dejal: »Pojdite, sporočite svojim sinovom in jim nenehno ponavljajte, da sploh ni dvoma, da Božja roka vodi vašo družbo. Na vas pa je velikanska odgovornost, da boste odgovorili na to milost. Toda jaz vam v Božjem imenu pravim, da če boste odgovarjali na to Božjo pomoč z vašim dobrim zgledom, če boste gojili duha pobožnosti, če boste gojili duha moralnosti in zlasti še čistosti, če bo ta duh vladal v vas, boste imeli sodelavce, pomočnike, goreče služabnike, boste videli, kako se bodo postoterali cerkveni poklici, tako za vas kot za vašo družbo in druge redovne družbe, pa tudi za škofije, ki jim ne bo manjkalo dobrih pastirjev, ki bodo storili veliko dobrega. Mislim, da vam bom odkril skrivnost. Prepričan sem, da je to družbo danes priklicala v življenje Božja previdnost, da bi pokazala Božjo moč. Prepričan sem, da je Bog vse do sedaj hotel imeti skrito veliko skrivnost, ki je niso poznala ne stoletja ne redovne družbe v preteklosti. Vaša družba je prva te vrste v Cerkvi, ki se je pojavila v tem času in je obenem redovna družba in svetno združenje, ima obljubo ubožstva in obenem poseduje časne dobrine, njeni člani pa so redovniki in svetni ljudje, menihi in svobodni državljani. Gospod nam je to sporočil v naših časih in to

vam hočem razodeti. Družba je bila ustanovljena za namenom, da v svetu, ki ves tiči v zlu, kot pravi sveti evangelij, daje slavo Bogu. Bila je ustanovljena zato, da se vidi in se najde način, da damo Bogu, kar je Božjega, in cesarju, kar je cesarjevega, kakor je to povedal Jezus Kristus ob svojem času. Napovedujem vam in vi to pišite vašim sinovom, da bo družba cvetela, se čudežno širila, trajala v prihodnja stoletja in bo našla vedno sodelavce in sotrudnike, dokler si bo prizadevala za duha pobožnosti in vere in zlasti še moralnosti in čistosti. Še marsikaj bi vam rad povedal, pa sem sedaj utrujen. Povejte mi sedaj vi kako dogodivščino.»

Nato sva začela govoriti o drugih stvareh.

Sedaj pa prosim koga izmed vas, ki ima dober spomin, da bi napisal, kar sem vam povedal, in jaz bom ta zapis z veseljem pregledal in dodal še kako malenkost. In to naj vsi imajo za pomembno listino za celo družbo.

*Toda nikdar ne pozabite ljubosumno čuvati moralnosti. Čast naše družbe je prav v moralnosti. Bila bi velikanska nesreča, če bi se zatemnila ta slava, in to bi se zgodilo, če bi se salezijanci pokvarili. Gospod bi razpršil in uničil družbo, če bi iz nas izginila čistost. Čistost je balzam, ki ga moramo širiti med vsemi ljudstvi, ki ga moramo pri-
našati posameznikom, ona je središče vseh kreposti.*

Sedaj se moramo veseliti, da smo kljub toliko izdatkom skoraj brez dolgov in da v tem trenutku nimamo nobenega nujnega odplačila. To mora v nas vzbuditi veliko hvaležno zadovoljstvo. Moram se veseliti z vami, ki delate, ste delali in boste z dobro voljo nadaljevali delo. Moram se zahvaliti presveti Devici Mariji, ki nam je vedno stala ob strani. Kot predstojnik družbe se zahvaljujem ravnateljem za osebne in moralne napore in vam kličem: ponesite v vse domove moje besede zahvale, mojo hvaležnost in povejte vsem, da sem zadovoljen z njimi, da njihovemu očetu ni vseeno za vse, kar so storili in trpeli. Povejte jim tudi, da jih obenem prosi, da bi žrtvovali svoje sile, da bi se vsi združili v reševanju svoje duše in duš drugih, da bi v svojih srcih pomnožili duha pobožnosti in kreposti, da bi se tako pomnožilo število salezijancev in vseh, s katerimi se bomo spet srečali v kraljestvu slave.

Ta skupna konferenca pa ni pomenila konca posameznih konferenc, kakor je bilo to v prejšnjih letih. Delo se je nadaljevalo in bile so še štiri.

Sedmega februarja je prvi konferenci predsedoval don Rua. Glavna vsebina je bila določitev časa in pridigarjev za duhovne vaje za fante raznih zavodov, ker se je prav duhovnim vajam pripisoval izreden pomen za dober potek življenja v posameznih zavodih. Predsednik je potem predložil navodila, da bi duhovne vaje prinesle zaželeno sadove. Na drugi konferenci je bil navzoč don Bosko, ki je po razpravi o predlogu, da bi poslali salezijance za duhovno vodstvo bolnišnice Consolazione, pripovedoval sanje o smrti Pija IX., o katerih smo poročali v prvem poglavju tega zvezka.

Osmega februarja se je don Bosko udeležil samo sklepa popoldanske konference. Večino časa so dopoldne in popoldne uporabili za branje pravilnika za zavode, ki so ga želeli kmalu natisniti. Besedilo, ki so ga sestavili 1876, so ponovno predelali, dodali opombe in vnesli popravke. Posebno pozornost so

namenili formulaciji predpisov, da ne bi omejili svobode in ravnateljeve avtoritete. To ne pomeni, da bi bila ravnateljeva avtoriteta brez mej, temveč so ob dejstvu, da bo pravilnik prišel v roke tudi klerikom in fantom ter drugim podrejenim, želeli zaščititi ravnateljev ugled pred podrejenimi. Zbor je menil, da so iz besedila pravil in tajnih nasvetov ravnateljem le-ti jasno poznali meje njihove oblasti. Ena izmed teh omejitev, ki so jo priporočali zborovalci, naj bi bila v spoštovanju določila vrhovnega kapitlja o pristojnosti urada osebja; samo v nujnem primeru se zamenjajo zaposlitve, vendar je treba o tem takoj obvestiti vrhovnega šolskega svetovalca. Zadnji del zadnje konference so na željo don Boska, ki jo je izrekel v jutranji konferenci 6. februarja, uporabili za razmišljanje o sredstvih, s katerimi bi mogli ohranjati visoko raven moralnosti v salezijanskih domovih tako med gojenci kakor med salezijanci. Po razpravi so se vsi zedinili glede osmih točk:

1. Kazati fantom dobrohotno naklonjenost, da si pridobimo njihovo zaupanje.
2. Biti pripravljen na žrtve, če je treba asistirati in nadzorovati.
3. Točno zaznamovati prostor, ki ga ima vsak gojenec v spalnici, razredu, obednici in v učilnici.
4. Ponoči z namenom pregleda narediti obisk spalnic.
5. Odrediti, da bodo fantje na sprehodu hodili po trije, da se ne bodo ustavljali in da se nikomur ne dovoli zapustiti vrsto.
6. Priporočati fantom, da bodo v smislu olike držali v učilnici roke na klopeh.
7. Skušati odmore razgibati z igrami, ki fantom najbolj ugovajajo.
8. Ne zadrževati predolgo v učilnici manjših ali tistih, ki so le malo zaposleni.

Že so hoteli skleniti zbor, ko je vstopil don Bosko, ki je, potem ko je slišal, o čem so razpravljali, tudi hotel dati svojo besedo k tej zadevi o moralnosti, kakor po navadi zelo praktično besedo. K osmim točkam je dodal še deveto: velika zmernost pri jedi mesa in pitju vina. Nemoralnost, ki je obvladovala nekatere kraje, je don Bosko namreč pripisoval čezmernemu uživanju mesa in vina. Kdor je postne jedi, je veliko bolj obvarovan pred določenimi duhovnimi težavami. Da si pridobimo duhovno svobodo, se vzdržujemo težko prebavljivih jedi in močno soljenih vrst mesa, ker dražijo naše čute. Ko Cerkev priporoča pokoro, najprej prepove uživanje mesa. »Glejte,« je nadaljeval, »to, kar je do sedaj držalo pokonci naše hiše, je bilo prepričanje, ki ga vsi imajo o naši moralnosti, vzvišenost nad vsako obtožbo. Bo veljalo za vedno? Je glas o tem resničen? Pozor! Do sedaj je bil Bog tisti, ki nas je ščitil. Vzroki za nevarnost so tako notranji kakor zunanji. Pogosta spoved in obhajilo in reden nadzor tistih, ki morajo asistirati, so mogočna preventivna sredstva. Lahko pride do neredov, vendar je te mogoče vedno popraviti. Asistenca mora biti vzajemna. Nihče naj ne misli,

da je izvzet, ko gre za žalitev Boga. Sredstva, ki nas varujejo pred padci, so beg pred brezdeljem in posebnimi prijateljstvi. Četudi je kdo predstojnik, četudi je kdo podkovan v kreposti, to ni pomembno; ni starosti in ni pretekle svetosti, ki bi kaj pomenila pred tem sovražnikom. Še več, kolikor starejši je kdo, tem večje prekanjene hudobije je zmožen. Že prostor, ki ga kdo zavzema ob drugem, je lahko nevaren. Začenja se z darilci, podobicami, križci. Zatem pridejo lepi nasveti in potem ... in potem naprej. Nikdar ne vodimo fantov v sobo. Fantje so dobri opazovalci. Nekateri so pokvarjeni, brali so slabe knjige, nič tega, kar delajo predstojniki, ne uide njihovemu pogledu in gorje, če je mogoče koga česa obdolžiti! Z eno besedo: *aut nullum aut omnes pariter dilige* [imejmo radi vse enako ali nobenega]. Tudi delo je močna obramba. Nekdo mi je rekel: 'Ne obremenjujte svojih duhovnikov s toliko dela!' Toda, duhovnik umre ali od dela ali od pregrehe.« Končal je z njemu lastnim priporočilom, da bi vneto gojili poklice, in v ta namen svetoval tri sredstva: govoriti veliko o poklicu, razpravljati veliko o misijonih, prebirati pisma misijonarjev.

Tu bi morali končati to poglavje, vendar moramo še nekaj dodati. Po več kot enomesečni odsotnosti je don Bosko čutil potrebo, da je povedal posebno besedo tako fantom kakor novincem. Zaseden s konferencami za ravnatelje, z odpravo najnujnejših zadev in z odgovori na prejeta pisma še ni našel časa za to. Zdi se nam, da je prav, da tukaj podamo dva nagovora, ki ju je ločeno imel za gojence in za novince; in tako sklenemo krog navodil za vodstvo družbe in matrne hiše v tem delu šolskega leta, ki naj bi vlil stalen in odločen ritem življenja in naj bi trajal do septembra.

H gojencem, tako dijakov kakor rokodelcev, je šel po večernih molitvah 11. februarja. Naj povemo, da je prejšnji dan Gospod poklical k sebi iz oratorija prvega »od šestih in dveh«, ki jih je napovedal Dominik Savio. Pisal se je Štefan Mazzoglio, bil je doma iz Luja in je obiskoval četrti gimnazijski razred. Vse od vstopa v oratorij do smrti so ga imeli za pobožnega, ukaželjnega in vzornega.

Don Bosko je takole govoril:

»Končno smo vsi tukaj zbrani. Zelo sem si želel, da bi vas spet videl in vam govoril, pa tudi vi ste želeli govoriti z menoj. Tako sem sedaj prišel, da vam povem dve besedi, samo tako vas lahko vse vidim in tudi vi tako vidite mene, čeprav je razsvetljava malo slaba. Že dolgo nismo govorili in medtem se je zgodilo veliko stvari. Nekateri izmed vas me še ne poznajo. Pravijo: nismo še mogli videti don Boska! Ste zadovoljni sedaj, ko me vidite?

V tem času, ko me ni bilo med vami, sem bil v Rimu in sem razpravljal o mnogih in zelo pomembnih stvareh, vendar vedno v korist oratorija. Videti je, da ste veliko molili za vašega očeta in da ste zelo pridni. Dejansko so se vse stvari, to vam povem tako na samem, dobro končale. Iz Rima sem se odpravil v Ariccio, kjer imamo zavod, in tudi tam dobro opravil. Iz Ariccie sem šel v Albano, kjer smo tudi odprli zavod, in tudi tukaj smo marsikaj uredili. Nato sem se odpravil v Magliano, kjer smo odprli

tretjo hišo in naredili načrte za uspešno prihodnost. Zatem sem se vrnil v Rim, kjer smo prevzeli četrto hišo, zadeva o konceptincih je zaključena in pogoje so sprejeli ... Sveti oče nam je zelo naklonjen. Podelil nam je posebne blagoslove in nam dal lepo darilo, da ne govorim o darovih, ki jih še pripravljajo.

In sedaj preidimo na drugo: povedal vam bom, kako smo izgubili našega Mazzoglia. Včeraj ob štirih zjutraj je izdihnil zadnji zdihljaj in danes zjutraj smo ga pokopali. Bil je dober fant in bil je dobro pripravljen. Tudi njegovi tovariši pravijo, da je prejšnjo nedeljo prejel sveto obhajilo. V ponedeljek je legel v posteljo in ni več vstal. Ker se je bolezen pokazala v vsem razmahu, so takoj poklicali don Cappellettija, ki je bil takoj pri bolniku. Toda fant ni bil več sposoben za spoved in je izdihnil.

Povejte mi, dragi fantje, kako bi bilo z Mazzogliem, če bi čakal, da bi opravil svojo splošno spoved recimo za veliko noč. Verjetno ni kaj dosti dvomiti. Sreča zanj, da je bil pripravljen, kakor vsi upamo. Ta dogodek vam bodi v opozorilo, da nas lahko smrt zadene, kadar jo najmanj pričakujemo. Če bi se nam pripetilo kaj takega, bi bili pripravljeni. Nekateri izmed vas pravijo: 'Lahko bi se zgodilo, da bi kateri izmed nas kmalu umrl. Skoraj pregovor je že postal, da naši fantje umirajo v dvoje. Če ta ni dočakal posta, drugi ne bo dočakal velike noči.' Rečem vam: naj bodo to le prazne govorice, toda mi bodimo vedno dobro pripravljeni. Ne odlašajmo s splošno spovedjo in uredimo stvari svoje vesti, kajti zadene nas lahko nepripravljene, nenadoma in bi se lahko slabo končalo. Pravočasno opravimo dobro spoved, potem pa naj pride smrt k meni ali k vam, vsi smo dobro pripravljeni. Smrt je za tistega, ki je dobro pripravljen, spodbuda, veselje, prehod, ki vodi k popolni sreči. Nasprotno pa je za koga, ki mu greh leži na duši, velikansko strašilo, ki se lahko spremeni v muko in obup.

Izmed toliko ljudi, ki so živeli od začetka sveta do danes, niti eden ni ušel smrti. In če na svetu ni bolj gotove stvari, kot je smrt, tudi ni druge bolj negotove, kot je ura, kraj in način naše smrti. Nekateri umrejo v otroški dobi, drugi v najlepših letih ali v starosti. Kdo ve, kdaj bomo umrli mi? Kdo ve, kje bomo umrli? Ali v oratoriju ali na sprehodu, v postelji od bolezni ali tako, da nas bo zalila kri? Nihče tega ne ve. S to gotovostjo in s temi negotovostmi moramo biti pripravljeni. Tako bom skušal jaz biti vedno pripravljen in prav tako morate biti pripravljeni tudi vi. Pregovor pravi: 'Kdor ima čas, naj ne čaka na čas.' Gospod nas je opozoril, da bo smrt prišla kot tat, ko bomo najmanj pričakovali. Prosite Gospoda zame, da bom mogel biti vedno pripravljen in da me smrt ne bo zadela nenadoma. Tudi jaz vas bom priporočil Gospodu pri sveti maši in ga bom prosil, da nobeden mojih fantov ne bi umrl nepripravljen.

Pojutrišnjem bo kakor vsako leto vaja za srečno smrt in potem bo prior sv. Alojzija podaril vsakemu kos salame, da si boste okrepili moči. Že jutri zvečer se začnite pripravljati, da boste dobro opravili to vajo. Kdor se želi spovedati, naj to začne opravljati jutri zjutraj. Sedaj v pustnem času bo to naše pravo veselje, se pravi čista vest, gotovost v zadevah naše duše, da bo Gospod ob času prihoda, ko nas bo hotel vzeti s seboj, vse našel pripravljenе.«

Novinci so slišali don Boskovo besedo v trenutku, ko so to najmanj pričakovali. V nedeljo 18. februarja je prišel prvič k njim na kosilo v obednico, ki so jo začeli uporabljati pred dvema mesecema. Deklamirali so mu nekaj pesmi.

Potem je ob koncu kosila pod stebriščem zaigrala godba. »Dragi don Bosko!« je vzkliknil don Barberis v svoji kroniki. »Z obraza si mu lahko bral zadovoljstvo, ki ga je čutil v svojem srcu.« Bilo je petinsedemdeset klerikov. Ob pogledu na tako številen trop mu je misel na toliko upov privabila na ustnice besede, ki jih je večkrat ponovil: »Zadovoljen sem. Zelo sem zadovoljen. Treba je, da pridem sem še drugič. Kdaj pa kdaj bom poslal sem na kosilo tuje duhovnike.« Na koncu kosila je takole govoril:

»Prebrali ste mi nekaj nagovorov, naslovili ste name tudi nekaj pesmi, sedaj pa vam bom jaz povedal nekaj stvari v prozi, da me bodo razumeli tudi tisti, ki niso pesniki, in bodo tudi oni dobili svoj delež. Sem sem prišel izključno zato, da bi videl to obednico in da bi videl vas, zbrane pri tako pomembnem opravilu.

Čestitam vam, da vsi dobro opravljate svoje delo, se pravi tukaj v obednici. To pa ne pomeni, da tudi drugje ne opravljate svoje naloge; zelo sem v vsem zadovoljen z našimi novinci, čeprav nekateri nimajo deset točk v vedenju. Tudi devet je še dobra ocena. Najprej bi vam rad priporočil, da bi vsi skrbeli za svoje zdravje. Slišal sem, da bi se nekateri izmed vas radi postili, zlasti še sedaj v postnem času; da se nekateri ne udeležujejo ves čas odmora ali dodatno študirajo sedaj, ko se bližajo izpiti,² bodisi za pokoro ali za kak drugačen namen. Zato dokler me kdo ne bo prosil za dovoljenje, ki ga le s težavo dajem, vsi opravljajmo pokoro tako, da se bomo točno držali dnevnega reda. To sem vam hotel močno priporočiti: držite se urnika zlasti v tem postnem času. Namesto da bi opravljali dejanja pokore, opravljajte dejanja pokorščine. Bodite točni zjutraj pri vstajanju, zvečer, ko greste spat, ko greste v cerkev, v šolo ali opravljat svoje dolžnosti. Postite se pri govorjenju, da ne boste izrekli kaj neprimerne. Tisti, ki so praznovali pusta vse do sedaj, se pravi, da si niso zaslužili odlično v vedenju, naj se postijo tako, da bodo zaslužili pohvalo.

Če boste ravnali drugače, boste povzročili nered. Potrebujem močne in krepke fante in zato želim, da skrbite za svoje zdravje, da boste mogli nekoč veliko delati. Zato sem zadovoljen, ko sem videl, kako znate hitro pospraviti vse, kar je na mizi, in se ne spakujete, ko postavijo pred vas prikuho. Še večkrat bom prišel k vam na kosilo, ker mi dobro strežete. Tudi jaz moram opraviti svojo dolžnost.

Preden jezuiti sprejmejo koga v svojo družbo, ga postavijo na prvo preizkušnjo tako, da ga povabijo s seboj na kosilo. Če vidijo, da z dobro voljo in brez razlike hitro pospravi vse, kar je na krožniku, si pridobi veliko točk za sprejem. Navado imajo reči: ta je zdrav, krepak in bo lahko delal. Če pa kdo zavrne prikuho ali poje samo polovico obroka, se spakuje in pritožuje, ga bodo težko sprejeli, ker hočejo samo ljudi, ki so družbi v korist in ne v breme. Če bi vas kak njihov magister novincev videl danes pri mizi, bi vam verjetno dal najvišjo oceno.

Hočem, da ste krepki in lepo rastete, da boste mogli nadomestiti tiste, ki jih pošiljamo v druge zavode, in boste pomagali pri opravih, ki jih je vedno več. Veseli me tudi to, da vas je toliko, kajti od vseh strani nas kličejo žet, saj so polja zrela za žetev. Tudi te dni sem prejel veliko prošenj za odprtje zavodov iz Francije, Anglije, Dunaja v Av-

² Govori o polletnih izpitih, ki so jih opravljali zadnja dva tedna v postu.

striji. Bomo videli, kaj bomo ukrenili, toda vi morate storiti vse, da boste lepo rasli. Povsod imajo o nas zelo dobro mnenje in so prepričani, da smo vsi svetniki in da delamo čudeže. Jaz vas imam za zelo dobre in sem prepričan, da ste tukaj pri mizi celo sposobni delati čudeže. Sicer pa mislimi, da se ne boste užalili, če vam povem, da še niste tako daleč. Moramo pa se potruditi, da bomo vredni take ocene in da ne bomo varali ljudi.

Povsod so vsi navdušeni za salezijance. Glejte, kamorkoli gre kdo izmed nas, so vsi radovedni, da vidijo vzorec, ki ga pošilja don Bosko. Bil sem v Albanu, Maglianu in drugje in povsod so ljudje želeli videti kakega salezijanca, in ko je prišel mednje, so takoj rekli: to je pravi svetnik! Celo tisti, ki smo jih iz oratorija poslali zaradi slabega vedenja in težkih prestopkov, so, ko so prišli v svoj domači kraj in so ljudje zvedeli, od kod prihajajo, takoj dobili zaposlitev v vzgojnih zavodih ali profesure in so jim vsi zaupali, čeprav so bili morda zavrneni zaradi nenadarjenosti. Zadosti je, da rečejo 'prihajam iz oratorija', in že jih nihče več ne vprašuje o potrdilu o lepem vedenju. Naj imajo vsi ti čim lepše uspehe in se vedejo lepše kot v preteklosti. To sem vam povedal samo zato, da vidite, kako zelo nas ljudje cenijo. Toda povejte mi, kaj bi se zgodilo, če ne bi ustrezali tej visoki oceni? Zato moramo storiti vse, da ne bomo razočarali tega splošnega pričakovanja, se pridno učiti, opravljati svoje dolžnosti pri delu in v cerkvi ter biti neoporečnega vedenja. Vse drugo bo storil Gospod.

Don Cagliero nam iz Amerike piše, da so misijonarji zadnje odprave srečno prišli na svoje novo mesto in so že vsi pridno na delu. Vsem tistim, ki bodo prišli za njimi, priporoča, naj bi delali čast salezijanskemu imenu. V Ameriki je zadosti, da ne odstopimo od dobrega imena, ki ga imamo, pa bo vse dobro. Storimo vse, da bomo postali taki, za kakršne nas imajo, ker žal nismo vsi svetniki.

Zanima me, ali ste se kaj učili za izpite. S tem seveda še ni rečeno, da bodo tisti, ki so se veliko trudili, dobili tudi najboljše ocene, kajti treba je upoštevati tudi nadarjenost in prejšnje učenje. Toda če si je kdo iz lepega vedenja z Božjo pomočjo zaslužil deset, bo tudi s tem, da se je trudil, dobil zadostno oceno. Sicer pa upam, da bodo izpiti lepo potekali.

Še tole vam priporočam: bežite pred negotovanjem, se pravi, kažite se vedno zadovoljni s stvarmi, ki vam jih dajejo. To zelo pripomore k veselju, kajti če ima kdo razloge za slabo voljo in tega ne pove drugim, bo slaba volja prešla in ne bo nič hudega. Če pa to pove drugim, se zavejo tudi oni, čeprav prej niso mislili na to, in postanejo nezadovoljni. Ne govorim tukaj o slabih pogovorih, o katerih pravi sv. Pavel, da naj se nec nominentur in vobis [niti ne omenjajo med vami]. Kaj takega mi niti ne pride na misel in zato se med nami o tem ne govori. Tukaj mislim na zavračanje tega, kar so odločili predstojniki, in na to, kar se dogaja v hiši. Komaj včeraj sem dobil pismo nekega salezijanca: 'Zadosti je, da zvem, da so predstojniki kaj ukazali, in že mi ugaja in niti ne vprašujem zakaj.' Rad bi, da bi vsak od vas mogel tako reči.

Godrnjanje vodi k strahu pred ljudmi. Dostikrat bi med tovariši storili kaj dobrega, pa že mislimo na to, kaj bodo rekli drugi in ali bodo slabo razlagali. Iz bojazni pred tisto besedo neodobravanja ali dejanjem, ki kaže nestrinjanje, ne naredimo dobrega dela, ki smo si ga zamislili. To je velikansko zlo, ki ga povzroča godrnjanje.

Žal se sliši veliko takih besed. To je napaka, ki v redovnih družinah naredi veliko zla, kakor mi je prav te dni nekdo pisal. Zakaj toliko razmišljanja, ko je treba ubogati? Predstojnik je kaj ukazal? Prav, pokoravajmo se. Toda zakaj je to ukazal, zakaj, zakaj? In zakaj je treba iskati vse te zakaje? Izpolnimo svojo dolžnost, kakor je predstojnik izpolnil svojo. Ko začne kdo govoriti slabo o kakem predstojniku ali asistentu ali presoјati to, kar je storil, in govoriti, da bi to lahko storil na tak ali drug način, se gotovo najde kdo drug, ki pritegne prvemu, in že jih več, ki pretiravajo, zlasti še, če je med njimi kdo, ki je dober govorec. Na tak način se slaba volja polasti še drugih in vse v hiši postane nezadovoljno. Zato si prizadevajte, da ne boste slabo govorili o predstojnikih, in se potrudite, da boste iz svojih pogovorov izključili vse, kar bi moglo dati videz presoјanja, ker to povzroča izredno veliko zla. Če potem v take pogovore pride še Božja žalitev, bi bilo treba dvigniti glas proti sovražniku duš, kričati, da preženemo volka, ki hoče klati, in uporabiti vsa sredstva, da ga prisilimo k molku. V tem primeru je dovoljeno godrnjanje, to je nakazovanje napak drugih. Kadar lahko preprečite Božjo žalitev, storite to in imeli boste veliko zasluženje pred Bogom. Sedaj mi preostane le še, da vas spodbudim, da bi junaško nadaljevali začeto delo, in Bog bo blagoslovil vaše napore. Pogum torej, da se ohranite v zdravju, pogum pri učenju, pogum pri preprečevanju slabega govorjenja o predstojnikih, in potem nam ne bo nič manjkalo; potem bomo lahko izzivali vse hudiče in njihove sodelavce, ki bi nam hoteli storiti hudo, prav nič več se jih ne bomo bali in bomo tako zagotovo delali dobro sebi in vsem drugim.»

Če pomislimo, da je bilo v hiši poleg novincev še veliko klerikov z zaobljubami, se ne bomo čudili, da je kdo izrazil skrb zaradi toliko črnih oblek, zbranih na istem kraju. Ali obiskovalci ne bi dobili slabega vtisa? In ali hudobni ne bi imeli povoda za strupene opazke? Prav zato, da ne bi koga bodli v oči, so v oratoriju fante postopoma in brez velikih slovesnosti preoblečili v talar. To pa pomeni, da je bilo vedno bolj čutiti potrebo po posebnem domu za same novince. »Treba bi bilo,« je dejal don Bosko, »da bi vedno bil med novinci, da bi oblikoval njihovega duha in pogosto govoril z njihovim magistrom. Toda ... toda tukaj v Turinu jih je zares preveč.« Ob kaki potrebi se don Bosko ni zadovoljil, da jo je le omenil in o njej akademsko govoril. Njegova misel je takoj iskala način, kako bi jo rešil. Tako se je zgodilo, da so v letu 1879–1880 poslali novince v lepo hišo v ne preveč oddaljenem San Benignu Canavese.

Iz prejšnjih razgovorov in iz drugih virov vemo, da je Božji služabnik javno in zasebno, posamično ali z marsikaterimi, doma in zunaj doma rad govoril o napredku družbe in napovedoval njeno prihodnost. Pri vsem tem je imel v mislih cilj, da bi svoje sinove navduševal za velika dela s tem, da jim je vlival prepričanje, da so salezijanci poklicani za velike reči in da naj vsak izmed njih pripravi svojega duha za izpolnitev tega načrta z deležem, ki mu pripada.

4. POGLAVJE

POTOVANJE V FRANCIJO

KO JE VELIKI PRIJATELJ BLAŽENEGA don Boska don Giacomelli videl, kako čudovito se širi salezijanska družba, ga je vprašal, ali bo šel tudi v Francijo. Dobil je malo negotov odgovor: »Francozi delajo po svoje.« Istemu don Giacomelliju je blaženi večkrat ponovil neko drugo misel, ki lahko pojasni prejšnjo: »Ljudje delajo stvari in ne ljudi stvari.« Don Bosko je torej šel tja, kamor ga je vodil Božji prst in kamor ga je vlekla Božja roka. Previdnostni dogodki in notranja razsvetljenja so mu nakazovali pot, po kateri ga je vodila Božja previdnost. Tako je bilo v zadevi misijonov, Marijinih sinov, sotrudnikov in tako je bilo tudi sedaj s Francijo. Tisto malo, kar smo že videli pri ustanovi v Nici, bo postalo veliko bolj jasno po poročilu v *Spominih*, ki jih bomo podali o ustanovah v Franciji.

Odprtje Zavetišča sv. Petra v Nici v novem poslopju in potreba, da bi se pogovoril o novi ustanovi v Marseillu, sta bila glavna razloga, da se je proti koncu februarja 1877 odpravil v Francijo. Rekli smo glavna razloga, kajti v njegovem potovalnem načrtu so bili tudi Toulouse, Bordeaux in druga mesta. Gotovo je tudi, da je 19. februarja govoril o štiriindvajsetih prošnjah, ki so prihajale iz raznih krajev Francije. Vendar za to nimamo dokumentov, kakor samo za hišo v Cannesu.

To potovanje mu je preprečilo, da bi bil v oratoriju za zelo pomembno priložnost. Tiste dni sta turinski prefekt in kraljevi šolski nadzornik obiskovala vse šolske ustanove v mestu in bi zato obiskala tudi oratorij. Ni bilo bolj pripravnega človeka, ki bi zavod ob tej priložnosti bolje predstavljal kot don Bosko. Zato je pred odhodom predstojnikom dal zelo nadrobna navodila. »Jaz sem jih že povabil,« pravi kronika,¹ »da bi obiskali oratorij. Nadzornika sta odgovorila, da bosta najprej obiskala državne ustanove, med zasebnimi pa bo verjetno oratorij dobil prednost. Skušajte ju sprejeti kar najbolj prijazno. Pri vratih ju

¹ Don Barberisova kronika, 19. februar 1877.

sprejmite z godbo, potem pa ju odvedite na prostor, kjer naj se zapoje, deklamira, pozdravlja na čim lepši način. Jasno prikažite, da število rokodelcev prekaša število dijakov. Najprej ju povedite v pekarno, potem v obednice, kuhinjo, potem v vse delavnice in nazadnje v najlepše urejene spalnice. V tiskarni uredite, da bodo vsi stroji v teku. Učilnica brez fantov ne daje lepega pogleda. Če pa so v njej fantje, se bojim, da bi se zdelo, da jih je preveč. Kdor ju bo spremljal, naj poudari, da je to hiša dobrodelnosti, in če bi kateri rekel, da manjka to in da ni onega, je treba reči, da je to vse zelo drago in da smo mi revni. Ko bosta potem odhajala, naj ju spet pozdravi godba in vsak naj dobi en izvod *Storia d'Italia* [Zgodovine Italije] kot primer dela tiskarne in knjigarne ter kot izraz naklonjenosti in spoštovanja.« Don Bosko je bil lahko prepričan, da njegove besede niso bile govorjene v veter. Tu je bil namreč don Rua, za katerega noben don Boskov zlog ni bil zaman.

Odpotoval je 21. februarja. Med prvim delom svojega potovanja se je za kratek čas ustavil v Sampierdareni, Varazzeju, Vallecrosii in Ventimiglii.²

Potem smo izgubili sled, dokler se ni 28. v spremstvu ravnatelja don Ronchaila iz Nice napotil v Marseille.³ Na osnovi našega arhiva in skopih zapiskov župnije sv. Jožefa v tem mestu je mogoče podati poročilo o prvem delu dogovorov za ustanovitev salezijanskega doma v Provansi.⁴

Prvi, ki je dal spoznati don Boska v Marseillu, je bil odvetnik Ernest Michel⁵ na konferenci, ki jo je imel o njegovih ustanovah v prid uboge in zapuščene mladine.⁶ Eden izmed poslušalcev, opat Klemen Guiol, župnik pri sv. Jožefu, ga je pozorno poslušal in začutil potrebo, da bi stopil v stik z Božjim služabnikom in ga poklical na pomoč pri delu za italijansko mladino, ki se je potikala po marsejskih ulicah popolnoma prepuščena sama sebi in brez vsakršne krščanske vzgoje. Ker ni osebno poznal odvetnika, se je obrnil na nekega posrednika. Imel je dobrega prijatelja v kanoniku Timon-Davidu, ustanovitelju in predstojniku mladinske ustanove, imenovane *Oeuvre de la Jeunesse ouvrière du Sacre Coeur* [Mladinska ustanova presvetega Srca], in zaupnik dobrodelnega gospoda

² O tem poroča pismo ravnatelju don Cibrariu, edina napoved prihoda, in smo ga lahko našli med njegovim obiskom domov.

»Predragi don Cibrario! V četrtek ob 12. uri bom v Bordigheri, če bo Bog tako hotel, v Torriону pri monsinjorju itn. Povabi kanonika Vialeja, naj pride z nami na kosilo, in se bomo pogovorili. Pripravi vse, kar naj storimo in rečemo. Amen. Imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja. DUH. JANEZ BOSKO. Turin, 20. februar 1877.«

V koledarju 1877 je bil naslednji četrtek 22. v mesecu.

³ Sporočilo don Borgherisu z dne 28. februarja pravi: »V tem trenutku odhajam v Marseille, od koder bom pisal don Rui.«

⁴ Zelo smo hvaležni našemu sobratu don Frideriku Rivièru, ki nam je poslal fotokopije marsejskih dokumentov.

⁵ Prim. MB XI, str. 422 [BiS XI, str. 265].

⁶ *Bulletin Salésien*, 1896, str. 6.

Michela. Oba duhovnika sta se v trenutku razumela. Kanonik je na željo opata Guiola 21. maja pisal odvetniku, da bi prosil don Boska in mu priporočil marsejsko mladino. Ker je bil odvetnik prepričan, da bo don Bosko kmalu prišel v Nico, je sklenil, da bo o zadevi osebno govoril z njim. Meseca julija je don Bosko obiskoval hiše v Liguriji in vse je kazalo, da bo pohitel čez mejo v Nico. Vendar mu to ni bilo mogoče. Ko so don Ronchaila obvestili o tem, ga je kmalu dohitel in mu izročil pismo marsejskega kanonika. Nato je odvetniku v Nici prinesel naslednji don Boskov odgovor za imenovanega kanonika.

Gospod opat!

Gospod odvetnik E. Michel iz Nice, moj dobri prijatelj, mi je večkrat govoril o velikem številu italijanskih fantov, ki prihajajo v Marseille bodisi s svojimi družinami ali zato, da bi tam našli delo. Tako v svetnih kakor verskih stvareh so neizobraženi, ne znajo francosko in njihova moralnost je izpostavljena velikim nevarnostim. S tem je hotel povedati, da bi mogoče kdo od naših tem fantom lahko storil kaj dobrega. To je tudi glavni razlog za moj predlog. Vam, gospod opat, bom odkrito povedal, da če morem v čem koristiti ali bolje rečeno položiti moje zrnce na tehtnico tolikernih dobrodelnih ustanov, ki delujejo v Marseillu, bom to storil z največjim veseljem,

1) če bi imel predhodno odobritev nadškofa,⁷ kateremu želim biti podrejen ne samo v cerkvenih zadevah, temveč tudi v vsem, kar bi mi on svetoval;

2) če vaša uglednost meni, da je to delo potrebno za pomoč delavski mladini in v njeno moralno podporo;

3) naše delo živi od Božje previdnosti in se zadovoljimo z malim. Ne pričakujemo nikakršnih letnih dohodkov. Meni zadošča, da imam prostor, kjer lahko ob prazničnih dneh zbiram uboge fante in dam streho tistim, ki so brez vsega. Pokazalo se je, da še nikdar nobena obstoječa dobrodelna ustanova ni prišla s salezijanci navzkriž.

Po vsem tem vas prosim, da bi v mojem imenu govorili z njegovo ekscelenco nadškofom v Marseillu in dobili od njega načelno privolitev. Če bi potem vi imeli kako posebno naročilo zame, vas prosim, da bi mi to sporočili.

Prihodnjo jesen bom v Nici in mi bo lahko priti v Marseille, kjer se bomo lahko o vsem pogovorili in razložili nadrobnosti.

Če bi vi ali kdo od vaših prišel v naše kraje, sem vam v vsem na uslugo.

Milost N. G. J. K. naj bo vedno z nami in bodite tako dobri in molite zame, ki sem vaš v Gospodu najponižnejši (brez podpisa); (brez datuma).

Odvetnik Michel je nemudoma poslal kanoniku Timon-Davidu don Boskovo pismo s svojim prevodom v francoščino.⁸ Ko je o tem poročal opatu Guiolu, je uporabil naslednje spodbudne izraze: »Izražam goreče želje za dober izid dogovarjanja z don Boskom, tudi če bi morali mi trpeti, *dummodo Christus annuntietur, in hoc gaudeo* [samo da se oznanja Kristus; tega se veselim].« Tisti »mi« se nanaša nanj in na njegove redovnike. V Marseillu je bila ustanova *Oeuvre de la*

⁷ V Marseillu ni nadškofa, temveč škof.

⁸ Dodatek, št. 8.

Providence des enfants de l'Étoile [Ustanova Božje previdnosti ali otroci Zvezde] šolskih bratov, namesto katerih so skušali dobiti Brate presvetega Srca iz Puyja, ki jih je ustanovil kanonik Timon-David. Ta je bil pripravljen odstopiti prostor salezijancem, če bi don Bosko sprejel ponudbo.

Don Bosko niti v jeseni 1876 ni mogel iti v Francijo. Šel je šele februarja 1877, kot smo povedali, in prišel do Marseilla. Tukaj bi rad dobil vsaj *pied-à-terre* [pedenj zemlje] za svoje misijonarje, ki bi prihajali sem z namenom, da bi se vkrcali na ladje. To bi bil tudi dodaten razlog za prevzem kake ustanove v prid revne mladine. Škof msgr. Place ni bil navdušen za še eno redovno družino v mestu, kjer že toliko redovnih družin skrbi za duhovno in materialno dobro prebivalstva.⁹ Toda ko je Božji služabnik imel priložnost mirno govoriti z njim, si je zlahka pridobil njegovo naklonjenost in pripravljenost za pomoč. Ko je slišal o ponižni prošnji za *pied-à-terre*, je menil, da je to premalo in da je v Marseillu potrebna hiša, ki bi bila za Francijo to, kar je hiša v Turinu za Italijo. Storil je še več; omenil mu je opata Guiola kot škofijskega duhovnika, ki bi mu pri delu mogel največ pomagati ne samo zaradi svojih velikih kreposti in izjemnega ugleda pri vernikih, temveč tudi zaradi položaja, ki ga je imel kot župnik najbogatejše župnije v Marseillu. Ker se ni zadovoljil z ustnim priporočilom, mu je dal osebno vizitko za kurata. Pri vsem je poseg Božje previdnosti toliko bolj učinkovit, ker je bilo znano, da zaradi administrativnih razlogov odnosi med župnikom pri sv. Jožefu in škofom niso bili najboljši. Nam se ni treba ozirati na to okoliščino, ko bomo skušali razložiti neki rek blaženega. Pripovedujejo, da je v neki družbi, kjer so govorili o prvem čudežu, ki ga je storil v Marseillu in ki naj bi se zgodil januarja 1879, v čast župniku pri sv. Jožefu popravil govornika: »Ne, prvi čudež v Marseillu je bil to, da je msgr. Place dovolil opatu Guiolu, da ga je podprl pri njegovem delu.«

Ko je don Bosko šel k opatu, so morali poklicati prevajalca, ker se je eden le s težavo izražal po francosko, drugi pa ni razumel niti trohice italijansko. A stvar, o kateri sta razpravljala, je bila nadvse pomembna. In ti dve duši sta se že popolnoma razumeli. Kaj sta pravzaprav tiste dni sklenila, nam ni čisto jasno. Gotovo pa so vezi, ki jih je don Bosko na tem prvem obisku v Marseillu navezal z opatom Guiolom, odločno vplivale na celoten potek razvoja njegove ustanove v tem mestu.

Potem ko je blaženi don Bosko zapustil Marseille, sta se župnik in kanonik posvetovala in odločila, da bi salezijancem zaupali ustanovo *Etoile*. Na začetku meseca maja je Božji služabnik prejel pisma v tem smislu. Ogledal si je

⁹ Dejansko prvo srečanje ni bilo kaj obetavno. V nekem časopisu, o katerem bomo v kratkem govorili, beremo: »5. marec. Don Bosko je obiskal monsinjorja, da bi dobil dovoljenje za nastanitev v Marseillu. Škof, ki je hotel odpotovati v Lyon, ga je poslušal samo z enim ušesom in še to raztreseno. Treba bo začeti znova.«

ustanovo, vendar je moral pripomniti, da ne ustreza njegovim zamislim, ker so sprejemali dečke s sedmimi in jih odpuščali s štirinajstimi leti, medtem ko je on v svoje obrtne šole sprejemal dečke pri dvanajstih letih in jih imel pri sebi, dokler se niso izučili obrti. Ugotovil je tudi, da ne bi imel svobodnih rok, ker je bila ustanova odvisna od tujega upravnega odbora. Dne 11. maja je o tem takole poročal vrhovnemu svetu: »V Marseillu sem obiskal neko sirotišnico. Stavba je odlična, sredstva za vzdrževanje prav tako. Otroci v zavodu imajo malo nadzora, nimajo notranjih delavnic in hodijo v uk v mesto. Kdor vstopi dober v to zavetišče, se kmalu pokvari. Ravnatelj, ki se mi zdi, da ima najboljše namene, me je vpraševal za nasvet in jaz sem mu kot prvi nujen ukrep svetoval notranje delavnice. Potem sem mu opisal, kako delamo mi v našem oratoriju. Včeraj sem prejel dopis, v katerem mi ta ravnatelj predlaga, da naj don Bosko s svojimi prevzame vodstvo te hiše, ki je last Bratov presvetega Srca.«¹⁰ Odgovoril je, da zaradi pomanjkanja osebja ne more prevzeti zavoda.

Takrat je don Bosko stanoval pri šolskih bratih. Ali bi bilo mogoče, da bi bil med toliko fanti in se ne zanimal zanje? Ko je nekega dne šel čez dvorišče, je naletel na enega izmed njih in mu dal znamenje, naj se približa; rekel mu je besedo, kot je imel navado. Ne vemo, kaj mu je povedal, toda fant je bil tako prevzet, da je tovarišem, ko se je vrnil mednje, dejal: »Videl sem svetnika.« To je bila električna iskra; v kratkem so ga hoteli vsi videti in z njim govoriti. Kljub temu da se je izražal v svoji bolj spretni kot tekoči francoščini, si je tako pridobil njihova srca, da so kar tekmovali, da bi se pri njem spovedali. Fantom iz ene spalnice so dovolil, da so se šli spovedat. Ko so se nekateri spovedali, se je razširil glas, da jim je povedal tudi grehe, ki so jih hoteli zatajiti. Novica je spravila na noge ves zavod. Od vseh strani so prihajale želje po splošni

¹⁰ V zapisniku seje, ki jo je svet imel 7. marca 1877, beremo: »Gospod predsednik poroča o razgovoru, ki ga je imel skupaj s podpredsednikom in blagajnikom z opatom Boskom, ustanoviteljem patronata v Turinu, Nici in v raznih drugih italijanskih mestih, kjer je imel odlične uspehe. Oče Bosko se je prepričal in v tem ga potrjuje dolga izkušnja, da ni mogoče doseči dobrih uspehov, če pošljemo vajence in mu delavnice, kjer so v stalnem stiku z delavci, ki se norčujejo iz njih. Nasprotno pa je dosegel odlične uspehe z delavnicami, ki jih je on sam ustanovil. V tem primeru jih je le malo ostalo brez zaželenega učinka. Ko je obiskal našo ustanovo, je menil, da bi mogli brez velikih stroškov postaviti podobno delavnico. Pripravljen je pomagati v vsem, kar more, ko se bomo odločili za vpeljavo delavnic v našo ustanovo.«

Zahvaljujemo se našemu sobratu don Rivièru, da nam je poslal to sporočilo. Od njega imamo tudi naslednje sporočilo iz neobjavljenega dnevnika *Oeuvre de la Jeunesse*: »4. marec 1877. Nedelja *Oculi* [Oči]. Velečastiti oče don Bosko, ta tako zaslužen človek za cerkvene poklice, ki se zdi, da poganjajo, kamor stopi njegova noga, je prišel obiskat našega očeta. Zelo si je želel, da bi v ustanovi uvedel delavnice in hišo cerkvenih poklicev, vendar s pogojem, da mu izročimo vodstvo – v škodo naše avtonomije, kar je bilo nemogoče sprejeti. Nikakor pa ne moremo iti mimo tega mogočnega človeka dejanj, saj je v 34 letih ustvaril 6.000 duhovnikov. Božja previdnost je podprla tega človeka, mogočnega v delih, in mu naklonila vsa sredstva, da je mogel udejanjiti ta načrt. Težko si je razložiti, kako so mogli doseči duhovništvo surovi in neotesani dečki z zanemarjeno osnovno izobrazbo. Mogoče italijanske okoliščine bolje vplivajo na tak uspeh kot naša izprijena Francija. Kakorkoli že, ko samo od zunaj gledamo salezijansko delo, moramo biti začudeni od takih uspehov.«

spovedi. Predstojniki so menili, da ne bi bilo primerno, da bi se šle spovedat tudi druge spalnice. Da ne bi povzročil neprijetnosti, je dal, da so to storili, pa čeprav s težkim srcem.

Ali bi bilo mogoče, da don Bosko v katoliškem zavodu ne bi govoril o poklicu? Tamkajšnji predstojniki so bili prepričani, da med njihovimi gojenci ni nikogar, ki bi imel duhovniški poklic. »Nihče noče postati duhovnik!« so zagotavljali v najboljši veri. Pa je bilo zadosti samo majhno znamenje dobrote in svetosti Božjega služabnika, da se je v marsikaterem konviktovcu vzbudila želja, da bi postal duhovnik in salezijanec. Dejstvo je, da so prenekateri izmed njih hoteli iti z njim v Turin, in ko je prišel domov, je našel kup pisem, v katerih so ti fantje izražali željo, da bi prišli v Turin in postali salezijanci. Bili so pripravljeni na kakršnokoli žrtev, samo da bi bili sprejeti. Nekateri, zlasti iz bogatih družin, so zagotavljali, da so pripravljeni plačati katerikoli znesek, in eden je v svoji preproščini celo pisal, da je pripravljen dati vse svoje bogastvo, kakor hitro bi postal lastnik. Eden je celo ušel iz zavoda, prišel v oratorij in se ni hotel več vrniti.

Ogledal si je tudi vzgojno delo v zavodu. Predstojniki so ga vpraševali, kako mu povsod, kamorkoli gre, uspe pritegniti nase fante in kako je to, da se ne morejo upirati njegovemu pogledu in da jih takoj prevzame neka skrita sila. Na kratko jim je razložil svoj sistem ljubeznivosti, s katerim vodijo in poboljšujejo otroke v salezijanskih zavodih. Pokazal je tudi, kakšne učinke ima nasprotni sistem, v katerem so predstojniki daleč od fantov, le redko prihajajo mednje in s strogostjo in celo čemernostjo tako ohranjajo svojo avtoriteto.¹¹ Tisti čas še ni napisal zlatih pravil svojega preventivnega sistema, vendar je o njem že razmišljal in je nasvete, ki jih je dajal tukaj, nameraval zapisati, kakor bomo kmalu videli.

Tudi zunaj se je razvedelo, da je v Marseillu. Konviktovcu šolskih bratov so o tem navdušeno pripovedovali svojim staršem in s tem gotovo veliko pripomogli k širjenju novice, četudi niso bili glavni poročevalci. Tako se je zgodilo, da je neki ladjar, bogat in veren, šel k župniku stolne cerkve in mu dejal: »V Marseillu imamo svetnika in niti ne vemo za to.« Ko so ga šli obiskat, so bili vsi prevzeti in tako gospod Bergasse kakor msgr. Payan sta postala njegova velika prijatelja in dobrotnika. Zlasti ime prvega še danes blagoslovljajo salezijanci v Oratoriju sv. Leona. Tudi časopisi niso ostali tihi. Tako so se začeli nešteti obiski.

Vendar ni mogel sprejeti vseh, ki so prosili za avdienco, ker ga je izkašljevanje krvi prisililo, da je počival, šel zgodaj spat in bolj pozno vstajal. Verjetno se je zato odpovedal misli, da bi obiskal še druga mesta. Od kopice prošenj za odprtje zavodov jih je bilo samo iz Marseilla devet. Ker ga je zadrževala bolezen, je prosil škofa, da bi on izbral in odločil. Monsinjur je rade volje privolil, obljubil, da bo skušal izgladiti morebitne težave, in dejal, da bo prišel osebno v Turin z

¹¹ Kronika don Barberisa, 6. april 1877.

odgovorom, ker je silno želel videti oratorij. Veter in pogosto menjavanje temperature sta blaženemu ob obisku na Rivieri vedno povzročala težave.

Don Bosko je ostal v Marseillu kak teden. To sklepamo iz pisma don Rui brez navedbe kraja in dne, vendar gotovo napisano ob tej priložnosti, kot lahko sklepamo iz vsebine.¹² V pismu don Rui je *more solito* [kot po navadi] med poročili, navodili, dovoljenji, nalogami navedel dvanajst najrazličnejših naročil, od katerih se tri nanašajo na njegovo bivanje v Marseillu. Eno je zanimivo, ker se nanaša na tamkajšnjega škofa: »Marsejski škof, ki je bil odsoten, je prišel včeraj in danes bova šla z don Ronchailom k njemu na kosilo. Kaže se zelo naklonjenega našim zadevam. »Iščem zemljišče in bom začel kopati tam, kjer bo najbolj primerno.« V drugi točki govori o zavodu, kjer stanuje: »Včeraj je bila podelitev nagrad¹³ gojencem tega zavoda; ki šteje šeststo konviktovcev. Prireditelvi lahko služi za zgled tudi nam. Najrazličnejše deklamacije, petje, glasba, kakšen koncert! Zadovoljili so brezštevilno občinstvo, ki se je zbralo v veliki dvorani pod cerkvijo.« Tretja točka omenja izlet v kraj, kjer je bilo zdravilišče za pljučne bolnike: »Jutri zjutraj bomo odpotovali v Cannes, kjer bomo ostali šest ur in obiskali nekatere bolnike in s podporo Mac-Mahonovega prijatelja sestavili spomenico vladi.« Maršal Mavricij Mac-Mahon je bil predsednik francoske republike od 1873 do 1879. V spomenici je prosil francosko vlado za dovoljenje za odprtje neodvisne srednje šole ob obrtni šoli.¹⁴ Nato nadaljuje: »Proti večeru bom, če bo Božja volja, že v Nici.«

¹² Ko govori o vrnitvi, navaja: Prihodnji ponedeljek bom šel v Ventimiglio, Alassio, Noli, Varazze, San Pierdareno, Turin itn. Od pojutrišnjega naprej do novega sporočila pošiljajte pisma v Alassio.« V Ventimiglio bo šel iz Nice, toda kateri je tisti »prihodnji ponedeljek«? V Marseille je prišel 28. februarja, pisal je med ponedeljkoma 5. marca in 12. marca, na dan odprtja *Patronage St Pierre* [Patronata sv. Petra]. Nameraval je iz Nice odpotovati na večer slovesnosti, vendar je moral oditi 13. marca. (Prim. don Ruovo pismo, Nica, 8. marec 1877.)

¹³ Šolski bratje delijo nagrade na koncu vsakega meseca. Zelo verjetno je, da je bila prireditelvi nedeljo, tako bi bilo pismo napisano v ponedeljek 5. marca. Verjetno je šlo za polletne nagrade.

¹⁴ Velečastiti don Cartier, edina oseba, od katere lahko vzememo novice iz tistih začetkov, nam je pisal (11. februar 1831): »Zdi se, da je spomenica, o kateri piše to pismo Božjega služabnika, odprtje neodvisne srednje šole. Po postavitvi ustanove v vili Gautier, danes Patronat sv. Petra, si je don Bosko prizadeval, da bi hkrati z delavnicami odprl tudi srednjo šolo za duhovne poklice. Ta šola naj bi odprla svoja vrata verjetno v šolskem letu 1877–1878, kajti jaz sem bil v Nici septembra 1878, kjer je bilo že nekaj učencev latinščine, med drugimi tudi don Louis Ricardi, ki je umrl v Parizu 1930. Brez dvoma je moral don Bosko vložiti spomenico za odprtje Patronata sv. Petra, ki je bil od začetka v vili Gautier. Tam je bila tudi obrtna in srednja šola, kot je bilo to že 1875, ko se je delo začelo na ulici Victor. Tridesetega decembra 1875 je prefekt potrdil prejem njegove prošnje.« Dodatek, št. 9.

Kdo bi mogel biti prijatelj Mac-Mahona, o katerem govori don Bosko v pismu? Don Cartier meni, da vsebuje domneva, če že ne gotovost, vsaj podatek, ki ni brez pomena za to ustanovo: »Od gospe Pruvoteve, ki je napisala več knjig pod imenom svojega očeta Viktorja Faveta, vemo, da je njen oče, tisti čas inšpektor Akademije v Nici, poslal don Bosku prošnjo za odprtje ustanov za obrtno in srednjo šolo, ki jo je on sam sestavil, in don Bosku ni bilo treba storiti drugega kot samo podpisati.«

Čeprav preobložen z delom, ne pozablja svojih daljnih sinov. Ne pozablja bolnikov: »Pogum in pozdravi v mojem imenu don Vespignanija, don Tonellija in Giovanettija in jim povej, da se jih vsak dan spominjam pri sveti maši in da naj molijo zame.« Ubogi klerik Giovanetti je umrl 6. marca, prvi od dveh, ki jih je napovedal Dominik Savio. Ni pozabil fantov iz oratorija: »Povej našim fantom, da se mi zdi že pol stoletja, odkar jih nisem videl. Tako rad bi jih obiskal, ker jim imam toliko povedati in sporočiti, da naj molijo za enega svojih tovarišev, ki noče več z njimi obhajati velike noči.« Ta tovariš je bil Janez Briatore iz Deversija di Garessio iz okraja Mondovì, učenec prvega razreda gimnazije, ki je umrl 28. marca kot drugi, o katerih so govorile sanje. Veliko noč so 1877 obhajali 1. aprila. Spominja se tudi hčera Marije Pomočnice: »Ko je treba poslati sestre v novo ustanovo, naj ne bodo vse iz matrne hiše, temveč je treba, kakor delajo salezijanci v Turinu, poiskati kako sestro v že odprtih hišah. Biti mora sposobna za to, nadomestite jo s kako novo in jo pošljite za predstojnico na novo postojanko. O tem bomo govorili, ko se bom vrnil v Turin.« Omenil je celo, da neki klerik v Albanu potrebuje klavir: »Princu Chigiju sem pisal za klavir za Trioneja in upam, da bom uslišan.«

V drugem obdobju marsejskih dogodkov bomo videli, da opat Guiol ni držal križem rok. Znamenje resnosti njegovih namenov je bila tudi neučakanost, da bi videl delovanje don Boskove ustanove. Prvega maja mu je sporočil neustavljivo misel, da bi potoval v Turin in se za nekaj dni ustavil v oratoriju. Z obratno pošto mu je po don Rui odgovoril, naj pride, in to kmalu.

Velečastiti gospod!

Z velikim veseljem je naš dragi don Bosko sprejel vaše cenjeno pismo z dne 1. tekočega meseca. Zadržan od toliko opravkov je naročil meni, naj vam odgovorim. Naroča mi, naj vam povem, da le pridite k nam na obisk in ostanite nekaj časa med nami. Nepotrpežljivo vas pričakujemo in srečni smo, da vam moremo nuditi gostoljubje. Pojdite tudi v Patronat sv. Petra v Nizzi (Piazza d'Armi 1) in v Zavetišče sv. Vincencija Pavelskega v Sampierdareni ter predložite to moje pismo in vas bodo z veseljem sprejeli. Že sedaj vas pristrčno pozdravljamo in prosimo Gospoda, da bi vam stal ob strani in vas srečno pripeljal k nam.

Sprejmite pristrčne pozdrave od imenovanega gospoda don Boska skupaj s pozdravi pisca tega pisma, ki ima čast, da se v globokem spoštovanju izpoveduje za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. MIHAEL RUA

Turin, 5. maja 1877

Obisk je bil zelo nagel. Bližale so se binkošti in zato se ni mogel ustaviti niti na prazniku Marije Pomočnice. Ko se je vrnil v svojo župnijo, je pisal don Bosku pismo, v katerem se mu je zahvalil za vso izkazano pozornost. Don Bosko je malo počakal z odgovorom, ker je bil preveč zaposlen in ker je moral poleg vsega še gostiti nadškofa iz Buenos Airesa, ki ga je spremljal tudi v Rim. Iz Rima mu je 13. junija takole odgovoril:

Predragi v Jezusu Kristusu!

Za nekaj dni sem v Rimu in vam odgovarjam na ljubeznivo pismo, ki ste mi ga v svoji dobroti poslali zadnje dni maja.

Namesto da bi se mi zahvaljevali, mora vaša uglednost oprostiti zaradi premajhne pozornosti, ki so vam jo v času kratkega obiska izkazali. Na žalost ste videli priprave na praznik, praznika samega pa niste doživeli. Kako zelo bi bil zadovoljen, če bi tiste dni tudi vi mogli biti z nami.

Pisal sem italijanskemu konzulu Strambiu,¹⁵ ki se bo, upam, navdušil za naš načrt, ki je ves človekoljuben in verskega značaja.

S svetim očetom sem govoril o našem načrtu ter ga v celoti podpira in blagoslavlja. Blagoslavlja pa tudi vse tiste, ki se trudijo, da bi ga uresničili. Vprašal je tudi po novicah o škofu v Marseillu, ki ga zelo spoštuje. Pravi, da je v Marseillu zelo veliko tujcev, ki jim je težko pokazati pot v nebesa. Treba je veliko truda, veliko potrpežljivosti. Toda Bog nam ne bo odrekel svoje pomoči pri tem.

Nadškof in romarji iz Buenos Airesa so prišli z majhno zamudo. V Genovi so prenočevali v naši hiši v Sampierdareni. Od tu sem jih spremljal v Rim, ob vrnitvi pa se bodo ustavili v Turinu.

V Rimu je brezštevilna množica, sveti oče je zdrav, razstava je edinstvena prireditel na svetu.

Ko boste imeli priložnost, pozdravite, prosim, msgr. Placeja, svojega škofa, in mu sporočite, da mu sveti oče pošilja poseben blagoslov.

Dragi gospod kurat, Bog naj vas blagoslovi, molite zame in za naše delovanje in me imejte v Gospodu za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, Via Sistina, 13. junij 1877

Iz tega pisma lahko razberemo, da ima ustanova v Marseillu med množico opravkov posebno pomembno mesto. Vsako delo, ki se ga je don Bosko lotil, se zdi, da je na vrhu njegovega zanimanja.

V Nici je odbor uglednih meščanov dostojno pripravljaval slovesnost odprtja. Sestavljali so ga grof De Béthune, grof Michaud de Beauretour, grof De la Ferté-Meun, odvetnik Ernest Michel, baron Héraud, gospodje Karel Gignaux in August Faraut, ki so že veliko storili za dobrodelne namene. Nekdanja vila Gautier, ki so jo kupili in preuredili z denarjem dobrodelnosti, je dajala prostor za veliko število notranjih gojencev, ki so bili potrebni kruha, pouka obrti in krščanske vzgoje. Ti gospodje so objavili okrožnico, v kateri so vabili cvet meščanstva k slovesnosti odprtja 12. marca. Treba je bilo pokazati, da so bile skupne želje zares uresničene. Prav tisto jutro se je pripetil dogodek, ki ga lahko imamo za simboličnega. V Patronatu sv. Petra se je predstavil neki deček, ki je iskal pomoč in podpora.

¹⁵ Komendator Hanibal Strambio, italijanski konzul v Marseillu, je don Boskov sošolec. Prim. LÉMOYNE, MB I, str. 349, 354, 454 [BiS I, str. 230, 233, 295].

»Kdo pa si?« so ga vprašali.

»Sem ubog otrok brez staršev.«

»Imaš še očeta?«

»Ne. Umrl je, še preden sem ga spoznal.«

»In tvoja mati?«

»Moja mati živi v revščini. Ker mi ne more dati kruha, me je poslala prosit.«

»Od česa živiš?«

»Igram na gosli.«

»Kje pa igraš?«

»V gostilnah in kavarnah. Toda če bi se mogel izobraziti v glasbi, upam, da bi lahko igral v gledališčih in si tako služil kruh.«

»Koliko si star?«

»Petnajst dopolnjenih let.«

»Znaš pisati in brati?«

»Bolj slabo.«

»Si bil že pri prvem svetem obhajilu?«

»Ne še.«

Ko so ga še malo povprašali o verskih stvareh, so ugotovili, da mu manjka najosnovnejše iz katekizma in da je obenem v veliki nevarnosti, da bo slabo končal. Brez nadaljnjega so ga sprejeli.

Popoldne so bile kapelica in bližnje sobe polne ljudi. Na dvorišču in v dvoredih so plapolale vseh vrst zastave. Na slovesnost so povabili tudi civilno oblast, ki je prišla z velikim veseljem in znamenji odobravanja. Župana viteza Raynauda, ki so ga zadržale nepredvidene dolžnosti, je zastopal vitez Toselli, prisednik. Msgr. Peter Sola z duhovščino škofovske kapele je ob pol treh začel cerkvene obrede. Petje so mojstrsko izvedli gojenci zavetišča. Po večernicah je povzel besedo don Bosko.

Najprej je podal zgodovino patronata, ki jo v glavnih obrisih že poznamo. Povedal je, da so polovico vsote, ki bi jo moral plačati on, plačali sveti oče papež in druge dobrodelne osebe. Izrazil je upanje, da bodo počasi izplačali še preostalih petdeset tisoč frankov. Opisal je namen zavoda in to, kar se že dela za mladino. Živo je prikazal veliko bedo dečkov, ki jih je zato treba sprejemati, jih poučevati o veri, jim najti zaposlitev pri zunanjih mojstrih, notranje gojence pa zaposliti v delavnicah in jim pomagati, da bi se izučili kako obrt, s katero bi si lahko služili kruh. Potem je nadaljeval:

»Vprašali me boste: je dečkov take vrste veliko? Zunanjih je veliko, notranjih je pa za zdaj bolj malo, samo petinšestdeset. Je pa dvesto takih, ki bi jih bilo treba nujno sprejeti. To bomo storili postopoma, ko bomo imeli ustrezne prostore, uvedli disciplino in dobili sredstva za vzdrževanje.

Tukaj mi boste postavili še drugo umestno vprašanje: majhnost tega prostora, veliko

število prošenj za sprejem, popravila, širitev stavb in celo te kapele, v kateri smo, kličejo po veliko večji stavbi, ki bi bolje služila opravljanju svete maše, spovedovanju, katekizmu za otroke ter pridiganju za odrasle in za vse tiste, ki živijo tukaj v bližini. Vse to je potrebno, če hočemo, da bo zavod dosegel svoj namen, ki je dobro človeštva in rešitev duš. Kako naj poskrbimo za vse potrebno, za toliko potreb? Kje bomo dobili denar, da bomo mogli dajati kruh notranjim gojencem, jih obleči, jim priskrbeti učitelje, asistente in mojstre? Kako naj nadaljujemo že začeta dela in tista, ki se jih bomo še lotili?

Vse to je res. Dodal bom pa še, da smo za izvedbo dosedanjih del morali narediti veliko dolgov in tudi ta hiša je samo napol plačana, kar pomeni, da moramo plačati več kot petdeset tisoč frankov. Kljub vsemu temu se ne smemo ustrašiti. Ista Božja previdnost, ki kot dobra mati bedi nad vsem, ki skrbi za ptice neba, ribe morja, živali na zemlji in lilije na polju, bo poskrbela tudi za nas, ki smo pred Stvarnikom veliko več vredni kot materialne stvari. Še več: ali tisti Bog, ki vam je v vaših srcih navdihnil velikodušno zamisel, da bi začeli, ustanovili in vzdrževali to ustanovo, ne bo še naprej dajal milost in pogum, da boste zanj še naprej skrbeli? Še več, ali bo tisti Bog, ki je storil, da so se iz nič ustanovili zavodi, kjer je zbranih več kot štirinajst tisoč otrok, ne da bi vnaprej zanje imeli na voljo samo en centezim, dopustil, da bi ostale brez pomoči ustanove, ki naj bi omilile usodo najbolj prizadetih slojev družbe, ohranile pred pogubo tiste duše, zaradi katerih je bilo ustvarjeno nebo in zemlja in vse, kar je pod nebom, tiste duše, za katere je naš Božji Odrešenik prelil zadnjo kapljo svoje krvi?

Ne, brez dvoma nam ne bo nikdar manjkala pomoč iz neba.

Ne žalimo na tak način Božje dobrote, ne kalimo s tem naše ali vaše vere, tolikokrat preizkušene dobrotelnosti. Prepričan sem, da ista krščanska ljubezen, ki vas je nagnila, da ste v preteklosti že toliko žrtvovali, ne bo dopustila, da bi propadla ustanova, ki se je tako srečno začela.

To upanje bo poleg dobrote vaših src imelo še drugo osnovo, ki jo vi vsi iščete in je v velikem plačilu, ki ga Bog obljublja tistim, ki delajo dobro.

Bog je neskončno bogat in brezmejno dober. Zaradi svojega bogastva nam lahko da bogato plačilo za vsako dobro delo. Kot dober bogat oče plačuje v preobilici vsako dobro, ki smo ga storili zanj. Ne boste dali kozarca hladne vode, pravi evangelij, mojim najmanjšim, se pravi potrebnim, ne da bi za to dobili plačilo.

Miloščina, pravi Bog v Tobijevi knjigi, rešuje smrti, očiščuje dušo grehov, najde usmiljenje pred Božjim obličjem. Eleemosyna est, quae a morte liberat, purgat peccata, facit invenire misericordiam et vitam aeternam.

Med velikimi plačili je tudi to, da Božji Odrešenik šteje za njemu storjeno vse, kar smo storili nesrečnežem. Če bi videli Božjega Zveličarja, kako kot berač hodi po naših trgih, trka na vrata naših hiš, bi bil kak kristjan, ki mu ne bi dal zadnjega novčiča iz svoje denarnice? V osebi najbolj bednih in zapuščenih je predstavljen naš Odrešenik. Vse, kar boste storili, tako pravi on, enemu izmed teh najbolj zavržnih, ste storili meni samemu. Torej niso več revni otroci tisti, ki prosijo usmiljenja, temveč Jezus v osebi teh svojih revežev.

Kaj naj povemo o izrednem plačilu, ki ga Bog hrani za najpomembnejši in odločilni

trenutek, v katerem bo odločena naša usoda: ali vedno blažena ali za vedno nesrečna? Ko se bomo mi, o gospodje, predstavili pred sodnim stolom najvišjega sodnika in bomo morali dati obračun za vse, kar smo storili v našem življenju, ne bo prva stvar, o kateri nas bo vprašal, poslopja, ki smo jih zgradili, vsote, ki smo jih prihranili, slava, ki smo jo poželi, in bogastvo, ki smo ga nakopičili. O tem ne bo niti besedice spregovoril, rekel pa bo: 'Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, in zasedite kraljestvo, ki vam je pripravljeno. Lačen sem bil in ste mi dali jesti v osebi mojih ubogih, žejen sem bil in ste mi dali piti, nag sem bil in ste me oblekli. Bil sem sredi ceste brez strehe nad glavo in ste me sprejeli v svoje hiše' (prim. Mt 25,54–56).

Te in podobne besede bo izrekal Božji sodnik, kakor je zapisano v evangeliju. Potem jih bo imenoval blažene in jih bo popeljal v večno življenje.

Toda Bog, ki ve, da je naš duh pripravljen, meso pa slabo, hoče, da je naša krščanska ljubezen poplačana že v tem življenju. Na koliko načinov nam je Bog v tem življenju dal stokratno plačilo za našo ljubezen! Stoterne so posebne milosti, da lepo živimo in umiramo, je rodovitnost naših polj, mir in vzajemnost v družinah, uspeh v časnih zadevah, zdravje sorodnikov in prijateljev, lepa vzgoja in vztrajnost naših otrok. Plačilo za krščansko ljubezen je ugodje, ki ga človek čuti ob opravljenem dobrem delu. Ali nam ni v veliko zadoščenje, ko pomislimo, da z miloščino preprečimo velike nesreče v človeški družbi in pomagamo ljudem, da postanejo koristni samim sebi in veri? Bitjem, ki so v nevarnosti, da bi postala bič za družbo, prestopniki zakonov in prebivalci ječ, z našo dobrodelnostjo pomagamo, da postanejo čast človeštva, ljudje, ki si pošteno služijo svoj vsakdanji kruh, prebivalci, ki so ugled našim krajem in ponos družinam, iz katerih prihajajo?

Poleg vseh teh vrst plačil, ki jih Bog naklanja v tem in drugem življenju, so še druga, ki jih obdarovani izkazujejo svojim dobrotnikom. Da, dragi gospodje, nočemo vas opehariti za plačilo, ki je v naših močeh. Poslušajte!

Vsi duhovniki in kleriki, vsi dečki, zbrani in vzgajani v salezijanskih hišah, zlasti pa še tisti iz Patronata sv. Petra, bodo zjutraj in zvečer dvigali k Bogu posebne molitve za svoje dobrotnike. Zjutraj in zvečer bodo vsi, ki so deležni vaših darov, klicali Božji blagoslov nad vas, nad vaše družine, vaše sorodnike in vaše prijatelje. Prosili bodo, da se ohrani mir v vaših družinah, vam podeli dolgo in srečno življenje, odvrne od vas vsakršno nesrečo tako v duhovnem kakor časnem pogledu, vam podeli vztrajnost v dobrem in na koncu vsega še milost srečne smrti. Če bomo potem, oh, gospodje, v življenju imeli srečo, da se bomo srečali na ulicah naših mest ali kjerkoli drugje, se bomo z veseljem spominjali darov, ki smo jih prejeli od vas, in se bomo odkrili v znamenje naše neizbrisne hvaležnosti za vse, kar ste nam dobrega storili na zemlji, Bog pa vam bo zagotovil plačilo pravičnih v nebesih. Centuplum accipietis et vitam aeternam possidebitis.»

Takoj ko je don Bosko končal svoj nagovor, je nekaj izmed poslušalcev spodbudilo nabirko, ki je bila nad vse pričakovanje obilna. Omejenost prostora je dovolila, da so vstopili samo običajni dobrotniki, tako da za miloščino niti niso prosili. Kljub vsemu so zbrali tisoč petsto frankov.

Msgr. škof je na slovesen način podelil blagoslov z najsvetejšim zakramen-

tom, nakar so vsi povabljeni šli na dvorišče, kjer je nekaj dečkov zaigralo dvogovor v čast msgr. Soli, godba je zaigrala več skladb in zapeli so tudi priložnostno himno. Zatem so vsi navzoči šli pogledat dvorane, šolske razrede in delavnice. V majhni sobi so bili razstavljeni dobitki loterije v korist dečkov patronata. Ker so rekli, da bo izkupiček loterije porabljen za nakup kruha sirotam, so srečke kmalu razprodali.

Don Bosko je v svojem nagovoru omenil dečka goslača, ki so ga sprejeli tisto jutro. Vsi navzoči so ga želeli videti. Ko so bili zbrani na vrtu, je fant prišel s svojim godalom in pokazal svoje sposobnosti. Presenečen nad njegovim naravnim vedenjem in ob pogledu na cunje, v katere je bil oblečen, je eden izmed navzočih odločil, da bi mu Žensko združenje, ki se je zbiralo v cerkvi v Nici, podarilo novo obleko. Drugo jutro je ubogi fant, ki je prišel po obleko, razveselil zbrane z majhnim koncertom in se zahvalil dobrodelnim gospem, ki so delale za take ubožce. V zavodu je ostal več kot eno leto, se pridno učil in bil goreč tudi v pobožnosti.

Naslednjega dne se je blaženemu predstavil neki drug sedemnajstleten fant, ki ni bil še nikdar pri spovedi in obhajilu. Tudi on je bil sirota in poleg tega še tujec brez vsega in je že daleč zabredel v hudobijo. Takoj ga je sprejel v zavetišče.

Posebne vrste je bil primer 14. aprila. Neke starše je prisilila revščina, da so poslali svojega sina v zavetišče k protestantom. Fant je, zgrožen zaradi strahot, ki so jih pripovedovali proti katoličanom, zbežal od tam. Ko so ga spet ujeli, so ga poslali nazaj v zavod. Še enkrat se mu je posrečilo uiti in imel je srečo, da je naletel na ravnatelja patronata, ki je, ko je slišal vso zgodbo, fantu odprl vrata zavetišča.

Don Boskov govor se je zdel tako pomemben, da so ga želeli objaviti, da bi tako v Franciji bolje spoznali delo patronata. Misel mu je ugajala in je – kakor običajno – govor še razširil. Po vrnitvi je dal v oratorijski tiskarni natisniti knjižico z naslovom *Inaugurazione del Patronato di S. Pietro in Nizza Mare* [Odprtje patronata sv. Petra v Morski Nici]. V njej je na kratko opisal potek praznika, podal delno preoblikovan govor in še nekaj člankov o preventivnem sistemu, ki so bili delno predelani dodani k Pravilniku za domove.¹⁶ Ko je pozneje govoril o tem delcu, je povedal, da ga je stalo več dni dela in da ga je obdelal in predelal kar trikrat. »Pritoževal sem se nad samim seboj,« je dodal, »da mi ti moji spisi niso ugajali. Nekoč sem vse zaporedoma zapisal in se nisem več vračal nazaj. Sedaj pa pišem, popravljam, ponovno pišem in prepisujem in se vračam nazaj tudi štiri do petkrat in še nisem zadovoljen.« Bil je prepričan, da delce v Franciji ne bo imelo posebnega odmeva.¹⁷

¹⁶ Dodatek, št. 10. Tam v oglatih oklepajih podajamo opombe in pripise, ki jih je uvedel pozneje, in tiskamo kurzivno, ki jih je pozneje opustil.

¹⁷ Kronika don Barberisa, 22. april 1877.

Toda v Franciji in vsepovsod po svetu je to skromno delce tedaj in v vseh časih naredilo veliko dobrega, čeprav ga je don Bosko namenil kot navadno mašilo, kakor da on sam ne bi poznal pomembnosti spisa. Sodobna pedagogika veliko teoretizira, stori pa kaj malo na vzgojnem področju. Njena majhna učinkovitost prihaja od dejstva, ker svoje osnove izvaja iz načel naravne filozofije in je polna pozitivističnih in racionalističnih izhodišč. Don Bosko je brez vsakršnega hotenja po znanstvenem uveljavljanju, brez domišljavosti, da je odkril skrivnost vzgojne umetnosti, iz evangelija in nauka Cerkve skušal skladno povezati pravila naravne filozofije z nadnaravnimi sredstvi milosti in tako priklical v življenje metodo, ki na področju pedagogike prinaša veliko sadov. Svoje obilno delo je stisnil na malo strani svojega spisa. Pomislimo samo na težko vprašanje avtoritete ter nagrad in kazni. Veliki predstavnik tedanje naturalistične smeri slavni Raffaello Lambruschini je o tem vprašanju govoril v dveh tretjinah svoje knjige *Dell'educazione* [O vzgoji]; povedal je toliko lepih stvari, a žal pomešanih s teoretskimi zmotami. Zaradi imenovane pomanjkljivosti je ostal tisoč milj daleč od don Boskovih uspehov, ki je s pametjo in vero v nekaj potezah praktično razrešil to zapleteno vprašanje.

Zaslužno in dostojno priznanje pedagoškega pomena, ki daje preventivni metodi tolik pomen, je tudi v gesti italijanskega prosvetnega ministrstva, ki je v svoja učiteljišča vneslo študij preventivnega sistema. O tem je nekdani minister Fedele, kraljevski senator in profesor zgodovine na univerzi v Rimu, ob neki slovesni priložnosti rekel naslednje: »Don Boskovega dela ni mogoče razložiti brez nadnarave. To delo je zunanji cvet njegovih notranjih kreposti. Bil je proti materializmu, ki uničuje mladino, in je zaustavil drsenje italijanskega ljudstva po strmem pobočju, ki vodi v pogubo. Ko sem predložil študij pedagoškega don Boskovega nauka, so se nekateri idealistični filozofi posmehovali. Toda čas mi je dal prav.«¹⁸

Tukaj lahko o don Boskovem vzgojnem sistemu povemo še starejše pričevanje, ki je prišlo v javnost leta 1878. V Perugi je grof Karel Conestabile della Staffa dal natisniti svoj spis,¹⁹ v katerem je pokazal, kako je on videl pri Božjem služabniku uresničeno pedagoško metodo, še preden jo je skušal pisno izraziti. Ko je grof nekega dne obiskal don Boska, ga je dobil pri pisalni mizi, kako je gledal neki seznam imen. »Glejte, tukaj nekaj mojih porednežev, katerih vede-nje ni v redu.« Obiskovalcu je prišlo naravno na misel vprašanje, kakšno ka-zen jim bo namenil. »Nikakršne kazni,« je odvrnil, »storil pa bom naslednje. Tega (in je pokazal eno izmed imen), ki je najbolj poreden med vsemi, čeprav je dobrega srca, bom skušal srečati na dvorišču in ga bom vprašal po njegovem zdravju. Odgovoril bo, da je vse v redu. Pa ga bom ponovno vprašal: 'Pa si zares

¹⁸ *Bollettino Salesiano*, julij 1931, str. 203.

¹⁹ *Opere religiose e sociali in Italia* [Cerkvene in socialne ustanove v Italiji], Spomini grofa KARLA CONTESTABILLA. Prevod iz. francoščine, Padova, Tipografia del Seminario, 1878. Str. 27–29.

zadovoljen?' Najprej bo presenečen, nato bo povetil glavo in bo zardel. Jaz bom ljubeznivo vztrajal: 'Imaš kaj, kar ni prav. Če je telo zdravo, pa duša mogoče ni zadovoljna. Se že dolgo nisi spovedal?' Malo pozneje bo fant v spovednici in skoraj prepričan sem, da se mi ne bo treba nikoli več pritoževati zaradi njega.« Grof je tiho poslušal, prevzet od miline njegovega govora. Pozneje je pripomnil: »Odkril sem skrivnost velikih del, ki jih je ta veliki duhovnik znal uresničiti. Ko sem pozneje ob pogledu na toliko zlo, ki muči našo družbo, čutil, da se moje duše polašča žalost, mi je prišel v spomin glas tega duhovnika in mi vлил pogum za prihodnost družbe, ki ji Bog pošilja take reformatorje.«

Iz kronike hčera Marije Pomočnice vemo, da je ob vrnitvi iz Francije prišel v Vallecrosio in pogledal celo hišo sester, od spalnice do kuhinje in shrambe. Pohvalil je njihovo varčnost in uboštvo. Vendar je hotel, da ne bi pretiravale in si pokvarile zdravja. Ljudje iz okolice so jim pogosto darovali hrano. Prav tiste dni jim je nekdo prinesel velikansko čisto belo cvetačo. Bila je kakor ogromen bel cvet. Pokazale so jo Božjemu služabniku, ta jo je pogledal, se za trenutek zamislil in nato smehlja se dejal ravnateljici:

»Bi mi hoteli narediti majhno uslugo?«

»Seveda, častiti oče!«

»Vzemite to mojo vizitko in pošljite z njo to cvetačo grofici Corsi v Turin. Tako bo grofica vedela, da se je don Bosko spominja.«

Ravnateljica je ubogala. Don Bosko se je tistikrat pogajal za nakup hiše v Nizzi Monferrato, kamor naj bi se preselile sestre iz Morneseja. Grofica se je za to zadevo zanimala in bila pripravljena pomagati.

Nekaj pisem s poti ali takoj po vrnitvi bo dopolnilo našo pripoved o tem potovanju. Dne 17. marca je don Bosko v Alassiu. To zvemo iz pisma, ki je bilo od tam poslano duhovniku iz Casaleja don Dominiku Osselli, ki ima največ zaslug za ustanovitev vzgajališča, ki ga vodijo hčere Marije Pomočnice v Casaleju Moferrato.

Predragi don Ossella!

Pozorno sem prebral tvoje pismo, v katerem mi razodevaš željo, da bi pomagal dušam, ki so v smrtni nevarnosti. Odlična zamisel, toda sredstvo, ki ga hočeš uporabiti, je zelo težko in trnovo za vsakega duhovnika. Razloge ti bom povedal, ko bom po veliki noči, če bo tako Bogu po volji, naredil izlet v Borgo San Martino.

Jaz bi ti priporočil neko drugo dobro delo, ki bo lažje in s katerim boš imel zagotovljen uspeh: zavzemi se za duhovne poklice. Potrudi se, da boš pridne dečke poslal tja, kjer bi se lahko šolali in gojili svoj poklic.

Ko naletiš na dobre starejše fante lepega obnašanja, jih navduši za šolanje, jih poučuj, če je treba, ali pa jih pošlji v ustanove ad hoc.

Druge stvari ti bom povedal osebno. Medtem moli zame. Bog naj te blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 17. 3. 1877

Iz Alassia se je odpravil v Noli, kjer si je ogledal hišo. Tam so želeli, da bi odprl šole in konvikt. Stavba je bila last očeta pokojnega salezijanskega klerika Antona Vallege.²⁰ Ponudbo je sprejel pod tremi pogoji: 1. da bi zaupali salezijancem občinske šole; 2. da bi učiteljem nakazali skupno štipendijo tri tisoč petsto lir; 3. da ne bi bilo nikakršnih izdatkov. Toda gospod Vallega je v prvi polovici meseca aprila prišel v Turin s tako drugačnimi in težkimi predlogi, da je stvar obtičala v težavah.

Prej omenjena kronika govori tudi o don Boskovem obisku sester v Alassiu. Ko jih je vprašal, ali imajo veliko dela, in ko je slišal, da ga imajo čez glavo, je dejal: »Prav. Kadar obiskujem hiše in slišim, da je veliko dela, sem miren.« Nato je šel obiskat tri sestre, ki so bile bolne. Obrnil se je k drugim, ki so ga spremljale, in jih vprašal: »O kateri kreposti naj vam govorim?« One pa, ker so imele vedno toliko dela in niso vedele, kako naj izpolnjujejo pravilo, ki pravi, »da naj bodo stalno v Božji pričujočnosti«, so enoglasno odgovorile: »Govorite nam o tem, kako naj stalno živimo v Božji pričujočnosti.« In on: »To bi bilo zares lepo, če bi bile hčere Marije Pomočnice stalno v Božji pričujočnosti. Pa naredimo takole: obnovimo namen, da bi vse delali v večjo Božjo slavo vsakokrat, ko menjamo delo.« Nato je stvar še malo pojasnil in nazadnje dejal: »Vidite, da končno ni tako težko pridobiti si navado, da smo stalno združeni z Bogom.«

Dne 23. marca je bil v Sampierdareni. Ob odhodu je pisal don Ronchailu:

Dragi moj don Ronchail!

Odpravljam se v Sampierdareno. Vse tri zvezke sem pustil kanoniku msgr. Vialeju, ki bo enega odnesel p. Tedeschiju, druga pa oddal v Monacu. Ta dva sta na račun kano-nika msgr. Vialeja, generalnega vikarja v Monacu.

Ti pa pošlji enega ali dva gospe markizi Avreliji Spinola s svojim pismom kot po nava-di. Tebi v vednost pa povem, da vse, kar bo prišlo od prodaje, pripada hiši v Torrioneju in da lahko pošlješ don Cibrariu vse, kar se bo nabralo. Tako smo se domenili tudi z don Cibrariem. Ta gospa je zelo naklonjena naši hiši v Torrioneju.

Pošlji potem enega tudi meni.

Sedaj pojdimo k nam. Moj eksposé [predstavitev] je končan. Preden bom odpotoval iz Sampierdarene, ga bom dal prepisati in ti ga bom poslal.

Medtem ko pripravljam duhovnika, ki ti ga bom poslal, poskrbi za naslednje:

1. Ko opravljate v cerkvi bogoslužje, poskrbi, da bodo duhovniki, kleriki oziroma po-močniki, ki so na voljo, razdeljeni v dva dela na dveh straneh cerkve in naj izmenično molijo, tako da tebi za to ne bo treba skrbeti.

2. Postavi na preizkušnjo afriškega aspiranta in nekdanjega upravnika semenišča in preveri, ali bi mogla asistirati med odmorom, v učilnici in drugje.

3. Išči, če moreš dobiti kako pomoč za pridiganje. Don Martini, teolog Giovan, teolog Farank, oblati so se vsi ponudili, da bi ti pro viribus [po svojih močeh] pomagali. Eden izmed njih bi lahko pripravil tečaj inštrukcij (ne več kot dvajset minut) za naše fante in bi tako za vsak praznik imel pomoč. Menim, da bi bilo to zelo koristno.

²⁰ Prim. MB XII, str. 433 [BiS XII, str. 275].

4. Pri pouku katekizma bi lahko pomagali nekateri gospodje laiki, med njimi tudi gospod Audoli.

5. Uredi, da bo don Guelfi ali kdo drug prevzel skrb za zakristijo, tako da ne bo treba tebi skrbeti za red, snago, perilo, mašno obleko, oltarje itn.

Z eno besedo: uresniči bistvo ravnatelja, ki je v tem, da razdeljuje delo in potem nadzoruje, da je tudi opravljeno.

Poročaj mi o teologu Giovanu. Žal mi je, da ga nisem več videl oziroma se on ni dal več videti, ker bi moral z njim govoriti o več zadevah. Upam, da se ni užalil zaradi česarkoli. Reci mu, da sem ob odhodu z obžalovanjem dejal: ainsi soit-il [tako bodi].

Z exposéjem ti bom poslal tudi druge stvari, o katerih smo govorili. Pozdravi nominatim [po imenih] vse člane naše družine in vse naše dobrotnike, kakor se ti bo ponudila priložnost. Sporoči mi novice o grofici Celebrini, o gospodu markizu Spagnuolu in o njegovih posinovljencih.

Povej vsem, da za vse molim in spodbujam druge, da bi molili pri oltarju Marije Pomocnice v Turinu.

Moli zame, ki ti ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

23. 3. 1877

P. S.: Uščipni don Perrota in mu reci, naj bo dobre volje.

»Zvezek« imenuje to, čemur Nemci pravijo »bloki« ali »blokci« in so neke vrste snopiči, narejeni iz listov, ki jih je mogoče iztrgati. To so bile srečke za loterijo v Nici. Naslov »generalni vikar v Monaku«, ki ga je don Bosko dal kanoniku Vialeju,²¹ potrebuje razlago tudi zato, da s tem prikažemo nepoznano stran našega Božjega služabnika.

Kneževina Monako je bila takrat v cerkvenem pogledu podrejena škofu v Ventimiglii. Leta 1876 je Pij IX. hotel knezu Karlu III. izkazati pozornost in je njegovo državico izvzel iz jurisdikcije škofa v Ventimiglii in jo povzdignil v opatijo *nullius* [nikogar] svetega Nikolaja in Benedikta.

Knez pa je želel, da bi jo povzdignil v škofijo in imenoval za škofa njegovega kaplana Theureta. Papežu predstavljeni gospod ni ugajal. Po Kongregaciji za izredne cerkvene zadeve je odločil, da naj opatijo upravlja msgr. Lovrenc Biale, škof iz Ventimiglie, z možnostjo, da imenuje generalnega vikarja, ki je bil kanonik iz Ventimiglie Karel Emilij Viale. Odredba je bila samo začasna. Še istega leta je škof Biale prosil don Boska, da bi mu imenoval duhovnika, ki bi mogel vredno prevzeti to službo. Božji služabnik je omenil teologa Soro, nekdanjega župnika pri Crocetti v Turinu, in potom kanonika penitenciarija v Tortoni. Toda knez je želel škofa, ki bi znal na dvoru živeti kot plemič in bil lepe zunanosti. Karl III. je kanonika Soro izločil, ker ni bil niti lep niti se ni znal vesti dvorjansko. Tako je msgr. Biale razložil stvari don Cerrutiju, ravnatelju v Alassiu. Leon XIII. je zadevo končal tako, da je imenoval za apostolskega administratorja msgr. The-

²¹ Prim. MB XI, str. 416 [BiS XI, str. 370].

ureta in ga istočasno naredil za naslovnega škofa v Ermopoliju. Leta 1887 ga je postavil za škofa v Monaku.

Vrnimo se k dolgemu pismu, ki ga je don Bosko poslal don Ronchailu. *Exposé* je poročilo o prazniku v Nici z vsemi dodatki in opombami, ki jih že poznamo. »Afriški aspirant« je eden izmed alžirskih fantov, ki jih je msgr. Lavigerie poslal v oratorij, don Bosko pa v Nico.²²

Imamo še pismo z dne 24. marca don Rui iz Sampierdarene. Naj navedemo nekatere izmed dvanajstih točk: prva se tiče zdravja škofa v Albi: »Žalostna novica o msgr. Gallettiju. Molite posebno zanj. Jaz bom pisal od tukaj. Upajmo in prosimo Božjo dobroto.« Tretja razpravlja o cerkvi San Secondo. O tem bomo kmalu obširno poročali. V sedmi točki izraža svoje nezadovoljstvo zaradi sprehajališča, ki so ga gradili pred njegovo sobo in je tam še danes.²³ Začeli so ga graditi nenadoma, v času njegove odsotnosti, da bi mu pripravili malo manj neustrezno stanovanje. V pismu je zapisano: »Reci don Ghivarellu, da nočem drugega kot končano hišo, in ko bom prišel v Turin, nočem nikakršnih zidarskih razgrajanj. Kakšni otroci! Obljubili so mi, da bo vse končano v nekaj dneh in za majhne stroške, potem pa itn.« Tudi na bolnike se je spomnil: »Pozdravi naša draga sobrata don Vespignianija in don Tonellija in jima povej, da sem zelo zadovoljen, da se jima zdravje zboljšuje. Prosil bom Gospoda, da jima podeli Samsonovo moč, ker tako zelo potrebujemo dobrih delavcev.« Še posebno pomembna je peta točka: »Da naredimo stvari tako, kakor je treba, bom poslal od tu nadškofu posebno sporočilo.« Stolni kapitelj in mestna duhovščina sta iz tihega nasprotovanja proti časnikarskim neobzirnostim, o katerih smo poročali zgoraj, pripravila javno demonstracijo kot izraz spoštovanja msgr. Gastaldija, ko se je vrnil iz Rima. Ko je don Bosko prejel sporočilo o tem od don Rue, se je hotel pridružiti drugim in dodati svoj pritrdilni glas. To je vzrok za »sporočilo«, ki mu ga ni poslal iz Sampierdarene, temveč iz Turina, in se je glasilo:

Velečastita ekscelenca!

Pravkar²⁴ sem se vrnil z obiska hiš v Liguriji in z velikim zadovoljstvom izvedel, da je turinska duhovščina izrazila vaši ekscelenci čustva vdanosti ob srečni vrnitvi iz Rima. Rade volje se v svojem imenu in v imenu cele naše ponižne Družbe pridružujem izrazom spoštovanja in občudovanja vseh drugih. Ko ste pred nekaj meseci zboleli, smo molili za vas in sedaj podvajamo naše molitve v vseh naših domovih in prosimo Božjo dobroto, da vas ohrani pri dobrem zdravju, da boste tako mogli nadaljevati svoje delo za Cerkev in našo Družbo, ki vam jo z vso spoštljivostjo priporočam.

²² Prim. MB XI, str. 423 [BiS XI, str. 266].

²³ Prim. MB XII, str. 375 [BiS XII, str. 239–240].

²⁴ V pismu v soboto 24. je pisal don Rui: »Sporočil ti bom, ali bom prišel v torek ali v sredo. Tukaj je veliko dela.« Don Barberis piše v svoji kroniki, da se je vrnil na veliko sredo, 28. V zapiskih don Lazzera beremo: »26. marec. Prišel je don Bosko.« Prvi stavek se nanaša na stvari, ki naj bi se ne dogajale na dan, ko piše.

Sprejmite te prisrčne misli bodisi zato, da zavrnamo pisanje nekaterih časopisov, ki govorijo o stvareh, ki nimajo nikakršne osnove, in da vam zagotovim, da vam bodo salezijanci v vsem, kar jim je mogoče, vedno na voljo. V njihovem imenu imam visoko čast, da se smem imenovati vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. marec 1877

Monsinorjevo sporočilo »se toplo zahvaljujem velečastitemu don Bosku za pismo z dne 28. tekočega meseca«. Malo pozneje si je blaženi zaslužil nadškofovo zahvalo v veliko bolj pomembni stvari, kjer ni šlo samo za preprosto primerenost. V Bertulli, majhnem kraju pri vratih Turina, so bili prebivalci v resnem sporu z župnikom v Badii, ki je upravljal osrednjo cerkev tistega področja. Ker cerkev v Bertulli ni imela svojega duhovnika, si je ta prisvajal nekatere pravice, ki mu jih prebivalci niso hoteli priznati. Tako je župnik hotel, da bi v Badii krščevali otroke, opravljali poroke in hodili tja k maši. Monsinor se je postavil na župnikovo stran. Tedaj je razburjeno prebivalstvo sklenilo poklicati valdeškega pastora in hotelo prestopiti v protestantsko vero. Ko je don Bosko zvedel za to, se je o stvari poučil, se predstavil nadškofu in mu pokazal, da imajo na osnovi starih pravic prav Bertulližani. Msgr. Gastaldi je poslušal don Boska, postavil stvari na svoje mesto in ni več branil župnika. Ljudstvo je z zadovoljstvom sprejelo novega rektorja in opustilo misel, da bi postalo protestantsko. Še leta 1902, ko je bertulližanski rektor o tem dogodku pripovedoval don Francesii, so tisti ljudje govorili: »Da smo še katoličani, se imamo zahvaliti don Bosku.«

Dne 28. marca je don Bosko med pismi dobil prošnjo za vstop v Družbo. Takoj je odgovoril:

Predragi gospod!

Pravkar sem se vrnil z dolgega potovanja, na katerem sem obiskoval naše domove na Rivieri. Takoj odgovarjam na vaš cenjeni dopis. Ne morem si predstavljati dragocenejše ponudbe kot željo, da pridete okrepit salezijanske vrste, katerim se danes kot nikoli obeta obilna žetev. Pridite skupaj z vašim prijateljem duhovnikom. Pogovorili se bomo z očetovsko zavzetostjo in vse uredili na najboljši način. Te dni oziroma ta teden ne bom zdoma. Na svidenje. Bog naj nas vse blagoslovi in molite za revčka, ki vam je iz vsega srca v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. 3. 1877

Iz Turina je blaženi ponovno pisal don Ronchailu pismo, v katerem so osebe in zadeve v Nici obdane s sijem dejavne krščanske ljubezni, v katero je Božji služabnik odeval vse svoje osebne in družbene odnose.

Predragi don Ronchail!

1. *Pošiljam ti exposé de quo [poročilo o]. Bil sem zelo zaposlen in sem se zakasnil z vrnitvijo v Turin. Čutim se malo slabotnega. Zato sem tudi manj priden. Sedaj po-*

skusi ali bolje prosi odvetnika Michela in B. Hérauda, da prevedeta besedilo z vsemi potrebnimi opombami.

Povej, da ga moramo natisniti v Nici. Ni mi treba vračati zvezka, ker imamo prepis.

2. *Zelo me je prizadela nepričakovana smrt gospoda odvetnika Ferranta. Bil nam je zelo naklonjen. Dodaj, kar je primernega, v poročilo.²⁵ Molimo, da bo Bog vzbudil druge junake, ki bodo skušali posnemati njegovo dobrodelnost.*
 3. *Če boš imel priložnost, izroči moje pozdrave grofici Celebrini in gospodični Dolores in jima povej, da bomo 23. tega aprila začeli Marijin mesec in da bomo jutraj in zvečer molili posebej zanju.*
 4. *Prejel boš pismo za dragega Michela, ki ga pozdravi v mojem imenu.*
 5. *Opat Isnard naj prehití don Lanzo in naj potrdi njegovo lepo vedenje, o čemer bom pisal škofu.*
 6. *O društvu delavcev in tistih, ki ga vodijo, lahko vedno rečeš, da ne upoštevamo nobene ideje stranke in se držimo trdno tistega, kar je rekel J. K.: Date quae sunt Caesaris Caesaris, quae sunt Dei Deo [Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je Božjega], in da se izmed nas nihče nima česa bati ne v besedah in ne v dejanjih.*
 7. *Imamo že tretjega duhovnika, ki se pripravlja za odhod v Nico. Prejšnji so drug za drugim zboleli. Kljub temu bomo stvar v kratkem uredili.*
 8. *Poročaj mi o poteku loterije in pošlji mi srečke, če ti jih je še veliko ostalo, da jih bomo spremenili v napoleondorje, če pa to ne bo šlo, v papirnati denar.*
 9. *Pričakujem lepo in dolgo pismo od gospoda Audolija, ki mu priporočam veselje, potrpljenje in prihod na praznik Marije Pomočnice.*
 10. *Če moreš, mi pošlji novice o teologu Giovanu in o ravnatelju šolskih bratov.*
 11. *Si mogel govoriti s teologom Tibanom glede zemljišča za cerkev?*
 12. *V enem tednu, upam, boste dobili knjigoveškega mojstra, ki bo začel delati. Pozdravi prisrčno v Gospodu duhovnike, klerike in vse naše fante. Bog naj jih vse blagoslovi, ti pa moli zame, ki ti ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.*
- DUH. JANEZ BOSKO*

Pod številko šest je govor o katoliškem krožku delavcev, ki so ga ustanovile dobrodelne osebe v Nici po navdihu nekega mornariškega oficirja. Don Bosko je že pred časom kupil vilo Gautier, ko je zvedel, da ta krožek išče prostor za svojo dejavnost. »Če ne boste našli kaj boljšega,« je dejal tistim gospodom, »pridite in pogledajte mojo hišo in si tam poiščite prostor, ki vam bo najbolj koristil, in začnite svoje delo.« Ugotovili so, da bi prostor ob reki in ob bližnjem vrtu začasno lahko uporabili, in so ga vprašali za ceno najemnine. »Ne gre za najemnino,« je odvrnil blaženi. »Delajte dobro in to je dovolj.«

Tako je 19. marca, na praznik sv. Jožefa, msgr. Sola z daritvijo svete maše in s kosilom za prve člane odprl od don Boska ponujeni prostor za katoliški delavski krožek.

²⁵ V opombi so dodali poročilo o umrlem in pismo don Ronchaila don Bosku, v katerem opisuje njegovo smrt.

Jasno je bilo, da dvoje tako različnih dejavnosti ni bilo mogoče uskladiti, zato je vodstvo krožka šest mesecev pozne preneslo svoj sedež v vilo Pauliani. Ljudje, ki so bili udeleženi pri stvari, so mu bili vedno iz srca hvaležni za veliko-dušnost, s katero je omogočil začetek njihove ustanove.

Ko se je vrnil, je imel glas malo oslavljen in je le s težavo vodil razgovor. Vse to je bilo posledica izdelanih pljučnih bronhijev. Šele 10. aprila je po večernih molitvah lahko govoril celotni skupnosti.

»Že dolgo je, kar se nismo videli. Toda pregovor pravi: kjer je tvoj zaklad, tam je tvoje srce. Tako sem tudi jaz, medtem ko sem bil v Nici in Marseillu, veliko mislil na svoje drage fante v oratoriju. Res je, da je tudi tam veliko naših fantov, toda medtem ko sem govoril z njimi, sem si predstavljal, da je kateri izmed vas tukaj iz oratorija. Ko sem pogledal kakega drugega, se mi je zdelo, da je eden izmed vas. Ko sem jim potem govoril, so vsi po francosko odgovarjali oui, oui in tedaj sem se zavedel, da nisem v oratoriju.

Spoštovanje, ki ga imajo tam do vas, ne bi moglo biti večje. Če bi eden izmed naših rokodelcev, pa četudi bi bil samo začetnik, prišel tja, bi mu ponudili obilno plačo. To dobro ime je prišlo tako daleč, da so mi nekateri predlagali, da bi poslal v Nico nekaj naših dijakov iz oratorija in oni bi plačali vse stroške za šolanje in potovanje, samo da bi – kakor pravijo tam – posvetili tiste kraje in naredili svetnike tudi iz fantov patronata v Nici in v drugih mestih. Prepričani so, da ste sami sveti Alojziji. Toda če bi prišli sem, presneto, bi se vaša svetost razblinila v dim! Vpraševali so me: so zares vsi podobni sv. Alojziju? Jaz sem odgovarjal: »Gotovo jih je med njimi tudi nekaj takih, vendar pa zares slabih ni.« Vztrajali so pri svojih vprašanjih, toda jaz, ki sem se bal, da mi boste kako zaigrali, sem skušal rešiti kozo in zelje. Rekel sem jim, da mi je zelo ljubo, da vas imam vse skupaj, tako da so eni v spodbudo drugim; da se imamo jaz in naši fantje v oratoriju zelo radi in se ne moremo ločiti eni od drugih, razen če je nujno potrebno, ko končajo peti razred gimnazije, in da se tudi takrat ločujemo z veliko bolečino v srcu. Tako sem jih pustil v njihovem svetem prepričanju in v občudovanju medsebojne navezanosti don Boska in njegovih fantov.

Sedaj pa preidimo od šale na nekaj bolj trdnega. Povem vam, da je tam v Nici silno navdušenje za našo Družbo. Samo v Marseillu nam ponujajo devet hiš in v celi Franciji kar trideset, ne da bi šteli toliko drugih, ki nam jih ponujajo z vsega sveta. Radi bi imeli hiše, kot je ta tukaj v oratoriju. Prepričani so, da je zadosti, da kdo vstopi v našo hišo, pa je že svet, in da so v naših domovih sami sveti Alojziji. Za zdaj nam je nemogoče, da bi ustregli vsem tem prošnjam, vendar bomo storili, kar bo v naših močeh. Da bi mogel zadostiti toliko prošnjam, bi moral doseči, da bi vi vsi postali duhovniki, salezijanski duhovniki in bi znali vsi francosko kakor Biellčani,²⁶ da bi vas poslal tja ustanovljat hiše. Tega vsega obenem ne moremo storiti, vendar pa upamo, da bo to nekoč mogoče. Vi storite, kar morete, da boste postali dobri duhovniki, da

²⁶ Na osnovi bolj ali manj posrečene burke se je v Piemontu izoblikoval rek »znati francosko po bielsko«, da se ponorčujejo iz tistih, ki se delajo, kot da bi znali francosko, čeprav dejansko ne znajo.

vas bomo mogli poslati v mnoge kraje, kjer boste pasli duše naših fantov, ki nam jih bo zaupala Božja previdnost.

Če že ne boste vsi postali salezijanski duhovniki, pa postanite vsi duhovniki, da boste kot sveti župniki lahko vzgajali, izbirali in pošiljali v naše zavode pridne fante, da se bodo usposobili za delo za reševanje duš.

V tej zvezi naj vam povem, da se bodo prihodnji teden začele duhovne vaje. Začeli jih bomo v nedeljo zvečer. Zato se v teh dneh vsi dobro pripravite. Že sedaj mislite, za kaj se boste takrat odločili v vašo časno in večno korist. Vsak bo imel zadosti časa, da bo lahko premislil o poklicu, ki si ga bo izbral. Nekateri so dopustili, da je šel mino njihov praznik vseh svetnikov, Brezmadežne, božič, post, velika noč in niso uredili stvari svoje vesti. Sedaj bodo imeli priložnost, da bodo vse spravili v red. Vsak naj resno premisli svoj položaj, si izpraša vest in si reče: »Je moja vest res popolnoma mirna? Tako mirna, da bi prenesla tudi smrtno uro? Bi v stanju, v katerem sem sedaj, hotel umreti?« Če bi kateri moral reči, da ima na duši kaj, kar bi ga v smrtni uri težilo, je bolje, da to uredi sedaj, da bo takrat lahko popolnoma miren.

Rad bi govoril z vsakim izmed vas posebej tako pred duhovnimi vajami kakor med njimi in po njih. Prizadeval si bom v vašo korist storiti vse, kar morem.

Zelo rad sem med vami in tudi vi z menoj, rad vam govorim, zlasti še o tem, kar se tiče vaših duš. Skušajmo ostati tesno združeni z Gospodom. On nam bo pomagal. Če bomo mi storili, kar moremo, bo zadovoljil naše želje.

Upam, da bomo vsi dobro opravili duhovne vaje. Tako bo Božja milost v obilici rosila na nas in vsi bomo napredovali na poti svetosti. Lahko noč.«

Tri dni po tem nagovoru je Božji služabnik pisal pismo don Ronchailu. V njem je govoril o dečkih, ki jih je priporočil odvetnik Michel, da bi jih sprejel v zavod v Nici. To je bilo petero fantov iz Damaska: Kabil, Nais, Lofti, Homs in Klat. Bili so sprejeti.

Predragi don Ronchail!

Menim, da bi bilo prav, če bi dečke, ki jih je priporočil odvetnik Michel, sprejeli v zavod v Nici. Poskrbi, da se bo o tem razvedelo, in gospod odvetnik naj pripravi lepo poročilo za L'Unità Cattolica. Menim, da bo v veliko korist.

V najkrajšem času boš dobil duhovnika in asistenta.

Izroči to podobo markizi Celebrini in ji reci, da bom maja in junija v Turinu.

Bog naj vas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

13. april 1877

Ni manjkalo ljudi, ki so ponovno spodbujali don Boska, da bi se po časopisu in občasnih poročilih obrnil na javnost. Rekli bomo, da se je tudi v tem kazala njegova krepost. Blaženemu nikakor ni bilo neznano, kar so pisali o njem eni, kar so kritizirali na njem drugi, in kako je zato izgubil ugled pri visoko postavljenih osebah.

V takih primerih so mu očitke povedali v obraz. Svoje ravnanje pa je takole

opisal: »Živimo v času, ko je treba delati. Svet se je zmaterializiral in zato je treba pokazati dobro, ki se dela. Če kdo dela tudi čudeže, pa je zaprt v svojo celico, se svet za to ne zmeni in ne verjame več. Svet mora to videti in otipati.« Ko je govoril o tem, da je treba dobra dela pokazati javnosti, je imel navado reči: »To je edino sredstvo, da jih damo spoznati. Sedanji svet hoče videti dela, hoče videti, kako duhovniki delajo, poučujejo in vzgajajo revno in zapuščeno mladino v dobrodelnih ustanovah, zavetiščih, šolah, obrti. To je edini način, da rešimo ubogo mladino, jo poučujemo o veri in s tem skušamo pokristjaniti družbo.«²⁷

S tem potovanjem v Francijo je povezan dogodek, ki nam da misliti. Javno so o njem govorili v Nici leta 1908, ko so praznovali odlok o junaških krepostih in s tem o naslovu našega častitljivega don Boska.²⁸ O tem je don Albera govoril mnogim, ki so se zbrali na svečanosti. Gospa Beaulieu, ki je poznala svetega arškega župnika, je menila, da si je ob njem naredila jasno podobo tega, kar mora biti kak svetnik. Ko je don Bosko prišel v Nico, ga je gospa, ki je slišala pripovedovati o prihodu svetnika, katerega ime je poznala po občni slavi, hotela osebno spoznati. Ko je za to zvedela ena njenih znank, jo je peljala v hišo svojih znancev, ko so bili ravno pri kosilu, pri mizi. Don Bosko je sedel na čelu mize, gospa s svojo znanko pa je sedela na koncu mize. Božji služabnik je v tistem trenutku držal v roki kozarec in nazdravljajal gostitelju. Gospa se je skoraj pohujšala. »Je to kak svetnik?« si je mislila, razočarana zaradi svojega pričakovanja. Ko se je kosilo končalo, se je predstavila don Bosku. Ni mogla najti najbolj izbranih besed, da bi izrazila svoje občudovanje. Don Bosko pa ji je dejal: »Bodisi da jeste ali pijete, vse delajte v večjo Božjo slavo.« Dobra gospa je razumela in nič več ni bilo treba, da je spremenila svojo sodbo. Takoj je postala salezijanska sotrudnica in to je bila že tri leta, ko je don Albera pripovedoval ta dogodek, ki ga je ona pripovedovala že toliko drugim.

²⁷ Prim. *Bollettino Salesiano*, junij 1895.

²⁸ Do tedaj so dajali naslov 'častitljiv' Božjemu služabniku, potem ko so v Rimu uradno začeli proces za beatifikacijo. Sedaj se daje po razglasitvi junaških kreposti.

5. POGLAVJE

ŠKOFOVSKI JUBILEJ PIJA IX. IN OBISK NADŠKOFA IZ BUENOS AIRESA PRI DON BOSKU

KOLIKOR BOLJ JE ŠLO ZEMELJSKO življenje Pija IX. h koncu, toliko bolj je med verniki rasla ljubezen do njegove vzvišene osebe. To se je pokazalo ob njegovem škofovskem jubileju 1877. Lahko rečemo, da je kljub silni jezi kozmopolitskih sektašev in politikov ves katoliški svet po svojih predstavnikih to leto romal v Rim. Zlasti v mesecu juniju so se brezšteviline trume vernikov zgrinjale pred nogami veličastnega starčka. Darovi, ki so jih z vseh delov sveta poslali papežu, so sestavljali veličastno razstavo in so dosegali vrednost dveh milijonov. Petrov novčič, ki so ga zbrali ob tej priložnosti, je znašal sedemnajst milijonov in pol. Vse do sedaj noben papež ni bil deležen tolike ljubezni in spoštovanja.

Ta svetovni plebiscit vdanosti Kristusovemu namestniku je z veseljem napolnil srce don Boska, ki je vedno tako zelo spoštoval svetega očeta in mu bil tako globoko hvaležen. Zato se je odločil, da bo poslal v Rim predstavnike salezijanske družbe pod vodstvom ravnatelja oratorija in magistra novincev, ki bodo nesli s seboj *album*. »Kaj praviš ti,« je nekega dne v navzočnosti več drugih duhovnikov dobrovoljno vprašal don Rua in pokazal z roko na don Lazzera in don Barberisa, »če bi poslal ta dva *ratatùì*.«¹ Don Rua je prikimal in drugi so zaploskali.

Takoj so začeli pripravljati *album*, ki je bil dobro narejen. Bil je lepo umetniško vezan in na naslovni strani nosil napis v zlatu:

POČASTITEV IN ZNAMENJE SINOVSKE VDANOSTI SALEZIJANCEV IN NJIHOVIH
GOJENCEV SVOJEMU VELIKEMU DOBROTNIKU SLAVNO VLADAJOČEMU PAPEŽU PIJU IX.
OB NJEGOVEM 37. LETU VLADANJA, 86. LETU STAROSTI IN ŠKOFOVSKEM JUBILEJU
3. JUNIJA 1877

¹ Piemontski samostalnik, ki pomeni »človeček«. Kronika don Barberisa z dne 4. aprila 1877. Don Bosko je svoje odrasle sodelavce pogosto imenoval tako, kot jih je v šali klical, ko so bili še otroci.

Na celi prvi strani je bila podana splošna statistika salezijanske družbe. Nato so se vrstile razne hiše. Najprej materna hiša z naslednjim napisom: »Materina hiša je v Turinu pod naslovom Oratorij sv. Frančiška Saleškega, kjer prebivajo naslednji salezijanci.« Nato so bili navedeni člani vrhovnega kapitlja in seznam sobratov, ki so bivali v oratoriju. Celotna grafična predstavitev je bila umetniško izdelana. Značilnost vsebine je bila v tem, da so bila za vsak dom navedena različna področja in posebnosti delovanja, vsaka posebej, z imenoma predpostavljenimi sobrati in vsemi člani skupine fantov, vernikov in sodelavcev. »Tega sem se naučil v Rimu pri Svetih kongregacijah,« je dejal don Bosko. »Ko sem jim govoril o Turinu in sem navajal novince, rokodelce, dijake praznični oratorij in vse prikazal kot eno samo hišo, mi je bilo rečeno, da naj predstavim vsako področje posebej. Tako so oratorij predstavili na naslednji način:

1. Hiša za dijake. Predstojniki in število gojencev.
2. Hiša za rokodelce. Kakor zgoraj.
3. Noviciat. Osebje in število novincev.
4. Oddelek odraslih dijakov itn.
5. Cerkev Marije Pomočnice.
6. Oratorij sv. Frančiška Saleškega s pripadajočimi šolami.
7. Oratorij sv. Alojzija s pripadajočimi šolami.
8. Praznični oratorij sv. Jožefa s pripadajočimi šolami.
9. Delavnica sv. Jožefa; kjer se zbira stotine deklet pod vodstvom Sester sv. Jožefa. Njihov kaplan je don Anton Sala.
10. Ustanova sv. Petra, kjer je zbranih kakih sto deklet, ki so bile odpuščene iz ječ. Njihov kaplan je teolog Jožef Bertello.
11. Zavod Dobrega pastirja, kjer je zbranih kakih 500 deklic. Njihov kaplan je duhovnik Jožef Bologna.
12. Zavod sv. Karla in pridružene šole za dekleta. Duhovni voditelj duhovnik Frančišek Paglia, kaplan duhovnik Karel Cipriano.
13. Praznični oratorij v Chieriju za dekleta, ki jih asistirajo nekatere salezijanske sotrudnice. Voditelj duhovnik Mihael Rua.

Sledila sta Valsalice in Lanzo. Nato so šli po škofijah in po isti razvrstitvi dejavnosti. Na koncu so prišle »ustanove v Ameriki« in za temi »Družba Marije Pomočnice« z naslednjim pojasnilom: »Kot nadaljevanje salezijanske družbe imamo ustanovo Hčera Marije Pomočnice, ki je odvisna od prve. Njihov namen je, da delajo za revne deklice to, kar salezijanci za dečke. Materna hiša je v Morneseju v škofiji Acqui. Vrhovni svet je takole sestavljen.« Po Morneseju so navedene ustanove v Borgu San Martino, Luju, Alassiu, Turinu, Bordigheri, Bielli, Lanzo, vse po

časovnem zaporedju ustanovitve. Za vsako ustanovo ime ravnateljice in število sester, področje delovanja, kakovost in število deklet. Tako npr. za hišo Angela Merici v Turinu: »Ravnateljica sestra Elisa Roncallo z 20 sestrami. Nekatere poučujejo dekleta, druge delajo v pralnici revnih dečkov v oratoriju, spet druge študirajo, da se pripravijo na izpit za učiteljice. Imajo praznični oratorij, prihaja veliko število deklet.« Zanimiva je opomba za hišo v Bordigheri: »Ravnateljica je sestra Rozalija Pestarino s tremi sestrami. Posvečajo se prazničnemu zbiranju, med tednom imajo trikrat na dan šolo za ogrožena dekleta. Treba je pomisliti, da hišo obdajajo protestantje. Sestre poleg redne šole še inštruirajo nemalo odraslih deklet, da jih obvarujejo pred krivoverskimi učiteljicami.«

Zapis o stanju družbe v Ameriki je sestavil don Cagliero, ki mu je don Bosko nujno pisal: »Pošlji mi stanje naše družbe v Južni Ameriki, rad bi ga predstavil svetemu očetu za njegov škofovski jubilej, za katerega sta vsa Evropa in Amerika v gibanju.«² Don Cagliero je priložil posebno pismo sobratov Južne Amerike za papeža.

Don Bosko je bil prepričan, da tako pripravljen *album* ne bi bil neopažen in ga ne bi zalučali v kak kot, temveč bi ga ohranili kot dokument stanja družbe v letu 1877. Oba odposlanca, ki naj bi ga odnesla v Rim, sta odpotovala iz Turina 28. maja.

Sprejemi romarjev so se v Rimu začeli 30. aprila. Opravili so dve glavni slovesnosti, namenjeni *urbi et orbi*: prvo 21. maja v baziliki sv. Petra za petdesetletnico imenovanja msgr. Mastaija za nadškofa v Spoletu in drugo 3. junija v San Pietru in Vincoli, kjer je pred petdesetimi leti prejel škofovsko posvečenje. Za obe slovesnosti so fantje v oratoriju pripravili posebne slovesnosti in darovali sveta obhajila. Dne 21. maja so dečki prazničnega oratorija zbrali 70,35 lir za Petrov novčič.³ V cerkvi Marije Pomočnice so za naslednji dan povabili vernike z naslednjim oglasom: »Molimo za svetega očeta Pija IX. Dne 25. maja ob 7. uri se bo darovala sveta maša s skupnim obhajilom. Vašo uglednost vabimo, da se je z drugimi uglednimi osebami udeležite in da darujete žrtve za zdravje svetega očeta.« Previdnost je svetovala te vrste povabilo, ne da bi navajali poseben vzrok slovesnosti, kajti na žalost so tudi v Turinu sektaši glasno razsajali in motili prireditve v čast Piju IX.

Rimskega slavlja so se udeležili tudi mnogi francoski romarji, od katerih se jih je na poti iz Rima tristo udeležilo praznika Marije Pomočnice v oratoriju. V svetišče so vstopili proti pol deveti uri zvečer; sprejela jih je godba na pihala in pesem *A Roma, fedeli* [V Rim, verniki], ki jo je za priložnost vatikanskega cerkvenega zbora zložil don Cagliero. Peli so jo združeni zbori ob spremljavi godbe na pihala. Blaženi don Bosko je francoske romarje pozdravil s kratim na-

² Don Boskovo pismo don Caglieru, Turin, 31. marec 1877.

³ *L'Unità Cattolica*, 13. maj 1877.

govorom v francoščini.⁴ Njegove besede so v spomin na prijeten obisk natisnili na izbran papir, z izbranimi črkami in jih razdelili med romarje. Govorili so tudi oni, zlasti vodja opat Piccard je bil zelo zgovoren. Zatem so člani Katoliške mladine v prostorih oratorija postregli z majhnim prigrizkom, nakar so se odpravili na postajo. Fante so se naučili klicati *Vive les pèlerins français* [naj živijo francoski romarji], pozdrav, ki je potem večkrat zadonel in delal zelo lep vtis.

Zadnji dan maja je don Bosko dobil brzojavno sporočilo iz Gibraltarja, da se bo nadškof iz Buenos Airesa 1. junija izkrcal v Genovi.⁵ Msgr. Leone Federico Aneyros je prihajal na čelu argentinskega odposlanstva, da bi v imenu te cvetoče republike izrazil svetemu očetu voščila in najboljše želje. Blaženi, ki je bil obveščen o njegovem potovanju, mu je v Rimu našel primerno stanovanje. Sedaj ga je novica o njegovem bližnjem prihodu zelo razveselila. Govoril je z vsemi o tem in izražal svoje zadovoljstvo. Dne 1. junija je odpotoval v Sampierdarena. Ne vemo, kako so se izkrcali, znani sta nam samo dve okoliščini: da je bila njegova ekscelenca gost genovskega nadškofa in da sta se z don Boskom srečala 3. junija zjutraj.⁶ Pozdravila sta se v javni cerkvi San Gaetano. Nadškof je prišel, ko je don Bosko končal sveto mašo. Ravnatelj don Albera je hotel iti v zakristijo, da bi ga obvestil, toda msgr. Aneyros ga je ustavil: »Ne moti svetnika, ki je po maši s svojim Bogom.« Počakal je, da je don Bosko iz zakristije prišel v cerkev. In sedaj, kako prisrčen prizor! Spoštovanje uglednega prelata in hvaležnost Božjega služabnika sta se izrazila v prisrčnem objemu. Potem sta se s solzami v očeh molče nekaj trenutkov gledala in se znova vrgla drug drugemu v objem. Priče srečanja so rekle, da niso še nikdar videli don Boska tako odkrito čustvenega, saj se je vedno obvladoval.

Malo pred odhodom se je don Bosko spomnil na grofa Caysa, ki je pred dnevi vstopil v oratorij, da bi začel noviciat.

Predragi gospod grof!

Danes ob 18.30 moram odpotovati v Rim. Rossi vam bo poročal o argentinskih romarjih. To je veličasten prizor. Govorite z don Baralejem o tem, kar je treba narediti za Katoliško branje. Upam, da ste si že dali zmeriti talar, tako da bomo mogli ob moji vrnitvi pripraviti slovesnost, med katero boste postali popolna Gospodova last. Dragemu odvetniku Fortisu⁷ povejte, da naj bo fortis in bello [močan v boju] in da na velike žrtve čakajo velika plačila.

Bog naj nas vse blagoslovi in molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 3. junij 1877

⁴ Dodatek, št. 11.

⁵ Don Boskovo pismo msgr. Gastaldiju, Turin, 31. maj 1877.

⁶ Pismo don Jožefa Rossija don Rui, Sampierdarena, 3. junij 1877.

⁷ Ta gospod je prišel z namenom, da bi postal salezijanec, toda nekaj pozneje je postal jezuit.

Blaženi je odpotoval v Rim malo po poldne. Kakor je videti, msgr. Aneyros ni šel z njim, temveč pozneje v spremstvu nadškofa Magnasca. Zdi se pa, da so z don Boskom potovali Argentinci, ki so stanovali v zavodu v Sampierdareni, med njimi je bil tudi msgr. Ceccarelli.⁸

Don Bosko je imel v Rimu veliko opravkov. Najpomembnejša zadeva so bili konceptinci. Kakor po navadi se je nastanil v hiši gospoda Sigismondija. Bilo je soparno vroče in njegova soba, ki je bila prav pod streho, je bila kakor peč, kar ga je sililo, da je imel odprto okno in vrata. Ker se je močno potil (nosil je zimski talar), bi mogel biti preprih smrtonosen, vendar je povzročil samo vročino z izpuščaji. »To niso stvari, ki bi don Boska pobile,« je pisal očividec don Barberis.⁹ Nadaljeval je svoje delo, kakor da ne bi bilo nič. Koristne novice lahko povzamemo iz pisem don Rui. Tukaj podajamo prvo pismo.

Dragi moj don Rua!

1. *Dokončaj zadevo s klerikom Riccijem. Kakor hitro bo odšel, sporoči njegovemu škofu.*
2. *Kar se tiče Bodratta, molimo. Govori z njim, pozdravi ga in mu reci, naj mi piše dolgo pismo. Če se bo stvar nadaljevala, bomo morali ukrepati. Če je kaka nevarnost zanj ali za druge, storite, kar je treba storiti.*¹⁰

3. *Rim je glavno mesto sveta v pravem pomenu besede. Pij IX. je prvo čudo tega stoletja in jubilejna razstava je drugo. Oboje pa nima primerjave v zgodovini.*

4. *Hotel sem pisati gospodu grofu Caysu in gospodu odvetniku Fortisu, da bi prišla samo za trenutek in bi si ogledala veličastno razstavo, toda zaradi ogromne množice ljudi, zaradi neumestnosti nekaterih in ker bo jutri prekinjena in ne vem, ali se bo ponovno odprla, sem to opustil.*

5. *Do sedaj mi še ni uspelo priti v avdienco, ne zasebno ne javno. Upam, da bomo prišli na vrsto prve dni prihodnjega tedna. Sveti oče se je večkrat pritoževal, zakaj mu don Bosko ne pride poročat o konceptincih. Toda kako naj pridem do njega?*

6. *Msgr. Ceccarelli je prava podoba don Cagliera. Z nadškofom (kopija msgr. Gallettija) bo prišel za nekaj dni v Turin. To, kar nam pripovedujejo o salezijancih v pismih, je samo senca tega, kar so v resnici.*

7. *Župnija Bocca, ki je še del mestne župnije, je bila dokončno dana v upravo salezijancem. To je prva župnija v republiki Argentini, ki jo je Cerkev zaupala salezijanski družbi, je pa ena najtežjih pa tudi najpomembnejših v mestu. Preden je nadškof odpotoval, je podpisal odlok in to pripoveduje z velikim zadovoljstvom.*

8. *Don Lazzero in don Barberis delata duhovne vaje in jih pridigata konceptincem. Bomo videli.*

9. *Po avdienci imam namen odpotovati v Sampierdareno, kamor bom prišel napol skuhan, da se bom potem še naprej kuhal v Turinu, če se to ne bo zgodilo, preden bom odpotoval iz Rima.*

⁸ To lahko povzamemo iz pisma don Rossija.

⁹ Kronika z dne 28. junija 1877, ko omenja stvari iz Rima.

¹⁰ Gre za klerika Bodratta, ki je kazal znamenja duševnih motenj.

10. Prisrčno pozdravi naše drage fante, klerike, duhovnike, dijake in rokodelce in jim povej, naj opravijo sveto obhajilo po mojem namenu.

Ko se vrnem, bom povedal zakaj.

11. Pozdravi don Vespignanija in mu reci, da bom prosil poseben blagoslov zanj, ko bom šel na avdienco k svetemu očetu.

Bog naj nas vse blagoslovi. Imej me v J. K. za vdanega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 8. 6. 1877

P. S.: Povej don Bertu, da še nisem prejel ničesar od stvari, za katere sem ga prosil. Mogoče ni dobil mojega pisma.

Vzemi na znanje, da bo letos voditelj praznovanja praznika sv. Alojzija gospod Jožef Casalegno, Casalegnev oče.

Redno je blaženi, ko je prišel v Rim, vedno imel prost dostop do papeža. Tokrat Pij IX. bodisi zaradi starosti kakor zaradi bolezni ni zasebno sprejemal škofov, ki so številni prišli na jubilej, temveč samo po narodnostnih skupinah. Don Bosku so zapirali pristop tudi drugi vzroki, ki so omenjeni v zgodovini konceptincev. Don Barberis v svoji kroniki zatrjuje, da je imel avdienco »dva dni pred svojim odhodom« iz Rima. Don Bosko pa v pismu kardinalu Biliu, ko povzema dogajanje s konceptinci, pravi drugače: »Ko sem prišel v Rim, sem storil vse mogoče, da bi prišel vsaj za trenutek k svetemu očetu. Napisal sem prošnjo. Sveti oče mi je v javni avdienci izrazil željo, da bi z menoj govoril. Pa ni bilo mogoče.« V pismu opatu Guiolu 13. junija je Božji služabnik poročal, da je papež pohvalil delo v Marseillu in se lepo izrazil o tamkajšnjem škofu. To bi kazalo na zasebni razgovor. To pa se je lahko zgodilo tudi v javni avdienci, ko je don Bosko prosil poseben blagoslov za dober uspeh dela, ali pa tudi z zasebno avdienco nadškofa iz Buenos Airesa, katerega je prosil, da bi omenil papežu njegovo zadevo. Gotovo pa je, da v kratkem odlomku pisma, v katerem poroča o papeževem razpoloženju, ni niti besedice, iz katere bi mogli sklepati, da je z njim osebno govoril. Tako je Božji služabnik v tisti javni avdienci zadnjikrat videl Pija IX. živega.

To avdienco so pripravili 10. junija za katoliške časnikarje in njihove predstavnike. Don Bosko se je udeležil kot urednik *Letture Cattoliche* [Katoliškega branja]. Papež do don Boska ni mogel biti bolj ljubezniv. Ko je prišel do njega, se je ustavil, ga poslušal in bil tako dober, da se je spomnil prošnje, ki mu jo je v njegovem imenu izrekel kardinal Oreglia.¹¹ »Potrebujete tudi opremo za vaše cerkve v misijonih, ali ne?«

»Svetost,« je odvrnil don Bosko, »to bi zares potrebovali, ker je veliko naših cerkva brez vsega.«

¹¹ Kardinal Oreglia je 10. maja pisal don Bosku: »Vašo prošnjo smo načelno sprejeli, vendar ji bomo ugodili, ko bo razstava zaprta, sedaj je pa še niso niti odprli. Da bo stvar uspela, bi bilo po mojem mnenju dobro, če bi napisali pismo, v katerem se mi zahvaljujete za to sporočilo ali izražate svojo hvaležnost papežu za dobro voljo, ki jo je pokazal do vas, in navedete potrebe, ki jih imate, in popolno zaupanje v velikodušnost njegove svetosti.«

»Prav. Pogovorita se s kardinalom Oreglio. Naročil mu bom, naj vam da izbrati med predmeti na razstavi.«

Don Bosko se je dogovoril s kardinalom in mu je predložil seznam predmetov, ki jih je potreboval za posamezne cerkve, kapele, oratorije, oltarje. Sestavljanje seznama mu je vzelo veliko časa.

Don Bosko si je v Rimu prizadeval še za dve drugi stvari: da bi dobil lastno stanovanje in da bi mogel odpreti zavetišče za revne otroke. Pri gospodu Sigmundiju se je čutil vedno malo utesnjenega, ker je imel na voljo samo sobo s posteljo, medtem ko bi potreboval tajnika, ki bi bil pri roki in mu skrbel za peresa, papir, ovojnice, črnilo in podobno. V tem pogledu je imel veliko srečo. Plemenite Oblate v Tor de'Specchi so imele že dolgo neke vrste dolg, ki bi ga rade poplačale, tako da bi v poslopju nasproti njihove hiše opremile pet sob, ki so bile njihova last, in jih dale na voljo salezijancem vsakič, ko bi prišli v Rim. Don Bosko si je sobe ogledal in rade volje sprejel ponudbo tudi zato, da bi utišal glasove, ki so se slišali, češ da bi salezijanci hoteli vzeti v posest dom konceptincev, da bi tako imeli stanovanje ob obisku v Rimu.

Bolj težko je bilo najti prostor, kjer bi odprli zavetišče. Ko si je ogledal več hiš, se je začel dogovarjati za eno izmed njih, ki je stala v novem delu Rima. Ko je zadevo omenil kardinalu državnemu tajniku, ga ta ni le spodbudil, temveč mu skoraj zagotovil, da mu bo sveti oče velikodušno priskočil na pomoč tudi z denarjem. Malo pozneje mu je kardinal vikar omenil, da bi bila v delu novega Rima potrebna cerkev, ker v tistem zelo obljudenem področju ni bilo niti kake kapelice, medtem ko so prav tam protestanti zgradili veliko cerkev. Prosil ga je, da bi tam zgradil cerkev. Že pred tremi leti je njegov predhodnik dal izdelati tako študijo, pa niso mogli najti niti prostora niti sredstev. Ko je don Bosko slišal to prošnjo, ni niti za trenutek odlašal. Po odhodu od kardinala je stopil h grofu Berardiju in ga vprašal, ali je še na prodaj zemljišče, o katerem sta že nekoč govorila. Dobil je pritrdilen odgovor. Toda za tisto zemljišče se je zanimal še nekdo drug. Don Bosko se je nemudoma odpravil k temu človeku in se z njim dogovoril za nakup zemljišča in za ceno na osnovi dohodka. Lastnik je privolil in pogodili so se za dvesto tisoč lir. Tako so začeli in končali dogovor v enem dnevu. Ostali so zakonski postopki, ki vzamejo vedno nekaj časa. Toda on je moral zapustiti Rim in sedaj se je začelo zavlačevati in zapletati, tako da spet niso nič naredili.

Zanimivo je, kaj je Božji služabnik ob vseh teh poslih pisal don Rui.

Predragi don Rua!

1. Dogovor o semenišču v Maglianu je končan v našem smislu. To bo prvi primer vodstva semenišča na ta način. Poslal ti bom prepis pogodbe, kakor hitro bo don Berto končal prepisovanje.

2. Če češnje niso predrage, se mi zdi, da bi bilo dobro iz njih narediti sok. Naj bodo zelo zrele, da bo sok boljši. Da bodo snažne, je treba uporabiti veliko vode.

3. Povej don Bertu, da sem prejel listine in pisma in da je vse v redu. Gospa Matilda pogosto povprašuje po njem in mu vrača pozdrave.
 4. Skrbi za zadevo don Dallere. Upam, da bom kakega pripravil.
 5. Pogodba za prodajo palače Cambiano je v redu. Če ne veš, kam z denarjem, ki ga boš dobil iz prodaje, sta Rossi in don Albera pripravljena za vse dobro.
 6. Bilo bi nekaj čudovitega, če bi ob obisku Argentinecev mogli pripraviti dramo o Patagoniji.
 7. Kako napreduje tiskanje sklepov kapitlja?
 8. Povej don Ortelliju, da mi bo v veliko veselje, če se bo ustavil pri nas, dokler se ne vrnem.
 9. Msgr. Lacerda, škof v Riu de Janeiru, je tukaj v Rimu. Govorila sva. Želi priti v Turin in ne bo zapustil oratorija, dokler ne dobi vsaj pet salezijancev, za katere ima že plačane vozovnice. Glej, kako ljubezniv gospod!
 10. Sklenjeno je bilo, da bo don Cagliero šel na ogled do konca Patagonije, do Santa Cruza. Zato je za nekaj mesecev odložil svojo vrnitev v Evropo.
 11. Danes me je ogovoril kardinal nadškof iz Malinesa, ki me je v imenu svetega očeta prosil, da bi odprl hišo v njegovi škofiji. Enako tudi kardinal Simeoni za Palestrino. Prav tako za Kanado itn. Zato novincem priporočam, naj se potrudijo, kajti vsak dan je več prošenj. Ne vem, kako bomo zmogli vse to.
- Spodbudi don Vespignaniju in ga lepo pozdravi. Reci grofu Caysu in odvetniku Fortisu, da je žetev obilna in brez mej, zato itn. Don Cappelletti naj se s svojimi pripravi na odhod. Pozdravi Cottinija, Pallazzo, Baraleja.
- Bog naj nas vse blagoslovi in pozdravi vse v J. K! Amen.
- Najvdanejši prijatelj DUH. JANEZ BOSKO
- Rim, 12. 6. 1877

V istem slogu je napisano pismo ravnatelju v Varazzeju en dan pozneje.

Predragi don Francesca!

Če bi bilo tvoje pismo bolj jasno, bi ga poslal dekanu v Noliju. Ker se mi to ne zdi primerno, je bolje, da mu ti naravnost pišeš in mu poveš o govoricah, nasprotno mnenje škofa itn. Tako lahko mi ostanemo na našem mestu.

Po končanih petih letih v Varazzeju, kam misliš iti?

Če imaš kako stvar za svetega očeta, jo hitro pošlji v Tor de'Specchi.

Nadškof iz Buenos Airesa msgr. Ceccarelli in škof Lacerda iz Ria de Janeira bosta prišla v Turin in se za nekaj dni ustavila v oratoriju.

Mogoče te bosta ali bolje te bomo obiskali. Obvestili te bomo in povabili, da boš ob tej priložnosti prišel pripovedovat zgodbo o Pipetti.

Ne morem še določiti dneva odhoda, ker še nisem dobil termina za avdienco pri svetem očetu.

Pozdravi Aleksandra Mancinija, Taliceja, Cinzana in don Turchija, mojega starega ortopeda. Bog naj vas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 13. 6. 1877

P. S.: Povej svojim učencem 3. in 4. razreda, da nas kličejo na vse strani in da jim priporočam, da naj bodo goreči salezijanci.

V teh pismih je nekaj stvari, ki jih bomo pozneje pojasnili, in nekaj drugih, ki jih ni treba ali jih ni mogoče razložiti. Objavljamo jih v celoti, ker se nam zdi, da so dragoceni dokumenti za tistega, ki bo kdaj želel študirati don Boskovo psihologijo. In sedaj še tretje pismo don Rui, ki ga je pisal štiri dni po drugem pismu.

Predragi don Rua!

1. Reci don Bertu, naj mi pošlje letni talar, sicer se bom tukaj v Rimu skuhal. Če ga pošlješ ekspresno po železnici, ne bo stalo toliko, kot če bi si kupil novega.

2. Če glede moralnosti ni zadržkov, podelite kleriku Peretu tonzuro.

3. Pošiljam ti nujne stvari, med drugim pismo, ki naj se objavi v Salezijanskem vestniku, in sicer quoad fieri potest [kolikor je mogoče], naj izide že prihodnji mesec. Pošljite mi natis. Če je Ustanova Marije Pomočnice že natisnjena, mi pošljite primerke. Poskrbite za dovoljenje cerkvene oblasti v Genovi.

4. Nisem še dobil posebne avdiencie. Sveti oče noče, da bi prej odšel. Upam, da bo kmalu, potem bom zletel ad lares [pod domačo streho].

5. Pojavlja se veliko stvari, ki naj bi jih začeli, pa mi manjkajo vsi tajniki. Vzdiham po don Bertu.

6. V rokah imam stvari, ki ti jih bom povedal, če bodo uspele. Potrebujejo veliko molitve.

7. Reci gospodu grofu Caysu, da traja teološki študij sedem let, on ga bo mogoče opravil v sedmih mesecih. Druge skrivnosti bom povedal po prihodu.

Pozdravi poimensko vse, ki jim to gre.

(brez podpisa)

Končno mu je pisal še četrto in zadnje pismo, preden je zapustil Rim.

Grof Cays in odvetnik Fortis, o katerih je večkrat govor, sta vstopila v oratorij, da bi postala salezijanca.

Predragi don Rua!

Odločeno je, da bo nadškof iz Buenos Airesa s svojimi romarji prišel v Turin. Vseh bo šest do osem. Msgr. Ceccarelli bo prišel pred vsemi. Spremljal ga bom na poti in poslal sporočilo na dan pred prihodom.

1. Letos bomo sv. Janeza in sv. Friderika obhajali skupaj, verjetno na dan sv. Petra. Kdor bo torej pripravil kak nagovor, naj omeni Petra Ceccarellija in Leona Aneyrosa, in to na predvečer. Sv. Janeza naj s svojo belo lasuljo predstavlja Gastini.

2. Ostal bo osem dni in si ogledal Turin, Valsalice, Lanzo, kjer naj pripravijo kako stvar v latinščini, italijanščini, francoščini in španščini.

3. Msgr. Ceccarelli bo na petrovo pridigal v cerkvi Marije Pomočnice. Poskrbimo, da bo o tem pisal kak časopis. Msgr. Aneyros bo pontificiral in slovesno asistiral.

4. Naslednjo nedeljo bomo praznovali sv. Alojzija in bo verjetno pontificiral nadškof iz Ria de Janeiro. Obvesti don Casalegno v tem smislu.

5. Stopi k našemu nadškofu in ga obvesti, da ga bodo vsi ti gospodje prišli pozdravit. Prosi ga, da dá dovoljenje za maševanje duhovnikom, ki ju spremljajo, in škofom dovoljenje za opravljanje obredov. Sporočil ti bom, kam mi odgovori.

6. S hrano se zlahka zadovoljijo, samo da je dobra. Niso zahtevni. Verjetno je, da bodo naredili izlet na Supergo. V tem primeru moramo obvestiti opata Stellardija.

7. Danes je javna avdienca za salezijance. Bom videl, ali se bomo dogovorili za zasebno avdienco.

8. Bodi dobre volje, bodi priden, srčno pozdravi naše drage salezijance, aspirante ali tiste, ki bi mogli biti aspiranti v prihodnje. Povej vsem, da naj se potrudijo, da bodo naredili Gospodu veliko veselja, tudi v kuhinji.

Imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 20. junij 1877

P. S.: V tvoje vodilo: ne govori o revščini pred grofom Caysom in odvetnikom Fortisom. To bi pomenilo, da ju prosimo za podporo, quod non expedit [se ne spodobi].

V oratoriju so se radostno pripravljali na prihod nadškofa iz Buenos Airesa. Don Rua je po navodilih blaženega v pismu 20. junija prosil msgr. Gastaldija, da bi prelatu in njegovim duhovnikom dovolil maševati v turinski nadškofiji in imeti slovesni pontifikal na dan svetega Petra in Pavla. Monsinjur je dal široka pooblastila, vse je bil pripravljeno in časopisi so se o vsem razpisali, ko je 24. junija iz škofijske pisarne v imenu njegove ekscelence bilo sporočeno, da bo na praznik svetega Petra in Pavla v stolnici škofovsko maša in nadškofov nagovor in zato ni primerno, da bi, medtem ko nadškof pridiga v svoji stolnici, kak drug škof pontificiral in pridigal v kaki drugi mestni cerkvi. Zato ordinarij preklicuje odobritev, ki jo je dal po pomoti. Dovoljuje pa, da sme dati blagoslov z Najsvejšim, da le ne bo podeljen pred šesto uro popoldne. Prav tako dovoljuje škofovsko mašo v cerkvi Marije Pomočnice s pogojem, da se upošteva škofovski ceremonial v tisti točki, ki predpisuje, da škof, ki pontificira zunaj svoje škofije, nima za spremstvo dveh diakonov in subdiakonov, temveč samo enega diakona in enega subdiakona.

Tistega 24. junija bi morali slaviti don Boskov god, toda on je bil še vedno na potovanju z nadškofom Aneyrosom, msgr. Ceccarellijem in petimi duhovniki. Dne 22. junija so odpotovali iz Rima, kjer jih je odlično gostil kardinal Antonucci, 23. junija so bili v Loretu in se vrnili še istega dne v Ancono. Iz Ancone je blaženi pisal don Rui.

Predragi don Rua!

Sem v Anconi s kardinalom Antonuccijem. Sv. Janeza bomo obhajali na jadranski obali nasproti Lastova.

Jutri bomo, če bo Božja volja, odpotovali v Milan, kjer bomo ostali v torek in sredo do štirih popoldne, ko se bomo odpravili v Turin. Tam bomo nekako do osmih. V tvojo

vednost ti povem, da Argentinci zelo cenijo meso in so zelo zahtevni glede kuhinje, vendar se zaradi spoštovanja kažejo zadovoljni z vsem. Če je mogoče, izberite lepe sobe s snažnimi stranišči.

Sicer pa boš naredil, bomo naredili mi in bodo (oni) naredili. Bog naj nas vse blagoslovi. Povej fantom, da grem darovat sveto mašo in da bom goreče molil zanje. V tem ne bodo prav nič prikrajšani. Prav tako ne želim, da bi bili prikrajšani v tem, kar se tiče kuhinje, kajti quod differtur non aufertur [odloženo ni ukinjeno]; dobili bodo vse povrnjeno. Msgr. Aneyros bi rad popeljal s seboj polovico vojske misijonarjev, da bi z njimi zavzel Pampe in Patagonijo. Molite za vašega v J. K. najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

San Giovanni, 1877

Štiriindvajseti junij je bil v nedeljo. Don Bosko je proti deseti uri maševal v cerkvi del Gesù, ki so jo upravljali misijonarji Predragocene krvi. Ministriral mu je neki deček, ki vse življenje ni pozabil tega srečanja.

V zakristijo je videl priti »duhovnička«, majhnega, skromnega videza in obnašanja, ki ga ni nihče poznal. Toda v tistem rjavem obrazu je zaznal nekaj privlačnega, kar je vzbudilo mešanico radovednosti in spoštovanja. Ko je maševal, pa je opazil nekaj posebnega, kar je navajalo k zbranosti in gorečnosti. Po končani maši in po zahvali mu je duhovnik položil roko na glavo, mu dal deset centov, hotel je vedeti, kdo je in kaj dela, in mu povedal nekaj ljubeznivih besed. Oseminštirideset let pozneje je ta fant, ki se je imenoval Evgenij Marconi in je bil učenec zavoda Dobrega pastirja, zapisal: »Oh, milina tistega glasu! Ljubeznivost in naklonjenost, dojeti v tistih besedah. Bil sem ves iz sebe in ganjen.«

Ko se je vrnil v zavod, je med predstojniki in tovariši opazil nenavaden vrvež. Rekli so mu, da je v Anconi don Bosko in bo tisto popoldne prišel na obisk v zavod. Treba se je pripraviti, da ga bodo spodobno sprejeli. Proti tretji uri, ko so bili vsi strumno zbrani v veliki dvorani, je vstopil »duhovniček« od zjutraj v spremstvu ravnatelja monsinjorja Birarellija. To se pravi, da je ministriral don Bosku. Blaženi je šel mimo vrst, se ustavljal in vpraševal, rekel tu in tam kako besedo in dajal v dar knjižico Večne resnice. Ko je prišel do Marconija, je stopil korak nazaj, mu pogledal v obraz, da bi ga bolje videl, in vzkliknil: »Oh, midva pa sva se že videla! Lepo, lepo!« Potem se je obrnil k ravnatelju in nadaljeval: »Monsinjur, priporočam vam tega dečka. On vam bo čez nekaj časa v veliko pomoč.« Ko je zvedel, da je fant ravnateljev nečak, je dodal: »Toliko bolje. Vaš zavod bo sedaj začel živeti in vstopati v morje viharjev in nevarnosti. Mladi krmarji so lahko veliko koristnejši od starih, če le hočejo in so dobro izurjeni.« Fant je rasel, postal duhovnik, bil zares za zavod pravi spreten krmar, kakor je napovedal don Bosko, vedno ob strani raznih ravnateljev. Boril se je moško proti vsem viharjem, dokler ni zdravega in rešenega zavoda pripeljal v pristan.¹²

¹² *L'Ordine* iz Ancone, 12. februar 1925.

Po kratkem postanku v Milanu, kjer so bili gostje velikega prijatelja odvetnika Comaschija, so naši potniki prišli v oratorij zvečer 26. junija. Zmagoslaven vstop! Vsi fantje so bili razporejeni v dveh dolgih vrstah od vratarnice do stebrišča in delali špalir. Od vhoda do soban so gostom v pozdrav plapolale belo-sinje argentinske zastave, ki so se menjavale z italijanskimi in papeškimi. Različni okraski so viseli na stenah in na kraju, ki loči dvorišče rokodelcev od dvorišča dijakov, so postavili slavolok, ves okrašen z razsvetljenimi balončki. Godbeniki so mirno čakali pred glavnimi vrati. Ob visokem in dolgem pisku je nastala popolna tišina. Na vratih se je pojavila veličastna podoba nadškofa v spremstvu don Boska na desni in generalnega vikarja na levi. Zadaž so prihajali duhovniki. Godba je takoj zaigrala argentinsko državno himno in tisoč živio vzklikov je napolnilo večerno tišino. Ko se je sprevod začel premikati, so fantje poklekli, se pokrižali in čakali na blagoslov. Gostje so korakali med njihovimi vrstami. Nenadoma sej je vse spremenilo v veličastno ploskanje in vzklikanje, nakar je don Bosko dal znamenje in nastala je tišina, v kateri so se zaslišale besede: »Prišel je nadškof iz Buenos Airesa.« Besede je izgovoril tako nežno in jih spremljal s tako značilno kretnjo, da so vsi razumeli, kakor če bi rekel: »To je naš oče, naš dobrotnik, ki smo ga tako zelo želeli videti.« Taka predstavitev je prelata tako omehčala, da se je obrnil in objel don Boska, mu položil roke na ramena in na glavo, izgovoril nekaj besed, ki jih zaradi obnovljenega ploskanja ni bilo mogoče razumeti. Večer se je končal sredi petja in godbe v fantastični beneški noči.

Na kosilu naslednjega dne se je pripetil dogodek, ki je razveselil vse goste. V trenutku napitnice je vstopil v dvorano nekdanji gojenec Gastini, znan po svojih izvirnih domislicah. Bil je oblečen kot trubadur. Pozdravil je navzoče, deklariral in pel je svoje verze v čast msgr. Aneyrosu in don Bosku tako ljubeznivo in prijetno, da ga je eden argentinskih duhovnikov, kanonik Garcia Zùñiga, velik veseljak, poklical k sebi in mu daroval en funt (liro) sterling. Gastini se je zahvalil in darovalcu poljubil roko, stekel naravnost k don Bosku in mu z viteško gesto položil v roko kovanec, kakor če bi bil namenjen njemu. Kanonik je ob tako vljudnostnem dejanju poklical k sebi in mu rekel: »Če bi hotel dati dar don Bosku, bi mu ga sam izročil. Toda jaz sem ga dal tebi. Sedaj vzemi tega in naj bo zate. Vzemi ga.« Gastini je poskočil in tudi ta kovanec položil v roko don Bosku. Ko pa je slišal kanonika, kako je med splošnim smehom klical »tvoj je, tvoj je«, je spremenil ton in resno nadaljeval: »Mi vsi smo don Boskovi. Tukaj ni našega, tukaj je vse njegovo.« »Tako je prav,« so vzkliknili gostje. »Toda jaz ti ne bom dal še tretjega,« se je pošalil kanonik, ko je ugotovil, da ni pripravljen niti enega vzeti zase.¹³

¹³ Duh. G. VESPIGNANI, *Un anno alla scuola del B. Don Bosco*, str. 90.

Največja slovesnost pa je bila, lahko bi rekli, slovesnost treh godov. Don Boskovo godovno slavlje so prenesli na dan sv. Petra. Kakor po navadi se je praznovanje začelo na predvečer praznika, z branjem čestitk, godbo in petjem. Tudi tokrat niso hoteli opustiti že uvedenega izročila. Sedaj pa se je na ta dan praznoval tudi sveti Leon, god in rojstni dan nadškofa Aneyrosa, in bila je tudi vigilija praznika sv. Petra, godovnega dneva msgr. Ceccarellija. Bolj posrečenega sovpadanja si niso mogli izmisliti.

Dvorišča ni bilo moč prepoznati. Domiselni sobratje so ga s pomočjo večjih fantov spremenili v obširno gledališko dvorano. Zgoraj na odru, ki je bil narejen iz desk, pokritih s preprogami, je bil postavljen veličasten baldahin, ki je delal senco pozlačenim naslanjačem. Najbolj veličasten na sredi je bil za msgr. nadškofa, stranska dva pa za don Boska in msgr. Ceccarellija. Vse naokoli je bilo tisoče zastav, tapet, cvetlic, lampijonov. Pred tem prestolom so po dvorišču stali plinski svetilniki, razporejeni v ogromnem krogu z raznobarvnimi stekli, ki so proti večeru začeli razpošiljati svojo mirno in živo svetlobo. Na okenskih policah so stali transparenti, za katerimi so gorele luči in osvetljevale napise, ki so peli slavo don Bosku in gostoma. Toda pozornost navzočih je pritegovala velikanska blesteča zvezda z dvema metroma premera in dvajsetimi žarki, na katerih je bilo zapisano ime hiše in leto ustanovitve. Sredi je bilo don Boskovo ime in O. S. F. S. (Oratorij sv. Frančiška Saleskega), vse razsvetljeno od zadaj z mnogimi lučmi, ki so delale čudovit vtis. Občinstvo, sestavljeno iz sotrudnikov in kakih tisoč fantov, tako notranjih kakor zunanjih, je zasedlo prazen prostor na dvorišču. Ob straneh sta bila odra za godbo obrtnikov na pihala in dijake pevce.

Proti deveti uri so slavljenji stopili na oder. Tam je don Bosko ponudil srednji naslanjač msgr. Aneyrosu. Prišlo je do ljubeznivega prerivanja, ker sta oba hotela prepustiti častno mesto drugemu. Ljubeznivo tekmovanje, ki so ga gledalci najprej opazovali z začudenjem, je kmalu povzročil burno ploskanje in silen ropot z vseh strani prizorišča. Zmagala je ponižnost obeh in našli so odlično rešitev. Naslanjač so pustili prazen in vsem predlagali, naj si mislijo, da na njem sedi njegova svetost papež Pij IX. na dan, ko Cerkev slavi praznik poglavarja apostolov.

Izvedli so dve himni z ustreznimi prekinitvami. Eno, ki jo je zložil čudoviti De Vecchi in so jo izvedli rokodelci, in drugo, ki jo je zložil Dogliani in zapeli dijaki. Besedilo za obe je napisal don Francesia. Prebrali so govor v italijanščini, francoščini, španščini, angleščini, poljščini, latinščini, grščini in piemontščini, tako v vezani kakor nevezani besedi. Ni manjkalo Gastinija, velikega oratorijskega humorista, ki je s svojimi domislicami in smešnicami vzdrževal splošno veselje. Seveda se je veliko govorilo o Patagoniji in Pampah ter misijonih. Imena don Boska, msgr. Aneyrosa in Ceccarellija so zvenela v vseh jezikih in v vseh tonih.

Ko so končali deklamacije in petje, je don Bosko prosil nadškofa za dovoljenje in sklenil predstavo z naslednjimi besedami:

»Ura je že pozna in ne moremo več nadaljevati, toda nadškof iz Buenos Airesa msgr. Aneyros in drugi ugledni gospodje, ki so nas počastili s svojo navzočnostjo, za kar se jim iz srca zahvaljujem, naj bodo tako dobri in bodo pri branju in prireditvah, ki jih bomo nadaljevali še jutri. Zahvaljujem se vsem, ki so sestavljali glasbo, deklamirali pesmi, imeli nagovor in kakorkoli že sodelovali pri pripravi te predstave. Menil sem že, da se bom lepo izmazal in bi se uresničil pregovor: končali smo praznik in potegnili za nos svetnika in se ne bo več mislilo na svetega Janeza. Vidim pa, da ste se zarotili, da ga boste proslavili, če že ne takrat, vsaj sedaj.

Rečem vam, da mi take stvari zelo ugajajo. Zahvaljujem se tudi vsem tistim, ki so bili tako dobri, da so ta večer preživeli z nami, in tistim, ki so od daleč poslali darove ali pisma.

Vem tudi, da ste v času moj odsotnosti veliko molili zame in vaše molitve niso ostale brez uspeha. Vendar za sedaj še ne moremo vedeti, kakšne sadove so prinesle, ker zadeva, za katero sem vas prosil, da molite, še ni končana. Zahvaljujem se vam za vse, kar ste storili, in vas prosim, da bi molitve še nadaljevali.

Tudi msgr. Aneyros vas prosi za uslugo, da bi vsi, ki boste jutri prejeli sveto obhajilo, ga darovali po njegovem namenu. Ves jutrišnji dan bo veliko veselja. Ob devetih dopoldne bo maša z glasbo, popoldne prav taka večernice z glasbo in msgr. Ceccarelli bo imel za vas ljubezniv nagovor.

Tudi vse, kar se tiče kuhinje, bo po vaših željah. Naj vam samo povem, da imamo verjetno najboljšega kuharja v celem Turinu. In ko boste videli, kako bodo prihajale tiste steklenice iz kleti, vam bo to povečalo tek. Zgodilo se bo, da bodo proti večeru godbeniki namesto festina [hiti] prepevali festona [kakšen praznik]!«

Skupno mašo je 29. junija daroval msgr. Aneyros. Delil je tudi obhajilo, toda ko je bil na polovici, ni mogel več obvladati utrujenosti in je prosil, da bi ga kdo nadomestil. Ob desetih je maševal msgr. Ceccarelli in popoldne je vodil večernice in imel pridigo, v kateri je pokazal svoje govorniške sposobnosti. Nadškof iz Buenos Airesa ni mogel dati blagoslova z Najsvetejšim, ker ura še ni bila šest. Proti pol sedmi uri so nadaljevali akademijo v čast don Bosku, ki so jo začeli prejšnji večer. Prišlo je veliko število gostov. Prišli so tudi ravnatelji zavodov ali njihovi predstavniki. Po končanih pesmih, deklamacijah, petju, godbi in nagovorih je don Bosko med silnim ploskanjem vstal in pred brezštevilnim občinstvom povedal svoj pobožni nagovor:

»Ta dan je eden najlepših v mojem življenju. To je eden izmed najslavnejših dni našega oratorija. Ko vidim toliko fantov okoli sebe in mi vsi izražajo svojo ljubezen in hvaležnost, sem zares presunjen do globine srca. Kako lepa je ljubezen, ki je povezana s krščansko dobroto. In zakaj zbiramo sredstva, da bi toliko fantov napotili v nebesa? In zakaj dobre osebe žrtvujejo del svojega imetja in ga uporabijo za pomoč tem fantom?

In zakaj toliko in toliko oseb zapusti svet, se pridružijo Bogu z vezmi kreposti in bratske ljubezni in celo življenje gojijo te nežne rastline za nebesa? Za božjo voljo! To so vezi kreposti, ki nas povezujejo z Gospodom tako, da se ljubeznivo podpiramo med seboj. To je krščanska ljubezen, ki vodi ugledne osebe iz daljnih krajev sem v oratorij. Prilagodijo se naši revščini z namenom, da bi ponesli luč svetega evangelija v neznane in zaostale dežele in da pomnožijo sinove našega skupnega očeta vseh vernikov. Krščanska ljubezen je prisilila mnoge pogumne vojake, da so zapustili svojo domovino, starše in vse drugo in odšli v oddaljene dežele, se srečali z velikanskimi težavami in žrtvami z namenom, da bi ponesli veselo oznanilo svojim bratom.

Krščanska ljubezen nas vse druží na tem kraju. Iz vsega srca vam pravim, da bi rad imel na voljo palače, okrašene z diamanti, in tlak, posejan z vrtnicami in lilijami, da bi spodobno sprejel nadškofa iz Buenos Airesa, msgr. Ceccarellija in člane spremstva. Toda mi smo ubogi salezijanci, ki živimo od miloščine dobrotnikov in jih zato ne moremo sprejeti tako, kakor bi želeli. In oni, spodbujeni od krščanske ljubezni, niso pomišljali vzeti nase nevšečnosti, ki jih naša revščina prinaša s seboj. Zato se zahvaljujemo za potrpežljivost, s katero ste prenašali nevšečnosti, in za veliko čast in veselje, ki ste nam ju pripravili. To nam bo ostalo neizbrisno v spominu.

Vrnili se boste v vašo deželo, na področje vaše žetve, toda povejte vašim tovarišem in don Benitezu, da naša hvaležnost za dobrote, ki so nam jih izkazali, ne bo nikdar minila. Bodite prepričani, da bomo mi, četudi nas ločuje tako velika daljava morja, vedno mislili na vas in vas nosili v naših srcih, v naših molitvah. Bodite prepričani, da boste v salezijancih vedno imeli zvesto oporo in brate, ki vas ljubijo z vsem žarom svojega srca in so pripravljeni priskočiti vam na pomoč pri vašem delu.»

Zapisano je in očitvidci nam zagotavljajo, da je blaženi proti koncu govoril tako čudovito in poduhovljeno, kakor ga sicer niso nikdar slišali. Za njim je govoril nadškof. Čeprav je govoril po špansko, sta dostojanstvo govora in prisrčnost besed vse do solz ganila. V parlamentu svoje dežele si je kot improviziran govornik pridobil veliko slavo. Po končanem govoru mu je don Bosko poljubil prstan, monsinjor pa don Bosku roko, potem pa sta se prisrčno objela sredi burnega in dolgega ploskanja. Nato je blaženi prosil msgr. Ceccarellija, naj nadškofov govor pove po italijansko, kar je tudi mojstrsko opravil.¹⁴

Za konec je Božja previdnost poskrbela za presenečenje. Pri prireditvi je bila tudi mladenka Jožefina Longhi, ki je bila pred enim mesecem še nema in hroma in je po molitvi zdravamarije k Mariji Pomočnici z don Boskom dobila dar govora in hoje. Bila je v družbi staršev, ki so prišli pisno potrdit resničnost dogodka. Po nasvetu don Rue so vsi trije stopili na oder, da bi poljubili prstan nadškofu in roko don Bosku. Tedaj je prelat želel iz njenih ust slišati pripoved o čudežu. Pomagal je msgr. Ceccarelli s prevajanjem. Deklica je z živahnostjo

¹⁴ Govor msgr. Aneyrosa, preveden v italijanščino, je podan v dodatku nagovora msgr. Ceccarellija pri slovesni razdelitvi nagrad dijakom oratorija in objavljen v tisku Salezijanske tiskarne leta 1877. Podajamo ga v Dodatku, št. 12.

svojih dvanajstih let pripovedovala, kako se je zgodilo. Nadškof jo je blagoslovil in ji podaril svetinjico. Malo pozneje, medtem ko sta oče in mati podpisovala poročilo, ki ga je sestavil grof Cays, je don Bosko povabil deklico, naj se podpiše tudi ona. Oče jo je opravičil, češ da ne zna pisati. »Je to mogoče?« je vzkliknil don Bosko. »Da taka deklica ne bi hodila v šolo in se ne bi naučila niti napisati svojega imena?« Sicer pa je res, da je Longhi pred ohromelostjo znala pisati, pa potem ni mogla več. Ko je blaženi to slišal, je dejal: »Če je znala prej, bo znala tudi sedaj. Mati Božja Marija stvari ne dela napol.« Potisnil ji je v roko pero in deklica se je takoj podpisala.

Ne moremo opisati navdušenja, ki se je tiste dni polastilo fantov. Plemenito in dostojanstveno obnašanje ameriškega nadškofa je vse pridobilo. Kadarkoli je šel čez dvorišče ali se je vzpenjal po stopnicah, ga je pozdravilo navdušeno ploskanje. Toda neprijeten dogodek je povzročil njegov prezgodnji odhod. Ko je 27. junija odšel v nadškofijski dvorec, da bi obiskal msgr. Gastaldija, tega ni bilo mogoče najti. Ko se je naslednjega dopoldneva zopet odpravil tja, so mu rekli, da ga ni v mestu, temveč je v nadškofijskem poletnem bivališču v Pianezzi. Od tam mu je dal vedeti, da naj se ne trudi več, ker bo 29. junija prišel v Turin samo za pontifikalno mašo in se bo potem nemudoma vrnil v svojo vilo. Pozneje je poslal svojega tajnika in povabil nadškofa samega na kosilo, vendar ne vemo za kateri dan. Tajnik je prišel v oratorij, stopil k prvemu dečku, ki ga je srečal, mu naročil, naj izroči sporočilo don Bosku, in odšel. Fant je bil ves presenečen, toda kljub temu se je napotil k don Bosku in ves negotov stopil v predsobo. Ko pa je videl, da je bilo tam polno gospodov, se je zdrznil. Ko je baron Bianco di Barbanía videl dečkovo zadrego, ga je vprašal, kaj želi, in ko je slišal čudno sporočilo, je on sam sporočil poslanico in msgr. Aneyros je bil tako užaljen, da ni samo zavrnil povabila, temveč se je odločil, da bo čim prej zapustil Turin. Kljub vsemu se je opravičil pri nadškofu in kot razlog navedel skorajšnji odhod. In res je 30. junija zgodaj zjutraj s spremstvom odpotoval v Sampierdarena. Tam so ga v zavodu slovesno sprejeli. Potem se je odpravil v Varazze, zatem na obisk k škofu v Savono in nato v Alassio, kjer je počakal na don Boska. Ko je bilo še upanje, da bi ga pregovorili, da ne bi predčasno odpotoval, je don Bosko pisal don Caglieru dolgo pismo, za katero ne moremo najti pripravnjega mesta kot tukaj, kakor se bodo mogli bralci sami prepričati.

Dragi moj don Cagliero!

Moral bi ti napisati celo knjigo, pa bom stvari samo nakazal. V Sampierdareni sem z argentinskimi romarji sprejel msgr. Aneyrosa in jih pospremil v Rim. Kot po navadi sem bival pri gospodu Sigismondiju, monsinjor pa v Latinsko-ameriškem kolegiju pri San Andrei na Kvirinalu. Skupaj s svojimi romarji je mogel videti svetega očeta. Bil je sprejet tudi v zasebno avdienco in je bil zelo zadovoljen. Msgr. Ceccarelli, oblečen v uniformo komornika, je blestel tudi brez monsinjorja svojega škofa.

Zaradi prevelike vročine v Rimu smo 22. junija odpotovali v Ancono, kjer nas je kardinal Antonucci sijajno sprejel in nas tri dni bogato gostil. Dne 23. smo šli v Loreto, kjer smo bili vsi srečni in zadovoljni; 24. junija je bil moj sveti Janez z vsemi romarji in mnogimi drugimi počaščen z velikim kardinalskim kosilom. Napitnice, izrazi ljubezni, steklenice vseh vrst so se vrstile druga za drugo.

Dne 25. junija smo šli naravnost v Milan in se nastanili pri vitezu Comaschiju. Dne 26. smo bili v Turinu.

Tukaj velik praznik, neizmerno navdušenje. Monsinjur je bil nadvse zadovoljen vse do zanosa. Toda vrtnice nosijo s seboj tudi trnje. Naš nadškof Gastaldi je dal veliko-dušno dovoljenje za maševanje, pridiganje, škofovske maše, kar pa je preklical v petek. Msgr. Aneyros ga je šel obiskat, toda on je bil v Piacenzi, od koder je dal vedeti, da ga ni treba obiskovati, ker bo 29. prišel v Turin, vendar se bo takoj vrnil v Piacenzo. Ko se je zavedel nevljudnosti, je povabil na kosilo samo nadškofa, čemur pa se je ta odrekel, češ da mora odpotovati. Sedaj ga s Ceccarellijem skušava pregovoriti, da bi vsi šli v Lanzo, nato v Borgo San Martino, potem pa na Riviero, kjer bi gospod vikar potreboval nekaj kopeli.¹⁵

Zgodilo se je marsikaj prijetnega, o čemer ti bom še pisal. Škof je zelo zadovoljen z nami in z našimi stvarmi in govori navdušeno o salezijancih v Ameriki. Odhod je določen za 14. julij.

Pisal sem ti, da bi šel v Santa Cruz. To je moja zamisel, če pa pensatis pensandis [po premisleku tega, kar je treba premisliti] meniš, da bi bilo bolje odložiti ta izlet, fiat sicut melius in Domino placuerit [naj se zgodi, kakor se bo zdelo bolje v Gospodu]. Osebe je. Ker gre šolsko leto proti koncu, bomo kakor običajno pripravili odhod 16. novembra. Če bo treba, bomo odhod pospešili. Za vozovnice si bomo skušali pomagati. Preberi pismo za markizo Spinola, ga potem položi v ovojnico in ji ga odnesi.

Za to jesen bomo prevzeli na naša ramena zavod na Siciliji, sirotišnico v Trentu, kantonski zavod v Švici, semenišče v Maglianu Sabino, kjer bomo skrbeli za materialno plat, vodstvo osnovnih šol, gimnazije, filozofije, teologije. Nato eno hišo v Marseillu itn. Kje bodo dobili osebe? Pripravili bomo odgovor.

To, kar pišem tebi, velja tudi za don Bodratta in za druge. Za monsinjorjev odhod bomo pripravili pisma in naročila. Prihodnji teden pride iz Ria de Janeiro msgr. Lacerda, ki ne bo odšel z manj kot petimi salezijanci.

Bog naj nas vse blagoslovi in pozdravi vse. Moli zame in imej me vedno v Gospodu za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. junij 1877

Don Bosko je želel še nekaj dni zadržati msgr. Aneyrosa, ker je oratorij 1. julija obhajal praznik sv. Alojzija in v natisnjenih povabilih je bilo napovedano, da bo on slovesno pontificiral v cerkvi Marije Pomočnice. Na srečo je bil naključni gost v oratoriju msgr. Formica, škof iz Cunea, ki je rade volje sprejel povabilo za mašo in večernice s procesijo.

¹⁵ Msgr. Brid, generalni vikar msgr. Aneyrosa.

Program praznovanja naj bi sklenili 3. julija s predstavitvijo drame z naslovom *Una speranza ossia Il passato e l'avvenire della Patagonia* [Upanje ali Preteklost in prihodnost Patagonije], ki jo je napisal don Lemoyne. Don Bosko mu ni samo navdihn timer zamisel, temveč ga je ves čas spremljal s svojim nasvetom. Med svojim potovanjem v Francijo je imel s seboj rokopis prve zamisli, ki ga je prebral s solzami v očeh. Pozneje je iz Nice pisal don Lemoynu in povedal svoje mnenje, da ima to dramatično predstavitev za pravo umetnino, obenem pa mu je svetoval, naj obrne pozornost na tri stvari: 1. poenostaviti dogajanje in odrsko opremo; 2. bolje povezati dejanje, zlasti s povezavo tretjega in četrtega, ki se mu zdi, da malo zaostaja; 3. združiti četrto in peto dejanje, da ne bi zmanjšal končnega učinka.

Obljubil je, da bo dramo potem prebral, in sklenil z besedami: »To je nekaj novega; gotovo bo zelo ugajalo.« To se je zares zgodilo. Na dvorišču rokodelcev so pripravili velikanski oder in ga zakrili z ogromno zaveso. Poleg fantov si je dramo ogledalo več kot tisoč petsto gostov. Toda glavni gost je bil odsoten. Nadomeščal in predstavljal ga je msgr. Ceccarelli, ki je ostal v Italiji do odhoda misijonarjev, ki ga je pripravlj al don Bosko. Novost teme in odlični zapleti so vzbudili veliko navdušenje. Drama pa je imela še dobre duhovne učinke, bodisi zato, ker je vzbujala toplo in dobrohotno naklonjenost do misijonov, bodisi zato, ker je vcepljala in spodbujala med fanti in kleriki misijonarske poklice. O prizorih iz drame so veliko razpravljali tako znotraj kakor tudi zunaj hiše.

Dne 4. julija je don Bosko z msgr. Ceccarellijem zapustil oratorij in se odpravil v Borgo San Martino, od koder je potem šel v Alassio, kjer se je ponovno pridružil msgr. Aneyrosu in njegovim. Borgo San Martino je zapustil 6. julija in pisal don Rui: »Zdi se, da je letos tukaj lepa zbirka salezijancev, ki jih bo treba očistiti na duhovnih vajah v Lanza.« Še istega dne je iz Sampierdarene poslal svojemu tajniku celo vrsto naročil, ki odsevajo okoliščine tistega trenutka:

Predragi don Berto!

Ker računam na hitrost tvojih nog, ti zaupam nekaj naročil.

1. En ali dva zaboječka steklenic za nadškofa iz Buenos Airesa: bordojec, malaga, barbera, grignolino, nebiolo, muškat iz Strevija, vsega skupaj 15 do 20 steklenic. Za večjo plemenitost vina dodaj malo zemlje, ki daje vtis starosti. Zaboja naj bosta pripravljena in na moj namig poslana v Genovo.

2. Kakor hitro bo natisnjena Ustanova Marije Pomočnice, mi takoj pošljite nekaj izvodov.

3. Preveri, ali so bile dispenze za naše argentinske klerike poslane na ustrezno mesto.

4. Pomagaj don Rui pri izbiri vseh, ki bi cogente necessitate [pod pritiskom nuje] mogli biti predlagani za prihodnje posvečenje, ki jih bomo, tako upam, opravili prihodnjega septembra v Casaleju.

5. Pregrinjalo, ki so ga sestre Marije Pomočnice pripravile za don Boska,¹⁶ denite v

¹⁶ Ob njegovem godu.

zavoj s knjigami, ki se nanašajo na Argentine, da jih bo mogoče pokloniti nadškofu. Naslovite ga na generalnega konzula republike Argentine v Genovi, da ga bodo izročili njegovi ekscelenci nadškofu v Buenos Airesu. Isto storite tudi z zaboji s steklenicami.

6. Brez odlašanja daj zvezati vse zvezke (Italijanske knjižnice, Katoliškega branja) in po en izvod vseh mojih spisov, ki jih bomo ob svojem času po konzulatu poslali istemu nadškofu.

7. Ko bo izšla knjižica Ustanova Marije Pomočnice, mi nekaj izvodov pošlji v Nizzo Marittimo. Prav tako ne pozabi poslati nekaj izvodov msgr. Ceccarelliju, skupaj s kakim ducatom Capitolo Generale¹⁷ za Montevideo, Buenos Aires, San Nicolas.

8. Zaneti ogenj sveti ljubezni do Boga v vseh navzočih salezijancih, aspirantih in moli za tvojega v J. K. najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 7. 7. 1877

Proti osmi uri zvečer je prišel v Alassio. Nadškof ga je šel pozdravit na postajo, ga pred vsemi navzočimi objel in ga spremljal vse do zavoda. Tisti večer so predstojniki in gojenci zavoda pripravili za počastitev msgr. Aneyrosa in Argentinev akademijo z glasbenimi in deklamacijskimi točkami. Tudi msgr. Ceccarelli je po italijansko povedal, kar je nadškof povedal po špansko.¹⁸ Don Bosko se je čutil tako utrujenega, da se je umaknil v svojo sobo na kratek počitek.

Blaženi je bil še negotov, ali naj msgr. Aneyrosa spremlja v Nico in Marseille, od koder bi odpotovali v Ameriko, obenem pa mu je bilo težko, da bi se moral posloviti in ga pustiti samega do vkrcaja.¹⁹ Zato se ni oddaljil od njega, vse dokler se monsinjor in njegovi duhovniki dne 17. julija niso vkrkali na *Poitou*; tja na ladjo mu je poslal zadnji pozdrav. Američani so bili polni zadovoljstva; misel na domovino jih je polnila z veseljem in šteli so dneve do trenutka, ko jo bodo spet videli. Božji služabnik je poslušal in molčal. Potem je s svojo običajno mirnostjo priporočal, da naj se jim ne mudi tako zelo, temveč naj se oborožijo s svojo potrpežljivostjo. V Buenos Aires bodo prišli vsi zdravi in zadovoljni, toda na ta dan ... Povedel je datum, ki je znašal dvanaest dni več, kot je predvideno za navadno potovanje iz Marseilla v Buenos Aires. »To je nemogoče,« so vsi enoglasno vzkliknili in se prestrašili. »Naše potovanje ne more trajati tako dolgo!« Toda don Bosko je imel prav. Ladja se je borila z viharjem do Cap Verdeja in zaradi poškodb morala iskati zavetje v pristanišču otoka San Vincenzo. Tam je čakala na prihod kake ladje, na katero bi pretovorili prtljago in potnike.²⁰ V

¹⁷ Bili so predlogi, ki naj bi jih obravnavali na prihodnjem kapitlju družbe.

¹⁸ Nagovor podajamo v Dodatku, št. 13.

¹⁹ V pismu iz Alassia dne 7. julija piše don Rui: »Verjetno bom šel v Nico in prav tako verjetno tudi v Marseille; sicer vse to malo moti, vendar nočem zapustiti nadškofa, dokler se ne vkrca.«

²⁰ *L'Unità Cattolica* je 7. avgusta 1877 v tretjem stolpcu na četrti strani pod naslovom *Nočna poročila* poročala: »San Vincenzo, 3. avgusta (zakasnitev). Popotniki *Poitouja* Generalne francoske

Buenos Aires so prispeli v osmini vnebovzeta 24. avgusta, kot je napovedal don Bosko. Msgr. Aneyros je pisal Božjemu služabniku 4. septembra: »Nisem imel niti trenutka časa in bi rad na dolgo pisal vaši uglednosti. Dnevi, ki sem jih prebil pri vas, so nepozabni. Dal sem vse objaviti in se čutim dolžnega vaši uglednosti, salezijancem in gojencem.«²¹ Tudi tajnik msgr. Espinosa, bodoči nadškof, je izrazil don Bosku svoje zadovoljstvo.²²

V Marseillu je don Bosko močno zbolel. Opat Guiol je skrbel zanj na vse mogoče načine. Toda mudilo se mu je nazaj v Italijo. Od tam je pisal don Rui: »Utrujen sem, da *non plus ultra* [ni mogoče bolj]. Ostanem v Marseillu, medtem ko gredo drugi v Lurd. V nedeljo jih bom pospremil na ladjo in se takoj vrnil v Turin, kjer me bodo, upam, komarji pustili pri miru.« Toda predvideval je, da ga upniki ne bodo pustili pri miru in je zato nadaljeval: »Moram se zares potruditi, da pridem do denarja. Od vseh strani me terjajo in ne vem, kje naj dobim človeka, ki bi mi ga dal.« Šest točk pisma se tiče denarnih zadev, da bi imel določeno vsoto, in ena številka pove, kako naj izplača nekega upnika.

Iz Marseilla do Turina ga je griža prisilila, da se je osemnajstkrat ustavil. Ko je prišel 22. julija v Sampierdareno, se je hotel, kljub temu da zaradi utrujenost ni mogel pisati, zahvaliti svojemu ljubeznivemu bolničarju v Marseillu. Narekoval je don Alberi pismo, v katerem je rečeno: »Prispel sem v Sampierdareno malo boljšega zdravja. Zahvaljujem se vam za vso pozornost, ki ste mi jo izkazali, in vas prosim, da bi pozdravili monsinjorja škofa. Priporočam se dobroti vaših molitev.« Toda preden se je ustavil v Sampierdareni, se je oglasil v Alassiu in Varazzeju, kakor je razvidno iz naslednjega pisma:

Predragi don Rua!

*Sem malo pobit v Alssiu. Upam, da bom šel jutri v Varazze k slavnemu don Francesii. Pisal bom gospodu Ceriani. Verjetno se bom 25. zjutraj odpravil v Turin. Bom še pisal. Pisal sem negativno za Magliano in pozitivno za La Spezio. Kar mi moraš poslati, pošiljaj do 24. v Sampierdareno. Reci don Bertu, da naj mi piše, ali je moje grozdje že začelo dozorevati, da ga zaupam njegovi skrbi.*²³

Bog naj nas blagoslovi. Prisrčen pozdrav vsem. Povej našim fantom, da naj opravijo eno sveto obhajilo za moje zdravje. To mi bo v veliko tolažbo. Molil bom zanje.

Najvdanejši v J. K. DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Msgr. Alimonda je postal škof v Albengi. Odlična izbira za nas.

družbe, ki so pripluli zaradi okvare vijaka, bodo nadaljevali potovanje na angleškem parniku *Mondego*. Vsi so zdravi.

²¹ Dodatek, št. 14: »Javni luči« je izročil svoje spomine na dni, ki jih je prebil v Oratoriju. O tem je poročal v svojem pastirskem pismu, ki obravnava njegovo potovanje in Rim.

²² Dodatek, št. 15.

²³ O tem grozdju glej MB XII, str. 375 [BiS XII, str. 281].

V Alassiu je don Bosko imel srečanje, pri katerem se je pokazala njegova previdnost. Na liceju v Genovi so profesor filozofije duhovnik Sciorati in nekateri drugi njegovi kolegi imeli zelo slabo mnenje o zavodu v Alassiu. Zato so fanti, ki so hodili opravljat maturo, ocenjevali zelo strogo, če ne zlobno. Ravnatelj don Cerruti, ki je želel odpraviti predsodke, je šel v Genovo in povabil Scioratija v Alassio, da bi izprašal licejce. Ta je privolil. Bil je liberalen duhovnik in kaj malo zglednega vedenja. Prišel je v civilu. Ko je prišel v Alassio, je zvedel, da je tam don Bosko. Bil je presenečen in je imel za potrebno, da se je opravičil pri don Cerrutiju. »Saj razumete. Prišel sem v civilni obleki. Udobneje za potovanje. Da te ne nadlegujejo ...« Tako je prišel k don Bosku. Don Bosko, ki je tolikokrat grajal, če kak duhovnik ni hodil v duhovniški obleki, ni nič rekel. Bil je nadvse prijazen z njim in mu izkazal vsa mogoča znamenja spoštovanja, tako da je bil Sciorati ves iz sebe in nadvse navdušen in ni nikdar več pozabil tega prvega srečanja. Naslednje leto in še pozneje je prihajal na obisk, pa vedno v duhovniški obleki. Don Cerruti je ugotavljal, da je vsakokrat bolj prijazen in da je redno vsak dan pobožno daroval sveto mašo. Svoje dni je končal na zares duhovniški način. Kako opozorilo bi ga gotovo razjarilo in zagrenilo, don Boskovo modro ravnanje pa je povzročilo ugodno spremembo.

V oratoriju blaženi skorajda ni mogel teč spovedovati fantov. Še roko za dajanje odveze je komaj dvignil. Telesna utrujenost pa ga ni ovirala, da ne bi sprejemal v avdienco in da popoldne ne bi dolge ure presedel pri pisalni mizi, in še toliko manj, da ne bi delal z glavo. Prav tedaj je razmišljal, kako bi začel izdajati *Salezijanski vestnik*.

6. POGLAVJE

V TREH SALEZIJANSKIH SKUPNOSTIH V AMERIKI

TRI SALEZIJANSKE SKUPNOSTI, KI SO bile pravnomočno ustanovljene v argentinski in urugvajski republiki, so sestavljale »ameriško inšpektorijo«, ki jo je v tistih oddaljenih pokrajinah dostojno vodil don Cagliero in vredno zastopal don Boska. Blaženi oče mu je pogosto pisal in le redko je minil kak 1. ali 15. v mesecu, ne da bi kaj sporočil. Sporočal mu je novice, da je bil na tekočem o vseh zadevah, mu dajal navodila, ga vpraševal za mnenje in sodbe in ga z eno besedo imel za svojega zaupnika. Tako mu je 13. februarja po svoji vrnitvi iz Rima izrazil svoje vtise in načrte, ki mu jih je o salezijancih sporočil papež Pij IX.

Predragi don Cagliero!

Pravkar (12. februarja) sem prejel menico¹ don Fagnana z dne 13. decembra 1876. Dva meseca potovanja je malo preveč. To naj bo za spodbudo, da bomo od bankirjev zahtevali večjo točnost. Vendar ne zavračamo, tudi nismo užaljeni, če bi trajalo še dalj.

Ko smo ravno pri tem, prejel sem pismo don Lasagne, ki pravi, da cerkev oskrbujejo z vsem potrebnim dobro stoječi verniki. Zato poskrbi, da mnoge stvari ad hoc [v ta namen] ne bodo slabo končale. Ti že veš, kako je treba ravnati v takih primerih: zaupati razdelitev kakemu sobratu pomočniku ali zanesljivemu laiku, ne da bi pri tem videli salezijance.

Sveti oče je navdušen nad našo družbo. Želi, da bi poleg hiše konceptincev v Rimu prevzeli še bolnišnico Della Consolazione. Da bi nas opogumil, mi je dal dvajset tisoč frankov. Veliko je prošelj tudi od drugod. Naše sestre so odprle ženski oratorij v Chieriju.

Komendator Gazzolo je po enem tednu računanja in klepetanja znižal zahtevo za sedemsto metrov zemljišča za cerkvijo Misericordia na 60 tisoč frankov.² Pravi, da se zadovoljuje s to vsoto zato, da nam naredi uslugo. Za 3.000 frankov nam je prip-

¹ Za devet tisoč lir. Morala bi priti že mesec prej.

² Gre za slavno zemljišče, o katerem smo poročali v MB XII, str. 264 [BiS XII, str. 171].

raavljen odstopiti še drugo svojo lastnino v San Nicolásu. Ko sem mu omenil, da bi bilo tudi 18.000 zadosti, je dejal, da je za to ceno on kupil zemljišče. Kakor vidiš, je on plačal 19 tisoč in nam sedaj kot veliko uslugo ponuja za 60 tisoč. Ah, rôgna, rôgna!³ Govori z gospodom doktorjem Carranzo in premislite, kaj naj storimo.

Povej mi, ali bi bilo treba takoj pripraviti drugo odpravo ali bi bilo bolje počakati. V tem primeru bi mogli bolje urediti zadeve z Rimom.

Skušaj urediti vse stvari, in ko boš mogel z gotovostjo reči, da bo šlo naprej, mi sporoči čas svojega prihoda, ki naj ne bo, si fieri potest [če se lahko zgodi] pozneje kot prihodnjega avgusta.

Prav bo, če opozoriš monsinjorja nadškofa Aneyrosa, da sveti oče želi nekaj narediti za Patagonijo in kardinal prefekt Propaganda fide mu bo verjetno s to pošto pisal, da bi bilo primerno, da bi v Carmen ustanovili apostolsko prefekturo. Ko se postavi hiša, pravi sveti oče, je lažje meriti premer in določiti obseg. Sveti oče je pretresen od novic, ki poročajo, kako sosednji deželi Čile in Argentina itn. skušajo divjake iztrebiti in ne spreobrniti. Če te iz Brazilije in Paragvaja prosijo za misijonarje, jim postavi dva pogoja: 1) pomoč pri poravnavi stroškov, ki smo jih že morali izplačati in jih moramo še; 2) za leto 1878.

Sveti oče nam ponuja apostolski vikariat v Indiji in drugega v Avstraliji. Za zdaj sem sprejel odposlanstvo na Cejlon za leto 1878. V tem trenutku me motijo in ne morem končati tega pisma niti pisati don Fagnanu, kakor bi rad, niti don Lasagni ali don Bodrattu. Bom pa ob drugi priložnosti. Nadomesti me. Sporoči jima, kar je treba. Bog naj nas blagoslovi. Pozdravi njegovo ekscelenco monsinjorja in vse naše prijatelje in dobrotnike. Amen.

Najvdanejši DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. 2. 1877

P. S.: Prav bo, če mi pošlješ imena sotrudnikov.

Drugo pismo je iz sredine maja. Blaženi je odločno mislil na to, da bi prodrli do divjakov v Patagoniji. Posebna okoliščina je tokrat bila naklonjena tej zamisli. Argentinska vlada je širila svoje meje proti Andom in je zato postavila črto utrd, v katerih je bilo nastanjenih pet tisoč vojakov, ki naj bi držali v šahu prvotne prebivalce. Te vojaške postojanke so postale središča, okoli katerih so se naselili priseljenci in iz katerih so se razvila naselja in mesta. Tisti čas pa so bile zunaj vsake civilizacije. Zato je vlada od vsega začetka želela v kraju, imenovanem Carhuè, ustanoviti naselbino, ki bi se po ministru za vojaške zadeve, ki si je celo zadevo zamislil, imenovala Alsina. V ta namen je prosila za župnika, učitelja in uradnika, ki bi učili prebivalce najpotrebnejših stvari. Salezijancem se ni zdelo nič bolj primerno, da bi se približali Indijancem, kot da pristopijo k celotnemu načrtu.⁴ Blaženi omenja v prvem delu pisma te okoliščine.

³ V piemontskem narečju ta beseda pomeni nerodno zadevo ali nerodno osebo. Je nekaj podobnega kot *aiassin* (MB XII, str. 531 [BiS XII, str. 336, *ajassin*]) – razbojnik, morilec. Ō je treba izgovoriti kot u.

⁴ Pismo don Fagnana don Bosku, San Nicolás, 2. marec 1877.

Predragi moj don Cagliero!

To, kar mi pišeš o Patagoniji, se popolnoma ujema z mojimi zamislimi. Približevati se počasi, korak za korakom, bližati se tako, da odpiramo hiše v mestih in naseljih, kolikor moč blizu divjakov. Drugo bo naredil Gospod.

Rabagliatiju bodo spregledali starost, vendar ne bo mogel izkoristiti vse do 1. junija, zato naj sprejme vse redove in se pripravi za duhovniško posvečenje prvo nedeljo julija.

Vem, da se je govorilo preveč o nas, toda kaj hočemo? Vedno sem skušal zamolčati stvari v našo pohvalo in izboljšati vse, kar se je nanašalo na druge. Če mi lahko pošlješ poročilo o misijonarjih v Južni Ameriki, mi ga, prosim, pošlji. Skušal bom vse popraviti in urediti.

Srečal sem se z odvetnikom Ferrerom, ki je bil pri nas en dan gost in nam je izročil veliko pisem, seveda z veliko zamudo.

Prejel bo odpustnice, ki jih lahko, če je treba, izdaš tudi ti ali don Bodratto.

Začel sem se dogovarjati za potovanje po morju s francoskimi družbami. Predsednik Družbe morskih prevozov gospod Bergassi v Marseillu nam je obljubil ugodne puste. Vlada v Parizu nam bo mogoče dala nekaj vozovnic popolnoma zastonj. Kakor hitro bomo končali dogovore, ti bom sporočil.

Zaradi množice novih ustanov in s tem manj osebja na hišo bomo ob tvojem prihodu prekinili dogovor za Cejlon, Mangalor, Avstralijo itn. Ne bom pa pozabil na desetine dobrih delavcev za Dolores, če mi boš ti povedal, da je to potrebno.

Pozdravi vse v N. G. J. K. V naslednjem pismu se bom dotaknil nekaterih točk, ki jih boš moral po vrnitvi razrešiti.

Bog naj vas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. 5. 1877

Najmlajša od treh ustanov zavod Pij v Villi Colón v Montevideu je imela tri duhovnike, dva klerika in štiri sobrate pomočnike. Ravnatelj don Lasagna je skrbel za tesno povezavo s svojim kolegom v San Nicolásu, ki je vodil zavod iste vrste. Obe ustanovi sta imeli enako vrsto gojencev premožnih *estancieros* [farmerjev, živinorejcev], ki so želeli postati svobodni trgovci. Zato sta si medsebojno pomagala, se pogosto srečevala in dogovarjala o izbiri šolskih učbenikov kakor tudi pri uporabi vzgojnih sredstev, ki so v navadi v salezijanskih zavodih. Ravnatelj zavoda Pij se je znašel pred težavo, ki je oni v San Nicolásu ni poznal. Ker je bil ta zavod zunaj mesta, so le poredko dobivali obiske in je bilo gojence zato lahko držati celo leto v zavodu, medtem ko je kolegij v Villi Colón, neda-leč od glavnega mesta, dobival pogoste obiske staršev, ki so želeli svoje sinove imeti doma vsak mesec in celo vsako nedeljo. Težava je bila precejšnja, a don Lasagna jo je rešil na zelo preprost način.

Med družbami, ki jih je don Bosko uvedel za lepo življenje fantov, je gotovo prva Družba presvetega Zakramenta, ki jo je don Lasagna znal spretno izrabi-ti za svoje cilje. Ustanovil jo je med starejšimi fanti, ki dajejo ton zavodskemu

življenju, jih navdušil za pogosto prejemanje svetih zakramentov, jih navezal na hišo in po njih vplival na starše, da so opustili tiste nevarne zahteve. Dosegel je več, kot si je želel. Ko so starši videli, da njihovi sinovi ne želijo odhajati iz zavoda, jih je to napolnilo s takim občudovanjem, da so matere in očetje do neba dvigali ureditev v zavodu.

Toda odlični ravnatelj se ni ustavil pri tem. Člane družbe je navdušil, da so pomagali pri duhovnih delih usmiljenja in poučevali verouk otroke iz bližnje okolice, kar jim je sijajno uspevalo. Njegovi mladi katehisti so med počitnicami, ali potem ko so zapustili zavod, v svojih domovih ustvarili resnične praznične oratorije in so ob praznikih navdušeno poučevali krščanski nauk. Ta lepa pobuda je pritegnila naklonjenost plemenitih in bogatih družin, ki so z darovi in nagradami otrokom podpirali prizadevanje teh fantov. Fantje so dobili posnemovalce v svojih sestrah, ki so opravljale isti apostolat za deklice. Takšni oratoriji po domovih so bili začetek oratorijev po župnijah mest, kjer so nekdanji gojenci po navdihu don Lasagne nadaljevali katehizacijo. Don Lasagna je s pomočjo nekdanjega gojenca doktorja Lenguasa te oratorije organiziral v skupno ustanovo s kratkim pravilnikom z imenom *Oratorios festivos de Montevideo regentados por Exalumnos del Colegio Pio* [Praznični oratoriji Montevidea, ki jih vodijo nekdanji gojenci zavoda Pija].

Eden izmed članov Družbe presvetega Zakramenta je pisal don Bosku pismo, ki ga hranimo v našem arhivu in ki priča o duhu, ki je od tistih prvih začetkov vladal v tem zavodu. Fant, navajen na vse udobnosti življenja v družini, saj so bili njegovi starši milijonarji, se je tako prilagodil skromnemu življenju v zavodu, da se čudovito počuti in se zahvaljuje Bogu, da ga je pripeljal med tiste zidove.⁵ Ko je končal gimnazijo, se ni več hotel ločiti od svojih vzgojiteljev, vstopil je v pred kratkim ustanovljen noviciat in postal odličen don Boskov sin. Govorimo o don Mariu Migoneju, duhovniku, nadvse navezanem na družbo in polnem gorečnosti za zveličanje duš.

Zavod Pija četudi zelo velik, ni mogel sprejeti vseh prosilcev, ki bi želeli vstopiti. Zato se je ravnatelj takoj lotil gradnje. Toda takoj že pri odprtju (šole se na južni polobli začenjajo marca) so ugotovili, da je dela veliko, delavcev pa malo. Sicer so si pa prijatelji veliko bolj belili glavo kot salezijanci. Ker ti še niso poznali delovnih sposobnosti don Boskovih sinov, niso mogli verjeti, da bi mogli na ta način uspevati, in so se bali tako za zdravje sobratov kakor tudi za dobro ime zavoda, ki je začel tako čudovito delovati. Zato so nujno prosili don Cagliera, da naj pošlje okrepitev.⁶ Ta je prišla, vendar šele naslednje leto. Medtem pa so prijatelji, ki so bili v skrbah za salezijance, lahko občudovali neutrudno delavnost, ki jo je don Bosko vcepil svojim sinovom.

⁵ Dodatek, št. 16.

⁶ Dodatek, št. 17 (A in B).

Skupnost v San Nicolásu s svojimi štirimi duhovniki, tremi kleriki in šestimi sobrati pomočniki je poleg konvikta skrbela še za občinske šole, praznični oratorij in za kaplansko mesto v bolnišnici. Ko je bila stavba končana, je ponosno kraljevala z viška vzpetine s svojimi stebrišči in dvorišči v širokem okviru vitkih smrek, odprta proti lepemu vrtu ter skrbno obdelanemu sadovnjaku in zelenjavnemu vrtu. Popotniki, ki so pluli po reki Paranà, so občudovali zavod na temnem ozadju gozdov in belino poslopja in dobivali vtis vedrosti in miru.

Toda gradnje so pustile za seboj običajne posledice *bâtir c'est pâtre* [graditi pomeni trpeti]: »Naše stvari napredujejo zelo dobro,« je pisal ravnatelj. Toda znašel sem se sredi toliko dolgov, da ne vem, na katero stran bi se obrnil. Benitez stori, kar more, in Gospod ga podpira z zdravjem; pomagal bo, da jih bomo izplačali.«⁷

Gospod Benitez je bil vedno dober prijatelj salezijancev, vedno prepoln občudovanja do don Boska in je vse veselo napredovanje družbe štel za svoje osebne uspehe. Ko je zvedel, da nameravajo odpreti kolegij v Villi Colón, se je častiti osemdesetletnik razveselil z njim, mu pisal pismo v latinščini o svojih mladih letih in se veselil uspehov, ki jih je na lastne oči videl v svoji domovini. Po don Ceccarelliju je poslal še drugo pismo v španščini, napisano s srcem na dlani in zares ne vemo, kaj bi bolj občudovali, ali sinovsko vdanost don Bosku ali bratovsko naklonjenost do salezijancev ali ponižno vdanost sotrudnika, ko pravi: »Ta sotrudnik je kaj malo vreden kljub vsem odlikovanjem, s katerimi me je ovenčal sveti oče.« Želel si je, da bi imel v prihodnje priložnost, da bi bil še bolj koristen kot v preteklosti. Don Bosko mu je šele 14. maja odgovoril na latinsko pismo, in to v jeziku Lacija, in medtem ko se je z globoko hvaležnostjo spominjal blagodati, ki jih je prejel, mu zaupno prikazuje stisko, v kateri je don Bodratto v Buenos Airesu, in ga priporoča njegovi krščanski ljubezni.⁸ O tem priporočilu je Božji služabnik obvestil don Bodratta, da bi se znal pravilno ravnati in da bi ga spodbudil v njegovem prizadevanju.

Predragi moj don Bodratto!

Prav je, da ti poročam o pismu, ki sem ga pisal gospodu Benitezu. Opozoril sem ga na tvoj položaj, se mu zahvalil za vse, kar je storil za nas, in ga prosil, da bi ljubeznivo pogledal na duhovnike pri cerkvi Misericordia, ki živijo edino od darov vernikov. To tebi v vednost in da se boš znal ravnati, če bi kdo govoril o tej zadevi.

Pišješ mi, da imate veliko dela. Rad bi vam pomagal. V tolažbo naj ti povem, da smo mi tukaj tako preobloženi z delom, da ne vem, kje naj bi začeli. Že nekaj mesecev sedem ob dveh popoldne k pisalni mizi in vstanem ob pol devetih, da grem k večerji. Vsekakor pa ne pozabi, da je prvi pogoj za vse trdno zdravje in zato delajte samo toliko, kolikor vam dopuščajo moči. Dobili boste pomoč z delavci, ki vam jih bomo poslali od tu, in od tistih, ki si jih boste pridobili tam.

⁷ Pismo don Fagnana don Bosku, San Nicolás, 2. marec 1877.

⁸ Dodatek, št. 18 (A, B, C).

Povej potem vsem našim dragim sinovom Danieleju, Rabagliatiju in zlasti še mojemu dragemu don Baccinu, da se vas vseh spominjam vsako jutro pri sveti maši.

Milost N. G. J. K. naj bo vedno z vami in imej me – ali bolje – imejte me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

(brez datuma)

N. B.: Kupili smo hišo v Nizzi Monferrato, kamor se bo preselila skupnost iz Morneseja, upam, da v veliko korist vseh.

Lepo je videti, kako naklonjeni sotrudnik korak za korakom sledi salezijancem pri njihovih delih. Tako si dá z globokim zadovoljstvom od don Cagliera poročati o skorajšnji novi koloniji za Italijane v Entre Riosu (Medreče). Toda v San Nicolásu še ni zvedel, da je že stvar končana. Don Cagliero je s klerikom Rabagliatijem v tisti pokrajini obiskal močno italijansko kolonijo v Villi Libertad, kakih tristo milj od Buenos Airesa. Od 12. do 26. sta se nenehno trudila, pri čemer ju je celih deset dni nadlegoval še dež.⁹ Zanj je bil pomemben obisk enega tamkajšnjih kačikov (poglavarjev), ki jim je vlada dala naslov polkovnika; prišel mu je priporočiti štiri krste. Vrnil mu je obisk in za to pol dneva jezdil na konju; neprijetnost, ki si jo je rade volje naložil, samo da je mogel priti v tesnejši stik z Indijanci. Zbrani sadovi, veliko manjši od potrebe, so ga prisilili k vzkliku: »Potrebujemo misijonarje, misijonarje, misijonarje! Ker se sicer duše izgubljajo kakor živina na polju.«

Skupnost v Buenos Airesu ni imela nič manj dela kot drugi dve. Obrtne šole so začele delovati meseca aprila, kakor smo že poročali, toda uradno so jih odprli komaj septembra. Hiša je bila kaka dva kilometra oddaljena od *Mater Misericordiae*. Ker je bila samo začasna, ni imela uradnega naziva, čeprav so jo zaradi sodelovanja članov Konference sv. Vincencija imenovali Zavetišče sv. Vincencija Pavelskega. Da bi mogli zgraditi namensko stavbo na bolj pripravljenem prostoru, kjer bi salezijanci mogli živeti v skupnosti, so si prizadevali, da bi kupili od gospoda Gazzola zemljišče ob cerkvi, kakor smo to povedali še na drugem mestu in kakor ponovno beremo v pismih Božjega služabnika don Caglieru. Na začetku istega meseca je nadškof kanonično zaupal salezijanski družbi v osebi don Bodratta župnijo v Boci del Riachuelo.¹⁰ Novo delovno področje, ki bi terjalo sveže sile delavoljnih evangelijskih delavcev.

Toda že tako maloštevilna skupinica tamkajšnjih delavcev se je še zmanjšala s smrtjo enega izmed njih. Dne 13. septembra je skupnost v Buenos Airesu nenadoma izgubila enega najbolj delavnih članov, don Janeza Krstnika Baccina, ki je prišel v Argentino s prvo odpravo misijonarjev. Pod njegovo skromno zu-

⁹ O tem poroča prva številka *Bollettino Salesiano* avgusta 1877 v dveh pismih don Cagliera.

¹⁰ Prim. MB XII, str. 266 [BiS XII, str. 173].

nanjostjo se je skrivalo veliko srce apostola. Poučeval je fante verouk v dnevnih in večernih šolah, spovedoval vsak dan po cele ure, pridigal v italijanščini in španščini, obiskoval bolnike. Vse to je pomenilo tako obilico dela, da bi lahko zaposlili več ljudi in ne samo enega. Toda nikdar se ni utrudil in je tožil zato, ker ni zmozel vsega. Prosil je v Turin za pomoč. Pomoč je prišla v drugi odpravi. Toda namesto da bi mu breme olajšali, so mu ga še povečali, ker so v Buenos Airesu odprli še nove salezijanske postojanke. Zato je malo po prihodu novih sobratov pisal v Turin: »Gospod očitno blagoslavlja naše delo. Prej sem imel veliko dela, sedaj ga imam zelo veliko, ker če smo do sedaj imeli trije dela za šest, ga imamo sedaj štirje za deset.«

Navdušenje za apostolsko delo, ki ga je čutil ta sveti apostol, se je kazalo zlasti v pismih don Bosku: »Tukaj sem,« je pisal 19. marca 1876, »obdan z množico fantov, od katerih jih je veliko starih že več kot dvajset let, in namesto da bi se pripravljali na birmo, se morajo pripravljati na prejem prvega svetega obhajila. Večina jih je Italijanov. Njihovi starši prihajajo iz krajev, oddaljenih več kot deset milj, z namenom, da bi slišali pridigo, se spovedali in prejeli sveto obhajilo, pri nas pa puščajo svoje otroke, da jih poučimo o veri. Pomislite, dobri oče: približno v osmih dneh jih moram pripraviti na sveto spoved in na prvo obhajilo. Kako naj bi si upal prizanašati samemu sebi? Tudi taki za duhovniški poklic so med njimi, samo treba bi jih bilo gojiti. Že več jih je prosilo, da bi vstopili v salezijansko družbo kot pomočniki.«

In 3. aprila: »S kakšnim veseljem sem prebral pismo, ki sta mi ga blagovolili poslati! Pišete mi, da naj zelo skrbim za svoje zdravje. Hvala Bogu, od prihoda sem sem bil vedno zdrav. Toda če nam kmalu ne pošljete pomoči, bomo vsi podlegli. Bodite tako dobri in nam pošljite tudi knjige. Če bi vedeli, kako nam koristita *Pre-skrbljeni mladenič* in *Življenje Dominika Savia*! Ne vprašujte o novicah iz Buenos Airesa, ker ne vem, kako je tam. Postal sem pravi puščavnik, saj grem iz hiše samo na obisk k bolnikom.« Don Barberisu je 18. maja pisal: »Moram si s silo priboriti trenutek, da lahko kaj pojem. Ne vem, kako teče čas, vem samo to, da vstajam zgodaj zjutraj in grem spat pozno zvečer. Dostikrat nimam niti časa, da bi ugotovil, ali je dopoldan ali popoldan, jutro ali večer. Kljub temu sem zdrav kot dren.«

Naj navedemo še kak odstavek iz pisma 20. aprila 1877, ki je tudi zadnje pismo don Bosku: »Lahko rečem, da vsi Italijani, tudi s podeželja, oddaljenega po petdeset in sto milj, prihajajo sem in se kakor reke stekajo v morje. Bog nam daje veliko zadoščenja. Ko smo prišli, smo jim povedali, da smo prišli zato, da jim storimo dobro. Razumeli so in nam dajo opraviti. Deo gratias. Jaz sem zelo vesel, da sem prišel v Ameriko, živim v miru, delam, kolikor zmorem, vendar sem zelo neveden. Tukaj so potrebni ljudje, ki so veliko bolj izkušeni kot jaz. Samo eno željo na svetu imam: da bi videl svojega dragega očeta don Boska. Mi bo mogoče to doživeti na tem svetu? Molite zame, da bom vsaj po smrti, potem

ko se bomo združili v nebesih, mogel vso večnost stati blizu vas.«

Pričevanje drugih sobratov v celoti potrjuje njegovo popolno sinovsko predanost, kot jo je izrazil očetu svoje duše. Eno prlhaja od gospoda Gazzola, ki ga je videl in potem poročal predstojnikom v Turin, kako je goreči duhovnik preživel drugo nedeljo v februarju 1877; februar je tam spodaj najbolj vroč mesec v letu, z najdaljšimi dnevi.¹¹ Eno uro pred sončnim vzhodom don Baccino sede v spovednico. Italijani in Argentinci se v trumah spovedujejo pri njem, zato zapusti spovednico samo zato, da gre maševati. Po maši gre spet v spovednico in spoveduje, dokler je še kdo za spoved. Takrat salezijanci še niso imeli kuhinje v hiši in so jim kosilo prinašali iz bližnje gostilne. Don Baccino gre jest, ko sporočijo, da je pravkar prišla neka družina od daleč, da bi opravila svoje pobožnosti, in prosi, da bi se spovedala in prejela sveto obhajilo. Ko sliši, da so ti reveži potovali šest ur s konjem in štiri z vlakom in da se jim mudi nazaj, pusti kosilo in gre k njim. Potem v naglici poje mrzlo kosilo, ker je že čas za večernice in pridigo. Govor traja dobro uro in nato podeli blagoslov. Zatem se razporedi procesija ljudi, ki bi radi prejeli blagoslov, sklenili zakon, dali krstiti otroke, dobili nasvete za življenje. Sedaj mu sporočijo, da ga dva težko bolna nujno pričakujeta: pusti vse in ju obišče. Ob desetih zvečer lahko končno nekaj povečerja in si odpočije. Toda večerna pridiga je obrodila sadove: ob štirih zjutraj se ljudje že gnetejo okoli njegove spovednice. Poročevalec pravi, da je to slika, ki se ponavlja skoraj vse nedelje in mnoge dni med tednom. Zlasti če gre za bolnike, najpogosteje kličejo don Baccina. Sedaj ga je treba videti, ko se vrača od bolnikov. Trume dečkov ga čakajo na dvoriščih in cestah in on se pogovarja z njimi, jih vprašuje, katehizira, blagoslavlja in jih vabi v oratorij. »Kako dober duhovnik!« vzklikajo mnogi. »Bog naj nam ga ohrani!« Don Jožef Vespignani, ki je prišel nekaj mesecev po smrti don Baccina na njegovo mesto, je bil ves presenečen zaradi ljubezni, ki jo je tamkajšnja mladina kazala do pokojnega.

Cerkvena oblast je pisala o njem don Bosku in hvalila njegovo gorečnost, toda tisti, ki je lahko najbolje ocenil njegovo delo, je bil predstojnik don Cagliero. Naj navedemo nekaj izrazov iz njegovih pisem don Bosku: »Deluje neizrečeno dobro. Skrbi za to cerkev nadvse zavzeto. Zares je pravi *pastor bonus* za Italijane v Buenos Airesu. Don Baccino ugaja s svojimi preprostimi pridigami, čeprav včasih tudi glasen. Nikdar ne reče 'zadosti je'. Don Baccina sem dobil pri dobrem zdravju (9. avgust 1876), vendar zelo utrujenega. Ne morem razumeti, kako zmore vse to. Don Baccino dela za štiri in mu vse lepo uspeva.«

Od kod don Bosku tako dober in zvest Gospodov služabnik? Ko je bil star triindvajset let, se ga je polastila nejasna želja po popolnejšem življenju. Slišal je govoriti, da v don Boskovem oratoriju v Turinu sprejemajo tudi starejše fante,

¹¹ *Bollettino Salesiano*, oktober 1877.

ki bi želeli postati duhovniki. Neki notranji glas mu je govoril, da je to pravo mesto zanj. Bal se je le, da bi mu revščina zaprla vrata. Vendar ni bilo tako. Zapustil je poljsko delo, rekel zbogom domači Giusvalli in vstopil v oratorij. Ob prvih težavah se je ustrašil, da jih ne bo zmogel, ker je bilo že tako dolgo, kar je hodil v šolo. Toda vztrajnost ga je v okolju, ki ga je oblikoval don Bosko, tako podpirala, da se je v dveh letih naučil toliko latinščine, kolikor je bilo potrebno, da je mogel začeti študirati filozofijo. Med prvimi tremi leti študija teologije je poučeval v Lanza v višjih razredih osnovne šole: jasno podajanje in lahkotna komunikativnost sta mu veliko pomagali pri pouku. Po smrti so mnogi blagoslavljali njegov spomin, ker jih je prav on v Lanza napotil na pot duhovništva. Ko se je bližalo duhovniško posvečenje, je odšel v Varazze, kjer je bil lažje pripuščten k svetim redovom. Prva poročila iz Amerike so ga tako navdušila, da je prosil za misijone. Blaženi don Bosko, ki je poznal njegov značaj, ga je uslišal še v letu duhovniškega posvečenja in ga uvrstil med deset prvih izbrancev. Kdor ga na fotografiji gleda, stoječega med don Boskom in gospodom Gazzolom, vidi na njegovem obrazu odločnost in dobroto, ki je iz ponižnega kmečkega sina naredila vrednega Gospodovega služabnika.

Na žalost je njegova duhovniška služba trajala le malo časa, vendar je ostal neizbrisen spomin na zgled njegovih duhovniških kreposti. V nedeljo 10. junija 1877 je še vodil veličastno *telovsko procesijo*, ki ga je silno utrudila. Proti eni popoldne je obiskal nekega bolnika in začutil nujno potrebo, da bi se odpočil. Spal je v revni celici pod zvonikom, brez luči in zraka. Tu ga je napadel tako silen črevesni krč, da mu je zdravniška pomoč pomagala samo še toliko, da je prejel zadnja tolažila svete vere, nato je izdihnil. Don Cagliero, ki je sporočil don Bosku žalostno novico, je zapisal najboljši nagrobni napis: »Bil je velik duh, ponižen. Lastnosti, zaradi katerih ga je ljubil ves Buenos Aires.«

Ko ni bilo več tega velikega delavca, je tudi veliki animator bil na tem, da zapusti brate in se vrne k očetu. Dne 31. marca mu je don Bosko pisal: »Se boš lahko udeležil generalnega kapitlja, ki naj bi se začel prihodnjega septembra? Obravnavali bomo zelo pomembne stvari, zato pomisli, presodi in mi odgovori, *si fieri potest* [če je mogoče].« Neverjetno se zdi, kako si je mogel don Cagliero v dveh letih pridobiti tako zaupanje in naklonjenost pri sobratih in pri vseh vrstah ljudi. Ko je don Bosko to sporočil tja dol in napol omenil to možnost, mu je dragi don Baccino odgovoril: »Imate nas za sinove in potem ravnete z nami na tak način? Če bi bili že odrasli, toda mi smo še otroci! Gospod hrani svoje otroke z mlekom in slaščicami. Preizkušnje pa hrani za odrasle, da si lahko pridobivajo zasluženje. Ali ne veste, da smo še otroci in jaz sem prvi med njimi? Če nam odvezamete glavo, kaj bomo storili? *Verumtamen, non mea voluntas, sed tua fiat* [Toda ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi].« V mnogih pismih, ki so se nam ohranila, je čutiti veliko žalost prijateljev in znancev, ko je odbila ura odhoda.

Toda občutje vseh se dobro izraža v klenih besedah msgr. Vera: »(Don Cagliero) si je znal pridobiti voljo Američanov.«¹² Ni človeka, ki v svojih pismih ne bi izražal želje po njegovi gotovi in skorajšnji vrnitvi.¹³

Njegov prihod v oratorij je sovpadal s predhodnim obiskom msgr. Petra Lacerde, nadvse gorečega škofa v Rio de Janeiru, o katerem smo govorili že dvakrat v prejšnjem zvezku.¹⁴ Don Albera¹⁵ je pisal: »Ne poznam drugega prelata, ki bi tako temeljito poznal don Boska, ga ljubil in bil nanj tako navezan.« Don Barberis ga je šel pozdravit na železniško postajo in mu v don Boskovem imenu izrekel dobrodošlico. Godba na pihala ga je pozdravila pri vratih, kjer ga je pričakoval don Bosko. Po njegovem odhodu so ostali v spominu trije dogodki. Prvi je bil razgovor z več fanti, o čemer smo poročali v pravkar navedenem zapisu. Prav tako je naredila vtis pesem, ki jo je v njegovo čast spesnil don Lemoyne. Monsinjur je hotel za vsako ceno imeti v svoji škofiji don Boskove sinove. Na osnovi imen, ki sta jih izrekla monsinjur in don Bosko, je pesnik govoril o čudežnem evangelijskem ribolovu, ko je Petru zaradi množice rib, ki jih je ujel, grozila nevarnost, da se čoln potopi. Poklical je na pomoč Janeza in njegove tovariše v čolnu, da bi obranili tako količino rib. Tako je msgr. Lacerda zaradi tolikega obilnega pastoralnega uspeha prosil don Janeza Boska, da bi mu priskočil na pomoč pri toliko mladih dušah. Vse se je družilo v neizmerni želji, da bi v glavnem mestu Brazilije ali v njegovi bližini čim prej odprli salezijanski zavod za revno mladino. Upanje, ki se mu je s pomočjo don Lasagne izpolnilo l. 1882. Tretji dogodek je drugačne narave: graja nadškofijske kurije v Turinu don Rui po škofovem odhodu. V oratoriju so bili trdno prepričani, da je msgr. Gastaldi, ko so ga osebno prosili, dal msgr. Lacerdi široko pooblastilo, da je smel pontificirati v cerkvi Marije Pomočnice. To še toliko bolj, ker ga je v svoji ljubeznivosti povabil v Eremo¹⁶ ali počitniški dom semenišča, kjer so ga kleriki počastili z lepo akademijo. Takoj po njegovem odhodu je don Rua prejel pismo, v katerem so bili izraženi »težki očitki«, ker so msgr. Lacerdo pripravili, da je pontificiral v cerkvi Marije Pomočnice z zagotovilom, da ima dovoljenje od nadškofa. Res je, da je nadškof »dal dovoljenje temu škofu in nadškofu iz Buenos Airesa za Turin, kjer bi prebil nekaj dni proti koncu junija in na začetku julija in bi opravil škofovsko bogoslužje za praznik sv. Alojzija. To je bilo vse. Drugih pooblastil ni dal.« Zato monsinjur v tako pomembni točki »zahteva največjo natančnost in upoštevanje dejstev«.

¹² Dodatek, št. 19.

¹³ Pismo don Bosku, Montevideo, 3. avgust 1877.

¹⁴ MB XII, str. 341 in 539 [BiS XII, str. 318 in 342].

¹⁵ Duhovnik PAVEL ALBERA, *Monsinjur Luigi Lasagna*, str. 162. San Benigno Canavese, 1900.

¹⁶ To je bil stari kamaldolski samostan na turinskih gričih. Staro poslopje, ki ga je v velikem delu zgradil častiti p. Aleksander Ceva, ustanovitelj samostana, je po odpravi redov prešel v laiške roke. Kupil pa ga je msgr. Gastaldi, da je tam med počitnicami nastanil svoje klerike. Letovišče so odprli leta 1877.

Msgr. Lacerda je odnesel v svojem srcu don Boskovo napoved. V svoji apostolski službi je moral prestati že veliko težav in vedel je, da se mu druge še pripravljajo. Svoje skrbi je zaupal blaženemu. Božji služabnik mu je zagotovil, da v času življenja ne bo občutil slave tega sveta, temveč po smrti. Tako se je tudi zgodilo. Njegovega pogreba so se udeležili predstavniki države s predsednikom na čelu, ki je bil navzoč po svojem predstavniku. Natisnili so na tisoče podob in časopisi vseh barv so peli slavo umrlemu. Msgr. Silva, škof v Goasu, ki je marca 1891 prišel v oratorij, je potrdil napoved, ki mu jo je zaupal pokojni prelat, in opisal posmrtno zmagoslavje, ki mu je bil priča nekaj mesecev prej.

Na začetku septembra je bil don Cagliero ob don Boskovi strani. Počastili so ga v oratoriju in zunaj oratorija. Nadvse je razveselil dobrega očeta s pripovedovanjem o velikih stvareh, ki jih njegovi sinovi delajo v Ameriki, in o še večjih, ki si jih tamkajšnji prijatelji še želijo in pričakujejo. Navdihnjen od teh poročil, je napisal celo vrsto pisem, ki osvetlujejo misijonsko dejavnost ali bolje rečeno njegovo apostolsko prizadevanje. Prvih šest je poslal v Ameriko: prvi dve z drugo pošto pošiljko v septembru in preostala štiri s prvo pošto pošiljko v oktobru.

1. GOSPE HELENI JACKSON

Ta ugledna dobrotnica je bila sestra gospoda Janeza Jacksona, po katerem se še danes imenuje poljedelska šola v Mangu v Urugvaju. Družina Jackson, ena izmed najbolj premožnih v Montevideu, je vedno velikodušno podpirala salezijance. Gospa Helena je tudi pomagala poravnati stroške za špansko izdajo *Giovane Provveduto* [Preskrbljenega mladeniča] in drugih del blaženega. Po njeni zaslugi so hčere Marije Pomočnice mogle odpreti svojo hišo v bližini kolegija Pija.

Velezaslužna gospa Jackson!

Božja previdnost, ki ima v rokah srca svojih služabnikov, jih ob pravem času nagiba, da opravljajo dela v skladu z njegovimi čudovitimi načrti, ne da bi pri tem gledala na zasluge tistih, ki opravljajo dobra dela. In prav to je naš primer. Moji sinovi salezijanci so brez vseh sredstev v zaupanju v Božjo dobroto odpotovali v Južno Ameriko, da bi tam rešili kako dušo.

Vaša uglednost je bila tista izbrana duša, ki je začela in podpirala Gospodovo delo v Villi Colón.

Dr. don Cagliero in dr. Lasagna sta mi že večkrat poročala o vaši verski zavzetosti, o vaši vdanosti svetemu očetu papežu in o vaši veliki naklonjenosti do kolegija Pija. Pomoč, ki ste nam jo dajali pri postavitvi tega kolegija, nenehna podpora pri prevajanju Giovane Provveduto [Preskrbljenega mladeniča], ki je v tisku, prevod Chiave del Paradiso [Nebeškega ključa], hiša hčere Marije Pomočnice so dela, ki bodo vedno budila hvaležen spomin na vas in bodo razlog, da se bodo vsak dan dvigale molitve k Bogu, dokler bo obstajala salezijanska družba. Vpisali smo vas v knjigo zaslužnih dobrotnikov naše družbe in vsak dan se bodo opravljale posebne molitve, več kot 15 tisoč gojencev, da bo Bog podelil vašemu bratu don Janezu tiste milosti, ki si jih naj-

bolj želi. Iz gole naklonjenosti sedaj prevaja nekaj mojih spisov in nikakor nočem, da bi delal zastonj. Duše, ki se bodo rešile s temi spisi, bodo pomnožile obilico dobrih del in venec slave, ki mu ga angeli pripravljajo v nebesih.

Delo pa, ki vam bo pridobilo posebne zasluge pred Bogom in pred ljudmi, je ustanova sester Marije Pomočnice. Don Cagliero je opravil izbiro in izbrane se navdušeno učijo španščine, da bodo pripravljene za odhod prihodnjega novembra.

Vse sestre novega instituta že sedaj goreče molijo za vas, ki uresničujete njihovo prvo hišo v Južni Ameriki. Verjetno se ne zavedate veličine dela, ki ga opravljate. Ustanoviti v kaki deželi vzgojni zavod pomeni narediti veliko uslugo celemu kraju in vsem slojem prebivalstva, ki živijo danes in ki bodo prišli za nami.

Odprava za Južno Ameriko sestoji iz 40 salezijancev in sester. Spremljal jih bo msgr. Ceccarelli. Drugi bodo kmalu za temi odpotovali z don Cagliermom, če kak nepredviden dogodek ne bo spremenil načrta. Upam, da vam bom mogel v kratkem pisati še o drugih stvareh. Jaz se vas bom spominjal vsak dan pri sveti maši in vi molite zame, ki ostajam vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. september 1877

2. VELEČASTITEMU RAFAELU YEREGUIJU

To je že znani tajnik msgr. Vera *in faktotum* [pripraven za vse] pri ustanovitvi kolegija v Villi Colón. Blaženi s pravim navdušenjem srca odgovarja na pismo z dne 6. avgusta, v katerem je don Yeregui hvalil delo salezijancev v kolegiju Pija in močno obžaluje odhod don Cagliera. »Dr. Cagliero,« tako piše, »si je pridobil simpatije vseh, velikih in malih. Vaši uglednosti je znano, da taka občja simpatija veliko pomeni za uresničevanje dobrih del.« Zato je v imenu mnogih zaželel, da bi se čim prej vrnil s številnim spremstvom.

Predragi gospod don Rafael!

Iz mnogih pisem, ki sem jih prejel iz Montevidea in iz Ville Colón, sem zvedel za vašo dobrohotno prizadevnost v korist svojih someščanov in drugih. Toda pripoved don Cagliera je zdaleč presegla vse, kar sem lepega slišal o vas. Bogu bodi hvala, Bog naj vam povrne vam in vašim bratom in sestram za vse, kar ste v Villi Colón storili za kolegij Pija. Želim vam z majhnim darom izraziti svojo veliko hvaležnost. To bom storil ob odhodu novih misijonarjev prihodnjega novembra.

Ta odprava bo v veliki meri zadostila potrebam osebja v Villi Colón, ki je zelo maloštevilno glede na delo, ki ga morajo opravljati in ga je vedno več.

Naj bo zahvaljeno Jezusovo in Marijino ime za navdih, da ste nam tako učinkovito pomagali s pismi, ki ste jih pisali, z darovi, ki ste nam jih naklonili, in s priporočili, ki ste jih dajali.

Če vam je mogoče, vas prosim za uslugo: sporočite gospodu škofu, da se mu bom s prihodnjo pošto skušal oddolžiti za obilico uslug, ki nam jih je storil. Don Cagliero se bo vrnil v Montevideo in v republiko Argentino, vendar bo moral verjetno prej iti v Santo Domingo, kjer škof nima ne semenišča ne duhovnikov in ne klerikov.

Bog naj vas blagoslovi, dragi don Rafael. Prosim ga, da bi vas kot tako velikodušnega dobrotnika še dolga leta ohranil pri življenju in podelil vam, vašim bratom in sestram obilo sreče in zadovoljstva. Obenem se ponižno priporočam vašim molitvam in imam čast, da se morem podpisati kot vaše uglednosti ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. september 1877

3. MSGR. HIACINTU VERI

Božji služabnik odgovarja na pismo, ki mu ga je prinesel don Cagliero. Apostolski vikar v Montevideu se mu je ponovno zahvalil za velik dar s tem, ko je poslal svoje sinove vsem Urugvajcem, »vsem, ki pripadamo republiki Urugvaj«, obenem pa želel, da bi bil don Cagliero odsoten samo za kratek čas.

Velečastita ekscelenca!

Večkrat so mi dr. Lasagna in drugi naši sobratje pisali o vaši skrbi za začetek in napredek hiše v Villi Colón. Sedaj mi je pa don Cagliero osebno prikazal stvari in spoznavam, da je navzočnost v Villi Colón najprej Božji, potem pa tudi vaš dar.

Izražam vam najglobljo hvaležnost in vsi bomo prosili, da nam Bog še dolga leta ohrani tako uglednega dobrotnika.

Don Cagliero se ne more vrniti z odpravo 14. novembra, zato ima vsa pooblastila duhovnik Bodratto, župnik v Bocci v Buenos Airesu. Ker pa želim, da bi bili moji sinovi vam vdani, vam izročam vso oblast, ki jo imam, tako v duhovnih kakor v časnih zadevah za čas, ki ga bodo prebili v Urugvaju.

Novembra bo v Montevideo prišlo šest sester in osem salezijancev, drugi bodo šli v Buenos Aires in v San Nicolás.

Veliko uslugo mi boste storili, če me boste obvestili o vsakršnem neredu med mojimi salezijanci. Takoj bom ukrenil vse potrebno, da ga bomo odpravili. Smo še na začetku in zato potrebujemo pomoč vseh. Vi nam dajete zaščito in mi bomo roke, ki bodo pridno delale pod vašim vodstvom in vam pomagale pri vašem prizadevanju za večjo Božjo slavo. Priporočam se vam v molitev, medtem ko imam čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. september 1877

4. DOKTORJU EDVARDU CARRANZI

Tudi dr. Carranza, glavni predsednik Vincencijevih konferenc v Buenos Airesu, je po don Caglieru pisal don Bosku. Njegovo pismo se začinja takole: »Bog je izkazal uslugo našemu ljudstvu s tem, da mu je poslal očete Družbe sv. Frančiška Saleškega.« Nato sledijo slavospevi don Caglieru, ki ga zelo cenijo zaradi »velike izkušnje in izrednih sposobnosti« in zato ni mogoče dvomiti, da jim ga bo don Bosko spet poslal, da bo mogel nadaljevati tako srečno začeto delo.

Veleugledni gospod dr. Carranza!

Med sredstva, ki jih je Bog v teh dneh poslal v korist Cerkve in civilne družbe, moramo prišteti Vincencijevo družbo, katere vrhovnega sveta ste vi predsednik. Ne bom govoril o velikih delih, ki jih ta čudovita ustanova opravlja vsak dan v Buenos Airesu in drugod, omejil se bom samo na to, kar je storila za salezijance. Ti redovniki so prišli v to mesto brez vsega, oboroženi samo z dobro voljo. Na srečo pa so tam dobili Družbo sv. Vincencija, dobili so goreče člane in dobili so dr. Carranzo. Vsi ti so ponudili roko salezijancem romarjem, jim svetovali, jim pomagali, jih ljubeznivo sprejeli, jih ustoličili v cerkvi Misericordia, potem še v cerkvi v Bocci in v vodstvu zavetišča za revne dečke. Vse to je, gospod doktor, delo sobratov sv. Vincencija. Delo se je začelo, potrebno bo veliko žrtev, da bo obrodilo sadove, ki jih vsi pričakujemo. Ničesar ne bomo opustili. Tukaj v Italiji bom pripravil apostolske delavce, pripravil bom sposobne mojstre in vam jih poslal.

Vi nas boste pa še naprej ščitili, nam pomagali z istim navdušenjem kot do sedaj.

Če mi dovolite, gospod doktor, bi vam priporočil zavetišče za uboge dečke obrtnih šol. Izkušnja nam je pokazala, da je to edino sredstvo, da pomagamo civilni družbi: skrb za revno mladino. S tem, da zbiramo zapuščeno mladino, zmanjšujemo potepuštvu, krajo, varneje hranimo svoj denar, mirneje spimo in zmanjšujemo število tistih, ki morajo v ječo. S tem preprečujemo hudodelstvo, varujemo družbo pred bičem hudobije in pripravljamo Cerkvi dobre kristjane, državi pa poštene državljane; mestom, kjer živijo, čast; družinam pa, iz katerih prihajajo, pomoč in podporo, ko jih usposabljam, da si s poštenim delom služijo vsakdanji kruh.

Vi, gospod doktor, te uboge dečke priporočajte svojim sobratom. To vam bo v veliko čast pred ljudmi in pred Bogom.

Oprostite mi, gospod doktor, če vam govorim tako zaupno. Lepe stvari, ki mi jih je o sobratih sv. Vincencija pripovedoval gospod nadškof, mi dajejo pogum. Ta častiti prelat nas je skupaj z argentinskimi romarji počastil s svojim obiskom v Turinu in vsi smo se prepričali o njegovi pobožnosti in znanju. Pokazal je zadovoljstvo nad vsem, kar smo mogli dajati kot zahvalo tako velikemu dobrotniku. Govoril je veliko o vas, gospod doktor, o Družbi sv. Vincencija in večkrat ponovil, da je Božje delo v korist Cerkve in države. Bili smo tudi počaščeni z obiskom sobrata dr. Martela. Toda zadržal se je le kratek čas, tako da mu nismo utegnili izraziti naše naklonjenosti, kakor si zasluži in smo mu jo mi hoteli izkazati.

Zahvaljujem se vam za pismo, ki sta ga blagovolili pisati in sem ga prejel iz rok don Cagliera. Le-ta bo nekaj časa ostal v Italiji, da bo uredil nekaj misij v Santo Domingo in v Indijo. Potem se bo vrnil med svoje dobre prijatelje v Buenos Aires, kar je njegova vroča želja. V cerkvi za Italijane ga bosta nadomestila don Costamagna, dober glasbenik in učinkovit govornik, in don Milanesio, ki se bo posvetil skrbi za ogroženo mladino. Nekaj drugih duhovnikov in dva katehista bomo poslali v Bocco v pomoč don Bodrattu. Odhod je določen za 14. november.

Zdaj pa sprejmite mojo ponižno, a iskreno zahvalo; bodite tako dobri, da jo razširite na vse vaše sobrate; vsem naj bo naklonjeno srečno življenje, njihovi zanamci pa naj vidijo sadove njihove ljubezni, medtem ko bo Bog vsem pripravil res zaslužno pla-

čilo v nebesih. Na koncu se priporočam ljubezni vaših svetih molitev in se z največjo hvaležnostjo izrekam za prijatelja najdražjega vašega gospostva.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. september 1877

P. S.: Grof Cays, ustanovitelj naših konferenc in predsednik visokega sveta v Turinu, je postal salezijanec in čez mesece bo, če Bog tako hoče, duhovnik.

5. GOSPODU HENRIKU FYNNU

Po razpustitvi lastniške družbe v Villi Colón, kakor smo povedali v prejšnjem zvezku, je glavni član Henrik Fynn ohranil cerkev Santa Rosa in poslopje zavoda. Premožni gospod se je sporazumel z apostolskim vikarjem in prepustil vso to posest don Bosku, ki mu je lahko upravičeno pripisoval glavno zaslugo za ustanovitev te salezijanske ustanove.

Velezaslužni gospod D. Enrique Fynn!

Pravično je, da tukaj v Evropi eden vaših obdarovancev dviga roke kvišku in kliče Božji blagoslov na vas, naš velezaslužni dobrotnik. Z občudovanjem beremo o darovih, ki so jih prejeli San Clemente, San Pudente, Santa Prassede in mnogi drugi z namenom, da bi podprli Cerkev in ustanovili zavode v korist Cerkvi in državi. Nadvse se veselim, ko vidim, da so se taka velikodušna dejanja obnovila v kolegiju Pija. Prepričan sem, da bo to dejanje vaše velikodušnosti pomagalo pri verski in moralni vzgoji dečkov, ki bodo, potem ko bodo vstopili v družbo, pravi zgledi lepega življenja. Vi ste že lahko zadovoljni, ker je vse to zapisano v knjigi življenja v nebesih, medtem ko so salezijanci srečni, da lahko zapišejo vaše ime v zgodovino svoje družbe. Dokler bo obstajala ta družba, se bodo opravljale molitve za vas in za vašega dragega sinčka in prišel bo čas, ko boste vi že večno počivali, salezijanci pa bodo nadaljevali svoje molitve za vaše večno zveličanje. Prosim vas, da bi izročili te moje želje in izraze hvaležnosti gospodu Lezici, gospodu Lanùsu,¹⁷ vašima tovarišema v dobrodelnosti v korist naše začetne ustanove.

Don Cagliero bo pred vrnitvijo v Montevideo moral iti odpret nov misijon. Prihodnjega novembra pa bo odšlo šest sester in osem salezijancev v Montevideo, da bodo dopolnili osebje kolegija Pija.

Naj vam tukaj povem, da sem bil pred nekaj meseci v Rimu in sem prosil svetega očeta, da bi dovolil poimenovati kolegij v Villa Colón po njem. Z veseljem je sprejel zamisel in blagoslovil namen. Ker pa je njegova svetost poznala veličastnost poslopja, me je vprašala, kako bom mogel to kupiti.

Ko je potem zvedel, da je to dar vaše uglednosti, se je zanimal za vašo družino in mi naročil, naj vam sporočim njegov naslednji posebni blagoslov: »Bog naj blagoslovi te velikodušne darovalce, povrne naj jim stotero v tem življenju in jim da večno plačilo v drugem. Naj stori, da bo krščanska ljubezen očeta prešla na njegovega sinčka Enriqua, da bo tako postal bogat pravega bogastva, ki je sveti Božji strah.«

¹⁷ Gospoda Ambrož Placido in Anacarsio Lanùs sta bila sodelavca gospoda Flynnna.

Isti don Cagliero mi je povedal, da vam je bilo všeč, da ste svojega sina zaupali kolegi-ju in da še nadaljujete podpiranje ustanove, ki ste jo začeli. Gojim trdno prepričanje, da bo Bog v povračilo za toliko dobroto podelil temu vašemu sinu milost, da bo rasel zdrav in v vsaki kreposti in bo nekoč mogel z vami uživati večno srečo blaženih.

Milost našega G. J. K. naj bo vedno z vami. Bodite tako dobri in molite tudi za vašega ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. september 1877

6. PREDSEDNIKU, SVETOVALCEM IN BRATOM NADBRATOVŠČINE N. L. G. USMILJENJA

V pismu 12. avgusta, ki so ga podpisali predsednik Bratovščine *Mater Misericordiae* gospod Romolo Finocchio in člani sveta, je izrečeno splošno žalovanje zaradi nenadnega odhoda don Cagliera. »Njegov odhod nas je vse zelo razžalostil, pa ne samo to bratovščino, temveč vse sinove skupnosti, ki so ga slišali pridigati v njihovem jeziku takoj prvi mesec po svojem prihodu. Bil je neutru-den v svoji službi in je točno izpolnjeval načrt, ki si ga je zadal, ko je prišel med nas. Njegovi naporji niso bili zaman, kajti ta italijanska cerkev še ni bila nikdar tako obiskana kakor od časa, ko je on skupaj s svojimi tovariši prevzel vodstvo in so kot sinovi pokorščine vsi izpolnjevali svojo dolžnost. Zato se vam iz vsega srca zahvaljujemo, da ste nam dali spoznati velečastitega očeta Cagliera, čigar navzočnost bi imela za to cerkev izreden časni in večni pomen. Naša želja bi bila, da bi se čim prej vrnil in nadaljeval tako dobro začeto delo. Bili bi vam zelo hvaležni za to. Od vas je odvisno, ali boste hoteli ali ne, zato vas prosimo, da ne bi razočarali našega pričakovanja. Tukaj bi lahko naredil veliko dobrega, ker pozna razmere in ljudje poznajo njega, ga zelo cenijo in med sobraty je čutiti žalost in potrnost, ker ga ni tukaj, kakor če bi se jim pripetila velika nesreča. To se tudi razume, saj jim je smrt pred kratkim iztrgala velečastilega očeta Baccina, za katerim vsi žalujejo, in sedaj so izgubili še don Cagliera, ki ga imajo vsi tako zelo radi. In imajo prav. Če bi vi vse to videli z lastnimi očmi, gotovo ne bi pomišljali, da bi ga poslali sem nazaj.«

Milost N. G. J. K. naj bo vedno z vami. Amen.

Vaše pismo, dragi sobratje in predragi sinovi, mi je prineslo veliko veselja.

Jasno se vidi, da imate dobro srce, da je vse, kar so mi o vas pisali salezijanci in mi sedaj pripoveduje don Cagliero, zelo malo od tega, kar v resnici je. Sprejem, ki ste ga pripravili don Caglieru in njegovim sobratom, je dejstvo, ki bo ostalo neizbrisno v naših srcih in bo del zgodovine salezijanske družbe. Da, dragi moji sobratje, zgodovina bo pripovedovala Panamcem, da je proti koncu leta 1875 skromna skupinica misijonarjev s praznimi in samo dela sposobnimi rokami, priganjana od edine želje, da bi delala dobro, zapustila Evropo in odpotovala v republiko Argentino. Tam je naletela na prijatelje, velikodušne kristjane, sobrate bratovščine Misericordia. Ti so jih sprejeli z zgledno dobroto, jim ponudili streho nad glavo, cerkev in kruh, jim dali vse za

izpolnjevanje svete duhovniške službe in jim omogočili, da so jih ljudje spoznali, jim dali priložnost, da so odprli domove za najbolj revne ljudske sloje, ogrožene mladostnike, ki bi, če jim nihče ne bi pomagal, postali bič za družbo in pripravniki za ječe. To dobro dolgujemo vam, velikodušni sobratje. Bodite ponosni pred Bogom in pred ljudmi. V tem trenutku se don Cagliero ne more vrniti k vam, čeprav si to iz vsega srca želi. On je predvideni mož, ki naj bi šel ustanovit misijon na otok Ceylon in potem v Santo Domingo. Potem se bo, če bo tako hotel Bog, rad vrnil k vam, ki ste njegovi prvi prijatelji v Ameriki.

Medtem pa bo 14. novembra prišla druga odprava 24 salezijancev, ki bodo priskočili na pomoč tistim, ki že delujejo v zavodih in hišah, in nadomestili dragega don Baccina, ki ga je Bog poklical, da prejme plačilo za svoje napore in težave. Namesto don Cagliera boste dobili druge delovne moči, med drugimi don Jakoba Costamagno, ki je dobro znan po svoji glasbeni dejavnosti, petju in pridiganju. Tam bo tudi don Milanese, ki se med nami z oratoriji trudi za zapuščeno mladino.

Šli bodo, da bodo do zadnjega diha svojega življenja delali v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš. In vi, dragi sobratje, nadaljujte vašo podporo in naklonjenost. Potrpite z njihovimi napakami, dajajte jim dobre nasvete in podporo, in ko jim boste dajali kruh, mislite, da ga dajete ponižnemu piscu, ki ga vi imenujete oče in se mu podpisujete za vdane sinove.«

Izraze spoštovanja in hvaležnosti, ki sem jih izrekel vam, prosim, prenesite vašim tovarišem in vsem tistim, ki na kakršenkoli način storijo kaj dobrega salezijancem. Pogum torej, dragi sinovi, še naprej ljubite vero v njenih služabnikih, še naprej živite to vašo sveto katoliško vero, ki nas more osrečiti na tem svetu in nas edina more osrečiti v večnosti.

Če mi hočete zares narediti veselje, mi še pišite in molite zame, ki se v globokem spoštovanju in resnični hvaležnosti imenujem v Gospodu najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. september 1877

7. PREDSEDNIKU PROPAGANDA FIDE

Z istim datumom kot v prejšnjih štirih pismih se je Božji služabnik obrnil še drugič na Splošno predsedstvo Propaganda fide s prošnjo, da bi dobil kako podporo za svoje misijone.

Veleugledni gospod predsednik!

Goreča želja, da bi pospeševal delo misijonov v Južni Ameriki, me sili, da se s ponižno prošnjo obračam na Propagando fide, katere zaslužni predsednik ste vi. V razdobju treh let je bilo odprtih pet cerkva za Božjo službo, en kolegij v bližini glavnega mesta Urugvaja, zavod v San Nicolásu de los Arroyos in sirotišnica za otroke v Buenos Airesu.

Cerkve so dobro obiskane, zavodi dobesedno nabito polni gojencev.

Moralnost zelo gojimo in že se kažejo prvi poklici. V ta namen smo ustanovili noviciat ali bolje rečeno semenišče za študij filozofije in teologije ter jezikov, da bi se tako

pripravili za pohod med divjake. Ne da bi šteli domačine,¹⁸ je na delu že 34 misijonarjev na kratki razdalji med Pampami in Patagonijo. V misijonu v Villi Libertad in bližnjih krajih je bilo med divjaki že marsikaj doseženo. Sedaj gre za to, da bi odprli misijon pri Riu Santa Cruz, ki leži na 50. južnem vzporedniku, kjer je več patagonskih plemen, in drugega v Carhuè na meji z Buenos Airesom, kjer živijo še druga pampska plemena. V ta namen je potrebnih vsaj 40 misijonarjev, ki jih imam že pripravljene. Toda za vzdrževanje že začelih misijonov in za odpiranje novih domov so potrebna sredstva, ki jih taka uboga družba, kot je naša, in to šele na začetku svojega delovanja, sama ne more dati.

Zato v soglasju z nadškofom v Buenos Airesu ponovno prihajam k vam s prošnjo, da bi te misijone sprejeli pod svoje dobrohotno varstvo in nam priskočili na pomoč vsaj z opremo in potnimi stroški za misijonarje, od katerih naj bi jih 24 odpotovalo 14. prihodnjega novembra, za njimi pa še nekaj drugih.

Mnogi hvalijo veliko radodarnost vaše ekscelence in jaz se vam priporočam, kolikor morem, da bi premagali težave, s katerimi se srečujemo, in mi tako pomagali.

Zagotavljam vam, da bom, kakor sem to delal že v preteklosti, z besedo in tiskom pospeševal vaše čudovito delo, ki ga tako strokovno opravljate.

Z največjim spoštovanjem imam čast, da se smem imenovati vaše velespoštovane uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. september 1877

P. S.: Gospod kanonik Ortalda, ravnatelj Propaganda fide [Urada za širjenje vere], je pripravljen, da mi izroči podporo, ki bi jo vi imeli za primerno.

S tem osebnim pripisom je blaženi poslal podrobno poročilo, ki naj bi ga predložili Svetu. Odgovor je prišel takoj. Bil je zelo ljubezniv, vendar negativen z običajno utemeljitvijo: Sveti sedež še ni kanonično ustanovil misijona.¹⁹

¹⁸ Se pravi nekateri Argentinci ali živeči v Argentini, ki so delali s salezijanci ali so se pripravljali, da bi vstopili v družbo.

¹⁹ Dodatek, št. 20 (A, B).

7. POGLAVJE

NOVA HIŠA ZA HČERE MARIJE POMOČNICE

KO JE BLAŽENI DON BOSKO prvič pokazal zanimanje za stavbe, v katere je pozneje prenesel materno hišo hčera Marije Pomočnice, ni mislil na sestre. Preden bomo stvar razložili, naj podamo nekaj zgodovinskih izhodišč.

Nedaleč od stavbe, kjer se začenja področje Nizze, stojita cerkev in samostan, katerih začetki se izgublajo v temini časov. Cerkev, ki je bila sezidana najprej, je posvečena Mariji Materi milosti in je kmalu postala priljubljeno svetišče. O samostanu se ve samo to, da so v njem najprej bivali manjši bratje stroge observance, za njimi pa manjši informirani bratje, kakor so se imenovale pred reformami družine frančiškanskega reda, ki jih je uvedel Leon XIII., in da so ga po končani francoski okupaciji prevzeli manjši bratje kapucini. Ti dobri redovniki, ki so do 1855 mirno živeli, blagrovani od tamkajšnjega ljudstva, so morali zaradi piemontskega razlastitvenega zakona z dne 29. maja 1855, ki je odpravil redovnike, zapustiti samostan, ki je nato prešel v roke države. Ko so stavbo izpraznili in zaprli svetišče, je za 24 tisoč lir vse kupila občinska uprava v Nizzi; vsota, ki v primerjavi z vrednostjo posesti ni bila velika. Toda bil je stran vržen denar, ker niso mogli doseči uspehov, ki so jih pričakovali.

Zadevo so vlekli naprej vse do leta 1869, ko je občinska uprava sklenila, da se znebi neprijetnega bremena. Stopili so v stik z združenjem profesorjev, ki naj bi prišli tja in odprli zasebni zavod-konvikt in vselili gimnazijo. Zdelo se je, da je bilo že vse dogovorjeno in sklenjeno, toda zamujalo je uradno dovoljenje, čas se je iztekel in vse se je končalo brez uspeha.

Dne 3. marca 1870 se je župan gospod Filip Fabiani na ne vemo katerem vlaku srečal z don Boskom in začel govoriti o zadevi v upanju, da bi on odprl svoj zavod. Mogoče mu je don Bosko povedal kaj spodbudnega, ker je župan, opirajoč se na ta pogovor, 29. aprila takole pisal blaženemu: »Ko razmišljam, kolikšna moč je v vas, velečastiti gospod, in mislim, kako bi temu zapuščenemu kraju priskrbel koristen pouk, kot je gimnazija, ki odpira tudi pot k duhov-

ništvu, katerega število se vedno bolj manjša, si upam prositi vašo velečastito uglednost, da bi se zanimali za zadevo in mi v čim krajšem času dali predlog v zgoraj omenjenem smislu.«

Občina pa po izjavi predstavnika ni bila v stanju, da bi »dala denar« za preureditev prostorov, bila bi pa pripravljena za majhen denar odstopiti poslopje, če bi se don Bosko obvezal, da bo ustanovil zasebni zavod-konvikt z gimnazijo. Ne poznamo odgovora, vendar lahko trdimo, da Božji služabnik ni mogel v kratkem času prevzeti take obveznosti. Naj samo povemo, da je bilo leta 1870 komaj sedemindvajset sobratov duhovnikov, klerikov in pomočnikov z večnimi zaobljubami, ki so delali v turinskem oratoriju, v Mirabellu in Cherascu. Poleg tega je moral jeseni odpreti še velik zavod v Alassiu. Vsekakor pa je bilo koristno, da so pritegnili pozornost na te sedaj posvetne, nekoč pa sakralne stavbe.

Toda onečaščenje svetega prostora je doseglo razsežnosti, ki bi si jih le redkokdo lahko predstavljal. Občinska uprava ni videla drugega izhoda, kot da je vse prepustila Družbi ljubezni za povračilo dolga, ki ga že dolgo niso mogli poravnati, vendar s pogojem, da bi v dveh letih uredili bolnišnico, bodisi v tej stavbi ali kje v bližini. Ko je Družba ljubezni privolila v ponudbo, pa se je oglašila Enološka družba iz Savigliana. Dali so ji prednost in predelava se je takoj začela: saviljanska družba je cerkev spremenila v veliko klet. To spreminjanje prostora, ki je bil stoletja namenjen za Božjo službo in molitev, je prebivalce zelo razžalostila, zlasti zaradi načina, kako so to izvedli: v stranske kapelice in oltarje so postavili ogromne sode in jih – kot višek brezboštva – poimenovali po velikih menihih, kakor je to navada pri redovnikih. Tako daleč je zašla hudobija odpadlega fratra in njegovih tovarišev v enološki družbi. Toda če so menili, da bodo s tako bogokletnimi odredbami koristili svojim poslom, so se krepko zmotili in so napačno zastavili svoje račune. Po petih letih so morali prodati vino, sode in vso opremo. Končno so proti koncu leta 1876 dali naprodaj še poslopje, pritikline in vinograde, ki so jih zasadili v okolici.

Večina prebivalcev Nizze, ki so se od malega od svojih staršev naučili hoditi k temu Marijinemu svetišču, je v strahu pričakovala, kako se bo zadeva končala. Nihče se ni pojavil. Zaradi razpoloženja tistega časa bi bilo nesmiselno upati, da bi ta stara poslopja lahko še kdaj služila nekdanjemu namenu, vendar so želeli, da bi jih lahko uporabili za splošno korist in dobrodelne namene. Tedaj je nekega pomladnega dne 1877 nepričakovano prišel don Bosko, da bi si ogledal tiste stare zidove. Grofje Balbo, ki so imeli v bližini Nizze kmetije in letovišča, in nekaj uglednih družin Nizze so se trudili, da bi ga pripravili, da bi prišel na obisk. Storili so vse mogoče, da bi popravili tako bogoskrunstvo. Blaženi, ki je iskal novo zatočišče za sestre iz Morneseja, je kaj hitro postal pozoren na zgodovinsko zapuščino očetov kapucinov. Ugotovil je, da je trdnost poslopja edino, kar je ostalo neprizadeto, in da bi stavba, čeprav za veliko denarja, lahko bila

spremenjena v vzgojni zavod. Ugodna lega, zdrav zrak, bližina mesta, ustrezne prometne zveze z bližnjimi in oddaljenejšimi kraji so ustrezali potrebam tako različne in številne skupnosti. Ko pa je vstopil v cerkev, je vzdihnil ves zgrožen »za božjo voljo!« in stopil nazaj. Pred njim je bila razdejana jama razbojnikov. Vsi oltarji so bili razbiti, tlak uničen, stene črne od dima, oboki preraščeni z gnilobo, ki je nastala zaradi vlažnega izparevanja. Gnus razdejanja se je polastil svetega kraja. Samo ena stvar je ostajala: trdnost poslopja. Da, brez odlašanja je bilo treba vrniti bogoslužju ta prostor in samostan ponovno narediti za kraj molitve. Za don Boska je bilo odločiti in odločeno izvesti eno in isto. Od tega trenutka dalje ni imel pred očmi drugega kot čim prej pognati v tek in dokončati to nalogo.

Najpomembnejši stvari sta bili pogodba z Enološkim združenjem in dovoljenje iz Rima. Prva je bila nujnega, druga pa pragmatičnega značaja. Kupoprodajna pogodba za trideset tisoč lir je bila podpisana 30. aprila.¹ Druge formalnosti so uredili naslednje dni. Tako je blaženi lahko pisal v Valenzo gospe Frančiški Pastore, salezijanski sotrudnici: »Nakup smo dokončno sklenili včeraj.« Božji služabnik se je tega veselil. V odstavkih, ki uvajajo omenjeni navedek in obravnavajo sprejem nekega fanta v oratorij, pravi: »Veliko pomembnejše pa je to, o čemer bi vas rad obvestil. Dom v Morneseju, ki ima veliko ugodnosti, je nedostopen za obiske. Zato smo kupili neko hišo v Nizzi Monferrato, kamor boste vi lahko po želji z veliko lahkoto zahajali. Nekdanji samostan in svetišče matere Božje Marije so spremenili v grozljivo skladišče alkohola. Tam, kjer so nekoč prepevali hvalo Mariji, so se slišali ogabni spevi Bakhu in se razlegale najhujše kletvice itn. Po dolgih in težkih pogajanjih je sedaj hiša naša.« Za notarsko potrdilo se don Bosku ni mudilo. Nikakor ni hotel, da bi mu upniki nastavili nož na grlo, čeprav ni hotel zavlačevati plačila. Grofici Corsi je 2. maja takole pisal: »Pogodba za nakup samostana in cerkve je podpisana. Po obilnem besedičenju smo se dogovorili za 30 tisoč frankov, kolikor so ponujali tudi drugi. Vzel sem si tri mesece časa za pogodbo pred notarjem in v tem času moramo zbrati potreben denar. Če bi bilo mogoče, bi bilo najbolje, če bi takoj plačali. Storite, kar morete, in pogovorite se še z drugimi. To je prava čast za Nizzo in za našo vero, da je cerkev, ki so jo spremenili v vinsko klet in beznico, vrnjena bogoslužju. Upam, da vas bom lahko kmalu obiskal in se bova natančneje pogovorila.«

Kako je »spretno« ravnal v tovrstnih zadevah, nam kažejo tri pisma, ki jih je poslal kanoniku Edvardu Martiniju v Alassio. Ta je kot mlad duhovnik odšel v Ameriko in petnajst let deloval v župnijski pastoralu v Azulu, nedaleč od Buenos Airesa. Ko se je z dobršnim imetjem vrnil domov, si je lahko privoščil udobnosti in se mu ni bilo treba bati starosti. V svojem zadnjem srečanju z don Boskom

¹ Dodatek, št. 21.

ga je blaženi vprašal, kaj dela. »Počivam,« se je glasil odgovor. »Kako?« ga je povprašal don Bosko. »Duhovniki počivajo v nebesih.« Te preproste besede so kanonika zadele v srce. Od takrat je vzljubil Božjega služabnika, ki se je trudil, da bi mu pomagal sveto skleniti zemeljske dni. Prostodušnost, s katero mu don Bosko piše in ga vabi, da bi pomagal pri nakupu hiše v Nizzi, kaže, da je kanonik, ne da bi čakal do zadnje ure, skušal še za življenja narediti čim več dobrega.

»Poletna hiša«, o kateri govori don Bosko v prvem pismu, je vila, ki je pozneje postala last zavoda v Alassiu in od koder je poletel v nebesa knez Czar-toryski [izg. čartoriski]. Kakšen je bil tisti »zares krščanski pust«, ki sta ga tam skupaj obhajala, ni mogoče točno vedeti. Mogoče je bil 29. februarja 1876, ko se je blaženi vrnil v Nizzo Marittimo in obiskal nekaj hiš v Liguriji. O zadevi Nizza Monferrata je don Bosko z njim razpravljal s posredovanjem don Cerrutija. Iz drugega pisma razberemo, da so bili člani Enološkega združenja tudi protestanti. Toda pripis »in slabše« se zagotovo nanaša na nesrečnega fratra, ki je zapustil samostan.

Predragi gospod kanonik!

Kočijica je narejena, sedaj moramo misliti na kolesa. Hišo za naše sestre smo za 30 tisoč lir kupili v prijetnem mestecu Nizza Monferrato na prijetni legi. Imamo tri mesece časa za notarsko pogodbo, če je ne bomo sklenili prej.

Sedaj je na vas, da vi storite vašo nalogo. To je lep samostan s cerkvijo, ki je stala gotovo 150 tisoč frankov, sedaj pa je spremenjena v strašno vinsko klet, ki pa jo vi v zmagoslavje naše svete vere lahko spet usposobite za Božjo službo.

Bodite tako dobri in mi pomagajte s svojo voljo in svojim finančnim položajem, če ste še sposobni narediti tisto, kar ste pokazali na zares krščanskem pustu, ko sem bil v vašem poletnem bivališču. To meni v vednost, da se bom znal pravilno ravhati.

Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki sem vedno v J. K. vaš najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Predragi gospod kanonik!

Gospod don Cerutti mi je sporočil vaše želje in jaz zelo upoštevam vaše pripombe, a bi bilo v škodo kapitalu, če bi v tem trenutku hoteli dvigniti vrednostne papirje. Zato bi jaz poskrbel, da bi vaša uglednost utrpela najmanjšo škodo. Izročil sem nekemu menjalcu vsoto obeh rent, ne da bi imenoval osebo, da je naredil izračun, ki ga prilagam. Jaz bi vam izdal zadolžnico z vsemi zagotovili, ki bi jih vi želeli, kar bi zneslo tisoč frankov.

Mogoče bi kaka trgovska banka, da bi zmanjšala izgubo, sprejela te vrednostne papirje, mi dala zaproseno vsoto, in če bi prišlo do zvišanja, nam jih prepustila v našo korist. Od lastnikov poslojpa v Nizzi ne moremo pričakovati nikakršne olajšave, ker so nekatere protestanti, drugi pa še kaj hujšega. Zato se moramo potruditi, da bomo naredili sami, in vi boste veseli, da ste pomagali pri odstranitvi bogoskrunstva, vrnitvi cerkve bogoslužju in ustanovitvi vzgojnega zavoda, kjer bodo prosili nebeški blagoslov za vas in vaše sorodnike.

Ne pozabite na drugi del mojega zadnjega pisma.

Pisal sem don Ceruttiju, ki me v vsem zastopa.

Bog naj vas blagoslovi. Molite tudi zame, ki vam bom v vsem, kar morem v J. K., vedno na voljo.

Najvdanejši prijatelj DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Dne 15. tekočega meseca se začenja devetdnevnic v čast Mariji Pomočnici. Ali boste prišli, da z nami prebijete kak dan ali praznik dne 24. maja?

Predragi gospod kanonik!

Najina pisma so se križala in jaz sprejemam, kar vi predlagate. Glede menice bi pripomnil, da do sedaj obstaja samo v upanju in obljubi. Obvezujem se, da bom poravnal dobiček, ki bi prišel od kakega plačila.

Sicer pa, če je v tem pogledu kaka težava, lahko zadevo razčisti don Cerutti, ki ima vsa pooblastila.

Naredimo torej tako: vi boste prišli na praznik Marije Pomočnice in ob zvokih godbe na pihala bomo izpeljali nakup novega poslopja in to bo spomin na presveto Devico leta 1877.

Zelo se priporočam dobroti vaših molitev in v misli na radost ob ponovnem snidenju imam čast, da vas pozdravim v J. K.

Najvdanejši prijatelj DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. maja 1877

Kanonik je izročil don Ceruttiju 25 tisoč lir v vrednostnih papirjih Posojilnice v Genovi in ta jih je takoj prinesel don Bosku. Za to velikodušno dejanje se je odločil, ko je zvedel, da tudi hčere Marije Pomočnice pomagajo v misijonih v Ameriki. Ob smrti leta 1884 je želel, da bi njegovo imetje šlo v korist misijonov Ameriki, kjer je on zaslužil svoje imetje, in postavil don Boska za edinega dediča.

Istočasno so pri Sveti kongregaciji za škofe in redovnike tekli postopki za pridobitev potrebnih pooblastil. Don Bosko je predložil svetemu očetu točno poročilo o vsem, kar se je dogajalo s samostanom kapucinov. Dne 14. septembra je Sveta kongregacija na osnovi priporočila krajevnega škofa in po privolitvi Generalne prokurature kapucinov izdala odlok, s katerim je pooblastila monsinjorja škofa, da podeli don Bosku zaželeno pooblastilo z njegovo predhodno izjavo, da bi ob morebitni vrnitvi prejšnjih lastnikov vrnil kapucinskemu redu samostan in cerkev, seveda s pogojem, da bi povrnili stroške, ki jih je imel. To izjavo je bilo treba shraniti v škofijskem arhivu v Acquiju, kar je don Bosko seveda tudi storil.

Tudi v tem je blaženi pokazal izredno pozornost. Čeprav je imel veliko razlogov, da je z gotovostjo računal na odobritev iz Rima, se ni oziral na pritiske zainteresiranih, temveč je izjavil, da notarske pogodbe ne bo podpisal, dokler ne bo imel v roki odloka Svete kongregacije. V tem smislu je odgovoril gospe

Lansetti, ki je zastopala svojega moža gospoda Štefana Lansettija, glavnega delničarja Enološke družbe.

Velespoštovana gospa!

Vaša uglednost ima prav, da želi čim prej urediti pogodbo o hiši v Nizzi Monferrato, in jaz ne vem, kaj naj vam odgovorim. Pričakujem od dne do dne dovoljenje, ki mi je za to potrebno. Vprašali smo že škofa v Acqui, ki je takoj soglašal. Danes bom ponovno pisal Kongregaciji za škofo in redovnike, in če imate mogoče koga, ki bi se tam lahko zavzel, ga, prosim, pošljite. V veliko zadovoljstvo mi bo. Na vsak način se bomo ob koncu tega meseca sestali, pogovorili in videli, kako je mogoče urediti zadeve vesti.

Imejte me za vaše uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. 8. 1877

Toda tu gre še za kaj več. Don Bosko je zagotovo vedel, da je odlok v Rimu že pripravljen, vendar ga ne odpošljejo zaradi vzrokov, ki z zadevo nimajo nič opraviti. Vendar je dal jasno vedeti, da ne bo storil ničesar, dokler ne bo imel potrdila. Zato je v ponovnem pisanju gospe takole odgovoril:

Veleugledna gospa!

Vaše pismo me opozarja, naj izpolnim obveznosti, ki sem jih prevzel za poslopje v Nizzi Monferrato. Ni nobene druge ovire kot dovoljenje za notarsko pogodbo. Pisal sem v Rim Kongregaciji za škofo in redovnike in mi je bilo odgovorjeno, da bom zaželeno dovoljenje prejel v najkrajšem času, dovoljenja pa ni in ni. Ponovno sem pisal. Storimo, kar se da storiti. Vinarsko združenje naj obere grozdje in pospravi druge pridelke. Ko bom prejel potrebno dovoljenje, vam bom takoj sporočil in tedaj se bomo o vsem dokončno dogovorili. Želim, da Vinarsko združenje ne bi imelo nikakršne škode, kakor mi je znano, tudi vaša uglednost in vaši družbeniki ne želijo meni nič slabega.

Če imate kake pripombe, jih, prosim, takoj povejte. Rade volje jih bom upošteval in upam, da se bomo o vsem dogovorili.

Prosim vas, da sprejmete izraze spoštovanja od vašega ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Lanzo, Zavod, 8. september 1877

Končno je toliko zaželeno listina le prišla.² O vsem je obvestil grofico Corsi v pismu, v katerem ji sporoča prihod nekega salezijanca, ki je potreboval počitek, namesto nekega drugega, ki je prebil pri njej nekaj časa.

Moja draga mati!

Pošiljam vam don Bussija, prefekta v Sampierdareni, ki naj nadomesti don Bertella, ki mora iti v Lanzo, kjer si bo oddahnil. Ta don Bussi je utrujen od dela in potrebuje

² Dodatek, št. 22 (A–D).

nekaj dni temeljitega počitka, zato ga priporočam vaši materinski skrbi in izredni naklonjenosti grofa Cesara, da s svojo dobroto prežene njegovo boječnost, ga prisili na daljše sprehode in razvedri s svojimi prijetnimi pripovedmi.

Z današnjo pošto sem prejel dovoljenje za nakup kapucinske cerkve in samostana. Kot poseben pogoj postavljam, da bom rade volje ustregel, če bodo kapucini želeli ponovno prevzeti vodstvo cerkve in samostana.

Sedaj iščemo denar. Povejte mi, komu naj pišem. Prosim vas, vzbudite vi dobrodelnost duhovnikov in prebivalcev Nizze. Saj je njim v čast, da se bo vrnilo bogoslužju tako strašno onečaščeno Božje svetišče. Don Bisio naj za zdaj opusti vse drugo in se posveti izključno zbiranju denarja. Imam že sedem tisoč frankov, potrebujemo pa jih trideset tisoč. Teh triindvajset tisoč, ki še manjkajo, bo treba na kak način najti, sicer se bomo osramotili.

Tudi grofica babica mora prispevati kako žrtev v čast matere Božje Marije.

Don Francesia, don Rua in približno dvesto drugih vaših sinov vas pozdravlja in vam zagotavlja svoje molitve; vsi se vam priporočajo v molitev.

Bog naj blagoslovi in ohrani vas in vašo družino v zdravju, svetosti in milosti, ko se v hvaležnosti izpovedujem za vaše ljubeznive uglednosti ubogega sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Lanzo, 26. september 1877

P. S.: Grof Cays je že teden dni preoblečen v klerika. Je pravi serafin Božje ljubezni. Če nam ga bo Bog ohranil, bo postal iz njega dober salezijanec. Pravi, da ni bil še nikdar tako zdrav in zadovoljen kakor sedaj, ko je prišel k meni, da živi kot frančiškan.

Pogodbo so podpisali 12. oktobra 1877 v Saviglianu v uradu notarja Ksaverija Negra. Don Boska je pred zakonom zastopal don Rua. Takoj je plačal petnajst tisoč lir. Don Bosko se je obvezal, da bo preostalih petnajst tisoč lir s šestodstotnimi letnimi obrestmi plačal v mesecu aprilu 1879.

S podpisom pogodbe je don Bosko postal lastnik malodane golih zidov, kakor če bi tesarji postavili sleme, medtem ko bi morali svojo nalogo opraviti še zidarji, kleparji, mizarji in drugi obrtniki. Potem ko je plačal vsoto za prevzem lastnine, je bilo treba misliti na toliko in toliko izdatkov, da bi cerkev zares lahko postala Božji hram in bi se prebivališče redovnic lahko spremenilo v dekliško vzgajališče in sestrski noviciat. Ko je nastopilo lepo vreme in dopustilo obnovitvena dela, so se z vsem naporom lotili naloge. V ta namen je Božji služabnik prosil za pomoč na vse strani in razposlal naslednjo okrožnico.

Velezaslužni gospod!

V bližini našega mesta Nizze Monferrato že več stoletij stoji samostan s cerkvijo z naslovom Matere Božje milosti. Vsi prebivalci Nizze se spominjajo, kako je bil ta sveti kraj bivališče menihov, ki so s svojim strogim življenjem in gorečimi molitvami klicali Božji blagoslov na krščansko ljudstvo. Javni pobožnosti odprta cerkev in redno opravljanje bogoslužja sta bila zatočišče pobožnega življenja, kjer so mnogi našli tolažbo v težavah življenja in nekateri celo vrnitev na pravo pot. Ko pa so zaradi političnih

razlogov razgnali menihe, so cerkev skupaj s samostanom prodali za posvetne namene in jo spremenili v vinsko klet.

Onečaščenje tega svetega prostora je v mnogih prebivalcih Nizze vzbudilo obžalovanje in vsi so zahtevali zadoščenje za tolikšno opustošenje. Tedaj me je opogumila verska vnema prebivalcev in po nasvetu modrih cerkvenih predstojnikov, v soglasju s krajevnim škofom in s privolitvijo nekdanjih redovnikov in Svetega sedeža, sem se odločil za odkup samostana in cerkve. Sedaj tam opravljamo obnovitvena dela, da bo vse čim prej na razpolago za bogoslužne namene. Cerkev bodo oskrbovali duhovniki, tako da bodo verniki lahko opravljali svoje pobožne vaje, nekdanji samostan pa bo spremenjen v vzgojno hišo, ki bo po eni strani ponos Nizze, po drugi pa učinkovita pomoč staršem pri vzgoji otrok v znanju in pobožnosti. Vendar pa vse skupaj stane ogromno denarja in že sam nakup, ki je plačan samo polovično je znesel 32 tisoč frankov. Za obnovo, nakup pohištva in za vse drugo pa nimamo na voljo niti beliča. Vsem je znano, da bi se ubogi prosilec ne lotil nakupa, če ne bi popolnoma zaupal v Božjo previdnost in velikodušnost tistih, ki sta jim pri srcu korist svete vere in napredek človeške družbe.

Poleg denarja hvaležno sprejemamo gradbeni material, opremo, perilo, les za obdelavo in kurjavo in vse drugo, kar bi lahko bilo v korist zgoraj navedenemu namenu. Medtem ko hvaležno sprejemamo večje darove, se veselimo tudi majhnih, kajti Gospod bo upošteval tako skromen dar uboge vdove kakor obilen dar bogatina.

Za sprejem darov smo v Nizzi ustanovili dobrodelni odbor, ki ga sestavljajo gospod don Bisio, vikar pri San Giovanniju, geometer gospod Alojzij Terzani in gospod Berta. V Turinu sprejema darove podpisani.

V krajih škofije D'Acqui se toplo priporočamo velečastitim gospodom župnikom, ki jih prosimo, da bi vernike spodbujali k pomoči in darove pošiljali zgoraj imenovanemu don Bisiu na način, ki bi se jim zdel najustreznejši.

Veselo vam sporočam, da je novi papež Leon XIII. dne 23. februarja podelil apostolski blagoslov vsem velikodušnim darovalcem.

Vsem velikodušnim darovalcem obljubljam svoje srčne molitve, svete maše in vse pobožne vaje, ki se bodo vsak dan opravljale v cerkvi in samostanu, da bi tako izprosili nebeški blagoslov vsem dobrotnikom.

V globoki hvaležnosti imam čast, da se morem imenovati vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, marec 1878

Čeprav so dela hitro in uspešno napredovala, je vendar bilo treba poleg denarja še dovolj časa. Avgust se je nagibal h koncu in dela so bila še vedno v teku. Naslednje pismo grofu Cesarju Balbu je skušalo pomiriti sveto zaskrbljenost grofice Corsi, njegove tašče.

Predragi gospod grof!

Če bi vaša cenjena uglednost lahko tako potovala kot vaše drago pismo, bi z lahkoto prepotovala cel svet. Prišlo je v Turin, potem v Mornese, od koder sem že odpotoval,

in zato ponovno v Turin, kamor sem se medtem spet vrnil. Končno se je znašlo na moji pisalni mizi, vse popisano z naslovi in opečateno s poštnimi znaki. Odgovarjam: Rade volje se bom pogovoril z mladim Simonom, in če mi bo mogoče, vas bom v nedeljo med 3. in 8. uro popoldne obiskal.

Prihodnji teden bom verjetno moral za kak dan oditi, vendar bom proti koncu tedna spet doma.

Ne moremo še točno določiti dneva, ko bomo odprli hišo v Nizzi, ker stanovanje za redovnice in ravnatelja oziroma kaplana še ni narejeno. Pravilnik za vzgajališče je v pripravi in bo kmalu na voljo.³ Kakor hitro bomo določili dan, boste vi prvi o tem obveščeni. Upam, da vas bom lahko obiskal v vašem dvorcu. Toda čas preprečuje načrte vsem poštenjakom, koliko bolj potem še ubogemu poveljniku porednežev.

Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa naj bo vedno z vami, z našo dobro mamo, z grofico Marijo, z vso družino. Bog naj vas vse blagoslovi! Molite zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. avgust 1878

P. S.: Priporočam vam don Bertella, za katerega se zdaj, ko je zunaj kletke, bojim, da nam bo kako zaigral.⁴ Pazite nanj in ga pozdravite v mojem imenu.

Don Bosko se je na vse načine trudil, da bi pripravil novo bivališče za materno hišo sester, saj je v Morneseju vladala prava stiska in zato je bilo treba čim prej oditi od tam. Na konferencah za praznik sv. Frančiška je bil govor o težavah glede potovanja in dostopa k hiši, saj je bil kraj preveč oddaljen od železniške postaje in ni bilo omnibusa za prevoz potnikov. Pozimi pa, ko so ceste postale neprehodne, je bilo treba iz nuje narediti dejanje kreposti in prenesti majhne težave. Tudi župnik v Rosignanu je povabil don Boska, da bi tja prenesel svoje bivališče. Toda kraj je bil preveč odročen in za obnovo stavbe bi morali plačati preveliko vsoto. Tudi na konferencah za praznik sv. Frančiška so govorili o tem. Tedaj je don Bosko povedal, da grofica Corsi želi v Nizzi kupiti hišo, ki bi služila temu namenu. Tako je rekla, ker še ni prišel čas, da bi javno povedal, koliko je grofica že storila za nakup hiše. Potem je don Bosko tiho nadaljeval začeto delo.

K že omenjenim razlogom za odhod iz Morneseja je bilo treba dodati še dva druga. V Morneseju se sestre niso dobro počutile. Verjetno je bil tega kriv oster zrak, ki ob preobilnem delu in nezadostni hrani ni ustrezal mladim ljudem. Poleg tega je zaradi vedno večjega števila postulantk hiša postajala pretesna. A Mornežanom odhod sester ni bil po volji. Nikakor niso mogli pozabiti, da je don Bosko namesto zavoda za dečke pripeljal dekleta. Jeza je bila utišana, nikakor pa ni ugasnila in je od časa do časa silovito izbruhnila. To se je zgodilo za pusta leta 1877, ko so pod njihovimi okni celo noč razgrajali in grobo žalili sestre.

³ Natisnjen.

⁴ Kdor pozna strogost tega moža, ve, koliko šale tiči za tem izrazom.

Celo leto v Morneseju ni prišlo na dan nič o don Boskovih načrtih ne v zavodu kakor tudi zunaj njega. Šele prve dni februarja 1878 je blaženi hotel, da bi mati Mazzarello s kako sestro prišla v Nizzo, da bi si ogledali novo bivališče in dali ustrezna navodila. Želel je, da bi bila pri ogledu navzoča tudi glavni ekonom Sala in don Bonetti. Mati si je izbrala za spremljevalko sestro Henriko Sorbone, asistentko gojenk, kakor da bi slutila, za kakšno vlogo je Božja previdnost določila mlado sestro v vodstvu generalne hiše. Don Bosko jo je določil za generalno vikarko, katere službo je potem opravljala skoraj pol stoletja in bila živa priča družinskega izročila. Z vrhovnim svetom je šla iz Nizze v Valdocco. Poklic matere Henrike ni nepomemben dogodek v življenju našega blaženega. Ko je v mladih letih izgubila mater, je prevzela skrb za svoje mlajše brate in sestre. Tedaj je nekega dne maja 1873 prišel v vas idealni salezijanski vratar, njen sovaščan Marcel Rossi. Pripovedoval je čudovite stvari o don Bosku, zlasti še o njegovi svetosti. Pobožno dekle ga je poslušalo z naraščajočim zanimanjem in samo pri sebi zavidalo položaj zgovornemu pripovedovalcu: »Kakšna sreča srečati se z živim svetnikom!« Nazadnje ji je Rossi dejal: »Don Bosko bo v kratkem v Borgu San Martino. Pridi tja in jaz ti ga bom predstavil.« Te besede so vzbudile v njej potrebo, da bi z lastnimi očmi videla živega svetnika.

Izsilila je od očeta dovoljenje in se z dvema pomočnikovima sestrama odpravila na pot. V veselem pričakovanju, da bo videla živega svetnika, je hitrih nog prehodila štiri ure dolgo pot od Rosignana do Borga. Ko so proti sedmi uri prispele na cilj, so šle najprej v župnijsko cerkev in tam prejele sveto obhajilo, nato so se odpravile v zavod, kjer so naletale na Rossija, ki jih je veselo pozdravil. Tam so čakale z nekaj ženicami, ki so krpale perilo, dokler niso navdušeni vzkliki in vesele melodije godbe na pihala naznanili, da je prišel don Bosko. Tedaj so tri dekleta popeljali na hodnik, po katerem je moral iti don Bosko, in videle so, kako je navdušena množica preplavila dvorišče. Po dolgem čakanju je prestopil prag in šel naprej s počasnim korakom v spremstvu prijateljev in svojih sinov. Henrika ga je premerila od pet do glave. Bila je prepričana, da bo videla ne vem kaj, potem pa je zagledala pred seboj duhovnika kakor toliko drugih. Čar bi skoraj splahnel, če ji Božji služabnik ne bi dal poljubiti roke, se ustavil, jo za trenutek pogledal, dvignil kazalec proti njej in dejal: »Vi boste šli v Mornese.«

»Mornese? Kaj je Mornese?«

»To je zelo lep kraj. Boste videli. Za sedaj pojdimo k mizi in potem se bova pogovorila.«

Dekle je obstala na mestu, zamišljena. Po jedi jo je don Bosko dal poklicati, in ko jo je zagledal, je vzkliknil: »Odlično! Kako se pišete?«

»Henrika Sorbone iz Rosignana Monferrato.«

»Kako je z vašim zdravjem?«

»Dobro.«

»Koliko ste stari?«

»Osemnajst polnih let.«

»Bi se radi šolali?«

»Seveda. Moja mati je hotela, da bi postala učiteljica. Toda ona je umrla in jaz moram skrbeti za svoje brate in sestre.«

»Koliko jih imate?«

»Štiri sestre in dva brata.«

»Niste nikdar mislili na možnost, da bi postali redovnica?«

»Moja mati bi bila zelo vesela, če bi se kak njen otrok posvetil Gospodu.«

»Prav, prav. Bomo videli.«

»Toda naš župnik mi je dejal, da bo on poskrbel zame, če bom pridna in bom skrbela za brate in sestre. Ne bi se rada obetala drugam.«

»Bodite brez skrbi. Z župnikom se bom pomenil jaz.«

»In moji bratje in sestre in moj oče?«

»Seveda! Božja previdnost bo poskrbela tudi zanje. Glejte: v Morneseju je zavod hčera Marije Pomočnice. Tam se boste lahko šolali.«

»Kdo so te hčere Marije Pomočnice? So nune?«

»Daj, to so redovnice.«

»Toda meni so vseč sestre, ki so oblečene kakor na podobicah.«

To je povedala zato, ker je vedela, da so v Borgu redovnice, a je menila, da so to ženice, ki so krpale perilo. »Da, da,« ji je zagotovil don Bosko. »Sestre v Morneseju so oblečene tako, kakor pravite vi. Boste videli. Tam se boste šolali, živeli pri sestrah in boste naredili veliko dobrega.« Povedal ji je še marsikaj drugega, kar se je uresničilo pozneje, česar pa takrat ni mogla razumeti. Zatem je potegnil iz žepa zmečkan list papirja, nekaj napisal nanj in ji ga izročil, rekoč: »Prav. Za zdaj se vrnite v Rosignano, izročite ta list župniku in nato čim prej v Mornese. Toda preden boste vstopili v tisto sveto hišo, pustite pred vrati svojo voljo.« Dekle je spravilo listek in se napotilo proti vratom. Hodila je počasi in bila globoko zamišljena. Pri vratih se je obrnila, da bi pozdravila don Boska, ki ji je sledil z očetovskim pogledom in ji glasno zaklical: »Zapustimo ta izdajalski svet!« Te zadnje besede, zlasti način, kako so bile izgovorjene, so jo močno presunile. Vtis je bil, kakor da bi don Bosko videl ob njej divjo žival, ki jo je hotela raztrgati. »Ta svet mora biti zares nekaj strašnega,« je menila sama pri sebi na poti domov.

Ni bila lahka naloga prepričati župnika in pridobiti očeta. Toda boj je trajal malo časa, ker je Henrika Sorbone že 6. junija, prvi petek v mesecu, prišla v Mornese. Šolala se je, kakor ji je napovedal don Bosko, postala redovnica, naredila izpit za učiteljico in postala generalna vikarka. Ko smo pred kratkim obhajali 50. letnico njene službe, nam je mati Henrika pripovedovala toliko navedenosti, ki pa smo jih mi opustili. Samo enega ne bomo zamolčali: da je njen

oče prispeval težko žrtev, ko je na krščanski način privolil v njen poklic. Toda Bog je njemu in njegovim otrokom poplačal na veliko bogatejši način, kot bi bilo to mogoče, če bi njegova prvorojenka ostala doma. Iz tega vidimo, kako je Gospod navdihnil Božjega služabnika in blagoslovil tiste, ki so sodelovali pri uresničenju njegovih načrtov.

Vrhovna predstojnica naj bi obiskala ne le hišo, ki naj bi jo odprli, temveč vse že ustanovljene hiše. Menila je, da to ni potrebno zlasti tam, kjer je bil za ravnatelja kak salezijanec. Toda don Bosko je mislil drugače. Dal ji je vedeti, da želi, da obiše tudi te domove in se v njih ustavi za nekaj dni. Izkušnja naj bi jo prepričala, da dobro uspevajo zlasti tiste hiše, ki jih predstojnik s popotnim kovčkom pogosto obiskuje, kakor če bi bil zastopnik kake trgovske hiše. Ona, vrhovna predstojnica, naj se na lastne oči prepriča, kako živijo njene hčerke, ali kaj potrebujejo, ali delajo, kar Bog od njih pričakuje, ne da bi izgubljale čas, pa tudi ne na škodo pobožnih vaj in skrbi za lastno zdravje; ali je hišni red prilagojen splošnemu urniku in še toliko drugih stvari. Tudi ravnatelj, ki bi radi povedali svoje mnenje, dali kak nasvet, bi imeli več priložnosti za to. Pogovor prinaša vedno dobre učinke za dušo in telo. Zato naj se odpravi na pot, nese don Boskove pozdrave sestram in vsem zagotovi, da jih iz srca blagoslavlja. Mati Mazzarello se je natanko držala teh nasvetov. Ko je potem jeseni bila na drugem tečaju duhovnih vaj, je blaženemu očetu poročala o vsem, kar je pomembnega ugotovila.

Ta zvesta vdanost in globoko spoštovanje do ustanovitelja se kaže na tisoč načinov v različnih okoliščinah. Tudi pristojne osebe so menile, da je bila obleka hčera Marije Pomočnice preveč turobna in da je v tako črnino treba vnesti malo beline. V Morneseju so o tem razmišljale in tudi izdelale ustrezen vzorec. Toda mati je hotela predvsem vedeti, kaj je o stvari meni don Bosko. Zato se je po njenem naročilu sestra Katarina Daghero vdala in sprejela vlogo manekenke in se v novi opravi predstavila don Bosku. On se je ob tej novosti najprej zasmejal, jo nato nekaj časa gledal, potem malo pomolčal in končno dejal: »No, prav. Ni slabo. Preizkusite. Saj boste obleko morale ve nositi. Poskusite.« Dan, ko so v Morneseju zvedele, da naj bi hčere Marije Pomočnice prestopile meje svoje domovine in šle v Francijo in celo v Ameriko, je bil nekaj izrednega. Vendar je previdnost svetovala, da bi še počakale, kajti dobrim sestram je manjkalo še veliko znanja in izkušenj. Toda mati je dejala: »Če don Bosko pravi tako, je to znamenje, da je mati Božja Marija govorila z njim, in mati Božja Marija dobro ve, s kakšnimi hčerkami razpolaga za dela svojega sina.« V Turinu je nekaj sester, ki so bile v Cuneu na izpitu za učiteljice in niso mogle prehvaliti ljubeznivosti dominikank, pri katerih so stanovale. Mati je, potem ko je dejala »Naučimo se tudi me, da bomo tako prijazne«, dodala: »Toda nikdar ne pozabimo, da če so tako ljubeznive do nas, je to zaradi don Boska, ker smo njegove hčerke.« Ko je poročala don

Bosku o hiši v Bielli, je izrazila dvom, ali naj še ostanejo, ker sestre niso rade tam. Dobila je odgovor: »V don Boskovih domovih nihče ni k ničemur prisiljen. Če sestram tam ni ljubo, jih je treba zamenjati. Toda hiša naj se ne zapre.« Mati o tem ni več govorila. Leta 1878 je obiskala dom v Alassiu in ugotovila, da je urnik preobremenjen, sestre so morale zelo zgodaj vstajati in hoditi pozno počivat. O tem je spoštljivo in odkrito govorila s pristojnim predstojnikom. »Ali don Bosko pozna ta dnevni red? Če don Bosko to ve, prav. Če ne, ga spremenite.«

Posledica tolikšnega spoštovanja do don Boska je bila, da je ona z veliko dobroto sprejemala njegove sinove. Ko je ugotovila, da so v malo pozneje ustanovljenem *Salezijanskem vestniku*⁵ objavljeni tudi učni načrti dveh novih ženskih vzgojnih skupnosti v Nizzi Monferrato in v Chieriju, je vzkliknila: »Don Bosko in salezijanci nas imajo za člane svoje družine. Vse, kar delamo in živimo, nima uspeha brez don Boska in njegovih sinov. Gorje, gorje nam, če bi nam ošabnost stopila v glavo in bi si domišljale, da zmoremo kaj brez njih! Postale bi mladika, odrezana od trte, in nič drugega.« Isto misel je ponovila sestri Elisi Roncallo, ki se je topila od veselja, ko ji je poročala o svojem prazničnem oratoriju v Valdoccu. »Da, da,« je dejala: »vse to je razveseljivo in nadvse dragoceno. Toda zapomnimo si dobro: za Bogom dolgujemo vse don Bosku in njegovim uspešnim in svetim sinovom, ki nam jih on daje za naše vodstvo in podporo. Za božjo voljo, nikdar se ne nehajmo zahvaljevati materi Božji Mariji, ki nas ni le sprejela za svoje hčerke, temveč nas je tudi izročila svetniku, kot je don Bosko.« Nekega dne ji je ravnateljica v Turinu poročala o razgovoru z don Ruom, ki je vodil tamkajšnjo skupnost. »Gospod ravnatelj,« ga je vprašala, »ali smemo še naprej za zajtrk jesti sadje? Toliko nam ga prinašajo, da imamo v obilici.«

»Kako je rečeno v pravilih?« je vprašal don Rua.

»Da lahko jemo mleko in kavo ali sadje.«

»Ali ne pravijo ali in ne in?«

»Sadje pa gni.«

»Bolje, da gni sadje, kot da ne bi izpolnjevali pravil. In ali s sadjem, ki preostaja, ni mogoče komu pomagati ali razveseliti kake deklice?«

Ko je mati to slišala, je sklenila: »Taki so svetniki. Gorje vam v Turinu, če ne izrabite tudi za nas sreče, ki jo imate, da živite v Valdoccu.«

Materina čustva, ki jih je izražala na toliko načinov, so navdihovala tudi njene hčerke. Njen vdani odnos do don Boska skušamo ohraniti v spominu na sicer redkih in kratkih obiskih, ki jim jih je posvetil. Enega izmed takih obiskov je opravil pri sestrah v Valdoccu po svoji vrnitvi iz Rima in Francije leta 1878. Nikdar ni bil tako dolgo odsoten. Zato so se sestre obiska zelo veselile in so svoje zadovoljstvo pokazale, kakor so vedele in znale. V želji, da bi ga kmalu imele v svoji

⁵ *Bollettino Salesiano*, september 1878.

sredi, so praznično okrasile svojo skromno govorilnico. Ko je blaženi zvedel za to, je sporočil: »Ne, nikakor ne! Jaz ne hodim tja, kjer so zavesa, zavesice in zofe.« Tedaj so sestre spet pospravile vse okrasje. Ko je potem blaženi prišel na obisk, ni prav nič omenil tega pripetljaja in je takoj vprašal, ali imajo veliko deklet. Na pritrdilen odgovor je dodal: »Zares nekaj čudovitega! Mi smo ustvarjeni prav za to veliko delo. Toda pozor! Če hočemo storiti dobro dekletom, moramo biti vedno veseli. Moramo jih imeti radi in vse visoko ceniti, četudi si ena ali druga tega ne zasluži. Prihajajo tudi vsak dan, popoldne in zvečer, ko prihajajo iz tovarn?« Ko so potrdile tudi to, je menil, da je zato toliko grehov manj, toliko manj javnega pohujšanja na cestah, toliko lepih misli za večer in prihodnji dan, in to ne samo za sama dekleta, temveč tudi za njihove družine, ker dekleta po navadi rade volje pripovedujejo vse, kar je novega. Ko so ga vprašali, kako naj dajo mladini spoznati in vzljubiti Marijo Pomočnico, je Božji služabnik odvrnil: »Tako, da ji prijetno govorimo o njej, pa ne le mladini, ki nam jo pošilja Božja previdnost, temveč tudi drugim zunanjim osebam. Napišimo kako besedo o njej v pismih našim staršem in znancem, svetujmo tistim, ki potrebujejo posebne milosti, naj se obrnejo nanjo, in pripovedujemo o uslišanih prošnjah; delimo svetinjske in podobice, na katerih je ona; pogosto izgovarjajmo vzdihljaj *Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis* [Marija, pomoč kristjanov, prosi za nas]; radi prepevajmo njene pesmi na odmorih in v cerkvi, zlasti v njenem mesecu; svetujmo, da dajo pri krstu deklicam ime Avksilija; čim bolj slovesno obhajajmo njen praznik ne samo v cerkvi, temveč tudi na akademijah in procesijah; poklanjamo družinam in župnijam podobno Marije Pomočnice; dajmo različnim ustanovam njeno ime.«

Sestre, ki so delale v Valdoccu, so med devetdnevnic v čast Brezmadežni prejele od Marije Pomočnice po don Bosku posebno milost, tako da so se navdušile za svojo nebeško mater in poglobile spoštovanje do očeta svojih duš. Novinka Jožefa Quarello je svoj noviciat namesto v Morneseju opravljala v Valdoccu in tako pomagala materi Katarini Daghero v šoli. Ko je odšla v Mornese, da bi tam prebila nekaj dni, je tako težko zbolela, da je zdravnik Albertotti obupal nad njo. Dobra novinka se je vdana v Božjo voljo pripravljala na smrt, goreče pa je prosila, da bi jo popeljali k don Bosku, da bi dobila njegov blagoslov in se tako bolje pripravila na skorajšnji konec. Ne brez velikih težav so ustregli njeni prošnji. Ko je prišla v don Boskovo predsobo, ni mogla odpreti ust, da bi povedala svojo prošnjo, ko ji je Božji služabnik že dejal: »Bi radi šli v nebеса? Upam, da bom šel tudi jaz, če mi bo Božje usmiljenje naklonilo to milost. Toda vi morate še veliko narediti.« Ko je počasi, s poudarkom izgovarjal te besede, je dvignil roko in blagoslovil bolnico. Revica si je sama pri sebi mislila: »Tokrat se pa bridko moti!« Bila je prepričana, da tako govori, ker ne pozna njenega resničnega stanja. Toda zmotila se je, kajti takoj se je začela počutiti bolje in še v času devetdnevnic je lahko spet nadaljevala pouk v šoli.

Spominjajo se tudi don Boskovega obiska leta 1878 pri sestrah v Lanžu. Prehodil je vse sobane in vsaki sestri, ki jo je srečal, rekel spodbudno besedico. Obedničarki: »Zelo lepo. Vendar se morate zavedati, da morate dajati dober zgled vsem sestram, ki jih srečujete.« Kuharicam: »Marta in Marija. Ste Marte, pa morate biti tudi Marije. In jedi, ki jih pripravljate, morajo biti jedi za nebesa. Ni treba veliko. Zadosti je, da jih posvetite z dobrim namenom, z dejanji združenja z Gospodom in materjo Božjo Marijo in tako, da naredite najboljše, kar premorete.« Ravnateljici, ki ji je bilo nerodno pred tujimi ljudmi, ko so ob določenih priložnostih in zlasti ob prazničnih dneh prihajali v kuhinjo, šivalnico ali garderobo za fante, je dal vedeti, da se naj ničesar ne boji, pač pa naj raje izrabi lepo priložnost, da jim stori kaj dobrega, vsaj z lepim zgledom.

O dveh drugih obiskih smo poročali v prejšnjem poglavju.⁶ Ko je mati Mazzarello slišala poročila o takih obiskih, je vedno sklenila z besedami: »Kjerkoli naš dobri oče je ali kamorkoli gre, dela vedno dobro.«

Če so hčere Marije Pomočnice pripisovale tak pomen besedam, ki jih je don Bosko izgovarjal priložnostno in tako rekoč mimogrede, si lahko predstavljamo, kakšen vtis so naredili nanje govori pri duhovnih vajah. To se je leta 1878 zgodilo dvakrat. Prvič pri duhovnih vajah v Morneseju meseca avgusta. Velike novosti v zvezi z bodočimi selitvami so mu verjetno svetovale ta obisk, ki ga je z značilnimi besedami napovedal ravnatelju don Lemoyneu. Ta je prevzel to službo, potem ko je don Costamagna odšel v Ameriko.

Vedno ljubi moj, dragi don Lemoyne!

Zelo si želim priti k tebi, te obiskati. Če bo Bog dopustil, bom v Morneseju 16. avgusta in bom ostal pri vas cel teden. Tako bova imela zadosti časa, da se bova o vsem pogovorila in preštevala denarje, ki ste jih nabrali ti in redovnice pa tudi drugi.

Veliko srčnih pozdravov don Campiju, Mussu in vsem drugim našim duhovnim sorodnikom. Gratia D. N. J. C. sit semper vobiscum. Amen.

Najvdanejši prijatelj DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. 8. 1878

Za sklep duhovnih vaj je blaženi, potem ko je sprejel zaobljube nekaterih sester, imel tako imenovani nagovor »spominov« in je poveličeval čednost pokorščine. Vsem je ostala v spominu naslednja primerjava:

»Če mreži razparate šive, se raztrese vsa vsebina. Tako redovnica, ki nima šivov pokorščine, nima nobene kreposti in preneha biti redovnica.«

Ko so stopili iz cerkve in se je ponižno približala mati Mazzarello, ji je rekel: »Zelo bi mi ugajalo, če bi na tem hodniku visela dva napisa: Zatajevanje je beseda popolnosti in Vsaka minuta časa je zaklad. Don Bosko še ni odpotoval, ko sta oba napisa že visela na hodniku.

⁶ Zgoraj, str. 76–77.

Kratek nagovor »za spomin« je imel tudi sestram na duhovnih vajah v Turinu. Poudaril je pomen redovniške pokorščine in v ta namen uporabil primerjavo z robcem. »Kakor robec dá, da ga uporabljamo, kadarkoli hočemo in za katerokoli potrebo, in se dá prati, likati in pregibati, ne da bi kaj povedal, tako tudi mi ohranimo čednost pokorščine. Bi radi visoko prišli v svetosti in v nebesih? Želimo biti vedno veseli? Bi radi bili gotovi o naši vztrajnosti v poklicu? Bodimo pokorni. Bodimo zvesti tudi v najmanjših stvareh.«

Tega leta je don Bosko za praznik Brezmadežne podelil sestram lepo darilo: razdelil jim je besedila pravil, ki jih je v škofiji Acqui pred dvema letoma potrdil tamkajšnji škof. Pred dvema pravkar omenjenima napisoma je visel na hodniku in stopnicah napis, ki ga je dal izdelati don Costamagna: »Redovnica mora biti podoba pravil.« Ko so sedaj imele v rokah tudi knjigo pravil, jim je bilo to v veliko pomoč pri uresničevanju tega cilja. Na začetku knjižice so bili podani nekateri očetovski nasveti, ki jih v veselje bralcem tukaj podajamo.

HČERAM MARIJE POMOČNICE

Po dobroti našega nebeškega Očeta je ustanova Hčera Marije Pomočnice, katere članice ste na srečo tudi ve, doživela velik razmah. V samo nekaj letih smo lahko odprli lepo število domov v Piemontu, Liguriji, Franciji, da celo v daljni Ameriki.

Dokler je bila naša ustanova osredinjena na materno hišo v Morneseju, je nekaj izvodov z roko napisanih pravil zadostovalo, da je vsaka sestra lahko spoznala naše redovno življenje. Toda sedaj, ko so se po Božji previdnosti pomnožile hiše in so sestre tudi tam, to ni več mogoče.

Zato se mi je zdelo v večjo Božjo slavo in korist vaših duš, da smo pravila dali natisniti v izvodu, ki ga predstavljam. Pravila je odobrilo že več škofov. Imeli so jih za ustrezno sredstvo za posvetitev duše vsake hčere, ki želi biti popolna last Jezusa Kristusa in obenem posvetiti vse svoje življenje v korist bližnjemu, zlasti vzgoji ubogih deklic. Še več, to ustanovo je s posebnim odlokom pohvalil in potrdil velečastiti škof v Acquiju, v čigar škofiji je leta 1872 ustanova zaživela in še sedaj odlično deluje.

Imejte rade pravila, berite jih, razmišljajte o njih, predvsem pa se zavedajte, da ne bi nič pomagalo, če bi pravila znale tudi na pamet, pa jih ne bi izpolnjevale. Zato naj se vsaka potruži, da jih bo točno izpolnjevala, temu cilju naj služi tudi budnost predstojnice, ki bo skrbela za njihovo točno izvajanje. To pa je naloga podložnic. Če boste tako storile, boste v družbi našle mir srca, šle boste po poti, ki vodi v nebesa, in se boste posvetile.

Rade volje izrabljam priložnost, da priporočim v vaše molitve še vedno navzočo dušo velečastitega don Dominika Pestarina, prvega ravnatelja sester Marije Pomočnice, ki ga je Gospod določil, da je položil temelje te ustanove. Zaradi svoje ljubezni in gorečnosti si je zaslužil vso našo hvaležnost.

Molite tudi druga za drugo, da vas bo Gospod ohranil zveste v vašem poklicu in vas imel za vredne, da delate za njegovo večjo slavo. Molite še posebno za sestre, ki so ali bodo odšle v oddaljene kraje širiti poznanje imena Jezusa Kristusa in delovat, da bi ga ljudje vzljubili. Molite pa še zlasti za Katoliško cerkev, za njenega vidnega

poglavarja, za škofe in krajevne pastirje. Molite prav tako za salezijansko družbo, katere članice ste postale z zaobljubami, in pri tem ne pozabite name, ki vam želim vse najboljše.

Devica Pomočnica naj nas varuje in brani v življenju in smrti. S svojim mogočnim sredništvom naj nam izprosi od svojega Božjega Sina predragoceno milost, da se bomo nekoč vsi znašli blaženi pod njenim plaščem.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, praznik Brezmadežnega spočetja 1878

Rekli bi, da so ta pravila, podana v šestnajstih poglavjih, v bistvenih točkah povzeta po pravilih salezijancev, katerih vrhovni predstojnik je tudi neposreden predstojnik Družbe hčera Marije Pomočnice. Da bomo bolje razumeli duha, ki jih preveva, bomo bralcem predstavili najznačilnejše vidike, ki pravzaprav nimajo podobnega poudarka v salezijanskih konstitucijah.

V devetem poglavju so posebej predstavljene kreposti, ki naj bi si jih prisvojile novinke in jih izpolnjevale sestre z zaobljubami: »1. Potrpežljiva in goreča ljubezen ne samo do otrok, temveč tudi do mladih, neporočenih deklet. 2. Preprostost in skromnost, duh zunanega in notranjega zatajevanja, strogo izpolnjevanje uboštva. 3. Pokorščina volje in sodbe, pripravljenost brez ugovorov sprejemati opomine in navodila v službah, ki so vsaki zaupane. 4. Duh molitve, s katerim sestre opravljajo pobožne vaje, živijo v Božji navzočnosti in so popolnoma predane sladki Božji previdnosti.«

Glede zakramentov je pomembna druga točka enajstega poglavja: »Redno vsakih osem dni bodo opravljale zakrament spovedi. Pri spovedovanju svojih napak naj opustijo nepotrebne okoliščine, naj bodo kratke in naj preprosto in ponižno priznajo svoje grehe, kakor če bi se obtoževale samemu Jezusu Kristusu. Biti morajo polne zaupanja v svojega spovednika in ga morajo spoštovati, kakor to gre tistemu, ki naj bi bil od Boga postavljen za očeta, učitelja in vodnika njihovih duš. Vendar naj med seboj nikdar ne govorijo o stvareh iz spovedi in toliko manj o spovedniku.«

V uvodu k enajstemu poglavju o čednosti čistosti beremo naslednje lepe besede: »Čednost čistosti mora v visoki meri obstajati v življenju hčera Marije Pomočnice. Najprej zato, ker je naloga, da poučujejo in vodijo bližnjega na pot odrešenja podobna nalogi svetih angelov. Zato je potrebno, da živijo s čistim srcem in v angelskem stanju, kajti device so imenovane angeli na zemlji, nato pa še zato, ker njihov poklic, če ga hočejo resno živeti, zahteva popolno notranjo in zunanjo ločitev od vsega, kar ni Bog.«

Zadnji naslov podaja trideset splošnih pravil, od katerih jih je nekaj značilnih za hčere Marije Pomočnice. »9. Vsaka naj se ima za najmanjšo med vsemi. Zato se nobena ne bo izmikala dejanjem ponižnosti in se odtegovala izpolnjevanju najbolj nizkih del v hiši, v katerih jo bo predstojnica urila v mejah njenih

sposobnosti in v modrosti, ki jo bo imela za primerno v Gospodu. 10. Hčere Marije Pomočnice bodo vedno vesele s svojimi sosestrami, se bodo smejale, šalile itn., vendar vedno tako, kakor to delajo angeli v medsebojnem občevanju. V navzočnosti oseb drugega spola pa bodo zadržane in spoštljive. Ko bodo hodile po cesti, bodo skrajno skromne in dostojne in ne bodo nikdar gledale ne oseb, ki jih srečujejo, niti predmetov, ki jih vidijo, četudi bodo odzdravljale s poklonom glave tistim, ki jih bodo pozdravljali, in pozdravljale cerkvene osebe, če bodo šle mimo njih. 11. Doma in zunaj hiše bodo ponižne v govorjenju, nikdar ne bodo vztrajale pri svojem, izogibale se bodo vsake ostre besede, očitanih, nečimrnosti samohvale in hvale dobrega, ki ga je Gospod blagovolil uresničiti z njihovim sodelovanjem v želji, da bi vsa svoja zasebna in javna dejanja opravljale iz ljubezni do Boga. Nikdar ne bodo govorile o svojem izvoru in bogastvu, ki so ga mogoče imele v svetu. Nikdar ne bodo dvignile glasu, najsi bodo govorile o čemerkoli, pa četudi bi bil čas odmora. V navzočnosti drugega spola bodo govorile resno in zadržano, kajti če so sogovorniki po stanu višji, kot so cerkvene osebe, potem to zahteva vljudnost. Če so laiki, zahteva to dostojanstvo in dober zgled. 12. Vsa njihova zavzetost se bo kazala v vedenju celotne osebe, kot se to spodobi za posnemovalke Jezusa Kristusa križanega in služabnice revnih. V cerkvi bodo skrajno dostojanstvene, pokončne drže telesa, poklekale bodo do tal, ko bodo šle mimo oltarja, v katerem se hrani presveti Zakrament. 21. Vsaka bo skrbela za svoje zdravje, zato bo sestra, ki se ne bo počutila zdravo, brez pretiravanja bolezni in brez prikrivanja obvestila predstojnico, da bo ona poskrbela za vse potrebno. V času bolezni bo ubogala bolničarko ali zdravnika, da bo skrbel za telo, kakor se mu bo zdelo najbolj prav v Gospodu. Potrudila se bo, da bo pokazala vdanost v Božjo voljo in potrpljenje z veselim prenašanjem pomanjkanja zaradi uboštva. Ostala bo mirnega duha v zaupanju v Gospoda, ki je naš ljubezniv oče tako takrat, ko nas hrani zdrave, kot kadar nas obiskuje z boleznijo. Da bomo duhovno krepili bolnice, ki morajo ležati v postelji, jim bomo vsaj vsak teden priskrbeli sveto obhajilo, če bo to v skladu z možnostmi kraja in stanja bolnice. 22. Sestre bodo skrbele, da jih bo vedno tesno povezovala krščanska ljubezen, kajti bilo bi zelo obžalovanja vredno, če bi tiste, ki so se zavezale, da bodo posnemale Jezusa Kristusa, omalovaževale tisto zapoved, ki jo je tako zelo priporočal vsem, da jo je imenoval svojo zapoved. Zato je poleg medsebojnega prenašanja in nepristranske ljubezni predpisano, da če bi kaka sestra bila neljubezniva in se pregrešila proti krščanski ljubezni, takoj ob prvi priložnosti, ko bi se pomirila in spoznala svojo napako, prosila za odpuščanje, vsekakor pa, preden bi šla k počitku. 23. Za večjo popolnost krščanske ljubezni bo vsaka dajala prednost udobnosti sester pred svojo. Vsak trenutek pa si bodo med seboj pomagale, si izkazovale naklonjenost in sveto prijateljstvo in ne bodo nikdar dale, da bi jih premagala čustva zavisti do drugih. 24. Želijo naj

in naj si prizadevajo, da bodo bližnjemu storile vse dobro, ki jim je mogoče, pri čemer bodo skušale pomagati in služiti našemu Gospodu Jezusu Kristusu v osebi svojih revežev, zlasti z asistiranjem, služenjem, tolaženjem bolnih in žalostnih sester in s tem, da bodo skrbele za duhovno dobro deklic v kraju, kjer prebivajo. 27. Vse naj se zavzeto trudijo za opravljanje pobožnih vaj, kajti iz teh prihaja tista notranja gorečnost, ki nas nagiba, da se v vsem združimo z Jezusom Kristusom, našim Božjim vzorom in ženinom vdanih duš.«

Ime Mornese bo ostalo neizbrisno v letopisih družbe, kajti iz Morneseja so prišle prve hčere Marije Pomočnice, ki so prestopile mejo, preplule ocean ter svojim sosestram pokazale pot v Francijo in Južno Ameriko. V Nico so prišle v septembru 1877 in v Saint-Cyr v Provansi oktobra 1878. Blaženi je generalni materi pisal, da naj se tiste sestre, ki bi bile pripravljene delovati v zunanjih misijonih in s salezijanci sodelovati za rešitev duš, zlasti deklet, naredijo pisno prijavo. Potem bi izbirali. Veliko se jih je priglasilo, a izbranih je bilo šest.⁷ Te so skupaj s salezijanci tretje odprave odpotovale v Rim, prejele blagoslov svetega očeta, se vkrcale na ladjo in bile navzoče pri odprtju hiše v Villi Colón. Druga skupina desetih sester je odplula iz Genove 30. decembra 1878 pod vodstvom sestre Magdalene Martini, ki je kot prva sestra imela naslov inšpektorice. Dve od teh zadnjih sta se ustavili v Villi Colón. Druge so nadaljevale pot do Buenos Airesa in se naselile v Almagru.

Preden je prišlo do selitve iz Morneseja v Nizzo, je nekaj sester odšlo v Chieri, kjer so odprle novo hišo. V tem mestu sta zakonca Bertinetti, ki nista imela potomstva, v oporoki zapustila don Bosku svojo hišo, da bi jo uporabil v dobrodelne namene. Poleg tega, da je bilo poslopje veliko, je imelo še zgodovinski pomen, kajti v preteklosti je bilo eno s palačo Tana, od koder je izhajala mati Alojzija Gonzage. Don Bosko je bil večkrat v tej stavbi in je tam naredil svoj izpit za duhovniško preobleko. Božji služabnik je poslal tja sestre Marije Pomočnice z namenom, da bi odprle praznični oratorij za dekleta. Tako se je uresničila napoved blaženega Cottolenga, da bo tista hiša postala nekoč prebivališče sester.

Končno so začele odhajati iz Morneseja; ne vse obenem, temveč postopoma. Prve, samo pet jih je bilo, so prišle v Nizzo 16. septembra 1878 in krajevna duhovščina in don Bosku naklonjene družine so jih z veseljem sprejeli. Medtem ko so pripravljale stanovanje svojim sosestram, so skušale začeti praznični oratorij. Slovesnost se opravile brez velikega zunanjega blišča zaradi razlogov, ki jih je don Bosko nakazal grofici Mariji Balbo, hčerki grofice Corsi.

⁷ Zapišimo v čast tem pionirkam njihova imena: 1. sestra Angela Vallese iz Luja, ravnateljica; 2. sestra Ivana Borgna iz Buenos Airesa; 3. sestra Angela Cassulo iz Castelletta d'Orta; 4. sestra Angela De Negri iz Morneseja; 5. sestra Terezija Gedda iz Pecca (Turin); 6. sestra Terezija Mazzarello Baroni iz Morneseja.

Moja draga in nadvse dobra mamica!

Kljub vsem načrtom vse to leto še nisem dobil časa za eno uro počitnic, niti nisem prepričan, ali bom lahko v nedeljo prišel v Nizzo na odprtje cerkve Matere milosti.

Malo lenobe, ki me nenehno veže na hišo, dvanajst hiš, ki smo jih odprli v zelo kratkem času, in skorajšnji odhod nove skupine misijonarjev v Ameriko je vzrok, da ne vem, kje končujem in kje naj znova začnem. Kljub vsemu temu nisem nikdar pozabil moliti za vas, za vaše otroke in vnuke, zlasti pri sveti maši zjutraj. Obljubljam, da bom nadaljeval molitve za vaše zdravje in za srečno življenje v milosti Božji.

Prihodnjo nedeljo ne bom niti jaz osebno niti z don Caglierom, don Lazzerom in drugimi delali veliko spatuzzo⁸ ob tamkajšnjem prazniku. Glavni razlogi so pomanjkanje prostora za sprejem oseb, ki obiskujejo cerkev, in za tistega, ki opravlja obrede. Poleg tega smo tako denarno izžeti, da si ne moremo privoščiti novih izdatkov. Vem, da nam je dobra mamica pomagala in nam še pomaga. Mi, njeni vdani sinovi, moramo računati z njeno dobroto, vendar pa je ne zlorabljati.

Slišal sem, da je gospod grof ustanovil poseben odbor za nabiranje darov za plačilo naših stroškov. To je zares v duhu salezijanskega sodelavca. Nikakor nočem, da bi garal zastonj, zato bom molil in bom povabil k molitvi tudi druge, da mu Gospod stotero poplača, saj je tako bogat. Naj postoteri zdravje v vaši družini, daje stoteren uspeh pri vseh delih in pri poljedelstvu, naredi iz njega pravega poštenjaka in svetnika. Mati Božja Marija bo potem ob svojem času storila svoje.

Prosim vas, povejte grofici babici, da si želim, da bi bil njen oltar glavni, ker se v njem hrani najsvetejši zakrament in bo tako deležna vseh svetih maš in vseh svetih obhajil, ki se tam opravljajo. Don Cagliero vam bo stvari pojasnil.

Bog naj vas blagoslovi, moja dobra in draga mama, naj vas še dolgo ohranja pri življenju in stori, da se bo vaš poredni sin, ki vas ima tako zelo rad v J. K., kmalu vrnil k vam.

Priporočam se vam vsem v molitev in imejte me v vsem za vašega ponižnega služabnika in sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. oktober 1878

Štiri dni po blagoslovitvi je prispelo celo gnezdo morneških gojenk, tistih, ki so plačevale mesečnino, in tistih, ki so prejemale poseben pouk. V Morneseju so ostale samo še tiste, ki so jim pravili »domače hčerkice«. V majhnih skupinah so prihajale potem še sestre in aspirantke. V Morneseju jih je ostalo le še malo, dokler don Bosko ni ukazal tudi generalni materi, da zapusti Mornese in se končno naseli v Nizzi v materni hiši. Don Cerutti je v nekem govoru povedal, da so sestre s tem, ko so vstopile v hišo v Nizzi, obnovile staro slavo stoletne ustanove, obnovile na nov način, v zelo moderni obliki, ki pa je bila v skladu z izročili slavne preteklosti.⁹

⁸ Italijanizirana piemontska beseda *spatùss* pomeni zunanjščina, ki bode v oči zaradi izdatkov, kričanja in blišča.

⁹ *Ricordo delle feste giubilarie*, Nizza Monfer., Tip. Croce, 1904, str. 14.

8. POGLAVJE

GROF CAYS

TUDI MI GA BOMO IMENOVALI tako, kakor so ga imenovali njegovi sodobniki z don Boskom vred in kakor ga tudi še danes imenujejo starejši sobratje. V tako mladostnem in demokratičnem svetu oratorija se je stari plemič v krščanski preproščini prilagajal zavodskemu in je bil odsev don Boska in njegove ustanove.

Karel Albert Gays, grof v Giletti in Caselletteju, je prihajal iz starodavne plemiške družine iz Nizze. Potem ko je končal svoje prvo šolanje v jezuitskem zavodu Carmine v Turinu, je na univerzi doktoriral iz prava. Leta 1837 se je oženil, toda osem let pozneje je ovdovel. Ostal mu je en sin. Sedaj je postal oče revežev. S posebno skrbjo se je zavzel za zapuščeno mladino in poučeval krščanski nauk v oratorijih sv. Frančiška Saleškega, sv. Alojzija Gonzage in Angela varuha. Bil je eden izmed mnogih Turinčanov, ki jih je pridobil don Bosko, da so pod njegovim vodstvom delovali za moralni in materialni napredek otrok preprostega ljudstva. Kakor njegovi predniki je tudi on bil kraljev ljubljeneц in prijatelj celega kraljevskega dvora, ki je med veliko kolero 1854 tri mesece živel na njegovem gradu v Caselletteju, ki stoji na zdravem področju ob vznožju Alp. V času šeste legislature od 1857 do 1860 je bil tudi poslanec v subalpinskem parlamentu.

V parlamentu se je zavzemal za obrambo zdravih načel in pravic Cerkve. Ko pa je ugotovil, da začenja politika zavzemati preveč nasprotna stališča do njegovega katoliškega prepričanja, se je umaknil v zasebno življenje in se posvetil izključno dobroti in verskemu življenju. Začel je obiskovati bolnike po bolnišnicah, podpirati zapuščene, poučevati krščanski nauk otroke, ustanavljati Konference sv. Vincencija Pavelskega, pospeševati dober tisk, biti vedno prvi tam, kjer je mogoče storiti kaj dobrega in preprečiti slabo. To so bila področja njegovega delovanja, dokler je grof Cays živel v krogu svoje družine. Vse to pa ni preprečilo, da ga ne bi nadlegovala policija. Kakor don Bosko in druge ugledne

osebnosti je moral leta 1862 prenesti surovo hišno preiskavo, ki je pokazala, da sveti človek ni storil ničesar, kar ne bi bilo v skladu s krščansko ljubeznijo. Z druge strani pa je čutil dolžnost, da je branil čast svojega rodu. Zato je napisal spomenico, iz katere veje čista plemenitost in odkritosrčnost njegovega značaja.¹

Mladostna želja, da bi se odtegnil svetu in vstopil v redovni stan, se je vedno bolj oglašala po letu 1877. Menimo, da don Bosko v nekem pisanju z dne 4. aprila tega leta govori o njem, ko pravi: »Za poznano osebo sem veliko molil in vedno bolj sem prepričan, da bi lahko storila veliko v duhovniškem stanu. Kaj pravite vi, ki ga poznate bolje kot jaz?« Neodločene želje in hrepenenje grofa Caysa so se končno ustavile pri salezijanski družbi. Govoril je z don Boskom, v katerega je neizmerno zaupal. Dvogovor med njim in Božjim služabnikom je objavljen v njegovi osmrtnici² in ga moremo imeti za pristnega, ker je vse napisano v soglasju z don Boskom, ki je sporočal sobratom o življenju drugih sobratov, vse dobro pretehtal in napisal svoje pripombe.

Don Bosko mu je, potem ko ga je poslušal, rekel: »Vse prav, gospod grof. Toda ali veste, kaj pomeni postati redovnik? Ste pomislili, da to pomeni zapustiti bogastvo, posvetne časti, ugodje in zadovoljstvo tega sveta?«

»Že dolgo premišlujem o vsem tem,« je odvrnil grof, »in dobro mi je znano vse, kar prinaša s seboj ta korak. Vem pa tudi iz lastne izkušnje, da bogastvo, časti, ugodje tega sveta ne morejo zadostiti mojega srca in da mi v trenutku smrti ne morejo nič koristiti.«

»Toda vaša blagost je iz svojega doma navajena na marsikatero ugodje, medtem ko v kaki redovni hiši, kjer sicer ničesar ne manjka, to vam povem prav odkritosrčno, bi vam manjkalo veliko vsega tega, kar vam je sedaj na voljo glede hrane, obleke, postelje in tako naprej.«

»Dobro vem. Vem pa tudi, da veliko ljudi živi brez vsega tega in upam, da bom z Božjo pomočjo zmoget tudi jaz.«

»Toda v svoji hiši ukazujete kot gospodar. Tukaj v redovni skupnosti boste morali ubogati kot ponižni služabnik. Ste to dobro premislili?«

»Da, razmišljal sem o tem in sem prepričan, da me bo v trenutku smrti veliko bolj tolažilo tisto, v čemer sem ubogal, kot pa, kar sem ukazoval.«

»Oprostite mi, gospod grof, da dodam še eno pripombo. Vi ste že precej v letih in bojim se, da bi vas to oviralo pri izpolnjevanju pravil naše družbe.«

»Imate prav,« je grof odgovoril po kratkem premisleku in malo v zadregi. »Nisem več mlad in zelo mi je žal, da bom posvetil Bogu samo preostanek življenja. Vendar pa me tolaži dejstvo, da še nisem onemogel starček in da sem pri

¹ *Una perquisizione, ossia le Franchigie costituzionali sotto il Ministero Bicasoli. Memorie del Conte Carlo Cays di Giletta e Casellette, Torino, Speriani, 1862.*

² *Biografia dei Salesiani defunti nel 1882, Sampierdarena, Tipografia Salesiana, str. 11–12.*

svojih štiriinšedemdesetih leti čil in zdrav. Zato trdno upam, da se bom zlahka prilagodil skupnemu življenju. Vsekakor se mi zdi, da ni nespametno, če poskusim.«

Ko ga je don Bosko videl tako trdno odločenega in ker je poznal njegove kreposti, bi ga lahko nemudoma sprejel med svoje. Vendar se ni hotel prenageliti. Zato mu je priporočil, da bi opravil pravkar začetno devetdnevnicco v čast Mariji Pomočnici in kratke duhovne vaje, da bi dobil razsvetljenje od zgoraj.

Don Bosko načelno ni izključeval iz svoje družbe niti odraslih niti plemičev. Toda v tistih prvih časih mu je bila predvsem pri srcu notranja povezanost članov. Nikakor pa ni zavračal možnosti, da bi v prihodnje vstopali v družbo tudi odrasli in plemiči. O tem hranimo dragocen razgovor med Božjim služabnikom in don Barberisom, ki ga povzemamo iz njegove kronike z dne 1. maja 1876. Vse druge kongregacije, je dejal don Bosko, so imele na začetku pomoč izobraženih in modrih ljudi, ki so kot člani ustanove pomagali ustanovitelju in se mu pridružili. Med nami ni tako, kajti vsi so don Boskovi gojenci. To je bilo zame naporno delo, ki ga opravljam že kakih trideset let, vendar s to prednostjo, da je vse vzgojil don Bosko in zato delajo po isti metodi in sistemu. Tisti, ki so že kot zreli moške vstopali v take redove, da bi pomagali redovnim ustanoviteljem, se niso mogli več znebiti starega Adama in so zato vnašali različne sestavine, ki so potem bile v škodo redu. K nam še ni prišel noben plemič ali velik bogataš ali velik učenjak. Vse, kar znajo in česar so se naučili, so se naučili pri nas. Tega ne more razumeti, kdor ni razmišljal, kaj so redovne družbe ali redovi. Kdor pa resno razmišlja o vzrokih rasti ali propada raznih redov in o izvoru različnih razhajanj, ki so se pojavila v toliko redovih, vidi, da je vse to prišlo zaradi pomanjkanja enotnosti in povezanosti od vsega začetka obstoja reda.

Za grofa Caysa se zdi, da je bil odločilen neki dogodek, ki ga je Božja previdnost dopustila in tako pokazala svoje namene. Grof je končal svoje kratke duhovne vaje, končala se je tudi devetdnevnicca v čast Mariji Pomočnici. Na predvečer njenega praznika naj bi grof razodel don Bosku svoje razpoloženje. Ostalo je še nekaj dvomov. Tisto jutro je bila don Boskova predsoba polna ljudi. Tudi grof Cays je že precej dolgo čakal, da bi prišel na vrsto. Tedaj je vstopila neka turinska gospa in deloma nosila in deloma vlekla za seboj svojo enajstletno hčerko Jožefino Longhi. Deklica je zaradi strahu pred pretnjami izgubila dar govora, zvijali so jo močni krči in desna roka ji je popolnoma omrtvela. Njeni starši so iskali zdravniško pomoč in storili vse mogoče, da bi jo ozdravili, opravljali so pobožnosti in molitve, vendar se ji stanje ni izboljšalo. Že en mesec deklica ni spregovorila niti besedice, opazili pa so tudi znake duševne zmedenosti. Ko je potem mati slišala o čudežnih dogodkih, ki so se po don Boskovi priprošnji vrstili pri Mariji Pomočnici, je privedla svojo hčerko, da bi jo Božji služabnik blagoslovil. Ko je po eni uri čakanja uboga gospa videla hčerkin spačeni in potni

obraz, jo je prijala za roko, trdno odločena, da jo bo odvedla. Tajnik don Berto jo je vprašal, zakaj že odhaja. Odvrnila je, da je že pozno in da deklica silno trpi, da ne more več zdržati, saj bi morala zaradi velikega števila navzočih še dolgo čakati. Tedaj so navzoči vstali, si ogledali deklico in videli, kako trpi. Enoglasno so se odločili, da ji bodo dali prednost, vendar so se prej prepričali, da gre za resno težavo. Vsi so lahko ugotovili, da je bilo dekličino stanje neznosno. Najodločnejši med vsemi je bil grof Cays. Ko jo je z očmi spremljal skozi vrata k don Bosku, je sam pri sebi dajal: »Če bo ta deklica prišla ven zdrava, bom imel to za potrdilo, da Božja mati Marija hoče, da postanem salezijanec, in se bom otresel vsakega dvoma in bojazni.«

Medtem ko je bil zaposlen s temi mislimi, se je v sosednji sobi dogajalo nekaj pomembnega. Mati je položila hčerko na ležalnik in don Bosku pripovedovala žalostno zgodbo. Svoje poročilo je sklenila s trditvijo, da sedaj upa samo še na Božje usmiljenje in priprošnjo presvete Device. Zato ga je prosila, da bi deklico blagoslovil. Božji služabnik je mater, ki je pokleknila, spodbudil, naj ima zaupanje v mater Božjo Marijo, in blagoslovil bolnico. Nato je povabil deklico, naj se pokriža. Hotela je ubogati, vendar tako, da bi se pokrižala z levo roko.

»Ne z levo, temveč z desno,« je dejal don Bosko.

»Saj ne more,« je odvrnila mati.

»Pustite, pustite, naj poskusi. No, daj, z desno.« In deklica je z lahkoto naredila križ z desnico.

»Odlično,« je vzkliknil don Bosko, »vse si lepo naredila. Toda besed nisi izgovorila. Naredi križ še enkrat in ponavljaj za menoj: V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Amen.«

Deklica, ki je bila nema že več kot en mesec, je spregovorila, izrekla molitev in potem vsa iz sebe od veselja vzkliknila: »Mamica, mati Božja Marija me je ozdravila!« Mati je vzkliknila od veselja in se razjokala.

Treba je bilo še preveriti, ali more stati sama na nogah in ali lahko hodi brez opore. Začela se je sprehajati po sobi gor in dol, odločno in samozavestno. Tedaj srečnica ni mogla več zadrževati svojega veselja. Odprla je vrata, se pojavila pred navzočimi in z besedami zrelega človeka pripovedovala, kaj se je zgodilo. Kakšno ganjenje pri vseh in kakšno presenečenje! Mati in hčerka sta odšli v cerkev in se zahvalili Mariji Pomočnici.

Ko je grof Cays videl, kaj se je zgodilo, ni potreboval nič več drugega. Stopil je k don Bosku v sobo, mu povedal postavljen in izpolnjen pogoj in dodal: »Če me don Bosko sprejme, sem salezijanec.«

»Kar pridite k nam,« je odvrnil don Bosko, »sprejeli vas bomo.«

»Kdaj naj pridem?«

»Kadarkoli.«

»Prišel bi takoj jutri, na praznik Marije Pomočnice, na štirideseto obletnico

mojega zakona.« Toda ker moram urediti še nekaj stvari, bom prišel, če ne pride kaj vmes, 26. maja.«

»Odlično, 26. maja je praznik sv. Filipa Nerija. Ta tako globoko pobožen svetnik do Matere Božje vam bo, upam, izprosil sveto stanovitnost.«

Grof Cays je naredil, kot je rekel. Resnici na ljubo moramo povedati, da je moral naslednjih štiriindvajset ur in zlasti še naslednjo noč prestati silen boj. Sprememba življenja se mu je zazdela tako težka, da je menil, da ne bo mogel dolgo vzdržati. Ali ne bi bilo bolje, če bi se pošteno takoj od začetka umaknil, da mu tega ne bi bilo treba storiti pozneje, ob začudenju ljudi in potem ko bi povzročil zavodu nevšečnosti? Še dobro, da ni imel skrivnosti pred don Boskom. Obiskal ga je naslednji dan in mu razodel svoje stanje. Božji služabnik je takoj videl, da gre za skušnjava. Kolikor bolj se je prej zoperstavljal njegovemu vstopu, toliko bolj se je sedaj trudil, da bi ga prepričal o umestnosti njegove odločitve. Grof je na don Boskove razloge o načelih in znamenjih poklica odgovoril: »Imate prav. Jaz nisem pomislil na to. Dal sem se motiti brez pravega razloga.« »Naredimo torej tako,« je sklenil don Bosko. »Ne smete toliko gledati na težave kakor veliko bolj na Božjo pomoč, ki vam gotovo ne bo manjkala. Poskusite kak teden. Medtem bova oba molila. Če Gospod ne želi, da bi vstopili v ta stan, sem prepričan, da vam bo dal to na kak način vedeti.«

Ko se je otrešel teh dvomov, je pomislil: »Toda Bog ve, ali je tisto ozdravljenje trajno? Kdo ve, ali ni bilo samo nekaj trenutnega?« Tedaj pa je nekega jutra, ko je šel iz zakristije v cerkev, zagledal deklico s starši, ki so prinašali dar. Hodila je, imela zdravo barvo, kratka, bila je popolnoma zdrava. To srečanje je bilo preroško. Od tega dne njegova odločitev ni trpela več udarcev in skušnjav.

Prirojena plemenitost čustev, skladna odločnost močnega in izkušene-ga značaja, razsvetljena vera in toliko let preizkušenega verskega življenja so naredili iz grofa Caysa salezijanca trdnega prepričanja. Takoj je opustil navedo, da je spal, kakor se mu je zljubilo, in se prilagodil skupnemu urniku. Za bivališče je imel skromno podstrešno sobico tam zgoraj v drugem nadstropju z majhnim podstrešnim okencem in pod odtokom deževnice. Bila je ena izmed revnih sobic revnih ljudi, kjer danes v oratoriju prebivajo familijanti (služabniki, hlapci). Pozimi ni bilo nikakršnega ogrevanja, zato se je grof pokrival z zelenim vojaškim plaščem, ki ga je imel sicer položenega na posteljo. Sedel je za skupno mizo in pozabil na domače obilje, zadovoljen z revno hrano, ki so jo tako preprosto prinašali na mizo. Predstojnikom ni ušlo, kako je določene jedi le s težavo užival, in so mu zato ponudili kaj posebnega, toda on ni hotel nikakršnih izjem. A to še ni vse. Ker so imeli novinci svojo posebno obednico, je čez nekaj dni zapustil don Boskovo družčino, ki mu je bila tako draga, in se pridružil svojim tovarišem novincem, kakor je bilo določeno. Njegovi znanci, ki so vedeli, kakih pozornosti bi potreboval zaradi rahlega zdravja, niso mogli

razumeti, kako je lahko vztrajal. Baron Karel Bianco di Barbania je govoril, da je to zanj pravi čudež. Vse njegovo življenje je bilo, kakor piše don Vespignani,³ osredinjeno na študij, molitev in ljubeznive razgovore s sobrati, ne da bi kdaj omenil svojo rodbino in svetne stvari.

Dne 18. septembra 1877 je iz don Boskovih rok prejel duhovniško obleko, medtem ko je že pred tremi meseci začel študij teologije.⁴ Po don Ruovem naročilu ga je poučeval don Vespignani, ki je pred kratkim vstopil v družbo in je bil dobro podkovan v cerkvenih vedah. Grof je bil dobro poučen o verskih stvareh, ker je veliko študiral apologetiko, da je lahko dostojno branil vero v piemontskem parlamentu, ki je bil poln divjih nasprotnikov. Tekoče je tudi pisal latinsko prozo. Tega leta pa je ob don Boskovem godu slavljenca daroval dragocen križ, ki je bil nekoč last don Cafassa, in ob tej priložnosti napisal tudi nekaj latinskih verzov. Teologijo je študiral s takim navdušenjem, da je znal pri izpitih odgovarjati v latinskem jeziku. Njegova natančnost pri študiju je kar naprej spravljala v zadrego njegovega učitelja, ki je spoznaval, kako zelo je razgledan v Svetem pismu. Zato se nihče ni čudil, da ga je don Rua, potem ko ga je temeljito izprašal, predložil don Bosku za prejem svetih redov, ki jih je prejel malo po svojih večnih zaobljubah še pred koncem leta 1877.

Blaženi je odločil, da ga bo pripustil k zaobljubam na praznik Brezmadežne in mu tako do skrajnosti skrajšal čas noviciata ter ga predstavil za tonzuro in prve nižje redove za božič. Ker je Pij IX. poznal don Boskovo preudarnost, mu je za notranje vladanje podelil zelo obširna pooblastila, ki jih je uporabljal, ne da bi o tem kdaj govoril niti se ni skliceval nanje, ko je prišlo do nesporazumov. Predstojniki so vedeli za to. Seveda so po smrti Pija IX. prenehala vsa ta izredna pooblastila.

Kakor je nadškof zahteval od oratorija, je don Rua štirideset dni pred posvečenjem vložil prošnjo za grofa in še dva druga klerika. Vrhovni prefekt je 14. novembra prosil msgr. Gastaldija, da bi vse imenovane blagovolil posvetiti v soboto božičnih kvater, 22. decembra. Sporočil je tudi, da bo grof naredil zaobljube 8. istega meseca. Njegova ekscelenca ni odgovoril don Rui, temveč grofu:

»Sprejel bom tega dne tonzuro in druge nižje redove, s pogojem, da si vi ustvarite pri tem škofijskem uradu cerkveno premoženje; ker ne morem imeti za *veljavne* zgoraj omenjene zaobljube, ki so bile narejene prej, kot je določeno v salezijanskih pravilih, razen če imate papeževo *dovoljenje* ali vsaj pismo svete kongregacije za škofo in redovnike, ki mi ga pošljite, da preverim. »Sprejel vas bom za tonzuro in za nižje redove na omenjeni dan s pogojem, da v nadškofijski pisarni zadostite cerkvenemu premoženju; nikakor ne morem imeti za veljavne

³ N. m., str. 87.

⁴ 19. septembra je don Bosko pisal teologu Margottiju: »Včeraj je bil tukaj v Lanžu preoblečen v klerika grof Cays. Upam, da bo postal zgleden salezijanec. Vsak teden preštudira en cel traktat.«

zaobljube, ki se opravijo predčasno in ne, kakor zahtevajo salezijanska pravila, razen če imate vi dovoljenje papeža ali vsaj kako pismo Kongregacije za škofe in redovnike, ki naj se mi predloži, da ga bom preveril.« Ker vašo uglednost poznam že od leta 1829 in vem, da imate izpolnjene vse pogoje, ne zahtevam od vas odpustnic, kot je to predpisano v odloku Svetega sedeža z dne 25. januarja 1848; menim, da sem jih zahteval in dobil. Kar se tiče svetega reda, pa po vesti ne morem ravnati drugače, kakor sem odločil zgoraj.⁵ Ko so ugodili tej zahtevi, je ordinarij 23. novembra sporočil, da ga bo pripustil k redovom skupaj z drugima dvema salezijanskima klerikoma. Toda 24. je sporočil, da teh dveh zadnjih ne more pripustiti. Kljub temu sta se 6. decembra predstavila v nadškofijski pisarni in prosila, da bi opravila izpite. Monsinor pa, ki je menil, da je bil don Bosko pobudnik nekega anonimnega pisma, o katerem bomo še poročali, je zavrnil prošnjo. Še istega dne se je predstavil grof, ki mu je bilo sporočeno, da je pripuščten k redovom, druga dva pa ne. Grofa je to močno prizadelo in je začuden izjavljal, da je salezijanec kakor druga dva in da to hoče ostati vse do konca življenja. Ker mu ustne izjave niso bile dovolj, je v soglasju z don Boskom napisal naslednje pismo:

Prezvišena ekscelenca!

Med tremi salezijanci, ki smo ponižno prosili vašo prevzvišeno ekscelenco, da bi bili pripuščeni k svetim redovom, jaz k nižjim, druga dva pa k subdiakonatu, sem samo jaz imel srečo, da sem bil uslišan.

Zato izražam vaši prevzvišeni ekscelenci najglobljo hvaležnost. Obenem pa čutim, da moram izpolniti neko drugo dolžnost, ki mi je sicer zelo zoprna, vendar se mi zdi, da jo moram povedati. Vem, da nimam pravice raziskovati, zakaj se je vaša prevzvišena ekscelenca odločila za drugačen način obravnavanja. Seveda nisem mogel iti mimo dejstva, da je med menoj in njima velika razlika, ker sta onadva že dokončno sprejeta v salezijansko družbo in sta kot taka vložila svojo prošnjo, jaz pa še nisem. Čutim pa dolžnost, da sporočim vaši prevzvišeni ekscelenci, da bom jutri, na dan Brezmadežnega spočetja, imel srečo narediti salezijanske zaobljube. Zato bom v trenutku ordinacije salezijanec ne samo po srčni želji, temveč tudi dejansko. Ko bom tako postavljen v enak položaj z drugima dvema, se bom predstavil k ordinacijam kljub razlogom, ki jih prevzvišena ekscelenca mogoče ima, ko niste dovolili prejema ordinacij drugih dveh salezijancev ob tej priložnosti.

Moja srčna želja bi bila, da ne bi zavlačeval dopolnitve svojih odločitev, vendar moram poudariti, da ta moja želja ni bila nikdar ločena od želje, da bi postal član salezijanske družbe, ki sem se ji posvetil.

Če to moje slovesno dejanje vzbuja sum, da to ni bila vedno moja srčna želja, sem pripravljen, četudi nerad, odpovedati se prihodnjim ordinacijam in prepustiti Gospodu in presveti Mariji Pomočnici dopolnitev te odločitve.

Kot član te svete družbe ne morem svoje usode ločiti od usode svojih dveh sobratov,

⁵ Pismo 14. novembra 1877.

in čeprav mi je nadvse neprijetno, sem pripravljen, da to storim z namenom, da se ne pokažem nehvaležnega tej dobri materi ob dogodku, ki ga imam za sramoto svojih sobratov.

Upam, da vaša prevzvišena ekscelenca ne bo imela tega mojega pisanja za neprimer-no, saj sem ga napisal v želji, da bi vam kot svojemu cerkvenemu predstojniku, do katerega sem imel in bom vedno imel najgloblje spoštovanje, odprl svoje srce.

Spoštljivo poljubljam prstan in imam čast, da se imenujem najvdanejšega in najpo-nižnejšega služabnika.

C. CAYS

7. december 1877

V Turinu so že povsod govorili o tem pripetljaju. Dobro premišljen grofov odgovor je bil zaradi dostojanstva pisca vreden resnega preudarka. Zato je nadškof iz bojazni, da bi njegova odločitev dala povod za govorice o pristranskosti, dal takoj sporočiti, da so vsi trije pripravniki pripuščeni k izpitu, ki so ga dobro opravili in so prejeli posvečenje iz rok msgr. Gastaldija.

Na dan Brezmadežne proti šesti uri popoldne so vsi sobratje in novinci oratorija z aspiranti, dijaki in rokodelci v cerkvi sv. Frančiška Saleškega bili navzoči pri zaobljubah grofa Caysa. Najprej so izpovedali triletne zaobljube kleriki Galavotti, Bielli in Calligaris ter pomočnik Lisa. Grof je leta 1852 pomagal don Bosku pri gradnji te cerkve in je bil predsednik za praznik sv. Alojzija. To je dobri oče vzel za izhodišče, da bi pokazal čudovite poti Božje previdnosti. Govoril je takole:

»Na ta presveti Mariji Brezmadežni posvečeni dan čutim veliko zadoščenje, da sem z vsemi svojimi dragimi sinovi salezijanci, novinci in aspiranti in da vam morem vsem skupaj povedati nekaj stvari, ki so mi zelo pri srcu. Veselim se zlasti zaradi izpoveda-nih zaobljub, ki so najdražja stvar, ki jo moremo darovati naši sveti nebeški Materi. Ta praznik je velik tudi zato, ker so se mnogi odrekli svoji volji in ugodnostim tega življenja, da bi naredili veselje Mariji s tem, da so se popolnoma posvetili službi nje-nemu sinu Jezusu Kristusu. Jaz se, človeško povedano, veselim tudi s tistimi, ki ste naredili zaobljube.

Med temi so me ganile zlasti zaobljube grofa Caysa. Bil je z nami že takrat, ko se je gradila ta cerkev, pomagal nam je pri zidavi in nam stal ob strani v naših potrebah. Rade volje je sprejemal predsedstvo naših praznikov. Kdo bi lahko takrat rekel: prišel bo čas, ko bo grof Cays v tej cerkvi izpovedal zaobljube uboštva, čistosti in pokoršči-ne, da bo zapustil vse udobje življenja in zadovoljstva, ki bi mu ga lahko dajali na tem svetu, in prevzel strogo in težko življenje ter postal salezijanec. Kdor bi takrat rekel kaj takega, bi ga imeli za norca. Gotovo si kaj takega nisva mislila ne jaz ne on. Toda to, česar nihče ni mogel slutiti, je naredila Božja previdnost. V tej cerkvi, ki nam jo je on sam pomagal graditi in kjer se je posvetil z zaobljubami Bogu gotovo ne zato, da bi užival večje udobnosti, bo postal toliko bolj dečkom voditelj na poti v nebesa. Božja previdnost je po čudovitih potih uredila stvari tako, da sem jaz lahko to sprejel. Oh, treba je priznati, da so Božje poti skrite, toda ko pride za to določen čas, se pokaže

njegova volja. Srečni tisti, ki jih je Bog izbral, najsi bodo mladi ali stari, revni ali bogati, da izpolnijo njegovo voljo v svojo večjo čast in duhovno korist. Srečni tisti, ki to voljo spoznajo, jo takoj sprejmejo in se lotijo dela. Večno bodo srečni.

Sedaj moram preiti k zadevi, ki se tiče vseh salezijancev, mojih sinov, ki ste zbrani tukaj. To je prva priložnost, da vam v tem šolskem letu govorim vsem skupaj, in verjetno je letos ne bom imel več. Gre za besedo, ki me je ganila, ko sem poslušal obrazec zaobljub. Katekizem pravi: Ustvarjen sem zato, da spoznavam Gospoda, ga ljubim in služim Gospodu v tem življenju, da ga bom potem mogel uživati vso večnost v nebeški domovini. Koliko vzvišenih dejstev je zajetih v teh besedah. Tu je snov za razmišljanje tako učenih kakor neučenih, bogatih in revnih, srečnih in nesrečnih, vseh, ki so na tej zemlji. Vsi smo poklicani, da spoznavamo Boga, ga ljubimo in mu služimo. Toda veliko je ovir, ki nam to preprečujejo. To je bogastvo, strasti, hudič. Zato je zares malo tistih, ki na svetu živijo krščansko in sveto. In kljub temu nam Bog pravi, da je njegova volja, da bi postali vsi sveti. Haec est voluntas Dei sanctificatio vestra [Božja volja je, da se posvetite]. On nam daje vsa sredstva za zveličanje in nato pravi: Sedaj je na vas, da uporabite ta sredstva.

In katero je tisto sredstvo, ki najbolj zmanjšuje te ovire, da se borimo za devetdeset, sedemdeset ali celo deset, namesto da bi se borili za sto? Tako sredstvo je in nam ga svetuje Jezus Kristus: Pojdi, prodaj, kar imaš, in hodi za menoj. Vstopi v redovni stan. To z zaobljubami pokorščine, čistosti in uboštva na en mah odstrani vse sovražnike. Kakšna razlika je med mirom in tišino tistih, ki se v redovnem stanu posvetijo Bogu, in tistimi, ki živijo v svetu! V njihovi duši se bojujeta dve misli, dvoje čustev se bori za prevlado v njihovem srcu. Menijo, da se lahko zveličajo tako, da uživajo revne reči tega sveta, medtem ko je gotovo, da ni mogoče služiti dvema gospodarjema, ne stati blizu obeh. Ko ljubimo enega, moramo nujno sovražiti drugega; ko služimo enemu, moramo zavračati drugega. Hudič nas vabi z vsemi mogočimi vabami. Fruamur bonis, coronemus nos rosis, antequam marcescant [Uživajmo dobro, venčajmo se s cveticami, preden ovenejo]. Jezus Kristus pa ukazuje: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, ex tota anima tua, ex totis viribus tuis [Ljubi Gospoda svojega Boga z vsem srcem, iz vse duše in z vsemi svojimi močmi]. Vse v celoti, kar smo, kakor smo, kolikor smo, nas hoče zase. Toda nihče ne more obenem služiti Bogu in uživati udobje tega sveta, se pravi služiti hudiču. Kako zelo je človek navezan na bogastvo tega sveta! Pa vendar je zapisano: Non potestis Deo servire et mammonae [Ne morete služiti Boga in mamonu]. Tisti, ki so v svetu, so med tema dvema silama. Na eni strani Bog, ki bi mu morali služiti, na drugi pa nečimrnost in poželenje, h katerima nas nagiba naša pokvarjena narava, čeprav bi morali pod smrtno kaznijo vse to zavračati. Ali naj se predamo hudiču in svetu? In že nas grize vest, izgubili smo notranji mir. Ali naj se zoperstavimo? Brez nadaljnega in se odločno borimo! Od tod velike bitke, ki jih moramo prestati v življenju z vseh strani proti divjim strastem, zaradi napadov slavohlepja, ošabnosti, zavisti, zaradi požrešnosti, zaradi blišča bogastva, ki so trnje, kakor pravi Božji učitelj. Mučijo nas nenehne skrbi, da si jih pridobimo, da jih ohranimo, da jih uživamo, nenehna raztresenost, zaskrbljenost. Potem je tu še prevelika navezanost, tudi v škodo duše, ko pozabljamo na Boga ali

zaradi naših sorodnikov in prijateljev ne damo Gospodu tistega mesta v naši duši, ki mu gre. Vsi ti boji nas spremljajo ponoči in podnevi, ko smo budni ali ko gremo počivat. Vseh teh nenehnih bojev, ki jih hudič vodi proti kristjanom, nas Gospod hoče obvarovati in nam ponuja sredstvo, da se branimo pred temi tegobami in zmagujemo in krepimo svoje sile proti smrtnemu sovražniku. Če hočeš manj boja, tako pravi Jezus, pojdi, odpovej se udobnostim, prodaj, kar imaš, pridi in hodi za menoj in boš dobil stoterno v tem življenju in večno življenje na drugem svetu. Tako je odgovoril judovskemu fantu, ki ga je vprašal, kako bi lahko bil popoln: Si vis perfectus esse, vade, vende quae habes et da pauperibus et veni, sequere me [Če hočeš biti popoln, pojdi, prodaj, kar imaš, in daj ubogim in hodi za menoj]. Umaknimo se vsemu, kar povzroča boje, prekinimo odnose z našimi sovražniki, postavimo se ob stran Božjega Zveličarja in vstopimo v redovni stan. To je sredstvo zanesljive rešitve. Jezus Kristus je tudi apostolom povedal: Če hočete nehati biti ribiči rib in postati ribiči ljudi, zapustite vse, kar imate, in pojdite za menoj. Jezus je hotel, da bi zapustili še tisto malo. Kdor hoče biti zares moj, naj prezira stvari tega sveta. To je nasvet, ki nam ga daje Božji Zveličar, da se bomo zagotovo zveličali.

Toda ali se ni mogoče zveličati tudi tako, da živimo v svetu? Da. Vendar moram reči, da je treba premagati veliko težav, ki pa jih odstranimo, kakor hitro se kdo posveti Bogu. Pa bo kdo rekel: Toda tudi na svetu so svetniki, globoko prepričani kristjani, ki natančno izpolnjujejo Božje zapovedi kakor tisti, ki živijo v redovih? Res so in veliko jih je, toda tudi nevarnosti je veliko in koliko težav je treba premagati, da lahko storimo kaj dobrega. Ko bi radi opravili kako pobožno vajo, so skoraj vedno ovirani. Nasprotno pa v družbi, kjer so take vaje predpisane po pravilu in je zanje določen čas, je to nadvse lahko in so prava paša za dušo. Koliko je na primer na svetu kristjanov, ki opravljajo premišljevanje? Tukaj pri nas je hvala Bogu sveta navada, da opravljamo premišljevanje vsak dan. Če ga hočemo opraviti skupaj, je zadosti, da zjutraj pravočasno vstanemo. Vstanemo ob petih in gremo v cerkev, ne da bi nas kdo motil. V svetu pa je nemogoče, da bi opravljali premišljevanje skupaj. Če smo pa sami čez dan, ne najdemo primerne časa, kajti različna opravila nas ženejo od enega dela k drugemu. Kdo pride na obisk ali je treba obisk vrniti; danes imamo goste, jutri nas bodo povabili na kosilo. To so družabne navade in gorje tistemu, ki se jim ne bi pokoraval. Treba je skrbeti za svojo družino, držati v redu hišo, plačevati najemnino in ob svojem času pobrati prispevke, bodisi v trgovini ali v delavnici.

Ne govorimo o zgodnjem vstajanju, ker vemo, da se ljudje pozno dvigajo iz postelj. Nekateri poležavajo do sedmih, drugi do osmih in nekateri celo do desetih. Nekajkrat sem bil na obisku pri uglednih osebah, pa mi je bilo rečeno, da me ne morejo sprejeti, ker so še v postelji. In ura je bila že več kot deset. Kako? Še ni vstal? Se pravi, da je šel pozno spat, sem dejal. Odgovor se je glasil: Glejte, ima navado, da kosi ob štirih, potem se zadrži v pogovoru, zatem gre v gledališče ali na ples in gre spat ob polnoči. Zato se mora odpočiti zjutraj.

Pri tem si mislim, kaj bi bilo z našim premišljevanjem, če bi tudi mi tako ravnali. V takih okoliščinah ne bi bilo časa za premišljevanje. Če se potem vprašamo, kako prebijejo svoj dan, bi ugotovili, da so iz dneva v dan v večjih težavah. Mogoče bi celo radi

šli k sveti maši ali obiskali cerkev, vendar za to nimajo nikdar časa niti priložnosti. Tako se dogaja tudi z vsem drugim, kar se tiče pobožnih vaj. Gotovo, da svet ni kraj, kjer bi lahko opravljali pobožne vaje. Še več, rekel bom, da je svet kraj, kjer je le s težavo mogoče izpolnjevati Božje zapovedi in kjer je skoraj nemogoče izpolnjevati evangelijske svete. Nekaj velikega je že, če komu uspe živeti v Božji milosti in ne pade v mreže, ki mu jih nastavljata hudič in meso.

Dober kristjan, ki želi nepoškodovan priti skozi vse te nevarnosti, je nekako prisiljen, da stopi v redovni stan, ki je kakor utrdba, kateri se njegovi sovražniki ne morejo približati. Toda Bog te posebne milosti ne izkazuje vsem in srečni tisti, ki si jih je Bog izbral! Mi spadamo med te, kajti dejstvo, da nas je zbral na tem kraju, je jasno znamenje, da želi, da mu tukaj služimo. Zagotavljam vam, da boste v redovnem stanu z izpolnjevanjem pravil izbili sovražniku iz rok orožje, hodili zanesljivo pot, ki vodi v nebesa, in da boste prejeli stokratno na tem svetu in po Odrešenikovi obljubi večno življenje po smrti.

Če bi tisti, ki živijo v svetu, lahko spoznali mir in veselje, ki se okušata v redovnem življenju, bi vsi brez izjeme zapustili svoje zaposlitve, zadovoljstva, svoje bogastvo in se zatekli v samostane, da bi našli zadovoljstvo, ki ga zaman iščejo drugje. In mi, ki smo to izkusili in smo se zbrali tukaj, moramo to znati tudi izrabiti. To je velika milost, ki nam jo je podaril Bog s tem, da nas je poklical v redovni stan. V rokah nosimo velik zaklad. To vam pravim zato, da se ne bi kdo motil. Vse vas je Bog poklical, zato morate odgovoriti na njegov klic. Bodite prepričani in jaz vam zagotavljam, da boste našli zadovoljstvo v redovnem stanu.

Mogoče bo kdo pripomnil: Nam don Bosko zares lahko zagotovi, da smo poklicani v ta stan? Ne bom tukaj na dolgo razlagal znamenj Božjega klica, lahko pa vam odgovorim, da je že samo dejstvo, da nas je zbral tukaj pri sebi, znamenje njegove Božje volje. Ponavljam: izpolnjujte pravila in se boste sami prepričali.

Vendar tudi vi, ki ste že vstopili v red, ne smete misliti, da je že vse storjeno in ste s srcem lahko navezani na ta svet. Tudi za vas velja, da tisti, ki bi hotel služiti dvema gospodarjema, ne bi našel miru v redovnem življenju. Nor bi bil tisti, ki bi naredil zaobljube prepričan, da je tukaj vse samo zadovoljstvo. Nor bi bil, ki bi bil v številu tistih, o katerih govori sv. Bernard: *Pauperes esse volunt, eo tamen pacto, ut nihil eis desit!* [Revni bi radi bili, toda s pogojem, da jim ničesar ne bi manjkalo.] Treba se je strezniti, to bi bila velika zmota. V redovnem življenju ni samo vrtnic, prav nasprotno, je trnje. Toda ali naj se mi kronamo z vrtnicami, medtem ko so Jezusa kronali s trnjem? Ponižnost, pokorščina, zatajevanje in delo prinašajo s seboj trnje. In kdo ne ve, kako ozka je pot, ki vodi v nebesa?

Rad bi vsakemu posebej povedal tole: Vendar se ne daj varati in ne misli, da je redovno življenje zares sestavljeno samo iz žrtev. Najprej trnje, potem vrtnice. Res je, da redovno življenje zahteva nenehno delo in duha odpovedi, ponižno zatajevanje samega sebe. Toda prav te preizkušnje so vir neizmerne veselja, ker se zavedamo, da služimo tako dobremu in pravičnemu gospodarju. Res je, da je naše plačilo v nebesih, kakor pravi sv. Pavel. Toda tudi tukaj na zemlji imamo že stoterno od tega, kar žrtvujemo za Gospoda. Vse moramo darovati njemu, vsaka naša odpoved mora biti

njegova slava, pa tudi plačilo za vsako našo žrtev. Ko smo utrujeni, Gospod olepša naš počitek in naši sobratje nas spodbujajo. Ko nas sovražnik skuša, ga prepoznamo po njegovih obljubah, lahko se branimo, ker nas Gospod mogočno brani. Zlasti stoterno, kar nam Gospod obljublja tukaj na zemlji, moramo videti v miru, zaupanju, tolažbi, ki nam je podeljena v trenutku smrti. Fidelis Deus! [Zvest je Bog]. Toda to, kar je največ vredno, je obljuba večnega življenja.

In mi vsi, dragi salezijanci, bomo to dosegli, če bomo varovali zaklad našega poklica, izpolnjevali naša pravila in ostali pod varstvom presvete Device Marije, ki nam želi storiti toliko dobrega.»

Preuranjene zaobljube grofa so prihodnje leto prinesle veliko nevšečnosti, ki jih bomo na kratko orisali. Nadškof je, namesto da bi se pogovoril z don Boskom, kar bi bilo najbolj preprosto, sporočil v Rim, kako je don Bosko pripustil novinca k večnim zaobljubam, preden je končal noviciat. Iz Rima je novi prefekt Kongregacije za škofo in redovnike kardinal Ferrieri zahteval od don Boska pojasnila. Božji služabnik je navedel vse kanonične razloge, ki so v celoti podpirali njegove odločitve, in pri tem uporabil avtoriteto nekega visoko cenjenega učitelja kanonskega prava:

Velespoštovana eminenca!

Na vprašanje, ali sem jaz kot vrhovni predstojnik salezijanske družbe zares izdal spregled dokončanja leta noviciata grofu Caysu di Giletta in ga predčasno sprejel v imenovano družbo z izpovedjo začasnih zaobljub in zakaj sem to storil, odkritosrčno odgovarjam na prvo vprašanje pritrdilno. Kar se tiče drugega vprašanja, ponižno priznavam, da sem bil prepričan, da to lahko storim bodisi glede veljavnosti kakor tudi glede dovoljenosti.

Za veljavnost se mi zdi, da govorijo zadosti jasno naslednji razlogi. Kolikor je meni znano, ni bila izdana nobena nova uradna razlaga razen tiste v tridentinskem zakonu (Sess. 25, pog. 15), ki pod kaznijo neveljavnosti prepoveduje vključitev v redovno skupnost pred potekom enega leta noviciata za slovesne obljube, ali to velja tudi za začasne zaobljube. Sicer pa avtorji, ki so razpravljali o tem, niso enotnega mnenja. Bouix, sodobni kanonist, v svojem traktatu De jure regularium [O pravicah redovnikov, 4. del, poglavje V, št. II] jasno trdi, da je veljaven sprejem pred koncem noviciata. Ker sem hotel biti glede stvari prepričan, sem vprašal nekega kardinala. Ta je po pogovoru s svetim očetom menil, da ni razloga za dvom, in se zato lahko ravnam v smislu priznanega avtorja (Bouixa).

Sicer pa je dovoljeno, da vsaj podvomimo o vsem. Ker gre tukaj za strog zakon, lahko v dvomu v smislu splošnih načel razlagamo zakon v strogem in ožjem smislu in dopustimo, brez bojazni, da se motimo, da je vključitev novinca v skupnost pred iztekom noviciata dovoljena.

Če vzamemo stvar z druge strani, lahko povemo, da omenjeni zakon Tridentinskega koncila govori o veljavnosti zaobljub. Ker gre, kot smo rekli, za strog zakon, ga moramo razlagati v strogem pomenu, se pravi, da zaobljuba pomeni slovesno zaobljubo. Tako lahko razlagamo tridentinski zakon.

V potrditev povedanega naj omenimo, da so v novejšem času začasne zaobljube, ki naj bi jih naredili pred slovesnimi, tako pomemben pogoj, da so slovesne zaobljube neveljavne, če nismo prej naredili začasnih, nikjer pa ni rečeno, da so neveljavne začasne zaobljube, če niso bile storjene po preteku enega leta noviciata. To pomeni, da Sveti sedež ne zahteva izpolnitve enakih pogojev za oboje zaobljube.

To je tudi prav, kajti slovesne zaobljube so nujno potrebne in jih ni mogoče popraviti, če smo jih izrekli nepreudarno, ne da bi prej naredili potrebne preizkušnje z začasnimi zaobljubami. Zato zakonov, ki veljajo za slovesne zaobljube, ni mogoče preprosto prenesti na začasne zaobljube.

Končno tudi v moči salezijanskih zaobljub ni mogoče trditi, da je taka oprostitev neveljavna, če ne preteče polno leto noviciata, ker ni nikjer rečeno, da take oprostitev ne bi mogel dati vrhovni predstojnik.

Ko smo tako razčistili vprašanje veljavnosti razveljavitve, moramo govoriti še o dopustnosti.

Nedvomno bi bila taka oprostitev nedovoljena, če ne bi šlo za pomembne razloge tako za novinca kakor za redovno skupnost, kot pravi Bouix v navedenem mestu.

Tu pa gre za izreden primer, se pravi za osebo, ki se izredno odlikuje v pobožnosti, sposobnostih, znanju, dolgem delavnem življenju v Božji službi, za učenega doktorja in utroque jure [v obeh pravih], dobro poučenega v moralni in dogmatski teologiji, izvoljenega poslanca sardskega parlamenta, v katerem je dokazal svoje odlično znanje in krščanski pogum skupaj s svojim tovarišem grofom Solarom della Margherita, odličnim voditeljem Družbe sv. Vincencija Pavelskega, slavnim po rodu in premoženju, nosilcem svetih redov, ki je še pred začetkom noviciata več mesecev živel redovno življenje v skupnosti matrne hiše salezijancev, kjer se je pri svojih 74 letih podvrgel velikim odpovedim. Tako ni bilo dvoma niti o odličnih sposobnostih pripravnika niti o zrelem premisleku za odločitev niti o resnosti njegovega sklepa in o zanesljivosti dobrega, ki bi ga storil za Družbo in Cerkev. Še več, namen spregleda je bil nagrada za človeka izredne kreposti in svetih namenov in želja, da bi ga postavili v položaj, v katerem bi lahko čim prej pomagal pri toliko delih, za katere je poklicana nastajajoča družba v našem času.

Kot potrdilo povedanega naj bo avtoriteta turinskega nadškofa msgr. Gastaldija, ki je v pismu, naslovljenem na novinca, menil, da mu lahko izkaže svoje spoštovanje tako, da ne zahteva od njega priporočilnega pisma za pripustitev k tonzuri in nižjim redovom.

Prepričan, da sem se opravičil zmote in krivde, kakor je moja dolžnost v moči pokorščine cerkvenim zakonom in tistim predpisom, ki bi jih Sveta kongregacija hotela postaviti za vodilo mojega vedenja v vodstvu salezijanske družbe, se izrekam za najvdanejšega in najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. junij 1878

Ta razlaga ni naletela na naklonjen sprejem. Kardinal mu je odgovoril, da se

je treba držati predpisov salezijanskih konstitucij o zaobljubah.⁶ Pismo njegove eminence je don Bosku izročil 7. julija odvetnik don Konstantin Leonori, ki ga je nekaj časa zastopal pri rimskih kongregacijah.⁷

Toda don Bosko v omenjenem pismu ni vsega povedal. Ko so novembra 1877 nastopili prvi dvomi o veljavnosti skorajšnjih grofovih redovnih zaobljub, se je posvetoval z enim izmed kurijskih kardinalov, verjetno, ne da bi mogli to zagotovo trditi, s kardinalom Berardijem, njegovim zvestim svetovalcem v težkih okoliščinah, in celo prosil, da bi se o tem pogovoril s papežem. Sveti oče ni imel nobene pripombe glede don Boskove odločitve. Česa drugega od svetega očeta tudi ni bilo pričakovati, saj smo več kot enkrat povedali, da je za *notranje vodstvo družbe* Pij IX. dal ustno veliko dovoljenj, ker je bil prepričan o njegovi modrosti pri uporabi le-teh. Don Bosko je to vladarsko velikodušnost zelo modro uporabljal in še bolj previdno o tem govoril. Zato je prosil za uzakonitev brez kakih posebnih formalnosti, potem ko je ponižno pojasnil razloge za svoje ravnanje. Zato je takole odgovoril:

Velespoštovana eminenca!

Dne 8. tekočega meseca sem prejel vaše cenjeno pismo, v katerem mi priporočate uzakonitev za grofa Caysa, ki je bil pripuščen k redovnim zaobljubam, preden se je izteklo leto noviciata ali – kakor pravijo naše konstitucije – časa druge preizkušnje. Brez vsakega oporekanja in samo v želji biti pokoren Svetemu sedežu in koristiti družbi, ki ji načelujem, navajam nekatere razloge, na katere sem se opiral pri imenovani dispenzi, o čemer sem že poročal v prejšnjem pismu.

1. Priznani kanonisti kot npr. Bouix in Ferraris trdijo, da tridentinski odlok o obveznosti enega celega leta noviciata obvezuje samo redove s slovesnimi zaobljubami, ko se absolutno obvežejo k pokorščini, čistosti in uboštvu, da pa družbe preprostih zaobljub nimajo te obveznosti in zato predstojniki le-teh lahko iz resnega razloga dispensirajo od kakega dela glede časa preizkušnje.

2. Ker sem se hotel prepričati o pravilnosti svojega ravnanja, sem prosil za svet enega izmed kardinalov, ki naj bi o stvari vprašal svetega očeta.

Odgovor se je glasil, da sem, oprt na avtoriteto omenjenih avtorjev in na izjavo svetega očeta, lahko brez nadaljnjega podelil omenjen spregled.

Nisem prosil za nikakršno pisno potrdilo, ker gre za stvari, ki se tičejo notranjih razmer v družbi.

Potem ko sem razložil motive svojega ravnanja, se ponižno sklanjam k nogam vaše eminence in vas prosim odpuščanja za pogoresh, ki sem ga nehote storil, in prosim za uzakonitev.

⁶ Pismo z dne 25. junija 1878.

⁷ Ne vemo, kdaj in kako se je Božji služabnik odpovedal uslugam odvetnika Menghinija in se obrnil za pomoč na odvetnika Leonorija. Šlo je gotovo za kako občutljivo zadevo. Kakor smo videli, je odvetnik Menghini zastopal tudi zadeve msgr. Gastaldija, zaradi česar se je znašel v težkem položaju, ko je moral zastopati interese ene in druge stranke. V don Boskovih pismih ni nikdar več omenjen.

Ker je od zaobljub grofa Caysa preteklo že precej časa, bom z njim obnovil obrazec zaobljub in izpolnil vse drugo, kakor mi bo ukazala vaša eminenca.

Imam visoko čast, da se lahko imenujem vaše eminence vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. julij 1878

Gotovo bi bilo za don Boska bolje, če bi imel v roki papeški odlok, ki bi ga lahko predložil za vsak primer. Vendar se mu ni zdelo nujno, da bi za to prosil, ker je grof položil v nadškofijski pisarni predpisano vsoto, ker je že prejel vse svete redove in ker je bil tisoče milj daleč od misli, da bi kdo o tem poročal v Rim. To je bilo še toliko težje, ker je sedaj umrl njegov mogočni zaščitnik Pij IX.

Prefekt Svete kongregacije je 29. julija odgovoril, da naj prosi za preprosto uzakonitev noviciata in redovnih zaobljub in naj grof pisno potrdi, da to vse želi.

Če bi o tem takoj govorili z grofom, bi to lahko v njegovi duši povzročilo neprijeten občutek, kot da bi predstojniki ukrepali z glavo v vreči in v nepoznanju cerkvenih zakonov. Vse to bi mu vzelo nujno vedrost, ki jo je potreboval za pripravo na svete redove, ki so se naglo bližali. Treba je vedeti, da je bil eden izmed razlogov za naglo sprejetje zaobljub želja, da bi ga rešili notranjih dvomov in tesnobe, ki so potem tudi dejansko prenehali. Zato je don Bosko stvar zavlačeval, in to toliko bolj, ker kardinal ni postavil nikakršnega roka. Potem je prišlo poletje, v katerem se delo v rimskih kongregacijah upočasni. Tako je imel grof priložnost, da je v miru daroval svojo prvo sveto mašo in je z don Ruom šel na potovanje v Pariz, kjer sta uredila pomembne posle za družbo, o čemer bomo poročali pozneje. Po vrnitvi je bil že v stanju, da je brez kakih posledic lahko sprejel nepričakovano sporočilo. Ko je slišal, kaj pričakujejo od njega, in ko je dojel naravo zadeve, je 4. decembra 1878 naslovil na svetega očeta naslednje pismo: »Karel Cays, salezijanski duhovnik iz Turina, ponižno sporoča vaši svetosti, da mu je bilo sporočeno, da so njegove redovne zaobljube nepravilne, ker niso bile narejene po predpisih konstitucij salezijanske družbe. Zato ponižno prosi za dobrohotno uzakonitev in izjavlja, da ima odločno voljo ostati v salezijanski družbi in ponoviti svoje večne zaobljube.« Dne 12. decembra je odvetnik Leonori poslal odlok,⁸ v katerem se grofu ukazuje, da mora pod vodstvom magistra novincev prebiti en cel mesec v hiši noviciata in potem obnoviti zaobljube v smislu konstitucij. Dobri redovnik je v vsej preproščini spet šel v obednico novincev in se jim za en mesec v vsem pridružil. Končno je zasebno v roke don Bosku obnovil svoje večne zaobljube. Tako je bila stvar končana in nihče več ni o tem govoril.

Vse to grofa Caysa ni oviralo, da ne bi prejel vseh redov pod naslovom cerkvenega imetja. Subdiakonatu mu je 15. aprila 1878 podelil msgr. Salvai, škof v

⁸ V pismu, ki je spremljalo odlok, je odvetnik pripisal: »Jutri bom šel k njegovi eminenci Oregliu in mu bom vse povedal.« Besede pomenijo, da je tudi kardinal mislil enako kot don Bosko.

Alessandrii, diakonat in prezbiterat pa 15. junija in 20. septembra nadškof. Njegova ekscelenca nadškof mu je želel podeliti zadnje posvečenje v stolni cerkvi v navzočnosti mnogih plemenitih gospodov in gospa, sorodnikov, znancev in prijateljev in številnega ljudstva. Novomašnik bi lahko slovesno opravil svojo prvo mašo v Turinu, vendar bi pri tem trpela njegova pobožnost. Zato se je odpovedal vsaki zunanji slovesnosti, odšel s sinom v Sampierdarena in pel tam v zavodu sv. Vincencija svojo prvo mašo. Ves poln gorečnosti je naredil eno tistih napak, ki ostanejo dolgo v spominu. Ko je prišel do končnega blagoslova, ga je namesto po tiho zapel na ves glas *more Episcoporum* [po načinu škofov]. V Sampierdareni je bil tudi don Bosko, ki je tam vodil duhovne vaje. Asistirjal je novomašniku pri njegovi prvi daritvi, in ko se je ta po maši zahvaljeval, je pisal Turinčanu odvetniku Fortisu, ki je tudi želel posnemati zgled grofa Caysa in postati salezijanec. Božji služabnik ga je poznal od malih nog, ker je bil velik prijatelj njegovega očeta. Imenuje ga profesorja, ker mu je don Bosko naročil, da bi klerikom v oratoriju predaval filozofijo.

Dragi moj profesor Alfonz!

Grof Cays je v tem trenutku končal svojo prvo mašo, in medtem ko se on zahvaljuje, pišem teh nekaj vrstic.

V sredo se začnejo duhovne vaje v Lanza, kjer te pričakujem z namenom, da jih boš opravil.

Dvojni uspeh bo, če boš privedel s seboj tudi našega dragega Ricarda,⁹ ki bi rad postal dober in bi rad delal čudeže, kot si to tudi jaz želim.

Upam, da je očka pri dobrem zdravju. Ne upam si ga povabiti, toda če bo prišel v Lanzo,¹⁰ ga bomo slovesno pozdravili in mu izkazali vse naše spoštovanje. Vsak dan molim zanj in prosim Boga, da bi mu podelil še dolga leta srečnega življenja.

Bog naj nas vse blagoslovi. Vdane pozdrave gospe mami in Riccardu in moli zame, ki sem v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 22. september 1878

Jutri bom v Turinu.

⁹ Alfonzov mlajši brat.

¹⁰ Profesor se je po duhovnih vajah vrnil domov. Nato je šel v Valsalice, kjer je poučeval ali vsaj pred oblastmi pričal s svojim akademskim naslovom. Tam je ostal kot aspirant pomočnik eno leto, kakor je razvidno iz Kataloga 1879. Zaradi slabotnega zdravja se je moral vrniti domov. Vstopil je k jezuitom in postal duhovnik. Nanj bomo še večkrat naleteli. Naslednjega oktobra mu je don Bosko takole pisal: »Dragi moj Alfonz! Ušel si mi z duhovnih vaj, upam pa, da mi ne boš ušel iz Valsaličaja. Po odredbi šolske oblasti in zaradi pomanjkanja diplomiranega učnega osebja smo te vpisali med profesorje leposlovja in filozofije na liceju. Delal boš pa tisto, kar si ti bo zdelo najbolj primerno glede na tvoje zdravje. Šola se je že začela, učenci so radovedni in komaj čakajo, da te vidijo in slišijo. Zato pridi čim prej. Sta očka in mamica zdrava? Se Riccardo še spominja don Boska? Pozdravi jih in jim povej, da se jih vsako jutro *spominjam* pri sveti maši. Bog naj vas vse blagoslovi, moli zame, ki sem tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj. duh. Janez Bosko. Turin, 18. oktober 1878.«

Ko je don Karel postal duhovnik, je vsak dan prosil Božjo mater Marijo tri milosti za konec svojega življenja: da bi umrl pri don Bosku in v njegovi navzočnosti, da bi blagoslovila vse člane družine, da bi ohranili vero svojih očetov, in da ne bi hudo trpel pred smrtjo, ker je zelo nepotrpežljiv.

Pobožen, ponižen, pokoren, zatajevan, dober do vseh je vseh pet let spodbujal s svojim lepim zgledom. Gospod ga je poklical k sebi 4. oktobra 1884. Umrl je v oratoriju. Ob njegovi smrtni postelji je stal don Rua, kateremu ga je don Bosko izročil tiste zadnje dni, ker je moral iti v San Benigno na sklep duhovnih vaj. Krepostni grof je velikodušno prispeval svojo žrtev Bogu zaradi odsotnosti svojega sina. Pa tudi pri asistenci umirajočih je ta sin imel vredno zastopstvo. Po splošnem mnenju je imel don Rua posebno nebeško milost za pomoč umirajočim.

Vse do zadnjega trenutka so bila dejanja in besede umirajočega vzvišeno izpolnjevanje teologalnih kreposti in nenehna priča ljubezni do redovniškega življenja. V pogostih pogovorih z don Ruom je tožil, da ni mogel vedno točno izpolnjevati pravil, kot na primer tistega, da bi zjutraj vstajal ob isti uri kot skupnost. Zahvaljeval se je Gospodu, da je upošteval njegove krhke moči in mu ni dal veliko trpeti. Zadnji večer je s srcem, polnim veselja, blagoslovil sina svoje snahe. Umrl je prve ure dneva, ki je bil posvečen spominu sv. Frančiška Asiškega, kakor je sam napovedal. Ko je don Rua videl, kako sladke smrti je umrl, je v nagovoru v javnosti izrekel rek, da je radost umreti brez bolečin vredna življenja brez radosti.

9. POGLAVJE

PRVI GENERALNI KAPITELJ

KO SE JE IZTEKALO TRETJE leto po dokončni odobritvi salezijanskih pravil, je bilo treba pripraviti prvi generalni kapitelj, kajti do leta 1904 je Cerkev predpisovala, da morajo redovi in redovne družbe sklicati generalni kapitelj na vsaka tri leta. Don Bosko je na to resno mislil, vendar je o tem prvič govoril 21. aprila 1877. »Ker je to prvi kapitelj,« je dejal nekaterim predstojnikom, »želim, da ga opravimo zelo slovesno. Zapisnike bomo namreč poslali v Rim. To bo dalo nov ugled družbi. To bo velik korak naprej. Zares je lepo gledati, kako iz leta v leto pomembno napredujemo.« Don Bosko je razmišljal o celi vrsti vprašanj, ki naj bi jih zbor obravnaval in o njih odločal. »Želim,« je dejal, »da bo ta kapitelj odločilen v zgodovini naše družbe. Tako bo po moji smrti vse urejeno in določeno.« Na tem mestu kronist pripominja: »Naravnost čudovito je, kako se zdi, da se don Bosko ne meni za tisoč stvari. Ne govori o njih, temveč vse natančno opazuje, razmišlja, da je za trenutek, ko je treba spregovoriti, vse pripravljeno.«

Njegova osrednja skrb takrat je veljala notranji utrditvi družbe, tako da ne bi bilo negotovosti za tistega, ki bo moral priti za njim. Ta kapitelj se mu je zdel zadnje veliko delo, ki bi ga moral dokončati pred smrtjo. Zato je pustil ob strani zadeve, ki se niso tikale družbe, in se osredinil na domača vprašanja. »Sedaj gre za to,« je dejal, »da vse spravimo v red. Do sedaj je bilo rečeno: stvari lepo napredujejo. Toda daleč smo še od resničnega reda. Lahko je reči: skupno življenje. Toda koliko nam manjka, da ga uresničimo! Naša pravila so zelo kratka. Toda v mnogih primerih bi potrebovali cela poglavja, da bi razložili samo eno besedo in pokazali, kako jo je treba udejanjiti. Če bi bil takrat, ko sem pisal pravila, še bolj izkušen, bi jih napisal še krajše in jih spravil na eno petino sedanjega obsega. Kajti v Rimu za potrditev razmišljajo o izrazih in ne gledajo toliko na celoto. Rimskim kongregacijam predstavljamo organsko celoto, nam pa prepuščajo njihovo izvedbo. In na tem kapitlju bomo razpravljali zlasti o praksi ali izvajanju pravil. Za zdaj mnogih predpisov še ne izpolnjujemo in zdi se, kakor

da jih ne bi bilo v pravilih. Zato jih bomo jasno prikazali in našli način, kako naj jih izpolnujemo.«

Ko je sestavil razpored predlogov, jih je dal natisniti in jih meseca julija razposlal ravnateljem, ki naj bi jih dali na vpogled sobratom, ki jih je povabil, da bi vprašanja preštudirali in izrazili svoje opombe. Odgovore bi uredili in razvrstili po vsebini, jih predložili v študij komisijam, ki naj bi razpravljale o raznih temah. Tem predlogom je don Bosko napisal naslednji predgovor.

Naše konstitucije v 3. členu šestega poglavja določajo, da moramo na vsaka tri leta imeti generalni kapitelj, ki ima pravico, da razpravlja in predlaga vse, kar bi moglo biti v večjo korist članom posebej in družbi na splošno. Ker so tri leta od dokončne odobritve že pretekla, je naša dolžnost, da pripravimo ta kapitelj. Udeležiti se ga morajo ravnatelji in prefekti vseh naših domov, razen če bi oddaljenost ali kak drug razlog onemogočil udeležbo. Ker gre za prvi generalni kapitelj naše družbe, si vsi člani želijo, da bi ga čim učinkoviteje opravili in s tem pripomogli k skupnemu dobremu. Kapitelj bomo priredili v Lanzu pred duhovnimi vajami ali po njih. Namenjen bo pravilniku naših konstitucij.

Zato morajo ravnatelji, ekonomi in prefekti s sveti posameznih domov predhodno poznati stvari, o katerih se bo razpravljalo, da bodo mogli pripraviti tiste dodatke in opombe, ki se jim bodo zdeli primerni. Posamezni ravnatelji bodo sporočili članom sveta svoje hiše in dali priložnost za študij predložene snovi.

Prefekte so povabili kot svetovalce, da bi kapitlju tako dali še poseben blišč. S praktičnega vidika pa se je pokazalo, da v odsotnosti ravnateljev prefekti niso mogli zapustiti hiše. Zato je don Bosko odločil, da se bodo o vprašanju njihove pristojnosti dogovorili ob drugi priložnosti, morda ob duhovnih vajah. O članih vrhovnega kapitlja bomo govorili na drugem mestu.

Seznamu vprašanj, ki naj bi jih obravnavali, je sledil pravilnik generalnega kapitlja, ki je z nekaj popravki služil kot vodilo za naslednje kapitlje. Seznam vprašanj je za nas izredno pomemben, ker ga je sestavil don Bosko sam po večdnevnem razmišljanju. Zato bo prav, da osvetlimo tiste točke, ki nam bodo pomagale, da bolje spoznamo duha ustanovitelja o osnovnih vprašanjih redovnega življenja, zlasti še, ker je danes težko najti kakšen izvod. Od 21 paragrafov bomo podali naslove in najpomembnejšo vsebino.

1. Skupno življenje. Postavi več vprašanj in izvede naslednje vidike: »Skupno življenje je vez, ki drži skupaj redovne ustanove ter jih ohranja v gorečnosti in izpolnjevanju pravil. Brez skupnega življenja je vse narobe.«

2. Zdravje in navodila. Tudi tukaj izhaja iz splošnih norm, ki jih moramo poznati: »Skrbno moramo bedeti nad svojim in naših sobratov zdravjem. Zdravje je velik Božji dar, s katerim lahko storimo veliko dobrega sebi in drugim. Skrbeti je treba, da je zdravje v dobrem stanju v času sprejema v družbo in tisti, ki v ta namen dajo svoj glas ali poročilo, naj to natančno opravijo. Na

splošno ne sprejemamo pripravnikov, ki se niso sposobni prilagoditi skupnemu življenju in opravljati del, ki so lastna naši družbi. Ko pa je kdo dokončno sprejet, storimo vse za njegovo zdravje; potreben je primeren počitek, ne pretežko delo. Nikakor pa naj nihče ne jé zunaj določenega časa. Po večerji naj ne bo nikakršne zaposlitve in po skupni molitvi naj se vsak odpravi k počitku. Vsak član naj prizadevno opravlja svojo službo, pri čemer pa je treba imeti pred očmi zdravje, znanje, sposobnosti in nagnjenja posameznikov, kar vse bo pomagalo ohranjati zdravje.«

3. *Študij.* Govori o leposlovnem in teološkem študiju klerikov in o pripravi na pridiganje. Nič posebnega.

4. *Učenje gojencev.* Daje nekaj uvodnih navodil: »Treba je skrbeti, da gojenci ne bodo brez dela, vendar naj nobeden ne študira več, kot zmore. Učitelj naj ne sili k učenju tistih, ki so slabo nadarjeni. Učencem je treba pri učenju pomagati.« Na koncu priporoča štiri stvari za uspešno učenje: točno določen urnik, disciplinirano delo, ob svojem času ne predolgi sprehodi in kratke počitnice in še te z učenjem zanimivih stvari.

5. *Šolske knjige.* Kot vodilno pravilo naj velja, da »naj bodo šolske knjige, napisane in popravljene od naših sobratov ali oseb, ki so znane po svojem krščanskem življenju«. Želi, da nadzorujemo knjige za nagrajevanje: »Bolje je podariti manj zaželeno, pa dobro knjigo, kot zaželeno, zanimivo, a polno pogubnih načel.«

6. *Moralnost članov salezijanske družbe.* Izhodišče: »Moralnost je osnova in zagotovilo življenja redovnih ustanov. Ni zadosti, da se kaže na zunaj, biti mora vnaprej zagotovljena, se pravi, da izvira iz časa pred vstopom v redovno skupnost.« Zato postavi naslednje pogoje za sprejem aspirantov in pripustitev novincev: »Preden sprejmemo koga za aspiranta, se iz dobrih virov prepričajmo o njegovem prejšnjem moralnem življenju. Bodimo popustljivi glede znanja in materialnih sredstev, bodimo pa zelo strogi glede moralnih sposobnosti. Nikdar ne sprejemajmo ljudi, ki so bili izključeni iz kakega zavoda, semenišča ali vzgojne ustanove zaradi nemoralnosti. Novinci, ki v letu preizkušnje postavijo v dvom to pomembno lastnost, naj ne bodo pripuščeni k zaobljubam. Veliko bolje je, da posnemamo redove, ki takoj odpošljejo prosilca, kakor hitro ugotovijo, da moralnost ni zadosti trdna.« Za sobrate z zaobljubami je treba poudarjati izpolnjevanje pravil, pokorščino, pobožne vaje in nepotrebnost odhajanja iz hiše.

7. *Moralnost med gojenci.* Poudarja zgled salezijancev: »Moralnost gojencev napreduje sorazmerno s tem, kako močno se kaže pri salezijancih. Dečki sprejemajo tisto, kar se jim daje. Salezijanci pa ne bodo mogli nikdar dati drugim tistega, česar sami nimajo. Dobro si zapomnite te besede in ravnatelji naj o tem govorijo na konferencah.« In še: »Zametek moralnosti pri gojencih sta točnost urnika in točno izpolnjevanje lastne naloge.« Zato gojimo »vodovode milosti in blagoslova, ki tečejo v duše gojencev«. To so družba ministrantov,

druge družbe, zakramenti, tridnevnice, devetdnevnice, duhovne vaje, slovesni obredi v cerkvi. Koristna je tudi »zabava«. Dajajmo prednost tistim, »ki zahtevajo osebno spretnost«, zavračati pa moramo take, ki slonijo »na podajanju rok, poljubih, božanju« in podobnem.

8. *Obleka in perilo.* Nikakršnih posebnih navodil. Duh ustanovitelja pa se kaže v naslednji spodbudi: »Izpolnjevanje teh navodil zahteva veliko ljubezen. Zato naj predstojniki pazijo, da bodo vsi spodobno oblečeni in da nikomur ne bo nič manjkalo zlasti v zimskem času proti mrazu.«

9. *Varčevanje pri zalogah (Ekonomija pri nakupovanju).* Pomembna sta ta dva odstavka: »Naše življenjsko vzdrževanje se opira na Božjo previdnost, ki nas do sedaj še nikdar ni zapustila in upamo, da nas tudi v prihodnje ne bo. Mi pa se moramo nadvse truditi, da varčujemo pri vsem, kar ni nujno potrebno, da zmanjšamo izdatke in preudarno kupujemo in prodajamo.

10. *Varčevanje (Ekonomija) pri razsvetljavi.* Priporočila so splošno znana.

11. *Varčevanje (Ekonomija) v kuhinji in pri kurivu.* Sredi mnogih praktičnih napotkov izstopa naslednji: »Prefekt naj vsak dan redno obišče kuhinjo, da ugotovi, ali kaj manjka, in prepreči, da bi hodile v kuhinjo osebe, ki nimajo tam kaj iskati.«

12. *Varčevanje (Ekonomija) na potovanjih.* Splošna navodila. Povezuje jih s priporočili o pisnih stikih.

13. *Varčevanje (Ekonomija) pri zidavi in popravilih.* Don Bosko pravi: »Poštene ljudi bode v oči eleganca, prefinjenost stavb in opreme in obilje pri mizi tistih, ki prosijo vbogajme.«

14. *Spoštovanje do predstojnikov.* Predvsem pomembno opozorilo: »Vsi, ki izvajajo kako oblast, naj pomislijo, da če hočejo uživati spoštovanje in doseči, da jih bodo drugi ubogali, morajo to najprej oni sami izpolnjevati do svojih predstojnikov.« Sicer pa nič novega razen v tem, da priporoča, da naj vsak salezijanec vsako leto nekajkrat piše vrhovnemu predstojniku »o svojem zdravju, o težavah, s katerimi se srečuje v svoji službi, in o drugih stvareh, ki se moralno ali materialno tičejo njegove osebe.« Poročila in odgovore »sme brati samo tisti, ki so mu namenjeni, ali tisti, ki jim jih on hoče sam pokazati.«

15. *Inšpektorati ali province.* Tri osnovna navodila za pravilnik, ki ga je treba pripraviti na prihodnjem kapitlju za inšpektorje: pisna mesečna poročila ravnateljev, oddaja denarja in njegova uporaba, redni in izredni obiski. Don Bosko pripisuje izvajanju »avtoritete« inšpektorja dvoje nalog: »priporočati izpolnjevanje pravil« in »preprečevati stvari, ki bi povzročale zlorabe«.

16. *Gostoljubje, povabila in kosila.* »Prijazno vedenje, vljudnost do vseh.« Gostoljubje pri mizi »zlasti v postnih dneh« naj se postreže »spoštljivo«, vendar »samo tistim, ki niso zahtevni«. V nadaljevanju odstavka so podane že poznane stvari.

17. *Verske navade.* Tu misli na »pobožne vaje, ki niso predpisane v pravih«, in daje naslednje praktično navodilo: »Vsak ravnatelj naj ohranja navade matrne hiše, se jih spominja in jih uvede v hišo, ki mu je zaupana.«

18. *Navade.* Vse je povedano v pravilniku.

19. *Miloščine.* Najpomembnejše: »V smislu naših konstitucij ne sme brez dovoljenja predstojnika nihče hraniti pri sebi denarja ne v majhni ne v veliki količini. Ker živimo od darov, ki jih prejemo vsak dan, ne moremo dajati nikakršne miloščine.« Praktično navodilo: »Toda zaradi našega položaja pred družbo in zaradi časov, v katerih živimo, lahko vsak ravnatelj duhovnikom svoje hiše dovoli nekaj denarja, da v primerih velike potrebe ali česa drugega lahko dajo vbogajme, se pravi zato, da preprečijo pohujšanje in govorice.«

Pomembno svarilo: »Miloščine ne delimo niti pred spovedjo niti po njej ali v zakristiji, kajti tako početje bi lahko vzbudilo nereda pa tudi razlage, ki jih je treba *ad evitanda scandala aut convicia* [za vsako ceno preprečiti].«

20. *O novincih.* Najpomembnejša misel tega odstavka je priporočilo, da naj pošljejo domov novinca, ki po letu noviciata iz resnih razlogov ni bil pripuščten k zaobljubam. Za tako strogost don Bosko navaja naslednje razloge: »Česar ni mogel storiti v letu preizkušnje, bo težko naredil pozneje, in četudi bi to storil, bi bilo sad trenutnega napora, na katerega ni mogoče trajno računati. Če ostane še v družbi, seje nezadovoljstvo in nergaštvo.«

21. *Počitnice.* Don Bosko vztrajno nasprotuje obiskom na domu ali pri sorodnikih ter prijateljih ali tudi v hišah gojencev. Tudi tukaj ponavlja znano priporočilo: »Izkušnja je pokazala, da so taki obiski v svetu vedno škodljivi, in če je kdaj kdo menil, da je imel od tega kako gmotno korist, ni mogoče reči za nikogar, da mu je to duhovno koristilo.«

Kmalu potem ko je bila razposlana snov, ki naj bi jo obravnavali na kapitlju, je prišlo tudi že povabilo k udeležbi: začetek naj bi bil 5. septembra popoldne. Ravnatelji so se na določeni dan zbrali v Turinu, od koder so odšli v Lanzo, kjer je potekal kapitelj. Ko so se tu proti sončnemu zahodu zbrali, je don Bosko zapel *Veni Creator* [Pridi, stvarnik Sveti Duh]. Po končani himni so prebrali 3., 4. in 5. člen šestega poglavja Pravil. Nato je don Bosko takole spregovoril:

»Začenjamo naš prvi generalni kapitelj, ki ga razglašam od tega trenutka za odprtega. Lotevamo se opravila, ki je nadvse pomembno za našo družbo. Gre predvsem za to, da vzamemo v roke naša pravila in pogledamo, kako bi jih mogli enako izpolnjevati v vseh domovih, tako v tistih, ki so že odprti, kakor v tistih, ki nam jih bo Božja previdnost izročila v vodstvo. Vsi imate knjižico z vsebino, namenoma natisnjeno. Zapisali ste si že lastne opombe ali tiste, ki so vam jih naročili sobratje. Sedaj nam ostane le še, da se zberemo v Gospodu in začnemo razpravo.

Božji Odrešenik nam v svetem evangeliju pravi, da tam, kjer sta dva ali so trije zbrani v njegovem imenu, je on sredi med njimi. Mi v teh zborovanjih nimamo drugega

namena kot večjo Božjo slavo in zveličanje duš, ki jih je Jezus Kristus odrešil s svojo dragoceno krvjo. Zato smo lahko prepričani, da je Gospod sredi med nami in da bo on vodil stvari, da bodo v večjo Božjo slavo.

*V tem trenutku izročimo kapitelj posebnemu varstvu presvete Device Marije. Ona je pomoč kristjanov in nič ji ni bolj pri srcu kot pomagati tistim, ki želijo služiti njene-
mu Božjemu Sinu in ki so se zbrali prav zato, da bi mogli storiti dobro čim večjemu številu ljudi. Marija je luč slepih, prosimo jo, da bi nam razsvetlila našo ubogo pa-
met v času teh zborovanj. Sv. Frančišek Saleški, naš nebeški zavetnik, bo predsedoval našim zborovanjem in nam bo od Boga izprosil milost, da bomo odločali v skladu z njegovim duhom.*

*Stvar, ki jo posebno priporočam in ki jo je treba vzeti zelo resno, je popolna tajnost o vsem, kar se govori na teh konferencah, vse dokler niso odločene in jih ne bomo javno razglasili. Tedaj jih bomo natisnili in poslali v potrditev Svetemu sedežu, nezmotljivi-
vemu učitelju v teh stvareh, in zatem jih bomo dali v javnost.*

*Zelo želim, da bi delali počasi in dobro. Ker smo zato tukaj, pustimo ob strani vse druge misli in se osredinimo na našo nalogo. Če ne bo dovolj nekaj dni, jih bomo upo-
rabili več, in sicer toliko, kolikor bo potrebno. Toda potem mora biti stvar končana. Sedaj prosimo za zaščito presvete Device Marije s pesmijo Zdrava, morska zvezda, nakar bomo prejeli blagoslov z Najsvetejšim in potem odšli v dvorano kapitlja, kjer bodo potekala naša zborovanja.*

Po prejemu svetega blagoslova so takoj začeli pripravljalna dela v kapitelj-
ski sobani, ki je bila ravnateljeva pisarna. Navedli bomo imena kapitularev in njihovih svetovalcev v zaporedju in z naslovi, kot so zapisani v zapisnikih. V nekaterih turinskih krogih so krožile novice in prepričanje, da so salezijanci kup nevednežev, ki znajo delati hrup in nič drugega. To razlaga don Boskovo skrb, da je točno navedel vse znanstvene naslove navzočih, to toliko bolj, ker je na razprave vabil tudi zunanje osebe. Uradni seznam je tak:

1. Duhovnik don JANEZ BOSKO, ustanovitelj in vrhovni predstojnik družbe, pisec mnogih knjig, zlasti za mladino.
2. Duhovnik MIHAEL RUA, prefekt družbe, profesor retorike.
3. Duhovnik JANEZ CAGLIERO, katehet kongregacije, doktor teologije, sloviti maestro in skladatelj glasbenih del in inšpektor v Južni Ameriki.
4. Duhovnik CARLO CHIVARELLO, ekonom družbe, učitelj in iznajditelj več naprav za fiziko in mehaniko.
5. Duhovnik CELESTINO DURANDO, šolski svetnik družbe, profesor in pisatelj več knjig.
6. Duhovnik GIUSEPPE LAZZERO, svetnik vrhovnega kapitlja, ravnatelj hiše Oratorija sv. Frančiška Saleškega.
7. Duhovnik ANTONIO SALA, svetnik vrhovnega kapitlja in ekonom hiše v Turinu.
8. Duhovnik GIOVANNI BONETTI, ravnatelj zavoda Borgo San Martino, gimnazijski profesor in pisatelj več leposlovnih del.

9. Duhovnik GIOVANNI FRANCESIA, ravnatelj zavoda v Varazzeju, doktor humanističnih ved, komentator Danteja.
10. Duhovnik FRANCESCO CERRUTI, ravnatelj zavoda v Alassiu, doktor humanističnih ved in pisec več šolskih učbenikov.
11. Duhovnik GIOVANNI LEMOYNE, ravnatelj zavoda v Lanza Torinese, licenciat v teologiji, pisec več knjig za ljudstvo in mladino.
12. Duhovnik PAOLO ALBERA, ravnatelj zavetišča sv. Vincencija Pavelskega v Sanpiero-dareni, gimnazijski profesor.
13. Duhovnik FRANCESCO DALMAZZO, ravnatelj zavoda v Valsaliceju, doktor humanističnih ved.
14. Duhovnik GIUSEPPE RONCHAIL, ravnatelj zavetišča St. Pierre v Nici, profesor francoščine in gimnazijski profesor.
15. Duhovnik GIACOMO COSTAMAGNA, ravnatelj hčera Marije Pomočnice v Morneseju, maestro in skladatelj raznih glasbenih del.
16. Duhovnik NICOLAO CIBRARIO, ravnatelj šole Marija Pomočnica v Torriione Valerosia (Ventimiglia).
17. Duhovnik LUIGI GUANELLA, šolski ravnatelj in vodja oratorija v Mondiju.
18. Duhovnik GIUSEPPE SCAPPINI, duhovni vodja konceptincev v Rimu.
19. Duhovnik GIUSEPPE MONATTERI, ravnatelj gimnazije v Albanu Laziale, gimnazijski profesor.
20. Duhovnik GIUSEPPE DAGHERO, profesor v semenišču Magliano Sabino, doktor humanističnih ved.
21. Duhovnik DOMENICO BELMONTE, profesor fizike in naravoslovja na liceju v Alassiu.
22. Duhovnik GIULIO BARBERIS, ravnatelj noviciata, doktor teologije in pisec več knjig.
23. Duhovnik GIOACINTO BERTO, don Boskov tajnik in arhivar družbe.

Na raznih zborovanjih, zlasti z gospodarsko vsebino, so bili še duhovnik Giuseppe Leveratto, prefekt v zavodu v Borgu San Martino, duhovnik Antonio Pagani, duhovni voditelj semenišča v Magliano Sabino, gospod Giuseppe Rossi, glavni oskrbnik naših zavodov, in grof opat Cerlo Cays di Giletta e Casellette, doktor obojega prava, nekdanji vrhovni predstojnik Konferenc sv. Vincencija Pavelskega v provinci Turin, nekdanji poslanec v subalpinskem parlamentu, in nekaj drugih.

Nekaj ravnateljev je pripeljalo s seboj sobrata iz svoje hiše – ne kot delegata, temveč kot svetovalca. Ko so razpravljali o ekonomskih vprašanih, so poklicali iz Turina pomočnika Giuseppeja Rossija, oskrbnika v oratoriju. Zborovanja so bila dveh vrst: delna, ki so jih imele različne komisije, in skupna, ki so se jih udeleževali vsi člani kapitlja. Na teh zadnjih sta bila na don Boskovo željo navzoča dva ugledna jezuita: pater Secondo Franco, ugleden učitelj v asketiki, in pater Giovanni Battista Rostagno, nekdanji profesor kanoničnega prava na univerzi v Leuvnu. Oba sta vedno kazala veliko spoštovanje do don Boska. Z njima se je sveti ustanovitelj prejšnje večere posvetoval z namenom, da bi razjasnil

negotovosti in jih rešil v skladu s svetimi kanoni in navadami redovnih družb.

Splošnih konferenc je bilo šestindvajset in vsem je predsedoval don Bosko. Člani generalnega kapitlja so sedeli v krogu okoli predsedniške mize brez kakšnega določenega reda v razvrstitvi prostorov. Vsak zbor se je začel in končal z običajnimi molitvami.

Potem ko so na prvem zboru prebrali pravilnik generalnega kapitlja, so izvolili regulatorja, ki je bil don Rua, in dva tajnika, don Barberis in don Berta. Regulatorjeva naloga je bila voditi zbor po pravilniku in pravočasno opozarjati posamezne komisije, da bi pripravile svoja poročila, poskrbeti za vse potrebno in biti središče, h kateremu so se po potrebi vsi lahko zatekli. Od dveh tajnikov je eden moral zapisovati zborovanja, drugi pa odločitve, ki so jih izglasovali.

Ko so to storili, so sestavili komisije, ki naj bi razpravljale o snovi, ki naj bi jo predložili splošnim zborovanjem in po možnosti že nakazale bodoče odločitve. Vsaki komisiji je načeloval predsednik. Vsaka komisija si je izbrala svojega poročevalca, ki naj bi v splošnem zboru podal ugotovitve komisije in predloge za odobritev. Ta poročila so morala biti bodisi zaradi večje natančnosti bodisi zaradi hitrejšega poslovanja pa tudi zato, da so imeli tajniki lažje delo, podana pisno. Na tem zborovanju so določili pet komisij. Pozneje so dodali še tri druge za posebna vprašanja, ki jih od začetka niso dali na spored. Teh osem komisij so sestavljali naslednji člani, vsak s svojo nalogo:

I. KOMISIJA. *Sprejem v družbo in noviciat. Teološki študij in pridiganje.* Don Francesca, don Lazzero, don Costamagna, don Barberis. Predsednik don Francesca.

II. KOMISIJA. *Šolanje gojencev. Tisk in podobno.* Don Durando, don Cerruti, don Monateri, don Daghero. Predsednik don Durando.

III. KOMISIJA. *Skupno življenje.* Don Rua, don Ghivarello, don Albera, don Cibrario. Predsednik don Rua.

IV. KOMISIJA. *Moralnost in tozadevne stvari.* Don Cagliero, don Lemoyne, don Ronchail, don Dalmazzo. Predsednik don Cagliero.

V. KOMISIJA. *Gospodarstvo.* Don Bonetti, don Belmonte, don Sala, grof Cays in don Leveratto. Predsednik don Bonetti.

VI. KOMISIJA. *Inšpektor in inšpektorialne naloge.* Don Cagliero, don Rua, don Albera.

VII. KOMISIJA. *Hčere Marije Pomočnice.* Don Costamagna, don Bonetti, don Cerruti, don Albera.

VIII. KOMISIJA. *Odločitve iz prejšnjih let kot predlogi generalnemu kapitlju, ki naj jih odobri.*

Za ta uvodna opravila so porabili ves čas pred začetkom generalne konference. Ko so končali te predhodne naloge, je don Bosko prosil patra Franca, da bi naslovil na zbor svojo besedo. Ta je prikazal potrebo, da si morajo salezijanci

izoblikovali samozavest.¹ Končno je imel don Bosko naslednji sklepni nagovor:

»Generalni kapitelj naše družbe je prvi te vrste. Poleg pravkar prebranega pravilnika še nimamo nikakršnih drugih običajev, po katerih bi se morali ravnati. V posamičnostih bomo šli naprej a la buona [po najprimernejši poti]. Stvari pa bomo delali počasi in mirno, tako da bo potem kapitelj lahko služil za merilo poznejšim.

Res je, da imamo zelo malo časa. Toda marsikaj smo delali že leta in leta. Ne gre nam za to, da bi naredili kaj znanstvenega, po določenih pravilih, temveč bomo skušali odgovoriti na praktične stvari, ki se nas tičejo. Če bo ostalo še kaj neobdelanih točk, ne bo konec sveta. Bomo pa o tem razpravljali ob drugi priložnosti. Nam gre predvsem za praktične stvari. Ne da bi pri tem uporabljali kake knjige, se bomo držali določenega načrta, opustili kak člen, kakega drugega malo spremenili in kakega dodali, če se nam bo zdelo primerno. Razmislimo o pravilih, pravilnikih za naše zavode, o okrožnicah, ki smo jih izdali v preteklih letih za vse domove družbe, o odločitvah, ki smo jih sprejeli na splošnih konferencah ravnateljev v Turinu in tukaj v Lanzu.

Pomen tega kapitlja je v tem, da bodo pravila, ki so sedaj samo teoretična, postala praktična, se pravi, da moramo najti način, da jih bomo mogli izpolnjevati v vseh naših hišah.

Ponavljam, da je na teh zborovanjih najpomembnejša, tako rekoč brezpogojno nujna, popolna tajnost tako glede na zunanje kot na sobrate, ki niso člani kapitlja, dokler odločitve ne bodo potrjene v Rimu. Bodimo tudi previdni, kadar govorimo o teh stvareh med seboj v navzočnosti drugih. Skoraj v vsaki kongregaciji je tajnost obvezna, sankcionirana s prisego in je zato kriv vsak, ki jo krši. V naši družbi take tajnosti s prisego ni. Toda iz tega je razvidno, kako zelo je potrebna.

Vsak naj v teh dneh potrpežljivo preučuje razne snovi, tudi če ne bi teklo vse po naših željah, saj je to prvi kapitelj in nimamo nikakršne predhodne izkušnje. Upamo pa, da bo, blagoslovljen od Gospoda in pod posebnim varstvom presvete Marija Pomočnico, družbi v veliko korist.«

Pri občnih zbiorih so prihajale pobude iz poročil posameznih komisij, ki so jih predložili poročevalci. Ko so o teh predlogih glasovali, so jih razdelili v člene, ti naj bi potem sestavljali gradivo, ki naj bi ga odobril Rim. Taki zapisniki so bili dvoje vrst: prvi zgolj disciplinski, ki naj bi sestavljali priročnik družbe, in drugi teoretični ali vodilni, ki naj bi jih dodali že potrjenim pravilom. Za prve bi zadostoval preprost *visto* [videl], za druge pa bi bila potrebna posebna potrditev, ker sicer ne bi imele obvezujoče moči. Večina členov je bila objavljena leta 1878 in se jih lahko dobi. Zato ne bomo z njimi obremenjevali tega zvezka. Razprave, ki jih posnemamo iz zapisnikov, pa danes niso toliko pomembne, da bi jim namenjali veliko strani. Menimo pa, da bo koristno in všečno našim bralcem, če bomo iz tistih starih papirjev izbrali živo don Boskovo besedo, ki so jo v veliki meri ohranili dobresedno. Kjer bi naleteli na stvari posebnega pomena, bomo to osvetlili.

¹ V zapisnikih ni nič rečeno o tem. To nam jo povedal don Vespignani, ki pa je to slišal od don Albera.

POMOČNIKI IN ROKODELCI PRI ŠTUDIJU. PRIDIGANJE

2. konferenca. Kdor je bil sprejet v družbo redno kot pomočnik, naj ne bo pripuščen k duhovništvu. V tem pogledu so drugi redovi neizprosni. Če bi pa bile potrebne izjeme, naj jih dovoli edinole vrhovni predstojnik. O obrtnikih, ki bi radi vstopili v naše zavode, da bi postali duhovniki, odločajo krajevni ravnatelji. »Sicer pa,« je menil don Bosko, »danes, ko tako zelo primanjkuje duhovnikov, ne bi smeli delati tovrstnih težav.« Don Bosko je v obeh primerih imel dobre izkušnje. Iz rokodelca je na primer postal duhovnik sveti človek don Lago. Vsako leto je bilo več duhovnikov, ki so prihajali iz vrst obrtnikov. Imenovali so don Tamietija, don Pavia, don Janeza Rinaldija, don Cassinisa, don Beauvoirja, don Davica.

Glede pridiganja je don Bosko pripomnil: »Če je mogoče, si pridige napišimo. Tako bodo učinkovitejše za poslušalce in koristnejše za pridigarja, ker ga bo to delo prisililo, da se bo bolje pripravil. Če nas čas priganja, se naslonimo na kakega priznanega avtorja.«

DISCIPLINA IN RED. SESTAVINE GENERALNEGA KAPITLJA

3. konferenca. Na tej konferenci je govor po naključju nanesel na zgodovino pravil. Zato moramo o tem govoriti. Kdo je pravzaprav imel pravico sodelovati na kapitlju? Pravila za izvolitev novega vrhovnega predstojnika so predvidevala, da naj bo generalni kapitelj sestavljen iz ravnateljev in enega sobrata iz vsake hiše, ki so ga izvolili v ta namen drugi sobratje.

Ko je potem govor o triletnem kapitlju, ni rečeno, kako naj bo sestavljen. Da bi odpravil to pomanjkljivost, je don Bosko v italijanski izdaji pravil v 3. členu šestega poglavja dodal naslednjo pripombo: »Generalni kapitelj je sestavljen iz članov vrhovnega sveta in ravnateljev posameznih hiš.« Ta preprost pripis prav nič ne spreminja izvolitve vrhovnega predstojnika. Prvi generalni kapitelj je odobril pripis in dodal še inšpektorje.

Ta konferenca je obravnavala šolanje gojencev. Razpravljali so tudi o disciplini, o čemer je blaženi takole govoril:

»V preteklosti sta zlasti dve stvari ovirali redno delovanje hiše.

1. Pomanjkanje osebja je grmadilo na ramena ravnatelja toliko obveznosti, da ni mogel biti vsem kos. Sčasoma se je ta pomanjkljivost začela manjšati, vendar stvari tudi sedaj še niso popolnoma urejene. Osnova mora biti naslednje: ravnatelj naj bo ravnatelj, se pravi, da naj stori, da bodo delali drugi; on nadzoruje, ukazuje, vendar naj nikdar sam ne posega v tok stvari. Če nima na voljo zelo spretnih ljudi, naj dela z manj spretnimi, vendar naj iz želje po večjem učinku ne opravlja stvari sam. Skrbeti mora, da vsak na svojem mestu izpolnjuje svojo dolžnost, on sam pa naj se nikdar ne vmešava v kako posebno opravilo. Če bo ravnal tako, mu bo ostalo zadosti časa, da bo naredil tisto, česar ne morem nikdar zadosti zabičevati. Ravnatelj naj če le mogoče vsak dan obiše vso hišo, se seznani s potekom vsega in ve, kaj se dogaja v hiši.

V mnogih prostorih se ne bo ustavil, v drugih ne bo rekel nič, vendar naj pogleda v kuhinjo, jedilnico in celo v klet, v spalnice in drugam. Če bo tako ravnal, se v hiše ne bo nikdar vrnil kak nered in bo mogoče preprečiti veliko neprijetnosti.

2. Do sedaj nismo imeli pravega pravilnika. Prvi pravilnik je bil za rokodelce, ki so hodili v uk zunaj hiše. Ko je začel dobro delovati, smo ugotovili, da je treba uvesti notranje delavnice, in tako smo pravilnik priredili tej potrebi. Tedaj se je pokazalo, da je treba tudi za dijake ustanoviti notranje šole, in smo pravilnik zopet prilagodili tej novi okoliščini. Ko smo zadostili tej potrebi, se je pokazalo, da je treba odpreti zavode samo za dijake. Zatem so prišla škofijska semenišča, ki so nam jih škofje začeli zaupati. In sedaj je pred nami nova naloga: poljedelske šole. Ker ni bilo mogoče izdelati točnega pravilnika, ki bi veljal za vse primere, je ostalo nekaj vidikov neobdelanih. Vendar sedaj lahko rečemo, da so stvari normalno stekle. Vsak naj poskrbi, da bo točno izpolnjeval zaupano mu nalogo. Poskrbimo pa tudi, da bomo pomagali drugim pri opravljanju njihovih nalog. Tako bo vse lepo delovalo.

Že dolgo mi mnogi tudi ugledni ljudje priporočajo, da bi dosegli več uspeha, če se ne bi tako zelo širili, temveč bi se skušali notranje utrditi v tem, kar že imamo. Nihče drug kot prav jaz sem se najbolj zavedal pomanjkljivosti, ki so nastajale zaradi pomanjkanja osebja prav zato, ker smo tako razširili obseg delovanja. Toda videli smo toliko duš, ki so šle po poti pogubljenja, za katere nihče ni skrbel. Predvideval sem nerodnosti, ki bi nastale, če med nami ne bi bilo nenehnega in urejenega dela. Zato smo menili, da je najbolje, če nadaljujemo po začetni poti. S tem sem se hotel tudi pokoravati besedam Pija IX., ki sem mu predstavil to težavo, toda on me je spodbudil in mi dejal, da naj nadaljujem kakor do sedaj. 'Ko imate kakega dobrega duhovnika ali dobrega klerika, na katerega se lahko zanesete, kar pojdite in odprite novo hišo.' Ko sem mu omenil, da v takih hišah fantje niso zadosti disciplinirani in so precej svojeglavi, mi je odgovoril: 'Če ne boste naredili iz njih novincev, nič hudega zato, naredili pa boste iz njih dobre kristjane, ki bodo poučeni o Božjih zapovedih.'«

SALEZIJANSKI SOTRUDNIKI IN SALEZIJANSKI VESTNIK

4. konferenca. Dobršen del te konference je bil posvečen salezijanskim sotrudnikom, o katerih smo se obširno razpisali v četrtem poglavju enajstega zvezka, in *Salezijanskemu vestniku*, ki naj bi postal glasilo salezijanskih sotrudnikov. Predstavimo si na kratko zgodovino tega časopisa, ki je moral tako kmalu postati tako ljudski.

Že dve leti je tiskarna oratorija izdajala mesečno poročilo, ki je obveščalo o salezijanskih publikacijah zlasti za mladino in duhovnike. In je nosilo naslov *Bibliofilo Cattolico* [Katoliški ljubitelj knjige]. Do danes nam ni uspelo najti niti enega primerka. Zdi se pa, da ni imel samo knjižne vsebine. Tako nam je znano, da je v drugi številki avgusta 1875 objavil pravilnik za Marijine sinove, ki ga je prav takrat sestavil don Bosko.² Časnik je nadaljeval tako do leta 1877, ko se je

² Prim. MB XI, str. 36 [BiS XI, str. 33].

popolnoma spremenil. Osem velikih strani v dveh stolpcih je vsebovalo pretežno salezijanska poročila. V dodatku je bil seznam knjig. Časopis je dobil dvojen naslov: *Bibliofilo Cattolico o Bollettino Salesiano mensile* [Katoliški ljubitelj knjige ali Mesečni salezijanski vestnik]. Prvi zvezek nove izdaje, ki je nadaljeval prejšnje oštevilčenje, se je predstavil kot peti zvezek tretjega leta. Kraj izdajanja ni bil več oratorij, temveč Sampierdarena. Don Bosko se je moral zateči k tej rešitvi, ker mu nadškofijski urad v Genovi ni delal takih težav za *imprimatur* kot turinski. Dvojni naslov je ostal samo do decembrske številke. Prva številka leta 1878 je že nosila en sam naslov: *Bollettino Salesiano* [Salezijanski vestnik]. Naročnina je znašala tri lire, četudi plačilo ni bilo obvezno. Prve številke je uredil don Bosko sam bodisi zato, da mu je dal zaželeno usmeritev, bodisi zato, ker ni imel nikogar, ki bi mu izročil uredništvo. Vendar pa je že imel v mislih, da bi v ta namen poklical v Oratorij don Bonettija, ravnatelja zavoda v Borgu San Martino.

Lepo se sliši, kako je blaženi oče govoril o novem časopisu. Desetega avgusta 1877, ko je izšla prva številka, je povedal don Barberisu: »Namen *Vestnika* je dati spoznati, kolikor je le mogoče, naše stvari in jih prikazati v njihovem pravem pomenu. To nam bo pomagalo, da bomo dobili podporo, ker si bomo pridobili naklonjenost ljudstva do naših ustanov. Če znaš dobro sukati pero, je mogoče nakazovati načine, kako podpirati naše ustanove. Ta časopis bo postal glavni nosilec našega dela; če bo propadel ta, bo propadlo tudi vse drugo. Poskrbimo, da bo imel čim več bralcev, širimo ga z vsemi sredstvi in zastonj. Vedimo, da njegova korist ni v treh letnih lirah, zato naročnine ne zahtevajmo; en dobrotnik bo s svojim darom plačal za vse druge.«

Don Bosko je na prvih dveh straneh predstavil *Vestnik* sotrudnikom. V pravilniku za sotrudnike je obljubil mesečno poročilo, v katerem jih bo obveščal, kaj se je storilo in kakšni so načrti in ali so bili cilji doseženi. Tako je bilo mogoče združeno delati in si obenem prizadevati za en cilj, to je Božja slava in korist družbe. Program je imel tri dele: 1. Predstavitev predlogov članov in njihovih voditeljev za posebno korist članov s praktičnimi navodili za sotrudnike. 2. Poročilo o koristnih dogodkih, ki bi mogli biti članom za zgled; to so spodbudni pripetljaji ali poročila ter pisma misijonarjev, zlasti salezijanskih. 3. Sporočila, naznanila, knjige, načela, ki naj bi jih razglašali.

Zatem je don Bosko opisal lik salezijanskega sotrudnika. »Salezijanski sotrudniki so osebe, ki se želijo posvetiti dobroti ne na splošno, temveč v duhu Družbe sv. Frančiška Saleškega.« Zato zbirajo zapuščene in ogrožene otroke z namenom, da bi jih poučili o krščanski veri, jih zaposlili na praznične dni, jih dali v uk pri poštenih mojstrih, jih vodili in jim pomagali ter tako naredili iz njih dobre kristjane in poštene državljane. *Vestnik* bi v ta namen dajal ustrezna navodila. Don Bosko je poudarjal praktični vidik ustanove. »Tu ne gre za kako bratovščino, versko društvo, literarni ali znanstveni krožek niti ne za kak časo-

pis, temveč za preprosto združenje dobrotnikov človeštva, pripravljenih ne na obljube, temveč na dejanja, odpovedi in žrtve za svojega bližnjega.« Svoj poziv je sklenil z odločnimi besedami: »Zunaj vsake politike se bomo izogibali česar koli, kar bi moglo škoditi osebam, ki imajo odgovornost v civilni družbi in Cerkvi. Naš cilj je nespremenljiv in vedno isti: dovolite nam, da bomo skrbeli za ubogo in zapuščeno mladino, trudili se bomo na vso moč, da jim naredimo čim več dobrega in s tem pomagamo izboljšati moralno stanje družbe.«

Ni manjkalo strupenih ljudi, ki so *Salezijanski vestnik* imenovali veliki boben za zbiranje denarja. Kakor po navadi je don Bosko pustil take govorice in šel svojo pot. Rekel je samo, da bo s časom njegov zgled dobil veliko posnemovalcev in celo tisti, ki so grajali njegovo početje, bodo začeli izdajati svoje *vestnike*. V tem je bil zares prerok. Naj bo že kakorkoli, dejstvo je, da je med don Boskovimi publikacijami prav *Salezijanski vestnik* dal največ sadov bodisi s tem da je navdušil srca za misijone, bodisi da je vzbudil velikodušne duhovniške in misijonske poklice. Tudi v tem je don Bosko šel pred časom, ko so nova gibanja stopala na mesto preživelih. Kar so nekoč skušali ohraniti skrito, so morali sedaj povedati javno, pa na je bilo dobro ali slabo. Don Bosko je ocenil, da je najboljše sredstvo, ki pomaga k povečevanju dobrega, tista želja po obveščenosti, o kateri je zaslutil, da bo postala prava obsedenost in hkrati prenašalec tolikega zla.

Generalni kapitelj ni odobril predloga, da bi za sotrudnike uvedli mesečno konferenco, čeprav je bila ta v pravilniku predvidena. Razlog, ki so ga imeli za umestnega, je bil, da ni bilo v don Boskovem duhu sprejemati obveznosti, ki bi nam mogle biti v breme. Veliko ljudi je želelo postati salezijanski sotrudnik in delati dobro, niso pa želeli, da bi to šlo v javnost in da bi hodili na sestanke. Kdor ne bi več želel biti član združenja in se ne udeleževati sestankov, bi vzbudil pozornost in bi moral opravičevati svojo odločitev s tem, da bi grajal kako odločitev salezijancev. *Vestnik*, sredstvo naravne povezanosti, pa odpravlja take neprijetnosti. Če kdo ne bi bil več vreden, da bi bil član salezijanskih sotrudnikov, bi mu več ne pošiljali *Vestnika* in stvar bi bila s tem urejena.

Nekateri so ugovarjali: »*Vestnik* pošiljamo zastonj, čeprav nas stane denar in povzroča nevšečnosti.« O izdatkih je bilo rečeno, da se do sedaj odlično poravnajo, *et quidem a usura* [in to s presežkom]. Ker ni rečeno, koliko stane, mnogi pošljejo več, kot je treba. Drugi ne pošiljajo naročnine, dajo pa obilno miloščino ob drugih priložnostih. Kar se tiče dela, je bilo rečeno, da je oratorij središče velikega gibanja in ima veliko naročnikov. Gotovo je veliko dela, toda ko se bo uprava uredila, bo steklo vse veliko lažje. Treba je zaposliti sposobnega človeka, ki se bo ukvarjal samo s tem. To je menil don Bosko, ki je takole nadaljeval:

»Jaz bi takoj našel način kako zmanjšati delo, vendar potem to združenje ne bi več ustrezalo svojemu namenu. Sredstvo je zelo preprosto: dati, da bo delalo več središč, ki bi delovala vsako samo zase, tako da bi sprejemali in odpuščali vsak na svoj račun.

Frančiškanski tretjeredniki delajo tako. Vsak frančiškanski samostan lahko sprejme, kogar hoče, in na tak način število ostaja visoko, vendar enotnega središča, ki bi vodilo celotno ustanovo, ni. Moj velik napor v korist sotrudnikov in v čemer se mi zdi, da mi je uspelo, potem ko sem o tem razmišljal več let, je v tem, da sem ohranil skupno vodstvo in da voditelj ustanove lahko sporoča članom svoje zamisli. Za zdaj si še ne moremo predstavljati, kako zelo se bo ustanova razširila in kako velik moralni vpliv bo imela, ko bo začela delovati. Ko bo sotrudnikov več tisoč – in prepričan sem, da bomo v kratkem imeli čez tisoč sotrudnikov – bomo dosegali nepričakovane uspehe. Ko je sveti oče videl to povezanost z voditeljem, je začuden izjavil: To je pravo kato-liško prostozidarstvo!

Poleg tega je naš namen širiti dobra načela in delati dobro v družinah, ki prejemajo Vestnik. Na tak način lahko obilno dosežemo ta naš cilj. Recimo, da danes povabimo vse, da bi otroke poučevali krščanski nauk, in pokažemo, kako zelo koristno je to in kako se lahko dela; da bomo jutri priporočili naše zavode; da bomo v drugi številki govorili o vaji za srečno smrt, ki naj se opravlja enkrat mesečno, s poudarkom na ko-rist in kako se opravlja; v drugi številki pa spet vabili na duhovne vaje vsaj enkrat na leto; potem spet se poudarja širjenje katoliškega branja in podobno. Lahko si misli-mo, kakšen vpliv bodo imeli ti predlogi, izraženi na lep način in od prijateljev! Potem vzemimo primer, da bi se naša družba kako leto znašla v veliki denarni stiski. O tem bi pisali v Vestniku. Menim, da bi nam rade volje priskočili na pomoč in bi dobili več, kot bi bilo nujno potrebno, kajti veliko je družin, ki bi bile pripravljene na tako žrtev. Zato je nujno potrebno, da ravnatelji dobro poznajo te sotrudnike in jih ustrezno navdušujejo. Če nas vprašajo o namenu, odgovarjajmo, da delamo vse za večjo du-hovno in telesno korist uboge mladine, in sicer zlasti za revne in zapuščene. Povedati moramo tudi to, da se je sveti oče vpisal za prvega salezijanskega sotrudnika. Na tak način ničesar ne pretiravamo, mnogi pa se čutijo pritegnjene in prosijo, da bi postali salezijanski sotrudniki.»

Don Bosko je povabil vse navzoče, da bi skupaj iskali praktičen način, kako bi pomnožili članstvo sotrudnikov. Med drugim je ugajala misel, da bi iz vrst na-ročnikov *Katoliškega branja* izbrali tiste, ki veljajo za dobre kristjane in poštene državljane, in jim poslali posebno diplomu. Ko so vprašali don Boska, ali se re-dovniki in vzgojne ustanove lahko vpišejo med sotrudnike, je odgovoril:

»Da, tako eni kakor drugi. Vendar jih pošljimo samo ravnatelju zavoda ali drugemu predstojniku in jih vpišimo k ustanovam. Na tak način je vključen cel zavod. Treba pa jih je opozoriti, da je celotno telo v delih in da naj zato vsi člani naredijo kako moral-no ali materialno delo v korist družbe.»

Ker ta naša družba ne nalaga nikakršnih obveznosti, je mogoče, da se včlanijo tudi redovi in redovne družbe. Prav isto lahko storijo frančiškanski in dominikanski tret-jeredniki. Naš način, kako naj delamo dobro, se pravi večja Božja slava in zveličanje duš, je popolnoma različen od njihovega. Oni uporabljajo popolnoma asketski način, veliko molijo, opravljajo brevir, medtem ko smo mi vsi v gibanju, delovanju, dobro-delnosti za bližnjega. Ko eni opravljajo svoj apostolat s pobožnimi vajami, mi pa z

dobrodelno akcijo, se oboji dopolnjujemo. In če smo udeleženi pri obojem, niso odveč ne molitve ne dobra dela.

Na splošno zvezo sotrudnikov vsi odobravajo, ker se ne vtika v politiko, in menim, da če nam bodo dali delati, je to prav zato, ker se ne vmešavamo v politiko. Še več, želel sem, da bi bilo v posebnem členu pravil izrecno prepovedano, da bi se vmešavali v politiko, in sem to tudi zapisal v rokopisu pravil, ki sem jih poslal v Rim. Toda člani komisije, ki je obravnavala naša pravila za odobritev, so ta člen črtali. Ko smo potem leta 1870 poslali pravila v dokončno potrditev, sem, kot da se ne bi nič zgodilo, spet vključil ta člen, ki prepoveduje članom družbe, da bi se ukvarjali s politiko. Pa so ga znova črtali. Jaz sem bil tako zelo prepričan o nujnosti te določbe, da sem leta 1874, ko so ponovno člen za členom potrjevali konstitucije pri Sveti kongregaciji za škofo ih redovnike, znova vnesel ta člen, pa so mi ga ponovno črtali. Črtanje so takole utemeljili: 'Že tretjič črtamo ta člen. Čeprav se na splošno zdi, da bi ga mogli ohraniti, pa moramo v teh naših časih iz moralne obveznosti vstopati v politiko, kajti prepogosto so politične odločitve neločljive od vere. Zato dobrih katoličanov ne moremo izključevati iz politike.' Tako so dokončno odpravili ta člen ter bomo v resnem položaju in v resnični potrebi lahko tudi politično delovali. Toda zunaj teh izrednih primerov se držimo splošnega pravila, da se ne vmešavamo v politiko, kar nam bo samo v korist.»

Dan po tej konferenci je bil praznik Marijinega rojstva. Več kapitarjev je ob tej priložnosti želelo, da bi šli v Turin, tam spovedovali in opravili dušno pastirstvo. Toda don Bosko je pripomnil, da v tem trenutku ni nič pomembnejšega kot dober uspeh kapitlja, ki mu naj posvetijo vso svojo pozornost, razen če bi šlo za kako izjemno potrebo. »Želim,« je nadaljeval, »da gredo stvari naprej sicer hitro, vendar ne prenačljeno. Ne hitimo, kajti te stvari so življenjsko pomembne za našo družbo in od njih bo v veliki meri odvisna naša prihodnost. Ne mislim na njen obstoj ali razpust, temveč da bo trdna osnova za nadaljnji razvoj. Prepričan sem, da je zveličanje toliko duš odvisno od tega, kar bomo sklenili v teh dneh.« Tako so odločili, da je šel v Turin samo don Durando, ki ga je klicala resnična potreba.

ASPIRANTI. PREMLADI POMOČNIKI

5. konferenca. To konferenco so imeli na praznik Marijinega rojstva popoldne po bogoslužnem opraviilu. Razpravljali so o aspirantih, novincih in sobratih s triletnimi zaobljubami. O aspirantih je don Bosko povedal:

»Najprej moramo jasno določiti, kaj pomeni aspirant za našo družbo. Aspirant je tisti, ki hoče zapustiti svet in pride pogledat, kaj delamo tukaj, ali je naš način življenja v skladu z njegovo naravo, skratka, ali mu družba ugaja ali ne. Kdor pride od zunaj, nikdar ne more zadosti jasno poznati naših razmer: eden si jih predstavlja tako, drugi drugače. Zato naj se ustavijo v oratoriju ali kaki drugi hiši za kak teden ali mesec, da ugotovijo, ali je naša družba kruh za njihove zobe. Pa tudi predstojniki bomo lahko spoznali, ali je prosilec na splošno za nas, plača naj kaj malega za mesečnino ali opravlja dela v korist zavoda. Ko se tako seznani z vsem, lahko gre svojo pot, to

mu je prosto dano. Če pa hoče ostati, naj zaprosi za sprejem v noviciat. To pomeni biti aspirant.

Nikakor ni potrebno, da bi aspirant poznal vsa pravila. Zadosti je, da se seznani z duhom družbe. Ko pride kdo, ki je sicer od zunaj, pa ga poznamo in on bolj ali manj pozna našo družbo, je to že aspirant in ga moremo takoj pripustiti v noviciat. Fantov, ki so v zavodu, ni treba pošiljati v aspirantat, to bi bilo odveč. Ti s tem, da obiskujejo naše zavode, že poznajo duha naše družbe in jih mi zadosti poznamo. Tu je že vse opravljeno. Toda za odrasle, ki jih ne poznamo, je ta čas aspirantata nujno potreben. To je nekaj, kar imamo v primerjavi z drugimi redovnimi družbami, da že poznamo ljudi, ki jih je treba pripustiti k skupnemu življenju. Če pride k nam kak že starejši, je prav, da mu damo na začetku veliko dela. Tako si bo lažje pridobil duha družbe ali si bo če ne drugo zaslužil kruh, ki ga bo pojedel.»

Glede pripustitve pomočnikov k zaobljubam blaženi nikakor ni bil za to, da bi mlade pomočnike sprejemali z odraslimi, ker taka različnost skriva velike nevarnosti. Zdelo se mu je, da cerkveni duh zahteva, da odrasle ločimo od mladih. Zaupanje določenih nalog v hiši, kot so npr. kuhinja in obednica, mladim fantom se mu je zdelo zelo nevarno. »Zame,« je menil, »se mi zdi, da bi rajši sam pripravljaj obednico, kakor da bi za obedničarja postavil fanta, ki še ni zadosti zrel.«

SKUPNO ŽIVLJENJE: DARILA IN KNJIGE

6. konferenca. Razgovor o skupnem življenju se je sukal okoli člena pravil, ki pravi, da je treba predstojniku izročiti vsak dar, ki bi ga prejel kak sobrat. Don Bosko je, potem ko je pokazal na primernost te navade, da se tako dela v vseh redovnih družbah, povedal dva ljubezniva primera.

»Nekoč sem bil priča, kako je neka redovnica prejela v dar uro. Vzela jo je iz rok darovalca, jo nekaj časa gledala in vzkliknila: Kako je lepa, kako je lepa! Najprisrčnejša hvala! Potem se je obrnila k materi predstojnici in ji jo izročila. Darovalcu je bilo malo nerodno in je rekel: Toda prinesel sem jo izrecno zanj. Ona pa je odgovorila: Mati ve, kaj bo storila z njo. Če jo bom potrebovala, mi jo bo dala. Za zdaj je ne potrebujem.«

»Nekemu očetu dominikancu, že precej priletnemu in zelo resnemu možu so prinesli lepo vsoto denarja, da bi jo razdal za miloščino. Najlepša hvala. Govoril bom s priorjem in lahko ste prepričani, da ga bomo uporabili na najboljši način. Tedaj je prišel mimo prior in on mu je takoj izročil denar in povedal, da ga je prinesel tisti gospod, da bi ga razdelili v miloščini. Denar je za vas, je dejal darovalec. Seveda, je odvrnil pater, toda ali ne veste, da je vse, kar imajo sinovi, last očeta?«

Ko so potem govorili o osebnih knjigah in knjigah v knjižnici ter o prese-litvah, ko gre kdo iz ene hiše v drugo, je blaženi menil takole: »Menim, da bi naša družba naredila velik korak naprej, če pri selitvi iz ene hiše v drugo ne bi bilo treba pripravljati kovčkov, temveč bi vsak lahko v trenutku odpotoval z majhnim svežnjem pod pazduho.«

NOVINCI: MORALNOST, PREDSDODKI, PREMIŠLJEVANJE

8. konferenca. Razpravljali so o novincih. Jasno so povedali, da ni namen salezijanskega življenja preoblikovati svetno življenje in ga spreminjati v molitev, premišljevanje, pokoro, izpolnjevanje Božjih zapovedi in vajo v krščanski popolnosti. Salezijanska družba potrebuje ljudi že potrjenega krščanskega življenja, ki so pripravljeni svoje sposobnosti in delo v dejanjih krščanske ljubezni posvetiti v korist svojim bližnjim. »Naš noviciat,« to so besede poročevalca-relatorja don Cagliera, »ni take narave, da bi mogel spremeniti pokvarjene navede, temveč ustanova, kjer se lahko vsak prepriča o načinu življenja, ki se ga hoče okleniti; in se izkusi v stvareh, ki jih bo moral delati v preostalem svojem življenju. Ta cilj našega noviciata in naše družbe naj ima vsak vedno jasno v zavesti. Če tega ne upoštevamo, lahko doživimo hude posledice.«

Da bi vsi enako svetovali ljudem glede vstopa v našo družbo, je blaženi don Bosko navedel naslednji primer. »Neki fant je prosil za sprejem v družbo in je takole opisal svoj položaj: 'V tem letu sem ob različnih priložnostih padel dva- ali trikrat v moralnem pogledu.' Ali: 'Padel sem enkrat. Potem dalj časa nič. Potem sem zaporedoma padel tri- ali štirikrat. Potem nič več.' Kako naj mu svetujemo? Mu lahko svetujemo, da vstopi v družbo? Izhodiščno vprašanje, je rekel don Bosko, je, da ugotovimo, ali je padel zato, ker je imel priložnosti. Če je tako, potem je treba videti, ali je glede poklica trden in ne omahujoč in ali ima odločno voljo. Če ima močno voljo, se mu lahko dovoli nadaljevanje. Če ne bi odgovorili tako, bi se izpostavili nevarnosti, da bi se redovne hiše in semenišča izpraznili, ker nihče več ne bi vstopil. Če v opisanih primerih fant ni močne volje in trden v svojih sklepih, ga je treba zavriniti.« Na robu zapisnika je neznana roka, za katero pa lahko skoraj z gotovostjo rečemo, da je don Caglieroval, zapisala: »Tu je govor o spodrsrljaju *cum seipso solo; vae nobis, si aliter foret* [s samim seboj; gorje, če bi bilo drugače]!

Zatem so govorili o skrupuloznih, ki so po navadi v veliko nadlego v redovnih družbah. Treba je točno razlikovali med eno in drugo vrsto teh ljudi. Saj je zares malo takih, ki bi se posvetili božji službi, ne da bi imeli različne težave: Gospod jim dopušča, da si vedno bolj očiščujejo duše. Te je treba spodbujati, jim pomagati in jim svetovati z veliko ljubeznijo. Kmalu se bodo popravili in bodo v veliko čast družbi. Drugi pa so zmešane glave, ki nikdar ne znajo stvari zgrabiti na pravem koncu. To stanje je treba vzeti kot prvo stopnjo norosti, kar tudi je. Treba je točno razlikovati ene od drugih, kajti prej ali slej bodo povzročili velike neprijetnosti.

Vprašali so se, katera knjiga za premišljevanje bi bila najprimernejša za začetnike. Nekateri so predlagali Da Ponteja, ki so ga na splošno uporabljali tako zaradi bogastva misli kakor zaradi tega, ker ga je bilo mogoče znova uporabiti, potem ko smo ga že končali. Za začetnike pa so kapitularji imeli za pri-

merno *Pripravo na smrt* sv. Alfonza in *Šolo trpečega Jezusa* nekega redovnika pasijonista. Zapisnik pravi: »O Da Ponteju so vsi odlično govorili. Zlasti je treba priporočiti uvod, ki bi ga bilo treba vedno znova prebirati in se ga naučiti na pamet, ker je zlata vreden. Kdor bo storil, kar je tam povedano, bo dobro opravljal premišljevanje.«

SLABO OPRAVLJENE SPOVEDI. NAPOL KLAVZURA. NAVAL LJUDI OB PRAZNIKIH. ASISTENCA V SPALNICAH

10. konferenca. Znova so obravnavali vprašanje moralnosti pri fantih. Ko je stekel pogovor, je don Bosko nadaljeval:

»Do sedaj je bilo veliko rečenega o moralnosti in so bila nakazana sredstva, kako naj jo dosežemo pri fantih. Vendar se nismo dotaknili glavnega vprašanja. Glavno sredstvo za moralnost pri fantih sta gotovo pogosta spoved in obhajilo, vendar morata biti dobro opravljena. Na prejšnji konferenci je bilo rečeno, naj damo fantom priložnost, da se spovedujejo pri spovednikih, ki jih ne poznajo, vendar naj bi bili člani družbe. S tako širokimi možnostmi in s spovedniki, ki se razumejo na te stvari, je že veliko storjenega, vendar še ne vse. Vsaj devet fantov od desetih kaže zelo žalostno stanje vesti. S tem, da imajo veliko izbire, jim še ne pomagamo. Treba je vedeti, da če je kak fant nesrečen, da pusti svojo vest neurejeno, lahko preidejo leta in leta, slovesnost za slovesnostjo ali duhovne vaje za vajami za srečno smrt, pa se nič ne spremeni. Treba je zares priznati, da milost urejene vesti prihaja naravnost od Boga, ki mogoče brez kakega posebnega posega spet uravna duševno stanje.

Hvala Bogu, lahko rečemo, da se z Božjo pomočjo v naših zavodih uredi veliko vesti. Ne mine praznik in ne vaja za srečno smrt, ne da bi Gospod kakemu izmed naših gojencev izkazal tako posebno milost. Ob duhovnih vaj pa se to dogaja na veliko. Vendar tega ne moremo trditi za vse. Na žalost lahko vprašamo katerega izmed teh: 'Ali nisi opravil duhovnih vaj?' 'Sem.' 'In kako to, da nisi uredil te stvari?' 'Ne vem. Nisem uredil ...' In s tem je vsega konec. Kljub vsemu temu pa menim, da je treba dati čim več priložnosti, kajti vedno bo kdo, ki bo zaradi tega pustil v sebi delovati Božjo milost, in že sama možnost dobrega uspeha zasluži, da se za to potrudimo. Vsekakor pa moramo to imeti za zelo pomembno.«

Ker se je pogovor po naključju povrnil k moralnosti članov družbe, je don Bosko hotel povedati neko misel.

»Že dolgo razmišljam o tem, vendar sem do sedaj samo nakazoval, čeprav se mi zdi, da moramo o tem vsi razmišljati. Morali bi priti tako daleč, da bi, kolikor je mogoče, za salezijance določili, da bi spali v enem delu stavbe, kamor ne bi imeli dostopa tuji ljudje niti domači moški ne fantje. Imeti bi morali neke vrste klavzuro, ki je nihče ne bi smel prekoračiti. Tako naj bi ob stopnicah, ki vodijo k celicam duhovnikov, profesorjev in na splošno predstojnikov, ne smel spati nihče drug, niti ne bi po tistih stopnicah bilo dostopa k spalnicam fantov. Predvsem pa naj v tistem delu hiše ne spijo ženske, četudi bi bila to ravnateljeva mati ali tiste dobre ženske, ki v naših zavodih skrbijo za perilo in opravljajo druga podobna dela. Razlog je zelo preprost: velikok-

rat sprejemamo v zavod osebe, ki jih ne poznamo dovolj. Lahko so odlični ljudje, vendar jih ne poznamo. Svet pa je poln slabih ljudi in vsi smo Adamovi potomci. Lahko preteče veliko let, ne da bi se kaj pripetilo, kot to vsi upamo, lahko bi se pa tudi zgodilo. Danes ni nikakršne nevarnosti, vendar je treba storiti vse, da se zavarujemo pred takimi nesrečami. Če bi mogoče taki previdnostni ukrepi bili za nas odvečni in celo pretirani, bodimo prepričani, da bi bili kljub temu zelo umestni zaradi zunanjih, ki bi v svoji hudobiji imeli pretvezo, da bi o nas dvomili in slabo govorili. Skoraj bi predlagal, da bi postavil pregrado na mestu, kjer je dohod do spalnic, ali pa napis rezervirano ali spalnice predstojnikov.»

V oratoriju so za praznik Marije Pomočnice in hišnega zavetnika prirejali sejme, ki so se jih udeleževali tudi ljudje od zunaj. Tako je prišla množica ljudi, ki bi lahko postala tudi nevarna. Po razpravi je don Bosko postavil stvari na svoje mesto, rekoč:

»Vse to je nujno povezano z začetki naših zavodov in ni nič slabega, pač zato, ker je nekaj izrednega. Da bi pa jih pustili, da bi tako šlo naprej, pa bi bila velika zmota, kajti vsako leto pride do takega novega nereda, ki ga potem ni mogoče več odpraviti. Nasprotno, nered se naslednje leto pokaže v še večjih razsežnostih. Naravnost grozljivo je, kako se more v določenem času razpasti. Ni nereda, ki bi ga kdaj dopustili in se potem ne bi ponovil in še povečal. Na začetku taki neredi naredijo veliko dobrega, ker omogočijo, da ljudje spoznajo ustanovo, in povzročajo fantom veliko veselje ter pritegnejo naklonjenost tujcev. Toda sčasoma jih je treba zmanjševati in končno popolnoma odpraviti.

V oratoriju na začetku nismo imeli niti vratarnice in fantje so hodili na delo ven. Novost in prvotno navdušenje sta preprečila, da ni prišlo do neredov. Sčasoma pa se je pokazalo, da je treba ograditi dvorišče in postaviti vratarja. Vendar je imel dostop še vedno kdorkoli, zato je bilo treba prepovedati tudi to. Isto velja za sejem Marije Pomočnice. V prvih letih je bilo zelo veliko hrupa; vendar so novice prinesle, da je bilo več miru. Sčasoma se je zmanjšal prihod zunanjih in lahko bi se reklo, da je danes praznovanje urejeno.»

Koristno bo, če povemo, kaj so ugotovili o asistenci v spalnica.

Od začetka je bilo asistentom dovoljeno, da so imeli majhne celice v kotu spalnice. Narejene so bile iz palic, na katerih so visele zaves. Asistent je imel tam še mizico s kako knjigo. Končno je don Bosko zahteval, da je treba celice odstraniti in odnesti mizice. Asistent je imel samo posteljo z zavesami, in to ne v kotu, temveč sredi spalnice. Sedaj je obnovil priporočila, ker mu je bilo to silno pri srcu: proč celice in proč mizice. Odločnost glede tega se je pokazala zlasti, kako se je postavil v bran oporekanju nekaterih ravnateljev.

»Naši učitelji,« je dejal eden izmed njih, »morajo asistirati v spalnici in potrebujejo mizico, da odložijo knjige in naloge. Potrebujejo pa tudi celico, kjer lahko kdaj tudi študirajo.»

»Niti v takih primerih naj se to ne dovoli,« je odvrnil don Bosko.

»Kaj naj potem storijo učitelji?«

»Naj dobijo kje drugje ustrezen prostor; na primer zaklenjeno pisalno mizo v skupni učilnici ali v razredu. Nikdar pa v spalnici. Nikdar!«

»A drugje ni prostora in sob. S tolikim številom fantov, ki želijo biti sprejeti v zavod, je povsod nadvse tesno.«

»Prav. Pa sprejmite manj fantov. Toda v spalnica naj ne bo ne mizic ne celic. Zadosti je postelja z zavesami za čas, ko gremo spat in vstajamo. Potem je treba zavese potegniti skupaj.«

Zatem je don Bosko razširil razgovor in se dotaknil nekaj sredstev, s katerimi je mogoče ohraniti moralnost v zavodih.

»To so previdnostni ukrepi, s katerimi je mogoče že veliko doseči. Vendar ne bomo nikdar niti s tem in niti z drugimi sredstvi dosegli popolne moralnosti v vseh. Ne bi smeli biti Adamovi sinovi. Storimo, kar moremo, storimo še malo več in nato veliko molimo, da bomo z molitvijo dosegli, česar nismo mogli doseči z našimi napor. Zavedajmo se, da je dvoje sredstev, s katerima je mogoče odstraniti vsako nemoralnost na začetku in doseči skoraj popolno dovršenost pri naših gojencih: 1. Pogosto prejemanje svetih zakramentov. To je najpomembnejše. Če bi zakramente zares urejeno prejemali, bi lahko izkoreninili vsak nered. 2. Tiste gojence, ki bi na tem področju dajali pohujšanje, je treba poslati domov. Tu ni pomoči. Če se je slaba navada ukoreninila, more stvar popraviti samo čudež. Krivec se bo spovedoval, se bo zares kesal in bo prosil odpuščanja zasebno in javno. Pa ne bo minilo dosti časa in bomo spet na začetku. S takimi je treba ravnati neizprosno. Lahko se bodo kesali storjenih grehov, toda za prihodnost jim ne moremo zaupati.«

STARŠI ZAMUDNIKI (KI ZAMUJAJO S PLAČILOM)

11. konferenca. Ekonomija je bila predmet razpravljanja na štirih konferencah. Na tej prvi se je govorilo o izterjevalcu neplačanih mesečnin. Zdi se, da je bilo veliko takih, ki so se zadovoljili s tem, da so sina spravili v zavod in obljubili, da bodo zanj plačevali. Sodniško izterjevanje je bilo zgubljanje časa in povezano z mnogimi nevšečnostmi brez pravega učinka. Ker se je razprava zavlekla, jo je don Bosko prekinil: »Z zamudniki je treba biti brezsrčen. Ne vidim drugega izhoda, kot da fante pošljem njihovim družinam, in če so te sposobne plačati, naj to čim prej storijo, če pa tega ne morejo, naj imajo otroke doma. Samo ena izjema je: če bi fant pokazal cerkveni poklic. V tem primeru lahko malo potrpi, in če ne morejo plačati, jih pošljemo v kako dobrodelno ustanovo v Sampierdareni ali v Turinu. Tukaj bo Božja previdnost kakor za druge poskrbela tudi zanje. Toda zavodi naj imajo določeno mesečnino, od katere se ne odstopa.«

POMOČ REVEŽEM

13. konferenca. Ali naj ob vratih zavodov delimo revežem kruh in mineštro? Javnih delitev hrane ni, zasebno pa lahko delimo družinam, ki jih je označil župnik. Po tej odločitvi je don Bosko podal nekaj modrih navodil za delitev miloščine, ki so dokaz njegove razsvetljene krščanske ljubezni.

»Priporočam vam, da kolikor morete, podpirajte uboge tujce, ker jih ljudje ne poznajo, in če jih poznajo, se ne menijo zanje. Če je kdo nujno potreben podpore, mu pomagajmo z vsemi sredstvi, ker so vedno v večji nevarnosti kot njihovi vrstniki domačini. Pozorni moramo biti tudi na fante in možakarje, ki od časa do časa prosijo miloščino. Razlog za to skrb je dejstvo, da se ti ljudje, ki so sicer sposobni za delo, pa se kljub temu odločijo za prosjačenje, odločijo za to zaradi velike stiske in so navadno dobri kristjani. Če ne bi bilo tako, bi se prepustili kraji in drugim hudobijam, ki so vedno hujše, ko so že na tej poti. Če so potem to fantje, se moramo zanje še bolj zavzeti, ker so bliže našemu poslanstvu in ker še nimajo jasnih načel, jih lahko vsaka težava spravi na krivo pot, po kateri bi potem hodili celo življenje.

Če prosijo miloščino neporočena dekleta, jim moramo takoj brez odlašanja pomagati z vsemi možnostmi, ki jih ima hiša. Verjetno ni na svetu bolj ogroženih oseb, kot so ta neporočena revna dekleta. Jaz bi jim prav rad odstopil del svojega kosila, če ne bi mogel pomagati drugače, samo da bi jih rešil iz nevarnosti. Nihče naj ne pravi, da mogoče niso v stiski in da so že postale žrtev hudobije. Če zares ne bi bile v stiski, gotovo ne bi iskale pomoči pri nas. Sicer pa četudi ne bi bile poštene, bi jih vsaj tistikrat rešili nevarnosti. In to je že nekaj velikega.

Ne pravimo, da tisti, ki prosijo vbogajme, navadno niso ubogi. Revščina je v naših časih veliko obsežnejša, kot je videti, to je, med berači je veliko ljudi, ki si zaslužijo sočutje. Veliko je takih, ki navzven kažejo, da spadajo k bogatim, dejansko pa živijo v revščini. Kolikokrat so prišli k meni po pomoč, četudi samo po kos kruha, pa so javni uslužbenci in so dostikrat lepo oblečeni. Ko so dobili svoj dar, so se razjokali in kruh zalivali s solzami hvaležnosti.«

ZIDARSKA DELA. MONOGRAFIJE

14. konferenca. Don Bosko je vedno ostro karal sobrate, ki so v hišah kaj novega naredili in opravljali pomembna popravila brez dovoljenja predstojnika. »Ta točka,« tako je poudaril, »je nadvse pomembna, kajti ne samo v novih gradnjah, temveč tudi v popravilih, povsod, kjer so zraven zidarji, izdatki silno naraščajo. Človeka boli srce, ko vidi, da se varčuje do zadnje pare pri drugih stvareh in večkrat manjka tudi najpotrebnejše, a za dela, ki niso nujno potrebna, se z lahkotnim srcem izdaja tudi stotine frankov. Zato naj bo jasno, da je pred vsakim takim izdatkom najprej potrebno predstojnikovo dovoljenje: za zdaj od vrhovnega predstojnika in pozneje od inšpektorja.« Nekaterim se je zdelo, da je don Bosko s to zahtevo šel predaleč.

»Kaj še,« je odvrnil, »v tem je treba biti zelo zahteven, kajti tu gre za stvar, ki se, če ne pazimo strogo nanjo, po svoji naravi širi. Ko namreč vidimo kako stvar, ki nam ne ugaja, jo hočemo spremeniti in že je treba tukaj podreti vmesno steno, tam odpreti vrata in zazidati druga. Ko se potem v hiši zamenjata ravnatelj ali prefekt, bosta ugotovila, da je treba nekaj popraviti, podreti postavljeno in tako naraščajo izdatki v nedogled. In to brez kakršne koli koristi!

V tem moramo biti zelo strogi in tako ravnatelja rešiti mnogih neprijetnosti. Vedno

se bo našel kak prefekt, asistent ali učitelj, ki se mu bo zdelo kaj nujno potrebno spremeniti. Šel bo k ravnatelju, ki bo tudi videl potrebo in ne bi rad bil vzrok nezadovoljstva. Če pa bodo videli, da so stvari popolnoma neodvisne od ravnatelja, ne bodo še naprej silili.

Sicer pa, kakor vem iz lastne izkušnje, je pri tem treba imeti cilje precej više postavljene in moramo hoteti dvoje, da bomo dosegli vsaj eno.

V nekaterih redovih na koncu leta ali ob obisku predstojnika sestavijo seznam tudi najmanjših popravil in prosijo za dovoljenje. Dostikrat predstojnik ne bo nič rekel, čeprav ima vso pravico povedati svoje mnenje. Sicer pa sama misel, da bo treba obračun poslati predstojniku, večkrat vzame voljo po izboljšavah.»

Pozneje so razpravljali o monografijah in kronikah, o čemer so govorili že na zboru ravnateljev. Vprašanje je zraslo nekako samo po sebi in don Bosko je vse tako jasno prikazal, da so vsi videli, za kako pomembno zadevo gre.

»Pri nas se veliko dela, v rokah imamo celo vrsto poslov. Vendar si vsega, kar smo naredili, ne zapomnimo. Do sedaj je izredna raznovrstnost opravil, ki si sledijo drugo za drugim, ne da bi nam puščala prosti čas, onemogočala, da bi zapisali, kaj smo naredili. S tem ne mislim, da bomo od sedaj naprej manj zaposleni, temveč lahko veliko stvari prepustimo drugim. Veliko dela je že razdeljenega med več oseb, medtem ko ga je prej moral opravljati en sam človek. Poleg tega se v preteklosti nismo zavedali pomena stvari, ki smo jih opravljali, in tako sedaj dostikrat naletimo na zmedo, ki je ne bi bilo, če bi bilo kje kaj zapisano. Vedeti moramo tudi, da moramo sedaj, ko je družba dokončno potrjena, dati našim zanamcem poročilo o tem, kar se dela. Ko bodo videli, da smo mi ravnali tako namesto drugače in da je stvar uspela, bo to njim kažipot, po katerem naj bi hodili. Meni se za zdaj to zdi veliko bolj pomembno kot kaj drugega. Zato se mi zdi potrebno, da se vsak ravnatelj z dobro voljo pripravi na to, da bo našel potreben čas za pisanje monografije svojega zavoda in da bo to nadaljeval naslednji ravnatelj pro tempore [za čas svojega službovanja].

Monografija naj se začne s poročilom o odločitvi v Turinu, da naj se odpre ta hiša ali ta zavod. Navede naj se dogovarjanje, razlogi za in proti, podpore in nasprotovanja, mesec in leto ustanovitve, imena vladajočega papeža, kralja, škofa. Nato naj po časovnem zaporedju sledi pripoved o tem, kaj se je naredilo v posameznih letih, poročilo o dogodkih, pripetljajih in biografski podatki o tistih, ki si to zaslužijo. Bolj kot za vse drugo pa naj se poskrbi, da bodo podani avtentični dokumenti z navedbo kraja, kjer se hranijo. Vsak dokument naj bo predstavljen v dveh izvodih, eden naj ostane v arhivu hiše, drugega pa je treba poslati v generalni arhiv. Ko bodo vse posamezne monografije prišle v Turin, bomo pomislili na naslednje opravilo, da bomo posneli iz vsakega, kar je pomembno, in bomo tako podali kratko zgodovino družbe.

Mi sami se bomo nekaj let čudili, kako smo s tako skromnimi sredstvi in v tako kratkem času toliko naredili in se učili drug od drugega, kako naj delamo, da bomo imeli uspeh. Naj še povem, da se bo vsak naučil sam od sebe, kajti nikakor ne bomo pozabljali pravičnih stvari, ki smo jih uresničili, ki so sicer preproste, pa zelo učinkovite in zato vredne, da jih poznamo. Da bo pa poučitev temeljitejša, in ker gre za naše za-

sebnе stvari, je dobro, da navedemo tudi napake, ki smo jih delali, da npr. povemo, da smo ob tej in tej priložnosti uporabili tako in tako sredstvo in da je to bilo napačno. To bo naredilo zgodovino bolj verodostojno in bo služila za poznejše čase.

Vse redovne družine pišejo tako kroniko in natančno dokumentacijo in še naprej pridno zbirajo podatke, čeprav je njihova družina v zatonu. Kronike pišejo tudi o hišah, ki že več kot pol stoletja niso v njihovi lasti, toda tako so poučeni o vseh nadrobnostih, ki se tam dogajajo. Samostan so nam vzeli tega leta, prešel je v last tega in tega, nato je prešel v last nekoga drugega. Zatem so ga vrnili. Točno so jim znana imena prodajalcev in kupcev.

Jezuiti imajo v vsaki hiši koga, ki zapisuje vse, kar se dogaja, in v seznamu sobratov je pisec zgodovine imenovan scriptor historiae domus [zapisovalec zgodovine hiše]. Ta ali tisti, ki mu on zaupa to nalogo, napiše osmrtnico sobratov, ki umrejo v hiši, pa četudi bi šlo za najmanjšega med vsemi. Vsi ti spomini so hranjeni v arhivu. Vsaka postojanka pošlje na tri leta prepis svojega arhiva generalnemu arhivu, da se uporabi za zgodovino družbe. Zgodovina družbe pa se ne piše vsako leto, temveč v obdobjih po nekaj let. V ta namen poiščejo dobrega zgodovinopisca, ki napiše zgodovino vedno v latinskem jeziku, et quidem prava in avtentična zgodovina in dobro napisana, najsi bo v odlični latinščini kot tudi v pripovedni obliki. Da ne bi bila predolga, je iz letopisov treba izbrati samo glavne dogodke, saj bi sicer postala dolgočasna. Tudi te dogodke je treba dobro opisati in obdelati, treba je izbirati in se izogibati ponavljanja, nepomembnosti in nadrobnosti. Jezuiti imajo za manjše stvari, zlasti za spodbudne dogodke, še drugo sredstvo, to so lastna pisma, kjer je točno povedano, kolikokrat se je pridigalo v vsaki cerkvi, kakšne pobožne vaje so opravljali, število duhovnih vaj, spovedovanja in obhajil v hiši, zlasti pa še spodbudni dogodki, ki so se zgodili. Ta pisma gredo iz ene hiše v drugo, iz ene province v drugo, da jih berejo v obednici. V vsaki hiši je kdo določen za pisanje teh pisem in pri objavljanju osebja je ob njegovem imenu zapisano redigit litteras annuas [piše letna pisma].

Gotovo bo ta monografija dala dosti dela, ker so vsi začetki težki in ker je treba opisati stvari iz preteklih let. Toda ko bo napisana do današnjega dne, se bo leto za letom samo dodajalo, kar se je zgodilo pomembnega, in ko nam bo prišlo v zavest, da to moramo narediti, si bomo zapisovali dogodke sproti in tedaj bo stvar veliko lažja in bo mogel pisati vsak ravnatelj.

Posebno moramo skrbeti za življenjepise sobratov, ki so bili že poklicani v večnost. O nekaterih bo zadosti nekaj podatkov, o drugih pa bo treba pisati ex professo [strokovno]. Za sobrate, ki so umrli ta zadnje leta, zadostuje, kar je bilo o njih napisano v dodatku naših katalogov (seznamov). O starejših pa je treba skrbno zbrati snov in poskrbeti, da se ne bo nič pozabilo. Zdi se mi namreč, da bodo prav ti duhovniki, kleriki in pomočniki tiste zvezde, ki bodo svetile na oboku naše družbe. Koliko bi bilo treba povedati o don Alasonattiju! O don Ruffinu! Koliko dragih spominov nam je zapustil. Bil je pravi vzor krščanskega življenja. Ne vem, ali naj ga postavim ob bok sv. Alojziju. Gotovo je storil vse, česar je zmožen dober fant, klerik, duhovnik, in to s tako gorečnostjo, da ga glede pobožnosti lahko postavimo med vzornike krščanskega in redovnega življenja. Poseben mik takšnih življenjepisov je v tem, da nam kažejo,

kako se je delalo in živelo v letih njihovega življenja. V prihodnje bodo nastale težave, toda mi imamo v teh življenjepisih ključ, da jih bomo pravilno premagovali ali se jih varovali. Jaz imam danes težave zaradi stvari, ki so se zgodile pred leti. Mnogi ne bi našli izhoda, jaz pa grem mirno naprej, ker mi ne ostane drugega, kot da se spomnim dobrih ali slabih uspehov s takratnimi sredstvi.»

*POPOLDANSKI POČITEK. INŠPEKTORIJE IN INŠPEKTORJI.
VRHOVNI PREDSTOJNIK IN VRHOVNI SVET*

16. konferenca. Na dveh naslednjih konferencah so razpravljali o dobrih in slabih navadah. Kot indiferentno navado, ki pa je za don Boska vedno slaba in kočljiva, je počitek v postelji po kosilu. V zelo vročih deželah je to obča navada. Nekatere redovne družbe določajo za sobrate take vrste počitek. Vzgojitelji, tudi dobri krščanski vzgojitelji, ga dovoljujejo svojim gojencem.

»Toda po moje,« je dejal don Bosko, »je ta navada izredno nevarna in menim, da je ob njej zelo težko ohraniti moralnost. Rekel bi celo nemogoče. Če bi ravnatelji vedeli, kako izrednega pomembno je to dejstvo, bi raje zaprli svoj zavod kot dopustili, da bi se ta navada vpeljala v njihovo hišo.

Ali je s tem našim sobratom in gojencem prepovedano, da bi po kosilu malo počivali? Dejstvo je, da se človeka zlasti poleti po kosilu loti zaspanost in da se mora zelo truditi, da ga ne premaga. Se mora premagati? Ne.

Če se zgodi, da koga med delom ali učenjem napade zaspanost, naj malo zaspi sede na stolu in z glavo naslonjeno na roke. Nihče pa naj ne hodi spat v posteljo. Prepričan sem, da je prav to daemonium meridianum [opoldanski hudič], pred katerim nas opozarjajo, da naj se ga branimo, ker je tako nevaren našim dušam.

Za fante pa naj se nadaljuje običaj, ki je v kraju, kjer živijo. V krajih, kjer je velika vročina, naj se po kratkem odmoru zberejo v učilnici ali v razredu, kjer lahko vsak po mili volji počiva ali dela kaj drugega. Treba pa jih je nadzorovati, da je mir in da tisti, ki hočejo spati, lahko počivajo. Kdor čuti potrebo, da zatisne oči, to lahko stori, tisti pa, ki ne morejo spati, naj počnejo kaj drugega in tako ni nikakršne nevarnosti več. Kar zavračamo, je počitek v postelji po kosilu.

Vsekakor pa je treba povedati, da je ta navada v vročih krajih splošno razširjena in da le redki ne gredo počivat. Poskusimo biti med tistimi, ki tega ne delajo. Videli bomo, da bomo zelo zadovoljni, če se bomo odpovedali tej navadi. Če bomo storili tako, bomo lahko več delali, bomo bolj cenjeni in nekateri bodo celo posnemali naš zgled.»

Ko so končali razpravo o navadah, so preostali čas razmišljali o novosti, to je razdelitvi družbe v province. Izdelali so pravilnik za inšpektorja, ki ga lahko beremo v posebni knjižici. Tukaj bomo omenili samo dve stvari, ker to spada k zgodovini, o katerih pa tam ni govora.

Najprej poimenovanje. Kapitelj je zavrnil izraz provinca in naslov provincial, ker nista v skladu s sodobno miselnostjo. Družba bi pod tem imenom ime-

la pred svetom videz meniškega reda in bila s tem zoprna, saj so nasprotniki Cerkve v duše vsadili toliko sovraštva proti starim in častitljivim cerkvenim ustanovam. Ali ne bi to pomenilo oddaljiti se od starega lepega izročila? Ali ni že sam sv. Ignacij opustil del dotedanjega samostanskega izrazja? Med drugim je naslov gvardijana nadomestil z očetom rektorjem. Tako se je tudi nam zdelo primerno, da smo se znebili nekaterih postranskih zunanosti, ki bi mogle dražiti sodobnike in nas narediti nepriljubljene pri ljudeh, ki jim hočemo pomagati. Zato naj se predstojnik, katerega dolžnost je nadzorovati določeno število hiš, imenuje inšpektor, prostor njegove pravnomočnosti pa inšpektorija. Ta dva izraza dobro prikazujeta nalogo, ki naj jo opravljata, obenem pa ju sodobniki dobro sprejemajo, ker ju uporabljajo tudi v državni upravi in šolstvu.

Potem inšpektorjeva starost. Ali je za tiste, ki naj bi bili izbrani za to službo, treba določiti najnižjo starost? Don Bosko je pri sestavljanju pravil opustil vidik starosti pri vseh službah. Tako v prvotnem besedilu, ki ga je poslal v Rim v odobritev, ne govori nikdar o starosti za določeno službo. Toda Rim je za pomembnejše službe zahteval 35 let. A družba, ki je komaj zagledala luč sveta, še ni imela članov, ki bi dosegli starost moštosti. Zato je bilo treba takoj prositi za oprostitev od predpisa pravil. V konstitucija tudi ni bilo mogoče govoriti o njihovi starosti, ker jih v času odobritve pravil še ni bilo. Zato generalni kapitelj ni nič ukrenil in je čakal, kaj bo storila Kongregacija za škofe in redovnike, ko bi jim predložili v odobritev določitev generalnega kapitlja.

Po don Boskovi zamisli, ki jo je izrazil na 17. konferenci, je salezijanski inšpektor »oče, katerega naloga je pomagati sinovom, da bi dobro opravljali svoje obveznosti, in zato svetuje, podpira, uči, kako je treba ravnati v zamotanih okoliščinah.«

Razprava o inšpektorju je pokazala vprašanje pristojnosti, ki jih je treba priznati vrhovnemu predstojniku.

Na tem področju je don Bosko skušal tako določiti meje, da bi celo delovanje družbe bilo odvisno od vrhovnega predstojnika. Nekdo je imel pomisleke. Dokler bi šlo za don Boska, so bili vsi za pooblastilo brez vseh omejitev, toda misliti je bilo treba tudi na tiste, ki bodo prišli za njim. »Prav zato,« jim je segel v besedo don Bosko, »sem zelo previden in skušam, da ne bi zmanjševal avtoritete vrhovnega predstojnika. Če bi šlo zame, se mi to ne bi zdelo potrebno, ker mi v malem in velikem pustite, da delam, kakor mislim. Sicer pa zato, ker imam jaz v rokah vse vajeti, tudi ne bi bilo drugače mogoče. Toda misliti moram na tiste, ki bodo prišli za menoj.«

O TISTI, KI SO ZAPUSTILI DRUŽBO

20. konferenca. Ta konferenca je imela videz seje vrhovnega sveta, ker je razpravljala o čisto konkretnih zadevah. Tako so govorili tudi o tistih, ki so pozabili na svoj poklic in šli po svoji poti. Don Bosko je priporočil, naj bi bili do

njih skrajno spoštljivi. »Stvar je malo težka,« je dejal, »ker imajo pogosto, da ne rečem vedno, znatne napake. Vendar jih skušajmo prezreti in biti do njih kolikor mogoče dobrohotni. Tako bodo tudi oni ohranili spoštovanje do družbe in bomo lahko prepričani, da bomo čez nekaj časa v tistem nekdanjem sobratu imeli prijatelja, pomoč, človeka, ki bo če ne drugo vsaj dobro govoril o nas. Bodimo prepričani, da to potrebujemo; vedno naredi velikansko škodo tisti, ki nepravilno in po svoji krivdi govori slabo o naši družbi. Raje se pregrešimo s preobilico pohvale, ki si je ni zaslužil, namesto da bi mu dali čutiti ostro grajo in zasluženno zavračanje, zaradi katerih je bil odpuščen.«

NEPRIMERNA ZUNANJOST

22. konferenca. Namesto da bi zapisnike brali na začetku zasedanja, so jih brali na koncu. Na začetku te konference pa so naredili izjemo, o kateri se mi zdi potrebno spregovoriti. Postavili so vprašanje, ali ne bi bilo primerno, da bi v zavodih vsak večer imeli blagoslov z Najsvetejšim. Tako delajo že dolga leta v oratoriju, tako tudi v Lanzu. Ali ne bi bilo zato koristno, da bi tako ravnali tudi drugje? Saj je za to potrebno le malo časa.

Dobra, odlična misel, brez dvoma. V kolegijih tega niso želeli, razen v času devetdnevnice in v Marijinem mesecu, kakor je bilo to v navadi v oratoriju, preden je bila cerkev Marije Pomočnice. Razloga za to sta bila dva. Prvi je bil, da naj bi fantov ne preobremenjevali s pobožnimi vajami. Veliko jih je prihajalo iz družin, v katerih se je o veri le malo govorilo in pobožnih vaj sploh niso poznali. Saj je bilo vsak dan veliko pobožnih vaj, kot npr. jutranje in večerne molitve, rožni venec, maša in še kratke molitve, ki so jih molili čez dan, in to je bilo zadosti. Če bi kdo hotel storiti kaj več, ga lahko k temu spodbujamo, zlasti še za obisk Najsvetejšemu in materi Božji Mariji. Toda kaj več naj se ne dodaja. Drugi razlog je bil, da bi to preveč bodlo v oči hudobne jezike. Vsi, tako zasebniki kakor javnost, so opazovali, kaj delajo salezijanci. V časih, ko so skušali uničiti vse, kar je imelo videz verskega življenja, in so povsod iskali razloge, da bi uničili cerkvene ustanove, in so v ta namen izdelovali nove šolske programe ali jih spreminjali po mili volji, da redovniki, navajeni na svoje stare metode, ne bi mogli več ustrezati zahtevam modernega pouka, bi jih nasprotniki vere, ko bi videli pri salezijancih toliko pobožnih vaj, takoj vzeli na piko in jim začeli delati težave. »Opravka imamo,« je dejal don Bosko, »s posvetnim duhom, ki je strašen in zelo prebrisan sovražnik. Nikakor ne smemo bosti v oči. V trenutku, ko bi se hoteli, kakor pravimo, z izdrtim mečem bojevati proti temu sovražniku, bi nam takoj nasprotovali in nas onemogočili pri našem delu. Vedno se držimo zakonov. Popuščajmo, dokler le moremo. Prilagodimo se modernim zahtevam, tudi navadam in običajem različnih krajev, če le ni proti naši vesti. Namesto da bi se spuščali v boj z oblastjo, raje potrpiamo s krivico, četudi imamo prav. Držimo se pravilnikov, ukazov, odredb in programov. Na tak način nas bodo

imeli radi in nam dali delati (kar je zelo pomembno), obenem pa se ne bomo pregrešili proti vesti.

Ta misel, da bi preprečili slabe vtise pri zunanjih ljudeh z nepotrebnimi verskimi znamenji, je že drugič prišla na površje v tem kapitlju.

Ko je na 8. konferenci eden izmed članov kapitlja predložil, da bi v spalnicah pred Marijino podobo kakor v cerkvah brlela lučka in bi tisti, ki bi se zbudil, z mislijo pohitel k blaženi Devici, so bili skoraj vsi za to. Toda don Bosko je ugovarjal: »Če bi kak hudobnež prišel na ogled v naš zavod in bi videl v vsaki spalnici oltarček, bi nas lahko obdolžil vraževerja. Zato moramo v teh časih in glede na okoliščine, v katerih živimo, biti zelo previdni. Moramo si prizadevati, da bomo globoko in čim bolj trdno zapisali vero v srce. In to s čim manj kazanja navzven. Četudi v nujnih stvareh, ki jih je treba storiti, ne bomo nikogar vprašali za svet, pa v nepotrebnih opuščajmo zunanja znamenja, ki bi lahko nakazovala, kdo smo.«

Na petnajsti konferenci so govorili še o dobrih navadah, ki naj jih ohranjamo in širimo. Rekli so, naj ne uvajamo navad, ki bi se hudobnim lahko zdele kot vraže. Pri tem je treba imeti pred očmi predvsem krajevne običaje. Kaj naj povemo o znamenju križa, ki ga nekateri delajo na dvorišču zjutraj, preden začnejo jesti svoj hlebec? Blaženi je takole odgovoril: »To je brez dvoma odlična navada. Toda kaj bi rekli hudobneži, če bi v njihovi hiši ali kjerkoli v njihovi navzočnosti videli, da se križamo? Če nas vidijo, da se križamo pred kosilom, nič ne rečejo. Vedo, da to ukazuje katekizem, da to vsak ve, in se ne čudijo. Vsak izmed nas naj to napravi. Toda v krajih, kjer to ni navada, ne bi bilo umestno, da bi jo uvajali. Zlasti naj tega ne zabičujemo fantom naših zavodov. Žal je med njimi veliko takih, ki imajo popolnoma brezverske starše. Če vidijo, da molijo pred kosilom in po njem, bodo mogoče prenesli. Če bi se pa kdo križal pred zajtrkom, bi lahko prišlo do prerekanja in dostikrat ne bi več poslali fanta v zavod, ker jih tam, tako bi rekli, učijo pobožnjaštva.«

VRHOVNI PREDSTOJNIK IN VRHOVNI SVET. KRITIKE. KATOLIŠKO BRANJE IN VESTNIK

23. konferenca. Pri branju ukazovalnih ali upravnih členov, ki so jih zapisniki dodajali poročilom, naletimo na enega, ki je govoril, da naj ga »prepustijo sodbi vrhovnega sveta«. Don Bosko je hotel spremeniti izraz in ga nadomestiti z »vrhovnemu predstojniku«. Razlaga: »Ko rečemo vrhovni predstojnik, je že vse povedano, ker pravila pravijo, da naj se v pomembnih vprašanjih skliče vrhovni svet. Če povemo to drugače, je videz, kakor da bi hoteli narediti sami, brez vrhovnega predstojnika, medtem ko je on tisti, ki odloča, kaj naj se stori v družbi. V vseh pomembnih vprašanjih naj odloča vrhovni predstojnik. On bo, kakor bo pač treba, poiskal prefekta, ekonoma ali tistega, ki se ga stvar tiče. Če pa je stvar posebno pomembna, bo sklical vrhovni svet.«

Ob branju istega besedila, ki se je dotaknilo tudi širjenja dobrega tiska, je blaženi povzel besedo in dal nekaj nasvetov.

»Nikdar ne kritizirajmo knjig drugih in ne govorimo slabo o njih. To nam dela samo težave. Vzeli bomo knjige, ki nam ugajajo. Če nas kdo vpraša za mnenje, ga bomo povedali, toda kritizirajo naj drugi.

Na to moramo še posebno paziti, ko gre za združenja na podežlju, se pravi za bratovščine, kjer delajo bolj po domače. Nikdar ne recimo ničesar slabega niti se iz tega ne norčujemo, temveč jim svetujemo, pomagajmo in podprimo te svete ustanove. Tako si bomo z Božjim blagoslovom pridobili tudi blagoslov ljudi.

Tudi če bi kdo kritiziral nas, se zavarujemo z dragocenim rekom: Delaj dobro in dopusti drugim, da govorijo. Če se začnemo prerekati, izgubimo, četudi smo v razgovoru zmagali mi. Včasih se kdo hoče z nami prerekati, da bi potem imel razlog ali vsaj pretvezo, da bi nam mogel škodovati.

Ko že toliko govorimo o kritiziranju stvari drugih ljudi, moramo biti pozorni glede tistih, ki bi, ker jim kaj ne ugaja, kritizirali nas. Zelo mi je pri srcu, da bi ravnatelj govorili o tem načelu, da priporočajo in vztrajajo, in bi tako izginil iz naših sobratov duh kritike.

Vsi ravnatelji naj se potrudijo, da bodo v svojih hišah širili Katoliško branje in pridobivali naročnike klasikov. Nekoč so bili vsi fantje nanje naročeni. Sedaj je število zelo upadlo. Vsi naj si prizadevajo, da bodo med letom govorili o njih, jih širili, jih hvalili, da se jih bo čim več naročilo. To je dobro branje, ki naj se širi v zavodu. Ko gredo fantje domov, jih spoznajo tudi drugi in se naročijo nanje. Na tak način je mogoče narediti s tem branjem veliko dobrega. Bodite prepričani, da je stvar veliko bolj pomembna, kot se zdi na prvi pogled. Mi, ki se sicer toliko trudimo, da bi pridobili naročnike, tako opuščamo eno izmed zelo učinkovitih sredstev.

Drugi vir dobrega, ki prihaja iz katoliškega branja, je zlasti Salezijanski vestnik. Z njim si pridobivamo duha edinosti in nas vse tesno povezuje med seboj. Na začetkih smo šele, malo nas je in do sedaj je bil oratorij središče vsega našega dela, tako da se vsi poznamo. Predstojniki posameznih domov so videli, kako se dela tukaj, in se zato trudijo, da bi ohranili istega duha in iste navade. Toda s širjenjem bo ta edinost popustila, vmešali se bodo drugi dejavniki in zmanjšali našo medsebojno povezanost. Treba je storiti vse, kar je mogoče, da se bomo povezali v istem duhu, zato pa je potrebno, da beremo v naših hišah naše knjige, uporabljamo iste učbenike. In za to ni boljšega sredstva, kot sta Salezijanski vestnik in Katoliško branje. Širimo ju in ju berimo tudi mi.«

NAZIV SALEZIJANEC. DAJTE CESARJU, KAR JE CESARJEVEGA

24. konferenca. Naziv salezijanec za naše člane in ustanove,³ ki se je dostikrat ponavljal pri branju zapisnikov, je dal don Bosku povod, da se je dotaknil teme, ki je bila takrat že posebno občutljiva.

³ Prim. MB XI, str. 436 [BiS XI, str. 274].

»Ta izraz bi morali uporabljati zelo poredko. Pred nekaj leti še ni bil v rabi in ljudje niso vedeli, kaj pomeni. Ob prvem odhodu misijonarjev pred dvema letoma se je uveljavil in utrdil. Začeli so pisati in tiskati o salezijanskih misijonarjih v Evropi in Ameriki, v knjigah in časopisih so pripovedovali o salezijanskih misijonarjih in tako se je ohranilo. To je bilo v preteklih letih potrebno, da je družba morala dobiti stalno ime. Tako Cerkvi kakor civilnemu svetu je drago ime Frančiška Saleškega, Frančišek je svetnik krotkosti, čednosti, ki ugaja tudi hudobnim, on je svetnik, ki smo si ga izbrali za nebeškega zavetnika. Tudi beseda salezijanec lepo zveni, zato se nam je zdelo primerno, da jo prevzamemo.

Sedaj moramo paziti, da si ne bomo pripisovali prevelike pomembnosti. Moramo se tudi zavarovati pred nevarnostmi. Predvsem moramo biti pozorni, da v knjigah ne bomo navajali salezijanski duhovnik ali član salezijanske družbe. Tako smo delali do sedaj, mogoče bi v določenih okoliščinah še lahko, vendar na splošno tega ne delajmo več. Če je pisatelj knjige ravnatelj, lahko zapiše: ravnatelj salezijanskega zavoda, ker gre za zaseben naslov in lahko dvigne ugled zavoda. Če bi storil kaj več, bi to lahko povzročalo zavist, nasprotovanje kot tudi zasebne in javne napade.

Naredili smo v tem smislu zelo pogumen korak. Naše glasilo smo poimenovali Salezijanski vestnik in ga pošiljamo našim sodelavcem. To je bil zares drzen korak, priznam, vendar smo vse dobro pretehtali. Bilo je potrebno, da smo se dali spoznati, in to s prave strani. Na srečo je bilo vse, kar smo do sedaj objavili, v našo korist. Tisto malo, kar je bilo objavljenega proti nam, so bile posamezne obtožbe in posamezni primeri, ki prav nič ne načenjajo splošnega položaja družbe. Zelo pomembno je, da nas ne razumejo napačno, temveč nas poznajo take, kakršni dejansko smo. Upam, da bo Vestnik, ki ga tiskamo zato, da bi se dali spoznati, veliko pripomogel in bo pravilno prikazoval, kar se dogaja v družbi.

Naš glavni cilj je seznanjanje, da je mogoče dati cesarju, kar cesarjevega, in Bogu, kar je Božjega, ne da bi kogarkoli oškodovali. Pravijo, da je to danes težko vprašanje, in jaz bom dodal, da je to eno najtežjih vprašanj, ki pa ga je že rešil naš Božji Odkritnik Jezus Kristus. V praksi pride do zelo velikih težav, to je res. Zato si moramo prizadevati, da ne bomo samo pustili neokrnjenega tega načela, temveč bomo z dokazi in razlogi, ki jih izvajamo iz načela, še bolje razložili in prikazali načelo samo. Moja velika skrb je v tem, da najdemo pravi način, da damo cesarju, kar je cesarjevega, in obenem Bogu, kar je Božjega.

Pa bo kdo rekel: 'Vlada brani največje hudodelce in pogosto podpira krive nauke in načela.' Res je. V tem primeru nam Gospod sam ukazuje, da spoštujemo predpostavljene in se jim pokoravamo – etiam discolis [tudi hudobnim], vse dokler ne ukazujejo naravnost slabih stvari. Toda tudi če bi ukazovali slabe stvari, jih bomo spoštovali. Ne bomo delali hudega, bomo pa kljub temu spoštovali cesarja, kakor pravi sv. Pavel, da moramo spoštovati oblast, ker nosi meč.

Nikogar ni, ki ne bi videl, da sta Cerkev in vera v naših časih v zelo težkem položaju. Menim, da tako slabih časov ni bilo od časov sv. Petra do danes. Način je prefinjen in sredstva, s katerimi razpolagajo, so velikanska. Niti preganjanje Julijana Odpadnika ni bilo tako zvijačno in škodljivo. In kaj potem? Vedno bomo iskali zakonitost. Če

nam bodo naložili krivične davke, jih bomo plačali, če ne bodo več dopuščali skupne lastnine, se bomo zatekli k zasebni, če bodo zahtevali izpite, jih bomo opravili, če bodo zahtevali diplome in spričevala, jim jih bomo predložili in tako naprej.

Toda to je povezano z izdatki in povzroča celo vrsto zmešnjav. Nobeden izmed vas tega bolje ne vidi kot jaz. Za večino težav vam sploh ne povem, da vas ne prestrašim. Delam in garam cele dneve, da rešim težave in predvidim nasprotovanje. Treba je biti potrpežljiv, prenašati težave in ne napolnjevati zraka s tožbami in stokanjem, garati, da več ni mogoče, potem bomo napredovali.

To so stvari, ki jih hočemo drugo za drugo dati spoznati po Salezijanskem vestniku. Po teh načelih in z Božjo milostjo, ne da bi stvari imenovali po njihovem imenu, bomo zmagali in to bo vir neizmernih dobrin tako za Cerkev kakor za državo.«

Toda don Bosko je vedel, da ima vsak način govorjenja in delovanja svoje izjeme. Zato je kljub nasprotovanju, da bi po časopisih odgovarjal na napade, v določenih primerih imel za nujno, da je ravnal tako. Nekaj takega se je pripetilo prejšnji mesec. Zloglasna Gazzetta del Popolo je objavila dopis iz Giavena, ki s strupenimi besedami pripoveduje o aretaciji nekega klerika krajevnega zavoda zaradi dejanj, o katerih se ne govori, in je ironično omenil, da gre za nekega nekdanjega gojenca don Boskovega zavoda. Kakor hitro je don Bosko dobil vse potrebne podatke, je napisal naslednje pismo, ki je zgled umerjenosti:

Velespoštovani gospod urednik časopisa Gazzetta del Popolo!

V svojem časopisu ste 7. tekočega meseca objavili poročilo iz Giavena, v katerem pripisujete mojemu nekdanjemu gojencu dejanja, s katerimi se ukvarja sodišče v Susi. Prosim vas, da popravite poročilo in objavite, da oseba, ki ji pripisujete tista dejanja, ni bila nikdar gojenec kateregakoli mojega zavoda niti kot dijak niti kot rokodelec. Upam, da boste to storili iz čiste vljudnosti in ljubezni do resnice, ne da bi se morali zateči na sodišče.

Z dolžnim spoštovanjem imam čast, da se imam za vašega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO, predstojnik

Turin, 13. avgust 1877

Gazzetta je 19. avgusta, pod dnevno rubriko Črna greznica, kjer je bilo objavljeno poročilo, objavila don Boskovo pismo, ne da bi dodala besedico razlage.

ZAKLJUČNI ODLOK. DUHOVNE VAJE SOBRATOV

25. konferenca. Na šestnajsti konferenci je don Bosko predložil generalnemu kapitlju željo, da bi pred koncem izdali odlok, v katerem bi pooblastili predstojnika, da dokončno izdela in uredi člene, ki naj bi jih poslali v Rim, in mu dali dovoljenje, da bi po lastni presoji izbral izraze in način izražanja. V določitvah so bile spremembe, za katere včasih ni bilo zadosti jasnih razlogov. Poleg tega je bilo veliko stvari, ki so si jih lahko povedali člani družbe zasebno, nikakor pa jih ni bilo mogoče razglasiti javno. Ker te naloge ne bi mogli opraviti vsi skupaj, je bilo nujno, da so za to nalogo pooblastili predstojnika. Sedaj so jasno vide-

li, kako prav je imel don Bosko. Petindvajseto konferenco so imeli 5. oktobra, na dan, ko naj bi sklenili generalni kapitelj. Po enem mesecu dela so spoznali, koliko nalog je še ostalo nekončanih. Toda ravnatelji so se morali vrniti v svoje zavode zaradi bližnjega začetka šolskega leta. Don Bosko je za 7. oktober, za rožnovensko nedeljo, bil že drugje zavzet. Dejal je: »Stvari, ki smo jih do sedaj obravnavali, so nekako nakazane, a nedovršene. Potrebno bo še veliko dela in truda, da bomo opilili člene in jih uredili, da ne bo ponavljanja, niti možnosti, da bi si dva člena nasprotovala. Treba je tudi ločiti pravila od disciplinskih določb in določiti stvari, ki jih ne bomo objavljali. Vsekakor pa je treba danes sestaviti odlok, s katerim sklepamo kapitelj. Na zadnjem zboru, ki ga bomo imeli danes popoldne, bomo dokument prebrali in podpisali.« Nihče ni nasprotoval zaradi prekinitve branja zapisnikov. Za odlok pa je don Bosko dal navodila in osnovo. Izdelala naj bi ga don Durando in don Francesia.

Preostali čas zbora so posvetili razmišljanju o duhovnih vajah sobratov za naslednja leta. Naš blaženi oče je tem duhovnim vajam pripisoval izreden pomen. Do leta 1877 je zavod v Lanzu, ob vznožju Alp, dajal vsem sobratom prijetno gostoljubje. Toda porast družbe je zahteval, da so začeli pripravljati duhovne vaje tudi v drugih krajih. Določeno je bilo, da naj domovi v Ameriki, srednji Italiji in Liguriji organizirajo duhovne vaje v svoji pokrajini. Dvoje duhovne vaje naj bi imeli v Piemontu in dvoje za sestre hčere Marije Pomočnice. Toda kje in kdaj?

Ko so kot prvega vprašali don Cagliera, je nekako omahoval in rekel, da ni primernege kraja. Don Bosko je odvrnil: »Božja previdnost bo poskrbela za prostor. V vsakem primeru prosite nadškofa v Buenos Airesu, da vam dovoli imeti duhovne vaje v semenišču, ko bodo bogoslovci na počitnicah. Buenos Aires je edinstven in osrednji kraj. Seveda bodo težave za tiste, ki so v Montevideu in v San Nicolásu. Potrpljenje! Videli smo, da je družba začela rasti, potem ko smo začeli dobro opravljati duhovne vaje za sobrate.«

Za srednjo Italijo so določili semenišče v Maglianu, kjer naj bi don Rua zastopal don Boska. Za Ligurijo so ostali neodločeni med Sampierdareno, Alassiem in La Spezio, ki naj bi dobila salezijansko hišo. Dve leti pozneje bi pripravili duhovne vaje tudi v Franciji. Na dva tečaja duhovnih vaj v Lanzu bi prišli vsi ravnatelji, sobratje iz Piemonta in drugi, ki se jih ne bi mogli udeležiti drugje.

Enoglasno so se zavzeli, da naj duhovne vaje pridigajo salezijanci. Izkušnja je pokazala, da tuji pridigarji, še tako učeni in sveti, niso dajali toliko sadov kot naši. Zato je don Bosko navzoče povabil, da naj se pripravijo za pridiganje. Nato je dodal: »Če dobite koga, ki ima posebne sposobnosti za vodstvo duhovnih vaj in za pridiganje, ali je posebno nadarjen za kako stvar, naj to pove in mi mu bomo skušali dati priložnost, da se bo v tisti stvari izpopolnil. To je eden izmed načinov, kako dosežemo dobre uspehe brez velikih naporov.«

SKLEP

26. konferenca. Generalni kapitelj, ki se je začel zvečer 5. septembra, se je končal zvečer 5. oktobra. Tako je točno po enem mesecu namesto začetnega Pri-di, Stvarnik zadonel slavospev Tebe Boga hvalimo.

Najprej so pregledali osnutek odloka. Omembe vredna je samo ena pripomba. Sestavljavca sta napisala, da ima vrhovni kapitelj popolno oblast pri določanju, dodajanju in tako naprej. Don Bosko je želel, da bi namesto »vrhovnega kapitlja« postavila »vrhovnega predstojnika«; za to je navedel tri razloge: 1. Rimski običaj, da v dopisovanju z redovnimi družbami naslavlja svoja sporočila vrhovnemu predstojniku. 2. Ko rečeš vrhovni predstojnik, je s tem mišljen vrhovni kapitelj. 3. Razlog, ki smo ga navedli že zgoraj.

Za nekaj časa so se ponovno ustavili in govorili o pridiganju. Na drugi konferenci je bilo sklenjeno, da naj kak sobrat napiše kratko razpravo o cerkvenem govorništvu, da bi tako imeli učbenik v bogoslovnih šolah. To so naložili don Bonettiju.

Don Bosko je dejal: »Toda ta razprava o govorništvu naj se ne tiče samo navodil za pridiganje, temveč naj obravnava tudi vzgojo fantov. Naš preventivni sistem je treba udejanjiti tudi v tem priročniku. Ljubezen naj priteguje fante, da bodo delali dobro, in sicer ob nenehnem nadzoru in vodstvu, ne pa sistematično kaznovati prestopke, potem ko so bili že storjeni. Navadno ta drugi način povzroči dosmrtno sovraštvo gojenca do vzgojitelja.

Pridiganje naj bo preprosto. Napove se naslov, o katerem bomo govorili, iz opredelitve naredimo razdelitev in potem razložimo vsak del posebej. Ne grmadimo navedkov in dogodkov, ne da bi jih točno opisali in tako prepričali. Navedek ali zgled je treba točno opisati in ga potem razložiti. Namesto mnogih zgledov vzemimo enega in ga dobro opišimo z vsemi nadrobnostmi, ki se nam zdijo pomembne. Omejena sposobnost otrok, ki ne more uskladiti množice dogodkov, tak opis do nadrobnosti ohrani in se ga spominja še dolga leta.«

Medtem so prinesli v dvorano stajalo z odlokom in ga prebrali. Potem ko so ga potrdili s *placet* [potrjujem], so odlok podpisali.⁴

S tem dejanjem so sklenili generalni kapitelj, na katerem se je urejeno in krepko delalo. Pater Franco je kapitularem čestital in dejal, da so opravili delo, za katero bi drugod potrebovali cele mesece. Toda s kanonično odobritvijo odločitev ni bilo tako preprosto; trajalo je celo leto, pa zadeva še vedno ni bila končana. Ker pa je don Bosko hotel dati zadoščenje za opravljeno delo, je dal natisniti in razdeliti poglavja Skupno življenje, Moralnost, Ekonomija in Inšpektorije. Drugo bi natisnili pozneje. Bila je prikupna knjižica kakih sto strani, ki je imela na začetku ljubeznivo pismo blaženega očeta svojim »nadvse ljubljenim sinovom v Jezusu Kristusu«.⁵

⁴ Dodatek, št. 23.

⁵ Dodatek, št. 24.

Ko je knjižica izšla, so na Kongregaciji za škofe in redovnike obravnavali don Boskovo prošnjo, da bi odobrili generalni kapitelj. Kapitelj bi se moral zbrati tri leta po potrditvi pravil, 4. aprila 1874, tako da se je kapitelj zakasnil za pet mesecev. Odgovor je sporočil odvetnik Leonori v pismu dne 24. novembra 1578 skupaj z odgovorom grofu Caysu. Kongregacija je odobrila kapitelj in tako dala možnost za sklic novih kapitljev med šolskimi počitnicami.

Blaženi je velikokrat ponovil, da bodo določila kapitlja poslali v Rim. Po več kot enem letu obdelave v Rimu je odločil, da več ne bo poslal ničesar. Po svoji navadi je menil, da je bolje preizkusiti stvari v praksi, če ta potrdi v dejanju, kar je bilo napisano na papirju. Tako je prišel drugi kapitelj, na katerem so najprej preverili učinkovitost sklepov s prejšnjega kapitlja in potem dodali še nove. Tako eni kakor drugi so zagledali luč sveta leta 1882.

Pater Sekund Franco je ob pripravah na kapitelj dejal, da je glavni namen zbora oblikovati redovno zavest v sobratih. Kar smo povedali v tem poglavju, je več kot dovolj, da vidimo, kakšna pot je bila narejena v tem smislu.

10. POGLAVJE

TRETJA ODPRAVA MISIJONARJEV V JUŽNO AMERIKO

PRVO NAZNANILO ODHODA TRETJE ODPRAVE misijonarjev je dala *L'Unità Cattolica* 13. septembra 1878 v članku z naslovom Nova odprava salezijancev v Ameriko. Po veličastnem slavonspevu Gospodu za dobro, ki je bilo že opravljeno, in po opisu obširnega področja apostolata, ki se odpira pred don Boskovimi sinovi, potem ko je pokazal potrebo po evangelijskih delavcih za tiste oddaljene kraje, je povedal, da don Bosko pripravlja tretjo odpravo kakih štiridesetih salezijancev in hčera Marije Pomočnice. Del teh naj bi odplul prihodnji november, drugi pa nekaj pozneje. Nato se je obrnil na vse ljudi dobrega srca s pozivom, da bi odprli svoje denarnice in pomagali Božjemu služabniku pri velikanskih izdatkih. Potem je nadaljeval: »Znano je, da mnogi ne gledajo s prijaznim očesom na misijone, češ da je pri nas premalo duhovnikov.« Po nekaj podobnih razmišljanjih o tej zadevi je članek takole sklenil svoje poročilo: »Neka ugledna oseba, dobro razgledana v sodobni zgodovini, je zatrdila, da vsak misijonar, ki ga pošljemo v tujino, prinaša obilen sad za desetero bratov, ki vstopajo v duhovniški stan in izpolnijo mesto tistega, ki jih je v junaškem navdušenju zapustil in šel oznanjevat evangelij nevernikom.«¹

¹ Pisec članka je bil profesor na državni gimnaziji v Turinu Vincenzo Lafranchi. Zdi se nam koristno in primerno, da prepišemo pričevanje msgr. Bessona, škofa v Nimesu. V odprtem pismu z dne 28. avgusta 1878 opatu Bougaudu, generalnemu vikarju v Orleansu, je pisal: »Prva leta svojega škofovanja v Besançonu (kardinal Mathieu) ni zlahka dovoljeval svojim duhovnikom vstopa v redovne družbe z namenom, da bi šli v zunanje misijone. Zdelo se mu je, da ropa samega sebe in da je njegova dolžnost, da poskrbi predvsem za škofijski kler. Toda čez nekaj let je spremenil mnenje in škofija je dobila popolnoma novo podobo. Kolikor več dovoljenj je dal za odhod v misijone, toliko več fantov se je javilo za škofijsko semenišče. Zgodilo se je, da je iz kraja, od koder je šel kdo v misijone, prišlo v semenišče troje ali četvero fantov. Velik razcvet škofije v Besançonu se je začel tisto leto, ko so se njeni sinovi odločili, da v daljnih misijonih evangelizirajo ljudstva, živeča v smrtni senci. Neko poročilo iz leta 1851 našteva 45 misijonarjev, koledar 1878 pa že 70. Ni nam znano natančno število redovniških poklicev iz te lepe škofije. Mogoče jih je kakih 200 med dominikanci, kapucini, jezuiti, oblati, maristi, Marijinimi brati, redovnimi misijonarji vseh vrst, ki se posvečajo vzgoji mladine. Kljub temu ogromnemu številu Božjih služabnikov, ki služijo

Citirano besedilo je previdno namigovalo na učinke, ki jih je med duhovniki v nadškofiji povzročila dolga okrožnica turinskega nadškofa župnikom njegove škofije dne 4. avgusta 1878. V njej nadškof izraža očitno zaskrbljenost zaradi manjšanja števila duhovnikov in spodbuja gorečnost svetih pastirjev, da bi gobjili v pobožnosti dečke, ki kažejo naklonjenost za duhovniški poklic, in jih pošiljali v semenišča v Braju in Giavenu. Med toliko spodbudnimi in lepimi rečmi je bilo med vrsticami mogoče brati precej odkrito zavračanje tistih, ki so se trudili, da bi pripravili fante za delo v zunanjih misijonih, in namig, da redovni stan ni popolnejši od svetnega. Kdorkoli je bral to okrožnico in poznal salezijansko družbo, je takoj vedel, da je naperjena proti njej.²

Točka, kjer se je najbolj jasno kazalo, da nadškof meri na don Boska, je bila v trditvi, da »so vsi duhovniki brez izjeme od Jezusa Kristusa poklicani k popolnosti«. Dodal je: »Kakor vsi vidijo, je neizmerno veliko število vernikov izročeno v skrb tako imenovanega svetnega klera. Nikakor ne moremo misliti, da je Božji Odrešenik duše, ki jih je odkupil s svojo dragoceno krvjo, izročil v skrb tiste vrste duhovnikom, ki bi bila, kakor bi kdo domneval, manj popolna, manj častivredna in manj bogata s svetostjo.« Sam kanonik Zappata, turinski generalni vikar, je v nekem »mnenju o neki okrožnici msgr. Gastaldija« zapisal:³ »Želel bi, da bi opustili ali vsaj omilili namigovanje na don Boska, ker se bojim, da bi to sicer lahko imelo hude posledice za vašo prevzvišeno ekscelenco. Dobro veste, koliko zaščitnikov in pomočnikov ima don Bosko v Rimu. Kako ga, kakor pravijo, zlasti papež visoko ceni. Lahko bi se zgodilo, da bi zaradi nesporazuma ali napačnega tolmačenja prišlo iz Rima kako opozorilo in neprijetnost za vašo ekscelenco.«

Po teh izjavah je ta katoliški časopis moral dobiti opozorilo. Tako je monsignor, potem ko je zvedel za stvar, poslal teologu Margottiju, uredniku časopisa, pismo, v katerem je lastnoročno pripisal: »Velezaslužnega teologa Margottija lepo prosimo, da naj niti posredno ne pospešuje sedanjega pomanjkanja duhovnikov v Piemontu in turinski nadškofiji, kakor bi to bilo mogoče razbrati iz časopisa *L'Unità Cattolica* št. 213 leta 1877. Zato naj se ta časopis nikdar ne postavlja po robu nadškofovi avtoriteti. Če se zmanjša tudi samo za en milimeter, se zmanjšuje tudi avtoriteta papeža. Naj gredo v misijone vsi, ki jih tja kliče Gospod, toda ne skušajmo vlivati tega poklica v tiste, ki ga nimajo. Poklic za delo v misijonih je nekaj čisto posebnega.« Urednik *L'Unità Cattolica*, velik don Boskov prijatelj, je opozorilo takoj poslal naprej s pripisom: »Velečastiti

v tujini, ima toliko duhovnih poklicev, da zalaga še druge škofije v Franciji. Dejstvo je, da kolikor bolj je kdo velikodušen do Gospoda, toliko bolj je Gospod velikodušen do njega.«

² *Prikaz njihovim eminencam kardinalom Svete kongregacije za škofo in duhovnike*, ki ga je napisal duhovnik Janez Bosko. Sampierdarena, Tiskarna San Vincenzo de'Paoli, 1881.

³ Izvirnik je pri teologu Franchettiju v Turinu.

in predragi don Bosko! Preberite to pisanje ter *pro bono pacis* [za mir v hiši] in da ne bi žalili nadškofa in papeža, prosim, da mi ne pošljete v natis nobenega članka več brez odobritve njegove ekselence nadškofa. Vaš najvdanejši teolog Margotti.« Don Bosko, ki je v Lanza predsedoval generalnemu kapitlju, mu je 9. septembra odgovoril z naslednjimi besedami: »Midva, dragi teolog, bova morala iti v nebesa skupaj. Kajti kjer je eden, tam je tudi drugi.«⁴

Navdušenje za misijone je ostajalo živo zlasti med mlajšimi sobrati z branjem pisem, ki so na začetku leta prihajala iz Amerike in opisovala žrtve maloštevilnega osebja, ki mu je bilo naloženo ogromno delo. Ti dopisi, ki so jih brali pri mizi, so mnoge navduševali, da bi pohiteli na pomoč. Nekateri so se že v mesecu aprilu začeli učiti španščino. To toliko bolj, ker se je zdelo, da je don Bosko odločen takoj po prazniku Marije Pomočnice poslati v Ameriko okrepitve. Potem pa je naročil don Barberisu, da naj vsem, ki bi radi šli v misijone, priporoči, naj najprej goreče opravijo Marijin mesec in se resno pripravijo na izpite. Izrazil je tudi željo, da naj bi se tokrat misijonarji bolje naučili jezika. Upal je celo, da jih bo mogel poučevati sam don Cagliero, da bi tako takoj, ko bi prišli tja, mogli začeti delo.

Ko so tako predstavili odhod odprave na mesec november, je don Bosko izbral bodoče misijonarje dva meseca pred začetkom kapitlja: štirje duhovniki, osem klerikov in šest pomočnikov. Vsi so bili neznansko radovedni, kdo so izbrani, in bili pozorni na njegove besede, da bi mogoče odkrili skrivnost. Vse pa je prišlo na dan na zelo preprost način. Nekega dne je don Rua povabil don Vespignanija, da naj bi z don Boskom popil skodelico kave. Ta si ni dal tega dvakrat reči: že je bil v obednici, poljubil don Bosku roko in sedel na njegovo desno.

Medtem ko so nalivali dehtečo pijačo, se je don Bosko šalil z navzočimi. Ko so potem srkali vsak svoj odmerek, je don Rua potegnil iz žepa kos papirja, na katerem so bila napisana sporočila, ki jih je dajal na odmoru po kosilu, se s skrivnostnim pogledom zazrl v don Boska in dejal: »Gospod don Bosko, ali dovolite, da preberem imena tistih, ki bodo sestavljali novo odpravo misijonarjev? Ko je dobil privolitev, je počasi bral: »Don Costamagna, Vespignani ...« in tako naprej. Kot blisk so se ta imena razširila po vseh koncih oratorija in dala povod za najrazličnejše razlage.

⁴ V svojem pismu je don Bosko takoj mirno prešel na poročilo o grofu Caysu in opisal njegovo kleriško preobleko (prim. str. 131). Nič manj mirno ni v pripisu poročal: »Msgr. Lacerda, škof v Rio de Janeiru, mi je ob odhodu naročil, naj vas lepo pozdravim in vas prosim, da bi objavili priložene novice, iz katerih je mogoče videti, da je v tistem ogromnem cesarstvu še nekaj vere. Don Francisca je pismo prevedel iz portugalsčine in ga uredil. Vi boste naredili, kar vam je drago.« Članek ni bil objavljen. V besedah »midva, dragi teolog, bova morala iti skupaj v nebesa« nekateri vidijo slutnjo njune smrti, saj sta v nekaj mesecih oba umrla. Don Margotti je umrl odličnega zdravja 6. maja 1887 v 63. letu starosti.

Don Vespignani, ki ni pričakoval takega presenečenja, je bil ves iz sebe. Kot pravkar posvečen duhovnik, ki je prišel v oratorij na predvečer odhoda druge misijske odprave, je takoj zaprosil, da bi smel iti tudi on. Čeprav se je kljub ohrabrujočim don Boskovim besedam⁵ bal, da zaradi slabotnega zdravja ne bi bil sposoben za tako potovanje. Tedaj ga je don Rua, ki je videl njegovo razburjenost, ljubeznivo vprašal, ali bi imel kako težavo. Ko je odgovoril, da nima nič proti, je don Bosko rekel: »Vi ne boste šli, dokler zdravnik ne potrdi, da ste zdravi, da vam to potovanje ne more škoditi.« Zares je prosil zdravnika za nasvet in dobil pritrdilen odgovor.

Zunanjim osebam so se ti duhovniki in kleriki zdeli premladi. O tem se je šušljalo že prej, sedaj pa je bilo povedano na glas. Toda od teh štirih duhovnikov je eden postal škof, to je bil don Costamagna, vodja odprave; eden je postal inšpektor za Argentino in pozneje vrhovni svetovalec, to je bil don Vespignani; junaški misijonar Patagonije je postal don Milanieso. Vsi so bili izmed najmlajših duhovnikov. Od tistih klerikov sta bila spretna organizatorja inšpektorij don Gamba in don Rota, eden v Urugvaju in Paragvaju in drugi v Braziliji. Tretji, don Paseri je postal goreč govornik in spovednik. Četrty je tekmoval z don Milanesi-jem v Chos Malalu na ozemlju Neuquén, to je bil don Panáro. Peti se je odlikoval kot priznan pedagog, ki je odlično vodil veliki zavod v San Nicolásu in s šolo dosegel nepričakovane uspehe med kaznjenci. To je don Galbusera.

Na račun pomočnikov, ki so vsi imeli videz dobrih laikov, ni imel nihče nič pripomniti. Omenili bomo dva, Masso in Graziana, ki ju naši bralci dobro poznajo.⁶ Prvi je celih petdeset let učil dečke čevlarske obrti ter z vztrajnostjo in dobrohotnostjo dal deželi strokovnjake te vrste. Prav on je imel srečo, da je izučil obrti prvega Indijanca iz centralnih Pamp, sina kačika, ki ga je msgr. Aneyros poslal v zavod Pija IX. Ta izrazito značilen patagonski tip se je toliko naučil v šoli mojstra čevljarja, da je sam postal čevlarski mojster v obrtni šoli v Viedmi. Ko smo Graziana leta 1875 srečali v Rimu kot odličnega vojaškega oficirja, je odložil častniške epolette, naredil zaobljube v don Boskove roke in kot vodja pisarne ponesel v Ameriko svoje izredne sposobnosti ter pomagal pri organizaciji prve salezijanske obrtne šole.

Po vsem tem bo kar lahko razumeti pripombo don Vespignanija, ki je pol stoletja pozneje vse skupaj na kratko povzel in takole pisal: »V tretji odpravi so iz oratorija odšli ljudje, ki naj bi salezijancem nakazali poti v vse smeri Južne Amerike. Začeli so v Argentini, od koder so nato odšli v Čile in Bolivijo. Iz Urugvaja so se razširili v Paragvaj in Brazilijo, od tam pa naprej v misijone Matto Grossa, Amazonke in Rio Negra. Prvi dve ustanovi v La Plati sta bili iz-

⁵ Prim. zgoraj, str. 21.

⁶ Prim. MB XI, str. 114 in 285 [BiS XI, str. 72 in 217].

hodišče za Ekvador, Kolumbijo in druge bližnje republike.«⁷ To je zgodovina gorčičnega zrna, ki se v zgodovini Cerkve nenehno ponavlja.

Pod neposrednim vodstvom don Cagliera in pokroviteljstvom don Barberisa so se izbranci vadili v španskem jeziku in izpopolnjevali svoje duhovno poslanstvo.

Sredi avgusta so se zbrali v Lanza za duhovne vaje skupaj z drugimi sobraty. Kar nam o teh duhovnih vajah piše don Vespignani, sodi v don Boskov življenjepis:⁸ »Don Bosko, ki je vodil duhovne vaje, je skoraj vse odmore prihajal k nam in mi smo mu bili iz srca vdani. Pozorno smo ga poslušali, sprejemali njegove nasvete, priporočila, ga o vsem mogočem vpraševali in skušali predvideti, kaj nas čaka. Želeli smo si globoko vtisniti v dušo njegov duhovni lik in se napojiti z njegovim duhom. Niti pomislili nismo, da ga ne bomo več videli in slišali, kajti za nas don Bosko ni mogel nikdar umreti. Preden smo se ločili od njega, smo čutili potrebo, da bi si nabrali čim več nasvetov in spodbud.« V pridigi spominov je don Bosko pripovedoval neke sanje.⁹

»Prišel sem, da vam namesto običajnega pridiganja povem dve besedi. Pred kratkim smo prejeli iz Amerike ugodne novice, ki jih boste slišali v obednici ali kje drugje. Tukaj pa vam bom namesto pridige pripovedoval kratko dogodivščino. Imenujte jo, kakor hočete: pravljica, sanje, basen, pripoved, pripišite ji velik, srednji ali nikakršen pomen. Mislite si, kar hočete, vendar bo dogodivščina, ki vam jo bom povedal, tudi vam kaj povedala.

Zdelo se mi je, da hodim po cesti Porta Susa in pred vojašnico, ko sem zagledal neko žensko, ki se mi je zdela prodajalka kostanjev, ker je nad ognjem vrtela neke vrste valj, v katerem naj bi bili kostanji. Ko sem zagledal tak nov način peke kostanjev, sem se približal, da bi od blizu videl tisti valj in kako se vrti. Vprašal sem žensko, kaj peče v tisti čudni napravi. Odvrnila je: »Pripravljam slaščice za salezijance.«

⁷ *N. m.*, str. 104.

⁸ *N. m.*, str. 112.

⁹ Sanje je ponovno pripovedoval med generalnim kapitljem zvečer 28. septembra v obednici po večerji. Navzočih je bilo nekaj predstojnikov, med njimi tudi don Lemoyne in don Barberis, ki sta pripoved takoj zapisala. V don Barberisovem zapisu beremo, da je don Bosko vprašal žensko: »Kdo ste vi, ki ste tako čedno oblečeni in primemo urejeni?« Ona pa je odvrnila: »Ni treba, da bi vedeli, kdo sem. Zapomni si, kar si slišal, in ne meni se za usta, iz katerih je povedano prišlo.« Mogoče je bolj primerno, da poročamo tako, kakor nam je povedal don Vespignani (*n. m.*, str. 115–117.) Toda on je pripovedoval po spominu, potem ko je preteklo veliko časa. Vendar se nam zdi, da je potrebno, da poudarimo neko nadrobnost. Po njegovi pripovedi naj bi don Picco vzkliknil: »Odpad v oratoriju! Preganjanje oratorija!« Tukaj pripovedovalec opozarja: »Mi, ki smo poslušali, smo bili priče odpadov in preganjanja, do katerih je prišlo tisti čas v oratoriju, in prvi, ki je pokusil slaščice, je bil naš oče don Bosko. Ugotovil je, da so bile to slaščice matere Božje Marije. Don Vespignani je osebo, ki sta jo don Lemoyne in don Barberis imenovala ženska, imenoval »neka gospa«. Dal je vedeti, da je bila to Božja mati Marija. Kar pravi o preganjanju, je res, kakor bomo videli v naslednjem poglavju.

'Kako?' sem vprašal, 'slaščice za salezijance?'

'Da,' mi je odvrnila. Odprla je valj in mi pokazala vsebino. V valju sem zagledal različne vrste slaščic. Bile so ločene v prtihi. Nekatere so bile bele, druge rdeče in tretje črne. Prelite so bile s sladkorjem, da se je zdelo kakor rahel dež ali zgodnja rosa. Na tej skorji pa je bilo nekaj rdečih madežev.

Vprašal sem žensko: 'Lahko jem te slaščice?'

'Da,' je odvrnila in mi jih ponudila.

Jaz pa: 'Toda kaj naj pomeni, da so nekatere od teh slaščic rdeče, druge bele in nekatere črne?'

In ženska: 'Bele stanejo malo truda, vendar se lahko kmalu pokvarijo, rdeče veljajo veliko truda, črne pa življenje. Kdor okuša te, ne pozna težav in ne smrti.'

'In kaj pomeni ta sladkorna skorja?'

'Je znamenje sladkosti svetnika, ki ste si ga vzeli za vzornika. Tista rosa pomeni, da se bo treba potiti, veliko potiti, če bomo hoteli ohraniti sladkost. Včasih bo treba preliti tudi kri, če jo bomo hoteli ohraniti.'

Ves začuden sem ji hotel postaviti še druga vprašanja, toda ona mi ni več odgovorila. Nadaljeval sem svojo pot ves zatopljen v razmišljanje o njenih odgovorih. Po nekaj korakih sem srečal don Picca in nekaj drugih naših duhovnikov, ki so bili vsi zmedeni in od strahu so jim lasje stali pokonci. Vprašal sem jih, kaj se jim je pripetilo.

Don Picco: 'Če bi vedeli ... če bi vedeli!'

Hotel sem vedeti, zato sem ponovno vprašal, on pa je odgovoril: 'Če bi vi vedeli! Ste videli tisto žensko, ki je pekla slaščice?'

'Da. In?'

'Rekla mi je,' je nadaljeval ves zbezan, 'naj vam priporočim, da storite vse, da bodo vaši sinovi delali delali. Rekla je: naleteli bodo na veliko trnja, pa tudi na veliko vrtnic. Recite jim, da je življenje kratko in žetev obilna. Življenje je seveda kratko, če ga primerjamo z Bogom, kajti pred njim je človek samo trenutek in nič več.'

'Toda, ali ne delamo zadosti?' sem vprašal.

'Da. Se dela in naj se še dela.' Ko je to izgovoril, nisem videl več niti njega niti koga drugega. Še bolj presenečen kot prej sem nadaljeval svojo pot proti oratoriju, in ko sem prišel tja, sem se zbudil.

To je dogodivščina, ki sem jo hotel povedati. Imejte jo za zagovor, zgled, domišljijo, tu ni pomembno. Toda morali bi si zapomniti tisto, kar je ta ženska rekla don Piccu in drugim: da naj izpolnjujemo krotkost sv. Frančiška Saleškega in vedno veliko delamo!«

Tukaj je don Bosko obširno razložil, kaj je povedala tista ženska, in iz teh besed povzel spodbudo, da bi izpolnjevali vse, kar nam je bilo priporočeno. Govoril je tudi o obilnem delu, ki ga je treba narediti, in o potrebi, da delamo, ter takole sklenil: »Skrbimo, da bomo ljubeznivi z vsemi, molimo drug za drugega,

da ne bo prišlo do padcev proti moralnosti, in naredimo sklep, da si bomo vedno med seboj pomagali. Čast enega naj bo čast vseh, obramba enega obramba vseh. Vsi se zavzemimo za čast in obrambo družbe v osebi vsakega posameznega člana, kajti čast in nečast ne padeta samo na enega sobrata, temveč na vse in celo družbo. Zato si vsi goreče prizadevajmo, da te naše dobre matere ne bo nikdar sram. Potrudimo se vsi, da jo bomo častili in branili.« Še je govoril v tem smislu in potem sklenil: »Pogum, dragi sinovi! Naleteli bomo na veliko trnja, vendar se spominjajmo, da bo tudi veliko vrtnic. Ne dajmo se v težavah in nevarnostih pobiti od žalosti. Prosimo Boga, da bo dal obljubljeno pomoč tistim, ki se trudijo zanj. Združimo se in storimo tisto, kar pravi Sveto pismo o prvih kristjanih: *cor unum et anima una* [bili so enega srca in ene duše].«

Misijonarjem je bilo bolj kot drugim potrebno, da so bili enega srca in ene duše. In don Bosko je skrbel za to. Sedmega oktobra je bil praznik Rožnovenske matere Božje. Kakor hitro so sklenili generalni kapitelj, ni hotel don Bosko prekiniti slovesnega obhajanja tega praznika v Becchih. Poslal je tja don Milanesia s skupino aspirantov, da je pridigal devetdnevnic. Potem je na predvečer praznika poslal še druge misijonarje. Ti so se z vlakom peljali do Chierija in obiskali semenišče, v katerem je don Bosko opravil svoj bogoslovni študij. Nato so nadaljevali pot peš in se od časa do časa ustavili ter pihali in godli svojevrstne fantazije s pihali in na strunska glasbila, bolj ali manj usklajeno. Don Bosko je prišel za njimi pozneje. Slovesnost je bila zelo pobožna in vesela. Ob vrnitvi so šli skozi Mondonio, kjer so obiskali grob in hišo Dominika Savia. Ta izlet je bil za don Boska sredstvo, s katerim je pobratil srca tistih, ki se sploh niso poznali ali le malo, pa so bili poklicani, da tako daleč od svojega očeta opravijo skupne naloge.

Manjkal pa je vodja odprave. Don Costamagna je v hiši v Morneseju pripravljal šest hčera Marije Pomočnice, ki so bile določene kot prve zastopnice dolge vrste sester, ki naj bi šle v obe Ameriki. Učil jih je španskega jezika, ki se ga je on sam že dodobra naučil. Stal jim je ob strani v težavah s starši, jim pomagal pri pripravi vsega potrebnega za potovanje. Zlasti pa je z duhovnimi sredstvi skušal pripraviti njihove duše. Ostal je tam, dokler ni prišel novi ravnatelj don Lemoyne. Končno je zadnji dan, 28. oktobra 1878, imel zbrani skupnosti zadnjo konferenco z naslovom *Svet pod nogami. V srcu Jezusa in v mislih večnost*. Prizori pri odhodu so pokazali, kako zelo so ga gojenke in sestre imele rade.

Med gojenkami sta bili dve sestri don Vespignanija. Nepričakovani obisk njihovega očeta je don Jožefa izvlekel iz velike težave. Saj svojim ni še nič pisal o potovanju v Ameriko. Njegov oče je to zvedel od morneškega ravnatelja. Seveda je takoj odpotoval v Turin, kjer je bil don Bosko. Z don Boskom sta se srečala že meseca februarja, ko se je blaženi vrnil iz Rima in je sin težko bolan ležal v postelji, kot smo povedali. Čeprav je bil zaradi sinove bolezni ves iz sebe, se ni mogel odtegniti don Boskovemu čaru in dobroti, ki ju je blaženi izžareval

na vse, ki so se mu približali. Zato je ob tem srečanju občutil dosti manj težav, da se je pomiril. Še več. Ljubeznivo vedenje Božjega služabnika ga je tako zelo prevzelo, da je ob slovesu vzel veliko zlato verižico in mu jo položil v roke z besedami: »Vzemite ta mali dar za Marijo Pomočnico.« Še več, prenesel je celo žrtev, da ni imel za slovo sina na svojem domu, in pri tem prevzel nalogo, da je potolažil tudi materino srce.

Treba je poročati še o finančnih vprašanjih, ki so vsa bila na don Boskovih ramah. Da bi se kakor ob prvih dveh odpravah tudi sedaj obrnil s posebno okrožnico na vernike, nam ni znano. Sedaj je imel na voljo *Vestnik*, ki je lahko to nadomestil, zlasti ker ga je bralo veliko ljudi, če so plačali naročnino ali ne. V oktobrski številki je bil objavljen celoten članek iz *L'Unità Cattolica*. V novembrski številki je bil vroč klic za pomoč vsem dobrotnikom. Blaženi je hodil tudi osebno k njim in jih prosil za pomoč. »Hodim okoli in iščem *quibus* [sredstva] za misijonarje,« je pisal tiste dni nekemu ravnatelju.¹⁰ »Prosim Boga, da bi nam prišel na pomoč.« Istočasno je torej pisal pisma in prosil, prosil ponižno in vztrajno. Četudi ni nič dobil, se mu je vendar zdelo, da ni zapravljjal časa, ker je tako priklical pozornost na svojo ustanovo.

Upal je, da bo od zunanjega ministra dobil vsaj običajnih tisoč lir. V tem upanju mu je poslal pismo, ki ga je izročil zaslužnemu gospodu komendatorju Malvanu.

Velecenjeni gospod komendator!

Pošiljam vam spomenico za gospoda ministra za zunanje zadeve v korist naših misijonarjev in učiteljev, ki bodo odpotovali na pomoč tistim, ki delujejo zlasti za italijansko mladino v republiki Urugvaj in republiki Argentini.

Priporočam to zadevo vaši dobroti in naklonjenosti, ker vem, da samo ena vaša beseda lahko učinkovito prispeva k dobremu izidu moje prošnje.

V neizbrisni hvaležnosti in z željo, da bi vas Bog osrečil, se mi pridružuje don Durando, medtem ko imam čast, da se imam za vaše uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. oktober 1877

Dobil pa ni niti običajne vsote. Divjala je turško-ruska vojna, ki je ustvarjala na vzhodu izredne potrebe in zanjo so bila porabljena vsa sredstva, ki so bila ministrstvu na razpolago. Prejel pa je od ministra in direktorja za zunanjo politiko izredno prijazna pisma.¹¹ Odgovori najvišjih oblasti so bili zanj vedno posredni dokazi, ki jih je znal dobro izrabiti.

Toliko in nič več ni dosegel v Franciji. Francoskemu zunanjemu ministru je naslovil naslednje pismo.

¹⁰ Pismo za don Ronchaila v Castiglione di Saluzzo, 26. oktober 1877.

¹¹ Dodatek, št. 25 (A, B).

Njegovi ekscelenci zunanjemu ministru, Pariz!

Družba, imenovana sv. Frančiška Saleškega, je že odprla razne zavode v Italiji, Franciji in Južni Ameriki z namenom, da bi zbirala revne in zapuščene fante in jim omogočila šolanje in uvajanje v razne obrti ter jih usposabljala, da bi si sami služili vsakdanji kruh. Da bi mogli nadaljevati začeto delo, moramo nujno poslati štirideset novih misijonarjev v republiko Argentino.

Ponižni prosilec, predstojnik te ustanove, ki živi iz javne dobrodelnosti, prosi tudi vašo ekscelenco, da bi mu priskočili na pomoč s plačilom prekooceanskih voženj, ki jih francoska vlada velikodušno odobri tistim, ki posvečajo svoje življenje koristim zunanjih misijonov. Ti misijonarji prebivajo v zavetišču, imenovanem Patronage de S. Pierre v mestu Nizza Maritima.

Dovoljujem si omeniti, da bi bila usluga še večja, če bi se nanašala na morski prevoz v Marseillu ali tudi kje drugje, izbira je vaša.

Zagotavljam vaši ekscelenci, da prosim Boga, da bi vas obsipal s svojimi darovi in osrečil Francijo, medtem ko imam čast, da se v globoki hvaležnosti imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO, predstojnik

Toda zakonski dogovor s prevoznimi družbami je točno določal, da so te usluge namenjene samo redovnikom francoske narodnosti.¹²

Z enakim uspehom je mesec prej prosil za pomoč Osrednji svet Propaganda fide, kot smo o tem že poročali na drugem mestu.¹³ Pri tem se je obrnil na kardinala prefekta Propagande. Kardinalu Randiju je poslal naslednje pismo.

Velečastita eminenca!

Salezijanski misijon v Južni Ameriki, ki se je pred dvema letoma začel pod vašim pokroviteljstvom, je blagoslovil Gospod in sedaj šteje že pet bogoslužju odprtih cerkva in zavod ali malo semenišče v Villi Colón v Urugvaju, v San Nicolásu de los Arroyos in zavetišče za zapuščene dečke v Buenos Airesu. V teh ustanovah je zbranih že več kot sto fantov in nekateri med njimi kažejo nagnjenje za duhovniški poklic in prosijo, da bi smeli postati misijonarji, da bi šli med Indijance. V naseljih blizu divjakov so stiki s prvotnimi prebivalci in sedaj gre za to, da bi odprli tri nove zavode: enega v Rio Colorado blizu Pamp, drugega v Carmen na Rio Negru med Pampami in Patagonijo in tretjega v Santa Cruzu na skrajni južni točki Patagonije ob Magellanovem prelivu. Da bi mogli ohraniti že začete ustanove, nadomestili umrle salezijance in odprli tri imenovane zavode, moram poslati nič manj kot 40 misijonarjev, ki so že pripravljeni na odhod. Pod težo izdatkov za prejšnji dve odpravi in zaradi stroškov za sedanjo prihajam k vaši eminenci s ponižno prošnjo, da bi mi pomagali tokrat priskrbeti misijonarjem potrebno opremo, nakupiti španske knjige in poravnati stroške potovanja in podobno. Gre za zelo veliko odpravo, ki pa je potrebna, in upam, da bomo kmalu imeli staroselce, ki bodo evangelizirali druge staroselce.

¹² Dodatek, št. 26.

¹³ Glej zgoraj, str. 123.

Vem, da so težave za dodeljevanje takih podpor, vem pa tudi, da beseda iz ust vaše eminence lahko odpravi vsako težavo.

Zagotavljam vaši eminenci, da bo naša družba vedno pripravljena izpolnjevati vaše želje v večjo Božjo slavo in za napredek katoliških misijonov. Vendar čutim nujno potrebo po vaši krščanski pomoči tako v materialnem kakor moralnem pogledu.

Poln zaupanja v vašo dobroto si štejem v veliko čast, da se smem v globoki ponižnosti imenovati vaše eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Istemu kardinalu je ponovno pisal daljše pismo s prošnjo, da bi mu izdali papeško potrdilo, ki je bilo pogoj, da bi mu mogla Ustanova za širjenje vere podeliti podporo za misijon v Patagoniji.

Prezvišena eminenca!

Pretekli sta dve leti, odkar smo pod vašim nadzorstvom in z blagoslovom svetega očeta poslali prvo odpravo salezijancev v republiko Urugvaj in v republiko Argentino. Naslednje leto je bila odprava še številnejša. Njen namen je bil, da bi ustanovili zavode in zavetišča čim bližje naseljem staroselcev in bi si tako po gojencih pripravili pot do Pampancev in Patagoncev. Bog je blagoslovil naše napore in pet cerkva smo že odprli za bogoslužje v korist vernikov, potem malo semenišče v Villi Colón pri Montevideu, glavnem mestu Urugvaja, in sveti oče je bil zadovoljen, ko smo ta zavod poimenovali po njem. Drugi zavod smo odprli v San Nicolásu de los Arroyos v neposredni bližini Indijancev in tretjega v Buenos Airesu za uboge dečke, zlasti staroselce. Te tri ustanove so polne gojencev, disciplina in moralnost sta vzorni in nekaj se jih je že prijavilo za duhovniški poklic. Nato smo z dovoljenjem vaše eminence in s privolitvijo škofa v Buenos Airesu v tem istem mestu odprli dom za študij ali noviciat, v katerem se pripravljajo gojenci za misijone.

V teh dveh letih so salezijanci imeli misijone v bližini staroselcev in dober uspeh bodisi v kolonijah, kjer verniki že več let niso videli katoliškega duhovnika, bodisi med domorodci, ki so rade volje prihajali poslušat evangelijsko besedo. Po tem prvem poskusu smo začeli drugega in se skušali še bolj približati staroselcem. Po večkratnih pogovorih z msgr. Aneyrosom, nadškofom v Buenos Airesu, smo uvideli, da je treba urediti misijonske postaje v neposredni bližini staroselcev. Treba bi bilo začeti z več strani. Celo kaciki so sedaj pokazali naklonjenost in so prosili za misijonarje. Kraja, ki vzbujata največ upanja na uspeh, sta Santa Cruz in Caruhuè. Caruhuè je vojaška postojanka z nastajajočim naseljem, ki ga je ustanovila republika Argentina z namenom, da bi preprečili nenehne napade staroselcev na Argentine. Na zahodni strani je ta postojanka najbližje Indijancem. Leži med 37. in 20. stopinjo zemljepisne širine ter 5. zemljepisne dolžine vzhodno od poldnevnikar, ki gre skozi Buenos Aires. Santa Cruz je majhna kolonija na skrajnem koncu Patagonije ob Magellanovem prelivu na 50. vzporedniku. To je trg, kjer staroselci ponujajo svoje izdelke, da si kupijo hrano in pijačo, ki jim ugaja. Zdi se, da sta misijonska hiša in zavetišče v teh dveh krajih nadvse koristni tako za tiste, ki so vero že sprejeli, kakor tudi zato, da stopimo v stik s staroselci, sprejememo v zavetišče njihove sinove in se tako približamo njihovim krajem.

Vse to pomeni ogromne izdatke. Sedaj pripravljamo odpravo 40 misijonarjev, ki naj bi se pridružili tamkajšnjim sobratom, kjer je obilna apostolska žetev. Upamo, da dobrota vernikov ne bo odpovedala.

Tudi Propaganda fide je pripravljena priskočiti nam na pomoč, vendar pa želi, kakor je naravno, da te misijone odobri Sveti sedež, kakor je tudi povedano v pismu predsednika Osrednjega sveta v Lyonu, ki ga prilagam.

Zato z edino željo, da bi pospeševal večjo Božjo slavo in sodeloval s skromnimi močmi naše družbe pri širjenju kraljestva Jezusa Kristusa, ponižno prosim vašo eminenco, da bi potrdili ta dva misijona, ki sta zaupana teologu Janezu Caglieru. On je ustanovil naše hiše v Ameriki, usposobil pet cerkva za bogoslužje in obiskal razne kraje, da bi izbral najboljšega. Na tak način bi začela delovati dva misijona, ki bi blagoslovljena od Gospoda pod zaščito Svetega sedeža opravljala evangelijsko poslanstvo v deželi Pamancev in Patagoncev. Medtem ko prepuščam vse modrim in previdnim rokam vaše eminence, vas prosim, da bi mi pomagali s svojim nasvetom, da bi premagali obstoječe težave.

V globoki hvaležnosti in v največjem spoštovanju imam čast, da se imenujem vaše vzvišene eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Kardinal je redno prejel obe pismi. Ko pa ju je poslal naprej na tajništvo za izredne cerkvene zadeve, od katerega je bila odvisna Južna Amerika, je bil prepričan, da bodo od tam odgovorili don Bosku, in zato na don Boskovo pismo ni odgovoril. Ko je potem dobil še drugo pismo, mu je sporočil, naj se obrne na zgornji naslov »za vse, kar bi moglo biti odločilno v tej zadevi«. ¹⁴ Ko je don Bosko prejel to zapoznelo sporočilo, so se misijonarji že bližali ameriški celini. Tako se je don Bosko, kljub temu da je moral v Turinu trpeti veliko nasprotovanja in se kar naprej braniti pred nenehnimi napadi, posvetil sestavi Načrta apostolske prefektуре ali apostolskega vikariata za Patagonijo in ga poslal istemu prefektu Propagande, o čemer bomo še poročali.

Šlo je za celo vrsto zavrnitev. Toda najgrenkejša mu je tokrat prišla od papeža, katerega je po kardinalu Biliu prosil za kako podporo za novo odpravo. Sedaj pa naj si tisti, ki zmore, predstavlja, kaj je don Bosko občutil, ko je bral naslednje pismo.

Dragi in velečastiti don Bosko!

Ob vrnitvi s pastoralnega obiska v moji škofiji me je čakalo vaše cenjeno pismo z dne 27. oktobra tekočega leta. Na prvem obisku sem svetemu očetu govoril o novi odpravi 40 salezijanskih misijonarjev v Ameriko in o nujni potrebi po kaki podpori, zlasti za plačilo potovanja. Naj vam povem, da se mi je zdelo, da sveti oče ni bil tako dobro razpoložen kot prejšnje leto. Razloga za to sta, če stvar dobro razumem, predvsem dva: zadeva konceptincev in dejstvo, da se lotevate preveč stvari obenem.

¹⁴ Pismo z dne 5. decembra 1877.

Skušal sem odpraviti vsako slabo papeževo mnenje o vas. Vendar ne vem, ali mi je uspelo. Zdi se mi pa, da bi vaš obisk v tem trenutku tukaj v Rimu bil ne le potreben, temveč nujen.

Jaz vam bom pomagal z vsemi sredstvi quavis data occasione [ob katerikoli priložnosti] ne samo zaradi spoštovanja, ki ga čutim do vas, temveč tudi iz hvaležnosti do salezijancev, ki delajo toliko dobrega v Maglianu.

V pričakovanju, da bom mogel z vami govoriti bolj jasno, se priporočam vašim molitvam in potrjujem svojo vdanost v J. K.

ALOJZIJ, kardinal BILIO, škof v Maglianu

Rim, 4. november 1877

Zadeva s konceptinci, ki je don Bosku povzročila toliko preglavic, se je končala tako, kakor nam je znano. Propadla je, vendar ne po don Boskovi krivdi. Bistri bralci so se zavedeli, za kaj gre, papež pa ni niti slutil o skritih spletkah. To, da se loteva preveč stvari hkrati, je res. Toda če stvar pogledamo od daleč, don Boskova podjetnost zares vzbuja začudenje, vendar je treba pomisliti, da ni storil ničesar brez posvetov in potrebne previdnosti. Poleg tega pa mu v tem obdobju ni spodletel noben načrt, če izvzamemo zadevo konceptincev, ki ni propadla zaradi njega. Papež je žal dobil »manj ugoden vtis«. Nadaljevanje naše pripovedi bo vrglo luč na vplive, ki so se takrat spletali v škodo Božjega služabnika. Tu se bomo omejili samo na en dogodek. V drugi polovici leta 1877 je Pij IX. pisal don Bosku tri pisma, na katera je Božji služabnik takoj odgovoril. Toda odgovori niso nikdar prišli do papeža, ker so jih prestregle osebe, ki so prebivale v Vatikanu. Papež se je don Boskovemu molku najprej čudil, potem je menil, da mu preobilica dela onemogoča, da bi zadostil svojim glavnim obveznostim, in končno se je potožil: »Kaj sem storil don Bosku, ki mi niti več ne odgovarja? Ali nisem storil zanj vsega, kar je bilo v moji moči?« Tudi kardinalu Biliu je izrazil svoje nezadovoljstvo: »Kaj sem vendar storil hudega don Bosku, da mi več ne odgovarja?« Kardinal ni našel besed, da bi opravičil Božjega služabnika, čeprav bi to nadvse rad storil. Ko je potem prišel v Rim don Cagliero z misijonarji, mu je jasno govoril o vsem tem, kar je v pismu don Bosku samo nakazal. Don Cagliero, ki je vedel, da je don Bosko odgovoril na vsa tri pisma, je bil nadvse presenečen. Kardinal je menil, da je imel v roki dokaze, da bi razpršil papeževe dvome. Ko ga je papež slišal, je dvignil oči k nebu in vzkliknil: »Potrpljenje!« Toda kardinalu Biliu se je zdelo, da papež ni bil popolnoma prepričan. Bog je dovolil, da so angelskega papeža doleteli križi, ki navadno zadevajo svetnike, da jih popolnoma očistijo in jih odtrgajo od zemlje.¹⁵

Vendar don Bosko ni dobival odpovedi od vseh strani. Tako je lepega dne

¹⁵ Da bo mogoče stvari bolje razumeti, naj povemo, da je msgr. Manacorda, škof v Fossanu, neke noči med deseto in enajsto uro šel k papežu, da bi mu tajno poročal neko zadevo. Papež mu je rekel: »Govorite tiho. Tukaj imajo celo zidovi ušesa.« To je večkrat pripovedoval salezijancem, s katerimi se je zelo dobro razumel.

proti koncu oktobra dobil sporočilo od predstavnika Francoske pomorske družbe v Genovi, da ima po naročilu družbe iz Buenos Airesa na parniku rezerviranih deset kabin drugega razreda.¹⁶

Ker je ena skupina misijonarjev morala odpluti iz Lizbone, je Božji služabnik dvakrat pisal nekemu duhovniku v tistem mestu, ne da bi dobil odgovor. Nazadnje se je s pismom v latinskem jeziku obrnil naravnost na patriarha in ga prosil, da bi njegovim sinovom našel primerno prenočišče v semenišču ali kje drugje.¹⁷ Toda tudi ta korak je ostal brez odgovora, kajti ob odhodu don Bosko o tem ni nikomur nič rekel in potnikom niti na misel ni prišlo, da bi se oglasili pri visokem prelatu.

Za svečan poslovilni obred so izbrali 7. november. Ves tisti dan je don Bosko imel okoli sebe svoje drage sinove, ki so tako brez težave zasebno ali javno govorili z njim. Sedaj niso več odhajali v neznano. Don Cagliero, ki je pred vrnitvijo v Evropo vsakemu določil prostor, jih je pripravil na življenje, ki jih je čakalo. Potem je bil tu še msgr. Ceccarelli, ki ga je prosil, da bi se ustavil v Turinu, da bi bodoče misijonarje učil španščino in spremljal eno skupino. Vendar ločitev od tako ljubljenega človeka na tako velike razdalje ni bila lahka.

Še bolj so trepetale dobre hčere Marije Pomočnice. Toda misel, da bo z njimi kot *angelus in via* [angel na poti] don Costamagna, jih je močno tolažila. Šestega novembra zvečer je don Lemoyne določil, da naj v kapelici v Morne-seju priredijo poslovilno slovesnost kakor v Turinu. Udeležili so se je starši in prijatelji misijonark. Potem ko so odpeli večernice, jih je pozdravil in spodbudil, jim podelil blagoslov z Najsvetejšim in zmolil z njimi molitve za *itinerarium* [potovanje]. Nato se je sredi splošne ganjenosti dvignila mati Mazzarello in na čelu šestih sester šla proti vratom, medtem ko so jih druge bolj s srcem kot z besedami ljubeznivo pozdravljale. Dve izmed njih, ki naj bi z materjo odšle v Rim, sta odpotovali v Sampierdareno, kjer naj bi počakali na salezijance. Druge štiri se prišle 13. novembra, ko sta se njihovi tovarišici že vrnili iz Rima.

S prižnice cerkve Marije Pomočnice je 7. novembra blaženi don Bosko takole govoril množici vernikov:

»Na začetku tega mojega govora se moram pred vsemi drugimi stvarmi zahvaliti Bogu in Mariji za velike dobrrote, ki sta nam jih izkazala.

Večina izmed vas se spominja, da je pred dvema letoma prav tukaj nekaj junaških salezijancev jemalo slovo od svojih bratov z namenom, da bi se odpravili v neznane kraje, brez sredstev, ne da bi vedeli, kaj bodo tam našli. Zato smo bili vsi v velikih skrbih. Toda ko so prišli v Buenos Aires, v San Nicolás, so našli pomoč, so naleteli na podporo. Stvari so dobro uspevale in bila je potrebna druga odprava. Tedaj smo ne v zaupanju v svoje moči, temveč v pomoč presvete Device Marije poslali v daljne ame-

¹⁶ Pismo gospoda Gazzola don Bosku, Savona, 21. oktober 1877.

¹⁷ Dodatek, št. 27.

riške dežele drugo jatico. In sedaj bo odpotovala tretja številna odprava. Zapustili bodo domovino in starše in odšli v tiste daljne kraje, da bodo ponesli luč evangelija. Te odprave nismo pripravili kar tako, temveč zato, da pohiti na pomoč onim, ki so šli pred njimi v misijone. Število tistih, ki še delajo, je premajhno, kajti delovno področje je silno veliko in ne bi radi, da bi podlegli naporom apostolata. Zato jim pošiljamo na pomoč nove misijonarje. Pa tudi ta tretja odprava ne bo zadnja.

Tukaj moram poudariti predvsem to, da vse to, razen naporov, ki jih moramo prenašati, ni naše delo, temveč velika Gospodova slava, ki blagoslavlja našo dobro voljo in naše načrte. Sedaj v tistih, ki odhajajo, ni več negotovosti, pa tudi ne zavisti v tistih, ki ostajajo. Nevarnosti so se zmanjšale, daljave skrajšale in zato ni več negotovosti: oddaljenost se ni skrajšala v materialnem pogledu, toda ker so pot prehodili že drugi, in to z dostopnimi sredstvi, je potovanje bolj za sprehod. To toliko bolj, ker je eden izmed bratov, ki je odpotoval s prvimi in je tam pripravil pot, prišel nazaj, da poskrbi za nadaljnjo pomoč za tiste, ki bodo prišli za njim. Še neki drug brat, ki se sedaj vrača v Ameriko, je prišel od tod; bil je nekaj časa pri nas in nam prikazal tamkajšnji položaj. Sedaj imamo tukaj nov izbor sobratov, ki odhajajo v misijone. Ali veste, kaj pomeni beseda misijon, biti misijonar? Pomeni biti poslan. Kakor je Jezus Kristus, preden je zapustil to zemljo in odšel v nebesa, poslal svoje apostole: Ite [pojdite] in oznanjajte Božjo besedo povsod. In apostoli so v moči te besede dali povsod spoznati ta glas. Tako z istim ukazom vidni poglavar Cerkve, Kristusov namestnik na zemlji, pošilja duhovnike na vse konce zemlje, da bi širili evangelij. Ko bodo naši misijonarji šli v Rim, bodo šli k svetemu očetu ne samo zato, da bi ga videli in ga pozdravili ter prejeli njegov blagoslov, opravili kak obred ali običaj, temveč zato, da bi prejeli ukaz Jezusa Kristusa apostolom, ko je rekel: Ite in mundum universum, praedicate evangelium omni creaturae [Pojdite po vsem svetu in pridigajte evangelij vsemu stvarstvu]. Pojdite, delajte dobro in se odpravite, kamor ste poslani. S tem blagoslovom bodo šli med primitivna plemena, da jih bodo spreobrnil in jih spreobrnjene privedli v hlev Jezusa Kristusa. In omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terrae verba eorum [Po celem svetu se je razlegal njihov glas in vse do konca zemlje njihova beseda].

Toda misijonarji morajo biti za opravljanje te naloge pripravljeni, tudi za ceno svojega življenja morajo oznanjati evangelij. Za zdaj salezijancem ni bilo treba prispevati zares težkih žrtev ali prenašati nadlegovanja, če izvzamemo don Baccina, ki je umrl. Tisti, ki so videli njegovo delo, so rekli, da je umrl kot žrtev pod bremenom evangeljskih naporov, z drugimi besedami žrtev ljubezni in truda za druge. In namesto da bi s tem izgubili tako delavnega misijonarja, smo pridobili, ker je v tem trenutku naš zaščitnik v nebesih.

Napor naših sobratov je Bog blagoslovil. V več krajih Južne Amerike smo že odprli domove, zavetišča, oratorije in župnije. Zlasti v Buenos Airesu smo odprli veliko zavetišče za uboge in zapuščene fante. Toda so še dekleta, ki so še bolj potrebna pomoči, uboga, zapuščena, ki ne poznajo niti same sebe, ki jih nihče ne poučuje in nihče ne skrbi zanje. Treba je poskrbeti tudi zanje. In prav zato sedaj deset hčera Marije Pomočnice zapušča svoje starše in domovino in gre tja, kjer jih najbolj potrebujejo. Tam bodo odprle šole, poučevale katekizem in delale dobro tistim zapuščenim deklicam.

To je še en nov korak.

Še nekaj moram omeniti. Tudi protestanti pošiljajo ali gredo v tako imenovane misijone. Toda kakšna razlika je med našimi in njihovimi misijoni, med protestantskim in katoliškim misijonarjem. Nimam časa, da bi jo na dolgo opisoval. Naj samo povem ali vprašam, kdo jih pošilja v misijone. Angleška kraljica, cesarji, kralji, knezi. Od koga pa katoliški misijonarji dobivajo naročilo za misijon? Od Jezusa Kristusa, ki ga predstavlja njegov namestnik papež. Ali jih mogoče angleška kraljica, ruski car ali pruski cesar pošiljajo v imenu Jezusa Kristusa? Nikakor ne, saj niso duhovniki in ne prihajajo po nepretrgani vrsti apostolov Jezusa Kristusa. Pošiljajo jih ljudje, imajo človeško poslanstvo, ki navadno nima drugega cilja kot politiko in boj proti Katoliški cerkvi. Ne pošilja jih Jezus Kristus. Protestantski misijonarji se najprej pozanimajo za plačo, ali je zadosti velika: 'Koliko mi boste dali? Če mi daste toliko, bom šel, prav, sicer ne grem. Je vse preskrbljeno, stanovanje, hrana in obleka?' Potem hočejo vedeti, ali imajo zadosti sredstev za vzdrževanje otrok, žene. Na pot vlečejo s seboj ogromno stvari, ker hočejo udobno živeti. Ali katoliški misijonarji tudi delajo tako? Poslovijo se od svojih staršev in sobratov in gredo na pot z edinim bogastvom Božje pomoči in ničesar drugega. Gredo tja, kamor jih kliče pokorščina, kjer najbolj potrebujejo njihovo pomoč, ne da bi pri tem mislili, kako in kje bi dobili sredstva za preživljanje. Protestanti gredo samo tja, kjer imajo vse udobnosti za življenje, in če jih še ni, si jih dobijo. Skušajo si pridobiti čim več koristi in se branijo, da bi se izpostavljali nevarnosti. Če pa jih nuja ali ponos k temu prisilita, se dobro oborožijo. Naši pa ne gledajo na neugodnosti in žrtve, gredo tja, kamor jih pošiljajo, ne da bi se menili za pomanjkanje in nevarnosti. Če morajo prenašati lakoto in žejo, znajo prenašati te tegobe s čudovito potrpežljivostjo. 'Bog me pošilja oznanjevat njegov evangelij in jaz ga bom oznanjal tudi za ceno svojega življenja. Na vse drugo se ne oziram.' Gredo, da pridobivajo duše za Jezusa Kristusa, protestanti pa zato, da bi obogateli in zaslužili denar, da bi poskrbeli za lepo življenje svojih žena in otrok in svoje ime proslavili pred svetom. Medtem ko so protestantski misijoni stvar dobička, so katoliški misijoni plemenita služba, ko-ristna človeški družbi, potrebna za večno življenje; nebeška, Božja služba.

Kdo posnema v svojem življenju Jezusa Kristusa, Božjega učitelja, v ljubezni do duš s prizadevanjem, da bi jih rešil? Protestantski ali katoliški misijonar?

Sedaj mi dovolite, da nagovorim svoje sinove, ki odhajajo. Kaj naj povem tem dragim sobratom, ki se poslavljajo od nas, da bi pogumno šli na delo za Gospoda? Dal vam bom iste nasvete in ista navodila, kot sem jih dal onim, ki so odšli pred vami. Natisnili so jih in vi boste imeli priložnost, da jih boste brali in o njih razmišljali. Drugo, kar bi vam rad zelo priporočil, so pravila naše družbe. Vzemite to knjigo in se jo naučite na pamet, imejte jo vedno s seboj in naj postane pravilnik vašega ravnanja.

Šli boste v Rim. Predstavite se svetemu očetu, kakor če bi bil Jezus Kristus sam. Potem boste šli v Ameriko. Ko boste tam, se zahvalite vsem, ki so vam storili kaj dobrega. Recite jim, da se tu v tej cerkvi zanje moli, recite jim, da naj še naprej podpirajo s svojo dobrodelnostjo to delo in da bo dobro, ki ga boste storili, tudi njihovo, ker ste storili z njihovo pomočjo.

Vedite, da imate tam spodaj goreče vernike, ki vas pričakujejo in si vas želijo, tam

boste našli sobrate, ki vam bodo pripravili stanovanje, tam so fantje, ki vas bodo z zanimanjem poslušali, zelo si vas želijo in bi vas radi objeli. To so misli, ki naj vas prevevajo. Danes sem prejel pismo, v katerem mi sporočajo, da je tam veliko duhovniških poklicev in da bi jih veliko rade volje vstopilo v salezijansko družbo. Čaka vas oblina žetev in našli boste veliko tolažbe, tako da boste pozabili na težave.

To sem vam želel povedati.

Pogumno na pot! Lahko se zgodi, da se boste vrnili in obiskali spet to hišo, svojo domovino, starše in prijatelje. Vendar to ni misel, ki naj vas vodi. Nič drugega si ne smete želeli kot pridobivanje duš za Boga, podprti z besedami Animam salvasti, animam tuam praedestinasti [ko si rešil dušo, si svoji duši zagotovil zveličanje]. Prosim vas, molite za nas in mi bomo molili za vas, da bo Bog blagoslovil vaše delo.

Če boste z Božjo milostjo, z našimi molitvami in s pomočjo Marije Pomočnice storili, kar morete, bomo vsi skupaj združili naše napore, ustvarili bomo eno samo dušo in eno samo srce tukaj na zemlji in bomo pridobivali duše za nebesa ter jih peljali k večnemu zmagoslavju. Se bomo še videli tukaj na zemlji? Je mogoče kdo med vami, ki nikdar več ne bo videl teh zidov? Tam v nebesih se bomo sešli, tam se bomo odpočili od naših naporov, tam bomo uživali naše pravo zadovoljstvo. Tam se bomo zopet videli v neizrečenem veselju sredi toliko sobratov in duš, ki smo jih rešili. Tam bomo večno srečni in bomo hvalili in častili Boga.«

Na čelu z don Cagliermom je krdelce odšlo na pot v Rim. Malo po poldnevu 9. novembra so salezijanci in sestre imeli sladko zadovoljstvo, da so videli in slišali papeža, velikega Pija IX. Pričakovali so ga v Raffaellovi galeriji, kamor je prišel v spremstvu kardinalov Bilia, Pacca in Ledohovskega. Don Cagliero, ki so ga povabili, da bi predstavil navzoče, je dejal: »To, sveti oče, je tretja odprava salezijancev, ki gredo, da se pridružijo svojim sobratom v ameriških misijonih. Tu so tudi hčere Marije Pomočnice, ki gredo v republiko Urugvaj, da bi tam ustanovile prvo hišo za zapuščene deklice. Prišli smo vas prosit za vaš blagoslov, ki naj nam ne bi bil samo v spodbudo, temveč tudi v pomoč.«

Sveti oče je odvrnil: »Da, dragi sinovi, vse vas iz srca blagoslavljam!«

Potem si je ogledal dolgo vrsto in vprašal »Kje dobi don Bosko vse te ljudi?«

»Svetost, Božja previdnost mu jih pošilja.«

»Da, da, Božja previdnosti, ona zmore vse. Vedno zaupajmo vanjo.«

Don Cagliero je podaril njegovi svetosti rokopisno poročilo o stanju salezijanskih misijonov v Ameriki, potem knjižico, ki so jo natisnili ob odprtju patronata sv. Petra v Nizzi Maritimi, in en izvod Ustanove sinov Marije Pomočnice za zapoznele poklice. Tukaj je papež pokazal posebno zanimanje. »Ah,« je vzkliknil, »poklici za duhovniški stan! Odlično, odlično!« Nato je dal vsem poljubiti roko. Zatem je stopil prednje in kljub njegovim 85 letom z mogočnim in odločnim glasom povedal naslednji nagovor: »Dragi sinovi, sedaj je vrsta na meni, da vam dam kak spomin, ki naj vam bo v spodbudo za prihodnost. Povedal vam bom misel, ki mi je prišla danes zjutraj pri sveti maši. V uvodnem spe-

vu, ki smo ga danes brali na praznik glavne rimske cerkve, sem bral naslednje besede, ki so name naredile velik vtis: *Terribilis est locus iste* [Strašen je ta kraj]. Kako, sem vprašal samega sebe, cerkev, kamor prihajamo, da izpovemo naše bridkosti, dvigamo našega duha k Bogu, ga prosimo v naših stiskah za pomoč, naj bo strašen kraj? Odgovoril sem sam sebi: Da, cerkev je strašna, toda samo za nekatere. Vedeti morate, dragi sinovi, da so ljudje, ki so otroci Cerkve, pa so zelo zelo hudobni. Ti ne delajo drugega, kot žalijo to Cerkev, da joče, in vstopijo v ta sveti kraj zato, da bi večali težave in množili žalost te uboge matere. Do teh je Cerkev strašna, do teh je Cerkev ježno razpoložena in pripravljena, da jih kaznuje, čemur smo vsak dan priče. Po drugi strani pa Cerkev ni strašna, temveč dobrohotna in mila za vse, ki jo ljubijo, ki izpolnjujejo njene zapovedi in so ji vdani. Zato je vaša naloga, dragi sinovi, da storite, da ta Cerkev ne bo več strašna. Vi, ki se boste napolnili s svetim navdušenjem, boste storili, da bosta izginila s sveta greh in hudobija. Skratka, s tem da se boste posvečevali v vaši družbi, boste posvečevali ljudstva, ki živijo v tistih oddaljenih deželah. Tedaj boste videli, kako se bo ta Cerkev veselila in se pokazala dobro mater, ki bo vse blagoslavljala.« Če povzamemo njegovo misel, ki smo jo podali samo v izvlečku in jo je *L'Unità Cattolica* objavila 16. novembra, je sklenil: »Ljubite, dragi sinovi, Cerkev, branite njeno čast, storite, da jo bodo ljudstva vzljubila. To je spomin, ki vam ga zapušča v tem trenutku namestnik Jezusa Kristusa.« Nato je dal svoj sveti blagoslov.

Potem je misijonarjem dovolil, da so se mu približali in poljubili sveti prstan. Ko je prišel na vrsto don Vespignani, je don Cagliero dejal: »Ta mladi duhovnik še nima dovoljenja za spovedovanje. Prosim vašo svetost, da mu daste pooblastilo, da lahko spoveduje, dokler ne bomo prišli v Buenos Aires.« Papež je takole odgovoril: »Spovedujte, spovedujte! Dajem vam vsa pooblastila. Ko boste v Buenos Airesu, se predstavite tamkajšnjemu nadškofu in on vam bo podelil vsa kanonična pooblastila.« Don Vespignani je potem zapisal: »Odšli smo iz avdience z dušami, polnimi neizrekljivih čustev, in smo se zahvaljevali Bogu. Zdelo se nam je, da prihajamo z gore Tabor, da smo videli Gospoda in da smo govorili z njim kakor Mojzes in Elija.«¹⁸

Naslednje dni je eden izmed njih, klerik Pane, zbolel. Med ogledom katakomb sv. Kalista ga je napadla vročina. Prva, ki se je tega zavedela, je bila mati Mazzarello, ki je vzela svoj šal in klerika spoštljivo pa odločno prosila, naj se pokrije. Revček se je malo branil, ker pa je mati vztrajala in ga je začelo tresti po celem telesu, je šal sprejel. Ostal je pri usmiljenih bratih, dokler se mu zdravje ni izboljšalo in je bil sposoben za potovanje. Šel je v Sampierdarena, toda njegovi tovariši so že odpotovali. Moral je potrpeti in počakati na naslednjo odpravo.

¹⁸ N. m., str. 133.

Don Bosko jih je 13. novembra pričakoval v Genovi. Žalosten zaradi neprijetnosti, ki se je zgodila kleriku, je dejal: »Pazite, da ne boste med potjo koga izgubili!« Oni pa so ga obstopili in mu navdušeno pripovedovali o papeževi avdienci. Niso se mogli nagovoriti o rimskih vtisih. Dobri oče jih je dobrohotno poslušal in skušal iz vsega potegniti primerne nauke ter kazal, kako se z njimi veseli.

V Sampierdareni don Vespignani ni mogel dočakati trenutka, da bi bil sam z don Boskom. Dovoljenje za spovedovanje, ki mu je kar tako padlo z neba, ga je presenetilo. Pa ne, da ne bi bil za to pripravljen. Doma je točno opravil ves študij moralke in v oratoriju poslušal dvotedenske konference teologa Askanija Savia. Vendar se je bal podeljevanja zakramenta. Morali so uporabiti ta izredni postopek, ker bi v Turinu bilo popolnoma nesmiselno prositi za dovoljenje za spovedovanje.

V spovedi je želel razčistiti svoje težave, ki so bile trojne vrste: prva o duhovnem vodstvu, druga o načinu, kako bi rešil fante slabih navad, in tretja, kako naj ravna v stvareh *de sexto* [šesta Božja zapoved] z odraslimi osebami. Don Bosko ga je mirno poslušal in pokazal, da jemlje resno njegove dvome, potem pa mu jih je drugega za drugim razrešil. Za duhovno vodstvo mu je priklical v spomin: *Quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius et haec omnia adicientur vobis* [Iščite najprej Božje kraljestvo in njegovo pravico in vse drugo vam bo navrženo]. Skušajmo v dušah zakoreniniti kraljestvo Božje pravičnosti, tako da jih vodimo po poti milosti, se pravi z izpolnjevanjem vseh krščanskih kreposti in z molitvijo. To je dvoje glavnih nalog. Drugo, da bi reševali posamične primere in dajali ustrezne nasvete glede na stan spovedanca, pa nam bo navrženo, bo prišlo samo od sebe. Kar se tiče spovedovanja fantov o tem delikatnem vprašanju, mu je svetoval pogosto prejemanje zakramentov, spomin na večne resnice in nenehno ponavljanje 'čujte in molite'. Poleg tega pa še pobožnost do Jezusovega in Marijinega srca in Marije Pomočnice. Za tiste, ki so prejeli zakrament zakona, je opozoril na tri točke iz Rimskega katekizma: *bonum fidei* [korist vere], *bonum prolis* [korist otrok] in *bonum sacramenti* [korist zakramenta] s priporočilom, da naj živijo kot dobri kristjani.

Tudi sestre se niso mogle ločiti od svoje generalne matere. Don Bosko je mislil tudi nanje. Zvečer 13. novembra je prišel don Cagliero z lepo sliko Marije Pomočnice na platnu. »Ukradel sem jo v zakristiji v Valdoccu,« se je smeje se šalil, »ukradel sem jo za vas.« Slika je imela svojo zgodovino. Slikar je v resni nevarnosti, da bi izgubil vid, prišel k don Bosku. Don Bosko ga je blagoslovil in slikar je popolnoma ozdravel, naslikal podobo in jo podaril don Bosku. »To je torej čudežna slika,« je sklenil svoj nagovor don Cagliero. »Don Bosko jo je blagoslovil in vam jo pošilja, da jo boste nesle s seboj.«

Odpotovali naj bi iz treh pristanišč ob treh različnih datumih. Prva, največja

skupina naj bi se vkrcala 14. novembra v Genovi, druga v Lizboni 29. novembra in dva sobrata vsak zase v Le Havru med prvo in drugo skupino. Večina se je pod vodstvom don Costamagne vkrcala na Savoio. Sestre so šle z njim. Don Bosko je že tretjič stopil na krov te ladje, kjer se je še tretjič ponovil prizor zadnjega pozdrava in zadnjega blagoslova. Don Albera piše:¹⁹ »Večkrat sem se znašel v njegovi družbi, ko se je na ladji poslavljal od svojih misijonarjev, in prav v tistih dragocenih trenutkih sem dobil najboljše potrdilo njegove žive vere in velike gorečnosti. Enemu je dejal: 'Upam, da boš rešil veliko duš.' Drugemu je šepnil na uho: 'Moral boš veliko trpeti, toda zavedaj se, da bodo nebesa tvoje plačilo.' Tistim, ki naj bi prevzeli skrb za župnije, je priporočal, naj se zavzamejo zlasti za otroke, reveže in bolnike.« Nato so salezijanci in sestre pokleknili in med jokom prejeli blagoslov.

Ganjenost je prevzela tudi njegovo srce. Da bi ga raztresli, sta mu don Cagliero in don Albera pokazala čoln, ki ga je čakal spodaj. Spustil se je dol. Prisedli sta tudi mati Mazzarello in še neka druga sestra. V drugi skupini je bil don Vespignani, toda don Bosko ga je poklical k sebi na ladjo. Previdnostni pripetljaj je v don Bosku preprečil preveliko ganjenost, ki jo je čutil ob slovesu staršev, ki so se stegovali proti parniku, da bi slišali zadnji zbogom. Potegnil je veter in mu odnesel z glave pokrivalo. Ena izmed sester ga je prestregla in vsega mokrega rešila, medtem ko mu je neki ljubezniv sotrudnik posadil na glavo svoj cilinder. Don Bosko je dal, da so se šalili, in z zgovornim nasmeškom nosil pokrivalo, ki mu je dajalo v resnici čisto smešen videz. Kar nenadoma je z nedopovedljivo milino in vedrostjo izpod krajca pokrivala pogledal don Vespignanija, ki je sedel nasproti njemu in mu dejal: »Vi gotovo mislite na mamico. Prav. Od sedaj bom nanjo mislil jaz.« »Ne, gospod don Bosko,« je odvrnil Vespignani, ki ga je ta nežna pozornost presenetila, »ta misel me ne muči preveč. Moja mati se kmalu vda, kadar gre za Božjo voljo.« Don Bosko ni bil nikoli človek besed, temveč dejanj. Po dvaindvajsetih letih, ko se je sin don Jožef vrnil iz Amerike, mu je mati dala brati pisemce, v katerem je bilo zapisano dobessedno: »Gospa Vespignani, don Jožef odhaja in na njegovo mesto pri vas stopa don Janez. Je prav? On odhaja v Ameriko, da reši duše in zagotovi rešitev svoje duše in duš svojih dragih. Je v Lizboni, morje je mirno in Marija Pomočnica ga je odela v svoj plašč. Zato se radujte v Gospodu in me imejte za vašega prijatelja v Jezusu Kristusu. Duhovnik Janez Bosko.«²⁰

Savoia je pristala v Marseillu. Naši popotniki so izkoristili postanek, stopili na kopno in pozdravili župnika Guiola, ki jih je sprejel z odprtimi rokami in ob pogledu na tako lepo število salezijancev vzkliknil: »Kdaj bo tudi sem prišel šte-

¹⁹ Don PAOLO ALBERA, *Okrožnice salezijancem*, str. 78. Turin, SEI.

²⁰ Don Vespignani (*n. m.*, str. 199) je prepisal to pismo z nekega drugega, ki pa ni imelo datuma. To, ki je navedeno v knjigi, je gotovo napačno, vsaj glede kraja.

vilen trop salezijancev in se tukaj naselil? Marseille je bliže kot Amerika. Rad bi, da bi prišli že letos.« Prevzeti od tolike naklonjenosti so misijonarji pisali don Bosku z ljubeznivo hvaležnostjo.²¹ Božji služabnik ni pozabil teh ljubeznivosti velezaslužnega opata.

Manjša skupina misijonarjev je zapustila Sampierdareno dva dni pozneje. Vodil jih je msgr. Ceccarelli, ki je z dovoljenjem svojega ordinarija podaljšal svojo odsotnost iz Argentine. Nismo še povedali, kako je prišel v Ameriko. Rodil se je v Mantovi, študiral je v Rimu. Po opravljenem doktoratu iz teologije in kanonskega prava je med vatikanskim koncilom umrl msgr. Escalada, predhodnik msgr. Aneyrosa. Mladi duhovnik se je ponudil, da bi spremljal truplo v Buenos Aires. Za to dragoceno uslugo mu je buenosaireški škofijski urad ponudil eno izmed najboljših župnij v škofiji San Nicolás de los Arroyos. Drugo je znano.

Ko je on po prihodu iz rojstnega mesta prišel v Sampierdareno, je bil blaženi že v Turinu, zanj pa je pustil pismo, pisano v latinskem jeziku, kakor je imel včasih navado, da je pisal iz hudomušnosti in v znamenje zaupanja, zlasti če je komu hotel dati kak dober nasvet. To je verjetno razlog, zakaj mu je monsinjor odgovoril po latinsko. Pismo je dokaz naklonjenosti in spoštovanja, ki si ju je don Bosko znal pridobiti pri tistih, ki so z njim dolgo imeli stike in bili do njega posebno zaupljivi. Kolikor bolj so don Boska poznali, toliko rajši so ga imeli in ga spoštovali. Nič ne kaže na to, da bi s prostodušnostjo svetnikov prihranil dobremu sotrudniku očetovski nasvet v korist njegove duše. To lahko beremo med vrsticami. To je bila neke vrste duhovna miloščina, s katero je Božji služabnik vračal prejete usluge.²²

Skupina z msgr. Ceccarellijem bi se morala vkrcati na parnik Miño, last angleške kraljeve pošte, ki bi moral pristati v Lizboni. Zato se menili, da bi bilo najbolje iti z vlakom do Marseilla in potem z ladjo v Lizbono. Tukaj ne bomo pripovedovali o dogodivščinah, ki so jih preživeli. Po dobrem tednu potovanja so bili na cilju.

Da bi potešili radovednost bralcev, ki želijo poznati vse, kar ima neposredno opraviti z našim blaženim očetom, bomo navedli petero pisem, ki jih je odposlal iz Sampierdarene. Prva tri so nam dali misijonarji.

1. PISMO DON JOŽEFU FAGNANU

Don Fagnano je vodil zavod v San Nicolásu in tamkajšnje ustanove. Don Boska vodi misel nekega pisma, v katerem je don Fagnano 2. marca podal nekaj načrtov za pohod v Patagonijo. V istem pismu je govoril o denarni pomoči: »Za to polletje ne bom mogel pomagati, v drugem pa bom sodeloval pri vzgoji naših sirot.«

²¹ *Bollettino salesiano*, januar 1878.

²² Dodatek, št. 28.

Dragi moj don Fagnano!

Prejel sem tvoja pisma. Toda zakaj nisi tudi ti prišel na duhovne vaje v Lanzo? Si se bal, da ne bi bilo prostora? Upam, da boš opravil malo daljše prihodnje leto. Razmišljal sem o vsem, kar si mi pisal ob raznih priložnostih. Ko bo prostor pripravljen, bodo sestre odšle na pot.

Ta nova odprava nas je utrudila tako telesno kakor denarno. Upam, da boš tudi ti preskrbljen, in če boš koga potreboval, ti ga bomo poslali. Vse, za kar si prosil, je priskrbljeno in ti bodo izročili novi sobratje. Če moreš, mi pošlji denar. Vedi, da sveti oče še vedno misli na Patagonijo in ti boš izbran, da boš poskusil delo, če se bo don Cagliero z zamudo vrnil v Ameriko. Skušal bom kaj napisati po zasnovi, ki si mi jo dal za vsakega posameznega. Vedno in povsod spominjaj salezijance na rek, ki sem vam ga dal in smo si ga prisvojili: Labor et temperantia [delo in zmernost]. To dvojno orožje nam bo pomagalo premagati vse in vsakogar.

Novice boš zvedel od sobratov, ko bodo prišli.

Povem ti samo, da če boš prišel v Evropo, boš našel salezijanske hiše v Marseillu, Toulonu, Navarru, Cannesu, Nici, Ventimiglii, Spezii, Lucci, Maglianu Sabinu, Albanu, Ariccii itn.

Vsem izroči moje najvdanejše pozdrave. Vsak dan se vas vseh spominjam pri sveti maši. Tudi vi molite zame.

Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa naj bo vedno z vami, z našimi dragimi fanti in naj nas trdno drži na poti v nebesa. Amen.

Najvdanejši prijatelj DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 14. november 1877

2. DON DOMINIKU TOMATISU

Don Tomatisa je tiste prve dni prevzelo veliko malodušje. Blaženi oče uporabljala izraze, ki bi mu mogli vrniti pogum in zaupanje. To sinovsko zaupanje je bilo mogočen vzvod v don Boskovih rokah in z njim je navajal h gorečnosti svoje sinove.

Predragi don Tomatis!

Tudi tebi bo gotovo draga kaka vrstica, ki ti jo piše resničen prijatelj tvoje duše. Naše novice ti bodo v obilici prinesli sobratje, ki bodo prišli z msgr. Ceccarellijem, ki smo mu vse pokazali in ki ve za vse. Dobro srce in plemenita duša! Ti moraš biti – in to ti tudi ukazujem – zgled delavnosti, zatajevanja, ponižnosti in pokorščine vsem prišlekom. Ali boš to storil? Rad bi, da bi mi pisal kako dolgo pismo, ki bi bilo kakor obvestilo pri duhovnih vajah, in mi odkritosrčno opisal svoje kreposti, čudeže, pretekle, sedanje in prihodnje.

Dragi don Tomatis, imej rad don Boska, kakor tudi on ima rad tebe. Vsak dan te priporočam Gospodu pri sv. maši, ti pa prosi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 14. november 1877

3. DON TADEJU REMOTTIJU

Ta goreči salezijanski duhovnik je dolgo let uspešno opravljal sveti apostolat v župniji sv. Janeza evangelista v Bocci, kjer so mu pomagali tudi škofijski duhovniki.

Dragi moj Remotti!

Don Bodrattu sem naročil, naj te močno uščipne. Upam, da je izpolnil naročilo. Kaj naj to pomeni? Ko te bo hudič hotel motiti v tvojih opravilih, stori isto z njim s kakim premagovanjem, vzdihljajem, s težkim delom za Gospoda. Pošiljam ti dva tovariša in upam, da boš zadovoljen z njima. Bodi zelo dobrohoten in potrpežljiv z njima. Jaz sem zadovoljen s teboj. Tako naprej! Bodi pokoren v svojem delu, skušaj uveljaviti pokorščino tudi pri drugih. To je skrivnost sreče v družbi.

Bog naj te blagoslavlja in imej me vedno v našem gospodu J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 11. november 1877

P. S.: Prosim te, izroči pozdrave vsem duhovnikom, ki kot kaplani delujejo v Bocci za duše.

4. DON PETRU VALLAURIJU

Don Bosko je bil pri don Vallauriju, velikodušnem turinskem duhovniku, kakor doma. K njemu je hodil včasih popoldne, da se je umaknil mnogim obiskom ali nadlegovanjem drugačne sorte ali pa je odpravil nujno dopisovanje ali kako neodložljivo opravilo.

Neredko se je ob vrnitvi s potovanja najavil tam za kosilo. To je delal zato, ker se je vračat v oratorij ob neprimerni uri ali se mu je mudilo, da je opravil kako nujno zadevo v mestu ali ob pisalni mizi.

Predragi don Peter!

Komu je drago doma, se rad vrača. V petek opoldne ali tam okoli bom pri vas, da mi boste iz ljubezni do Boga dali krožnik mineštre. Upam tudi, da bom mogel pozdraviti gospo sestro Terezo, ki jo, prosim, pozdravite v mojem imenu. Naši misijonarji in naše sestre so danes odpotovali v Ameriko.

Bilo jih je 19. Drugi se bodo vkrcali ali v Le Havru ali Lizboni prve dni prihodnjega tedna.

Bog naj nas vse blagoslovi in me imejte v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 14. november 1877

5. DON JOAHIMU BERTU

Sporočilo kardinala Bilia, češ da je papež nezadovoljen zaradi »zadeve konceptincev«, in tozadевна poročila, ki mu jih je prenesel don Cagliero, so don Bosku pokazala potrebo po dokumentiranem poročilu o vsem, kar se je zgodilo.

»Znani breve« se zdi, da se nanaša na isto zadevo in je v resnici dekret z dne 6. februarja.²³

Predragi don Berto!

Našel sem »Znani breve« med svojimi papirji in sem ga dal prepisati. Sedaj je treba:

1. Narediti prepis odloka, s katerim je sveti oče don Bosku naročil, da naj konceptinske zadeve uskladi s salezijanskimi.

2. Pismo, ki ga je kardinal Randi pisal don Bosku, in moj odgovor. Vedeti moraš, da je eno pismo tega kardinala tukaj pri meni.

3. Pismo brata Alojzija, v katerem don Scappiniju svetuje, naj počaka in naj se ne vrača v Rim.

4. Spomenico, ki smo jo prenesli kardinalu vikarju, da bi jo izročil svetemu očetu. Zdi se, da je pisava don Scappinijeva.

Imej me rad v našem Gospodu Jezusu Kristusu in štej me za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 15. 11. 1877

P. S.: Prva skupina misijonarjev je odpotovala. Jutri bom, če bo taka Božja volja, v Turinu.

V Lizboni je msgr. Ceccarelli osebno poznal apostolskega nuncija msgr. Sanguignija. Misijonarji so ga obiskali in on jih je ljubeznivo sprejel ter zadržal pri sebi njihovega vodjo. Niso vedeli, da je v mestu velik don Boskov prijatelj in prijatelj salezijancev msgr. Peter Lacerda, škof iz Rio de Janeira, ki je bil pred dvema mesecema gost pri don Bosku. Bil je v mestu že dva tedna in bi mogoče še prišli pravočasno, da bi ga obiskali. To srečanje bi jim bilo v zelo veliko korist v času čakanja, ker je goreči dušni pastir govoril z velikim navdušenjem o don Bosku in njegovih ustanovah v najboljših mestnih okoljih in družbenih plasteh.²⁴ Ker pa niso znali jezika in ker jih nihče ni nikomur priporočil, so v portugalskem glavnem mestu ostali neopaženi. Z odhodom teh zadnjih so vsi misijonarji pluli proti deželi svojega apostolata.

²³ Prim. Dodatek, št. 2.

²⁴ Dodatek, št. 29. Med zapiski don Lazzeri z dne 11. julija 1873 beremo: »Oratorij je obiskal neki portugalski gospod. Izrazil je gorečo željo, da bi don Bosko ustanovil kako hišo v njegovi deželi.«

11. POGLAVJE

NADLOGE ROJEVAJO POTRPEŽLJIVOST

Sv. Pavel Rimljanom 5,3

FEBRUARJA 1877 JE MSGR. GASTALDI dobil v Rimu vtis, da bi bilo primerno, če bi razpršil domneve, da nasprotuje don Bosku in salezijancem. Ko se je vrnil v Turin, je vsem kardinalom in mnogim drugim razposlal tiskovino z naslovom: *Turinski nadškof in Družba sv. Frančiška Saleškega*. V uvodu je zapisano: »Sovražnik duš, ki vedno skuša dušam storiti hudo, uničevati dobro, ali če je mogoče, preprečevati, ga uničiti ali vsaj deloma pokvariti, si že nekaj časa prizadeva, da bi nakazal in razširil mnenje, da nadškof v Turinu ni naklonjen novi Družbi sv. Frančiška Saleškega (imenovani zato salezijanski), ki jo je ustanovil velečastiti don Janez Bosko. To mnenje je vsekakor proizvod duha laži, ki jo vsi ljudje, ki imajo malo krščanske modrosti, lahko odkrijejo, ki pa kljub temu v mislih premalo ozaveščenih ljudi vzbuja negotovosti in dvome. Zato je prav, da te negotovosti in dvome razpršimo.« Sledi predstavitev desetih dogodkov med 1848 do 1876, v katerih turinski nadškof kaže, kako nenehno izkazuje salezijanski družbi in njenemu ustanovitelju »take dokaze naklonjenosti, da razprši vsak dvom in negotovost v nasprotnem smislu«. Na lastnoročno napisanem listu, ki ga hranimo v arhivu, je rečeno: »Zato je jasno, da če mora turinski nadškof od časa do časa ostro opominjati don Boska in njegovo družbo, tega ne dela iz pomanjkanja naklonjenosti do don Boska in njegove družbe, temveč iz edinega razloga izpolnjevanja svoje dolžnosti.« Posameznim kardinalom Koncilske kongregacije je poslal po dva izvoda, od katerih je eden nosil podpis »kanonik Chiuso, tajnik turinskega nadškofa, 28. februarja 1877«. Čeprav ni bilo vse točno, vendar ni vsebovalo nič graje vrednega za družbo, a don Bosko ni odgovoril in stvar ni imela kakih vidnih posledic.

Toda avgusta je prišlo do spora, zaradi katerega je bilo prelito ogromno črnila. Stvar, ki je bila sicer nepomembna, pa ji je monsinjor pripisal nadvse velik pomen zaradi načel, iz katerih je izhajal, in zaradi objave, ki je bila deležna.

Predstavimo stvar, kakor se je razvijala, in dajmo govoriti samo dokumentom, ki jih bomo med seboj povezali, tako da bo stvar urejena in jasna.

Duhovnik po imenu don Perenchio iz škofije Ivrea je prišel 17. avgusta v oratorij in izrazil željo, da bi postal salezijanec. Predstojnik je vzel njegove podatke in ga pripustil k prvi preizkušnji. Ta je zadovoljen z ustreženo prošnjo prosil, da bi smel dva dni počakati in bi potem začel življenje redovnika kot aspirant. Ker so vedeli, da je bilo njegovo vedenje vedno zgledno, so mu dovolili, da je maševal. Tedaj je 22. avgusta don Jožef Lazzero, podravnatelj oratorija, prejel od škofijskega tajnika kanonika Chiaverottija ukaz, naj sporoči škofijski pisarni, ali je don Perenchio v oratoriju, ali mašuje in koliko časa je že v salezijanski družbi. Don Lazzero je odgovoril: »Da. Don Perenchio je pri nas že nekaj dni. Zaprošil je za vstop v salezijansko družbo, vendar še ni bil sprejet. Medtem se don Bosko dogovarja z njegovim škofom.« Naslednjega dne je isti tajnik po naročilu monsinjorja prosil, naj odgovori tudi na dve drugi vprašanji. Don Lazzero je takoj ubogal in dne 24. avgusta pisal: »Don Perenchio je pri nas 12 dni. Mašuje na osnovi potrdila svojega župnika. Ta je prišel z njim in potrdil, da ni nič proti njemu. Pri nas je začasno, dokler se ne dogovorimo z njegovim škofom.«

Naj odpremo kratek oklepaj. O tem bo monsinjor pisal kardinalu Ferrieriju:¹ »Kakšen dogovor bi mogel don Bosko imeti s sedanjim škofom v Ivrei msgr. Morenom, ki se je javno izrekel proti don Bosku, in kako bi on mogel dobiti njegovo privolitev, da bi eden njegovih duhovnikov vstopil v salezijansko družbo, ne morem vedeti.« Dogovor se je sukal glede listin o duhovništvu. Najprej so pisno zaprosili, in ker ni bilo odgovora, so poslali nekoga, ki je imel izrecno nalogo, da dobi odgovor. Da bomo bolje poznali položaj don Perenchia, naj povemo: 1. Jasno je bilo, da ni bil podvržen cerkveni kazni. 2. Ni bilo potrebno dovoljenje škofa za odhod iz škofije, ker je hotel postati redovnik. 3. Ker je bil v dobi prve preizkušnje za redovni stan, je bil že član salezijanske družbe z vsemi pravicami in ugodnostmi, ki mu jih je ta položaj dajal. 4. Ordinariji ne morejo odreči odpustnic, če kak njihov podrejeni želi postati redovnik. Če mu jih ne izdajo, se obrnejo na Sveti sedež.

Povzemimo našo pripoved. Istega dne, 24. avgusta, je don Rua ali kdo drug namesto njega dobil ukaz: Don Perenchio ne sme maševati, ker nima potrebne dovoljenja. Bil je sprejet kot novinec družbe, toda s tem še nima pravice maševati, saj je vstopil na nepravilen način, brez odpustnic svojega škofa. Dodano je bilo še: »Niti on niti kdo drug ne sme brez dovoljenja ordinarija maševati v cerkvah, ki niso izključna last reda.«

Kako je prišla novica o duhovniku, ki ni bil iz turinske škofije, na turinski

¹ Pismo kardinalu Ferrieriju, Turin, 19. september 1877.

škofijski urad? Takrat se je govorilo, da je škofijski urad v Ivrei takoj po odhodu don Perenchia poslal v Turin odlok o suspenzu *a divinis* [maševanje] s tole utemeljitvijo: *quem constat esse reum maleficiorum* [za katerega se ve, da je naredil težke pregreške]. Odloku je bilo priloženo pismo s prošnjo za dovoljenje, da bi mu zaukazali po sodnem slugi turinske kurije. Škofu v Ivrei so sporočili, da bo odlok izpolnjen, vendar brez sluge. Tedaj so odločili, da naj odlok sporočijo po sodnem slugi civilnega sodišča. Kje, kdaj in kdo naj bi izpolnil ta ukaz, salezijanci niso nikdar izvedeli. Tudi don Perenchio je na vprašanje, ali ga je mogoče dobil on, odgovoril da ne. Kljub vsemu temu je don Lazzero v soglasju z don Ruom ukazal don Perenchiu, naj ne mašuje več, in da stvar ne bi vzbujala pozornosti, so ga poslali v Sampierdareno.

Predstojnike je prizadel zadnji odstavek pisma, v katerem govori o nesrečnem vprašanju odpustnic. Rečeno je bilo: »(Msgr. nadškof) mi je ukazal, naj še dodam, da gre tukaj za izredno delikatno in pomembno vprašanje, v katerem salezijanska družba ne izpolnjuje cerkvenih zakonov. Zato bo msgr. nadškof prisiljen uporabiti svojo avtoriteto in se pritožiti pri Svetem sedežu.« Toda pozornost predstojnikov se je osredinila na zadnje besede predhodnega odstavka: »Niti on niti kak drug redovnik ne sme maševati v cerkvi, ki ne pripada izključno redu, brez dovoljenja ordinarija.« »Toda mi hodimo maševat ven,« so rekli. »Do sedaj nismo nikdar prosili za take vrste dovoljenja. V tem smislu obstaja opozorilo koledarja; vendar smo ga razumeli kot splošno potrditev pravice ordinarija. Sedaj pa se stvari spremenijo: tukaj so redovniki z zaobljubami izenačeni z aspiranti, ki prihajajo iz druge škofije. Kakor nadškof zahteva od teh izrecno dovoljenje, tako se zdi, da isto zahteva tudi od nas vseh. Gre za dolžnost, ki jo nalaga izrecno nam salezijancem. Zato je treba, da stvar uredimo.« Posledica take razlage je bilo naročilo, ki ga je don Bosko dal don Lazzeru, ki je kanoniku Chiaverottiju takole odgovoril:

Velečastiti gospod!

Iz pisma, ki ste mi ga poslali v imenu njegove ekscelence msgr. našega nadškofa, sem prejel ukaz, da noben duhovnik salezijanske družbe ne sme maševati zunaj cerkva, ki strogo ne pripadajo Družbi. Žal nam je zaradi tako stroge odredbe, vendar se porokavamo in v tem smislu bi rad hitro obvestil nekatere cerkve, da naj poskrbijo za drug način, kajti nekateri naši duhovniki so na prošnjo vernikov hodili maševat ven. Kar se tiče don Perenchia, ki iz druge škofije kot novinec ne sme maševati, ker nima odpustnic svojega škofa, prosim vašo uglednost, da mi pove, ali obstaja kak sveti kanon ali cerkveni zakon, v moči katerega: 1. Mora redovna družba, ki je bila dokončno potrjena od Cerkve, dajati ordinariju obračun o notranji upravi in obvestilo o pismih, ki jih je ali ni prejela za sprejem, to toliko bolj, ker mnogim redovom ni treba skrbeti za ta pisma. 2. Ali duhovnik, ki je bil sprejet kot novinec, ne sme maševati v cerkvah, ki tesno spadajo h kaki družbi, zlasti še, ko je predložil potrebna potrdila od svojega župnika, ki ga spremlja in priporoča osebno.

Medtem ko spoštljivo prosim za to dvojno pojasnilo, zagotavljam njegovi ekscelenci ob spoštovanju njegove avtoritete, da je imenovani don Perenchio nehal maševati danes zjutraj. On sam vam bo predložil razloge, ki bi jih po njegovem mnenju morali upoštevati, preden so bile izdane take odredbe. Trdi, da je vse sporočil svojemu škofu tako po za to naprošeni osebi kakor s pismi in da mu do sedaj ni nihče nič odgovoril. Imam čast, da se imenujem vaše uglednosti vdanega služabnika.

DUH. JOŽEF LAZZERO

Turin, 25. avgust 1877

Druga posledica navedene razlage je bilo prepričanje, da noben duhovnik oratorija ne sme več iti maševati v cerkve in zavode v mestu, dokler ne bi dobili ustreznega dovoljenja. Ista navodila so poslali v zavoda v Lanza in Valsalice, ker sta spadala v turinsko nadškofijo. Niso smeli izgubljati časa: ukaz je prišel prav v soboto. Bilo je treba prositi nadškofa za dovoljenje za naslednji dan. Pismo don Lazzera je prišlo v škofijsko pisarno prve ure popoldneva, ko so že hoteli zapreti urad in nadškofa ni bilo v Turinu. Res je, da bi lahko pomagal tudi generalni vikar. Ko so ga prosili za posredovanje, je rekel, da se on ne vmešava v tako zadevo.² Don Lazzero je počakal do jutra naslednje nedelje v upanju, da bo dobil kak odgovor. Ko se ni nič zgodilo, se je odločil, da bo rektorjem cerkva poslal naslednje sporočilo: »Zaradi strogih določil njegove ekscelence msgr. nadškofa nam je prepovedano maševati zunaj cerkva Družbe. Če želite takega našega duhovnika, vam ga bomo poslali s pisnim dovoljenjem cerkvene oblasti.« Tako so v nekaterih mestih ostali brez maše, druge pa so bile, ker je bilo še zadosti časa, da so si priskrbeli potrebno dovoljenje. Vsak si lahko predstavlja zmedo, ki je nastala, in govorice, ki so se širile po zakristijah.

Vsakomur, ki je iz Turina, Valsaliceja in Lanza prosil za dovoljenje, je nadškof rekel, da on nikdar ni prepovedal salezijanskim duhovnikom maševati v javnih in zasebnih cerkvah nadškofije in da je ukaz, ki mu ga pripisujejo, izmišljen. Istočasno pa je, ne da bi prej opozoril ali navedel vzrok, suspendiral don Lazzera za 18 dni od spovedovanja vernikov v celi nadškofiji.

Z istim datumom je pisal pismo kardinalu Ferrieriju in v njem don Boska obtožil treh stvari: zakaj ni prosil ne njega ne škofa v Ivrei ne drugih škofov za odpustnice njihovih škofijskih duhovnikov, da bi vstopili v Družbo; zakaj je razgreval domišljijo fantov in vplival nanje, da bi jih pritegnil nase; in primer don Perenchia. Pismo je končal takole: »Če bomo dali, da bodo šle stvari tako naprej, bodo don Boskove hiše postale odlagališče vseh kaznovanih duhovnikov moje škofije. Don Bosko z eno roko zida, z drugo pa razdira, po eni strani stori veliko dobrega, po drugi pa odpira pot hudobiji; zelo zmanjšuje ugled turinskega nadškofa in povzroča razkol med duhovščino. Jaz sem za don Boska storil toliko kot noben drug, razen svetega očeta. Toda prisiljen sem prositi za

² Prim. tudi pismo predstojnika šolskih bratov ravnatelj v Valsalice, 2. september 1877.

zaščito pri Svetem sedežu proti temu duhovniku, ki ima polno glavo in napolnjuje tudi glave svojih z duhom avtonomije in neodvisnosti.«

Dne 31. avgusta je znova pisal kardinalu Ferrieriju glede maš in trdil, da so salezijanci s tem dejanjem hoteli »vzbuditi sovraštvo do svojega škofa pri vernikih in povzročiti nered in neprijetnosti«. O tem drugem pismu je kardinal Oreglia obvestil don Boska takole: »Opozarjam vas, da je nadškof pisal strahotno pismo proti vam, ker ste preteklo nedeljo pustili brez maše več cerkva v Turinu. Pohitite in pošljite svojo vlogo z vsemi dokumenti.«³ Don Bosko je 14. septembra poslal kardinalu Oreglii naslednjo spomenico z vsemi potrebnimi dokumenti in prosil njegovo eminenco, naj vse to izroči kardinalu Ferrieriju.

Velecenjena eminenca!

Družba sv. Frančiška Saleškega se po svojem predstojniku obrača na vašo eminenco, da bi dobila pojasnilo in navodilo za ravnanje v dogodkih, ki jih na kratko predstavlja:

- 1. Vsakič, ko kak salezijanec prosi msgr. Gastaldija, nadškofa v Turinu, da bi bil pripuščen k svetim redovom ali se predstavil za spovedni izpit, zahteva od njega odpustnice, na osnovi katerih je bil pripuščen v noviciat.*
- 2. Kakor hitro je bil obveščen, da je bil duhovnik škofije Ivrea Janez Perenchio sprejet v salezijansko družbo, je po svojem tajniku kanoniku Chiaverottiju ukazal ravnatelju matrne hiše ali komu drugemu namesto njega, da mu prepove maševati v kateri koli cerkvi. Ista prepoved naj bi veljala tudi za vse salezijance ali vsaj za tiste duhovnike omenjene skupnosti, ki hodijo maševati v cerkve, ki niso tesno povezane z njihovo Družbo.*
- 3. Duhovnik Lazzero je popolnoma vdano ukazom nadškofa spoštljivo prosil, naj mu navedejo cerkveni dokument, v katerem je izvzeta redovna družba podvržena ordinariju pri sprejemanju svojih članov, zlasti če prihajajo iz drugih škofij in če novincu, samo zato, ker nima odpustnic, lahko prepove maševanje.*

Edini odgovor na to pismo je bilo sporočilo o strogi kazni don Lazzera, ki mu je za dvajset dni odvzel dovoljenje za spovedovanje.

POSLEDICE

Da bi preprečil pohujšanje, duhovnik Perenchio ni več maševal, kakor ne mašujejo več zunaj svojih cerkva salezijanski duhovniki.

Rektorji nekaterih zunanjih cerkva, kjer navadno salezijanci mašujejo, so v odsotnosti škofa šli hitro v škofijsko pisarno, da bi dobili dovoljenje. Generalni vikar je odgovoril, da se ne more vmešavati v to zadevo.

Ker si več cerkva in dobroteljskih ustanov ni moglo dobiti dovoljenja in ne najti drugih duhovnikov, je veliko vernikov ostalo na praznični dan brez svete maše. Don Lazzero, ki uspešno deluje v apostolatu spovedi, pa ni smel v svojo spovednico, kjer ga je čakalo veliko število spovedancev.

Potem ko sem obrazložil, kar se je zgodilo, in ne da bi dolžil kogar koli, prosim vašo eminenco, da bi uredila, da se ne bi več ponavljali tako nezaželeni pripetljaji. Na po-

³ Vso korespondenco, ki jo tukaj navajamo ali naj bi navedli, kakor tudi pisma nadškofa kardinalu Ferreriju, imamo v izvirniku v našem arhivu. Ne vemo, kako so prišla tja.

sebnem listu dodajam nekatere pomisleke, od katerih tukaj navajam nekatere:

1. Sme msgr. Gastaldi presojati o pripustitvi don Perenchia v noviciat? In če to more, ali ni najprej obvezan vprašati predstojnika za razloge?

2. Ali bi bila dopustna kazen ravnatelja don Lazzera zato, ker je navedel opombe proti taki rzsodbi?

3. Je mogoče ukazati salezijancem, da ne smejo maševati v drugi kot samo svoji cerkvi?

4. Ali ni zadosti, da predstavijo v škofijski pisarni odpustnice, ki jih je izdal predstojnik?

5. Je dopustno, da msgr. Gastaldi zahteva od salezijancev, ko se predstavijo za izpit za spovedovanje in svete redove, da poleg predstojnikovih odpustnic predložijo tudi odpustnice, na osnovi katerih so bili sprejeti v Družbo?

Salezijanci bodo dobre volje sprejeli vsakršen nasvet ali navodilo, ki ga bo vaša eminenca hotela dati, in si štejejo v svojo čast, da vam zvesto in brez odlašanja sledijo.

Dovolite mi, da se vam smem pokloniti in poljubiti sveti purpur, medtem ko se izrekam za najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. september 1877

Na »posebnem listu« je navedenih nekaj opomb o pravni utemeljenosti pretnje predstojniku oratorija, da ne bi smel v svoji cerkvi dovoliti maševati duhovniku, ki je bil sprejet kot aspirant, in predstojniku samemu in po njem tudi salezijanskim duhovnikom, da bi smeli maševati samo v cerkvi, ki pripada Družbi, in ne zunaj brez dovoljenja ordinarija. To je mnenje, ki ga je napisal *modus et formis* [glede na načine in oblike] jezuit oče Rostagno, znani kanonist. Glede odpustnic je don Bosko menil, da bi na dnu lista svojega konzultorja pripisal: »V avdienci pri svetem očetu Piju IX. je le-ta na prošnjo podpisanega 3. maja 1876 *vivae vocis oraculo* dovolil, da fante, ki so bili zaradi šolanja ali zaradi drugih razlogov vzgojeni v zavodih salezijanske družbe in se ob svojem času želijo vpisati v salezijansko družbo z namenom, da bi postali njeni člani, sprejmemo brez odpustnic, kot jih predpisuje odlok Kongregacije za škofo in redovnike z dne 25. februarja 1848. V avdienci 10. novembra 1876 je bilo prav tako *vivae vocis oraculo* to dovoljenje razširjeno na vse, ki bi želeli vstopiti v salezijansko družbo. O tem dobrohotnem dejanju ali o tem velikodušnem daru njegove svetosti smo obvestili Sveto kongregacijo za škofo in redovnike dne 16. decembra 1876 v pismu, naslovljenem na njegovo eminenco gospoda kardinala prefekta, in v pismu meseca januarja tekočega leta 1876 njegovi ekscelenci msgr. tajniku, ki je listino spravil med dokumente salezijanske družbe.« Duh. Janez Bosko.

Dne 19. septembra je msgr. Gastaldi tretjič predložil kardinalu prefektu Svete kongregacije za škofo in redovnike svojo pritožbo proti don Boskovi družbi zaradi dogodkov dne 26. avgusta v želji, da bi mogel sedaj prikazati »stvari in pravi luči«. Pritožba obsega dvanajst strani protokolnega formata, napisanih

v tesnih vrsticah z jasno pisavo. V tej razlagi pojasnjuje pomen besed, ki jih je uporabljal škofijski tajnik, ko je navajal ordinarijevo dovoljenje redovnikom, da smejo maševati v svojih cerkvah: »Jasno je, da niti on niti noben redovnik z zaobljubami itn., kar pomeni, da bi mu, četudi bi bil don Perenchio novinec po vseh pravilih ali bi že naredil zaobljube, nadškof lahko prepovedal darovati mašo v škofijski cerkvi, kakor lahko prepove kateremu koli redovniku.

S tem pa ni bila izrečena prepoved vsem don Boskovim duhovnikom, da bi maševali v cerkvah škofigije brez novega dovoljenja,⁴ niti ni govora o pisnem dovoljenju. S temi besedami se ne odvzema dovoljenje, ki je bilo dano salezijanskim duhovnikom v več letih *sciente et non contradicente Archiepiscopo* [z vednostjo in neoporekanjem nadškofa].« V pripisu k nekemu dokumentu, ki ga bomo kmalu predstavili, je neka ugledna oseba izrazila mnenje, da je nadškofovo pismo za nekatere bilo »jasno«, za druge »dvomljivo« in za tretje »temno«. Salezijanci niso rekli, da monsinjor prepoveduje salezijancem maševati brez pisnega dovoljenja zunaj hiše, temveč so oni zahtevali pisno dovoljenje od rektorjev cerkva in vzgojnih zavodov. To je modra previdnost, kakor se to zlahka razume. Msgr. Gastaldi opisuje končno pohujšanje, ki je nastalo zaradi nepredvidenega izpada maš po krivdi salezijancev, in zahteva zadoščenje.

Kakšno bi moralo biti to zadoščenje, je njegova ekscelenca že nakazala v čisto posebnih okoliščinah. Don Chiaverotti je zaradi nadškofovega negodovanja prišel 5. septembra v oratorij in prosil, da bi mu izročili njegovo pismo, vzrok toliko nevšečnosti. Zatrjeval je, da je pismo napisal po monsinjorjevem nareku. Don Lazzero je še isti dan poslal izvirnik v škofijsko pisarno, ker je tako veleval nadškof. Toda kanonik Zappata je, malo preden je prejel dokument, kot generalni vikar pisal:

Visoko spoštovani gospod!

Izpolnjujem naročilo njegove ekscelence msgr. nadškofa, da naj pokličem vašo velečastito uglednost, da bi prinesli pismo, o katerem je bil govor in ki ga on pozna. Da bi laže prišlo do srečanja, sem vam po dveh klerikih, ki sta prišla v škofijsko pisarno, dal sporočiti, da vas bom čakal v cerkvi Santissimo Rosario, in sem vas res čakal do 7. ure. Vaša uglednost ni mogla priti. Toda jaz moram čim prej priti se srečat z vašo uglednostjo. Zato takoj ko boste prejeli to povabilo, prinesite v škofijsko pisarno izvirno pismo. Prosim vas, da ga za božjo voljo prinesete na vpogled.

Prisrčno vas pozdravljam in ostajam vaš najvdanejši služabnik

JOŽEF ZAPPATA, gen. vikar.

Turin, 5. september 1877

Prav istega večera se je v Lanzu začel prvi generalni kapitelj salezijanske družbe. Od tam je dva dni pozneje don Rua sporočil nadškofu tole don Boskovo

⁴ »Novo« glede takega privoljenja, v moči katerega so že maševali zunaj svojih cerkva, četudi v Koledarju tistega leta pod odlokom št. 13 stoji zapisano: (latinsko besedilo v MB XIII).

izjavo: »7. september 1877. Podpisani duhovnik Janez Bosko, vrhovni predstojnik Družbe sv. Frančiška Saleškega, čuti dolžnost, da sporoči vaši ekscelenci, da je bil med aspirante te družbe sprejet duhovnik Janez Perenchio iz škofije Ivrea. Po predpisih Svetega sedeža smo takoj naprosili za odpustnice njegovega škofa, ki se mu pa ni zdelo primerno, da bi jih izdal. To sporočam vaši ekscelenci v smislu odloka z dne 25. januarja 1848 *Regulari disciplinae* in imam visoko čast, da se smem pokloniti in izjaviti itn.« To je don Bosko napisal, da je ustregel monsinjorju, kolikor je zahteval pokoravanje cerkvenim predpisom v »tako občutljivi in pomembni stvari« odpustnic, kar sta spremljali tudi dve pretnji.

Njegova ekscelenca je naročila teologu Frančišku Maffeijsu, nadškofijskemu protajniku, da je potrdil prejem don Ruovega pisma, in je pred odgovorom monsinjorju hotel vedeti, ali so don Lazzero in drugi predstojniki obžalovali in so pripravljeni prositi odpuščanja zaradi »hude motnje«, povzročene 26. avgusta. To naj potrdijo v pismu, ki naj ga podpišejo don Lazzero, don Rua in don Bosko, ker bo sicer ukrenil vse, kar se mu bo zdelo primerno za ohranitev spoštovanja in dostojanstva njegove avtoritete.

Salezijanci, prepričani, da so se pokoravali ukazu nadškofa, se niso čutili krive in niso videli razloga, da bi pisno prosili za odpuščanje. Zato so, names-to da bi izdajali nove dokumente in videli, ali bo zadeva šla pred Sveti sedež, skušali dobiti svoje listine in tudi pismo don Chiaverottija. V ta namen je don Lazzero prosil generalnega vikarja, naj mu pismo vrne. Msgr. Zappata mu je odgovoril, da je pismo pri nadškofu in da naj zato prosi njega. Podravnatelj oratorija se je podvzival in mu pisal še drugič.

Velespoštovani monsinjor!

Prejel sem vaše pismo z dne 10. tekočega meseca in se vam zahvaljujem za tako hiter odgovor. V svoje veliko začudenje in obžalovanje se moram zopet zateči k vaši dobroti, da mi pomaga izklopiti se iz velike težave.

Njegova ekscelenca naš msgr. nadškof se je pritožil v Rim zaradi pisma, o katerem je govor; iz Rima zahtevajo tisto pismo, da se prepričajo o stvari. Kako naj jim ga pošljem, ko ga nimam? Če se obrnem na njegovo ekscelenco, me bo zavrnil, da od mene ni ničesar prejel. Zato more samo vaša uglednost rešiti težavo s tem, da ga prosi, da nam vrne pismo, da ga vsaj prepíšemo in tako dobimo avtentičen prepis, ki ga bo podpisala škofijska pisarna. Meni je končno vseeno. Lahko pa tudi pošljete tako potrjen prepis v oratorij. Če niti eno niti drugo ni mogoče, mi, prosim, narekujte odgovor, ki naj ga pošljem v Rim. Očetovska dobrot, ki ste jo vedno izkazovali meni in mojim sobratom, mi zagotavlja, da se tudi tokrat nisem zaman obrnil na vas.

Medtem ko vas prosim, da mi oprostite, ker vas nadlegujem, se vam že vnaprej zahvaljujem za uslugo in vam želim, da bi vam Bog naklonil sto let življenja v našo skupno korist. V globokem spoštovanju se izrekam za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JOŽEF LAZZERO

Turin, 17. september 1877

Kanonik Zappata mu je odgovoril 19. septembra in mu med drugim sporočil: »Včeraj po tretji uri popoldne sem prejel pismo vaše uglednosti z dne 17. tekočega meseca, v katerem me znova prosite, da bi z mojo pomočjo dobili nama obema poznano pismo. Preden sem odšel iz pisarne, sem stopil k njegovi ekscelenci in mu ponovil prošnjo. Odgovoril mi je, da bo pismo vrnil in ga poslal v škofijsko pisarno. Danes po tretji uri sem ga prejel in že ga pošiljam vaši uglednosti.« Toda pismo ni prišlo samo, temveč skupaj z nadškofijskim odlokom, ki je don Lazzera suspendiral od spovedovanja za nedoločen čas.

Istega dne prihajajo tudi »hude obtožbe« zaradi pontifikala msgr. Lacerde.⁵ Pred tremi dnevi so suspendirali duhovnika don Cezarja Cappellettija iz Bologne, o čemer je monsinjor 19. septembra poslal dolgo pismo Sveti kongregaciji za škofe in redovnike. V njem beremo: »Nujno potrebno je, da v kraju, kot je Turin, kamor danes prihaja toliko duhovnikov iz drugih škofij, in še v hišo, kot je don Boskova, kamor z lahkoto pride toliko zunajškofijskih duhovnikov in toliko ljudi, nadškof pozorno nadzoruje, ker je don Bosko zelo pogosto zdoma in njegovi podrejeni nimajo zadosti odprtihi oči. Pred nekaj meseci je bil tukaj neki duhovnik iz Bologne. Na prošnjo don Boskovih duhovnikov sem mu dal dovoljenje za spovedovanje v cerkvi Marije Pomočnice, to je v don Boskovi cerkvi. Pred nekaj dnevi je bil ta duhovnik obtožen prigovarjanja k nečistosti, kar sem sporočil Svetemu uriciu.« Don Bosko je takoj po tistem suspenzu pisal v Bologno za nadaljnja poročila o tem duhovniku, ne da bi omenil razlog za to. Odgovoril je 19. septembra tamkajšnji nadškofijski kancler Ahil Manara, bodoči kardinal, in ponovil, kar je povedal že na začetku, da je Cappelletti zelo lahkomiseln in ga je zato treba držati v ponižnosti in z odločno roko; da je omejenih sposobnosti, vendar se rad pokaže pred drugimi, sicer pa zelo goreč in delaven. Kar se tiče njegove moralnosti, ga nič ne obremenjuje. Zato ga je ponovno priporočil njegovi dobroti. Don Lemoyne je izjavil, da je dvomljivo, ali gre za resnično ovadbo. V vsakem primeru bi bila edina prava pot, da bi najprej obvestil predstojnika, ne pa tekel s stvarjo takoj na Kongregacijo pri Svetem sedežu. Duhovnik se je vrnil v svojo škofijo.

Tukaj je mesto za pismo teologa Roberta Murialda, strica Božjega služabnika teologa Leonarda msgr. Gastaldiju, s katerim sta bila sošolca.

Velečastiti monsinjor!

Ko ti pošiljam zaželeno pismo, ki ga je napisal don Lazzero materi Zavoda San Pietro,⁶ se ne morem zdržati, da ti ne bi ponudil svojega posredovanja pri don Bosku in njegovih tovariših, s katerimi sem v najboljših odnosih, da bi tako odpravil sedanje stanje, ki je tako boleče za vse nas.

⁵ Prim. str. 116.

⁶ Don Lazzero je povabil predstojnico, naj prosi škofijo za dovoljenje, da bi smel kak salezijanski duhovnik maševati v zavodski kapeli.

Prepričan sem, da bi bili vsi ti duhovniki nadvse veseli, če bi mogli dobiti nazaj prvotno naklonjenost svojega cerkvenega predstojnika in ga kot prijatelja in očeta sprejeti v svojem oratoriju, kakor se je to dogajalo v prejšnjih časih. Nekega dne sem na cesti srečal dobrega don Ruo, ki ga poznam že od mladih let. Ker mi je veliko do tega, da bi bili njegovi in njegovih tovarišev odnosi do msgr. nadškofa čim boljši, sem mu o tem omenil besedico. Vendar so ga ta trenja tako zelo potrla, da se je na javni cesti skoraj razjokal. Bilo mi ga je žal in sem nehal govoriti o tem. Sedaj don Bosko in člani njegove družbe opravljajo duhovne vaje v Lanzu, zato se mi zdi, da je trenutek več kot pripraven, da bi dosegli sporazum in pozabili na pretekla nasprotovanja.

Če meniš, da bi storil kak korak, kakšen in na kak način in v kakih izrazih, mi, prosim, sporoči. Bilo bi mi v veliko zadoščenje, če bi posredoval v sporazumu med msgr. nadškofom ter don Boskom in njegovo družbo in pokopal pretekle nesporazume. Če bi nam to uspelo, bi se razveselili vsi dobri in sam sveti oče bi se radoval, ko bi slišal, da so izginili nesporazumi med turinskim nadškofom ter don Boskom in njegovo družbo. O tem sem trdno prepričan. Ali s tem ne bi odstranili iz škofovega srca dolgega in bolečega trna? Mogoče bi kak razgovor med vama v navzočnosti kakega uglednega predstavnika Cerkve, ko bi razložila in predstavila različne povode, dvome in sume ter razloge svojega delovanja, razpršil vsa dosedanja nesoglasja. Po tem medsebojnem razgovoru, v katerem bi vsak mogel zagovarjati pravice, za katere je prepričan, da jih ima, in po medsebojnem zadoščenju za vse, kar ni bilo prav, bi se spravila. O tem sem prepričan.

Tako naj bi se zgodilo, ampak kmalu. Če je mogoče takoj.

K povedanemu ne bom ničesar dodajal. Prosim te samo oproščenja, če sem pozabil na tvoj visoki in moj nizki položaj in sem si dovolil pisati o tem. Če meniš, da bi mogel kaj storiti, mi kar ukaži. Jaz sem ti na voljo. Sicer pa upoštevaj vsaj mojo dobro voljo. V duhu ti poljubljam sveti prstan in te prosim za tvoj sveti blagoslov zame in za ubogi zavod San Pietro ter se izpovedujem za njegove ekscelence msgr. nadškofa najvdanejšega služabnika in prijatelja.

TEOLOG ROBERT MURIALDO

Turin, 18. september 1877

Sočasno se je v jezuitskem domu v Chieriju oblikovala druga pobuda za posredovanje v tej zadevi. Čeprav je načrt ostal samo na ravni pobožne želje, se nam zdi potrebno, da pobudo prikažemo zlasti zato, ker je bila povod za izmenjavo idej z nekim uglednim patrom filipincem. Služilo bo tudi za oddih ob prijetnem branju.

Proti koncu septembra je oče Alojzij Testa iz Jezusove družbe takole pisal don Bosku:

Velečastiti gospod!

Pisec sem odkritosrčen in pristen prijatelj vaše družbe, čeprav osebno ne poznam njenega ustanovitelja. Sem eden izmed patrov uboge Jezusove družbe in nekaj let profesor v semenišču v Susi.

Ker sem v prijateljskih odnosih s turinskim nadškofom in poznam patra Carpigna-

nija, ki je nadškofov zaupnik, sem, potem ko sem veliko molil, stopil k imenovanemu patru in ga prosil za razgovor o zelo pomembni zadevi. Govoril sem mu o župniku pri Svetih mučencih in Konferenci pri Consolati, ki so jo s privolitvijo Svetega sedeža ustanovili člani Jezusove družbe. Skušali smo enkrat za vselej končati te zmešnjave in dobil sem potrebna zagotovila. Ker se to vas osebno ne tiče, ne bom več govoril o tem. Drugi, spretnejši in mogočnejši bodo storili, da se bo vse končalo po papeževi želji. Tedaj sem menil, da bi bilo potrebno končati nesporazume med velečastitim don Boskom in od njega ustanovljeno družbo, ki jo je potrdil Sveti sedež, kajti o tem se je veliko govorilo po celi Italiji, zlasti še v rimskih kongregacijah in celo v Franciji. P. Carpignani mi je govoril o razgovoru med turinskim nadškofom in nadškofom Fissorejem in velečastitim don Boskom, ki se je končal brez uspeha, ker don Bosko ni hotel podpisati nekega pisma. Ker nisem poznal vsebine pisma (sedaj jo poznam v celoti), sem dejal, da se vedejo preveč diplomatsko in da to ni način, da bi se mogla odpraviti taka nesoglasja. Nadškofu sem predlagal, da bi poklical k sebi don Boska in bi ga sprejel z isto ljubeznivostjo (po mojem nasvetu), kot je sprejel nasprotne strani iz Chierija. Od obeh strani naj bi vsaka malo popustila, kot je to navada med svetniki, ko razpravljajo o pravnih stvareh in ne zgolj osebnih zadevah.

Pater Carpignano (ki je velik diplomat) me je vprašal, ali sem imel uraden ali vsaj poluraden nalog, da bi obravnaval to vprašanje.

Odgovoril sem mu: »Ljudje mi niso dali niti enega niti drugega, imam pa nalog od Boga miru in slave svete Cerkve in kako za pričo kliče samega ustanovitelja (obrnil se je k sliki). Že celo leto slišim pri molitvi notranji glas, ki mi pravi: 'Ti si bil vse od otroških let škofov prijatelj in študijski tovariš. Po tvojem posredovanju se je uredilo toliko sporov med njim in drugimi mogočnimi osebami. Še pred kratkim si preprečil velik spopad ob praznovanju v Chieriju. Pripravljen je slišati od tebe nekatere resnice, ki jih ne bi prenesel niti od kakega drugega nadškofa. Ne da bi se užalil, si mu v obraz povedal hude obtožbe, medtem ko si drugi ne upajo niti dihati v njegovi navzočnosti. Ti nimaš kaj pričakovati od njega in tudi nič izgubiti. Šel si celo tako daleč, da si zapretil, da boš začel opravljati devetdnevnic, da bi ga Bog kaznoval.

Pri tem se ni prav nič užalil, temveč te je prosil, da bi opravil devetdnevnic njemu v prid. Zakaj potem tudi tokrat ne skušaš urediti nesoglasja med mojimi služabniki?' Kljub temu da sem dobro poznal neizmerno težo te zadeve, sem poznal namene mojih predstojnikov, da naj se nihče ne vmešava v zadeve turinskega nadškofa, sem molil in prosil, da so molili tudi drugi; pisal sem mogočnim osebnostim rimske kurije, da bi si tudi oni prizadevali za odpravo tega, kar sem jaz štel za pravo pohujšanje. Ko sem potem tega jutra (proti koncu avgusta) šel po naključju mimo San Filipa, me je nekaj prisililo, da bi govoril z vami, ki sem vam pomagal pri vaši izvolitvi, ki se ji je upirala vlada. Trikrat sem skušal nadaljevati pot in trikrat sem se moral vrniti in sedaj se mi zdi, da sem tukaj zgolj zaradi Božje volje. Zato vas prosim, da zagotovite, da se boste resno ukvarjali s to zadevo, ki že smrdi (ta beseda mi je ušla) in je vzrok začudenja in pohujšanja tudi pri dobrih. Če hočete, lahko to storite, in menim, da po moralnih načelih Ligvorija (edini avtor, ki je bil imensko potrjen od Svetega sedeža), tako nadškof kakor vi ste sub gravi [pod smrtnim grehom] dolžni, da se zavzamete

za to zadevo (kot za drugi dve) juxta mentem S. Sedis [v smislu Svetega sedeža].« Po teh tako odločnih besedah je p. Carpignani spremenil barvo in na vsej njegovi osebi se je pokazala zadrega in žalost. Nato mi je s tihim glasom dejal: »Velečastiti pater, vidim, da v tej zadevi isto misliva. Veliko vprašanje je način, kako bi jo izvedli. Dobro veste, da imamo opravka z dvema svetnikoma, ki pa sta nepopustljiva v svojih idejah.« (Jaz sem ga prekinil: trdovratna, bi se reklo, kakor vsi Piemontčani). Nasmehnil se je in nadaljeval: »Narediva takole: prosimo obilo Gospoda, da bi on posegel vmes s svojo roko. Čudovito: oba sta prepričana, da delata to, kar Bog od njiju pričakuje, in zdi se, da imata oba malo prav, malo pa tudi narobe. Kaj naj storimo v tem primeru?«

Povedal sem svoje mnenje počasi in zelo resno: »Za zdaj vi ne boste povedali mojega imena nadškofu, pozneje mu ga boste lahko, če se vam bo zdelo primerno. Vedite torej, da iz informacij, ki jih imam iz Rima, ljudje tam ne morejo več prenašati tega nadškofovega ravnanja in so tako siti vsega, da se resno bojim, da bo Pij IX. naredil z nadškofom to, kar je storil z drugimi in sedaj s škofom iz Nizze, čeprav ima toliko zaščitnikov in je zadosti spreten (ker ni poznal zadeve, sem mu jo pripovedoval). Zato naj se uredijo vse te pomembne zadeve na pravi način, kakor želi papež. Sicer pa bo prihodnje leto že kdo, ki bo mislil na to.«

P. Carpignano je še nekaj povedal, potem sva se – oba zelo resna – razšla.

Od takrat nadškof ni več odgovarjal na moja pisma. Njegovi prijatelji so z menoj govorili v strahu. Vem pa, da je spremenil nekatere svoje odločitve in se boji, da bi kdo pisal v Rim: bodisi jaz bodisi vi, gospod don Bosko. To, kar sem vam povedal o p. Carpignaniju, naj vam zadostuje.

Naj vam povem, da bi se jaz na vašem mestu ne odpovedal uporabi privilegijev, dokler bo živel turinski nadškof. Nasprotno, skušal bi jih izbojevati za vsako ceno. Tako smo delali vedno, vse od sv. Ignacija do primera pariškega nadškofa Darboisa, ki je moral popustiti. Iz istega razloga ne bi pustil vnemar odloka škofa v Ivrei, ki prepoveduje vašim duhovnikom, da bi maševali v njegovi škofiji. Še več, začel bi kanonični proces (pater Rostagno bi bil človek za to) zaradi tistega vašega duhovnika novince, ki so ga suspendirali (potem ko je odšel iz Ivree) – v škofiji, ki ni njegova. Če je kriv, naj bo. Če pa je nedolžen, bi ga najprej branil na prvi stopnji na turinski kuriji, od koder je suspenz prišel, in potem v rimski kuriji. Tako so ravnali sveti ustanovitelji. Dobro zadan udarec preprečuje nadaljnje napade.

Dovolite mi, da vam ponižno poljubim roko. Vdani služabnik v Kristusu

p. LUIGI TESTA SJ

San Antonio Chieri, na dan sv. Mihaela nadangela, 1877

Med kapitljem v Lanza se nihče ni zavedel suspenza od spovedovanja don Lazzeri. Ko pa se je iz Lanza vrnil v oratorij in spet prevzel svoje dolžnosti, se je zavedel, v kako nerodnem položaju je. Zato je pisal generalnemu vikarju, da bi mu monsinjor dal dovoljenje *ad audiendas fidelium confessiones* [za spovedovanje] ali mu vsaj povedal, zakaj tako strog ukrep. Glede posredovanja je msgr. Zappata menil, da on v tej stvari ne more primerno vplivati na monsinjorja:

»Potrebno je,« tako je pisal 4. oktobra, »da pokažete željo in vložite spoštljivo prošnjo.« Kar se tiče vzroka takega ukrepa, mu je odgovoril: »Slišal sem o nekem pismu, ga je Chiaverotti poslal don Rui ali don Bosku ali nekomu drugemu, a zakaj so vas suspendirali, mi ni znano. To sami veste. Glede vsebine in pomena pač pišite sami naravnost msgr. nadškofu, prosite ga za uslugo, tudi za ceno ponižne prošnje za odpuščanje (razen če v dobri veri menite, da niste nič krivi).« Za zdaj niti don Lazzero niti kdo drug ni naredil ničesar, ker se nobeden ni čutil krivega.

Nadškofova pisma kardinalu Ferrieriju so imela za posledico naslednje uradno sporočilo don Bosku:

Velečastiti gospod!

Zaradi pritožb, ki jih je turinski nadškof naslovil na to Sveto kongregacijo za škofo in redovnike, se nam zdi umestno, da zato, da verno ljudstvo ob nedeljah in zapovedanih praznikih ne bi ostalo brez maše v mnogih cerkvah, zavodih in domovih, v katerih navadno mašujejo člani salezijanske družbe, naprej opravljate prevzete dolžnosti. Ker nadškofovi predpisi v nobenem pogledu niso prekoračili njegove pristojnosti in niso naredili krivice Družbi, vam predlagamo, da opravljate cerkveno službo v omenjenih krajih. Prav tako mora ta Sveta kongregacija od vas zahtevati točno izpolnjevanje predpisov pri sprejemu članov v vašo Družbo. Sami veste, kako zelo so pomembne odpustnice, ki jih izdajajo škofje, ker podajajo lastnosti in napake ljudi, ki prosijo za sprejem v vašo Družbo. Ko vam prepisujemo natančno izpolnjevanje papeških odlokov o tej stvari, vam ostaja svobodna pot, da predložite dokument, na katerega se opirate, ko se ne držite teh predpisov. Iz vaših pisem je namreč razvidno, da tak dokument imate.

Ob vsem tem vam želim veliko dobrega od Gospoda.

L. kardinal FERRIERI, prefekt

A. nadškof v Miri, tajnik

Rim, 10. oktober 1877

Blaženi je brez omahovanja povzel zadnje dogodke v pismu, ki ga je poslal kardinalu.

Velečenjena eminenca!

Z velikim začudenjem sem prejel pismo vaše eminence, v katerem se salezijanski družbi nalaga krivda, da je ostalo veliko vernikov v tej škofiji brez maše. O stališču našega nadškofa do te zadeve se je že raznesel glas in jaz sem prve dni septembra poslal kardinalu Oreglii spomenico s prošnjo, naj jo izroči vam. Verjetno njegove eminenca Oreglie ni v Rimu ali pa je bolan.

Na vsak način želim vaši eminenци dati spoštljivo zadoščenje. Zato vas ponižno prosim, da bi mi sporočili obtožbe, ki jih je naš nadškof izrekel na moj račun, le tako vam bom lahko dal potrebna pojasnila. V pojasnilo tega, kar mi je vaša eminenca dobrohotno nakazala, vas prosim, da smem na kratko podati, kaj se je zgodilo. Istočasno vam zagotavljam, da bom poslal zaželeno dokumente.

Na začetku tega leta 1877 je turinski nadškof v Liturgičnem koledarju odločil: Regulares omnes monemus (se non posse sine licentia Nostra) ne una quidem vice celebrare Missam in ulla ecclesia vel oratorio etsi Privato nostrae dioecesis: ex decreto XII [Vse redovnike opozarjamo, da razen z našim dovoljenjem ne smejo maševati v nobeni cerkvi ali oratoriju naše škofije: iz XII. odloka].

Tej strogi prepovedi smo se takoj uklonili. V škofijski pisarni smo tako dobili dovoljenje in nadaljevali maševanje v krajih, kjer smo zastonj opravljali službo tako ob prazničnih dneh kakor ponekod tudi med tednom. Toda sredi avgusta je nadškof s pismom salezijancem ponovil isto prepoved. Vprašali smo za razlog in kot odgovor je prišel suspenz duhovnika Lazzera, ravnatelja te hiše. Napisal je pismo, v katerem je vpraševal po razlogih za tako prepoved. Tedaj smo se znašli v potrebi, da smo zavode in cerkve, kjer so maševali naši duhovniki, prosili, naj si izposlujejo dovoljenje. Nekateri so dovoljenje takoj dobili in tam smo nadaljevali našo službo kakor prej, drugim pa dovoljenja ni uspelo dobiti, ker je nadškof odšel na počitnice, generalni vikar pa je rekel, da se ne vmešava v to zadevo. To je vzrok, zakaj so nekatere cerkve ostale brez maše. Kljub nadškofovi trditvi, da je taka prepoved izmišljena, še vedno drži. Več naših duhovnikov je želelo maševati zunaj zavoda, a jim ni bilo dovoljeno. Še preteklo nedeljo (praznik Rožnovenske Matere Božje) naš duhovnik, ki je zaradi družinskih zadev moral domov, ni mogel zadostiti goreči želji svojih staršev, da bi maševal v domači cerkvi; moral se je vrniti v Turin, da je maševal v eni izmed cerkva naše Družbe. Župnik ni navedel nobenega drugega razloga razen tega, da je to nadškofov ukaz. Kaj naj bi v tem primeru storil?

Drugo je zadeva odpustnic novinca. Prepričan sem, da je treba za odpustnice prositi škofa škofije, iz katere novinec prihaja, in ne škofa, kamor novinec prihaja. Prav tako menim, da se ordinarij ne more vmešavati v notranje zadeve družbe, ne da bi omalovaževal Sveti sedež, ki je odločil, da je redovna družba v notranjih zadevah neodvisna od škofa. Duhovnik, o katerem je govor, spada v škofijo Ivrea. Zato smo njega prosili za odpustnice, kjer je njegov ordinarij. Ker ta ni hotel izdati listin, sem se držal predpisov te svete in ugledne Kongregacije z dne 25. januarja 1848.

Prevzvišena eminenca, jaz sem na čelu pravkar rojene Družbe, ki kljub toliko oviram izredno napreduje. Do sedaj nisem napravil nobenega koraka, ne da bi se posvetoval s svetim očetom in svetimi kongregacijami, in to bom delal tudi v prihodnje. Prosim vas, da bi bili do mene dobri, mi pomagali, me ščitili in mi svetovali. Zagotavljam vam, da vas bomo jaz in vsi salezijanci zvesto poslušali. Pobožni in goreči duhovnik Lazzero mora v pohujšanje vseh gledati, kako njegovo spovednico oblegajo verniki, ki bi se radi spovedali pri njem, pa ne more opravljati te svete dolžnosti, ker je še vedno suspendiran, pa nihče ne ve zakaj.

Prosim vas, da bi mi oprostili zaupljivost in prostodušnost, s katerima sem vam pisal. V globoki hvaležnosti in z visokim spoštovanjem Vaš najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. oktober 1877

Tiste dni je bil narejen še nov korak za poravnavo spora. Teolog Tresso, vikar v Lanzu, je takoj zvedel za primer maš. Zvedel je od ravnatelja tamkajšnjega

zavoda, ker se je prepoved tikala tudi njega. V času dolgega trajanja vrhovnega kapitlja je od predstojnikov v Lanzu natančno zvedel o celotni zadevi. Bil je vdan nekdanji gojenec. Preden je odšel, ga je don Bosko prosil, da bi skušal stvar urediti. Nadškofa naj bi prepričal, da salezijanci nimajo druge želje, kot da bi storili dobro škofiji, se pokoravali in mu ne pripravljali težav. Don Tresso se je z najboljšo voljo lotil naloge. Dne 11. oktobra je smel v avdienco, ki je trajala eno uro in pol. Bolj kot dvogovor je bil to samogovor, v katerem je nadškof dal duška svoji užaljenosti in je svojemu sogovorniku zatrl vsako besedo v ustih ter mu vzel pogum, da bi stopil k don Bosku in mu poročal o izidu svojega poslanstva.⁷

Petnajsti oktober je dan velike novosti. Monsinor je v Mariettijevi tiskarni dal natisniti anonimno delce, ki je bilo preprosta predelava dolgega pisma z dne 19. septembra. Na prvi strani je pisalo: »Tiskovina pridržana samo njihovim eminencam kardinalom in nekaterim nadškofom in škofom.« Naslov se je glasil »*Turinski nadškof in Družba sv. Frančiška Saleškega (imenovana salezijanska)*«. Nato je sledilo pojasnilo: »Ustanovljena od duhovnika turinske nadškofije v Turinu v hiši, imenovani Oratorij sv. Frančiška Saleškega, Via Cottolengo 32, ki ima v lasti in upravlja tamkajšnjo cerkev Marije Pomočnice.« Spis se začneja takole: »Iz te hiše so avgusta 1877 prišle velike motnje za nadškofa v Turinu, s katerimi bi rad seznanil njihove eminence kardinale in nekatere nadškofe in škofo.« Takoj zatem podaja zgodbo o don Perenchiu in nato še maše. Sklep dvojne pripovedi kaže, da vzrok pritožb turinskega nadškofa glede salezijancev ni neizpolnjevanje cerkvenih zakonov. Knjižica se končuje takole: »Turinski nadškof je v pismu dne 9. septembra 1877 pisal don Rui kot krajevnemu predstojniku, da dokler don Bosko, don Rua ali don Lazzero ne bodo izjavili, da obžalujejo zmo-

⁷ Takoj po avdienci je poročal profesorju Anfossiju, ki je čakal zunaj, vse takoj zapisal in poslal don Bosku (pismo 12. oktobra 1877). Če opustimo vse drugo, moramo zaradi zgodovinske točnosti omeniti eno točko. Monsinor je dejal: »Hvali se, da me je on naredil za škofa. Pisal mi je celo pismo, v katerem mi to očita. Poslal sem ga v Rim, da tam vidijo lepega svetnika, v katerega imajo toliko zaupanja.« To je pismo, ki smo ga objavili v XI. zvezku na str. 380 [BiS XI, str. 239]. Božji služabnik pravi: »nadloge in skrbi«, »da bi mogli premagati velike težave«, ki so se postavile na pot tako za Saluzzo kakor za Turin. Vendar je vse storil zato, da pokaže, kako visoko ga je cenil in kako se zdi neverjetno, da se sedaj po toliko uslugah tako obrača proti njemu. Toliko glede ošabnosti. Naj še povemo nekaj o dogodku samem. Iz dokumentov je jasno videti, da je don Bosko učinkovito sodeloval pri eksekvaturju in pri podelitvi državne škofovske plače. O imenovanju v Turinu je bilo rečeno, da je bila to odločitev Pija IX. To potrjuje pričevanje kanonika Virginija Marcheseja, župnika v Cardéju v škofiji Saluzzo, ki je bil eden izmed stenografov na 1. vatikanskem cerkvenem zboru. To pričevanje je objavila tudi *Civiltà Cattolica* (leto 1915, IV. zv., str. 627). Msgr. Marchese je v poslovilni avdienci imel priložnost, da je Pij IX. zvedel, da je izpod oblasti msgr. Gastaldija v Saluzzu. Naročil mu je, naj svojemu škofu sporoči, da sveti oče ne bo nikdar pozabil njegove usluge koncilu in Cerkvi, vendar s tem še ni rečeno, da 1. ni prišlo do »velikih težav« in 2. da so te odpravili po posredovanju in prizadevanju don Boska. Sicer pa o tem monsinor sploh ne dvomi in tega don Bosko tudi ne bi omenil v svojem pismu, če ne bi šlo za popolnoma gotovo resnico. Poleg tega pa stvar ni bila znana samo njima (temveč mnogim v Rimu in drugje). (Prim. MB XI, str. 112–113 [BiS XI, str. 71] in zgoraj, str. 21).

to, ki so jo naredili 26. avgusta, in prosijo odpuščanja, se bo čutil nadškof užaljenega zaradi tega neprijetnega dogodka in dolžnega, da stori, kar je potrebno za ohranitev svojega dostojanstva in avtoritete. Do sedaj ni bilo nobenega odgovora in prav zato obveščamo vse o teh stvareh. Saj bi morala vendar preprosta krščanska ponižnost, brez katere ni nikakršnega redovnega življenja in v kateri je bistvo redovnega življenja katerekoli redovne skupnosti in kateregakoli člana redovne družbe, zadostovati, da bi priznali, da je bil dogodek 26. avgusta in vse, kar se je dogajalo pred njim, velika napaka, če že ne volje pa pameti in domišljije. Ker je pri tem težko trpela nadškofijska cerkvena avtoriteta, je stroga dolžnost, da se popravi žalitev, se prizna pogrešek in se prosi za odpuščanje.»

Sedaj je Rim postal razsodišče za obe strani. To jasno razberemo iz odstavkov pisma, ki ga je kardinal Oreglia 15. oktobra pisal don Bosku: »Ne morem si razložiti pisma, ki vam je poslal imenovani kardinal (Ferrieri), zlasti sedaj, ko so vsa tajništva zaprta. To pa ne pomeni, da ne bi vložili priziva na svetega očeta, kakor sem vam včeraj brzojavil.

V njem morate zahtevati, da bi ta celotna zadeva bila obravnavana pred vso Kongregacijo. Brez tega ne vidim, kako bi se mogli rešiti iz te zadrege.« Don Bosko je po navodilu kardinala Oreglie vzel svojo spomenico z dne 14. septembra kardinalu Ferrierju,⁸ spremenil naslov in ovitek, vnesel nekaj sprememb in dodatkov in vse poslal svetemu očetu.

Za nas je pomemben pripis pod Posledice po drugem odstavku: »Ko so prebirali nadškofovo pismo, so nekateri trdili, da so pismo napačno razumeli. Toda v pismu ni drugega kot prepoved. Ko se je vitez Ocelletti predstavil škofu, da bi dobil potrebno dovoljenje, ga je dobil osebno in na izrecen način.⁹ Zakaj naj bi podeljeval tako dovoljenje, če ni bilo prepovedi? To potrjuje tudi župnik pri svetem Petru in Pavlu. Prosil je, da bi eden naših duhovnikov smel še naprej maševati v njegovi cerkvi. Generalni vikar je odgovoril, da če je ta duhovnik salezijanec, si umiva roke, če pa ni član salezijanske družbe, lahko mašuje brez vsakega zadržka. Ko so nekateri naši duhovniki šli na obisk domov, so jih starši prosili, da bi maševali, a jim je župnik prepovedal, češ da je to ukaz predstojnikov. V nedeljo sv. rožnega venca je eden izmed naših novomašnikov, profesor Giovanni Cinzano, šel za kak dan domov. Ko je vstopil v cerkev, da bi maševal, mu njegov župnik (v Pecetto Torinese) ni dovolili, ker je pred dvema tednoma dobil izrecno prepoved iz nadškofije.¹⁰

⁸ Prim. zgoraj, str. 222.

⁹ Vitez Ocelletti je dobil listek z naslednjo vsebino: »*Turin, 25. avgust 1877. Velečastiti gospod don Berto ima dovoljenje, da mašuje, pridiga in spoveduje v oratoriju gospoda komendatorja Ocelletti-ja in da lahko z našim dovoljenjem mašuje v kateri koli cerkvi ali javnem oratoriju te nadškofije.* + LOVRENC, nadškof.«

¹⁰ Drugi popravki manjšega pomena so naslednji. Na koncu 5. odstavka namesto »za čas dvajsetih dni« je don Bosko napisal: »Za čas osemnajstih dni in potem brez prekinitve«. Pod POSLEDICE je

Ko se vračamo k anonimni knjižici, naj povemo, da imamo en izvod, v katerem so na robu napisane opombe neke ugledne osebe iz Svete kongregacij za škofe in redovnike.¹¹ Na prvi strani zgoraj je s svinčnikom zapisano: »Bolje bi bilo *inter te et ipsum solum ac postea dic Ecclesiae* [med teboj in njim samim in potem povej Cerkvi]. Da kdo samega sebe predstavlja javnosti, ni primerno.« Na koncu je z modrim črnilom napisano: »Otročarije, ki smrdijo po babjih čenčah in besednih igrach.«

Treba je pojasniti dolg molk, zaradi katerega toži knjižica.

Po dopisovanju don Lazzera s kanonikom Zappatom je bil prvi stik predstojnikov s škofijo o tej zadevi don Ruovo pismo z dne 4. novembra. Don Rua je moral pisati iz treh razlogov. Dne 2. novembra je podtajnik teolog Maffei po nadškofovem naročilu vprašal don Ruoa, ali je msgr. Ceccarelli imel potrebno pooblastilo za opravljanje duhovniške službe v nadškofiji, in zahteva, da jih predloži škofijski pisarni. »Monsinjorju bi bilo zelo hudo,« pripominja pisec, »da bi ta duhovnik ob vrnitvi v Ameriko lahko rekel, da se v turinski škofiji ne izpolnjujejo cerkveni predpisi.« Poleg tega je bilo don Jožefu Pavii, ravnatelju prazničnega oratorija, ki je bil že pooblaščen za spovedovanje v predmestni škofiji Albano Laziale, ker pred praznikom vseh svetnikov ni mogel priti na izpit, in je prosil za dovoljenje, da bi mogel spovedovati svoje fante v tem času, ko so se hoteli vsi spovedati, odgovorjeno, da ne sme spovedovati, dokler njegovi predstojniki ne bodo prosili za odpuščanje. Končno so naložili don Porraniju, ki je imel že dovoljenje za spovedovanje, da naj ponovno opravi izpit za spovedovanje. To je rade volje storil in dobil oceno *peridoneus* [več kot sposoben]. Ko pa je prosil za pisno dovoljenje, je dobil isti odgovor kot zgoraj. Tedaj je don Rua, generalni prefekt Družbe, pisal teologu Maffeiju.

Predragi teolog Maffei!

Zahvaljujem se ti za pisma, ki si mi jih poslal v zadnjem času. Najprej te prosim, da sporočiš njegovi ekscelenci msgr. nadškofu, da nam je bilo zelo hudo zaradi neprijetnosti, ki jih je imel preteklega avgusta zaradi maš.

prvi odstavek spremenjen takole: »Da bi preprečili zgledovanje in pohujšanje, smo takoj poslali sporočilo vsem cerkvam, kjer smo maševali, da bi si oskrbeli zahtevano dovoljenje, in duhovnik Perenchio ni več maševal v cerkvi Družbe, kakor tudi salezijanci niso več maševali v zunanjih cerkvah.« V 2. odstavku je »mogel« nadomestil s »hotel«. V odstavku, ki sledi temu popravku, je takole spremenjeno: »Potem ko sem predstavil te dogodke, ponižni prosilec, ne da bi kogar koli obtoževal, prosim, da bi mu svetovali, kaj naj napravi, da ne bi storil kaj proti odredbam Svetega sedeža pri odobritvi redovnih družb in da se ne bi ponovili podobni škodljivi dogodki.«

¹¹ Pisava opomb je ista, v kateri je napisano dolgo poročilo dne 12. marca 1878 o privilegijih, prihaja iz iste kongregacije in nosi podpis kardinala Ferrierija. Slog je okorno kurialen. Naš izvod ima ob tisku 32 s peresom pisane pripombe, ki sovpadajo z don Boskovimi pripombami, ki jih je poslal Sveti kongregaciji s temle uvodom: »Gre za dogodke, ki močno težijo nastajajočo Družbo. Ti dogodki, če bi bili resnični, bi jo naredili nevredno obstoja. Zato ima predstojnik zaradi obveznosti do svojih podložnikov in do Svetega sedeža dolžnost, da opraviči dogodke in jih predstavi tisti avtoriteti, ki mora stvari urediti.«

Lahko mu tudi sporočiš, da se je naša žalost še povečala, ko smo prejeli opomin od velespoštovane Kongregacije za škofo in redovnike.

Želel sem že prej pisati njegovi ekscelenci o tem, toda ko sem zvedel, da je vsa zadeva šla na imenovano Kongregacijo, se mi je iz strahu, da bi povedal kaj, kar bi moglo stvari poslabšati tako za eno kakor za drugo stran, zdelo neprimerno. Ko pa sem zvedel, da njegova ekscelenca v svoji razsvetljeni modrosti želi, da kljub temu pišem o tej stvari, da je to celo pogoj za podelitev začasnega dovoljenja za spovedovanje našemu duhovniku don Jožefu Pavii kakor tudi dovoljenje za spovedovanje našemu duhovniku don Aleksandru Porraniju, (ki je na izpitu v tej nadškofiji preteklega avgusta dobil peridoneus), sem se odločil, da ustrežem njegovi želji.

Kar se tiče tvojega pisma izpred dveh dni glede msgr. Ceccarellija, ti lahko zagotovim, da je imel vsa potrebna pooblastila za opravljanje duhovniške službe v tej nadškofiji. Kar se tiče njegovih dovoljenj, se mi zdi, da jih je predložil v škofijski pisarni. Ker pa je za nekaj časa šel v rodni kraj, tega ne morem z gotovostjo trditi.

Bodi tako dober in namesto nas poljubi sveti prstan njegovi ekscelenci in sprejmi vnapijajočo zahvalo in prisrčne pozdrave od svojega najvdanejšega v J. in M.

DUH. MIHAELA RUE.

Turin, 4. november 1877

Toda zakaj so tako dolgo zavlačevali z odgovorom nadškofu. Zakaj so potem po tolikem odlašanju stvar končali tako hitro? To bralca preseneča. Začudenje bo ponehalo potem, ko se bodo seznanili z odstavkom, ki ga je don Rua pisal don Bosku, ki je bil takrat v Rimu:¹² »Sedaj bom povedal vaši uglednosti neko stvar, če se je ne spominjate več. Monsinjur nas v zadnjem delcu obtožuje, ker je dal vedeti meni, da naj napišem pravilno pismo v zadevi maš in mu na to nismo odgovorili. Vedite, da smo takrat, ko je prišlo to sporočilo, bili zbrani v Lanzu. Dobro veste, kako zelo smo bili zaposleni in ni bilo časa, da bi pisali pisma, zlasti še, če so bila tako zelo pomembna kot ta odgovor. Po drugi strani pa bi raje šel osebno, ker sem vedel, kakšen učinek je imelo pismo don Lazzera. Prve dni po vrnitvi iz Lanza sem šel na nadškofijo, in ker nisem mogel govoriti z nadškofom, sem govoril s tajnikom C. Chiusom. Izrazil sem mu obžalovanje zaradi neprijetnosti v tej zadevi, vendar sem pripomnil, da smo se ravnali po tem, kar sta nam svetovala previdnost in krščanska ljubezen. Malo pozneje mi je tajnik dal vedeti, da pričakuje pismo. Jaz sem pismo napisal v smislu svoje besedne izjave.«

V pismu 4. novembra so bila ustna pojasnila. Nadškof pa je odgovoril, da to ni zadosti, ker je prepozno in ker ne ustreza danim zahtevam. Do zakasnitve je prišlo zaradi nemožnosti odgovora med zasedanjem vrhovnega kapitlja in ker so zahtevali priznanje krivde, ki je ni bilo.

Sedaj je prišlo do novega zapleta. Don Angela Rocco iz Rivare Torinese je

¹² Turin, 6. januar 1878.

župnik povabil, da bi na praznik sv. Janeza Krstnika v domačem kraju maševal in pridigal. Prosili so za dovoljenje. Monsinorjev tajnik je odgovoril, da želijo vedeti naslednje štiri podatke:¹³ 1. Kje je končal teološki študij. 2. S čigavim dovoljenjem je vstopil v salezijansko družbo. 3. Kdaj je naredil redovne zaobljube. 4. Zakaj se ni dal posvetiti njemu. Nadškofovo željo je proti volji don Rocce izpolnil dekan. Tedaj je kanonik Chiuso odgovoril, da kljub vsemu nadškof don Rocci ne dovoljuje, da bi maševal v Rivari, in dodal, da monsinjor ravna tako zato, da bi ga kaznoval za odhod iz semenišča *ipso invito* [proti njegovi volji]. Ko je don Rocca videl grdo potezo, se je na prazniku, ki ga je vodil njegov oče, pojavil samo za kratek čas. Ko pa se je septembra moral odpraviti domov zaradi družinskih zadev in je hotel maševati, je uporabil lep izgovor. V hiši so imeli zasebno kapelico, ki so jo z delom hiše prepustili salezijanski družbi in je bila zato zunaj škofijske pristojnosti. V tej kapeli je razen v nedeljo maševal cel teden. Za to je zvedel tudi monsinjor, ki je dal pisati don Rui:

Velečastiti gospod!

Njegova ekselenca nadškof mi naroča, naj sporočim vaši uglednosti, da je zvedel, da je duhovnik don Rocca iz Rivare, ki je brez vednosti kogarkoli izginil iz semenišča v Turinu in vstopil v salezijansko družbo, ne da bi prosil za odpustnice svojega nadškofa, pred kakim mesecem prebil nekaj dni v domačem kraju in maševal v domači hiši. Upravniku župnije v Rivari je dejal, da pri tem uporablja pravico zasebnega oratorija, ki je podeljen salezijancem.

Monsinjor nadškof, ki ima za eno izmed svojih največjih dolžnosti, da skrbno pazi na obhajanje presvete Evharistije, prosi po meni don Ruo, da mu pokaže papeški odlok, s katerim sveti oče podeljuje salezijancem pravico zasebnega oratorija.

S potrebnim spoštovanjem do vaše uglednosti najvdanejši služabnik teolog FRANČIŠEK MAFFEI, nadškof. tajnik

Turin, 9. november 1877

Don Rua je odgovoril, da je don Rocca zapustil semenišče z dovoljenjem predstojnikov zaradi slabotnega zdravja, in potem ko je sam prosil za odpustnice, stopil v salezijansko družbo. Ker jih ni prejel, smo se v smislu odloka 25. januarja 1848 o položaju redovnikov obrnili na sveto Kongregacijo za škofo in redovnike. Nadškof je takole odgovoril.

Velečastiti gospod!

Njegova velespoštovana ekselenca je prebrala vaše pismo z dne 12. tekočega meseca in mi naroča, naj vam sporočim, da ni mogoče, da bi vaša uglednost ali don Rocca prosila za odpustnice, predpisane dne 25. januarja 1848. 1. On se tega prav nič ne spominja. 2. Točno pa ve, da do sedaj noben salezijanec iz njegove škofije ni prosil za te listine. 3. Samo v dveh ali treh primerih so ga prosili za privolitev, vendar ne

¹³ Don Boskovo pismo don Bertu, Spezia, 29. november 1877.

za odpustnice. 4. Če bi za don Rocca prosili za odpustnice monsinjorja in bi potem šli h Kongregaciji za škofe in redovnike, bi odgovor gotovo dobil, kakor je to stalna navada, da nadškofu sporoči vse prošnje in vpraša po razlogu za zavrnitev, kar se pri don Rocci ni zgodilo. Zato monsinjor ne more verjeti, da bi don Rocca prosil za odpustnice. Monsinjorju je zelo žal, da salezijanci sedaj na en sedaj na drug način povzročajo nered in so vzrok za pritožbe.

*S potrebnim spoštovanjem vaše spoštovane uglednosti najponižnejši služabnik
teolog FRANČIŠEK MAFFEI, nadšk. protajnik
Turin, 13. november 1877*

Na don Boska so pritiskali od vseh strani. Dne 14. novembra je kardinal Ferrieri v pismu zahteval, naj predloži dovoljenja in privilegije, ki mu jih je podelil papež:

Velečastiti gospod!

Zaradi pritožb msgr. nadškofa v Turinu, ki jih je naslovil na njegovo svetost našega gospoda proti vaši uglednosti in vaši ustanovi in ki jih je njegova svetost izročila v pretres Kongregaciji za škofe in redovnike, je potrebno, da točno navedete vsa dovoljenja in privilegije, ki ste jih prejeli od svetega sedeža, da bo to poznanje služilo za točno preveritev, ki jo bodo velečastiti očetje opravili o tej zadevi. To sem vam moral sporočiti. Bog naj vas čuva. Vam na voljo

L. kardinal FERRIERI, prefekt

A. nadškof iz Mire, tajnik

Rim, 14. november 1877

Dne 15. novembra je monsinjor sporočil don Bosku, da je »abnormalno«, da je on v njegovi nadškofiji objavil odpustke, podeljene sotrudnikom, in da je zato primoran, da o tem obvesti vse duhovnike. Svoje težave je že sporočil kardinalu Asquiniju, tajniku Kongregacije za breve. Ko je po dolgem času prejel odgovor, ki ga je spodbudil k novim pripombam, ni zadostil njegovim vprašanjem. Ko se je naveličal čakati, je izrazil don Bosku živo željo, da teh odpustkov ne bi objavil v njegovi škofiji, dokler ne bi bile rešene vse težave in bi bilo vse razjasnjeno. »Tega ne dela zato, ker mu kot msgr. nadškofu ne bi bilo prijetno videti sveto delovanje, ki ga izkazuje salezijanska družba s pomočjo posebnih milosti, temveč zgolj zato, ker je njegova stroga dolžnost, da skrbi, da v salezijanski družbi delajo vse po cerkvenih predpisih. Kar se tiče namena, da bi opozoril na neveljavnost imenovanih odpustkov, tega ne bo storil, kakor mu je to svetovala neka modra oseba. Nikakor pa se ni odpovedal možnosti, da bi razveljavil breve, dokler ni dobil sporočila, da je Združenje salezijanskih sotrudnikov kanonično ustanovil nadškof v Genovi za njegovo nadškofijo in da je sedež v zavetišču sv. Vincencija v Sampierdareni. Vendar je prepovedal, da bi breve o ustanovitvi objavili v turinski škofiji. O tem smo govorili v četrtem poglavju enajstega zvezka.

Istočasno so v Rimu zmagali tisti, ki so zahtevali odstranitev salezijancev iz vodstva konceptincev. V Turinu se je začelo nasprotovanje duhovniškemu posvečenju grofa Caysa. Ne pozabimo tudi, da so 14. novembra odpotovali misijonarji, ki niso, kakor prejšnji dve odpravi, dobili blagoslova msgr. nadškofa. Ko se je don Bosko po odhodu misijonarjev vrnil iz Sampierdarene, se je moral lotiti zahteve kardinala Ferrierija, ki jo je zaradi odsotnosti dobil v roke z zamu-do. Odpravil se je v zavod Borgo San Martino in od tam pisal tajniku don Bertu:

Predragi don Berto!

Dober dan. Predložili so mi pismo kardinala Ferrierija, ki zaradi novih pritožb nadškofa pri svetem očetu zahteva prepis vseh privilegijev, ki jih je prejela naša Družba. Poišči si tajnika z lepo pisavo in po časovnem zaporedju zapiši vse odloke, začeniš z letom 1864 do danes, z vsemi potrdili in brevi.

Ni treba nobene izbranosti. Lep snažen zvezek je zadosti. Za vse drugo se bomo dogovorili v petek. Sporoči to P. R.¹⁴

Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Borgo San Martino, 21. 11. 1877

Medtem ko mu je tudi ta zadeva dala veliko misliti, se je moral pripraviti tudi na uveljavitev svojih pravic pri rimskih kongregacijah.

V ta namen je naročil don Bertu, naj zbere glavne dokumente, kakor bomo pokazali v naši kronološki predstavitvi dejstev. Prvi dokument je bila naslednja izjava, ki jo je podal don Perenchio in ki je bila *prima mali labes* [prvi madež zla]:

»Podpisani izjavljam, da v kratkih dneh, ki sem jih prebil v hiši, imenovani Oratorij sv. Frančiška Saleškega, nisem ne od škofa v Ivrei kakor tudi ne od nadškofa v Turinu prejel nikakršnega sporočila ali odloka o suspenzu.

Šele 24. avgusta mi je duhovnik Mihael Rua sporočil, da njegova ekscelenca msgr. nadškof Lovrenc Gastaldi ne da, da bi maševal v njegovi škofiji, in mi zato svetuje, naj odidem iz hiše.

Čeprav je to bila cerkev salezijanske družbe in mi tega ni povedal moj ordinarij, sem takoj prenehal maševati in odšel iz Oratorija sv. Frančiška Saleškega in iz turinske nadškofije.

DUH. JANEZ PERENCHIO, občinski učitelj

Costigliole di Saluzzo, 22. november 1877

Istega dne je župnik iz Pecetta don Bosku pisno sporočil svoj primer z don Cinzanom, kateremu je prepovedal, da bi maševal v njegovi župnijski cerkvi. Hudobni jeziki so to vzeli za pretvezo in govorili, da se je tudi njihov župnik postavil med don Boskove nasprotnike.

¹⁴ Se pravi patru Rostagnu SJ.

Velespoštovani don Bosko!

Ne samo, da ne nasprotujem don Bosku, temveč ga celo občudujem in spoštujem, in ne le da ne kljubujem njegovi Družbi, temveč jo imam za posebno delo Božje previdnosti, primerne za naš čas. Teh svojih ocen ne nosim samo v srcu, temveč jih povem vsem, ki prihajajo k meni in so zato priče mojega prepričanja. Čeprav nisem imel sreče, da bi kot gojenec kakega vašega zavoda mogel biti deležen posebne naklonjenosti, vi dobro veste, kolikokrat sem izrazil željo, da bi postal eden izmed vaših sinov, in kolikokrat sem vas prosil, da bi me imeli za takega, čeprav si tega nisem zaslužil. Zato zaradi suma, ki ste ga včeraj izrazili v svojem pismu na moj račun, izjavljam, da je napačen in za vse, ki me poznajo, neutemeljen in celo hudoben. Zato vas prosim, da temu ne verjamete. Rekli bodo: zakaj potem ni dal dovoljenja duhovniku Cinzanu, da bi daroval sveto maso na praznik Rožnovenske Matere Božje? Kdor ima dobro srce in pamet v glavi, ne bo težko razumel zakaj in vaša uglednost me gotovo ne bo obsodila, ko bo vse zvedela. Nikakor nisem menil, da je opozorilo XII našega msgr. nadškofa v Liturgičnem koledarju tega leta tako strogo, da ga ne bi široko razlagal v korist mojega župljana in mu dovolil, da bi smel vsaj enkrat maševati. Zato bi mu jaz samo enkrat vsekakor dovolil, tudi če bi si s tem nakopal karanje in bi zdrsnil še nižje v naklonjenosti monsinjorja (pri katerem so se nekateri hudobneži zavzeli v istem smislu kot sedaj pri vas). Toda prepoved je bila jasna. Ko sem pretekle jesenske počitnice spovedoval pri San Eremu, je monsinjor, ki je že poznal Cinzana, vprašal za novice. Odgovoril sem, da nisem natančno poučen, vendar iz tega, kar se govori, domnevam, da bo prihodnje leto posvečen v duhovnika. Tedaj mi je monsinjor dejal: »In bo prišel v Pecetto maševati?« Na to sem odgovoril: »O tem mi še nihče ni govoril, vendar menim, da bo prej ali slej prišel.« Tedaj je monsinjor sklenil pogovor: »Imejte pred očmi opozorilo iz koledarja, izpolnite ga in poskrbite, da se bo izpolnjevalo.« Ali naj bi potem še mogel dovoliti don Cinzanu, da bi maševal? In če mu nisem dovolil, ali sem zato kriv? Menim da ne in upam, da bo vaša uglednost imela sočutje z menoj in bo utišala hudobne jezike, ki me skušajo očrniti pred vami. Upam, da boste v svoji veliki previdnosti upoštevali to moje pismo in mi ne bo v nikakršno škodo. Prosim vas, da mi spet naklonite svojo dobrohotnost in se me spominjate v svojih molitvah ter me imate za vašega vdanega služabnika.

*D. PERLO, župnik v Pecetto Torinese
Pecetto Torinese, 22. november 1877*

Istega dne je Božji služabnik nadškofu odgovoril o dveh zadevah: o odpustkkih in don Roccu. Osnutek mu je sestavil oče Rostagno.

Velečastita ekszellenca!

V odgovor na vaše cenjeno pismo 9. tekočega meseca sem vam dolžan povedati, da glede maše, ki jo je daroval salezijanski duhovnik 16. septembra tekočega leta v zasebnem oratoriju v Rivari, ne razpolagam z nikakršnim privilegijem. Duhovnik, ki je to storil, ni dobil dovoljenja od župnika, da bi maševal v župnijski cerkvi, in je z razlogi, ki so se mu zdeli zadostni, menil, da v oratoriju, ki je last salezijanske družbe, brez nadaljnjeга lahko mašuje. Če bi čas dopuščal in bi me vprašal za mnenje, bi mu

to v okoliščinah, v kakršnih smo, seveda odsvetoval. Ker menim, da pred Bogom ni bilo nikakršne krivde, upam, da bo ta izjava zadostovala in pri vaši ekscelenci našla dobrohoten sprejem, za kar vas tudi spoštljivo prosim.

Kar se tiče odpustkov za sotrudnike, bi mi bilo zelo neljubo, če bi vaša ekscelenca sodbo, ki si jo je ustvarila o tej zadevi, prenesla v javnost, preden bi stvar preiskala Kongregacija za odpustke, četudi samo za župnike.

Prepričan sem, da bi bila objava pravo pohujšanje in kamen spotike za vernike, ne-verniki pa bi se veselili. Brez dvoma bi Družba trpela škodo, kajti tako težka obtožba bi jo gotovo prizadela. Toda največja škoda verjetno ne bi bila niti za Družbo niti zame. Samo poznanje nesoglasja v tej zadevi, samo nakazovanje različnih mnenj bi v tej zadevi povzročilo veliko kritike, napačnega obsojanja, ki pa ne bi bili vsi v škodo samo meni. V tem primeru bi se moral zateči k rimskim kongregacijam. In če bi bila razsodba meni v korist, kakšne posledice bi potem imela taka odločba? Nikakor nočem preprečevati, da v svoji gorečnosti za vero storite, kar menite, da je prav, vendar privolite v prošnjo vašega nevrednega služabnika, ki vam pravi, da preden storite ta korak, poslušajte nasvet modrih ljudi, da se ne boste izpostavili kritiki in hudobiji nasprotnikov, kakor se je že zgodilo s kakim pismom, ki ste ga objavili v Koledarju.¹⁵ In zakaj potem ne bi zaupali treznim sodbam rimskih kongregacij, ki bodo stvar gotovo dobro pretehtale in se ravnale po pravnih odločbah? Odkritosrčno vam povem, da mi je bilo zelo hudo, da prepoved maš ni bila obravnavana na ta način in da je tiskovina, ki nosi oznako rezervirano, morala onemogočiti odločitev. Ali ne bi bilo bolje, da bi se spor uredil v Rimu, kamor ste ga prenesli? Kongregacija bo presodila, ali je bil ta natis zares posrečen. Sedaj bom moral proti svoji volji odgovoriti; branil se bom pred težkimi obtožbami in menim, da bom imel prav. Že vnaprej vas prosim odpuščanja, in če menite, da v čem pretiravam, to pripišite potrebi obrambe in velikemu nezadovoljstvu, ki ga občutim. Toda zakaj teh stvari ne obravnavamo na očetovski način in s tisto popustljivostjo, ki si jo zasluži družba, ki komaj nastaja in ki resno želi storiti dobro, ki pa se lahko moti zaradi nevednosti, nikdar pa zaradi hudobije? Bog bo sodil vašo ekscelenco in vašega ubogega služabnika o pravilnosti naših namenov, o krščanski ljubezni in ponižnosti, s katerima smo delali, o iskanju ustreznih sredstev za obrambo in pospeševanje naše svete vere, njemu se prepuščam. Ne morem ostati brez odgovora na opombo, da sem sprejel v Družbo brez odpustnic nekega klerika (don Rocca), ki je bil izključen iz častitega turinskega semenišča. Vaša ekscelenca naj mi dovoli, da povem, da je klerik Rocca petkrat prosil zanje, da je prav tako prosil zanje don Rua kakor tudi jaz in jih nismo dobili. Zato smo šli naprej

¹⁵ Ta »kakor se je že zgodilo« je treba povezati s »preden storite ta korak«. Smisel ni točno razviden, toda če bi hoteli govoriti jasno, bi morali povedati »kakor ste že storili«. Monsinjur je ta korak naredil, ne da bi se posvetoval z modrimi osebnostmi, in tako so nanj padle kritike nasprotnikov. Tu don Bosko imenuje »pomembno« pismo neko opombo o Antonu Rosminiju, ki je bilo objavljeno v *Calendarium liturgicum* 1877 na straneh XVI–XVII. O tem smo govorili v prvem poglavju tega zvezka. Njegova ekscelenca mu je odgovoril 23. novembra: »Navedba mojega koledarja kaže, da se motite, kar bi morali že sprevideti. Jaz se ne bojim kritik, temveč samo zmot. Z Božjo pomočjo sem napisal in objavil, kar je bilo treba; kar sem napisal v koledarju, je resnica in jaz sem jo bil dolžan povedati.«

po navodilih Svete kongregacije za redovno disciplino z dne 25. januarja 1848 (Collectanea, str. 891).

Medtem ko vam spoštljivo poljubljam roke, se izrekam vaše ekscelence najvdanejšega služabnika DUH. JANEZ BOSKO.

Turin, 22. november 1877

Dne 23. novembra je monsinjor odgovoril don Bosku: »Najboljše, kar bi vi lahko storili, bi bilo, da bi se predstavili svojemu nadškofu z ničimer drugim kot z duhom ponižnosti in krščanske ljubezni. Tedaj bi v korist vaše uglednosti in vaše Družbe ter turinske nadškofije mogli zravhati veliko ovir za mir. Sedanji nadškof je izdatno sodeloval pri ustanavljanju salezijanske družbe in želi še naprej pomagati pri njenem razvoju in širjenju, samo da pri tem ohranimo nedotaknjene pravice nadškofa, ki je s prisego zagotovil, da jih bo branil ne v škodo, temveč v korist turinske nadškofije.« Nato se je dotaknil še dvoje drugih nerešenih vprašanj: duhovniškega posvečenja dveh tovarišev grofa Caysa in gradnje cerkve sv. Janeza Evangelista. O tej zadnji pravdi bomo govorili pozneje. Istega dne je don Bosko prejel pismo župnika v Favrii, ki mu poroča o podobnem primeru kot župnik v Pecettu.

Velečastiti gospod!

Odgovarjam na vaše cenjeno pismo, ki sem ga prejel danes zjutraj. Govorice o duhovnikih navadno prihajajo iz nepoznanja dejstev ali iz nepoznanja okoliščin. Na žalost tudi duhovnik Paglia ni poznal št. XII Decreta et monita [Odločbe in opomini] iz letošnjega koledarja.

Ko je prebral prepoved iz odločbe, jo je nanesel nase in si dejal: »Nimam dovoljenja in zato ne morem maševati.« In na mojo žalost ni maševal. Potem je prišel v Favrio drug salezijanski duhovnik, don Vota. Imel je dovoljenje in je večkrat maševal. Kakor je razvidno iz povedanega, jaz nisem ničesar prepovedal. Duhovnik Paglia ni maševal zato, ker je poznal odlok, in jeziki so govorili iz nevednosti. Toda če bi moje prošnje kaj zalegle, bi vas rad prosil, da bi storili tako, da se taki primeri ne bi več ponavljali niti tukaj niti kje drugje. Imejte me v vsem spoštovanju za najvdanejšega služabnika.

MIHAEL BONINO, župnik in dekan

Favria, 23. november 1877

Dodajmo še pismo teologa Arpina, župnika pri Svetih apostolih Petru in Pavlu, čeprav je malo poznejšega datuma, da tako uskladimo dokumente.

Velečastiti don Bosko!

Dne 25. preteklega avgusta, v soboto, mi je pismo don Lazzera sporočilo, da prihodnjo nedeljo (26.) zaradi strogih odredb njegove ekscelence msgr. nadškofa, salezijanski duhovnik ne bo mogel maševati za moje župljane v Oratoriju san Giuseppe. Ker nisem mogel dobiti drugega duhovnika, sem se zatekel h generalnemu vikarju in ga prosil za izjemo od te odredbe, ki je jaz nisem poznal. Monsinjur vikar mi je odgovoril, da se on ne vmešava v te reči. Njegove ekscelence ni bilo v mestu, toda na

srečo je proti večeru prišel nazaj in mi dal zaželeno dovoljenje in otroci Oratorija san Giuseppe so imeli običajno mašo salezijanskega duhovnika. Vedno hvaležen za duhovno pomoč, ki jo po vaši uglednosti daje našim otrokom, vas iskreno pozdravlja vaše uglednosti najvdanejši služabnik

F. MAVRICIJ ARPINO, župnik pri sv. Petru in Pavlu.

Turin, 12. december 1877

Novo olje na ogenj je potem prilil ponatis don Boskove knjige z naslovom *Marija Pomočnica*. O tem smo govorili že ob drugi priložnosti.¹⁶ Tu bomo le dodali, česar tam nismo povedali. Vprašanje se je ponovno pojavilo po nekaj letih maja 1877 zaradi enega zvezka *Katoliškega branja*, ki ga je napisal don Lemoyne, izšel pa je v Sampierdareni. Dne 18. maja je monsinjor v *Emporio Popolare*¹⁷ objavil članek pod naslovom Iz nadškofijske pisarne: »Peti zvezek *Katoliškega branja*, ki je izšel preteklega meseca maja pod naslovom Karmelski oblaček, je bil namesto v Turinu, kakor je to navada že 25 let, natisnjen v Sampierdareni. Na strani 113 je zapisano: Z dovoljenjem cerkvene oblasti. Bralce opominjamo, da tam navedena cerkvena oblast ni cerkvena oblast v Turinu.« Kaj je vzrok kritike te knjige, je mogoče razbrati iz tistega dela članka, ki zaradi uvidevnosti dobrohotne osebe ni bil objavljen: »Te knjige niso predložili v pregled.« Zato so v škofijski pisarni sklenili, da mora dovoljenje za izdajo knjige podpisati msgr. nadškof ali generalni vikar ali kak provikar ali drug za to določen predstavnik Cerkve. Temu je dodano, da Tridentinski koncil na 25. zasedanju v dekretu o zatekanju k priprošnji svetnikov ukazuje, da se ne smejo predpostavljati novi čudeži, razen če jih je odobril škof. Iz te modre odredbe Tridentinskega cerkvenega zbora je razvidno, da pripovedi o nadnaravnih dogodkih, ki jih škof ni priznal in odobril, nimajo osnove za verovanje.« Ta izpuščeni del je potem izšel v *Monita et Decreta* v škofijskem koledarju za leto 1878 v XVIII. naslovu s pretnjo, splošno pro forma, da bodo zakrili slike in zaprli cerkve, kjer naj bi se zgodili čudeži, ki jih ni prej odobrila škofovska avtoriteta.

Po tem članku je monsinjor 19. maja ponovil: »Imam za svojo veliko dolžnost, da preverjam pripovedi o nadnaravnih dogodkih, ki naj bi se zgodili v moji škofiji po priprošnji presvete Device Marije, ki jo častimo kot Pomočnico kristjanov v cerkvi vaše uglednosti v Turinu.«

Don Bosko mu je odgovoril:

Velespoštovana ekszellenca!

Pravkar sem dobil sporočilo iz Gibraltarja, da bo nadškof iz Buenos Airesa s petnajstimi Argentinci jutri popoldne prišel v Genovo. Stanovali bodo v našem zavodu v Sampierdareni. Takoj ko se bom vrnil, bom ustregel vaši želji, ki ste mi jo izrazili

¹⁶ MB XI, str. 449–455 [BiS XI, str. 282–285].

¹⁷ Urednik tega časopisa je bil oče Vasco, jezuit.

v svojem pismu in se tiče nekaterih dogodkov, ki se mi zdijo primerni za redno preveritev ali bolje rečeno osebe, ki so s tem povezane, bodo lahko same odgovorile na vprašanja, ki jim bodo zastavljena.

Prosim vas, da sprejmete moje globoko spoštovanje. Najponižnejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. maja 1877

Do te preveritve ni nikdar prišlo, ker je zadeva začela potekati na nepredviden način, ko so jo prenesli v Rim, kakor smo že poročali.¹⁸

Naj mimogrede omenimo, kar smo povedali že na drugem mestu: da tridentinska prepoved se tiče samo čudežev, ki jih pripisujejo še nerazglašenim za blažene in svetnikom, ki so umrli v sluhu svetosti. Prav tako ne drži sklep, ki ga povzema po tridentinskem dekretu, da čudežem, ki jih cerkvena oblast ni potrdila, ni treba verjeti. Tukaj zamenjuje pričevanje čudežnega dogodka z zasebnim prepričanjem. Prvo mora biti izvedeno po določenih predpisih in čisto določenih zakonih, drugo pa se zadovoljuje z navadnimi znamenji, ki vodijo človeško sodbo. Ne da bi ugovarjali natisnjenim trditvam, vsebovanim pod *nihil obstat* (v org. *Nulla osta*) [nič ne brani] škofijske kurije v Genovi in ne da bi hoteli zmanjšati verjetnost trditvam, bi bilo zadosti, če bi rekli, da niso avtentične: trditev, o kateri nihče ne bi dvomil. Znano je, da kdor da v tisk take vrste knjigo z odobritvijo ordinariata, nima namena, da s tem potrdi zgodovinsko resničnost pripovedovanih dogodkov, temveč samo, da knjiga sme iziti. Zato morajo pisatelji, ki pripovedujejo o čudežnih dogodkih, izpovedati, kakšno stopnjo verjetnosti pripisujejo povedanemu dogodku.

Medtem je 24. novembra izšla nova izdaja imenovane knjige. Nadškof je v odgovoru na neko don Ruovo pismo o tej zadevi zatrdil, da se je salezijanska tiskarna »težko pregrešila proti škofijski kuriji v Turinu in proti cerkvenim zakonom, ker je ponovno natisnila knjižico *Marija Pomočnica*, ki je ni odobrila kurija, temveč samo cerkveni revizor P. Saraceno in je bila izdana proti monsinjorjevi volji«, in da je izdaja 1877 imela dodatke, čeprav je bilo rečeno, da niso spremenili niti vejice, in zato je ne bi smeli ponatisniti brez ponovnega pregleda. Točno smo primerjali obe izdaji in ugotovili, da sta popolnoma enaki.

Dne 25. novembra sta iz ordinariata prišli v oratorij dve pismi. Eno je bilo naslovljeno na don Ruoa in se je tikalo prošnje za odpuščanje.

Velečastiti gospod!

Njegova ekscelenca mi naroča, naj opozorim vašo uglednost, da vas je v pismu 9. septembra, ki sem ga jaz napisal, prosil, da naj salezijanci po pismu, ki naj ga podpiše don Bosko, don Rua ali vsaj don Lazzero, izjavijo, da jim je žal zaradi velike motnje, ki so jo povzročili 26. preteklega avgusta, in da prosijo za odpuščanje. Tej zahtevi

¹⁸ Prim. MB XI, str. 452 [BiS XI, str. 251].

nikakor ne zadošča izjava, ki jo je vaša uglednost dala 56 dni potem, se pravi 4. novembra, da vam je zelo hudo zaradi žalosti, ki ste jo povzročili monsinjorju, in nič več. Kdor ima srce, mu je redno hudo zaradi neugodja, četudi je bilo zaslužno, in kaže, da je po pravici obsojen, da trpi zaradi svojih pogreškov. To pomeni, da vaša izjava ničesar ne pove.

Z vsem spoštovanjem sem vaše uglednosti najvdanejši služabnik

T. FRANČIŠEK MAFFEI, podtajnik na nadškofiji.

Turin, 25. november 1877

Drugo monsinjorjevo pismo don Bosku je bilo silno tehtno ne le zaradi odvratne sence, ki jo je metalo na moralno podobo blaženega, temveč zato, ker mu je hotelo zavezati in zapreti usta, da se ne bi mogel niti več braniti.

Velečastiti gospod!

Ponavljam vaši uglednosti, da je najbolje, kar morete storiti, to, kar sem vam pisal 23. tekočega meseca: predstavite se svojemu nadškofu v ponižnosti in krščanski ljubezni, da bi tako odstranili vse ovire, ki motijo lepo sožitje. Kakor je sedanji turinski nadškofrade volje sodeloval pri izgradnji salezijanske družbe, tako je še naprej pripravljen sodelovati pri njenem širjenju. Ne zahteva pa drugega kot to, da se ohranja njegova nadškofovska avtoriteta v korist njegove škofije. Upam, da se boste uklonili temu nasvetu.

Če bi pa vaša uglednost v tisku ali litografiji ali na kak drug način izdala kak spis, nenaklonjen sedanjemu turinskemu nadškofu, ali bi lastnoročno ali po kom drugem napisali kaj neugodnega proti njemu in to predložili komur koli razen rimskemu papežu, njihovim eminencam kardinalom, članom rimskih kongregacij, izjavljam, da od tistega trenutka neha pooblastilo za spovedovanje ipso facto v moji škofiji. Kajti v tem primeru jaz ne bi mogel več zaupati vašemu vodstvu vesti mojih škofljanov in oseb, ki so mi podložne glede spovedi. Zato od tega trenutka odzvemam vsako oblast, kakor hitro bi se zgodilo, kar sem zgoraj nakazal.

Če bi se vaša uglednost uklonila mojim nasvetom, bi to takoj sporočil njihovim eminencam kardinalom in škofom, ki poznajo stanje najinih odnosov.

Z vsem dolžnim spoštovanjem vaše uglednosti najvdanejši v Gospodu

+ LOVRENC, nadškof

Turin, 25. november 1877

Velečastitemu don Bosku, Turin

Po tej prošnji je zavladala tišina vse do 1. decembra, ko je blaženi že zgodaj zjutraj prejel naslednje sporočilo:

Velečastiti gospod!

Kot dodatek in dopolnilo vsega, kar sem vam sporočil 25. novembra, vam povem, da če boste komur koli razen papežu, kardinalu tajniku, kardinalom prefektom Svetih rimskih kongregacij za škofo in redovnike ter koncilu predložili spis, ki bi bil kakorkoli neugoden za sedanjega turinskega nadškofa, bodisi da bi bil napisan z roko vaše uglednosti ali koga drugega, tiskan, litografiran ali fotografiran, izjavljam, da boste

v tistem trenutku izgubili pravico do zakramentalnega odpuščanja grehov in spovedovanja v tej škofiji. Pravica preneha ipso facto, ne da bi bilo treba to razglašati, in jo razglašam kot že končano, če ste storili kaj takega.

Z vsem dolžnim spoštovanjem vaše uglednosti najvdanejši

+ LOVRENC, nadškof

Turin, 1. december 1877

To je bil pravi Damoklejev meč, ki je nenehno visel nad don Boskovo glavo. Dne 25. marca 1878 je takole tožil kardinalu Oreglii: »Ta stroga odredba še traja. On pa tiska, izdaja knjižice in pastoralna pisma proti nam. Mi ne odgovarjamo bodisi zato, ker je to naše načelo, bodisi zato, ker ste nam vi tako svetovali.«

Vse te tegobe ga niso ovirale, da ne bi zbiral dokumentov v obrambo svoje Družbe pri Sveti rimski kongregaciji. K prejšnjim bomo dodali še prepoved don Rocci, da bi maševal v svojem rojstnem kraju. Prvo poročilo prihaja od nekoga, ki je slišal pripovedovati o dogodku. Drugo je pismo don Bertu, ki ga je napisal rektor Kraljeve bazilike svetega Mavricija in Lazarja v Turinu. To deloma potrjuje, deloma pa dopolnjuje prvo poročilo. Tretje je odlok turinske škofijske pisarne, ki govori o odpustnicah. Vsa tri poročila lepo osvetljujejo ta dogodek, tako da si more vsak ustvariti svojo sodbo.

Predragi don Berto!

Tu je moj hitri odgovor. Upravnik v Rivari don Tarizzo je prosil nadškofa, da bi dovolil don Rocci, salezijanskemu duhovniku iz Rivare, da bi maševal in pridigal v domačem kraju. Prosil je zato, ker so vsi sorodniki don Rocce izrazili živo željo, da bi družina sodelovala pri slovesnosti. Ko je nadškof slišal, da je don Rocca salezijanski duhovnik, mu ni dovolil in je vztrajal pri svoji odločitvi. Don Tarizzo ni takoj sporočil don Rocci, da mu nadškof ne dovoljuje maševati in pridigati na praznik, zato je nekaj dni pred slovesnostjo prišel domov v Rivaro. Ker se je Tarizzo bal, da bo prišlo do pohujšanja, ko bi zvedeli za nadškofovo prepoved, se je obrnil na duhovnika don Zucchija, rektorja Magistralne bazilike, in ga prosil, da bi šel k nadškofu in mu razložil, do kakega pohujšanja bi moglo priti, če bi bil on prisiljen uresničiti prepoved, kajti don Rocca ima odlične starše in ga povsod poznajo kot zglednega duhovnika. Vitez Zucchi je stopil h kanoniku Chiusu, nadškofovemu tajniku, in mu prikazal nereda, ki bi nastali v Rivari, in pohujšanje, ki bi ga vsi doživeli. Poleg tega bi spravili v nemogoč položaj župnika. Končal je s pripombo, da ljudje v Rivari nikakor ne bi mogli razumeti prepovedi, saj so pravočasno prosili nadškofijo za dovoljenje. Videti je bilo, da je kanonik Chiuso bil prepričan, da je treba dovoljenje izdati. Šel je v sobo k nadškofu. Po dvajsetih minutah se je vrnil in sporočil odgovor: »Don Rocca naj v Rivari ne opravi nikakršnih obredov.« Kanonik Chiuso je še dodal, da nadškof ne popusti, če gre za don Boskove duhovnike.

To mi je pripovedoval sam duhovnik Zucchi, rektor Magistralne bazilike. Recite don Bosku, da lahko to izjavo vedno uporabi, ker sem jo pripravljen ponovno izpovedati. Priporočite me vročim molitvam dragega don Boska in ga iz srca pozdravite. Upam,

da ga bom kmalu kaj videl. Povejte mu, da sem jaz opozoril don Ruo o tajni okrožnici, ki jo je prebral župnik v Revigliascu.

Sprejmite najpristrčnejše in iskrene pozdrave in veliko molite za tistega, ki se ima za vašega najvdanejšega prijatelja.

FELICE D. MELICA

All. D I° p. 33.

Butigliera d'Asti, 1. december 1877

Velečastiti gospod!

Pravkar sem prejel vaše pismo z včerajšnjim datumom in vam takoj odgovarjam. Gospod don Tarizzo, upravnik cerkve v Rivari, mi je v mesecu juniju pisal, da bo na god sv. Janeza oče duhovnika Angela Rocce voditelj praznika in bi bilo zato zelo primerno, če bi njegov sin pel mašo in imel slavnostni govor o svetniku. Ker pa je don Angelo redovni duhovnik, potrebuje dovoljenje msgr. nadškofa, zato me je prosil, da bi ga jaz izposloval.

Ker je šlo za dovoljenje, za katero sem predvideval, da ga bo težko dobiti, sem takoj pisal gospodu don Tarizzu. Ta mi je odgovoril, da mi ne more ustreči, ker da je to zanj zelo težko. Zato naj se obrnem na monsinjorja samega.

Na predvečer praznika sv. Janeza sem od istega gospoda don Tarizza prejel še drugo pismo, ki mu je bilo priloženo pismo za gospoda kanonika Chiusa, v katerem ga je prosil, da bi on posredoval za potrebno dovoljenje. Takoj sem se odpravil h kanoniku Chiusu in ga prosil, naj bi dobil od monsinjorja privolitev, da ne bi motili razpoloženja tako lepega družinskega praznika. Skušal sem to podpreti z vsemi razlogi, ki so mi prišli na misel. Gospod kanonik se je odpravil k monsinjorju, se zadržal kakih 10 minut, se vrnil in mi povedal, da monsinjor vztraja pri svoji prepovedi in da mu je zaradi tega zelo hudo. »Tudi meni je zelo hudo,« sem dodal. Toda poslanec ne nosi krivde. Prosil sem ga, da bi dal pisno potrdilo o prepovedi, da bi ga lahko poslal don Tarizzu. Prejmite, prečastiti gospod, moje spoštljive pozdrave, ki sem vaš najvdanejši in najponižnejši sluga.

DUH. KAREL ZUCCHI

Turin, 4. december 1877

Velečastiti gospod!

Njegova ekselencja nadškof mi naroča, da vam pišem o don Rocci. Don Rua in vaša uglednost sta v svojih pismih večkrat ponovila, da preden sprejmete koga v vašo Družbo, prosite monsinjorja za odpustnice. Sedaj pa je prav don Rocca eden izmed tistih, ki je bil izključen iz semenišča in potem sprejet v imenovano družbo, zaradi česar se je monsinjor nadškof ponovno pritoževal. V zadevi don Rocca ste vi 29. maja 1873 pisali: »Klerika Rocca nismo sprejeli niti kot člana naše Družbe niti kot klerika nadškofije, temveč samo zato, da bi mogel nekaj dni počivati v zavodu v Lanzu. To mu je bilo dovoljeno z izrecnim dovoljenjem njegovega cerkvenega predstojnika.« Dejstvo, da je kak klerik izključen iz semenišča, gotovo ni priporočilo za sprejem v kako redovno družbo. To je bilo pravilo, ki smo se mu do sedaj pokoravali ne samo v turinski nadškofiji, temveč povsod na svetu.

Po teh zagotovilih je bil njegova ekscelenca monsinjor prepričan, da je mladi Rocca končnoveljavno zapustil salezijanske hiše, nato pa je na svoje veliko začudenje zvedel, da je duhovnik, ki ga je ne vem kdo posvetil, ki si domišlja, da ima privilegij zasebnega oratorija in celo prenosnega oltarja, da bi kot škof mogel maševati v svoji hiši v Rivari.

Monsinjur si ne more kaj, da ne bi ponovno ponovil svojega obžalovanja zaradi takega načina ravnanja, ki je popolnoma abnormalno.

Z največjim spoštovanjem se izpovedujem za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.
 TEOLOG FRANČIŠEK MAFFEI, nadškofijski podtajnik

Do 9. novembra so v škofijski pisarni vedeli, da je don Rocca izstopil iz turskega semenišča, »ne da bi kdo vedel za to«. ¹⁹ Dne 4. decembra pa ista škofijska pisarna piše, da je bil don Rocca izključen. Tu je protislovje popolnoma jasno in smemo domnevati, da je bila druga informacija napačna. Prav tako se zdi, da prošnja za odpustnice ni prišla v roke monsinjorja, temveč so jo zadržali ljudje, ki so ga obdajali. ²⁰

Tudi župnik iz Rivare je pisal, toda njegovo pismo se je izgubilo. Dne 26. decembra pa je takole pisal don Bosku:

»... Ko sem nadvse gorečega duhovnika Rocca prosil, da bi prevzel govor na čast sv. Janezu, zavetniku naše župnije, je rade volje sprejel. Vendar v tistem trenutku nisem imel v mislih, kaj piše v našem koledarju. Ko me je nato opozoril neki moj kolega, sem takoj pisal v nadškofijsko pisarno za potrebno dovoljenje, ki ga pa nisem dobil. Imenovani duhovnik je ponovno prišel v Rivaro, ostal nekaj dni pri svojih starših, in ker je vedel za odlok v koledarju, me ni niti prosil, da bi smel maševati. Tako je to bilo.«

Končajmo to zadevo z zadnjo opombo. Oltar zasebnega oratorija v družini Rocca je bil starodaven, primeren, vse v skladu s predpisi. Četudi je bil opremljen z vsem potrebnim, ga nihče ni uporabljal. Don Rocca ga je ponovno spravil v red, ko je tam maševal, kar se že dolga leta ni zgodilo. ²¹

Zadeva, ki je bila še tako zadosti zamotana, se je še bolj zapletla. Prve dni

¹⁹ Pismo podtajnika teologa Maffei don Rui, Turin, 9. november 1877. Nanaša se na trditev don Rocce, ko je dejal, da je odšel iz semenišča ipso invito, se pravi proti volji nadškofa.

²⁰ Ko smo velečastitega don Rocca vprašali o odpustnicah, je pisal: »Predragi D. C.! Dobro se še spominjam, kako mi je blaženi don Bosko, potem ko sem se odločil ostati v Družbi, naročil, naj prosim msgr. Gastaldija za potrebne odpustnice. Ker nisem dobil odgovora, sem osebno govoril (bili so zadnji dnevi oktobra 1873) z rektorjem semenišča don Soldatijem, ki mi je obljubil, da bo govoril z nadškofom. Ko sem se naslednji dan vrnil po odgovor, mi je dobesedno rekel: Msgr. nadškof vam ne bo nikdar dal odpustnic, ker vi ne bi smeli zapustiti semenišča.« Lep in moder odgovor! Pomisliti je treba, da sem izstopil iz semenišča zaradi bolezni in z dovoljenjem predstojnikov. Zato je bilo potrebno, da je don Bosko listine dobil iz Rima. Pozneje sem imel še več sitnosti, ker sem maševal v družinski kapeli doma. To pa zaradi nesporazuma in ne zato, da bi mu kljuboval. Dve leti pozneje mi je ne brez velikih težav izdal celebret, ki ga je napisal lastnoročno. Če želite še kaj več, mi pišite. Iz srca vas pozdravljam. Memento mei. Najvdanejši sobrat M. ROCCA. Cuorgnè, 4. marec 1831.« (Napačna letnica, op. pr.)

²¹ Pismo don Rocce don Bertu, Spezia, 29. december 1877.

decembra je v tiskarni Camilla e Bartolero izšlo *Pismo o turinskem nadškofu in Družbi sv. Frančiška Saleškega*. Podnaslov *Malo luči* je nakazoval namen, to je poučitev bralcev o anonimnem spisu, objavljenem meseca februarja. Tudi ta je bil anonimen. Naslovljen pa je bil anonimnemu župniku. Namesto podpisa je bilo napisano: Neki nekdanji gojenec oratorija, ki si šteje v čast, da se imenuje salezijanski sotrudnik. Spis se začneja takole: »Preteklo zimo sem hotel povedati nekaj stvari o knjižici, ki jo je njegova ekscelenca msgr. Lovrenc Gastaldi napisal o salezijanski družbi. Vendar sem jo dobil v roke šele sedaj, ko mi jo je njegova velespoštovana ekscelenca poklonila v dar. Iz vsega srca se mu zahvaljujem, še zlasti, ker sem sedaj prepričan, da je pristna, saj sem jo dobil iz njegovih rok. Ob prebiranju mi je bilo tesno pri srcu; saj sem eden najstarejših bivših gojencev salezijanskega oratorija in zato lahko pravilno sodim stvari, ki so tam napisane, in vam dam pojasnila, za katera me prosite.« Ne more se reči, da so dogodki, ki jih navaja, napačni, toda trpkost in nespoštovanje oblike kvarita vsebino. Pismo so razposlali župnikom in osebam, ki se zanimajo za don Boskove ustanove. Tudi nekateri salezijanski predstojniki so dobili. Vsi salezijanci pa so pismo zavračali, zlasti zadnje odstavke. Monsinor je bil silno užaljen in je dal pisati don Bosku, da je v knjižici »cela vrsta laži in netočnosti o sveti osebi njegove ekscelence turinskega nadškofa«, in zato vabi don Boska oziroma v njegovi odsotnosti don Rua, da pred 15. decembrom zavrne in obsodi ta spis. »Po 15. decembru,« tako je končeval podtajnik, »bo monsinor, če izjava ne bo prišla na nadškofijo, ukrenil vse potrebno za čast svoje avtoritete.«

Pismo je nosilo datum 5. december. Dne 6. decembra je don Bosko, ki je s pomočjo svojega zvestega tajnika končal zbiranje in urejevanje seznama milosti, ki mu jih je naklonil Sveti sedež, po naročilu kardinala Ferrierija poslal seznam v Rim in ga takole predstavil:

Velecenjena eminenca!

Imam čast, da predstavim vaši eminenci avtentičen prepis vseh duhovnih darov in privilegijev, ki jih je Sveti sedež naklonil ponižni Družbi sv. Frančiška Saleškega. Da bi olajšal branje, sem nekatere natisnil v knjižici, ki jo prilagam. Nisem pa vključil nekaterih milosti, ki so v času, ko smo sestavljali seznam, že potekle. Če je potreben še kak drug spis, bom nadvse srečen in vam ga bom takoj poslal.

Zelo mi je žal, ker bom moral v kratkem povzročiti vaši eminenci neprijetnosti. Naš nadškof je že sprejel naše klerike za prihodnje redove. Danes pa je, ne da bi to kakorkoli utemeljil, sporočil, da ne bo k redovom pripustil nobenega salezijanca.

Goreče prosim Boga, da bi ohranil vašo eminenco še mnoga leta za službo Cerkvi in podporo naši Družbi. Globoko se klanjam in se izrekam za vaše prevzvišene eminen-ce najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. december 1877

Potem ko je slovesno obhajal praznik Brezmadežne, ki mu je dala veliko dela zlasti v spovednici, je don Bosko zelo zadržano pisal nadškofu o anonimnem pismu.

Velečastita ekscelenca!

Predvčerajšnjim je po pošti tudi²² eden izmed naših prejel tiskan list in mi ga takoj izročil. Nosil je precej zastarel datum.²³ Nanaša se na Družbo sv. Frančiška Saleškega. Ne morete si misliti, kako zelo me je prizadelo. Toda jaz sem se vedno zoperstavljal obrambi po javnih sredstvih obveščanja.

Vaši velespoštovani ekscelenci lahko zagotovim naslednje:

- 1. Nisem vedel in ne vem, kdo si je spis zamislil in ga napisal.*
- 2. Ne osebno ne po drugih ne po mojih podrejenih nisem imel nič pri natisu, rokopisu, litografiji in pisanju.*
- 3. Zelo mi je žal in zavračam nespodoben način, ko govori o vaši ekscelenci. Kakor sem že pisal vaši ekscelenci, jaz ne bom nikdar uporabljal teh nizkih udarcev, zlasti ne sedaj, ko je vaša ekscelenca vse prenesla na svetega očeta, najvišjega sodnika in presojevalca v cerkvenih sporih, ki se mu že vnaprej popolnoma podrejam.*

Prosim vašo ekscelenco, da bi vzeli v pretres, da tisti, ki se je podpisal Salezijanski sotrudnik, ni ista oseba, ki je objavila to pismo, temveč tisti župnik, ki mu je poslal prvo in drugo tiskovino.²⁴

Priporočam se, da ne bi dali tiskati še kakih drugih stvari o tej zadevi, in to iz edinega razloga, da ne bi mnogi moji nasprotniki in nasprotniki vaše ekscelence imeli pretveze za še bolj nesramne spise. Lahko ste prepričani, da v salezijancih ne boste imeli nikdar nasprotnikov, temveč uboge ljudi, ki se trudijo, da bi storili čim več dobrega za to škofijo, čeprav jih dostikrat ovirajo in jim onemogočajo delo.

Vedno bom zadovoljen, da se morem imenovati vaše prevzvišene ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. december 1877

Blaženi je obljubil novincem, da bo prišel k njim na kosilo, ko bi vsi bili preoblečeni v talar. Zadnji so talar prejeli na predvečer Brezmadežne. Vendar na ta praznik ni mogel iti, ker je imel pri mizi veliko povabljenih. Šel je naslednji dan, potem ko je odposlal nadškofu svoje privatno pismo. Dne 10. decembra je prejel odgovor: monsinjor ni bil zadovoljen.

Velečastiti gospod!

Njegova ekscelenca msgr. nadškof mi naroča, naj sporočim vaši uglednosti, da je prejel vaše pismo z dne 9. decembra in da je vaša dolžnost, da v Unità Cattolica ali v Em-

²² Ta »tudi« se nanaša na stavek »eden izmed naših«, ki pride takoj za njim.

²³ Anonimna knjižica nadškofa.

²⁴ To se zdi, da lahko sklepamo iz naslednjega pripisa: »Hotel sem končati to pismo, ko sem prejel še drugo knjižico z naslovom Turinski nadškof in Družba sv. Frančiška Saleškega itn. Iz srca se vam zahvaljujem. Odgovor vam bom sporočil čim prej.«

poriu čim prej objavite odločen protest, ki ga podpišete vi in v katerem v imenu vse salezijanske družbe zavračate in obsojate vse, kar je napisano v tistem sramotilnem spisu, ki je močno razširjen v Turinu in zunaj Turina.

Z vsem spoštovanjem se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

TEOLOG FRANČIŠEK MAFFEI, nadškofijski protajnik

Turin, 10. december 1877

Oba dneva, 10. in 11. decembra, je bil don Bosko zadržan zaradi zasedanja vrhovnega kapitlja. Treba je bilo končati dela vrhovnega kapitlja zaradi odloka, ki ga že poznamo, preden bi čas zameglil spomin. Treba je bilo prebrati vse zapisnike, preveriti vse člene, urediti celotno vsebino. Dne 12. decembra je na zadnje pismo škofijske pisarne takole odgovoril nadškofu:

Velečastita ekscelenca!

Pismo, ki ste mi ga poslali včeraj, mi je dalo veliko misliti. Želim vam ustreči, vendar ne bi rad oškodoval salezijanske družbe pred rimskimi kongregacijami. Zato vas prosim, da mi poleg nesramnega načina pisanja navedete stvari, ki jih moram zavreči in obsoditi.

Ponavljam, da jaz nisem imel nobenega opravlja z natisnjenim listom in da niti jaz niti Salezijanska družba ne prevzemava nikakršne odgovornosti. Zelo sem proti novim natisom, ki so izziv za nove napade.

Kljub temu bom objavil, kar mi boste ukazali, kar je napačno in je treba zavreči in obsoditi.

Zagotavljam vam, da jaz nisem nikdar čutil in ne čutim nikakršnega sovraštva do vas in da si vedno štejem v čast, da se smem imenovati vaše ekscelence najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. december 1877

Nadškof ni več odgovoril. Toda na večer 12. decembra je kanonik Chiaverotti dal poklicati v nadškofijsko pisarno klerika Ameria in Bonoro, jima predložil pismo tako imenovanega salezijanskega sodelavca in hotel, da bi podpisala pripis, ki ga je z lastno roko napisal monsinjor: »Zavračam vse, kar je napisano v tem pismu.« Ali – ali: ali podpišeta ali pa se odpovesta prejemu svetih redov. Oba klerika, ki ne le da nista brala pisma in tudi ne slišala govoriti o njem, sta bila vsa iz sebe in prosila, da jima dajo pismo, da ga prebereta. Presenečena zaradi vsebine sta izjavila, da ne vesta popolnoma nič o tej zadevi in da, preden kaj izjavita, morata govoriti s svojim predstojnikom. Storila bosta, kar jima bo on rekel. S to zavrtnitvijo sta postavila v nevarnost prejem svetih redov. Toda med govorjenjem in dejanjem se je s strani ordinarija pojavil motiv modrosti.²⁵

Mogoče bodo nekateri bralci menili, da sta oba klerika hlinila svoje nepoznanje in da se zdi nemogoče, da salezijanci v oratoriju ne bi vedeli, kaj se dogaja

²⁵ Prim. zgoraj, str. 220.

okoli njih. Moramo reči, da je bilo tako: tam notri so kaj malo vedeli za to, kar se je dogajalo v zakulisju. Tako je don Vespignani, ki je imel veliko opravka s predstojniki hiše, z večino sobratov tako v uradih kakor pri mizi in med odmori, le nekaj slutil. Ko so vprašali o zadevi don Perenchia, o mašah in suspenzu don Lazzera, nam je v naše veliko za čudenje zagotovil, da sliši o teh stvareh govoriti prvikrat. To je bilo posledica don Boskove izredne zadržanosti in popolnega obvladovanja samega sebe.²⁶

Don Bosko se je odločil, da bo odpotoval v Rim 15. decembra. Želel je doseči sporazum z nadškofom. Toda nepredviden dogodek ga je prisilil, da je svoj odhod preložil. Tistega dne je po kosilu videl, da sta vstopila v obednico teolog Margotti in grof Castagnetto, nekdanji minister in državni senator. Priletni plemič je želel govoriti z don Boskom. Ko mu je nekdo po pomoti dejal, da je don Bosko šel na kosilo k župniku v Crocetto, je dejal: »Potrpljenje! Bom pa šel tja, da bom govoril z njim.« Toda on je prihajal naravnost od nadškofa, ki je želel, da bi don Bosko prišel k njemu in bi prijateljsko končali spor. Teolog se je veselil, ker je resno verjel v skorajšnjo spravo. Toda don Bosko, oster opazovalec, je iz grofovih besed takoj zaslutil, da je monsinjor začel ta potek z namenom, da bi stvari čim bolj zavlekel. Vseeno pa ni delal težav in je takoj privolil v povabilo; odložil je odhod v Rim in šel dvakrat na obisk k nadškofu. Vendar se je zavedal, da mora biti zelo previden. Monsinjor je želel spoznati don Boskove misli in namene in predvideti, s kakšnim namenom želi obravnavati stvari v Rimu.

Med svojim obiskom 15. decembra se je grof Castagnetto ponudil za posrednika v vsaki zadevi. Izobražen, praktičen v svetnih zadevah in dober katoličan je najprej želel slišati, kaj se je zgodilo med obema. Potem je ob danem trenutku prepustil don Bosku, da je nadaljeval s popolnim pooblastilom in izposloval, da mu je don Bosko izročil pisni protest proti anonimnemu spisu. Božji služabnik je postavil samo dva pogoja: da bi monsinjor gledal na salezijansko družbo kakor na druge redovne družine v škofiji in da bi v znamenje pomirjenja prišel maševat v oratorij ali opraviti kako drugo bogoslužno opravilo. Ne da bi sami kaj dodali, bomo bralcem predložili dva dokumenta, ki povesta vse. Prvi je pismo grofu, ki ga je napisal na predvečer svojega potovanja v Rim:

Velezaslužni gospod grof!

Vse do jutrišnjega dne sem odložil svoj odhod v Rim v pričakovanju učinkov vašega dobrohotnega prizadevanja pri njegovi ekscelenci, našem spoštovanem nadškofu. Brez dvoma ste videli, kako zelo si želim, da bi prišlo do kakega dogovora. Sedaj na veliko žalost ugotavljam, da je bilo vaše modro prizadevanje brez koristi. Potrpljenje! Tudi v teh stvareh moramo videti Božje odločitve. Kot človeka na čelu redovne

²⁶ Med tistimi, ki so prejeli pismo, je bil tudi don Giacomelli. Takoj ga je prinesel don Bosku in ga zavrnil. Tudi don Bosko ga je zavrnil in nekomu, ki je hotel braniti vsebino, ukazal, naj molči. (*Positio super virt.* Suram., št. V., paragraf 496).

družbe, katere članom enkrat odrekajo svete redove, drugič dovoljenje za pridiganje pa spet drugim dovoljenje za spovedovanje in tudi maševanje, me vse to sili, da se zatečem k pravemu končnemu predstojniku, da mi on svetuje in me pouči.

Če boste še videli nadškofa, mu, prosim, povejte, da ga ne grem tožit, temveč odgovorit na vprašanja, ki jih je njegova ekscelenca predložila v pretres vzvišeni osebi njegove svetosti.

Zahvaljujem se vam posebno za nevšečnosti, ki ste jih imeli z našo ubogo Družbo, ki ne bo nehala prositi Boga, naj podeli veliko milosti vam in vaši družini.

Bili ste vedno naš velik dobrotnik. Še naprej nam izkazujte svojo naklonjenost zlasti z molitvijo, da nam bo Božje usmiljenje pomagalo odstraniti ovire, ki nasprotujejo rešitvi duš.

V globoki hvaležnosti imam visoko čast, da se smem imenovati vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. december 1877

Ugledni turinski patricij ni imel več priložnosti, da bi se z don Boskom pogovoril o uspehu svojega posredovanja. Toda don Bosko, ki je potreboval pisno poročilo, ga je prosil, naj mu ga izroči, in dobil naslednji odgovor:

Velečastiti in visoko cenjeni don Bosko!

Po razgovorih, ki smo jih imeli z vašo uglednostjo o razlikah z msgr. nadškofom in zlasti še o anonimnem pismu Salezijanski sotrudnik, sem se odpravil k njegovi ekscelenci, da bi ga prosil za čas, ko bi me mogel sprejeti.

Podal sem mu vsebino najinega pogovora in živo don Boskovo željo, da bi mogel živeti v popolnem soglasju s svojim cerkvenim predstojnikom, na katerega ga veže toliko lepih spominov. Moral je jasno videti, kako težke posledice ima ta spor za vašo Družbo in kako porazen učinek je vse imelo na javno mnenje.

Zate sem predložil monsinjorju nameravan dopis za L'Unità, popolnoma prepričan, da ga bo teolog Margotti takoj objavil.

Nadškof je bral in ponovno bral članek in nato dejal: »Namesto da don Bosko toliko govori, naj raje izpolni obrazec, ki sem mu ga predložil pred nekaj dnevi. Tukaj zavrača obliko anonimnega pisma in ga imenuje neprimernega in sramotnega, vendar pa ne zavrača navedenih dejstev: on Bosko nič ne pove, da njegovi podrejeni vse to ostro zavračajo.«

Zatem sem dejal monsinjorju, da bi lahko svobodno govoril, saj me je povabil na ta pogovor. Rekel sem mu, da v članku vidim zadostno zavračanje, ki zato, ker ga je izrekel predstojnik, velja tudi za njegove podrejene in vso Družbo.

Opozoril sem ga na težave tega žalostnega časa in na željo hudobnih, da bi videli nesoglasje med duhovniki.

Nikdar ni bila enotnost tako zelo potrebna in spor med nadškofom in duhovnikom, tako zelo zaslužnim za Cerkev, kot je velečastiti don Bosko, daje protiverskemu tisku samo priložnost za nove napade. Kar se tiče mene, bi si želel, da bi spomin na te spore končal s prijateljskim dogovorom, da bi monsinjor postal zaščitnik Družbe in bi se

v eni izmed prihodnjih nedelj odpravil v oratorij, tam maševal in podelil blagoslov. Odgovoril mi je, da še ni čas za to in da je določitev časa in načina njegova naloga, da pa je za zdaj še toliko stvari, ki jih je treba urediti.

Njegova ekscelenca je nato dodala, da bo on sam napisal članek in mi ga poslal.

Na večer dneva, ko sva imela ta razgovor, sem pričakoval članek in dopis msgr. nadškofa, ki mu je bil priložen don Boskov osnutek z vizitko s hvaležnimi pokloni.²⁷ Razumel sem, da naj se več ne vtikam v to zadevo. Sedaj pa na prošnjo mojega nečaka in prijatelja grofa Caysa pišem poročilo don Bosku, ki ga prisrčno pozdravljam in se priporočam v njegove molitve, zlasti še za svojo ženo, ki je težko zbolela.

Spoštljivo in v globokem občudovanju najvdanejši služabnik

grof DI CASTAGNETTO

Turin, 23. december 1877

»Don Boskov članek«, o katerem govori grof, je naslednja izjava, ki naj bi jo v soglasju z njegovo ekscelenco objavili katoliški časopisi, ki pa je, potem ko so propadli pogovori, bil objavljen v *Salezijanskem vestniku*.

IZJAVA

Pred nekaj dnevi se je pojavil anonimni spis brez datuma in brez kraja natisa s podpisom Salezijanski sotrudnik, ki pod pretvezo, da odgovarja na dva predhodna spisa velečastitega nadškofa v Turinu, razpravlja o zadevah, ki se tičejo turinskega ordinarija in Družbe sv. Frančiška Saleškega. Ker sem nasprotnik vsake javne razprave o spornih točkah, bi ohranil zase celo zadevo, če se ne bi bal, da bi moj molk odobral neprimerne besede in zamerljivo izražanje spisa na račun osebe velespoštovanega nadškofa naše škofije, ki ga kot osebo in svojega cerkvenega predstojnika globoko cenim. Na drugem mestu hočem javnosti povedati, da so imenovani spis natisnili brez moje vednosti, da jaz popolnoma nič ne vem o piscu in zato zavračam vsakršno odgovornost, tako svojo kot svojih podrejenih, bodisi za natis bodisi za širjenje.

To svojo izjavo izrabljam tudi zato, da povem svojemu anonimnemu zagovorniku, ki ga ne poznam, da obžalujem nezaželeno obrambo in da zavračam javno razpravo o dogodkih, ki ne sodijo v javnost, in kakršnokoli nadaljnjo objavo v tem smislu.

Oh, da bi ta moja izjava mogla izničiti učinek tega nesramnega tiska in dala spoznati globoko spoštovanje, ki sem ga vedno imel in je moj trden sklep, da ga bom z Gospodovo pomočjo še naprej gojil in izražal vse do zadnjega trenutka mojega življenja svojemu cerkvenemu predstojniku v naši škofiji, našemu častivrednemu nadškofu.

O tej izjavi je opat Bardessono pisal blaženemu:²⁸ »Na vse poštene ljudi, ki jih preveva Božji duh, je naredila odličen vtis izjava o anonimnem pismu nekega sotrudnika, ki ste jo objavili v zadnjem *Salezijanskem vestniku*. V tej izjavi so vsi poštene ljudje zaznali Božjega duha, ki vas preveva in ki se je nenehno in povsod kazal v vseh vaših delih. Mirnost, previdnost, zmernost, dostojanstvo,

²⁷ Vizitka se glasi: »Lovrenc Gastaldi, turinski nadškof, pošilja njegovi ekscelenci grofu Castagnettu, državnemu ministru, izraze svojega spoštovanja in najboljše želje.«

²⁸ Pismo don Bosku, Turin, 20. januar 1878.

varčnost z besedami vaše uglednosti delajo globok vtis na resne duše in so v odločnem nasprotju z razrvanostjo, nemirom in sramotenjem anonimnega pisca.«

Dne 18. decembra je don Bosko odpotoval v Rim. V večno mesto, kamor ga je Božja previdnost vodila, da ni bil samo gledalec, temveč tudi soustvarjalec velikih dogodkov, mu bomo sledili pozneje. Ne moremo pa skleniti tega poglavja, ne da bi pripovedovali o zadnjih dogodkih v Turinu, ki so zaokrožili ta spor.

Na monsinjorjevo zahtevo so se kanoniki metropolitanske cerkve zbrali na dveh sejah. Na prvi, 17. decembra, so bili navzoči samo aktivni kanoniki., ki so še opravljali svojo službo. Predlagali so podpis protestnega pisma proti anonimnemu spisu in ga poslati nadškofu. Hoteli so prikazati in dokazati, da je to anonimno pismo izdal don Bosko. Toda dvignili so se odločni zagovorniki, med temi kanonika Ortalda in Peinetti, ki sta branila don Boska pred tako obtožbo. Zato so smer, ki je bila že nakazana, spremenili in izbrisali obtožbo. Ko so glasovali, ali naj tako oblikovan protest pošljejo nadškofu, so zagovorniki tega zmagali z enim glasom večine. Podpisala sta samo generalni vikar Zappata, ki je seji predsedoval, in kanonik Pelletta kot kapitularni tajnik. Kanoniki so hoteli opraviti zasebno dejanje, zato je bilo njihovo začudenje toliko večje, ko so videli protest, objavljen v *Emporio Popolare* 20.²⁹

Ta objava je bila iskra, ki je zanetila požar. Anonimni natis, ki so ga do tedaj poznali le redki, so sedaj vsi hoteli dobiti v roke, brali so ga in pisali komentarje v časopise. Na splošno je prevladovalo mnenje, da ga je napisal neki salezijanec.³⁰ Nekaj fantov, ki so bili v Oratoriju, je zahtevalo, da bi branili don Boska, in bili so pripravljeni, da se podpišejo. Vendar so jih odvrnili od tega. Veliko župnikov je bilo pripravljenih prositi svetega očeta za posredovanje, če bi prišlo do kake javne graje. Kanonik Chiuso je grajal časopis *L'Unità Cattolica*, ker ni objavila kapitularnega protesta; teolog Margotti je poslal opata Scolarija, da je odgovoril: 1. da ni objavil nobenega protesta, ker bi bilo pohujšanje še večje; 2. ker sveti oče bere ali hoče da mu berejo vsak dan časopis *L'Unità Cattolica* in ga pri njegovi starosti ni hotel žalostiti s takimi pripovedmi. Kanonik Soldati je dal podpisati klerikom semenišča in nekaterim duhovnikom Consolate poziv, ki naj bi ga objavili. Vendar se je zbal, ker bi verjetno ostal sam.³¹ Teologa Tressa, župnika v Lanzu, so poklicali *ad audiendum verbum* in ga obdolžili, da je on tisti vikar, na katerega je bilo naslovljeno anonimno pismo. Toda on je udarec spretno odbil. Ko so ga povabili, da bi duhovnikom svoje vikarije dal podpisati poziv, se je uprl. Zadeva je na vseh straneh močno kipela.

Vrnimo se h kroniki sej za izdelavo smernic. Dne 17. decembra so se kanoniki znova zbrali. Predlagali so, da naj bi podpisali prošnjo papežu, da bi poka-

²⁹ Don Ruovo pismo don Bosku, Turin, januar 1878.

³⁰ Dodatek, št. 30.

³¹ Pismo don Anfossija don Bertu, december 1877.

zal na don Boska in salezijansko družbo. Velika večina tega ni hotela niti slišati. Prišlo je do dolgotrajne razprave. Končno so se odločili, da bodo papežu poslali voščilno pismo s prošnjo, da bi rekel besedo sprave med nadškofom in don Boskom. Tako so tudi storili.

Pismo so nehali podpisovati 22. decembra, na dan, ko naj bi ga poslali v Rim. Podpisali so ga tudi častni kanoniki. Ni pa vsebovalo nič sovražnega proti don Bosku in salezijancem. Sedaj so pismo izročili kanoniku Zappati in nato kanoniku Chiusu, tako da je nastal dvom, ali naj pismo odpošljejo.³² Gotovo je, da je pismo izginilo in ga niso našli, četudi so ga povsod iskali.

Tudi mestni župniki so se po zgledu metropolitanskega kapitlja zbrali 21. decembra na posvet. Od 22 jih je prišlo komaj 14. Po razpravi za in proti so glasovali o primernosti ali neprimernosti izjave. Sedem jih je bilo za in sedem proti. Že pripravljena izjava je ostala v predsednikovi mapi.³³ »Glasovanje župnikov,« je pisal teolog Bertagna,³⁴ »je bilo kakor strel iz topa, ki je pometel z vsemi spletkami, ki naj bi uničile učinke pisma vikarju.« V obrambi don Boska se je odlikoval zlasti teolog Reviglio, župnik pri San Agostinu. Ko je don Bosko zvedel za to, se mu je očetovsko zahvalil.

Predragi don Reviglio!

Od raznih strani so mi poročali o zboru turinskih župnikov dne 20. decembra [sic]. Ti si govoril v korist svojega papana. Tudi za nadškofa je koristno, da se je stvar tako končala, kajti vsebino izjave je nadškof predhodno poslal svetemu očetu in Kongregaciji za škofe in redovnike. In causa vertente [obrnjena zadeva] javnega mnenja turinskih župnikov bi močno vplivala na stvari, o katerih je bilo treba presoјati. To je mnenje visoke osebnosti, ki so ji poročali o zboru kapitularev in zboru župnikov. Bilo bi mi zelo ustrezno, če bi mi kdo sporočil, kaj je bilo povedanega o zmotah tistega lista. Če mi boš malo opisal, o čem se je na zboru govorilo, mi boš naredil veliko uslugo. Sveti oče je včeraj vstal iz postelje. V Rimu je bil to za vse velik dogodek. Bog naj nam še ohrani ta dragoceni zaklad.

Srečne praznike in moli zame, ki ti ostajam vedno najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, božič 1877

P. S.: Povedati je treba, da so tisti slavni natis potrdile štiri knjižice M(onsignorja) N(adškofa),³⁵ in če se nekdo ne bi uprl, bi poslal še petega proti Sveti kongregacije za breve. Bo potem čudno, če bo kdo kaj objavil proti?

Teolog, ki ga je don Boskova ljubeznivost zelo ganila, mu je natančno poročal o zasedanju.

³² Navedeno pismo don Rue.

³³ Pismo don Bonettija don Bosku, Turin, 22. december 1877.

³⁴ Don Bertovo pismo, 2. januar 1878.

³⁵ Pod »štirimirimi knjižicami« menimo štiri natise, ki jih je njegova ekscelenca poslala v Rim in o katerih bo don Bosko v kratkem povedal, da so bili v prid njegovi Družbi.

Velečastiti oče in dragi moj don Bosko!

Nemogoče mi je povedati, s kakim veseljem sem prejel dragoceno pismo vaše častite uglednosti. Ko sem videl črke, ki so me spominjale na mojega velikega dobrotnika in očeta, in bral, da sem naredil stvar, ki ugaja tistemu don Bosku, na katerega vedno mislim in ga imam v srcu in na ustih, sem bil globoko ganjen! Prebral sem ga večkrat in poljubil papir, po katerem je tekla blagoslovljena roka, ki je name reveža, zapuščenega in nesrečnega v vseh pogledih, v taki obilici sipala darove svoje velikodušne dobrotelnosti in neskončne ljubezni. Toda pri srcu me je zabolelo in vse se je zaobrnilo v meni, ko sem videl stavek: »Lepo se ti zahvaljujem.«³⁶ Oh, moj predragi oče don Bosko, vi se zahvaljujete meni, ki vam za Bogom največ dolgujem in ki bi brez vas ostal največji nesrečnež na svetu! To je bilo vendar dejanje ne samo popolne hvaležnosti, temveč tudi popolne pravičnosti! To me bega in sili, da zardevam v obraz. Prosim vas, da se mi nikdar več ne zahvaljujete, temveč samo ukazujete. Hočem obvladati svoja čustva in vaši uglednosti poročati o stvari, ki vas zanima. Zbor turinških župnikov ni bil stvar, ki bi se pojavila sama po sebi. Sam župnik pri sv. Frančišku Pavelskem, ki je kot starešina sklical zbor v svojo hišo, je večkrat ponovil, da je bil k temu primoran, in ko nam je naslovil besedo, je dejal: »Vsi poznate razlog, zakaj sem vas sklical.« Na kar so vsi enoglasno odgovorili, da nič ne vedo. Zato menijo, da je bil sam nadškof tisti, ki je izrazil željo nekemu kanoniku, da bi ob tej priložnosti dobil dokaz spoštovanja in sočutja v svojo korist.

Več župnikov, ki jim ni bilo prav, da so jih ujeli tako nepripravljene, je odločno izjavilo, da ne bodo več prišli na noben zbor, če ne bo vnaprej napovedana vsebina razgovora in se bo tajno glasovalo. Drugi pa, ki so slutili, o čem bo govor na zboru, sploh niso hoteli priti. Prišlo jih je štirinajst. Predlagali so jim, da bi po zgledu metropolitanskega kapitlja izrazili monsinjorju živo sočutje zaradi bolečin, ki mu jih je povzročil anonimni spis, ki je krožil po mestu. Toda rečeno jim je bilo, da ne gre samo za zunanjo obliko, temveč predvsem za vsebino, o čemer pa po zgledu kapitularjev ne morejo soditi, ker so vse dogajanje glede anonimnega spisa poslali v Rim in ni dovoljeno, da bi oni vnaprej sodili o vsebini; da ne bi bilo umestno, da bi v časih, v katerih živimo, dali hudobnim priložnost za pohujšljive objave v časopisih; da so časopisi objavili priziv kanonikov; da je bila salezijanska družba potrjena od svetega očeta in jo je treba zato spoštovati; zavrnilo so obtožbo, da je don Bosko odobril tisto anonimno pismo. Po viharji razpravi so sklenili, da bodo tajno glasovali, ali je primerno, da posnemajo kanonike, ali ne. Sedem jih je glasovalo za, sedem proti in tako ni bilo s strani župnikov nobenega priziva in ga tudi niso nikamor poslali. Tudi če bi bila večina za, bi se to nanašalo samo na zunanjo obliko anonimnega pisma, ne na vsebino, kar pa ne bi moglo kaj dosti koristiti monsinjorju. Toda iz razgovora monsinjorjevih branilcev je bilo mogoče razbrati, da bi vsako našo odločitev razlagali kot obsodbo don Boska. Prav tako je gotovo, da bi bila odločitev negativna, tudi če bi bili navzoči vsi župniki. Jaz sem povedal vse, kar sem vedel in mogel, toda odlikoval se je teolog Arpino, župnik pri Carmineju, s katerim sva se vnaprej dogovorila. Kolikor je

³⁶ Navedeno pismo.

meni znano, je odločitev župnikov bila pogodbo vsem dobrim ljudem. Sedaj ni treba več zavračati tega, kar so povedali kanoniki, ker je bilo tudi med njimi veliko takih, ki so bili za to, da naj se nič ne odloča. Vsi pa so obžalovali stvari, ki so jih zasebno pisali monsinjorju. In vedno je bil govor o načinu in ne o vsebini. Neki kanonik je celo rekel nekemu župniku: »Monsinor meni, da s temi prizivi podpira svojo stvar, dejansko pa ji škodi.« Gotovo je, da župnikov ne bodo več sklicevali, toda če bi jih, bi bilo to zmagoslavje za don Boska. Ob tej priložnosti smo imeli na dlani dejstvo, da Turin neizmerno ceni dobro, ki ga vaša uglednost opravlja družbi in Cerkvi. Molitve dobrih začenjajo kazati svoje sadove. Žal mi je, da se ne morem zadrževati ob vseh nadrobnostih. Prosim za blagoslov svetega očeta, če mi ga morete izprostiti, in za vašega, za katerega vam bom hvaležen celo življenje.

Najponižnejši sin FELIKS REVIGLIO, župnik

Turin, 29. december 1878

Njegova ekscelenca je sklical novi zbor župnikov 2. januarja v nadškofijski palači. Teolog Bertagna je takole pisal:³⁷ Danes je bil tukaj ob 3.30 popoldne zbor pri njegovi ekscelenci. Bil je zelo miren in govorilo se je samo o katekizmu. Na koncu je bilo rečeno, da naj bi bili vsi trdno strnjeni in se med seboj razumeli. Toliko bolje! Vendar se zdi, da je bil cilj zbora zadnja točka za namenom, da bi pripravili duhove za novo glasovanje.³⁸ Toda na vidiku so bili tako pomembni javni dogodki, ki so za nekaj časa preglasili zasebne zadeve.

Don Rua, ki je ostal sam za varuha v Turinu, je bil v nenehnem pisnem stiku z blaženim očetom. Na neko božično pismo o položaju v zavodu je don Bosko takole odgovoril:

Predragi don Rua!

To je preizkušnja, ki jo Gospod pošilja naši Družbi. On nam bo pomagal, da se bomo potegnili iz težav, kakor že ob mnogih drugih priložnostih. Prepustite stvari meni. Tišina, molk, molitev in točno izpolnjevanje naših pravil.

Če ni več časa, da bi poznani listič³⁹ dodali v Vestnik, potem to naredite kot dodatek. Vendar je prav, da se to stori. V dvomih se posvetujte s patrom Rostagnom, ki je naš prijatelj. Menim, da bi bilo prav, če bi don Cagliero obiskal kanonika Nasija in kanonika Pelletto in jima povedal, da naj se ne obvezujeta preveč, ker bi se lahko znašla v težavah, če bi bila poklicana, da dokažeta, kar je bilo pisano v Rim: »Anonimni spis je treba pripisati don Bosku.«⁴⁰ Pomisliti je treba, da je nadškof štirikrat poskusil odgovoriti in vedno z natisom. Vse štiri je poslal v Rim. Toda zakaj ne poskrbijo, da bi povedali, kaj je napak,⁴¹ in to tudi razglasili? Ti nenehni spisi in tiski, ko nas nihče

³⁷ Navedeno pismo.

³⁸ Pismo don Reviglia don Bosku, Turin, 2. januar 1878.

³⁹ To je *Izjava*, ki je izšla na str. 12 v januarski številki *Vestnika* 1878. Ni pa v vseh izvodih. Verjetno so jo objavili samo v izvodih, ki so bili namenjeni Turinu in turinski nadškofiji, da ne bi širili pohujšanja.

⁴⁰ Te besede smo dali med narekovaje, ker so namenjene don Boskovim tožnikom.

⁴¹ V anonimnem pismu.

nič ne vpraša, so za nas prava obramba.

Če bi kdo šel in se zahvalil župnikom, ki so nas branili, bi bilo zelo hvalevredno. Zapišite vsako nadrobnost in mi jo sporočite.⁴²

Smo na koncu šolskega leta. Žal sem daleč od svojih sinov. Pozdravi jih in jim za novo šolsko leto priporoči:

1. Boriti se proti navadi kujanja in godrnjanja.

2. Natančnost v izpolnjevanju dolžnosti lastnega stanu, začeni od don Rue do Giulia.⁴³

3. Darovati sveta obhajila in moliti za hiše, ki smo jih pravkar odprli in ki jih ustanavljamo v misijonih, kjer nam je Bog pripravil obilno žetev.

Pripravi seznam članov. Pošljite mi kratek življenjepis umrlih sobratov. Pošljite mi nove koledarje.

Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 27. december 1877

Preden so te velike skrbi zasenčile manjše, oziroma kakor da bi bilo na vigilijo, je neko don Boskovo dejanje tako rekoč sklenilo krog zadev, ki so si sledile v času tako dolgega spora. Medtem ko se je on na poti v Rim ustavil v Spezii, da bi obiskal zavod, ki so ga odprli na željo Pija IX., je prišlo na njegov naslov v oratorij naslednje sporočilo.

Velečastiti gospod!

Na to Kongregacijo za škofo in redovnike so prispele zahtevane listine,⁴⁴ ki jih bomo po naročilu našega gospoda resno preverili. Naj vam sporočim, da ta Sveta kongregacija nadvse želi, da bi v smislu vaše previdnosti in verskega čuta vsem vašim podrejenim in sotrudnikom salezijanske družbe preprečili tudi samo dajanje v tisk ali objavljane spisov, ki obravnavajo stvari, ki so se pojavile v zadevi velečastitega turinskega nadškofa. Prepričan, da se bo to zgodilo, vam želim vse dobro.

Na razpolago vaši uglednosti

L. kardinal FERRIERI, prefekt

A. nadškof v Miri

Rim, 2. december 1877

Pismo so poslali za njim v Rim. To mu je dalo priložnost, da je v posebnem poročilu kardinalu Ferrieriju točno po vrsti prikazal cel spor. V njem je mogoče videti začetek, nadaljevanje in posledice cele zadeve.

Velečastita eminenca!

Ko sem bil pred dnevi v avdienci pri vaši eminenci, sem se vam pozabil zahvaliti za pismo, ki ste ga blagovolili dobrohotno napisati in v katerem ste mi priporočili, naj

⁴² Don Rua, ki je v vsem ubogal don Boska, je to storil v pismu 6. januarja 1878, kot smo navedli na str. 386.

⁴³ To je bil familijant, pometač.

⁴⁴ Urejen seznam milosti in privilegijev, ki jih je salezijanska družba prejela od Svetega sedeža.

bi preprečil vsako objavo spisov o sporu med salezijansko družbo in msgr. nadškofom v Turinu.

Lahko vam zagotovim, spoštovana eminenca, da niti sedaj niti v preteklosti nisem jaz niti kateri koli mojih podrejenih objavil česarkoli, kar bi se lahko razlagalo v škodo našega spoštovanega nadškofa ordinarija.

Natančno se bom držal modrega nasveta, posebno sedaj, ko je bil spor predstavljen vrhovnemu sodišču Svetega sedeža, kateremu se morajo podvreči vsi katoličani katerega koli stanu; še več: biti morajo veseli kakršnekoli razsodbe, ki prihaja od tega nezmotljivega sodišča.

Oh, da bi Bog hotel, da bi se tega držal imenovani naš nadškof! Stvari ne bi bile tako zamotane, kakor so na žalost sedaj.

Že mesece grozi salezijancem pravi dež pisem s pretnjami cerkvenih kazni, se zavrača prejem svetih redov ter odvzema pravica pridiganja in spovedovanja, in to celo rektorju materne hiše in samemu predstojniku Družbe. Pisal sem, prosil ugledne osebnosti, da bi posredovale in skušale omiliti tako strogo ravnanje, zlasti še, ko je on sam vso zadevo prenesel na Sveti sedež. Vse je bilo zamen. Da bi si potem zagotovil, da tudi jaz ne bi uporabil istega obrambnega orožja, mi je pisal dvoje grozilnih pisem, od katerih eno pravi: »Če boste vi ...«⁴⁵

Ko je tako salezijance potisnil v položaj, da nikakor ne morejo povedati svojih razlogov, mi ni ostalo drugega, kot da sem se obrnil na mater, učiteljico resnice. Zato sem ne brez velikih težav in škode za družbo v Evropi in zunanjih misijonov prišel v Rim, da bi dobil navodila in pravico.

Po mojem odhodu je msgr. Gastaldi še naprej pošiljal mnogim uglednim osebam tako rokopisna kot tiskana pisma. Dne 18. decembra 1877 je dal sklicati metropolitanske kanonike, da bi obsodili spis, ki ga brez vsake utemeljitve pripisuje salezijancem.

Kanoniki spisa niso obsodili, temveč samo izrazili nezadovoljstvo zaradi načina, kako spis govori o nadškofu. To izjavo je dal v natis časopisu Unità Cattolica, ki pa ga je zavrnila. Objavil ga je 20. decembra Emporio Popolare.

Nato je sklical še turinske župnike z namenom, da bi obsodili salezijansko družbo zaradi anonimnega spisa. Župniki pa so izjavili, da je stvar vzel v roke Sveti sedež in zato oni v tej zadevi nimajo kaj odločati.

Dne 22. decembra je nadškof znova sklical kanonike, da bi zaradi imenovanega spisa obsodili salezijansko družbo. Toda ti so znova izrekli svoje nestrinjanje in so, kakor pričajo nekateri, ki so bili navzoči, samo prosili svetega očeta, da bi s svojo avtoriteto končal ta spor.

Nezadovoljen z vsem tem je monsinjor s posebno okrožnico znova 2. januarja v svojo palačo sklical vse turinske župnike. Potem ko jim je močno priporočil pouk katekizma, je prešel k priporočilu enotnosti župnikov s svojim nadpastirjem, jih spomnil uslug, ki jim jih je storil, in jih prosil za podporo v veliki zadevi, ki jim jo bo v kratkem predstavil. Vsi so razumeli, za kaj gre. Pišejo mi, da je namignil na skorajšnje povabilo, da bi se vsi združili v škodo salezijancev.

⁴⁵ Glej zgoraj, str. 244, nadškofovo pismo z dne 1. decembra 1877.

Časopisi vse to zbirajo in vse objavljajo in dodajajo neljube pripombe. Hudobni pa vse to izrabljajo v škodo vere.

Vaša eminenca si lahko ustvari podobo položaja iz teh razlag in časopisov, ki so mi jih gotovo poslali iz sovraštva in ki vam jih prilagam.

Prepričan sem, da do takih objav ne bi prišlo in da teh ostrih kritik ne bi pisali, če bi se držali navodil, ki ste jih dali.

Nadškof je na vsak način hotel doseči, da bi anonimni spis pripisali salezijancem, in v ta namen nadaljuje svoje besedne, pisne in tiskane obtožbe v Rimu in drugje. To je čisto obrekovanje. Večkrat sem mu zagotovil, da pri celi zadevi ni udeležen noben salezijanec. V več pismih sem grajal neprimeren način, kako se govori o cerkveni oblasti in da zato odklanjam vsako odgovornost. Ni hotel verjeti in še sedaj vztraja in hoče od mene, da bi rekel, da ni res.

Ne morem lagati in tudi nočem, ker bi bilo proti resnici. Prosil sem nadškofa, naj mi navede stvari, v katerih se motim. Takoj bi jih obsodil, vendar mi ni hotel odgovoriti. V toliki vztrajnosti obtožb in objav vseh vrst ne vidim načina, kako bi se mogla ta vprašanja urediti.

Gotovo pa je naslednje:

1. V turinski škofiji je salezijanskim duhovnikom odvzeto dovoljenje za spovedovanje, pridiganje in maševanje. Klerikom nočejo podeliti svetih redov. To se dela, medtem ko se razglša potreba, da bi pridno delali, in ko sam msgr. Gastaldi obžaluje pomanjkanje duhovnikov.
2. V zadnjih božičnih kvatrach je v svojo škofijo vključil enega naših sobratov z večnimi zaobljubami in mu podelil tonzuro in štolo za nižje redove, čeprav je ta trdil, da je salezijanec z zaobljubami in da hoče salezijanec vedno ostati in ni pred posvečenjem prosil predstojnika za odpustnce.⁴⁶
3. Obrekoval je salezijansko družbo po vsej Italiji in ji vzel dostojanstvo v Turinu. Prestrašenost med salezijanci je tolikšna, da je veliko postulantov spremenilo svojo odločitev in člani z zaobljubami niso več hoteli ostati v Družbi, ki jo tako obrekujejo, in so odšli. Tako salezijance lahko blatijo z vsemi umazanijami, oni pa se pod kaznijo ne smejo braniti.
4. To nam je prineslo tudi veliko moralno in materialno škodo. Moral sem prekiniti nadvse pomembne posle, plačevati dolga potovanja in trpeti izgubo zaradi odsotnosti, in to v trenutku, ko bi moral posvetiti vso svojo skrb že odprtim domovom in skrbeti za odprtje novih.
5. Poleg tega je povzročil veliko škodo našim hišam, ki vse živijo od Božje previdnosti. Kako naj salezijanci stopijo pred vernike in jih prosijo za podporo, ko jih tako obrekujejo; kako naj ljudje pomagajo sirotam, ki jih je več kot dvajset tisoč, ki so pod varstvom salezijancev, ko so jih pa tako očrnili?

Prosim vašo eminenco, da mi oprostite, če je moj duh malo zagrenjen. Prepričan sem, da se tukaj preprečuje večja Božja slava in korist duš in se nadleguje brez kakršnega

⁴⁶ To je grof Cays, ki je zato, da je bil posvečen za duhovnika, moral vplačati cerkveno premoženje v škofijski pisarni.

koli razloga redovna družba, ki jo je potrdil Sveti sedež in ki naj bi jo on varoval in ščitil.

Samo vaša eminenca lahko prepreči vse te neprijetnosti in ukrepa, da se vse pravilno uredi.

Upam, da mi bo vaša eminenca v svoji dokazani dobroti naklonila priložnost za kako kratko avdienco, da pojasnim stvari, ki sem jih zgoraj samo nakazal. Medtem se v globoki hvaležnosti ter spoštljivem in pristrčnem poklonu imenujem vaše velečastite eminence najponižnejši in najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 7. januar 1878

Pri tem sta bila še dva druga učinka in posledici, o katerih don Bosko ni mogel govoriti. Ker so v Turinu dobro poznali razliko v don Boskovem značaju in značaju msgr. Gastaldija, se je skrivaj veliko govorilo v čast in pohvalo prvega in v veliko škodo cerkvene avtoritete drugega. Nenehne nove obtožbe proti don Boskovi družbi za najmanjšo stvar, ki jo je monsinjor imel za manj častno, so v kardinalih vzbujale slab vtis, zlasti, če niso bili dobro poučeni. Nenehno prikazovanje Božjega služabnika kot trdoglavega in celo zlobnega človeka je vplivalo tudi na duha Pija IX. in delno ohladilo njegov odnos do don Boska. To toliko bolj, ker so nekateri prelati držali z msgr. Gastaldijem.⁴⁷ Res je, da so kardinali, škofje in ugledne osebe skušale papeža prepričati o nasprotnem. Toda v samem papeževem dvoru je tičalo nasprotovanje, katerega žalostne posledice bomo kmalu videli. Videli bomo pa tudi, kako se je don Bosko *vedno ravnal kot pravi Božji služabnik, z veliko potrpežljivostjo, krotkostjo in milino, poln Svetega Duha, brez hlinjene ljubezni, z resnico v besedi, a z Božjim orožjem pravice v desni in levi.*⁴⁸

⁴⁷ Odvetnik Menghini je 6. novembra pisal nadškofu: »Sam kardinal prefekt (Ferrieri) mi je dejal naslednje besede: »Zdi se mi, da sveti oče ni dobro obveščen in mu gre preveč na roko.« Izvirnik tega pisma je pri teologu Franchettiju v Turinu.

⁴⁸ Sv. Pavel, Kor 6,4–7.

12. POGLAVJE

IZREKI IN DEJANJA BLAŽENEGA DON BOSKA OD MARCA DO NOVEMBRA 1877

PO BRAZDAH JE OSTALO TOLIKO klasov, da bi mogli narediti iz njih lep snop. Dobili ga bomo tako, da bomo združili v eno samo povество več prgišč.

DRUŽINSKI POGOVORI

Don Boskov pogovor po trditvah vseh, ki so živeli z njim ali pod njim, ni bil nikdar samo kramljanje. Zlasti njegovi sinovi so našli pri njem vedno kaj, česar so se mogli naučiti, ali spodbudo za dobro. Zato so si jih dobro zapomnili ali jih celo zapisali. Najbolj goreč zapisovalec teh zasebnih pogovorov je bil don Barberis, iz čigar zvezkov smo povzeli že marsikaj in mislimo še črpati, čeprav morda malo manj. Njegovi zapiski po 1876 postanejo vse redkejši ter v 1878 in 1879 kažejo presledke celih mesecev, dokler končno popolnoma ne prenehajo.

Dne 2. aprila je v družbi nekaterih starejših sobratov v pogovoru o življenju po zavodih na splošno in o nekaterih posebej izrekel misli, ki lahko razsvetlijo tistega, ki naj bi nujno popravil nered. »Ko v zavodih ugotovimo nered,« je dejal, »ne smemo nikdar obupati, češ da jih ne bomo mogli odpraviti, če le v Družbi med predstojniki vladata svetost in delavoljnost. Ko že ugotovimo, da bi bilo najbolje, če bi nekatere klerike odpustili, jih lahko kot zadnji preizkus pošljemo za tri dni na duhovne vaje. Bolje je, da za polovico skrčimo število fantov v zavodu, kot da bi dopustili, da bi stvari šle slabo. Da, rajši odpošljimo polovico fantov, da bodo naši zavodi le na varnem. Če v kakem zavodu odkrijemo moralno pokvarjenost, ne smemo o tem veliko govoriti. Če odkrijemo kakega kolovodjo, ga izključimo, čez nekaj časa naslednjega in tako drugega za drugim. Ko ni več nikogar, ki bi sejal ljuljko, in ko zavlada strah zaradi teh odločnih in nepričakovanih posegov brez obilo govorjenja, se v hiši spet vzpostavi morala. Ko potem iz skupnosti odstranimo še godrnjanje in pristranskosti, se začne popoln mir.«

Naslednjega dne je don Barberis med sprehajanjem po kosilu začel govoriti o nekom v hiši, ki je dal, da ga je premagala požrešnost. »Vsakič, ko se govori o tej zadevi,« piše v svoji kroniki, »se don Bosko zamisli.« Don Bosko je dejal: »Bodite pozorni, pazite dobro. Ko se kdo da premagati tej razvadi, ni sklepa in odločitve, ki bi držala. Poboljšanje je zelo težko. In s požrešnostjo pridejo še druge slabosti.« Potem je navedel nekaj primerov, ki so se zgodili v semenišču in konviktu don Cafassu in teologu Guali s takimi, ki so se dali obvladati vinu: »Tudi če bi delali čudeže, nikar ne verjemite, da so že zmagali. Čez čas bodo zopet padli.«

Božji služabnik se je bal vsake zlorabe v tem pogledu. Za praznik Marije Pomočnice so poleg sejma knjig pripravili tudi točilnico za gojence. Notranji so plačevali s tako imenovanimi markami¹ in gojenci drugih zavodov z denarjem. V oratoriju so bili tudi kleriki novinci in dijaki. Leta 1877 jim je vrhovni svet prepovedal hoditi v bife in naj se javno objavi, da bodo slišali tudi gojenci. Nekdo je rekel don Bosku, da bi zato, da bi preprečili negodovanje, dali klerikom pijačo zunaj rednih obrokov. Blaženi je odgovoril ne, kot je rekel ne, ko so ga vprašali, ali ne bi bilo primerno dati sobratom nekaj denarja, da bi si mogli kaj kupiti na sejmu. »To, kar nujno potrebujejo, tako in tako dobijo ob vsakem času. Določena dovoljenja postanejo s časom pravica, ki ima lahko neprijetne posledice.«

V razgovoru 3. aprila so se pogovarjali o godrnjačih. »Glejte,« je dejal, »to je spet druge vrste kuga – godrnjanje. Ko se priplazi v redovne hiše, vse uniči. Skoraj ni več upanja na izboljšanje. Edini način je, da vse odločno presekamo. Odsekamo okuženo vejo. Tudi mi moramo začeti počasi posnemati stare redove: kdor je kakor koli *scrusi* [izprijen], ga je treba odstraniti in ne več čakati, da se popravi.«

Ko so se potem nameravali pogovoriti o duhovnih vajah, ki naj bi jih tiste dni don Barberis pridigal plemenitim konviktovcem v Valsaliceju, je blaženi povedal misel, ki mu je bila tako zelo draga. V času duhovnih vaj je treba nujno govoriti o poklicu, in to na primer na naslednji način: »Ko Bog ustvari človeka, hoče od njega nekaj posebnega. Postavi ga na začetek poti, ki je vsa pokrita z milostmi. Ko pride do določene točke življenja, se je treba odločiti: napotiti se po določeni poti. Ta pot je lahko dvojna: svetna pot ali pot cerkvenega poklica. Ta gre v dve smeri: ena za nevezane duhovnike in druga za redovnike, ki zapustijo svet, da se obvarujejo nevarnosti.« Nato se nadaljuje v smislu preproste spodbude. Priporočati je treba, in to zelo, da ne bi šli na slepo, temveč da bi dobro premislili, molili, ker je to izrednega pomena za celo življenje. Nato se doda: »Je kdo, ki čuti posebno nagnjenje za duhovniški poklic in redovno življenje? Ta

¹ Prim. MB XI, str. 241 [BiS XI, str. 148].

naj privoli in se v teh svetih duhovnih vajah resno posvetuje. Je mogoče kdo starejši, ki nikdar ni razmišljal o teh dveh stanovih? Prav, ta ni poklican in naj gre po dosedanji poti. Menim, da lahko na tak način govorimo o poklicu, kjer koli se opravljajo duhovne vaje in kateremu koli sloju fantje pripadajo, meščanskemu ali kmečkemu. Te točke v duhovnih vajah fantom ne smemo nikdar opustiti.«

Kakor je znano, so bile h gojitvi cerkvenih in redovnih poklicev usmerjene družbe. Medtem ko so te imele za neposredni cilj krščansko oblikovanje članov in apostolat dobrega zgleda, so gojili v srcu željo po popolnejšem življenju daleč od pokvarjenega sveta. Med duhovnimi vajami v Borgu San Martinu je blaženi pisal ravnatelju don Bonettiju:

Predragi don Bonetti!

Ne pozabi omeniti ministrantov, družb najsvetejšega Zakramenta in sv. Alojzija, in če je mogoče, tudi Brezmadežne. Priporočaj, da se bo o tem govorilo, molilo, a poklic tistih, ki se čutijo navdihnjene, da bi prekinili s svetom, po Gospodovi milosti itn.

Sporoči to tudi don Lazzeru, don Lemoynu in don Scaravelliju.²

Bog naj vas vse blagoslovi in molite za vašega ubogega najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. april 1877

Vse spise, ki so prihajali iz Oratorija in so se nanašali na osebe ali stvari hiše, je don Bosko hotel preveriti z lastnimi očmi. »Ti spisi,« je ponavljal, »naj nas ne hvalijo preveč. Treba pa je tudi, da medtem ko hvalimo Družbo, nikdar ne grajamo drugih, čeprav bi bilo to, kar bi povedali, čista resnica in bi bilo mogoče celo primerno, če bi o njih govorili.« Ko je don Barberis zapisal to opombo, se je imel za srečnega, ker mu je don Bosko s tem, ko mu je pogosto zaupal v izdelavo razne spise, vse z lastno roko popravil, preden so šli v tisk. Še več, bil je zelo radodaren z nasveti za pisanje: »Najprej zbiraš misli, potem jih urediš in vse uskladiš. Treba pa si je najprej zamisliti celotno razpravo, jo urediti in vključiti posamezne misli.« Potem mu je omenil nekatere jezikovne napake in nadaljeval: »Vedno samo kratke stavke. Namesto enega samega dolgega stavka naredi iz njega dva ali tri krajše, če je le mogoče. Glagol na koncu stavka je treba prepustiti pisateljem. Mi, ki se trudimo za popolno poljudnost, bomo ta okras prepustili drugim. Pogosto se dogaja, da kdo na različne načine in z različnimi besedami ponavlja isto misel: to je način, ki ga uporabljajo pisateljčki. Ko boš povedal eno misel, preidi takoj k drugi.«

Svoj pogled je rad obračal v prihodnost. Videl je postopen razvoj Oratorija, a ni hotel, da bi se izgubile sledi tega, kar je bil Oratorij v svojih začetkih. Ko so 27. decembra govorili o okoliščinah, v katerih je Oratorij deloval v prvih časih,

² Prvi je bil podravnatelj v Oratoriju, drugi ravnatelj v Lanzu in tretji katehet prav tako v Lanzu. Don Bonetti je bil poznan kot goreč propagator dobrih pobud. Zato se je blaženi obrnil nanj, da je sporočil svojo misel tudi drugim.

je dejal: »Treba je ohraniti načrt prvotnega Oratorija. Primerno bi bilo celo, da bi sedaj, ko je narejen osnutek, tega razmnožili in fotografirali. Zanamcem bo ljubo, ko bodo videli tisto preprosto hišico, kjer je bila zibelka Oratorija in Družbe.«

Med nekdanjimi gojenci je bilo nekaj slikarjev, tako na primer neki Belisio,³ ki je točno označil vse podrobnosti in zapustil nekaj izvodov. Kdor bo obširno pisal o zgodovini Družbe, jo bo lahko okrasil s slikami, ki bodo predstavljale različne stopnje rasti. To bo po eni strani veselilo bralce, po drugi strani pa povečalo natančnost pripovedi in zaupanje v pripovedovalca. Zelo bi mu bilo ljubo, če bi fotografirali ali naslikali fante v cerkvi, da bi videli, kako so se vedli, se pravi, da bi videli, kako so bili razporejeni in koliko jih je bilo. »Zlasti bi mi bilo všeč, če bi videl v njihovi slovesni opremi stražarje, ki so nadzorovali don Boska, da bi slišali, ali govori o vojni in o uporuh proti zakonom. Bila bi zares prelepa podoba, ki bi kazala nekaj stotin fantov, ki me sede pozorno poslušajo, ob strani pa stoji šest mestnih stražarjev v uniformi, po dva na treh mestih in s sklenjenimi rokami poslušajo pridigo. Odlično so mi pomagali pri asistenci fantov, čeprav so prišli zato, da nadzorujejo mene. Zanimivo bi bilo te stražarje prikazati, kako so si skrivaj z dlanjo ali z robcem brisali solze ali si zakrivali obraz, da nihče ne bi videl, kako so bili ganjeni. Lahko bi jih tudi prikazali, kako so kleče med fanti okoli moje spovednice čakali, da bi prišli na vrsto za spoved. Kajti pridige, ki sem jih imel, so bile bolj zanje kot za fante. Govoril sem o poslednjih rečeh: o grehu, smrti, poslednji sodbi, peklu. Stražarje so potem poklicali k njihovim predpostavljenim, ki so jih spraševali, ali je don Bosko pridigal o vstaji. Brez dvoma, šel je tako daleč, da je tudi v meni vzbudil vstajo in odpor proti meni samemu, tako da sem tudi jaz šel k velikonočni spovedi, ki je nisem opravil že ne vem koliko let. Govoril je o smrti, kakor če bi bili že mrtvi ali kakor če bi morali čez pol ure umreti. In potem pekel!

Nikdar še nisem slišal podobnega opisa. A don Bosko je dejal, da opis ni nič v primerjavi s tem, kar pekel je, in da je le blede senca resničnosti.« In prizori med don Boskom in markizom Cavourjem, imenovanim »lesena noga«, očetom Gustava in Camilla. Potem občinsko računovodstvo, ki se je zbralo pri nadškofu, da bi presodili, ali so oratoriji stvari, ki jih lahko dovolijo, ali ne. Ko je to govoril, je podoživljal najbolj značilne prizore iz tistih junaških časov. Če nimamo še podoobe, pa so v njegovih besedah sestavine, ki jih bo uporabil slikar, ki bo prišel.

V zapisu. 1. maja je don Barberis zbral nekaj dragocenih zaupnosti, ki mu jih je povedal blaženi, ko sta se sprehajala v knjižnici, ki je bila povezana z njegovo sobo in kamor se je odpravljaj, če si je moral malo oddahniti ali se razgiba-

³ Prim. LEMOYNE, MB II, str. 536 [BiS II, str. 335]; MB IV, str. 479–480 [BiS IV, str. 298–300]; MB VII, str. 78 [BiS VII, str. 60]. Don Girardi je s svojo knjigo *Don Boskov Oratorij* odlično izpolnil to don Boskovo željo.

ti. Koliko stvari lahko preberemo med vrsticami! »Dejansko vidim,« mu je dejal, »da zares ne morem več na vse misliti. Potrebno je, da je vrhovni svet popolnoma osvobojen stvari, ki se tičejo hiše. Še več, vsak njegov član naj ima tajnika. Če bi imel pet ali šest duhovnikov, ki ne bi opravljali nič drugega kot samo majhne naloge, ki bi jim jih dajal, bi imeli več kot dovolj dela. Do sedaj sem imel navado, da sem vsak dan spovedoval, sedaj pa vidim, da ne more več iti tako naprej. Vsekakor je to nadvse pomembna zadeva. Do sedaj sem bil na svojem mestu in ga še držim. Toda sedaj ne morem več. Moral bom maševali v svoji sobi, da bom tako imel nekaj časa za razmislek o naših stvareh. Med spovedovanjem in sprejemanjem v avdienco mi dopoldne ne ostane niti trenutek prostega časa. Toda sedaj, ko se je razvedelo, da je tudi popoldne mogoče priti do don Boska, prihajajo ljudje tudi po kosilu in tako moram pustiti vnaprej stvari naše Družbe in sploh ne več zapuščati hiše. Tedaj pa odpoveduje zdravje in zmanjka kruha, ker dobrotniki ne pošiljajo več darov. Če jih don Bosko obiskuje, so velikodušni in radi dajo. Sicer ne dajo nič.«

V prvi polovici avgusta je v pogovoru z istim sogovornikom spet omenjal neodložljive obveznosti. Dejal je: »V teh okoliščinah bi lahko še nekaj časa nadaljeval, vendar ne dolgo. Sedaj delam zadnje obupne napore!« Don Barberis pripominja: »Zgaran je od dela in pobit od bolezni, in potem ko je cel dopoldan sprejemal obiske, je ob dveh že za pisalno mizo, od koder ne vstane vse do pol osmih za večerjo. Da more odpraviti vse naloge, ki mu jih dan za dnem prinaša Družba, ne hodi več iz hiše. Odločen je dati Družbi usmeritev in pred nekaj dnevi je dejal: 'Ostajam doma za pisalno mizo in odpravljam pisma.' Včasih se sam čudim, kako sem mogel v enem dnevu toliko opraviti. Poleg tega pa puščam vse drugo ob strani, samo da se lahko posvetim Družbi. Bojim se, da bom nekega dne umrl in ne bi rad puščal svojih sinov v težavah.«

Dne 30. junija je, medtem ko se je po kosilu sprehajal po obednici, govoril o duhovnem vodstvu in o spovedi. Rekel je don Barberisu, da naj v njegovem imenu odgovori nekemu župniku, ki ga je vprašal, kako naj bi duhovno vodil neko skrupulozno in uporno spovedanko, ki bi rada zamenjala spovednika. A da ne bi zabredla v še večje težave, ji župnik tega ni dovolil. Don Bosko je o tem mislil takole: Če bi se ženska hotela še naprej pri njem spovedovati, mora zahtevati, da bo ubogala. Ker moramo spovedancem vedno dati na voljo, da gredo k spovedi k drugemu spovedniku, je treba to omogočiti tudi takim. Včasih je celo dobro, da jim spremembo sami svetujemo. Če se potem vrnejo, jih sprejmemo, vendar odločno zahtevamo pokorščino. Če potem hočejo spet drugega spovednika, jim brez nadaljnjega dovolimo.

Zvečer po večerji so govorili o mnogih stvareh. Bili so navzoči msgr. Ceccarelli in nekateri duhovniki Oratorija. Nekdo je izgovoril besedo *beata* [blažena], ki je v žargonu naziv za ženske, ki so navezane na določene pobožne vaje, ven-

dar pa v tem pretiravajo in so vsiljive. Don Bosko je to slišal. Ker je bil prepričan, da take ženske storijo veliko dobrega, ni hotel, da bi o njih slabo govorili. Zato je ponovil tisto, kar je slišal od don Cafassa: »Vsekakor so blažene religiozna opora kraja in župnije. Če ne skrbimo zanje ali če z njimi grdo ravnamo, je to vzrok, da se zmanjša prejem zakramentov. Dostikrat dvignemo pobožnost v kaki sredi prav s pomočjo teh žensk. Da so malo težke, je vzrok nevednost in prevelik strah. Na splošno pa so to nedolžne duše, ki leta in leta ne naredijo smrtnega in tudi ne malega greha. Če vidijo, da jim nasprotujemo, si ne upajo več približati se, govorijo s prijateljicami, hodijo okoli s tem nezadovoljstvom in ohlajajo pobožno razpoloženje. Spominjam se, da je župnik v Castelnuovu na začetku svojega pastirovanja preganjal te blažene ženske in jim očital, da izgubljajo čas in da bi tisto, kar hočejo, lahko povedale z manj besedami. Vse to je povedal tudi s prižnice. Prišlo je tako daleč, da se nihče več ni spovedoval pri njem. Župljani so se oddaljevali od njega in se hodili spovedovat h kaplanu. Nekega dne se mi je o vsem tem potožil. Jaz sem samo ponovil priporočilo don Cafassa, ga povabil, da ne bi več tako govoril, temveč jih vabil, da bi se prišle spovedovat in da bi jih vedno rade volje spovedoval. Zlasti pa je treba s temi ženskami lepo ravnati v spovednici, biti zelo potrpežljiv in ljubezniv in jim priporočiti, da bi tudi druge navajale k spovedi. Župnik je storil tako in v kratkem se je ves kraj spovedoval pri njem in število obhajil je raslo.«

O spovedi fantov je dejal naslednje: »Pogosto pridejo k spovedi dečki, ki nič ne povejo, in tudi če jih vprašaš, ne odgovarjajo. Take je najbolje sprejeti pred seboj in ne za mrežo. Tako jih bomo lažje pripravili, da bodo govorili. Zelo je primerno, da jim obrnemo glavo, tako da ne morejo gledati okoli. Potem so pripravljeni vse povedati. Toda na začetku je treba biti z njimi zelo potrpežljiv in jim postavljati najrazličnejša vprašanja, da bodo sploh odprli usta. Naletel sem na fante, za katere bi mislil, da jim ne bo mogoče spraviti besede iz ust, in uspelo je samo s posebnim postopkom. Vprašal sem jih: 'Si bil danes že pri zajtrku?' 'Da.' 'Ti je teknilo?' 'Da.' 'Koliko bratov in sester vas je v hiši?' Ko so začeli odgovarjati, so odgovarjali tudi, ko sem jih spraševal druge stvari.«

PRAZNIKI

Praznik vseh praznikov je bil in je še vedno 24. maj. Za devetdnevnico in praznik so razdelili *Invito Sacro* [Sveto povabilo], natisnjeno na tanek sinji papir, pravo umetnino tiskarske stroke. Na njem je bil natisnjen spored pobožnih vaj in glasbeni program: slovesna štiriglasna maša Rossinija, večernice s *Saepe dum Christi* ali bitko pri Lepantu in *Tantum ergo* don Cagliera. Na koncu je bila opomba: »Darovi, ki jih bodo člani (nadbratovščine) in druge pobožne osebe darovale letos, so namenjeni za izboljšavo tlaka, popravilo kora in za pozlatitev

kipa Marije Pomočnice.« Kip matere Božje Marije na kupoli je izgubil pozlatitev in črn štrlel v nebo. Zato je bilo treba poskrbeti, da bi dragoceni kip spet blestel v svojem zlatem blišču.

Kot pripravo na prihodnji praznik je blaženi imel fantom dva nagovora za lahko noč, prvi dan devetdnevnic in prvi dan tridnevnic. Dne 13. maja po večernih molitvah je takole govoril:

»Od časa do časa čutim potrebo, da vas obiščem in vam povem kako besedo. Živimo v času, ko se dela toliko dobrega. V teh dneh imamo toliko priložnosti, da si pridobimo velike zasluge. Marijin mesec, devetdnevnic k Svetemu Duhu, sedem nedelj v čast sv. Alojziju in nato še devetdnevnic k Mariji Pomočnici. Koliko čudovito lepih stvari! Vse to so niti, s katerimi lahko pritegnemo nase Gospodove milosti.

Navado imam, da v tej devetdnevnic k Svetemu Duhu priključim v spomin misel na poklic. To je najprimernejši čas, da zvemo, kaj od nas pričakuje Gospod. Vsi morajo misliti na to in zlasti še tisti, ki so bili že preoblečeni, ki so stopili v cerkveno službo – kleriki, ki morajo znati vztrajati. Ti naj še posebno razmislijo o stvareh svoje duše in naj v tej devetdnevnic pregledajo, ali je v njihovem vedenju kaj, kar je treba spremeniti, kaj dodati, in potem prosijo Gospoda milosti, da bi mogli izpolniti, kar so razmislili in za kar so se odločili. Teh milosti Gospod nikomur ne odreče.

Toda ne samo kleriki, temveč tudi drugi fantje morajo misliti na svoj poklic in zlasti še tisti iz petega gimnazijskega razreda, ki se morajo letos dokončno odločiti. Pa tudi tisti iz četrtega razreda in še nižjih razredov naj začnejo razmišljati, kaj bodo storili v prihodnje, da si bodo zagotovili srečo tudi na tem svetu. Če se bodo pravočasno odločili in se primerno posvetovali, se bodo na koncu leta zadovoljni veselili. Iz srca prosite za to milost, ki jo Gospod podeli vsem, če jo le prosimo. On bo s svojim blagoslovom tudi potrdil naše dobre sklepe.

Želim, da bi v tem mesecu in v tej devetdnevnic k Mariji Pomočnici vsi prosili dobro mater za milost, da bi bili rešeni vseh nevarnosti tega sveta. Vi ne poznate sveta, toda jaz, ki imam veliko izkušenj z njim, vem, koliko nevarnostim so izpostavljeni vaši tovariši in vaši sorodniki. Vi vsi ste v Noetovi barki, čeprav Oratorij ni tako velik, kakor je bila ona. Smo, to hočem povedati, na zavarovanem kraju, daleč od potopa in tisoč nevarnosti, ki zunaj z vseh strani obdajajo vsakega. Tu ne vidimo pohujšanj, nimamo slabih tovarišev in imamo priložnost, da naredimo toliko dobrega. Če bi izstopili iz te barke, bi se izpostavili mnogim nevarnostim, ker ste še popolnoma neizkušeni v svetnih zadevah. Oh, vi ne veste, koliko nevarnostim so izpostavljeni vaši tovariši, ki so imeli nesrečo, da so morali iti tja.

Poleg tega imamo tukaj veliko srečo v podpori Marije Pomočnice, ki nam je vedno pripravljena pomagati in nam vsak dan podeli toliko tudi telesnih milosti. Enkrat je to slepec, ki spet dobi vid, drugič kak božjastnik, ki popolnoma ozdravi, kakor se je to zgodilo danes zjutraj. Potem spet kak pohabljenec, ki se že toliko let ni mogel premikati pa je takoj začel hoditi, kot se je to zgodilo včeraj. Lahko bi vam pripovedoval še o drugih izrednih milostih, ki jih presveta Devica Marija deli tistim, ki se k njej zatekajo.

Če je ta mati tako velikodušna in radodarna, da nam podeli milosti za naše telo, ki naj služi duhu, za to ubogo telo, ki ga bodo kaj kmalu pokopali v zemljo, da bo strohnelo in se spremenilo v prah, kaj bo potem storila šele za naše duše, ki se pripravljajo, da bodo uživale in se vesele z Gospodom celo večnost? Koliko milosti ima pripravljenih in samo čaka, da bi jo kdo za kaj prosil. Vedite, dragi sinovi, da ima presveta Devica na voljo vse milosti, ki so potrebne za našo dušo, za naše telo, za naše starše, sorodnike, prijatelje. Da nam jih izroči, čaka samo, da jo prosimo. Če jih torej ona hrani za nas pripravljene, če je pripravljena, da nam jih izroči, če jo prosimo, jo bomo z veliko gorečnostjo prosili zlasti še v tej devetdnevni.

Matere so potem ob določenem času pripravljene dajati darilca svojim otrokom in jim zlahka naklonijo vse, za kar jih prosijo. To se dogaja ob rojstnih in godovnih dneh, ob obletnici prvega svetega obhajila, birmе ali kakega posebnega dogodka. Te dobre matere najdejo toliko priložnosti, da pripravijo posebne darove svojim otrokom. Vendar hočejo, da jih za to prosimo in so žalostne, če mine katera teh priložnosti in jih nismo ničesar prosili.

In če tako delajo zemeljske matere, ali ne bo potem isto z našo nebeško Materjo? Verjemite mi, veliko bolj je dobra, neskončno bolj ljubezniva in veliko bolj mogočna, kot so matere tega sveta; lahko nam podari kar koli in je tudi zadovoljna, da nam more vse podariti.

Če se ji torej iz vsega srca priporočimo, nam bo pripravljena pomagati, saj smo na poseben način njeni otroci.

Izrabimo torej to lepo priložnost njenega meseca, te devetdnevne, tega njenega praznika, da se priporočimo Mariji Pomočnici. Koliko dragocenih milosti ima pripravljenih, da ustreže našim željam! Duhovne in telesne milosti, milosti za zdravje, pri učenju, za naše starše in za njihove zadeve, za naša polja. Ona naj vas vodi k cilju, h kateremu teži vsako naše dejanje in napor. Vsak izmed vas naj naredi dobre sklepe in jih skuša uresničiti. Gospod in mati Božja Marija nam bosta pomagala, da se bomo rešili iz vsake nevarnosti za greh. Lahko noč!«

Ponovno je stopil na prižnico zvečer 20. maja. Kakor je bila navada, je pristopil eden izmed fantov, mu poljubil roko in mu izročil v kos papirja zavit izgubljen predmet. Blaženi je to izkoristil za izhodišče, da si je pridobil poslušalstvo in jih pripravil na tisto, kar jim je hotel povedati.

»Tukaj je bankovec, se pravi zlati cekin za pet centov (smeh). Vidite, koliko slovničnih napak (smeh). Ker je prepovedano imeti denar, tudi nihče ne bo prišel ponj (kovanec je vtaknil v žep), zato bomo z njim poravnali dolgove Oratorija (smeh), da boste mogli biti vsi veseli pri Mariji Pomočnici.

Obhajamo binkoštni praznik in smo v devetdnevni praznik Marije Pomočnice. Sedaj prihaja veliko ljudi prosit milosti in se zahvaljevat za prejete dobrote. Od daleč dobivamo pisma, v katerih nam poročajo o čudežih, ki jih pripisujejo dobroti naše dobre Matere. Vse to nam kaže hvaležnost tistih, ki so prejeli milosti.

Toda največje so tiste milosti, ki jih nihče ne pozna. Koliko in koliko ljudi je lahko uredilo stvari svoje duše po priprošnji presvete Device Marije! In da ne hodimo da-

leč od tod: tukaj v naši hiši je bilo podeljenih v korist naših fantov toliko duhovnih milosti, ko so se k Mariji zatekli pod naslovom Pomočnice kristjanov in jih prejeli. Nekateri so se znebili kake slabe navade in drugi pridobili kako krepost, ki jo je težko izpolnjevati.

Zato vam svetujem, kolikor morem in znam, da bi se v tej devetdnevni priporočali presveti Devici Mariji. Ta dobra mati nam zlahka podeli milosti, ki jih potrebujemo, zlasti še, če so duhovnega značaja. Ona je nadvse mogočna in za katero koli milost prosi svojega Sina, jo takoj dobi. Cerkev nam kaže mogočnost in dobrohotnost Marije v slavospevu, ki se začinja: Si caeli quaeris ianuas, Mariae nomen invoca [če iščeš nebeška vrata, kliči na pomoč ime Marije]. Če za vstop v nebesa lahko kličemo samo Marijino ime, je to znamenje, kako je mogočna. Že samo njeno ime pomeni nebeška vrata in vsi, ki želijo vstopiti, se ji morajo priporočiti.

Mi se zatekamo k njej zlasti zato, da bi nam pomagala v trenutku naše smrti. Cerkev nam na nekem drugem mestu pravi, da je Marija strašna kot za boj razporejena vojska, ki se bojuje proti nasprotnikom naše duše. Četudi v ozkem smislu besed pomeni to nasprotnike Cerkve, pa lahko to razumemo tudi kot sovražnike naše duše. Že pri samem imenu Marija planejo hudiči v smrtni beg. Zato jo imenujemo Pomoč kristjanov, tako proti notranjim kakor zunanjim sovražnikom.

K njej se moramo zatekati zlasti mi, ki njen praznik obhajamo kakor naš praznik, četudi je to tudi praznik vesoljne Cerkve. Zato vam priporočam, kolikor vem in znam, in moj nasvet naj bo globoko zapisan v vaših srcih: vedno kličite Marijino ime, zlasti še z vzdihljajem Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis [Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas]. To je zelo kratka molitev, vendar se je pokazalo, da je zelo učinkovita. Jaz sem jo že mnogim svetoval in vsi ali skoraj vsi so mi rekli, da so dosegli razveseljive sadove. To so mi rekli tudi nekateri drugi, ki so jo brez nasveta kogar koli uporabljali in se jo navadili izgovarjati.

Vsak izmed nas ima svoje težave, vsak izmed nas potrebuje pomoč. Ko torej želite prejeti kako duhovno milost, se navadite, da od časa do časa izgovorite ta vzdihljaj. Za duhovno milost lahko imamo za rešitev iz skušnjav, iz duhovnih tegob, pomanjkanja gorečnosti ali sramu pri spovedi, ki nam skoraj onemogoča, da bi povedali svoje grehe. Če kdo izmed vas želi, da bi se končala kaka trdovratna skušnjava, da bi premagal kako strast, se izognil mnogim nevarnostim tega življenja, mu ni treba storiti drugega kot poklicati na pomoč Marijo Pomočnico. To so milosti, ki jih lahko izprosimo najpogosteje in ki jih nihče ne pozna, čeprav so dušam tako zelo koristne. Zdi se nepotrebno, da bi vam tukaj našteval imena tistih, ki so prosili Marijo za pomoč pod tem naslovom in so bili uslišani. Kolikim sem že svetoval vzdihljaj Marija, Pomoč kristjanov, prosi za nas! Gotovo so že tisoči, nekateri iz naše hiše, drugi od zunaj. Prosil sem jih, naj mi pridejo povedat, če ne bodo uslišani. Do sedaj še nihče ni prišel in povedal, da ni prejel zaželenih milosti. Zmotil sem se, reči bi moral: prav danes je prišel nekdo k meni in mi potožil, da ni bil uslišan. Toda zakaj? Rekel je, da je sicer imel namen prositi Marijo, potem pa tega ni storil. V tem primeru ni bila Marija tista, ki ga ni uslišala, temveč ni za nič prosil. Ni Marija tista, ki nas ne usliši, temveč smo mi tisti, ki nočemo, da bi nas uslišala. Moliti moramo vztrajno, goreče in z vero,

s srčno željo, da bi bili uslišani. Rad bi, da bi vsi naredili to izkušnjo in da priporočite tudi vašim sorodnikom in prijateljem, da storijo isto.

Če bodo za ta praznik Marije Pomočnice prišli na obisk, jim povejte, in če ne bodo prišli, jim pišite pismo ali kaj posebnega naročite. Povejte jim: 'Don Bosko vam zagotavlja, da če želite doseči kako duhovno milost, prosite Božjo mater Marijo z vzdihljajem Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas in boste uslišani.' Seveda je treba opraviti vzdihljaj s pogoji, kakršni se zahtevajo za molitev. Če ne boste uslišani, boste naredili don Bosku veselje, če mu boste to sporočili.

Če bom zvedel, da je kdo izmed vas pravilno molil, pa ni bil uslišan, bom takoj pisal pismo sv. Bernardu, da se je zmotil, ko je rekel: 'Spomni se, o premila Devica, da še ni bilo nikdar slišati, da bi kdo tebe prosil in ne bi bil uslišan.' Toda bodite prepričani, da mi ne bo treba pisati pisma sv. Bernardu. Če bi pa moral, bi sveti cerkveni učenik takoj našel kako napako v molitvi. Vi se smejete zaradi tega pisma svetemu Bernardu. Ali ne vemo, da je v nebesih?»

»Težava je v pošti,« je bilo slišati don Rua. »Ne vedo, kako bi izročili to pismo.«

»Nedvomno,« je odvrnil don Bosko, »bi morali za to, da bi prišli do bivališča sv. Bernarda uporabiti velik poštni voz, ki bi hitro vozil in bog si ga vedi koliko časa. Tudi telegraf ne bi bil zadosti, čeprav električni tok preteče v trenutku neizmerne razdalje. V tem primeru bi nam zmanjkalo žice. Toda mi imamoma za pisanje svetnikom veliko priročnejše sredstvo, kot so vozovi na paro ali brzojav. Ne mislite, da svetniki ne prejmejo naših pisem; takoj, tudi če bi pismonoša zamujal. Tako se sedaj, ko vam govorim, dvigam v nebo, grem gor nad zvezde, prehitim ogromne razdalje in pridem pred prestol sv. Bernarda, ki je eden največjih svetnikov v nebesih. Naredite torej poskus, kakor sem vam rekel, in če ne boste uslišani, ne bo težko poslati pisma svetemu Bernardu.

Pustimo šalo. Hočem vam povedati, da do konca devetdnevnice, ki jo opravljamo, si vtisnete v srce tele besede: Marija, pomoč kristjanov, prosi za nas. Ponavljajte jih v vsaki nevarnosti, v vsaki potrebi in vedno in prosite Marijo Pomočnico tudi za milost, da bi jo lahko klicali na pomoč. Zagotavljam vam, da bo hudič bankrotiral. Ali veste, kaj pomeni, da hudič bankrotira? Pomeni, da ne bo imel več nikakršne moči nad vami in da mu ne bo uspelo, da bi vas zapeljal v kak greh. Moral se bo umakniti. Jaz vas bom pri sveti daritvi in vseh pobožnih vajah priporočil Gospodu, da vam bo pomagal, vas blagoslavljal, vas ščitil in vam podelil svoje milosti po preblaženi Devici Mariji. Lahko noč!»

V tridnevnicu so nekega dne izginila mnoga srebrna srca, ki so okoli slike bila pripeta na stene, ki so tako ostale gole in brez vsakega okrasja. Toda na predpraznik smo zvedeli zakaj. Ko so fantje vstopili v cerkev, so zagledali veliko ikono, obdano s širokim pasom iz rdečega žameta, na katerem so se bleščala srca, ki so Devici Mariji oznanjala zahvalo mnogih vernikov za prejete milosti. Čiščenje srebrnih src je dalo don Bosku povod za nagovor, katerega naslov poznamo, besedila pa nimamo. »To je tisto,« je povedal, »kar moramo storiti za praznik Marije Pomočnice: očistiti naša srca z dobrimi spovedmi in jih darovati,

da, pripeti preblaženi Devici, da bi bila vedno blizu Jezusu, kar bi dosegli s pogostimi in gorečimi obhajili.«⁴

Kot uvod v mnoge milosti, ki naj bi jih podelila presveta Devica na svoj praznik, je bilo čudežno ozdravljenje, pri katerem je bil navzoč grof Cays in ki je odločilo njegov poklic. Mati je privedla hčerko v zakristijo, kjer je don Vespignani sedel za mizo in zapisoval prejete milosti in delil svetinjice. Prosila ga je, da bi lahko govorila z don Boskom, ki naj bi blagoslovil hčerko. Prevzet od sočutja ji je dejal, naj položi hčerko na sedež, na katerem je don Bosko sedel, ko je spovedoval. Ko je prišel čas za avdience, ju je pospremil k njemu. Kar se je potem zgodilo, smo že povedali.

Veliki dan, ki ga je s svojimi zgovornimi pridigami pripravil oče Dominik Pampirio iz dominikanskega reda in bodoči nadškof v Vercelliju, je videl dokaze pobožnosti, ki se odigravajo samo v največjih svetiščih. Opravili so sedeminsedemdeset maš in razdelili pet tisoč obhajil. Z nadškofovskim dovoljenjem je pontificiral msgr. Dominik Agostini, škof iz Chiogge, ki je na predvečer praznika dobil obvestilo, da je bil imenovan za patriarha v Benetkah.

Češčenje Marije Pomočnice se je vedno bolj širilo. To so dokazovala romanja tudi iz zelo oddaljenih krajev in to potrjuje tudi don Boskova prošnja papežu za dovoljenje, da bi nadbratovščina v Turinu smela vključevati tudi druge istoimenske bratovščine zunaj meja, določenih leta 1870. V prošnji je bilo rečeno: »Duhovnik Janez Bosko je aprila 1870 prejel od vaše svetosti dovoljenje, da ustanovi nadbratovščino ali pobožno združenje častilcev Marije Pomočnice v cerkvi Marije Pomočnice v Turinu, in dovoljenje, da priključi tudi druge bratovščine istega imena v škofiji Turin. Sedaj so prišle iz mnogih krajev prošnje, za katere se zdi, da so v večjo Božjo slavo in v korist duš, zato ponižno prosim vašo svetost za dovoljenje, da nadbratovščino razširimo tudi na druge škofije.« Dne 2. marca 1877 je poseben breve Pija IX. dobrohotno trajno razširil dovoljenje na vse škofije v Piemontu.⁵

Za praznik Marije Pomočnice je prišel z velikim številom romarjev v Valdocco velik salezijanski sotrudnik, zares odličen duhovnik po svetosti svojega življenja, po gorečnosti za zveličanje duš in po pobožnosti do don Boskove Mадone – Matere Božje. To je bil don Pavel Taroni, duhovni voditelj semenišča v Faenzi. Navzočnost njegovega nekdanjega učenca don Vespignanija v Oratoriju ga je spodbudila k že tako dolgo načrtovanemu potovanju. Tudi don Bosko ga je želel spoznati. Proti večeru 16. maja je bil na pragu Oratorija, ko se je pripeljala kočija, iz katere je stopil neki duhovnik. Don Taroni se je ustavil, da bi ga spoštljivo pozdravil, in ga je vprašal: »Prihajate v Oratorij?«

»Da. Tudi vi? Poznate mogoče koga v Oratoriju?«

⁴ VESPIGNANI, *n. m.*, str. 76.

⁵ Dodatek, št. 31.

»Poznam nekega Vespignanija. Ga poznate tudi vi?«

»Da. Sedaj ga bomo videli.«

Skupaj sta vstopila ravno v trenutku, ko je skupnost po blagoslovu prihajala iz cerkve. Ko je don Vespignani zagledal svojega ravnatelja, je takoj stekel proti njemu, neznancu poljubil roko in ga pozdravil: »Dober večer, gospod don Bosko!« Potem se je takoj obrnil don Taroniju. In ta je ves iz sebe: »Kako ste rekli? Don Bosko? Toda kje je don Bosko?« ga je vprašal don Taroni. Ko mu je don Vespignani pokazal zraven stoječega, je padel na kolena, dvignil roke kvišku in vzkliknil: »Oh! Gospod don Bosko! In jaz vas nisem prepoznal!«

Don Bosko ga je dvignil, ga objel, in ko je slišal njegovo ime, dejal: »Razumem, razumem! Ah to je ta veliki don Boskov sovražnik! Don Vespignani, popepite ga v sobo, da bo odložil prtljago, kajti ravnatelj se mora odpočiti. Pri večerji ga posadite na moj prostor za *boscheggare* [boskovanje]. Jutri pa bomo sklenili mir.« Nato se je ljubeznivo poslovil. Med potjo je don Taroni dejal: »Sedaj razumem, zakaj je don Bosko toliko naredil. Ali ne vidite, kako mirno govori in kako mirno hodi? Vse kaže, da je svetnik!«

V oratoriju je ostal deset dni, vse natančno opazoval in zapisoval; 18. maja se je najprej v don Boskovi sobi spovedal, nakar je ves žareč dejal don Vespignaniju: »Prepuštil sem se njegovim rokam, da naredi iz mene, kar hoče. On pa mi je odločno rekel, naj se vrnem v semenišče in tam gojim cerkvene poklice, češ da je to moj poklic. Postal naj bi salezijanski sotrudnik in širil *Katoliško branje*. *Katoliško branje* je postalo njegova strast.

Z geslom Nikdar nazadovati, vedno samo napredovati po številu, je dvignil število naročnikov nad štiristo. Pozneje je imel navado govoriti: »Don Bosko me ni hotel, toda jaz se maščujem tako, da mu pošiljam svoje sinove.« In jih je veliko poslal.

V svojo beležnico je za 23. maj zapisal: »Dne 23. maja sem ostal v njegovi sobi vse do polnoči. Razodel sem mu milosti, za katere sem nameraval prositi mater Božjo Marijo, med drugimi trdnost in pogum. Odgovoril mi je: Dodajte: *Fac ut ardeat cor meum in amando Christum Deum* [daj, da bo gorelo moje srce v ljubezni do Kristusa Boga]. Preden sem zapustil njegovo sobo, sem ga prosil za blagoslov, ki mi ga je tudi dal.« Za 25. maj piše: »V petek 25. maja sem se znova spovedal pri don Bosku v zakristiji, kjer je okoli desetih še vedno spovedoval. Prosil sem ga za blagoslov za moje semeniščnike in on mi je po svetniško dejal: 'Da. Prosimo, da bi vsi postali sveti in naj kateri postane salezijanec, če je tako Božja volja.'«

V svoji beležnici je don Taroni zapisal tudi besede Božjega služabnika: »Danes zjutraj mi je don Bosko dejal, da bi snel klobuk tudi pred hudičem, če bi mu ta dal, da bi mogel rešiti kako dušo.« Podobno misel, ki se zdi na prvi pogled malo drzna, je izrekel papež Pij XI. 24. maja 1929 v nekem nagovoru v kolegiju

v Mondragoneju:⁶ »Ko bi šlo za rešitev kake duše ali za to, da bi preprečili še večjo škodo, bi si upal pogajati se tudi s hudičem.«

Ko se je vrnil v Faenzo, je svojo dušo, polno doživetij, zlil v verze. Imel je vse do zadnjega tako krepko pesniško žilico, da je brez težave pisal preproste, a ljubeznive pesmice. Nato je počasi zbral svoje spomine v zvezku, v katerega je na prvo stran napisal Ojdipovo geslo: »Priateljstvo velikega človeka je dar bogov.«

Po prazniku Marije Pomočnice je prišel don Boskov praznik, o katerem smo že govorili, in za njim praznik sv. Alojzija, ki so ga prenesli na prvo nedeljo v juliju. Pontifikalno mašo je opravil msgr. Formica, škof v Cuneu. Na predvečer so kakor običajno slovesno razdelili nagrade rokodelcem. Don Bosko je prireditelj končal z besedami: »Msgr. Formica, škof iz Cunea, je zelo zadovoljen z vašimi izrazi ljubeznivosti in mi naroča, da naj se vam za vse lepo zahvalim. Ko sedaj preidemo k obravnavanju našega praznika, menim, da ima tudi don Bosko pravico do darila. Darilo je prejel predsednik,⁷ dobili so ga drugi gospodje in tudi jaz bi si ga zaslužil. Pa bo kdo dejal: 'Vi ste že prejeli svoj dar v hvaležnosti vaših fantov!' Vsekakor. To je že nekaj lepega. Toda jaz bi rad še drugo darilo, in sicer darilo lepega vedenja. Toda tega darila ne moremo pričakovati iz rok ljudi, ker ti ne sodijo pravilno, ker se ozirajo samo na zunanost. Oh, kakšno zadovoljstvo čuti človek, če veliko in dobro dela ne iz nizkega nagiba ali iz želje po zaslužku, temveč zato, da opravlja svojo dolžnost. Kakšno zadovoljstvo čuti človek, ki pomaga pri dobrodelnih dejanjih krščanske ljubezni! To je korist, ki prihaja k človeku iz njegovega napora na tej žalostni zemlji. Toda mi ne iščemo našega cilja tukaj na zemlji. Ta je veliko imenitnejši; pričakujemo ga v blaženi domovini sredi neminljivih užitkov v nebesih.«

O tej podelitvi nagrad je govor v Spominih grofa Contestabila, ki pravi: »Pred nekaj meseci sem bil pri razdelitvi nagrad v Oratoriju.⁸ Za don Boska in za njegove sinove je bil to pravi praznik. Neki piemontski dobrotnik je velikodušno podprl to slavlje in Bog je povrnil temu plemenitemu človeku z ugodjem, da je mogel biti navzoč pri pravi mladostni sreči, ki je delila velikodušne blagoslove v imenu svojega dobrotnika. Toda ko se je dvignil don Bosko, da bi povzel besedo, je nastala popolna tišina; to ni bil govornik, temveč oče, prijatelj, ki je govoril, in njegove besede so šle naravnost v srca tistih poslušalcev. Vzkliki ljubezni in sinovske hvaležnosti so pozdravili duhovnika, ko je nehal govoriti. Don Bosko pa se je smehljaje se obrnil k meni in mi dejal: 'Zelo mi ugajajo kriki teh fantov! Kajne, da imajo dobra pljuča?' Nisem mogel ugovarjati in sem mu čestital.«

⁶ *La Civiltà Cattolica*, 1. junij 1929, str. 466–467.

⁷ Predsednik praznika je bil vitez geometer Jožef Casalegno (prim. LEMOYNE, *Avtobiografski spomini VII*, str. 224.) Profesor Lafranchi je imel uvodni govor.

⁸ *N. m.*, str. 30.

O še enem prazniku tega leta, o slovesnosti Brezmadežne, nimamo drugega kot en don Boskov nagovor fantom: spodbudo, da bi opravili lepo devetdnevni-co. Bilo je 29. novembra.

»Glejte, prišel je don Bosko, da vas pozdravi in vam pove nekaj besed. Prinašam vam lepo novico, da bomo jutri začeli devetdnevnicco v čast blaženi Devici Mariji, brez madeža spočeti, do katere so naši fantje vedno gojili veliko pobožnost. Ko je bil v oratoriju še Dominik Savio, jo je opravljal posebno goreče. V zavodu imamo še Družbo Brezmadežne, ki jo je ustanovil Dominik Savio, ko je živel v Oratoriju, in katere člani so bili najboljše fantje. Z nekaj tovariši je sestavil pravilnik, ki ga hranimo še danes. Objavljen je tudi v njegovi knjigi in se ga še danes držijo tisti, ki so vpisani v to družbo. Mnogi izmed njih se odlikujejo po izrednih krepostih.

Kak nasvet naj vam dam, da boste dobro opravili to devetdnevnicco?

Dva: točnost in snaga. To sta dve besedi, ki se lepo med seboj rimata (it. esattezza e pulitezza). Točnost v izpolnjevanju vseh hišnih pravil, in to brez pretiravanja. Točnost v učilnici, točnost na odmoru, v obednici, v spalnici. Točnost pri vstajanju, točnost v cerkvi in tako naprej. Vsak naj se trudi, da bo točno izpolnjeval svoje dolžnosti celo leto in zlasti še v tej devetdnevnicci.

Snaga. S to besedo ne mislim, da si morate očistiti čevlje in obleko, temveč mislim na čistost duše. Prav je, da smo čisti, kakor se to spodobi, toda še bolj je pomembna čistost naše duše. Če kdo še ni opravil splošne spovedi, jo lahko opravi ob tej priložnosti. Mogoče se bo kdo spomnil, da se ni kesal in izpolnil trdnega sklepa v prejšnjih spovedih ali da si ni zadosti izprašal vesti ali je bila spoved nezadostna izakega drugega razloga, kot na primer zaradi pomanjkanja ponižnosti, odkritosrčnosti, celovitosti. Izrabite to devetdnevnicco in vse uredite. Če bi kdo čutil glas v srcu in ugotovil, da se je vedno spovedoval istih grehov, istih laži, iste izgube časa, istih prekrškov pravil, tako da bi se znašel z vrsto grehov in spovedi, spovedi in grehov, naj to pove spovedniku, pregleda celo svoje življenje s splošno spovedjo, ali samo v tistih točkah, ki se mu zdijo potrebne.

Mogoče bo kdo drug čutil nemir v srcu in bo dejal: 'Bojim se, da sem opravil slabo spoved in z menoj ni vse v redu; pozabil sem tisti greh, toda pozabil sem ga nalašč.' Mogoče se je šel spovedat še večkrat, pa nikdar ni zbral toliko poguma, da bi povedal in popravil slabo opravljeno spoved. Tudi ta, če je tukaj, naj gre k svojemu voditelju, mu razodene svojo težavo ter se mu popolnoma zaupa. Ta bo kot dober prijatelj njegove duše razmislil o njegovem stanju, šel nazaj od spovedi do spovedi vse do zadnje dobro opravljene. Tako bo spravil v red svojo dušo, da bo mogla živeti v miru in zadovoljstvu. Kdo drug bo dejal: 'Že nekaj časa sem nemiren. Mučijo me dvomi in strahovi.' Tudi ta naj se zaupa svojemu duhovnemu očetu, in če se mu zdi, naj tudi on opravi splošno spoved, kakor ga bo spovednik spraševal. Saj je ta praznik pravi čas za to.

Velika napaka je, če se nekateri takole izpovedujejo: 'To in to sem storil trikrat ali štirikrat' in točno vedo, da je bilo štirikrat. To delajo zato, da bi zmanjšali krivdo. Drugi pa pravijo: 'Storil sem to dva ali trikrat,' četudi točno vedo, da je bilo petkrat. To so pomanjkljive spovedi. Predstavite si, da dolgujete komu pet frankov, pa bi mu vrnili samo tri ali štiri ali tri in pol. Upnik ne bi bil zadovoljen in bi takoj rekel: 'Govori jasno. Dolg znaša štiri franke in daj štiri.'

Uredimo svojo vest! Spominjam se, kako se je na začetku devetdnevnice Dominik Savio odločil, da jo bo dobro opravil. Prišel je k meni in hotel opraviti splošno spoved, ki je, kolikor je meni znano, še ni opravil. Potem je ohranil svojo vest čisto vso devetdnevno, tako da je lahko vsak dan prejel sveto obhajilo.

Tudi vi posnemajte Dominka Savia.

Predstavljajte si, da bi morali to noč umreti. Kako bi si želeli, da bi opravili spoved! Spovejte se, kakor če bi morali na koncu te devetdnevnice umreti. Spovejte se tako, kakor če bi ta spoved morala biti zadnja v vašem življenju, prejemajte kolikor mogoče pogosto sveto obhajilo in skušajte imeti v redu svojo vest.

Želja Cerkve je, da bi bili vsi kristjani – s tem ne mislim reči samo odrasli na splošno, temveč tudi mladi – v takem stanju, da lahko vsak dan prejmejo sveto obhajilo. Kako je to delal to Dominik Savio in kako natančno je hotel izpolniti vsako svojo dolžnost? Najprej je opravil dobro spoved, potem pa se je vedel tako, da je lahko vsak dan prejel sveto obhajilo. Čez dan je obiskoval cerkev in vabil svoje tovariše, da so tudi oni prihajali k Jezusovim nogam, je pravi vzor posnemovalca sv. Alojzija Gonzage, to je zgled fanta, ki je pri sedmih letih prejel prvo sveto obhajilo in potem zapisal za spomin: 'Rajši smrt kot greh!'

To sta torej dve stvari, ki vam ju priporočam: točnost in snaga. Snaga ali čistoča tudi telesa kot odsev čistosti duše. Če boste upoštevali te moje nasvete v tej devetdnevni, bo presveta Devica Marija vsakemu izmed vas podarila veliko duhovno uslugo, nekaj, kar bo izredno koristilo vaši duši. Lahko noč!«

DUHOVNE VAJE

Ko se je bližal čas duhovnih vaj, jih je blaženi najavil in zvečer 12. aprila 1877 razvil naslednje misli, ki smo jih prejeli v povzetku.

»Mnogi izmed vas bi med letom radi govorili o stvareh, ki se tičejo njihove vesti in prihodnosti, vendar za to nimajo priložnosti. Drugi z željo, da bi popravili zadeve svoje vesti, ki so mogoče že zastarele, čakajo na praznik vseh svetih, na božič, na veliko noč. Drugi spet so dosegli tako starost, da se morajo odločiti o poklicu in so v skrbeh, ker se do sedaj še niso nič odločili. Na duhovnih vajah spravimo v red vse take stvari. Duhovne vaje se bližajo in vi boste imeli možnost, da boste uredili stvari svoje duše.

V času duhovnih vaj ima Gospod navado, da deli izredne milosti. Zato naj nobeden ne odloži na poznejši čas te tako pomembne stvari, temveč naj zadosti težnjam svojega srca, uporabi to milost, tako da bo zadovoljen vse življenje.«

Dijaki so duhovne vaje začeli 15. aprila. Don Francesia je pridigal inštrukcije in don Dalmazzo premišljanja. V nagovoru za »lahko noč« je Božji služabnik takole govoril:

»Imel bi vam povedati veliko stvari, vendar se bom omejil samo na nekatere. Danes zvečer ste začeli opravljati duhovne vaje. To me veseli. Vsak izmed vas bo imel priložnost, da bo razmišljal o stvareh, ki se tičejo njega, in se osredinil samo na to.

Res je, da mnogim izmed vas ne bi bilo treba duhovnih vaj, ker so že zelo dobri. Rekel

bom celo, da zlasti dijaki izpolnjujejo pričakovanje svojih predstojnikov in so pravi kristjani. Pravim pravi: nekateri so kristjani zato, ker so prejeli sveti krst, vendar niso sodelovali z milostjo kot pravi Božji otroci; drugi so kristjani zato, ker izpolnjujejo zapovedi Jezusa Kristusa in so fantje, kot morajo biti. Tem zadnjim pravzaprav ne bi bilo treba opraviti duhovnih vaj, vendar jim tudi ne bodo škodile. Prizadevati si morajo, da bodo napredovali po poti, po kateri so začeli hoditi, in da se bodo bojevali proti sovražniku svojih duš, ki se na vso moč trudi, da bi jih speljal na slabo pot.

Toda med toliko dobrimi je tudi nekaj takih, za katere je bilo določeno, da bi jih poslali domov na počitnice. Te dni sem dobil seznam vseh teh ljudi. Prebral sem ga, razmislil o razlogih in videl, da so upravičeni. Pripadajo pa nižjim, višjim in najvišjim razredom. Pa sem odlašal en dan in potem še drugi in nisem opravil te neprijetne zadeve in tako so prišle duhovne vaje. Potem sem mislil, da če ti ne bodo sedaj tukaj v Oratoriju opravili duhovnih vaj, jih ne bodo nikoli več v življenju in tako ne bi nikdar več resno mislili na svojo dušo. Zato sem tisti seznam vzel in ga položil k nogam Križanega in matere Božje Marije in jih priporočil njemu. Naj on stori po svoji sveti volji. Če bo ganil njihova srca, bo to zelo posrečeno. Ti so tukaj in me poslušajo. Ne bom jih imenoval, niti jih ne bom klical k sebi, saj vsak sam lahko presodi, ali spada v to skupino.

Razlogi za moje nezadovoljstvo so: slabo vedenje, grdo govorjenje, slabe knjige in širjenje slabega branja. Danes zvečer sem moral skuriti cel kup takih knjig, ki bi naredile veliko slabega, če bi prišle v roke fantov. Nočem, da bi se zaradi nekaterih strupenih rastlin morala pokvariti cela setev.

Tisti, ki so delali take stvari in me sedaj slišijo, naj vedo, da govorim njim. Duhovne vaje so namenjene predvsem njim: naj se odločijo, da jih bodo izkoristili v svoje dobro, da bodo spremenili svoje obnašanje, toda naj ne prisilijo predstojnikov, da bi prekinili šolsko leto. Tu mislim na vse predstojnike, kajti s tem, ko sprejmejo kakega fanta v zavod, mu želijo storiti čim več dobrega in želijo, da bi ostal v zavodu, vse dokler ne konča svojega šolanja. Zato samo če jih k temu prisilijo, odpustijo fanta iz oratorija. Teh, ki bi morali biti odpuščeni, ni veliko, vsega petnajst ali šestnajst, prava malenkost pri drugih sedem- ali osemsto. Sedaj bomo videli, ali bodo šli vase, ali se bodo kesali in se poboljšali, ali jih bomo morali poslati stran.

Nekateri, malo jih je, celo zelo malo, kar naprej godrnjajo in širijo nezadovoljstvo, češ: 'Ne dajo nam brati knjigo, ki bi jo radi brali. Takoj se pojavi kdo, ki nam to onemogoči. Oči predstojnikov so vedno in povsod nad nami!' Neumneži! Vaši asistenti bi bili kruti, če ne bi delali tako; to je njihova naloga, to je v vaš prid. Če bi asistenti skrbeli za svoje osebne koristi, bi imeli veliko drugih opravkov, bilo bi jim lahko prijetno, če asistenca ne bila njihova izrecna dolžnost. To delajo samo v vašo korist. Asistenti bodo morali dajati odgovor Bogu, če bodo zanemarjali svojo dolžnost in če bi fantje po njihovi krivdi storili greh. To naj vedo tisti, ki se jih to tiče.

Potem so tu še drugi, ki morajo v teh duhovnih vajah misliti na svoj poklic, to so zlasti dijaki četrtega in petega razreda in oni iz drugega posebnega razreda.⁹ Razmisliti morajo, ali se bodo odločili za svetni poklic ali za cerkveni. Ti naj se posvetujejo s

⁹ Marijini sinovi.

spovednikom, kajti zdaj je prav čas za to. O tem vam ne bom več govoril, ker menim, da bo o tem govor v teh duhovnih vajah. Jaz se bom potrudil, da vam bom na voljo. Prvi torej, to so dobri, naj dobro opravijo duhovne vaje. Tisti, ki imajo nered v svoji vesti, naj jih opravijo še bolje. Drugi pa naj sledijo njihovemu zgledu. Prosimo Gospoda, da naj nam pomaga s svojo milostjo, in tako bomo vsi imeli od duhovnih vaj velike koristi, začeli bomo sveto živeti in na koncu bomo vsi v nebesih peli slovesni Te Deum. Lahko noč!«

Kronika don Barberisa nam podaja naslednje podrobnosti: »Pridigarji, ki jih je Gospod blagoslovil, so ob ustreznem svežem in oblačnem vremenu naredili veliko dobrega. Fantje so tako sodelovali, da od njih ne bi mogli kaj več pričakovati. Vsaj dvajset se jih je odločilo za Družbo in veliko drugih za duhovni poklic.« Don Bosko je nekaj dni pozneje pred vsemi fanti zavoda zopet načel vprašanje poklica. Poudaril je nekaj vidikov, ki jih je imel navado poudarjati pri izbiri tem:

»Opravili smo veliko delo, smo v najboljšem stanju, opravili smo duhovne vaje. Sicer še ne vsi, ker so jih do sedaj opravili samo dijaki, toda v kratkem jih bodo opravili tudi obrtniki. Pripravili ste mi pravi praznik! Da, za don Boska je pravi praznik, če lahko skrbi za duše svojih fantov. To je cilj, zaradi katerega delamo, in za ta cilj obstaja ta hiša, da morejo fantje storiti dobro svoji duši. Dijaki so opravili duhovne vaje in jaz sem zadovoljen, čeprav nekateri niso mogli zadostiti svoji želji. Nekateri niso mogli opraviti splošne spovedi, se pravi, da niso mogli urediti zadeve svoje duše, kakor bi hoteli. Tudi tisti iz višjih razredov niso imeli priložnosti, da bi govorili o poklicu. Za vse to in za karkoli drugega v zvezi s spovedjo boste imeli priložnost jutri, pojutrišnjem in potem še druge dni, ko boste lahko vse to opravili in bom jaz skušal biti na mestu; če bi kdo želel obširneje govoriti o svojem poklicu, lahko pride k meni v sobo vsak večer po večernem blagoslovu. To je najprimernejši čas in jaz bom skušal biti vsakemu na voljo.

Nekateri so me prosili, da bi jim povedal splošno pravilo za izbiro poklica. Prvo pravilo, ki ga dajem vsakemu in ki ga vsi poznajo, je: če kdo ne čuti nagnjenja za duhovniški poklic, naj ne postane duhovnik; če koga ne privlači življenje v svetu, naj ne živi v svetu. Če bi potem kdo kljub nagnjenju videl, da bi bil tisti stan nevaren za njegovo dušo, naj se posvetuje. Tako naj stori tudi tisti, ki ne čuti posebnega nagnjenja za noben stan. Če kdo ne bi bil nagnjen k duhovniškemu stanu in bi čutil celo odpor do njega, naj misli, da je to hudičeva skušnjava, in naj se posvetuje. Druga pravila so cerkvene odredbe, se pravi probitas morum [poštenost navad], duh svetosti. Ta bi bil dobro zagotovilo za Gospodov blagoslov.

Jaz bi potem dal še drugo pravilo za izbiro poklica, ki je naslednje. Postavi se kam, kjer moreš videti križ, in reci: 'Želim se okleniti tistega poklica, ki bi mi v trenutku smrti mogel dati največje zadoščenje. Daj mi potrebno razsvetljenje in luč, da spoznam tvojo voljo.' Potem zmoli očenaš, malo počakaj in prisluhni, kaj ti pravi tvoje srce. Mnogi, ki sem jim svetoval ta postopek, so spremenili sklep, ki so ga sprejeli prej. Gospod daje take milosti tistim, ki ga prosijo iz vsega srca in so odločeni, da bodo sledili Božjemu klicu.

Še o nečem drugem sem dobil več vprašanj: kakšna je razlika med salezijanskim in škofijskim duhovnikom v semeniščih?

Odgovarjam, da ni nobene razlike, kajti oboji so posvečene osebe in oboji so preskrbljeni z vsem za življenje.

Veliko je takih, ki so postali salezijanci, pa jim ne bi svetoval, da bi postali svetni duhovniki, ker bi se izpostavili velikim nevarnostim. To so tisti, ki so v svojo škodo občutili počitnice in izkusili, kako zelo nevarno je zanje življenje v svetu. Vprašujejo me za svet in jaz jim odgovarjam: 'Kako je s teboj tukaj v zavodu? Si miren?'

'V zavodu je vse v redu,' mi odgovarjajo, 'tu ne naletim na nobeno nevarnost. S svojo vestjo sem vedno na jasnem. Toda počitnice so zame pogubne.'

Kako bo torej tisti, ki so mu počitnice vzrok padcev, pokončen v svetu, tudi v času semeniških počitnic? Kaj lahko se bo znašel v hudičevih preizkušnjah. V Družbi pa bo lahko dober duhovnik in bo rešil svojo dušo.

Navadno se misli, da mora biti tisti, ki hoče postati redovnik, bolj svet, kar pa ni res. Seveda je bolje, če je kdo svet, toda zanj to ni toliko pomembno kakor za tistega, ki je v svetu. Gospod mu bo dal svojo pomoč v skladu z njegovo dobro voljo. Zato bo lahko postal salezijanec, dominikanec, avguštinec, frančiškan ali kaj drugega, ne bi pa bil dober za škofijskega duhovnika. Kdor je v kaki redovni hiši, bo ob padcu takoj dobil koga, ki mu bo pomagal vstati. Pogosto prejemanje zakramentov spovedi in obhajila, premišljevanje, obiski Najsvetejšega, duhovno branje, nasveti predstojnikov, pogoste konference za sobrate ga bodo držali pokonci in mu pomagali vstati po vsakem padcu. Te možnosti gotovo nima duhovnik, ki živi v svetu.

Tudi obrtniki in ne samo gospodiči dijaki morajo misliti na svoj poklic. Če bi za katerega zvedel, da bi rad postal salezijanec, bi se močno zavzel zanj in bom zelo vesel, če bi mogel ta dragoceni zaklad ohraniti za oratorij.

Mi vsi bomo prosili Gospoda, da bi vsak izmed vas mogel iz duhovnih vaj doseči čim obilnejše sadove in da bi stal ob strani tistim, ki so se že odločili za duhovniški poklic, tako da bi mi vsi mogli v kreposti prebiti dneve našega potovanja tukaj na zemlji in bi se po sveti smrti nekega dne znašli zbrani v nebesih. Lahko noč.»

Obrtniki so imeli svoje duhovne vaje od 27. maja. Vendar nam zapiski na poročajo o čem, kar bi se tikalo don Boska. Nekaj stvari pa lahko podamo o drugem tečaju duhovnih vaj za aspirante v Lanzu, ki so se jih udeležili tudi novinci in sobratje. To so misli našega blaženega očeta v dveh nagovorih za »lahko noč« in v eni pridigi.

22. september. Kdor hoče vstopiti v Družbo, mora imeti rad delo.

»Čas beži kakor sence. Komaj smo začeli duhovne vaje, pa smo že sredi njih. Jutri bomo na polovici. Vsak dan razmišljamo o novih stvareh. Danes zjutraj smo začeli spovedovanje. Niso prišli vsi na vrsto, toda zvrstili se bodo danes in jutri. Jutri bodo tisti, ki hočejo vstopiti kot novinci v Družbo, in tisti, ki želijo narediti obljube, napisali prošnje in jih oddali. O tem bomo imeli čas govoriti jutri. Tisti, ki hočejo vstopiti kot novinci, naj gredo k don Barberisu. On je pristojen za te stvari in bo znal uporabiti tudi glavniki, zelo oster glavniki, da bo počesal tiste, ki so tega potrebni. Želim, da se

prepričate o eni stvari: kdor vstopi v Družbo, je oskrbljen z vsem potrebnim, vendar je treba delati. Mogoče predstojnik želi zaupati komu kako asistenco. 'Kako? Saj moram že poučevati v tem in tem razredu.' Potem mu skuša dati neko drugo opravilo, pa se spet izmika z vsemi mogočimi izgovori, tako da predstojnik obupa in ga pusti pri miru, prepuščen je samemu sebi in nič ne dela. Toda to ni duh Družbe. Nobeden naj ne vstopa v upanju, da bo mogel roke držati križem.»

23. september. Kdor želi narediti obljube, naj nima drugotnih ciljev.

»Prišli smo do sredine duhovnih vaj. Do sedaj smo sejali, sedaj moramo pridelek pospraviti. Danes so že mnogi naredili prošnje za sprejem v Družbo, in če želi še kdo, bo to lahko storil jutri. Sedaj je treba s kladivom udariti hudiča po rogovih in končati z njim, s svetom in z mesom. Postavimo se na stran tistih, ki so še pred časom vstopili v Družbo in naredili začasne in večne zaobljube. Jaz ne delam velike razlike med tema dvema vrstama zaobljub, ker gledam samo na namen, da kdo hoče ostati v Družbi. Če bi kdo, ki bi videl, da mu ne bo uspelo kje drugje, hotel prevarati don Boska, bi gotovo storil obžalovanja vredno dejanje. Mogoče bo kdo dejal: 'Za zdaj se bom za eno leto ustavil pri don Bosku, jedel njegov kruh in študiral na račun drugih.' Kdo drug bo dejal: 'Jaz bom ostal pri don Bosku tri leta in v tem času mi ne bo treba skrbeti za hrano in obleko. Potem si bom poiskal zaposlitev, ki mi bo bolj ugajala.' Za te bi bilo bolje, da bi bili odkritosrčni, stopili k predstojniku in mu rekli: 'Jaz nimam namena ostati v Družbi, rad bi pa končal svoje šolanje, a nimam potrebnih sredstev. Bi bili tako dobri, da bi mi pomagali?' Tedaj bo predstojnik pomislil, ali je kaka možnost, da bi mogel nadaljevati šolanje. Sicer pa ta lahko gre tudi drugam in tam poskusi svojo srečo. Toda naj ne dela zaobljub. Lansko leto sem prav s tega mesta povedal isto. Nekateri so imeli ta namen. Naredili so zaobljube in potem po nekaj mesecih odšli, upajmo, da letos ne bo tako.

Tisti pa, ki imajo dobro voljo, naj se ne bojijo narediti večne zaobljube, češ da bi se po naključju znašli v veliki potrebi in ne bi mogli izstopiti iz družbe. Kajti če so razlogi zares tehtni, jih predstojnik lahko odveže od zaobljub.»

26. september. Besede po zaobljubah. Redovnikovo zadovoljstvo v življenju in smrti.

»Če bi kdo izmed tistih, ki so v svetu, bil navzoč pri obredu, ki smo ga pravkar končali, bi lahko takole modroval: Ti fantje še v cvetu svojega življenja, ki bi si lahko privoščili udobje, slavo v svetu, namesto tega pa se kot norci umikajo v samostan in zapuščajo ugodnosti, ki bi jih lahko uživali. In bi izrazil svoje sočutje. Toda mi, ki dobro premislimo naše zadeve, pravimo: Če ne zapustimo teh stvari sedaj, jih bomo morali zapustiti ob drugi priložnosti s to razliko, da če jih zapustimo sedaj, bomo dobili povrnjeno stokratno na tem svetu in v plačilo večno srečo v nebesih. Gospod nam to stokratno daje na različne načine. Najprej z zadovoljstvom v srcu. Tudi v Družbi, potem ko smo zapustili svet, si pridobivamo slavo. Koliko slave si je pridobil sv. Vincencij Pavelski, sv. Sebastijan Valfrè, sv. Karel Boromejski in mnogi drugi. Pa tudi v materialnih stvareh nič ne manjka na tem svetu. Kljub našemu uboštvu imamo

vse potrebno. Zapustili smo nekaj bratov in pridobili veliko drugih in boljših, ki nam pomagajo in ki nas bodo tolažili na smrtni postelji. Če pri nas kdo zboli, se takoj opravljajo zanj jutraj in zvečer molitve, drugi opravljajo zanj obiske v cerkvi. Če pride smrtna ura, se skoraj vsi zberejo pred Najsvetejšim in priporočajo njegovo dušo. V svetu pa bolnik vidi okoli sebe samo trumo sorodnikov in prijateljev, ki komaj čakajo, da bi odnesli njegovo premoženje. Zbrale so se priče in notar in ubogi duhovnik mora čakati v kotu, kot če ga ne bi bilo. In ko skuša stopiti k postelji umirajočega, stopi pred njega bratranec in mu reče: 'Spoštovani oče, bodite tako dobri in me priporočite, naj tudi meni zapusti kaj, ne vsega samo tistemu.' In kaj bo sredi vseh teh svetnih skrbi z dušo umirajočega?

V družbi pa ni nikakršnih težav s časnimi stvarmi. Če kdo zboli, so drugi, ki delajo zanj in ga vzdržujejo. Če je zdrav, dela. Dela tisto, kar so drugi storili zanj. Če pride smrtna ura, ni nikakršne ovire za njegove revne reči tega sveta, ker je že vse zapustil, in umre obdan s svojimi brati, ki molijo zanj. Ti se ga tudi po smrti spominjajo in se ga bodo spominjali, dokler bo obstajala družba.

Ko pa umre kdo od svetnih, se takoj drugi polastijo njegovega imetja in eden toži, da je dobil malo, drugi kritizira oporoko. V njegovo hišo stopi novi gospodar in reče: 'Tu je živela dobra duša. Requiescat in pace – Naj v miru počiva in zdravje nam. In kje je tista njegova lepa ura? Kam je obesil tisto lepo novo obleko? Ne bi rad, da bi se izgubila!' Tako se zanimajo za njegove reči, nanj pa nihče več ne misli. Še več, preden je umrl, so se bali, da bi ozdravel, in so bili zadovoljni, da bi šel v nebesa. Ne želijo drugega, kot da čim prej zapusti ta svet, da se oni polastijo njegovega imetja.

Mi smo revni, pa vendar nam ni treba trpeti zaradi uboštva. Zapustili smo svoj dom in dobili toliko drugih. Naš dom je v Turinu, toda ko smo sedaj tukaj v Lanzu, je to naša hiša. Če bomo šli v Borgo San Martino, bomo doma tam in v Varazzeju nam ni treba nikogar prositi gostoljubja, ker je zavod naša last. Prav tako smo doma v Alassiu, Nizzi in celo v daljni Ameriki nas čakajo bivališča, katerih lastniki smo. Niti kak bogatin niti kak knez nima toliko stvari. Toda če moramo tudi prenašati kako neprijetnost, moramo to znati prenašati potrpežljivo in ne kakor tisti, qui pauperes esse volunt et socios paupertatis nolunt [radi bi bili ubogi, pa se branijo spremljevalcev uboštva], kot toliko drugih, ki bi radi, da bi jih imenovali uboge s pogojem, da jim nič ne bi manjkalo in bi imeli vse, kar bi se jim zahotelo. Do sedaj nam hvala Bogu ni še nič manjkalo. Toda če bi se to zgodilo, bi morali biti pripravljeni prenašati neprijetnosti uboštva.

In sedaj vam pravim: ali vam je kdaj kaj manjkalo v Družbi? Gospod nam daje celo preveč in moramo biti zelo previdni, da ne bomo navezali svojega srca na ta materialna sredstva. Toda rekli boste: 'Mi smo že zapustili svet in nočemo nič več vedeti o svetnih stvareh!' Prav. Tudi jaz želim, da ne bi navezovali svojega srca na to. Toda to sem vam hotel povedati, da bi videli, da Gospod tudi na tem svetu lepo ravna s svojimi služabniki. Kar se potem tiče duhovnih dobrin, ki smo jih deležni v družbi, kdo bi mogel vse te naštet? Deloma so o njih govorili med duhovnimi vajami, in če bi jaz sedaj hotel govoriti o tem, ne bi bilo konca mojega govora. Naj povem samo eno. Ljudje v svetu pravijo: Veh soli, quia cum ceciderit non habet sublevantem se [Gorje

samemu, ker nima, če pade, nikogar, ki bi ga dvignil]. O nas pa moramo reči: O quam bonum et quam iucundum habitare fratres in unum! [Kako lepo in prijetno je, če bratje bivajo skupaj]. V veri človek ni nikoli sam.

In sedaj si želite, da bi vam dal kak nasvet. Veliko bi vam jih lahko dal, toda dal vam bom običajnega: Beg pred brezdeljem, zmernost, izpolnjevanje pravil. Če boste videli v družbi koga, ki ni zadovoljen, vedite, da je nezadovoljen zato, ker ne izpolnjuje pravil.

POČITNICE IN PO POČITNICAH

Zunanji vihar, o katerem smo poročali v prejšnjem poglavju, je prisilil don Boska, da se je pripravil na obrambo v Rimu in se obvezal, da si je veliko dopisoval in pripravil utemeljeno predstavitev dogodkov.

Toda vse to delo ga ni oviralo, da ne bi modro vodil svojih fantov na poti življenja. Bližale so se počitnice. Zvečer 21. avgusta je stopil na prižnico, in potem ko je nekaj časa počakal, da so se rokodelci zvrstili ob dijakih, je po uvodu, ki je vzbudil zanimanje in potišal šum, čudovito lepo govoril o Božji navzočnosti in jo prikazal kot uspešno sredstvo, da bi brez greha preživel počitnice.

»Sedaj se malo pomirite, ker vam želim povedati nekaj stvari.

Rad bi vam povedal, da v teh veliko bolj soparnih in vročih dneh kot v januarju po Gospodovi dobroti nihče ni bolan in nam ne manjka tek. Druga leta je proti koncu junija nekaterim pošla volja do hrane. Letos se pek še ni pritožil, da bi se zmanjšalo število hlebcev. To nam je vsem pogodu. Zahvalimo se Gospodu.

Preidimo na drugo. Bliža se čas počitnic tako za dijake kakor za rokodelce, eni naj bi se oddahnili od učenja, drugi od dela. Tako enim kakor drugim bi rad dal nekaj nasvetov, da bi ta čas dobro prebili. Nasvet, ki velja tako za ene kakor za druge. Nasvet, ki ga imam navado dati, se glasi: ko ste na počitnicah, si privoščite svobodo, delajte celo nered, vendar poiščite kraj, kjer vas Gospod ne bo videl. Zaprite se v skrito sobo vašega stanovanja, pojdite v klet, povzpnite se na zvonik, skrijte se v globino gozda, samo da ne bo Gospoda. Menim pa, da med vami ni nobenega neumneža! Vsi dobro veste, da se ni mogoče izmakniti očem tistega, ki vidi vse, kar se dogaja v nebesih in na zemlji. Ta misel nas mora spremljati povsod, pri vsakem dejanju. Kako bi mogli narediti kaj, kar bi razžalilo Gospoda, če je tako mogočen, da je v trenutku suha vaša roka, s katero bi ga hoteli razžaliti, ali bi se vam zavezal jezik, medtem ko bi hoteli izgovoriti bogokletno besedo? Ko se boste torej doma znašli s svojimi prijatelji in tovariši in bi vam kateri svetoval, naj bi se držali daleč od Cerkve, da bi šli na kak nevaren kraj, ali da bi storili kako drugo slabo dejanje, odgovorite, kakor je nekoč odgovoril Jožef, ko so v Egiptu hoteli, da bi storil greh: 'Kako naj v njegovi navzočnosti razžalim mojega Gospoda?' Mi kristjani moramo reči še več: kako naj razžalimo v njegovi navzočnosti našega Boga, Boga vsemogočnega, ki nas je ustvaril, usmiljenega Boga, ki nas je odrešil, neskončno dobrega Boga, ki nam izkazuje toliko dobrot, pravičnega Boga, ki bi nam samo z enim dejanjem svoje vsemogočnosti lahko vzel življenje?

In ali se ne bi moglo pripetiti nam, ki gremo sedaj spat, da se jutri zjutraj ne bi več dvignili iz postelje, ker bi umrli? Da bi katerega izmed nas našli mrtvega? Če bi se

jutri zjutraj raznesel glas:

'Nocoj je eden izmed naših umrl.'

'Kdo?'

'Don Bosko.'

'Oh, ubožček! Včeraj je bil še vesel, govoril nam je, sedaj pa je že v večnosti.'

To, kar bi se moglo zgoditi meni, se lahko zgodi vsakemu izmed vas. Mnogi so umrli, medtem ko so jedli, se učili, se sprehajali, se veselili. Tako je na primer pred dvema ali tremi dnevi v Lanzu duhovnik don Oggero končal svojo pridigo in se zadovoljen sprehajal po vrtu s svojim župnikom, ki mu je čestital, ker je zadovoljil poslušalce, ker se je dobro odrezal, ko ga je v trenutku zmanjkalo. Ozrl se je okoli sebe in videl, da leži stegnjen na tleh. Pokliče ga in ga prime za roko: 'Kaj ti je, Oggero, Oggero!' Takrat se je zavedel, da ga ni več. Ni se nam treba bati za tega duhovnika, ki je bil nekoč v oratoriju, ker je bil svet mož. Toda vidite, kako lahko umreš. Neki drug duhovnik, ki je lansko leto bil nekaj časa v oratoriju in potem v Lanzu, je umrl v San Nicolásu v naročju don Cagliera v cerkvi, kjer je bil on upravitelj. Navedel sem vam dva primera, lahko pa bi naštel toliko drugih, ki so nenadoma umrli na najrazličnejše načine. Zato se moramo truditi, da bomo vedno brez greha, v Božji pričuječnosti, kajti Bog nas lahko v trenutku kaznuje in uniči.

Ko pravim, da skrbimo, da ne bomo žalili Boga, hočem tudi reči, da če se kdo zaveda kakega greha, naj se takoj spravi z Bogom. Vi veste, kako je treba to narediti, kajti Gospod vidi vsako naše dejanje, in ne samo zato, da bi nas kaznoval. On je pravičen, zato kaznuje hudo in plačuje dobro. Je tudi usmiljen, a ne popustljiv. Ne! On je sama dobrota, ljubezen in to ga nagiba, da nam želi storiti predvsem dobro in ne kaznovati, in kolikor bolj se ga mora bati tisti, ki je v grehu, toliko bolj vesel in zadovoljen je tisti, ki je v Božji milosti. Vsak naj se vpraša: 'Sem sedaj v stanju, da nimam ničesar, s čimer bi žalil Gospoda?' Če lahko pritrdiš, potem bodi miren, bodi srečen, tekaj, skakaj, jej, smej se, radostno spi in lepo sanjaj, ker bo vse prav, ker se ti ni treba bati Gospodove sodbe. Toda če tega ne moreš reči, potem glej, da se boš čim prej spravil v Božjo milost, da se ti ne bo treba bati smrti, najsi pride v katerem koli trenutku. Lahko noč!«

Dne 1. avgusta se je začela mala matura. Predstavniki Oratorija so se izkazali. Dva izmed njih sta si zaslužila posebno pohvalo. Iz nagovora za lahko noč 24. avgusta se vidi, da so bili nekateri še tam. Za druge naj bi se izpiti začeli 27. avgusta in bi trajali cel teden. Don Bosko je želel, da bi se aspiranti odpovedali vrnitvi v družino. Tako je po 24. avgustu govoril še 31. istega meseca. Koliko lepih stvari je povedal v teh nagovorih.

24. avgust. Vprašati za svet za poklic. V počitnicah koristno izrabljati čas.

»Danes zvečer imam srečo, da vam lahko govorim in vam želim lahko noč. Nekateri četrtošolci in Marijini sinovi bi radi še z menoj govorili o poklicu in so mi pisali o tem in še o čem drugem. Za zdaj jim še nisem mogel ustreči. Določili smo čas za pogovor, pa ga je potem vedno zmanjkalo. Zatorej naj tisti, ki želijo z menoj govoriti, pridejo k meni v nedeljo po blagoslovu. Tako bomo vse uredili. Menim, upam, da bodo četrtošolci zadosti izobraženi, učeni in pogumni, da si bodo upali narediti veliki skok:

preskočili bi peti razred in šli iz četrtega razreda v filozofijo. To je mogoče narediti pri nas, ker imamo v dveh letih še latinščino in italijanščino.

Bližajo se izpiti. To me veseli, kajti za temi bodo prišle počitnice in brez izpitov ni mogoče iti naprej. Toda jaz imam tako rad svoje sinove, da bi mi bilo zelo hudo, če bi jih opravljali daleč stran od mene. Zelo vas imam rad in tukaj je treba marsikaj postoriti. S tem ne mislim reči, da ne bi smeli iti domov. Vsekakor je mogoče iti domov, če je za to zadosten razlog, pomemben dogodek v družini, ki zahteva našo navzočnost. Če so za to taki razlogi, rad dajem dovoljenje. Če pa gre kdo samo zaradi ugodja na počitnice, potem je bolje, da ostane tukaj pri meni. Zelo rad vas imam v oratoriju. Bodite prepričani, da bomo skupaj preživeli počitnice v enem ali drugem kraju in da bodo zelo vesele in dolge.

To sem povedal za tiste, ki so že končali izpite, pa ne vedo, ali naj gredo domov ali ne. Naj bodo mirni. Prav tako kleriki in naši zunanji. To pa ne velja za tiste, ki še niso v četrtem razredu in ki še niso naredili izpitov. Ti morajo oditi 3. avgusta. Ti naj kar gredo na počitnice na svoje domove. Vendar naj ne izgubljajo časa. Tako naj storijo tudi tisti, ki so končali razred in opravili izpite.

Rad bi vam svetoval, da bi počitnice koristno izrabili. Vsakemu je ostal kak predmet, ki ga ni mogel zadosti dobro obvladati med šolskim letom: to snov bi lahko v tem času skrbno predelal. So stvari, ki si jih nismo dobro zapomnili, ki jih nismo dobro razumeli; toliko nalog, ki smo jih le površno obvladali. Če tega ne bomo obnovili, bomo vse popolnoma pozabili. Vse to bi lahko v času počitnic lepo popravili. Ponovimo tisto malo latinščine in italijanščine, ponovno preberimo latinske pisatelje. Vedite, da je za izobrazbo treba veliko brati, prebirati dobre knjige, kar je med letom nemogoče. Berite sedaj, da se boste izobrazili, ne samo iz radovednosti, ker sedaj vas več ne priganja nujna posameznih lekcij, šolskih in domačih nalog, ki so vam prej dale toliko opraviti. Tako ne boste izgubljali časa. Spominjajte se opozorila Svetega Duha, da ne boste izgubili niti trenutka časa.

S tem ne pravim, da se morate kar naprej učiti, da si ne vzamete časa za razvedrilo. Skušajte se razvedriti, toda to razvedrilo naj bo pošteno, naj bo to zdravo razvedrilo, ki oživlja duha in krepi telo. Glejte, da se ne boste izgubljali v brezdelju in po nepotrebnem zapravljali čas. To vam pravim, to vam ponavljam, in kolikor morem, vas k temu tudi obvezujem. Učite se stvari, ki vam bodo v prihodnje koristile. Oh, če bi bil jaz mlad, kakor ste vi, kako rad bi boljše izrabljjal čas! Če bi imel še tiste trenutke časa, ki sem jih uporabil, ne bom rekel po nepotrebnem, temveč da bi ga boljše izrabil, koliko koristnih knjig bi še rad prebral, koliko novih pobud začel! Tedaj sem imel čas, zdaj ga nimam več in ga tudi ne bom več imel. Zato mi ne preostaja drugo, kot da vam povem: izrabljajte čas, ki vam je dan na voljo!

Je mogoče v hiši kdo, ki nima kaj početi? Naj pride k meni, mu bom našel delo. Naj gre k don Rui, k don Guidaziu, don Lazzeru, msgr. Ceccarelliju, kjer bo dobil dela, kolikor bo hotel.

Glede izpitov pa se spominjajte Marije, ki je Sedež modrosti. Zjutraj in čez dan se ji priporočajte z vzdihom Marija, sedež modrosti, prosi za nas. Končujem z voščilom za srečne izpite in lahko noč.«

31. avgust. Etimologija besede vacanza-počitnice. Pomagajte pri hišnih opravilih doma. Ne hodite po kosilu počivat v posteljo.

»Imam veselo sporočilo za vas vse: v ponedeljek se začenjajo počitnice. Ste zadovoljni s to novico? Vidim, da to mnogim ugaja in jaz se veselim z vami. Reči pa moram, da vas bo veliko prosilo, da bi preživelih počitnice tukaj v Oratoriju, z menoj. To mi je v veliko uteho, vendar bi rad, do bi to storili prostovoljno in da ne bi spravljali v obup učiteljev in mojstrov. Tudi ti bodo imeli čas za svoj odmor, sprehode, preživelih pa bodo počitnice brez večjih nevarnosti in lepo zbrano.

Tistim, ki bodo šli domov, in tistim, ki bodo ostali tukaj, priporočam, naj se izogibajo brezdeltu. Vem, da nekaterim ne bo kaj dosti dišalo, da bodo šli na počitnice delat. Vendar pa glagol vaco (za vacanza), vacas, vacare ne pomeni počitka ali brezdolja, kakor bi si lahko kdo mislil, temveč pomeni posvetiti se kaki stvari, delati kaj določnega. Tako pomeni vacare studio učiti se, vacare agriculturae opravljati poljedelska dela, vacare deprecationibus opravljati pobožne vaje.

Želim, da bi vedno kaj delali in da ne bi izgubili niti minute, kajti če ste na počitnicah in niste zaposleni, bo zato delal toliko bolj hudič. Rekli boste: 'Ali moramo zares več čas delati, ne da bi si oddahnili niti trenutek?' Rad bi, da bi se razumeli. Bežati pred brezdeltjem pomeni, da nismo brez dela, vendar s tem še ni rečeno, da kar nepretrgoma delamo, da smo zaposleni z ročnim delom, študijem, molitvijo.

Vsekakor pa nenehno delo ni nekaj napačnega, še več, vsem vam ga zelo priporočam. Spominjam se, da ko sem hodil domov na počitnice, sem vzel usnje, ga krojil in delal čevlje, ki sem jih potem dajal v dar. Kupoval sem sukno, ga prav tako krojil in delal hlače, spodnje hlače in jih potem uporabljal sam ali sem jih dal drugim. Ali sem delal mizarska dela in izdeloval klopi, mize, mizice in drugo. Pri nas doma imamo še sedaj mize in stole, ki sem jih jaz napravil. Dostikrat sem šel kositi travo. Ko sem počival, sem bral Vergila. Drugikrat sem obračal seno, in to z grabljami ali vilami v desnici in Vergilom v levici. Res ne vem, katere obrti se nisem lotil. Povem vam pa lahko, da nisem nikdar izgubil trenutka časa. Tega vam ne pripovedujem zato, da bi me posnemali, temveč zato, da vam pokažem, kako je mogoče izrabiti čas.

In ali ni v družini mogoče delati tistih uslug, ki kažejo na pozornost in dobro srce mladega fantiča? Vsak naj pometa sobe, pomaga v kuhinji, pripravi mizo, streže, pomaga očetu, pomaga materi, in če bi bilo treba, pomaga na vrtu ali v vinogradu. Prav tako lahko pomagata sušiti seno, skrbeti za kurivo, pomivati steklenice in sode in tako naprej. Vendar nikoli ne ostanite brez dela.

Če se kdo postavi tja in nič ne dela ali stoji z rokami v bokih, ga hudič, ki vse točno opazuje, takoj nagovori in reče: 'Ta je moj.' Stalno ga zasleduje, mu prišepetava in sedaj s pomočjo tovarišev, drugič pa s slabimi mislimi stori, da mu pade v kremplje. Ali moramo potem zares kar naprej delati in se nič razvedriti? Imamo različne vrste dela in celo razvedrilo je lahko zaposlitev. Če ima kdo vinograd, naj kar gre zobat grozdje, vendar mu svetujem, da naj izbere samo zrelo. Če so še breskve, fige, hruške, jabolka, jih kar jejte, če so seveda dobre. Priporočam vam, da bi se veliko igrali, balinali, žogali. Vsak bo imel v svoji družini tudi posebne igre, kot so karte, dama, šah in še cela vrsta drugih. Zlasti pa vam priporočam, da veliko hodite na izlete, in to na

dolge izlete. Pri vsem tem bo vsak izmed vas imel še veliko časa za branje, učenje in za obdelavo kakega predmeta, ki ga ni dobro razumel.

Pri zajtrku opravite svojo dolžnost in za kosilo se dobro najejte. Vendar vam priporočam zmernost v jedi in pijači. Veste, da imamo v piemontskem narečju različne pogovore, ki so sicer smešni, povejo pa resnico. Ne bom tega na široko razlagal, vendar bom povedal nekatere: Poln trebuh je najboljša priprava za skušnjava. Vse, kar je v trebuhu, je hudičeva zadeva. Sveti očetje nas opozarjajo, da živimo skupaj s sovražnikom in ta sovražnik je naše telo. Če mu damo vse, kar zahteva, se bo začel oblastno obnašati in nam lahko škoduje. Če pa mu damo malo jesti, je kakor s konjem, ki dobi le malo sena in odmerjeno mero ovsu in je zato priden in takoj striže z ušesi, da bi slišal povelje in ga izpolnil. Zapomnite si, da po nauku cerkvenih učiteljev požrešnost in čistost ne gresta skupaj. Ko je sv. Pavel dajal nasvete za različne družbene plasti, je mladim samo priporočil Ut sobrii sint [da naj bodo trezni]. Je mogoče, boste rekli? Ali sv. Pavel res ni imel drugih pomembnejših nasvetov za mlade? Ne. Kajti, če so mladi trezni, bodo lahko močno napredovali v kreposti. Če ni treznosti, hudič skuša in človek pade v veliko grehov.

Še nekaj naj vam povem. V času počitnic počivajte več kot po navadi, tako zjutraj kakor zvečer. Varujte pa se določenega počitka, ki se mu reče daemonium meridianum [opoldanski hudič]. To je najnevarnejši vseh hudičev. Gre za počitek po kosilu. Ta hudič se približa, ko gre kdo lež v posteljo. In kakšno škodo povzroča! Kroži okoli nje-ga. Stopi na eno stran in mu prišepne slabo besedo. V spomin mu prikljiče kake grde pogovore. Stopi bliže in mu predstavi kako nespodobno podobo, ki jo je videl v kaki slabi knjigi. Stopi na drugo stran in mu prišepne kako besedo, ki bi morala za vedno zamreti v njegovi duši, in vname njegovo domišljijo. Skušnjave se množijo on se jih ne more rešiti, domišljija sledi tem predstavam, dokler ne pade v kako obžalovanja vredno dejanje in hudič slavi zmago.

Zato nikar ne legajte v posteljo, potem ko ste se najedli. Razen seveda, če ste že v letih in se ne morete več držati na nogah. Če že morate počivati, se naslonite na stol in pokonci ali s sklonjeno glavo malo zadremajte. To vam bo zadosti in vam bo koristilo. Oh, kako se je don Bosko razgovoril! Vrnimo se na začetek in vse na kratko obnovimo. Preživite vesele počitnice, a ne bodite brez dela. Če ne boste delali vi, bo delal hudič. Podnevi delajte, se zabavajte in se pogovarjajte, se igrajte. Pri zajtrku zajtrkujte in pri kosilu kosite, pri večerji večerjajte, vendar ne bodite nikdar brez zaposlitve. Kaj naj delamo? Če je treba iti spat, spite. Pri jedi zmernost, nikdar več, kot je potrebno, kajti poleg telesnega zdravja si ohranimo tudi zdravje duše.

Še marsikaj bi vam rad povedal, vendar bom to storil v nedeljo ali v ponedeljek, preden boste odšli. Jutri in pojutrišnjem, zadnja dva dneva, ki jih boste preživeli med nami, pridite vsi k meni, ker vam imam vsem kaj povedati. Sedaj pa želim, da bi mi vsak naredil majhno uslugo, se pravi, da bi si zapomnili stvari, ki mu jih je povedal don Bosko z namenom, da bi srečno preživeli počitnice, da bi se jih vedno spominjali in bi se po njih ravnali. Če jih boste izvedli, vam bo izkušnja pokazala, kako sem vas s svojimi opozorili skušal ohraniti vesele in zadovoljne. Ko se boste vrnili v oratorij, mi boste povedali, kakšno korist ste imeli od tega, in boste blagorovali trenutek, ko sem vam jih dal. Lahko noč.«

D drugega septembra so razdelili nagrade dijakom. Msgr. Ceccarelli je prebral nagovor, ki so ga natisnili v oratorijski tiskarni. Ker je tistega dne iz Amerike prišel don Cagliero, ga je govornik kot predstavnik splošnega zadovoljstva navdušeno pozdravil. Don Bosko na akademiji ni govoril, temveč je imel nagovor naslednji dan zjutraj v cerkvi. Bile so besede očeta, ki trepetala za svoje sinove, ki odhajajo od njega.

»Ko mora kak oče zapustiti svoje otroke ali jih on pošilja v daljni kraj, da bi izpolnili kako naročilo, se kljub temu da ve, da so njegovi sinovi pokorni in sposobni opraviti naročilo, vendar boji, da se jim ne bi zgodila kaka nesreča. Ko odidejo, je poln skrbi, da ne bi padli v kak jarek, da jim ne bi spodrsnilo in bi padli v strašen prepad sredi gora, da jih ne bi raztrgal volk v gozdu, da jih ne bi napadel morilec z nožem ali da ne bi podlegli ostremu podnebjju ali kaki nesreči.

In kako dolgo se vsega tega boji? Kdaj se bo umiril? Dokler se ne bodo vrnili pod očetovo streho in jih bo mogel zdrave objeti.

Verjemite mi: ta oče, ki se boji, sicer nevreden oče, iz vsega srca, sem jaz. Otroci, ki naj bi šli daleč po svetu, ste vi vsi, ki greste na počitnice. Končali ste svoje napore in greste na zaslužen počitek. Toda zame je to šolsko leto še eno več, za katero bom morali dati odgovor Bogu; eno leto več zaslug in kazni. In kdo ve, ali si Bog ni katerega izmed vas izbral in ga ne bo pustil iti na počitnice, temveč ga bo namesto tega vprašal, kako je prebil preteklo šolsko leto.

Toda vi vsi imate v žilah vročo kri in vsi kričite: 'Počitnice, počitnice!' Pri tem mislite samo na to in na nič drugega in nočete o ničemer drugem niti slišati.

Naj bo. Sedaj torej odhajate na počitnice brez slabih namenov, temveč z najboljšimi sklepi. Toda jaz se bojim, da vam bo kak sovražnik iztrgal vaše dobre sklepe in povzročil smrt vaše duše. Koliko nevarnostim greste naproti! Vse, kar sem do sedaj imenoval volkovi, tatovi, prepadi, so prispodobe za duhovne nevarnosti, na katere boste naleteli. In ta misel mi budi bolečino v srcu in me sili, da vas opozorim, da se varujte. Če ne boste trdni v dobrem in odločni, ko boste doma, ko vas nihče več ne bo varoval, temveč boste svobodno hodili med nevarnostmi, boste začeli počasi popuščati in boste padli. Fant iz Oratorija bo šel v cerkev, in ker bo videl, da se drugi pred njim ne pokrižajo z blagoslovljeno vodo, se tudi on ne bo več pokrižal, ker se bo bal, da se bodo norčevali iz njega. Ker bo videl, da drugi ne poklekajo ali poklekajo slabo, se tudi on iz golega sramu pred ljudmi ne pokloni Jezusu v zakramentu ali pa bo pokleknil tako površno, da bo prej onečaščenje kot počastitev. Morda boste kdaj imeli priložnost, da bi ministrirali pri sveti maši. 'Jaz bi lahko ministriral, toda kaj bodo rekli moji tovariši? Rekli bodo, da sem dober samo zato, da delam napoto v zakristijo.' In dá, da ministrira kdo drug. On pa se zavleče v kak kot v cerkvi, da ga nihče ne vidi, in se zadovolji s tem, da je samo navzoč pri sveti maši. Povem vam, da če se kdo skrije v kak kot cerkve, jutri ne bo šel več k maši. Potem bodo prišli tovariši: 'Oh, dragi prijatelj, kako dolgo se že nismo videli. Pojdi, pridi z nami na steklenico gazirane.' In gredo, pijejo in začnejo grdo govoriti. Fant gre domov, ves zmeden od vsega, kar je slišal, in popusti malo v spoštovanju staršev, potem začne razsipati z denarjem,

potem ne uboga več matere in izmakne doma nekaj denarja. Fant, ki je bil tukaj v Oratoriju tako priden, doma več ne uboga in postane pravi lahkomišelnež. Ne bom še naprej opisoval žalostnih posledic počitnic. Koliko grehom sta botrovala strah pred ljudmi in slaba tovarišija. Koliko se jih je iz oratorija moralo vrniti domov, ker niso dobili od župnika potrdila o lepem vedenju med počitnicami. In drugače ne more biti. Če hoče župnik podpisati potrdilo o lepem vedenju, mora to lepo vedenje najprej biti. Upam, da se kaj podobnega ne bo pripetilo kateremu izmed vas. Zato vam bom dal nekaj nasvetov, da boste med počitnicami ostali pridni in dobri.

Poslušajte torej: kakor hitro boste prišli domov in se boste srečali s svojimi starši, jih pozdravite in tudi objemite in jim povejte, da jih iz vsega srca pozdravljam. Spoštujte, bodite jim poslušni in storite vse, kar je v vaši moči, da jim boste v veselje. Potem pojedite k domačemu župniku ali k duhovniku, ki oskrbuje vaš kraj, pozdravite ga v mojem imenu, recite mu, da se mu izročate v vodstvo, in ponudite mu svoje usluge, če mu morete biti med počitnicami v kako korist. Recite mu, da bi mu pomagali pisati pisma ali pri svetih obredih, opravili kako delo, pa tudi če bi imel grozdje na svojem vrtu, da ste vedno pripravljeni priskočiti mu na pomoč. Navadno so župniki veseli, da se morejo po domače pomeniti s temi mladimi dijaki in obrtniki, ki prihajajo iz kake vzgojne hiše, in jih povabijo na kozarec vina ali drugič na kosilo ali zajtrk. Včasih jim je ljubo, da jih imajo za spremljevalce na kakem izletu. In vi jim ustrezite v vseh teh stvareh.

Predvsem pa ne pozabite na beg pred brezdeljem in na Božjo navzočnost, stvari, o katerih sem že govoril. Ponavljam vam, da časa, ki ga boste prebili na vaših domovih, ne preživite v brezdelju, in karkoli boste delali, se spominjajte, da vas Gospod vidi. Skušajte se vesti kot dobri kristjani, kakršni ste bili tukaj v Oratoriju. Zato skušajte vsako jutro ministrirati pri sveti maši, in če to ni mogoče, bodite vsaj navzoči. Pred mašo ali po njej opravite kratko premišljevanje, če pa to ni mogoče ne pred mašo in ne po njej, potem storite to med mašo. Prav tako nadaljujete lepo navado, da greste v nedeljo ali kak drug dan k svetemu obhajilu. Svetujem vam, da storite to vsaj enkrat na teden. Jezus Kristus v presvetem zakramentu je tisti, ki vam bo pomagal, da boste zmagovali v vseh teh nevarnostih. Da pa boste to lažje naredili, vam priporočam premišljevanje pred sveto mašo ali po njej.

Rad bi vam priporočil še veliko stvari, ki jih opravljate tukaj in ki bi jih lahko opravljali tudi doma. Sem sodijo jutranje in večerne molitve. Ne opuščajte jih. Hodite k blagoslovu v župniji in opravljajte druge pobožne vaje, ki vam jih svetuje župnik. Varujte se branja slabih knjig in slabih tovarišev. Toda o tem sem vam govoril že ob drugih priložnostih in upam, da ste si zapomnili. To vam svetuje oče, ki nadvse ljubi svoje sinove, da boste mogli lepo preživeti te počitnice.

Ponovimo na kratko, kar sem vam povedal, in potem naj bo zadosti: beg pred brezdeljem, Božja navzočnost, vsakdanja maša in premišljevanje, tedenska spoved in obhajilo, večerna in jutranja molitev. Tako bodo vaše počitnice zares počitnice in – kar je najbolj pomembno – brez greha.

Vendar pa se bojim, da se vam bo pripetila, kakor sem rekel, kaka nesreča. Moram vam povedati, da v teh dvajsetih letih, ko so odhajali naši fantje na počitnice, nisem niti enkrat doživel, da bi mi kateri rekel, da je bil na počitnicah bolj priden kakor tu-

kaj v Oratoriju; ne spominjam se, da bi kdaj kateri rekel, da je imel od počitnic kako duhovno korist. Vsa leta sem moral ugotavljati koliko padcev. Zato se bojim in se bom vedno bal, dokler vas ne bom videl spet lepo zbranih tukaj okoli mene. Čas vrnitve v Oratorij je od 15. do 20. oktobra. Večina jih je navadno v zavodu že 18. oktobra. Priporočam vam, da bi bili točni, da ne bo zmanjkalo prostora in da ne bo treba koga pošiljati domov, kakor se je to zgodilo prejšnja leta. Jasno pa je, da bodo tisti, ki bodo prišli prvi, tudi najbolje postreženi.

Toda Bog ve, ali se boste vsi vrnili. Bojim se, da bo Gospod poklical k sebi katerega izmed vas prav v času počitnic. Upajmo, da se to ne bo zgodilo, vendar pa bodimo pripravljeni. Glejte! Pred kratkim je eden vaših tovarišev veselo odhajal domov in upal, da bo prišel z vami na duhovne vaje v Lanzu. Pa je nekaj dni pozneje že odšel s tega sveta na drugi svet. Imel je zelo dobro voljo, pa ni mogel uresničiti svojih načrtov.

Sedaj vas pozdravljam in vam kličem: na svidenje prihodnje leto! Gotovo se ne bomo spet vsi zbrali. Nekateri bodo zamenjali obrt, drugi bodo ostali doma za pomoč staršem, ali bodo vstopili v kako drugo šolo. Naj bo že kakorkoli; naj se vrnete v Oratorij ali ne, preživite vesele ali žalostne počitnice, vam iz srca priporočam, da ne bi grešili. Če se boste branili greha kot strupene kače, boste sveto preživeli počitnice ter se veseli in zdravi pripravili na naslednje leto učenja in pobožnih vaj, dokler po dolgem času ne boste dosegli zaželenega plačila.

Želim vam srečne počitnice in srečno vrnitev!«

Fantje naj bi se vrnili v Oratorij med 15. in 20. oktobrom. Toda že 7. oktobra je bilo precej fantov v zavodu, ker so eni delali, drugi pa ponavljali za izpite. Don Bosko jih je zvečer šel pozdravit. Njegove besede so bile namenjene tudi klerikom, ki so bili navadno s fanti.

»Pozdravljam vas iz vsega srca, in to toliko bolj, ker vas vidim prvič po počitnicah. Niso sicer še vsi tu, vendar pa vas je že precejšnje število, in če bi tukaj bila pripravljena miza, bi bili sposobni, da bi se tudi mi sami pri jedi dobro odrezali.

Večina izmed vas je tukaj zaradi vstopa v gimnazijo ali zato, da stopite v višji razred, ali zato, da ozdravite kako rano, ki ste jo dobili na izpitih. Zato se morate vsi učiti. Med vami je tudi nekaj takih, ki morajo na začetku leta ponoviti izpite iz snovi, ki so se je že učili lansko leto, ali pa iz predmetov, iz katerih še niso opravljali izpita. Tudi ti se morajo pridno učiti. Med te brez razlike spadajo tudi kleriki.

In drugi, ki nimajo določene naloge, bodo še vedno na počitnicah? Če ne bi bilo niti v knjigarni niti v knjižnici več knjig za branje, bi vam rekel 'kar odpočijte si'. Toda dokler so knjige, vam ponavljam 'berite'. Med temi so tudi tisti, ki bodo šli v filozofijo. Tem bi svetoval, da naj bi prebrali traktat, ki ga bodo letos študirali. Lahko bi tudi brali in se naučili na pamet kako Vergilijevo ali Ovidijevo knjigo ali kak Dantejev spev ali pa bi ponovili snov, ki so se je učili pri latinščini.

Svetoval bi vam, da bi prebrali Zgodovino Italije, in tistemu, ki jo je že petkrat prebral, bi svetoval: beri jo znova. Veste zakaj? V teh naših časih so vse zgodovine ponarejene; sovražniki Cerkve izrabijo zgodovino, da jo sramotijo in jo blatijo, tako da dejanja prenapihnejo ali jih ponaredijo. V tej knjigi pa so dejanja predstavljena v

zgodovinski resničnosti. Sicer je vse povedano na kratko, vendar imajo tako fantje ključ za natančnejši študij italijanske zgodovine, s tem pa tudi cerkvene, ki je z njo tesno povezana. Nočem sedaj izrekati hvalo sebi in govoriti o prednostih moje zgodovine, pravim pa le zato, ker vidim, da je zelo koristna.

Pravkar sem prejel sporočilo o smrti očeta don Cerrutija. Jutri bomo molili za njegovo dušo. Vendar to ni edina novica smrti, ki sem jo prejel te dni. Ne dolgo tega sem zvedel, da je na odru umrl neki slavní gledališki igralec, in drug, ki je igral z njim in ga je videl umirati, je od strahu še sam umrl. Gledalci, ki so gledali veseloigro, so bili pretreseni zaradi tragedije. In to ni osamljen primer. Lahko bi vam jih pripovedoval celo vrsto. Mi pa bodimo pripravljeni, da bomo, ko bo prišla smrt, lahko odgovorili z Abrahamom, ko ga je Gospod poklical: 'Abraham, Abraham!' 'Glej, Gospod, tukaj sem.' Lahko noč.«

Šestnajstega oktobra se je ponovno oglasil v oratoriju msgr. Lacerda z dvema duhovnikoma, ki sta ga spremljala. Devetnajstega oktobra so odpotovali za Francijo in potem v Lizbono, kjer smo ga srečali. Kaj več o tem drugem obisku nam ni znano. Zvečer 28. oktobra je blaženi dijakom naznanil novost. Na konferencah v Lanžu je bilo sklenjeno, da naj fantje po vrnitvi s počitnic opravijo tridnevno z večernim nagovorom. V ta namen so v oratoriju izbrali tri dni pred praznikom vseh svetih.

»Razlog, zakaj sem vas sklical in sem prišel k vam, je moja želja, da bi vas pozdravil in vam povedal nekaj besed po počitnicah. Začel bom z dobro in čisto svežo novico. Danes malo pred večerjo sem prejel sporočilo od don Ronchaila o odprtju novega zavoda. Je blizu Nice in se imenuje Cannes. Vendar je to šele začetek, kajti šli bomo v Marseille, Navarre, Bordeaux in v druga francoska mesta in potem po vsej obali do Barcelone, nato v Utrero, Seville in druga španska mesta.

Potem bomo naredili dolg skok vse do Rio de Janeira in Montevidea. To je skok, za katerega se je treba z ladjo voziti noč in dan petnajst dni. Koliko misijonov se nam tu odpira, kako prosijo salezijance, da bi odprli nova zavetišča in zavode.

Zato je silno potrebno, da postanete dobri duhovniki, dobri učitelji, dobri borci, ki jih lahko pošljemo po vsem svetu, kjer boste delali dobro. Prepričan sem, da ste vsi prišli z namenom, da bi postali sveti.

Stvar pa, ki mi je posebno pri srcu in bi vam jo rad povedal, je naslednja. Vrnili ste se s počitnic in na vaši poti je bilo veliko blata, če ne blata, pa vsaj veliko prahu in mogoče je kak madež ostal na vaši obleki. Ko pride od daleč kak tujec, takoj pogledamo, ali ima na obleki kake madeže ali prah, in mu ponudimo krtačo, da se očisti. Tako delam jaz in tako delate tudi vi. Vsi ste bili na počitnicah in ste zato kot tisti, ki se vračajo z dolgega potovanja. Poglejte malo svojo obleko, ali je čista. Seveda ne govorim o materialni obleki, temveč o moralni, duhovni. Poglejte malo, ali je v vaši duši ostalo kako znamenje preteklih počitnic. Dobro se preglejte in potem: mala corrige, bene facta serva [kar je slabo, popravi, kar je dobrega, ohrani]. Odstranimo vse, kar smo slabega prinesli s seboj, da nam to slabo ne bo škodilo v prihodnjem letu. Ohranimo pa tisto, kar smo prinesli dobrega, da nam bo v pomoč za napredovanje v kreposti in vztrajanje v njej.

Kaj ste dobrega prinesli? Nekomu je župnik, ko je bil doma, dal tale spomin: 'Vsak trenutek časa je zaklad in vsak trenutek, ki ga boš dobro uporabil, bo zate zaklad.' Neki drug fant, rokodelec mi je pripovedoval, da mu je oče rekel: 'Glej, da se boš dobro izučil svoje obrti. Če boš potem bogat ali reven, to ne bo odvisno od tebe. Toda s svojo obrtjo si boš dobil bivališče, ki ga boš imel vedno s seboj, in tudi za življenje boš imel zadosti.' Podobno je neka mati rekla sinu, ki je odhajal od doma: 'Goji pobožnost do Marije.' Zelo me veseli, da mi poveste te lepe stvari, ki ste jih slišali na počitnicah. Veseli me, vendar tudi želim, da bi to znali dobro izkoristiti. Če pa boste ugotovili, da ste s počitnic prinesli kaj slabega, na primer kako slabo navado, kako nagnjenje h godrnjanju, nepokorščini, potem corrige.

Poskrbimo, da si bomo ponovno pridobili Božjo milost, če bi jo po naključju izgubili. Tako bomo vedno zadovoljni s seboj. Koliko se jih jutraj dvigne veselih iz postelje, zvečer pa gredo k večerji z don Pautassom, ravnateljem pokopališča. Bodimo pripravljeni, da se nam ne bo ničesar bati, če bi se tudi nam kaj takega pripetilo.

Ob prazniku vseh svetnikov imamo lepo priložnost, da pregledamo svojo vest, in da bi se mogli dobro pripraviti, smo poskrbeli, da bomo opravili tridnevnicco s kratko večerno pridigo. Skušajte pozorno poslušati, kar vam bodo povedali v njej. V teh dneh, ki jih Cerkev posveča dušam umrlih, vam posebno priporočam, da priporočajte duše. Tisti, ki lahko prejemajo sveto obhajilo, naj ga prejmejo v ta namen. Vsi pa molite, veliko molite in odpustke, ki jih boste prejeli, namenite dušam v vicah, kajti to je najboljši način, da jim pomagatega. Izkažite jim to ljubezen, zlasti dušam vaših sorodnikov; bližnje in daljne sorodnike imate vsi. In te molitve in vse dobro, ki ga boste storili za duše v vicah, ostanejo pravzaprav vam kakor hrana, ki jo roka daje v usta, ki jo okuša, v resnici pa hrani roko, ki jo je dala ustom, hrani človeka, ki jo zaužije.

Prosim, da lepo preživite te dneve, da si točno izprašate vest in vse dobro, ki ga boste storili, namenite dušam v vicah. Tako bomo v trenutku, ko bomo poklicani v večnost, našli veliko naših dobrih del, ki nas bodo obvarovala pred plameni vic in odprla vrata v nebesa. Lahko noč.»

Med tridnevnicco so si fantje uredili vest, tako da so se ponovno resno začeli učiti. Hiša je bila polna gojencev. Število sprejetih je močno presegalo zmogljivosti. Ker niso več vedeli, kam bi poslali tiste, ki so še vedno prihajali, so poslali misijonarje v Lanzo in tako pridobili nekaj prostora. Poleg fantov je bilo v zavodu tudi veliko odraslih laikov in duhovnikov, »cela vojska«, kakor se izraža kronika, ki so bili sprejeti kot aspiranti in so povečevali gnečo ter sami pri tem trpeli. Ko so potem ti odvetniki, profesorji, ljudskošolski učitelji, vojaški starešine ali mornariški oficirji, uradniki železnic, preprosti duhovniki in kanoniki videli od blizu, kakšne žrtve jih čakajo v takem življenju, so se skoraj vsi umaknili.

Razdelili so si delo. Prihod don Bonettija v Oratorij in navzočnost don Cagliera sta predstojnikom dajala upanje, da bodo razbremenjeni prevelike teže dela. Toda nenehno širjenje Družbe je množilo delo iz dneva v dan in preobremenitev je ostajala.

Zadnja formalnost pred dokončnim uvajanjem v šolsko leto je bilo branje pravilnika. Opravili so ga v učilnici v dveh zaporednih večerih 5. in 6. novembra v navzočnosti vseh predstojnikov. Pravilnik, ki je pravkar prišel iz tiskarne, je stal don Boska dolge ure razmišljanja med počitnicami. Veljal je tudi za druge salezijanske zavode. Don Bosko je hotel, da je pravilnik pregledal don Rua in da bi don Barberis preveril disciplinske člene v skladu z načeli, o katerih so se tolikokrat pogovarjali. Nato se je don Bosko ponovno zavzel, pretehtal vsak izraz in vnašal popravke. Končno pa mu je don Vespignani v don Ruovi pisarni dal dokončno obliko. Natisnili so ga takoj in ga v mesecu novembru razposlali v vse hiše. Leta 1899 so pravilnik brez vsakih sprememb ponovno izdali. V izdajah 1906 in 1920 so stare člene dopolnili z odloki vrhovnih kapitljev. Pri teh dodatkih so ohranjali prvotno besedilo, ki je z majhnimi izjemami ostalo nedotaknjeno in ga je mogoče razpoznati po značilnosti don Boskovega sloga. »Kljub klenosti izraza,« piše don Vespignani,¹⁰ »je vsak člen poln pobožnosti in krščanske ljubezni.«

POVABILA NA KOSILO

Don Lemoyne je veliko poročal o povabilih na kosila, ki jih je blaženi prejemal in tudi sprejemal. V času, ki ga opisujemo, nam je o tem malo znanega. Gre samo za dve ali tri stvari, ki jih ne bomo opustili.

Don Bosko je bil zelo domač v premožni in dobrodelni družini Ruggieri v Turinu. Dan, ko so mogli imeti pri svoji mizi don Boska, je bil za vse člane pravi praznik. Ko so starši umrli, so prenehala povabila in tudi njegovi obiski. Toda sin odvetnik Jožef je želel, da bi nadaljevali nekdanje odnose. Zato ga je maja 1877 prosil, naj bi mu izkazal veselje in čast in bil kak dan njegov gost kot v časih njegovih staršev. Obnovil je povabilo, ko ga je s svojo ženo srečal v mestu. Don Bosko je povabilo sprejel in si ohranil možnost, da sam izbere dan. Pozneje mu je odvetnik, ki mu je moral pisati za sprejem nekega fanta po imenu Clary, ki je postal pozneje duhovnik, pisal in ga vprašal, kdaj bo imel čast sprejeti ga v svoji hiši. Blaženi mu je odgovoril:

Predragi moj odvetnik!

Quod differtur non aufertur [kar je preloženo, ni odstranjeno]. Ne morem še reči kdaj, prišel pa bom in ti bom sporočil en dan prej, da bo mogel kuhar mirno pripraviti kako poslastico. – Za Chiarija bo poskrbel don Bologna.

Bog naj blagoslovi tvojo družino in imej me za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Od doma, 22. 5. 1877

¹⁰ N. d., str. 47.

Don Boskova navzočnost v hišah, kamor je zahajal, je vedno prinašala obilne sadove krščanske ljubezni in spodbude. Nekega dne je šel na kosilo k markizi Durando. Bilo je povabljenih tudi več gospa, ki so želele govoriti z don Boskom. Bile so razkošno pa bolj svobodno oblečene, s skoraj golimi rokami. Ko je Božji služabnik stopil v sobano in se malo razgledal okoli, je dejal: »Menil sem, da more duhovnik stopiti v to hišo brez pridržka. Moram povedati, da sem razočaran. Se uporabi toliko blaga za krila, da ne ostane nič za rokave?« Ko je to povedal, je hotel oditi. Gospe so zardele in si s šali in drugimi tkaninami pokrile roke, kakor je želel don Bosko. Blaženi je ostal in prekinil zadrego z eno izmed njegovih duhovitosti, kar je bilo tako značilno zanj.

Ravnatelj bližnjih zavodov so storili vse, da bi ga imeli ob praznikih in slovesnostih pri sebi. Povabljeni pa so bili srečni, ko so zvedeli, da bodo v don Boskovi družbi in deležni njegovega pogovora. V Valsaliceju so 1878 obhajali neki praznik, ki se ga je udeležilo veliko uglednih in učenih gospodov. Pogovor je nanese na matematiko. Razpravljali so o novem načinu oštevilčenja, ki ga je predložil neki znan profesor. Don Bosko je sicer molčal, da pa je sledil razgovoru, je pokazal, ko je spregovoril o nesmislu teorije, o kateri so govorili. Svoje mnenje je povedal tako jasno in prepričljivo, da so mu vsi zaploskali in nekdo ga je celo vprašal, ali je tudi matematik. Blaženi je odgovoril: »Vedno sem imel veliko nagnjenje za to znanost. Vedno sem odnesel prvo nagrado v tej stroki, ko sem še hodil v šolo.«¹¹

NAPOVEDI

Bog je pogosto razsvetljeval duha Božjega služabnika o osebah, ki bi morale prevzeti njegovo duhovno dediščino. To je uredila Božja previdnost, da bi mogel pripraviti naslednike, ki bi bili kos svojemu poslanstvu. Kakor za prvega je Božji služabnik tudi za drugega svojega naslednika, ki naj bi vodil njegovo družbo, dobil nebeško razsvetljenje. To vsaj je prepričanje, do katerega smo prišli, ko smo razmišljali o nekaterih dogodkih leta 1877.

Don Bosko je vedno, če je le mogel, šel na praznik sv. Karla v zavod v Borgo San Martino. Da bi mogel biti navzoč, so dostikrat praznik tudi prenesli na drug dan. Tako so leta 1877 obhajali praznik sv. Karla 22. novembra. Pri mizi, ki jo je s svojo navzočnostjo počastil msgr. Ferrè, škof v Casaleju, je sedel med povabljenimi nedaleč od don Boska dvajsetletni fant Filip Rinaldi, takrat še navaden laik. Pogovor je nanese na don Albera in težave, ki so mu jih delali duhovniki njegovega kraja in nadškof Riccardi, da bi po končani gimnaziji zapustil don Boska. Škof, ki je pozorno poslušal don Boskovo pripoved, je vprašal, ali je don Albera uspešno premagal tiste težave. »Gotovo,« je odvrnil blaženi, »on je moj

¹¹ O dogodku nam je pripovedoval don Caimo, ki je bil očividec.

drugi ...« Ko je to izgovoril, si je zakril čelo z roko kakor takrat, ko se ena misel vrine v drugo in se moramo ustaviti, da jo povemo. Nobeden izmed navzočih ni pripisal besedi in gesti posebnega pomena. Toda naš fant, ki je dobro poznal salezijanske zadeve, je razmišljal sam pri sebi: »Don Albera ni kot drugi vstopil v Družbo, niti ni drugi po dostojanstvu, saj ni niti član vrhovnega sveta in prav tako ni bil kot drugi imenovan za ravnatelja. Ali ne bo zato postal njegov drugi naslednik?« Svoje razmišljanje je ohranil sam zase in čakal, da bodo njegovo domnevo potrdila dejstva.

Od tistega dne jo preteklo triintrideset let. Don Rinaldi je bil generalni prefekt. Dne 27. februarja 1910 je don Rua nevarno zbolel. Ko je don Rinaldi to videl, je skrivaj zapisal svojo napoved v pismo, ga zapečatil in napisal »Odpreti po smrti našega dragega don Rue. F. Rinaldi.« Nato je izročil pismo don Lemoynu, tajniku vrhovnega kapitlja, ne da bi kaj omenil vsebino. Ko je don Rua umrl in so pravkar izvolili njegovega naslednika, je don Rinaldi stopil k svoji mizi, odprl pred vsemi pismo in ga prebral. Zbranim se je zdelo, da slišijo očetov glas, ki je prišel spodbujat izvoljenega in pozdravit volivce.

Iz leta 1877 moramo omeniti še druge kratkoročne napovedi.

To so običajne smrti fantov v Oratoriju. Ko je don Bosko napovedal število tistih, ki naj bi med letom odšli v večnost, ni podal okoliščin časa smrti niti njihovega poklica. O tem je pozneje dvakrat govoril. Prvič je bilo v pustnem času. Nekega dne po večernih molitvah je dejal: »Obhajajmo veselo pusta, toda pozor! Eden izmed vas, ki me poslušate, ne bo dočakal konca.« Dejansko je 10. februarja, na vigilijo pustne nedelje, umrl fant Štefan Mazzoglio, učenec četrte gimnazije, doma iz Monferrata. Bil je bolan samo nekaj dni in nihče si ne bi mogel misliti, da bo tako kmalu zapustil ta svet. V postnem času je napovedal drugo smrt. Potem ko je v nagovoru za lahko noč omenil umrlega tovariša in ga priporočil v molitev, je nadaljeval: »Če eden izmed nas ni končal pustnega časa, nekdo drug ne bo končal posta niti ne bo obhajal velike noči.« Vse se je zgodilo natančno tako. Na veliko sredo so fantje Oratorija slovesno obhajali svojo veliko noč. Na veliki torek se je v bolniški sobi med mašo, ko je duhovnik že zaužil presveto kri, približal eden izmed bolnikov k oltarju, da bi prejel obhajilo. Ker duhovnika niso obvestili o obhajilu, ni posvetil hostije. Zato je fanta potolažil in ga prosil, naj potrpi, češ da bo lahko pristopil k obhajilu prihodnje jutro. Toda drugega jutra ta fant ni več videl. Nenaden napad ga je spravil na konec življenja in komaj so mu še mogli podeliti zakrament maziljenja bolnikov. Bil je 28. marca. To je bil Janez Briatore iz Deversija di Garessio (Cuneo). Bil je učenec prve gimnazije.¹²

¹² Sam Vespignani (*n. d.*, str. 60), ki je bil duhovnik celebrant v ambulanti, se je spomnil teh dveh napovedi, ki jih je sam slišal; register iz leta 1877 nam je potrdil datume in imena, ki potrjujejo njihovo pričevanje.

13. POGLAVJE

NEKAJ ZADEV V LANZU, ALBANU, MENDRISIU, MILANU IN ORATORIJU LETA 1877

O USTANOVITVI TEH ZAVODOV BOMO govorili na drugem mestu. Tukaj bomo obravnavali samo različne dogovore teh dveh let za odprtje zavodov, ki so bili že odprti, in tistih, ki naj bi jih odprli.

Občinska uprava v Lanza je na seji 11. aprila 1875 odločila, da bo don Bosku odpovedala pogodbo, po kateri je od l. 1864 uporabljal nekdanji samostan za ljudsko šolo v mestu.¹ V smislu pogodbe je bilo treba odpovedati pet let prej. V petih letih, začeni s šolskim letom 1875–76, je don Bosko moral izprazniti tiste prostore. Razlog za to odločitev je bil, tako se je govorilo, da je občina potrebovala denar za železnico in je zato hotela prodati to poslopje. Ko je teolog Alojzij Botto iz Lanza, sošolec blaženega, izvedel za to, ga je takoj obvestil in opozoril, da je sedaj priložnost, da postane popoln lastnik stavbe. Toliko bolj, ker je cena nakupa nihala med štirideset in trideset tisoči lir. Teolog sam se je ponudil, da bi posredoval.² Don Bosko mu je odgovoril:

Predragi moj teolog!

Govoril sem z materjo mladega Cottina. Pripeljala mi bo fanta in storil bom zanj, kar je v moji moči.³

Kar se tiče zavoda v Lanza, menim, da se lahko dogovorimo s tamkajšnjo občinsko upravo, vendar na trdnih osnovah in po oceni strokovnjaka. Ti veš, da ocenjevalci cenijo tudi zarjavel žebelj in da je prodajna ocena vedno nižja kot cena za posest, zlasti če so to stavbe.

Če je občinska uprava pripravljena dopustiti ta pogoj, sem pripravljen na nakup in

¹ Zapisnik te seje in prepis objave odpovedi nosi datum 3. maj.

² Pismo don Bosku, Lanzo, 5. februar 1877.

³ V svojem pismu je teolog sporočal don Bosku: »Evgenij Cottino je deček enajstih let, zelo reven in je v nevarnosti, da bo slabo končal. Bila bi tvoja dolžnost, da bi ga spravil na pravo pot, zlasti še zato, ker je zelo nadarjen. Priporočam ti ga iz vsega srca.«

druge okoliščine pogodbe, pri čemer verjetno ne bo težav.

Za plačilo nimam denarja, toda če je treba, sem pripravljen vzeti na posodo in iti občini na roko.

Prosim pa, da jim poveš dve stvari:

1. Iz lastnega žepa sem plačal ogromne denarje za izboljšavo zavoda, ki je očitna.

2. Kdor koli bo kupec, stavba ne bo več v korist občini, kot mi že leta in leta koristimo kraju in bomo to delali tudi v prihodnje.

Zahvaljujem se ti za ponudbo, da bi zastopal moje koristi, za kar te tudi formalno pooblašчам.

Poskrbel bom za oba fanta iz Lanza, Sperto in Castagna, ki si mi ju priporočil.

Najvdanejši prijatelj DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. februar 1877

Dne 20. aprila je iz državnega sveta prišlo mnenje, ki ga je privzelo prosvetno ministrstvo in v moči katerega bi bilo treba imeti za nične vse dogovore med občinami in zasebniki ali moralnimi osebami za vodstvo in upravo občinskih šol, ker so te naloge izključno domena občin. To je bila zvita poteza, s katero naj bi izrinili iz osnovnega šolstva vse redovne šole. Pokrajinski šolski svet je na seji 17. decembra 1877 izjavil, da sicer ne nasprotuje, da bi tekoče šolsko leto moško osnovno šolo v Lanza še vodili že imenovani učitelji, vendar obveščajo duhovnika Janeza Boska, da bo vzdrževanje te šole prenehalo s tem šolskim letom. Don Bosko, oprt na ugledne rimske odvetnike, ker je bil ta čas v Rimu, je trdil, da državni svet ne more uničiti že po zakonih sklenjenih pogodb. Hotel je najprej uveljaviti svoje razloge, zato je iz Rima takole pisal o tej zadevi don Rui:

Predragi don Rua!

Priloženo pismo izroči, prosim, vitezu Alessiu⁴ in se drži njegovega nasveta. Don Scappiniju piši, da naj vpraša župana v Lanza, ali so se s tistim zapisnikom končali naši dogovori ali bodo trajali do izteka dogovorjenega časa. Če to leto prekinemo pogodbo, je treba poravnati del dohodkov in škodo, ki bi jih utrpeli zaradi prekinitev. Ko bomo dobili ta pojasnila, se bomo ravnali po navodilih odvetnika in bomo odgovorili uradno. Naše zadeve dobro napredujejo: zmešnjave, dolge razprave, vendar je vse zelo koristno. Pozdravi vse v Gospodu in Bog naj nas vse blagoslovi. Kaj počne gospod Clara?

Pozdrave!

Tvoj najvdanejši prijatelj DUH. JANEZ BOSKO

(brez datuma)

P. S.: Pošiljam ti pismo don Lasagne. Don Cagliero naj ga prebere, potem ga z don Bonettijem dopolnita, da bo izšlo februarja.

Obilo zdravja. Kmalu bom spet pisal.

Toda kmalu si je premislil in ni hotel nobenih izjem. To tem bolj, ker mu

⁴ To je don Boskov odvetnik v Turinu.

je uspelo, da je stvari tako uredil, da je ostal tam še eno leto po pokrajinskem odloku. Ko se je iztekel tisti čas, se je odpovedal svoji pravici, opustil tudi nakup šole, in ko se je 1879 umaknil iz starega samostana, je preselil ljudsko šolo v sosednjo stavbo, ki jo je postavil za konvikt in zasebno gimnazijo.

Don Bosko je želel, da bi za novo šolsko leto 1877–78 bilo bolje poskrbljeno za njegove sinove v Albanu Lazialeju. Njihovo stanovanje, iz različnih vzrokov zelo neustrezno, je bilo preveč oddaljeno od šole in v hladnih letnih časih hoja sem in tja štirikrat na dan ni bila nič prijetnega. Poleg tega pa tudi štipendij ni zadostoval za življenje, zlasti še zato, ker je bilo treba povečati število sobratov čez dogovorjeno. Da bi stvari pripravili, jih je hkrati priporočil generalnemu vikarju in županu. Prvi naj bi s svojim vplivom pregovoril odgovorne, drugi pa s svojo oblastjo vse izpolnil. Don Bosko še zdaleč ni imel položaja za dokončnega. Zanj je bilo vse samo prehodno, dokler ne bi v Albanu odprl lastnega zavoda. K temu so ga silili razni uradniki Gornje Italije, ki so s prenosom glavnega mesta v Rim radi zaupali svoje otroke njegovim sinovom salezijancem. Treba pa je povedati, da jih vsi prebivalci Albana niso gledali s prijaznim očesom, nekateri zaradi sektaških razlogov, drugi pa zaradi političnih.⁵ Tedaj so, tako se zdi, skušali prehiteti don Boska tako, da bi odprli zavod druge barve. Na to je don Bosko skušal opozoriti zlasti generalnega vikarja.

Velečastiti gospod generalni vikar!

Na začetku tega šolskega leta sem zaupal in priporočil dobroti vaše velespoštovane uglednosti svoje učitelje, ki so prevzeli vodstvo šol v Ariccii in v Albanu. Sedaj vas prosim, da bi mi povedali, ali so zadostili skupnemu pričakovanju in je treba kaj dodati ali spremeniti, da bi šlo vse v večjo Božjo slavo.

Da bi lahko stvari še bolj utrdili, bi morali dobiti stanovanje, ki bi bilo bližje šolam in kjer bi duhovnikov in laikov ne motili drugi ljudje in bi lahko bili neodvisni zlasti pri opravljanju pobožnih vaj. To mi je vaša uglednost obljubila za prihodnje leto. Prepričan sem, da če boste vi rekli županu samo besedico, bo stvar urejena.

Menim, da vam je znano, da nekateri nameravajo v Albanu odpreti zavod, če ne že letos pa vsaj prihodnje leto. Menim, da bi vi storili veliko dobro delo celi škofiji Albano, če bi ta udarec prestregli in bi se domenili z županom, da bi novi zavod povezali s sedanjim malim semeniščem, vendar vedno pod vodstvom škofijskega ordinarija. Če bi rekli, da tak zavod-konvikt že obstaja, potem drugi ne bi skušali ustanoviti svojega. Pomislite. O tem županu nisem nič pisal. Sem mu pa pisal, naj bi uredil plače učiteljev in primernejše stanovanje, ki bi bilo za naše učitelje bolj zdravo in udobnejše.

Zahvaljujem se vam za naklonjenost, ki ste jo izkazali meni in mojim učiteljem. Priporočam se v vaše molitve in imam čast, da se imenujem vaše velespoštovane uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

12. avgust 1877

⁵ Prim. MB XII, str. 552 [BiS XII, str. 350].

Don Bosko je županu tako odločno predložil svoje želje, da predpostavljamo, da je bil odpor na drugi strani neupravičen.

Velepoštovani gospod župan!

Ko smo se lansko leto že malo pozno namestili, kakor je bilo mogoče, smo menili, da bo v teku šolskega leta dovolj priložnosti za urejanje položaja stanovanj učiteljev, njihovega števila in štipendij. Želim, da bi te stvari uredili na najboljši način, in s tem namenom prepuščam vsa pooblastila profesorju Jožefu Monateriju, ki je poln dobre volje malo nemiren.

1. Stanovanje, ki je preveč oddaljeno od šol, ne omogoča skupnega življenja, tudi ni mogoče ničesar storiti za ubogo mladino nizkih slojev, kar je glavni namen naše ustanove.

2. Zdravje. Neustreznost stanovanja in zlasti še štirikratna dolga pot iz šole do stanovanja pozimi in v poletni vročini sta močno vplivali na zdravstveno stanje učiteljev. Zato je nujno potrebno stanovanje v bližini šole, in če nam je pri srcu dobro naših otrok, tudi cerkvice za učitelje.

3. Ko smo se dogovarjali o štipendijah za učitelje, smo računali s štirimi močmi, a jih bilo treba dosti več. Sedaj se moramo dokončno dogovoriti, da bo občina vedela, kaj mora plačati, jaz pa, kako osebe bom poslal.

Rečeno mi je bilo, da je msgr. Dannibale pripravljen pomagati svojemu domačemu kraju in bi v ta namen prepustil uporabo cerkve in en del hiše, ki je njegova lastnina. To vam sporočam kot zasebno obvestilo vaši uglednosti.

Pišem tudi msgr. generalnemu vikarju, da bi se zavzel, za kar pišem vaši uglednosti, da bi mogli ob pravem času ukrepati.

Prosim Boga, da vam podeli vse dobro, vam in vsem spoštovanim gospodom občinskega sveta in imam čast, da se smem imenovati vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

12. avgust 1877

Toda stvari so ostale *status quo* [kakor je] do leta 1879, ko so se salezijanci glede na nove neugodne okoliščine odločili, da razpnejo jadra in gredo delat drugam, kjer bodo lahko delali v boljših razmerah in z večjim uspehom.

Leta 1877 so potekali dolgi in težavni delovni razgovori za vodstvo kantonskega zavoda v Mendrisiu v kantonu Ticino. Trajali so kakih šest mesecev. Mladina je nujno potrebovala zdravo vzgojo, kajti to ljudstvo, ki so ga najprej tiranizirali prostozidarji, so sedaj mučili radikalci. Mazzini je imel v Mendrisiu svojo hišo. Kljub vsem tem nasprotnim silam je konservativna stranka ostala toliko močna, da je 1877 na volitvah zmagala in prišla na oblast. Zato je tudi kantonalna vlada podpirala predloge za preoblikovanje zavoda v Mendrisiu.

Predloge so pošiljali po gospodu Croceju, čigar sin je bil gojenec v Oratoriju. Z njim je deloval krajevni poslanec, vendar je zvezo med predstojniki in salezijanci z namenom, da bi prišli salezijanci, vodil Croce. Don Rua je po kratkem

dopisovanju 30. aprila šel na sam kraj, da bi se prepričal o položaju. O vsem je 3. maja poročal vrhovnemu svetu. Medtem ko je on poročal, je prišel škof iz Suse, ki naj bi ga sprejel don Bosko. Med njegovo odsotnostjo so člani kapitlja brali pravilnik zavoda, katerega laični ravnatelj je že podal vladi svoj odstop. Srečali so se z velikimi težavami. Da ne bi dražili radikalcev, bi moralo biti osebje laično, morali bi imeti profesorja nemščine, šolski načrt je bil preveč različen od našega, pogosto menjavanje strank je obljubljalo malo stalnosti. Člani kapitlja se niso mogli odločiti za pritrdilni odgovor na to prvo švicarsko ponudbo.

Tedaj je nenadoma vstopil don Bosko. Ne da bi kaj slišal o prejšnjem razgovoru, je že pri vratih začel govoriti: »Škof iz Suse je za sprejem zavoda v Mendrisiu, ker bi tako mogli pomagati Švici, da se spet dvigne. Brez dvoma se bomo odpravili v zelo zamotan labirint, vendar je to pravi korak za našo družbo. Poleg tega bomo tam dobili tudi poklice. Laično osebje bomo našli brez težav. In končno bi v tako nujnem primeru lahko poslali tja naše klerike v civilu, dokler ne prejmejo duhovniškega posvečenja. Civilna obleka ne preprečuje, da ne bi mogli študirati teologije in opravljati pobožnih vaj, kakor zahtevajo pravila. Treba je pisati tistemu gospodu Croceju, da preveri, ali bi se med dosedanjimi profesorji našel kak dober katoličan, ki bi bil pripravljen sodelovati z nami. Tega bi bilo treba za nekaj tednov povabiti v Oratorij, da bi nas seznanil z njihovimi načrti. Ko bo vse dogovorjeno, bomo pisali dosedanjemu ravnatelju in mu zagotovili, da mu nočemo nič žalega ali mu nasprotovati; da bomo prišli, če nas bodo poklicali, ker vemo, da je on dokončno odstopil. Naj nam takoj pošljejo šolske programe. Kot podporo za učno osebje je bila vlada najprej pripravljena dati deset tisoč lir, sedaj pa samo šest tisoč. Mi bomo zahtevali osem tisoč, da bomo lahko plačali prve izdatke. Potem pa bomo videli, za koliko bomo lahko znižali podporo. Pogodba velja pet let in odpovedni rok je tudi pet let. Vendar je treba presoditi sedanje politično stanje in videti, koliko let bo obstala sedanja kantonalna vlada. Vladi naj se pošlje prepis pogodbe zavoda v Alassiu.«

Odločili so se za nadaljevanje dogovarjanja. Zadeva se je že bližala srečnemu koncu, ko se je pojavila težava: predstavnik zavoda ne bi smel biti zaradi taktičnih razlogov don Bosko, temveč kdo drug, ki bi mu don Bosko zaupal, bodisi Švicar bodisi Italijan. Don Bosko tudi v tem ni videl nepremagljive težave. Stopil je v stik s tremi zunanji duhovniki, da bi se dogovorili, kateri bi prevzel to nalogo. Toda proti enemu se je uprl škof v Comu, pod katerega je spadal tisti del kantona Ticino, drugi se je umaknil iz osebnih razlogov, tretji pa je bil župnik v Mendrisiu, ki ga je don Bosko predlagal kot prvega v pogodbi, ki jo je 7. avgusta poslal iz Turina.⁶ Toda tudi ta se je v zadnjem trenutku umaknil. Stvari so se zapletle in vlada je sama imenovala predstavnika v osebi profe-

⁶ Dodatek, št. 32.

sorja Cattanea, laika. Na pismo, v katerem so predlagali njegovo potrditev, je don Bosko napisal: »*Non expedit* [ni sprejemljivo]: laični predstavnik bi nam dejansko vzel vso avtonomijo.« To naj bi bilo navodilo za don Rua, ki naj bi pripravil odgovor. »Dejansko« je napisal zato, ker bi bili prej omenjeni predstavniki to samo pravno, don Bosko pa bi imel popolnoma svobodne roke. Zato je don Rua sogovorniku v Švici takole odgovoril: »V mojem zadnjem pismu sem prosil vašo uglednost, da bi zadržali vsako odločitev glede kantonalnega zavoda v Mendrisiu, ker sem upal, da bomo uskladili naše želje z vašimi napotki in za predstavnika zavoda postavili kakega duhovnika iz kantona Ticino. Ker pa med duhovniki nismo našli nikogar, ki bi bil pripravljen prevzeti tako mesto, sporočam zaupno vaši uglednosti, da lahko stvari uredite, kakor se vam bo v vaši razsvetljeni uvidevnosti zdelo najbolj primerno. Najbolje bi bilo, če bi poslali sporočilo gospodu profesorju Petru Guidaziu skupaj s pogodbo. Sicer pa lahko ukrenete po vaši zamisli, ker se bomo mi obrnili drugam in odjadrili proti drugim krajem, saj prosijo za našo pomoč v raznih mestih Italije in v drugih državah.« Toda švicarski prijatelji dogovora niso imeli za končanega, temveč samo za prekinjenega.⁷ Dejansko se je nadaljeval nekaj let pozneje.

Z Milanom je že dalj časa potekalo dogovarjanje glede prevzema in vodstva nekega zavoda, ki ga je odprl don Janez Usuelli, župnik v Incoronati, in ga tudi sam vodil. Ker se sedaj ni več čutil zadosti močnega, da bi še naprej sam vodil zavod, je prosil za pomoč don Boska, ki je na njegovo siljenje, da bi se končno odločil, odgovoril:

Predragi v N. G. J. K!

Že nekaj tednov imam pred očmi eno vaših pisem, na katero zamujam z odgovorom. Sprejemam vašo uglednost med svoje prijatelje, sinove, salezijanske brate in sprejemam tudi vaš predlog za prevzem zavoda, ki se bo vedno imenoval zavod ali kolegij Usuelli. To je načelen sprejem. Praktično plat pa želim obravnavati s preprostostjo goloba in previdnostjo kače.

1. Zdi se mi umestno, da greste k svojemu nadškofu in mu poveste, da ste predlagali don Bosku, da naj bi on s svojimi duhovniki prevzel vodstvo in pouk v vašem zavodu in da bi na ta način dobil tudi kakega duhovnika v versko pomoč naraščajočemu prebivalstvu. Povejte mu, da je don Bosko odgovoril pritrdilno in prosil, da bi name-ravani načrt predložil njegovi ekscelenci in ga prosil za izjavo, da dovoljuje formalno dogovarjanje. Pri tem je treba upoštevati, da bo vse, kar bodo odločili, podvrženo njegovi potrditvi in bodo upoštevali kakršno koli njegovo pripombo.

2. Za zdaj se zdi, da ne bi bilo primerno, če bi govorili o župniji. Ko bomo končali dogovarjanje o zavodu, bomo prešli na župnijsko cerkev.

3. Če bi vi imeli kake težave glede tega predloga škofu, sem pripravljen to storiti jaz.

4. Mi bi mogli začeti delo prihodnjo pomlad. Poslal bi vam dva duhovnika z dvema

⁷ Pismo profesorja Cattanea don Bosku iz Locarna dne 7. septembra 1877 je zadnji dokument o tej težki zadevi, ki ga hranimo v našem arhivu. Glej Dodatek, št. 33.

učiteljema, ki bi vam pomagali pri delu v župniji, hkrati pa skrbeli za zavod, ki bi napovedal odprtje v avgustu 1878.

5. Ko smo tako na splošno določili stvari, se moramo dogovoriti še o podrobnostih, kjer se bomo gotovo zedinili.

6. Zahvaljen Bog, ki vam je navdihnil srečno zamisel, da ste se obrnili na ponižno salezijansko družbo. On naj nam pomaga izravnati kakršno koli težavo, ki bi nam prišla nasproti, in bi tako v delu viribus unitis [z združenimi močmi] delali za večjo Božjo slavo in v korist duš.

7. Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa naj bo vedno z nami in z našimi zadevami. Molite za vse salezijance v Evropi in Ameriki, mi pa bomo molili za vas. Srečnega se čutim, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. november 1877

Zdi se, da se don Usuelliju ni zdelo primerno, da bi on sam predstavil načrt nadškofu v odobritev. Zato je don Bosko decembra pisal msgr. Alojziju Calabria-ni, ki je kot škof v Casaleju dovolil odprtje zavoda v Mirabellu:

Velečastita ekscelenca!

Že dve leti se dogovarjam s pobožnim don Janezom Usuellijem, župnikom v Incoronati, župniji v Milanu. Prosi me za zadostno število profesorjev in asistentov tega oratorija, da bi prevzeli vodstvo njegovega zavoda, ki ga zaradi starosti in zaradi opravkov ne more več upravljati.

Prišla sva do načelnega soglasja. Toda preden bi se dokončno dogovoril z imenovanim gospodom župnikom, sporočam vaši spoštovani ekscelenci in vas prosim, da bi mi povedali, ali soglašate, da bi don Uselli kot župnik in jaz kot predstojnik salezijanske družbe prišla do dokončnega dogovora. Kajti jaz ne bi nikdar poslal kakega svojega duhovnika ali učitelja v kako škofijo brez popolne odobritve ordinarija, ki se mu podrejam sedaj in vedno, kakor nam to predpisujejo naša pravila. Na tak način bi bila vaša ekscelenca, ki ste bili ustanovitelj naše prve hiše zunaj Turina, tudi ustanovitelj prve hiše v Lombardiji – Benečiji.

Če mi boste v vednost napisali dve vrstici, bi mi resnično ustregli.

Če bi vas po naključju pot pripeljala v Turin, bi bilo naši hiši v veliko veselje in zadovoljstvo, če bi nas počastili s svojim obiskom. Prepričan sem, da bi vam bilo zelo ljubo videti napredek, ki smo ga dosegli v teh zadnjih letih.

Medtem ko vas prosim za vaš sveti blagoslov, se čutim počaščenega, da se lahko v globoki hvaležnosti imenujem vaše spoštovane ekscelece najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Nadškof je rade volje privolil. »Kar se tiče mene,« je pisal 22. decembra don Bosku, »dajem popolno soglasje, če morete prevzeti izključno vodstvo tistega konvikta, za katerega tukaj pravijo, da je skoraj mrtev, in bi ga mogli spet oživiti.« Don Bosko je iz Rima nakazal don Rui vsebino odgovora: »Zahvala. Stvar načelno sprejeta. Si bom ogledal jaz, ko se bom vračal v Turin, ali poslal poob-

laščenca.« Usodo tega zavoda so poskusili spremeniti že jezuiti, ki so poslali tja odličnega rektorja. Vendar niso nič dosegli, ker je don Usuelli, ki se ni spoznal na skupnost in je bil preobremenjen z delom v župniji, hotel pomagati, pa je delal samo zmedo. Zato je nadškof don Boska v pismu opozoril in mu sporočil: »Neki pregovor pravi: Jasni dogovori, dolgo prijateljstvo. Tako mora vaša uglednost narediti z don Usuellijem, če si hoče zagotoviti dober uspeh v zavodu, ki vam ga ponujajo.« Toda jasni dogovori niso bili mogoči. Zato je blaženi po svoji vrnitvi iz Rima še enkrat razpravljajl o zadevi na svetu svojega kapitlja in se s težkim srcem odpovedal možnosti, da bi šel v Milan, kakor je bilo *in votis* [v željah].

Tudi glede Oratorija je don Bosko 1877 imel v rokah več zadev, ki so se tikale šol, delavnic in načrta za novo stavbo.

Neki ukaz kraljevega šolskega inšpektorja je povzročil resno bojazen, da bo šolska oblast z zahtevo, da morajo vsi učitelji imeti potrebne diplome, spravila v zadrego oratorijsko gimnazijo. V Družbi je bilo že veliko sobratov z doktorskimi naslovi in diplomami, toda teh je bilo dovolj komaj za javne gimnazije. Kaj je don Bosko storil in kaj so storili v Oratoriju, da bi se izognili tej nevarnosti, je povedano v pismu, ki ga je don Bosko naslovil na komendatorja Barberisa, nekdanjega njegovega šolskega tovariša in sedaj glavnega šolskega inšpektorja v Rimu:

Predragi prijatelj!

Obračam se na najino staro prijateljstvo v zadevi, v kateri mi ti lahko pomagaš. V šolah, ki jih obiskujejo naši gojenci v Valdoccu, so nas do sedaj šolske oblasti pustile pri miru, saj so učitelji zastonj poučevali naše uboge dečke. Toda letos nas je kraljevi šolski nadzornik opozoril, da želi, da ima do 15. oktobra vsak razred učitelja z diplomom. Jaz ne morem kar tako imeti toliko diplomiranih učiteljev. In kdo bi jih plačeval? Zato sem prosil ministra Coppina, da bi dovolil dosedanjim učiteljem še tri leta poučevati kot do sedaj, medtem bi pa stvar kako uredil.

Zdi se, da je minister dobrohotno sprejel mojo prošnjo, vendar je dejal, da bo stvar dal v pretres višjemu šolskemu svetu, ki mu ti predseduješ.

Bodi tako prijazen in mi stori to uslugo ali stori to dejanje dobrohotnosti našim ubogim dečkom v hiši. Reci besedico v našo podporo in imel boš v naših dečkih ljudi, ki bodo molili za tvojo in tvoje družine srečo.

Naredil mi boš veliko uslugo, če mi boš napisal kako vrstico, da se bom znal ravnati. Prosim te, da dobrohotno oprostiš mojo prostodušnost, s katero ti pišem. Bog naj te osreči na tem in onem svetu, medtem ko mi je v zadoščenje, da se lahko imam za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. oktober 1877

Učinek je moral biti dober, ker so se šole lahko nadaljevale na običajen način. Ko je potem bil blaženi januarja 1878 v Rimu, je skušal na en mah rešiti to

za vse večne čase. Z utemeljenim dopisom je vložil prošnjo na prosvetno ministrstvo, da učiteljem Oratorija ne bilo treba imeti akademskih naslovov.

Ekscelenca!

Menim, da je vaši ekscelenci znano, da v Turinu že 25 let delujejo tako imenovani moški oratoriji. To so ustanove, kjer se ob prazničnih dneh zbirajo ogroženi dečki, ki prihajajo v Turin iz vseh delov države in katerim se omogoča poštena zabava in možnost opravljanja verskih dolžnosti. Imamo štiri tovrstne oratorije, kjer se zbira več tisoč mladih, ki se jim daje osnovnošolska izobrazba in priložnost, da se pri mojih izučijo kake obrti. Toda v množici teh fantov je veliko takih, pri katerih bi bila zama vsa skrb in ves trud, če jih ne bi sprejeli v kak dom, jih oskrbeli z vsem potrebnim in jih usmerili v kako obrt, s katero bi si ob svojem času mogli pošteno služiti vsakdanji kruh. Tako se je začel Oratorij sv. Frančiška Saleškega, kjer je danes zbranih več kot osemsto fantov. Vsi obiskujejo večerno osnovno šolo in druge podobne ustanove. Čez dan so nekateri zaposleni v čevljarstvu, krojaški, mizarstvu, kovaški, knjigoveški panogi kot stavci, tiskarji in podobno. Tisti pa, ki jim je Božja previdnost naklonila potrebno sposobnost za šolanje, obiskujejo srednjo šolo. Ti se zaposlijo v tiskarstvu bodisi doma bodisi v mestnih tiskarnah. Veliko jih je že doseglo diplomu za poučevanje na gimnaziji. Drugi vstopajo v druge poklice in se v kratkem času usposobijo, da lahko skrbijo sami zase.

Te srednje šole so v preteklosti vedno imele za dela gorečnosti in krščanske ljubezni, zato jih je prosvetni minister večkrat javno priporočil, jih spodbujal in mu je med drugim bilo drago, da je predstavnik tega ministrstva sodeloval z vsemi sredstvi, ki so mu bila na voljo za njihov čim večji razvoj.⁸ Učitelj je bil sprva ravnatelj, ki mu je pomagalo nekaj zunanjih oseb. Vsi pa so delali brezplačno.

Zato so šolski nadzorniki več kot dvajset let šli šoli in vsem na roke in dopustili, da so poučevali tiste predmete, ki so se za to vrsto učencev zdeli najprimernejši, ne da bi gledali na to, ali so učitelji imeli diplome ali ne. Zadnja leta jo je šolski inšpektor, ki šteje šolo za javno gimnazijo, sicer previdno skušal podvreči vsem zakonom in predpisom državnih šol. Med drugim zahteva, da morajo vsi učitelji predložiti diplome ali enakovredna spričevala. Ker pa si takih učiteljev, razen z velikimi izdatki, ne moremo dovoliti, je velika nevarnost, da bi take šole morale prenehati delovati, kar bi bilo v veliko škodo teh otrok preprostega ljudstva, čeprav imajo fantje najboljšo voljo za učenje ter so zelo nadarjeni in sposobni, da si odprejo pot v pošteno življenje.

Po tej predstavitvi prosim vašo ekscelenco za naslednje usluge:

1. V smislu 251. člena Zakona o šolstvu dati možnost za srednjo izobrazbo brez obveznosti državnega nadzora.
2. Dati osebam, ki zastoj poučujejo uboge otroke v osnovnih in tehniških šolah po 356. členu pravico, da to delajo brez dokazila o svoji usposobljenosti.
3. V moči obljube, ki ste jo pred kratkim dali v poslanski zbornici, da ste pripravljeni dati vse olajšave za svobodno šolo, vas duhovnik Janez Bosko, ravnatelj Oratorija sv. Frančiška Saleškega, ki mu pomagajo dobrodelne osebe, prosi, da bi mu v moči na-

⁸ Pismo z dne 29. aprila 1857. Podpis G. Lanza.

vedenih členov dali dovoljenje za šolski pouk za revne fante, ki so zbrani v njegovem zavodu, se pravi, da bi to osebje oprostili preverjanja njihove usposobljenosti, kot se je to delalo triindvajset let. Ta usluga ne gre v korist kakega zasebnika, ker so šole brezplačne in učitelji zastonj poučujejo. Vse je v večjo korist ubogim dečkom, ki sicer ne bi imeli nobene druge priložnosti, da bi gojili naravno nadarjenost, ki jim jo je naklonil Stvarnik.

Želja vaše ekscelence, ki ste jo izrazili ob raznih priložnostih, da bi pospeševali svobodni pouk, mi vliva upanje, da bo izražena prošnja našla dobrohoten sprejem in da bodo imeli gojenci imenovane ustanove dodaten razlog, da se vam bodo iz srca zahvalili. Medtem ko kličem nebeški blagoslov na vas, imam visoko čast, da se imenujem vaše ekscelence ponižnega prosilca.

DUH. JANEZ BOSKO

Obenem je moral iskati tudi podporo drugih ministrov. Tako je isto prošnjo predložil obrambnemu ministru, le da je spremenil uvod: »Prosim vašo ekscelenco, da bi ravnatelja tega zavoda imeli za očeta sprejetih gojencev, saj jih v resnici oskrbuje z vsem potrebnim za moralno in materialno življenje, ker je pouk popolnoma zastonj v prid ubogih fantov, ki si sami ne morejo pomagati. Bil bi zares velik blagoslov, če bi lahko omogočili tem fantom srednjo izobrazbo, pač sorazmerno z njihovimi sposobnostmi in potrebami.« Potem je predložil drugo prošnjo.

Dokler je bil prosvetni minister Coppino, ni nič motilo miru v Oratoriju. Ko pa je ta padel in mu je sledil De Sanctis, so se stvari popolnoma spremenile, kakor bomo videli.

Don Bosko se ni prav nič manj zanimal tudi za rokodelce. To se je kazalo predvsem v tem, da je hotel izboljšati delavnice in laboratorije. Vsi stroji razen v tiskarni, kjer je poganjal potraten parni stroj, so bili na ročni pogon, za katerega je bil potreben dosti večji napor, učinek pa ni bil nič manjši, kot če bi uporabili vodno silo. Zato je nameraval prositi občinsko upravo za dovoljenje, da bi za pogonsko silo uporabil Cerondo. Ceronda je bil podzemni kanal, ki je prihajal iz reke Dora in se čez sedanji Corso Regina Margherita izlival v Pad. Ta voda je dajala pogonsko silo raznim industrijskim podjetjem. Turbina je delovala prav na mestu, kjer stoji danes Mednarodna založniška družba (SEI), in se nadaljevala proti koncu Piazza Maria Ausiliatrice v pravkar omenjeni smeri. Don Bosko je meseca novembra vložil prošnjo za trideset konjskih sil in naročil inženirju La Spezii, naj izdela načrt, ki bi na osnovi izmer in potreb najbolj ustrežal Oratoriju. Zdi se, da je gojil utemeljeno upanje, da mu bo uspelo, kajti v drugem delu prošnje beremo: »Prosim vas, da bi upoštevali gradbena dela, ki so že v teku, dobrodelni značaj te ustanove, število delavcev, ki jih zaposluje, in da smo bili mi prvi, ki smo se obrnili na vas. Zato vas prosimo, da bi nam dodelili obljubljenih 30 konjskih sil ali tisto najvišjo odmero sile, ki bi bila mogoča.« Župan ni

hotel dodeliti več kot eno tretjino in pri tem ni zaleglo vse dokazovanje, da je to premalo.

Uspešnejše je bilo dogovarjanje blaženega z občinsko upravo v dveh drugih zadevah. Zazidalni načrt Valdocca je predvideval, da bi nadaljevanje Via Fiando moralo presekati na polovico oratorijski vrt. Začrtana pot, da pojasnimo položaj, bi se ločila od Via Cigna in prišla vzporedno s starim poslopjem v sredino dvorišča rokodelcev na višini poti, ki vodi k spomeniku Dominika Savia, to je tam, kjer stojijo prva drevesca ob vhodu z dvorišča dijakov.⁹ Božji služabnik, ki je gledal daleč naprej, je skušal rešiti toliko zemljišča, da bi zadostovalo za prihodnje potrebe ustanove, in je bil zelo v skrbeh. Zato je županu predložil svoje pripombe v pismu z dne 21. novembra, v katerem mu zagotavlja, da ne namerava delati težav občinski upravi v njenem prizadevanju za splošno blaginjo, in dodaja: »Podpisani se omejuje na pripombo, da podaljšanje Via del Fiando seka na polovico vrt, ki je sestavni del Ustanove, in tako povzroča veliko neprijetnost, namreč da bi bil dostop mogoč samo čez javno cesto.« Njegove opombe so naletele na ugoden sprejem, kajti nadaljnje spremembe se niso več tikale tistega podaljška.

Občinska uprava je srečno dokončala še neko drugo zadevo, podobno prejšnji. V prvotnem načrtu je bila tudi nova ulica, ki naj bi se poimenovala po Karlu Botti in naj bi čez Via Cottolengo tekla vzporedno s cerkvijo proti zahodu. Speljana bi bila po don Boskovi posesti tam, kjer je danes dvorišče rokodelcev, čez dvorišče prazničnega oratorija in bi sekala krilo velikih obednic pred pralnico.¹⁰ Spomenica, ki jo je sestavil inženir Spezia in jo je 17. julija podpisal don Bosko, je prikazala pomen tega dela za nadaljnji razvoj salezijanskega dela. Tudi ta nova cesta je izginila iz prvotnega načrta. Tako je mogla materna hiša salezijancev zaradi predvidevanja in odločnega nastopa blaženega ustanovitelja ostati to, kar je.

⁹ Primerjaj predlogo VIII. in XII. v GIRAUDI, *L'Oratorio di don Bosco*.

¹⁰ Prim. n. m. tlorisa VII. in XII.

14. POGLAVJE

ZATON ENEGA PAPEŽEVANJA IN VZPON DRUGEGA

Naklonjene in pomembne osebnosti so povabile don Boska v Rim, kjer naj bi jasno prikazal položaj. Tudi on sam ni videl drugega izhoda, kot da se osebno brani proti obtožbam, ki bi kdo ve kako dolgo bremenile salezijansko družbo in onemogočale naraven razvoj prav v tistem najpomembnejšem trenutku, ko se je začela notranje organizirati. Toda v vsem tem mi danes vidimo roko Božje previdnosti, ki nevidno vodi človeško ravnanje.

To potovanje, ki je že zaradi svojega vzroka bilo tako neprijetno in odločno nasprotno don Boskovemu značaju, so spremljala neugodna predvidevanja in napovedovanja, ali kakor jih že imenujemo. Ob svojem odhodu je namreč jasno povedal, da bo moral Oratorij prestati zelo težke preizkušnje. Don Vacchina, ki je bil takrat učitelj v prvem razredu gimnazije, nam je zagotovil, da nikdar ne bo pozabil, kako je don Bosko pred svojim potovanjem v Rim v nagovoru za lahko noč rekel: »Letos bosta s sveta izginili dve veliki osebnosti, o katerih bo govoril cel svet. Pa tudi Oratorij bo obiskala smrt, in to večkrat.«

V Rim je prišel 22. decembra, potem ko se je za dva dni ustavil v La Spezii. Tokrat se je nastanil v Tor de'Specchi skupaj s svojim tajnikom. Od tedaj naprej so on in salezijanci imeli nasproti slavnega samostana stanovanje, o katerem moramo navesti nekaj zgodovinskih podatkov.

Velezaslužni materi Magdalení Galeffi, ki je v svoji želji za versko poučitev ne samo gospa, ki so sestavljale skupnost, ki ji je ona bila predstojnica, temveč tudi toliko drugih oseb, in v želji, da bi storila kaj dobrega za Oratorij, je don Bosko pošiljal razne knjige, ki jih je potem skušala skrbno spraviti med ljudi: asketske knjige, pobožne priročnike, molitvenike, moralne in spodbudne pripovedi, svetinjice, podobice, križe in podobno. Od 1870 so ji pošiljali velike zaboje vsega tega skupaj s seznami tiskovin s cenami, seveda vedno s predpostavko, da bo naslovljenec poravnal stroške. V kratkem času je prodaja zacvetela in naročila so se vedno bolj množila. Denar, ki ga je predstojnica dobila od prodaje, je od časa do časa pošiljala v Turin ali ga je izročala don Bosku ali osebam, ki jih je določil don

Bosko. Končno je leta 1874 prosila blaženega za natančnejši obračun o izplačnem denarju. Tedaj pa se je pokazalo, da ji je ostal še velik dolg, ki si ga nikakor ni mogla razložiti. Bila je prepričana, da vsote denarja, ki jih je izročala, zadostujejo za poravnavo vseh stroškov. Toda v resnici je bilo čisto drugače. Vzrok za tak položaj je bilo dejstvo, da je predstojnica vse računovodstvo in opravljanje finančnih poslov zaupala drugim ljudem, ki pa pri ravnanju z denarjem niso bili preveč tankovestni. Mati Galeffi, ki ni nikogar sumila, je dobro delo nadaljevala do svoje smrti in skušala iz drugih virov poravnati primanjkljaje.

Ko je 1876 umrla, je nova predstojnica markiza Canonici v pogovoru z don Boskom ugotovila, da ima 20.133,32 lir dolga za blago, ki je bilo odposlano in sprejeto. Čeprav plemenita gospa ni videla razloga, zakaj bi si dom v Tor de'Specchi moral naložiti to breme, ki ji ga je zapustila umrla predhodnica, je vendar iz spoštovanja do njenega spomina in iz spoštovanja do don Boska izrazila voljo, da bi zadevo uredila. Tedaj je blaženi, ki mu je bilo veliko do tega, da bi imel v Rimu generalnega prokuratorja za družbo in zatočišče, kamor bi se lahko odpravil sam in drugi salezijanci med svojim bivanjem v Rimu, predlagal samostanu v Tor de'Specchi, da bi mu dali na razpolago nekaj sob. Mati Canonici je z dovoljenjem gospa oblatinj rade volje privolila in mu odstopila celo drugo nadstropje hiše, ki je bila last samostana in je stala nasproti njega s hišno številko 37.¹ To razpolaganje naj ne bi trajalo več kot trideset let in prostorov, bodisi celega nadstropja ali posameznih sob, ne bi smeli dajati v podnajem. Don Bosko se je s tem zadovoljil in imel račun za urejen, pa najsi bi stanovanje uporabljal trideset let ali manj ali pa sploh ne. Listino so podpisali meseca marca.² Bralci naj si ne mislijo, da so bile to razkošne sobane: majhna vrata so skozi ozek in nizek hodnik vodila k peterim majhnim in nizkim sobicam, kjer so se ljudje poleti dušili od vročine in pozimi drgetali od mraza.

Ko se je nastanil v revni sobici, je don Bosko prvi teden hodil od kardinala do kardinala, da bi spoznal razpoloženje glede svojih turinskih zadev in da bi zvedel, kaj mu pravzaprav očitajo. Zelo zaupno so mu povedali, da je prišlo veliko pisem, od teh nekaj pomembnih, od katerih so bila tri naslovljena na papeža. V enem je bilo rečeno, da don Bosko sili fante, da naj se ustavijo v njegovi Družbi, ne da bi ugotovil, ali imajo poklic, in da jih je spravil celo v položaj, da niso mogli izbirati drugega poklica. V drugem blaženega obtožujejo, da se ne drži svetih kanonov, da jih celo zaničuje, samo da bi povečal število svojih članov. V tretjem je bilo rečeno, da pri salezijancih ni ne reda ne discipline in da se pri podrejenih goji zaničevanje njihovih škofov.

Ko je zvedel za te in druge očitke, ki jih deloma že poznamo, je Božji služabnik zbral in uredil snov v svojo obrambo. Njegov tajnik je moral pisati veliko

¹ V najnovejši urbanizaciji mesta so to hišo podrli.

² Dodatek, št. 34.

pisem ljudem, ki so lahko zavrnil izrečene očitke. Veliko don Boskovih prijateljev je takoj, ko so zvedeli, zakaj je v Rimu, samodejno začelo pošiljati poročila o sestankih v Turinu in o vsem, kar se jim je zdelo, da bi moglo koristiti njegovi stvari. Za don Boska sta v Turinu delala pater Rostagno³ in don Bertagna, ki sta mu sestavila obrambne spomenice z vsem jurističnim aparatom. Don Berto je 30. decembra pisal don Rui o jezuitskem patru: »Prosim še, da bi rekli patru Rostagnu, naj takoj odpošlje, če je že kaj pripravil, dokler je še čas naklonjen. Prav bo, če ga boste obiskali in ga prosili, da nam pošlje vse, kar ve.« Vodja konferenc v Cerkvenem konviktu je v pismu 2. januarja pokazal don Bertu vso zavzetost.⁴ »Vse gradivo je pripravljeno in ga bomo do treh kraljev poslali priporočeno po pošti z vsemi pripombami, ki bodo lahko osvetlile vse točke, ki bodo prišle v pretres. Nekaj pripomb se bo nanašalo tudi na zadnje publikacije. Poskušali bomo, da ne bo opuščeno nič pomembnega. Želim vam vse najboljše od mene in mojih prijateljev, vam, ki se tako brez pridržka trudite za dobro vseh in vas vsi imajo radi.«

Don Bosko je bil tako preobložen z delom, da na začetku sploh ni prosil za avdienco pri papežu. Don Berto je 30. decembra pisal don Rui: »Stokava pod bremenom opravkov in dogodki se z vrtoglavo naglico vrstijo drug za drugim.« Dne 15. januarja je ponovno pisal: »Nisva ga mogla še videti (papeža) zaradi preštevilnih opravkov, ki sva jih imela do sedaj.« Sredi januarja je bilo že domenjeno za avdienco, vendar don Berto ni vedel za to, ker mu don Bosko ni povedal. Blaženi je dobro poznal *tempus tacendi* [čas molka]. Molčal je, hotel je, da bi molčali tudi drugi, medtem pa neutrudno delal. Dne 3. januarja je sporočil don Rui: »Naš molk in naša molitev bosta storila to, kar je v večjo Božjo slavo. Vsi so nam zelo naklonjeni. Dobili smo novega tajnika.« In malo pozneje: »Naše stvari lepo napredujejo. Zmede, dolge motnje, ampak koristne. Molk, molitev, nikakršnega strahu.« Don Francesii je 13. pisal: »Zadeve, zaradi katerih sem v Rimu, napredujejo *undequaque* [vsestransko] ugodno. Vendar se stvari zavlačuje. Potrpljenje!«⁵

³ Don Bosko je imel s seboj list tega odličnega prijatelja, v katerem so bile nakazane osrednje tarife cele zadeve s čisto novega vidika. Zato so mu ti nasveti lahko silno pomagali v pogovoru z rimskimi kongregacijami. Dodatek, št. 35.

⁴ Po 22 letih, odkar je don G. B. Bertagna poučeval moralno teologijo v Cerkvenem konviktu, je bil septembra 1876 nenadoma razrešen te službe. Z junaško ponižnostjo je prenašal toliko *deminutio capitis* [obglavljenje]. Nekaj let je živel odmaknjeno v rojstnem Castelnovu, dokler ni neozdravljivo zbolel. Msgr. Savio, škof v Astiju, ga je 1879 imenoval za svojega generalnega vikarja. Istega leta so zaprli Cerkveni konvikt. Ker je bil don Bertagna dolga leta učitelj pri sv. Frančišku in pozneje v Consolati, je bil učitelj vseh duhovnikov v Turinu in mnogih drugih duhovnikov iz raznih škofij; vsi so ga imeli za nezmotljivega učitelja v umetnosti vodenja duš. Upravičeno so ga imeli za enega največjih moralnih teologov svojega stoletja. Leta 1884 ga je kardinal posvetil za svojega pomožnega škofa, nato je bil postavljen za rektorja škofijskega semenišča v Turinu in vseh drugih semenišč v škofiji. Ponovno je poučeval moralno teologijo v semenišču in v Consolati. Bil je generalni vikar in je opravil pastoralni obisk v škofiji. Umrli je 1905.

⁵ Ta novi tajnik je bil don Turchi iz Castelnova, profesor v Rimu in zelo vdan don Bosku.

Pismo brez datuma, napisano nekje sredi januarja don Rui, nam pove nekaj razlogov za don Boskovo upanje: »Lahko tudi zaupno sporočiš (vrhovnemu kapitlju), da naše stvari lepo napredujejo. Konzultor škofov in redovnikov je že preštudiral vse nadškofove očitke, vendar med njimi ni niti enega, ki bi bil utemeljen, in si naša Družba nima kaj očitati pred njim.⁶ Sedaj sem predložil kup protestnih pisem. Vsi kardinali so presenečeni in ne vedo, kaj bi odločili, vendar pa se vsi postavljajo na našo stran in hočejo, da normalno in mirno živimo.«

Samo eden je bil malo nezaupljiv, to je bil kardinal Ferrieri, prefekt Kongregacije za škofo in redovnike, zelo naklonjen msgr. Gastaldiju, s katerim sta bila istih filozofskih nazorov. Nekaj časa prej je v pogovoru s svojimi uslužbenci dejal, da mora biti zelo previden, ko se mu bo predstavil don Bosko, ker bi ga lahko prijel za besedo.⁷ Don Bosko ga je obiskal na začetku leta. Dne 7. januarja mu je pisal pismo, o katerem smo poročali v XI. zvezku. Tam je blaženi pisal, da želi dodati neki podatek, ki ga je pozabil omeniti. Potem je jasno povedal svoje razloge. To avdienco nam je malo osvetlilo neko poznejše pismo, ki ga je Božji služabnik poslal 8. septembra 1882 iz San Benigna Canavese don Dalmazzu, ki je bil takrat generalni prokurator v Rimu. Ko govori o kardinalu Ferrieriju, pravi: »Že pet let je tega, kar me je blagovolil sprejeti. Od takrat kljub vsem prošnjam in pismom nisem mogel dobiti niti avdience niti odgovora po pošti. V tisti edini avdienci mi je ponovil očitek turinskega nadškofa, da ne prosimo za odpustnice pri sprejemu v Družbo. Odgovoril sem mu, da vedno zahtevamo. Ko pa je prišlo do težav, sem uporabil pooblastila Svetega sedeža, da sem lahko šel naprej brez njih.« »Kdo vam je podelil to pooblastilo?« je odvrnil malo razdražen. »Sveti oče,« sem odgovoril, »velezaslužni Pij IX. Vsa zadeva je pri Kongregaciji za škofo in redovnike in jaz imam vse prepise.« »Od tega trenutka je to pooblastilo neveljavno in varujte se, da bi ga še kdaj uporabili.« Ne vem, ali ima kak prefekt Kongregacije pravico razveljaviti formalno podeljeno pooblastilo. Naj bo kakorkoli, jaz sem se omejil na to, da sem mu povedal, da se bom ravnal po njegovih ukazih, in dejansko nisem več uporabljal omenjenega privilegija.«

Dne 8. januarja se je iz Kvirinala bliskovito razširila novica, da je kralj Viktor Emanuel težko bolan, in 9. januarja je bilo sporočeno, da je umrl. To tako nepričakovano žalovanje je salezijancem odprlo oči za razumevanje don Boskovega naročila proti koncu leta 1877. Od 1862 v nobeni cerkvi v Piemontu ni bilo več slišati molitev za kralja. V molitvah na veliki petek in veliko soboto in v drugih obredih v javnosti ni bilo več imenovano ime Viktorja Emanuela. Na začetku je nekaj gorečnejšev potožilo pri vladi, toda 24. marca 1863 je minister Pisanelli izjavil, da to opuščanje ni kršitev nobenega zakona. Tudi v Oratoriju

⁶ Pater Tosa iz dominikanskega reda.

⁷ Pismo kanonika Menghinija msgr. Gastaldiju iz Rima 29. decembra 1877. Izvirnik hrani teolog Franchetti v Turinu.

so delali tako. Don Bosko pa je pred odhodom v Rim, ne da bi kdo vedel zakaj, ukazal, naj pri blagoslovu ponovno prosijo *Oremus pro rege* [Molimo za našega kralja]. Don Lazzero je z majhne prižnice pri nagovoru za lahko noč učil, da naj odgovorijo z *Domine, salvum fac regem nostrum Victorium Emmanuelem* [Gospod, reši našega kralja Viktorja Emanuela]. V tem dejanju, ki si ga nihče ni mogel razložiti, je bila slutnja potrebe po duhovni podpori kraljevi duši, ki je šla naproti srečanju z Bogom.

Ob tej priložnosti je do nas prišla samo ena don Boskova izjava, v kateri je izrazil svoja čustva, in sicer pismo, ki ga je 12. januarja pisal grofu Caysu: »Živim sredi pogrebov in plesov, prave komedije.⁸ Vse je v pripravi za papeževo smrt in za konklave in rečeno je, da se mora cel Kvirinal odeti v žalost. Toda Bog je spremenil namene ljudi. Papežu se stanje izboljšuje in lahko rečemo, da je glede na svojo starost zelo krepek. Hrani se normalno, sprejema obiske, se šali in zdravniki pravijo, da se bo na pomlad spet lahko sprehajal po vatikanskih dvoranah. Žalost v Kvirinalu pa koristi tistemu, ki jo je pripravil. Vendar imamo resne razloge, da se zahvaljujemo Bogu. S prejemom svetih zakramentov si je, tako upamo, zagotovil svoje zveličanje. Celi Evropi deje strašen zgled, kako je neki kralj v najlepših letih, zdrav in krepek, bil v treh dneh mrtvo truplo. Tudi Cerkev je s tem rešil velikih zadreg, v katerih bi se gotovo znašla, če bi morala odpovedati cerkveni pogreb in molitve. Pravijo, da ima kardinal vikar v rokah formalni preklic, ki ga je podpisal kralj. Gotovo pa je, da je v zadnjih trenutkih prosil za papir in pero, ki mu jih pa niso dali, češ da bi mu bilo v tistih trenutkih v veliko škodo.«⁹

Kar je don Bosko predvideval o žalovanju na dvoru in o bližnji smrti Pija IX., je bilo res. Preden je ostra pljučnica nepričakovano prekinila življenje vladarja, so vsi trepetali za papežev. Od septembra se je njegovo zdravje vedno bolj slabšalo, tako da je Viktorja Emanuela skrbelo in je dal naročila za žalovanje. Dne 31. decembra je podpisal ukaz za papežev pogreb. Toda v teku meseca je papež vedno bolj okrevajal, kar je v Rimu vzbudilo veliko olajšanje. Ko so videli, da spet sprejema v avdienco, so menili, da lahko resno upajo na izboljšanje.

Kraljev pogreb je bil priložnost za veliko prerekanja in tudi za sodne obravnave proti nekaterim škofom. Zlasti govorjenje in izjave msgr. Gastaldija so katoličanom dale priložnost za negodovanje, kakor nam je znano iz zasebnega dopisovanja turinskih duhovnikov. Toda dober tisk je o tem govoril samo enkrat,

⁸ Namiguje na veseloigro za zavode, ki nosi naslov *Pogrebi in plesi*.

⁹ V *L'Osservatore Romano* (11. januar 1878) so objavili naslednje poročilo: »Kakor hitro je sveti oče zvedel za težko kraljevo bolezen, je takoj poslal uglednega duhovnika v Kvirinal, da bi poizvedel o stanju bolezni pa tudi za to, da bi poskrbel za njegovo dušo, ki bo poklicana pred Božji prestol in bi bila tako deležna Božjega usmiljenja. Duhovnika niso pustili k bolniku. Od drugod pa vemo, da je kralj prejel svete zakramente, izrazil obžalovanje in prosil papeža za oproščenje za vse, za kar se je čutil odgovornega.«

ko je neki liberalni časopis privlekel na dan don Boskovo ime. Časopis *Nazione* iz Firenc je 2. februarja je dal vedeti svojim bralcem, da je don Bosko šel v Rim, da bi »protestiral proti vedenju monsinjorja nadškofa v Turinu ob smrti Viktorija Emanuela.« Ta tendenciozna novica bi blaženemu lahko zelo škodovala. Zato je bilo zelo preudarno, da je *Osservatore Romano* uradno zavrnil besede florentinskega dnevnika in zapisal: »Izvor in širjenje takih novic nam dovoljuje, da izjavljamo, da je vse skupaj neumna izmišljotina.«

Don Boska so v Rimu zadrževali vse pomembnejši razlogi. Poleg že poznanih je imel nenehno v mislih privilegije in je s svojo neuklonljivo voljo takoj, ko je videl, da so mu zaprli ena vrata, iskal druga odprta. O tem nam priča pismo patru dominikancu Tosi, konzultorju škofov in redovnikov:

*Predragi pater Tosa!*¹⁰

Pošiljam vam odlok, s katerim so bili oblatom D. M. per communicationem [po podelitvi] podeljeni privilegiji redemptoristov.

Sledi apostolsko pismo Leona XII., ki hvali, potrjuje in podeljuje za stalno in nespremenjeno potrebna dovoljenja. Oh, če bi tudi za nas mogli doseči kaj podobnega. Vi bi bili za vedno naš velik dobrotnik.

Zmešnjava je vsak dan večja. Nove objave v časopisih, novi suspenzi duhovnikov, veliko negodovanje v Turinu.

Storite, kar morete, da boste preprečili hudo. Mi se vam bomo skušali oddolžiti z našimi skromnimi molitvami.

Podelite mi svoj blagoslov in me imejte v globokem spoštovanju vaše uglednosti za najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 11. januar 1878

Iz Oratorija so mu prihajale žalostne novice. Prefekt zunanjih je pisal don Bertu: »Reci don Bosku, naj čim prej pošlje blagoslov na Oratorij, ker se zdi, da so boleznin in smrt letos pri nas postavile svoje bivališče.«¹¹ Blaženi je takoj pisal don Rui:¹² »Zelo sem zaskrbljen zaradi boleznin, ki jih trpite v Valdoccu. Mi vedno slavimo Gospoda, tako v dobrem kakor hudem. Vendar se bom pri vsaki maši spominjal [memento] Oratorija. Isto naj storijo vsi duhovniki. Fantje, tako rokodelci kakor dijaki naj darujejo sveta obhajila in vsak večer po molitvah zmolite eno *Pozdravljena, Kraljica* in *očenaš* Jezusu v najsvetejšem zakramentu. To delajte dva tedna. Tudi svetega očeta bom prosil za poseben blagoslov. Za zdaj še nisem govoril z njim, upam pa, da bom imel kmalu priložnost.« V trinajstih dneh je moralo več kot sto fantov oditi domov zaradi boleznin. Dne 1.

¹⁰ Po prepisu, ki ga je don Berto naredil v Rimu oktobra 1894.

¹¹ Pismo don Bologne, 21. januar 1878.

¹² Pismo 24. januar 1878.

februarja je bilo že sedem mrtvih in več v smrtnem boju.¹³ Dne 4. februarja je don Rua sporočil don Bertu: »Kar se tiče fantov, imamo zares žalostne novice, kar boš na lep način sporočil don Bosku. Po smrti Omodeija je pet fantov umrlo na svojih domovih. Včeraj je v Lanzu po štirih dneh ležanja v postelji zaradi težke bolezni umrl klerik Arata in spet imamo enega, ki je v smrtni nevarnosti. Verjetno je zaradi bolezni odšla domov ena petina dijakov, mogoče še več. Vidiš, kako zelo potrebujemo molitve. Zato moli in povej to tudi don Bosku, čeprav ni nujno potrebno. Te stvari povemo samo zaupno. Sicer pa niti fantom ne povemo vsega, da jih ne prestrašimo in staršem ne povzročamo odvečnih skrbi.« V nekem pismu brez datuma, ki pa se zdi, da je napisano po teh informacijah, spet naletimo na poznan refren »ogromno dela«. Don Bosko sporoča don Rui: »Ko boš obiskoval naše drage bolne sinove, jim izroči moje pozdrave. Reci jim, da molim zanje pri sveti maši in da jim vsem pošiljam svoj blagoslov.« Toda bilo je čutiti majhno izboljšanje in proti sredini februarja je bolezen izginila. Zdi se, da je šlo za epidemijo tifusa.

Dne 24. januarja don Bosko še ni mogel priti do papeža. Kakor hitro je slišal, da so se spet začele avdiience, je takoj zaprosil za sprejem. Vendar ni dobil odgovora. Dobro je vedel, da so Piju IX. šteti dnevi. Zato si je zelo želel, da bi se še enkrat srečal s svojim velikim dobrotnikom, zlasti še, ker mu je tičalo kakor trn v srcu, da je bil on vzrok papeževega trpljenja. Še dvakrat je ponovil svojo prošnjo pri papeškem hišnem upravniku, vendar brez uspeha. Večkrat se je odpravil v Vatikan in k sv. Petru in hodil okoli, če bi mogoče po kakšnem srečnem naključju zadovoljil svojo željo. Tudi Pij IX. ga je pričakoval, ker je slišal, da je večkrat potožil: »Vem, da je don Bosko v Rimu, pa me ne pride niti pogledat. Moram mu povedati zelo pomembne stvari. Jaz nisem tako ravnal z njim. Ravnal sem z njim veliko bolje!« Don Bosko je svojo žalost povedal kardinalu Oreglii. Kardinal se je pozanimal in odkril, da gre za spletko. Papež je za to zvedel in pokaral upravnika avdienc. Pa je bilo vse zaman, čeprav se je moral ta prelat, ki je zavzemal tako pomembno mesto na papeškem dvoru, prav don Bosku zahvaliti za to službo. O tem nam obširno pripoveduje na široko don Lemoyne.¹⁴ Tako se je zgodilo, da don Bosko ni več videl živega angelskega Pija IX.

Iz tega vidimo, kako daleč je segal vpliv in delo njegovih nasprotnikov. Za to je dobil še druge dokaze. Nadškof v Sevilji msgr. Joahim Lluch y Garriga je bil pri njem in ga prosil, da bi v njegovi škofiji odprl hišo. Don Bosko mu je obljubil, če bo od svete Kongregacija za škofe in redovnike dosegel podelitev privilegijev.

»Oh, to je pa lahka zadeva!« je vzkliknil prelat.

»Ne mislite, da je tako lahko,« je odvrnil don Bosko.

»Boste videli. Takoj bom dosegel to uslugo. Boste videli.« Ko se je predsta-

¹³ Pismo don Bologne don Bosku, 1. februar 1878.

¹⁴ MB VIII, str. 586 [BiS VIII, str. 411].

vil kardinalu Ferrieriju, mu je govoril kot človek, ki je prepričan o svoji stvari. Prefekt svete Kongregacije ga je prekinil in odločno rekel »ne« in mu pokazal hrbet. Ko je isti kardinal govoril o tem s svetim očetom, mu je njegova svetost dejal: »Če hočete, da bo don Bosko prejel privilegije, počakajte, da jaz umrem.«

Nemožnost, da bi govoril naravnost s kardinalom prefektom, je vsak dan bolj oteževala življenje Božjemu služabniku, ki je ne glede na končno razsodbo moral preprečiti celo vrsto neprijetnosti. Novi Škofijski koledar za Turin je vseboval nove odredbe in ponavljal stare, ki so kršile upravičeno samostojnost Družbe. Nekaj novih dejstev je obrekovalo salezijance pred škofijsko duhovščino. Že šest mesecev je trajal nadvse nevšečen suspenz don Lazzera. Prav tako so še vedno veljale škofove odredbe, ki so pretile s suspenzom tudi don Bosku. Iz vsot teh razlogov je blaženi menil, da bo najbolje, če se s spomenico s prošnjo in dokaznim gradivom obrne na msgr. Bianchija, nadškofa v Miri, tajnika svete Kongregacije, ki mu je bil naklonjen.

Velečastita ekszellenca!

Na svojo veliko žalost moram sporočiti vaši ekskelenci, da turinski nadškof ne odstopa od svojih odlokov, ki obremenjujejo vse redovne družine in prav posebno salezijansko družbo.

Sveti sedež je temu prelatsu prepovedal razglašati stvari našega nesoglasja. Msgr. Gastaldi se je zatekel k uradnim sporočilom po Koledarju in pastoralnih pismih.

Letos je obnovil odloke iz prejšnjih let in dodal še nove. Hoče vstopiti v notranjo upravo redovnih hiš in motiti dragoceni mir, s katerim so te povezane s Svetim sedežem, ki jih je potrdil in kateremu so neposredno podrejene. Prilagam prepis teh odlokov in navodil.

Dne 8. januarja je objavil okrožnico, v kateri pod št. 8 pravi: »Velečastiti predstojniki redov bodo, kakor je navada, poslali naravnost v škofijsko pisarno dovoljenja svojih spovednikov in pridigarjev, in sicer po abecednem redu. V tem se bodo izenačili s svetnimi duhovniki in bodo izrecno povedali, ali so se njihovi podrejeni redno spovedovali.«

Redovniki v Turinu so odgovorili, da se ne bodo pokoravali tej odredbi. Tako smo se sedaj znašli pred težko izbiro, da ravnamo drugače kot drugi redovniki ali pa se izpostavimo nevarnosti, da nadškof suspendira vse salezijanski spovednike od izpolnjevanja te zakramentalne službe v škofiji.

Dne 12. istega meseca je bila objavljena okrožnica, ki jo morajo župniki javno prebrati. Tisti, ki so jo že prebrali, pravijo, da je nadaljevanje okrožnice z dne 4. avgusta 1877 in vidijo v njej dva jasna namiga škofa na salezijansko družbo: da salezijanski predstojniki izvajajo moralni pritisk na fante, da bi postali salezijanci.

Isto obtožbo je isti nadškof brez kakršne koli utemeljitve in brez kakršnega koli dokaza že poslal na Sveti sedež.

V drugem namigu svari župnike, da naj svetujejo fantom vstop samo v zavode, ki pošiljajo svoje gojence na nadaljnje šolanje v semenišče, pri tem pa niti ne omeni treh naših zavodov, iz katerih so od 1847 do 1877 prišle tri četrtine sedanjih škofijskih

duhovnikov v turinski škofiji. Rekli so mi, da se še pripravljajo drugi spisi take vrste. Medtem ko z največjim spoštovanjem poročam te stvari vaši ekscelenci, se mi zdi, da opravljam svojo strogo dolžnost, da predstavim svoje ponižne in tople prošnje po vas kardinalu prefektu, da bi uporabili svojo avtoriteto za to, da bi rešili suspenza velečastitega don Lazzeri, rektorja matrne hiše v Turinu, ki že šest mesecev brez kakršnega koli vzroka visi nad njim.

Obenem prosim, da bi nehal zavračati naše klerike od prejemanja svetih redov, zlasti v tem času, ko Družbi tako zelo primanjkuje duhovnikov. Končno naj prenehajo veljati odredbe, ki pretijo s suspenzom vrhovnega predstojnika salezijanske družbe. Ti koraki so nujno potrebni, da se bo vrnil mir med uboge salezijance, ki jih tako ravnanje cerkvenega predstojnika odvrča od dela za duše, čeprav si oni to zelo želijo in je potreba zelo velika.

Z globokim spoštovanjem in največjo vdanostjo imam čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 4. februar 1878

Smrt Pija IX. je morala kmalu odpraviti zastoj v cerkvenih zadevah. Rožnati upi na njegovo ozdravljenje so se pojavili po avdienci župnikov Rima 2. februarja in predstavnikov redov in kapituljev, ko so darovali papežu običajni dar sveč. Papež je avdienco končal z jasnim pozivom vsem navzočim k verskemu poučevanju otrok. Na ta Marijin praznik, ki je pomenil petinsedemdeseto obletnico njegovega prvega obhajila, so verniki in zlasti otroci v Rimu in zunaj Rima pogosto pristopali h Gospodovi mizi in navdušeno prosili za papeža. Te molitve toliko vernikov in nedolžnih otrok so ga morale pospremiti v večnost. Dne 7. februarja se je bolezen, ki ga je že dalj časa mučila, poslabšala. Zjutraj je sveti oče prejel svete zakramente in ob avemariji je veliki in dolgo živěči papež zaspal v Gospodu prav ob uri, ki jo je pred enim letom 7. februarja napovedal don Bosko.

Vse do zadnjih dni svojega življenja je dobri Pij govoril o don Bosku. Kljub skrbem in nevšečnostim, ki so ga mučile, je Božji služabnik 29. januarja, na praznik sv. Frančiška Saleškega, pripravil v Tor de'Specchi zborovanje, na katerem je imel prvo konferenco salezijanskim sotrudnikom. Navzoč je bil tudi kardinal Monaco Lavalletta. Nekaj dni pozneje je papež želel slišati natančno poročilo o tem zborovanju in je pokazal svoje očetovsko veselje. Na predvečer svoje smrti je ponovno govoril o don Bosku s kardinalom Simeonijem, državnim tajnikom. Rekel je: »Oh, don Bosko je človek, ki je naredil veliko dobrega, je čudovit človek, jaz ga zelo spoštujem in ga imam zelo rad. Toda v misijone pošilja premlade ljudi in bojim se, da bodo končali kakor tisti ...« Bojazni, ki jih je papež izrekel v svoji veliki ljubezni, se niso uresničile. Vendar moramo reči, da papež tega ni rekel iz svojega osebnega prepričanja, temveč po namigih neke osebe, ki je hotela pred papežem razvrednotiti salezijanske misijone, da jih ne bi tako zelo podpiral. Zvečer na dan smrti je don Bosko pisal te spomina vredne besede

msgr. Rosazu, škofu v Aosti: »Danes ob 3.30 je ugasnila neprimerljiva zvezda Cerkve Pij IX. Iz časopisov boste zvedeli nadrobnosti. Rim je ves pretresen od njegove smrti in mislim, da tudi ves svet. Brez dvoma bo v kratkem času na oltarju.« Prošnje za njegovo prištetje med svetnike so začele prihajati meseca marca istega leta. Pošiljali so jih italijanski katoličani. Leta 1907 je Pij X. dovolil začetek postopka in določil cerkveno sodišče pod predsedstvom kardinala Cretonija, prefekta Kongregacije za obrede.¹⁵

Zanimivost, ki je časnikarji niso odkrili, je omenil don Berto in jo potrdil don Bosko. Proti tri četrt na šest tistega popoldneva sta blaženi in njegov tajnik šla iz Campidoglia, ko so volkovi, ki jih v spomin na daljno legendo o ustanovitvi Rima gojijo na obronkih hriba, začeli tuliti in so tako glasno in tako žalostno zavijali kakih pet minut, da so se mimoidoči ustavljali in je neki gospod dejal: »Jokajte, jokajte, ker je naš sveti oče umrl.« »Dejansko,« je zapisal don Bosko na rob spominov don Berta, »je umrl tisti trenutek, kot so dognali pozneje.«

Don Bosko je papeža, ki ga ni mogel več videti živega, gledal mrtvega. Častito truplo je bilo položeno na mrtvaški oder v kapeli Najsvetejšega v cerkvi sv. Petra v nedeljo 10. februarja od 7. dopoldne do srede 13. februarja do dveh popoldne, in to po starem običaju z nogami zunaj zaprte ograje. Zbrala se je ogromna množica in mimohod je trajal nepretrgano štiri dni. Don Berto je dne 12. februarja zapisal: »Šli smo k sv. Petru, da bi počastili truplo svetega očeta. Mogli smo mu poljubiti nogo in se ga dotakniti z različnimi predmeti.« Don Bosko se je vrnil s presunjenim srcem. Vendar se je njegova presunjenost spremenila v nežnost, ko se je vrnil v svoje stanovanje. Dne 27. januarja, ko bi že skoraj obupal, da bo dobil avdienco pri papežu, je na svetega očeta naslovil prošnjo za odlikovanje nekaterih posebno velikih dobrotnikov.

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko, ponižno kleče pri nogah vaše svetosti, ima visoko čast, da vaši vzvišenosti predstavi nekaj posebno zaslužnih državljanov, ki bi jim bilo v veliko tolažbo in spodbudo za dobro, če bi jim vaša svetost poklonila kak časten naslov. To so: grof Prosper Balbo, učen in goreč katoličan, ki je zastavil svoje znanje in imetje v korist vere in vsak dan poučuje naše sirote; vitez Janez Frisetti, bogat gospod in naš velik dobrotnik; gospod Emanuel Campanella, inženir, ki je med mnogimi drugimi

¹⁵ Msgr. Mercurelli, tajnik za breve princev, se je v svojem latinskem nagovoru *De eligendo Pontifice* [O izvolitvi papeža], ki ga je prebral po maši Svetemu Duhu pred konklavom, dotaknil tudi te točke in se obrnil na blaženo dušo papeža: *Tibi dedit Deus, ut nobilis victrix iniquorum temporum e terra discederes dedit virtuti tuae commune orbis studium, desiderium et praeconium, daturus fortasse etiam olim, ut tua memoria caelitem honoribus consecratur* [Tebi je dal Bog, da si kot plemenit zmagovalac hudobije časa odšel s te zemlje. Dodelil pa je tvoji kreposti tudi ljubezen, željo in objokovanje vsega sveta. Mogoče se bo kdaj zgodilo, da bo tvoj spomin posvečen s častjo tukaj na zemlji, ki je pridržana junakom nebes]. *L'Unità Cattolica* je v št. 52. (1. marec) pisala: »Splošno prepričanje dobrih duš na svetu, v katerem vlada Božji Duh, je, da ne bo minilo dosti časa, ne da bi se začel proces razglasitve velikega Pija IX. za blaženega.«

dobrimi deli zastonj naredil načrt za Zavetišče sv. Vincencija v Sampierdareni, vodil dela in sodeloval z nemajhno vsoto denarja. V zavetišču je sedaj zbranih več kot tristo revnih otrok. Za grofa Balba bi prosili križ komendatorja sv. Gregorja Velikega, za gospoda Giovannija Frisettija in gospoda Campanello bi prav tako prosili križ viteza sv. Gregorja Velikega ali kakega drugega reda, ki bi ga vaša blaženost imela za najprimernejšega. V imenu škofa v Vigevanu priporočamo kanonika don Antonia Belasia, znamenitega apostolskega delavca. Svoje življenje in imetje daje na razpolago cerkveni službi; zlasti še v pridiganju. Našim fantom je izkazal velike usluge. Je pisatelj več del v obrambo vere. Zelo bi ugajalo, če bi mu pod kakršnim koli naslovom mogel pripadati papeški družini, kakor bi ga hoteli vi počastiti.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 27. 1878, Torre dei'Specchi, 36

Sveti oče je dva dni pozneje milostno sprejel prošnjo v korist grofa Balba, medtem ko si je za druga dva pridržal čas za premislek. Medtem so pripravljali breve, ki je ostal med papirji, podpisan in pripravljen za odpošiljanje. Tistega dne je msgr. Peter Lasagni, tajnik Svetega zbora kardinalov, poslal don Bosku dokument, s katerim je bil grof Balbo prištet med komendatorje sv. Gregorja Velikega. To je bil zadnji dokaz naklonjenosti, ki ga je slavni Pij IX. izkazal našemu blaženemu očetu, malo preden je odšel v večnost.

Ko je s smrtjo papeža prenehala avtoriteta državnega tajnika, je vlado prevzel kardinal Pecci, kamerleng Svete rimske Cerkve skupaj s kardinali Di Petrom, Asquinijem in Caterinijem. Med devetdnevnimi pripravami je bila glavna skrb svetega kolegija kardinalov konklave. Bi se njihove eminence volivci mogli zbrati v Rimu? Bi se volitve mogle opraviti svobodno in mirno, brez nemirov na cestah, brez pritiskov od katere koli strani in vmešavanja tistih, ki so na oblasti? Na vlado so pritiskali, naj se vmeša kljub zagotovitvam v zakonu, ki tako vmešavanje prepoveduje. Z geslom »dol z zagotovitvami« so pripravljali tudi sektaške demonstracije v raznih italijanskih mestih. Zaradi teh in podobnih izgrediv se vlada ni počutila popolnoma gotovo. Capitale je 13. februarja pod naslovom Ministrski strahovi pisal: »Če naj verjamemo vidnim znamenjem, se je na ministrstvu pojavila velika skrb. Zbali so se, da bi med kardinali prevladalo mnenje, da bi konklave sklicali kje drugje kot v Rimu. To možnost so trepetaje vzeli v pretres in so jo šteli za nepopravljivo škodo.« Libertà je 13. februarja objavila članek Konklave in parlament, kjer je bilo rečeno: »Nima smisla, da bi prikrivali resnico o sedanjem položaju. Ta je že sam po sebi zadosti zapleten, vendar se lahko stvari še bolj zapletejo, če bi storili kakršnokoli neprevidnost. Danes je za vse nadvse pomembno, da konklave opravi svojo nalogo v Rimu, ne samo v največjem redu, temveč tudi v največjem miru, da fanatikom ne bi dali povoda za zahtevo, naj zapustijo Rim.«

V dneh tako velike negotovosti je bilo don Boskovo posredovanje nadvse učinkovito. Napol uradno so mu zaupali nalogo, da je preveril vladne načrte in vedenje (kardinal Pecci je imel to izbiro za dobro in ustrezno). Šel je k ministru

čuvaju državnega pečata Paskvalu Stanislavu Manciniju, načelniku pravosodnega in kulturnega ministrstva. Toda ta ga je sprejel skrajno naduto. Niti pogledati ni hotel duhovnika, ki je s klobukom v roki stal pred njim. Na spoštljiva don Boskova vprašanja je odgovarjal odrezavo, skoraj ironično in omalovaževalno, tako da je Božji služabnik na koncu razgovora čutil dolžnost, da mu je z dostojanstveno mirnostjo rekel: »Gospod, če ne drugo, spoštujte vsaj tiste, ki so me poslali.«

Toda njegova naloga je bila predvsem govoriti z ministrom za notranje zadeve spoštovanim Crispijem. Prvo srečanje v njegovi pisarni je bilo kaj malo obetavno. Ko je blaženi vstopil, je sedel v globokem naslonjaču, s prekrizanimi nogami in s cigaro v ustih. Don Bosko je obstal na mestu in minister ni spremenil svojega položaja.

»Kdo ste?« je čemerno vprašal.

»Jaz sem don Bosko.«

»Kaj želite od mene?«

»Prihajam vprašat, ali je vlada pripravljena zagotoviti svobodo konklava.«

»In kdo ste vi, ki prihajate s takim vprašanjem? Kakšna pooblastila imate?«

»Moram prinesti odgovor kardinalu kamerlengu.«

»Prav. Vlada bo storila svojo dolžnost.«

»In kaj razumete vi pod besedo dolžnost?«

»Toda od koga ste dobili naročilo, da me to sprašujete?«

»Ne vprašujte po tem,« je mirno odgovoril don Bosko. »Potrebujem takojšnji odgovor. Če vlada ne namerava zagotoviti popolne in absolutne svobode, je potrebno, da to takoj zvem. Kardinali se hočejo brez odlašanja odločiti. Za vsak primer je že vse pripravljeno, kajti konklave se bo brez odlašanja zbral ali v Benetkah ali na Dunaju ali v Avignonu.¹⁶ Naj mi vaša ekselenca dovoli, da vam povem, da je v vašo korist, če se konklave zbere v Rimu. Gospodje naj ne pozabijo na zakon zagotovil in da evropske velesile pozorno opazujejo, kako se bo razvilo dejanje, ki se tiče vsega sveta.«

Crispi se je za trenutek zamislil, potem je vstal, ponudil don Bosku roko in dejal: »Zagotovite kardinalom, da bo vlada spoštovala konklave in bo storila, da

¹⁶ Med kardinali v kuriji je prevladovalo mnenje, da je treba konklave izvesti zunaj Rima. Na prvem srečanju kardinalov, na katerem naj bi določili kraj konklava, jih je od osemintrideset samo osem glasovalo za Rim. Sam kardinal Pecci je prebral precej dolg govor in bil za kraj zunaj Rima. Vendar ni predlagal, kam naj gredo. Na večer 9. februarja, na drugem srečanju, so kardinali spremenili mnenje in jih je za Rim glasovalo dvaintrideset. Kardinal Pecci je najprej glasoval za Malto in potem za Rim. (R. DE CESARE, *Il conclave di Leone XIII.*, str. 157–165, Città di Castello, Lapi, 1888). Na začetku si je Crispi prisvajal pravico, da bi na osnovi zakona o zaščiti poslal v Vatikan svoje uradne stražarje, da bi nadzorovali konklave. Člen se glasi: »V času *sede vacante* [praznega sedeža] nobena politična ali sodna oblast iz nobenega razloga ne sme omejevati ali ovirati osebne svobode kardinalov. Vlada bo poskrbela, da zborov konklava in ekumenskih koncilov ne bo motila nobena zunanja sila.« Toda v to je odločno posegel Bismarck, ki je hotel, da bi iz konklava prišel papež s polno kanonično upravičenostjo in brez kakršnih koli nasprotovanj (*La Civiltà Cattolica*, leto 34, serija XVIII, zvezek IX, 1903, quad. 1264, str. 392).

ga bodo spoštovali tudi drugi in da javni red v ničemer ne bo moten.«

Ko je to izrekel, se je spet usedel in povabil don Boska, naj sede tudi on. »Vi ste torej don Bosko?« je nadaljeval pogovor. Nato je začel po domače govoriti o Turinu, o starem Oratoriju v Valdoccu. Oratorij je spoznal leta 1852, ko je stanoval v dvo- ali trisobnem stanovanju na Via delle Orfane pri Consolati, kamor je včasih hodil molit. Ko se je spomnil na te oddaljene dogodke, ga je vprašal: »Ali se spominjate, don Bosko, da sem prihajal od časa do časa k vam k spovedi?«

»Ne spominjam se,« je odvrnil don Bosko smehljaje »Če pa želite, sem pripravljen, da vas spovem tudi sedaj.«

»Zares bi bil tega potreben,« je odvrnil minister in se zasmejal zaradi besede, ki mu je ušla iz ust. Pokazal je, da se spominja tistih daljnih let, ko je pogosto govoril z don Boskom, prejemal tolažbo, in to ne samo v besedah.¹⁷ Rekel je, da so bile takrat njegove skrbi veliko manjše kot sedaj. »Toda tedaj sem imel vero,« je dodal. »Da, imel sem vero, danes je nimam več.«

Crispi je nato vprašal don Boska o razvoju njegove ustanove. To ga je privedlo do pogovora o vzgojnih sistemih. Obžaloval je nereda, ki se dogajajo v ječah za mladoletne. Minister je poslušal don Boskovo mnenje in izrazil željo, da bi bili zavodi, kamor zapirajo mladino, ki se tam, namesto da bi se popravila, kviri, izročeni vzgojiteljem, ki so zrasli v don Boskovem Oratoriju. Prosil ga je za program njegovega sistema, da bi ga mogel preučiti. Blaženi je jasno videl, da minister ni zmožen take odločitve. Kljub temu mu je dal govoriti in mu obljubil, da ga bo pisno seznanil s svojim pojmovanjem ureditve hiš za mladoletne prestopnike. Pogovor se ne bi mogel končati bolj pristržno.

Don Bosko je takoj šel poročat o svojem napol uradnem poslanstvu. Ministrov odgovor so imeli za zadosten. Gotovo je bil Crispi odločen človek. Držal je besedo in po zaslugi njegove odločnosti je bilo konec javnih neredov.

Po vrnitvi v Vatikan je don Bosko doživel nekaj posebnega. Nujno bi moral govoriti s kardinalom Simeonijem, nekdanjim državnim tajnikom. Ker ni vedel, kje bi ga lahko našel, je hodil po vatikanskih galerijah, ki so se mu zdele kot kake delavnice. Zidarji in mizarji so v sobanah gradili celice, kot jih imajo semeniščniki. Delavci so povsod pridno pripravljali stanovanje za štiristo oseb, kakor to predpisujejo sveti kanoni. Samih kardinalov je bilo enainsedemdeset. Noben drug konklave, razen Gregorja XV., v katerega je vstopilo sedeminsedemdeset kardinalov, ni bil tako številen. Sedaj je bilo treba v kratkem času in na majhnem prostoru vse to pripraviti, kajti prej so konklave prirejali v Kvirinalu, kjer so v veličastnem oddelku po rimsko imenovanem »dolgi rokav« imeli na voljo stanovanja za kardinale v konklavu. Dela so potekala pod vodstvom kamerlenga svete rimske Cerkve kardinala Joahima Peccija. Don Bosko je pri vhodu v neko

¹⁷ O pogovorih Crispija z don Boskom 1852 glej LEMOYNE, MB IV, str. 419 [BiS IV, str. 261].

dvorano naletel na nekega prelata in njegov spremljevalec, ki ga je vodil, mu je potihoma šepnil: »To je kardinal kamerleng, njegova eminenca Pecci.« Don Bosko je pogledal kardinalu v obraz, se mu približal in sinovsko vdano dejal: »Naj mi vaša eminenca dovoli, da vam poljubim roko.«

»In kdo ste vi, ki se bližate s tako avtoriteto?«

»Ubog duhovnik, ki bi vaši eminenci rad poljubil roko v upanju, da vam bom mogel v nekaj dneh poljubiti tudi vašo sveto nogo.«

»Pazite, kaj delate. Prepovedujem vam, da bi molili za to, kar pravite.«

»Vi ne morete prepovedati, da ne bi prosil za tisto, kar hoče Bog.«

»Če boste molili v ta namen, vas bom kaznoval.«

»Za zdaj nimate pooblastila, da bi delili kazni. Ko ga boste imeli, bom znal to upoštevati.«

»Toda kdo ste vi, ki mi govorite s tako avtoriteto?«

»Jaz sem don Bosko.«

»Za božjo voljo, ne govorite o tem. Sedaj je čas, da delamo in ne da se šalimo.«

S temi besedami je kardinal odšel v druge sobane, da je vodil delo.¹⁸ Kar je don Bosko povedal, se je uresničilo. Kardinali so začeli zbor 19. februarja in 20. je bil kardinal Pecci izvoljen za papeža. Privzel si je ime Leon XIII. v spomin na Leona XII., ki ga je izredno cenil. Kakor hitro so zvedeli za izvolitev, so se v začudenje vseh vsi, prijatelji in sovražniki, razveselili in so mu ploskali. Celo kancler Bismarck je dejal, da je bila to najboljša izbira. Ni minilo niti 24 ur, ko je don Bosko pisno izrazil svojo vdanost novemu Kristusovemu namestniku.

Preblašeni oče!

Izredna izvolitev vaše svetosti za vrhovnega poglavarja vseh katoličanov je vso Cerkev napolnila z velikim veseljem. Toliko posinovljencem se na najvdanejši in spoštljiv način ponižno pridružujejo salezijanci ali redovniki Družbe sv. Frančiška Saleškega. To družbo je nasvetoval, ustanovil in potrdil Pij IX. častitljivega spomina in potrebuje še naprej zaščito vaše svetosti, da se bo notranje utrdila in delovala za večjo Božjo slavo.

Združeni v eno srce in eno dušo klečimo pred vami in priznavamo v vas naslednika sv. Petra kot vrhovnega poglavarja Cerkve, namestnika Jezusa Kristusa na zemlji. Vsi salezijanci in njim zaupani gojenci s sinovsko vdanostjo darujemo napore, prizadevanje, premoženje in življenje tako v Evropi kakor v zunanjih misijonih, če bi vaša svetost to želela.

Z globokim spoštovanjem in nezmanjšano vdanostjo prosimo za vaš apostolski blagoslov, medtem ko imam v imenu vseh prvokrat neizmerno čast, da poklekнем k nogam vaše svetosti. Najvdanejši in najponižnejši sin

DUH. JANEZ BOSKO, vrhovni predstojnik salezijancev, salezijanske družbe

Rim, 21. februar 1878

¹⁸ Duhovnik JANEZ BOSKO, *Il più bel fiore del Collegio Apostolico* [Najlepši cvet apostolskega zbora], str. 57–58. Turin, Salezijanska tiskarna, 1878.

V soboto 23. februarja je Leon XIII. sprejel v avdienco veliko skupino Francozov, ki so priromali na grob Pija IX. in k nogam njegovega naslednika. Zbrali so se na zahodni strani druge lože. Da bi videli svetega očeta, ko bi se napotil tja, se je zbralo veliko ljudi v papeških predsobanah. Med temi je bil tudi don Bosko s svojim tajnikom. Papež je prihajal s svojim spremstvom iz stanovanja državnega tajništva. Ko je sprevod prišel do don Boska, je msgr. Cafaldi, začasni hišni ceremonial njegove svetosti, dejal: »Ne vem, ali vaša svetost pozna don Boska.« In papež: »Kdo ne pozna don Boska? Vsi ga poznajo zaradi njegove izredne gorečnosti.« Potem se je obrnil k don Bosku: »Slišal sem, da nameravate tudi tukaj odpreti kako hišo.« In don Bosko: »To je odvisno od vaše svetosti.« Nato je papež dejal: »Vsekakor, vsekakor.« Don Bosko mu je v nekaj besedah izrazil vdanost vse salezijanske družbe in ga prosil za poseben blagoslov za vse.

Verjetno je novi papež prvič spoznal don Boskove sinove v Ariccii poleti 1877. Bilo je ob štirih popoldne, ko je v njihovo revno bivališče vstopil bled in suh prelat, v katerem so vsi takoj spoznali kardinala Peccija, ki je po navadi preživel počitnice v tistem kraju. Kakšna čast in kakšno veselje, obenem pa tudi zadrega! Kardinal je zelo ljubeznivo dejal: »Dragi moji salezijanci, tako sem žejen! Mi lahko ponudite malo vode?« Niso imeli nobene osvežujoče pijače, toda svežo vodo in malo sladkorja so imeli. Popil je, se zanimal za delo v hiši, se zahvalil in šel naprej.

Kljub zelo ljubeznivim besedam, ki jih je novi papež izrekel v avdienci, je bil prve dni tako zelo nezaupljiv do don Boska, da ga ni hotel sprejeti v zasebno avdienco. Msgr. Manacorda, škof v Fossanu, je večkrat šel tipat razpoloženje, toda kakor hitro je omenil don Boska, je papež spremenil pogovor in začel hvalliti Cottolenga, za katerega je dejal, da je svetnik. Monsinjur je dejal, da se svetost kaže na različne načine, pač glede na osebe in njihovo poslanstvo. V enih prevladuje dar govora, v drugih duh znanja, v drugih junaška potrpežljivost in zavračanje bogastva in tako dalje. Cottolengo se je odlikoval po svoji popolni vdanosti v Božjo previdnost, don Bosko pa izčrpa najprej vsa človeška sredstva za doseganje ciljev in se potem prepusti Božji previdnosti. Bil je potreben čas, da so iz papeževe duše izginili predsodki, ki so mu jih prav gotovo ustvarili drugi. Končno mu je le uspelo. Resnična krepost si prej ali slej utre pot naprej.

Bistro oko Leona XIII. je lahko zaznalo nekaj misli, ki jih je don Bosko izrazil v naslednjem pismu. O tem nam je pripovedoval bivši gojenec don Janez Turchi, ki je živel v Rimu kot hišni vzgojitelj v družini grofa Mirafiori. Nekega večera je šel k don Bosku, da bi ga pospremil na kratek sprehod, a ga je našel vsega zaposlenega pri pisanju dolgega pisma, ki se mu je zdelo navaden zvezek. Blaženi mu je z zaupljivostjo, ki jo je imel do svojih nekdanih sinov, rekel: »Počakaj, da končam. Pisal sem papežu *de modo tenendi* [o načinu ravnanja] v sedanjih časih.« Don Turchi ni mogel zvedeti, ali je bilo pismo namenjeno

naravnost papežu ali kaki kardinalski komisiji. Pismo mora še obstajati. Med prepisi don Boskovih spisov, ki jih je napravil don Berto, se zdi, da eden vsebuje povzetek misli, ki naj bi jih don Bosko zapisal v »zvezek«, o katerem govori don Turchi. Čeprav ne moremo reči, da je don Bosko po višjem naročilu na široko razložil stvari kaki kardinalski komisiji, pa so zadeve, ki jih obravnava zvezek, naslednje:

Neki ubog Božji služabnik, ki je od časa do časa pošiljal svetemu očetu Piju IX. misli, ki mu jih je navdihnil Gospod, sedaj prav tako ponižno in dobesedno sporoča njegovi svetosti Leonu XIII., kaj bi bilo v nemajhno korist Cerkve.¹⁹

Kaj bi bilo najbolj potrebno za Cerkev.

Glas pravi:

Hočejo razmetati kamne svetišča, podreti zid in predzid in tako sejati zmedo v mesto in sionsko hišo. Ne bo jim uspelo, naredili pa bodo veliko zlega.

Vrhovni krmar Cerkve na zemlji mora poskrbeti in popraviti škodo, ki so jo povzročili sovražniki.

Zlo se začena pri pomanjkanju evangeljskih delavcev.

Med razkošjem je težko najti levite. Zato jih je treba iskati med motiko in kladivom, ne da bi gledali na položaj in starost. Treba jih je zbrati in gojiti, dokler ne bodo zmogli dati sadove, ki jih ljudstva pričakujejo.

Vsak napor, vsaka žrtev vtem smislu je vedno malo v primeri z zlim, ki ga na ta način lahko preprečimo.

Sinovi samostana, ki sedaj živijo razpršeni, naj se zberejo, in če ne morejo več sestavljati deset domov, naj vzpostavijo spet enega z vso redovno zvestobo.

Otroci sveta, ki jih bo pritegnila redovna popolnost, bodo prišli in dvignili število sinov molitve in premišljevanja.

Na novo ustanovljene redovne družine so nastale zaradi klica časa. S trdno vero, s svojimi materialnimi deli morajo zavračati ideje tistih, ki vidijo v človeku samo materijo. Ti pogosto prezirajo tiste, ki molijo, ki premišlujejo, vendar bodo prisiljeni, da bodo verovali delom, ki jih bodo videli s svojimi očmi.

Te nove ustanove je treba podpirati, gojiti in upoštevati duha, ki ga širi Sveti Duh pri vodstvu in vladanju Cerkve.

Zato naj se upošteva: gojiti, podpirati cerkvene poklice.

Z gojitvijo, podpiranjem in vodenjem najnovejših redovnih družb bomo dobili delavce za škofije, za redovne ustanove in za zunanje misijone.

Zbrati je treba raztresene redovnike in jih vključiti v redovno življenje.

V tretjem dopisu je don Bosko prosil svetega očeta, da bi odobril obrazec, ki ga je on sestavil za blagoslov Marije Pomočnice. Čeprav je bilo pismo napisano v Rimu, nosi datum Turina.

¹⁹ Tukaj je prepisovalec dodal naslednjo opombo: »Ta ubogi Božji služabnik ni nihče drug kot don Bosko, ki je tudi napisal ta spis, ki sem ga jaz prepisal in izročil kardinalu Bartoliniju, ki naj bi ga izročil svetemu očetu kmalu po njegovi izvolitvi, ko je bil don Bosko v Rimu.«

Preblaženi oče!

V milostnih časih, v katerih živimo, se zdi, da želi Bog na poseben način počastiti svojo vzvišeno mater, ki jo kličemo za Marijo Pomoč kristjanov. Med razlogi za ta obrazec je učinkovitost blagoslovov, ki se dajejo pod tem naslovom v raznih krajih, zlasti v svetišču, ki ji je posvečeno v Turinu.

Da pa taki obrazci dobijo obliko in duha Cerkve, se duhovnik Janez Bosko, rektor tega svetišča in predsednik nadbratovščine, ki je ustanovljena na tem kraju, obrača na vas, da bi ta obrazec vzeli v dobrohotno razmišljanje, ga popravili, dodali, črtali, spremenili, kakor je treba, in bi z njim mogli podeljevati blagoslov Marije Pomočnice zlasti v svetišču, ki ji je posvečeno v Turinu. Tam se nenehno zbirajo verniki in prosijo za ta blagoslov v veliko oporo njihovi pobožnosti in splošni duhovni napredek njihove vere.

Obrazec, o katerem govorimo, je splet vzdihljajev, ki jih uporablja Cerkev in so bili potrjeni od cerkvene oblasti. Mi smo jih združili v ta obrazec v večjo Božjo slavo in slavo Device Marije.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. marec 1878

Obrazec je potrdila Sveta kongregacija za obrede 18. maja,²⁰ toda odlok je prišel v njegove roke šele sredi decembra.²¹ To je obrazec, ki je sedaj v dodatku tipične izdaje Rimskega obrednika.

Blaženi se je hotel približati novemu papežu s pismi, ker ni mogel najti poti do osebnega stika z njegovo svetostjo. Eni so se bali, da bo papežu spet govoril o konceptincih, drugi, da bi pridobil papeža zase v turinskih sporih, zlasti ker je 28. februarja nenadoma prišel v Rim nadškof Gastaldi s tajnikom teologom Maffeiem in se nastanil pri rosminijancih, kjer je stanoval tudi njegov veliki prijatelj kardinal Hoenlohe. Tako enim kakor drugim je pomagal prejšnji hišni komornik, ki je bil potrjen v svoji službi. Ta sicer ni imel nikakršnega razloga, da bi nasprotoval don Bosku. Še več, leta 1867 se je Božji služabnik, premagan od njegovih uslug, zavzel pri Piju IX., ki mu ni bil naklonjen. Šele potem, ko je don Bosku uspelo prodreti v Vatikan, je spoznal nravi tega gospoda. Sedaj pa je bilo treba biti potrpežljiv in prenašati posledice svoje prevelike naklonjenosti.

Tiste dni se je pripetil zelo značilen dogodek. Ta gospod je storil vse, da se ne bi srečal z don Boskom. Nekega jutra je don Bosko šel maševat v cerkev Tor de'Specchi. Medtem ko je bil v samostanu, je prišel tudi on. Prednica je don Boska povabila, ne da bi omenila gosta, naj stopi gor na kavo. Don Bosko je sprejel povabilo. Pa tudi onega gospoda niso obvestili o don Boskovi navzočnosti. Ko se je don Bosko znašel pred njim, je bil presenečen. Oni drugi pa je znal vse

²⁰ Dodatek, št. 36.

²¹ Besede odvetnika Leonorija (Pismo don Bosku, 19. december), ki jih ni mogoče povezati s čim drugim: »Ko sem včeraj šel k obredom ..., sem našel odlok za vašo cerkev z datumom 28. maja 1878. Vzel sem ga in plačal 11 (enajst) lir, kakor je bilo predpisano.«

lepo skriti. Z njim sta bili dve mladi Švicarki, elegantni in nesramni. Kakor hitro je gospod zagledal don Boska, je dejal dekletoma: »Glejte, don Bosko, dva tako lepa izdelka Božje milosti.« Don Bosko ni odgovoril. Sogovornik je nadaljeval brez vse zadrege: »Kaj pravite o teh dveh hčerkah?«

»Jaz se ne razumem na to in ne vem, kaj naj vam odgovorim,« je dejal don Bosko. »Menim, da to niso pogovori za duhovnika.«

»Oh! Če bi vsi duhovniki bili taki, kakor ste vi, bi stvari bolje šle naprej.«

»Ne recite, kakor jaz, temveč kakor zahteva naš gospod Jezus Kristus,« je odvrnil don Bosko.

Predstojnica je prekinila neprijetni pogovor in rekla gospodu: »Kdaj boste priskrbeli don Bosku avdienco pri svetem očetu?«

»Glejte,« je odgovoril ta, »sveti oče ima toliko opraviti, da nima časa, vsaj za zdaj ne, da bi sprejel don Boska v avdienco. Toda, videli bomo, videli bomo ...«

»Midve pa sva bili,« sta vzkliknili obe dekleti, »že štirikrat v avdienci pri svetem očetu!«

Ko je Božji služabnik to slišal, si ni mogel kaj, da ne bi tema gospodičnoma rekel: »Vidve sta bili v enem mesecu štirikrat pripuščeni v avdienco pri svetem očetu, jaz pa, ki sem tu v Rimu že več mesecev in imam toliko opraviti in sem že tolikokrat prosil za avdienco, pa ne morem priti k svetemu očetu, da bi se potem vrnil v Turin.«

Tisti gospod je dejal, da bo poskusil, da bo videl, in se medtem priklanjal gospodičnoma. Don Bosku se je tako početje uprlo. Vstal je in v spremstvu predstojnice odšel. Predstojnici pa je rekel: »Gospa, zares nisem mislil, da mi boste pripravili tako srečanje.«

»Oprostite, don Bosko,« je odvrnila predstojnica, »to sem storila zato, da bi se kdaj dobila s tem gospodom in bi ga lahko prosili za avdienco.«

»Prav. Prosim vas, da poskrbite, da se z njim ne bom nikdar več srečal.«

Don Bosko je v istem mesecu februarju dal zgled krščanske prostodušnosti, ki je napolnila z občudovanjem vse, ki so o tem slišali. Dne 1. marca je v Rimu umrl odvetnik Frančišek Sertorio da Pieve di Teco, velik don Boskov prijatelj, ki ga je blaženi zadnje dni spremljal vse do zadnjega diha. Stanoval je na Via Barbieri št. 1 v tretjem nadstropju. Božjemu služabniku je posodil štirideset tisoč lir za 5% obresti na osnovi preprostega pisnega potrdila. Nobenega drugega dokumenta ni bilo, ki bi dokazoval don Boskov dolg. Pričakovali so, da bo dobri gospod, ki ni imel neposrednih dedičev, pustil vsoto kot dar Oratoriju. Don Bosko je večkrat načel to vprašanje in mu svetoval, naj bi se odrekel v korist Oratoriju, preden bo umrl. Toda oni je bil eden tistih neodločnih ljudi, ki se ne znajo za nič odločiti, in zato tudi ni naredil oporoke. Ko je zbolel, je prosil don Boska, da bi ga obiskal. Don Bosko je šel in ugotovil, da prebiva z njim v stanovanju samo njegova služkinja, medtem ko so bili sorodniki v Liguriji. Med

boleznijo se nihče od teh ni zmenil zanj. Don Bosko ga je cela dva tedna vsak dan obiskal in je bil tako rekoč popoln gospodar v hiši. Prijatelj mu ni rekel niti besedice o štirideset tisoč lirah, niti ga don Bosko ni hotel spomniti na obljubo v strahu, da bi ga to razburilo. Tako da je gospod umrl, ne da bi don Bosku kaj podaril. Po smrti je don Bosko takoj pisal don Rui, naj se pripravi, da bo plačal štirideset tisoč lir.

Nekaj pozneje je don Rua obvestil don Cerrutija, ravnatelja v Alassiu, da se mu bosta predstavila odvetnikova brata in sprožila zadevo za povračilo. Ta dva sta, doma v Oneglii, takoj ko sta slišala za bratovo smrt, *ab intestato* [brez oporoke] pohitela v Rim z namenom, da bi popisala zapuščino pokojnega brata. Med drugim sta dobila tudi potrdilo o štiridesetih tisočih lir, ki jih je bil dolžan don Bosko. Šla sta v Alassio in govorila o tem z don Cerrutijem. Eden izmed njiju, arhitekt in človek brez vere, je bil globoko presunjen nad don Boskovo poštenostjo. »Poštenost je danes mogoče najti samo pri duhovnikih. Ko sem slišal, da je don Bosko ob smrti mojega brata bil tu kot popoln gospodar, sam, brez prič in je bil dolžan štirideset tisoč lir, sem si mislil: »Kako? Lahko bi uničil tisti kos papirja, kar bi bilo preprosto in hitro. Pa tega ni storil in je spoštoval listino, ki mu je bila v tako breme! Don Bosko je zares poštenjak. To je bolj edinstven kot redek primer takega človeka.« Don Bosko je bil leta 1878 isti, ki bi 1829 lahko mirne vesti vzel denar, ki mu ga je zapustil don Calosso, pa ni hotel.

Stvari so potekale takole: Ko sta prišla v Rim oba brata, jima je blaženi povedal, da je on njun dolžnik, in ju vprašal, ali hočeta darovati tisto vsoto za njegove fante ali jo hočeta dobiti, kdaj in kje. Oba Sertorija sta dejala, da tisti denar potrebujeta. Inženir se je dogovoril z don Cerrutijem o načinu, kako izvesti izplačilo s čim manjšimi stroški za don Boska. Vsoto so razdelili na tri dele, ker je bila še ena sestra. Don Cerruti je napisal obveznico v treh izvodih z istimi dajatvami kot prej. Odločili so, da bodo dobili kapital izplačan na zahtevo. Vendar so dediči privolili v počasno vračanje, pač po možnosti. Po večkratnih obvestilih, da naj pridejo po kapital, so odgovorili, da naj ostane tako, kakor je, ker je tako v najbolj varnih rokah. Na tak način je blaženi prihranil vse notarske izdatke in odstotke, ki bi šli državi. Arhitekt od tistega časa ni nehal hvaliti don Boska in je začel naklonjeno gledati na duhovnike.

Dva dni po odvetnikovi smrti je don Bosko bil pri veličastnem obredu papeževega kronanja pri sv. Petru. Bil je dodeljen spremstvu kardinala Oreglie in je zato lahko od blizu opazoval potek celega obreda. Toda njegova misel je vedno hitela k toliko zaželeni avdienci pri svetem očetu; misel, ki je postala še bolj nujna, ko je iz turinskih časopisov zvedel za nesrečo, ki se je zgodila mimo vsakega predvidevanja v načrtih gradnje cerkve sv. Janeza Evangelista. Ko se je naveličal čakanja na odgovor, ki ga ni hotelo biti, se je odločil, da se bo potožil kardinalu Oreglii. Kardinal, ki je vedel, da bi se sveti oče rad srečal z ustanoviteljem sale-

zijancev, je obljubil, da se bo zanimal pri za to pristojnem uradniku. Stvar pa ni bila preprosta tudi za njegovo eminenco. Po celi vrsti umazanih ovir, o katerih rajši ne govorimo, je končno vendarle dosegel, kar je želel. Dne 14. marca je komorni tajnik poslal don Bosku povabilo za avdienco 16. marca ob sedmih zvečer. Don Bosko je bil ob napovedani uri v Vatikanu. Vstopil je v avdienco pri Leonu XIII. ob pol osmih in odšel ob pol devetih. Prišel je z običajnim spiskom stvari, ki je obsegal osem točk:

1. San Giovanni. Ventimiglia, Spezia. Misijoni.
2. Salezijanski sotrudnik.
3. Stiki po zaščitniku kardinalu Oreglii.
4. Naš položaj pred turinskim nadškofom.
5. Naše stvari, ki bi jih morali končati.
6. Beseda za gojence, salezijanske sotrudnike in dobrotnike.
7. Zavod v Rimu. Galliera.
8. Inženir Campanella in advokat Frisetti.

Med avdienco je papežu predložil še spomenico, ki se je nanašala na 3. točko.

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko ponižno kleče pred vašimi nogami prosi v korist Družbe sv. Frančiška Saleškega:

Z namenom, da bi salezijanci lažje prišli v stik s Svetim sedežem in se z njim čim bolj povezali, kakor je to potrebno za vsako cerkveno ustanovo, prosi vašo svetost, da bi imenovali njegovo eminenco kardinala Oreglio za zaščitnika te Družbe, misijonov v Ameriki, salezijanskih sotrudnikov, Združenja Marije Pomočnice za cerkvene poklice in nadbratovščine Marije Pomočnice, ki je bila kanonično ustanovljena pri cerkvi, ki je v Turinu posvečena njej v čast.

DUH. JANEZ BOSKO

Avdienza, ki je bila prva pri novem papežu in zaradi dobrote, ki jo je papež pokazal don Bosku, se je blaženemu zdela tako pomembna, da je napisal točno poročilo, ki ga v celoti objavljamo.

Prva zasebna avdienza pri papežu Leonu XIII. je obsegala zelo pomembne točke. Skušal sem jih zapisati, da se ne bodo pozabile in bodo služile kot vodilo salezijancem.

1. Govor je bil o cerkvi sv. Janeza Evangelista, o domovih v Ventimigli, La Spezii. Ta dva zavoda je želel Pij IX., ker se trudita za mladino z namenom, da bi zavezili vpliv protestantov, ki v teh mestih z otroškimi vrtci, moškimi in ženskimi šolami, zavetišči in cerkvami hočejo postati gospodarji prebivalstva.

»Jaz ne morem drugače,« je dejal papež, »kot podpirati in upoštevati te ustanove. V tem trenutku se mora vsak truditi, da zavrača zmoto, če to ni mogoče, pa vsaj zmanjšati posledice. To je mogoče doseči s takimi dobrodelnimi ustanovami. Tako dvigamo dva prapora. Eden nakazuje vojskujočo se Cerkev, daje svetu spoznavati njeno navzočnost, nezmotljiv nauk proti zmoti. Če kljub naporom dobrih ni mogoče zatrete zmote, je treba poskrbeti, da se vsaj zmanjšajo učinki s tem, da preprečimo,

da bi otroci pili strup pod mikavno pretvezo, kar ta svet imenuje potrebo po izobrazbi in kruhu. Kako veliko zaslužnje imajo tisti, ki dajejo svoje imetje za vzdrževanje teh ustanov krščanske ljubezni! Žal mi je, da sedanja denarna stiska Svetega sedeža ne omogoča v večji meri sodelovanja, vendar bom tako v moralnem kot materialnem pogledu storil vse, kar mi je mogoče.»

2. Tedaj sem prosil svetega očeta, da bi mi dovolil, da bi ga vpisal v seznam salezijanskih sotrudnikov, kakor je storil Pij IX. in mnogi kardinali. Tedaj me je papež vprašal za nekaj pojasnil. Toda kakor hitro je slišal, da je bilo to združenje predmet gorečnosti Pija IX. v korist javne morale in pomoč otrokom, je dejal: »Zadosti. V tem smislu nisem samo sotrudnik, temveč tudi sodelavec, bodisi kot papež bodisi kot preprost vernik. Podpiral bom vse ustanove, ki imajo za cilj napredek družbe, zlasti še tistih, ki se zavzemajo za pomoč nevarnosti izpostavljeni mladini. Prepričan sem, da ni plemenitejše službe kot prizadevanje, da bi zmanjšali število porednežev in naredili iz njih dobre državljane.

Ne dolgo tega sem šel v rimski četrti, imenovani Città Nuova, mimo velikanske trume otrok, ki so se med seboj prepirali in pretepali ter grdo preklinjali. Govoril sem o tem s papežem Pijem IX. To veliko srce je razumelo potrebo po odpravljanju tega. Toda takrat to ni bilo izvedljivo. Bo sedaj mogoče to uresničiti? Premislite, predlagajte in bomo v soglasju storili, kar bo potrebno.»

»Sveti oče, že več let sanjam o možnosti, da bi poslal salezijance v pomoč tukajšnjim duhovnikom in bi skupaj delali v korist ogrožene mladine, zlasti prišlekov. Potrebovali bi majhno zavetišče, praznični oratorij, večerne šole, dnevne šole za najrevnejše. To so stvari, ki bi jih morali storiti.«

Sveti oče je dejal: »Kako bi mogli udejanjiti ta cilj?« Odgovoril sem: »Zdi se mi, da bi lahko poskusili naslednje. Jaz bi naslovil na vašo svetost spomenico, v kateri bi prikazal potrebo po taki ustanovi, omenil bi veliko dobrotnico kneginjo Di Galliera. Vaša svetost bi napisala priporočilo, jaz bi povabil teologa Margottija, da bi skupaj obiskala tisto dobro vernico, ki ima tako zelo rada Sveti sedež, in menim, da načrt ne bi ostal brez dobrih sadov.«

»Prav. Storite tako. Jaz sem pripravljen na vse. Dogovorite se o tem s kardinalom vikarjem. On naj mi o vsem poroča ali pa pridite vi sami. Ničesar ne bom opustil z namenom, da bi se naše želje uresničile v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.«

3. »Naslovil sem prošnjo na kardinala zaščitnika, po katerem bi lahko prišel v stik z vašo svetostjo. Najprej se je zdelo, da želi biti on sam naš zaščitnik. Toda povedal sem mu, da je kardinal zaščitnik poročevalec salezijanskih zadev njegovi svetosti, ki jih ni mogoče obravnavati v svetih kongregacijah, zato ker smo daleč. Toda njegova svetost bi bil naš dejanski zaščitnik, kardinal pa bi naše zadeve zastopal pri raznih kongregacijah in potem vse poročal njemu.« »V tem smislu je tako prav,« je dodal. Vse bom sporočil Kongregaciji za škofo in redovnike. Kardinal Oreglia bo zaščitnik naših misijonov, salezijanskih sotrudnikov, ustanove Marije Pomočnice za poklice, nadbratovščine Marije Pomočnice in čistilcev Marije Pomočnice in vse salezijanske družbe za zadeve, o katerih se je treba domeniti s Svetim sedežem.

4. Govor je bil tudi o nekaterih stvareh, ki še manjkajo naši Družbi. Rekel sem, da je

to že v teku pri raznih kongregacijah, zlasti pri Kongregaciji za škofo in redovnike in da zato pričakujemo odgovore.

Govoril je tudi o našem sporu s turinskim nadškofom. O tem, da pričakuje poročilo Kongregacije in da ima načrt, kako bi stvar rešili v zadovoljstvo obeh strani.

5. Poročal sem o dveh odlikovanjih, ki naj bi ju prejela dva naša dobrotnika, vitez Frisetti in inženir Campanella. Milost je bila že podeljena, toda smrt svetega očeta je preprečila izročitev. Prebral je prošnjo, ki sem jo vložil, jo pridržal in mi zagotovil, da jo bo izpolnil.²²

6. Izročil sem mu dar 100 frankov gospodične Lavrencije Mazzè in 70 frankov teologa Arpina. Zahvalil se je in zagotovil, da bi se rad osebno zahvalil, vendar ne utegne. Zanju mi je dal poseben blagoslov.

7. Ko sem se poslavljaj, sem ga prosil za njegovo sporočilo vsem salezijancem, njihovim gojencem, sotrudnikom, novincem in našim misijonarjem v Ameriki.

Odgovoril je na vse prošnje: »Sporočite vsem članom vaše družbe, da naj nikdar ne pozabijo na veliko milost, ki jim jo je izkazal Bog s tem, da jih je poklical na delo, kjer lahko storijo veliko dobrega zase in za bližnjega.

Ustanovitev te družbe, gojenci, ki prejemajo krščansko vzgojo v vaših zavodih, cerkve, kjer se opravlja bogoslužje, misijoni, ki so že prinesli zaželeno sadove, in vse to brez materialnih sredstev, kažejo na izrecno Gospodovo pomoč. Menim, da bi morali biti tisti, ki zanikajo čudeže in bi hoteli razložiti, kako more kak ubog duhovnik dajati kruha vsak dan 20.000 fantom, prisiljeni priznati: *Digitus Dei est hic* [tukaj je na delu Božji prst]. Zato naj bodo salezijanci hvaležni temu Božjemu usmiljenju, to hvaležnost pa naj pokažejo z natančnim izpolnjevanjem pravil. Redovna pravila so zanesljivo sredstvo, ki nam zagotavlja krščansko popolnost. Toda popolnost pravil ni isto kot popolnost redovnikov. Redovniki jo bodo dosegli, če jih bodo dejansko izpolnjevali. Recite jim, naj razmišljajo o svojih pravilih, jih skušajo razumeti in jih zgledno izpolnjevati. Tako bodo v svoje veliko začudenje videli rasti število redovnikov, rešili bodo veliko duš in dobri Bog jim bo pomagal in blagoslovil vse njihovo prizadevanje.

Dečke, ki jih Božja previdnost zaupa vaši skrbi, spodbudite, da bodo premagovali velikega sovražnika duš, ki je strah pred ljudmi. Naj bodo dobro poučeni o sveti veri, naj redno spoznavajo oblast Svetega sedeža in rimskega papeža, ki je središče resnice. Naj pravočasno spoznajo in vzljubijo sveto mater Cerkev, nezmotljivo učiteljico, sidro zveličanja, v kateri morajo živeti vsi, ki se hočejo zveličati. Vem, da molijo zame, vem, da ljubijo Sveti sedež. Zahvalite se jim in jim povejte, da jih imam rad v N. G. J. K. in molim, da bi rasli v svetem božjem strahu in v Božji milosti, tako da bodo vedno ponos svojih družin in slava Cerkve.

Sotrudnikom. Sotrudniki imajo pred seboj obširno področje delovanja. Živijo v svetu, so pa deležni zasluženja tistih, ki živijo v skupnosti. V Božjih očeh ni večjega dela kot prizadevanje za zveličanje duš. Naloga salezijanskih sotrudnikov je, da s svojim zgledom posvečujejo člane svoje družine, jim pomagajo pri izpolnjevanju verskih

²² Oba gospoda sta bila sprejeta med viteze sv. Gregorja Velikega. Odloki so bili izročeni kardinalu Franchiju, novemu državnemu tajniku, 27. maja. Dodatek, št. 37.

dolžnosti in salezijancem pri delu v svetu v tistih delih, ki niso primerna, da bi jih opravljali duhovniki. Povejte jim, da je svetno premoženje kakor trnje, zato ga morajo tisti, ki ga imajo, uporabljati v svete namene, da bodo v trenutku smrti dišeči cvetovi, iz katerih jim bodo angeli spletli venec nebeške slave.

Novincem. Novince primerjam z nežnimi rastlinami na vrtu. Gorje, če se pretrga ograja: pridejo tatovi, ki poberejo redke sadove, pohodijo rastline in uničijo vse. Zato novincem, upu salezijanske družine, priporočam odmaknjenost od sveta in izpolnjevanje tistih kreposti, ki jih bodo morali gojiti vse življenje. Skrbimo za njihovo svetost. To je mogočno sredstvo, da delamo dobro sebi in bližnjemu. Priporočajte jim pogosto izrek sv. Hieronima: Nikdar ne pozabi, kaj si bil v svetu, nikdar ne zahtevaj več, kot si imel in s čimer si razpolagal, preden si vstopil v red. Računajmo s krepostmi, ki smo si jih pridobili, in ne s tistimi, ki naj bi si jih pridobili. Magister novincev mora biti v tem zelo zahteven.»

Ko je prišel do misijonarjev, je vprašal, kje delujejo, koliko jih je, koliko hiš in cerkva so že odprli.

Odgovoril sem, da je bilo hiš in cerkva dvanajst, da je salezijancev, ki so odšli iz Evrope, 60. Eden najbolj gorečih je umrl na delu, več kot trideset pa jih je domačinov,²³ zvečine novincev, tako da jih je vseh skupaj nekako sto. Trije zavodi v Colónu, zavetišče v Buenos Airesu in zavod v San Nicolásu de los Arroyos pa so kakor tri semenišča, iz katerih, upamo, bodo prišli mnogi evangelijski delavci.

Deo gratias! je vzdiknil. Ko govori o misijonih in misijonarjih, porablja papež posebne izraze. Misijonar, ki gre v misijone zato, da dá življenje za vero, ima pravico do posebnega plačila. Jaz štejem misijonarje za poslanca Cerkev, ki nesejo civilizacijo in vero v daljne dežele. Njihova naloga je, da gojijo in negujejo vero tam, kjer je bila že oznanjena, in jo širijo med divjaki. Naponi njihovih potovanj, trpljenje, pomanjkanje, ki ga morajo brez dvoma trpeti v različnih podnebjih, med nepoznanimi ljudmi, nevednimi in prepogosto zelo nevarnimi, pomanjkanje hrane, počitka in drugo so stvari, ki večajo zasluge misijonarja pred družbo in vero. Recite jim, da se jim zahvaljujem za službo, ki jo opravljajo Cerkvi, da jih imam rad, jih zelo cenim in prosim Boga, da bi jih ohranil v svoji milosti, da jih obvaruje moralnih nevarnosti in blagoslovi njihove napore.

Iz vsega srca jih blagoslavljam. Ne pozabite pa jim priporočiti strogega nadzora nad samim seboj. Pouk, ki ga dajejo ljudstvom, je zelo koristen, toda luč dobrih del, zgleddno življenje pa sta svetloba, ki razsvetljuje duha in srce vseh tistih, ki vidijo njihova dela ter poslušajo njihove govore.

Ko izbirate ljudi, ki naj bi šli v misijone, izbirajte vedno take, ki so že preizkušeni v kreposti. To je osnova katoliških misijonov. Nikakor ne pozabljam, da bodo daleč od domovine, sorodnikov, prijateljev, sredi trpljenja čutili pobitost. Tedaj naj se spomnijo, zakaj so se odpravili v tiste oddaljene kraje: za večjo Božjo slavo. Spomnijo naj se na veliko plačilo, ki jim je pripravljeno v nebesih. Si delectat multitudo praemiorum, non deterreat magnitudo laborum. Momentaneum est quod cruciat, aeternum est

²³ To so argentinski in urugvajski državljani, mladi ali stari, ki so kot kleriki ali pomočniki hoteli postati člani salezijanske družbe.

quod delectat [če nas razveseljuje obilje darov, naj nas ne straši obilje naporov. Trenutno je, kar boli, večno pa tisto, kar razveseljuje].

Blagoslavljam vas, vašo družbo, gojence, vaše dobrotnike, sotrudnike in bolnike, ki ste mi jih priporočili.

Blagoslov vsemogočnega Boga itn.

O mnogih drugih stvareh, ki jih je don Bosko opravil v Rimu, nimamo poročil. O nekaterih, kot je bila konferenca za sotrudnike, bomo povedali pozneje. O nekaterih bomo govorili v naslednjem poglavju, oprti na malo podatkov, ki so nam na voljo.

Božji služabnik je dolgo nosil v sebi vtisnjen spomin na tiste tri mesece. Februarja 1879 je nekega večera v Alassiu v pogovoru o teh dogodkih jasno pokazal, koliko je moral trpeti: onemogočene avdience, prestrežena pisma, tajno in odkrito nasprotovanje z več strani, trde in ponižujoče besede. Spominjal se je tudi sanj, v katerih je videl Vatikan razdejan in prelate, ki so jih vlačili dol po stopnicah za kazen, ker niso poslušali nasvetov. Povedal je, da je na žalost uničil pisma svojih nasprotnikov, pač glede na to, kako so umirali, tako da je tretjina podatkov iz njegovega življenja uničena.²⁴

Podravnatelj don Alojzij Rocca, ki je vse slišal, ni nikdar pozabil ognja in zavzetosti njegove govornice. Don Cerruti, ki je tudi govoril, pa je zagotovil, da v vsem ni bilo nobenega očitanja ali sovraštva. Tedaj je blaženi prekinil govorjenje, se za trenutek zamislil in dejal pred vsemi: »Preveč sem govoril.« Še istega večera se je hotel spovedati pri don Roccu.

²⁴ Verjetno se ni toliko izgubilo, kakor je misli on. To pa zaslugi don Berta, ki je v košarici za odpadke zbiral raztrgane liste in jih z neizmerno potrpežljivostjo lepil skupaj, tako da je mogel brati in prepisati vsebino.

15. POGLAVJE

ZADNJI DON BOSKOVI OPRAVKI V RIMU IN NJEGOVA KNJIGA O NOVEM PAPEŽU

KAKOR ŽE VEČKRAT SO DON Boska tudi 17. marca povabili na kosilo v Irski kolegij, kjer je sedel skupaj pri isti mizi s tremi kardinali, Cullenom, nadškofom v Dublinu; Franchijem, novim državnim tajnikom, in Fallouxjem, kurijskim kardinalom. Proti koncu obeda je prišel še kardinal Manning, škof v Westminsteru. Blaženemu je naročil, naj pride k njemu prihodnji četrtek, ker bi rad z njim govoril o pomembnih rečeh. Božji služabnik je na srečanju dolgo govoril s kardinalom, ki je hotel vedeti stvari, ki so se tikale odnosov med Svetim sedežem in kraljevino Italijo. Nam je znano samo to, da so na raznih zborovanjih kardinalov razpravljali o tej temi in da je sveti oče naročil Manningu, naj se o vsem pogovori z don Boskom in izve, kaj on misli. V tistih začetkih Leonovega papeževanja se je veliko govorilo o spravi med Cerkvijo in državo. Prve dni januarja je v tisku izšla znana knjiga nekdanjega jezuitskega patra Curcija o *Modernem sporu med Cerkvijo in Italijo*, v kateri je pisatelj zastopal potrebo in možnost odprave velikega spora. Nekaj mesecev prej je kardinal Manning objavil v Londonu knjižico,¹ v kateri je v tretjem poglavju prikazoval vsako možnost sprave kot nesmiselno. Obe knjigi sta dajali obema stranema razloge za razprave v časopisih in sta v duhovih vzbudili napeto pričakovanje stališča, ki ga bo Leon XIII. imel do rimskega vprašanja. Kaj je don Bosko mislil o tej stvari, je bilo zelo jasno tako za Pija IX. kakor za nekatere najpomembnejše osebnosti italijanske vlade. Sprava med Cerkvijo in državo v Italiji je »bila nadvse visoko v don Boskovih mislih in čustvih«, »kakor je to moglo biti v resnično vdanemu in zvestemu služabniku. On ni bil za kakršno koli spravo, kakor so to mnogi razglašali in si izmišljali razloge ter mešali med seboj nezdružljive stvari. Hotel je spravo, v kateri bi se predvsem izkazala čast Bogu in Cerkvi in obenem koristila dušam.« To je pove-

¹ *The independence of the Holy See*. Fleury S. Kins et Comp, London 1877.

dal sveti oče Pij XI. v nagovoru 19. marca 1928 ob razglasitvi čudežev in zatrdil, da je to slišal iz ust Božjega služabnika pred šestinštiridesetimi leti.

Na jožefovo je Božji služabnik, ki mu je prišla v roke pravkar objavljena knjiga De Segurja *Tous les huit jours* [Vseh osem dni] in mu je zelo ugajala, hotel iz nje narediti eno izmed knjižic za *Katoliško branje*. V ta namen je pisal grofu Viancinu, da bi jo prevedel ali dal prevesti v italijanščino.

Predragi gospod markiz ali bolje gospod grof Frančišek!

Pošiljam vam knjižico, za katero se mi zdi, da bi bilo koristno, da bi jo natisnili. Bodite tako dobri in jo prevedite ali dobite koga, ki bi jo prevedel.

V soboto sem imel srečo, da sem bil sprejet v posebno avdienco pri svetem očetu.

Rade volje me je sprejel in mi naročil, naj o tem poročam.

Z veliko naklonjenostjo je blagoslovil salezijance in se sam hotel vpisati med salezijske sotrudnike.

Ta teden se nameravam vrniti v Turin. Koliko stvari vam bom imel povedati! Imejte me radi v Jezusu Kristusu in mi pomagajte, kolikor morete, pri zidavi cerkve San Giovanni.

Če boste videli viteza Clementeja,² ga pozdravite v mojem imenu. Bog naj blagoslovi vas in dobro gospo grofico, vašo soprogo. Bodite tako dobri in molite za tega reveža, ki bo ostal vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, Jožefovo 1878

Pisatelj obravnava tedensko sveto obhajilo in prikazuje prednosti, zlasti gotovost, da si tako zaslužimo nebesa. Grof je rade volje privolil in prevod je bil končan v enem tednu. Knjižica je izšla kot 307. številka zbirke. Don Bosko torej ni pozabil na svoje drago *Katoliško branje*, še več, tega leta je razposlal na vse strani novo okrožnico za širjenje.³

Dne 21. marca, na praznik sv. Benedikta, je benediktinec don Gregorij Palmieri popeljal don Boska v samostan sv. Pavla zunaj obzidja in presenetil vso skupnost, ki je bila nadvse vesela tega obiska. Predstojnik je bil takrat opat don Janez Frančišek Leopold Zelli. Don Bosko je bil prvič na obisku v tem samostanu. Udeležil se je slovesnega kosila.⁴ Don Gregorij se je še leta 1915 spominjal, kako so po kosilu, kot je navada pri benediktincih, nadaljevali pogovor v opatovi sobi. Beseda je nanelsa na msgr. Gastaldija in težave, ki jih je delal don Bosku, ko je ta vzkliknil: »Pa vendar smo ga mi naredili za nadškofa!« Dobri benediktinec, ki je bil tudi samostanski knjižničar, je popeljal Božjega služabnika na obisk knjižnice. V *album* uglednih obiskovalcev, ki se je začel s podpisom Pija IX., je don Bosko pod datumom 21. marca 1878 zapisal: *Joannes Bosco sacerdos amico*

² Grof Villanova.

³ Dodatek, št. 38.

⁴ Glej zgoraj, str. 21.

suo patri Gregorio vita et gaudium [Janez Bosko, duhovnik, svojemu prijatelju očetu Gregoriju življenje in veselje].

Don Gregorij se je pri devetdesetih letih, ves cvetoč od zdravja in gibčnega duha, s posebno nežnostjo in spoštovanjem spominjal svojih odnosov z don Boskom in je ponavljal, da se je tako eno kakor drugo voščilo uresničilo v polni meri. Bil je vedno dobrotnik salezijanskih ustanov.

Ko je don Bosko dosegel omenjeno avdienco, ni imel v Rimu več kaj opravi-
ti, zato se je v naglici poslovil in zvečer 23. marca šel z don Bertom h kardinalu vikarju, ki je obljubil, da bo storil vse, kar bo mogel, da bi salezijanci dobili v Rimu hišo.

Nato ga je vprašal: »Spovedujete tudi tukaj v Rimu?«

»Da, če mi vaša eminenca to dovoli.«

»Potem me pa spovejte.« In spovedal se je.

Podobne dokaze zaupanja je dobil tudi od drugih kardinalov. Nekateri se niso samo priporočali v njegove molitve, temveč so ga celo prosili, da jih je blagoslovil. Pri Božjem služabniku je ugajala tudi spoštljiva odkritosrčnost, s katero se je srečeval s kardinali, ki so mu delali težave pri doseganju uslug, potrebnih Družbi za njeno trdnost in delavnost. Navadno jim je rekel: »Potrebujem vašo pomoč pri reševanju težav, ne pa da mi jih delate. Ne bi rad, da bi videli v meni don Boska človeka, temveč korist duš, saj vendar delam za Cerkev.«

Na predvečer svojega odhoda je povzel svoje pripombe na vojno, ki so jo v Turinu bojevali proti njemu, in jih izročil kardinalu Oreglii, ki ga je že štel za zaščitnika Družbe, za kar je prosil svetega očeta.

Velespoštovana eminenca!

Upam, da mi bo vaša prevzvišena eminenca, ki je od začetka poznala našo ponižno Družbo, mogla dati nasvet glede položaja, v katerem sem.

Danes se še s posebnim zaupanjem obračam na vašo eminenco, ker je njegova milosrčnost sveti oče blagovolil ustreči željam salezijancev in vas je izbral za našega zaščitnika. Žal eminenca pozna motnje, ki jih moramo že več let prenašati s strani njegove ekscelece nadškofa v Turinu, ne da bi mogli kdaj zvedeti za resnične vzroke tega početja.

Stvari so pritirali tako daleč, da mi je bilo, zagroženo, da bom ipso facto suspendiran, če bi pisno ali v tisku jaz ali kdo drug govoril proti našemu nadškofu. Izvzel je samo državnega tajnika in svetega očeta. Ta stroga odločitev še velja, čeprav je on medtem proti nam izdal okrožnice, knjižice in druge tiskovine, ne da bi dal kakršen koli odgovor, kakor je to naše načelo in nasvet, ki ste nam ga dali. Poleg tega je brez vsake kanonične oblike suspendiral več naših duhovnikov, ki so v tem položaju že osem mesecev. Zavrnil je posvečenje salezijanskih klerikov v veliko škodo zavodov v Evropi in zlasti še misijonov v Ameriki, ki tako zelo potrebujejo evangelijskih delavcev za spreobrnitev divjakov v Pampah in Patagoniji.

Ko je spravil salezijance v tako stisko, je nadškof poročal Svetemu sedežu o neob-

stoječih dogodkih, ki so Kongregacijo za škofo in redovnike napotile, da je napisala ostro pismo proti naši Družbi.

V takem stanju stvari (ker nisem dobil odgovorov na zaprosena navodila) sem prišel v Rim k Sveti kongregaciji za škofo in redovnike, kjer so mi zagotovili takojšnje posredovanje. Toda težki dogodki, ki so zadnji čas motili katoliški svet, in slabo zdravje vaše eminence so bili vzrok, da se po štirih mesecih neuspešnih naporov vračam domov v še slabšem položaju kot prej. Pripravljajo se namreč odgovori na nadškofove posege, ki bodo povzročili še nadaljnje motnje. Bilo bi pravo ponižanje za našo Družbo, če razprava o naših privilegijih prihodnji petek ne bi bila uspešna in jih ne bi potrdil papež. Potem ko je bila naša Družba po toliko ovirah potrjena in ko druge redovne skupnosti uživajo toliko privilegijev, bi nam odvzeli še tiste milosti, ki nam jih je naklonil Pij IX., čeprav smo s silnimi osebnimi in denarnimi žrtvami storili toliko za Cerkev. Res je, naša Družba je od raznih rimskih kongregacij prejela usluge, a le malo privilegijev. Vse redovne družbe in cerkvena združenja v Italiji, ki so bili dokončno potrjena, so prejeli podelitev privilegijev.

Salezijanci do sedaj niso mogli doseči te izredne usluge, ki bi jih mogla rešiti iz vseh obstoječih težav. Sedaj me kliče stiska mojih več kot dvajset tisoč fantov (kakor je vaši eminenci dobro znano), ki potrebujejo duhovnega in telesnega kruha. Rad bi se pogovoril o tem težavnem položaju in dobil od vaše eminence navodila in nasvet, pa to ni bilo mogoče, ker še sedaj niste popolnoma zdravi in zato nisem mogel priti do vas. Mislim tudi na to, da bi predložil svetemu očetu spomenico. Mogoče tudi kardinalu Ferrieriju, ki je bil vedno naklonjen naši Družbi. Ker bi se pri tem moral dotakniti zelo občutljivih zadev, ki bi bile lahko zelo nevarne, tega ne bom naredil brez posveta z vašo eminenco.

Če mi boste rekli, da naj molčim in dam času, da uredi zadevo, se bom uklonil vaši odločitvi. Vendar se bojim težkih posledic in velike izgube navdušenja in poguma pri salezijancih. Če bo vaša eminenca v tem pismu naletela na manj primerne izraze, vas prosim, da oprostite, ker čutim v sebi tako bolečino zaradi onemogočenja delati za Božjo slavo, da me vsega prevzema. Bil sem v avdienci pri svetem očetu in sem se čutil nadvse srečnega zaradi njegove angelske dobrote. Toda položaj, v katerem sem sedaj, me sili, da vzklikam: miscens gaudia fletibus [mešaje radost s solzami].

V tako težkem položaju se priporočam dobroti vaših molitev, prosim vas, da bi bili oče nas salezijancev, ki nimajo drugega namena kot delati za duše in za sveto Cerkev. Ti ne bodo nehali izkazovati svoje hvaležnosti in bodo prosili Boga, da vas ohrani pri dobrem zdravju, da boste mogli še naprej delovati v korist naše svete katoliške vere. Dovolite mi, da vam z vsem spoštovanjem poljubim sveti purpur. Najvdanejši in najponižnejši DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 25. marec 1878

Ni nam znano, ali so msgr. Gastaldija pripeljali v Rim tudi spori z don Boskom v obdobju meseca februarja. V Rimu je imel kakih trideset spornih vprašanj s svojimi duhovniki. Zelo kritično so presojali tudi njegovo obnašanje ob smrti kralja in papeža. Razlogov za potovanje je bilo torej več kot zadosti. Toda kakor hitro se je vrnil na svoj sedež, je takoj pisal dominikancu patru Tosi,

konzultorju Kongregacije za škofe in redovnike pismo, v katerem mu je predložil nekaj vprašanj v odnosu do don Boska in o čemer se zdi, da je razpravljajal v Rimu, vendar je pustil vse *sub iudice* [sodnikom]. Tako da se zdi, je bilo pismo napisano zaradi strahu glede izida pravde. Da naj bi se monsinjor posvetoval s patrom Toso, mu je svetoval njegov odvetnik Menghini pred tremi meseci.⁵ »Don Bosko je že en teden tukaj v Rimu. Sporočam vam, da so zadnje čenčarije s svežnjem aktov izročili velečastitemu konzultorju patru Tosi, rektorju Pijevega semenišča. Danes zjutraj mi je kardinal Ferrieri naročil, naj vam zagotovim, *da se ne bo zgodilo nič, ne da bi vprašali vašo spoštovano ekscelenco*, in to kot odgovor na vaše zadnje pismo kardinalu prefektu. Jaz se bom potrudil, da bom patra Toso natančno seznanil z vsem. Mogoče ne bi bilo nekoristno, če bi mu tudi vi pisali, kajti ni nikakršna skrivnost, ne le za don Boska temveč po meni tudi za vas, da so zadnje zadeve dali v presojo imenovanemu patru Tosi. Upam, da vam bodo te novice koristile in da boste videli, da na vso moč skušam braniti nadškofijsko avtoriteto in pravice. Don Bosko si prizadeva, vendar morate vedeti, da je sveta kongregacija naklonjena vam.« Na srečo imamo na voljo odgovor konzultorja nadškofu.⁶ Ta se tako točno tiče celo vprašanja in prikazuje bistvene vidike, da se nam zdi potrebno, da ga podamo našim bralcem.

Velečastita ekscelenca!

Odgovarjam na pismo, ki ste mi ga poslali po svoji vrnitvi v Turin. To delam toliko bolj zavzeto, ker se mi zdi, da bo jasnejša predstavitev nekaterih točk pomagala k spravi s salezijansko družbo, ki mi je zelo pri srcu.

Najprej moram izraziti svoje začudenje ob trditvi vaše spoštovane ekscelence, da don Boskova Družba do sedaj nima nobenega dokazila, da je izvzeta iz škofove jurisdikcije. To pomeni, da vam niso bili predloženi nikakršni dokumenti, za katere se dobro spominjam, da so bili med papirji, ki mi jih je decembra izročila Sveta kongregacija za škofe in redovnike in sem jih jaz že januarja vrnil. Res je, da ob potrditvi salezijanske družbe Sveti sedež ni izdal nikakršnega breva, kakor tudi ne za kako drugo družbo, ki je bila potrjena v tem stoletju in kateri niso bili podeljeni, kolikor je meni znano, privilegiji, ki so jih deležne redovne družbe, ki so bile potrjene od Sveteta sedeža. Vsekakor pa je bila skupaj s konstitucijami dokončno potrjena z odlokom Svete kongregacije za škofe in redovnike leta 1874. Nekatera poznejša vprašanja Svetemu sedežu (če se ne motim, prav od vaše ekscelence), da bi zvedeli v koliki meri je salezijanska družba izvzeta iz avtoritete in jurisdikcije ordinarija, je Sveta kongregacije

⁵ Pismo z dne 29. decembra 1877. Izvirnik je pri teologu Franchettiju. Leta 1878 nimamo znamenj za osebne in pisne stike don Boska z Menghinijem. Njegov odvetnik je don Konstantin Leonori. Dobri Fratejacci je umrl 3. septembra 1877. »Na žalost nam je dobri Bog vzel našega prijatelja Fratejaccija,« mu je pisal 30. oktobra 1877 kardinal Consolini kot odgovor na njegovo pismo z dne 18. oktobra. Vidi se, da je don Bosko v tistem poslovnem pismu omenil izgubo tega velikega prijatelja, vendar nimamo besedila. V pogrebni nagovoru, ki ga imamo v rokopisu, je msgr. Cani dejal: »Ob njegovi smrti so vsi žalovali, zlasti njegovi prijatelji, zapostavljeni, sirote in reveži.«

⁶ Izvirnik je pri teologu Franchettiju.

odgovorila, da je izvzeta iz jurisdikcije in vizitacije [obiska] ordinarija v vsem, kar se tiče notranjega življenja in ureditve posameznih domov, razen posebnih pravic ordinarijev. Tako je od leta 1874 salezijanski družbi podeljeno prvo in glavno izvzetje redov in redovnih družb, ki jih je potrdil Sveti sedež, se pravi izvzetje od vizitacije [obiska] in jurisdikcije škofa v notranji upravi, v čemer je zato podrejena neposredno Svetemu sedežu. Zato se ni čuditi, da Letopis katoliške hierarhije z začetka tega leta med cerkvene družbe, ki so neposredno podrejene Svetemu sedežu kot so doktrinarci, misijonarji, oblati, Ustanova Ljubezni itn., navaja na zadnjem mestu na strani 460 salezijansko družbo s temi besedami:

- Družba salezijanskih duhovnikov.
- Don Janez Bosko, vrhovni predstojnik.
- Don Mihael Rua, generalni prokurator.

Po vsem tem je jasno, da če vaša velespoštovana ekscelenca meni, da salezijanska družba še ni popolnoma izvzeta od škofovske jurisdikcije, seveda ne more ne priti do cele vrste neprijetnih nesoglasij.

Kar se tiče drugih točk, ki ste se jih dotaknili v vašem pismu, se popolnoma strinjam z vašo ekscelenco, da se brez posebnega privilegija ne sme sprejeti v noben red ali redovno družbo kakega novinca brez odpustnic, ki jih predpisujejo odloki Pija IX. Ordinarijem ni dovoljeno, da ne bi izdali teh pisem tudi nevrednemu prosilcu, ki želi vstopiti v kak red ali redovno družbo, ki je potrjena od Svetega sedeža, tudi s samo preprostimi zaobljubami, kakor je to izjavila Kongregacija za škofo in redovnike. V tem pogledu se Sveti sedež ravna, kakor tudi že pred dekreti jurisdikcije Benedikta XIV. v apostolskem pismu *Ex quo dilectus* z dne 14. januarja 1747, ko uglednemu kardinalu Quirini, škofu v Brescii, pokaže, da kanonični zakoni ne dovoljujejo, da bi lahko poslal nazaj v škofijo vzornega in dobrodelnega arhidiakona njegove stolne cerkve, ki je brez njegove vednosti in privolitve nepričakovano odšel v Bologno in postal jezuit. V tem smislu je imenovana kongregacija tudi izjavila, da ob pomanjkanju teh odpustnic nedovoljeno, ne pa tudi neveljavno pripušča v noviciat in k zaobljubam. In če bi se pripetilo, da bi kak škof, ne da bi navedel razloge, odrekel odpustnice komu, ki ima izpolnjene vse kanonične pogoje in je pošten in bi ga predstojnik zadostno poznal, mi je bilo zagotovljeno, da je kongregacija privolila, da je sprejet v red ali redovno družbo, v katero je želel vstopiti, kakor če bi mu pisma izdal ordinarij. Iz tega se vidi, da je Sveti sedež vedno trdno odločen držati se splošnega načela, da če kdor koli, klerik ali laik, duhovnik ali neduhovnik čuti Božji klic, mora imeti svobodo, da se oklene življenja, ki ni samo popolnejše, temveč je po besedah Benedikta XIV. v imenovanem pismu tudi bolj zanesljiva pot, to je pot samostana.

Tukaj bi bilo dobro še omeniti, da lahko redovni predstojnik kakega reda ali redovne družbe, odobrene od Svetega sedeža, sprejme za novinca ali postulanta duhovnika, ki bi prosil za redovno obleko, če je obče znan, pošten in ni podvržen nobeni kanonični kazni v škofiji, dokler ne prejme od svojega ordinarija zaprosenih odpustnic.

Kar se tiče neprijetnega dogodka v nedeljo 26. avgusta preteklega leta, mi bo vaša ekscelenca dovolila, da povem, da je tisti Monitum [opozorilo] v Škofijskem kole-darju (ponavljam, da ne vem, s koliko umestnosti od vašega tajnika v pismu, nas-

lovljenem na predstojnika salezijanske hiše v Turinu), tako v besedilu kakor tudi v italijanskem prevodu v tako absolutnem tonu, da ob prvem branju vzbudi prepričanje, da je vaša volja, da noben redovni duhovnik, zlasti salezijanec, ne sme maševati zunaj svoje cerkve brez izrecnega dovoljenja vaše velespoštovane ekscelence. Vendar opuščam vsako pripombo k temu. Ker je tudi to obsodbe vredno dejstvo, zagotovo eno od tistih, zaradi katerega prev. eksclenca protestirate, da bi vse odpustili, ste s pismom, če se pravilno spomnim, 27. decembra, čeprav ni dovoljeno, vendar prosili Sveto kongregacijo škofov in redovnikov, da opusti vse preiskave, da bi se v prihodnje zagotovil mir. Nisem zvedel in ne vem, kaj je Sveta kongregacija odločila. Vendar pa lahko zagotovim vaši eksclenci, da sem menil in še sedaj menim, da je ta predlog ali prošnja še najbolj pametna, učinkovita, dobrohotna in sposobna odpraviti stanje, ki v preteklosti ni obrodilo nič dobrega in ne obeta nič dobrega za prihodnost niti za vas niti za škofijo in tudi ne za salezijansko družbo.

Vaša eksclenca naj mi oprosti svobodo, s katero sem vam ponižno izrazil svoj vtis, ki sem ga dobil pri nepristranskem branju dokumentov te pravde. Ne pripisujte pisanja drugemu kot veliki želji, da bi vas mogel popolnoma potolažiti in pomiriti glede vodstva vaše ugledne škofije.

S tem vam ponižno poljubljam svete roke in se v največjem spoštovanju imenujem vaše velečastite ekscelence najvdanejšega in ponižnega služabnika.

FR. G. TOM. TOSA, dominikanec

Rim, 28. marec 1878

Na robu izvirnika tega pisma je z roko gospoda nadškofa zapisana naslednja pripomba: »P. Tosa iz Rima, tudi sam frater in branilec vseh privilegijev fratrov.« Ob strani te pripombe je tajnik kanonik Chiuso dodal s svinčnikom besedo »frater«.

Don Bosko je odpotoval iz Rima 26. marca ob pol treh popoldne po treh mesecih bivanja v večnem mestu. V Sampierdareni so ga pričakovali vsi predstojniki vrhovnega kapitlja, da bi razpravljali o pomembnih zadevah Družbe. Vendar ni šel takoj v Turin, ker je moral v Francijo. Preden je zapustil Rim, je obnovil prošnjo za papeška odlikovanja za gospoda Campanello in Frisettija, ki sta bila tako zaslužna za sirotišnico sv. Vincencija Pavelskega, vendar odlikovanj ni mogel prinesiti s seboj, kakor je želel. Pozneje je spet vložil prošnjo in jo naslovil na kardinala Franchija, državnega tajnika,⁷ ki je poskrbel za izpolnitev prošnje, kakor je razvidno iz odloka dne 27. maja.⁸

Sedaj bomo bežno pregledali dogodke v Oratoriju med don Boskovo odsotnostjo. Pravzaprav je don Bosko storil vse, da bi praznino njegove odsotnosti čim manj čutili. Kamorkoli je šel, je vedno mislil na vse zadeve in na vse svoje sinove, kakor pravi kronika. Zelo pogosto je pisal don Rui in mu dajal naročila za vse v hiši. Pisal je pisma fantom, zlasti gojencem petega gimnazijskega ra-

⁷ To službo je opravljal samo šest mesecev, ker je 31. julija 1878 umrl. Sledil mu je kardinal Nina.

⁸ Dodatek, št. 38.

zreda, ki so se ob prejemu topili od blaženosti. Pisal je skupna pisma enkrat rokodelcem pa spet dijakom. Od časa do časa je tako ene kakor druge prosil za molitve in obhajila v posebno pomembnih primerih. Ni minil dan, da ne bi bila dana priložnost za omenjanje don Boska. Ko je zvedel za težko bolezen Pija IX., je brzojavil v Oratorij in v zavode, da naj opravljajo posebne molitve. »Za Oratorij je bilo sporočilo o smrti Pija IX. zelo težek udarec,« piše kronist.

Denarna stiska je bila velika in niso vedeli, kako bi si pomagali. Prihajale so menice za izplačilo in bilo si je treba pomagati, ne da bi naredili slab vtis. Ko razmišljamo o takratnih dogodkih, nam ni mogoče, da ne bi priznali delovanja Božje previdnosti, zlasti v sodelovanju don Boska s čudovitim don Ruom, ki se je, sledeč navodilom blaženega in poln njegovega duha, znal izvleči iz težav, ne da bi se kdo v hiši sploh zavedel stiske, v kateri so bili. Potem je prišla tista epidemija tifusa, zaradi katere je moralo Oratorij zapustiti dvesto fantov, petnajst pa jih je umrlo, pet v Oratoriju, deset pa doma. Don Rua se je obnašal tako, da ni razburjal skupnosti. Don Boska so obvestili pozno, ker so upali, da se bo stvar kmalu podela, in niso hoteli, da bi se mu še dodatno večale skrbi. Ko je zvedel, je naročil posebne molitve, ki niso ostale brez učinka, kajti po štirinajstih dneh, za katere je naročil molitve, je bolezen nehala zahtevati žrtve.

Med don Boskovo odsotnostjo je Oratorij prejel dragocen obisk: prišel je msgr. Alimonda, ki je pred kratkim postal škof v Albengi. Najprej je v spremstvu teologa Margottija obiskal Valsalice. V Oratoriju so mu pripravili slovesen sprejem. Ker pa se je obisk v Valsaliceju zavlekel, je prišel, ko je bila skupnost pri maši zadušnici za pokojnim grofom Alojzijem Giriodijem di Monasterolo. Ta piemontski plemič je bil leta 1850, ko so zaprli nadškofa Fransonija, član vrhovnega apelacijskega sodišča. Da mu ne bi bilo treba soditi uglednega obtoženca, je raje odstopil in tako izgubil državno službo. Od takrat je nadaljeval službo domovini z dobrodelnimi ustanovami. Don Bosko je bil med tistimi, ki so bili v najvišji meri deležni njegove velikodušnosti. Msgr. Alimonda je po obisku delavnic stopil v cerkev, ravno ko so gojenci peli *Dies irae*. Ta lepemu tako odprta duša je bila prevzeta nad tem, kar je videla. Odšel je z znamenji vidnega občudovanja iz Oratorija, kjer naj bi pet let pozneje postal turinski nadškof kot dober angel tolažnik, ki je bil bolj strt od težav kot od starosti.

Na prvi četrtek v postu 17. marca je Oratorij obhajal slovesno zadušnico za Pijem IX. Veličasten mrtvaški oder se je dvigal skoraj do kupole. Slovesnost obredov in glasbena prireditev sta bili na višini, kot ju je zahtevala veličina umrlega in hvaležnost salezijancev. Napisi ob mrtvaškem odru in pri vratih svetišča so pripovedovali hvalo za objokovanim papežem. Pozneje so oratorijski pevci šli za trideseti dan v Oneglio, kjer so se ponovno srečali z msgr. Alimondo, ki je pontificiral in prebral pogrebni nagovor. Šli so še v Alassio in drugam. Še prej so bili v Fossanu, Albi in Cuneu, kamor so jih povabili tamkajšnji škofje.

Sedaj bi morali kot običajno navesti celotno don Boskovo rimsko korespondenco. Toda število pisem bi bilo tukaj v napoto, zato naj bralec pogleda dodatek na koncu zvezka.⁹ V njih so omenjeni dogodki, za katere nimamo zanesljivih podatkov, kakor je obisk sobratov v Albanu in Ariccii v mesecu januarju, odhod v Magliano meseca februarja, kršitev poštne tajnosti s strani vlade in še kaj. Sicer pa tisti, ki hoče bolj natančno poznati Božjega služabnika, ne more mimo branja njegovih pisem.

Zadnje tedne svojega bivanja v Rimu si je don Bosko zamislil delo, ki ne bi moglo biti bolj primerno. Odločil se je, da bo napisal knjižico, v kateri bo na poljuden način poučil vernike o izvolitvi papeža in jim predstavil na novo izvoljenega svetega očeta. To naj bi bil tudi spomin na veliki dogodek, ki je odmeval po celem svetu. Zamisliti si kako nalogo in jo tudi izpolniti je za don Boska eno in isto. Zato se je takoj lotil dela. Iz kakšnih razlogov je napisal to malo monografijo, ne bi mogel nihče drug bolje povedati kot on sam. V uvodu pravi: »Prihod papeža na papeški prestol je najpomembnejši dogodek za vse katoličane. Z njim škofje dobijo svojo glavo in vrhovnega voditelja, velika družina vernikov dobi očeta, ki ga je izgubila, medtem ko katoliški svet s svojimi očmi vidi, kako se je nadaljevala nepretrgana vrsta papežev od sv. Petra do Leona XIII. Tako da tistim, ki ga vprašajo, od kod je prejel avtoriteto, ki jo ima, resnice, ki jih uči, vero, ki jo razlaga, odgovarja, da je vse to prejel od svojega predhodnika Pija IX., ta pa od svojega predhodnika papeža vse nazaj do poglavarja apostolov, ki ga je sam Jezus Kristus postavil za vrhovnega poglavarja Cerkve, pastirja vseh pastirjev.

Vsi katoličani bi bili veseli, če bi lahko bili navzoči pri tako slovesnem dejanju. Ker pa je to mogoče samo majhnemu številu, menim, da bom storil vsem drago dejanje, če vam bom predstavil celoten potek slovesnosti. Tako bodo tisti, ki so bili sami navzoči, mogli bolje ohraniti v spominu, kar so videli z lastnimi očmi, drugi pa si bodo predstavljali v domišljiji, kaj vse se je zgodilo ob tej priložnosti. To bom storil toliko raje, ker sem vse videl na lastne oči.

Opisal bom vse, kar se je zgodilo pred izvolitvijo in kar je spremljalo izvolitev novega papeža Leona XIII., nato bom podal življenjepisne podatke njegove svetosti. V dodatku bom navedel nekaj ukrepov, ki jih je že izvedel, in na koncu kratke življenjepise vseh kardinalov, ki so se udeležili konklava.¹⁰

Da ne bom nenehno ponavljal citatov, navajam avtorje, ki sem jih uporabil. To so: Pagi, Navaes, Giaconio, Baronio, Morcelli in drugi. Kdor bi se želel podrobneje seznaniti s to snovjo, naj vzame v roke slovar učenega viteza doktorja Moronija, *L'Enciclopedia dell'Ecclesiastico* in podobne časopise. Pri vsaki

⁹ Pisma don Rui so v Dodatku pod št. 39. Druga bodo podana v zadnjem poglavju.

¹⁰ Tudi o dveh, ki se nista udeležila konklava: zaradi bolezni Goffredo Brossais St Marc, nadškof v Rennesu, ki je kmalu zatem umrl, in Janez Mac-Closkey, nadškof v New Yorku, zaradi oddaljenosti.

stvari bom skušal opisati začetek ter nakazati različne obrede in posebnosti, ki se bodo tikale vsakega dejanja.

Bog naj nas blagoslovi in nas ohrani zveste vrhovnemu pastirju Cerkve, ki ga bo Jezus Kristus vodil vse do konca sveta.«

Knjigi je dal posrečen naslov: *Il più bel fiore del Collegio Apostolico* [Najlepši cvet apostolskega zbora].

Razdelil jo je v tri dele. V prvem podaja zgodovinske, kanonične in liturgične razlage, ki pomagajo razumeti, kako poteka konklave. Pripoveduje o smrti Pija IX. in opisuje pogrebne slovesnosti za njim. Nato natančno opiše izvolitev Leona XIII. in slovesne obrede, ki so sledili. V drugem delu preprosto prikazuje Leona XIII., začevši z njegovo mladostjo in vse do njegovega povišanja. V tretjem delu podaja življenjepise 63 kardinalov, čeprav jih je samo 61 volilo papeža. Pri sestavljanju knjižice je sodeloval tudi don Bonetti, kakor je mogoče razbrati iz naslednjega pisma.

Predragi don Bonetti!

Iz časopisov, ki ti jih pošiljam in jih objavlja L'Unità Cattolica, skušaj napisati življenjepis novega papeža, ki naj obsega od trideset do petdeset strani Katoliškega branja. Smrt Pija IX., konklave in vse, kar se nanaša nanj, je že pripravljeno. Vsega skupaj naj bo za en zvezek Katoliškega branja. Poskrbi, da boš opravil dobro in hitro, kajti čaka te že zlata kolajna. O drugem se bova ustno domenila.

Pozdravi vse naše drage sobrate. Vale!

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 20. marec 1878

Biografije kardinalov je povzel iz *L'Unità Cattolica*, ki jih je objavljala od 14. februarja do 29. junija. Toda don Bosko jih ni kratko malo prepisal. Imamo dvanajst številk turinskega časopisa, kjer je naredil svoje popravke in napisal svoje pripombe, izpustil nepomembno in izločil vse, kar bi dišalo po politiki. Najsi v življenjepisih kakor tudi v uvodih navaja značilnosti vsakega kardinala in poudarja zlasti duhovniške lastnosti posameznikov, kot so pobožnost, krščanska ljubezen in gorečnost.

Po en lepo vezan izvod tega dela je poslal vsem kardinalom in več prelatom papeževega dvora. Predvsem pa je poslal en izvod papežu in se predstavil z naslednjim pismom:

Preblaženi oče!

Božja previdnost, oh, preblaženi oče, je tako uredila, da sem bil v Rimu, medtem ko so se zgodili veliki dogodki: smrt Pija IX. blaženega spomina in veličasten vzpon vaše svetosti na papeški prestol. Takrat sem zavzeto zbiral podatke, ki bi lahko zanimali krščanskega vernika in ki bi jih objavil v korist naših dijakov in rokodelcev, pa tudi drugih vernih ljudi, ki bi hoteli seči po njih.

En izvod te knjige predstavljam tudi vaši svetosti, saj ste vi predmet njene vsebi-

ne. Opravičujem se, da ne morem govoriti z jezikom, primernim za opis vaše osebe in stvari, ki se nanašajo na vas. Prosim vas za dobrotljivo prizanesljivost. Sprejmite dobro voljo pisatelja, ki vam s tem spisom hoče pokazati znamenje svoje hvaležnosti in visokega spoštovanja vrhovnega poglavarja Cerkve.

S tem ponižnim darilcem združujem zagotovilo vseh salezijancev in njihovih gojencev, ki vsak dan opravljajo posebne molitve za dolgo in srečno življenje vaše svetosti. Blagovolite podeliti apostolski blagoslov na vse in na ubogega pisca, ki šteje za enega izmed največjih darov, da se sme imenovati vaše svetosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. november 1878

Kakor je navada v takih okoliščinah, je odgovor prejel v pismu s podpisom državnega tajnika kardinala Nina. V pismu je bilo rečeno, da iz knjige veje »nov dokaz gorečnosti, ki ga preveva za zveličanje duš, in sinovske vdanosti do Svetega sedeža«. Don Bosko je iz dobrega vira izvedel, da je papež položil knjižico na svojo pisalno mizo in tistemu, ki mu jo je prinesel, rekel: »Hočem jo prebrati.« Don Bosko pa je papežu poslal knjigo s čisto posebnim namenom: hotel mu je pokazati, kako naglo delajo salezijanci, kako zelo so navezani na sedež svetega Petra in s kakim navdušenjem hočejo vlti ljubezen in spoštovanje do Kristusovega namestnika. Zdelo se mu je, da je dosegel svoj namen, in je bil s tem zadovoljen.¹¹

Spremno pismo za kardinale se je glasilo:

Velecenjena eminenca!

Prosim vašo vzvišeno eminenco, da bi sprejeli to moje malo delce, v katerem po nujni potrebi govorim tudi o vaši osebi.

Če dobra volja ne dosega srečnega in zaželenega uspeha, vas prosim, da mi oprostite in sprejmete ponižno delce ne zaradi vrednosti, temveč zaradi želje, ki me je vodila, da bi vam ustregel.

Ker bomo knjigo v bližnji prihodnosti ponatisnili, bi mi bilo zelo drago, če bi mi poslali morebitne pripombe.

Priporočam sebe in svoje dečke dobroti vaših molitev, medtem ko imam visoko čast, da se smem imenovati vaše eminence najvdanejšega in najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. november 1878

Pisma, ki so prišla iz Italije in tujine, pričajo, kako zelo prijazno so sprejeli darilo. Naj iz teh pisem omenimo nekaj stvari. Kardinal Serafini imenuje don Boskovo knjižico »odličen sad neutrudne gorečnosti, s katero on dela vse, kar se nanaša na versko korist duš«. Kardinal Canossa, nadškof v Veroni, šteje knjigo za »zelo koristno vsem, ki v dobri veri neodgovorno govorijo o stvareh, ki se dogajajo v konklavih, kakor se pogosto dogaja *blasphemant quod ignorant*«

¹¹ Kronika don Barberisa, 2. december 1878.

[obrekujejo, česar ne poznajo]. Kardinal Antonucci se spominja »velike naklonjenosti«, ki je je bil deležen pri don Bosku, ko je bil nuncij v Turinu, in dodaja: »Vedno sem ga zelo cenil zaradi veliko dobrega, ki ga dela v moči evangelijske gorečnosti za zveličanje duš in večjo Božjo slavo. Bog naj vas vedno bolj blagoslavlja! Molite zame Boga in me priporočite materi Božji Mariji, ki jo častite v vašem svetišču pod naslovom *Auxilium Christianorum* [Pomočnica kristjanov] in ki daje toliko milosti tistim, ki se k njej zatekajo.« Kardinal Consolini je dejal, da je »nadvse koristen prispevek za sodobno zgodovino«. Kardinal v svojem pismu prilaga petdeset lir za »njegove potrebe«. Kardinal Sbarretti, ki je imel priložnost spoznati don Boska, ko je bil tajnik Kongregacije za škofe in redovnike, obžaluje, »da kljub dobri volji ni mogel storiti več dobrega tistemu, ki ima sam po sebi pravico do vsakega upoštevanja, zlasti še, ker je ustanovitelj družbe, ki je v kratkem času v gorečnosti, disciplini in nauku začela tekmovati z najuglednejšimi ustanovami Katoliške cerkve in celotne družbe«. V drugih pismih ni kaj več kot samo lepe zahvale. Samo v pismu kardinala Oreglie, ki se najprej opravičuje za tako zakasnitev, sta dva stavka, ki sta morala biti dva trna za don Boska: »Sočustvujem z vami zaradi težkega položaja, v katerem ste, vendar vam ne morem zagotoviti, da se boste kmalu rešili teh neprijetnih okoliščin. Postavili so načelo, da ne bodo nikomur več podeljevali privilegijev po komunikaciji. Ali morete upati, da bo kardinal Ferrieri naredil izjemo prav pri vas?«¹² S tem je njegova eminenca odgovorila na željo, da bi ga podprl v prošnji za podelitev privilegijev, ki jo je po msgr. Boccaliju, posebnem tajniku Lona XIII., predložil papežu proti koncu oktobra.¹³

Knjiga, ki je konec septembra izšla pri *Katoliškem branju* pod številčkama 309 in 310, se končuje s kratkim seznamom del Leona XIII. do konca meseca avgusta. Nato don Bosko naslovi besedo »katoličanom«: »Te slovesnosti in mnoge druge, ki jih moram zaradi kratkosti opustiti, nam v Leonu XIII. nakazujejo zlato zarjo, ki napoveduje veliko zmagoslavje Katoliške cerkve. Naša naloga je, da ga pospešimo. Kako? Z molitvijo, s pokorščino našim pastirjem, z zares krščanskim življenjem. Odpravimo se na delo in vsak naj na svojem področju pospešuje in znova vpeljuje v družine dobre navade, praktično življenje po veri. Vsak naj zavrne greh tako pri sebi kakor pri svojih. Tako Gospodov dan ne bo dolgo čakal, da vzide.«

¹² Rim, 27. november 1878. Pismo msgr. Frančiška Folicardija, nadškofa v Efezu, ki mu je don Bosko poslal knjigo, se nam zdi kot dar, ki meni, da je knjiga tak zgodovinski dokument, da ne bi smel ostati na dnu arhiva. Pismo podajamo v Dodatku pod št. 40.

¹³ Pisma, ki ga je don Bosko 19. novembra pisal kardinalu, nimamo. Dne 26. oktobra je msgr. Boccali pisal blaženemu: »Svetemu očetu sem izročil vašo prošnjo za podelitev privilegijev.«

16. POGLAVJE

PONOVNO POTOVANJE BLAŽENEGA V FRANCijo. NA POTI DOMOV ZBOLI

Potovanje v Francijo je bilo del poti, na katero se je odpravil don Bosko po svojem odhodu iz Rima. Po obisku v Nici je nameraval odpotovati v Marseille, kjer ga je kanonik Guiol že dolgo čakal, in nato v Fréjus, da bi s tamkajšnjim škofom razpravljal o dveh ustanovitvah.

Na obisk v Nico se je pripravljajal dalj časa. Predvsem je mislil na enega izmed tistih *sermons de charité* [dobrodelni govori], ki Francozom tako zelo uga-jajo. Spominjajoč se odličnih moralnih in gmotnih uspehov, ki jih je dosegel s konferenco msgr. Mermilloda, se je obrnil na uglednega prelata, slavnega msgr. Dupanloup, škofa v Orléansu, ki je bil na izredno dobrem glasu ne samo v Franciji. Poznala sta se osebno. Don Bosko ga je videl v Rimu med vatikanskim koncilom, ne da bi z njim govoril. Toda 1. maja 1877 je bil ta gost msgr. Gastaldi in povabljen na skupno kosilo, ker ga je francoski gost želel spoznati. Verjetno je, da sta se tam domenila za Nico, od koder bi don Bosko prejel formalno povabilo, o katerem je govoril v pismu. Kakorkoli že, iz Rima je ponovil povabila za čas, ko bi bil prost. Poleg tega je resno jemal v pretres razne ponudbe za nove ustanove na francoski zemlji. Naslednje pismo je brez datuma, vendar ga po smislu lahko postavimo v sredino leta 1878.

Predragi don Ronchail!

1. Pričakujem odgovor msgr. Dupanloup, da se dogovorimo o našem sermon de Charité.
2. Pogoji za šolo v Cannesu so nemogoči. Treba je postaviti jasne pogoje. Če nismo popolnoma svobodni in neodvisni, je bolje prekiniti pogajanja in gremo dalje, se pravi do Saint-Cyra ali Marseilla.
3. Reci svojim in mojim fantom, da žal nimam časa, da bi pisal vsakemu posebej, da pa se jim zahvaljujem za njihove čestitke in se jim bom zahvalil prihodnjega februarja malo karnevala.
4. Potrebujem francoske klerike in duhovnike. Dobi jih čim več.

Med drugim bomo napili gospodu Audoliju.¹

Omnes fratres et amicos et benefactores in Domino saluta [Vse brate in prijatelje in dobrotnike pozdravi v Gospodu].

Napiši na naslov barona Hérauda.

Najvdanejši prijatelj DUH. JANEZ BOSKO

Veliko mu je bilo do tega, da bi po don Ronchailu pridobil prijatelje iz Nice, sedaj ko se je zdelo, da se bo salezijansko delo utrdilo v Nici. Zato mu je februarja ponovno pisal.

Dragi moj don Ronchail!

Že dvakrat sem pisal msgr. Dupaloupu, pa še nisem dobil odgovora. Tega si ne morem razložiti. Govori ponovno z gospodom baronom, potem mu znova piši ali poišči koga drugega, in če misliš, da bi mogel jaz na kak način biti koristen, bi tudi pridigal. Toda dogovori se s tem našim mecenom. Jaz sem na voljo ad hoc od 20. februarja do približno 20. marca. Toda vedeti moram čim prej, da bom lahko izdelal določen program. Zvedel sem, da so sporočili ugoden odgovor znani bratovščini.²

Od tod bom šel naprej za naše stvari v Franciji.

Za zadevo Laghetto³ sem prepotoval pol sveta; čeprav se je zdelo, da je vse v redu, ko je neko pismo kanonika Brésa prekinilo vso nadaljnjo razpravo, ker so stvar zauzpali drugim. Optime. Tako sem jaz razbremenjen.

3. Iz časopisov si zvedel o naši prvi konferenci sotrudnikov v Rimu, ki ji je predsedoval kardinal vikar, ki je tudi govoril itn. itn.

Navzoč je bil tudi kardinal Barretti z mnogimi nadškofi in škofi ter prelati. To je za nas pomemben zgodovinski dogodek.

4. Pozdravi gospoda Audolija in ga opogumi. Prav tako pozdravi vse naše sinove, prijatelje in dobrotnike.

5. Reci odvetniku Michelu, naj me ne zapusti. Ni čas za burke.

6. Iz Rima bom odpotoval takoj po 15. tega meseca.

Bog naj nas vse blagoslovi. Amen.

Najvdanejši v J. K. DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 2. februar 1878, Torre Specchi, 26

Vemo, da se je njegov odhod iz Rima zavlekel do 26. marca. Kakor hitro je bil v Sampierdareni, je don Ronchailu poslal zadnja navodila.

Dragi moj don Ronchail,

pošiljam ti osnutek stvari, ki jih je treba natisniti in jih dati zbiralcem in zbirkam in njihovim znancem. Bolj težko bo prebrati, pa nimam časa, da bi prepisal na lepo. Obudi kesanje in boš vse razumel. Gospod baron bo potem vse okrasil z nekaj okraski,

¹ Že tolikokrat imenovani gospod Audoli se je pridružil salezijancem, živel z njimi skupno življenje in pri njih tudi umrl.

² Prim. naprej na str. 540 v opombi.

³ Prim. MB XII, str. 121 [BiS XII, str. 82].

kakor zna on obarvati misli.

Ko boš imel lep prepis, pojdi k škofu in ga prosi za tri stvari: če nič ne ovira natisa, naj bi tudi on prišel na zborovanje, in če dovoli, da se po besedah svetega očeta doda: podobno tolažbo smo prejeli ob novici, da bo tudi naš predragi škof postal naš sotrudnik in kot tak prišel na zborovanje.

Če ne moreš ti, pošlji don Janeza Krstnika⁴ in skušajta stvar spraviti v tek.

V soboto bom, če Bog tako hoče, pri tebi. Pripravi kako zelo močno kuhano jed za ubogega starčka brez zob.

Ostal bom vse do bere. Nato se bom odpravil v Fréjus, Saint-Cyr, Navarre in Marseille.

V tem smislu sem že pisal župniku pri Sv. Jožefu.

Pozabil sem ti povedati, da bova oglas podpisala midva s kom drugim, kakor bo g. baron menil, da bo najbolj prav.

Verjetno bo z menoj prišel tudi don Rua ali kak drug tolovaj vrhovnega sveta. Zbrani smo tukaj, da bomo dokončali delo naše pogodbe klavzure⁵ iz Lanza.

O mnogih drugih stvareh se bomo pogovorili osebno. Bodi pogumen. Jaz veliko molim zate in upam, da bodo moje molitve uslišane. Bog naj te blagoslovi.

Pozdrav vsem in molite za vašega v J. K. najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 27. marec 1878

V šolskem letu 1877–78 so v Nici odprli obrtne šole in gimnazijo. Notranjih gojencev je bilo okoli šestdeset. Sprejemali so pa tudi napol konviktovcе in zunanje. Bil je tudi praznični oratorij. Z oglasom, o katerem govori pismo, se je don Bosko hotel obrniti na mestno dobrodelnost in povabiti na zbor.

Velezaslužni in dobrodelni Ničani!

Med ustanovami, ki za gotovo zaslužijo Božji blagoslov in naklonjenost ljudi, je Patronat sv. Petra, ki smo ga pred kratkim priporočili naklonjenosti velezaslužnih Ničanov. Zavod deluje nekaj več kot dve leti in so ga ustanovili dobrodelni verniki, ki ga tudi vzdržujejo. Vsi so velikodušno prinašali svoje darove za uboge otroke, ki so izpostavljeni tisoč nevarnostim na duši in telesu, otroci, ki, če jim ne pomagamo, lahko postanejo nadloga za prebivalstvo, breme za javnost in nevarni, da ugonobijo sebe in svoje tovariše.

V tem zavodu pa se učijo šolskih predmetov in verouka in se usmerjajo v določeno obrt, s katero si bodo ob svojem času služili kruh.

Ti fantje prihajajo iz najrazličnejših krajev in narodov in jih brez vsakršne razlike sprejemamo v dnevne in večerne šole, k prazničnim oratorijem in pobožnim vajam. Sadovi, ki smo jih dosegli v tem kratkem času, so zelo obetavni in lahko rečemo, da se je že veliko fantov, ki so bili na poti pogube, rekli bi pred pragom jetnišnic, pa smo jim pomagali na pravo pot, posvetilo delu in se vrnilo k svojim družinam. Postali so ponovno dobri kristjani in poštene državljani.

⁴ Don Giovanni Battista Ronchail, bratranec ravnatelja je prefekt hiše.

⁵ Šaljivo za »vrhovni zbor«.

Ta ustanova, dragi Ničani, ki jo vi tako radodarno podpirate in vam je prirasla k srcu, je sedaj v veliki stiski.

POSEBNE POTREBE

Poleg vsakdanjih izdatkov za kruh za nič manj kot sto petdeset zunanjih in notranjih fantov moramo poplačati dolgove za obleko, kruh in drugo prehrano za te uboge fante. S tem dolg znaša frankov.

Hiša, v kateri smo sedaj, je plačana samo napol, se pravi, da dolgujemo petinštirideset tisoč frankov z obrestmi. Potrebna so popravila, od katerih je odvisno, ali bomo mogli sprejeti še več ogroženih otrok.

UKREPI

Ne moremo ukrepati drugače, kot da se obrnemo na vašo dobrodelnost, dragi Ničani, in na dobrohotne gospode, ki živijo v tem mestu.

Pogovor o dobrodelnosti, ki bo dne ima namen pomagati iz stiske, v kateri je patronat S. Pierre za sirote.

Obračamo se na vas, dragi sotrudniki in sotrudnice salezijanskih ustanov, vam, dobri zbiralci in zbiralke, se ponižno priporočamo, da svojo gorečnost izrabite v korist tistih, ki so najbolj potrebni podpore civilne družbe; priporočite jih tudi dobrodelnim osebam, ki jih poznate, zbirajte darove bogatinov in zagotavljajte vsem, da taka dobra dela rodijo stoteren sad na tem svetu in večno življenje v drugem.

To je prva konferenca, ki jo v Nici vodijo sotrudniki. Sveti oče pošilja vsem svoj posebni blagoslov s popolnim odpustkom za vse tiste, ki se bodo zbora udeležili, da le izpolnijo pogoje, ki jih predpisuje Cerkev za ta primer.

Z velikim veseljem vam sporočamo, da je tudi sveti oče Leon XIII. postal salezijanski sotrudnik in nam dovoljuje, da ga tako imenujemo ...

Don Bosko ni zapisal imena predavatelja, ker je še vedno pričakoval pri-trdilen odgovor iz Orléansa. Odgovor je prišel, vendar iz Hyèresa, zdravilišča; bil je ljubezniv, vendar negativen.⁶ Preden je odpotoval iz Italije, je razposlal okrožnico, v kateri je sotrudnike prosil za dar za nakup samostana v Nizzi Mon-ferrato, ki naj bi se spremenil v materno hišo sester.⁷

V Sampierdareni se je ustavil tri dni – do 30. marca. Medtem ko so se kapi-tularji vrnili v Valdocco, se je on z don Ruom odpravil na Azurno obalo. V Nizzi je veliko potrebnih izdatkov izpraznilo denarnice.

Ko je prišel, je dobil svoje sinove z dolgom deset tisoč frankov samo za hra-

⁶ Pismo se je glasilo: »Monsinjur opat in predragi prijatelj! Bil bi izredno srečen, če bi mogel storiti, kar pričakujete od mene, toda moje žalostno zdravstveno stanje mi tega ne dovoljuje. Trenutno sem v Hyèresu in nisem sposoben niti, da bi se vrnil v Orleans, kakor sem želel. Prosim vas, da mi oprostite. Vse, kar bi mi bilo mogoče storiti za vašo ustanovo, razen govora, bi storil z največjim veseljem. Verjemite v moje vdane in spoštljive odločitve v J. K. + škof v Orleansu. Hyères, 5. aprila 1878.«

⁷ Glej zgoraj, str. 131.

no. Tudi darovi Vincencijeve konference niso več prihajali, ker je bila blagajna prazna. Kljub vsemu Božji služabnik ni izgovoril niti besedice nezadovoljstva, temveč je doma spodbujal sobrate, zunaj pa priporočal ustanovo. Tolikšno zaupanje v Božjo previdnost je imelo odličen uspeh in vzbudilo v korist zavoda nove plamene krščanske ljubezni, ki so omogočili plačilo dolgov in nove dejavnosti zavetišča (*Patronage*).

Ena izmed stvari, ki jih je moral storiti ob prihodu v Nico, je bila spremljati v Navarre ali v Marseille prefekta don Janeza Krstnika Ronchaila, bratranca ravnatelja don Jožefa, in ga tam postaviti za ravnatelja.

On, ki ni še prav nič vedel o tej odločitvi predstojnikov, se je ves posvetil pripravi na don Boskov prihod 30. marca. Skušal mu je pripraviti nadvse slovesen sprejem. Ker je bil ravnatelj bolan, je moral tistega dne pridigati dvakrat. Zvečer je storil vse mogoče, da je uspela gledališka predstava, ki naj bi sklenila praznik. Vse se je izteklo v zadovoljstvo dobrega očeta, vendar je bil to zadnji don Janezov napor. Naslednjega jutra se je čutil utrujen in je dalj časa počival. V torek bi don Bosko moral odpotovati v Fréjus, kjer bi pod pokroviteljstvom škofa podpisal pogodbo za Navarre in Saint-Cyr. Don Ronchail mu je sporočil, da mu utrujenost ne dopušča, da bi vstal iz postelje. Blaženi je mirno odpotoval. V Fréjusu ljudje, ki naj bi se zbrali za podpis pogodbe, niso pravočasno dobili obvestila. Zato so zadevo preložili na prihodnji petek in don Bosko se je odpravil v Marseille.

V Marseillu je po dveh predhodnih obiskih blaženega misel na ustanovitev salezijanskega zavoda zelo napredovala, vendar še ne popolnoma tako, kakor si je on zamislil. Določili so obliko. Kanonik Guiol, ki se je vrnil z obiska v Turinu maja 1877, se ni zadovoljil z navadnim prazničnim oratorijem za svojo župnijo in je hotel ustanovo, podobno Oratoriju v Valdoccu. Msgr. Place je bil istega mnenja. Našli so tudi način, kako bi uresničili svojo zamisel. V Marseillu je delovala družba, imenovana *Beaujour*, ki so jo sestavljali odlični katoličani, katerih cilj je bil podpirati dobrodelne ustanove v korist ogrožene mladine. Ta bi prevzela pred vlado lastniško pravico in njegovo uporabo po zakonskih predpisih. Škof, ki je nenehno spodbujal opata Guiola, naj vendar pohiti, je avgusta 1877 na svojo roko razpravljal z upravnim svetom o zadevi in to z dobrim uspehom.⁸

Družba je na ulici, po kateri se je imenovala, posedovala poslopje, kjer so šolski bratje imeli osnovno šolo za otroke ubogih delavcev in konvikt za brtni-

⁸ Zapisniki družbe *Beaujour* z dne 17. avgusta 1877. Opiramo se na podatke, ki nam jih je priskrbel don Riviére iz zapisnikov upravnega sveta *Maison Beaujourja* zlasti s sej 4. in 11. avgusta, 22. septembra ter 6. in 27. novembra 1877.

ške vajence. To je bila tako imenovana *Maison Beaujour*. Prva misel župnika pri sv. Jožefu je bila, da bi mogoče šolske brate nadomestili salezijanci. Ko je to povedal njihovemu vizitatorju, ni naletel na odpor. O vsem je obvestil don Boska. Dogovarjanje so prekinile kanonikove počitnice, ker je moral iti na zdravljenje. Blaženi, ki je takrat predsedoval kapitlju v Lanzo in dobil več poročil iz Marseille, je pisal kanoniku in ga vprašal, kako stvari napredujejo.⁹ Tri dni pozneje mu je lastnoročno pisal in mu izrazil živo željo, da bi zvedel kaj več.¹⁰ Tedaj so v upravnem svetu menili, da bi šolskim bratom pustili osnovno šolo, don Bosku pa prepustili obrtne šole. Glasovanje se je izreklo za ta načrt. Nepredviden dogodek pa je stvari spet postavil na izhodiščno točko. Vizitator šolskih bratov je prestavil iz *Maison Beaujour* redovnika, ki so ga gojenci imeli izredno radi in je bil zaslužen za ustanovo. Družbeni svet je skušal doseči preklic ukaza, toda predstojnik je vztrajal pri svojem. Zatem se seveda ni več govorilo o šolskih bratih. Cela *Maison Beaujour* bi morala preiti v roke don Boska, ki naj bi prišel prve dni decembra 1877, da bi podpisali pogodbo.

Bralci dobro vedo, ali je don Bosko decembra moral iti v Marseille. Tedaj se je *empressement* ali bolje rečeno nepotrpežljivost polotila tudi kanonika Guiola. Silil je, ker si ni mogel razložiti zamude. Iz Nice mu je postregel s pojasnilom don Ronchail.¹¹ Končno mu je z že znano mirnostjo pisal tudi don Bosko.

Predragi gospod župnik!

S pravim zadovoljstvom sem prejel vaše pismo, v katerem mi sporočate, da je skoraj sklenjena odločitev za prevzem doma za ogroženo mladino. Bogu hvala in vam hvaležnost!

Hotel sem se čim prej odpraviti v Marseille. Toda nujni posli me kličejo prihodnji teden v Rim. Grem, da ustrežem želji svetega očeta, ki hoče, da na njegove stroške odpremo zavod v Spezii, ki je mesto protestantov in protozidarjev, neke vrste drugi Rim. Tako ne morem priti v Marseille pred koncem januarja. Če pa je stvar nujna, lahko pooblastim don Ronchaila, ki vas bo obiskal in se dogovoril o vsem potrebnem. V Rimu me lahko dobite v Torre de' Specchi.

Tukaj se sam moram, sicer malo pozno, zahvaliti za vašo izredno naklonjenost in ljubezen, ki ste jo izkazali našim misijonarjem. Vsi so bili navdušeni nad vašo dobro-

⁹ Pismo don Ronchaila župniku Guiolu, Lanzo, 19. september 1877. »Že štirinajst dni so zbrani vsi ravnatelji naših zavodov za generalni kapitelj. Imamo dva dni odmora in don Bosko mi je naročil, naj vam pišem in vas vprašam za novice, ki jih nepotrpežljivo pričakuje. On ve, da ste morali narediti potovanje po morju, in upa, da vam je to koristilo in da ste sedaj zdravi.«

¹⁰ To je mogoče razbrati iz zapisnikov z dne 23. septembra. Vendar pisma do sedaj nismo mogli najti.

¹¹ Pismo z dne 10. decembra: »Zelo mi je žal, da sem vam dal toliko časa čakati na moj odgovor in da sem vam dal čakati brez haska. Prosil sem don Boska, da bi mi določil čas svojega potovanja v Nico, toda njegovi posli mu tega še niso dovolili. Upam, da ne bo dolgo odlašal s svojim prihodom. Če bo kaj izrednega, vas bom o tem obvestil.«

hotnostjo. Enoglasno so pisali: Župnik pri sv. Jožefu je pravi salezijanski sotrudnik! Bog naj ga ohrani!

Danes so že vsi naši misijonarji na odprtem morju. Prvi bodo prišli jutri v Montevideo in pojutrišnjem v Buenos Aires.

Vsi se priporočamo dobroti vaših molitev in me imejte v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. december 1877

Omembra misijonarjev nas spominja na poseben pripetljaj. Poleg skupine don Costamagne so tudi tovariši msgr. Ceccarellija izkusili v izrednih okoliščinah dobro srce kanonika Guiola. Ko so odpotovali Nico in so menili, da bodo ponoči prišli v Marseille, kjer niso poznali žive duše, so se spomnili in telegrafirali župniku pri sv. Jožefu: »Nocoj ob desetih pridejo štirje salezijanci.« Ker pa nobeden izmed njih ni bil poznana oseba, so podpisali preprosto *tout – court*: don Bosko. Kanonik, ki je menil, da bo prišel sam don Bosko, je pripravil slovesen sprejem. Ko se je vlak ustavil, so bili naši sobratje predmet velikega zanimanja plemenitih gospodov, ki so jih povabili, da bi se peljali z njihovimi gosposkimi kočijami, medtem ko je opat tekal sem in tja in klical »*Don Bosco où est-il? D. Bosco où est-il?*« [Don Bosko, kje je?]. Tedaj so se naši nesrečneži zavedeli, kakšno zmedo so sprožili. Toda stvari še ni bilo konec. Ko so jih zapeljali na njihovo prenočišče, so se znašli v prekrasno razsvetljeni sobani s slovesno pripravljeno mizo, kjer so morali odgovarjati na pozdrave plemenitih gospa, ki pa so seveda z očmi iskale don Boska. Iz zmede so se izkopali, kakor so pač vedeli in znali. Toda opat Guiol, ki je ali ne verjel msgr. Ceccarelliju, da se je don Bosko moral nepredvideno zadržati v Nici, je po prvem presenečenju stvari uredil, se poslovil od svojih prijateljev in četverici izkazoval pristrčno gostoljubje.

Medtem so potekali tedni, ne da bi vedeli, kdaj bo don Bosko končal svoje bivanje v Rimu. Januarja 1878 je dal vedeti po don Ronchailu, da upa, da bo v Marseillu zadnje dni meseca, in če je nujno, naj don Ronchail podpiše pogodbo, ker bo dobil pooblastilo za celo Francijo.¹² Toda v Marseillu so raje počakali na don Boska. Tako sta minila tudi januar in februar, ne da bi okoliščine don Bosku dopustile, da bi zapustil Rim. Iz meseca marca imamo don Boskovo pismo svojemu marsejskemu prijatelju:

Vedno nadvse ljubljeni gospod župnik!

Kljub vsemu svojemu prizadevanju še nisem mogel določiti dneva mojega odhoda iz Rima. Upam pa, da bom prve dni aprila v Marseillu in bom zadostil vašim in mojim željam. Oprostite mi mojo malomarnost. Vsega je kriv sveti oče. Njemu se pritožite.

Pošiljam vam eno zadnjih fotografij Pija IX. Ko bom osebno pri vas, bom vam in spoštovanemu msgr. Laplaceu [sic] izročil eno sedanjega papeža Leona XIII.

¹² Pismo don Ronchaila opatu Guiolu, Nica, 4. januar 1878.

Če boste imeli priložnost govoriti z monsinjorjem, mu povejte, da sem govoril s pa-pežem o možnosti ustanovitve zavoda za uboge rokodelce v Marseillu. Bil je zelo zadovoljen in mi je naročil, naj vam sporočim njegov posebni blagoslov in še druge stvari, ki vam jih bom povedal osebno.

Dragi moj gospod kurat, koliko dela, koliko duš za odrešitev! Ko bomo skupaj, se bomo o vsem pomenili.¹³

Iz vsega srca se priporočam dobroti vaših molitev in imejte me vedno v J. K. za najv-danejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 14. marec 1878, Torre de'Specchi, 36

Končno je bil don Bosko 2. aprila v Marseillu. Spremljal ga je don Rua. Bil je gost pri župniku pri sv. Jožefu. Tam se je srečal z dvema osebama, ki ju je Božja previdnost dala njemu kot orodje dobroteljskega. To je bila gospa Prat-Noilly in opat Mendre. Ko je bila gospa Prat pri maši v župnijski cerkvi sv. Jožefa, je ob oltarju opazila duhovnika, ki je naredil nanjo globok vtis s svojim obnašanjem in zlasti še s sovsem natančnim izpolnjevanjem rubrik, s svojo stalno zbranostjo in sijem svetosti. Navdihnil jo je, da je vzkliknila: »Ta duhovnik mora biti redovnik.« Nezaustavljiva sila jo je privedla v zakristijo, da je vprašala, kdo je ta duhovnik, ki je tako zbrano maševal. Župnik jo je zadovoljil z vsemi pojasnili.

»Bi mu me lahko predstavili?« je plašno vprašala.

»Tako,« je odvrnil opat Guiol.

Predstavili so mu jo takoj tam in gospa je bila takoj prevzeta za don Boskovo stvar in mu popolnoma zaupala. Koliko je od tedaj naprej storila za Oratorij sv. Leona, ve samo Bog; naj samo povemo, da mu je bila do zadnjega vzdihljaja mati.

Tudi kanonik Mendre se je takrat na zelo preprost način spoprijateljil z don Boskom. Do aprila 1878 ni vedel, kdo je don Bosko. Župnik Guiol, katerega kaplan je bil, ga je nekega dne poklical k sebi in mu dejal: »Don Bosko bo začel tukaj v Marseillu opravljati svoja dela. Bodite mu na voljo.« Tudi za don Mendra je bil don Bosko pravi magnet. Vse od prvega srečanja se je popolnoma zavzel za njegovo stvar. Med francoskimi salezijanci se je ohranil rek blaženega: »Opat Mendre je ukradel don Bosku srce.« Toda še bolj upravičeno bi bilo, če bi stavek obrnili. V štiridesetih letih ni minil dan, ne da bi kaplan in pozneje župnik pri sv. Jožefu pokazal svojo naklonjenost don Boskovim sinovom.

Medtem ko si je pridobival nove prijatelje in si utrjeval stare, je blaženi točno izdelal načrte s kanonikom Guiolom, ki mu je prepustil nalogo, da bi na osnovi dogovora izdelal osnutek pogodbe z društvom *Beaujour* in ga takoj poslal v Alassio ali v Sampierdarena.

Po nekaj dneh bivanja v Marseillu je don Bosko pisal don Lemoynu skriv-

¹³ Dne 14. marca je don Bosko prejel vabilo za avdienco 16. marca. Bil je prepričan, da bo prejel ta »posebni blagoslov«, in ko bi kanonik govoril z monsinjorjem, bi bilo že vse končano.

nostno pismo, o katerem sicer nimamo besedila, imamo pa lastnoročno pisano opombo naslovnika, ki pravi: »Nekega dne sem bil v njegovi predsobi globoko žalosten in zaskrbljen, ne vem še zaradi česa. Naslednje dni, mogoče celo naslednji dan, ko nisem z nikomer govoril o svojih stiskah, sem prejel od don Boska pisemce, polno ljubeznivih izrazov in koristnih napotkov, ki so kakor balzam delovali na mojo dušo in vse moje tegobe. Ko se je vrnil v Oratorij, mi je dejal: 'Tisto pisemce sem ti pisal zato, ker sem te videl tako žalostnega in pobitega.' In jaz sem bil tisti dan, ki ga je navedel don Bosko, prav na tistem kraju.« V istem poročilu je don Lemoyne ohranil tudi pričevanje don Frančiška Ghigliotta, ki se je spominjal, da je bil l. 1877 klerik v Oratoriju in je slišal don Boska po prazniku Marije Pomočnice v nagovoru za lahko noč pod stebriščem takole govoriti: »Zahvalimo se presveti Devici, da mi je letos bolj kot prejšnja leta podelila milost, da sem bral in videl vesti vseh kakor v ogledalu.«

Na dogovorjeni dan je bil don Bosko spet v Fréjusu, kjer se je dogovoril za odprtje hiše v Navarru. To je bilo obširno področje 233 hektarjev v občini Crau v departmaju Var. Iz tistih polj so naredili kmečko kolonijo, imenovano Sirotišnica sv. Jožefa. Ustanovil jo je l. 1863 duhovnik Jakob Vincent s pomočjo dobrodelnosti gospoda Roujouja, lastnika posestva, ki ga je podaril v dobrodelne namene. Deset let pozneje je sirotišnico in celo posest dal opat za 99 let svetnim duhovnikom, ki so želeli obnoviti tretji red redovnikov trinitarcev, vendar vedno z obveznostjo, da se držijo namena, ki ga je imel velikodušni darovalec. Toda že po petih letih so se najemniki znašli v taki denarni zagati, da niso mogli nikamor več in so po nasvetu škofa bili pripravljeni vse izročiti don Bosku. Zahtevali so, da naj jim plača dvajset tisoč frankov za izboljšave, ki so jih v času njihove uprave naredili na poslopih in na poljih, in sedem tisoč frankov, ki so jih vzeli na posodo pri raznih dobrotnikih; vse to še vedno pod prvotnim pogojem darovalca. Z neizpolnjevanjem pogodbe bi celotna posest postala last bolnišnice v Hyèresu, ki je bil nedaleč od Navarra.

Začetnik in podpornik te prepustitve je bil, kot smo že omenili, škof v Fréjusu in Toulonu msgr. Ferdinand Terris. Toda on je bil orodje v Božjih rokah, ne da bi se tega zavedal. Prvo njegovo pismo v zadevi poljedelske kolonije je don Bosko prejel avgusta 1877, o čemer je treba omeniti dve stvari: najprej, da je povabilo prišlo popolnoma nenadoma, brez vsakršne priprave in niti najmanjše možnosti za tak predlog, potem pa še to, da je don Bosko vedno nasprotoval poljedelskim kolonijam, ker niso zadosti zagotavljale moralnosti gojencev. Blaženi je v noči, preden je prišlo škofovo pismo, imel sanje, ki so ga rešile vseh bojazni in je bil pripravljen sprejeti prošnjo. Septembra je med duhovnimi vajami v Lanzu pripovedoval, kaj je videl. Pripoved so med drugim slišali klerik grof

Cays, don Barberis in don Lemoyne, ki je vse to zapisal.¹⁴

»Sanjal sem. Pred menoj se je raztezala dežela, ki se mi je zdela, da ne sodi v okolico Turina. Zdi se mi, da sem stal pred kmečko hišo, ki je imela spredaj gumno. Ta hiša, kakor tudi druge hiše v okolici, je bila brez vsega okrasja in soba, v kateri sem bil, je imela več vrat na vse strani. Skozi nekatera se je šlo navzgor, skozi druga pa po stopnicah navzdol. Okoli so bila stojala, založena z različnim poljedelskim orodjem. Gledal sem sem in tja, pa nisem nikogar videl. Začel sem se sprehajati po sobah, pa so bile vse prazne. Tedaj sem zaslišal, da nekje prepeva neki deček. Glas je prihajal od zunaj. Bil je to deset ali dvanajst let star deček, krepak, čokat, oblačen kot rokodelec. Glas mu je lepo zvenel. Stal je pokonci in me gledal. Zraven njega je stala čedno oblečena ženska, po vsem videzu kmetica. Deček je po francosko pel:

Ami respectable [spoštovani prijatelj],

Soyez notre père amiable [postanite naš dober oče].

Jaz sem se ustavil na hišnem pragu in mu rekel: 'Pridi, pridi! Kdo pa si?' Fant me je gledal in pel isto pesem kot prej. Tedaj sem ga vprašal: 'Kaj hočeš od mene?'

Toda fant je znova in znova pel isto pesem. 'Jasno povej, kaj hočeš,' sem ponovil. 'Želiš, da te sprejemem v hišo? Mi imaš kaj lepega povedati? Želiš kako darilce, mogoče kako svetinjico? Ali pričakuješ od mene kako denarno pomoč?'

Deček pa je ne glede na moja vprašanja pogledal naokrog, spremenil besede in pel:

Voilà mes compagnons [To so moji tovariši],

Qui diront ce que nous voulons [ki bodo povedali, kaj želimo].

Tedaj se je pojavilo veliko število fantov, ki so prihajali bliže. Hodili so proti prostoru, kjer sem bil, po neobdelani zemlji¹⁵ in v mogočnem zboru peli:

Notre père du Chemin [Naš oče poti],

Guidez-nous dans le Chemin [vodite nas po poti]

Guidez-nous au jardin [vodite nas na vrt],

Non au jardin des fleurs [ne na vrt cvetlic].

Mais au jardin des bonnes moeurs [temveč na vrt lepih čednosti].

»Toda kdo ste vi?« sem se začudil, ko sem stopil prednje.

Deček, ki je prej sam prepeval, je spet zapel:

Notre Patrie [Naša domovina]

C'est le pays de Marie [je Marijina dežela].

Odgovoril sem: 'Ne razumem. Kaj delate tukaj? Kaj želite od mene?'

Vsi so v zboru odgovorili:

Nous attendons l'ami [Čakamo prijatelja].

Qui nous guide au Paradis [ki bi nas povedel v nebesa].

¹⁴ V *Vita* [Življenje] v dveh zvezkih, zv. II., str. 190, je rečeno, da je don Bosko imel to razsvetljenje med duhovnimi vajami, ko je zasedal generalni kapitelj v Lanzu, se pravi v septembru. Toda njegov odgovor škofu v Fréjusu je z dne 3. avgusta, ko v Lanzu ni bilo duhovnih vaj in je don Bosko zagotovo bil v Oratoriju. V Lanzu je potem septembra pripovedoval svoje sanje. O tem ni mogoče dvomiti, ker o tem priča don Lemoyne, ki je bil navzoč. Prav tako je gotovo, da je sanjal v noči pred prihodom škofovega pisma. Brez dvoma gre glede dneva, ko se je to zgodilo, za nesporazum.

¹⁵ *Gerbidi*: piemontizem, ki ga ni v italijanskem jeziku in pomeni neobdelano zemljo.

'Prav,' sem odgovoril, 'hočete priti v moje zavode? Preveč vas je. Toda bomo že kako uredili. Se hočete učiti katekizem? Učil vas ga bom. Bi se radi spovedali? Tukaj sem, vam na voljo. Želite, da vas učim peti, da vas popeljem v šolo ali da vam pridigam?' Tedaj so v vsi v zboru odgovorili:

Notre Patrie [Naša domovina]

C'est le pays de Marie [je Marijina dežela].

Umolknil sem in sam pri sebi razmišljal: 'Le kje sem? V Turinu ali v Franciji? Toda včeraj še nisem bil v Oratoriju? Čudna zadeva. Ničesar ne razumem.' Medtem je tista ženska prišla dečka za roko in z drugo roko dala znamenje fantom, naj se zberejo in napotijo proti večjemu gumnu, ki ni bilo daleč od tam: *Venez avec moi* [Pridite z menoj], je rekla in se odpravila. Vsi fantje, ki so se prej zbrali okoli mene, so se napotili k drugemu gumnu. Tudi jaz sem šel z njimi. Prihajale so nove množice fantov in se pridruževale prvi skupini. Veliko jih je nosilo srpe, drugi motike in tretji različna obrtniška orodja. Vedno bolj sem se jim čudil. Nisem bil niti v Oratoriju niti v Sampi-erdareni. Sam pri sebi sem dejal: 'Toda jaz vendar ne sanjam, saj hodim.' Truma fantov me je obdajala, in če sem se ustavil, so me potiskali naprej proti velikemu gumnu. Nikakor nisem pustil izpred oči ženske, ki je šla pred nami in ki mi je vzbujala rado-vednost. V svoji preprosti obleki pastirice ali planšarice, s tisto svojo rdečo ruto okoli vratu in belim naprsnikom se mi je zdela skrivnostno bitje, čeprav na zunaj ni bila nič posebnega. Pred tistim drugim gumnom je stala druga kmečka hiša in nedaleč od tam zelo lepo poslopje.

Ko so se vsi fantje zbrali na tistem gumnu, se je ženska obrnila k meni: 'Glej,' je rekla, 'glej ta polja, glej to hišo, glej to mladino!'

Gledal sem: množica fantov je bila brez števila. Fantov je bilo več, tisočkrat več kot takrat, ko so prišli s prvega gumna. Ženska je nadaljevala: 'Ti fantje so vsi tvoji.'

'Moji?' sem vprašal. 'In s kakšnim priporočilom mi izročate vse te fante? Niso ne moji ne vaši, temveč Gospodovi.'

'S kakšnim priporočilom?' je ponovila ženska. 'To so moji sinovi in jaz ti jih zaupam.'

'Toda kako bom mogel nadzorovati tako število živahnih fantov? Ali jih vidite, kako brezglavo tekaajo sem in tja, vsi brez razlike? Eni preskakujejo jarke in drugi plezajo po drevesih. Tisti tam se pretepajo. Kako naj jih jaz sam držim na vajetih in v disciplini?'

'Vprašuješ me, kaj naj storiš? Poglej!' je vzkliknila ženska.

Obrnil sem se in videl novo velikansko trumo fantov, ki je prihajala. Tedaj je ženska razprostrla čeznje veliko ponjavo in jih vse pokrila. Od kod je vzela ponjavo, ne vem. Čez nekaj trenutkov jo je potegnila k sebi. Fantje so se spremenili. Postali so moški, vsi duhovniki ali kleriki.

'So ti duhovniki in kleriki moji?' sem vprašal žensko.

Odvrnila je: 'Tvoji so ali pa še bodo. Sedaj pa, če hočeš zvedeti kaj več, pridi sem.' Pokazala mi je, naj se ji približam.

'Toda povejte mi, dobra žena, povejte mi, kje sem? Kakšen kraj je to?'

Ženska ni odgovorila, temveč je z roko naredila znamenje in vsi tisti fantje so se stari okoli nje. Nato je zapela: *Attention, garçons, silence. Ouvriers, Ateliers, chan-*

tez tous ensemble [Pozor, fantje, tišina! Delavci, delavnice, zapojte vsi skupaj]. Zaploskala je in dala znamenje. Tedaj so fantje v silnem zboru zapeli: Gloria, honor, gratiarum actio Domino Deo Sabaoth [Slava, čast, zahvala Gospodu nebesnih čet]. Vse v mogočni harmoniji. Glasovi so se vrstili od tistih najnižjih do najvišjih in se med seboj prepletali, tako da so se basi dvigali z zemlje in se soprani izgubljali v nebesih. Ko so odpeli ta slavospev, so vsi končali z vzklikom: Ainsi soit-il [tako bodi].

Tedaj sem se zbudil.◀

Nadvse zanimiv je odgovor, ki ga je don Bosko poslal škofu; zanimiv zaradi močnega zaupanja, ki pri njem na začetku dogovarjanja ni bilo običajno. Mogoče je opat Guiol poznal monsinjorjeve namene in je zato, ne da bi kaj povedal don Bosku, skušal doseči srečanje, nakazano na začetku pisma.

Velečastita ekscelenca!

Nisem si mogel želeli bolj prijetnega pisma, kot je bilo tisto, ki ste mi ga poslali vi. Če me na poti iz Marseilla ne bi zadržala neka bolezenska težava, bi skupaj z gospodom opatom Guiolom imel čast, da bi vas obiskal in pozdravil osebno.

Načelno sem pripravljen sprejeti obe sirotišnici, ki mi jih predlaga vaša ekscelenca, in ker vam popolnoma zaupam, bi izdelal nadrobnosti. Da bom mogel bolje upoštevati vaše želje in boste vi imeli jasnejšo predstavo o naši ustanovi, vam bom poslal opata Josepha Ronchaila, ravnatelja Zavetišča svetega Petra v Nici. On ima vsa pooblastila in se bo z vami dogovoril o vsem, kar je v večjo Božjo slavo.

Ko sem prebiral vaše pismo, sem dobil zamisel, o kateri prepuščam sodbo vam.

Naš cilj je predvsem zbiranje ubogih in ogroženih otrok v nedeljskih zavetiščih in sprejemanje najbolj zapuščenih v sirotišnice z obrtnimi delavnicami. Kolikor bolj so mesta polna, toliko več dela je za nas. Sedaj bi vas vprašal, ali ne bi mogli poleg sirotišnice v Saint-Cyru ali zavetišča v Navarru ustanoviti ene tudi v Fréjusu, kjer bi imeli

1) rekreacijski vrt, oratorij in nedeljske šole za fante v mestu,

2) večerne šole za odrasle,

3) zavetišče, podobno onima v Turinu in v Nici.

Kdo ve, ali Bog ne bi navdihnil vaše ekscelence, da bi našli sredstva ad hoc, če bi bilo to potrebno?

Vaša ekscelenca bo rekla, da imam pesniške zamisli. Res je, toda preden kaj storimo, se moramo najprej o tem pogovoriti, in da se na koncu ne bi zmotili, vse podvreči vaši modrosti, da pridemo do natančnega načrta za delovanje.

Jaz bom povzdignil svoje slabotne molitve k Božjemu prestolu za ohranitev dragocenih dni vašega življenja, in proseč blagoslov zase in za svoje dečke, izrazil svoje globoko spoštovanje in hvaležnost vaši ekscelenci.

Ponižni služabnik DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. avgust 1877

Razlaga sanj mu je prišla malo pozneje iz Francije. In da razlaga ni pomenila nič drugega, so potrdila dejstva. Don Lemoyne, ki je obiskal hišo malo po odprtju, je našel prvi dokaz. Ko je vstopil v ravnateljstvo, je v zgornjem nadstropju naletel na stojalo za poljsko orodje in vrata, skozi katera si po stopnicah

šel v druge prostore. Pred hišo je bil majhen skedenj in velik zapuščen travnik, obdan z drevesi, in malo naprej še večji skedenj, kjer je bilo stanovanje prvih fantov, ki so jih sprejeli. Sanje so bile *ad litteram* [dobesedne]. Don Lemoyne, ki se ni nadejal takega presenečenja, je takoj pisal don Bosku. Še večje preseenečenje pa je čakalo don Boska, ko se je odpravil tja na svoj drugi obisk. Ko je don Bosko šel po posestvu, so mu prišli naproti fantje in eden izmed njih je nosil šopek cvetlic. Božji služabnik je nekaj korakov pred njim od presenečenja spremenil barvo: deček je imel točno iste poteze, kot jih je videl v sanjah. Bil je Michelino Blain, ki je postal salezijanec in še sedaj živi v našem zavodu v Nizzi Marittimi. Zvečer pa, ko so priredili akademijo don Bosku v čast, je, medtem ko so pevci izvajali himno, v kateri je Blain pel solo, rekel ravnatelju don Perrotu: »Zdi se mi, da je prav ta iz sanj.«

V don Boskovih sanjah je pogosto najti tudi preroške sestavine. Vendar se moramo varovati prenašanih sodb, kajti dostikrat se morajo napovedane stvari uresničiti v daljšem časovnem obdobju. Če preroki sami dostikrat ne razumejo pomena svojih napovedi, kaj bo potem šele z njihovimi razlagalci? V zadnjem delu naših sanj je ostala skrivnost, to je skupina tistih fantov, ki niso imeli v rokah orodja in so se spremenili v klerike in duhovnike. Nekateri so to razlagali tako, da bo med gojenci naselja tudi nekaj duhovnikov in klerikov. Toda ta razlaga ni ustrezala, ker je bila preveč negotova v primerjavi s simbolično podobo. Ko so potem ne glede na sanje odločili, da bodo v Navarru začeli z Marijinimi sinovi in potem še z noviciatom, so začeli razumevati pristen pomen sanj. Na to je najprej opozoril don Candela, svetovalec vrhovnega kapitlja jeseni 1929, ki se je v trenutku, ko so skupini dvajsetih aspirantov, ki so zrasli tam ali prišli od drugod, nadel talar, spomnil na trumo fantov in njihovo spremembo, kakor je to predvidel pred petdesetimi leti don Bosko.

Vrnimo se k petku 5. aprila 1878. Takrat sta škof in don Bosko postavila osnove novi ustanovi. Toda od dogovora do uresničitve je bilo veliko bolečih trnov, katerih sadove bomo kmalu videli. Težave so se večale zaradi treh drugih dogovorov, ki so bili v teku in so se tikali sirotišnice v Saint-Cyru, ki jo je ustanovil opat Vincent, hiše v Cannesu, ki so ji sprva napovedovali velike razsežnosti, in zavoda v Marseillu, kjer je tudi pomembnost mesta nalagala primeren začetek.

Msgr. Terris se je zanimal tudi za Saint-Cyr. Iz dopisovanja vidimo, kako se je don Bosko dogovarjal z njim po don Ronchailu. Po takojšnji privolitvi Božjega služabnika po sanjah je škof menil, da bi bili salezijanci pripravljeni že leta 1877–78. Zato se ga je proti jeseni polotila neučakanost in je pisal v Turin in v Nico. Don Ronchail je med oktobrom in novembrom takole pisal don Bosku: »Pravkar sem od škofa v Fréjusu prejel pismo, v katerem želi čimprejšnje odprtje hiš. Pravi, da je pisal vaši uglednosti, pa ni dobil odgovora. Tudi jaz sem po vrnitvi z duhovnih vaj pisal trikrat in nisem dobil odgovora.« Don Bosko je izro-

čil pismo don Rui in pripisal: »Don Ronchailu sem pisal, da naj začne z enim duhovnikom in sestrami v Saint-Cyru in naredi pogodbo. Potem pride Cannes in zatem Navarre.« Pismo, ki ga je don Bosko pisal ravnatelju v Nici, je naslednje:

Predragi don Ronchail!

Množica poslov je spravila mojo dobro voljo v neučinkovitost. Sedaj pa je treba ukreniti potrebno za naše načrte. Vzemi don Perrota ali don G. B. Ronchaila z enim sobratom pomočnikom in pojdite k škofu v Fréjusu. Ko boš tema dvema določil kako mesto, jima reci, da naj rasteta in multam gentem [v velik narod], da bi našli sredstva ad hoc. Potem poišči prostor za redovnice in mi sporoči, koliko bi jih potrebovali, lahko jih takoj pošljemo, ker so pripravljene ad hoc.

Potem mi sporoči, kako bi lahko uredili Cannes in Navarre.

V tem smislu sem pisal škofu v Fréjusu. Tebi v vednost povem, da je tukaj pri nas duhovnik, ki ti ga bom poslal, in menim, da te bo zadovoljil tako glede dela kakor tudi sposobnosti.

Ti pa moraš narediti čudež, da boš vse dobro pripravil.

Ali don Friers ni več med živimi?

Povej baronu Héraudu, da mi je kardinal Bilio, prefekt Kongregacije za obrede, sporočil, da je vzel v obdelavo njegovo prošnjo, jo preučil in naročil enemu izmed tajnikov, naj poroča naprej. Odgovor bo poslal najprej škofu pro informatione, vendar to ni nikakršna težava. Toliko kardinal Bilio.¹⁶

Ljubezniv pozdrav vsem našim dragim sinovom, bratom, prijateljem in med drugimi gospodu Audoliju. Sporoči mu, da ga pooblašчам, da postane svet in da bi pomagal tudi drugim, da postanejo sveti. Pogum torej!

Imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

(brez datuma)

P. S.: Bog naj blagoslovi dragega don Mellana in naj naredi sveta Bianca in Giordana, za katera je Božja previdnost pripravila veliko dela. Koliko čudežev sta že naredila?

Osebjata tokrat niso poslali. Ob don Boskovem prihodu aprilu 1878 je bil don Janez Ronchail prefekt hiše v Nici. Božji služabnik ga je ob svojem odhodu v Fréjus zapustil bolnega, kakor smo povedali. Potem so ga zle novice prisilile, da se je hitro vrnil, da je stal ob bolniški postelji svojega dragega sina. Zdravje se mu je naglo slabšalo in njegovo življenje je bilo ogroženo. Dne 7. aprila se je zdelo, da je najhujše premagano in da ni več nevarnosti. Toda nov zaplet je pometel z vsemi upi. Bolnik se je zavedel svojega položaja in uvidel, da ni več nikakršne človeške pomoči. Žalostilo ga je samo to, da ne bo mogel več pomagati svojim sobratom, ki so ga imeli tako zelo radi. V vsem pa je bil vdan v Božjo

¹⁶ Na hrbtu vizitke s pozdravom don Bosku od »najvdanejšega služabnika barona Aimé Héraud« je ista roka pripisala odlok, ki se zdi, da se nanaša na to, o čemer je tukaj govor (latinsko besedilo v MB XIII, str. 540). Kardinal Martinelli je nasledil kardinala Bilio, ki je postal višji penitenciar namesto kardinala Panebianca, ki je bil odpoklican.

voljo. Zjutraj 9. aprila je prosil za spoved in prejel sveto popotnico. Tolažila ga je misel, da bo ob njegovi smrti postelji don Bosko. S sveto vdanostjo v Božjo voljo mu je don Bosko nakazal trpljenje trpečega Jezusa, katerega bolečinam je pridružil tudi svoje. Dne 11. aprila je med mašo skupnosti vrnil svojo dušo Bogu. V nekaj mesecih, odkar je bil v Nici, si je pridobil ljubezen in naklonjenost vseh, tako v hiši kakor zunaj. Zaradi tolike izgube je bil don Bosko izredno žalosten. Tega ni hotel pokazati, toda sobratje, ki so ga poznali, so razumeli globoko prizadetost in jo občutili, ko se je poslavljajal od njih.

Z očetovsko zavzetostjo je skrbel za ravnatelja v Nici, ki je po njegovem odhodu še posebno čutil praznino v hiši. Zato ga je ob odhodu želel priporočiti odličnemu baronu Héraudu.

Presvetli gospod baron!

Iz vsega srca se vam zahvaljujem za ljubezen in skrb, ki ju vsak dan izkazuje mojim ubogim salezijancem in celotnemu Zavetišču sv. Petra. Poskusil bom pokazati svojo hvaležnost tako, da bom vsako jutro molil za vas in za vašo gospo soprogo, kakor molijo za vas naši dečki, ki so deležni vaše dobrote.

V teh dneh ravnatelj don Ronchail močno potrebuje moralno podporo. Zato prihajajte sem, ko vam to dovoljujejo vaši opravki. On vam popolnoma zaupa in posluša vaše nasvete.

Molite za cerkev v bližini naše hiše nasproti gospodu Tibautu, ki bi služila fantom in javnosti. Prosim Gospoda, da bi nam poslal kakega velikega dobrotnika.

Zahvalite se v mojem imenu tudi gospe baronici, vaši soprogi, ter gospodični Ambury in zbirkam, s katerimi boste imeli priložnost govoriti.

Pomagajte mi z dobroto vaših molitev. Bodimo pogumni, da se bomo mogli vsi rešiti za večno. Amen.

Ostajam z vsem srcem v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Nica, 12. april 1878

Ker župnik pri sv. Jožefu ni bil obveščen o smrti, se je trudil, da bi pospešil priprave, in se veselil, da bo imel kmalu salezijance v Marseillu. Takoj po don Boskovem odhodu je izdelal načrt za določitev nepremičnin družbe *Beaujour* in postavil za lastnika don Boska. Pogodba naj bi veljala za petdeset let in je imela sprejemljive pogoje. Osnutek pogodbe, ki ga hranimo v arhivu, je celo določil 2. april za začetek delovanja. Neučakan, da bi zagledal pred seboj osebe, ki naj bi nadomestilo šolske brate, je poslal osnutek pogodbe ter pisal in spet pisal, čeprav ni dobil nikakršnega odgovora. Ker ni vedel za žalostno nesrečo, ki je zadel don Boska, je začel dvomiti. Končno je 22. aprila don Rua pomiril njegovo skrb s pismom, ki odlično prikazuje duha blaženega. Vsem bralcem bo v korist, če ga bodo prebrali.

Velečastiti in predragi gospod župnik!

Naš dragi don Bosko, ki leži bolan v postelji, mi je dal prijetno naročilo, naj odgovorim na vaši pismi z dne 10. in 15. tega meseca. Najprej mi naroča (kar čutim tudi jaz kot svojo dolžnost), da naj se vam zahvalim za bratsko dobroto, s katero ste nas sprejeli, ko smo bili pri vas na obisku. Ne vemo, kako naj se vam zahvalimo in oddolžimo. Gotovo pa bo to storil Bog, ki vodi točne račune o vsem, kar smo komu dobrega storili. Mi ga bomo iz srca prosili, da vam povrne očetovsko velikodušnost in vas napolni s svojim blagoslovom.

Koliko nepredvidenih stvari se je pripetilo, odkar smo odšli iz vašega mirnega kraja. Verjetno ste izvedeli, da je bil naš prefekt v Nici težko bolan, ko smo se odpravljali iz Marseilla. Tega dragega sobrata je Gospod poklical k sebi 11. tega meseca. Prav on je bil tisti, na katerega smo najbolj računali za ustanovitev postojanke v vašem mestu. Kot da to ne bi bilo zadosti, smo istega dne prejeli novico o smrti nekega drugega našega sobrata v Turinu.¹⁷ Pa tudi to še ni zadosti: smrt nam je iztrgala tri naše klerike učitelje. Zadosten razlog, da je naš dobri don Bosko zbolel. Je sicer popolnoma vdan v Božjo voljo, vendar ga je vse močno prizadelo in zelo trpi. Kako bomo torej mogli zadostiti našim obveznostim zlasti v Marseillu, ki nam je tako zelo pri srcu? Kljub vsemu se je don Bosko, kakor hitro je prejel osnutek pogodbe, takoj pozanimal in vam poslal opombe, ki se mu zdijo potrebne. Toda bolezen ga je ovirala pri delu in upam, da mu boste to znali opravičiti. Ker so se stvari obrnile na bolje, upamo, da bo kmalu vse predstavil kapitlju in vam odgovoril v pritrdilnem smislu, kolikor se to tiče nas. Prosimo, da malo potrpite; kmalu boste prejeli zaželeni odgovor. Odslej boste lahko svoja pisma pošiljali v Turin, kamor se bomo odpravili, če se nam spet kaj ne pripeti. Prosite Gospodarja našega malega vinograda, da nam pošlje delavcev, da bomo mogli zadostiti vsem duhovnim potrebam, ki nas čakajo. Molite za našega don Boska in tudi za pisca tega pisma, ki se s čustvi visokega spoštovanja izpoveduje kot najvdanejši služabnik.

DUH. MIHAEL RUA

Sampierdarena, 22. april 1878

Don Bosko je torej v Sampierdareni zbolel. Prišel je iz Nice po kratkih postankih v Ventimiglii, Vallecrosii, Alassiu in Varazzeju. Izčrpan od dolgega potovanja in zaradi slabega vremena je tako oslabil, da ni mogel nadaljevati poti v Turin. Tudi nagla smrt don Ronchaila, na katerem je slonela hiša v Nici in ki je bil določen za pomembne naloge, ga je močno potrla. To mu je še toliko bolj škodovalo, ker je zato, da bi spodbujal žalostne sobrate, moral biti vedno vesel in dobre volje. Ta napor, da se je kljub notranjemu nerazpoloženju kazal vedrejši in dobre volje, je škodoval njegovemu zdravju. Njegova močna narava, ki so jo obiskale tolike telesne in duševne muke, ni več vzdržala. Božji služabnik se je s silo držal na nogah, toda na koncu je moral leči. Sobrat pomočnik Peter Enria, ki je bil eno leto v zavodu sv. Vincencija Pavelskega, je vedel povedati, da je imel

¹⁷ Don Jožefe Lumello, ki je živel v Oratoriju, pa ni bil salezijanec. Umrl je 8. aprila.

vedno pred seboj smrt don Ronchaila. Od tega pomočnika, ki je zvesto stregel don Bosku v bolezni, imamo tri pisma Jožefu Buzzettiju, ki nam veliko bolje kot naš opis podajajo stanje prvega dela bolezni.

Predragi Jožef!

Včeraj zvečer ob 11. uri je prišel k nam iz Varazzeja naš dobri oče don Bosko v spremstvu don Rue. Šel sem mu naproti na postajo in videl, da je zelo utrujen, vendar pa tudi zelo dobre volje. Pospremil sem ga domov in vprašal, ali kaj potrebuje. Odvrnil je, da ne, in smo si voščili lahko noč.

Toda kakšno je bilo naše presenečenje, ko don Bosko drugo jutro proti osmi uri ni prišel iz svoje sobe, da bi maševal! Počakali smo še malo, potem pa smo vstopili v njegovo sobo. Don Bosko je sicer vstal, vendar je sedel v naslanjaču. Bil je ves bled, obrnjen je bil proti umivalniku in bruhal. Hoteli so mu ponuditi čaj, vendar vse do enih popoldne napadi bruhanja niso ponehali. Zatem ga je napadla taka mrzlica, da so mu ogreli posteljo, na naše prošnje je legel nekako ob treh. Nato ga je napadla vročina, ki je naraščala do polnoči, ko še ni prenehala. Nato je za kratek čas zaspal. Zdravnik, ki ga je zvečer pregledal, je povedal, da je zelo izčrpan in izmučen. Vsekakor prebavne motnje niso njegova bolezen, saj veste, da skoraj nič ne je. V Varazzeju je pojedel samo malo juhe.

PETER ENRIA

Sampierdarena, 17. april 1878

Predragi gospod Buzzetti!

Danes je imel don Bosko ves dan vročino. Obraz je imel ves čas vnet, z dvema okroglima pegama, ki sta se pojavljali in izginjali. Zdi se, da se znova pojavljajo izpuščaji. To so posledice dolgih naporov na potovanjih, spremembe hrane in staranja. Polnoč je, premetava se v postelji in ne more zaspiti. Zdi se nemogoče, da bi zaradi bruhanja tako oslabil. Zjutraj je imel spet težave z želodcem, nato se je začel potiti. Bil je tako šibek, da si ni mogel niti sam popraviti vzglavnika. Bojim se, da je njegova bolezen povezana z zaprtjem.

Ena ura po polnoči je že in še ni zatisnil očesa. V tem trenutku ga stresa mraz po celem telesu in tudi več odej ga ne more ogreti.

Don Rua je odpotoval v La Spezio in se bo vrnil danes zvečer. Naš glasbenik Ferraris je hudo bolan in zaradi visoke vročine brez zavesti. Dva druga sta prav tako v postelji, vendar jima je že bolje. Letos je bilo naše zavetišče težko preizkušeno. Imeli smo veliko bolnikov, tatovi so nas okradli v kuhinji, potem so vdrli v cerkev skozi luknjo, ki so jo skopali v zakristiji, pobrali so svete posode in raztresli hostije po tleh. Tudi veliko hostijo iz monštrance so onečastili! To bogoskrunstvo je povzročilo velik preplah v vsej hiši. Nekaj dobrih ljudi se je potrudilo, da so popravili gmotno škodo.

Vrnimo se k don Bosku. Če morete, mi pošljite fine grisine. Res je, da mi don Bosko tega ni naročil, toda če bomo čakali, da bo on kaj prosil, potem ne bo nič. Če bi bilo za druge, bi poskrbel, toda zase ne.

Sedaj je ura štiri zjutraj. Proti tretji uri sem mu dal nekaj tople juhe in mraz, ki ga je čutil prej, je ponehal. Toda toploto je povzročila sprememba vročine. Nato je zaspal, vendar se je zbudil na vsaki dve ali tri minute.

Od 4.30 do petih je mirno spal. Zdi se, da že hoče spati. Upajmo, da bo dan boljši od noči.

Sporočite don Boskovo stanje baronu Biancu in grofici Corsi, če ju boste po naključju srečali.

PETER ENRIA

Sampierdarena, 18. in 19. april 1878 od 11h do pol dvanajstih.

Predragi Jožef!

Upal sem, da bo don Bosko prebil lep dan, pa je imel vseskozi vročino. Zdravnik pravi, da je njegova bolezen želodčna nervoza, podkrepljena od prevelike utrujenosti. Zato mu je predpisal lahko odvajalno sredstvo.

Najbolj me skrbi njegova nespečnost. Pravkar je tako silno zakričal, da me je vrglo od mizice k njemu. Gotovo je kaj sanjal. Bil sem pozoren, da bi razumel, kaj pravi, pa nisem nič razumel, ker so bile besede pridušene. Ponavljal je »stojte, stojte!« in nekaj drugih besed, ki jih nisem mogel razumeti. Ko sem videl, da komaj diha, sem ga stresel. Ko se je zbudil, me je pogledal in dejal: »Oh, si ti tukaj?« »Kaj ste hoteli povedati, ko ste kričali, pa nisem nič razumel?«

Ni mi odgovoril. Malo je pomislil in potem zaspal. Zjutraj ga bom vprašal, o čem je sanjal. Prepričan sem, da je sanjal o svojih dragih sinovih, zlasti še o tistih v Oratoriju, ki jih že štiri mesece ni videl.

Oddaljenost od Oratorija ga zelo teži in pravi: »V Turinu me čaka toliko opravkov. Toda vdati se moramo, potrpljenje. Gospod hoče tako. Naj se zgodi njegova sveta volja.«

Zdi se, da mu gre nocoj malo bolje, kajti po tistih krikih je zaspal in mirno spal kaki dve uri; samo enkrat se je prebudil. Sedaj je ura štiri in še vedno spi. Oh šestih sem ga preoblekel, ker sta bili srajca in majica prepojeni od potu. Sedaj spet mirno spi.

Don Rua je prišel iz Spezie in sedaj se mi zdi, da piše don Lazzeru.

Jaz bom ponoči in podnevi stregel don Bosku, dokler ne bo popolnoma zdrav.

To bom storil, tudi če bi me stalo življenje. Naj se še toliko žrtvujem, nikdar ne bom mogel povrniti in poplačati njegovih žrtev in naporov za nas.

PETER ENRIA

Sampierdarena, 20. april 1878, ob dveh ponoči

Ne moremo si predstavljati potrnosti, ki je vladala v Oratoriju ob sporočilu don Rue, ki se je milo izrazil, da don Bosku ni najbolje.

Ko so prišla Enrieva pisma, pa je vse napolnila globoka žalost. Fantje so trumoma hodili v cerkev in molili. Novinci so hoteli cele noči prebedeti pred tabernakljem, veliko jih je prosilo Boga, da bi njim poslal don Boskovo bolezen, nekateri so celo darovali Bogu svoje življenje za don Boska. Pri mnogih je bilo mogoče opaziti popolno spremembo vedenja, bodisi zato, da bi izprosili don Boskovo ozdravljenje, bodisi za to, da bi don Bosku ob prihodu naredili veselje. V zavodih so v molitvi tekmovali z Oratorijem in veliko pobožnih oseb je goreče prosilo nebo za milost don Boskovega ozdravljenja. Nebo nikakor ni moglo biti

gluho za vse te prošnje. Dne 21. aprila, na veliko noč, je nekaj po polnoči ravnatelj Oratorija don Lazzero prejel od Enrie telegram: »Prošnje so uslišane. Očetu gre bolje. Je z nami pri mizi. Veselite se.« To je bila druga velikonočna *aleluja*, ki je po liturgični z neizrekljivim veseljem napolnila vso hišo.

V Sampierdareni se je takoj začel direndaj obiskov. Prišlo je veliko dobrotnikov in dobrotnic, cerkveni in civilni dostojanstveniki, med prvimi gospod Dufour. Prihajala so tudi odposlanstva iz bližnjih krajev in prosila blagoslov Marije Pomočnice zase in za svoje bolnike. Don Bosko je z veseljem sprejemal vse. Prišel je tudi neki visoki gospod s svojo soprogo, ki sta mu izročila precejšnjo vsoto za njegove fante in za misijonarje. Don Bosko ju je blagoslovil in v trenutku sta bila rešena bolečin, ki so ju nadlegovale. Don Lemoyne, ki je sprejel don Boska v Varazzeju in ga pospremil v Sampierdareno, pravi v neki lastnoročni napisani opombi: »Videl sem ta dva gospoda vstopiti žalostna v don Boskovo sobo, odhajala pa sta vesela kakor za veliko noč.«

Večina ni prihajala praznik rok. Treba je bilo dati hvalo Božji previdnosti. Potem ko don Bosko že štiri mesece ni več hodil beračit, je bila stiska povsod izredno velika. Toda ta blagodejni dež je izravnal žalostne finance. Nekega dne je don Bosko to povedal Enrii in ta je vse zapisal. »Kako zelo nas ima rada mati Božja Marija! Znašli smo se v veliki stiski. Nemogoče je bilo dobiti zadosti denarja. Toda počasi je Božja previdnost za vse poskrbela. Naj ji bo zahvala iz vsega srca!«

V eni izmed tistih težkih noči je imel don Bosko sanje. Enria je to slutil, kakor je mogoče razbrati iz njegovega tretjega pisma. Tudi Lemoyne je to slišal pripovedovati don Boska in je tudi zapisal.

»V noči na veliki petek sem bedel ob don Boskovi strani vse do dveh zjutraj, ko sem se umaknil v bližnjo sobo, ker je prišel Enria, da bi me zamenjal. Ker sem se iz njegovih krikov zavedel, da sanja o neprijetnih stvareh, sem ga zjutraj vprašal in dobil naslednji odgovor:

Zdelo se mi je, da sem bil pri neki družini, katere člani so sklenili, da bodo ubili mačka. Presoja in izvedba je bila naložena msgr. Manacordi. Toda monsinjor je naročilo zavrnil in se opravičeval: 'Kaj imam jaz opraviti s to vašo zadevo? Jaz s tem nimam nič.' V hiši je vladala velika zmeda.

Stal sem, opirajoč se na palici, in opazoval, ko se je pojavil maček, ves črn in z nasršeno dlako in tekel proti meni. Njemu za petami sta bila dva velika psa. Ko je maček pritekel blizu k meni, sem ga poklical. Zdelo se je, da malo dvomi, toda ko sem ga znova poklical in dvignil rob svoje obleke, je pritekel k meni in se skril pri mojih nogah.

Psa sta se ustavila pred menoj in zlobno renčala.

'Pojdita stran,' sem rekel, 'pustita pri miru tega ubogega mačka.'

Tedaj sta psa v moje veliko začudenje odprla svoja gobca in začela po člo-

veško govoriti: 'Nikakor ne. Ubogati morava ukaz najinega gospodarja in ubiti tega mačka.'

'S kako pravico?'

'Stopil je prostovoljno v njegovo službo. Gospodar lahko razpolaga z njegovim življenjem kakor s kakim sužnjem. Dobila sva naročilo, da ga ubijeva. In ubila ga bova.'

'Gospodar lahko razpolaga z dejanji svojega sužnja, ne pa z njegovim življenjem. Nikdar ne bom dovolil, da bi ubili tega mačka.'

'Ne boš dovolil? Ti?' Tedaj sta se psa divje zagnala v mačka. Dvignil sem palico in udrihal po njiju. 'Stoj,' sem zaklical, 'nazaj!'

Psa sta se zaletavala, napadala in boj se je dalj časa nadaljeval, tako da sem bil že do kraja utrujen. Ko sta malo odjenjala, sem si ogledal mačka, ki je ležal pri mojih nogah, a v moje veliko začudenje sem videl, da se je spremenil v jagenjčka. Tudi psa sta se spremenila. Najprej v dva divja medveda, potem krvoločna tigra, potem leva, nato opici in druge strašne živali. Potem sta kot strašna hudiča zbežala in kričala: 'Lucifer je najin gospod! Ta, ki ga ti varuješ, se je predal njemu, zato ga morava privedi predenj in ga ubiti.'

Pogledal sem jagenjčka, pa ga ni bilo več. Na njegovem mestu je bil ubog deček, ki je ves iz sebe od strahu milo prosil: 'Don Bosko, rešite me! Don Bosko, rešite me!'

'Nič se ne boj. Se hočeš zares poboljšati?'

'Da, da. Toda kaj naj storim, da se rešim?'

'Ne boj se. Poklekni in vzemi v roke Marijino svetinjico. Daj, moli z menoj.'

Deček je pokleknil. Hudiči bi se radi približali. Jaz sem stal na straži z dvignjeno palico, ko me je Enria, ki me je videl tako razburjenega, zbudil in mi onemogočil, da bi videl konec tistega dogajanja.

Deček je bil eden tistih, ki sem jih dobro poznal.«

Drug telegram je sporočal, da je don Bosko na poti in da bo prišel v Turin 23. aprila proti večeru. V trenutku so dečki ponoreli od veselja. »Skačejo,« piše v kroniki očividec, »tekajo sem in tja, kričijo in ne vedo, zakaj vse to.« Godbeniki so hiteli na vajo in pevci so vadili neko himno. Nekateri so urejali razsvetljavo hiše. Prepričani so bili, da so njihove molitve izprosile čudež. Vsekakor je bilo tisto ozdravljenje nepopolno, vendar je bilo. Sam zdravnik ni pričakoval kaj takega.

Ko je don Bosko naročil Enrii, naj mu pripravi popotno vrečo za 23. april zjutraj ob osmih, ga je s sveto preproščino hotel odvrniti, ker še ni popolnoma ozdravel in ne bi mogel prenesti težkega potovanja.

Toda on ga je zavrnil: »Bodi miren. Čutim se zadosti močnega. Sem iz *bosca*¹⁸ [lesa] in tistega trdega. Gospod in blažena Devica mi bosta pomagala. Zah-

¹⁸ V piemontskem narečju pomeni *bosk* les.

valjujem se ti za tvojo ljubeznivo postrežbo. Moli zame. Jaz te ne bom nikdar pozabil.« Vstal je zgodaj zjutraj in je maševal pri začasnem oltarju v sosednji sobi. Na železniško postajo se je napotil med don Ruo in don Albero. Ko so bili na polovici poti, je pripeljal na postajo vlak, Enria, ki je šel naprej, da bi kupil vozne karte, je prosil postajenačelnika, naj omogoči don Bosku odhod. »Za don Boska bom storil vse, kar je v moji moči,« je odvrnil vrli uslužbenec. Stekel je k don Bosku in ga prosil, naj pospeši korake. Vlak je tako imel šest ali sedem minut zamude, ne da bi zato bilo slišali godrnjanja. Glas, da prihaja don Bosko, je privabil veliko potnikov k oknom, da bi ga videli, in ko so ga zagledali v spremstvu postajenačelnika in njegovih sinov, so ga gledali z občudovanjem in spoštovanjem.

Naj povemo še naslednji dogodek. Mesec pozneje je Enria prišel v Turin. Ko ga je don Bosko zagledal, ga je po očetovsko pozdravil in rekel: »Že več dni skušam dobiti malo časa, da bi ti pisal, a ga ne morem najti. Kar sem ti hotel povedati v pismu, ti bom sedaj ustno povedal. Zahvaljujem se ti za tvojo ljubezen do mene. Vedi, da te vsak dan pri maši priporočam Gospodu. Žal mi je, da sem te užalil, ko sem proti tvojemu nasvetu odšel iz Sampierdarene. Toda sedaj sem zdrav. Si zadovoljen?« Presenečeni sobrat pomočnik je nekaj zajeceljal v odgovor. Hotel mu je povedati, da mu v povračilo za njegove dobrohotne usluge dolguje veliko več in da se čuti dolžnega, da bi storil še več. »Preden boš odšel,« se je don Bosko obrnil k njemu, »preden boš odšel, bi te rad še videl.«

17. POGLAVJE

DON BOSKO PO VRNITVI V ORATORIJ NADALJUJE PREKINJENA OPRAVILA

KER SO GA POMEMBNI POSLI zadržali v Astiju, je blaženi prišel v Turin pozno zvečer. Na trgu Marije Pomočnice je slišal šum in hrup, ki je prihajal iz Oratorija. Ko se je pojavil na dvorišču, se je zaslišal vrisk veselja, ki je daleč preglasil godbo na pihala. Kronist je prepisal pismo nekega fanta, ki ga je pisal svojemu tovarišu, odsotnemu zaradi bolezni, vendar ni navedel imena. Začel je takole: »Kakšno bolj veselo novico bi ti lahko sporočil kot na primer, da se je vrnil naš dragi oče don Bosko?« Potem je poročal o njegovi bolezni in sprejemu ter nadaljeval: »Vsi so se zgrnili okoli njega, da bi ga videli in mu poljubili roko, vsi asistenti so se zaman trudili, da bi odprli pot pred njim. Ker je takoj po prihodu odšel v obednico, so ga hoteli vsi videti. Za vrati je stala truma fantov, ki so gledali v obednico, da bi ga videli, ko so se odprla vrata. Samo en pogled je zadostoval, da so si oddahnili in se prepričali, da je res med njimi. Težek kamen se jim je odvalil od srca.« Ta anonimni pisec si nikdar ne bi mislil, da bo to pisanje prišlo v arhiv in od tod v zgodovino. Majhna listina, vendar zadosti zgovorna.

Naslednjega dne so na koncu kosila pristopili predstavniki vseh razredov in v italijanščini ali latinščini, v prozi in poeziji prebrali kratek pozdrav in dobrodošlico. Nato so pod stebriščem pevci ob spremljavi godbe na pihala zapeli himno. Don Bosko je prišel iz obednice in sede sredi povabljenih gostov in predstojnikov poslušal akademijo, ki so mu jo pripravili. Ko je glasba utihnila, so trije rokodelci oddeklamirali kratek dialog in mu izročili maketo cerkve in Oratorija. Dobri oče je ves prevzet pozdravljal, se smehljaj in zahvaljeval.

Cele tri dni nato še ni mogel delati pri pisalni mizi niti spovedovati, kajti čutil se je še preslabega. Vendar je poslušal poročila posameznih višjih predstojnikov in dajal ustrezna navodila. Obravnaval je tudi nekaj zunanjih zadev. O

tem priča dvoje pisem z dne 25. aprila.¹ O prvem bomo poročali v naslednjem poglavju, o drugem pa bomo govorili tukaj, ker je povezano s potovanjem v Rim in obravnava izmenjavo misli z ministrom Crispijem.

ZA POBOLJŠEVALNICE

Božji služabnik je pisal pismo komendatorju Janezu Krstniku Aluffiju, tedanjemu tajniku v notranjem ministrstvu in pozneje prefektu pokrajine, ki je bil vedno tesno povezan z osebo in spominom na don Boska.

Predragi gospod Aluffi!

Rad bi ponovno obravnaval stvari, ki smo jih začeli pod ministrom Crispijem² in so že precej napredovale. Rad bi, da bi mi svetovali, kako naj to storim. Če so se listine za odlikovanje Janeza Albertottija, doktorja in profesorja medicine, ohranile, obnavljam vloženo prošnjo, če pa so se izgubile, prilagam prepis celotne zadeve.³ Isto menim glede preventivnega načrta za domove za ogrožene otroke, za kar me je izrecno naprosilo ministrstvo za notranje zadeve.

Za vodilo vašega ravnanja vam povem, da sva se z Zanardellijem v preteklosti vedno dobro razumela in mi je bil zelo naklonjen.

Govoril sem že z ravnateljem zavoda v Lanzu in upam, da bo vaš priporočenelec sprejet. V Turin sem se vrnil včeraj in upam, da bom mogel spet nadaljevati svoje delo.

Naj vas Bog ohrani zdravega in v svoji sveti milosti in imejte me v odkritosrčni hvalenosti za ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. april 1878

Ne vemo, kakšne posledice je imelo to pismo glede »preventivnega načrta«. Kaj je bil ta načrt, lahko povzamemo iz pisma ministra Zanardellija dne 23. julija. Ta je sledil Crispiju. Zdi se, da moramo ta dokument povezati z Aluffijevim pismom. Pod datumom 23. julij imamo obnovljeno prošnjo za Aluffija v korist doktorja Albertottija,⁴ o kateri govori v pismu Aluffiju. Don Bosko zaradi svojih namenov ni hotel opustiti akademskega predloga spoštovanega Crispija iz slavne avdiience meseca februarja.

Ekszellenca!

V minulem mesecu februarju me je gospod minister za notranje zadeve prosil, da bi povedal svojo zamisel preventivnega sistema in o možnosti vzgoje otrok, ki niso hudobni, pač pa samo zapuščeni in zato izpostavljeni nevarnostim v raznih italijanskih mestih in zlasti v Rimu.

¹ Datum je podan s pripombo spodaj: »Prišel sem včeraj.«

² Crispi je vodil ministrstvo od 26. decembra 1877 do 23. marca 1878. V novem ministrstvu je bil predsednik Cairoli, notranji minister pa Zanardelli.

³ O tem bomo govorili pozneje.

⁴ Dodatek, št. 41.

V želji, da bi ustregel gospodu ministru, in v korist naše mladine sem pripravil spomenico, ki vlade ne bi stala preveč denarja.

Potem ko sem pripravil ustrezni spis in imel konferenco o tej zadevi, je prišlo do spremembe na ministrstvu in tako je bilo vse odloženo. Če bi vztrajali pri tej zamisli, sem vam z najboljšo voljo na razpolago, in če tiste listine ne bi mogli najti, bi vam postregel s prepisom in vam ga izročil.

Kakorkoli boste ukrenili v svoji modrosti, vas prosim, da sprejmete vedno mojo dobro voljo za zmanjšanje števila porednih otrok in večanje števila dobrih državljanov. Imam čast, da se imenujem vaše ekscelence vdanega služabnika

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. julij 1878

Ker smo našli don Boskovo »spomenico« za ministra Crispija, ki jo je obnovil za Zanardellija, jo dajemo bralcem v vpogled na najbolj primernem prostoru.

Ekscelenca!

Imam čast, da vas seznanim z osnovami, na katerih je zgrajen preventivni sistem za vzgojo ogroženih otrok na javnih cestah in v hišah ter vzgojnih zavodih.

V želji, da bi ustregel vaši ekscelenci, navajam obenem nekaj krajev v Rimu, ki bi mogli služiti temu namenu in so odvisni od vlade.

Ti kraji bi bili:

1. Stavba in dvorišče pred župniščem San Bernardo, ki ju uporablja vojaško poveljstvo 20. konjeniškega regimenta, za katerega pravijo, da se bo kmalu preselilo drugam. Na skici, ki jo prilagam, je zeleno obarvano. Ko bi vlada izročila to stavbo, bi markiz Berardi odstopil tisti del zemljišča, ki bi lahko služilo za uresničitev tega načrta.

2. Stavba in dvorišče zavoda San Michele v Ripi.

3. Stavba in prostor, kjer so bili nekoč frančiškani, poznana z imenom Samostan za zunanje misijone. Stoji med Quatro fontane in Santa Maria Maggiore.

4. San Cajo z zemljiščem in hišami, nedaleč od Quatro fontane.

5. Samostan Santa Agata, kjer so bivali redovniki doktrinarci v Trastevereju.

6. San Nicola dei Cesarini, stavba in dvorišče, kjer so bivali karmeličani. Tam je tudi trg s tem imenom.

Če bi mi vlada odstopila katerega od teh prostorov; bi jih spremenil v zavod za ogroženo mladino. Menim, da bi to lahko uresničili z malenkostno obremenitvijo vladinih financ. Na tak način bi pomagali velikemu številu ubogih otrok, ki prosijo, da bi jih sprejeli v zavod. Tako bi tudi pomagali, da ne bi bilo treba pošiljati z velikimi izdatki v zavetišču v Turinu in S. Pier d'Areni.

V popolnem zaupanju in globoki hvaležnosti prosim Boga, da vas ohrani zdravega, in se imenujem vaše uglednosti ponižnega prosilca.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 21. februar 1878

PREVENTIVNI VZGOJNI SISTEM PRI VZGOJI MLADINE

Poznamo dva vzgojna sistema: represivnega in preventivnega.

Tako enega kakor drugega lahko uporabljamo v civilni družbi in v zavodih za vzgojo. Na kratko bomo predstavili preventivni sistem, ki naj bi ga uporabljali v civilni družbi, in nato prikazali, kako ga je mogoče s pridom uporabljati v zavodih, zavetiščih in vzgajališčih.

PREVENTIVNI IN REPRESIVNI SISTEM V DRUŽBI

Represivni sistem je v tem, da damo spoznati predpise in kazni. Zatem oblast poskrbi, da se nadzoruje in kaznuje krivce. To je sistem, ki ga uporabljajo pri vojaki in odraslih.

Toda otroci so še nepoučeni, ne preudarjajo, zavajajo jih tovariši. Zato se dajo slepo zapeljati v nered iz golega razloga, ker so zapuščeni.

Medtem ko zakoni veljajo za krivce, pa se je treba obenem truditi, da se zmanjša njihovo število.

KATERI OTROCI SO OGROŽENI

Menim, da moramo imenovati ne hudobne, temveč v nevarnosti, da bi to postali:

- 1. Tiste, ki iz enega mesta ali raznih predelov države gredo v drugo mesto ali kraje, da bi dobili delo. Navadno taki nosijo s seboj nekaj denarja, ki ga v kratkem času porabijo. Če ne dobijo dela, se znajdejo v nevarnosti, da bi kradli, in na poti, ki vodi v pogubo.*
- 2. Tiste, ki so izgubili starše in nimajo nikogar, ki bi skrbel zanje. Zato se potepajo v družbi porednežev, medtem ko bi jih prijateljska roka ali dobrohotna beseda mogla napotiti na pot poštenja in dobrega državljana.*
- 3. Tiste, ki sicer imajo starše, vendar ti ne morejo ali nočejo skrbeti za svoje otroke. Odženejo jih od hiše in popolnoma zapustijo. Na žalost je takih slabih staršev zelo veliko.*
- 4. Potepuhe, ki padejo v roke varnostni službi, pa še niso hudobni. Če bi take sprejeli v kako zavetišče, kjer bi jih poučili in usmerili k delu, bi jih gotovo obvarovali ječe in jih vrnili družbi.*

UKREPI

Izkušnja je pokazala, da je mogoče tem štirim vrstam otrok pomagati na naslednje načine:

- 1. Z razvedrilom ob prazničnih dneh. S prijetno zabavo, z godbo, telovadbo, deklamacijami, gledališčem jih je mogoče pritegniti. V večernih in nedeljskih šolah in s katekizmom jim je mogoče dati moralno oporo, ki je nujno potrebna za te uboge revne otroke.*
- 2. Na takih zborih je treba ugotoviti, kdo nima gospodarja, in poskrbeti, da bodo med tednom zaposleni.*
- 3. Če potem naletimo na take, ki so tako revni in zapuščeni, da nimajo kaj obleči, niti nimajo kaj jesti in kje spati, je treba poskrbeti, da bodo sprejeti v zavetišča, obrtne delavnice ali poljedelske šole.*

SODELOVANJE VLADE

Ne da bi se vlada vmešavala v upravo, ne da bi kršila zakon dobrodelnosti, lahko sodeluje na naslednje načine:

- 1. Najde prostor za zabavo ob prazničnih dneh, pomaga opremiti šole in zavetišča.*
 - 2. Najde hiše za zavetišča, priskrbi vse potrebno za obrtne šole, kjer bi se oskrbovanci mogli izučiti kake obrti.*
 - 3. Vlada bi dovolila svoboden sprejem, dajala pa bi dnevnice ali mesečnine za oskrbo sprejetih otrok. Sprejemali bi otroke, ki bi na osnovi dokumentov bili potrebni take oskrbe. Pri tem bi si lahko pomagali s podatki, ki jih imajo na voljo kvesture. Dnevni prispevek bi bil omejen na tretjino tega, kar plačuje država sirotišnicam; če vzamemo za osnovo ječe in poboljševalnice v Turinu, bi to pomenilo 80 centov na dan.*
- Na tak način bi država pomagala, vendar tudi pustila prosto pot zasebni dobrodelnosti državljanov.*

SADOVI

Glede na izkušnje tridesetih let lahko povem naslednje:

- 1. Veliko fantov, ki pridejo iz ječ, je mogoče usmeriti k priučitvi kake obrti in jih usposobiti, da si sami pošteno služijo kruh.*
- 2. Veliko fantov, ki so bili v nevarnosti, da bi se pokvarili, in so začeli delati nadlego poštenim državljanom ali so že nadlegovali javno varnost, je spet našlo pot poštene-ga državljana.*
- 3. Iz uradnih zapiskov lahko razberemo, da je bilo vsaj sto tisoč fantov, ki smo jim pomagali na ta način, usposobljenih za glasbo, leposlovni študij, za obrtnike, mojstre, učitelje, pridne delavce, uradnike in veliko jih je tudi stopilo v vojaški stan. Nemalo med njimi, ki so bili nadarjeni, jih je lahko obiskovalo univerzo in so postali profesorji, zdravniki, pravniki, inženirji, notarji, lekarnarji in podobno.*

Tukaj naj poročamo tudi o pogovoru, ki ga je blaženi imel s turinskim prefektom. Nimamo točnih podatkov o času tega razgovora in tudi ne o osebah, ki so se ga udeležile. Vendar se nam zdi, da med ministrskim načrtom za mesto Rim in Generalo v Turinu teče časovno vzporedje.

Neredi v Generali so bili tako hudi, da je bila oblast močno v skrbelih. Prišlo je tako daleč, da so celo streljali na fante in je bilo več žrtev. Prefekt, ki je imel priložnost, da je govoril z don Boskom, ga je prosil, da bi bil pripravljen prevzeti vodstvo poboljševalnice. Don Bosko je odgovoril, da z njegove strani ni nikakršnega zadržka, da pa je prepričan, da država ne bi nikoli njemu zaupala kake poboljševalnice.

»In zakaj ne?«

»Ker pravijo, da hoče don Bosko preveč verske dejavnosti. Toda jaz sem prepričan, da brez vere pri mladini ni mogoče doseči nič dobrega.«

»Oh, ne govorite tako. Da mi nočemo vere? Nasprotno, mi prvi priznavamo njeno potrebo. Zato bi bili zadovoljni, če bi vi s tem sredstvom mogli obvladati

te nesrečneže. Če mi dovolite, bom pisal njegovi ekscelenci ministru za notranje zadeve in mu predložil, naj vam zaupa vodstvo.«

»Ponavljam, da moj način vzgoje ne bo vladi po volji.« Sedaj je don Bosko razložil svoj vzgojni sistem: pogosto prejemanje zakramentov, verski pouk, predhodni nadzor, osvajajoča ljubezen in relativne prednosti.

Prefekt ga je pozorno poslušal in ni videl resnih ovir za svoj načrt. »Poskusimo,« je dejal. »Pisal bom ministru in videli boste.«

»Oh, mislim, da bi vlada zelo težko privolila v to.«

»Jaz pa menim, da je zelo preprosto.«

Prefekt je takoj pisal in bilo je treba dolgo čakati na odgovor. Bil je venec pohval za don Boska, odobravali so zamisel in so svetovali nadaljnje dogovarjanje. Ni bilo boljše rešitve, kot vodstvo Generale zaupati don Bosku. Uspeh ni mogel izostati. Prepričani smo lahko, da do podobnih žalostnih dogodkov ne bo več prišlo. Takoj so poklicali Božjega služabnika in mu sporočili odgovor: »Vidite, vidite, sem imel prav?«

»Prevelik korak,« je odvrnil don Bosko in zmajal z glavo. Vendar se je začel dogovarjati, ker ni hotel, da bi po njegovi krivdi ugasnila lučka upanja. Toda zahteval je popolno neodvisnost v verski vzgoji. Hotel je sam voditi zavod. Država naj bi plačala 80 centov na dan za vsakega fanta. Odpravili naj bi sobne stražarje. Največ, kar bi dovolil, bi bila četica vojakov pri vratih. Prefekt ni videl v tem nič nemogočega. Toda minister je odgovoril, da hoče don Bosko iz vseh tistih fantov narediti duhovnike, teh pa da je že tako preveč. Na tako neslaven način se je končala ta plemenita pobuda in tako se je bolj ali manj morala končati tudi podobna pobuda v Rimu.

SPOR Z ORDINARIJEM

V kupu pisem, ki so se v zadnjih tednih nakopičila na don Boskovi pisalni mizi, je bil zavoj, ki je prihajal iz Rima. V njem so bila tri pisma: odvetnik Leonori mu je pošiljal dvoje dokumentov s podpisom kardinala Ferrierija in seznam privilegijev, ki so bili priznani kot upravičeni.

Najprej povejmo nekaj o tem seznamu. Bralci naj si priključijo v spomin, da je kardinal Ferrieri 14. novembra 1877 ukazal don Bosku, naj predloži dokumente, s katerimi bo dokazal papeška dovoljenja. Dne 21. decembra je isti kardinal potrdil prejem in mu sporočil, da bo Sveta kongregacija za škofo in redovnike vse točno preverila. Sodnijsko so ločili utemeljene od neutemeljenih, to je uradno priznanih od Rima. Tako so končno odpravili privilegij, ki ga je don Bosko imel za tako silno pomembnega, da mu ni bilo treba prositi škofov za odpustnice.

Toda privilegiji so samo posredno vstopali v kardinalovo sporočilo. Ta mu je sporočal, da mu posreduje odredbo turinskega nadškofa v zadevi nesoglasij,

ki so nastala med njima, in našteva sredstva za odpravo le-teh. Prepis ukrepov vsebuje šest »prošenj« msgr. Gastaldija in šest odgovorov Svete kongregacije, ki odpravljajo pomembne privilegije, ki jih je don Bosku podelil Pij IX.

Z namenom, da bi odpravila nesoglasja med vašo ekscelenco in duhovnikom Janezom Boskom, predstojnikom salezijanske družbe, zaradi privilegijev, ki jih on izvaja v turinski nadškofiji, je Sveta kongregacija za škofe in redovnike štela za koristno, da bi predložili imenovane privilegije. Iz listin, ki jih je predložil, je bilo mogoče razbrati, da nekateri niso bili avtentični, drugi, ki jih je prejel vivae vocis oraculo, pa se tičejo zlasti oprostitev od prošnje ordinarijem za odpustnice, ki so predpisane v odloku Romani Pontifices z dne 25. januarja 1848 Svete kongregacije Super Statu Regularium za podelitev redovne obleke postulantom. Preden se je začelo preverjanje teh dokumentov, smo obvestili vašo ekscelenco in vi ste, da bi odstranili vsak razlog za spor, 27. decembra 1877 poslali naslednji dopis:

- 1. Salezijansko družbo je treba prisiliti, da bo izvajala zahteve odloka z dne 25. januarja 1848.*
- 2. Naj se ne vmešava v pridiganje in podeljevanje zakramentov, razen v soglasju s svetimi kanoni.*
- 3. Naj brez mojega dovoljenja ne objavlja čudežev, ki naj bi se zgodili v Turinu ali v moji nadškofiji.*
- 4. Naj ne objavljajo odpustkov za moje škofljane, ne da bi jaz prej preveril njihovo pristnost.*
- 5. Naj ne dovoljuje maševati v njihovih cerkvah duhovnikom, ki niso člani njihove Družbe.*
- 6. Na splošno naj se prisili to Družbo, da se bo podredila oblasti nadškofa, razen v točkah, v katerih Konstitucije, ki jih je potrdil Sveti sedež, dovoljujejo izvzete.*

Potem ste dodali: »Jaz ne želim drugega. Prosim Sveto kongregacijo, da bi opustila vse preverjanje preteklih dogodkov, ki jih don Bosku in njegovim iz srca odpuščam, čeprav so bile to težke motnje. Da bo le v prihodnje vse v miru in slogi.« Ko je Sveta kongregacija vse to temeljito razmislila in o vsem obvestila svetega očeta v avdienci dne 22. marca 1878, je njegova svetost blagovolila ukazati, da se sporoči vaši ekscelenci naslednje:

- 1. Prepričani, da je pravkar preminuli papež Pij IX. sicer duhovniku don Bosku, kakor trdi, vivae vocis oraculo dal izvzete od izpolnjevanja dekreta z dne 25. januarja 1848, pa gotovo ni hotel, da se ne bi izpolnjevala vsebina, ki je v korist discipline redov, redovnih družb in drugih ustanov, ki so mu bile toliko pri srcu, kakor je on sam pred smrtjo jasno zagotovil tej Kongregaciji. Zato ta Sveta kongregacija s tem odlokom odreja, da mora salezijanska družba ta odlok zvesto izpolnjevati.*
- 2. Salezijanska družba se ne sme vmešavati v pridiganje in podeljevanje svetih zakramentov, razen v popolnem soglasju s svetimi kanoni in kanoničnimi predpisi.*
- 3. Brez dovoljenja škofa, v čigar škofiji naj bi se zgodili, ne sme objavljati čudežev.*
- 4. Ko bo šlo za odpustke, ki so bili dodeljeni salezijanski družbi, jih ne bo smel objaviti, ne da bi prej predložil dokazilo nadškofu, da on preveri njihovo avtentičnost.*

5. V svojih cerkvah turinske škofije ne bo smel dovoliti maševanja nobenemu duhovniku brez celebreta ali pisnega dovoljenja nadškofijske pisarne v Turinu.

6. Salezijanska družba je dolžna pokoravati se nadškofu v vsem, kar predpisujejo sveti kanoni in apostolske konstitucije, razen v točkah, v katerih od Cerkev potrjene konstitucije predvidevajo izjeme, in razen v stvareh, ki so bile podeljene v odlokih, potrdilih in odredbah Svetega sedeža v avtentični obliki.

Čeprav lahko štejemo, da bodo na osnovi zgoraj navedenega odpravljeni vsi spori, pa zato, da bi preprečili manj pravilne razlage dovoljenj, ki jih je salezijanska družba prejela, želi njegova svetost, potem ko bo zvedela za vse milosti in usluge, ki jih je njegov predhodnik svetega spomina podelil imenovani Družbi, da naj se naredi natančen spisek vseh teh ugodnosti v treh izvodih. Prvega bo duhovnik don Janez predložil vaši ekscelenci, da boste zapisali vaš visto [videl] in ga vrnili njemu, drugega bo podpisal imenovani duhovnik in ga izročil nadškofijski pisarni, tretji pa, ki ga bosta podpisala oba, bo vložen v arhiv te kongregacije.

Sveta Kongregacija upa, da bo, kakor ste tudi vi to zagotovili v vašem dopisu z dne 27. decembra 1877, po vseh teh odredbah v prihodnje vse potekalo v najlepšem redu. Zato ta Kongregacija sporoča predstojniku salezijancev vsebino tega pisma, da jim bo služila za vodilo, ki se mu bo v vsem pokoravala, kakor je predpisano.

Kot vdani brat

S. kardinal FERRIERI, prefekt

A. nadškof v Miri, tajnik

Rim, 12. april 1878

Odvetnik, ki je don Bosku poslal to pisanje, je kljub temu da ni bil zadovoljen s to odločbo, don Bosku svetoval, naj slepo uboga in naj brez pomišljanja gre k nadškofu, da bosta skupaj pregledala rimske odločitve in mu bo tudi govoril o suspendiranih duhovnikih.⁵ Glede pokorščine don Bosko ni potreboval, da bi mu kdo dajal nasvete. Kar se tiče obiska pri nadškofu, ne vem natančno, kdaj je bil. Toda za 4. maj se je to moralo že zgoditi. Don Bosko je šel na škofijo z don Lazzerom, ki je med avdienco ostal v predsobi in slišal, da je monsinjor zelo glasno govoril. Ko je blaženi prišel iz nadškofove pisarne, je bil tako zamišljen, da do Consolate sploh ni spregovoril besedice (četrt ure hoje). Končno je don Bosko smehljal se dejal: »Kako čudovit človek! Ni mi dal, da bi odprl usta. Ves čas je samo on govoril.« Kljub vsemu – led je bil prebit. Tako je 4. maja monsinjor zaupno prosil don Boska, da bi prišel v nadškofijo, »ker mora nujno govoriti z njim«. Don Bosko je šel. Naslednjega dne, 6. maja, mu je iz Erema, polletne hiše semenišča, njegova ekscelenca pisala pismo, ki se je začevalo takole: »Če ima vaša uglednost svoje redovnike za svete redove za prihodnje kvatre, potem ne zamujajte. Pošljite seznam v mojo pisarno in navedite za vsakega ime, priimek, škofijo, v kateri je rojen, starost, potrdilo, da je vezan z večnimi zaobljubami v salezijanski družbi in katere redove je že prejel, če jih je prejel.« Nato

⁵ Dodatek, št. 42.

je dodal, da bo, če bo dobil zagotovilo za dober potek neke zadeve,⁶ ki se tiče župnika in župnije Santi Martiri, prišel za 24. maj k Mariji Pomočnici, da se ji zahvali za vse prejete milosti. Glede druge zadeve, katere rešitev je pričakoval od kard. Bartolinija, je rekel, da se bo, če bodo stvari dobre kazale, pred 24. majem odpravil »v novo hišo Marije Pomočnice, da se zahvali«. Nato je nadaljeval: »Če bo vaša uglednost z molitvami in drugimi sredstvi, ki bi jih mogoče imeli pri roki, lahko dosegla to uslugo, upam, da bomo začeli novo obdobje miru in lepega soglasja. Na koncu je pripisal: »Sem tukaj, da si odpočijejo moji možgani in srce in sem ves sredi spominov na te svete Samotarje, ki so cela stoletja posvečevali te samotne kraje.⁷ Toda najpozneje prihodnji petek bom spet pri svoji delovni mizi.« Don Bosko mu je naslednji četrtek takole odgovoril:

Velečastita ekscelenca!

Iz vsega srca se zahvaljujem vaši spoštovani ekscelenci, da ste sprejeli naše klerike za prihodnje quattro tempora [kvatre].

Prilagam seznam. Druge listine bomo dostavili v nadškofijsko pisarno.

Iz vsega srca prosim in bom storil, da bodo prišli tudi drugi, da se znana zadeva konča v prid cerkveni oblasti. V ta namen sem že naročil posebne molitve, ki se bodo opravljale ves mesec maj.

Poleg tega bomo opravljali še posebne molitve za vaše zdravje, ki se mi zdi – po pravici povedano – zelo načeto.

Ko sem preteklo nedeljo prišel domov, sem našel pismo kardinala Franchija, v katerem me v vašem imenu vprašuje o pozivu glede cerkve sv. Janeza Evangelista v povezavi s cerkvijo San Secondo, in to brez cerkvenega dovoljenja. Odgovoril sem, kakor sem imel že priložnost odgovoriti vaši ekscelenci, da poziv velja samo za salezijanske sotrudnike. To sem storil v Salezijanskem vestniku, ki se tiska v Genovi, in da smo to cerkev priporočili in začeli zidati s priporočilom Pija IX. in z dovoljenjem krajevnne cerkvene oblasti, ki je vse vernike prosila za sodelovanje. Ker sem ukazal, da naj se ne uporablja več izraz Spomenik, menim, da je odpravljena vsa težava.

V upanju, da nas boste počastili na dan Marije Pomočnice, vam zagotavljam popolno spoštovanje in vdanost. Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. maj 1878

O vprašanju, ki se ga je dotaknil kardinal Franchi, bomo pisali v osemnajstem poglavju. Nadškof je ponovno prosil don Boska, da bi prišel k njemu 11. ali 12. maja, da bi se dogovorila za ordinacije. Blaženi ga je obiskal 12. maja, ga obvestil tudi o birmi in mu naslovil naslednje pismo:

Velečastita ekscelenca!

Danes sem prešel vse kraje, kjer poučujejo katekizem, in razmislil o času, ko bi bili

⁶ V pismu govori o določeni »zadevi«, kar nakazuje, da sta se o tem menila v avdienci 5. maja.

⁷ Prim. MB XII, str. 175 [BiS XII, str. 115].

fantje zadosti pripravljeni za prejem svete birmе.

Zdi se mi, da bi moglo biti vse nared za nedeljo po vnebohodu dne 2. junija. Če vam ta datum ustreza, ga bomo določili, sicer pa spremenili glede na vaše želje.

Pozabil sem vam povedati zadevo, ki mi je pri srcu. To je konferenca za salezijanske sodelavce, ki bi jo imeli prihodnji četrtek ob treh popoldne v naši hiši. Čeprav je ta konferenca zasebna in omejena samo na salezijanske sodelavce, vas obveščam, če bi morebiti želeli dati kake pripombe.

Vedno se veselim, ko se morem s ponižnim spoštovanjem izreči za vaše ekselence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. maj 1878

ZDRAVSTVENE ZADEVE

Don Bosko se je moral kmalu po svoji vrnitvi v Oratorij obvarovati pred temi udarci. Proti koncu marca so odkrili, da v mestu razsaja vnetje veznice, zelo nalezljiva očesna bolezen. Turinski prefekt je določil zdravniško komisijo, ki naj bi obiskala zlasti vzgojne zavode in šole. Med prvimi so zaprli prav te, ker so ugotovili, da se bolezen širi med učenci. Sledil je Kolegij za zunanje misijone, ki ga je vodil teolog Ortalda. Končno je prišel na vrsto tudi Oratorij. Komisija je nekaj dni vse natančno preiskovala. Med člani komisije je bilo čutiti pretirano zagnanost, kar je predstojnike zaskrbelo in je katehetu don Veronesiju dalo osnovo, da je zaslutil prevaro. Drugi dan pregledovanja je med drugimi spet predstavil nekaj fantov, za katere so zdravniki rekli, da so v zelo nevarnem stanju. Ker ti gospodje niso nič sumili, so jih proglasili za popolnoma zdrave. Ko so potem zvedeli za postopek, so bili vsi iz sebe. Toda stvar ni ostala brez posledic. Osebnemu pregledu je sledil še pregled hiše. Nato so sestavili poročilo, ki so ga predložili prefekturi. V njem so poročali, kako v Oratoriju zanemarjajo vse higienske predpise, in nakazali dvojne žarišče, od koder se širi bolezen. Zahtevali so popolno osamitev obolelih in postavitve novih oddelkov ali popravilo starih, kjer bi bilo bolje poskrbljeno za zdravje. Ta druga odredba je pomenila isto kot zapreti Oratorij. Prefekt je bil bolj uvideven: namesto da bi zahteval takojšnjo izpolnitev ukaza, je vse prepustil don Boskovi razsodnosti in odločil, da naj prihodnji pregled ugotovi, ali so bili ukazi izpolnjeni.⁸ Ko je don Bosko zvedel za prefektovo odredbo, je takoj ukazal, kaj naj bi se naredilo v času njegove odsotnosti.

Odredba se je glasila:

Ukrepi za preprečitev širjenja obolenja veznice: 1. Odstranitev vseh, ki so težko oboleli. Od teh se je že nekaj popolnoma zdravih vrnilo, kot je to mogoče razbrati iz zdravniških potrdil. 2. Takojšnja izločitev tistih, ki so bili samo malo prizadeti. 3. Natančno zdravljenje po zdravniških predpisih, kot je bilo naročeno

⁸ Dodatek, št. 43.

po prvem obisku. 4. Prebeliti stebriščne stene in stopnice, hodnike itn. 5. Prekiniti sprejemanje novih gojencev vse do jeseni. 6. Dodati še tri uslužbenca za snago v spalnicah, razredih, obednicah, stopnicah itn. Drugega niso zahtevali.

Pričakovali so, da se bo komisija vrnila in ugotovila, ali so ukazi izpolnjeni. Toda 13. maja je prišel ukaz za zaprtje Oratorija, češ da so po drugem pregledu ugotovili, da se ni popolnoma nič storilo. Tokrat je don Bosko lahko odgovoril z večjo gotovostjo.

Velespoštovani gospod prefekt!

Z velikim presenečenjem sem prejel obvestilo o drugem higienskem pregledu našega zavetišča.

Po tem poročilu naj bi ugotovili več nepravilnosti, poleg tega pa naj ne bi bilo upoštevano niti eno navodilo, ki jih je predlagala komisija na prvem obisku in zaradi česar je bil izdan ukaz za zaprtje tega dobrodelnega zavetišča.

Spoštljivo prosim vašo uglednost, da vzame na znanje, da po prejemu vaše okrožnice ni bilo v naši hiši nobene druge zdravstvene komisije, kajti če bi se člani komisije vrnili, bi lahko ugotovili, da smo upoštevali vsa navodila, kakor so bila izrečena, kolikor nam je bilo mogoče to storiti.

Navodila, ki naj bi jih izpolnili, so (glej zgoraj). Sicer pa lahko vaši uglednosti zagotovim, da je bila vedno skrb našega zavoda, da bi tako materialno kakor moralno sodeloval za skupno zdravje vseh, in obljubljam, da se bo to dogajalo tudi v prihodnje, četudi zavod nima nikakršnih stalnih dohodkov in sprejema zastonj zapuščene in revne otroke.

Upam, da bom v vaši uglednosti našel dobrohotno oporo, kakor je to bilo v preteklosti, medtem ko imam čast, da se izrečem vaše spoštovane uglednosti najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. maj 1878

Medtem ko je prefekt v zadregi odlašal z odgovorom, je blaženi zato, da bi se zavaroval pred nepredvidenimi napadi, šel k specialistu za očne bolezni, da bi prevzel zdravstveni nadzor, dokler ne bi izginil najmanjši sum te bolezni. Našel ga je v mladem zdravniku Losani, kateremu je pisal:

Velespoštovani gospod doktor Losana!

Da bi ustregel vsem zahtevam zdravniške komisije za boj proti Congiuntivite [obolenje veznice], potrebujem zdravnika strokovnjaka, ki bi se zavzel za naše uboge dečke. V ta namen prosim vašo uglednost, da bi bili na voljo za to dobrodelno uslugo.

Z veseljem vas vabim, da bi prevzeli to nalogo, ker vidim v vas nekdanjega fanta Losana, s katerim sem bil zaupen prijatelj in me nanj veže očetovska naklonjenost.

Zahvaljujem se vam že vnaprej za to uslugo in želim vam in vsej vaši družini, na katero me veže marsikaj, ves nebeški blagoslov. Imejte me v spoštovanju in hvaležnosti vaše uglednosti za ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Od doma, 22. maj 1878

Oratorija niso zaprli. Vendar nadlegovanja zaradi higiene niso ponehala. Dne 12. junija je don Bosko sprejel sporočilo Pokrajinskega šolskega sveta, da so se 10. junija postavili na strogo stališče: zdravstvena komisija naj bi obiskala Oratorij in ugotovila število gojencev, ki jih je mogoče sprejeti brez nevarnosti za javno in zasebno higieno, obenem pa bi ugotovila, ali še kak gojenec boleha za vnetjem veznice. »V kratkem« je imel širok pomen, kajti šele v septembru je Pokrajinski šolski svet uresničil odločitev iz meseca junija, kakor je prefekt Vaini sporočil 11. septembra in sklenil s temle priporočilom: »Ne dvomim, da bo vaša uglednost sprejela komisijo z vsem spoštovanjem, ki se spodobi za tako pomembno nalogo v dobro družin, ki zaupajo svoje otroke zavodu, in v korist javne higiene, in zato, da bi izpolnili priporočila, ki nam jih bo dala higienska komisija.« Don Bosko mu je spoštljivo odgovoril:

Velespoštovani gospod prefekt!

Naša hiša je odprta velespoštovani komisiji, ki jo pošiljate, to je komendatorju Poltu in drugim zdravnikom, ki ga spremljajo z namenom, da bi opravili higiensko preiskavo tega zavetišča. Zagotavljam vam, da bomo upoštevali vsako pripombo, ki jo bodo dali v korist naših fantov.

Vašo uglednost bi samo prosil, da bi opozorili gospode doktorje, da naj upoštevajo, da je ta zavod zavetišče za uboge zapuščene otroke, ki ga vzdržuje javna dobrodelnost, otroke pa pošiljajo državni organi in so v zavodu zastoj. Mnogi izmed njih bi bili na trgih in cestah, če jih ne bi sprejeli sem. Ti fantje, kakih osemsto jih je, se pridružujejo meni in prosijo, da bi zavod podprli in tako pomagali javni dobrodelnosti državljanov.

Z največjim spoštovanjem imam čast, da se imenujem vaše uglednosti

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. september 1878

Doktor Polto je imel najboljši namen. Zdravniki so ob obisku spalnic dejali, da je premalo zraka, on pa je trdo odgovoril: »Pojdite in pogledajte si podstrešne sobice, kjer so otroci cele dneve zaprti in kjer se kuha, spi, pere. Ne morejo dvigniti glave, ne da bi zadeli ob strop.« Jožefu Rossiju je zaupal, da so njegovi kolegi hoteli od njega izsiliti, da bi podpisal poročilo, ki se ne sklada z resničnostjo. On pa, namesto da bi storil kaj podobnega, je bil pripravljen raje odpovedati se službi. Komisija je izjavila, da zavod lahko sprejme 275 gojencev. Tako so preprečili zaprtje zavoda. Vendar je don Bosko bil obvezan zmanjšati število gojencev. Ko so prihajale matere in priporočale svoje sinove za sprejem, jim je odgovarjal: »Ne smem jih sprejeti. Pojdite h gospodu prefektu in ga prosite za dovoljenje.« Prefekt je, ko je videl tisto brezkončno procesijo mater, izgubil potrpljenje in sporočil don Bosku: »Sprejmite toliko fantov, kolikor hočete, vendar naj me ne prihaja nihče več nadlegovat zaradi te stvari.«

Lažno poročilo prefektu in druga zdravstvena inšpekcija sta potrdila sum o podtalni zaroti proti Oratoriju, ki je hotela zapreti zavod. Dejstvo je, da si je

Šolski svet po neuspelem poskusu zaprtja zavoda začel prizadevati, da bi zaprli gimnazijo. Ker pa je zadeva, ki se je začela leta 1878, dosegla svoj višek leta 1879, bomo o tem poročali v naslednjem zvezku.

ŠOLSKE ZADEVE

Toda ne samo iz prefektуре, temveč tudi z občine je pihal don Bosku nasproten veter. V drugi polovici meseca maja je občinski svet brez kakršne koli utemeljitve prekinil podporo 300 lir, ki so jih že trideset let prejemale večerne šole. Don Bosko je prvi uvedel večerne šole v Turinu. Občinska oblast je bila z delom šol tako zelo zadovoljna, da je določila to podporo za stroške za razsvetljavo. Don Bosko se je 12. maja potožil zaradi hladnega odnosa občine do njega, medtem ko je Oratorij vedno zelo upoštevala, saj je bil tudi velik ponos mesta. Toda vzrok ni mogel biti drugačen kot tisti, ki je že odrekel podporo jesenskim šolam.⁹

In iz katerega razloga so dali zapreti zunanje osnovne šole? Don Bosko jih je vzdrževal dolga leta, ko je 31. oktobra 1876 dobil od Pokrajinskega šolskega odbora ukaz, da naj jih zapre, ker po mnenju te komisije prostor zanje ni primeren. Prej pa je naslovil na občino prošnjo, da bi v tisti četrti ustanovili šolo, ki bi lahko sprejela vse otroke z njihovimi družinami. Občinska uprava je »rade volje« privolila.¹⁰ Božji služabnik, ki je dobro poznal šolske razmere v tem predelu mesta, je občinski upravi sporočil svoj odgovor.

Veleugledni gospod prefekt!

Prejel sem vaše spoštovano pismo z dne 31. oktobra, v katerem mi sporočate odločitev Pokrajinskega šolskega sveta glede notranjih šol za gojence tega zavetišča in za uboge dečke zunanjih šol. Zelo me veseli, da je občinska uprava poskrbela za osnovne šole v tem tako gosto naseljenem delu mesta. Toda te šole bodo le s težavo dosegle otroke iz nižjih plasti ljudstva, ki obiskujejo naše šole. To so otroci, ki jim je zaradi porednosti ali zato, ker so slabo oblečeni, onemogočen vstop v javne šole. To so otroci, za katere je tvegano, da jih bo treba prej ali slej poslati v poboljševalnice. Kar se tiče prostorov, ki so v slabem stanju, moram obvestiti V. E., da so bili le začasni, medtem ko so bili razredni za šolo v popravilu. Sedaj je že vse urejeno. Razredi za to vrsto šol so v stavbi, ki stoji nasproti zavodu na Vii Cottolengo. Sicer pa v delu za najnižjo stopnjo in najbolj zapuščenemu mladino naše družbe rad sprejemam navodila, ki bi mogla pomagati temu koristnemu cilju, in bom storil vse potrebno, da se bodo tudi udejanjili. Z najglobljam spoštovanjem imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. november 1878

⁹ Prim. MB XII, str. 358 [BiS XII, str. 288]. Za to zadevo preberite pisma, ki sta si jih izmenjala don Bosko in občinska uprava. Dodatek, št. 44.

¹⁰ Pismo De Amicisa, št. 150, v imenu prefekta (31. oktober).

Ko je Pokrajinski šolski svet videl odločno stališče blaženega, da hoče nadaljevati to ustanovo, je zahteval seznam učiteljev in točno oznako kraja, kjer so šole, kakor tudi število učencev v posameznih razredih.¹¹ Don Bosko je odgovoril zadovoljivo, tako da ni bilo več ugovorov. Toda v tistih dneh se je pojavila nevarnost, da bi zaprli gimnazijo.

SMRT TREH VELIKIH DOBROTNIKOV

Govorili smo o velikih denarnih stiskah, v katerih je bil Oratorij zaradi don Boskove odsotnosti. Darovi, zlasti po zaslugi *Vestnika*, niso manjkali, saj je znal pridobivati dobrotnike. Toda dolgovi so vedno znašali velike vsote. Tedaj je Božja previdnost hotela, da je dejanje nepričakovane velikodušnosti prineslo veliko pomoč don Boskovim financam, čeprav je to bilo povezano z veliko žalostjo za don Boska. Dne 27. aprila je umrl baron Kamilo Bianco di Barnabia, ki ga je don Bosko nadvse cenil in ki mu je vračal svojo naklonjenost. Ko je umrl dedič, ki mu je pred leti zapustil svoje imetje, je razveljavil oporoko in imenoval za dediča vsega svojega imetja don Boska, seveda z mnogimi obveznostmi. Tako je bilo mogoče poravnati velike dolgove. Čeprav še niso vedeli za zadnjo odločitev pokojnika, so že opravljali posebne molitve za pokoj njegove duše, ker je bil ves čas velik prijatelj, dobrotnik in oče salezijancev. Don Bosko je poslal 28. aprila svoje klerike, ki so ob mrtvaškem odru na stanovanju opravljali oficij za umrle in molili rožne vence po štirje obenem.

Don Bosko, ki se je komaj držal na nogah, je z veliko težavo šel obiskat bolnika v njegovi zadnji uri. Baron, ki se ni več zavedal navzočnosti okoli stoječih, se je prebudil, ko je zaslišal don Boskov glas, pokazal svoje zadovoljstvo in z veseljem prejel njegov blagoslov. Božji služabnik je za vedno ohranil barona v najljubšem spominu. Malo pred smrtjo je iz skrinjice vzel fotografijo in jo brez besed izročil don Lemoyneu. Don Lemoyne jo je vzel v roke, jo gledal in dejal: »To je podoba barona Bianca.«

»Da, to je podoba mojega velikega prijatelja,« je odvrnil blaženi in solze so mu stopile v oči.

Don Lemoyne mu je hotel fotografijo vrniti, toda on je rekel: »Ne. Imej jo ti in jo čuvaj.« Don Lemoyne je to razumel kot željo, da bi napisal spomin na tako uglednega dobrotnika. Gotovo je način, kako je don Bosko to izrekel, naredil vtis na bodočega življenjepisca, ki je videl v tem dejanju nekaj skrivnostnega.

Baron Bianco je bil eden tistih plemenitih Piemontčanov, ki so se odlikovali po svoji ljubezni do Cerkve in vdanosti do papeža. Tudi on se je, ko so prišli novi časi, umaknil z dvora in iz javnih služb in je z vsemi sredstvi podpiral Sveti sedež in reveže. Za nas so pomembne nekatere besede, ki jih je zapisal v oporo-

¹¹ Pismo, kakor zgoraj, št. 156 (11. november).

ko, ki nosi datum 2. januarja 1877. Potem ko je razglasil za svojega popolnega dediča don Boska, ki ga imenuje svojega »velikega prijatelja«, in potem ko je izjavil, da upa, »da bo naredil njegovi svetosti papežu Piju IX. ljubo dejanje in da od njega prosi blagoslov«, nadaljuje: »Ker ima ta veliki človek don Bosko sovražnike, izjavljam, da on ne pozna moje odločitve, in za to zastavljam svojo častno besedo.«

Toda hudobni jeziki so če ne v tem pa v nečem drugem našli povod za svoje govorjenje. Slišati je bilo mogoče trditve o vrednosti dediščine, ki je doletela don Boska. Od ust do ust so šle neizmerne vsote, milijoni in milijoni, ki so padli z nebes, zato nima več nikakršnega razloga, da bi prosil za miloščino. Toda resničnost je bila precej pod temi pretiravanji. In ker je širjenje takih govoric resno ogrožalo dobro voljo darovalcev, je *Vestnik* kratko odrezal in objavil izjavo, ki je postavila stvari na svoje mesto. Da bi Božji služabnik javno izrazil svojo hvaležnost, je ob tridesetem dnevu smrti 28. maja v župniji Santa Teresa pripravil pogrebno slovesnost, na katero je povabil ugledne osebnosti.

Le malo pozneje je zadela don Boska ponovna žalost: 3. maja je izgubil še drugega velikega prijatelja in znamenitega dobrotnika markiza Fassatija, gorečega kristjana in velikega občudovalca papeža. Tudi v Oratoriju so veliko molili zanj. Za pogrebne slovesnosti na trideseti dan smrti je don Bosko povabil čim več uglednih osebnosti z naslednjo kratko, pa pomenljivo okrožnico.

POGREBNA SLOVESNOST

Dečki Oratorija sv. Frančiška Saleškega, žalostni zaradi izgube markiza Dominika Fassatija, bodo opravili pogrebno slovesnost v korist duše pokojnika v cerkvi Marije Pomočnice dne 5. junija ob sedmi uri zjutraj.

Vašo uglednost spoštljivo vabimo na udeležbo. Če bi bili zadržani, bodite tako dobri in dvignite molitev k Bogu in prošnjo za dušo toliko objokovanega dobrotnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. junij 1878

Malo pred smrtjo teh dveh turinskih patricijev je 6. aprila odšel k večnemu počitku veliki zaščitnik blaženega don Boska kardinal Berardi.

Od poletja 1877 je imel velike težave s svojim zdravjem. Kap je končala njegovo življenje. Bil je deset let kardinal, kar si je zaslužil z izredno službo Svetemu sedežu na začetku papeževanja Pija IX. Rodil se je v Ceccanu 28. decembra 1810.

Odhod teh treh starih in velezaslužnih prijateljev je globoko užalostil don Boskovo dušo. Zaslužijo si, da jih don Boskovi sinovi ohranijo v večnem hvaležnem spominu.

18. POGLAVJE

CERKEV SV. JANEZA EVANGELISTA – SPOMENIK PIJU IX.

DAN, KO SO POLOŽILI TEMELJNI kamen te cerkve, je brez dvoma bil za don Boska lep dan. Na to se je pripravljajl dvanajst let. Misel, da bi na Viale del Re zgradili cerkev v čast sv. Janezu Evangelistu, je bila res spočeta leta 1869, a da bi postal lastnik zemljišča, kjer bi postavil oratorij sv. Alojzija, je zahtevalo leta in leta prizadevanja. Njegov namen je bil s to stavbo ovekovečiti spomin Pija IX., ki je pri krstu prejel ime apostola, ki ga je Jezus najbolj ljubil in kateremu se je don Bosko čutil v marsičem dolžnika. Vendar je to javno povedal šele po smrti tega velikega papeža. Dokaz, da je bil njegov sklep izrečen še pred papeževo smrtjo, je dejstvo, da se je leta 1877 dobil dobrotnik, ki je prevzel stroške za glavna vrata in je univerzitetnemu profesorju Jožefu Boidiju da Castellazzo Bormida naročil, naj bi jih okrasil s podobami, ki ponazarjajo velika dejanja Pija IX.

Arhitekt grof Edvard Arborio Mella, dober poznavalec srednjeveške sakralne umetnosti, je naredil načrt za cerkev v romansko-lombardskem slogu iz leta 1200. Zgrajena naj bi bila na štirikotnem zemljišču, dolgem 60 in širokem 22 metrov. Imela bi tri ladje, od katerih bi bila srednja dvakrat tako velika kakor stranski. Uporabna površina bi znašala 1100 kvadratnih metrov, tako da bi mogla zlahka sprejeti 2500 ljudi. Na sredini pročelja bi se dvigal zvonik, visok 45 metrov. Ob Božji hiši je don Bosko želel imeti zavetišče za 300 notranjih gojencev, ki bi bilo podružnica Oratorija s potrebnimi prostori za praznični oratorij in večerne, dnevne in nedeljske šole v korist otrokom iz okolice, te so zalezovali valdežani, ki so imeli svoje svetišče nedaleč stran.

Toda kje naj bi Božji služabnik dobil sredstva, da bi izpeljal ta drzni načrt? Pričakoval jih je od Božje previdnosti in velikodušnosti vernikov. Že leta 1870 se je z okrožnico obrnil na javno dobrodelnost in izrazil upanje, da bi končali dela v dveh letih. Toda pri tem ni računal na krivoverce, ki so živeli v okolici in so nastavili tisoč ovir, zaradi česar je bilo izgubljenega ogromno časa in so narasli denarni stroški. Toda če je bil blaženi končno prepričan, da je kako

dejanje Bogu po volji in za zveličanje duš, mu je hudič lahko nastavljal še take težave, a je na koncu zmagal on in hudič se je moral umakniti s polomljenimi rogovi. Tako se je zgodilo, da je maja 1877, ko je s svojo vztrajnostjo premagal vse ovire, mogel nadškofu predložiti načrte v odobritev. Msgr. Gastaldi je 13. maja 1877 napisal in podpisal na načrt stavbe: »Potem ko smo preverili načrte za cerkev sv. Janeza Evangelista, ki naj se zgradi v nadškofijskem mestu, jih rade volje odobravamo.« To je bila zadnja formalnost. Pod vodstvom inženirja Antona Spezie so dela hitro napredovala in avgusta, potem ko so izkopali temelje in postavili osnovne zidove, so se zunanji zidovi že bližali stropu.

Na kak način se je blaženi don Bosko spravljal h gradnji poslopij, nam je deloma sam povedal. Leta 1877 ga je neka gospa, ki je sodelovala pri gradnji cerkve v Castagnetu di Pisa, prosila za nasvet, kako bi mogla dobiti potrebna sredstva. Odgovoril ji je:

Velespoštovana gospa Marianna Moschetti!

Treba bi bilo videti načrte, ki naj bi jih uresničili, in ugotoviti možnosti, kako bi jih uresničili. Povedal vam bom, kar se mi zdi primerno v Gospodu.

1. Moliti in povabiti druge k molitvi ter opravljati sveta obhajila k Bogu. To je nadvse uspešno sredstvo, da si zaslužimo milosti.

2. Povabiti župnika, da se postavi na čelo dveh odborov, kolikor mogoče številnih: enega moškega in drugega ženskega. Vsak član tega odbora naj se podpiše za plačilo treh deležev na leto.

Hkrati naj vsak izmed njih išče darovalce v denarju, delu in materialu. Povabite enega, da bi poskrbel za oltar, drugi za prižnico, za svečnike, zvon, barvno okno, glavna vrata, stranska vrata, okna itn. Vendar vsak samo za eno stvar. Če bi mogel govoriti z župnikom, bi mu zaupno svetoval še drugo sredstvo. Vendar tega nočem napisati na papir.¹

Prosil bom Boga, da se bo vse lepo izteklo. Moje edino zanesljivo sredstvo je bilo zaupanje v Jezusa v najsvetejšem Zakramentu in Marijo Pomočnico.

Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki ostajam vedno v J. K. najponižnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. april 1877

Ta delitev gradnje med goreče sodelavce, da bi plačali izdatke po posameznih delih, je bil zelo koristen način, ki ga je stalno uporabljal z velikim uspehom. Zatekel se je tudi k tisku. *L'Unità Cattolica* mu je 28. avgusta 1877 objavila članek, v katerem je najprej podal poročilo o že narejenem, potem pa spodbujal prijatelje, da bi »sodelovali z denarjem, gradbenim materialom, delovno silo, umetniškimi predmeti in sveto opremo«. Da bi poudaril pomen svoje prošnje, je časopis objavil resda precej star oglas turinske cerkvene oblasti v korist te

¹ Zelo verjetno namiguje na oporoke.

gradnje: »Z velikim zadovoljstvom,« je pisal generalni vikar Zappata dne 30. oktobra 1870, »smo videli in odobravamo predstavljeni načrt gorečega duhovnika don Janeza Boska, ki je tako zelo zaslužen za razne ustanove tako na cerkvenem kakor civilnem področju dobroteljnosti.« Potem je priporočil skorajšnjo dokončanje gradnje in je svoje priporočilo potrdil z obrazcem, ki ga je postavil pred svoj podpis: »Vse po naročilu in v imenu njegove ekscelece monsijnorja nadškofa.« Nadškof pa je bil msgr. Aleksander Riccardi.

Ne vemo, zakaj je bila ta objava msgr. Gastaldiju nevšečna in je zato z veliko zamudo 14. oktobra pisal don Rui, ki je bil priznan predstojnik Oratorija, da ga zato, ker v škofijski pisarni ni bilo izvirnega dokumenta, a bi ga potrebovali, prosi, da mu ga čim prej pošljejo. Toda ta je bil shranjen, kakor beremo v *Esposizione ai Cardinali del Concilio* [Poročilu kardinalom koncila],² v kuriji in mu ga zato ni bilo mogoče prinesiti. Ker s tem ni bil zadovoljen, je nadaljeval svoja nadlegovanja in hotel imeti dokument, ki ga je hranil pri sebi. Pozneje je profesor don Anfossi pisal v *L'Unità Cattolica*, kako nujno potrebna sta bila cerkev in zavetišče sv. Janeza. Vendar je urednik časopisa članek zavrnil, ker tega nadškof ni dovolil.³ To so bili oblaki, ki so naznanjali nove viharje.

Toda do pravega spora je prišlo, medtem ko je bil don Bosko še v Rimu. Gradnja cerkve San Seconda v Turinu ni napredovala, odkar se je don Bosko moral umakniti, potem ko je začel dela. Tamkajšnji župnik don Leon Prato, ki je videl, kako zelo je cerkev potrebna, je prišel z mislijo, da bi cerkev postavili kot spomenik Piju IX. kot priznanje Turinčanov »prelepi duši Pija IX.«. V tem smislu je *L'Unità Cattolica* 17. februarja 1878 objavila kratek članek. Ko je don Bosko zvedel za to,⁴ je pisal don Rui:⁵ »Reci don Bonettiju, da naj pripravi za *Vestnik* članek o cerkvi sv. Janeza in pove: 1. To cerkev je svetoval, blagoslovil in podprl Pij IX. 2. Ni mogoče postaviti lepšega spomenika kot nadaljevati in končati delo, ki ga je začel Pij IX., ki ga mi posvečamo njegovemu spominu in ki je tudi povezan z njegovo zadnjo željo: 'Zavzemite se za mladino'.⁶ 3. Dolžnost salezijanskih sotrudnikov je, da končajo delo, ki ga je začel njihov ustanovitelj.«⁷

Don Bonetti je takoj napisal članek, vendar ga je objavil šele v aprilski številki, ker je bila marčna vsa posvečena pokojnemu papežu. Članek je nosil naslov: »Salezijanski sotrudniki v večni spomin Piju IX. Velikemu.« Sotrudnikom je predlog tako zelo ugajal, da so vsak dan dokazovali svoje zadovoljstvo z darovi za ta plemeniti namen. O tolikem soglasju je *Vestnik* poročal v majski številki.

² Str. 34. Sampierdarena, Tisk San Vincezo de Paoli, 1881.

³ Pismo don Anfossija don Bertu, Turin, 10. februar 1878.

⁴ Pismo don Anfossija don Bertu, Turin, 19. februar 1878.

⁵ Rim, brez datuma, toda med 20. in 25. februarjem.

⁶ Namiguje na zadnji nagovor Pija IX., ki ga je imel na praznik očiščevanja presvete Device Marije.

⁷ Prim. MB XI, str. 84 [BiS XI, str. 51].

Medtem pa se je zgodilo nekaj posebnega. Dne 27. februarja je ordinarij izdal pastirsko pismo »o spomeniku, ki ga je treba postaviti v Turinu velikemu Piju IX.«. Kakšen spomenik je to, je lahko uganiti. *L'Unità* je 3. marca objavila člančič z naslovom »Spomenik Turinčanov svetemu spominu Pija IX.« in izrazila željo, da bi veličastna stavba na svoji kupoli nosila kip Pija IX., ki blagoslavlja »Turin, Italijo in ves svet«. Nato je monsinjor prepovedal *Vestniku*, da bi še pisal o spomeniku, in je pisal Kongregaciji za škofe in redovnike in državnemu tajništvu. S temi uradi se začne dopisovanje, ki je zelo pomemben del življenjepisa blaženega.

Prvi, ki mu je pisal, je bil državni tajnik. Na to mesto je Leon XIII. postavil kardinala Franchija, ki pa je ostal le nekaj mesecev, ker je 31. julija umrl. Ker se je opiral na podatke, ki jih je prejel iz Turina, je pisal don Bosku:

Veleugledni gospod!

V aprilski številki Salezijanskega vestnika, ki ga vaša uglednost izdaja v Sampierdareni, je objavljeno povabilo vernikom, da bi cerkev, ki jo vi gradite v Turinu, spremenili v spomenik svetemu spominu Pija IX. Ker je monsinjor nadškof v Turinu predhodno povabil vernike, da bi v Borgu San Secondo postavili novo cerkev v spomin omenjenega papeža, se zdi neumestno, da bi pod dvojnim naslovom izkoriščali dobroto vernikov. To še toliko bolj, ker je prvo povabilo prišlo od cerkvenega predstojnika, medtem ko drugo prihaja od navadnega duhovnika brez dovoljenja krajeвне cerkvene oblasti, kar bi za vernike lahko pomenilo pomanjkanje spoštovanja do nje. Ta razmišljanja postajajo še občutljivejša, ker je znano, da niste v najboljših odnosih z msgr. nadškofom, ki mu je to javno tekmovanje zelo neugodno.

Zato skušajte ob teh in drugih razmišljanjih, ki bi vam prišla na misel, najti način, da bi rešili ta nesporazum in bi v stvari, ki je tako tesno povezana z nadškofovo avtoriteto, našli rešitev, ki bi odstranila vsako nezadovoljstvo.

V tem smislu obnavljam izkaze svojega visokega spoštovanja. Vaš najvdanejši in pripravljen za službo

ALEKS. kardinal FRANCHI.

Rim, 2. maj 1878

Ko je don Bosko videl, da so ga obtožili stvari, v kateri je bil popolnoma nedolžen, in ker je dobro poznal izvor obtožbe, je dal njegovi eminenci potrebna pojasnila.

Prevzvišena eminenca!

Iz vsega srca se vaši prevzvišeni eminenci zahvaljujem za pismo, ki ste mi ga blagovolili napisati, saj mi z njim dajete priložnost, da vam lahko dam pojasnila, brez katerih bi zadeve, o katerih pišete, obveljale za drugačne, kot so.

Bil sem obtožen, da sem se obrnil na vernike turinske nadškofije, da bi postavil spomenik umrlemu Piju IX. in s tem izzval tekmovanje, in to brez višjega dovoljenja. Dovolite mi, da podam nekaj pojasnil:

1. Cerkev sv. Janeza Evangelista je spomenik, posvečen spominu Pija IX., ki smo ga začeli graditi pred mnogimi leti. Že leta 1870 mi je njegova eminenca kardinal An-

tonelli v imenu svetega očeta poslal spodbudno pismo, v katerem je blagoslavljal darovalce in sam poslal 2.000 (dva tisoč) frankov s pripombo, da njegova svetost sodeluje pri gradnji, ker gre za to, da postavimo obrambni zid proti protestantom, ki so v tistem delu mesta postavili zavetišče, svoje šole in tempelj zmote. Torej se je gradnja začela dosti pred pozivom turinskega nadškofa.

2. Gradnja cerkve se je začela z dovoljenjem nadškofijske oblasti in podpisani je bil izrecno povabljen, da naj spodbudi vernike k sodelovanju.

3. Salezijanskega vestnika ne tiskamo v Turinu, temveč v Sampierdareni z dovoljenjem tamkajšnjega nadškofa, ki s svojo veliko krščansko ljubeznijo odobrava in priporoča uboge dečke naših domov.

4. V tistem članku se pisec ne obrača na vernike, kakor se to skuša prikazati, temveč na salezijanske sodelavce, ki jih je v turinski nadškofiji zelo malo.

Vaša eminenca iz teh pojasnil lahko vidi, da se je vse storilo z odobritvijo svetega očeta in cerkvene oblasti, da je bil poziv za gradnjo izrečen veliko prej kot nadškofov in da je salezijanskih sodelavcev v turinski nadškofiji zelo malo. Salezijanski vestnik se tiska z odobritvijo nadškofovske oblasti v Genovi in se pošilja samo našim dobrotnikom, katerim se točno poroča o vsem, kar se dela, da tako vidijo sadove svoje krščanske ljubezni in nam še raje pomagajo. Ker je že večkrat prišlo do takih neljubih sporov zaradi nesporazumov, prosim vašo eminenco, da bi vi sporočili vsakokrat, ko bi zvedeli za podobne zapletljaje.

Z največjo hvaležnostjo in s polnim spoštovanjem imam visoko čast, da se imenujem za vaše prevzvišene eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. maj 1878

Ni minilo dosti časa, ko je don Bosko prejel podobno opozorilo od kardinala prefekta Kongregacije za škofe in redovnike. Izraz »poziv krščanski ljubezni sodelavcev in sodelavnic« v pismu se zdi, da se nanaša na št. 4 pisma kardinalu Ferrieriju in da je to pismo moral dobiti v roke.

Velečastiti gospod!

Pravkar sem od turinskega nadškofa prejel sporočilo tej sveti Kongregaciji za škofe in redovnike, da je vaša uglednost naslovila na krščansko ljubezen salezijanskih sodelavcev in sodelavnic poziv za nabiranje darov za gradnjo nove cerkve sv. Janeza kot spomin na Pija IX. Ta namen je sam po sebi zelo pohvalen, toda v tem trenutku bi lahko pomenil tudi tekmovanje s pozivom tamkajšnjega nadškofa, da bi zgradili spomenik papežu Piju IX. s cerkvijo San Seconda v Turinu. Želimo, da prenehate zbirati sredstva za zgoraj navedeni namen, da ne bi dali povoda malim, ki bi lahko to imeli za nasprotovanje nadškofovi avtoriteti. V tem smislu želim vaši uglednosti veliko uspeha. Vam na voljo

F. kardinal FERRIERI, prefekt, nadš. v Miri, tajnik

Rim, 18. maj 1878

Minila sta samo dva dneva in blaženi je prejel še tretje opozorilo, tudi to od kardinala Franchija, ki je sicer zelo milo ponovil svoj pogled na celo zadevo.

Presvetli gospod!

Dopis Vaše prečastite osebnosti z dne 8. tega meseca mi je prinesel pojasnila, ki ste mi jih želeli dati, potem ko ste prejeli moje sporočilo št. 29089. Iz teh pojasnil razberem, da so zelo močni vzgibi, zaradi katerih ste se z nadvse hvalevredno gorečnostjo pripravili graditi cerkev, posvečeno sv. Janezu Evangelistu. Iz tega torej sklepam, da temelječ na teh vzgibih ni treba spodbujati dobrodelnosti vernikov z dodatnim namenom, da bo s tem postavljen spomenik blaženemu spominu Pija IX., še zlasti zato ne, ker gospod nadškof posebno želi postaviti tak spomenik, da bi vernike novega naselja San Seconda oskrbel s svetiščem.

V trdnem prepričanju, da boste torej iz spoštovanja do prelata odnehali kakor koli predstavljati in priporočati dokončanje gradnje s tega vidika in da bo to vedno bolj pomagalo k sporazumevanju, ki se mora oblikovati med Vami kot voditeljem mnogih dobrodelnih ustanov in krajevno škofijsko oblastjo, znova potrjujem znamenja svojega iskrenega spoštovanja Vaše presvetle osebnosti.

Najvdanejši in pripravljen za služenje

A. kard. FRANCHI

Rim, 20. maj 1878

Don Bosku je bilo veliko do tega, da potrdi, pojasni in dopolni, kar mu je bilo rečeno v pismu kardinala Franchija; zato je, potem ko je prejel to slednje, odgovoril prej kakor na pismo kardinala Ferrierija. Sotrudniki, na katere se je obrnil, so bili iz genovske nadškofije, ne pa iz Turina, zato se ga ni moglo bremeniti z njegovim krajevnim ordinarijem.

Prevzvišena eminenza!

Prosim Vašo prevzvišeno eminenco, da mi dovoli še nekaj besed v pojasnilo in kot odgovor na najspoštljivejše pismo, ki ste se mi ga blagovolili pisati. K temu me navajajo tudi pisma, ki me bremenijo z isto vsebino in jih je pisal sam naš prevzvišeni nadškof in druge svete kongregacije.

Naj se torej upošteva, da nisem jaz stopil v tekmovanje z drugimi, ampak drugi z menoj, ki sem že pred desetimi leti javno začel graditi cerkev in zavetišče sv. Janeza; da se Salezijanski vestnik tiska v Genovi v predmestju S. Pier d'Arena pri zavetišču sv. Vincencija na stroške in odgovornost ravnatelja varovancev, ki so tam oskrbovani. Menim, da se nadškofijska oblast nima namena raztegniti do tja, da se Vestnik pošilja samo salezijanskim sotrudnikom ali dobrotnikom v razna mesta in dežele, kjer imamo hiše. Njim pošiljamo poročilo o tem, kar delamo ali bolje, kako se upravlja z njihovo dobrodelnostjo. V Turinu je vendar njihovo število zelo skrženo zaradi nasprotovanja cerkvenega predstojnika. Toda ker smo hoteli v vsem spoštovati oblast in odpraviti vsak povod, smo zagotovili nadškofu, da z izjemo lista, ki je v tisku, govoreč o cerkvi sv. Janeza v prihodnje ne bomo omenjali, da naj bi bila spomenik Piju IX. To je bilo obljubljeno kljub nasprotovanju salezijanskih sotrudnikov, ki se jim zdi nepravilna prepoved o postavitvi spomenika hvaležnosti ustanovitelju združenja. Čeprav se je nadškof pokazal veselega in popolnoma zadovoljnega s tako privolitvijo, vendar ni nehal pisati Vaši eminenci in Kongregaciji za škofo in redov-

nike ter ponavljati pritožbe, zaradi katerih se mora izgubljati čas, za katerega vest narekuje, da se uporabi na večjo Božjo čast in v blagor duš. Zato prosim Vašo eminenco, naj sprejme to našo ubogo družbo v svoje mogočno varstvo in piše našemu prevzvišenemu nadškofu, da kadar nastanejo težave, naj mi pove; in kadar je kaka zadeva poravnana med nami, zakaj še ponovno zatekanje na Sveti sedež? Že več let je, da sem primoran skoraj vsakodnevno dajati pojasnila na pritožbe cerkvene oblasti, poslane v Rim na naš račun; to pa je v škodo porajajoče se salezijanske družbe, ki je kar najbolj potrebna utrditve po potrebi in težavah v naših časih. Vas prosim za razumevanje, če v tem pismu uporabljam izraze, ki so manj spoštljivi. Želim povedati le resnico in vrhovni razsodbi Cerkve predstaviti, kako so stvari, da bi mogel uporabiti tisto malo življenja, ki mi ga bo Bog še hotel podariti, v blagor družbe, ki mi jo je Sveti sedež želel zaupati.

Prizanesite mi torej s toliko motnjami in dovolite, da salezijanci v znamenje globoke hvaležnosti vsak dan molijo Gospoda Boga, da Vam nakloni trdno zdravje in srečno življenje, ko v imenu vseh imam visoko čast, da se smem imenovati najponižnejšega in najhvaležnejšega služabnika Vaše prevzvišene eminence.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. maj 1878

Potem ko je še malo počakal, morda da bi videl, ali bo še kaj drugega prišlo z državnega tajništva, je kardinalu Ferrieriju poslal odgovor, v katerem je vredna premisleka še posebno četrta točka.

Velespoštovana eminenca!

Prejel sem pismo vaše eminence, v katerem me vabi, da naj pri salezijanskih sotrudnikih in sotrudnicah preneham zbirati darove za nadaljevanje gradnje cerkve sv. Janeza, ker da to pomeni tekmovanje s turinskim nadškofom, ki je izdal podoben poziv za gradnjo cerkve San Seconda.

Dovolite mi, da ponovim pojasnila, ki sem jih že dal njegovi eminenci državnemu tajniku, ki je izrekel iste obtožbe.

1. Najprej naj povem, da jaz nisem izdal nikakršnega poziva, o katerem govori pismo, ker je bilo to objavljeno v času moje odsotnosti in brez mojega sodelovanja. Natisnjeno je bilo v zavetišču v Sampierdareni pri Genovi na račun in odgovornost ravnatelja tamkajšnjega zavoda in z dovoljenjem cerkvene oblasti.

2. Ničesar nismo objavili v turinski nadškofiji in zato nima tamkajšnji ordinarij nobenega razloga za pritožbe.

3. Vedeti je treba, da so cerkev sv. Janeza začeli graditi pred desetimi leti z blagoslovom in darom 2.000 frankov papeža Pija IX. dragega spomina. On je sodeloval zato, da bi postavili zid proti protestantom, ki so tam postavili svojo šolo, zavetišče, bolnišnico in svetišče. Nadškofijska oblast je vse odobrila, priporočila in spodbudila vernike, da bi priskočili na pomoč, kakor je to razvidno iz priloženega lista. Upam, da nima namena preklicati, kar je bilo že odobreno.

4. Cerkev San Seconda sem začel graditi jaz sam veliko pozneje kot cerkev sv. Janeza. Ko sem izdal za zidavo velike vsote denarja, je vse skupaj prevzel nadškof. Popustil sem zato, ker je tako zahteval cerkveni predstojnik.

Torej nisem jaz tekmoval z drugimi, temveč so drugi tekmovali z menoj v gradnji, ki smo jo začeli pred več kot desetimi leti in za katero sem moral premagati nepopisne težave od protestantov.

5. Kljub vsemu temu sem pro bono pacis zaradi nadškofovega opozorila takoj osebno zagotovil, da v prihodnje razen številke Salezijanskega vestnika, ki je bila v tisku, ne bomo več govorili o spomeniku Piju IX., ko bomo omenjali cerkev in zavetišče sv. Janeza.

Prepričan, da sem vas s tem zadovoljil in odgovoril na vaše cenjeno pismo, sem pripravljen na kakršno koli povelje ali nasvet, ki bi mi ga vaša eminenca želela izraziti. Obenem imam veliko čast, da se imenujem vaše prevzvišene eminence

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. junij 1878

Ta izmenjava pisem, o kateri javnost ni nič vedela, *Vestniku* ni odvzela dolžnosti, da bi se opravičil pri svojih turinskih bralcih zaradi prejšnjih izjav, preden bi stvar šla v pozabo. Pravimo turinski bralci, ker se je vprašanje omejilo prav nanje. Zato je urednik *Vestnika* pisal dvojni članek, enega za bralce v Turinu brez »spomenika« in za druge s »spomenikom«. *Vestnik* je v junijski številki prinesel članek z naslovom: »Opravičilo za cerkev sv. Janeza kot spomenika Piju IX.« V njem je pisec najprej povzel kratko zgodovino o cerkvi, ki naj bi jo postavili, nakar je don Bonetti nadaljeval: »Zaradi določenih ozirov ... se omejujemo in priporočamo zidavo samo našim sotrudnikom in sotrudnicam, da s tem pokažemo, pri kako častivredni stvari sodelujemo, ko dvigamo spomenik našemu velikemu dobrotniku, pospeševalcu in uglednemu prijatelju *Pia Unione* [salezijanskih sotrudnikov].⁸ Kljub temu so nam pravkar sporočili, da to nekomu ni ugajalo. Toda kljub vsemu temu, tudi na našo žalost, da smo užalili kogarkoli, moramo povedati, da bi se gradnja cerkve sv. Janeza nadaljevala istočasno z gradnjo cerkve San Secondo tudi, če papež Pij IX. ne bi umrl. Ali je potem še kaka škoda, da naslov spomenika damo eni namesto drugi cerkvi? Z naše strani priporočamo našim sotrudnikom in sotrudnicam cerkev sv. Janeza, ki naj zanamcem pripoveduje o veličini Pija IX. in našo hvaležnost do njega. Obenem pa vabimo vernike, da bi pomagali pri gradnji cerkve San Seconda, ki bo prav tako spomenik velikemu papežu. Prepričani smo, da bo Božja previdnost imela dovolj sredstev za dograditev obeh v večjo Božjo slavo, za korist duš in v čast svojemu zvestemu služabniku.« Da bi pokazali, da je bila misel o postavitvi cerkve sv. Janeza Evangelista kot spomenik v spomin Pija IX. že zelo stara in da je bilo vse storjeno v soglasju s cerkveno oblastjo, so objavili dva dokumenta iz

⁸ Tukaj se omenja naslednja opomba: »Naj povemo, da imamo za sotrudnike ne samo naše dobrotnike v Turinu, temveč v vseh mestih Italije, Francije in Amerike, kjer so naše hiše za pomoč ogroženi mladini. Ker nimamo nikakršnih stalnih dohodkov za dela, ki nam jih je zaupala Božja previdnost, prosimo te, da bi nam pomagali v naših stiskah in nam priskočili na pomoč iz krščanske ljubezni.«

leta 1870.⁹ Sporočilo o tem sporu je užalostilo mnoge prijatelje blaženega don Boska, ki niso molčali in so izražali svoje obžalovanje.

Msgr. Gastaldi je imel v mislih ta članek, ko je 20. julija pisal don Bosku: »Ponovno vroče prosim, da obvestite urednika *Salezijanskega vestnika*, da naj pusti pri miru turinskega nadškofa in sploh vsakega škofa. Kajti dejstvo, da si nekateri časnikarji, ki se imenujejo katoliški, prisvajajo pravico, da se imajo za učitelje, izpraševalce, sodnike, kaznovalce škofov, katerim je bilo naročene *docete omnes gentes*, je pravo pohujšanje. Jaz se temu upiram *totis viribus*, ker je to nekaj brezbožnega in razkolniškega. Opozarjam vas tudi, da ne bi objavljali nobene *novice*, *sporočila*, *povabila* ali *spodbude* glede te cerkve, ki naj bi bila *spomin na Pija IX*. Vaša uglednost bo v svoji modrosti in dobri volji znala upoštevati pomen tega, o čemer pišem, in zato ne bom imel nikakršnega razloga, da bi spremenil svojo obljubo naklonjenosti salezijanski družbi.«

Medtem se je don Bosko trudil, da bi dobil podporo od povsod. Leta 1877 je prejel od Direkcije železnic v Zgornji Italiji popust pri prevozu materiala, vendar samo za določeno količino, ne več kot osemintrideset ton. Sedaj 14. decembra, tik pred odhodom v Rim, je prosil, da se odpravi ta pogoj. Direktor mu je odgovoril, da delovanja¹⁰ ni mogoče podaljševati v nedogled, da bi pa veljalo do 31. maja 1878, vendar samo za določeno količino. Dne 24. aprila je znova vložil prošnjo za znižanje cene prevoza čez omejitve. Toda tudi tokrat je bil odgovor odklonilen.

Don Bosko je potem poklical duhovnike in jih prosil, da bi maševali ali dali maševati po njegovem imenu in bi njemu namenili mašni dar. V ta namen je za praznik Marije Pomočnice in potem s potrebnimi spremembami za praznik Marije Vnebovzete velikemu številu duhovnikov razposlal naslednjo okrožnico.

Velezaslužni in velečastiti gospod!

Da bi zbrali sredstva za gradnjo cerkve in Zavetišča sv. Janeza Evangelista, nekateri darujejo svete maše, ki naj bi jih opravil kak dobrodelen duhovnik, mašno miloščino pa daroval v ta namen.

Če bi se vaša uglednost ali kak drug duhovnik odzval temu pozivu, vam ni treba storiti drugega kot sporočiti število maš, ki bi jih hoteli darovati v enem letu, se pravi od letošnjega 22. maja do 24. maja 1879.

Zahvaljujem se vaši uglednosti za dobrohotno sodelovanje in prosim Boga, da bi vam bogato poplačal vašo gorečnost. Obenem vas v globoki hvaležnosti pozdravlja vaše uglednosti najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO.

Turin, praznik Marije Pomočnice, 1878

Samo po sebi umevno je *Salezijanski vestnik* mesec za mescem poročal

⁹ Dodatek, št. 45.

¹⁰ S 1. junijem 1878 naj bi železniška uprava Zgornje Italije prešla v druge roke.

o delih. Tako je julijska številka na dveh straneh na veliko prikazala podobo cerkve in zavetišča. To je bila tudi prva ilustracija v tem časopisu.

Treba je bilo opraviti obred slovesne položitve temeljnega kamna. Don Bosko je mislil na to takoj, ko se je vrnil v Valdocco. Zato je pisal grofu Evghenu De Maistre:

Predragi gospod grof Evgenij!

Včeraj sem se vrnil iz Genove in danes sem prebil skoraj ves dan zunaj postelje in rečem lahko, da mi je bolje. Zelo sem se razveselil, ko sem zvedel, da je gospe kneginji bolje. Deo gratias. Vsa hiša moli, da bi izprosili od Boga njeno popolno ozdravljenje. Sedaj bi vas rad prosil za uslugo. V prvi polovici meseca maja bomo blagoslovili temeljni kamen cerkve sv. Janeza Evangelista, ki jo v spomin na papeža Pija IX. gradimo ob svetišču protestantov na Via del Re v Turinu. Bi bili tako dobri in bi postavili temeljni kamen in ga zalili z malto? To je usluga, za katero vas prosim iz ljubezni do tistega papeža, zaradi katerega ste tolikokrat izpostavili svoje življenje.¹¹ Lahko si izberete dan, ki bi vam najbolj ugajal. Upam, da bo vaša družina zdrava, in prosim Boga, da bi vas ohranil v blagostanju sredi nebeških darov.

Priporočam se dobroti vaših molitev in imam čast, da se izpovem za vaše predrage uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. april 1878

Grof ni mogel sprejeti povabila. V ugodnem letnem času je imel navado, da je zapustil Borgo Cornalense in se z vso družino odpravil v Francijo. Tedaj je blaženi dvignil pogled višje: povabil je genovskega kneza. Tudi ta mu je 6. junija sporočil, da zaradi odhoda iz Turina tega ne more sprejeti. Zelo mu je bilo žal, da ni mogel sprejeti »ljubeznive ponudbe«. Po vseh teh odpovedih je skušal don Bosko dobiti princa Evghena di Carignano, ta pa je menil, da ne more privoliti, ker ni nikdar privolil v tovrstne prošnje.

Princi kraljevske savojske hiše niso odpovedovali prireditve, ki so jih prirejali v Oratoriju, in so se rade volje udeleževali tamkajšnjih slovesnosti. Toda razmere v javnem življenju sedaj niso bile več take kot nekoč. Treba je bilo natančno izbirati. Vendar so na dvoru don Boska vedno zelo spoštovali. Tako so otroci princa Amedeja, kneza Aostskega, uporabljali pri svojem učenju don Boskove šolske priročnike, kot so *Zgodbe Svetega pisma*, *Cerkvena zgodovina*, *Zgodovina Italije*, saj so imeli za učitelja nekdanjega gojenca Oratorija don Violina. Velikokrat so ga principi vpraševali, kdo da je don Bosko. »Svetnik,« je odgovarjal učitelj, »svetnik naših časov.« Radovedni, da bi ga videli, so prosili za to. »Rade volje,« je odgovoril. Čeprav jih je večkrat popeljal v cerkev Marije Pomučnice, nikdar ni stopil v Oratorij, da ne bi dal časnikarjem priložnosti, tako

¹¹ Grof se je bojeval na strani francoskih vojakov za papeža.

je menil princ Amedei, da bi se razpisali in govorili, da so bili pri don Bosku.¹²

Toda bilo je treba misliti tudi na obredni blagoslov, povezan s položitvijo temeljnega kamna. Božji služabnik, ki je ostal kljub vsem sporom v stalnem stiku z nadškofom, je šel 19. julija k njemu. Povod za to je bilo povabilo njegove ekscelence, ki je želel »kratek pogovor«. Don Bosko je izrabil priložnost in mu omenil ta obred. Naslednjega dne mu je nadškof pisal: »Včeraj mi je vaša uglednost govorila o blagoslovu temeljnega kamna za novo cerkev sv. Janeza v tem mestu kot o stvari, ki se bo kmalu zgodila. Ker je moj namen, da bom jaz sam opravil ta obred po predpisih cerkvenih in liturgičnih zakonov in ker imam tudi druge opravke, vas prosim, da mi v čim krajšem času sporočite, kdaj naj bi se obred opravil, da bom mogel razporediti svoje obveznosti.«

Preden je preteklo štiriindvajset ur, je, potem ko je stvar bolje premislil, pisal: »Potem ko sem premislil o blagoslovitvi temeljnega kamna cerkve sv. Janeza Evangelista v tem mestu, sem menil, da bi bilo mogoče vaši uglednosti všeč, da bi sami opravili ta obred. Če je tako, vas s tem pismom v celoti pooblašчам, da to izvedete. Obred lahko opravite po Rimskem obredniku na dan in uro, ki ju boste izbrali. Pomislite pa, da če temeljnega kamna ne bi blagoslovil turinski nadškof in še posebno, če bi bil navzoč turinski župan ali prefekt ali kak princ, bi na veliko odprli vrata učitelju laži, ki bi na vse strani sejal peklensko seme ter napolnjeval glave, krčme, delavnice in omnibuse s čenčami proti resnici in ljubezni v velikansko škodo duš. In ne jaz ne vi ne bi bila v tem primeru brez krivde za to pohujšanje. Zato se mi zdi, da bi bilo najbolje, da bi se zgodilo vse v soglasju s tem, kar sem vam ustno povedal in pisal včeraj zjutraj.« Don Bosko ni nikdar mislil na to, da bi on sam opravil ta obred. Vendar so morali biti na delu določeni prišepetovalci, ki so dali povod za ta govorček.

Ker se ni mogel sprijazniti z mislijo, da ne bi imel pri slovesnosti kakega savojskega princa, je poslal grofa Caysa, da bi povabil župana Ferrarija, ki je menil, da mora o tem obvestiti občinski svet »Nikomur ni neznano,« je odgovoril 31. julija, »s kako gorečnostjo si vaša uglednost prizadeva za vzgojo in izobrazbo najbolj potrebnega družbenega sloja. In ne da bi govoril o uspehih, ki jih imate v prizadevanju za izboljšanje ljudske izobrazbe, vsi priznavajo pravilnost idej, ki jih uresničujete. Občinska uprava, ki se mora držati v mejah svojih nalog, odobrava zasebno pobudo in je noče ovirati, spodbuja jo, vendar tako, da ne prestopi svojih pristojnosti. Zato se zdi, da ni primerno, da bi se župan udeležil ali celo predsedoval slovesnosti, ki nima potrebe po podpori.« Ko je videl, da ga župan niti ne ovira niti ne podpira, temveč si diplomatsko umiva roke, je nadškofu odgovoril na njegovo pismo z dne 20. julija v zadevi *Vestnika*.

¹² Don Violino, plemenit in odločen človek, se je branil, ko ga je Amedej povabil, da bi se s prinčevno družino preselil v Rim, in se je raje umaknil v Mondovì. Princ ne samo, da se ni užalil, temveč mu je še naprej pošiljal honorar. Ko se je nekaj pozneje vrnil v Turin, ga je spet poklical k sebi.

Velečastita ekscelenca!

Gospod turinski župan je po precejšnjem zavlačevanju sporočil, da se ne more udeležiti polaganja temeljnega kamna cerkve sv. Janeza Evangelista.

V ta namen sem prosil gospoda bankirja Jožefa Ceriano in on je privolil. Obred bi opravili prihodnji ponedeljek dne 12. avgusta ob desetih dopoldne. To bi ustrezalo imenovanemu gospodu, ki pa bi bil pripravljen tudi na spremembo urnika, če bi bilo potrebno. Če sedaj menite, da bi vi opravili obred, bi to bilo v veliko zadoščenje vsem in bi jaz ponovil že izrečeno željo. Če potem vi ne bi mogli priti ali bi menili, da naj to opravim jaz v smislu pisma z dne 21. julija, sem tudi pripravljen. Če se boste odločili, da pridete vi sami, potem prosim, da mi sporočite, da bom mogel pravočasno poslati kočijo.

Uredniku Vestnika sem poslal vsebino vašega pisma, in ker sem prejel zaupno sporočilo, vam to sporočilo tudi zaupno pošiljam. To ne pomeni, da ga odobravam, temveč samo zato, da vas o njem obvestim.

Zahvaljujem se vam za naklonjenost, ki jo obljublimate naši ubogi Družbi, in jaz vam zagotavljam, da si bomo z nam razpoložljivimi sredstvi prizadevali, da bomo vredni tolikega zaupanja.

Jaz ne zahtevam nič drugega, kot da nas imate za enakovredne drugim redovnim skupnostim v mestu. Usluga, za katero bi vas najprej prosil, je, da bi naši duhovniki, zlasti ravnatelji hiš, ki so že drugje naredili izpit za spovedovanje in že več let tudi spovedovali, ne bi bili dolžni ponavljati izpita, če bi bili premeščeni v turinsko nadškofijo. To je ena mojih želja. Vendar pa storite, kakor se vam zdi, ne bom nič manj zadovoljen.

Desetega tega meseca, na dan sv. Lovrenca, vaš godovni dan, se mi bodo vsi naši dečki pridružili v molitvi in svetem obhajilu za ponovno ozdravljenje in trajno zdravje vaše ekscelence. Imam visoko čast, da se imenujem vaše uglednosti najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. avgust 1878¹³

»Zaupni odgovor«, o katerem smo govorili zgoraj, je napisal don Bonetti v Sampierdareni v imenu vseh sodelavcev *Vestnika*. Don Bosko ga je sporočil naprej s pripombo, »da ga ne odobrava«. Dejansko pa je zlasti del, ki se nanaša na *Ateneo*, prepojen s fino ironijo za tistega, ki je vedel, kako je ta rosminjansko navdahnjeni časopis odražal monsinjorjeve ideje. Podajamo besedilo, ki ga v sedanjem razgovoru štejemo za zadnjo besedo.

¹³ Blaženi, ki je bil navadno zelo površen v navajanju datumov, je bil v zadnjih pismih nadškofu zelo pozoren in jih je natančno navajal. Tega ne pravimo brez razloga. V *Decreta et Monita* Liturgičnega koledarja za leto 1878 se pod naslovom VI *De die scriptis apponenda* [Glede dneva je treba dodati k besedilu]: »Močno zavračamo prakso nekaterih, ki pri vstavljanju datuma v pisma in v dokumente označujejo mesece brez besed, ampak s številkami in leto samo z zadnjima dvema številkami, ne z vsemi; taka najnovejša uporaba odpira pot do dvoumnosti, nesporazumov, ponarejanja in napak.«

Velečastiti in predragi naš don Bosko!

Pravkar smo prejeli vaše spoštovano pismo, ki nam prinaša vroče priporočilo njegove ekscelence msgr. Gastaldija, da naj urednik Salezijanskega vestnika pusti pri miru turinskega nadškofa in vse druge škofe in da naj ne objavlja nobene novice ali sporočila, povabila ali spodbude glede cerkve sv. Janeza kot spomin na Pija IX. Priznamo vam, da nas je prvi del priporočila ne samo presenetil, temveč tudi prestrašil, kakor če bi uredništvo Vestnika napovedalo boj turinskemu nadškofu ali katere-mu koli drugemu škofu, medtem ko si ne prizadevamo za nič drugega kot za dobro Cerkve med našimi sodelavci in dobrotniki.

Takoj smo se lotili branja člankov v Vestniku in nismo našli niti enega izraza nespoštovanja do kakega škofa ali želje, da bi bili, kakor piše, učitelji, preiskovalci, sodniki, kaznovalci škofov. Da molčimo o drugih prelatih, dvakrat smo omenili turinskega nadškofa, vendar z najboljšim namenom in prepričani, da zvesto razlagamo njegove svete namene. Prvič v junijskem Vestniku v poročilu o prazniku Marije Pomočnice, ko smo pisali: »Blišč slovesnosti pa je dal nadvse pobožni škof iz Novare msgr. Stanislav Eula, ki je pontificiral z dovoljenjem njegove ekscelence msgr. Lovrenca Gastaldija, našega spoštovanega pastirja.«

Nam se zdi, da v teh besedah ni ničesar nespoštljivega. To še toliko bolj, ker je sam turinski monsinjor v dovoljenju, da povabijo drugega škofa za obred v cerkvi Marije Pomočnice, izrecno zahteval, da se v poročilu javnosti pove, da je škof pontificiral z njegovim dovoljenjem.

Drugič je bilo v Vestniku meseca julija v odgovoru časopisu Ateneo Illustrato, za katerega se zdi, da je izšel z visto nadškofijske pisarne v Turinu in je svojevoljno razlagal odloke Urbana VIII. ter skušal dokazati, da katoliški časopisi ne smejo poročati o čudežih, za katere pravijo, da so se zgodili po priprošnji Pija IX., preden bi jih potrdil Sveti sedež. V našem odgovoru sem, daleč od želje, da bi bili učitelji, preiskovalci, sodniki in kaznovalci škofov, dvignil glas proti časopisu, ki je karal ne le druge časopise, ki so objavili ne samo milosti, preden se je izrekla cerkvena oblast, temveč tudi škofe, ki so dali visto tem publikacijam. Mi smo, kakor je mogoče jasno razbrati iz našega članka, karali nesramnost imenovanega časopisa, ki je hotel vedeti več kot škofje in nadškofje vse Italije, ne izvzemši rimskih, obenem pa smo branili turinskega nadškofa, ki ga je Ateneo prikazal kot nasprotnega toliko uglednim in spoštovanim prelatom. Če je tako, potem se čudimo, kako nas on imenuje ljudi, ki ne spoštujejo škofovskega dostojanstva in kalivce miru v turinski nadškofiji?

Sicer pa če on šteje naše vedenje v tej zadevi kot pohujšanje v neizmerno škodo naše svete vere, odgovarjamo, da nismo nič krivi. Krivdo bi nosil naš cenzurni urad genovske nadškofije, ki je izdal dovoljenje za objavljanje naših člankov. Kajti dobro vam je znano, da ta naša tiskarna ne natisne ničesar, kar ne bi bilo potrjeno od cerkvene oblasti. V tem primeru bi se zdelo, da je učeni, goreči in pobožni genovski nadškof dal svoj visto brezbožni in krivoverski publikaciji. Mi pa ponižno in vroče prosimo njegovo ekscelenco msgr. Gastaldija, da bi nam pokazal, kje smo se v naših člankih pregrešili. Prepričan naj bo, da bomo vse njegove pripombe sprejeli z dobro voljo in se jim pokoravali.

Zadeva glede cerkve sv. Janeza se je sukala okoli besede spomenik. Monsinjur zahteva, da se ta cerkev ne imenuje spomenik Piju IX., temveč da naj bo v Turinu edini spomenik temu velikemu papežu cerkev San Secondo. Od trenutka, ko smo zvedeli za to monsinjorjevo željo, smo se vedno izogibali tej besedi v Vestniku, namenjenemu sodelavcem v turinski nadškofiji. Priči tega sta tiskar, ki je ob pravem času ustavljal stroj, in črkostavec, ki je spreminjal besedilo. To bomo storili tudi v prihodnje. Menim, da ni mogoče, da ne bi več omenjali visokega in plemenitega namena te cerkve. Sodelavci, ki nam pošiljajo svoje darove, imajo pravico, da zvedo, kam gre njihov denar in kaj je s stavbo, ki jo gradijo s svojim odpovedovanjem. Naj povemo, da mi nikdar ne govorimo vernikom, temveč samo sodelavcem, našim dobrotnikom, ki jih je pa v turinski nadškofiji zelo malo.

Pisali smo vam zaupno pismo in vaša ekscelenca lahko napravi z njim, kar hoče. Vendar mu zagotovite, da ga visoko cenimo in spoštujemo in da prosimo Boga, da bi ga še dolgo ohranil v korist Cerkve in vere. Potrudili se bomo, da bomo tiskali samo tisto, kar naš cerkveni predstojnik šteje v večjo Božjo slavo in v korist duš.

UREDNIŠTVO

Sampierdarena, 1. avgust 1878

Gradnja cerkve San Seconda nam kaže na *entourage* [okolje], v kakršnem je bil nadškof. O tem priča naslednji dogodek.

Cerkev je gradilo podjetje *Carlo e Giosuè Buzzetti*, ki je z msgr. Gastaldijem sklenilo pogodbo, s katero se je obvezal, da bo plačeval določene vsote vse do konca gradnje. Monsinjur je od časa do časa plačeval delna plačila, za katera je eden izmed Buzzettijev dajal potrdila. Iz Buzzettijevih računovodskih knjig je do 6. novembra 1877 razvidno, da je bilo izdanih štirinajst delnih potrdil za skupno vsoto 80.200 lir.

Dne 1. februarja 1878 je prišel Giosuè Buzzetti v škofijski dvorec, da bi dobil delno plačilo. Nadškof ga je zelo ljubezljivo sprejel in mu začel pripovedovati, da bi bilo treba vse prejemke združiti v eno samo potrdilo in tako poenostaviti poslovanje. Nato mu je dal tri tisoč lir, potegnil ven štirinajst potrdil, jih seštel in izdal potrdilo za 83.200 lir. V tem potrdilu monsinjur ni omenil ali ni hotel omeniti, čeprav ga je Buzzetti prosil, uničenja delnih potrdil. Buzzettija je preprosto prosil, da naj podpiše združeno potrdilo.

Vsak si lahko misli, v kako nerodnem položaju se je znašel stavbenik. Pred podpisom celokupne vsote bi rad imel v rokah delna potrdila. Po drugi strani pa se mu je zdelo, da gre za nezaupanje in žalitev vrhovne oblasti v nadškofiji, če bi ga prosil, da mu izroči potrdila. Medtem je monsinjur poklical tajnika Maffeijsa, ki je kot priča podpisal potrdilo. In že je vstopil kanonik Chiuso, napovedal in že pripeljal nekaj gostov s francoskimi priimki. Msgr. Gastaldi je hitro vzel podpisano potrdilo, prijel Buzzettija za roko in ga povedel iz sobe skozi skrivna vrata. Delna potrdila so ostala pri njem.

Giosuè Buzzetti je ves iz sebe in z glavo polno dvomov šel domov. V načinu, kako je bil odpravljen, je videl izdajo. Povedal je bratu Karlu, kaj se je zgodilo. Ta je bil presenečen in je rekel bratu, da je ravnal napak, ko je tako slepo zaupal. V bojazni, da bi izgubil sadove tolikih naporov in plačilo delavcev, je prisilil Giosuèja, da se je vrnil v nadškofijo, da bi dobil delna potrdila. Giosuè je šel, a ni bil sprejet v avdienco.

Dne 9. maja 1883 je Giosuè Buzzetti iz monsinjorjevih rok zadnjikrat prejel deset tisoč lir. Drznil se je omeniti dvojna potrdila. Toda monsinjor se je izmikal. Buzzetti se je prepričal, da jih noče ne dati ne uničiti. Od takrat ni mogel več priti k monsinjorju, pa naj je poskušal kar koli, ker so ga tajniki vedno pošiljali h kanoniku Chiusu. Ta ga je zavračal sedaj pod eno in drugič spet pod drugo pretvezo, češ da je monsinjor bolan. Zadrževal ga je in ga ni pustil k monsinjorju. Obljubljal mu je, da mu bo delna potrdila on sam prinesel na delovno mesto pri San Secondu. Pa ga nikoli ni bilo. Naj povemo, da je imel Buzzetti pred tem dogodkom prost dostop do monsinjorja. Če je bil monsinjor zadržan, ni odšel iz palače, ker so mu dovolili čakati, dokler monsinjor ni bil prost.

Dve leti je Giosuè hodil h kanoniku Chiusu in je dobil vedno isti odgovor. Bojazen graditelj je bila velika. Vendar so se tolažili z mislijo, da si take osebnosti ne bi nikoli omadeževale rok z nepoštenimi dejanji. Proti letu 1881 je Giosuè skušal posredno odkriti monsinjorjeve namene. Pisal mu je pismo, v katerem ga je prosil, da bi naredili obračun vseh plačil, da bi ga lahko izročili inženirju, vodji del. Hoteli so priti na jasno, koliko je bilo še dolga. Pa ni dobil nikakršnega odgovora.

Msgr. Gastaldi je umrl leta 1883 in zapustil vse svoje imetje kanoniku Chiusu kot edinemu dediču. Imetje je bilo vredno več kot milijon lir. Kajti vse, kar je kot nadškofov dobil, v darovih ali drugače, je bilo pred zakonom njegova last kot navadnega državljana. Zato Chiuso ni bil dolžan dajati pojasnila o tem, kar je pred zakonom bila njegova last.

Giosuè Buzzetti ni dolgo čakal. Stopil je h kanoniku, da bi dobil tista nesrečna potrdila. Chiuso ga je sprejel kot človeka, do katerega nima nikakršnih obveznosti. Ker pa se je zbal, da bi Buzzetti mogel vzrojit, ga je na lep način spravil iz svoje pisarne v predsobo, kjer so mogli tajniki skozi steklena vrata videti, kaj je počel. Nato ga je spet sprejel in vprašal, kaj hoče od njega, češ da mu ni nič dolžan. Potegnil je na dan potrdila in dejal: »Če se boste obračali name, da vam plačam, če me boste izzivali, vam bom plačal s temile potrdili. Pojdite k župniku pri San Secondu.«

To je bilo pravo izsiljevanje. Kanonik je hotel, da bi Buzzetti priznal za dolžnika župnika pri San Secondu. Toda on je odgovarjal, da je pogodbo podpisal z monsinjorjem in ne z drugimi in da se ne namerava za nobeno ceno odpovedati svoji pravici, češ da so ga k temu silili, še ko je bil živ monsinjor.

Buzzettija je pretnja pretresla, kakor če bi vanj udarila strela. Jokal bi, če bi mogel. V glavi se mu je vrtelo. Ni mogel govoriti, tako je bil iz sebe. Stal je pred prevaro osemdeset tisoč lir in to s strani enega duhovnika. Revež se je zatekel k don Bosku, da bi se mu potožil, ta pa je že vedel za vso zadevo in mu je rekel: »Slišal sem, da si slabo govoril o Chiusu s svojimi tovariši, ki so te spraševali o tem, kar se je zgodilo. To ni prav.« Buzzetti mu je odgovoril, da čuti tak odpor do Chiusa, da če bi šel k maši k San Giovanniju¹⁴ in bi videl pri oltarju Chiusa, bi šel iz cerkve. Don Bosko je odvrnil: »Duhovnik je vedno duhovnik pri oltarju ... Bodi miren ... Vse se bo popravilo, ne izgublaj poguma, kajti če te bom videl žalostnega, te bom potegnil ga ušesa.« In ni izgovoril besedice, ki bi bila v nečast Chiusu, niti ni govoril o preteklih stvareh. Buzzetti je bil poln občudovanja.

Naj na kratko povemo, kako se je vse končalo. Kanonik Chiuso je trdil, da ne pozna nikakršne pogodbe med msgr. Gastaldijem in bratoma Buzzetti za gradnjo cerkve San Seconda in da niti ne ve, ali brata Buzzetti sploh obstajata, ter da jima ni nič dolžan. Brata Buzzetti sta šla pred sodišče. Imela sta v rokah svojo računovodsko knjigo. Teolog Maffei je bil pripravljen pričati in dokazov ni manjkalo. Vendar je morala obstajati še kaka nerazčiščena zadeva, ki bi lahko povzročala težave.

Chiusa so poklicali na trgovsko razsodišče. Pri zaslišanju je začel brati zaговор, ki mu ga je sestavil njegov advokat. Toda predsednik ga je prekinil in mu postavil nekaj vprašanj, na katera naj bi odgovoril. »Obstaja pogodba med bratoma Buzzetti in Gastaldijem? Koliko Gastaldi dolguje bratoma Buzzetti? Poznate brata Buzzetti?« Ta predsednikova odločnost je Chiusa prisilila k odgovoru, toliko bolj, ker je za trgovskim razsodiščem prišlo kazensko sodišče. Tedaj so se pobotali. Chiuso je plačal dogovorjeno vsoto in vrnil delna potrdila.

Vrnimo se k čistejšemu zraku. Tolikokrat preložena blagoslovitev temeljne-ga kamna je bila opravljena na predpraznik Marije Vnebovzete. V povabilu na slovesnost je Božji služabnik govoril o svojem »velikem zadoščenju«. ¹⁵ Monsin-jor nadškof je podelil obredu vso veličastno slovesnost rimskega pontifikala. Kot predsednik praznika je bil navzoč baron Jožef Ceriana, bankir, ki je na blagoslovljeni vogelni kamen nanesele prvo malto.

Kakor je predpisano, so postavili vogelni kamen na podstavek v prezbitेरij bodoče cerkve, točno ob steber blizu glavnega oltarja na evangelijski strani. Lepo število duhovnikov, veliko uglednih gospodov in gospa, skupina sotrudnikov in sotrudnic so s svojo navzočnostjo povzdignili slovesnost. Preden so izvedli liturgični obred, je don Bosko prebral že pripravljen zapisnik. Po branju je naslovil na navzoče kratek nagovor, ki ga je imel tudi napisanega, da ga je priložil k zapisniku. Povedal pa je naslednje:

¹⁴ San Giovanni je katedralna cerkev v Turinu.

¹⁵ Okrožnica 12. avgusta 1878.

Veleupoštovana ekscelenca, veleugledni gospodje!

V tem slovesnem trenutku moram izreči globoko hvaležnost, ki je je polno moje srce do vseh vas in do vseh, ki so s svojimi molitvami, gmotno in moralno pomagali postaviti ta spomenik hvaležnosti in ljubezni do velikega Pija IX. Ker ne morem, kakor bi to želel, vsakemu posebej povrniti, kar je storil, obljubljam, da bom za vas tukaj navzoče in še zlasti za salezijanske sodelavce poskrbel, da bodo zanje vsak dan opravljali molitve v cerkvi Marije Pomočnice in v kratkem tudi v tej cerkvi, ki jo gradimo v čast najbolj ljubljenemu učencu Jezusa Kristusa in v spomin Pija IX., ki je nosil njegovo ime. Dobri Bog naj vsem podeli stalno zdravje, dolgo in srečno življenje, mir in slogo v družinah, dober uspeh v poslih. Naj bo, kakor je obljubil Jezus Kristus, stokratno povrnjeno v tem življenju in še obilneje v večnem.

In vi, velezaslužni dobrotniki, ki ste začeli to dobrodelno zgradbo in jo vidite že skoraj dograjeno, nadaljujte svojo podporo in svojo krščansko ljubezen, da jo bomo čim prej končali v korist civilne družbe in vere, v vašo slavo in vaše zadovoljstvo. Tako vas bodo, dokler boste živeli, spremljale pohvale ter blagoslov živih in nebeške milosti. In še potem, ko boste zapustili to zemljo, bodo zanamci v tej cerkvi nadaljevali hvaležno molitev za vas in bodo blagoslovljali vaš spomin. Ko bodo občudovali to stavbo, bodo vedno bolj spoštovali in ljubili tisto vero, ki jo je navdihnila. Vi boste že veliko let z blaženimi duhovi prepevali pesmi v svetih nebesih, v tem svetišču, ki ste ga zgradili s svojo ljubeznijo, pa bodo odmevale pesmi vaših vnukov in drugih ljudi, ki bodo prišli za vami, in bodo tekmovali s svetniki v oznanjanju Božjega veličastva. Vi boste kot vojaki Jezusa Kristusa uživali v večnem miru sadove zmage in drugi se bodo na tem kraju vnemali za Božje bitke in se hranili s kruhom močnih, kovali bodo svoje orožje v molitvi in pobožnosti, da bodo kakor vi dosegli palmo zmage. Vi boste kot srečni romarji že počivali v večni blaženosti in vsi srečni gledali izbrane duše, ki se bodo po Bogu zahvaljevale vam za svoje večno zveličanje. Ob gledanju na neizmerno dobro, ki se dogaja v tej cerkvi in bližnjem zavetišču v korist duš in večjo Božjo slavo, v korist Cerkve in pomoč civilni družbi, v korist mesta Turina, se bo vaš duh radoval v najčistejšem veselju, medtem ko se bo z novimi biseri krasila vaša krona slave.

Po teh besedah so se na pergament napisan zapisnik podpisali nadškof, baron Ceriana, grof Reviglio,¹⁶ inženir Spezia in don Bosko. Nato so ga vložili v stekleno posodo in ga z drugimi predmeti, s fotografijami zaslužnih oseb, načrtom cerkve in zavetišča, aprilsko številko *Salezijanskega vestnika*, seznamom salezijanskih sobratov in hiš, nekaj kovanci in svetinjcami položili v temeljni kamen. Stekleno posodo so vtaknili v svinčeno posodo in vse nepredušno zaprli. Po vsem tem se je nadškof z roko dotaknil vogelnega kamna in s tem začel liturgično molitev. Po več pesmih, blagoslovih in predpisanih molitvah je govoril tudi monsinjor in spomnil na krščansko slavo Turina, izrekel slavospev

¹⁶ Grof Karel Reviglio della Venaria, katoličan starega kova in odličen arhitekt, je bil goreč salezijanski sodelavec. Če je don Bosku uspelo premagati vse ovire za postavitev cerkve sv. Janeza Evangelista, od katerih so se nekatere zdele nepremagljive, je to zasluga tega plemenitega turinskega patricija.

zaščitniku nove cerkve in sklenil s temile besedami radosti in voščil: »Jaz se torej veselim zato, ker se gradi svetišče na tem kraju v čast Jezusu Kristusu tako dragega apostola, tako vdanega Mariji, tako spoštljivega do Petrovega sedeža. Oh, naj nas pogled na to cerkev še bolj vname v ljubezni do Jezusa v najsvetejšem zakramentu in do presvete Device Marije in nas naredi za še bolj papežu vdane sinove. Kajti dokler bo Turin izkazoval te tri pobožnosti, ki so njegova slava, ne bo v njem nikoli ugasnila katoliška vera.«¹⁷

Upravičeno lahko trdimo, da se je želja turinskega prelata v veliki meri uresničila prav zaradi junaške srčnosti in nepremagljive vztrajnosti Božjega služabnika.

¹⁷ V nagovoru je omenil, da bi sv. Janez v času svetega Lina, Kleta in Klemenca mogel voditi Cerkev in vsi kristjani bi bili s tem zadovoljni. Toda on se je vdano uklonil nasledniku sv. Petra, poglavarja apostolov.

19. POGLAVJE

ORGANIZACIJA SALEZIJANSKIH SOTRUDNIKOV

NA KOSU PAPIRJA BREZ DATUMA, pa zelo starem, je Božji služabnik na kratko nakazal namen, sredstva in članstvo Zveze sotrudnikov: »Namen tega združenja je zbrati nekaj ljudi, laikov in duhovnikov, ki bi delovali za stvari, ki bi jih imeli za večjo Božjo slavo in za korist duš. Sredstva so gorečnost za Božjo slavo in dejavna krščanska ljubezen, ki skuša z vsemi časnimi in duhovnimi sredstvi doseči ta cilj, ne da bi pri tem skrbeli za časne koristi in svetno slavo. Ne bomo zanemarjali nobene veje znanosti, če le koristi temu namenu. Član tega združenja je lahko vsak vernik, če se le odloči za ta skupni cilj in za imenovanje sredstva.« Tisto »nekaj ljudi«, ne da bi omenil nevarnostim izpostavljeno mladino, postavlja ta dokument v čas, ko je razmišljal o svoji zamisli, ne da bi predvideval prihodnji razmah. Toda tu je zametek, iz katerega se je leta 1874 razvil prvi program ali pravilnik in ga je razširil leta 1875 in 1876. V dveh letih po tem zadnjem datumu se je blaženi na vso moč trudil, da bi razširil Združenje, za katero je njegov duh previdno predvideval razvoj po celem svetu.

Da utrdimo kako ustanovo, ni nič bolj pomembno kot enotnost duha tistih, ki jo sestavljajo. Zato je *Salezijanski vestnik*, ki ga je don Bosko hotel imeti kljub nasprotnemu mnenju bližnjih in daljnih, končno izšel avgusta 1877. Njegov cilj je bil gojiti med vsemi člani združenja enovitost mišljenja in čim večjo skladnost delovanja za doseganje skupnega cilja. Od vsega začetka so ga pošiljali vsem članom brez obvezne naročnine. Kot zelo preprosto in skoraj na zaupen način urejevan je s časom ustvaril med člani samimi in potem med člani in salezijanci občutek družine, kar je vodilo k usklajevanju vidikov.

Drugi brezpogojen vidik za zagotovitev obstoja združenja je bilo popolno usklajevanje s cerkveno oblastjo. Da bi uvedel v škofije versko organizacijo, ki je prekoračila meje določene škofije in je imela svoje samostojno vodstvo z namenom, da bi se za stalno in trdno udomačila, jo je bilo treba predstaviti ne samo kot koristno, temveč tudi kot upravičeno. Vse je bilo treba dobro premisliti. Pij

IX. je z Breve 9. maja 1876 dovolil združenju nekaj duhovnih darov, za katere je prosil don Bosko, mu dal kanonično veljavo za nekatere škofije, ga blagoslavljal in ji želel bujno rast. V Turinu pa so nasprotovali papeški odobritvi, ker ni bilo kanonične ustanovitve po škofijah. To dejanje je močno prizadelo celotno združenje. Udarec je bil še hujši, ko je msgr. nadškof objavo papeških odpustkov v *Salezijanskem vestniku* imenoval »abnormalno«. Pretil je, da bo o tem obvestil svoje duhovnike, in se v tej zadevi dvakrat obrnil na Rim. Toda medtem je izšel nov odlok, ki je odpravil vsak dvom vsaj glede predhodne odobritve škofije. Msgr. Magnasco, nadškof v Genovi, je že pred tremi leti odobril Združenje salezijanskih sotrudnikov za svojo nadškofijo, vendar to dejanje ni bilo splošno znano. Sedaj pa, ko so *Salezijanski vestnik* tiskali v Sampierdareni, je bil prisiljen sprejeti javno stališče. Zato je v enem svojih odlokov 15. decembra *amplissimis verbis* [zgovorno] obnovil svoje dovoljenje in združenju določil osrednji sedež na področju svoje jurisdikcije. Podajamo ta pomembni dokument.

SALVATORE MAGNASCO

*po milosti Božji in apostolskega sedeža nadškof v Genovi
večni opat San Sira prekooceanski legat itn.*

Že leta 1874 mi je duhovnik Janez Bosko predložil načrt z naslovom Ustanova salezijanskih sotrudnikov, ki je imela za glavni cilj krščansko izobrazbo in vzgojo zapuščene mladine. Svetost cilja in spoštovanje, ki ga je pravilnik izrekal cerkveni oblasti, sta dosegla, da smo to ustanovo odobrili in priporočili. Sedaj pa smo se zaradi velike koristi, ki jo ta družba prinaša v naši nadškofiji, zlasti v zavetišču sv. Vincencija v Sampierdareni, in v želji, da bi to versko vzgojo in izobrazbo še bolj razširili in ob bogatih duhovnih darovih, ki jih je združenje prejelo od rimskega papeža, odločili, da jo odobrimo za našo nadškofijo in jo s to izjavo hočemo potrditi ter določamo za središče hišo, imenovano zavetišča sv. Vincencija Pavelskega v Sampierdareni, s pogojem, da bo ostala vedno pod našo škofovsko odvisnostjo.

+ SALVATORE, nadškof

P. ALOJZIJ ROSSI, tajnik

Genova, iz naše nadškofijske palače, 15. december 1877

Po objavi tega odloka je v Turinu potihnilo dotedanje razpravljanje o spor-nem vprašanju. Papeška avdienza 16. marca 1878 je prinesla milostni poseg: don Bosko je smel naznaniti svetu, da so salezijanski sotrudniki prejeli pape-žev blagoslov, pohvalo in priporočilo Leona XIII. Kot je razlagal *Vestnik* v svoji aprilski številki, je treba ta dogodek imeti brez kakega pretiravanja za mejnik v zgodovini slavne ustanove.

Tretji pogoj za trdnost zveze je bila tesna povezanost s salezijansko družbo. Nikakor ne moremo šteti v zlo glavnim don Boskovim pomočnikom, ko se od začetka niso zdeli pripravljeni sodelovati pri oživljanju tako obširne organiza-cije. Bilo je že toliko železa v ognju! V teh primerih don Bosko ni dajal videza,

da se mu mudi, temveč je dal času čas, ne da bi se dal zbegati, vendar je deloval. Korak za korakom so dejstva razbijala odpor, dokler v določenem trenutku, ki ga je on želel, ni zadonela enoglasna privolitev in vsesplošno sodelovanje. Tak način dela je za Združenje salezijanskih sotrudnikov po treh letih prinesel svoje sadove: na generalnem kapitlju leta 1877 so se duhovi spremenili, kajti na tem zborovanju je zakonodajna skupščina vključila zvezo sotrudnikov v salezijanska pravila, sklenila se je pravna povezava med obema, sotrudniki so postali tudi pravno del Družbe.¹

Oglejmo si člene, ki so jih takrat odobrili. Prvi označi zvezo sotrudnikov za »nadvse pomembno združenje« in »močno roko naše Družbe«. Na koncu so »potrdili že deloma natisnjen pravilnik«. Drugi opredeljuje namen in sredstva: »Salezijanski sotrudniki in sotrudnice niso kaj drugega kot dobri kristjani, ki s tem, da živijo v svojih družinah, vzdržujejo sredi sveta duha Družbe sv. Frančiška Saleškega in jo podpirajo tako moralno kot materialno z namenom, da bi predvsem gojili krščansko vzgojo mladine. Predstavljajo nekak tretji red in imajo za cilj opravljanje del krščanske ljubezni do bližnjega, zlasti do ogrožene mladine.« Tretji določa pogoje včlanjenja: »Da kdo postane salezijanski sotrudnik, se zahteva: a) da je star 16 let in ni bil sodno kaznovan; b) da nima dolgov in je sposoben moralno ali materialno pomagati Družbi pri delih, ki so ji lastne; c) izpolnjuje pravilnik združenja.« Četrty člen daje *Salezijanskemu vestniku* nalogo, ki naj jo izpolnjuje v združenju: »Za medsebojno povezavo sotrudnikov skrbi *Salezijanski vestnik*. Če kak član postane nevreden, da bi bil salezijanski sotrudnik, se mu preneha pošiljati *Salezijanski vestnik* brez kakršnih koli drugih formalnosti.« Peti in šesti člen rešujeta posebna primera: »Člani tega združenja lahko postanejo tudi vzgojni zavodi. Za zavode je zadosti, da se v seznam članov zapiše predstojnik in ime zavoda. Vsi člani pa morajo sodelovati pri kakem dobrem delu, kakor zahteva pravilnik, da tako prejemajo duhovne koristi. Ker to združenje nikogar ne obvezuje v vesti, so lahko njegovi člani tudi pripadniki drugih redovnih družin. Toliko bolj velja to za frančiškanske in dominikanske tretjerednike.« Sedmi člen zaupa salezijancem nalogo in določa metodo pridobivanja novih članov: »Ravnatelji in na splošno vsi člani salezijanske družbe naj si prizadevajo za večanje števila sotrudnikov. V ta namen naj vedno dobro govorijo o tem združenju in poudarjajo, da je sveti oče njen prvi član in sotrudnik,² da je njen namen nepolitičen in želi delati samo za napredek družbe, zlasti s tem, da odvrča od pogube ogroženo mladino.

Zato je lahko salezijanski sotrudnik kdor koli. Vendar naj ne vabimo nikdar ljudi, ki jih ne poznamo ali jih ne poznajo druge pobožne in poštene osebe.«

¹ *Deliberazioni del Capitolo Generale della P. S. S.* [Odločitve generalnega kapitlja salezijanske družbe], oddelek V., člen 3–10.

² Tako je dejal Pij IX. Vendar se je to uresničevalo tudi pod Leonom XIII.

Za močnejšo povezavo združenja salezijanskih sotrudnikov z Družbo morajo sodelovati tudi moralne vezi. Moralna vez je izpolnjevanje predpisa pravilnika, ki pravi: »Na koncu leta bodo članom sporočili dela, ki so se opravila v preteklem letu, in navedli naloge, ki naj bi jih opravili v prihodnjem.« S tem je bil dan začetek za okrožnice, ki jih vsako leto vrhovni predstojnik salezijanske družbe naslovi na salezijanske sotrudnike. Prva taka okrožnica je izšla januarja 1879 in vsebuje poročilo o vsem, kar je bilo narejenega v preteklem letu. Ta okrožnica je za vedno določila smer in ton vseh, ki naj bi prišle za njo. Zaradi vsebine in posebnega značaja je tu prostor, kjer naj jo objavimo, ker je sestavni del zgodovine salezijanskih sotrudnikov.

Moji spoštovani dobrotniki!

Čutim veliko zadovoljstvo, ko se vam predstavljajo velezaslužni sotrudniki in sotrudnice, da bi vam poročal o stvareh, ki so bile predmet vaših naporov in vaše krščanske ljubezni.

Najprej se vam moram zahvaliti za dobroto in gorečnost, ki ste jo pokazali s tem, da ste se odzvali spodbudam za pobožne vaje, za denarne darove in za usluge kake druge vrste. Menim, da boste zadovoljni, ko vam bom prikazal sadove vaše dobrodelnosti.

S to okrožnico želim doseči dvoje: najprej prikazati uresničena dela in potem predstaviti dela prihodnje leto. To bom storil zato, ker nam to predpisuje naš pravilnik v 7. členu 5. poglavja.

DELA V LETU 1878

Z vašo pomočjo smo mogli narediti veliko stvari, za katere upamo, da so v večjo Božjo slavo, v našo korist in v korist našega bližnjega. V tem letu je bilo odprtih dvaindvajset hiš³ v korist ogrožene mladine v Italiji in Franciji ter v Republiki Urugvaj in Republiki Argentini v Južni Ameriki. Misijoni v tistih oddaljenih deželah so postali obširno evangelijsko področje, ki obljublja bogato žetev.

Vse to nas obvezuje, da pripravimo novo odpravo salezijancev in sester Marije Pomočnice za odprtje novih zavetišč, novih vzgojnih zavodov in za vzdrževanje že odprtih. Na ta način smo zmanjšali število tistih, ki so se znašli na krivi poti, jim omogočili pot nazaj k njihovemu človeškemu dostojanstvu, da so tako postali čast domovine in korist družin. Tudi smo zadovoljni, da smo preprečili stotim, da, tisočim, da niso prišli v ječe, jih napotili na pravo pot, jih usmerili h kreposti in jih usposobili, da si morejo sami pošteno služiti svoj kruh.

Drugo delo, ki je spodbudilo splošno zanimanje, je gradnja cerkve sv. Janeza Evangelista. Dela smo pripeljali do strehe in upamo, da bomo gradnjo lahko nadaljevali prihodnjo pomlad.

Za vzdrževanje vseh teh del so potrebne velike osebne in denarne žrtve. Toda pomoč Božje previdnosti po vas nam ni manjkala. Biti morate zadovoljni zaradi svetih na-

³ Tu so mišljene tudi hiše hčera Marije Pomočnice in pomožne hiše, ki se imenujejo tako, ker imajo majhno število članov, kakor tudi tiste, ki smo jih odprli ob koncu leta 1877.

menov, za katere smo uporabili vašo dobrodelnost, in zaradi moralnih in materialnih sadov, ki ste jih dosegli v korist duš in človeške družbe. To je bila tudi velika zamisel, ki je vodila neizčrpno dobroto svetega očeta Leona XIII., ki naj ga Bog ohrani dolga leta, da nam bo še pomagal. Ko je zvedel za naše velike stiske, je dobrohotno poslal dva tisoč frankov z lepim spodbudnim pismom, ki ga navajamo spodaj. Pri vsem tem nam je manjkalo še deset tisoč lir, da bi mogli sestaviti odpravo misijonarjev, in to vsoto nam je priskrbela dobrota nekega salezijanskega sotrudnika. Ta dobitnik je hotel ostati neimenovan, v pismu pa je zapisal naslednje besede: »Bral sem, kako je sveti oče v svoji veliki stiski poslal dva tisoč lir za dela, ki jih vi opravljate. Spodbujen od tega zgleda, darujem vam, zlasti za potrebe misijonarjev deset tisoč frankov. Te sem privarčeval s svojo delavnostjo in delom v mladosti in jih zdaj pošiljam naprej kot luč, ki naj razsvetli mojo pot v večnost, kateri sem že zelo blizu.« – Neki salezijanski sotrudnik. Naj Bog blagoslovi junaško delo velikodušnega darovalca in mu podeli bogato plačilo v tem in drugem življenju.

S temi sredstvi smo pripravili odpravo novih misijonarjev, jih opremili z vsem nujno potrebnim in poslali najpotrebnejše stvari tistim, ki že delujejo v tistih oddaljenih krajih.

NALOGE, KI JIH NAMERAVAMO IZPOLNITI V LETU 1879

Za prihodnje leto smo načrtovali več del. Najprej hočemo uporabiti vse materialne in moralne možnosti za župnijsko katehezo in vsa druga dela, ki so v korist ogroženi in zapuščeni mladini. Obvarovati jo moramo pred nevarnostmi, ki ji pretijo, pred hudodelstvom in ječo. Iz nje hočemo narediti dobre kristjane in poštene državljane. Drugo, kar hočemo uresničiti, je Ustanova Marije Pomočnice za gojitev duhovniških poklicev med odraslimi. Glavna hiša, namenjena temu, je Zavetišče sv. Vincencija v Sampierdareni. Imeli smo že zadovoljive sadove. Večje število odraslih fantov se je odločilo za duhovniški poklic in se vrnilo v svoje škofije, drugi so se odločili za redovniški poklic in nekateri za zunanje misijone.

Cerkev sv. Janeza z zavetiščem, ki je izraz spoštovanja do Pija IX., naj vsakega spodbuja, da bo podpiral njeno gradnjo. Upamo, da jo bomo v prihodnjem letu končali.

UKREPI

Vi, dragi sotrudniki in sotrudnice, boste vprašali, kje naj dobimo potrebna sredstva, da bomo mogli izvesti toliko del javne dobrodelnosti. Jaz polagam vse svoje zaupanje v vašo krščansko ljubezen. Bog nam je pomagal v preteklosti v zelo težkih trenutkih in on vas bo gotovo še v prihodnje navdihoval v vaših velikodušnih odločitvah in vam pomagal, da jih boste tudi izpolnili.

Ker smo v stiski, da oskrbimo s kruhom in obleko dečke v naših zavetiščih, smo si z dovoljenjem civilne oblasti zamislili majhno loterijo, ki bo kot dobitke nudila nekaj umetniških slik in drugih umetniških predmetov. Vsakemu izmed sotrudnikov bomo poslali nekaj srečk, ki jih boste zadržali zase ali jih razdelili med svojimi prijatelji in sorodniki. O vsem bomo ob svojem času poročali v Vestniku.

Želim vam, spoštovani in odlični dobitniki, izraziti živo zahvalo za vse, kar sem jaz, naši salezijanci in naši fantje, ki jim pomagata, prejeli od vaše dobrodelnosti. Mi vas bomo ohranili v neizbrisnem spominu in hvaležnosti, medtem ko vam Bog pripravlja večno plačilo.

V cerkvi Marije Pomočnice in v vseh cerkvah, v vseh salezijanskih hišah vsak dan zjutraj in zvečer dvigamo k Bogu molitve s prošnjo, da bi vam podelil trdno zdravje in srečno življenje, slogo in mir v vaših družinah, uspeh pri vašem delu, rodovitnost vaših polj. Naše molitve se dvigajo k Bogu s prošnjo za Božji blagoslov, da bi, potem ko boste preživeli srečne in zadovoljne dni tukaj na zemlji, mogli v nebesih uživati sadove vaše krščanske ljubezni.

Posebej se vašim molitvam priporoča papež Leon XIII., naš prvi sotrudnik, vsi, ki delajo za napredek svete Cerkve, in tisti sotrudniki, ki so bili med letom poklicani v drugo življenje. Končno priporočam dobroti vaših molitev tudi svojo dušo in vam zagotavljam, da ostajam v J. K. vaš najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Ta poročila, ki jih je leto za letom pošiljal sotrudnikom o delovanju, so pridobivala veliko naklonjenost, tako do don Boska kakor tudi do njegove Družbe. Še neka druga navada je zelo pripomogla k večanju naklonjenosti: dejstvo, da se je opravljalo veliko molitev za pokojne sotrudnike in sotrudnice. K molitvi so spodbujala obširna poročila v *Vestniku* o življenju najbolj zaslužnih sotrudnikov kakor tudi poimensko navajanje vseh drugih. Prvi seznam pokojnih sotrudnikov je bil objavljen v junijski številki 1878 z naslednjo spodbudo: »Če tudi v vseh salezijanskih hišah opravljamo molitve za pokojne sotrudnike in sotrudnice, pa takoj ko dobimo sporočilo o njihovi smrti, hočemo kljub temu objaviti ime, priimek in kraj tistih, ki jih je Božja previdnost poklicala v drugo življenje prve mesece tega leta, in jih priporočiti v molitve vseh sobratov in sester po vsem svetu.« Vseh skupaj je bilo štiriinpetdeset iz vseh družbenih slojev. Veliko je bilo duhovnikov različnih stopenj, prvi med njimi kardinal Berardi. Tudi obilni duhovni darovi, ki so jih deležni salezijanski sotrudniki in sotrudnice, zelo privlačijo pobožne osebe v združenje. Nekemu sotrudniku, ki je hotel postati frančiškanski tretjerednik, da bi bil deležen odpustkov, ki jih oni dobivajo, sem odgovoril: »To ni potrebno, kajti vse odpustke, ki jih imajo frančiškanski tretjeredniki, imajo tudi salezijanski sotrudniki, ki jim pripadaš. Beri našo knjižico, poskušaj pridobiti nove člane in boš imel veliko zasluženje.«⁴ Da bi ohranjali misel na odpustke, navaja zadnja stran *Vestnika* vse odpustke, ki jih je mogoče dobiti v tistem času, poleg splošnih, ki veljajo za celo leto. Tako so delali od avgusta 1877 do aprila 1883, se pravi do takrat, ko je don Bosko sam vodil periodiko in dajal pobude tistim, ki so jo urejali.

Preden bomo prešli od prizadevanja za utrjevanje do širjenja sotrudnikov v letih 1877 in 1878, naj povemo še nekaj. Blaženi je v svoji okrožnici omenil »župnijsko katehezo« in »druga dela v korist ogrožene mladine«. Don Boskova misel in njegov program sta bila vedno daleč od želje, da bi sotrudniki pomagali

⁴ Pismo Deppertu, Turin, 28. maj 1877. V novejšem času so nekatere odpustke frančiškanskega reda ukinili, med njimi porcijunkulski odpustek. So pa dodali druge, nič manj dragocene.

samo salezijanski družbi. Tako napačno prepričanje je mogoče samo, če je kdo napačno obveščen o vsej zadevi. Toda pri don Bosku ne bo našel nobene besedice, ki bi omejevala tako dejavnost sotrudnikov. Kaj je bila resnična zamisel, je mogoče razen prve okrožnice razbrati tudi iz prve številke *Vestnika*. Tam pod naslovom Prve izkušnje nekaterih sotrudnikov navaja primere njihove dejavnosti. Neki župnik iz bližine Turina je tožil zaradi majhnega števila otrok, ki so prihajali k verouku. Poiskal in uporabil je celo vrsto sredstev, da bi jih pritegnil, pa je bilo, kakor da se je trudil zaman. Potem mu je prišla odrešilna misel. V vasi je bilo nekaj salezijanskih sotrudnikov kakor on. Zbral jih je v župnišču, jim razložil položaj, prikazal žalostne posledice verske brezbriznosti med mladino in jih prosil za pomoč. Sotrudniki so poprijeli za delo; pod pretvezo, da morajo urediti kako zadevo, so šli na obisk k svojim sorodnikom in prijateljem, govorili mimogrede tudi o verouku in jih prepričali, da so začeli pošiljati svoje otroke k nauku. Nekateri pogumnejši so stopili tudi v hiše in delavnice neznanih ljudi. V kratkem času je število katehizirancev naraslo na štiristo. Tedaj pa se je začela druga težava: kako dobiti katehete za toliko množico učencev? Težavo so rešili oni sami, ki so se trudili za porast števila učencev. Svojemu župniku so pomagali bodisi z vzdrževanjem reda bodisi s poučevanjem nauka ves postni čas. Tako je skupina sotrudnikov z nekaj dobre volje in odpovedi dosegla trajen in obilen sad, kakor je poročal župnik. To je eden izmed zgledov salezijanskega sodelovanja, ki jih je uradno glasilo vse od začetka pod don Boskovim skrbstvom predstavljalo članom pobožnega združenja.

Toda notranje utrjevanje združenja ni bilo vse. Treba je bilo poskrbeti za njegovo širjenje. Misel o tem je naletela na dober odmev. »Koliko jih je,« piše nekdanji gojenec Oratorija, »bilo ponosnih, da so bili imenovani salezijanski sotrudniki!«⁵ Tisti »imenovani« nakazuje na splošno vse nove člane. V večini primerov on ni čakal, da bi kdo prosil za sprejem, temveč je tistim, pri katerih je upal, da ne bo naletel na nasprotovanje, tako pri dobrih laikih kakor pri duhovnikih, pa četudi jih je poznal samo po imenu, kratko malo poslal listino o imenovanju s pravilnikom. Listina se je glasila:

*»Podpisani spoštljivo izroča listino salezijanskega sotrudnika ... in ga prosi, da bi jo sprejel. Če bi kateri vaših znancev želel biti deležen istih duhovnih darov, vam ni treba storiti drugega kot samo sporočiti. Da bi vam Bog podelil veliko milosti, vam hvaležno želi najvdanejši služabnik duhovnik Janez Bosko.« V ta namen je izrabil vsako priložnost. Tako je leta 1876 poslal don Rui seznam triindvajsetih uglednih gospodov iz Turina, ki jim je v znamenje priznanja poslal sadove svoje trgatev, in mu naročil, naj jih vse vnese v »seznam sodelavcev«.*⁶

Vplivnim osebnostim je pošiljal lastnoročno napisana povabila. Kakor je

⁵ Pismo don Anfossija don Bosku, 12. oktober 1877.

⁶ MB XII, str. 675 [BiS XII, str. 429].

v svoji preprošćini prosil Leona XIII., da bi mu dovolil postaviti njegovo ime na čelo salezijanskih sotrudnikov, tako je v ponižni prošnji predložil svoja pisma kardinalom in škofom, da bi tudi oni delali plemenito družbo Kristusovega namestniku. Tudi ljudem iz posvetne družbe, ki so zasedali visoka mesta, je ponudil, da bi se ponašali z naslovom salezijanskega sotrudnika. Značilno v tem smislu je pismo, ki ga je leta 1878 poslal grofu in grofici Chambord, pretendentoma za francoski prestol. Stopil je z njima v stik po njunem tajniku, ki je bil hišni prijatelj in reden gost plemenite družine De Maistre.

Sveta kraljevska veličanstva!

Katoliška načela, ki so jih Vaša kraljevska veličanstva slovesno izrekla kakor tudi izredna pobožnost vašega duha so ponižnemu piscu navdahnila misel, da bi vas prosil za dovoljenje, da bi vključil Vaša imena v Združenje salezijanskih sotrudnikov, ki ga je ustanovil in obdaril z mnogimi duhovnimi darovi slavni Pij IX. častitega spomina in priporočil sedanjí vladajoči papež, ki se je tudi dal vpisati.

V upanju, da bodo vaša kraljevska veličanstva hotela uslišati mojo prošnjo, vam pošiljam tozadevno listino in pravilnik, medtem ko prosim Boga, da bi vas napolnil z najbogatejšimi blagoslovi.

Vaših svetih kraljevskih veličanstev ponižni in vdani služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Zelo značilno je pisemce, s katerim je slavni zgodovinar Cesare Cantu sporočil don Bosku, da je prejel poslano mu listino. »Razglašenje Gospodovo 1878. Izbrali ste zelo bednega sotrudnika. Občudujem vašo silno vnemo in neizčrpno krščansko ljubezen, vendar se čutim nesposoben, da bi vam sledil. Ne morem drugega, kot da se veselim zaradi deležnosti pri vaših molitvah, ki sem jih zelo potreben. Sprejmite to skromno darilce in me imejte za svojega najvdanejšega C. Cantu.«

Z vedno večjim številom sotrudnikov je don Bosko čutil potrebo, da je uredil svoje vrste. Skušal jih je porazdeliti med krajevne voditelje, ki bi skrbeli za člane in bili zaupniki vrhovnega predstojnika salezijancev, kateremu so bili podrejeni. V mestih in krajih, kjer ni bilo salezijancev, naj bi, če bi njihovo število naraslo na deset, dobili vodjo, imenovanega *dekurion* [desetnik], ki je lahko bil izjemoma tudi kak zgleden laik. Našli smo lastnoročno pisano pismo našega blaženega iz leta 1878, v katerem imenuje za dekuriona nekega nepoznanega župnika. Mogoče je predloga za okrožnico, za katero pa nimamo primerkov.

Velečastiti gospod!

Medtem ko se veselim, da lahko vašo uglednost in razne spoštovanja vredne posameznike te vaše župnije vpišem na seznam članov salezijanski sotrudnikov, vas ponižno prosim, da bi kot dekurion prevzeli njihovo vodstvo, kakor predvideva Pravilnik (V. poglavje).

Če bi vam pa prezaposlenost ali druge okoliščine to onemogočale, bi vas prosil, da

bi mi imenovali kakega drugega duhovnika ali koga med sotrudniki samimi, ki bi ga vaša uglednost imela za sposobnega opravljati to službo.

V zaupanju, da boste ustregli moji prošnji, izrabljam prilžnost, da vam želim vse najboljše in se izrekam v vsej hvaležnosti za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1878

Drugo zelo uspešno sredstvo za pridobivanje novih članov sta bili dve letni konferenci, ki jih predpisuje pravilnik: ena za praznik sv. Frančiška Saleškega in druga za praznik Marije Pomočnice. Taka zborovanja so bila učinkovita propaganda bodisi zato, ker je bil dostop svoboden, bodisi zato, ker je o tem natanko poročalo časopisje, pa tudi zato, ker so šle iz roke v roko knjižice, ki so o tem govorile. Do 1878 ni bilo konferenc. Tega leta pa je don Bosko dal v Rimu in Turinu zgled, kako se to dela.

V Rimu je konferenca potekala 29. januarja 1878. Don Bosko jo je pripravil tako, da bi bila lahko vzor vsem drugim, kjer koli bi jih pripravili.⁷ Najprej je izbral prostor, ki je bil zelo priljubljen rimski aristokraciji: kapelica oblatk v Torre de' Specchi. Nato je poskrbel za obisk lepega števila plemenitih gospodov in gosa ter prelatov in duhovnikov. Uspelo mu je, da je predsedoval kardinal vikar Monaco La Valletta, ki se mu je pridružil kardinal Sbarretti. K povabilu je priložil razpored in nekaj pojasnil.

KONFERENCA SALEZIJSKIH SOTRUDNIKOV 27. JANUARJA 1878 V RIMU

Z dovoljenjem in sodelovanjem njegove eminence gospoda kardinala Monaca La Valletta, vikarja njegove svetosti papeža, bo prva konferenca salezijanskih sotrudnikov, kot to predpisuje Pravilnik v 4. členu VI. poglavja.

Zborovanje bo potekalo v cerkvi hiše oblatk svete Frančiške Rimske, poznani z imenom Torre de' Specchi.

Vstop je skozi glavna vrata zavoda naravnost v kapelo.

Vse sotrudnike spoštljivo vabim k udeležbi. Njegova svetost v svoji veliki dobroti podeljuje vsem sotrudnikom, ki se bodo udeležili konference, popolni odpustek.

Po predpisih bo opravljena nabirka v korist salezijanskih misijonarjev v Ameriki in tistih, ki se pripravljajo na odhod, pa tudi za nekatere hiše, ki so v krajih, kjer je potreba največja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 25. januar 1878

Ne bi si mogli želeli boljše udeležbe niti glede na število udeležencev kakor tudi na kakovost navzočih. Ob treh popoldne je stopil na oder salezijanski duhovnik in iz knjige o Saleziju, ki jo je napisal Galizia,⁸ prebral poglavje *Amore*

⁷ Pismo don Rui, Rim, 23. januar 1878.

⁸ Kanonik Pier Giacinto Galizia, *Vita di S. Francesco di Sales* [Življenje sv. Frančiška Saleškega] v dveh zvezkih, Brescia 1856. Škofovska tiskarna Zavoda Marijinih sinov. VI. knjiga. c. II, 16, str. 342.

del Santo verso i poveri [Svetnikova ljubezen do ubogih], kar so navzoči pozorno poslušali. Nato je neka slavna pevka zapela prekrasno melodijo na besede *Tu es Petrus* ob spremljavi orgel. Končno je don Bosko, na sebi je imel bired in *ferajol* [brezrokavni plašč], imel nagovor, ki je trajal tri četrt ure.⁹ Začel je takole: »Prevzvišeni eminenci, plemeniti in spoštovani gospodje. Na ta lepi dan, ki je posvečen svetemu Frančišku Saleškemu, ki ga sveta Cerkev prvič slavi kot cerkvenega učitelja in v Rimu poteka prva konferenca salezijanskih sotrudnikov, mi je v veliko čast dana priložnost, da vam govorim. Sveti oče nam pošilja svoj apostolski blagoslov in podeljuje popolni odpustek, medtem ko je kardinal vikar blagovolil priti in predsedovati temu našemu zborovanju.

Izbrali smo namenoma to cerkev plemenitih oblatk svete Frančiške, ker je bila to prva ustanova v vzvišenem mestu Rimu, ki je začela podpirati uboge dečke v salezijanskih zavodih. Jaz sam, ki bi sicer moral biti drugje, pa sem zaradi raznih opravkov tukaj, sem se znašel v prijetnem položaju, da sem lahko navzoč pri tej prvi konferenci. Naj bo za vse hvaljen Gospod, naj bodo hvaljeni njegovi sveti načrti. Da zadostim tej prvi konferenci, ne bom imel kakega akademskega nagovora niti kake moralne pridige, temveč bom s preprostimi besedami prikazal zgodovino salezijanskih sotrudnikov.«

Potem ko je predstavil zgodovino sotrudnikov od začetka do tistega trenutka, ko je govoril, je toplo priporočil vsem navzočim, da bi pomagali salezijancem reševati mladino. »Veleugledni gospodje,« je dejal, »protestanti, neverniki, sektaši vseh vrst ne opustijo ničesar, kar bi moglo škoditi mladini, in kakor lačni volkovi krožijo okoli Gospodove črede, da bi raztrgali Kristusove ovčke. Tisk, fotografije, šola, otroški vrtci, zavodi, podpore, obljube, pretnje, obrekovanje in še kaj uporabljajo, da bi pokvarili nežne duše, jih iztrgali iz naročja Cerkve, jih privabili, jih pritegnili k sebi in jih vrgli satanu v naročje. Najbolj žalostno pa je dejstvo, da se tudi nekateri starši, učitelji in vzgojitelji pridružujejo temu početju. Ali bomo ob pogledu na to dogajanje ostali mrzli in brezbržni? Naj se to nikdar ne zgodi, preljubi prijatelji! Naj se ne zgodi, da bi bili bolj iznajdljivi, bolj delavoljni sinovi teme kot za dobro delo pripravljeni sinovi luči. Zato naj vsak izmed nas postane vodja, učitelj, rešitelj otrok. Hudobnim zvijačam zoperstavimo ljubečo iznajdljivost naše krščanske ljubezni, tisk proti tisku, šole proti šolam, zavode proti zavodom. Skrbno varujmo otroke naših družin, župnij in zavodov. In ker se povsod dobi neizmerno veliko ubogih dečkov in deklic, ki so izpostavljeni velikim nevarnostim pohujšanja bodisi zaradi malomarnosti njihovih staršev ali zaradi prevelike revščine, skušajmo po naših močeh postati njihovi očetje in matere in jih spravimo na varno mesto, kjer ni zapeljevanja in pohujšanja. Naj nas vodi zgled Božjega odrešenika, ki je v času svojega življe-

⁹ O tem je pisal *L'Osservatore cattolico* v Milanu (št. 27), *L'Unità Cattolica* (št. 30), *Lo Spettatore* (5. in 6. februar) in *Salezijanski vestnik* (marec). V arhivu hranimo zapiske don Berta.

nja na zemlji pokazal toliko zanimanja in zavzetosti za otroke. Spominjajmo se tudi obljubljene visoke nagrade, da bo tisti, ki z zgledom, besedo in dejanjem ponuja roko takemu otroku, dobil stotero plačilo na tem svetu in večno življenje v nebesih.«

Don Bosko je predvideval dve oviri, ki bi mu jih lahko postavili njegovi poslušalci. Prva je bila odnos salezijancev do civilne oblasti. Zlasti v Rimu, kjer so bolj kot drugod po Italiji čutili pod novo vlado razliko v verskem pogledu, se je zdelo, da bo salezijansko delo naletelo na nepremagljive težave. »Nikakršne nevarnosti,« je dejal don Bosko. »Delo salezijancev in njihovih sotrudnikov je v podpiranju lepega življenja zmanjševalo število pokvarjencev, ki se prepuščeni sami sebi znajdejo v nevarnosti, da bi polnili ječe. Te je treba poučevati, jih navajati k delu, poskrbeti za sredstva, in kjer je potrebno, dati možnost za zavetišča, kjer bi bilo zanje poskrbljeno. Ničesar ne smemo opustiti, kar bi moglo te mlade ljudi obvarovati pred uničenjem in iz njih narediti dobre kristjane in poštene državljane. To je delo, ki ga vsak ceni, še več, tega si želi vsaka vlada, vsaka politika. Seveda je treba v tako zlobnih časih uporabljati preproščino globa in jo povezati s previdnostjo kače. Mi se bomo držali tega prepričanja in bomo skušali reševati duše tako, da bomo brezpogojno zastopali dobra načela, pri tem pa spoštovali osebe in jih ščitili.«

Druga težava se tiče obširnosti področja, za katero bi morali skrbeti Rimljani. Tu je toliko revščine, ki bi jo bilo treba odpravljati. Čemu bi razsipali svojo dobrodelnost v delih zunaj Rima? »Rimljani,« je dejal don Bosko, »ki so se vedno izkazovali dobrodelne in podpirali salezijanske ustanove, se lahko tolažijo, da so naredili veliko koristnega za Rimljane. V vsakem času je bilo lepo število rimskih otrok poslanih v salezijanske zavode. Veliko jih je tam tudi danes in nemalo jih prosi, da bi bili sprejeti. Seveda naj vsak sodeluje pri skrbi za mladino tega mesta, saj tudi salezijanci upajo, da se bodo mogli kmalu pridružiti tej goreči duhovščini v delu za rimsko mladino. Medtem ne smemo pozabiti, da je Rim katoliško mesto, še več, je središče vseh katoličanov sveta. Iz Rima in s pomočjo Rimljanov so vedno odhajale skupine misijonarjev, da bi oznanjevali in branili vero po celem svetu. Če boste torej pomagali salezijancem, ki so v tujini, jim boste pomagali delovati v teh deželah, boste delovali za katoliško stvar, za vso Cerkev, ki ima svojega poglavarja v Rimu in ima svoje sinove raztresene po celem svetu. *Te per orbem terrarum sancta confitetur Ecclesia* [Tebe po vsem svetu oznanja Katoliška cerkev].«

Ko je don Bosko zapustil oder, je pristopil kardinal vikar in spregovoril: »Ne morem si kaj, da ne bi pohvalil dela salezijanskih sotrudnikov, ki ob svojem visokem cilju, da bi branili moralno in bili koristni civilni družbi, ne izpustijo nobene priložnosti, da ne bi učili zdravih načel naše katoliške vere. Pogum torej! Toda ne pozabite Rima, kjer je v tem trenutku nadvse potrebno vaše delo. Sem morate

obrniti vaše napore, sem osrediniti vaše prizadevanje, tukaj morate storiti vse, da boste čim prej odprli salezijansko hišo in se pridružili našim duhovnikom pri reševanju ogrožene mladine, ki jo čaka žalostna prihodnost, če je dobrotna roka ne bi sprejela, ji priskočila na pomoč ter ji ne bi pripomogla k delu, k veri in h kreposti.« Potem je razvil misel svetega Pavla »*Vos autem, fratres, nolite deficiere beneficientes* – Vi pa, bratje, ne omagujte v dobrodelnosti« in spodbudil sotrudnike, da ne bi popuščali v dobrih delih. Tri ovire onemogočajo dobro delo: naveličanost, strah in žalost. Naj jih ne premaga dolgočasje, temveč naj iz dneva v dan napredujejo v gorečnosti. Naj se zaradi žalosti ne vdajajo malodušnosti, čeprav ne vidijo takoj sadov dobrih del, temveč se tolažijo z mislijo, da bo dobro seme, ki so ga posejali, gotovo vzkliklo in prineslo zveličavne sadove. Naj se ne ustrašijo nevarnosti in preganjanja, temveč naj krepko in pogumno gredo naprej vse do smrti. Ko so potem odpeli še drugi del *Panis vivus* [Živi kruh], je njegova eminenca podelil blagoslov z Najsvetejšim in zborovanje se je končalo.

Še istega večera je don Bosko pisal don Rui: »Danes smo imeli konferenco, ki ji je predsedoval kardinal vikar, ki je na koncu imel prekrasen govor. O nadrobnostih bom še poročal. Ta govor bo gotovo zgodovinskega pomena.« Se razume, da v zgodovini salezijanske družbe. In zakaj ne tudi v zgodovini Cerkve? Po krstu 9. maja 1876 je bila ta konferenca, ki ji je predsedoval kardinal vikar, potrditev Združenja salezijanskih sotrudnikov. Tistega dne je ustanova zmagoslavno stopila na področje katoliške dejavnosti in se zavzela za obrambo v vseh bitkah. Če je salezijanska družba v letopisih Cerkve dosegla ugledno mesto, je združenje salezijanskih sotrudnikov dobilo svojo potrditev *in facie Ecclesiae* [v podobi Cerkve] in s tem vse razloge, da se izkaže.

Zato se ne smemo čuditi, če je hudič hotel pristaviti svoj rep. Don Turchi, ki je bil navzoč pri konferenci, je poslal dopis turinskim časopisom. Enega tudi v *Emporio Popolare*, ki ga je urejal pater Vasco, jezuit. Ko je šel k nadškofu po dovoljenje za natis, je dobil prepoved. Po monsinjorjevem ukazu mora biti vse najprej predstavljeno njemu. *L'Unità Cattolica* pa je objavila drugega. Vendar se zdi, da se za teologa Margottija ni dobro izteklo. Tudi msgr. Ighina, tedaj kanonik in rektor semenišča v Mondoviju, ni objavil v *Apologistu* povzetka iz članka v *Unità* v strahu, da ne bi užalil nadškofa, ki se je pritoževal, da je ta časopis objavil pravilnik za salezijanske sotrudnike. Razlog za tak odpor je bilo monsinjorjevo prepričanje, da so taki članki naperjeni proti njemu. Sicer nam pa Anfossi poroča, da so se članka v *L'Unità Cattolica* razveselili dobri in naklonjeni don Bosku, medtem ko so bili hudobni globoko užaljeni. Razumeli so, da je bila to odločna zaušnica njihovi malopridnosti. Don Boska pa vsi občudujejo zaradi njegove odločnosti in ljubezni za splošno dobro.¹⁰

¹⁰ Pismo don Anfossija don Bosku, Turin, 10. februar 1878, in don Turchiju, Turin, 13. februar 1878.

Proti nadškofu se je tiste mesece dejansko pojavilo nekaj, kar je bilo precej več kot neškodljivi članki. To je knjižica 86 strani, ki jo je izdala tiskarna Bruno v Turinu z naslovom *Vezilo duhovščine ali revija o liturgičnem koledarju turinske nadškofije za leto 1878*, napisal kaplan. Anonimni pisec, ki je natančno predelal zadnji škofijski koledar, je vzel to za pretvezo, da se je norčeval iz nadškofa. To pa je storil s hudičevsko ostrino in mu vrgel pod nos brez števila pravopisnih, slovničnih, zgodovinskih, dogmatskih, liturgičnih napak in tudi nekaj njegovih hudobnosti do don Boska. Tako se v dodatku npr. v seriji štiriindvajsetih »se govori« trije nanašajo na don Boska. Deveti se glasi takole: »Govori se, da je monsinjor prepovedal časopisu *Emporio Popolare* objaviti kakršnokoli poročilo, ki bi bilo v čast in podporo don Bosku. Ta katoliški časopis, ki veliko dolguje don Bosku, ni objavil poročil in dejanj, ki bi bila v čast don Bosku in salezijanski družbi, kardinalom in celo papežu. Temu časopisu ni bilo dovoljeno objaviti niti dogodkov, ki bi bili v čast nadškofiji in so zgodovinskega pomena, kot na primer odprava misijonarjev itn.«

Knjižica je v mestu dvignila ogromno prahu. Duhovniki so se zlasti zavzeli, da bi spoznali pisca. Domnevamo, da je bil don Bosko obveščen. Če ga je kdo kaj vprašal, je odgovarjal, da nič ne ve. Nasprotno, vsem, ki so ga vpraševali, je izražal svoje obžalovanje. Knjižica je prišla tudi v Oratorij, kjer so jo nekateri prebrali. Če je kdo don Boska vprašal, ali jo je že bral, je odgovoril: »Ne, nisem je bral in je tudi ne bom.« Nekega dne je don Barberis pri mizi dobrodušno dejal, češ da bi bilo dobro, da bi vedeli za vsebino in da je konec koncev le treba o stvari kaj povedati in tako končati to neprijetno zadevo. Don Vespignani, ki je bil navzoč, poroča, da ga je Božji služabnik pokaral. Don Barberis pa je v svoji kroniki, ki jo piše le še od časa do časa in se bliža trenutku, ko bo popolnoma usahnila, 11. maja pisal: »Ta knjižica dela don Bosku pred duhovščino čast, don Bosko pa se joče zaradi nje.« Veljavo ima samo drugi del navedka.

Če je bilo v Turinu tako težko govoriti o rimski konferenci, pa ni bilo ovire, da je ne bi priredili tudi v Turinu. Še več, po Rimu ni bil noben kraj pripravnejši kot prav Turin. Pretekli so že meseci, ko se je zdelo, da se je pokazala mavrica miru med nadškofijo in Oratorijem. Priložnost, da bi sklicali sotrudnike, se je ponudila za praznik Marije Pomočnice. Blaženi jih je sklical za 16. maj v cerkev, ki je posvečena sv. Frančišku Saleškemu. Tiskano povabilo se je glasilo:

KONFERENCA SALEZIJANSKIH SOTRUDNIKOV V TURINU

16. maj 1878

Velezaslužni gospodje sotrudniki in gospe sotrudnice!

Po našem pravilniku (VI. poglavje, 4. člen) naj bi vsako leto priredili dve konferenci, ker je zadostno število sotrudnikov. Iz žive želje, da bi prvo konferenco pripravili v Turinu pod varstvom Marije Pomočnice, smo izbrali 16. maj, ki je drugi dan devetdnevne časti presveti Devici Auxilium Christianorum Mariji Pomočnici, ki jo bomo še posebej slavili dne 24.

Zato prosim vse sotrudnike in sotrudnice, da bi se udeležili konference. Medtem ko se vsem iz srca zahvaljujem, prosim Boga, da bi vas napolnil s svojimi nebeškimi blagoslovi. Imam čast, da se imenujem najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. maj 1878

Vabilu je bil priložen »Spored konference« s sedmerimi obvestili, od katerih sta se zadnji dve glasili: »6. Sveti oče podeljuje popolni odpustek vsem, ki se bodo udeležili konference. 7. Nabirka bo v korist cerkve sv. Janeza Evangelista in za pomoč salezijanskim misijonarjem v Ameriki, ki so v veliki stiski.«

Določenega dne ob treh popoldne se jih je v lepo okrašeni cerkvi zbralo kakih dvesto petdeset. Z razliko od rimskega zbora, kjer so bili udeleženci iz visokih družbenih slojev, so bili tisti v Turinu iz vseh stanov. Ko so iz življenja sv. Frančiška Saleškega prebrali isti odlomek kot v Rimu in so dečki odpeli motet, je don Bosko s prižnice ponovil zgodovino sotrudnikov, o njihovi ustanovitvi in njihovi prvi dejavnosti. Veliko teh, ki so na začetka njemu »ubogemu duhovniku«, ki je prišel brez vseh sredstev, priskočili na pomoč in žrtvovali sami sebe in svoje imetje, je bilo navzočih. Pritrjevali so njegovi pripovedi in se veselili zaradi napredka ustanove, pri kateri so oni učinkovito sodelovali. Za zgodovino bo koristno, da se ta dokument ne izgubi. Bralci, ki se jim mudi, naj ga preskočijo, mi pa bomo zapisali besede, ki jih je don Bosko govoril resnično *ex abundantia cordis* [iz vsega srca].

»Ne vem, dragi sotrudniki in velezaslužne sotrudnice, ne vem, ali naj se najprej zahvalim vam ali naj vas vse skupaj povabim, da bi se zahvalili Gospodu, da nas je zbral v tako velikem številu in nam dal priložnost, da delamo veliko dobrega, in da nas je danes pripeljal sem za prvo konferenco salezijanskih sotrudnikov tu v Turinu. Najprej bi vam pa želel pripovedovati malo zgodovine, ki nam bo dala spoznati, kaj vse so že naredili salezijanski sotrudniki tu v Turinu, še preden so dobili to ime in ne da bi vedeli, kaj je njihova resnična naloga. Poslušajte!

Pred petintridesetimi leti je prostor, na katerem sedaj stoji ta cerkev, bil zbirališče mnogih porednih fantov, ki so prihajali sem, da so se bojevali, prepirali, pretepali in krepko preklinjali. Tukaj ob strani sta bili dve hiši, v katerih so močno žalili Gospoda: ena je bila krčma, kjer so se zbirali najhujši pijanci in pokvarjenci iz celega mesta, druga pa je stala na mestu, kjer je sedaj prižnica, in se je raztezala proti moji levici. To je bila hiša nemoralnosti in grdega življenja. Leta 1846 je prišel ubogi duhovnik in je za visoko najemnino najel dve sobi v tej drugi hiši. Tega duhovnika je spremljala njegova mati. Njun namen je bil ugotoviti, ali bi bilo mogoče narediti kaj dobrega ljudem v tej okolici. Vse njuno bogastvo je bila košarica z nekaj predmeti, ki jo je mati nosila v roki. Ta duhovnik je videl, kako so se tukaj zbirali fantje in počenjali grdobije. Približal se jim je in Gospod je hotel, da so poslušali njegovo besedo. Potrebna je bila kapela za božjo službo. Od evangelijske strani tega oltarja do desne je bila lopa, ki je služila za orodjarnico. Ta prostor smo kupili in prilagodili za kapelo.

Tisti poredni fantje so se dali pritegniti in so začeli hoditi v cerkev. V kratkem času je njihovo število tako naraslo, da ni bila nabito polna samo cerkev, temveč smo celo na vsem prostoru okoli nje, na tem istem, na katerem me zdaj vi poslušate, poučevali katekizem. Ta duhovnik je bil sam. Na pomoč mu je prihajal nadvse goreč teolog Borel, ki je storil toliko dobrega Turinu. Ker pa je bil zaposlen v ječah in pri na smrt obsojenih, v Cottolengu, pri markizi Barolo in drugod, je mogel skrbeti le za majhno število dečkov, saj je njegovo življenje potekalo drugod. Toda Gospod je nadomestil tisto, kar je manjkalo.

Drug za drugim so se nekateri duhovniki pridružili ubogemu duhovniku in so mu pomagali pri spovedovanju, pridiganju, katehiziranju. Ti duhovniki so držali pokonci oratorij. Toda ni jih bilo dovolj, zlasti ne za večerne in nedeljske šole. Vendar jih je Božja previdnost še pošiljala in z njihovo pomočjo je delo napredovalo. Ti prvi salezijanski sotrudniki, tako duhovniki kakor laiki, niso gledali na delo in težave, ker so videli, kako so se ti poredni otroci vračali na pot kreposti, in so se žrtvovali za zveličanje drugih. Mnoge sem videl, kako so pustili udobje domače hiše in prihajali ne samo vse nedelje in praznike, temveč vse dni posta, da so poučevali katekizem, čeprav jih je to zelo veliko stalo.

Sedaj se je pokazalo, da bi morali tem fantom tudi materialno pomagati, kajti med njimi so bili taki, ki so bili namesto v hlače in suknjič oblečeni v cunje, tako da je bila v nevarnosti celo sveta sramežljivost. Bili so taki, ki si niso mogli nikdar zamenjati tiste cunje, ki so jo nosili namesto srajce. Tukaj se je začela kazati dobrota in skrb mnogih sotrudnic. Turinskim gospem v čast bi rad povedal, kako so one, čeprav iz odličnih in bogatih družin, bile pripravljene vzeti v roke tiste umazane suknje in hlače in jih s svojimi rokami krpati; vzele so raztrgane srajce, ki verjetno niso nikoli videle vode, jih prale, krpale in znova izročale fantom, ki so pritegnjeni od krščanske ljubezni, vztrajali v oratoriju in v krepostnem življenju. Marsikatera od teh gospa je pošiljala obleko, denar, hrano in vse, kar je mogla. Nekatere izmed njih so tukaj navzoče, mnoge pa je Gospod poklical k sebi, da so prejele plačilo za svoj trud in krščansko ljubezen.

Tako je bilo mogoče s sodelovanjem mnogih oseb, sotrudnikov in sotrudnic, uresničiti, kar posameznik ne bi nikdar zmogel. Kaj se je ob toliki pomoči duhovnikov, gospodov in gospa torej zgodilo? Tisoči dečkov so prejeli verski pouk na tistem mestu, kjer se je prej preklinjalo; učili so se lepo krščansko živeti na kraju, kjer je prej vladala nemoralna. Odpreti je bilo mogoče večerne in nedeljske šole in najbolj revne izmed revnih smo vzeli v oskrbo. Majhen trg je leta 1852 postal cerkev in tista hiša zavetišče za uboge dečke. Vse to je vaše delo, predragi velezaslužni sotrudniki in sotrudnice.

In sotrudniki so še naprej pomagali. Njim so se pridružili še drugi in tako smo lahko na dveh koncih našega Turina odprli dva oratorija: enega v Vanchiglii, ki mu pravimo Oratorij svetega angela varuha, kjer so pozneje postavili cerkev svete Julije in so oratorij prenesli v bližino cerkve, drugega pa v bližini Porta Nuove in ga imenovali po svetem Alojziju. Ob njegovi strani sedaj zidajo cerkev sv. Janeza Evangelista. Toda potrebe, ki so se tako žgoče pokazale v Turinu, so se začele čutiti tudi drugje. S pomočjo sotrudnikov pa je bilo mogoče razširiti delo tudi zunaj Turina.

Laiki so morali prevzeti delo duhovnikov, ki jih je bilo vedno manj in njihovo pomanj-

kanje je bilo čutiti po celem Piemontu in po vsej Italiji. Kaj naj storimo? Katoliška vera ne gleda na kraje, mesta in osebe. Vseplošna je in hoče, da se povsod opravljajo dobra dela, zlasti pa tam, kjer je potreba največja. Tako je bila odprta hiša v Mirabellu, potem v Lanza in nato še druge. In danes je več teh hiš in cerkva s 25.000 notranjimi in zunanjimi gojenci, ki dobivajo v naših hišah verski pouk. Kdo je storil vse to? Kak duhovnik? Mogoče dva, deset, petdeset? Ne. Še tako veliko število ne bi zmoglo tega dela. To je bilo toliko in toliko sodelavcev in sodelavnic od vseh strani, v vseh krajih, ki so se trudili in pomagali maloštevilnim duhovnikom. Da, to so oni. Pa ne samo oni. Treba je priznati, da, treba je priznati Božjo roko, ki je hotela, da je iz nič zrasla ta ustanova. Da, to je Božja previdnost, ki je poslala vsa ta sredstva, s pomočjo katerih se je rešilo toliko duš. Če ne bi bil prav Gospod tisti, ki je hotel vse to, bi jaz imel za nemogoče, da bi bil kdo zmožen storiti kaj takega. Toda potrebe so bile velike in velik je Gospod in za velike potrebe pošilja veliko pomoč. Te potrebe so vsak dan bolj žgoče. Nas bo mogoče Gospod zapustil?

To, kar vam pravim, da so potrebe iz dneva v dan večje, je neovrgljiva resnica. Oh, če bi vi vedeli, koliko prošelj z vseh strani sveta prihaja vsak dan, da bi odprli zavetišča za ubogo in zapuščeno mladino. Nekoč je bilo treba poskrbeti za dušo in telo toliko zapuščenih, pohujšanih in nesrečnih žrtev greha in hudobije samo v velikih mestih, toda danes je treba za ogroženo mladino poskrbeti tudi v majhnih krajih, če hočemo rešiti družbo. Človeku se kar meša, ko vidi samo del te revščine in nesreče.

In potem misijoni. Koliko gorečnosti je danes potrebne za to! Toda pogledjte, ni več treba, da bi misijonarji šli in izpostavljali svoje življenje. Sedaj divjaki sami prihajajo in prosijo, da bi jih poučili. Oni sami stegujejo roke k nam in nas kličejo, da bi jih civilizirali in jih uvedli v vero, za katero vedo, da jih lahke osreči. Prošnje za misijone prihajajo od vseh strani: iz Indije, Kitajske, Santa Dominga, Brazilije, Republike Argentine, tako da bi v tem trenutku, če bi imel dva tisoč misijonarjev, dobro vedel, kam bi jih poslal, in prepričan sem, da bi prinesli obilne sadove. Toda tudi v misijonih smo naredili že veliko dobrega z oratoriji in upamo, da bomo s pomočjo sodelavcev in sodelavnic to dobro tisočkrat pomnožili v večjo Božjo slavo.

Imamo pa še drugo ustanovo, ki je zrasla iz teh oratorijev, za katero ne bi želel, da bi se govorilo o njej, ki pa jo vi morate poznati.

To pa je ustanova, ki mladim in starejšim fantom pomaga doseči duhovniško čast. Kakor vidite, število Božjih služabnikov vsak dan hudo pada. Zato smo začeli povsod iskati fante, ki bi kazali znamenja za duhovniški poklic; zbrali smo jih, jim omogočili šolanje in glejte: z Božjim blagoslovom je iz naših domov prišlo na stotine duhovnikov. Ali hočete v vsej iskrenosti in kljub tajnosti vedeti, koliko klerikov je lansko leto sprejelo talar? Poslušajte. V vseh naših domovih, raztresenih po Italiji, Franciji, Urugvaju in v Republiki Argentini smo dobili 500 klerikov. Od teh se jih večina vrača v svoje škofije. Naj vam za primer povem eno: v škofiji Casale je 42 klerikov in izmed teh jih je 34 prišlo iz naših zavodov. Nekateri postanejo redovniki, drugi gredo v misijone ali ostanejo pri nas in nam na vso moč pomagajo. Vidite, kje končujejo vaši darovi, vaša pomoč, vaša krščanska ljubezen!

Druga tudi pomembna naloga je graditi jez proti brezboštvu in krivi veri, ki pretita

prodreti v naše kraje, sejeta pogubo med katoličani in se toliko bolj širita, kolikor bolj raste svoboda na političnem področju. Kajti ko se pod pretvezo svobode daje možnost za hudobijo, se s tem ovira delovanje dobrih in sadovi vsega tega so porazni. Zato smo skušali postaviti jez proti krivi veri in brezboštvu najprej z ustreznimi knjigami, ki smo jih z veliko težavo pisali in širili med ljudstvo. Vendar knjige ne zmorejo vsega. Potreben je čuvaj, ki bi stal tam, kjer se je sovražnik najbolj razbohotil, četa vojakov, ki naj bi delovala na kraju, kjer bi bilo največ zlega. Zato smo tukaj v Turinu ob protestantski cerkvi že leta 1849 odprli Oratorij svetega Alojzija in smo sedaj po mnogih naporih in težavah postavili temelje za cerkev svetega Janeza Evangelista, ki jo sedaj gradimo. Tudi v Sampierdareni je pretilo krivoverstvo, zato smo ustanovili zavetišče. V Nizzi Marittimi smo prav ob protestantski cerkvi postavili patronat sv. Petra. V Spezii je kriva vera že zelo napredovala, skoraj vsi otroci so hodili v prelep protestantski zavod, kamor so jih vabili na vse mogoče načine. Potrudili smo se in odprli katoliške šole. Da ne bom pripovedoval o vsem in vsega, bom povedal, kaj se je zgodilo v Ventimiglii. Tam se je v kratkih letih silno pomnožilo prebivalstvo, zlasti v dolini, imenovani Valle-Crosia. Število prebivalcev je naraslo v stotine in tisoče. Vsi so mislili samo na gradnjo novih hiš, na cerkev pa so popolnoma pozabili. Protestanti so se zavedeli priložnosti in so v središču postavili veliko stavbo, ki naj bi služila za zavetišče in šole, in njihovo cerkev. Ker prebivalci te doline niso imeli druge šole, so začeli pošiljati svoje otroke k protestantom in potem še v njihovo cerkev. Škof ni vedel, kaj naj stori. Postaviti cerkev in jo spremeniti v župnijo danes ni več mogoče zasebnemu človeku. Ko so nas poklicali, smo se rade volje odzvali povabilu. Nismo imeli sredstev, toda Božja previdnost nam je priskočila na pomoč. Kupili smo neko hišo, uredili neko skladišče, postavili v pritličju oltar in že smo imeli cerkev. V sobah na desni strani prvega nadstropja smo odprli učilnice za dečke, v sobah na levi pa so hčere Marije Pomočnice odprle šole za deklice. In glejte spremembo. Praznični oratorij pritegne male in velike in okoličani dobijo možnost za obisk svete maše. Tako dečki kakor deklice so takoj začeli hoditi v šolo. Vse to se je zgodilo s tako vnemo, da ni bilo niti enega dečka in niti ene deklice, ki bi še hodili v protestantske šole. Tudi tisti, ki so se dali pregovoriti in so hodili v cerkev krivovercev, so na povabilo opravili velikonočno dolžnost in zapustili kraj, ki naj bi postal središče krive vere v Liguriji.

Vsa ta dela so tako zahtevna, da jih posameznik ne more opraviti. Nujno potrebni so sotrudniki. Njihova podpora omogoča, da se naselimo v kakem kraju. Ko smo že tam, pridejo novi sotrudniki iz tistega kraja in stvar gre naprej. Brez sotrudnikov ne bi imeli možnosti za uspeh in ne bi mogli razviti svoje gorečnosti. Jasno je, da pri vseh teh delih naletiš na ovire, toda Gospod pomaga, da zmoremo vse premagati.

Letos so se težave še povečale, toda Gospodova roka nas podpira. Tako je letos umrl nenadomestljivi dobrotnik Pij IX., ki je odobril Zvezo salezijanskih sotrudnikov in jo obogatil z mnogimi odpustki. To je tisti Pij IX., ki je hotel biti prvi vpisan v katalog salezijanskih sotrudnikov, tisti Pij IX., ki ni izpustil nobene priložnosti, da bi nam storil kaj dobrega. On je umrl. Toda Gospod je dal, da ga je nasledil Leon XIII. Šel sem k njemu in mu pripovedoval o salezijanskih sotrudnikih. Prosil sem ga, da bi smel njegovo ime, kakor že prej ime njegovega predhodnika blagega spomina napisati v

seznam salezijanskih sotrudnikov. Ko se je seznanil z namenom te zveze, je dejal: 'Hočem postati ne samo salezijanski sotrudnik, temveč salezijanski delavec. Ali ni papež dolžan podpirati dobrodelne ustanove?' Izgubili smo torej enega očeta in Gospod nam je poslal drugega, prav nič manj naklonjenega in dobrega. V tem letu je umrlo tudi več velezaslužnih gospodov, ki so tako radi podpirali Oratorij. Toda Gospod je odločil, da so na njihovo mesto stopili drugi, tako da nam nikdar ni zmanjkalo najpotrebnejšega za življenje.

Naj vam sedaj povem, kaj naj bi bil poseben cilj salezijanskih sotrudnikov, kaj je naša naloga. Treba je nadaljevati že začeta dela, o katerih sem vam govoril. Še več, ta dela moramo postoteriti. V ta namen potrebujemo ljudi in sredstva. Mi dajemo na voljo naše ljudi, Gospod nam vsak dan pošilja osebe, ki so pripravljene na kakršno koli žrtev. Toda samo ljudje niso zadosti. Potrebujemo gmotna sredstva. Ta sredstva je treba poiskati, velezaslužni sotrudniki, to je vaša naloga. Nalagam vam skrb, da najdete ta sredstva, storiti morate vse, da ničesar ne bo zmanjkalo. Pomislite, kako velika je Božja dobrota, da vam daje v roke sredstva, da morete sodelovati pri odrešenju duš. Iz dejstev, ki sem vam jih do sedaj predstavil, lahko spoznate, koliko ljudi je s sodelovanjem dobrih našlo pot v nebesa.

Sedaj bi bila priložnost, da bi se vam za vse zahvalil. Toda kakšna zahvala? Ne morem se zahvaljevati. Moja zahvala bi bila premajhno povračilo za vaša dobra dela. To bom prepustil gospodu Bogu. On se vam bo zahvalil, da. Naš Gospod je večkrat zatrdil, da je tisto, kar smo dobrega storili bližnjemu, storjeno njemu. Z druge strani pa je gotovo, da prinaša še večje zasluge ne samo telesna dobrodelnost, temveč taka, ki ima za cilj duhovno dobro. Hočem reči, da ni samo dobro, temveč ima Božjo vrednost. Bi radi storili kaj dobrega? Vzgajajte mladino. Hočete storiti kaj svetega? Vzgajajte mladino. Hočete storiti nadvse sveto dejanje? Vzgajajte mladino. To je med vsemi Božjimi deli najbolj Božje. Sveti očetje enoglasno ponavljajo za svetim Dionizom: *Divinorum divinissimum est cooperari Deo in salutem animarum* [Med Božjimi deli je najbolj Božje sodelovanje pri zveličanju duš]. Ko sveti Avgustin razlaga to mesto, pravi, da je gotovo znamenje predestinacije: *Animam salvasti, animam tuam prae-destinasti* [S tem, ko si rešil eno dušo, si zagotovil zveličanje svoje duše]. Tako si vi s sodelovanjem pri teh velikih delih, ki sem vam jih omenil, zagotavljate zveličanje svoje duše. Ne bom se vam posebej zahvaljeval. Vedite, da se v cerkvi Marije Pomočnice zjutraj in zvečer, lahko rečem ves dan, opravljajo posebne molitve za vas. Gospod sam se vam zahvaljuje z besedami, ki vam jih bo izrekel pri odločilni sodbi: *Euge, serve bone et fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. Intra in gaudium Domini tui* [Dobri in zvesti služabnik, ker si bil zvest v malem, te bom postavil nad veliko. Pojdi v radost svojega Gospoda]. Vi se žrtvujete, toda zavedati se morate, da je bila Jezusova žrtev še večja in da se mi ne bomo nikdar približali veličini te žrtve za nas. Radujmo se. Tisti, ki ga posnemajo, ki storijo, kolikor morejo za rešenje duš, naj bodo mirni za svojo večno usodo. *Animam salvasti, animam tuam prae-destinasti. To ni pretirano mnenje, ker bodo gotovo poplačani z Intra in gaudium Domini tui* [pojdi v veselje svojega Gospoda], kar vsem iz vsega srca želim in za kar goreče prosim. »

Po govoru so podelili blagoslov. Poslušalci so zapustili cerkev, se zbrali na dvorišču, obdali don Boska in z njim govorili kako uro.

Po letu 1878 so taka zborovanja prirejali dvakrat na leto povsod, kjer je bilo jedro sotrudnikov s svojim vodjem. *Vestnik* v januarski in majniški izdaji ni nikdar pozabil opozoriti na ta dogodek.

Božji služabnik don Mihael Rua, ki je videl in pomagal pri rasti te ustanove, je v kanoničnem procesu izpovedal namene blaženega pri njeni organizaciji. Rekel je, da je don Bosko imel tri cilje: izraziti hvaležnost dobrotnikom za pomoč njegovim ustanovam s tem, da jim je omogočil deležbo pri duhovnih dobrinah salezijanske družbe; spodbujati k vztrajnosti pri podpiranju njegovih del in prizadevanju za pridobivanje vedno novih dobrotnikov ter združevati sotrudnike in sotrudnice, ki naj bi postali sodelavci župnikov in po njih škofov in s tem vrhovnega poglavarja Cerkve.¹¹

Kot nam o tem pričajo dejstva, so bili trije cilji doseženi.

¹¹ *Positio super virtutibus, Summarium*, št. III., § 652–3.

20. POGLAVJE

PONUJENE, PA NE SPREJETE USTANOVE V ITALIJI

V TEH DVEH LETIH JE bilo predloženih veliko ustanov v Italiji. Govorijo, da jih je bilo sto, vendar nimamo možnosti, da bi se prepričali, koliko je ta številka blizu resnici. Od teh ponudb so bile nekatere samo preprosta povabila. Tako je neki kanonik iz Bobbia ponujal hišo, da bi iz nje naredili zavod; iz Brindisija je škof omenjal hišo, iz katere bi sčasoma zrasla ustanova kakor turinski oratorij, in želel dva duhovnika, ki bi si ogledala stavbo in pridigala duhovne vaje tamkajšnji duhovščini; za semenišče v Subiacu je kardinal vikar prosil učitelja za ljudsko šolo in enega profesorja, ki bi poučeval v višji gimnaziji in liceju; župnik iz Casorza v bližini Casale Monferrata je v imenu bogatega posestnika ponujal za majhen denar veliko kmetijo. Iz Firenc je gospod Rastrelli, član konference sv. Vincencija, svojemu turinskemu kolegu sporočil tajno novico, ki naj bi po grofu Caysu prišla do don Boska; to je prvi poskus, da bi v mestu cvetja odprli salezijansko hišo. Goreči verniki so bili pripravljeni zbrati sredstva za ustanovo, kjer bi odprli obrtno šolo za fante, ki jih ne bi sprejeli drugod.

»Kolikor mi je znano,« je izjavil posrednik, »se to prilega željam don Boska, zlasti še, ker ima ustrezno osebje z diplomami, kakor to zahtevajo sodobni zakoni. Hiša sama po sebi ni majhnega pomena. Toda če bi hoteli kaj doseči, bi morali začeti prav počasi in ponižno, kakor je to znal narediti don Bosko v zavodih, ki jih je pred kratkim ustanovil, zavodih, ki jih ni malo v Italiji in med katerimi sta nazadnje dva, ki ju je odprl v bližini Rima.« Za zdaj so se stvari ustavile tukaj. Tudi pobožna želja opata Pavarina sodi sem. Goreči duhovnik, nekdanji kraljevi kaplan in član vodstva raznih mestnih zavodov, je poslal don Bosku obširno pismo, v katerem je v živih barvah opisal hudo nemoralno, ki vlada v okolici igralnice v Monacu,¹ in *ex abrupto* končal s temle vzklikom: »Gospod Bog, razsvetli svojega delavnega služabnika, neutrudnega don Boska, apostola

¹ Pismo don Bosku, Turin, 30. marec 1877.

mladine, da bi našel način, kako naj uniči ta črni brlog neprevidnih, žalostnih, obupanih ljudi, ki se upirajo vsem našim svetim zakonom, in ga podpri s svojo mogočno podporo, da bi na tistih ruševinah mogel zgraditi dobrodelno hišo dela, kjer bi sirota in zapuščeni otrok našla streho, hrano, pouk in vzgojo, kjer bi tvoje sveto ime hvalili in blagoslavljali sedaj in na veke.«

K don Bosku so se zatekali tudi iz drugih dobrih namenov. Iz bližnje občine San Francesco al Campo sta mu župnik Parigi in učitelj Novero ponujala častno predsedstvo odbora za obnovo župnijske cerkve in iz daljnega kraja Guamaggioreja pri Cagliariju sta župnik Pittau in župan Pisano Ruda prosila blaženega, da bi pomagal ubogim prebivalcem popraviti njihovo župnijsko cerkev, ki se podira. O drugih ponudbah so se začeli razgovori, ki pa so se končali brez uspeha. Kakor so prve dokazovale spoštovanje, ki se je po celi Italiji dvigalo okoli don Boskovega imena, tako druge dokazujejo celo vrsto dejanj in rekov, ki bogatijo življenjepis in nudijo smernice njegovim naslednikom.

CASTELNUOVO D'ASTI

Začnimo z don Boskovim rojstnim krajem. Tamkajšnja občinska uprava je želela, da bi njen slavní someščan odprl v svojem rojstnem kraju gimnazijo in da bi poslal hčere Marije Pomočnice za osnovno šolo za deklice in za vodstvo otroškega vrtca. Župnik don Rossi je najprej preveril javno mnenje in mu potem po zaupni poti sporočil namen občinske uprave in splošne pogoje. Don Bosko, ki je čakal na priložnost, da bi storil kaj dobrega svojemu rojstnemu kraju, je takoj zaupal don Rui in Castelnuovčanu don Caglieru, naj preučita nakazani predlog, ki mu ga je izročil župnik v imenu občinske uprave. Oba pooblaščenca sta to storila in v soglasju z Božjim služabnikom izdelala predlog za zavod konvikt:

1. Občinska uprava prepusti don Bosku v last hišo Pescarmona v stanju, v kakšnem je sedaj.
2. Ponuja plačilo 10.000 lir.
3. Če v imenovani hiši don Bosko ne bi v desetih letih odprl ljudske šole in gimnazije, bi občinski upravi vrnil proporcionalno vsoto, ki ustreza izpolnjenim desetim letom.
4. Občinska uprava prepušča don Bosku pouk v deški in dekliški osnovni šoli za pet tisoč lir na leto. Pouk v dekliški šoli bo vodila ena izmed sester, ki vodijo otroški vrtec. Don Bosko bo prevzel vodstvo dekliške šole samo, če bo vodstvo otroškega vrtca zaupano sestram Marije Pomočnice. Če občinska uprava ne bi hotela izročiti šole kaki sestri Marije Pomočnice, vsota pet tisoč lir ne bo zmanjšana za ljudskošolski pouk.

Poučevati morajo diplomirani učitelji ali učiteljice.

5. Otroci iz Castelnuova imajo pravico hoditi v šolo, ki bo odprta v hiši Pescarmona.

6. Občinska uprava bo odslovila sedanje učitelje v teku leta 1879. Če bodo pa ti hoteli še naprej poučevati, kar jim zakon dovoljuje, jih bo don Bosko zaposlil.
7. Ko bo don Bosko začel preurejati hišo Pescarmona v zavod, mu bo občinska uprava kolikor mogoče pomagala v znamenje zahvale za ljubeznivost, ki jo prejema od njega.

Ker bi sestre Marija Pomočnice prvič sprejele tako nalogo, je don Bosko njim v korist in za vodilo hotel videti pogoje, ki so jih sestre sv. Ane postavljale za sprejem podobnih ustanov.²

Toda občinska uprava je omahovala in samo kopičila težave. Končno so znova vzeli v pretres sprejeti dogovor in ga takole preoblikovali:

Dogovor med občinsko upravo v Castelnovu d'Asti in don Janezom Boskom.

1. Občinska uprava bo prevzela vse stroške za prezidavo hiše Pescarmona, namenjene za zavod-konvikt in za osnovno šolo in gimnazijo.

Občinska uprava bo kot lastnica zavoda opravila vsa popravila in plačevala davke.

2. Občinska uprava bo dajala gospodu don Bosku podporo deset tisoč lir za izdatke za ureditev zavoda-konvikta brez dolžnosti vračila po poteku prvega obdobja pogodbe.

V tem izdatku za ureditev ni všteta oprema osnovne šole in gimnazije, kot so klopi, mize, table, zemljevidi, slike itn.

3. Občinska uprava ponuja honorar pet tisoč lir za 4 razrede osnovne šole, ki jo bodo vodili zakoniti učitelji.
4. Gospod don Bosko bo odprl vrata zavoda za učence osnovne šole in gimnazije.
5. Otroci iz Castelnova imajo pravico obiskovati nižjo gimnazijo, in če bo uvedena, tudi višjo.
6. Pogodba med občinsko upravo in gospodom don Boskom se obnavlja vsakih deset let. Odpovedni rok je pet let, kar velja za obe strani.

Gospod don Bosko meni, da v znamenje navezanosti na svoj rojstni kraj odpira gimnazijo brez vsakega honorarja, katerega vsota bi po zakonskih predpisih znašala 10.500 lir na leto.

Nekoristno prizadevanje. Zdi se, da niso razumeli ugodnosti, ki jim jo je ponudil don Bosko. Tisti, ki so stvari poznali, so spoznali, da bi Kastelnuovčani hoteli od don Boska to kot dolžnost in ne uslugo kraju.

² Dodatek, št. 46.

CASTELNUOVO DI GARFAGNANA

Preidimo sedaj k drugemu Castelnovu, ki je pa precej daleč. Škof v Massa Carrari msgr. Tommasi je potreboval dva profesorja z diplomo za svojo višjo in nižjo gimnazijo v svojem semenišču v Castelnovu di Garfagnani, glavnem mestu okraja, blizu Lucce. Škofijski duhovnik don Dominik Bonacossia je prišel aprila 1877 v Turin in o tem govoril z don Boskom. Ta je bil pripravljen sprejeti ponudbo z novim letom, če bi prosvetni minister razpisal izredne izpite za habilitacijo, kakor se je zdelo, da se bo zgodilo. Izpiti so bili razpisani in don Bosko je zaprosil za izpit za kakih ducat svojih salezijancev. Toda za pripustitev so bili postavljeni pogoji, ki jih prej niso nikdar zahtevali, tako da so prošnje skoraj vseh naših zavrnili. Čeprav je tako ostal brez zaželenega osebja, je don Bosko naročil don Durandu, naj sporoči njegovi ekscelenci, da bo v mejah možnosti zadovoljil njegovo željo. Don Bosko je hotel pomagati, ker je malemu semenišču pretilo, da ga bodo šolske oblasti zaprle, če ne bi poučevali profesorji, kakor to zahteva zakon. Salezijanci niso imeli razpoložljivega osebja. Zdelo se je, da je don Durando nameraval poslati dva dobra laika, ki bi izpolnila praznino.

Prav tako je decembra 1878 iz Castelnova di Garfagnana tajnik kardinala Oreglie priporočal nakup veličastne stavbe, ki bi jo lahko namenili za zasebno gimnazijo. Don Bosko, ki po navadi ni na prvi pogled zavračal ponudb, je odgovoril z dobrimi upi, čeprav ne z bližnjo uresničitvijo. »V Garfagnani bi vaši redovniki lahko naredili toliko dobrega,« mu je pisal msgr. Zanotti, opat z mitro tega kraja.³ »Vsekakor bi naleteli na zelo ugodno okolje za moralno kulturo. Ljudje bi vas veselo pozdravili.« Zavzela se je tudi občinska uprava. Don Bosko je poslal don Marenca, ravnatelja v Lucci, da si stvar ogleda. Don Marengo je ugotovil, da so civilne in cerkvene oblasti pripravljene na vse, samo da bi dobili toliko zaželeno gimnazijo. Toda dogovarjanje se je tukaj ustavilo in nismo mogli odkriti zakaj.

SVETIŠČE MELLEA

Bolj zamotani so bili pogovori za svetišče Mellea pri Fariglianu, nedaleč od Mondovija. Don Bosko, ki je iskal prostor za svoje novince in klerike študente, je menil, da bi bil ta kraj kot nalašč. Občinska uprava v Fariglianu je leta 1825 po pravni pogodbi postala lastnica minoritskega samostana, ki je stal ob svetišču presvete Device Marije Mellejske. Pogodba je občini naložila dvoje obveznosti za primer nove zasedbe, podobne Napoleonovi. Prva obveza je bila nastavitev duhovnika, ki bi maševal in upravljal cerkev. Tega duhovnika naj bi imenovala skupaj občina in župnik *pro tempore* [začasno]. Ko je potem prišla italijanska zasedba, je bil za kaplana neki redovnik manjših bratov observantnih, ki so bili

³ Pismo, Castelnuevo di Garfagnana, 24. januar 1879.

že prej tam. Toda v moči protiklerikalnega vetra so nekateri zahtevali, da je treba samostan in cerkev odvzeti. Bojazen bogoskrunstva je razburila župnika in večji del prebivalstva. Ko se je novica o odvzemu razvedela, je bilo veliko ponudnikov in neka družba iz Genove si je prizadevala postaviti tovarno bombažnih izdelkov. Zato so mislili, da bi don Bosku ponudili v trajno uporabo samostan z obveznostjo, da bi skrbel za javno bogoslužje. Ko so don Boska vprašali za mnenje, ni zavrnil razgovora o tem predlogu, nasprotno, v drugi polovici aprila 1877 je šel pogledat kraj. Zelo mu je ugajal. Miren kraj z zdravim podnebjem je zelo ustrezal njegovemu namenu, da bi tja poslal novince in študente filozofije. Poleg tega je bil kraj osrednja točka med Piemontom in Ligurijo, s to veliko prednostjo, da je bila železniška postaja oddaljena samo pol kilometra.

Toda že so nastopile prve težave. Pri svojem obisku je blaženi, ki je dobro poznal naravo stavb, govoril o svojem namenu zlasti z redovnikom, ki je zastopal svoj red in je o vsem presenečen poročal svojemu očetu provincialu, ki je živel v Saluzzu. Ta pa je naglo poročal don Bosku o drugi obveznosti, o kateri smo govorili zgoraj. V moči tega pogoja bi v primeru odprave in obnovitve redov manjši bratje observantni prišli v posest svoje lastnine. Zato se je provincial v svoji vlogi predstavnika reda pritožil in zahteval izvedbo imenovanega pogoja. Don Bosko je pohitel in mu takole odgovoril.

Velečastiti oče provincial!

P. Emanuele stvari ni natančno razložil. Ker sem dobil ponovno povabilo, da bi obiskal ta kraj, sem šel in poiskal najprej patra gvardijana in ga prosil, da bi patru provincialu sporočil naslednje: Jaz nimam namena kupiti to hišo, temveč bi jo samo skušal ohraniti sedanjim redovnikom. Če bi se v katerem koli trenutku vrnili, bi jim prepustil popolno oblast in bi bili oni gospodarji. V takih razmerah ne bi prišlo do kupno-prodajne pogodbe. Občina bi ostala lastnica, duhovniku Janezu Bosku bi le prepustila uporabo. Dodal sem še, da bi zato, ker gre za delo v korist redovnikov, pater Emanuel bil naš predstojnik, naš prijatelj v vsakem oziru.

Ker se je stvar tako obrnila, odstopam od nadaljnjega dogovarjanja. Žalosti me samo to, da bo za menoj takoj prišla družba, ki želi iz cerkve in samostana narediti tovarno.

Vsekakor vas prosim, da me imate vedno v J. K. za ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. april 1877

Don Boskova pojasnila niso mogla prepričati patra Janeza Petra Montija. Vendar blaženi, ki je pred kratkim poslal svoje pogoje občini Farigliano, ni hotel nenadoma prekiniti dogovarjanja. Vedno je puščal še čas za pojasnjevanje in za končno odločitev. Predlagal je naslednje:

V želji, da bi koristila svojemu kraju in okoliškim naseljem, je občina Farigliano pripravljena prepustiti duhovniku Bosku in pozneje tudi njegovim

naslednikom svetišče blažene Device Marije Milosti, imenovano tudi Mellea, z naslednjimi pogoji:

1. Občina odstopa don Bosku v trajno uporabo cerkev, zraven stoječe poslopje, vrt in travnik, vendar bi za vedno obdržala lastninsko pravico.
2. Nikakor pa noče prevzemati stroškov, razen tistih, ki se tičejo lastnika in se omejujejo na davke na stavbe in zemljišče.
3. Duhovnik Janez Bosko se obvezuje, da bo skrbel za bogoslužje v svetišču, za popravila cerkve, stavb in vzdrževanje zemljišča.
4. Ker bo duhovnik Janez Bosko stavbo uporabljal za šolo in vzgojo, bo stroške za popravila, prilagoditve, razširitve, opremo in podobno nosil sam.
5. Če bi občina zahtevala stavbo za svoje potrebe (kar upamo, da ne bo) in bi don Bosko moral zapustiti svetišče, se bo občina odkupila z dvojnimi plačili izdatkov, ki jih je imel pri popravilu, prilagajanju, opremljanju in podobnem v času, ko je upravljal svetišče.
6. Če bi duhovnik Janez Bosko sam hotel opustiti stavbo in svetišče, ne bo imel nikakršne pravice do povračila in bo zapustil vse v stanju, v kakršnem bosta stavbi.
7. Če bi posegla v dogajanje višja sila, kot je vojna ali kraj drugega, bo prepustil vse v razsodbo župana in župniku v Fariglianu *pro tempore*. Ta dva naj odločita o pravici do odškodnine.

Vse se prepušča razsvetljeni modrosti občinskih svetovalcev.

Občina ni spala. Na seji 20. maja je župan doktor Piacenza v imenu podprefektore sporočil Svetu, da je »odlični, pošteni in velikodušni gospod duhovnik Janez Bosko, ko je zvedel za veliko stavbo nekdanjega samostana Mellea, izdelal« človekoljubni načrt, da bi tam postavil šolsko stavbo in vzgojni dom za korist občinstva« tega in okoliških krajev. Občinski svet se je »enoglasno in po aklamaciji« odločil, da ustreže »uglednemu, učenemu in človekoljubnemu duhovniku« in njegovim naslednikom za vedno dá v uporabo samostan in vse pritlikline, in je v ta namen sestavil pogoje. Ti so bili enaki tistim, ki jih je postavil don Bosko. Dodali so le še: »7. V nadomestilo za zemljiške stavbe bo duhovnik Bosko enemu fantu iz kraja podelil brezplačno mesto v zavodu. 8. Šole bodo lahko obiskovali kot zunanji gojenci vsi otroci kraja.« Ko je blaženi dobil v roke tako oblikovano listino, je prečrtal sedmi člen, osmega pa takole preoblikoval: »V zavod bodo kot zunanji gojenci sprejeti vsi prebivalci kraja, ki bodo hoteli prihajati h katekizmu in v osnovno šolo, ko bo ta ustanovljena.« Šestemu členu je na koncu dodal, »razen premožnin, ki bodo vedno ostale njegova last«. Kar se tiče don Boskove prošnje v osmem členu, je občinska uprava izrazila svoje obžalovanje, da zaradi denarne stiske občina »ne more dajati nikakršne podpore za čimprejšnjo uresničitev te odlične človekoljubne odločitve«.

Najbolj zavzet zagovornik salezijanskega dela je bil dekan don Alojzij Mellonio. Kot soupravitelj samostana in svetišča si je goreče prizadeval, da bi odpravil nasprotovanje manjših observatnih bratov. Don Bosko je na rob pisma 12. julija za don Ruo, ki naj bi odgovoril, napisal: »Naj se piše v Rim, da smo in vedno bomo *mandatis Sanctae Sedis* [pokorni ukazom Svetega sedeža].« Tedaj je dekan ob podpori škofa msgr. Placida Pozzija poslal kongregaciji za škofe in redovnike prošnjo, v kateri je najprej predstavil položaj, potem pa navedel, da je don Bosko pripravljen prevzeti upravo svetišča, ki bi ostalo last občine, in da bi se popolnoma podredil odločitvi Svetega sedeža, češ »da je to edini način, kako bi mogli rešiti samostan in svetišče, posvečeno presveti Devici Mariji, obvarovali češčenje, spet vzpostaviti nekdanje veličastvo in obudili nekdanji obisk cerkve«. Odgovor 11. decembra 1877 s podpisom kardinala Ferrierija je pooblastil škofa, da *pro suo arbitrio et conscientia* [po svoji presoji in vesti], potem ko je oskrbel vse potrebne in običajne izjave, odobri bivanje *alumni Congregationis Salesianae* [gojencev salezijanske družbe], ne pa samo (*dumtaxat*) odprtja zavoda za varstvo in upravljanje cerkve.

Če dobro premislimo, je bilo to zelo malo. Škof se je bal, da bi zavod mogel ogroziti njegove apostolske šole. Ko je dekan o teh odločitvah pisal don Bosku,⁴ je dejal: »Upam, da nas ne boste zapustili na tej poti, polni trnja in ovir, ko gre vendar za sveto in nadvse dobro stvar.« Mogoče bi kdo menil, da bi se izognili vsem tem težavam tako, da bi stvari prodali.⁵ Toda ko je don Bosko videl, kam se stvari obračajo, se je ohladil za celo zadevo. Dekan pa ni popustil. Julija 1878 je izposloval drugi dekret Svete penitenciarije, katerega vsebino lahko spoznamo iz naslednjega škofovega pisma.

Velespoštovani gospod don Bosko!

Danes mi je gospod dekan iz Farigliana predložil listino Svete penitenciarije z dne 24. julija tekočega leta, s katero mi podeljuje pravico indulgendi [opravnomočenja] vaši uglednosti iuxta petita [glede na prošnje], ki jih vi točno poznate.

Pri roki imam tudi druga pisma vaše uglednosti iz preteklega leta, v katerih ste mi blagovolili razložiti svoje namene v zvezi z omenjeno prošnjo. Da bi mogel ukrepati na osnovi listine Svete penitenciarije, bi potreboval dve stvari: 1) da bi mi blagovolili poslati odlok, ki je bil izdan o isti zadevi preteklo leto. Bilo mi je rečeno, da je pri vas; 2) da mi jasno poveste, kake dejavnosti bi hoteli razviti v samostanu Mellea in kako pomoč bi mi mogli dajati pri tem velikem pomanjkanju duhovnikov, ki ga vsi občutimo.

Moram se odpraviti v Biello na posvečenje msgr. Riccardija in upam, da bom ob vrnitvi dobil cenjen odgovor vaše drage uglednosti.

Včeraj sem videl vaše klerike in jih blagoslovil skupaj z njihovim odličnim ravnate-

⁴ Pismo, Farigliano, 8. september 1877.

⁵ Pismo gospoda Ocellija don Durandu, Farigliano, 18. januar 1878.

ljem. Izpiti so sorazmerno lahki in pravijo, da jih duhovniki dobro opravljajo. Deo gratias.

*Priporočam se vam v molitev in ostajam iz vsega srca najvdanejši in najvernejši v J. K.
+ PLACIDO, škof v Mondoviju
Mondovì, 12. avgust 1878*

Don Bosko je moral škofu lastnoročno odgovoriti. Na izvirniku je zapisal svoje misli. K točki 1. je zapisal: »Nimamo.« Nad prvim delom 2. je zapisal: »Študentat in noviciat, za zdaj« in nad drugim delom: »Kar bo mogoče.« Potem je list, opremljen s temi opombami, oddal don Rui in mu napisal: »Don Rui v spomin.« Jasno je, da je bila zadeva zanj če ne sklenjena pa vsaj negotova. Don Bosko v takih okoliščinah ni hotel izsiljevati dogodkov. Kako iskrico upanja so v naslednjih letih do 1885 njegovi prijatelji v Fariglianu še imeli, vendar res samo iskrice. Don Bosko se za to ni več zanimal.

CREMONA

Preselimo se sedaj v Cremono. Kanonik Manini, nekdanji župnik v Soresini, je na raznih točkah tega mesta postavil sedem hiš, ki jih je imenoval »Hiše Božje previdnosti« za dečke in deklice, za ogrožena dekleta, za redovnice in za druge. Meščani so odobraval njegova dela in ga velikodušno podpirali z darovi. Vsaka hiša je bila samostojna. On je vse hiše vsak dan obiskoval in urejal zlasti ekonomsko plat. Sveti duhovnik, ki je razdal v dobre namene vse svoje imetje in drugim pripravil toliko hiš, ni imel bivališča, temveč je spal tam, kjer ga je zasačila noč. Včasih je zato, da si je potešil lakoto, potrkal na vrata svojega brata. Kar se tiče duhovnega vodstva, je imel na voljo samo enega mladega duhovnika, ki je spovedoval, kadar je mogel. Država je njegovo delo priznala kot dobrodelno ustanovo. Don Sala je ustanovo obiskal in potem poročal don Bosku, ki mu je smehljaje se dejal: »Vidiš, ko v hišah omalovažujejo prejem zakramentov, stvari ne morejo napredovati.« Dejstva so potrdila njegovo sodbo.

Ko je bil kanonik Manini še župnik v Soresini, ga je leta 1877 krajevni škof msgr. Jeremija Bonomelli 31. avgusta priporočil blaženemu in ga prosil, da bi mu pomagal in zagotovil obstoj ene izmed njegovih hiš, imenovane *Derelitti* [Zapuščeni], s tem da bi prevzel njeno vodstvo. »Menim,« je pisal prevzvišeni dostojanstvenik, »da mi ni treba prositi, da bi pomagali našemu župniku, kajti neutrudna gorečnost in izredna krščanska ljubezen, s katerima je Bog obdaril vašo uglednost, ne potrebujeta spodbude, temveč vi dajete spodbude drugim.« Župnik je zadnji teden novembra prišel v Turin, da bi se o stvari osebno domnil. Zdi se, da je bila dana možnost za sporazum. Zato je škof pisal don Bosku:⁶ »Naj stori Gospod, da bom imel zadoščenje videti v svoji škofiji vaše sinove in

⁶ Pismo, Cremona, 20. november 1878.

blagoslov, ki ga prinašajo tja, kamor pridejo. Vaša uglednost naj se zaveda, da je moja hiša vaša hiša. Zame bo velika usluga, če vas bom mogel sprejeti.« Vendar so stvari bile take, da bi lahko salezijance ob smrti njihovega predstojnika postavili pred vrata. Dali so uporabne nasvete, kako bi postali lastniki, vendar je bil to pogovor z gluhim in se o tem ni več govorilo. Naslednje leto se je ponudila priložnost, da bi dobili v Cremoni lastno hišo. O tem nam govori naslednje škofovo pismo.

Velečastiti in ugledni gospod!

Moja goreča želja, ki sem vam jo izrazil zadnjič, se bo, če je tako Bogu po volji in mi boste vi pomagali, končno izpolnila. S pomočjo mnogih dobrotnikov smo v bližini cerkve v enem najlepših predelov mesta kupili prostor z mnogimi možnostmi za odmore. Tukaj bi odprli štiri razrede osnovne šole za dečke in praznični oratorij. Vse bi prepustili vaši Družbi s pogoji, ki bi jih sestavili po skupnem dogovoru. Izročitev bi bila mogoča prihodnjega aprila, ker imajo stanovalci pravico ostati do takrat. Vaša uglednost mi ne sme reči ne, za to vas prosim in rotim. To bi bila vaša prva hiša v Lombardiji: Gospod vas bo blagoslovil. Dobro je, da se seznanite z vsemi podrobnostmi, preden boste podpisali pogodbo. Zato pridite ali pošljite koga, če bi bilo mogoče med 15. in 22. septembrom. Nosilec tega pisma vam bo mogel dati nekaj pojasnil. Znova vas prosim, da bi me uslišali in prinesli temu mojemu ubogemu mestu toliko dobrega.

V globokem spoštovanju vaše uglednosti najvdanejši služabnik

+ JEREMIJA, škof v Cremoni

Cremona, 6. 9. 1878

Dne 21. septembra mu je bilo odgovorjeno, da bo prihodnjo pomlad prišel kdo na ogled prostorov in bi potem začeli dogovore. Videli bomo, kako se je vse končalo.

LUGO

Pojdimo v srce Romagne, v Lugo. Tu je don Frančišek Grilli, goreč salezijski sotrudenik, kot zastopnik mnogih someščanov sklical sotrudenike v mestu in jih spodbudil, da bi pripravili vse potrebno za prihod salezijancev v njihovo mesto. Brez težav so ustanovili odbor laikov in mu naročili, naj bi vzel stvar v pretres. Ko so o vsem obvestili don Boska, je njegov zvesti zastopnik odgovoril, da so razpravljali o predlogu izražene želje. V imenu salezijancev se jim lepo zahvaljuje za zaupanje, vsi imajo najboljšo voljo, da uslišijo njihovo prošnjo, da pa za zdaj nimajo ne osebja ne sredstev. Upajo pa, da bodo za prihodnje leto salezijanci oskrbeli prvo, prebivalci Luga pa drugo.⁷ Toda ne eno, temveč štiri-najst let je moralo preteči, preden so don Boskovi sinovi šli v Lugo.

⁷ Pismo 20. julija 1878.

BOLOGNA

Zanimiv dogodek nas je poklical v ne preveč oddaljeno Bologno. Neki tuj duhovnik je novembra 1877 šel mimo cerkve Marije Pomočnice, občudoval pročelje in kupolo in vstopil za kratko molitev. Radoveden je opazoval glavni oltar in nato vprašal, čigava je cerkev in stavbe okoli nje. Odgovorili so mu, da je vse last don Boska, ki je tam zbral in vzgajal veliko dečkov. Duhovnik, ki je že dalj časa želel dati nekega fanta v kako dobrodelno ustanovo, je stopil k prefektu, se pozanimal in se dogovoril, takoj plačal mesečnino in fant je bil sprejet. Ko je to pravil, je vprašal, ali bi mogel videti don Boska in z njim govoriti. Že marsikaj je slišal o njem, vendar ni imel točnih predstav in ni vedel za njegove ustanove. Popeljali so ga k don Bosku. Kakor hitro je bil pred njim, se je z odkritosrčno odprtostjo tamkajšnjih prebivalcev takoj razgovoril. Rekel je: »Jaz sem don Anton Fusconi. Mogoče ste prejeli mojo okrožnico, v kateri sem z odobritvijo njegove eminence kardinala Parocchija, mojega ordinarija, in z blagoslovom svetega očeta Leona XIII. nameraval odpreti v Bologni pobiljševalnico in hišo za duhovne vaje za duhovnike, ki bi jih škofje hoteli podvreči tej kazni, ali za tiste, ki bi želeli spremeniti svoje življenje. Sedaj potujem skozi Turin in naključje ali bolje rečeno Božja previdnost, ne da bi jaz sploh mislil na to, me je pripeljala k tej cerkvi in me prisilila, da sem vstopil v to hišo. Prosil sem, da bi mogel govoriti z vašo uglednostjo, za katero vem, da je razsvetljena od Boga. Kaj pravite k temu mojemu načrtu?«

»In kdo vam je sporočil,« je don Bosko takoj odgovoril, »načrt, ki ga že več let nosim v sebi? Že dalj časa opravljamo to delo krščanske ljubezni, in to z dobrim uspehom; v naših hišah imamo več takih duhovnikov. Vendar pa načrt, kot ste ga vi predložili v vaši okrožnici, ni izvedljiv. Predvsem ne boste dobili nobenega duhovnika, ki bi bil pripravljen iti v vašo hišo, ker bi to pomenilo isto kot reči, jaz sem uporen duhovnik. In potem, če bi jih kdaj imeli, s čim jih boste zaposlili? Storite tako: ostanite nekaj časa tukaj z nami v Oratoriju. Oglejte si naše stvari, skupaj bomo preštudirali zadevo, se dogovorili in preudarili vaš načrt. Medtem se bomo lahko pogovorili še o marsičem drugem.«

Don Fusconi je poslušal don Boskove besede, kakor da bi prišlo sporočilo iz nebes. Ostal je na kosilu. Ko je govoril z don Boskom, se je prepričal, da bi bilo najbolje, če bi postal salezijanec. V mestu je najel za nekaj časa stanovanje. Spal je zunaj, toda ob osmih zjutraj je bil že v Oratoriju in ostal tam do osmih zvečer in delal. Nekega dne je čestital don Bosku, ker mu ni zmanjkalo dela. V Oratoriju je bil don Rua, ki je znal takoj vse zaposliti po njihovih sposobnostih. Njegova navada je namreč bila, da ni pustil v hiši nikogar niti trenutek brez dela.

Nekaj dni pozneje se je don Fusconi odpravil v Novaro, kjer je njegov prijatelj po imenu don Paracchini pridigal adventne pridige. Z njim sta se domenila, da bosta vse prepustila don Bosku. Toda vse to sta storila, kakor pravimo, ne da

bi vprašala gospodarja. Potem ko so se dogovorili o ustanovi, je don Paracchini pisal svojemu ordinariju kardinalu Parocchiju. Predočil je njegovi eminenci utemeljeno bojazen, da bo država nasprotovala, nakazal težave, kako naj zaposli duhovnike čez dan, in nato opisal naključno srečanje don Fusconija z don Boskom in izmenjavo misli o uresničitvi te zamisli v zvezi s kako salezijansko hišo. Tudi on da je istega mnenja, vendar se v vsem prepušča modrosti njegove eminence. Kardinal, ki se je z obema duhovnikoma že pogovarjal o tej pobudi, je v pismu dne 21. decembra odgovoril, da če si onadva ne upata postaviti načrtovane ustanove, prevzema on sam celotno zadevo v svoje roke. »Redovna družba more priti v škofijo samo na poziv ordinarija, ki v tako občutljivi zadevi ne želi prepuščati pobude nikomur drugemu, zato jo prevzema v svoje roke in po svoji odločitvi.« Oba dobra duhovnika sta bila dobesedno pretresena in sta z isto preprostostjo, s katero sta to pobudo začela, od nje tudi odstopila. Don Fusconi se je vrnil v Bologno in se vedno spominjal don Boskove dobrote.

Don Bosko, ki je zvedel za konec te zadeve, medtem ko je bil v Marseillu, je januarja 1879 don Barberisu narekoval nekaj točk kot odgovor don Fusconiju: »1. Recite njegovi eminenci, da don Bosko ni govoril o tem, da bi odprl svoje hiše v njegovi škofiji, temveč da je predlagal, še več, ponudil vse salezijanske hiše, če bi mogoče želel poslati kakega duhovnika, ki je zanemaril svoje dolžnosti in bi se rad spet vrnil na pravo pot. V naših hišah je bilo že več takih in jih je še sedaj nekaj. 2. Če bi bila med mnogimi prošnjami za odprtje novih hiš tudi kaka iz škofije Bologna, bi, preden bi se začeli pogovarjati, vprašali za svet krajevnega ordinarija, kakor je to predpisano v naših konstitucijah. 3. Don Fusconi je popolnoma svoboden, da si izbere popolnejši stan, kakor je misijonar v zunanjih misijonih, in upravo dela za duhovnike prepusti tistemu ali tistim, katerim bi to izročil bolonjski ordinarij. – Pozdravljam ga v Gospodu in bom prosil Boga, da bi ga ohranil vedno v krepkem zdravju.« Don Barberis je na osnovi tega osnutka napisal svoje pismo in tako je bil ta dogodek končan.

CECCANO

Medtem ko se je don Bosko mudil v Rimu, so začeli razpravljati o zavodu v Ceccanu. Sredi januarja je kardinal Berardi dal poklicati don Boska in mu sporočil, da rektor skolopov ni mogel nadaljevati svojega dela in je zato hotel za kakršno koli ceno dobiti kakega salezijanskega duhovnika. V šolskem letu 1878–79 bi moralo vse preiti v don Boskove roke. »Tak prevzem,« je takoj pisal don Rui, »bi bil v našem sedanjem položaju moralno potreben. Bo to mogoče? Bi lahko vzeli don Guidazia s kakim klerikom in pomočnikom in ga poslali vodit zavod v Ceccanu? V tem primeru bi se don Durando moral spet postaviti pred voziček, ki ga je vlekel

naprej že toliko let.⁸ V tem zavodu je kakih 20 notranjih in 10 zunanjih gojencev, tehniška šola in gimnazija. Za vse imajo učitelje, vendar živijo zunaj in prihajajo samo poučevat. Pogovorite se in o tem mi sporočite. Kardinalu sem odgovoril, da bom pisal v Turin in da bomo storili vse, da ga zadovoljimo.«

Tisti »pogovorite se« razumemo iz prvega odstavka pisma, kjer don Bosko pravi: »Prav bo, da skličeš kapitelj, na katerem boste razpravljali tudi o kolegiju Berardi.« Don Rua je ubogal. Don Bosko ga je v telegramu 16. januarja vprašal, ali je načrt Ceccano izvedljiv in če je, naj »takoj« pošljejo osebje v Rim. Don Rua je telegrafsko odgovoril, da ni mogoče. Kardinal se je moral težkega srca vdati. Toda za jesen bo treba vse ukreniti.

V jeseni ubogega kardinala že več mesecev ni bilo na svetu. Toda brat je obnovil prošnjo. Tudi pater Tassinari, rektor zavoda, se je zavzel. Njemu je bilo naročeno, da naj zapusti to mesto. Vendar mu je bilo zelo težko zapustiti ustanovo, ki je naredila toliko dobrega. Zato je v pismu don Bosku 9. avgusta živo prikazal vso moralno in versko revščino določenih krajev okoli Rima in ga prosil, da naj on, ki pošilja pogumne in pridne člane svoje Družbe v daljne dežele, pošlje svoje ljudi tudi v tiste kraje, da bi prevzeli vodstvo in pouk v konviktu. Don Bosko ni mogel ostati hladen do tako vročega poziva. Zato je naročil don Monateriju, ravnatelju v Albanu, da naj se zavzame za to zadevo. Vendar se stvari niso obrnile tako, kakor je želel don Bosko. Zato se je odločil, da bo odpoklical svoje in jih poslal na druga delovna mesta. Don Monateriju je pisal:

Dragi moj Monateri!

Naprej za velika dejanja ...

Markiz Berardi bi nam rad izročil svoj slaven zavod v Ceccanu. O tem smo že razpravljali, vendar nismo nič sklenili, ker jaz nisem hotel. Toda sedaj sem pripravljen za pogovor.

Sporočil sem mu, da boš ti prišel k njemu in se boš z njim pogovoril o dveh stvareh: 1. Ali bomo mi prevzeli zavod na našo odgovornost in tveganje? 2. Ali naj prevzamemo samo upravo z določenim honorarjem za celotno osebje.

To pomeni, da bi opustili Albano, kakor je, in z bogom.

Vedeti pa moraš, da je ta gospod zelo bogat in pretkan računar. Kakor hitro se boš o vsem prepričal in vse temeljito premislil, pridi v Turin, kjer bomo videli, kaj nam je narediti.

Imenovanemu gospodu sem že o vsem tem pisal. Vse najboljše tebi in vsem tvojim sobratom in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, september 1878

Toda bilo je veliko govorjenja, pa nikakršnih jasnih sklepov. Zavod je dobil pravico javnosti, kar ga je malo poživilo. Vodstvo je začasno prevzel eden iz-

⁸ Se pravi, da bo znova vodil šolske zadeve v Oratoriju.

med patrov skolopov iz toskanske province. Ko je markiz Berardi videl, da tega lahko predstojniki vsak trenutek odpokličejo, je še enkrat poskusil pridobiti salezijance za vodstvo in pouk. Toda don Bosko, ki si je nadvse želel svobodo v delovanju, tega sedaj, ko so se upravnim nalogam pridružile še šolske zadeve, sploh ni več vzel v pretres.

RIM

Kljub obilici opravkov blaženi ni nikdar pozabil na Rim, kamor je hotel priti. Obrnil se je na vlado, ne da bi kaj velikega pričakoval. Bolj je zaupal cerkveni oblasti. Preden je marca 1878 zapustil Rim, je Leonu XIII. ponižno predložil prošnjo, v kateri ga je prosil za dovoljenje in sredstva za odprtje zavetišča.

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko, ponižno kleče pred vašimi nogami, prosi, da bi mu dovolili, da bi vaši svetosti predstavil težko potrebo, ki jo čutijo povsod po svetu, zlasti še tukaj v Rimu. To vzvišeno mesto je v normalnih časih imelo dovolj vzgojnih zavodov za vse vrste meščanov. Sedaj pa izredni časi, hitro naraščanje prebivalstva, fantje, ki od daleč prihajajo iskat delo in zavetišče, zahtevajo nekaj ukrepov, zlasti za najnižje sloje ljudstva. To dejstvo je posebno razvidno iz velikega števila potepinov, ki se klatijo po trgih in cestah in končno pristajajo v ječah. Da bi vsaj malo ublažili tako stanje, pošljejo vsako leto kakih sto takih fantov v salezijanska zavetišča v Turinu in Genovi. Ti reveži so bolj ubogi kot pokvarjeni, zato bi bilo v veliko korist, če bi mogli odpreti zavod z naslednjimi dejavnostmi:

1. Ob prazničnih dneh naj bi jih v ta namen zbirali v za to pripravljenih vrtovih in jih zadrževali ob prijetni glasbi, s telovadbo in veselo zabavo, istočasno pa bi jih poučevali katekizem in jih uvajali v pobožne vaje.
2. Začeli bi z večernimi in dnevnimi šolami za uboge, se pravi za tiste dečke, ki so poredni in raztrgani in jih ne sprejemajo v druge šole.
3. Popolnoma revne in zapuščene bi sprejemali v ustrezno sirotišnico, kjer bi se poleg verouka naučili tudi kake obrti in se usposobili, da bi si z delom svojih rok služili vsakdanji kruh in se naučili živeti kot dobri kristjani.

S temi sredstvi bi poskrbeli za krščansko vzgojo nemalo dečkov, ki bi jih napotili na pot poštenja in časti z utemeljenim upanjem, da ne bi prišli v ječe, ki so jim bile že odprte.

Da bi dosegli ta pomembni in težki cilj in če to želi vaša svetost, je ponižni predstavitelj pripravljen rade volje dati na razpolago svoje redovnike, ki se temu posvečajo in so z Božjo pomočjo že dosegli zelo dobre uspehe. Ti bi bili srečni, če bi mogli izpolnjevati ne samo ukaze, temveč tudi samo želje vaše svetosti in bi svoje napore pridružili delu duhovnikov, ki že z uspehom gojijo to

setev. Velika težava je pomanjkanje materialnih sredstev, s katerimi bi ustanovili in vzdrževali take ustanove. Ker pa Božja previdnost v takih primerih nikdar ne odpove, verjamemo, da nam bo Bog poslal potrebna sredstva ali bo po vaši svetosti navdihnil kakega premožnega katoličana, ki bi ob pogledu na tako veliko potrebo prišel na pomoč glavnemu mestu krščanstva in bi toliko otrok rešil materialne in moralne stiske in jih spet vrnil v družbo dobrih kristjanov in poštenih državljanov.

Vaša svetost naj blagovoli blagosloviti nakazan načrt ponižnega prosilca, ki kleči pred vašimi nogami in se imenuje vaše svetosti najponižnejšega prosilca. duh. Janez Bosko

To vlogo so verjetno poslali kardinalu vikarju, katerega naloga je bila priskrbeti duhovno pomoč večnemu mestu. Kmalu bomo videli osnovo za to verjetnost. Štiri mesece pozneje, 3. avgusta, je *L'Unità Cattolica* objavila v Turinu instrukcijo kardinala vikarja, ki je po naročilu papeža poklical župnike, da naj se zoperstavijo poskusom krive vere v glavnem mestu katoliške vere. »V Rimu se zares trudijo,« je menila njegova eminenca, »odkar so vzpostavili civilno upravo v večnem mestu in odvzeli Svetemu sedežu vso svetno oblast, heretiki in sektaši, ki v veliki količini prejemo zlato, ki prihaja iz čezmorskih dežel. Poleg več svetišč in konferenčnih dvoran, ki so jih kakor v posmeh svetemu sedežu odprli na najbolj obljudenih ulicah, so odprli tudi več kot deset deških in dekliških šol ter celo vrsto konviktov in otroških vrtcev; protestanti imajo odločen namen širiti strup zmote skupaj s kruhom in gmotno pomočjo, ki jo delijo med svoje učence in tako izrabljajo vedno večjo bedo, ki raste med ljudstvom.« Te tožbe so vedno bolj stiskale srce don Bosku, ki je končno pisal kardinalu vikarju zelo spodbudno pismo.

Velepoštovana eminenca!

Pred nekaj meseci, ko sem imel čast govoriti z vami, me je ob pogledu na vedno večje nevarnosti, ki so jim izpostavljeni ubogi dečki, vaša eminenca z očetovsko dobroto spodbujala, naj bi našel način, kako bi v Rimu odprli zavetišče, s katerim bi salezijanci prispevali k obrambi glavnega mesta katoličanov, ki ga je napadlo toliko sovražnikov.

Prav tako je bilo rečeno, da je treba kaj ukreniti proti žalostnim posledicam zatrtja toliko redov in velikih naporov protestantov, ki napadajo vero v njenem središču, kjer je vrhovni glavar in Kristusov namestnik.

Še sem premišljeval o tem načrtu, ko je prišla zlata okrožnica, ki je po eni strani opozarjala katoličane, da naj budno stojijo na straži, po drugi strani pa opisovala napredovanje zmote, ki je uničevala učinke resnice.

Tako stanje me je globoko pretreslo in me pripravilo do odločitve, da bi dal nekaj salezijancev na popolno razpolago vaši eminenци. Ne bodo naredili kaj velikega, vendar bodo pokazali svojo dobro voljo, da bi delali, kjer je to potrebno, in žrtvovali, če je to potrebno, tudi življenje v obrambo naše svete vere.

Vaši razsvetljeni modrosti predlagam naslednje:

Salezijanci v Albanu imajo premalo zaposlitve. Dvanajst učiteljev, vsak s svojo diplomom, ima samo petintrideset učencev, notranjih in zunanjih. Vse to osebe, v celoti ali delno, bi dal na razpolago. Lahko jih zaposlite za pouk ali za dušno pastirstvo, kakor se vam bo zdelo bolj primerno za Božjo slavo in zveličanje duš.

Toda kje bodo živeli in kako se bodo vzdrževali? S podporo, ki bi nam jo nudila vaša eminenca, bi lahko prebili. Iz nič smo v drugih krajih odprli hiše, kjer smo zbrali, prehranili in vzgojili najmanj 25.000 otrok, pa ne bi bili sposobni z vašo pomočjo in s pomočjo Božje previdnosti odpreti zavetišča v Rimu?

Dogovoril sem se z msgr. Dominikom Iacobinijem, ki pozna naše stvari. On vas bo obiskal, da dobi vašo privolitve, in bomo začeli delo.

Nihče izmed nas ne bo storil ničesar brez vašega privolitve in vas bomo čim manj vznemirjali.

Pišem vaši eminenци z zaupanjem sina svojemu očetu, vi pa mi vedno pomagajte s svojimi nasveti.

Vojvodinja Di Galliera je še vedno v Parizu. Zagotovili so mi, da bo za konec meseca prišla v Genovo. Poskrbel bom, da bodo listine takrat prišle v njene roke. Zatem bom o vsem poročal vaši eminenци.

Medtem ko se priporočam za sveti blagoslov za vse salezijance, vas prosim, da bi sprejeli izraze mojega spoštovanja in globoke hvaležnosti. Imam čast, da se izpovedujem vaše prevzvišene eminence najvdanejšega in najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. avgust 1878

Njegova eminenca mu je v najkrajšem času odgovoril: »Lahko si mislite, kako zelo me je razveselila vaša ponudba, da bi v Rimu odprli zavetišče za dečke, ki bi ga vodili salezijanci, in predložitev omenjenih dvanajst delavcev za ta ljubljani Gospodov vinograd. Vendar se mi zdi pametneje, da počakamo na odgovor vojvodinje Di Galliera. Rim namreč ni vzgojen, da bi vzdrževal dobrodelne in verske ustanove z zasebno dobrodelnostjo, kakor je to pokazala neka druga ustanova, ki se komaj drži na nogah. Ko bomo dobili odgovor imenovane gospe, bomo govorili naprej.«⁹

Maria de Ferrari, vojvodinja Di Galliera, rojena v Genovi 1812 in umrla 1888 v Parizu, je stalno živela v francoskem glavnem mestu. Ker je razpolagala z neizmernim bogastvom, je uporabila milijone in milijone za dobrodelne namene, med katerimi je na prvem mestu bolnišnica v Genovi. Njej je naravnost ali po tretji osebi kardinal vikar izročil don Boskovo prošnjo papežu in jo pospremil z naslednjim pismom, datiranim v Rimu, podpisanim z njegovim podpisom. Pismo je sestavil in ga izročil don Bosko.¹⁰

⁹ Pismo, 9. avgust 1878.

¹⁰ V nekem pismu don Bertu (19. september 1878) je blaženi pisal, naj mu pošlje »listine, poslane svetemu očetu za ustanovitev hiše v Rimu, skupaj s pismom kardinala vikarja vojvodinji di Galliera«. Zdi se, da je kardinal sam podpisal to pismo.

Ekscelenca!

Težek položaj, v katerem je mladina v tem glavnem mestu krščanstva, zahteva pozornost vseh dobrih katoličanov, ki jim je Božja previdnost omogočila, da priskočijo na pomoč.

V ta namen me je njegova svetost sveti oče Leon XIII. pooblastil, da prosim vašo ekscelenco, da bi vzeli v pretres priloženo spomenico, ki je bila naslovljena na njegovo svetost.

Duhovnik Janez Bosko in teolog don Jakob Margotti sta pooblaščenata, da izročita to pismo vaši ekscelenci in vam dasta pojasnila, potrebna za boljše osvetlitev položaja, in prejmeta odgovor, ki ga bo Bog navdihnil vašemu dobrosrčnemu duhu v korist toliko ubogih dečkov, ki prihajajo iz raznih krajev in delov sveta, ki pa, prepuščeni sami sebi, živijo v veliki nevarnosti za svojo čast in večno zveličanje.

V zaupanju, da boste hoteli milostno vzeti v pretres to nujno in spoštljivo prošnjo, imam čast, da se s potrebnim spoštovanjem imenujem vašega blagorodja
Rim, oktober 1878

V Rimu so se msgr. Iacobini, tajnik za breve, in druge dobrodelne osebe ukvarjali z ustanovitvijo zavoda za rokodelce, ki naj bi se imenoval ospicij sv. Jožefa. Monsinjur je bil v Valcoccu verjetno meseca julija in se dogovarjal o hiši in zemljišču, kjer naj bi ga postavili. Kupili bi ga vsak s polovico stroškov. Stavba in zemljišče sta obsegala 20.000 kvadratnih metrov zunaj vrat Cavalleggeri. Zemljišče je na eni strani mejilo na stebrišče sv. Petra, na drugi pa na ulico Sant'Ufficio, se raztezalo vse do Lungare in obsegalo hribček, na katerem je stala hiša. Veliko monsinjorjev je bilo navdušenih za to misel in so začeli zbirati potreben denar za nakup. Po razgovoru s tajnikom za breve je blaženi lastnoročno napisal osnutek členov, ki naj bi bili osnova za pogodbo med njim in za to ustanovljenim odborom, ki mu je predsedoval monsinjur ob podpori zlasti plemenitega viteza Adolfa Silenzija. Besedilo osnutka se glasi:

Msgr. Iacobini in gospod vitez Silenzi, prevzeta od žalostne prihodnosti, ki se pripravlja ubogim in zapuščenim dečkom mesta Rima, zlasti v tem, kar se tiče vere, želita sodelovati s prizadevanjem njegove svetosti vladajočega papeža Leona XIII., ki želi držati ogroženo mladino daleč od protestantskih groženj. Odločila sta se, da bosta odprla hišo oziroma zavetišče in bi vodstvo in notranjo upravo izročila članom salezijanske družbe kot tistim, ki se na poseben način posvečajo ogroženi mladini.

Duhovnik Janez Bosko se v imenu dobrodelne salezijanske družbe, katere predstojnik je, zahvaljuje upravi, da se je obrnila na njegovo ponižno Družbo, in obljublja sodelovanje svojih podanikov z namenom, da bi Družba stalno rasla in dosegala zaželene sadove. Da bi salezijanci mogli izpolnjevati svoje konstitucije in svoj vzgojni sistem, skušajo v naslednjih členih, ki bi mogli biti za osnovo, a se lahko spremenijo glede na zahteve okoliščin časa, kraja in oseb, izraziti svoje sodelovanje.

1. Uprava ima popolno in brezpogojno pravico, da razpolaga z vsem, kar je last zavetišča.
Nakup, prodaja, popravila katere koli vrste in vse, kar se tiče te posesti, so izključna domena imenovanega odbora.
2. Vodstvo in notranja uprava je v celoti zaupana duhovniku don Bosku, ki bo poskrbel za:
ravnatelja, ki bo odgovoren za vse osebje, za oskrbo, moralnost, disciplino in odnose s cerkveno, državno in šolsko oblastjo;
ekonoma, ki bo skrbel za materialne potrebe, zlasti za hrano, obleko in podobno, in da ne bo manjkalo dela v delavnicah;
vratarja, zadostno število prefektov in nadzornikov, mojstrov, učiteljev, kuharja in drugega osebja, ter bo odgovoren za disciplino, moralnost in osebni napredek gojencev.
3. Odbor bo po lastnem preudarku izbral 30 dečkov, ki jim bo pripadalo 80 centov na dan, ter še 20 centov za obleko, perilo in popravilo obleke. S to vsoto, ki znaša 30 frankov na mesec, bodo ti fantje preskrbljeni s hrano, obleko in vsemi drugimi potrebščinami.
Število gojencev pod št. 3 se lahko večja po želji omenjenega odbora in s tem dnevni prispevek za vsakega novega gojenca.
Ravnatelj bo lahko sprejel toliko fantov, kolikor bo v stavbi prostora in kolikor bo to koristilo moralnosti in verskemu stanju skupnosti.
Za mojstre in za notranje osebje bo odbor v dogovoru z ravnateljem določil posebno vsoto bodisi za vsakega posebej ali za vse skupaj.
N. B.: Osebni dohodki za take službe so pri nas v Turinu določeni takole: Mojstri in vodje delavnic našega zavoda prejemajo 24 do 28 frankov na teden, vendar sami skrbijo za hrano, obleko in stanovanje. Vrtar, kuhar in drugi služabniki, prefekti, nadzorniki in učitelji imajo hrano in stanovanje v zavodu, v katerem delajo, in k temu še 25 frankov za izdatke za obleko, pranje, obutev, popravila in podobno.
Število zaposlenega osebja se večja ali manjša glede na število gojencev.
Če je mogoče te naloge zaupati salezijancem, se bodo stroški za zunanje precej zmanjšali.
4. Za osnovne šole, tako dnevne kakor večerne, pa tudi za obrtne šole, bodo povabljeni učitelji z diplomami, da si tako zagotovimo mir pred šolsko oblastjo.
5. Dečki, ki jih bo predlagal odbor, bodo sprejeti s pogoji, ki jih bo postavil odbor, biti pa morajo zdravi in stari od deset do sedemnajst let. Odbor jih

lahko tudi izključi iz zavoda, če se ne bodo ravnali po pravilih in disciplini, ki veljajo za vse gojence.

6. Vzgojni sistem, ki se ga držijo salezijanci, je *preventivni*, ker ne uporablja kazni niti pretenj, in predpostavlja posebno povezanost med vsemi, ki opravljajo kako službo v zavodu. Zato naprošamo odbor, da dá izvajati notranji pravilnik, ki velja za vse hiše v Italiji, Franci ji in Ameriki.
7. Upamo, da nas bo ta ustanova preživela, vendar vseeno lahko določimo veljavo tega dogovora za deset let. Če bi se zgodilo (kar se gotovo ne bo), da bi ena izmed strank hotela razveljaviti pogodbo, mora to sporočiti pet let prej.
8. Ker prihajajo salezijanci v Rim kot redovna družba, se morajo predhodno dogovoriti s svetim očetom ali kardinalom vikarjem in sprejeti pogoje, ki bodo v večjo Božjo slavo in korist duš.
9. Ta dogovor stopi v veljavo na dan, ko ga bosta podpisali obe strani in bodo salezijanci prevzeli vsak svoje opravilo.

N. B.: S sprejemom zgoraj opisanih pogojev bo mogoče rešiti vsa vprašanja, ki se bodo pojavila pri izvajanju dogovora.

Ko se je vojvodinja Di Galliera vrnila v Genovo, ji je Božji služabnik po njenem zastopniku gospodu Angelu Ferrariju izročil rimske listine. Medtem je lastnik stavbe gospod Pascucci pod pritiskom drugih kupcev prosil za sporazum z don Boskom.¹¹ Blaženi je o tem poročal vrhovnemu kapitlju 27. decembra zvečer. »Kako naj odgovorimo?« je vprašal kapitularje. »V Rimu potrebujemo postojanko. Zemljišče je primerno in ga lahko povečamo. Zrak je dober. Upamo, da bomo mogli vse urediti z majhnimi prilagoditvami in nakupom opreme. Poleg tega smo blizu Vatikana.« Kapitelj je glasoval pritrdilno in don Bosko je pritrdilno odgovoril v Rim.

Proti dobremu uspehu sta se zarotili dve stvari. V tisti hiši je bila kraljeva tiskarna, katere pogodba se je iztekla 1881. Ker pa je bil prostor premajhen, je bil uporabnik pripravljen izseliti se 1879. Vendar dokazov o odpravi teh ovir nimamo. Druga težava je izvirala iz odklonilnega odgovora vojvodinje, na katere velikodušnosti so toliko gradili. Ta odgovor je prišel meseca februarja 1879. Prinašalec pisma je vedel povedati, da je bila vojvodinja nadvse žalostna, ker ni mogla ugoditi rimski prošnji, saj je prevzela celotno vzdrževanje mnogih dobrodelnih ustanov, med njimi dveh velikih bolnišnic v Genovi.¹² Dejstvo je, da ko je don Bosko marca 1879 prišel v Rim, o nepremičninah zunaj Vrat Cavalleggeri ni bilo govora. Iskanje pa so obrnili v drugo smer: hoteli so prilagoditi neki samostan. Msgr. Iacobini in kardinal Oreglia sta v soglasju s svetim očetom

¹¹ Pismo odvetnika Ignacija Bertarellija, Rim, 22. december 1878.

¹² Pismo A. Ferrarisa don Bosku, Genova, 27. februar 1879. Tega gospoda so po nekaj letih obsodili, ker je poneveril več kot deset milijonov.

močno pritiskala. Don Bosko je šel k rimskemu prefektu, da bi dobil potrebna pooblastila. Ko je bilo vse urejeno, so rimski gospodje uvideli, da ne potrebujejo več don Boska in da lahko nadaljujejo sami. Želeli bi pa, da bi on njim podrejen in pod njihovim nadzorom skrbel za duhovno vodstvo. Don Bosko je zavrnil. Od tod tudi začetek hladnih odnosov kardinala Oreglie.

Izmed mnogih del, ki se jih je don Bosko lotil, ni bilo niti enega, ki bi ga bilo treba zaradi neprevidnosti pri prevzemu opustiti. To previdnost, ki mora biti »zelo velika«, ko gre za odpiranje novih hiš, je vedno gojil v največji meri. O tem priča tudi odločitev Božjega služabnika, ko je decembra 1878 poslal don Cagliera in don Duranda na ogled pomembnejših krajev, od koder je dobil ponudbe. Vse naj bi natančno pregledala in potem poročala. Izbira je bila odvisna od nji-ju, ker je tisto leto njima zaupal naloge sprejemanja novih postojank. Omenjeni ogled, h kateremu je spadala tudi Sicilija, se je končal februarja 1879. Toda blaženi oče ni bil previden samo pri salezijanskem prevzemanju ustanov. Med poletjem in jesenjo je don Cagliero spremljal don Boska v Quargnento blizu Alessandrie, ker se je hotel *de visu* [na lastne oči] prepričati o razmerah, v katerih naj bi delale hčere Marije Pomočnice, ki so jih prosili za vodstvo otroškega vrtca. Drugega novembra so odšle tja tri sestre, ki jih je vpeljal v dom sam njihov generalni direktor don Cagliero. To je bil prvi javni otroški vrtec, ki so ga odprle don Boskove hčere.

Koliko skrbi bi si lahko don Bosko prihranil, če bi v večini primerov na hitro odgovarjal ali dal odgovoriti z ne tistim, ki so mu dajali predloge! Toda hitri postopki so značilni za delomrzneže, ne za svetnike. Vodilo njegovega ravnanja je povzeto v naslednjih vrsticah, ki jih je pisal ne vemo kateremu monsinjorju 30. avgusta 1877: »Vi veste, da delam vse, kar morem, in se okoriščam s priložnostmi. Gre za to, da sprejemem ali kupim. Začnite pogajanje in povejte mi, kako naj ravnam. Jaz se ne bom branil nobenega napora, da bi pridobil kako dušo za Gospoda.«

21. POGLAVJE

NOVE USTANOVE V ITALIJI

VSAKA NOVA USTANOVA IMA SVOJO zgodovino, ki doda kaj novega v don Boskovo življenjsko zgodbo. Že samo po sebi tako bogato ozadje dobiva vedno novo bogastvo v večjo slavo Boga, ki je čudovit v svojih svetnikih, in v spodbudo tistim, ki to berejo.

MATHI

Dve tiskarni, ki sta se vedno bolj razvijali, sta prisilili blaženega, da je začel samostojno nakupovati papir. Poleg tega je želel podpreti dober tisk s tem, da bi italijanskim katoliškim založnikom ponujal dober papir po nizkih cenah. Ta potreba in ona tiha želja sta Božjega služabnika napeljali k malo tveganemu dejanju. V občini Mathi, ki leži ob železniški progi Turin – Lanzo, je bila na prodaj papirnica, last vdove Clotilde Varetto. Don Bosko se je zapičil v to tovarno, se dogovoril z lastnico in se odločil za nakup, še zlasti, ker so bili pogoji več kot zadovoljivi. V zasebni pogodbi se je obvezal, da bo priskrbel gospe življenjsko vzdrževalnino dvanajst tisoč lir na leto in 26. aprila 1877 je bila narejena kupoprodajna pogodba, v kateri je bilo rečeno, da je bilo izplačanih sto tisoč lir. Tako preprosti pogodbi so žal kmalu morale slediti motnje v izpeljavi.

Ko so opravili vse po zakonu predpisane posle, je blaženi, zato da tovarna ne bi stala, poiskal tehničnega vodjo, ki bi jo spravil v pogon. To je bil neki Dominik Varetti,¹ ki je v Genovi vodil trgovino s pletenimi jopicami. Z don Boskom sta si že dolgo bila prijatelja. Zaupal mu je, da namerava opustiti to trgovino, ker posli niso več tako uspevali. Želel je priti v Turin, od koder bi mogel bolje nadzorovati izdelavo jopic v Bosco Marengu pri Lanzu. Zato je že veliko prej, kot mu je don Bosko dal svojo ponudbo, iskal v Turinu stanovanje za svojo družino.

Ko mu je don Bosko ponudil delo, ga je rade volje sprejel in izrazil željo,

¹ V dokumentih je večkrat rečeno Varetto, toda on se stalno podpisuje Varetti.

da bi z don Boskom ustanovil samostojno družbo. Don Bosko je privolil in ga povabil, da bi napisal pisno ponudbo. Napisal jo je, toda v prvi člen je zapisal: »Gospod don Bosko je v imenu družbe kupil papirnico v Mathiju.« Potem je modroval naprej in pokazal, da se ima za solastnika. Trgovec iz Genove je delal predolge korake: papirnico je kupil don Bosko na svoj račun in ne na račun družbe. Zato mu je blaženi predložil drugačen osnutek pogodbe.²

*DRUŽBA BOSKO-VARETTO
ZA TOVARNO PAPIRJA V MATHIJU*

S to zasebno pogodbo, na katero se lahko sklicuje vsaka od obeh strani, se ustanavlja družba za proizvodnjo papirja. Pogoji so naslednji:

- 1. Duhovnik Janez Bosko je v okolišu, ki se mu pravi Mathi, na svoj račun in svoje stroške kupil papirnico od gospe Clotilde Varetto. Stanovanjska hiša in kmečko poslopje, veliki in mali sadovnjak, stroji in vodna črpalka z vsemi predmeti so last družbe.*
- 2. Nakup, kakršen koli izdatek za tovarno, stavbe in zemljišča sta skupna in se bosta poravnava iz dobička.*
- 3. Sestavljen bo seznam predmetov, tako premičnin kakor nepremičnin družbe, ki se bo obnavljal vsako leto.*
- 4. Prav tako bo skupna poravnava letnega prispevka 12 tisoč lir gospe Clotildi Varetto do njene smrti.*
- 5. Tako blagajna kakor skladišče bosta v Turinu ali kakem drugem kraju, za katerega se bosta zedinila oba člana družbe.*
- 6. Oba člana družbe, ki se bo imenovala Varetto in družabnik, imata enake pravice. Toda nobeden ne bo mogel izdajati in sprejemati menic in zadolžnic ali sklepati drugih pomembnih poslov brez soglasja drugega. Vsak član bo imel vpogled v blagajno, glavno knjigo ter aktivni in pasivni položaj družbe.*
- 7. Vsak član bo dobil 6 % obresti od kapitala, ki ga je prispeval v družbo. Ko se bodo odšteli izdatki, vzdrževanje, popravila, najemnine, se bo zaslužek razdelil na oba člana družbe enako.*
- 8. Družba bo trajala tri leta in se bo podaljšala, če eden izmed članov ne bo eno leto prej odpovedal sodelovanja.*
- 9. Ob smrti gospe Varetto ali enega izmed članov družbe, se družba ob koncu tistega leta ukine.*
- 10. Gospod Varetto se obveže, da se bo nastanil v Mathiju in bo skrbel za moralo, delo in osebje v tovarni ali drugje. Isti bo tudi skrbel za travnike in vrtove, da bodo obdelani. Sam pa bo lahko svobodno izkoriščal pridelke.*
- 11. Ker oba člana družbe želita podpreti dobrodelnost, bosta tiskarnama Oratorija sv. Frančiška Saleskega in v Sampierdareni prodajala papir po ceni brez kakršnega koli zaslužka.*

² Na lastnoročnem osnutku je don Boskov tajnik zapisal: »Osnutek brez vrednosti.« Jasno znamenje, da v Oratoriju pomembnih stvari ni poznal drug kot tisti, ki je bil soudeležen. Nedvomno znamenje čuta varovanja don Berta, ki je vestno hranil tudi čečkarije, ki so se don Bosku zdele nekoristne.

Toda Varetto si je zatisnil ušesa in ni hotel nič vedeti o tem, da ni solastnik. Tako je prišlo do razhajanj, ki jih ni bilo mogoče uskladiti.

Drugi vzrok nesoglasja je bila don Boskova zahteva, da bi za zmanjšanje izdatkov in zato, da bi vedel, kaj se dogaja v tovarni, bilo računovodstvo v hiši v Valdoccu, kakor tudi skladišče. Toda Varetto je z velikimi izdatki imel svoj urad najprej na enem in potem na drugem kraju, prav tako tudi računovodstvo in skladišče, Don Bosku mu je dal na voljo dve sobi v Oratoriju. Ko je po nekaj mesecih slišal, da jih ne uporablja, ju je namenil za drugo. Varetto se je vsak dan vračal v Turin, kjer je stanovala njegova družina.

V tovarni je delo teklo naprej. Gospod Varetto, ki je bil samo zaupnik, se je obnašal kot lastnik. Listin ni podpisoval *per procura* [po naročilu], temveč v svojem imenu kot lastnik. Prav tako je sprejemal vplačila, ne da bi dajal o tem obračun. Ko je pošiljal papir v Oratorij, je to počel vedno za višje cene kot običajno. Opravil je več izboljšav in oskrbel zaloge. O nekaterih je poročal don Bosku, o drugih pa ni zinil besedice. Še dobro, da so bile vsaj večji del koristne. Skratka, obnašal se je kot lastnik in poleti je preselil celo družino v papirnico in dajal stanovanja tudi drugim ljudem, ne da bi o tem obvestil don Boska.

Za plačevanje surovin kot tudi za popravila in obnove je bilo treba veliko denarja. Upati je bilo, da bi kot solastnik prevzel polovico ali vsaj dobršen del izdatkov, toda on si je izmislil menice in *plačeval* s temi. Toda menic niso hoteli sprejemati, če ni bilo tudi podpisa don Boska ali don Rue. Porazno je bilo to, da teh zapadlih menic Varetto nikdar ni hotel plačevati. Zato je moral don Bosko z velikanskimi napori poravnati dolgove; v nekaj kratkih mesecih je moral plačati ogromno vsoto sedemdeset tisoč lir.

To je vodilo naravnost v propad. Na koncu leta 1877 je bil don Bosko zaradi takih neupravičenih izdatkov zelo nezadovoljen s papirnico. Sam Varetto je rekel njemu in drugim, da bi bil srečen tisti dan, ko bi se je znebili. Ob takem govorjenju je don Bosko, morda zares ali pa zato, da bi spoznal namene tega človeka, ponudil papirnico stari lastnici, ki bi ji jo pomagala prodati, ona pa bi mu povrnila stroške, ki jih je imel z izboljšavami. Ko je Varetto videl, da gre za vračanje in prodajo, se je odločno uprl, čeprav mu je don Bosko zagotovil, da on ne bo imel nikakršne škode. Ko je slišal, da gospa želi imeti papirnico nazaj ali kakor koli razdreti pogodbo, je bil pripravljen na kakršno koli sodno tožbo.

Stvari so bile na tej točki, ko je don Bosko zahteval obračun celotne uprave, da bi videl, ali naj nadaljuje ali ne. Potreboval je več kot en mesec, preden je kaj dobil. Sredi februarja je predložil račune do konca januarja. Pregledali so jih strokovnjaki in ugotovili marsikaj, kar je bilo treba razložiti. Spet in spet so Varetto vabili na sestanek, da bi pojasnil nejasnosti, a je bilo vse zaman. Tedaj je don Bosko hotel videti delovodnik. Bilo je že maja 1878. Po ponovnih zahtevah je Varetto prinesel delovodnik, ki je vseboval račune do 31. januarja, tako da ni

bilo mogoče ugotoviti dejanskega stanja niti, kdo je bil kaj dolžan niti komu so oni bili kaj dolžni.

Don Bosko, ki je kljub vsemu vedno prijazno delal z Varetijem, ga je junija po posredovanju prijateljev prosil, naj mu samohotno prepusti tovarno, in mu zagotovil, da mu bo poplačano, kar priznavajo, da so mu dolžni, in za opravljeno delo. Ni šlo: za odškodnino je zahteval predvsem velike denarne vsote. Medtem so stroški naraščali: nadaljevati tako v nedogled, bi bila norost. Po nasvetu pravnikov mu je bilo rečeno, da se mu hoče odvzeti pooblastilo; šel je torej sam k notarju, da se temu odreče, da bi se izognil ogabnim korakom in reklami njemu v prid. Vztrajal je v svojo škodo, ker je bilo to treba preklicati in je bil objavljen preklic.³ Nato ga je, glede na to, da je nadaljeval delo in ni mislil oddati papirnice, don Bosko pozval na gospodarsko sodišče, kjer je bil sojen z obsodbo 30. avgusta 1878, iz katere tale vsebina: »Gospodarsko sodišče Turina ... izjavlja, pred rednim inventarjem, ki ga je opravil medtem imenovani izvedenec, da je Varetto dolžan izročiti don Bosku tovarno papirnice Mathi z uslužbenci, orodjem, napravami in blagom, s prepovedjo Varetu, da se na katerikoli način vtika pri poslovanju same papirnice, in se pozove samega Varetta, da izroči stečajnemu upravitelju Carlu Ceresetu iz tega mesta, ki ga imenuje pisarna, vse knjige in računovodske knjige, ki jih je urejal Varetto, z nalogo, da se oblikuje tudi račun glede izdatkov in imetja, in se izdaja ta ukaz kljub pozivu brez kavcije. Stroške je dolžan poravnati Varetto.«

Tu je skupni prijatelj posegel, da bi zaključil spor s prijateljskim spisom. Sporazumno so zato prosili gospoda geometra Carla Dova, da izpolni inventar, in gospoda Manfreda Panso, trgovca, in Micheleja Fumellija, v sporu za sodnika, z izvolitvijo tretjega, ki je bil odvetnik Armisoglio. V avtografskem spisu don Boska se berejo za sodnike te pripombe: »V vsakem primeru je mnenje, da ni nikakršne škode, za katero se pritožuje g. Varetto, niti najmanj povzročil don Bosko, ki bo moral po poravnavi računov prijaviti veliko škodo, ki izhaja iz samovoljnega vodenja papirnice. Pri določanju plače direktorju je treba poudariti, da g. Varetto ni bil nikoli direktor papirnice in je opravil vse svoje pripravištvu v upravi papirnice v Mathiji.«

Da res ni bil nikdar ravnatelj, se vidi iz dejstva, da odprave izdelkov ni nikoli podpisoval on, temveč vedno le don Bosko. Našli smo obrazec za pridobivanje kupcev, ki ga je lastnoročno podpisal don Bosko.

³ *Supplemento al foglio periodico della R. Prefettura di Torino. Annunzi legali* (5. julij 1878, šte. 62, str. 719): »Z aktom, prejetim od notarja Pietra Vittoria Pavesija iz tega mesta dne 25. tekočega meseca podpisani duhovnik Janez Bosko, pokojnega Frančiška, rojen v Castelnuovu d'Asti, biva-joč v tem mestu, je preklical pooblastilo, ki ga je s prejšnjim aktom z dne 5. julija 1877 prejel od samega notarja, ki zastopa g. Varetto Domenica, še živečega Giacomu, trgovca, rojenega v Cambi-anu, bivajočega v Turinu. Turin, 26. julij 1878. Duh. J. Bosko.«

Velespoštovano uredništvo časopisa »Žena in družina«, Genova
Podpisani je v želji, da bi podprl dober tisk, kupil papirnico in zato vam lahko priskr-
bi kakršno koli kakovost papirja po najnižjih cenah.
Če bi hoteli uporabiti moje usluge, mi, prosim, sporočite kakovost papirja, mere in
količino. Takoj vam bom poslal vzorce skupaj s cenami.
V pričakovanju vaših naročil sprejmite izraze mojega spoštovanja.
Vaš vdani služabnik duh. Janez Bosko

Po dolgih pogajanjih je sodniška sodba odredila Varetiju:

Za honorarje	4.500 lir
Odškodnine	8.500 lir
Socialne dajatve od iztrženega	14.410 lir
	Skupaj 27.410 lir

Na osnovi opomb, ki jih je poslal don Rua, so razsodniki to vsoto zmanjšali na triindvajset tisoč lir. Ko se je Varetti končno pomiril, je don Bosko imenoval novega ravnatelja, načelnika tehničnega oddelka in sporočil odjemalcem nov položaj s tole okrožnico, ki jo imamo v izvirniku.

Velecenjeni gospod!

Imam vam čast sporočiti, da je po odhodu gospoda Dominika Varettija vodstvo pa-
pirnice v Mathiju prevzel gospod Jožef Buzzetti. Zato z začetkom dne ... za vsak spor
in vsak trgovski posel, prosim, naslavlajte svoja naročila na novega ravnatelja na
Via Cottolengo 32.

Upam, da bomo imeli priložnost, da bomo lahko nadaljevali naše prijateljske odnose
in vam točno dostavljali kakovost in količino papirja po vaši želji.

Bog naj vam da srečo in me imejte za vaše uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Za tehničnega vodjo so postavili gospoda Konstantina Pancaldija, s katerim so se jasno dogovorili,⁴ za vodjo obrata pa salezijanskega pomočnika Andreo Pelazzeja. S časom se je okoli papirnice izoblikovala majhna redovna skupnost, ki jo je vodil don Anton Varaja. Tako je tovarna začela redno obratovati.

LA SPEZIA

Gorečnost, ki je plamenela v srcu Božjega služabnika, ga je leta 1877 napotila, da se je previdno lotil nove naloge. To, kar je danes jedro La Spezie, naj bi postalo pravo delavsko naselje. Toda med množico novih naseljencev so se prikradli protestanti, ki so delovali sorazmerno z denarjem, ki so ga prejeli iz tujine. Toda na delu je bila Božja previdnost. Apostolski misijonar don Jožef Persi, ki je pridigal Marijin mesec v tedanji edini župnijski cerkvi sv. Marije Vnebovzete, je spoznal, v kakšni duhovni revščini se je znašlo tamkajšnje

⁴ Dodatek, št. 47.

prebivalstvo v vsem, kar se tiče krščanskega življenja. V dušnem pastirstvu je bilo le malo duhovnikov, zlasti takih, ki bi pridigali in poučevali krščanski nauk otroke. Večina otrok je obiskovala brezplačne protestantske šole. Prvotni prebivalci La Spezie so skoraj popolnoma izginili v raznovrstni naplavini Lombardov, Piemontčanov, Ligurijcev in južnjakov, v mnogovrstnosti delavcev, podjetnikov, trgovcev in vojakov. Don Persi se je stresel ob misli, kaj naj bi čez čas nastalo iz te množice. Govoril je z opatom župnikom don Dominikom Bartollom, duhovnikom odlične pobožnosti in goreče krščanske ljubezni in velikim možem iz tistih časov, ko so verniki v La Spezii hodili sami od sebe v njegovo cerkev. Predlagal mu je, da bi odprli salezijanski oratorij. Toda kje naj bi dobili sredstva, ko je prav v tistem času zaradi bančne krize manjkalo denarja? S to mislijo v glavi se je nekaj pozneje odpravil v Rim in odprl svoje srce Piju IX., ki mu je, prevzet od tako žalostnega stanja, odvrnil: »Oh, da. Mu bom jaz pisal, don Janezu. Prijatelja sva si.«⁵

Sveti oče ni pisal naravnost don Bosku, temveč msgr. Jožefu Rosatiju, škofu v Sarzani, kamor je spadala La Spezia, in mu obljubil prispevek petsto lir na mesec, kakor hitro bi zvedel, da so odprli redovno hišo, ki bi bila pripravljena delati zlasti za mladino v La Spezii. Škof je, ne da bi izgubil trenutek časa, takoj pisal don Bosku:⁶ »Ustanova, kakršna je vaša, ki bi skrbela za mladino in bi bila istočasno na voljo za pridiganje, poučevanje verouka in podeljevanje zakramentov ljudstvu, je brez dvoma tisto, kar bi potrebovala La Spezia, in četudi ne bi mogli storiti vsega, bi vsekakor storili veliko dobrega.« To je pomenilo dati don Bosku peruti, kajti don Bosko je že dolgo gledal na La Spezio; sedaj še veliko bolj kot prej, ker je videl, da so protestanti gradili svojo cerkev. Zato je nakazal don Rui odgovor z naslednjo vsebino: »Sprejeto načelno. Škof naj stori vse potrebno in sporoči.«

Škof je bil nadvse zadovoljen. V naglici je hotel najti primeren prostor, a mu ni uspelo. Zdi se, da je don Battolla hotel dati na voljo salezijancem svoje stanovanje, saj bi moral kmalu iti v novo župnišče, ki si ga je gradil. Gradili so tudi neko drugo hišo, vendar niso bili prepričani, da bo do novembra nared, poleg tega pa je bila najemnina previsoka. Ko se je škof zaradi neučakanosti, da bi kaj dosegel, in težav, ki bi jih moral premostiti, znašel v stiski, je ponovno pisal don Bosku:⁷ »Ker ne bi rad ničesar ukrenil brez vaše privolitve, ne vidim v tem trenutku drugega izhoda, kot da pridete osebno v La Spezio, da boste izbrali tisto, kar se vam bo zdelo primernejše. Ob tej priložnosti se bomo lahko natančneje pogovorili (saj je iz Sarzane v La Spezio dobre pol ure) in vam bom zaupal vse

⁵ *Nuovo tempio di Nostra Signora della Neve* [Novo svetišče naše ljube Gospe Snežne]. Misli in spomini škofa iz Lunisarzane in Brugnata, str. 16–17, Sarzana, Tip. Civica di E. Tellarini, 1901.

⁶ Sarzana, 1. julij 1877.

⁷ Sarzana, 16. avgust 1877.

svoje misli. Predragi don Bosko! Odkritosrčno vam povem, da če se vi niste pripravljene malo žrtvovati in priti sem (v La Spezio), potem se zavedam, se bo stvar zavlačevala in ne bomo prišli do nikakršnega sklepa. Zato vas iz vsega srca prosim za to uslugo. Oprostite mi, prosim, to gorečo željo, da bi vas čim prej videl in da bi odprli v tem kraju vašo ustanovo za rešitev nevarnostim izpostavljene mladine in tako postavili jez hudourniku verske brezbržnosti in nevere.«

Don Bosko je poslal don Ruoa, ki si je vse ogledal in potem poročal. Nato je pisal škofu svoje opombe.⁸ Don Rua je obiskal tri kraje: novo župnišče, stavbo v Via Marsala in novogradnjo ob protestantskem svetišču. Župnišče je imelo sedemnajst soban in majhno dvorišče, stavba osem sob za 700 lir na leto, novogradnja je bila brez dvorišča, vendar blizu cerkve, s šolami in stanovanjem za 2.200 lir najemnine. Don Rua je izbral župnišče ob cerkvi. Ko je poročal o svojih vtisih, je dejal, da manjka še marsikaj in da še ni bilo nič pripravljeno. Navzoč je bil tudi don Janez Garino, ki je vse slišal in pisno potrdil. Božji služabnik je v piemontskem narečju vprašal don Ruoa: »Pa je kak *fuiot* [ponvica] za cvrtje jajc?« Don Rua je odvrnil, da je. In Don Bosko: »Oh, potem lahko gremo in postavimo hišo.«

Škof je izločil župnišče, ker bi moglo biti nared šele v šestih ali sedmih mesecih, zavzemal pa se je za hišo bratov Chiappetti, tretjo stavbo, ki jo je videl don Rua in jo imel za najprimernejšo. Lastnik je bil pripravljen opraviti vse potrebne prilagoditve. Don Rua je poslal razpored prostorov.⁹ Tedaj je župnik v La Spezii po naročilu škofa določil imenovano hišo¹⁰ v Via Aranci. Toda dokler ne bi bila ta gotova, bi bilo treba najeti kako drugo stanovanje.

Ne moremo si misliti, s kakšno vnemo so se vrgli na delo. Hoteli so, da bi bilo vse pripravljeno za 1. november.¹¹

Don Bosko je takrat z enim očesom gledal La Spezio in z drugim Vallecrosio, kjer so tudi pridno gradili, da bi držali v šahu protestante. Na začetku oktobra je zaprosil papeža za pomoč pri tej zadnji ustanovi, in ko je rekel, da sta oba kraja izpostavljeni nevarnosti krive vere, je povedal o La Spezii: »Dobrota vaše svetosti je poskrbela za La Spezio. Z vso vnemo delajo, da bi usposobili eno stavbo in pripravili vso potrebno opremo za razrede v dnevni in večerni šolah in odprli cerkev v bližini protestantskih šol in svetišča. Menim, da lahko zagotovim vaši svetosti, da se bodo pred koncem meseca odpravili tja trije naši učitelji in se posvetili delu za ogroženo mladino. Če ne bodo mogli popolnoma izruvat z mote, pa si bodo s tamkajšnjimi duhovniki prizadevali zajezi krivo-versko zmoto.«

⁸ Pismo 27. avgusta 1877.

⁹ Pismo don Rui, 3. september 1877.

¹⁰ Škofovo pismo don Rui, 10. september 1877.

¹¹ Škofovo pismo don Bosku, 4. oktober 1877.

Vendar se don Boskovi časovni računi niso izšli, kajti 25. novembra so bila dela še v zaostanku.¹² Končno je 10. decembra don Cagliero pospremil skromno krdelce pionirjev: don Angela Rocca kot ravnatelja, klerika Karla Paneja, odgovornega za prefekturo, Jožefa Descalzija in pomočnika Dominika Clara. Začasno so vzeli v najem stanovanje, last viteza Pontremolija na Via Fazio. Naslednjega dne jih je don Cagliero predstavil monsinjorju, ki jih je objel in zasul z ljubeznivostmi. Nato je nadaljeval pot v Lucco, da bi se dokončno domenil o ustanovi, o kateri bomo še govorili.

Don Bosko jih je obiskal 19. decembra in zato za dva dni odložil svoje potovanje v Rim; dobil jih je negotove, ker niso vedeli, česa naj se lotijo, in prestrašene med ljudmi, za katere so vedeli, da so nasprotni njihovemu delu, ki so ga nameravali začeti. Tudi prostori, ki so jih imeli na voljo, jim niso ugajali, ker so bili pretesni, zlasti šolski, bili so brez dvorišča in imeli druge neprijetnosti. Dobri oče jih je spodbujal s spomini na prve čase Oratorija, ko so bile okoliščine še slabše.

»In sedaj, gospod don Bosko, katerega svetega zaščitnika nam boste dali za novo hišo?«

»Na to sem že mislil,« je odvrnil. »Puščam vas pod posebnim varstvom sv. apostola Pavla. Preučite življenje in dela tega svetega moža in storite, da ga boste posnemali. On bo vaš voditelj. Ne bojte se. V roki ima meč in bo znal premagati Božje sovražnike.«

O tem so se menili, ko so se vračali z obiska v bodoči hiši in so na cesti naleteli na kanonika Isogarda, ki je don Boska vprašal o raznih namenih, ki jih imajo salezijanci v La Spezii. Zelo je poudaril potrebo po zavetišču za revne in zapuščene dečke, ki jih je bilo v tistem času veliko. Blaženi se je za trenutek ustavil, in kakor da bi bral prihodnost, odvrnil: »Da, potrpite. Korak za korakom. Prišli smo v La Spezio in bomo tukaj tudi ostali. Počasi se bo pokazalo, česa je zmožna Marija Pomočnica ob sodelovanju dobrotnikov, ki jih gotovo ne manjka v tem mestu. Imeli bomo zavod za dijake in rokodelce in lepo cerkev, ki jo bomo posvetili presveti Devici Mariji. Hiša v La Spezii bo tekmovala z največjimi in najbolj cvetočimi v naši Družbi.« Te besede, ki so se dobesedno uresničile, so bile v veliko podporo ravnatelju in sobratom sredi težav, ki so jih čakale¹³ po njegovem odhodu.

Gospodom Chiappettijem se ni mudilo z odstopom hiše. Pomoči ni bilo in ti reveži so prinesli s seboj komaj malo perila in obleke.

¹² Pismo don Bruschija don Rui 25. novembra 1877.

¹³ Pismo don Rocca v edini številki *Il Beato Don Bosco* [Blaženi Don Bosko], La Spezia, 17. junij 1930, in članek don Rua v drugi edinstveni številki *I Salesiani alla Spezia* [Salezijanci v La Speziji], december 1902.

Za drugo jih je don Rua prepustil škofovi dobroti.¹⁴ Še več: neki brezbožni časopis, glasnik sektašev, je pisal: »Krokarji so prileteli, pa upajmo da ne bodo imeli kaj jesti.« V gledališču so predvajali igre, ki so ščuvale proti salezijancem. Eno izmed vabil je nosilo napis: »Frater Paolo Sarpi, ki so ga ubili jezuiti, ali škoda, ki jo povzroča verski pouk.« Protestanti so podvojili svoje napore, da bi si zagotovili že osvojeno ozemlje in ga še razširili.

Toda naši niso čakali, da bi imeli na voljo vse ugodnosti in se šele potem lotili dela. Čez dan so poučevali nekatere fante, zvečer pa so dečke in fante pripravljali na prvo sveto obhajilo. Dne 14. februarja je bila končana kapela na Via Aranci, kamor so se 1. marca končno preselili. Tedaj je škof začel biti plat zvonova proti protestantom in je pretil z ostrimi kaznimi staršem, ki so pošiljali svoje otroke k njim. Uspeh se je takoj pokazal. Otroci so trumoma zapuščali protestantovske šole in prihajali k salezijancem. Pobožnost na čast Božji materi Mariji v mesecu maju je storila drugo, saj je pritegnila male in velike.

Medtem ko se je vse tako lepo razvijalo, pa je le za malo manjkalo, da bi zaprli šole. Za odprtje le-teh nihče ni prosil za dovoljenje kraljevega šolskega nadzornika niti niso imeli diplomiranih učiteljev. Ravnatelj je menil, da so vse uredili v Turinu, toda tam ni nihče ničesar ukrenil. Tako je sredi maja prišel v hišo šolski inšpektor in videl tam tri do zadnjega kotička natrpane razrede. Ostro je pokaral ravnatelja zaradi nedovoljenega odprtja in mu zagrozil, da bo dal šolo zapreti, če v enem tedna ne bo vsega uredil. Ravnatelj je pisal, telegrafiral, odhitel v Turin. Za to prenagljeno potovanje ga je, kot si je zapomnil za celo življenje, don Rua ostro pokaral. Dobil je dva patenta in tako preprečil grožnje šolskega inšpektorja.

Bili so brez šolske opreme in manjkalo je najpotrebnejše. Don Bosko, ki je vedel, kje je bilo nagrmadene veliko koristne opreme, je na ministrstvo vojne mornarice naslovil naslednjo prošnjo:

Ekscelenca!

Med italijanskimi mesti, v katerih je veliko zapuščene mladine, je gotovo La Spezia. Meščani so skoraj vsi zaposleni v arzenalu vojne mornarice. Število prebivalcev je v kratkem naraslo od pet tisoč na sedemindvajset tisoč. Nihče ni mogel poskrbeti za vzgojne zavode, ki bi bili nujno potrebni. Zato so veliko ubogih in zapuščenih dečkov pošiljali v Zavetišče sv. Frančiška Saleškega v Turin ali v Zavetišče sv. Vincenca v Sampierdarena pri Genovi.

Toda da bi lahko pomagal v tej potrebi, sem odprl zavetišča prav za te fante in tako normalno poskrbel za njihovo vzgojo za dobre državljane, ki bodo sposobni, da si bodo poštene služili svoj kruh v smislu zgoraj omenjenih zavodov.

Ker pa nimam na voljo drugih sredstev kot dobrodelnost meščanov, sem se opogumil in se zatekel k vaši ekscelenci, da bi mi dali na voljo obrabljeno šolsko opremo, ki je v skladiščih mornariškega ministrstva. To so cerkveni predmeti, omare, žimnice, mize,

¹⁴ Don Ruvo pismo škofu, Turin, 3. september 1877.

klopi, postelje, zofe, lonci, šolske table, umivalniki, različne vrste perila, obleke, kar koli, pa naj je še tako obrabljeno.

S tem bi vaša ekscelenca sodelovala pri delu, ki je v izključno korist najrevnejšega sloja družbe, ki bo, če ne bo drugače poskrbljeno, korakal naravnost po poti, ki vodi v državne ječe.

Bog naj vas osreči, medtem ko imam visoko čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 16. januar 1878

Leon XIII. je še naprej pošiljal prispevek, ki ga je za vsak mesec določil njegov predhodnik. Don Rocca je pred božičnimi prazniki po nasvetu don Boska¹⁵ po državnem tajniku kardinalu Nini poslal poročilo o poteku novega šolskega leta. »Salezijancev,« je pisal, »je sedem. Gojencev, ki prihajajo v šolo, je približno 300, od katerih smo jih več kot sto iztrgali iz protestantskih šol, drugim pa smo preprečili, da bi šli k njim. Kapela, posvečena sv. apostolu Pavlu, služi gojencem in mnogim vernikom iz mesta. Tu opravljamo vse, kot to delajo naši sobratje v salezijanskih domovih: katekizem, verski pouk, pridiganje, konference, podeljevanje zakramentov. Potrebna bi bila večja cerkev, da bi dali možnost obiska tudi odraslim, in obširnejše dvorišče, kjer bi se moglo zabavati večje število gojencev, da bi jih tako odtegnili raznim nevarnostim. To pa bi pomenilo izdatek, ki si ga mi ne moremo privoščiti. Ustanova, ki si jo mnogi v tem mestu želijo, bi bila zavetišče, v katero bi sprejemali uboge in zapuščene dečke, da bi jih naučili kake obrti, s katero bi si pošteno služili kruh. V ta namen bi nam moral kdo iz mesta ponuditi velikodušno roko. In čeprav so vsi dobro prepričani, da je to potrebno, in nas spodbujajo k delu, pa do sedaj nismo ničesar prejeli in tudi nimamo upanja na kako podporo. Da moremo shajati, nam od časa do časa naš predstojnik pošlje kako pomoč.« Kardinal Nina je v svojem odgovoru menil: »(Njegova svetost) mi naroča, naj vam v njegovem vzvišenem imenu izrazim živo zadovoljstvo zaradi dobrih sadov, ki ste jih dosegli do sedaj, in izrazim trdno prepričanje, da bodo dobri salezijanci prav zato imeli razlog, da bodo nadaljevali v tej pomembni nalogi in korak za korakom pomagali nesrečni mladini tega mesta.«¹⁶

Don Bosko je odločno hotel zavetišče in cerkev. Oktobra 1878 je od dveh zasebnikov kupil zemljišče, nekaj pa mu ga je odstopila država. Takoj je postal lastnik dveh zemljišč na Viale Militare s pogojem, da bo »čim prej postavil svetišče v čast naši Gospe Snežni« in čez čas še »prizidal enega izmed zavodov za moralno vzgojo, čemur je posvetil celo življenje in s tem koristil mnogim mestom

¹⁵ Nasvetu je priložil obširen predlog za poročilo. O tem govori don Rocca, ki ga je uporabil, kakor o tem priča nekaj družinskih don Boskovih izrazov.

¹⁶ *Salezijanski vestnik*, marec 1879, str. 4–6.

v Italiji in v Franciji«. Posrednik pri tem postopku je postal vitez Jožef Bruschi, ravnatelj kraljeve pošte in velik don Boskov prijatelj. Ta veliki sotrudnik, ki je pri sedemdesetih letih postal salezijanec in bil posvečen v duhovnika 1895, je videl izpolnjeno svojo željo, da bi Božjo Mater Snežno,¹⁷ ki jo prebivalci Spezie tako zelo častijo, prenesli v novo cerkev, pri posvetitvi katere je bil navzoč 27. aprila 1901. Kakor vidimo, je preteklo veliko časa, vendar nastale težave niso preprečile, da don Boskove zamisli ne bi dokončal njegov prvi naslednik. Salezijancev, ki danes delujejo v La Spezii, je kakih trideset. Toda spomin na ponižne začetke se je ohranil do danes, saj salezijance še danes imenujejo *i previn* [majhni duhovniki], kakor jih je ljudstvo zaradi njihove mladosti imenovalo od začetka.

LUCCA

Kakor smo povedali, je don Cagliero decembra 1877 odšel iz Spezie v Lucco, kamor naj bi v kratkem prišli salezijanci. Ustanova v Lucci je šla skozi različna obdobja. Tukaj bomo opisali začetke. Salezijance so z raznih strani večkrat klicali v Lucco. Leta 1875 je msgr. Evgenij Nannini, dekan kolegialne cerkve San Michele, z utemeljenimi razlogi in prošnjami vabil don Boska, da bi poslal svoje salezijance, ki naj bi prevzeli semenišče »od ljudske šole do teologije«. Leta 1876 je mladi duhovnik don Alfonz Cristofanini v imenu nekaterih bogatašev predlagal don Bosku, da bi odprl konvikt s šolami in delavnicami. Blaženi, ki nikdar na začetku ni rekel ne, se je dal natančno poučiti o vsej zadevi, vendar je potem vse utihnilo. Končno so mu leta 1877 predložili načrt za delo, ki mu je najbolj ugajalo: odprtje prazničnega oratorija. Iz dopisovanja je nadškof msgr. Nicolaj Ghilardi spoznal, da bi don Bosko želel storiti kaj dobrega tudi v Lucci, in je zato sporočil don Antonu Mensiniju, da je voljan razpravljati o tej zadevi. Medtem sta se v Lucci ustavila don Barberis in don Lazzero, ki sta potovala v Rim. Po don Boskovem naročilu sta si v Lucci vse ogledala, govorila z raznimi ljudmi in poročala. Njegovi ekscelenci sta zagotovila, da ima blaženi najboljšo voljo. Ta obisk je monsinjorja spodbudil, da se je 12. septembra odločil za neposreden stik z Božjim služabnikom in mu zagotovil, da ima na voljo sredstva vsaj za začetek. Tedaj mu je don Bosko odgovoril:

Velecenjeni monsinjor!

Z resnično hvaležnostjo sem prejel pismo vaše velečastite ekscelence, v katerem mi sporočate, da je Božja previdnost že pripravila sredstva za ustanovitev hiše za uboge rokodelčke v vašem mestu, kar je glavni cilj naše Družbe.

¹⁷ Že od davnih časov častijo v La Spezii podobo Naše ljube Gospe Snežne, ki je bila postavljena v cerkvici nedaleč od morja. Ko so cerkvico podrli, da so zgradili ladjedelnico, so podobo prenesli v kapelo svete Marije v opatijski cerkvi. Pobožno ljudstvo pa je ni hotelo častiti kakor v najemniški hiši in sredi mesta, temveč kakor nekoč v lastni hiši in pred širokim obzorjem. Želja ljudstva je bila izpolnjena, ko so sliko prenesli v novo svetišče, ki so ga zgradili salezijanci.

Zelo si želim, da bi uporabil naše skromne sile v korist tamkajšnjim otrokom iz Lucca, in bom skušal čim prej pripraviti potrebno osebje.

Zaradi mnogih zavodov, ki jih odpiramo, ne morem poslati duhovnika za prihodnji mesec november, upam pa, da bom ta mesec jaz ali eden mojih poverjenikov prišel v Lucco, da si ogledamo prostor, ki bi bil pripraven za tako pomembno nalogo.

Vsa naša Družba se pridružuje moji hvaležnosti, da ste izbrali prav nas za uresničitev vaših vzvišenih načrtov.

Molili bomo, da vas Bog ohrani dolga leta. Prosimo, da nam podelite svoj sveti blagoslov, medtem ko se izrekam za vaše vzvišene ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Don Cagliero je prišel decembra na dogovorjeni obisk. Našel je ustrezno hišo za stanovanje salezijancev, lepo cerkev, posvečeno svetemu Križu, in ustrezno dvorišče za praznični oratorij. Toda osebje ni moglo priti pred 29. junijem naslednjega leta. Za Lucco so bili določeni don Janez Marengo, klerik Karel Baratta in pomočnik Filip Cappellano. Pospremil jih je don Cagliero.

Miroljubnih don Boskovih odposlancev pa niso miroljubno sprejeli. Zdelo se je celo, da se je ves pekel dvignil proti njim. Krik ogroženosti je dvignil *Fulmine* [Blisk], časopis najslabše vrste, ki je 30. junija prinesel telegram zadnje ure: »Jezuiti, ki so jih izgnali iz Evrope, so se naselili v Lucci, Via della Croce št. 1242. Odprli cerkev včeraj 29. Bo oblast dovolila tako sprijenost? Podpis: Hudič«. To sporočilo z drugega sveta je učinkovalo. Sumljive osebe so krožile okoli stanovanja in cerkve. Toda dan bitke naj bi bila nedelja 7. julija. Zjutraj je začelo iz nasproti stoječe hiše leteti kamenje na dvorišče, kjer je bilo nekaj dečkov. Ženske iz bližnjih hiš so dvignile tak vik in krik, da je metanje kamna, ko so prišli orožniki, že prenehalo. Proti poldnevu je inšpektor javne varnosti, kot so ga takrat imenovali, sporočil don Caglieru in don Marengu, da pripravljajo napad, da pa naj se ničesar ne bojijo. Samo oknom naj se ne približujejo, pa se jim ne bo zgodilo nič hudega. Naši so vse do poznega popoldneva opravljali svojo dušnopastirsko službo. Proti deseti uri so končevali z večerjo, ko se je nenadoma zaslišalo tekanje množice, ki se je ustavila pred vrati na dvorišče v Via Santa Croce, na povelje nekega glasu zavila na Via del Biscione in se ustavila točno pod okni hiše. »Sedaj smo pa tam!« je vzkliknil don Cagliero. Tedaj so zaslišali prvi krik. »Dol z jezuiti!« je zabobnelo iz sto grl. Mirna in boječa duša Barattova se je tako silno prestrašila, da je trepetal vse do naslednjega dne in to je bila tudi edina nesreča tega dne. Drugi so za oknicami poslušali peklensko godbo, ki pa je trajala samo četrto ure. Trop pocestnikov je kričal: »Dol z jezuiti! Dol z jezuitskimi šolami! Dol s Paolotijem! Dol z občino!« Pred kratkim so bile namreč občinske volitve, na katerih so zmagali katoličani. To kričanje so prekinjali vzkliki: »Naj živi Garibaldi! Naj živi Trento in Trst! Naj živi rep...« Te besede niso izgovarjali do kraja, ker bi bilo lahko nevarno. Slišati je bilo tudi kričanje: »Ven s petrolejem! Ven!« Tedaj je stopil naprej inšpektor in na njegov žvižg so

se junaki razbežali. Med demonstranti in radovedneži je moralo biti kakih štiri tisoč oseb. V bližini je bila pripravljena četa konjenice. Pa ji ni bilo treba poseči. Naslednjega dne se je pojavila skupina nesramnežev, ki so prepevali neko pesem, v kateri se je ponavljala beseda jezuiti. Cel mesec so stražniki ob večernih urah nadzorovali kraj, dokler obnašanje naših ni razorožilo nezaupljivcev in izbilo iz rok vsako pretvezo sovražnikom.

V mestu so spoznali in občudovali mirnost salezijancev: Molčali so in se niso izpostavljali. Don Cagliero, ki je povabil sotrudnike na konferenco, je opustil zbor, da ne bi nikogar izzival. Veliko duhovnikov in laikov je prišlo na obisk in naše spodbujalo k vztrajnosti. In kaj še? *Fulmine* je 14. julija klical k umiku s člankom: Mi nismo Paolotti. S tem motivom, ki ga je ponavljal kot pripev, je označil svoje spremenjeno vedenje do salezijancev:¹⁸ »Mi nismo Paolotti,« je pisal, »in gotovo ne branimo duhovnikov. Toda po demonstraciji 7. julija smo kot prijatelji. Kot ljudje, ki imajo radi svoj kraj in ki se trudijo za njegovo dobro, smo povzeli te novice. In novice so govorile, da ti duhovniki niso jezuiti, temveč salezijanci, ki pripadajo neki piemontski dobrodelni družbi, ki je naklonjena ljudstvu, in da se je neki mlad fant iz Luce pravkar vrnil domov, potem ko se je pri teh duhovnikih izučil obrti, ki jo v Lucci nekaj časa sem vsi poznajo. V njihovem zavodu ni nobene politike. Zato moramo čakati na dejstva in potem bomo presojali.«

Čisto drugače pa je pisal drug časopis v Lucci *Il Progresso*; izhajal je iz opisane demonstracije in iz poročil *Riforme* z dne 11. julija in *Telegrafa* 14. julija ter prisegal svojim bralcem, da so »zares nekateri menihi Družbe Jezusove prišli« v njihovo mesto in iščejo pribežališče, so pa vedno »enaki sami sebi« in skrivajo »svojo odvratnost pod imeni drugih cerkvenih ustanov«. »Mi pa ne samo,« je nadaljeval, »da vemo iz zanesljivih virov, temveč povzemamo to iz dejstva, da so jih poklicali znani sanfedisti¹⁹ in jih ščitijo. Ti pripadajo zares ne verskemu, temveč političnemu redu, ki ga je obsodil celo papež in ga razpusil kot očitnega sovražnika vsakega socialnega in civilnega napredka. V senci svobode, ki jo na vseh straneh kršijo, se hočejo sedaj vrniti tako, da vabijo k sebi otroke, jim obljublajo miloščino in pomoč, da bi pozneje, opirajoč se na njihovo pomoč in po njihovih družinah širili svoje ideje in iskali pripadnike reakcije.« In potem naprej v tem slogu vse do sklepa: »Pozor torej, in tisti, ki mu je to dolžnost, naj

¹⁸ »Paolotti« – tako so tedaj zaničevalno imenovali člane konference sv. Vincencija Pavelskega in je pomenilo odvraten in klerikalen.

¹⁹ Med partenopejsko (napoljsko) republiko in po njenem propadu (1729) so *sanfediste* imenovali neapeljske vojake, ki jih je kardinal Ruffo vodil na ponovno osvajanje Neaplja. Beseda prihaja od *santa fede* [sveta vera], ker se je borilo za sveto vero proti revolucionarnim načelom, ki so jih učili republikanci. Pozneje so tako imenovali vse nasprotnike francoske revolucije, karbonarjev in sekt, končno pa vse nasprotnike novih idej o italijanski svobodi in neodvisnosti, kolikor so te nasprotovali Cerkvi.

ukrepa.« V drugem članku iste številke kara oblast, da pusti »brez kazni« neke-
mu jezuitu širiti prevratne ideje, in si ta dovoljuje »najbolj nesramne opazke in
žalitve« proti obstoječim ustanovam.

Taki članki so podpihovali ogenj v Mazzinijevi družbi in podžigali prote-
stantskega ministra. Zato se ni čuditi, da so pripravili zbiranje podpisov za no-
tranjega ministra. Odposlanci obeh so hodili po mestu in lovili podpise. Uspeh
je bil zelo skromen: kakih petsto moških in žensk, resničnih in neresničnih oseb,
drhali in klatežev, kakor se je zvedelo pozneje. Prefektura je zaplenila spis. Toda
tudi dobri niso hoteli zaostajati. Na škofovo priporočilo so tudi oni zbirali pod-
pise in to so naložili časopisu *Il Fedele* [Zvesti], ki je v najkrajšem času zbral
kakih osem tisoč privolitev. Ne vemo, kako se je vse končalo. Toda nekega lepe-
ga dne je ravnatelj prejel pismo z ministrstva. V njem je bilo rečeno, da naj se
salezijanci, če bi v Lucci odprli šole, prilagodijo zakonom in ne dajejo povoda za
nerede. V tajnih navodilih so prihajala prefektu naročila, da naj se pozanima, ali
v pridigah otrokom budijo odpor do vlade. Tako je neke nedelje zjutraj vstopil v
cerkev preoblečen kvesturin, ko so se ravno pripravljali na svete obrede. Da ga
ne bi opazili, je med molitvami, mašo in pridigo, ki je obravnavala greh, moral
klečati med fanti. Oditni ni mogel, ker so bila vrata zaprta, da bi jih pa sam odprl,
si ni upal. Po končanem obredu je takoj izginil in se ni nikdar več pokazal.

Sedaj so salezijanci, tako mladi in tako maloštevilni, postali gospodarji po-
ložaja. »Če bi vaši salezijanci,« je pisal don Marengo don Bosku, »storili toliko
dobrega, kolikšno je spoštovanje, ki so si ga pridobili, bi delali čudeže.« Res je
oratorij plul z vetrom v jadrih in tudi verniki so prihajali k spovedi k ravnatelju.
Toda bilo je treba dobiti okrepitve. »Pomoč, dragi oče,« je prosil don Marengo,
»pomoč svojim sinovom, ki vas čakajo kakor lačni kruha. Fante je treba nadzo-
rovati, kajti toliko jih je, da jih ni mogoče več obvladati. V nevarnost bi lahko
prišla tudi moralnost. Treba je vedeti, da so dečki tukaj precej *bolj živahni* kot v
tistih vaših krajih. Potrebujemo vsaj še enega duhovnika, enega klerika in enega
pomočnika.« Pregarjanja se niso bali. Ravnatelj je pisal: »Z vsemi temi stvarmi
v zraku se trudimo za naše stvari, za naše pobožne vaje, za naša pravila. Nič nas
ne motijo križanja hudobnih, bali bi se pa Božjih žalitev. Toda ali ni rjovenje
sovražnikov znamenje zaščite in dobrote Jezusa in Marije Pomočnice?«²⁰

Iz radovednosti so nekateri duhovniki prihajali opazovat salezijance in so
govorili, da bi jim pomagali. Toda ko so videli tiste trume »brezsrajčnikov, brez
čevljev, umazanih in nevzgojenih«, so drug za drugim odhajali, *unus post alium
abierunt*. Priznali pa so, da jih je treba občudovati, in ko so izgovarjali te besede,
so v zraku naredili znamenje za delitev udarcev. Bolj vztrajen je bil že omenjeni
don Cristofanini, ki je kazal veliko dobre volje, a se je bal dečkov.²¹ Med tednom

²⁰ Pismo 16. julija 1878.

²¹ Pismo don Marenca don Bosku, 22. julij 1878.

so se pripravljali na prvo obhajilo večji fantje, ki so potrebovali dodaten pouk. Ko je nadškof zvedel za vedno večje delovno področje, je začel iskati nov prostor, ki bi bil pripravnejši za oratorij in bi imel na voljo učilnice.

Zaprošena pomoč, ki so jo pričakovali od nedelje do nedelje, je prišla proti sredini avgusta. Ko so se stvari uredile, je ravnatelj v navzočnosti staršev pripravil slovesen sprejem oratorijcev, ki jih je bilo za prvi sprejem devetdeset. Šesto nedeljo je šlo že vse po pravilih. Tedaj je don Marencu pisal don Bosku:²² »Najprej so nam pripovedovali, da ne bomo mogli nadaljevati delo, ker ne poznamo teh dečkov. Sedaj prav isti prihajajo in jih asistirajo v cerkvi med svetimi obredi, jih poučujejo katekizem in pravijo: – Zares, salezijanci imajo drugo metodo. – Želeli bi, da bi bili dečki na odmoru kakor porcelanske figurice, ne da bi tekali, kričali in se zabavali. Mi pa po vaših navodilih hočemo prav nasprotno.«

Tedaj je bilo treba odstraniti novo težavo. Župniki so se bali, da bi jim salezijanci zmedli njihovo župnijsko življenje. Toda don Marencu jim je pred nadškofom imel konferenco, ki je vse pomirila. Tudi starejši redovniki so izražali svoje bojazni. Nekega dne so don Marencu in njegove povabili na kosilo frančiškani, ki so jih s svojimi novinci zelo lepo sprejeli. Toda eden starejših patrov je bil ves žalosten in ni odprl ust. Ko so ga vprašali, ali mu tisto praznovanje ni ugajalo, je odvrnil: »Oh, ne. Toda jaz mislim, da bodo ti mladi salezijanci, tako polni življenja, po Božji previdnosti nas nadomestili in nas spodrinili.«

Brez dvoma je don Bosko s svojim zgledom, ki ga bodo morali posnemati vsi, ki ne bodo želeli, da bi bili izrinjeni iz življenja, nakazoval novo pot zveličanja. Od tu tudi njegova skrb, da bi se izognil vsaki politiki. Nadškof je želel, da bi bil don Marencu imenovan za cerkvenega asistenta luccanskega krožka Katoliške akcije za mladino. »Ali naj sprejemem?« je pisal don Bosku.²³ Nismo dobili odgovora. Toda don Nardi, ki je bil tedaj član te male skupnosti, pravi, da ni nikdar opazil, da bi njegov ravnatelj opravljal tako službo, a če bi jo, bi to gotovo odkril. Zelo verjetno je, da mu je don Bosko odsvetoval. Podobno je leto prej, ko je miril navdušenje don Vespignanija²⁴ v isti stvari, dejal: »To ni naš duh. Mi iščemo samo možnosti, da delujemo med mladino. Zato se ne vtikajmo v politiko. Če bi se ukvarjali s čim, kar ni delo za mladino, ne bi bilo v našem duhu.« Če hočemo prav razumeti te besede, moramo pomisliti, da namen Katoliške akcije takrat ni bilo samo širjenje katoliških načel v družbi z zglednim življenjem in z delom za verski napredek, temveč se je zaradi zakonodaje oblasti, ki je bila očitno v nasprotju svobode Cerkve in pravic Svetega sedeža, katoliška mladina vrgla v politiko za obrambo vere. To je bilo tudi razlog, da jim v tolikem boju različnih strank nihče ni mogel prepovedati. Don Bosko pa nasprotno o politiki ni hotel nič vedeti.

²² Pismo 27. avgusta 1878.

²³ Pismo 4. novembra 1878.

²⁴ G. VESPIGNANI, *Un anno alla scuola del B. D. Bosco* [Eno leto v šoli blaženega don Boska], str. 26.

Kjer koli je mogel, je rade volje sprejemal člane Katoliške akcije in sodeloval pri njihovih verskih prireditvah, jih spodbujal k dobremu, vendar tako, da se nikdar ni vmešaval v njihove dejavnosti.

Ta njegov cilj za odpravljanje težav in iskanje možnost za dobra dela nam kažejo tudi nekateri tovrstni nasveti. Turinski grof Viktor Thaon di Revel, brat Paula kneza del Mare, je končal licej v zavodu v Valsaliceju. Po opravljeni maturi je vprašal don Boska, ali naj se vpiše v Katoliško mladino, ki je takrat ravno nastajala. Božji služabnik se je malo zamislil in mu potem dobrohotno dejal: »Ne, ne vpisuj se. Zaradi položaja tvoje družine in tvojega namena, da bi vstopil v diplomatsko službo, boš lahko naredil veliko dobrega, če boš sledil ta poklic. Če bi se vpisal, bi lahko imel težave.« Ko je grof pripovedoval ta dogodek don Rinaldiju, je vzklil: »Don Bosko je dobro predvidel stvari. Če ga ne bi ubogal, gotovo ne bi mogel iti po tej življenjski poti.«

Za razumevanje načel, ki so vodila don Boska v odnosu do politične in cerkvene oblasti, nam služi še drug dogodek. Od 11. do 12. decembra 1878 je bil v Turinu prvi pokrajinski kongres, ki ga je pripravil Leon XIII. Na njem naj bi razpravljali o usklajevanju naporov vseh italijanskih katoličanov proti nenehnim sektaškim vmešavanjem v cerkvene zadeve. Oratorij se kongresa ni udeležil, poslal je samo dar 20 lir kot znamenje svoje privolitve. Zborovalci so zasedali v nadškofijski cerkvi pod predsedstvom grofa Castagnetta in msgr. Gastaldija. Papež je poslal na kongres kneza Salvatija in kardinal Nina mu je dal priporočilno pismo. Ko je knez v svoji ljubeznivosti vprašal monsinjorja, ali nima nič proti, je dejal okoli stoječim, da ga noče, njemu pa ni dal nobenega odgovora. Tedaj se je plemeniti patricij, ki je že prišel na svoje posestvo v Migliarinu pri Pisi, da bi bil bliže kraju kongresa, razočaran vrnil v Rim. Msgr. Bodoira iz Ivree je omenil don Boskovo ime in izrazil željo, da bi odprl hišo v San Benignu Canavese, ki je v tej škofiji, pri čemer so vsi enoglasno zaklicali: »Naj živi don Bosko!« V tem so vsi videli neke vrste zadoščenje, ker je nadškof v svojem govoru na dolgo in široko govoril o Rosminiju, o njegovih spisih in družinah, ni pa niti z besedico omenil Cottolenga in don Boska.²⁵ Ko je *L'Unità Cattolica* poročala o prvem zborovanju,²⁶ je po naštevanju predstavnikov odsotnih škofov med drugim tudi omenila, da je »velespoštovani ustanovitelj salezijanske družbe don Janez Bosko« poslal svojo predhodno privolitev. To je bilo v veliko čast don Bosku. Dobro je vedel, da so vedno vohunili za ustanovami in ljudmi, ki so bili bojevito razpoloženi do državnega antiklerikalizma, in če bi zvedeli, da je tudi on med bojevniki, bi se mu vse državne ustanove maščevale. Sicer pa so cerkveni dostojanstveniki zelo spoštovali njegovo modrost in način ravnanja. Dokaz za to so bili nenehni obiski visokih dostojanstvenikov, škofov, duhovnikov, časnikarjev in uglednih teologov, ki so prihajali k njemu na razgovor.

²⁵ Tega turinskega kongresa niso zapisali med katoliške kongrese.

²⁶ *L'Unità Cattolica*, št. 290, dne 12. decembra 1878.

ESTE

Zavod, ki je bil ustanovljen v začetku leta 1878 in ki je bil vedno med najbolj cvetočimi v Italiji, je bil Manfredini v Esteju.

Ta zavod od don Boska ni zahteval dolgih in težavnih dogovarjanj, v nekaj mesecih je bilo vse sklenjeno. Glavna zasluga za to gre gorečemu duhovniku don Avguštinu Perinu, župniku pri Santa Marii delle Grazie v Esteju. Zaskrbljen zaradi šolskega laicizma, ki je mladini prinašal toliko zla, je hotel na Benečanskem velik zavod, kjer bi bili mladi deležni pristne krščanske vzgoje. Vedel je, da je bil don Bosko pravi človek za to nalogo. Po začetnih dopisovanjih je prišel junija v Turin, se pogovoril z Božjim služabnikom in se vrnil zadovoljnega srca. V enem letu bi prišli don Boskovi sinovi v Este.

Don Perin je osredinil svojo pozornost na monumentalno palačo, imenovano Ca Pesaro po beneški družini, ki jo je zgradila v 18. stoletju. Arhitekturno lepo, veličastno po prostornosti, ugodno zaradi soban, postavljeno sredi dežele na prelepem kraju s pogledom na verigo Evganejskih hribov in Berijskih planin, so obdajali travniki in polja, ki bi jih lahko spremenili v dvorišča, sadovnjake in vrtove. Ne bi si mogli želeli kaj boljšega. Bila je namenjena za počitniški dom plemenitih gospodov, vendar lastniki že dolga leta niso več prihajali tja. Seveda bi bilo treba precej predelati, toda ne vsega hkrati. Hiša pa je že stala.

Blaženi je hotel predvsem vedeti, kaj misli o tem škof v Padovi, zato je poslal k njemu don Perina. Po vrnitvi iz Turina ga je šel obiskat, ne brez bojazni, da bi jo morda škof hotel za svoje semenišče. Nasprotno pa je dobil popolno privolitev z nalogo, da naj piše don Bosku, da se mu zelo zahvaljuje za toliko dobroto, da ga želi iz vsega srca objeti, in mu pošilja sto in sto blagoslovov. To se je zgodilo 24. junija, 25. junija pa je don Perin naredil pogodbo za hišo in 26. prosil don Boska, naj bi si vse ogledal in dal potrebna navodila za prilagoditev.²⁷ Stvari niso samo tekle, temveč so letele. Don Bosko je poslal generalnega ekonoma don Sala, ki je dal navodila, kako naj delajo, ker so lastniki privolili v začetek del, čeprav pogodba še ni bila sklenjena.

Novica se je naglo razširila; vsi so jo odobraval, tudi liberalci.²⁸ Škof je 24. avgusta pisal don Bosku: »Zagotavljam vam, da s to ustanovo ne delate velikega veselja samo meni, temveč tudi gorečemu dekanu v Esteju msgr. Avguštinu Zanderigu, ki mi je na vprašanje, kaj on meni o stvari, odgovoril: Če se bo načrt iz besede spremenil v dejanje, kakor upam, da se bo zgodilo, se Božji previdnosti iz srca zahvaljujem, ker ob strani hudega raste tudi dobro. Preprosto vam moram priznati, da mi občinske šole, realna šola in gimnazija v Esteju grenijo življenje. Moj pastoralni vpliv tod je neučinkovit. Pri takem stanju stvari imam imenovani načrt za družine, ki želijo krščansko vzgojo za svoje otroke, za pravo Božjo previdnost.«

²⁷ Pismo don Perina don Bosku, 26. junij 1878.

²⁸ Pismo don Perina don Bosku, 3. julij 1878.

Pogodbo so podpisali 16. septembra v pisarni notarja Nazarija v Esteju. Podpisala sta jo don Perin »po naročilu in v imenu za korist ter z denarjem« don Boska in grofje Gardenigo iz Benetk, kot lastniki. Cena je znašala petintrideset tisoč lir in izdatki za pogodbo.

Notarska listina pravi »z don Boskovim denarjem«, a bomo mi bolj ustrezno rekli z denarjem Božje previdnosti. Naj povemo o dogodku, ki to ponazarja. V Esteju je živel vitez Benedikt Pela, ki si je kot navadni delavec z delom, prizadevnostjo, varčevanjem, spretnostjo in srečo pridobil večmilijonsko bogastvo. Bil je velikodušen do revežev, vendar ne tako, kakor bi njegovo premoženje dovoljevalo. Poleg tega pa ni imel dedičev. Dvema nečakinjama, ki sta se omožili, je zapisal dvesto tisoč lir vsaki. Ko je don Perin dobil od don Boska obljubo za zavod v Esteju in se je trudil za nakup Ca'Pesaro, je moral takoj dobiti potrebno vsoto denarja. Priporočil se je eni od obeh nečakinj gospe Bettini Legnaro, da bi mu pomagala pridobiti strica. Dobra žena si ni dala dvakrat reči in nekega jutra je takole govorila z njim: »Glej, stric, ti veš, kako zelo te imam rada. Kako si bil velikodušen, ko si mi dal tako bogato doto. Toda raje, kot bi pustila, da bi trpela tvoja duša, bi ti jo bila pripravljena vrniti in biti spet revna kot prej. Ti si bil vedno velik poštenjak. Toda v vseh poslih, ki si jih opravil, si mogoče naredil tudi kaj proti pravičnosti? To se kaj lahko pripeti. Jaz nikakor ne bi rada, da bi moj stric imel kak neporavnan račun z Gospodom. Samo da bi ti mogel biti večno srečen, sem pripravljena vrniti svojo doto, če bi to koristilo tvojemu zveličarju.«

Gospod Benedetto je poslušal, jo gledal in skušal uganiti, kaj hoče doseči s tem pogovorom. Pa mu ni uspelo. Končno jo je naravnost vprašal: »Kaj pravzaprav hočeš, da storim?«

»Rada bi, da bi naredil še eno dobro delo.«

»Zdi se mi, da je tega že zadosti. Ali ne podpiram bolnišnice, otroškega vrtca in drugih dobrodelnih ustanov?«

»Bilo bi še nekaj drugega, kar bi moral storiti.«

»Povej mi, kaj je to, in bom storil, kar hočeš.«

»Poslušaj me. Dobro veš, kako hudo je v Esteju za mladino, ki ima tako slabe šole. Župnik Perin bi rad povabil don Boska, še več, odločil se je že za nakup neke hiše. Toda on nima denarja in don Bosko je reven. Potrebno bi bilo takoj osemnajst tisoč lir.«

»In kaj hočeš s tem povedati?«

»Da ti, ki si bogat, storiš to dobro delo.«

»Ah, samo to si hotela. Lahko bi mi takoj povedala. Tam je blagajna in tukaj so ključi. Vzemi, odpri in odštej župniku, kolikor potrebuje.«

Gospa je šla in vzela vsoto, ki je omogočila podpis pogodbe. Ko je potem don Sala šel v Este, mu je Pela daroval še dodatnih šest tisoč. Pozneje je bil vedno nadvse dober do salezijancev in je v različne stavbe vložil cel milijon.

Prvi ravnatelj v Esteju je bil don Janez Tamietti. Don Bosko mu je to napovedal že pred osmimi leti. Leta 1870 je gospod Anton Venturini, eden izmed resničnih salezijanskih sodelavcev, predlagal blaženemu, da bi v Esteju odprl zavod in bi v ta namen kupil samostan, zraven katerega je bila cerkev. Takrat je bil ta predlog prezgoden. Toda nekega dne tistega leta je don Bosko med sprehajanjem z don Tamiettijem pod stebriščem Oratorija kar nenadoma dejal: »Bomo šli v Este?«

»Kar pojdemo,« je smeje se odgovoril nagovorjeni.

»Ja, boš videl, boš videl!«

Res je videl 10. oktobra 1878, ko se je v spremstvu učitelja Janeza Vota in s petsto bankovci po dve liri v žepu odpravil v to zgodovinsko mesto. Don Perin, ki ju je pričakoval z odprtimi rokami, ju je povedel v svojo hišo, jima postregel z večerjo in ju popeljal v hišo gospodov Mistrello, kjer sta prenočila. Pred njima je pred nekaj dnevi prišel don Sala. Z njim in z župnikom so se naslednjega dne napotili v hišo bodočega zavoda. Predstavljala sta si, da bosta prišla v majhno kraljevsko palačo. Rekli so jima: »V Ca'Pesaru ne manjka niti en žebelj.« Toda kakšno razočaranje! Našla sta vse v pravem neredu. Povsod so bili delavci. Ni bilo ne vrat ne oken, kjer bi morala biti. Sobane so bile prazne in še vlažne. Kje naj bi se nastanila? Božja previdnost jima je priskočila na pomoč.

Pet minut od tod je bival gospod Jakob Grandis s svojo gospo. Bila sta brez otrok in hiša je bila velika. Naši štirje so ga obiskali. Povabil jih je na kosilo, in ko je v trenutku razumel stisko prišlecev, je dal oditi don Sali in don Perinu in obdržal pri sebi don Tamiettija in učitelja Vota, ki sta ostala pri teh gostoljubnih ljudeh do 18. novembra, ko so s prefektom don Tomažem Callianom prišli še trije sobratje²⁹ in šli stanovat v zavod Manfredini. Stavbo so tako poimenovali po msgr. Frideriku grofu Manfrediniju, krajevnem škofu.

Don Bosko je dal natisniti pravilnik, ki je bil v vsem podoben pravilniku drugih naših že obstoječih zavodov, edino mesečnina je bila za vse petindvajset lir in je tekla naprej tudi v enem mesecu počitnic.

O prvem šolskem letu je don Tamietti v kratki kroniki zapisal: »Opisati, kako smo preživeli prvo leto, je skoraj nemogoče. Bili smo kdaj veseli, potem smo spet upali in bili obupani. Govorili smo o cvetoči prihodnosti, vendar smo bili prepričani, da je bilo to zadnje leto, kajti nagrmdil se je kup težav. Vsak dan nam je česa manjkalo. Gotovo ne bi mogli živeti niti en mesec, če nam gospod Avguštin Pela, brat gospoda Benedikta, ne bi celo leto dajal na up iz svoje trgovine vsega, kar smo potrebovali. Poleg tega je silen snežni metež povečal zimski mraz in vlago. Peči pa ni bilo in smo se ogrevali s hitro hojo sem in tja. Kljub temu smo se kmalu spravili v dobro voljo. Na splošno pa smo bili zado-

²⁹ Klerik Janez Bima in sobrata pomočnika Peter Enria in Hamilkar Rossi.

voljni, kakor verjetno pozneje nismo bili nikoli tako. Čutili smo, da je bil Bog z nami, čutili smo njegovo navzočnost.« Kljub vsem tem stiskam je imel ravnatelj zadoščenje, da je vrnil v Oratorij toliko bankovcev po dve liri, kolikor mu jih je dal don Rua na dan odhoda v Este.

Don Bosko je don Tamiettiju napovedal prihodnost in vse se je do pičice izpolnilo. Napovedal mu je, da bo delal 50 let in dosegel starost 72 let.³⁰ Rojen leta 1848 je 1898 preživel tifusno mrzlico, ki je globoko posegla v njegove duševne sposobnosti; telesno sicer popolnoma zdrav, je prebil druge dni svojega življenja, ne da bi se česar koli spominjal. Umrl je 18. oktobra 1920, star dva-insedemdeset let, dva meseca manj, kot mu jo je napovedal don Bosko. Tudi njegovemu nasledniku v vodstvu zavoda Manfredini je don Bosko napovedal, da bo umrl zunaj svoje hiše, na potovanju zaradi poslov. Ko je 14. maja 1914 šel v Bologno, da bi pri direkciji železnic dobil popust za potovanje dijakov svojega zavoda k Marijinemu svetišču na Monte Berico, ga je v tramvaju zadela kap in je 20. maja umrl pri svojih sobratih v Bologni. Ko so v Esteju zvedeli za novico o njegovi smrti, je neka družina, pri kateri je bil na kosilu, pripovedovala o tej stari napovedi.

MONTEFIASCONI

Spustimo se sedaj k ustanovi veliko manjšega obsega. Da je šel en sam salezijanec v Montefiascone, ni bilo kaj pomembnega. Toda poziv je prišel od zgoraj. Najprej ga je prosil novi škof msgr. Alojzij Rotelli, doma iz Perugia, ki ga je imel Leon XIII. zelo rad in ga je pozneje poslal za nuncija v Pariz in končno imenoval za kardinala. Na papežev željo je razmišljal, kako bi svojemu semenišču spet vrnil nekdanjo slavo. V ta namen je potreboval diplomirane profesorje. Ko je don Bosko videl, da z Albanom ne bo nič, je menil, da mu bo uspelo v Montefiasconeju. Zato je škofu odgovoril bolj pritrdilno kot nikalno. Ker končne besede še ni dal, je sedaj v imenu Leona XIII. prošnjo poslal njegov tajnik msgr. Gabrijel Boccali. Za začetek bi zadostoval samo en salezijanec. »Omenjeni,« tako je pisal tajnik, »ki bi bil nujno potreben to leto, bi moral imeti diplomu za poučevanje v 4. in 5. razredu gimnazije, čeprav ni rečeno, da bi moral poučevati v obeh razredih, mogoče pa sploh ne.«³¹ S papežem ni bilo dosti pomišljati. Blaženi je obljubil, obenem pa naredil poskus, ali prelat, ki je tako blizu svetega očeta, ne bi mogel reči besedico za privilegije. Če poskusiš, ne more škodovati. V odgovoru msgr. Bocaliju je priložil tudi prošnjo za svetega očeta. Monsinor je oboje izročil njegovi svetosti, prosilca pa obvestil, da je prošnja šla v pretres

³⁰ Primerjaj mrliški list, ki ga je napisal inšpektor don Costa.

³¹ Pismo, Rim, 11. oktober 1878.

Sveti kongregaciji, ki naj bi odločala o teh stvareh.³² »Potrpljenje!« je vzkliknil don Bosko. Vendar pa je pokazal, da pri tem ne pozablja na svoj veliki cilj, in je spretno izrabljaj vse priložnosti, če ne drugega, da je preizkusil razpoloženje novega papeža.

Za ta misijon, imenujmo ga tako, je don Bosko izbral don Guidazia. Pri izbiri je imel srečno roko, ker si je don Guidazio pridobil vse, s katerimi se je srečal. Štiri mesece pozneje je škof takole pisal don Bosku.³³ »Ta duhovnik je neoporečen, delavoljen, spodbuden, nadvse izobražen in si je poleg naklonjenosti škofa pridobil tudi izreden ugled pri laikih in duhovnikih v tem mestu. To vam pravim zato, da vam bo v tolažbo, ko boste slišali, kako vaš nekdanji gojenec odgovarja vašemu očetovskemu prizadevanju.« Toda mimo teh osebnih simpatij don Guidazio ni mogel nič vplivati na potek študija in vzgojo, zato se je slabo počutil. »Jaz bi odšel še to leto 1878,« je pisal don Bosku decembra,³⁴ »ker ne morem prenašati nemogoče discipline, zaradi česar ni mogoče storiti niti desetine tega, kar bi se lahko naredilo, tako da se imam za slabo uporabljenega človeka. Lahko rečem, da me imajo tukaj predstojniki zelo radi, celo preveč me spoštujejo. Toda discipline, ki velja v tem zavodu že dvesto let in ga je spravila na skrajno nizko stopnjo, se ne smeš dotakniti.«

Don Bosko je monsinjorju izkazal še drugo uslugo s tem, da mu je poslal nekaj profesorskih diplom salezijancev, da jih je lahko predložil šolskemu inšpektorju, kajti le na osnovi teh je lahko obdržal odprto gimnazijo, ki je bila prej zavod kot semenišče. Ko je videl, da so izginile vse možnosti, da bi stvar dobil v svoje roke, je don Bosko naročil don Guidaziu, da naj da razumeti škofu in rektorju, da ga za prihodnje leto ne bo več pustil in da ne bo poslal koga drugega. Toda škof je po nasvetu papeža imel druge namene. Stavba je bila petkrat tako velika kot Valsalice ob času našega vstopa. Bila pa je prazna in po tedanjih odredbah je ne bi bilo nikdar mogoče napolniti. Zato je ekscelenca prosil za potrebno osebje, da bi odprl licej. Don Guidazio se je zaman trudil, da bi ga prepričal, da ga don Bosko ne more zadovoljiti. Celo nikalni odgovor iz Turina ni mogel omiliti škofovih želj, ker se je naslanjal na papeževo podporo. Poleg tega pa ni imel niti najmanjšega pojma o državnih zahtevah glede takih ustanov.³⁵ V avgustu smo mogli poslanstvo don Guidazia imeti za končano: ko se je odpravil na duhovne vaje v Turin, je dobil drugo pokorščino. Toda njegovo bivanje v Montefiasconu je bilo koristno, ker je pomagalo ljudem odpreti oči o resnosti in resničnosti položaja.

³² Pismo, Rim, 26. oktober 1878.

³³ Pismo, 23. marec 1879.

³⁴ Pismo za božič 1878.

³⁵ Dodatek, št. 48 (A, B).

MAGLIANO SABINO

Okoliščine v Magliano Sabinu so bolj pomagale don Bosku v njegovi želji, da bi odprl zavod, ki je bil nujno potreben, saj je bila gimnazija samo v Rietiju. Ko se je na poti iz Rima proti koncu januarja 1877 ustavil tam, je pisal kardinalu Biliu, škofu v Sabini, in mu izrazil željo, da bi v semenišču ustanovil konvikt. Kardinal, ki je bil zelo zadovoljen z dvema salezijancema zaradi njunega zglednega obnašanja, s katerim sta vsem dajala zgled, in zaradi odličnega poučevanja v šoli, ni mogel don Bosku ničesar odreči. Toda s svojo odobritvijo je malo počakal, saj je don Bosko želel tudi privolitev župana, ker je šlo za ustanovo, ki bi koristila vsemu Maglianu. Toda župan ni vzbujal zaupanja. Poleg tega je spoštovani Coppin, minister za prosveto, z nedavno okrožnico postavil v popolno odvisnost zavode, ki so dobivali kako podporo. Iz teh razlogov je njegova eminenca čakal z odgovorom cele štiri mesece, ker je hotel slišati mnenje odgovornih v semenišču. Odbor je menil, da bi don Bosko prevzel ne le vodstvo šole v semenišču, temveč tudi upravo dohodkov. Kakor škofu so tudi don Bosku pisali takole: »Oni (odborniki) so potem, ko so ugotovili velik napredek učencev, ki hodijo šolo vaših sinov, predvideli velike koristi, ki bi jih imelo to mesto Sabina in škofija; želja njegove eminence je tudi njihova, zato se obračajo na vas, da bi poskrbeli in prevzeli vodstvo šole na način, ki bi bil v večjo Božjo slavo, pač v smislu svoje izkušnje in modrosti.

Res je, da vam podpisani ne bi imeli poguma ponuditi tega, če ne bi poznali plemenitega cilja, ki ste si ga postavili, da ste se na vso moč posvetili vzgoji mladine.« Ko je kardinal slišal mnenje odbornikov, je velel delati naprej.³⁶

Don Bosko, ki ga je zanimal v prvi vrsti zavod, je potreboval nekaj pojasnil in je zato takole pisal prvemu odborniku Tondinelliju:

Velečastiti monsinjor generalni vikar!

Prejel sem pismo, ki sta mi ga poslala vaša spoštovana uglednost in Odbor škofijskega semenišča v Maglianu dne 12. maja 1877. Ker so se vrste osebja za prihodnje leto že zelo skrčile, sem moral dobro premisliti, ali bom mogel zbrati potrebne učitelje in prevzeti vodstvo šole in upravo semenišča vaše škofije.

V istem smislu mi je pisal tudi kardinal Bilio. Ljubo mi je, da vam morem sporočiti, da sprejemam vaš predlog v skladu z vsemi dogovori, ki jih je treba preučiti v korist semenišča.

Prosim vas, da mi vaša uglednost pojasni nekatere stvari:

- 1. Kakšno je v tem trenutku aktivno in pasivno finančno stanje semenišča in koliko denarja je na voljo za učitelje, vodstveno osebje in za uslužbence?*
- 2. Ali je mogoče sprejemati gojence konviktovce, ki bi to hoteli, vendar s pogojem, da se popolnoma podredijo skupni disciplini?*

³⁶ Pismo don Daghera (5. maj 1877) don Bosku, odbornikom (17. maj) in kardinalu (24. maj).

3. Ali lahko obiskujejo šolo tudi zunanji gojenci iz mesta kot navadni dijaki ali polovični konviktovc?

4. Ali še veljajo obveznosti sedanjega osebja in zato lahko računamo na njihovo sodelovanje, ali je treba najti popolnoma novo osebje?

Ko bom prejel te in podobne podatke, bom izdelal osnutek pogodbe tako, da bom pustil nedotaknjeno avtoriteto Odbora, obenem pa ohranil popolno avtonomijo naše redovne družbe.

Nujno se bomo morali o nekaterih stvareh osebno pogovoriti. V ta namen bom v kratkem prišel v Rim.

Sedaj se vam moram zahvaliti vaši uglednosti za ljubezniv način pisanja. Obljubljam vam, da bom z vsogorečnostjo in krščansko ljubeznijo sodeloval z vami, medtem ko imam visoko čast, da se imenujem vaše spoštovane uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. maj 1877

Pojasnila so kmalu prišla. Za gojence konviktovc ali – kakor se je izražal kanonik – »za zunajškofijske fante« ni bilo nikakršne težave, če se bodo le prilagodili skupni disciplini in oblekli kleriško obleko. Kar se tiče zunanjih gojencev iz Magliana, se zdi, da bi kršili pravila semenišča. Vendar bi smeli obiskovati šolo, če bi za to prosili njegovo eminenco škofa. Glede osebja bi se zadovoljili prvo leto samo s profesorji za gimnazijo in z učiteljema za tretji in četrti razred osnovne šole. Za višje šole bi skrbeli učitelji semenišča in drugi iz kraja.³⁷ Sedaj je blaženi pustil ob strani zavod-konvikt, napisal je pogodbo in jo poslal kardinalu.³⁸ Njegova eminenca je v marsičem spremenila nekatere točke in jo poslala Odboru. Vendar je treba reči, da je kardinal vzel za osnovo don Boskov predlog. Po več preoblikovanjih sta jo don Bosko in njegova eminenca dne 25. maja končno podpisala. Vsebovala je osem členov.

1. Don Bosku, predstojniku Družbe sv. Frančiška Saleškega, se izroča študijsko vodstvo in uprava semenišča z naslednjimi pogoji:
2. Potem ko so bili narejeni vsi obračuni semenišča in odštete vse obremenitve in davki, je ostalo za vsako leto 4.939 italijanskih lir.

Te pripadajo imenovanemu don Janezu Bosku za plačilo učiteljev 3. in 4. razreda osnovne šole, za učitelje gimnazije, za profesorja filozofije in teologije ter za drugo vodstveno osebje kakor tudi za služabnike. Ker se bodo dohodki, zgoraj omenjeni, zaradi poravnave pasive povečali, bo ta presežek v korist uprave. Pri izročitvi bosta obe strani naredili inventar.

3. Če bi prišlo do preklica ali prenehanja pogodbe, je treba reči vrniti v stanju, v kakršnem so sedaj ob izročitvi. Izboljšave ali okvare gredo v korist ali

³⁷ Pismo kanonika Tondeinellija, Magliano, 8. junij 1877.

³⁸ Dodatek, št. 49.

škodo imenovanega don Boska, vrhovnega predstojnika Salezijanske družbe.

4. Če bo treba z izrednimi deli graditi ali popravljati stavbo, bodo njegova eminenca kardinal Bilio, škof v Sabini, odborniki in velečastiti gospod don Bosko, vrhovni predstojnik Družbe sv. Frančiška, skupaj razmislili, kako bodo priskrbeli potrebna sredstva.
5. Njegova eminenca kardinal škof v Sabini bo imel popolno oblast glede pouka in vsega, kar se nanaša na disciplino, vero in moralnost gojencev v smislu apostolskih konstitucij.
6. Na začetku vsakega šolskega leta bo duhovnik don Janez Bosko predložil njegovi eminenci kardinalu škofu v Sabini seznam učnega, vodstvenega in drugega osebja.
7. Študijski program, pogoje in določbe za sprejem gojencev bo vedno odobril ordinarij.
8. Pogodba je začela veljati z začetkom šolskega leta 1877–78 in bo trajala pet let. Če bi jo katera od obeh strani želela prekiniti, mora to najaviti drugi strani vsaj pet let prej.

Mešanica, ki so mu jo predlagali, semeniščnikov aspirantov in aspirantov ne kandidatov za duhovništvo, ki je bila sicer v skladu s »konstitucijo semenišča v rabi *do tedaj*«, ni ugajala don Bosku. Ko je dobil v roke semenišče, je mislil na poseben zavod za fante laike in v ta namen vzel v najem del prostorne stavbe. Na hitro so sestavili listino, vendar samo *pro forma*, da bi, kakor pravi zaupno don Rua, preprečili, da bi se tega kdo polastil. Prav tako ni bilo treba plačevati najemnine, kot je bilo rečeno v opombi, in bi hiša ostala za vedno v uporabo salezijancem. To zadevo je uredil neki gospod Albino Donato di Saluggia, ki ga je v ta namen poslal don Bosko. Temu je tudi naročil, naj pripravi stanovanje za konviktovcе za začetek šolskega leta, ki je bilo že pred vrati.

Ta gospod Donato je bil odličen družinski oče, ki je zelo rad imel don Boska in bil vesel, da mu je lahko pomagal. Blaženi je imel vedno na voljo določeno število takih laiških sodelavcev, gorečih in zanesljivih, ki so mu bili na voljo, kadarkoli jih je prosil za kako uslugo v civilnih zadevah. Med te spadajo poleg imenovanega še Vincenc Provera, don Ruov brat, oče don Rote, vitez Ribaldone in grof Cays, ko še ni bil salezijanec, in drugi. Božji služabnik je bil z njimi zelo zaupen in jih je vpeljeval v intimnost salezijanskega življenja, kar so si šteli v visoko čast. Vabil jih je tudi na duhovne vaje s salezijanci.

Opustili bomo že znane težave, ki jih je delal prefekt v Perugi in šolski nadzorniki don Daghero je imel polno sitnosti, vendar si je znal odlično pomagati. Semenišče-konvikt Brezmadežnega spočetja, kot se je imenoval, je tri leta nadaljeval svoje delo pod prejšnjim rektorjem don Frančiškom Rebaudijem. De-

jansko pa je bil velik spodbudnik celotnega dela predstojnik salezijancev don Jožef Daghero, doktor leposlovnih ved. Da bi se znebil polne odgovornosti, je zatrjeval don Bosku, da se ne čuti sposobnega, in prosil don Boska in don Duranda, da bi ga poslala za profesorja v zavod v Alassiu. Toda bil je zelo čednosten mož, izredno izobražen in spreten in zato ni mogel ostati dolgo pod mernikom. V šolskem letu 1881–82 je bil imenovan za ravnatelja in spretno opravljal to službo do 1889. V tem času kot v vsem življenju je kardinal Bilio dajal dokaze izredne naklonjenosti do don Boska in njegovih sinov.³⁹

CHIERI

Ostaja nam še opis ustanove, ki je bila 1878. odprta v Chieriju.

Tu je nekaj duhovnikov pod vodstvom patra Alojzija Testa, jezuita, vodilo praznični oratorij v pričakovanju, da bi ga prevzel in začel voditi don Bosko. Don Matteo Sona, *faktotum*, je 9. novembra 1877 pisal imenovanemu patru: »Za oratorij ali bolje rečeno *ricreatorio* [zabavišče] smo zbrali že precejšnje darove dobrotnikov, drugi pa so nam obljubili izdatno pomoč. Upamo, da bomo s pomočjo srca Jezusovega in don Boska prihodnje leto delovali bolj učinkovito in uspešno.« Toda naslednje leto se je ustanova močno predrugala: don Bosko ni odprl deškega oratorija, temveč oratorij za deklice, imenovan Svete Terezije. Poglejmo, na kakšen način in v kakšnih okoliščinah.⁴⁰

Leta 1870 je gospod Carlo Bertinetti iz Chierija postavil don Boska za dediča vsega svojega imetja. Božji služabnik je želel eno od stavb spremeniti v vzgojni zavod. Ko pa je opazil razna nasprotovanja Chierijčanov in zlasti še stolnega župnika kanonika Antona, je hotel prodati zemljišča in hiše. To je zbudilo v mestu veliko nezadovoljstvo in ljudje so blaženega prosili, naj ne bi storil tega. Don Bosko je res obdržal glavno poslopje in čakal primerno priložnost za kako ustanovo javne koristi. Priložnost se je ponudila leta 1876. Dve gospe Bertinetti sta se po don Boskovem nasvetu dogovorili z drugimi gospemi, da bi ob praznikih popoldne zbirale dekleta na dvorišču don Boskove hiše, jim omogočale primerno razvedrilo in jih vodile h katekizmu v župnijsko cerkev. To je bil neke vrste dekliški praznični oratorij.

S časom pa sta dobri gospe ugotovili, da bi bil uspeh še večji, če bi mogle poučevati tudi krščanski nauk v hiši doma. S pomočjo vplivnih oseb sta izprosili pri župniku potrebno dovoljenje in ob prazničnih dneh je on sam ali kak drugi duhovnik hodil poučevat katekizem zlasti večja dekleta, kot je on pravil, take, ki jih pritegne lajna. Da bi jih še bolj spodbudil, je trdil, da je iti v oratorij isto kot iti v župnijsko cerkev. Kljub vsemu pa je sveta ustanova le s težavo delovala.

³⁹ Dodatek, št. 50 (A–E).

⁴⁰ O dogodkih z začetkov oratorija v Chieriju poroča pater Testa v pismu don Bosku (Dodatek, št. 51).

Don Bosko je pozorno sledil dogajanju v oratoriju v Chieriju in se je odločil, da bo leta 1878 poslal v svojo hišo hčere Marije Pomočnice. V ta namen je pisal nadškofu naslednjo prošnjo:

Velespoštovana ekscelenca!

Duhovnik Bosko je v želji, da bi poskrbel za moralne potrebe deklet v mestu Chieriju, pripravil na nekdanji posesti Bertinetti stavbo in kapelo, posvečeno sv. Tereziji.

Sedaj prosi vašo ekscelenco, da bi dovolili redovnicam hčeram Marije Pomočnice, da bi šle stanovat v ta kraj in bi se zavzele za dekleta, kakor je bilo že dovoljeno tistim, ki imajo šolo ob cerkvi v Valdoccu.

K temu prilagam še prošnjo, da bi njegova ekscelenca pooblastila kako osebo, da bi preverila, ali je kapela v tej hiši pripravna za bogoslužje in ali ustreza vsem predpisom svete Cerkve.

V globoki ponižnosti vas pozdravlja ponižni prosilec

DUH. JANEZ BOSKO.

Turin, 19. maj 1878

Nadškof je na hrbtno stran prošnje zapisal: »To prošnjo je treba napisati na kolkovano polo, da jo bo mogoče vložiti v škofijski arhiv. Odgovor bo prišel z odlokom.« Imenovani odlok nosi datum 29. junij 1878.⁴¹ Monsinjur je pohvalil don Boskovo gorečnost in pobožen namen in mu podelil vsa potrebna pooblastila s pogojem, da se vse uredi in v popolnem soglasju s krajevnim cerkvenim predstojnikom. Dne 20. julija je ta cerkveni predstojnik, ki ni bil nihče drug kot kanonik Oddenino, blagoslovil kapelo svete Terezije, ki jo je don Bosko dal urediti v svoji hiši, in 10. avgusta je ordinarij dal dovoljenje za blagoslov z Najsve-tejšim »za eno leto«, če je le vse v soglasju z župnikom pri Santa Marii della Scala. Pooblastila, omejitve, privolitve so bile popolnoma brez pomena, kajti kakor bi moralo biti znano, je Sveti sedež s posebnim brevejem 12. septembra 1876 podelil taka pooblastila za vedno vsem cerkvam in javnim oratorijem sa-lezijanske družbe.⁴² Toda don Bosko je pustil stvar pri miru.

Sestre so prišle v hišo 28. junija. Don Sala in sestra Elisa Roncallo iz vrhovnega kapitlja sta po don Boskovem ukazu pripravila vse potrebno. Za duhovno vodstvo je blaženi določil don Bonettija in mu naročil, da je šel v Chieri vsa-ko soboto popoldne. Dobri oče je hotel narediti vse po predpisih, zato je don Bonettiju izročil lastnoročno pisano imenovanje. To je bil tudi način, kako je izrazil jurisdikcijo, ki mu je kot predstojniku pripadala.

Dragemu sinu v J. K., duhovniku Giovanniju Bonettiju

Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Turinu

V želji, da bi čim bolj širili Božjo slavo in zveličanje duš, zlasti še, da bi moralno in

⁴¹ Dodatek, št. 52.

⁴² Prim. MB XII, str. 676.

versko poskrbeli za neporočena dekleta v mestu Chieriju, ki so danes izpostavljena velikim nevarnostim, smo se odločili, da odpremo v tem mestu praznični oratorij. Naš namen je ponuditi jim vso oporo pri izpolnjevanju verskih dolžnosti in pri izogibanju nevarnostim zaradi mladostne neizkušenosti.

Dušno pastirstvo, ki si ga več kot petnajst let opravljal v zavodih Mirabellu in Borgu San Martino v škofiji Casale, nas nagiba, da ti izročimo vodstvo in duhovno upravo javnega oratorija.

Zato te s tem pismom pooblaščamo, da opravljaš vse tiste verske naloge in vsa dejanja, ki morejo biti v večjo Božjo slavo in zveličanje duš.

Priporočamo ti, da postaneš v vsem pravi učenec sv. Frančiška Saleškega. Bog naj ti pomaga, da boš mogel sveto opravljati nalogo, ki ti je bila zaupana.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. september 1878

Sestre so prizadevno delovale. Don Bonetti je bil ogenj in plamen. Prihajalo je veliko deklet, in to zelo redno. Ali naj bi hudič ne vtaknil svojih rogov? Župniku se je zdelo, da so bile tiste pobožnosti prekršek proti sinodalnim odločbam. Dne 3. decembra je vse ovadil don Bosku in jih imenoval »prekrški« in »zlorabe«. Božji služabnik, ki so ga prav takrat močno bolele oči, je zamujal z odgovorom. Zato je župnik sporočil svoje očitke nadškofu in o tem novem koraku obvestil blaženega, ki je naročil don Bonettiju, naj se opraviči. Don Bonetti je župnika opozoril na dve stvari: v Chieriju se je delalo isto kot v Turinu, kjer cerkvena oblast ni nikdar ugovarjala, čeprav so pobožnosti v oratorijih sovpadale s pobožnostmi v župnijskih cerkvah. Poleg tega pa za dekleta v Chieriju ni mogoče dobiti druge primernejše ure.

Medtem je bil don Rua poklican v škofijsko pisarno h generalnemu vikarju, da bi uradno slišal pripombe župnika iz Chierija. Po tem pogovoru je prvi sodelavec blaženega don Boska poslal natančno pisno poročilo, kako poteka praznični dan v ženskem oratoriju v Chieriju, in prepričevalno pokazal, da popoldanske pobožnosti ni bilo mogoče opraviti niti prej niti pozneje. Kanonik Sona, ki je slutil, da gre za podtalne spletke z namenom, da bi zaprli oratorij, ki mu je bil tako zelo pri srcu, je don Bonettiju priporočil potrpežljivost in previdnost in »še veliko bolj ljubezen, previdnost in velikodušnost velečastitemu don Bosku«, da ne bi izgubila poguma in bi prebivalcem Chierija zaradi nasprotovanja, ki ga je povzročil hudič, vzeli tako veliko duhovno dobroto. Don Bonettiju je dal vsa potrebna navodila in mu svetoval, naj zaradi verjetnih bodočih pravnih zapletov ohrani vsa pisma, ki bi prišla od obeh strani. Tudi prerok ne bi mogel bolje zadeti v črno!

Don Bonetti, ki je 21. decembra govoril z nadškofom in se domenil z don Boskom, je kanoniku Lioneju, dekanu v Chieriju, ponudil načrt dogovora, obenem pa mu povedal, da razpolaga s papeškimi pooblastili, ki se jim ne more

odpovedati.⁴³ Načrt je predvideval, da bi se v oratoriju opravljale pobožnosti istočasno kot v župnijski cerkvi, vendar tako, da v oratoriju ne bi bilo večjih deklet, medtem ko bi manjše deklice lahko bile navzoče. Ta načrt je bil zavržen. Dekan in župnik sta odločila, da je treba »izgnati« iz oratorija vsa dekleta, starejša od trinajst let. Toda ali niso zlasti večja dekleta potrebovala verskega pouka in tega, da bi jih držali daleč od nevarnosti ob prazničnih dneh? Oba kanonika sta ob tako jasnih razlogih odgovorila don Bonettiju: Če bodo ta dekleta končala slabo, ne boste vi za to odgovorni. S tako logiko dogovor res ni bil mogoč. Drugo bo prišlo ob svojem času. Bralci morajo tukaj vedeti dve stvari: kanonik Oddenino je bil dober duhovnik, kar se tiče vedenja, vendar zastrupljen z janzenističnimi načeli, ki jih je dobil v svoji duhovniški formaciji, pozneje pa ga je podpihoval teolog Tamagnone, župnik v *San Giorgio Canavese*, ki je bil, kakor poroča don Notario, ki ga je dobro poznal, poročevalec v kuriji.

Na začetku šolskega leta 1878–79 je hiša v Chieriju kakor ona v Nizzi Monferrato odprla vrata gojenkam konvikta. Objavili so pravilnik in sporočili, da se lahko prijavijo ravnateljici vzgajališča ali pa don Bosku.⁴⁴ Tako je nadlegovanjem odgovarjal s tem, da je ustanovi dal večjo učinkovitost.

⁴³ Dodatek, št. 53 (A–E).

⁴⁴ *Bollettino Salesiano*, september 1878.

22. POGLAVJE

NEKAJ DON BOSKOVIH ZAMISLI ZA PREMAGOVANJE DENARNE STISKE

ČE BI MORAL DON BOSKO meriti svojo dejavnost z možnostmi svojih denarnih sredstev, ne bi naredil niti desetine tega, kar je naredil. Leta 1878 je moral poleg izrednih izdatkov za nove ustanove najti še posebno velike vsote, da je uredil delovanje že obstoječih zavodov. Tako se je zgodilo z Valsalicejem. Decembra 1878 je blaženi s svojim sosvetom razpravljal o načinu, kako bi popravil zelo omajano denarno stanje tega zavoda, saj so morali vsako leto plačevati pet tisoč petsto lir najemnine. Šolski bratje so zavod prodajali za 230 tisoč lir. Don Bosko je dal poslopje oceniti uradnim ocenjevalcem. Sicer so lastniki spustili ceno že na 200 tisoč in potem na 180 tisoč, toda ocenjevalci so določili ceno 130 tisoč. Po dolgih pogovorih so šolski bratje sprejeli to ceno. Leta 1879 je vrhovni svet potrdil.

Drugod so se pojavile druge potrebe, kot bomo videli. Redna dobrodelnost je bila skoraj porabljen za vsakdanje stroške. Toda don Bosko je zaupal Božji previdnosti, ki ni nikdar dopustila, da bi Božji služabnik ostal na cedilu. To pa ga ni zadržalo, da si ne bi na vso moč prizadeval najti način, kako bi mogel zadovoljiti svoje upnike.

Njegova skrb za pridobivanje sotrudnikov je vedno bolj množila število tistih, ki so ga razumeli in so bili pripravljeni odpreti svoje denarnice. Potem so bili tu še njegovi klici na pomoč. Preden je marca odpotoval v Rim, je Leonu XIII. v enem pismu navedel štiri prošnje.

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko kleče pred vašimi nogami ponižno izjavlja, da je z gmotno in moralno pomočjo Pija IX. blagega spomina salezijanska družba med drugimi začela tudi naslednja dela:

1. Misijone v Južni Ameriki v republikah Urugvaju in Argentini, kjer je kakih sto salezijancev, ki delujejo med odraslimi in zlasti še med ogroženo mladino.

2. Cerkev in zavetišče sv. Janeza Evangelista v Turinu blizu svetišča, šol, otroškega vrtca in zavetišča protestantov. Dela so že močno napredovala in zidovi se dvigajo že nekaj metrov visoko.

3. Prebivalstvo Vallecrosie pri Ventimiglii je v nekaj letih močno naraslo. Protestanti so zgradili cerkev, šole in zavod in tako postali gospodarji nad vzgojo mladine in poukom odraslih.

Da bi zajezili nevarnost zmote, ki se je naglo širila, smo s spodbudo in gmotno pomočjo svetega očeta vzeli v najem prostor, kjer smo začeli šole za dečke in v drugi stavbi za deklice. Za odrasle smo odprli začasno cerkev.

Štirje salezijanci in tri sestre Marije Pomočnice so se trudili in Bog je blagoslovil njihov trud, tako so morali protestanti zaradi pomanjkanja učencev zapreti svojo šolo. Sedaj smo kupili zemljišče, na katerem bi zgradili spodobno svetišče za katoliško bogoslužje.

4. V La Spezii, mestu, v katerem vladata prostožidarstvo in krivoverstvo, kjer je število prebivalcev v kratkem času naraslo od pet tisoč na petindvajset tisoč duš, poleg tega so nekaj cerkva in samostanov namenili za posvetno rabo, sledilo je žalostno pomanjkanje duhovnikov in katoliških cerkva in je tako apostolsko delo postalo skoraj v celoti plen sovražnikov vere. Ko je za to zvedel sveti oče, je povabil salezijance, da bi ustanovili zavod za mladino. Novembra preteklega leta smo vzeli v najem poslopje, ki služi deloma za javno cerkev, deloma pa za zavetišče in šole ter za stanovanje štirim salezijancem. Za zunanje misijone, za Ventimiglio ter za zavetišče in cerkev sv. Janeza Evangelista v Turinu je sveti oče delil podporo, ko je bila stiska največja in smo se zatekli k njemu. Za La Spezio je namenil petsto frankov na mesec.

Te ustanove, ki naj bi med ljudstvom vzdrževale vero, nimajo nikakršnega stalnega dohodka za svoje delovanje in so v nevarnosti, da ne bodo mogle več opravljati svoje naloge oziroma bodo popolnoma izginile, zato jih priporočam ponižno vaši svetosti, ki kot vesoljni oče podpirate katoličane v nevarnosti.

Po vsem tem klečim pred vašimi nogami in vas prosim apostolskega blagoslova za te nove ustanove in za tiste, ki jih vodijo.

Najponižnejši in najvdanejši sin

DUH. JANEZ BOSKO

O Ameriki bomo povedali v naslednjem poglavju, o cerkvi sv. Janeza Evangelista smo že poročali. Za Vallecrosio je že predstavil težave in potrebe v poročilu Piju IX. leta 1877.

Toda Ventimiglia veliko bolj potrebuje pomoč Vaše svetosti kot La Spezia. V neposredni bližini tega mesta se razteza čudovito lepa dolina Vallecrosia, kjer so nekaj let pospešeno gradili in je sedaj pravo naselje. Protestanti so se prvi odpravili v to središče, odprli šole, postavili svetišče in zavetišče in vse skupaj v kratkem času spravili v tek. Da bi vsaj malo zajezil naval krive vere, je podpisani v soglasju z msgr. Bialejem dragega spomina vzel v najem neko stavbo, poslal tja tri sestre iz Družbe hčera Marije Pomočnice za uboge deklice in tri učitelje za uboge dečke, medtem ko je eden izmed duhovnikov opravljal božjo službo v skladišču, ki so ga spremenili v kapelo.

Bog je blagoslovil to prizadevanje in v kratkem času smo mogli zbrati katoličane, tako da so krivoverci morali omejiti svoje delovanje na nekaj nesrečnih fantov, ki so prišli iz daljnih krajev.

Stvari so potekale v zadovoljstvo vseh do odhoda spoštovanega msgr. Bialeja v večno življenje. Z njegovo smrtjo je izginila najmočnejša opora tamkajšnjih ustanov, kajti on je plačeval najemnino za hišo ter učitelje in učiteljice. Sedaj je msgr. Reggio izjavil, da ne more več zagotoviti te podpore. Ker pa je to delo namenjeno koristi Cerkve s tem, da gradi zid proti krivi veri, si prosilec upa vaši svetosti predložiti stvar v premislek in vas ponižno prositi, da bi ta dela vzeli pod svojo očetovsko zaščito in dodelili tako gmotno podporo, ki bi jo vaša svetost imela za primerno.

Prosil je za pomoč, obenem pa krepko delal. V Vallecrosii se je pripravljaj na gradnjo cerkve in šol, da bi si omogočil uspešen apostolat. Lea 1877 je kupil potrebno zemljišče in začel takoj graditi.

Zaradi novih dozidav in zaradi ustanovitve tiskarske šole leta 1877 je bilo z dolgovi obteženo tudi zavetišče v Sampierdareni. Da bi rešil položaj, se je zatekel k javni loteriji. »Zatekati se k javni dobrodelnosti z loterijami je postalo nekaj tako vsakdanjega, da mi tega sredstva ne bi uporabili, če nas ne bi prisilila stiska, ki je drugače nismo znali rešiti. Če samo omenimo vse te potrebe, že tudi zadosti utemeljimo razlog za loterijo. To sredstvo se nam zdi primerno zato, ker daje priložnost tako majhni kakor veliki dobrodelnosti v kakršni koli obliki. Na tak način nam lahko pomagajo ne samo prebivalci tega kraja, temveč tudi premožni ljudje, ki živijo v drugih mestih in pokrajinah.« Tako je govoril v imenu odbora, ki ga je ustanovil in kateremu sta predsedovala markiz Cattaneo in markiz Marcel Durazzo. Njega pa je predstavljal ravnatelj zavetišča don Pavel Albera.

Dobitki, ki jih je dal natisniti na poseben seznam,¹ so dosegli zavidljivo številko 1172. Na prvem mestu je bil kip Marije Brezmadežne iz kremena vulkana Vezuva, ki ga je poslal Pij IX. Prefekt v Genovi je loterijo odobril julija 1877 in objavil pravilnik, v devetih členih, ki ga je sestavil don Bosko.

1. Z največjo hvaležnostjo bomo sprejeli kakršen koli umetniški ali obrtniški izdelek, čipke, slike, fotografije, knjige, zavese, blago kakor tudi predmete iz zlata, srebra, brona, stekla, porcelana itn.
2. Darilo bomo ob prejemu vnesli v seznam skupaj z opisom in imenom darovalca, razen če bo ta želel ostali neimenovan.
3. Vsi člani odbora, pospeševalci in pospeševalke so pristojni za sprejemanje dobitkov. Nato naj jih pošljejo na javno razstavo v Zavetišče sv. Vincenca Pavelskega v Sampierdareni.
4. Število srečk bo sorazmerno z vrednostjo dobitkov.

¹ *Lotteria di doni diversi* [Loterija različnih dobitkov] itn., Sampierdarena, Tip. sal., 1878.

5. Cena srečke je 1 lira. Kdor bo vzel deset srečk, se pravi eno rdečo srečko, bo prejel še darilce, ki ga daje na voljo dobrodelna oseba. Ta darila so poleg dobitkov, ki so navedeni v seznamu.
6. Srečke bodo dane v obtok v blokih in se bodo odtrgovale. Vsaka srečka bo imela številko, podpis enega izmed odbornikov in pečat prefektуре.
7. Žrebanje se bo opravilo v kraju in ob času, ki ga bo določila javna oblast. Izžrebanih bo toliko števil, kolikor je dobitkov. Prvi srečki, ki bo izžrebana, bo pripadal dobiček s številko 1, drugi dobiček s številko 2 itn.
8. Izžrebane številke bodo objavljene v časopisih dvanajst dni po žrebanju. Zatem bo objavljena razdelitev dobitkov. Dobitki, ki jih dva meseca po žrebanju ne bodo dvignili, bodo namenjeni v korist zavetišča.
9. Dvorana z razstavljenimi dobitki je odprta v zavetišču od devetih dopoldne do šestih popoldne.

Blaženi je tudi osebno skrbel za prodajo srečk. Znanim dobrotnikom je poslal določeno število srečk za prodajo z naslednjo okrožnico: Ubogi dečki v zavetišču sv. Vincencija se priporočajo za prodajo št. srečk in vam zagotavljajo vsakdanje molitve. Druga okrožnica, ki je napovedovala dan žrebanja, je bila nova pobuda za dobrodelnost.

Velezaslužni gospod!

V naše veliko zadovoljstvo sporočamo vaši velezaslužni uglednosti, da bo žrebanje loterije, ki smo jo priporočili vaši krščanski ljubezni, v najkrajšem času. Srečke smo po večini razprodali in upamo, da bomo spravili v obtok tudi tiste, ki so nam še ostale. Ker hočemo zadostiti splošni radovednosti, vas obveščamo, da bo žrebanje loterije 2. maja, po predpisih prefektуре v Genovi. Nato vam bomo takoj poslali seznam izžrebanih števil.

Kljub dobremu uspehu te dobrodelne pobude so potrebe tega zavetišča še vedno zelo velike. Zato se priporočamo vaši uglednosti, da bi nas podpirala z vašo dobrodelnostjo. Če nam bi vi ali kdor koli iz kroga vaših znancev lahko pomagal pri prodaji srečk, bi to štel za veliko uslugo. Prosimo vas tudi, da bi nam vrnili srečke, ki jih niste prodali in jih ne mislite ohraniti. Srečka stane eno liro. Za deset prodanih srečk je zagotovljeno darilce. Prodaja bo trajala do dneva žrebanja. Kdor bi želel seznam dobitkov, naj nam piše in mu ga bomo poslali.

Naša hvaležnost in hvaležnost naših dečkov bo brez dvoma zelo velika in vaše ime bo označeno med dobrotniki, za katere bomo molili jutraj in zvečer, skupno in zasebno. Dobri Bog naj vam da dolga leta srečnega življenja in bogastvo svojih milosti. V imenu pripravljalnega odbora imava visoko čast, da se imenujeva vaše dobrodelne uglednosti najvdanejša služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO, DUH. PAVEL ALBERA

Uspeh je bil odličen. Izkupiček je šel tudi za nakup orgel v novi cerkvi. Izdelalo jih je podjetje Bratje Lingiardi iz Pavije.

Leto 1878 se ni moglo končati, ne da bi don Bosko priredil še eno loterijo v korist Oratorija. Objavil jo je v okrožnici za sotrudnike, ki smo jo podali v devetnajstem poglavju. Saj tudi Oratorij ni mogel brez izrednih izdatkov. Tako je don Bosko dal v maju pripeljati iz Nemčije tri tiskarske stroje zadnjega modela. Z dobičkom te loterije si je obetal tudi pomoč za gradnjo cerkve sv. Janeza Evangelista.

To ni bila kaka velika loterija. Glavni dobitki so bile izvirne slike slikarja in starinski predmeti iz zapuščine barona Biancha. Dne 28. novembra je zaprosil prefekta za dovoljenje in prošnji priložil pravilnik, kakor je zahteval zakon. Dovoljenje je prejel 2. decembra.² Vendar se je vse skupaj zavleklo, ker je šlo za majhno prireditev in niso imenovali odbora niti priredili razstave dobitkov in vsega drugega. Žrebanje je bilo 30. avgusta 1879. Dobitkov je bilo 501. O tem bomo poročali v prihodnjem zvezku.

V zvezi s to loterijo imamo zelo zanimiv don Boskov govor. Dne 2. decembra je poročal kapitlju o dveh listinah: o pismu kardinala Nina, ki se je v papeževem imenu zahvaljeval za knjigo *Il più bel fiore del Collegio apostolico* [Najlepši cvet apostolskega zbora], in o prefektovem dovoljenju za loterijo. Prefekt je na koncu svojega pisanja zagotovil, da bi na kateri koli dan in ob kateri koli uri sprejel don Boska na obisk in da bi rad obiskal Oratorij. Don Bosko je govoril: »S tem odgovorom sem dosegel svoj cilj. S to knjigo sem pokazal svetemu očetu, kako pridno delamo in kako zelo smo navezani na Cerkev in na Petrov sedež in s kakim zanosom se trudimo, da bi širili zvestobo in spoštovanje do Svetega sedeža. To smo dosegli. Kar se tiče turinske prefektуре, smo želeli doseči dvoje. Najprej loterijo. Zares sem se bal, da nam je ne bodo dovolili, kajti naša ustanova ni dobrodelne narave, temveč zasebna don Boskova posest. Zato sem poskusil igrati. Ko sem prosil za loterijo, sem dejal, da so mi jo dovolili že večkrat in da so me, kar je še več, oprostili pošne pristojbine in davkov. Vedel sem, da mi teh dveh zadnjih uslug ne bodo dali. Vendar sem upal, da bom s tem, ko sem jim priklical v spomin prejšnje usluge, dobil dovoljenje za loterijo. In dobil sem ga. Drugi razlog, zakaj sem naredil to prošnjo, je bil, da sem potipal razpoloženje novega prefekta do mene in do nas: ali bo nasproten, kakor so bili njegovi predhodniki, kajti o tistih boleznih, ki so izbruhnile med nami, o tistih boleznih oči in o sanitarni inšpekciji bi mogli marsikaj povedati. Toda sedaj se mi razmere zdijo bolj ugodne, saj je pripravljen, da me sprejme kadar koli. Prosil sem ga tudi, da bi nas obiskal, in je privolil. Prav tega potrebujemo. Če bo prišel na prijateljski obisk, je znamenje, da bo naše delo to leto lepo teklo. Tudi v tem smo dosegli naš cilj. To so novi razlogi, da se zahvalimo Božji previdnosti.«

² Dodatek, št. 54 (A, B, C).

23. POGLAVJE

OBE DRUŽBI V FRANCiji

LETO 1878 JE VIDELO, KAKO se je don Boskovo delo kot v naravno okolje in zanesljivo zemljo vraslo v francosko deželo: obstajalo je že v Nici, ustanavljalo se je v Marseillu, klicali so ga v Pariz in širilo se je na podeželju Crau d'Hyères.¹ Povsod so ga sprejemali z vedno večjim zanimanjem in naklonjenostjo. Ni mogoče zanikati, da je bilo spoštovanje in občudovanje za don Boska od vsega začetka zelo veliko, da se je vedno bolj širilo in krepilo tudi po njegovi smrti, kakor je to pokazala razglasitev za blaženega, ki smo jo doživeli pred kratkim. V svojih zaupnih družinskih pogovorih je rad govoril o francoskih zadevah. Zdelo se je celo, da so mu bili taki razgovori še posebno pri srcu.

NICA

V Nici je dobro seme padlo v dobro zemljo: tri leta življenja za *Patronage Saint-Pierre* [Zavetišče Saint-Pierre] so bila leta nenehne rasti. Najprej so se iz tesne predilnice preselili v obširno in prijetno vilo Gautier.

Sledila je razširitev prostorov in razvoj šol, delavnic in oratorija. Končno so prišle še hčere Marije Pomočnice. Septembra 1877 so iz Morneseja poslali samo tri: ravnateljico, zrelo po starosti in razsodnosti, četudi je šele pred kratim naredila zaobljube, in dve sestri, ki sta bili ne dolgo tega preoblečeni. Mati Mazzarelo jih je obiskala tri mesece pozneje. Ker je spoznala njihovo revščino, je pustila svojo spremljevalko v Alassiu in prišla čisto sama. Pravijo, da je tam uporabila vso svojo avtoriteto, da ji njene hčerke ne bi preprečile, da bi spala na svoj način, sede na stolu, z glavo, oprto na mizo. »Ve boste morale jutri delati ves dan, jaz pa nimam kaj početi.« Odšla je zelo zadovoljna zaradi popolnega morneškega duha, in ker je slišala reči ravnatelja, da ne le da so nadvse zadovoljni z njimi, temveč da

¹ *La Navarre*, ki je v tej pokrajini, je samo krajevna oznaka, ki je zemljepisno zanimiva, vendar označuje zasebno posest kot *La Moglia* na turinskem podeželju.

se zanje pripravlja boljše stanovanje, tudi z željo, da bi jih dobil še več. S časom je *Patronage Spinte Anastasie* [Zavetišče svete Anastazije], ki so ga vodile, postalo središče blagodejnega delovanja za številno žensko mladino v Nici.

Pet pisem blaženega don Boska don Ronchailu nam bo pokazalo stalno skrb za hišo iz Nice in razne male stvari njegovih sinov.

Prvo pismo je don Bosko napisal na domnevni dan svojega rojstva, ki so ga, kakor je mogoče razbrati iz tega pisma, po preprostem spominskem slavlju leta 1875 pozneje obhajali s primerno slovesnostjo vsako leto. To je bil tudi predvečer položitve temeljnega kamna za cerkev sv. Janeza Evangelista. Govori o dveh sestrah tretjerednicah sv. Frančiška iz Toulona. Od Toulona je bil odvisen Saint-Cyr, kjer so hoteli don Bosku zaupati sirotišnico, ki so jo takrat upravljale neke tretjerednice sv. Frančiška pod vodstvom opata Vincenta. V sobesedilu pisma naletimo na moralno načelo velikega pomena in besedico na uho ravnatelju.

Dragi moj don Ronchail!

Rade volje sprejemam dve sestri tretjerednici sv. Frančiška iz Toulona, vendar bi rad, da bi prišli za nekaj časa v Mornese. Lahko prideta kadar koli. Kar se tiče materialnih sredstev, naredi, kar moreš, in naj vzameta, kar moreta nesti s seboj.

Včeraj smo blagoslovili temeljni kamen cerkve sv. Janeza Krstnika. Veličastna prireditev, o kateri bo poročal Salezijanski vestnik.

Dal bom preveriti zadevo uršulink, ki niso več pravna oseba in zato ne vem, kako bi mogle uveljaviti svoje pravice. Potem bom poročal.

Menim, da si prejel pismo za don Perreta in vse o načinu, kako se ravnaj. Ko se rana preide v gangreno, jo je težko ozdraviti.

Vsa hiša je na nogah za rojstni dan in za razdelitev nagrad za obrtnike, ki bo nocoj ob šestih.

Prisrčen pozdrav vsem našim fantom. Molite zame, ki ostajam vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

15. avgust 1878

P. S.: Nikdar ne smeš pozabiti, da si oče vseh in da moraš vse priversti k Jezusu.

Opat Anton Cauvin, nekdanji župnik v New Yorku, o katerem je govor na začetku drugega pisma, je imel obilno imetje, s katerim je velikodušno pomagal don Bosku. Leta 1875 mu je posodil 50 tisoč frankov za prvo odpravo misijonarjev, vsota, ki mu jo je pozneje popolnoma odpustil.² Umrl je v Nici leta

² Don Bosko se mu zahvaljuje za neki dar oktobra: Velezaslužni gospod Anton! Prejel sem vaše ljubeznivo pismo in se vam zahvaljujem. Brez vseh težav sem prejel zahtevano vsoto bratov Banchieri Nigra in vam prilagam potrdilo. Če je treba kaj spremeniti, mi samo povejte. Še naprej nam pomagajte s svojo zaščito in s svojo krščansko ljubeznijo in z vso iskrenostjo smem reči, da so vse duše, ki so jih rešili naši salezijanci v Evropi ali Ameriki, na zelo poseben način v skladu z vašim pobožnim namenom in v korist vaše duše. Bog naj vas blagoslovi in ohrani in molite tudi zame, ki se v globoki hvaležnosti imenujem v J. K. ponižnega služabnika. duh. Janez Bosko. Turin, 15. oktober 1878.

1902. Glede pravnega priznanja, o katerem tu govorimo, je don Bosko prosil prefekta v Nici prejšnjega junija;³ se vidi, da je prošnja bila potrebna močnih zagovornikov, da bi bila izpolnjena. To so bili težki časi za redovnike v Franciji.

Predragi don Ronchail!

1. Pošiljam ti pismo opata Cauvina. Preberi ga sebi v pouk. Potem ga lepo zloži in mu ga pošlji z obljubo, da bo hiša v Nici kot vse druge goreče prosila zanj.

2. Poskusi najti koga, ki bi zate govoril gospodu prefektu, in mu zagotovi, da smo mi popolnoma zunaj politike in se ukvarjamo z zbiranjem fantov, ki so na tem, da bi delali težave oblasti ali pa so že v predsobi ječ. V naših hišah v Italiji je že sprejetih veliko francoskih dečkov, in da ne bi hodili tja, odpiramo hiše v Franciji. Mogoče bi nam mogel poslanec pomagati. Povej tudi, da je v vsaki državi materna hiša, ki ji pravimo inšpektorija itn.

3. Obveščaj me o vsem, pozdravi gospoda barona in druge prijatelje ter vse naše drage fante, zlasti še opata Siro Davida. Kaj počne? Reci mu, naj mi napiše kako lepo pismo.

O drugem te bo obvestil don Rua.

Bog naj nas vse blagoslovi in ohrani sto let gospoda Audolija.

Molite vsi zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. oktober 1878

Koliko hvaležnosti je v tretjem pismu izražene bolnemu sotrudniku! Pošilja mu relikvijo Pija IX. Relikvije tega svetega papeža so zelo iskali.

Don Taroni mu je 1. oktobra pisal iz Faenze: »Rekli so mi, da bi mogel pri vas dobiti kako relikvijo Pija IX. To bi bil spomin na Pija IX., ki mi ga je dal don Bosko! Dva duhovnika, ki sem ju imel najrajši in ju še sedaj ljubim. Kakšna sreča, kakšna milost! ...« *L'Unità Cattolica* in *Salezijanski vestnik* sta poročala o čudežih, ki naj bi se zgodili po njegovi priprošnji.⁴ Dne 24. je zgoraj imenovani časopis priobčil pismo Alojzija di Canossa, nadškofa v Veroni, o trenutnem ozdravljenju nekega fanta od močne božjasti,⁵ bolezni, za katero je v mladosti bolehal Pij IX. in od katere je bil rešen po priprošnji Marije Brezmadežne, ko je bila to ovira, da bi bil posvečen za mašnika.

³ To vemo iz izjave župana v Nici. Župan v Nici izjavlja, da je listine v zadevi prošnje vrhovnega predstojnika Družbe sv. Frančiška Saleškega, s katero bi radi dobili pravno odobritev hiše in dela v Nici, poslal gospodu prefektu dne 10. julija 1878. Nica, 3. novembra 1880. *Za župana: poverjenik Bermond. Los Salésiens de Don Bosco au Sénat* [Don Boskovi salezijanci v senatu], str. 7. Nica, Tisk Soc. industrielle (1902).

⁴ *L'Unità Cattolica*, 9. april, 25. maj, 21. avgust in 2. oktober 1878, *Bollettino Salesiano*, maj (iz *Echo de Fourvière*), junij in september 1878, november 1880.

⁵ Zgodilo se je v Rovoloneju v provinci Verona. Avgusta je župan podvomil o resničnosti dogodka in je v *Areni* pisal neslano pismo. V *Veroni Fedele* mu je bilo odgovorjeno v ustrezno podpisanim odgovoru z naslovom *Dichiarazione*, kjer je bil natančen opis dogodka. Prim. tudi *L'Unità Cattolica*, 25. avgust 1878.

Predragi don Ronchail!

Z resničnim obžalovanjem sem prejel novico, da se je bolezen našega prijatelja gospoda Delpiana poslabšala. Iz vsega srca mu pošiljam svoj blagoslov. Obenem sem odločil, da se ob oltarju Marije Pomočnice zjutraj in zvečer opravljajo posebne molitve za njegovo zdravje. Pošiljam ti relikvijo Pija IX., ki mu jo boš izročil in ga spodbudil, da bi zaupal v priprošnjo tega svetega papeža.

Opogumi ga in zagotovi njegovi gospe soprogi, da bomo skupno molili zanj.

Za zdaj ga ne morem osebno obiskati, ker sem ves zavzet z odpravo naših misijonarjev. Kakor hitro bomo opravili najpomembnejše obveznosti, bom pohitel k njemu, da izpolnim svojo srčno željo.

Reci mojemu prijatelju Siro Davidu, da me je njegovo pismo močno razveselilo in da mu bom odgovoril, kakor hitro bom imel trenutek prostega časa.

Pozdravi vse naše drage sobrate in moje sinove, zlasti še prijatelja gospoda Audolija. Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. N. G. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. november 1878

V četrtem pismu je »polovica vojske don Ronchaila« krdelce sobratov, ki jih je don Bosko poslal v Nico za Marseille in La Navarre. Henrik in Janez sta bila oba Ronchaila, prvi ravnateljev brat, drugi njegov nečak. Ta je bil inšpektor v Franciji ali bolje rečeno zaupen predstavnik blaženega. Hiše v Franciji so bile del ligurske inšpektorije pod vodstvom don Cerrutija. »Mir«, ki naj bi ga zagotovili Franciji, je bil domislek za mirnost, kako je treba francoske hiše oskrbeti z novim osebjem.

Dragi moj don Ronchail!

Iz teh, ki jih že imaš, in teh, ki ti jih pošiljam, lahko oblikuješ majhno Ronchailovo vojsko. Kmalu jih bomo videli na bojnem polju. Da boš ustvaril malo miru v Franciji, pošlji Henrika don Perrotu in Janeza don Bologni ali nasprotno. Seveda, če je mogoče. Prejel boš sliko Leona XIII. Upajmo, da bo prišla cela.

Bosta za božič dve duhovniški posvečenji? V Nico bom prišel prve dni januarja. Bo treba misliti na sermon de Charité ali na kaj drugega v tistem času?

Don Rua je z grofom Caysom odpotoval v Pariz in me pustil brez denarja. Mi lahko kaj pošlješ?

Pozdravi pristrčno in ljubeznivo naše sinove kakor tudi naše dobrotnike. Bog naj vas vse blagoslovi in molite zame, ki sem v J. K. vaš najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. november 1878

P. S.: Malo sem jezen na gospoda Audolija, ker mi nič ne pove. Naj mi pošlje dolgo pismo in deset tisoč frankov.

Najpomembnejši del pisma obsega don Boskovo navodilo ravnatelju, kako naj v njegovem imenu sprejme zaobljube dveh klerikov, in mu podaja celo osnutek nagovora za sklep obreda, ki je zelo pripraven in domač. S tem, da je Božji

služabnik obred opravil javno, je hotel pokazati, da ima Družba tudi francoske člane (eden izmed obeh je prihajal iz Luçona) in da ni imel nikakršnega namena vsega poitalijaniti ali ravnati tako, kakor se dela v Italiji. »Potrebujem francoske duhovnike in klerike,« je pisal don Ronchailu.⁶ »Dôbi jih brez števila.« Pokojni gospod Delpiano je, umirajoč, imenoval don Boska za pooblaščenega dediča. Ker pa je pustil pravico do uporabe tudi vdovi, če bi bilo treba, je ta glavnico uporabila za svojo družino, in tako ni ostalo nič. Posebej pa je treba imenovati gospo Visconti, ki jo je don Bosko imenoval *mamo* hiše.

Predragi don Ronchail!

1. Bog naj sprejme v nebesa dušo dobrega gospoda Delpiana. Bil je dober kristjan, poln žive vere. Molili smo in bomo molili zanj. Tudi vi storite isto. Pozdravi gospo so-progo, reci ji, da jo jaz vsak dan pri sveti maši priporočam Bogu. Povabi jo, da prebije kak dan z našimi sestrami v Patronage [Zavetišču]. Mogoče ji bo ugajalo.

2. Zelo me skrbi tvoje zdravje. Stori, kar moreš, in nič več. Pazi nase.

3. Pripravi Macheauja in Pirroja na zaobljube. Prejel boš uradno zastopništvo. Vse naj se opravi v družini, vendar lahko povabimo zaupne osebe: barona Hérauda, baronico, don Giovana,⁷ gospodično Amburg, madame S. Michel, grofa in grofico Pierlas, gospodično Visconti in druge podobne.⁸

4. Fantje naj večglasno zapojejo Ave verum in Sit nomen Domini benedictum don Cagliera ali kaj podobnega. Potem boš zapel Veni Creator in vse drugo. Na koncu imej nagovor o tolažbi tistega, ki se izroči Bogu, zlasti v zadnji uri. Prelep zgled tvojega bratranca don G. Batta. Njegove zadnje besede so bile: »Hvalim Boga, da me je poklical da sem postal salezijanec, hvalim Boga, da umiram v don Boskovih rokah.« Jaz pravim to, ti pa stori, kakor veš in znaš.

5. Že zadnje dni oktobra sem pisal za spregled starosti za Bianchija in Giordana. Oba lahko prejmeta posvečenje za božič. Če Bianchi še ne bi bil pripravljen, ima na voljo extra tempus v vsakem času. Poglej, kaj je treba storiti.

6. Iz srca pozdravi dragega gospoda Audolija, prav tako pozdravi z moje strani vso družino.

Sporoči mi točno starost D. Pirra, ker želim, da bi bil čim prej posvečen v duhovnika. Opozori don Giordana.⁹ Ko bo treba, mu piši pismo.

⁶ Pismo nima datuma, vendar je gotovo iz Rima med februarjem in marcem 1878.

⁷ Organist v katedrali, velik don Boskov prijatelj in zaupnik don Ronchaila. Obiskal je Turin za praznik Marije Pomočnice 1878.

⁸ O teh dobrotnicah nam je znano naslednje: D'Amburg je imela dva brata, od katerih je bil eden duhovnik; vsi so bili zelo velikodušni do don Boska. Grofica De St-Michel je bila iz Burgundije, vendar je živela od oktobra do maja v Nici. Viscontijeva, rojena Labat, je bila iz Bordeauxa in se je v Nici omožila z nekim oficirjem sardske vojske. O njej poroča don Cartier: »Bila je ena izmed prvih gospa, ki se je v Nici zanimala za don Boskova dela. Don Bosko jo je klical *Maman de la maison*. Dejansko se je tudi čutila mamo naših otrok, čeprav ni imela svojih. Bila je predana ustanovi do zadnjih trenutkov življenja. Umrla je januarja ali februarja 1891, stara 91 ali 92 let.« Istemu don Cartierju se zahvaljujemo za druga poročila o osebah, ki jih omenja pismo.

⁹ Bil je prefekt v *La Navarru*.

Bog naj nas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti. Amen.

Najvdanejši prijatelj DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. november 1878

CANNES

Don Ronchail se je leta 1878 dogovarjal za ustanovitev nove hiše v Cannesu, lepem mestecu nedaleč od Nice. Župnik Barbe si je zamislil mladinsko ustanovo, ki jo je že začel graditi in bi jo rad razvil s pomočjo salezijancev. Don Bosko je rade volje sprejel ponudbo. Župnik, goreč človek, je razumel don Boskovo privolitev kot obljubo, ki se bo kmalu izpolnila. Zato je za šolsko leto 1877–78 odpustil laične učitelje. Čeprav je blaženi imel stroge obveznosti do škofa iz Fréjusa za La Navarre in Saint-Cyr, pa je iz ljubezni, da ga ne bi pustil na cedilu, izpolnil obljubo in oktobra 1877 poslal tja don Petra Perrota ter dva v četrtem pismu imenovana klerika in enega sobrata pomočnika, da bi se zavzeli samo za župnijske šole.

Don Bosko ni hotel storiti koraka v neznano, ne da bi jasno videl, kam vodi. Zato je zahteval od župnika pravilnik ustanove. Naredili so obsežen načrt. Zaved naj bi imel tri vrste pouka: osnovnošolskega brezplačnega za otroke, zlasti za najbolj potrebne moralne vzgoje; za cerkveno petje in svete obrede za gojence, izbrane za liturgična opravila v župnijski cerkvi; obrtni pouk za fante, ki bi bili tega sposobni in bili dovolj stari. Upravo bi vodil odbor, katerega član bi bil ravnatelj šol pod vodstvom župnika. Oskrbo bi prevzela javna dobrodelnost. Kaj je don Bosko sodil o tem načrtu, nam pove pismo, ki ga je on sam pisal don Ronchailu.¹⁰ »Pravilnik šole v Cannesu je nemogoč. Treba je postaviti jasne pogoje. Če nismo popolnoma svobodni in neodvisni, je bolje, da prekinemo vsak pogovor in gremo naprej, se pravi v Saint-Cyr in v Marseille.«

Toda jasnih pogojev ni bilo. Župnik je omahoval in zato se ni bilo zanašati na rožnato prihodnost.¹¹ Salezijanci so bili v težkem položaju. Stanovali so v stanovanju ob kapeli, posvečeni *Notre Dame de Bon Voyage* [Naši Gospe Popotnici], danes v središču mesta, in so poučevali v lopi iz lesa, ki je stala ob trgu, kjer je bilo vedno polno hrupa in kričanja, na drugi strani pa je bilo morje. Sonce je kar naprej neusmiljeno sijalo, tako da so tudi pozimi vsi prepoteni. Vse je govorilo za umik. V pričakovanju boljših razmer, ki pa niso nikdar prišle, se je tako tudi zgodilo.

LA NAVARRE

Don Ronchail je pripeljal srečno h koncu tudi dogovarjanje za prihod don Boskovih sinov v La Navarre in v Saint-Cyr. Najprej mu je blaženi svetoval, da

¹⁰ Navedeno pismo.

¹¹ Približno tako se je izrazil don Bosko na kapitularni seji 15. maja 1878.

bi z opatom Vincentom sklenil dve pogodbi v smislu podaritve,¹² pa iz tega ni bilo nič. Nakar je leta 1879 stopila na plan družba Beaujour. V Saint-Cyr so šli pozneje, za La Navarre pa je bilo leta 1878 že vse pripravljeno. Za ravnatelja je bil postavljen don Perrot, ki smo ga pravkar videli v Cannesu. Ker je bil še zelo mlad, se je ustrašil težke naloge, ker je bil popolnoma neizkušen. Toda don Bosko ga je spodbudil, opogumil in mu dal številne koristne nasvete z naslednjim pisemcem.

Dragi moj don Perrot!

Tudi jaz vem, da si še mlad fantič in bi zato moral še hoditi v šolo in se izučiti pod vodstvom izkušenega učitelja. Pa kaj? Tudi sv. Timotej je bil kot mlad mož poklican pridigat J. K. Čeprav še golobradec, je takoj začel oznanjevati Božje kraljestvo judom in poganom.

Pojdi torej v Gospodovem imenu, pa ne kot predstojnik, temveč kot prijatelj, brat in oče. Tvoje ukazovanje naj bo iz ljubezni, ki se trudi, da bi storil dobro vsem in nikomur zlega.

Beri, premišluj, izpolnuj naša pravila.

To naj velja zate in za tvoje sodelavce.

Bog naj blagoslovi tebe in vse tiste, ki bodo s teboj šli v La Navarre. Moli zame, ki bom vedno tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. julij 1878

Don Bosku se je zdelo primerneje, da je osebe odšlo iz Nice in ne iz Turina. Z ravnateljem je bil subdiakon don Lovrenc Giordano kot učitelj in mlad sobrat pomočnik Marij Gay kot asistent malih poljedelcev. Da je dobil potreben denar za pot, je don Perrot moral sprejeti opravilo tridesetih maš, pa je komaj zadoštovalo. Hiša je imela sedemindvajset tisoč frankov dolga. Salezijanci so prišli ob petih popoldne 5. julija 1878. Nekaj dečkov, ki so še ostali tam, jih je navdušeno pozdravilo z znamenji pristne naklonjenosti. Dobrotniki, ki so prišli, da bi jim izrekli dobrodošlico, so jih pozdravili kot obnovitelje in nove ustanovitelje, saj je bila hiša tako gmotno kot moralno v razsulu. Nihče takrat še ni vedel tega, kar vemo sedaj mi, da je bila tam na delu roka Božje previdnosti.

Ko so utihnili odmevi prazničnega sprejema in ko so šli k počitku, kakor jim je bilo mogoče, so se zavedeli položaja in prišla je ura obupa. Stavba je razpadala, obširna neobdelana polja so postala nedonosna posest, nad hišo je visel črn oblak velikega dolga in pri vsem tem je bila denarnica prazna. Pred njimi je bilo ogromno dela, velikanski izdatki brez neposredne koristi. Ni se čuditi, da se jih je loteval obup. Čuditi pa se moramo, da za obupom ni prišla želja, da bi vse zapustili in odšli. Zmagalo je zaupanje v Boga, v Marijo Pomočnico in v njega, ki je bil orodje Božjega usmiljenja. In njihovo zaupanje ni bilo prevarano, še

¹² Pismo iz Castigliona di Saluzzo, 26. oktober 1877.

več, takoj so občutili učinke. Preprostost in dobra volja, s katerima so se v tišini spravili na herkulsko delo, sta naredili ugoden vtis na gospode in na gospe, na župnike bližnjih župnij, ki so jim iz sočutja do njihovega položaja priskočili na pomoč. Don Bosko ni bil gluha za njihove prošnje za osebje, da bi mogli začeti delo na poljih. V kratkem času je poslal don Perrotu v pomoč šest sobratov pomočnikov za najnujnejša dela na polju.

Toda salezijanci niso šli v La Navarre zato, da bi obdelovali polja. Prišli so tja, da bi začeli novo obliko dela Družbe, ki pa je točno spadalo v don Boskove zamisli ustanovitev poljedelske šole, kjer bi se učili obdelovati zemljo in bi dobili krščansko vzgojo preprosti sinovi polja, ki so ostali brez staršev ali so bili zapuščeni. Zato so takoj, ko je bilo zadosti osebja, sprejeli toliko dečkov, kolikor je bilo prostora: skupaj kakih štirideset. Najčudovitejše pa je bilo to, da so s sprejemanjem gojencev prihajala tudi sredstva za vzdrževanje in obleko. Salezijance pa je potožilo lepo vedenje gojencev, obisk škofa, prihod don Boska na začetku leta 1879 in vsesplošno zanimanje, s katerim so ocenjevali njihove žrtve. Ni pa manjkal tudi boleč trn zaradi smrti sestre Marjete Gariglio, hčere Marije Pomočnice.

Hčere Marije Pomočnice so prišle v Navaro za salezijanci. Ko se je don Bosko odločil, da jih bo poslal, je maja 1878 naročil don Ronchailu, da naj pospremi tja mater Mazzarello z eno sestro, da bi videli, kje in kako bi se mogle sestre nastaniti. Frančiškanske tretjerednice, ki jih je poklical opat Vincent, so odšle, novih pa ni bilo razen ene. Poleg tega je tifus kosil žrtve med sirotami. Edina sestra je vzdrževala hišo in tako, kot je mogla najbolje, sprejela mater. Iz La Navare jo je don Ronchail spremil v Saint-Cyr. Tam je opat Vincent šest kilometrov in blizu morja kupil veliko stavbo, imenovano Grad, in tam namestil mešano sirotišnico. Ustanovitelj je še vedno prebival tam. Ker pa zaradi pomanjkanja osebja in sredstev ni mogel več nadaljevati delo, je po škofu iz Fréjusa vse prepustil don Bosku. Materi seveda ni ugajala skupnost dečkov in deklic in je predlagala, da bi deklice ostale tam, dečki pa odšli v La Navarre, vse v soglasju z don Boskom. O don Bosku pa tako ali tako vemo, kaj si je mislil o tem. O njem je pater Jožef Franco pisal: »Velespoštovani don Bosko, velik mislec in izreden praktični pedagog, je zagotovil tistemu, ki piše te vrstice, da bi se pregreha kakor *iskra na magnetnem polju širila vsenaokrog*.«¹³ Govor je bil o mešanih otroških vrtcih in šolah. Ko so leta 1880 prišle sestre Marije Pomočnice v Saint-Cyr, so vse uredili po želji matere Mazzarello.¹⁴

Sestre so prišle v Navaro 5. oktobra 1878. Tudi one so si na začetku pomagale, kakor so vedele in znale v tolikem pomanjkanju. Spale so pod streho, s katere je padal omet in skozi katero je tudi deževalo. Veter je pihal skozi razpoke v stenah. Iz lukenj so prihajali netopirji in miši in so se obnašali, kakor da

¹³ *La Civiltà Cattolica*, 1895, I. zv., str. 171.

¹⁴ Dodatek, št. 55.

bi bili oni gospodarji soban, stopnic in celega poslopja. Revice, ki so se komaj reševale umazanije in so videle tiste sirote, oblečene v cunje, lačne in z nenasitljivim tekom, so se na tihem jokale in si niso upale povedati salezijancem, ki so se bodli z istimi težavami. Toda Bog je blagoslovil žrtev tako enih kakor drugih in dal ustanovi 25 let zavidljivega napredovanja, dokler ni vsega uničil zakon o zatrtju redovnih družin.

MARSEILLE

Med že obstoječimi hišami v Franciji in tistimi, ki bi jih še ustanovili, bi prvo mesto pripadalo hiši v Marseillu. Čas odprtja se je bližal. Ne vemo, iz kakšnih razlogov so odlašali odprtje, ko je bilo že vse pripravljeno, in kako je bilo potrpljenje kanonika Guiola postavljeno na težko preizkušnjo. Kljub vsemu je bil don Rua maja 1878 spet prisiljen, da je še enkrat izgovoril don Boska zaradi zamude in mu odgovoril na dogovorjeno obveznost.

Velečastiti in predragi gospod!

Našemu dragemu don Bosku se hvala Bogu zdrave izboljšuje, vendar še ni sposoben opravljati poslov tako hitro, kot bi to zahtevale okoliščine. Upajmo, da mu boste oprostili, če tudi tokrat ne more zadostiti želji vaše uglednosti za dokončni odgovor na vaše predloge, ker ni imel časa, da bi vzel zadevo v končni pretres. Kmalu pa bo toliko zdrav, da vam bo pisal in vse uredil.

Preidimo na drugo. Prosil bi vas za uslugo. Ko smo bili pri vas na obisku, sem nekega vašega dobrega kaplana prosil za kratek življenjepis sedanjega papeža Leona XIII., ki so ga natisnili, če se ne motim, v Lyonu. Če bi nam mogli poslati še dva izvoda, bi nam naredili veliko uslugo. Vidim, da naši dolgovi naraščajo, vendar verjemite v našo poštenost in nam še zaupajte. Ko bomo pri vas, se bomo za vse oddolžili. Za sedaj prosimo Devico Pomočnico, zaščitnico Francije, da bi vam začela vračati toliko dobroto, ki jo je vaša uglednost pokazala do nas.

Sprejmite prisrčne pozdrave od don Boska, drugih kolegov in imejte v svojih svetih mementih navzočega tudi pisca.

Najvdanejši DUH. MIHAEL RUA

Turin, 9. maj 1878

Vrhovni svet je zadevo obravnaval nekaj dni pozneje. Vsi člani so rade volje odobrili novo ustanovo, hvaležni tudi kanoniku in družbi *Beaujour* za zaupanje, ki so ga polagali v njihovega ljubljenelega predstojnika ter v očete in salezijansko družbo. Po temeljitem pregledu so pogodbo odobrili z nekaj dopolnitvami, ki naj bi preprečile bodoče spore. Popolnoma so zaupali predlagateljem, gorečim ljudem, vnetim za vse dobro in velikim prijateljem salezijancev. Vendar je bilo treba stvari spraviti do točke, kot so rekli kapitulariji, da ne bo več ne mi ne vi, temveč *naši in vaši* nasledniki, če bi se pojavili možje drugačnega duha in bili pripravljene prepoznati dobre namere njihovih predhodnikov.

Don Rua je te pogoje sporočil opatu Guiolu 20. maja in svoje pismo takole končal: »Potem ko smo se dogovorili o vsem zgoraj povedanem, vam sporočam, da je že določen ravnatelj in osebje za novo hišo v Marseillu. Če ne bo nepredvidenih težav, se bo mala četica odpravila na pot 28. junija. In od česa bodo živeli? Dragi gospod župnik, vaša dobrota nam budi upanje. Vaše besede nam zagotavljajo, da jih, dokler stvari ne bodo urejene, ne boste pustili samih.«

Besedilo pogodbe, ki so ga dopolnili v Marseillu in vrnili v Turin, je bilo 13. junija dokončno potrjeno. Medtem so se na poti križale pripombe in pojasnila, ker so hoteli preprečiti vsako morebitno presenečenje v prihodnosti. Navzočnost don Ronchaila v Marseillu je olajšala dogovore.

Salezijanci so bili torej že na tem, da se odpravijo v Marseille. Don Bosko jih je s temle pismom najavil župniku pri Svetem Jožefu.

Dragi moj kurat!

Da bomo začeli izpolnjevati naš dogovor, pošiljam don Bologna, prefekta in podravnatelja hiše. Razume se na zavetišča, rokodelčke in praznične oratorije in upam, da bo izpolnil pričakovanje.

Vendar se moramo sprijazniti z dejstvom, da ne bo mogel takoj delati čudežev in da bo poteklo nekaj časa, preden bomo mogli videti sadove našega skupnega prizadevanja. Toda z dobro voljo in Božjim blagoslovom in z dobrimi nasveti vaše drage uglednosti upam, da dom sv. Leona ne bo zaostajal za drugimi, ki že dajejo lepe sadove. V pismih se nismo mogli o vsem domeniti, toda to bo sedaj opravil don Bologna s svojo navzočnostjo. Treba je misliti na to, da bomo naš zavod utrdili, utrdili pa ga bomo, če bo salezijanska družba neodvisna. To jo je oviralo sedaj, kajti salezijanci ne morejo niti tekati niti skakati, temveč se držati tega, kar je, in nič več.

Pomislite malo. Moja želja je, da bi hiša Maison Beaujour obstajala še dolga leta za nami.

Za zdaj bodo prišli samo trije duhovniki in en sobrat pomočnik.

Lepe pozdrave msgr. Martinu in vašemu Viktorju ter vsem članom vaše družine. Molite zame, ki sem vedno vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. junij 1878

»Trije duhovniki«, o katerih govori pismo, so bili poleg ravnatelja še don Aleksander Porani, katehet, in don Jožef Villanis, svétnik. Pomočnik je bil Alojzij Nasi, ki se ga s spoštovanjem spominjajo vsi, ki so ga še poznali. Vendar sta novi zavod prevzela samo prvi in zadnji. Don Bosko je držal besedo in je pošiljal pomoč, kakor je bilo potrebno. Tako je poleg štirih omenjenih poslal še štiri klerike, med njimi Alojzija Cartierja in več sobratov pomočnikov, od katerih še živi Viktor Borghi. Po katalogu Družbe za leto 1879 sestavlja skupnost v Marseillu dvanajst oseb.

V svojem pismu je don Bosko takoj dal hiši ime sv. Leona. Kdaj in zakaj so jo tako poimenovali? Imamo dve razlagi. Ena, ki se je utrdila v izročilu, pravi, da se je to zgodilo zato, ker bi salezijanci morali priti v Marseille 28. junija, na god sv. Le-

ona II., pa niso prišli. Dejstvo pa je, da če se je govorilo o 28. juniju kot neizpolnjenem priходу, je bilo to pozneje in čisto po naključju. Ime je bilo dano že dalj časa. V zapisniku seje sveta *Beaujour* 11. junija je rečeno, da je don Bosko predlagal to ime za oratorij. Po drugi razlagi pa je hiša dobila ime po sv. Leonu v čast papeža Leona XIII. Menim, da je mogoče obe razlagi lepo uskladiti in med seboj dopolniti. Don Bosko je želel počastiti papeža in dati oratoriju ime zaščitnika, ki bi nosil njegovo ime. V pogodbi začenja šteti leta ustanovitve od vigilijskega praznika sv. Petra, to je dan, ko sveta Cerkev časti spomin sv. Leona II. Verjetno je previdnost svetovala, da ne bi imenovali oratorija po imenu vladajočega papeža. Leta 1880 so salezijanci v Marseillu začeli obhajati sv. Leona II. kot svojega nebeškega zavetnika.

Oba pionirja naj bi prišla v novi zavod 26. junija. Toda dopisnica, ki jo je don Rua odposlal iz Turina v ponedeljek 25., je opozarjala: »Sporočiti vam moram, da imenovana prijatelja zaradi težav ne bosta mogla priti prej kot v četrtek.« Pa tudi tega dne nista mogla biti v Marseillu. Vse je bilo pripravljeno za sprejem na večer 28. junija. Toda neka nepričakovana okoliščina je preprečila, da nista mogla odpotovati iz Nice, kjer so praznovali slovesnost sv. Petra, nakar sta z don Ronchailom odpotovala 1. julija.

V Marseille so prišli na slab dan in v najslabšem trenutku. Mesto je bilo vznemirjeno za in proti svetemu spominu škofa Belzunceja, ki je bil v letih 1720 do 1722 med veliko kugo pravi Karel Boromejski svoje črede. Antiklerikalci so hoteli odstraniti spomenik, ki je stal na trgu in je nosil njegovo ime. Dne 1. julija so izbruhnili veliki nemiri. Naši so si morali utreti pot sredi shoda fanatikov, ki so napolnili njihova ušesa z najbolj peklenskimi kletvicami. Niso se ustrašili, jasno pa so spoznali, kako zelo je bilo treba odpreti oratorij in kaj vse so dobri ljudje pričakovali od njihove gorečnosti. Oratorij so brez kakršne koli zunanje prireditve odprli naslednji dan, na praznik Obiskanja presvete Device Marije. To je bil srečen začetek nove don Boskove ustanove.

Don Bologna, ki je potem postal don Bologne, ni bil pojava, ki bi ga posebej priporočala: bil je nizke rasti, niti ni bil bogve kaj zgovoren, bil pa je prepoln duha blaženega ustanovitelja: dober, ljubezniv, vesel, previden, spreten v pridobivanju src in v poslih, goreč za službo, ki so mu jo zaupali. Vse te lastnosti pa je prevečala preprosta, a občutena pobožnost. Dobro je tudi govoril francosko. V Oratorij je prišel kot sirota brez staršev in je tam ostal dvajset let kot študent, klerik, duhovnik in prefekt za zunanje; bil je pristen sin Oratorija. Preden je zletel iz svojega gnezda, je bil še na don Boskovem prazniku 24. junija. Ko je odpotoval, mu je don Bosko v Nico poslal v slovo naslednje vrstice:

Predragi don Bologna!

Pošiljam ti tri pisma, ki jih preberi, zapri in odnesi naslovnikom.

Pojdi na delo in nomine Domini. Varčuj, kjer moreš. Če boš v stiski, kliči očka in on ti bo pomagal.

Pojdi kot oče sobratov, kot predstavnik Družbe, kot dragi don Boskov prijatelj. Piši pogosto črno in belo.¹⁵ Imej me rad v J. K. Bog naj blagoslovi tebe, naše sobrate, tvoja dejanja in moli zame, ki ti ostajam vedno najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. junij 1878

P. S.: Če moreš, se zahvali tistim, ki so mi pisali za sv. Janeza.

Škof msgr. Place je komaj še imel čas, da je blagoslovil oratorij, ker ga je 15. julija Leon XIII. imenoval za nadškofa v Rennesu. Njegov naslednik msgr. Alojzij Robert, ki so ga septembra premestili iz Orana, ni bil salezijancem nič manj naklonjen, saj je ob vstopu v škofijo že videl sadove njihovega uspešnega delovanja. Začetki dela so bili zelo skromni.

Ravnatelj, ki je bil željen dela, ni mogel sprejeti več kot osem notranjih gojencev, ki jih je poslal spat v kaščo. Če bi hotel delati dobro, bi moral graditi. Za praznični oratorij ni bilo zadosti osebja. Iz don Ruovega pisma zvemo nekaj nadrobnosti iz tistih začetnih časov.

Dragi don Bologna!

Imaš skoraj prav, ko tarnaš, da nič ne pišemo. Vendar upam, da mi boš oprostil, ker ima pisec tega pisma toliko opravkov kot tudi vsi drugi. Sicer pa menim, da sem ti pisal in poslal pismo po Pentoreju. Poleg tega moram sklicati sosvet, da odločimo o raznih tvojih prošnjah. Ker smo se včeraj zvečer zbrali, ti danes poročam v tem dolgem pismu, ki naj velja za štiri druga. Skupaj z gospodom župnikom nas

1. prosiš za dva duhovnika. Kljub najboljši volji ti jih ne moremo poslati, vendar bomo mislili na tvojo prošnjo in ji ustregli, kakor hitro bo mogoče.

2. O novih zadevah ves kapitelj meni, da to ni primerno v tem trenutku, želi pa, da bi ves prostor uporabili za gojence in bi, potem ko bi nas stiska prisilila, začeli graditi. To iz dveh razlogov: sam veš, v kakšni denarni stiski smo, pa tudi zato, ker bo javna dobrodelnost priskočila na pomoč, ko bo videla, da se je delo že začelo in mu je treba dati možnost za večji razvoj. Poslal si nam načrt za hišo, tako da si moremo stvari precej jasno predstavljati. Ne odobravamo pa namembnosti del, za katera si določil posamezne prostore. Poslal ti bom novo razporeditev, po kateri bo mogoče postaviti vsaj štirideset postelj in tako začeti naše delo. V Nici so bili na začetku veliko bolj utesnjeni, pa so le vleкли naprej nekaj mesecev.

3. Ali glede pogodbe nisi dobil nikakršnih pripomb?

4. Za zdaj ti bomo poslali mladega mizarja Viktorja Borghija, ki vam bo lahko marsikaj postoril, zlasti na svojem področju. Ko boste imeli kakih trideset fantov, vam bomo poslali okrepitev.

5. Čez kak dan bom v istem smislu pisal gospodu župniku tja, kjer se sedaj mudi.¹⁶

6. Tvoje prvo pismo nas je precej razveselilo. Ko boš imel vesele in pomembne novice, nam piši, da se bomo vsi skupaj razveselili.

¹⁵ Se pravi lepo in grdo.

¹⁶ Bil je na zdravljenju v Controxevillu (Vosges).

Za zdaj naj bo dovolj. Prosi Boga za nas in lepo pozdravi svoje tovariše in vse, ki se zanimajo za nas. Don Bosko je zdrav in drugi tudi. Mogoče bo v kratkem prišel na obisk Jožef Rossi.

Imej me za svojega najvdanejšega v J. in M.

DUH. MIHAEL RUA

Turin, 10. julij 1878

Pismo župniku pri Sv. Jožefu, ki ga je obljubil don Rua, nas nenadoma postavi pred novo dejstvo, ki ga moramo malo pojasniti. Oratorij sv. Leona še ni bil dodobra utečen, ko je kanonik Guiol že sanjal o francoskem noviciatu v Marseillu. Še bolj čudno pa je dejstvo, da se don Bosko ni nič ustrašil, temveč je celo dejal, da je bilo to njegovo mnenje. Ker je bil župnik prepričan, da je Božja previdnost namenila salezijancem veliko prihodnost, je bilo treba predvsem dobro govoriti francosko. Zato je imel dva predloga: v Marseillu je treba ustanoviti noviciat za Francijo in poslati poleg tega še veliko italijanskih duhovnikov, da bi se temeljito naučili francosko.¹⁷ Don Rua mu je odgovoril v don Boskovem imenu.

Velečastiti gospod!

Gospod don Bosko bi si želel osebno napisati pismo, toda zaradi prevelike zaposlenosti je naročil meni, naj vam odgovorim na pismo z dne 11. tekočega meseca. Najprej se vam v imenu vseh zahvaljujem za dobrohotnost, ki ste jo izkazali naši mali koloniji in jo izrazili v svojem pismu. Želimo kakor koli zadostiti vašemu pričakovanju in zaupanju, ki ga imate v salezijansko družbo.

Vaša uglednost spodbuja don Boska, da bi v Marseillu ustanovili salezijanski noviciat, je pa to tudi njegova želja. Vendar bi morali malo počakati, ker primanjkuje osebja. Kakor hitro pa nam ga bo Gospod poslal zadosti, bomo v Marseillu odprli noviciat, istočasno pa nameravamo poslati tja tudi kakega duhovnika, da se bo učil francoščine, kar je brez dvoma potrebno, kakor pravi tudi vaša uglednost.

Poleg prvega osebja, ki smo ga že poslali, pošiljamo sedaj še enega sobrata pomočnika, vendar pa, kakor sem že povedal, nam za zdaj pomanjkanje osebja ne dovoljuje, da bi poslali duhovnike: poslali jih bomo, kakor hitro nam bo to mogoče. Že sedaj se obračamo na dobrodelnost Francozov, da bi nam pomagali premagovati prve težave in bi nam priskočili na pomoč pri povečevanju stavbe in vzdrževanju že obstoječe ustanove.

Glede naše pogodbe nam ni bilo nič sporočeno. Prosimo vas, da bi se hoteli zavzeti za to zadevo in bi tako s pomočjo obeh strani mogli izpolnjevati Božje zamisli.

Imam čast, da vas pozdravljam v svojem imenu in v imenu gospoda don Boska. Priporočam se v vaše molitve. V globokem spoštovanju vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. MIHAEL RUA

Turin, 20. julij 1878

¹⁷ Pismo 11. julija 1878: »Ker je salezijance Božja previdnost določila, da storijo veliko dobrega v Franciji, je nujno potrebno, da se pripravijo na to vzvišeno poslanstvo. Zato se morajo najprej naučiti francosko. Ali ne bi bilo mogoče, da bi izbrali Marseille za noviciat v Franciji? Ali ne bi bilo mogoče, da bi poslali sem mlade ljudi za noviciat in duhovnike, ki bi se izključno učili samo francosko?«

S prvim namenom, da bi v Franciji ustanovili noviciat, je don Bosko mislil tudi že na kraj. To bi bila Nica. Sedaj pa je mnenje spremenil, kakor lahko razberemo iz pisma, ki ga je 31. julija poslal župniku pri Sv. Jožefu.

Predragi gospod župnik!

Prejel sem vaše pismo z dne 27. tekočega meseca in me veseli, da sva istega mnenja. Noviciat v Franciji je nujno potreben in namesto Nice, o kateri se je že govorilo, sem pripravljen izbrati Marseille. Zato naredimo takole: začnimo utrjevati Zavetišče sv. Leona. Mizarska delavnica že deluje. Mojster zna svojo obrt in je bil že dve leti v Franciji. V najkrajšem času bom poslal še krojača in potem še druge.

Medtem ko se bo utrjevalo zavetišče – in utrditi ga je treba s potrpežljivostjo –, bomo sčasoma mislili tudi na noviciat. To je velikanska naloga, pa vendar nadvse potrebna, kajti več kot polovica naših študentov gre v svoje škofije. Nekaj je tudi misijonarjev in dobrih laikov. V naših šolah imamo letos kakih tristo fantov, ki so končali gimnazijo in vstopajo v klerikat. Porazdeljeni so pa takole:

<i>Salezijanci</i>	<i>80</i>
<i>Misijonarji</i>	<i>20</i>
<i>Razni redovi.....</i>	<i>15</i>
<i>Se vračajo k svojim škofom.....</i>	<i>185</i>
<i>Skupaj 300</i>	

Če bomo hoteli vse to prenesti v Francijo, nas čaka veliko dela. Toda vi mi boste pomagali. Uspelo nam bo.

Imel bi še kaj, pa bom to storil prihodnjič ali mogoče v kakem pogovoru.

Bog naj vam podari krepko zdravje. Molite zame, ki sem v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. julij 1878

Zares je bilo potrebno veliko poguma za začetek noviciata prav tam, kjer je prostozidarstvo z vso silo napadalo redovne družbe in sililo državo, da bi jih zatrla. Preseneča nas, kako govori o noviciatu na francoski zemlji, ko mu je mogoče poslati samo tretjino osebja za začetek take ustanove. Toda noviciat bo v kratkem kanonično odprt, in to v doglednem času.

V zgoraj omenjenem pismu don Bosko za hišo v Marseillu prvič uporablja izraz »zavetišče«, ki v francoščini nima ustrezne besede in zato uporablja *Patronage Saint Léon*; nekaj podobnega kot za zavod v Sampierdareni, urejen po vzorcu Oratorija v Turinu.

Meseca septembra se je don Bologna odpravil v Turin na duhovne vaje. Imel je priložnost, da se je dolgo pogovarjal z don Boskom o stvareh v Marseillu in mu poročal tudi o namenih kanonika Guiola. Blaženi je po Lanžu vodil duhovne vaje v Sampierdareni in od tam svojemu prijatelju pisal dolgo pismo v Marseille.

Predragi gospod župnik!

Med toliko zadevami in opravi teh dni nisem mogel dokončno urediti stvari z don Bologno, ki bo odpotoval, ne da bi se mogla še videti. Je malo nezadovoljen, ker mu nismo mogli dati vsega osebja, za katero je prosil. Počasi naprej!

V vednost vam povem, da bo don Bologna v kratkem dobil še dva duhovnika in enega klerika, ki bo kmalu posvečen v duhovnika. Potem bomo poslali še druge, kakor bo pač potreba. Lahko ste prepričani, da sem razumel vaše zamisli, ki jih bomo, kolikor je to odvisno od mene, tudi uresničili. Ker pa smo na začetku tega šolskega leta morali opremiti petnajst novih zavodov, smo v stiski z osebjem. Toda osebje bomo dobili in vaša uglednost bo oskrbljena. Želim, da bi bili zadovoljni s salezijanci, kajti ste eden izmed velikih salezijanskih sotrudnikov.

Jaz bom prišel v Marseille šele v pozni jeseni. Toda karkoli se bosta dogovorila z don Bologno, bom odobril.¹⁸

Vidim, da je treba povečati sedanjo stavbo, ki postaja pretesna. Toda kje bomo vzeli denar? Sedaj ga nimam, toda za prihodnje leto lahko računamo na dvajset tisoč frankov za Oratorij sv. Leona.

Mogoče bo don Bologna potreboval od časa do časa kaj denarja. Če se bo to zgodilo, mu pomagajte s kakimi tisoči frankov, če vam je mogoče. Potem mi boste sporočili in jaz vam bom skušal v nekaj dneh povrniti, razen če boste vsoto želeli podariti.

Pri nas je bil opat Roussel, ki bi rad zagotovil obstoj svojega zavoda po svoji smrti tako, da bi svojo ustanovo združil s salezijansko družbo. To je mogoče udejanjiti korak za korakom, zelo počasi. To vam pravim zato, ker se bo vrnil v Pariz skozi Marseille; rad bi si ogledal naš Oratorij sv. Léona in govoril z vami.

Kakor vidite, govorim z vami z zaupljivostjo starega prijatelja. Storite vi isto z menoj. Potrdite ali zavrnite, kar pravim. Jaz se bom potrudil, da bi upošteval vaše modre nasvete in bom dal svoje opombe, kakor se mi bo zdelo v večjo Božjo slavo.

Bog naj nas vse ohrani v svoji sveti milosti. Molite zame, ki sem vedno vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 17. september 1878

Kakor smo najbolj mogli, smo predstavili skromne začetke Oratorija sv. Léona, kjer je bila prvi dve leti revščina zelo velika. Toda Bog tako ureja svoja dela, da »dá enim priložnost, da zaupajo v njegovo previdnost, drugim, da si z dobrimi deli služijo nebesa, obojim pa, da občudujejo Božjo vsemogočnost, ki zna iz nič narediti vse.«¹⁹

PARIZ

Opat Roussel je po don Boskovem nasvetu v pismu ustanovil v mestni četrti Auteuil v Parizu veliko sirotišnico za rokodelčke. Da bi zagotovil obstoj ustano-

¹⁸ Don Rua mu je dal najobširnejša pooblastila pri zastopanju v Franciji. Prim. Dodatek, št. 57.

¹⁹ *Bollettino Salesiano*, november 1878, str. 7.

ve, mu je Pij IX. dve leti prej svetoval don Boska, ki se je takrat mudil v Rimu, in sta se začela dogovarjati. Pozneje mu je blaženi pokazal vso svojo dobro voljo in mu slovesno zagotovil: »Pokličite nas v Pariz in v enem tednu bomo pri vas.« Brez dvoma je pariška ustanova ustrezala namenom Družbe. To je bil še motiv več, da ni odpovedal svojega sodelovanja. Da bi natančneje spoznal don Boskovo vzgojno metodo, je opat Roussel 1878 obiskal oratorij v Valdoccu in bil tako zadovoljen, da je z dovoljenjem svojega škofa kardinala Guiberta začel 10. oktobra pogajanja.

Predlog, ki ga je don Bosko dal vrhovnemu kapitlju, je dobil soglasje vseh članov, ki so po tehtnem premisleku postavili dva pogoja: da ne bi bilo nikakršne ovire za uvajanje preventivnega sistema in da bi dobili zagotovila za miren obstanek salezijancev v Parizu tudi po smrti ustanovitelja. Grof Cays je imel nalogo, da je v času dogovarjanja vodil dopisovanje v francoskem jeziku.

Opat je želel, da bi don Bosko prišel v Pariz, ker je menil, da bi se tam lažje domenili. Don Bosko je obljubil, da bo čim prej šel on sam ali pa bo poslal svojega predstavnika don Rua v grofovem spremstvu. Velezaslužni pariški duhovnik je oba dobro poznal. Odpotovala sta 6. novembra. O njunem potovanju nimamo veliko podatkov. Nekaj stvari zvemo iz naslednjega pisma Božjega služabnika.

Predragi gospod grof Cays!

Z velikim zadovoljstvom sem prejel don Ruovo pismo iz Lyona, potem vaše in na koncu še drugo don Ruovo iz Pariza. Prosil sem Gospoda, da bi vama naklonil srečno potovanje; sedaj se mu zahvaljujem, da vam je pomagal, in se mu priporočam, da bi vaju še naprej spremljal za svojo večjo slavo.

Nisem niti najmanj dvomil, da vaju bo opat Roussel lepo sprejel. Dobrohotnost, naklonjenost in ljubezen, ki nam jih je izkazal, to zagotavljajo. Vse daje upati, da bo prišlo do ureditve jasnih in trajnih dogovorov, kakor je vedno zatrjeval sam opat Roussel. Zato obnavljam vse, kar sem povedal temu našemu prijatelju, don Rui in vam osebno, in vama dajem vsa pooblastila, da se dogovorita s tem gospodom o vsem, kar bi moglo biti v večjo Božjo slavo.

Če bi bilo potrebno, da se zadržita v Parizu kak dan več, ni težave. Vedita tudi, da je v takih primerih mogoče kanonično sklepati pogodbe brez privolitve vrhovnega kapitlja, vendar ne bo težav, da bi jih soglasno sprejeli. Vsi so mnenja, da privolimo v avtoriteto opata Roussela, da je le zagotovljeno naše stalno bivanje v Parizu.

Da bi potem takoj začeli noviciat v novi ustanovi, ne bo težave. Prosili bomo za dovoljenje Sveti sedež, ki gotovo ne bo postavil nikakršnih ovir.

Tudi za to, da bi kateri ostal, ni bojazni. Vendar bi jaz potreboval nekaj tednov, da bi govoril z izbranim (ki bi lahko bil tudi grof Cays) in se pogovoril z njim o najpomembnejših vidikih, zlasti kar se tiče noviciata. Zelo sem bil vesel tudi privolitve njegove eminence nadškofa in njegovega pomožnega škofa.

Pravkar sem prejel iz Marseilla dvoje pisem, v katerih mi pravijo, da je tam (noviciat) nujno potreben. Tam in ne v Parizu. Mogoče so vama medtem že pisali pisma v tem smislu.

Jaz nisem dal nikakršnega zagotovila in želim, da se stvar konča in gre naprej. Na Marseille bomo mislili pozneje.

Tamkajšnji novi škof nam hoče za vsako ceno izročiti stolno šolo. Paziti moramo, da ena stvar ne bo na škodo drugi.

Zahvalite se, prosim, ravnatelju tega zavetišča in mu zaupajte coram Domino, da ga sedaj in za vedno imam za pravega salezijanca, kajti njegova dejanja ga kažejo kot takega.

Milost n. G. J. K. naj nam vedno stoji ob strani in Božji blagoslov naj vaju spremlja vsepovsod vse dotlej, ko vaju bom mogel objeti zdrava in srečna med našimi sobraty, ki vsi posebej molijo za vaju.

Vi pa me imejte vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. november 1878

Pismo za grofa je bilo priloženo zaupnemu pismu don Rui. Ta mu je poslal osnutek pogodbe in želel slišati njegovo mnenje.

Moj don Rua!

Pismo grofa Caysa lahko pokažeš, kjer koli je treba. Posebno ti priporočam naslednje:

1. Osnove so v redu, lahko jih tudi spremenite, samo da se ohrani isti smisel. Namesto da bi govorili o odvisnosti od vrhovnega kapitlja, postavite odvisnost od vrhovnega predstojnika. Je bolj razumljivo in jasno, nam pa je vseeno.

2. Treba se je prepričati, ali stavbe niso obremenjene s hipotekami, dolgovi, ki bi potem padli na nas.

3. Poleg tega, ali je veliko obveznih prostih mest, katerih denar je že porabljen.

4. Čeprav imata vsa pooblastila, vendar ne določajta stalnega bivališča v Parizu, vse dokler niso pojasnjene stvari in dobimo zakonito zagotovilo, da nam ne bo treba oditi iz Pariza. Menim, da bi bila postojanka v Parizu za nas v tem trenutku v veliko moralno, versko in politično korist.

Konference bodo v Turinu. Če je potrebno, se lahko vrneš pozneje. Koliko hiš in koliko stvari boš dobil, ko prideš!

Pazita na zdravje. Sobratje vaju pozdravljajo in molijo za vaju.

Imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. november 1878

Da bi utrdil svoje obširno ustanovo, ki ni bila priznana pred zakonom, je opat predlagal dve obliki svetne družbe. Prva: podružbiti lastnino (cenil jo je na več kot tri milijone). Zato je izdal določeno število delnic, od katerih bi tretjino pridržal zase, drugo tretjino bi dal don Bosku, tretjo pa tistemu, ki bi jo hotel kupiti: moški ali ženske, brez razlike, samo da bi bili pošteni. Stalnost ustanove bi bila zagotovljena, odločal pa bi tisti, ki bi imel več delnic, ker bi bilo toliko glasov, kolikor akcij. Zbor delničarjev, ki bi se zbral vsako leto, ne bi mogel prinašati presenečenj, ker bi večina delnic bila v rokah najbolj zavzetih in bi se vedno vse izšlo v njihovo korist. Drugi način pa bi bil naslednji: za začetek bi se zbrali

vsi delničarji in izbrali odbor osmih članov, ki bi odločali v vseh zadevah. Člane bi določala večina, kjer bi bila opat Roussel in don Bosko popolna gospodarja. Tak svet ne bi umrl, ker bi preostali člani izbrali njegovega naslednika. Tako v prvem kakor drugem primeru bi se izognili težkemu davku za nasledstvo. Opat Roussel bi se raje odločil za prvi način, kakršnega so se držali jezuiti in šolski bratje. O položaju, v katerem bi se znašli salezijanci, je don Rua dal svoje predloge, ki jih je, kakor bomo videli, predlagal tudi opat. O vsem naj bi razpravljaj in odločil vrhovni kapitelj.

Potnika sta se vrnila v Turin 30. novembra. Don Bosko, ki je že povečerjal, se je ustavil med njuno večerjo in govorili so do enajstih. Takoj naslednje jutro so sklicali kapitelj. Don Bosko je smehljaje se odprl zasedanje: »Ko je Krištof Kolumb prišel s svojega potovanja v Ameriki, so se zbrali dvorni velikaši s kraljem in vsi strme poslušali poročilo o tistih krajih. Kolumb jim je pripovedoval o vsem, kar je doživel. Poslušajmo tudi mi, kaj nam bo pripovedoval don Rua.«

Spodbujeni od tako nenavadnega uvoda, so kapitularji poslušali njegovo poročilo. Sistem svobodne delniške družbe opata Roussela ni zbudil nasprotovanja. Vendar zagotovilo lastniške pravice ni bilo vse. Glavna težava je prihajala iz nezadostne svobode delovanja ravnatelja hiše: določeni položaji bi ravnatelja lahko spravili v nasprotje s svetom družbe, ki je bil vrhovni predstojnik ali hišni ravnatelj. Toda don Boskova *conditio sine qua non* je bila, da mora biti hiša v Parizu enaka vsem drugim na svetu.

Kako naj bi odgovarjal za skupnost, v kateri ne bi mogel svobodno odločati? Lahko bi se zgodilo, da družba ne bi upoštevala zahtev vrhovnega predstojnika, in sobratje, ki bi videli slab zgled uprave, bi obšli ukaze in določila pravil. Kapitelj je odločil, da tako dolgo, dokler se ne razjasni ta točka, ne bo o ničemer glasoval.

Z druge strani pa je civilna družba edini način, da bi se izognili davkom delovanja. Opat je vzel na znanje to odločitev in dejal: »Menim, da je edini pameten način, da vas imenujem za *pomočnike s pravico nasledstva*.« Vztrajal je pri tem na način, da je gledal na stvari kot na pariških dogovorih don Rua. Nato je nadaljeval: »Rad bi, da bi se motil, toda zdi se mi, da poznam francoski značaj in njegov ponos, ki sicer ni vedno na pravem mestu, toda resničen, da se čuti užajljenega pri vsakem narodnostnem prepiru. Prav to pa je bila tudi glavna opazka mojih dveh nadškofov, ko sem jima povedal, da se hočem pridružiti vam.«²⁰ Poleg tega pa sta tako opat kakor kardinal, kakor je slišal don Rua, menila, da naj bi se salezijanci ne zavzeli takoj za vodstvo, temveč bi se zadovoljili z enoletno preizkušnjo v Auteuilu.

²⁰ Pismo grofu Caysu, Pariz 7. decembra 1878: »Menim, da je za začetek edina pametna in uporabna pot, da se vi naredite za *pomočnike s pravico nasledstva*. Menim, da dobro poznam francoski značaj in vem, kako samoljubje na nepravem mestu, ki pa dejansko deluje, draži njegovo vedenje, ko gre za narodnost. To sta tudi prvi pripombi, ki sta ju dala oba nadškofa, ko sem jima povedal, da bi se združil z vami.«

Don Bosko je želel iti v Pariz, vendar z vsem dostojanstvom svoje Družbe, zlasti ker je glas, da namerava iti v Pariz, vzbudil veliko pozornost in pričakovanje. Opat Roussel se še ni vrnil s svojega potovanja v Turin, ko je že slavni časnikar in založnik Lethellieux razglasil, da bo kmalu prepustil ves svoj laboratorij in tiskarno don Bosku. Nakar je sveti opat Faà di Bruno spodbujal Božjega služabnika, da bi šel v Pariz.²¹ Toda takojšen odhod, kakor je želel opat Roussel, bi pomenil pomanjkanje osebja tako po usposobljenosti kakor po številu. V Parizu bi bili naši obrtni mojstri kakor ribe na suhem nasproti opatovim mojstrom, ki so bili vsi dobro plačani. Zato je bilo nujno potrebno, da bi počakali kako leto. Don Bosku ni nič ugajalo, da bi bili tam na preizkušnji, bodisi zaradi stvari same na sebi, kakor zaradi nevarnosti, da bi se morali umakniti. Poleg tega pa je tudi opat, ki je bil po mnenju vseh zelo velikodušen in je to izrazil don Rui tudi kardinal nadškof, delal velike dolgove. Res je, da mu sredstev ni manjkalo, ker so bili Francozi navdušeni nad njegovim delom in je zato imel denarja, kolikor je hotel. Toda kaj, če bi ob svoji smrti pustil za seboj velike dolgove? Don Bosko je zato predlagal pogodbo, ki bi od začetka do skrajnosti omejila delovanje salezijancev, bi pa dovoljevala postopen razvoj vse do popolnega prevzema ustanove.

Do sredine decembra so predlog izdelali in ga poslali v Pariz. Za osnovo je kapitelj vzel predloge, ki jih je dal don Rua ob svojem obisku v Parizu: na kratko so izključili svobodno upravo ustanove pod civilno družbo in opustili moralno in materialno odgovornost. Turinski načrt je predlagal pripravnico znotraj ustanove Auteuil z namenom, da bi pripravljala salezijance na sodelovanje in zaporedno prevzemanje celotnega dela, da bi tako postopno nadomestili dosedanje osebje. Zdi se, da je to ustrezalo tudi namenom opata Roussela, ki je hotel ustanoviti »pépinière« gojišče za salezijanske hiše v Franciji,²² čeprav si je s tem predstavljal pravi noviciat. Seveda je bila za to potrebna majhna salezijanska skupnost, ki bi skrbela za vzgojo svojih članov in bi bila osredinjena na svojo nalogo, ne da bi skrbela za upravo in vodstvo, ki bi ju v celoti prepuščala ustanovitelju. Kar se tiče sredstev za vzdrževanje za te »pomočnike« ustanove »z bodočim nasledstvom«, bi se don Bosko ravnal po členih, predstavljenih v načrtu.²³ Poslal mu ga je podpisanega in ga prosil, da bi mu vrnil prepis s svojim podpisom. Zatem bi on proti koncu januarja 1879 poslal opatu nekaj klerikov in laikov, grof Cays pa naj bi postal njihov predstojnik.

Odgovor je zamujal. V Auteuilu pa so najbolj goreči privrženci opata Roussela pritiskali, da bi salezijanci prišli čim prej in prinesli don Boskovega duha, zlasti ker so ubogi dečki, izročeni tistim plačancem, le slabo napredovali.²⁴

²¹ Dodatek, št. 58.

²² Navedeno pismo.

²³ Dodatek, št. 59.

²⁴ Pismo opata Polina grofu Caysu, Pariz, 4. januar 1879.

Opat Roussel je čakal en mesec, preden se je oglasil, ker je v soglasju z nadškofom odpotoval v Turin, da bi tam prilagodili pogodbo z don Boskom.²⁵

Do srečanja ni prišlo v Turinu, temveč v Marseillu v drugi polovici januarja 1879. Pogovor je bil zelo kratek, ker je bil Roussel pod močnim vtisom Marseillčanov, ki so bili nadvse navdušeni za don Boska. Zato je hitro podpisal pogodbo.²⁶ Malo zatem je don Bosko sporočil opatu, da se grof Cays odpravlja na pot z enim duhovnikom, dvema klerikoma in dvema pomočnikoma.²⁷ Da je imel resen namen ohraniti vse obveznosti, ki jih je prevzel v Marseillu, je prosil v Rim, da bi v Parizu odprl noviciat. Na to prošnjo je Sveta kongregacija dala *dilata* [odloži], ker je najprej hotela slišati poročilo o stanju Družbe.²⁸

Kakor vidimo, je don Bosko prišel do skrajne točke mogočega. Zato je upravičeno pričakoval, da bodo opustili nesrečno misel na eno leto preizkušnje. Toda nadškof je vztrajal pri tem.²⁹ Kako se je bilo mogoče v enem letu vživeti v kraje, navade, značaje in okolje nasploh! Opat pa je hotel noviciat, ki ga Sveti sedež ne bi nikoli dovolil odpreti, če ne bi veljalo za vedno. Zato so kapitularji skušali najti bolj ljubezniv obrazec, da bi se rešili iz zagate in odpovedali pogodbo. Sporočili naj bi v Pariz, da je Družba že dovolj dokazala, koliko je z Božjo pomočjo sposobna narediti ne samo v Italiji, temveč tudi v Franciji v Nici in v Marseillu, in zato nima niti za pravično niti za primerno, da bi šla v Pariz na enoletno preizkušnjo. Ker kardinal vztraja pri preizkušnji in Rim ni pripravljen, da bi v tako neugodnih okoliščinah dovolil ustanovitev noviciata, se salezijanci čutijo prisiljene prekiniti dogovore. Vsekakor pa želijo ohraniti dobre odnose z opatom Rousselom in so vedno pripravljeni iti v Pariz, vendar pa dokončno, ko bi v Franciji dokazali zadostno mero sposobnosti.

To sporočilo je poslano iz Alassia 9. februarja 1879. Verjetno ga je napisal don Ronchail in podpisal don Bosko, ki se je takrat mudil v tamkajšnjem zavodu. Odgovor, zelo žalosten in spoštljiv, je dosegel don Boska v Rimu.³⁰ Božji služabnik ga je poslal grofu Caysu z naslednjimi naročili: »Grof Cays naj izrazi našo dobro voljo: mi ne odrekamo podpisa, toda kot redovna skupnost moramo

²⁵ Pismo opata Polina grofu Caysu, Pariz, 12. januar 1879.

²⁶ Don Boskovo pismo grofu Caysu, Marseille, 20. januar 1879.

²⁷ Pismo opata Polina grofu Caysu, Pariz, 7. februar 1879.

²⁸ Pismo odvetnika Leonorija don Bosku, Rim, 23. maj 1879. *Dilata/sententia* [odloži/odločitev] je kurialni obrazec, s katerim odložijo rešitev kakega dvoma ali uslišanja kake prošnje.

²⁹ Ugledni zgodovinar P. Pisani, kanonik v Nôtre Dame v Parizu, ki je poznal kardinala Guiberta, ga takole opisuje (pismo salezijancu don Auffrayu, Asnières, 4. avgust 1831): »Bil je človek iz druge dobe. Njegova narava je bila odsvit njegove provansalske domovine in njegova starost je povzročala nezaupanje do tega, čemur pravimo »novosti«. Zato ne verjamem, da bi potreboval vpliv kakega tujega prelata, da se je obnašal z don Boskom, kakor je storil z mnogimi drugimi Parižani ali podeželani. Bil je plah, previden, skoraj nezaupljiv in dobro se spominjam, kako se je zoperstavil na primer ustanovitvi bolnišnice Sv. Jožefa.«

³⁰ Dodatek, št. 60.

skrbeti za stalno bivališče in s popolno privolitvijo ordinarija itn. Dobrohotno pismo itn.« Grof je izpolnil naročilo v slogu, kot ga je mogoče najti v najvišjih izdelkih krščanske uglajenosti.³¹

Poln najboljše volje je opat Roussel skušal na vso moč delati dobro, in sicer trajno dobro. Ni pa skrival, da je bil nad njegovimi fanti v delavnicah premajhen nadzor. Ne moremo reči, da so bili njihovi asistenti in učitelji slabi, toda dobivali niso nikakršnih navodil, saj se je sam le malo razumel na vodstvo in se je s tem še manj ukvarjal, ker je bil preveč zaposlen s časopisom *La France Illustrée*. »Jaz ne morem voditi fantov,« je povedal don Bosku. »Naj pridejo salezijanci. Ko bodo zadosti izvedeni in sposobni, da bodo mogli opravljati vse sami, je moja odločna volja, da se popolnoma umaknem in prepustim njim celo ustanovo, sam se bom pa popolnoma posvetil svojemu časopisu.« Župnik pri Sv. Jožefu in drugi, ki so slišali ta pogovor, so se čudili, kajti opat Roussel, ki so ga vsi imeli za uglednega in uspešnega vzgojitelja, pa se je, kakor so oni menili, tako zelo ponižal. Še bolj so se čudili, da don Bosko ni sprejel ponudbe, ki bi dvignila ugled salezijancev tudi v Italiji. Za koga drugega bi bila verjetno skušnjava premočna. Teologa Margotti in Marengo sta ga spodbujala, naj sprejme. »Tudi če bi Družba storila malo,« je pisal urednik časopisa *L'Unità Cattolica*, »bi sam odhod v Pariz pomenil veliko slavo ne samo za salezijance, temveč za ves naš narod. To je vse zelo res. Toda don Bosko ni dal, da bi ga premagali človeški razlogi. V njegovih delih so ga vodili samo višji motivi in v vseh svojih dejanjih se je ravnal po daljnosežnih navodilih previdnosti. Medtem se je don Boskovo ime že začelo pojavljati v francoskem tisku. Bretonski pisatelj Georges Bastard je v knjigi, v kateri opisuje svoje potovanje v Italijo, posvetil tri strani don Boskovim ustanovam. To so bleščeče strani, na katerih pisatelj dokazuje, da je dobro poučen o začetkih in napredovanju Družbe, in to v takem tonu, da bralcu vzbudi globoko naklonjenost.³²

³¹ Dodatek, št. 61. *L'Unità Cattolica* je 30. marca 1879 prinesla dnevno novico: »Salezijanci v Parizu. – Z zadovoljstvom beremo v *Civilisation*, da je opat Roussel, ravnatelj zavetišča v Auteuilu poklical nekaj salezijancev, da bi vodili tisto lepo ustanovo. Pariški časopis hvali apostolska dela našega don Boska, ustanovitelja salezijanske družbe in sester Marije Pomočnice. In medtem ko neka italijanska ustanova odpira svoje delovanje v Parizu, so Male sestre ubogih, ki so tako zelo poznane v tej deželi, v Neaplju odprle prvi zavod svojega reda v Italiji.«

³² GEORGES BASTARD, *Cinquante jours en Italie* [Petdeset dni v Italiji], Pariz, E. Dentu, 1878, X. poglavje: *Turin. Oratoire Saint-François de Sales* [Turin, Oratorij sv. Frančiška Saleškega]. Danes knjige ni lahko dobiti. Mi smo se morali obrniti na Državno knjižnico v Parizu. Podajamo odlomek v Dodatku št. 62.

24. POGLAVJE

VERSKI IN ŠOLSKI DOGODKI V ORATORIJU LETA 1878

OD 23. APRILA DO 30. DECEMBRA 1878 so bili glavni verski in šolski dogodki povezani z navzočnostjo ljubljenega očeta. Don Bosko se je vrnil s svojega dolgega potovanja prav na dan, ko se je začel mesec Marije Pomočnice. Devetdnevnicu je pridigal msgr. Schiaparelli, kanonik pri *Corpus Domini*. V kroniki don Lazzera je zapisano: »Malo ga je bilo slišati in govoril je preveč vzvišeno. V naši cerkvi je potreben močan glas in preprosto govorjenje.« Prvi dan je don Bosko sklical prvo sejo kapitlja v letu 1878. Zborovanje je hotel začeti tako, da je misli zbranih povzdignil k nebeški zaščitnici Družbe in je v ta namen prebral pismo, ki mu je pravkar prišlo iz Bolsene. Neka gospa, ki jo je razjedal rak, je po treh letih bolezni opravila devetdnevnicu za zdravje k Mariji Pomočnici in po njenih besedah je deveti dan bula izginila.

V tistih dneh je blaženi, ki je hotel pokazati, da je vedno združen z namestnikom Jezusa Kristusa na zemlji, pisal kardinalu Bartoliniju in ga prosil, da bi svetemu očetu v znamenje spoštovanja poklonil dar, ki je izražen v temle odgovoru:¹ »Njegovi svetosti sem sporočil vaše naročilo o daru pobožnih vaj in pet tisoč obhajil, ki bodo opravljena prihodnji petek na praznik *Pomočnice kristjanov* za uspeh njegovega papeževanja. Sveti oče se je pokazal nadvse zadovoljnega ob tem daru in kot znamenje hvaležnosti vam pošilja blagoslov, za katerega ste prosili.«

V pismu je njegova eminenca omenila zadevo popolnoma drugačne narave. V Ivrei je bilo zaradi smrti msgr. Morena izpraznjeno škofovsko mesto. Ko je blaženi zvedel za določene spletke, s katerimi bi zelo škodili Cerkvi v Ivrei, ker naj bi postal škof nekdo, ki ni zastopal čistega nauka,² je imel za dolžnost krščanske ljubezni, da predlaga dva duhovnika, katerih imen pa ne poznamo.

¹ Pismo 22. maja 1878.

² Opomba v arhivu, ki jo je zapisal don Berto, razloži kako in zakaj. Vendar to ne sodi k naši zgodovini.

Prav tako ne bi vedeli za to don Boskovo dejanje, ker je bil v tako občutljivih zadevah skrajno previden, če ne bi kardinal Bartolini zapisal v pismu: »Njegovi svetosti sem tudi povedal imena dveh duhovnikov, ki ju vi imate za vredne za škofijski sedež v Ivrei. Papež mi je naročil, naj imeni teh dveh nadvse vrednih duhovnikov sporočim kardinalu državnemu tajniku, ki je predsednik komisije za izbiro škofov,³ da ju da na seznam.« Izbran je bil msgr. Davide grof Riccardi, ki so ga pozneje predstavili v Novaro in od tod na nadškofijski sedež v Turin kot naslednika kardinala Alimonda. Vedno se je kazal velikega don Boskovega prijatelja kakor tudi njegovega naslednika don Rua.

Za praznik 24. maja je blaženi želel, da bi prišel pontificirat turinski nadškof. Ker pa ta ni mogel sprejeti povabila, ga je prosil za dovoljenje, da bi povabil kakega drugega škofa.

Velečastita ekscelenca!

Ker vaša velespoštovana ekscelenca ne more priti na praznik Marije Pomočnice, vas prosim, da bi mi dovolili povabiti kakega drugega škofa, na primer škofa iz Alessandrie. On bi rad prišel, ker ima med nami veliko svojih škofljanov.

Če bi za birmo mogli izbrati kak prazničen dan, bi nam bilo zelo ustrezno, ker bi lahko prišli k birmi tudi učenci večerne šole, zunanji oratorijanci in tudi uboge deklice, ki hodijo v šolo k sestram.

Prilagam tudi prošnjo za odprtje cerkve in šole Svete Terezije v Chieriju, ki naj bi začeli delovati konec tega meseca.

Z visokim spoštovanjem in globoko hvaležnostjo imam čast, da se imenujem vaše prevzvišene ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. maj 1878

Potrebovali so tudi že tradicionalne predsednike praznika. To službo je ponudil vitezu Marku Gonelli in njegovi zaslužni soprogi.

Predragi gospod Marko!

Zaradi moje dolge odsotnosti se je zgodilo, da smo ostali brez predsednika praznika Marije Pomočnice. Zato prosim vašo drago uglednost, da bi prevzeli to nalogo, in vašo milostljivo soprogo, da bi bila predsednica.

Že dolgo niste sodelovali pri naših praznikih s tem naslovom in bi vas zato lepo prosil, da bi ustregli naši prošnji.

Vi veste, da so molitve in obhajila tega dne vse po namenu predsednika.

Prosim Boga, da bi vas in vso vašo družino ohranil zdrave in v svoji milosti. Ko se priporočam dobroti vaših molitev, imam zadoščenje, da se lahko imenujem v J. K. najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. maj 1878

³ To komisijo kardinalov je ustanovil Leon XIII. kmalu po svoji izvolitvi za papeža.

Pravilnik za sotrudnike predpisuje konferenco za praznik Marije Pomočnice. Vodil jo je don Bosko na začetku devetdnevnic. To je bila prva tovrstna konferenca v Turinu. O tem smo poročali v devetnajstem poglavju.

Don Bosko si je močno želel, da bi za 24. maj prišlo tudi veliko sotrudnikov od drugod, saj je tak zbor imel za znamenje počastitve njegove Pomočnice. Zato je nekaterim najvplivnejšim sotrudnikom poslal osebno povabilo. Tako je povabil markizo Marijano Zambeccari, rojeno kot grofico Politi iz Bologne.⁴

Velespoštovana gospa markiza!

Prihodnji petek je praznik Marije Pomočnice. Če bi nas v devetdnevnic ali na sam praznik obiskali, bi nam storili veliko veselje.

Gotovo bi vas mati Božja Marija za opravljeno potovanje bogato nagradila. Kakor koli boste že ukrenili, bomo mi molili za ohranitev vašega zdravja in za to, da bi vas Bog napolnil s svojimi darovi. Upam, da vam bo drago, če boste prejeli košček preveze velikega Pija IX. To so stvari, po katerih je te dni veliko povpraševanje.

Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki ostajam vaš v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. maj 1878

V devetdnevnic se je ponesrečil poskus tatvine v svetišču. Ponoči 19. maja se je neki malopridnež vtihotapil v cerkev in ostal tam zaprt. Nato bi v določenem trenutku odprl vrata in spustil noter svoje pajdaše. Toda naj se je še tako trudil, mu jih ni uspelo odpreti. Tako se je miš, ko je videla, da ne more ven, dala ujeti v past.

Število častilcev Marije Pomočnice je bilo veliko že v času devetdnevnic in še toliko večje na sam praznik. Opravljanje maš so začeli ob treh zjutraj in so jih čez dan naštehi dvainsedemdeset. Še ob pol enih so prihajali verniki in prosili za sveto obhajilo. Šest spovednikov je neprekinjeno spovedovalo. Slovesne maše in slovesnih večernic pa ni opravil škof iz Alessandrie, ki je bil v zadnjem trenutku zadržan, temveč novi škof iz Novare Stanislav Eula.

To je bil dan zmagoslavja glasbe. Kakih dvesto pevcev, fantov in odraslih, je izvedlo šestglasno mašo don Cagliera, imenovano Maša svete Cecilije. Antifono *Sancta Maria, succurre miseris* po večernicah so to leto peli v treh korih, ki pa niso bili več ločeni, temveč skupaj na novem koru, ki so ga povečali in uredili tako, kakor ga poznamo danes. Okrasitev in množica ljudi sta dala obredom veličasten videz, vendar vse v službi pobožnosti.

Iz Lanza so prišli vsi gojenci. V Oratoriju je bilo poskrbljeno za stanovanje mnogih duhovnikov in gostov. »Prepustili smo,« tako piše kronist, »svoje sobe gostom, ker jih je bilo sicer premalo.« Prvikrat so to leto videli velike romarske skupine iz Lombardije in iz pokrajine Novara. Velika množica je sodelovala tudi

⁴ Prim. zgoraj, str. 318.

pri naši zadušnici za pokojne brate in sestre nadbratovščine Marije Pomočnice. Živahno vrvenje romarjev se je nadaljevalo v pozno popoldne. Don Barberis je v nekaj delih svoje kronike, ki se je končevala, pisal to, kar je bilo že tolikokrat povedano:

»Za dober potek praznovanja je bilo pripravljenih več sestankov, na katerih so seznanili z nevšečnostmi iz prejšnjih let in skušali popraviti, kar ni bilo prav.« Za leto 1878 je bilo rečeno, da do tega leta slovesnost še ni videla takega razmaha ter tolikšne množice ljudi in veličastva. Toda kolikokrat so to že ponovili, in če primerjamo praznik s prejšnjimi leti, se zdi vedno bolj veličasten. To velja tudi še sedaj.

Dne 2. junija je msgr. Gastaldi, kakor je bil obljubil, birmal v cerkvi Marije Pomočnice. Birmancev – notranjih gojencev, zunanjih deklet sester in konviktocev iz Lanza – je bilo več kot dvesto. Don Bosko je izkazal v zakristiji nadškofu vsa znamenja prisrčnega spoštovanja, ki si jih moremo misliti, vendar brez zaželenega uspeha, kajti po besedah don Nardija, ki je bil v spremstvu, je nadškof mahal z desno roko, kot bi hotel povedati, da je poklonov že zadosti.

Tisti večer so dijaki skupaj z novinci začeli opravljati duhovne vaje, ki jih je pridigal msgr. Belasio; ponovil je pridige, ki jih je imel za rokodelce po sedmem maju. Ko je don Bosko po večernih molitvah šel za nagovor za lahko noč k prižnici, ga je sprejelo navdušeno ploskanje, ki ga ni hotelo biti konca. Takole je govoril:

»Končno vam po šestih mesecih lahko povem besedo: Vidite, koliko časa je preteklo, odkar sem vam zadnjikrat govoril za lahko noč. Toda če me ni bilo osebno, je bila moja misel vedno pri vas. Naj sem bil v Rimu ali na potovanju v Nico ali Sampierdarena, sem zjutraj pri sveti maši vedno molil za vas, da bi vam stal ob strani. Ko sem bil potem zvečer sam v svoji sobi, je moja misel neustavljivo hitela k vam. Videl sem vas, z vami sem govoril, veselil sem se vaše navzočnosti in vam od daleč želel lahko noč in nisem mogel leči v posteljo, dokler nisem zmolil za vas.

Toda sedaj to ni več samo moja domišljija. Spet sem tukaj in upam, da ne bom tako kmalu odšel. Mi smo tukaj zato, da skrbimo za vaše dobro telesno in duhovno počutje. To, zaradi česar sem prišel, da vam govorim, so duhovne vaje, ki se bodo začele jutri, najprej za dijake in potem takoj za rokodelce. Tako eni kakor drugi naj se potrudijo, da bodo uredili svojo vest. Vse tisto, kar imamo navado priporočati za duhovne vaje, lahko povzamemo v enem stavku: izpolnjevati tisto, kar slišite v nagovorih ali o čemer berete. In kako naj vse to uresničimo? V vsaki pridigi, v vsakem branju boste našli nekaj, kar je za nas: enkrat bo slabo opravljeno izpraševanje vesti, neizpolnjen sklep, pomanjkanje obžalovanja in spovednikovi nasveti, ki smo jih pozabili itn.

V tem času skušajmo vse dobro premisliti. Pomislimo na to, kar je bilo, na to, kar je sedaj, in na to, kar bo. Če pa si nimamo kaj očitati glede dejanj v preteklosti, pomislim, ali so bile naše spovedi vedno dobro opravljene in ali smo imeli od vsega tega korist; ali so naša obhajila ugajala Jezusu; kako smo izpolnjevali svoje dolžnosti, ali

smo se izogibali slabih tovarišev itn. Kako daleč smo prišli v tem trenutku, v kakem stanju je naša vest, ali hodimo naravnost po poti, ki nam jo nakazuje Jezus Kristus; kaj moramo storiti v prihodnje, da si bomo zagotovili večno zveličanje, in katerega stanu se moramo okleniti za večjo korist naše duše.

To je tudi najprimernejši čas, da mislimo na naš poklic, kajti zapisano je: Ducam eam in solitudinem, et loquar ad cor eius [Popeljal jo bom v samoto in govoril njenemu srcu]. Kajti v samoti nam govori Gospod in duhovne vaje so ta samota, ki jo moramo dobro izrabiti.

Tudi rokodelci naj premislijo, ali bodo ostali tukaj in vstopili v Družbo ali pa jih Bog kliče drugam.

Vsem pa je potrebno, da se umaknejo vsakdanjim zaposlitvam in se posvetijo edinole skrbi za svojo dušo. Pomislite, da velikih milosti ne prejemamo pogosto, toda duhovne vaje so velika milost. Koliko vaših tovarišev, fantov, klerikov, duhovnikov je slišalo mogoče prav iste besede in so že odšli v drugo življenje! Upam, da so vsi dobro opravili duhovne vaje preteklo leto, toda če jih ne bi, bi imeli še čas? Želel bi, da bi bili prihodnje leto še vsi tukaj, tako jaz kakor vi, in bomo skupaj opravljali duhovne vaje, kot to upam od Gospoda. Toda kdo nam more obljubiti, da jih bomo prihodnje leto vsi, ki smo sedaj tukaj, še mogli opraviti? Jaz vam tega ne morem zagotoviti. Sam Bog, ki bi nam lahko povedal kaj zanesljivega, nam ničesar ne pove. Estote parati, quia, qua hora non putatis; Filius hominis veniet [Bodite pripravljeni, kajti ob uri, na katero vi ne mislite, pride Sin človekov]. To nam dokazuje z dejstvi, kajti tudi mladi umirajo. Če je tako, imejmo vedno vse urejeno, da bomo mirni, ko bo prišla smrt in se bomo znašli pred vrati večnosti. Zato sedaj, ko imamo priložnost, dobro opravimo duhovne vaje. In kakor pravi Gospod Ante orationem praepara animam tuam – Pred molitvijo pripravi svojo dušo, tako vam tudi jaz pravim: pred duhovnimi vajami pripravite svojo dušo, se pravi, pripravite svojo dušo z željo, da bi jih dobro opravili, in pustite te dni ob strani vse vaše učenje in delo.

Jaz sicer dan in noč skrbim za vas, toda v teh dneh duhovnih vaj se bom še posebno posvetil samo vam za vaše duhovno dobro. Pri sveti maši bom vsak dan še posebno molil, da bi dobro opravili duhovne vaje. In vse to, kar pravim o samem sebi, hočem povedati tudi o drugih, ki sodelujejo pri vodstvu Oratorija, in tistih, ki vam bodo pridigali duhovne vaje. Vsi so tukaj za vaše dobro in se za to trudijo z vsemi močmi.

Upam, da vam bom mogel te večere še večkrat govoriti. To tudi za to, da bi mogli koristno opraviti devetdnevno k Svetemu Duhu s prošnjo, da bi nas razsvetlil, in da vas ne bi zadrževal predolgo, lahko sklenemo te besede z lepo mislijo: to, da lahko opravljamo duhovne vaje, je velika milost, ki ni dana vsakemu in vedno, zato jih moramo opraviti dobro. Da pa jih bomo opravili dobro, moramo izpolniti tisto, kar bomo slišali v pridigah in branju. In ker nam vsi darovi prihajajo iz nebes, bomo jaz kot vi prosili Boga, da bomo mogli iz teh duhovnih vaj dobiti čim več milosti in dobrega za naše duše. Lahko noč!«

Deset dni po duhovnih vajah sta sledila dva lepa praznika: svetega Alojzija in don Boskov godovni dan. Ko se je po kratki odsotnosti vrnil v Oratorij, ga je čakalo prijetno presenečenje: nadškofov listek, na katerem je pisalo: »Za

prihodnji praznik sv. Alojzija bi rade volje prišel opraviti sveto mašo in delit sveto obhajilo v cerkvi Marije Pomočnice, če bi mi bilo mogoče darovati jo zelo zgodaj, ker imam navado pristopiti k oltarju ob šestih zjutraj. Zato mi pošljite kočijo zadosti zgodaj, da se bom mogel pripraviti na sveto mašo. Prosim vas, da mi odgovorite.« Don Bosko mu je takoj odgovoril:

Velečastita ekscelenca!

Pred eno uro sem se vrnil iz Nizze Monferrato in sem dobil pismo vaše ekscelence, v katerem mi v svoji dobroti sporočate, da bi na dan sv. Alojzija prišli v cerkev Marije Pomočnice maševat in delit sveto obhajilo.

Iz vsega srca se vam zahvaljujem.

Ura, določena v prejšnjih letih, je praznična. Slovesnost bi obhajali v nedeljo 23. tekočega meseca. Pravočasno bom poslal kočijo.

Če bi vam bilo to prepozno, bi sprejel mašo ob šestih in potem še drugo ob sedmih s skupnim obhajilom.

Razmišljam o cerkvi sv. Mihaela. Toda denar?

Kanoniku Morozzu sem naročil, naj poizve za nadrobnosti in mi sporoči.⁵

Iz vsega srca se vam zahvaljujem in vas prosim, da bi smel hvaležno biti vaše prevzvišene ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, junij 1878

Medtem se je 17. junija začela devetdnevnic v čast presvetemu Srcu Jezusovemu. To omenjamo s posebnim namenom, ker so se ob tej priložnosti novinci prvič udeležili kake skupne pobožnosti v čast presvetemu Srcu Jezusovemu.

Ko so 23. junija končali slovesnost v čast sv. Alojziju, so takoj začeli praznovati don Boskov god. Spored je bil bolj ali manj podoben sporedu drugih let, ki ga že poznamo. Toda vsako leto je sinovska vdanost tako živo privrela iz src fantov, da se je zdelo, da je nekaj čisto novega. Dež je prekinil večerno predstavo na dvorišču 24. junija, zato so se odločili, da bodo nadaljevali na praznik sv. Petra. Preden so prekinili predstavo, je imel don Bosko kratek nagovor, v katerem je izrazil zadovoljstvo zaradi govorov v različnih jezikih, zlasti takih, v katerih so odprli nove salezijanske zavode. Na akademiji so bili ugledni turinski gospodje in gospe, predstavnik republike Argentine na španskem dvoru in pridigar msgr. Belasio. Ta je raznežen od prizorov, ki jim je bil priča, v knjigi, ki naj bi kmalu izšla, opisal, kar je doživljal ob tej priložnosti.⁶ Potem ko je govoril, kako tisti, ki se borijo proti Bogu, končujejo v babilonski zmešnjavi, in povedal, da tisti, ki

⁵ Drugega junija je msgr. Gastaldi obvestil don Boska, da bodo cerkev sv. Mihaela in zraven stoječi samostan, že v lasti očetov trinitarcev, prodali židom, ki bi jo spremenili v sinagogo. »Če bi vaša uglednost,« je pisal monsinjor don Bosku, »mogla rešiti cerkev pred oskrunjenjem in onečaščenjem, bi bilo to zaslužno delo *apud Deum et homines* [pred Bogom in ljudmi.]« Izdatek za nakup je presegal tristo tisoč lir.

⁶ *Dio ci liberi, che sapienti!* [Bog naj nas obvaruje. Kaki modreci!], *Letture Cattoliche* [Katoliško branje] za mesec avgust 1878, str. 110–111.

Boga ljubijo, živijo v binkošti, je nadaljeval: »Čudež binkošti se nadaljuje pri vas. Želim vam povedati, kaj sem doživel prav letos na praznik sv. Janeza v Turinu. V salezijanskem Oratoriju so bili kakor apostoli zbrani okoli Marije Pomočnice tisti dobri fantje in proslavljali god svojega dobrega vzgojitelja. Prišli so iz vseh krajev, iz vseh jezikov in mu brali svoja voščila v italijanščini, francoščini, angleščini, irščini, škotščini, nemščini, poljščini, španščini, amerikanščini z narečji Indijancev, Pampasov in Patagoncev. Tedaj sem jaz v joku navdušenosti vzkliknil: 'To je čudež binkošti!' Da, da, sem takrat zaslišal glas don Boska, tega zadržanega človeka, ki je z rokami, vzdignjenimi proti nebu, vzklikal: 'Kako bogata je žetev! Prosimo Gospodarja, naj nam pošlje toliko delavcev, da bi mogli dati kruh večnega življenja ljudem, našim bratom, vsem tistim, ki jih naš nebeški Oče vabi na gostijo svojega Sina Jezusa Kristusa.' In jaz sem ihte ponavljal: 'O, veliki Oče usmiljenja, pohiti in spravi vse ljudi kakor ovce v en sam ovčnjak!«

V soboto 29. junija ob šestih popoldne so nadaljevali praznovanje. Tedaj je don Bosko mogel izraziti svoja čustva. Govoril je:

»Moram vam priznati, da sem v tem trenutku začutil v sebi čustvo ponosa. Pa ne zaradi različnih naslovov in pohval, ki ste mi jih izrekli (kajti vse to se izraža v leposlovnih obliki, ki ji pravimo hiperbola, in vi niste storili drugega, kot da ste povedali, kakšen bi moral biti), temveč iz čisto drugega razloga. Bral sem ali poslušal v teh dneh vsa pisma, ki ste mi jih poslali ali ste jih prebrali, in v vseh ugotovil (ne glede na zgovornost, brez katere ni šlo) dobro srce, čustvo hvaležnosti in tako urejene ljubezni, da si nisem mogel kaj, da ne bi vzkliknil sam pri sebi: »Zares imam dobre fante! Ti fantje pa bodo ostali taki, ker ni mogoče, da kdo, ki je hvaležen, ne bi imel drugih čednosti, in da tisti, ki čednost pozna, jo tudi izpolnjuje.« To je misel, ki mi je vzbudila tisto čustvo ponosa. Tega sem se veselil. Še zaradi nečesa drugega sem posebno vesel: to je, da so fantje letos na splošno bolj pridni. Zato se moram zahvaliti vsem tistim, ki se trudijo, da bi jih naredili take. Prav tako se moram zahvaliti vsem, ki so peli, igrali, govorili ali storili kaj drugega za to priložnost.

V ponedeljek sem vam hotel nekaj povedati, pa je prišel tisti naliv in smo morali prekiniti slovesnost. Bom pa danes povedal tisto novico.

O tem, kar vam bom povedal, se je že govorilo, vendar stvar še ni bila potrjena. Gre za dva misijonarja v Ameriki, ki sta se napotila iz Buenos Airesa v Patagonijo. Zvedeli smo o njunem odhodu in o silnem viharju, potem pa se je izgubila vsa sled za njima. Še več, zvedeli smo, da se je ladja potopila. Lahko si mislite, kakšne skrbi nam je povzročila ta novica. Toda Gospod nas je potolažil prav na praznik sv. Janeza. Prejeli smo pismo nadškofa iz Buenos Airesa msgr. Aneyrosa, ki nam je sporočil, da so misijonarji po trinajstih dneh silnega viharja, ko so gledali smrti v oči, prišli nazaj v Buenos Aires z razbito ladjo in do smrti utrujeni, vendar še živi. Msgr. Aneyros potem v nadaljevanju obuja spomine na lansko leto, ko je v tem času bil v Oratoriju na našem prazniku. Pravi, da bi imel za veliko srečo, če bi mogel še enkrat biti navzoč. Nato nadaljuje, da bo navzoč v mislih, in še toliko drugega, iz česar je razvidno, da je odnesel najboljše vtise iz Oratorija.

Kaj naj vam še povem?

Pogum, pogum, pogum!

Kdor hoče postati misijonar, ni treba storiti drugega kot se prijaviti in odpotovati; pa ne samo v Pampas in Patagonijo, temveč v Urugvaj in Santo Domingo, od koder smo prav danes dobili povabilo, da bi ustanovili salezijanske hiše, ker imajo zaprte šole, zaprto semenišče in celo zaprto stolnico. Če kdo ne bi imel zadosti poguma, da bi šel v zunanje misijone, imamo zavode v Franciji, Rimu, v Liguriji in Piemontu; ta bo lahko tukaj misijonaril. Vendar niso vsi poklicani, da bi vstopili v Družbo sv. Frančiška Saleškega. Za te je zadosti, če ohranijo misijonskega duha, da bo vsak misijonar med svojimi tovariši ali v svojem domačem kraju, kjer bo živel, tako da bo dajal dobre nasvete, dober zgled in tako delal dobro svoji duši. Tako boste vsi, ki ste tukaj, misijonarji, boste tisti, za katere je Jezus Kristus rekel, da naj bodo sol zemlje in luč sveta. Vsi, ki ste tukaj, pa boste nebeški prebivalci in takrat boste videli, kako lahko je bilo rešiti svojo dušo in biti misijonar.«

Daljni odmev don Boskovega godovnega dne je bilo zborovanje nekdanjih gojencev okoli svojega očeta 4. avgusta. Kot običajno godovno darilo so mu poklonili prelatski stol in dva para dalmatik, rdeče in bele.

Profesor German Candido je prebral in razdelil med poslušalce svoj tiskani govor. Pri mizi so vsi nazdravili don Bosku in razveseljevali družino z vsemi mogočimi domislicami. Toda vse je prekosil nadvse smešni Gastini. Sledila je nabirka za maše zadušnice za tovariše, ki so umrli preteklo leto. Zatem je Božji služabnik hotel povedati svojo besedo dragim sinovom. Povzetek tega govora nam je ohranil don Barberis na listu, ki ga je sam podpisal:

»Zame je vedno veliko veselje, ko vidim okrog sebe svoje prijatelje in sinove. Moje veselje je še toliko večje, ker vas vidim zbrane v tako velikem številu in tako vesele. Navada je, da se ob koncu slavnostnih obedov izrekajo napitnice. Toda napitnice, ki se izrekajo na kosilih, ki so bolj ali manj podobna temu našemu obedu, navadno žalijo krščanska ušesa. Mi, tukaj zbrani v bratski ljubezni, moramo izraziti kako misel, ki bi nas vse razveselila. Pustil bom ob strani kakršno koli misel (preveč mi jih prihaja na misel), ki bi mogla biti nežna in ganljiva, ker se bojim, da bi se mi zgodilo kot že večkrat, da bi moral zaradi ganjenosti prekiniti govor. Povedal bom samo eno: upam, da se bomo še velikokrat zbrali, kakor smo se zbrali danes. Sklenil sem, da bomo prihodnje leto zato, da bo manj vroče in več svežega zraka, mize razpostavili pod stebriščem in jih primerno okrasili.

To, kar bi rad, da bi začeli letos, in kar me v tem trenutku najbolj zaposluje, je misel, kako bi si medsebojno pomagali. Dandanes se hočejo vsi združiti v posojilnicah in podpornih društvih. Tako društvo moramo ustanoviti tudi med nami. Za zdaj je to samo zamisel, ki je še nisem podrobno izdelal, vendar se mi tako na splošno zdi izvedljiva.

Vi vsi – eden več, drugi manj – kaj privarčujete, da bi v boleznih ali brezposelnosti imeli za najnujnejše potrebe. Storite tako, da to ne bo samo v vašo korist, temveč v korist vsem fantom, ki so izšli iz Oratorija, ali tistim tovarišem, ki jih že poznate, oziroma vsem vam, ki ste zbrani tukaj, če bi bilo treba. Vsako leto se naredi majhna

nabirka za don Boska. Jaz bi bil pripravljen odstopiti zbrano vsoto za fante, ki bi se znašli v stiski.

Kako dragocena bi bila taka povezanost med vami! Vendar postavljam poseben pogoj: vsi tisti, ki se udeležujejo teh naših družinskih srečanj in ki bi želeli postati člani tega združenja za medsebojno pomoč, morajo biti pošteni in morajo lepo krščansko živeti. Če bi kdo živel po načelih, ki niso v skladu z našo sveto vero, ne samo da naj se ne udeležuje naših sestankov, temveč naj se tudi nihče z njim ne druží. Ne govorim o kaki nesreči ali o kaki pomanjkljivosti, v katero lahko kdo pade, kaj takega se lahko zgodi tudi don Bosku ali kateremu koli izmed vas, mislim na tiste, ki bi bili nepošteni. Taki ne sodijo več na ta naša zborovanja.

Vi pa vsi brez izjeme skušajte delati čast imenu, ki ga nosite, hiši, kjer ste se vzgajali, veri, ki vas je sprejela v svojo sredo, in Združenju salezijanskih sotrudnikov, ki mu pripadate. Če boste delali tako, bo v vas vseh, dokler boste živeli, sveto zadovoljstvo. Upam, da se bomo še zbirali ob takih lepih družinskih praznikih (in upam, da še velikokrat, kajne?) in da bomo lepa strnjena, številna družina vsi skupaj v nebesih. Že danes si obljubimo, da ne bo nobeden manjkal. Kajne!«

Za Združenje medsebojne pomoči je že bil izdelan pravilnik, ki ga je don Bosko dal natisniti 1850, ko je ustanovil podobno Združenje mladih delavcev, ki so hodili v praznični oratorij.⁷ Tako Gastiniju, vodji bivših gojencev, ni bilo treba storiti drugega kot uresničiti stari pravilnik.

Na praznik Marijinega vnebovzeta je bila razdelitev nagrad in govor profesorja Bacchialonija s Kraljeve univerze. Slovesnost so priredili na dvorišču rokodelcev. Navzoča je bila vsa hiša. Don Boskove besede ob koncu prireditve so naredile na vse velik vtis. Namesto da bi nam jih prenesel dobesedno, se kronist opravičuje z besedami: »Govor mi je ugajal predvsem zato, ker je pokazal, kako don Bosko ostaja vedno ljubezniv oče, ki zna potrpeti. Vsem želi, da bi imeli uspeh v življenju, in vsem pomaga do tega. Če mu kdo v čem ugovarja, ga pusti pri njegovem in nič ne reče, temveč stori kaj drugega oziroma obrne zadevo in stori isto, da se zdi, da je kaj drugega. Navadno pa je težave obšel, ne da bi jih skušal odpraviti.« »Moje življenje naj bo vedno,« je dejal kakor v pregovoru, »v korist tistega, ki me posluša. Nič mi ni zaradi tega, kar moram trpeti, samo da je to v vašo korist. Verjemite mi, jaz sem svoje življenje posvetil v ta namen. Mnogovrstnost opravkov mi ne dopušča, da bi se vedno ukvarjal z vami, toda moja dejavnost je usmerjena k temu cilju. Zato bodite pogumni. Če je kateri med vami dijak, naj se uči, če je rokodelec, naj dela. Toda cilj naših dejanj naj bo medsebojna pomoč, življenje v poštenju in pomoč družbi. Vi ste zares srečni! Koliko fantov vaše starosti in stanu se trudi bolj kot vi, pa ne dobijo besedice priznanja, nimajo zadoščenja, kakor ga imate vi, nimajo nikogar, ki bi se zanje zanimal. Znajte biti hvaležni vsem, ki se žrtvujejo za vas. Z neutrudnim

⁷ Prim. LEMOYNE, MB IV, str. 73–77 [BiS IV, str. 54–56].

delom in lepim vedenjem bodite veselje vaših predstojnikov.« Po teh besedah je don Barberis pripomnil, kako je Božji služabnik v svojih nagovorih vedno branil vsakogar in ni nikogar preziral, niti hudobnih ne, nikdar ni vzbujal nezaupanja do časovnih razmer in ljudi, niti ni v javnosti nikdar govoril proti nepravičnim ustanovam. Njegovo življenje je bilo spodbujati, delati, podpirati dobre ustanove in ne izgubljeni časa s tem, da bi žigosal slabe.

O vsem tem, kar je predmet tega poglavja, naši viri molčijo. Samo enega skromnega imamo na voljo.

O razdelitvi nagrad 1. septembra vemo samo to, da ji je namesto don Boska predsedoval generalni vikar iz Montevidea. Kaj več lahko rečemo o prazniku rožnega venca v Castelnovu, ki so ga obhajali 6. oktobra. Tudi don Bosko je šel v Becche, kjer so ga pričakovali mladi dijaki iz oratorija. Don Bonetti je pridigal velikemu številu častilcev svetega rožnega venca, ki so ga obhajali 6. oktobra. Don Cagliero je imel slavnostni govor in je pridigal pri vratih majhne cerkvice na planjavi ob pobočju hriba. Po osmih letih je spet sodelovala godba na pihala iz Oratorija.

Na predvečer 20. septembra leta 1870 se je don Bosku namreč zdelo zelo neprimerno, da bi se veselili, medtem ko je oče vesoljne Cerkve žaloval. S seboj je vzel samo nekaj pevcev brez godbe na pihala in naročil don Alberi, naj pojasni položaj. Taka omejitev sredi svojih sokrajanov je trajala do leta 1878.

Po končanih slovesnostih so fantje kosili v Becchih, imeli malico v Castelnovu v hiši Bertagna in večerjali v Chieriju, od koder jih je vlak odpeljal v domače gnezdo v Turin. Blaženi je z don Lazzarom ostal še tri dni v Chieriju. Zadržale so ga začetne težave tamkajšnjega novega ženskega prazničnega oratorija.

O odhodu in vrnitvi na počitnice nimamo tega leta nikakršnih podatkov razen sanj o slabih posledicah, ki jih imajo počitnice. Don Bosko jih je pripovedoval zvečer 24. oktobra. Kakor hitro je napovedal vsebino govora, so se vsi razveselili in dali duška svojemu zadovoljstvu.

Veselim se, ko vidim spet zbrano svojo armado bojevnikov contra diabolium [proti hudiču]. Ta izraz, čeprav je latinski, razume tudi Cottino.⁸ Sedaj, ko vam govorim prvič po počitnicah, bi vam imel povedati toliko stvari. Za zdaj vam bom pripovedoval samo neke sanje. Vi veste, da sanjamo v spanju in da sanjam ne smemo verjeti. Toda ni nič hudega, če sanjam ne verjamemo, tudi ni nič hudega, če jim verjamemo in so lahko v pouk, kot na primer naslednje.

Ko sem bil v Lanzu na prvih duhovnih vajah, sem imel, kakor sem povedal, sanje. Znašel sem se na kraju, ki ga ne bi mogel opredeliti, bil sem pa blizu nekega vrta in blizu tega vrta je bil obširen travnik. Zagledal sem trop ovčk, ki so skakljale, tekale sem in tja in poskakovale, kakor je to njihova navada. Tedaj so se odprla vrata na travniku in ovčke so se šle tja past.

⁸ Dobričina obedničar, ki se je imel za pesnika.

Mnoge pa niso hotele oditi. Ostale so na vrtu, tu in tam odtrgale kako travo, se pasle, čeprav ni bilo toliko trave kot zunaj na travniku, kamor je šla večina črede. »Hočem videti, kaj počnejo te ovčke tam zunaj na travniku,« sem si dejal. Šel sem ven in videl, kako so se mirno pasle. Toda glej, kakor bi trenil, se je nebo stemnilo, začelo se je bliskati in grmeti in vse je naznanjalo nevihto.

»Kaj bo z mojimi ovčkami, če jih zaloti nevihta?« sem si govoril. »Spravimo jih na varno.« Začel sem jih klicati. Potem smo jaz in moji tovariši skušali čredo popeljati skozi vrata vrta. Toda ovce so se upirale: pohitiš za eno, pa ti uidejo druge. Seveda, te imajo hitrejšje noge. Medtem so začele padati debele kaplje, potem se je ulila ploha in jaz nisem več mogel zbrati svoje črede. Ena po ena so ovčke prihajale na vrt, toda vse druge – in bilo jih je veliko – so ostale na travniku. »Prav, če nočejo priti, slabše zanje! Medtem se bomo mi umaknili.« In smo se umaknili na vrt.

Tam je bil studenec z napisom Fons signatus [Zapečaten izvir]. Bil je zaprt, pa se je odprl, voda je brizgnila visoko in naredila se je mavrica, velika kakor ta vrata.

Medtem so bliski ostali vse gostejši in grmenje strašnejše in začela je padati toča. Mi vsi skupaj z ovčkami smo se spravili na varno pod stebrišče, kamor ni mogel niti dež niti toča.

»Toda kaj je to?« sem vpraševal svoje tovariše. »Kaj se bo zgodilo z reveži, ki so ostali zunaj?«

»Boš videl,« so odgovarjali. »Poglej na čelo teh ovčk. Kaj vidiš?« Videl sem, da je vsaka izmed tistih živali imela na čelu napisano ime enega od gojencev Oratorija.

»Kaj to pomeni?« sem vprašal.

»Boš videl, boš videl.«

Nisem se hotel več pogovarjati in sem hotel iti ven, da bi videl, kaj se dogaja z drugimi ovčkami tam zunaj. Pobral bom mrtve in jih poslal v Oratorij, sem si mislil. Ko sem stopil izpod oboka, sem bil tudi jaz v hipu moker. Videl sem tiste uboge živalce, kako so ležale na tleh, skušale vstati in priti do vrta. Pa niso mogle hoditi. Odprl sem vrata in jih začel vabiti. Toda njihovo prizadevanje je bilo zaman. Dež in toča sta jih tako zdelala in jih še obdelovala, da je bila prava groza pogledati jih. Ena je bila stolčena po glavi, druga v čeljust, ena v oči, druga v nogo in še v druge dele telesa.

Čez čas se je nevihta polegla. »Poglej,« mi je rekel nekdo, ki mu je stal ob strani, »poglej čela, teh ovčk.«

Pogledal sem in na čelu vsake ovčke sem bral ime kakega fanta iz Oratorija. »Oh,« sem rekel, »poznam fanta s tem imenom in menim, da ni ovčka.«

»Boš videl, boš videl,« se je glasil odgovor. Pokazali so mi zlato posodo s srebrno pokrovko in mi rekli: »Pomoči svojo roko v to mazilo, dotakni se ran in se bodo zacelile.« Začel sem klicati ovčke, pa se niso zganile. Spet sem klical. Nič.

Skušal sem se približati eni izmed njih, pa se je umaknila. »Nočeš? Slabše zate!« sem vzkliznil. »Bom pa pomagal drugi.« Stopim k drugi, pa tudi ta se umakne. Kolikerkoli sem se približal, da bi jim namazal rane, a so vse ušle. Šel sem za njimi in zaman ponavljal to igro. Kočno sem eno le dohitel. Imela je oči zunaj očnic in bila je tako razmesarjena, da mi je bilo hudo. Dotaknil sem se je z roko, ozdravela je in odskakljala na vrt.

Ko so to videle nekatere druge ovčke, so se dale dotakniti; tudi one so ozdravele in se vrnile na vrt. Toda zunaj jih je ostalo še veliko in zvečine najbolj ranjene. Tem se nisem mogel približati.

»Če nočejo ozdraveti, slabše zanje! Vendar ne vem, kako naj jih spravim spet nazaj na vrt.«

»Pusti jih,« je dejal eden izmed prijateljev, ki so bili z menoj. »Prišle bodo, prišle bodo.«

»Bomo videli,« sem dejal. Zlato posodo sem postavil na prejšnje mesto in se vrnil na vrt. Ta se je popolnoma spremenil in nad vhodom je pisalo Oratorij. Ko sem bil notri, so naskrivaj prišle noter tudi ovčke, ki prej niso hotele iti, in so se skrivale tu in tam. Vendar se tudi sedaj nisem mogel približati nobeni izmed njih. Med njimi je bilo nekaj takih, ki niso hotele mazila in se je to spremenilo v strup zanje; namesto da bi ozdravele, so se jim rane še povečale.

»Poglej, vidiš tisti prapor?« me je vprašal prijatelj.

Obrnil sem se in videl plapolati velik prapor. Na njem je bilo z velikimi črkami napisano: Počitnice. »Da, vidim,« sem odgovoril.

»Vidiš, to je posledica počitnic,« mi je razlagal spremljevalec, medtem ko sem bil ves iz sebe zaradi tistega dogajanja. »Tvoji fantje odidejo iz Oratorija na počitnice z najboljšo voljo, da bi se hranili z Božjo besedo in ostali dobri. Toda pride nevihta, ki so skušnjave, in potem dež, ki so napadi hudiča, in potem toča, ko žalostno padejo v greh in vsega je konec. Nekateri se še ozdravijo s spovedjo, drugi pa ta zakrament napačno uporabljajo ali pa ga sploh ne. Dobro si zapomni in ne pozabi ponavljati svojim fantom, da so počitnice zanje prava nevihta.«

Opazoval sem te ovčke in na nekaterih odkril smrtne rane. Skušal sem jih zdraviti, ko me je don Scappini, ki je ropotal v bližnji sobi, zbudil.

To so sanje, in čeprav so sanje, ne bo nikomur škodilo, če bo skušal odkriti njihov pomen in jim verjel. Lahko vam tudi rečem, da sem si zapomnil imena mnogih ovčk, in ko sem jih primerjal s fanti, sem videl, da se dejansko vedejo tako, kakor sem jih videl v sanjah. Naj bo kakor koli, mi se moramo v tej devetdnevni odzvati Božji dobroti, ki nam hoče izkazati svoje usmiljenje, in z dobro spovedjo ozdraviti rane naše vesti. Vsi se moramo zediniti v boju proti hudiču in z Božjo pomočjo bomo premagali sovražnika, za kar bomo prejeli plačilo v nebesih.

Te sanje so močno vplivale na dober začetek šolskega leta. V resnici je devetdnevni za Brezmadežno potekala tako lepo, da je don Bosko izrazil svoje zadovoljstvo: »Fantje so sedaj na točki, ki so jo druga leta dosegli šele v mesecu februarju.« Za Brezmadežno so bili navzoči pri slovesu četrte odprave misijonarjev, ki so odhajali v misijone.

V devetdnevni za Brezmadežno je prišlo do spreobrnjenja nekega sedemnajstletnega fanta. Njegova mati, gospa Guglielminetti, don Boskova dobrotnica, ni več vedela, na katerega svetnika bi se obrnila. Pred leti je dala sina v zavod v Lanza, toda tamkajšnji ravnatelj ga je moral zavrniti. Leta 1878 ga je dala v

konvikt v Pinerolu, od koder je zbežal, da bi šel k mornarici. Ko so ga orožniki pripeljali domov, je v spremstvu matere prišel v Oratorij; predstavila naj bi ga don Bosku in ga prosila za svet. Uboga žena je bila pobita od žalosti. Don Bosko je fantu nekaj časa po tiho prigovarjal, nato pa ga je glasno vprašal: »Bi hotel ostati tri dni v Oratoriju? Opravi bi kratke duhovne vaje, medtem pa bi se odločil, kaj boš storil: ali se boš naprej šolal, se zaposlil v kaki delavnici ali ubral kako drugo pot.«

Fant je soglašal in izročili so ga don Barberisu. Opravi je duhovne vaje, se spovedal, večkrat prejel sveto obhajilo in se pogovarjal z drugimi novinci. Ko je prišla mati, jo je prosil za odpusčanje in želel ostati v Oratoriju še po prazniku. Zlahka so mu dovolili. Medtem je bral premišljevalne knjige in bil tajnik don Barberisa. Na dan Brezmadežne se je čutil tako spremenjenega, da je dejal: »Če bom ostal še nekaj časa v Oratoriju, se ne bom mogel upreti želji, da bi me preoblekli v klerika.« Mati je bila vsa iz sebe od zadovoljstva.

Tudi božična devetdnevnic, ki jo je pridigal don Cagliero, je oživila plamen pobožnosti, k čemur je prispevala dvojna nova maša dveh gojencev Oratorija, don Sekunda Ameria in don Alojzija Depperta, ki sta jo med petjem in splošnim zadovoljstvom darovala 22. decembra. Don Bosko je tisti večer po večerji na sprehodu z don Barberisom in drugimi svojimi duhovniki, med katerimi je bil tudi Lemoyne, začel pripovedovati o zglednosti nekaterih dečkov in zagotovil, da je pred kratkim med spovedjo videl dva fanta, kako sta se za nekaj minut dvignila v zrak in lebdela nad zemljo. Eden izmed njiju, je dejal, se je nekako dvignil proti njemu in se odlepil od zemlje do nekako polovice klečalnika. Po spovedi se je počasi spet približal zemlji, pokleknil in zmolil kesanje. Zdi se, da se tovariši, ki so bili okoli njega, tega niso zavedeli. »Ko na dvorišču naletim na ta dva dečka, mi je nekako nerodno. Oba sta nadvse živahna in v nenehnem gibanju. Sošolci ju imajo za izredno dobra, nihče si pa ne more predstavljati, kako dobra sta zares,« je končal svoje pripovedovanje.

Za božič je don Bosko kot po navadi pel polnočno mašo. Dejal je, da je to verjetno zadnjič. Imel je težave z očmi, vid se mu je tako zelo poslabšal, da so se bali, da bo popolnoma oslepel. Strela, ki ga je leta 1850 zadela blizu Svete-ga Ignacija, mu je povzročila očesno bolezen, ki se je pogosto ponavljala in ga mučila zlasti 1864⁹ in desno oko mu je bilo skoraj vedno malo skaljeno. Leta 1878 proti koncu jeseni, ko je moral zaradi kratkih dneвов veliko delati ob luči, mu je vid na desnem očesu tako opešal, da decembra ni nič več videl. Pogosto ga je obiskoval Reimon, znani strokovnjak za očesne bolezni. Ugotovil je, da tudi levo oko peša in je v nevarnosti, da bo popolnoma oslepel. Zato mu je predpisal, da po sončnem zahodu ne sme več ne brati ne pisati.

⁹ LEMOYNE, MB VI, str. 513 in MB VII, str. 646 [BiS VI, str. 442 in BiS VII, str. 450].

Ko se je ta novica raznesla po hiši, so bili sobratje, novinci in gojenci močno pretreseni. Tudi ti zadnji so se združevali v skupine za obisk Najsvetejšega in vsak dan darovali na stotine svetih obhajil. Nekateri so se zaobljubili kot žrtve, da don Bosku ne bi bilo treba prekiniti blagodejnega delovanja. Izmed novincev so nekateri prosili Boga, da bi oslepeli, samo da bi bil don Bosko rešen take nesreče.

Ko se je glas o tem razširil tudi v drugih zavodih, so gojenci ustanovili skupine, ki so med seboj tekmovali v žrtvah, s katerimi so skušali odvrniti toliko nesrečo.

Cel december se stanje ni poslabšalo, pa tudi ne izboljšalo. To pa don Boska ni oviralo, da dva dni pred koncem leta ne bi odpotoval v Genovo, Marseille in Rim, kjer ga bomo srečali v naslednjem zvezku. Pred odhodom je naročil don Rui, naj pripravi vozilo za vse za novo leto 1879. Tema naj bi bila *Sloga*. Sloga med gojenci, velika sloga med predstojniki, sloga in povezanost fantov z asistenti in predstojniki. Ustvariti sredstva, ki bi mogla pospešiti to slogo: 1. Pogosto prejemanje svetih zakramentov. 2. Ustrežljivost predstojnikov. 3. Pokornost podrejenih. Preprečevati vse, kar bi moglo ovirati tako slogo, izogibati se vsakega spora in obrekovanja, bežati pred posebnimi prijateljstvi itn. itn. Don Rua je sporočil še neko drugo don Boskovo naročilo: da nekaterih, ki so sedaj v Oratoriju, ob njegovi vrnitvi ne bo več, ker bodo med njegovo odsotnostjo odšli v večnost.

25. POGLAVJE

MISIJONI IN MISIJONARJI. ČETRТА ODPRAVA V JUŽNO AMERIKO

DON BOSKO, KI JE ŽE EN TEDEN bival v Rimu, je 31. decembra 1877 poslal prefektu Propagande kardinalu Franchiju spomenico, v kateri je predlagal ustanovitev prefektуре in enega apostolskega vikariata v dveh oddaljenih pokrajinah republike Argentine. Izkušnja dveh let, ki so si jih pridobili njegovi sinovi, in njegov praktični organizatorski čut so videli v tem veliko sredstvo za razvoj urejenega, postopnega in koristnega delovanja. Da bi dosegel ta cilj, je za uvod predstavil, kaj so salezijanski misijonarji naredili do takrat, njihove metode in sredstva in kakšne sadove so dosegali. S tem je hotel prikazati pomen misijona. Preprosta predstavitev, ki pa nakazuje zelo zamotane postopke in v bralcu vzbudi prepričanje, da se je že veliko naredilo, da pa se bo naredilo še več, če bodo za to dane možnosti:

V teh težkih časih, v katerih živimo, se morajo dobri katoličani in zlasti še redovne družbe tesno združiti z Apostolskim sedežem, velikim učiteljem resnice, in pri njem iskati navodila in nasvete za ustrezno delovanje tako v civiliziranih deželah kot v zunanjih misijonih. V ta namen sem pred leti imel visoko čast, da sem vaši eminenci izrazil željo mnogih salezijancev, da bi posvetili svoje moči delu za zunanje misijone, kjer je danes zelo čutiti pomanjkanje misijonskih delavcev.

Vaša eminenca mi je z modrim nasvetom odgovorila: pripravimo misijonarje. Potrjen z blagoslovom svetega očeta, sem se lotil dela in oprt edino na Božjo previdnost, sem v Turinu odprl zavod ali semenišče za zunanje misijone,¹ kmalu zatem tudi v Genovi in pozneje še drugod. Bog je blagoslovil te skromne napore in v kratkem času sem lahko pripravil skupino obrtnih mojstrov in klerikov, ki so se želeli posvetiti misijonom. Tedaj sem se zopet predstavil vaši eminenci in vas vprašal za svet, kje bi lahko naredili prvi poskus: v Indiji, v Avstraliji ali v Južni Ameriki proti Pampam in Patagoniji. Najprimernejša se je zdela zadnja možnost, ker je bila pripravnejša

¹ Govori o Marijinih sinovih, ki so v Oratoriju bili skupina zase.

za kako novo družbo. Doseženi uspehi me spodbujajo, da prosim vašo eminenco, da bi pomagali s svojo avtoriteto in utrdili pred dvema letoma pod vašim nadzorom začeto delo. Prosim vas, da mi najprej dovolite predstaviti vam tri zadeve: potrebnost tega misijona, stanje tega misijona glede na osebje in sredstva, s katerimi se je misijon do sedaj vzdrževal. Potem bo vaša eminenca presodila, kaj je treba storiti v prihodnje za večjo Božjo slavo.

POTREBNOST TEGA MISIJONA

Naj najprej povem, da so pokrajine Pampa in Patagonija vse do Ognjene zemlje in rta Horn tako obširne kot cela Evropa in da se tukaj še ni oznanjal evangelij. V raznih obdobjih so nekateri junaški duhovniki prišli v stik z divjaki, vendar jih je to vedno stalo življenja, ne da bi kaj dosegli. Res je, da so se odpravili na mejo z divjaki nekateri misijonarji, zlasti frančiškani in lazaristi, toda premajhno število le-teh, ogromne razdalje in še druge težave so obrodile skromne sadove. V tej vsesplošni potrebi, upoštevaje zgodovinske izkušnje in vse, kar so drugi storili in povedali, menim, da bi bilo dobro, če bi poskusili na nov način: ne več pošiljati misijonarje k divjakom, temveč na mejah civiliziranega sveta postaviti cerkve, zavetišča, šole z dvojnimi namenom:

- sodelovati in ohranjati vero pri tistih, ki so jo že sprejeli, in
- poučevati, sprejemati tiste Indijance, ki bi jih vera ali potreba privedla h kristjanom po pomoč. Po otrocih bi skušali priti v stik z njihovimi starši in tako bi divjake evangelizirali sami divjaki.

Za izvedbo tega načrta je bilo dragoceno sodelovanje argentinskega konzula v Savoni, ki ga je prosil za sodelovanje nadškof iz Buenos Airesa, in misijonarja msgr. Ceccarellija iz Modene, ki je formalno zaprosil ponižnega prosilca za pomoč pri apostolskem delu v civiliziranem svetu in med divjaki. Poročali so namreč, da se ti reveži zbirajo v trumah in napadajo redno vojsko, ta pa jih s strojnimi in puškami kosi kot zajce.

Po končanih pripravih je 14. novembra 1875 odšlo prvih deset salezijancev, eno leto pozneje druga odprava, ki je štela 27 članov, in končno tretja odprava preteklega novembra s 27 misijonarji. Petnajst jih bo šlo za svojimi tovariši prihodnjo pomlad.

DOSEŽENI USPEHI

1. Blagoslovljeni od svetega očeta, Kristusovega namestnika na zemlji, in zato očitno blagoslovljeni od samega Boga, so salezijanski misijonarji našli obilno žetev. Msgr. Aneyros, nadškof v Buenos Airesu, ima zelo obsežno škofijo, ki jo z več strani obdajajo prebivalci Pampe in Patagonci. Veliko krajev in tudi mest dolga leta ne vidi katoliškega duhovnika. Tamkajšnji nadškof je zato z največjo naklonjenostjo sprejel misijonarje in jim takoj zaupal takrat zapuščeno cerkev Usmiljenja, imenovano de los Italianos, sredi mesta.

2. Odprli so praznični oratorij, večerne šole in nato še zavetišče za zapuščene otroke, zlasti tiste iz družin divjakov. To zavetišče skrbi za osemdeset dečkov in tamkajšnjo cerkev.

3. Ko je postalo pretesno, so s pomočjo države odprli še drugo zavetišče z obrtnimi šolami, kjer oskrbujejo tristo gojencev in cerkev.

4. Ob tej sirotišnici je mestna četrt, imenovana La Bocca, s 25 tisoč prebivalci. V soglasju z nadškofom so ustanovili župnijo, odprli dnevne in večerne šole in praznične oratorije. Sedaj je v gradnji (skoraj dokončana) cerkev za župnika in njegove pomočnike.

5. Odprli so zavod-konvikt za zunanje gojence v San Nicolásu de los Arroyos, zadnjem mestu republike Argentine na meji z Indijanci Pampas. Šteje 200 gojencev.

6. V tem mestu so odprli cerkev z javnim bogoslužjem.

7. V Villi Colón nedaleč od Montevidea, glavnega mesta Urugvaja, deluje Zavod Pio.

8. V tej obširni republiki ni škofa, temveč samo apostolski vikar msgr. Vera, ki ni imel niti semenišča niti nobenega katoliškega zavoda. V zavodu Pio je zbranih kakih 50 gojencev. Je edino vzgajališče, od koder bo mogoče dobiti cerkvene poklice za to republiko in za misijone.

9. Ob zavodu smo odprli javno cerkev, posvečeno sv. Rozi, in je namenjena bogoslužju vernikov tamkajšnjega kraja.

10. Nedaleč od Ville Colón je zavod za uboge in zapuščene deklice, ki ga vodijo sestre Marije Pomočnice, ki ravno tako pripadajo salezijanski kongregaciji.

11. Konec prejšnjega novembra je msgr. Vera ponudil salezijancem župnijo Las Piedras, ki so jo sprejeli. Mesto ima kakih 6.000 prebivalcev in je brez duhovnikov in brez učiteljev.

Las Piedras je 20 km od Ville Colón in povezano z zahodnim delom te republike, kjer biva jo divjaki.

To so zavodi in cerkve, odprte za mladino in odrasle v republiki Argentini in v republiki Urugvaj. Medtem ko se salezijanci trudijo, da bi ohranili in razširili duha vere, ne pozabljajo na divjake, ki bi jih bilo treba pridobiti za krščansko vero.

OSEBJE

Za vzdrževanje prazničnih oratorijev, dnevnih in večernih šol, zavetišč za rokodelčke, zavodov in cerkva je potrebno veliko osebja.

V ta namen je iz Evrope odpotovalo že 60 salezijancev, ki sedaj upravljajo našete ustanove.

Res je, da je letos umrl eden naših najbolj gorečih misijonarjev, in sicer, kakor pišejo, kot žrtev nenehnega dela. Toda namesto da bi to salezijancem vzelo pogum, je v njih še podžgalo navdušenje za misijone. Iz zavodov in iz šol je prišlo že trideset duhovniških poklicev, ki so odločeni ponesti luč svete vere svojim sorodnikom in prijateljem, ki še vedno živijo v temi malikovalstva. Več kot sto gojencev je izrazilo željo, da bi postali duhovniki, in kažejo jasna znamenja poklica.

Z odobritvijo vaše eminence smo odprli reden noviciat in študentat v republiki Argentini.

V Evropi imamo veliko zavodov, v katerih se zbirajo dečki najrazličnejših družbenih plasti, ki jih izobražujemo in vzgajamo v pobožnosti in od katerih se jih lepo število odloča za misijone. Več kot dvesto jih je samo v Ustanovi Marija Pomočnice v Sampierdareni.

Vsa ta dejstva nas prepričujejo, da bomo mogli z Božjo pomočjo vsako leto poslati v tujino misijonarje, tako rokodelske mojstre kakor katehiste in duhovnike.

MATERIALNA SREDSTVA

V smislu proračuna ne razpolagamo niti s soldom zanesljivega prihodka. Toda oprti na Božjo previdnost, smo mogli ustanoviti, spraviti v tek in oskrbeti z vso potrebno opremo domove in cerkve, pripraviti stotine rokodelskih mojstrov in duhovnikov in jih opremiti z vsem potrebnim. Vse to smo naredili, medtem ko dajemo kruh in krščansko vzgojo dvajset tisoč otrokom. V čast Bogu in ameriškim narodom lahko rečemo, da so sprejeli salezijance z neizmerno dobroto, tako da jim ni nič manjkalo za opravljanje njihovega svetega poslanstva in pri ustanavljanju sirotišnic, cerkva in zavetišč. Po resnici povedano, salezijanci ne posedujejo ničesar ne v Evropi ne v Ameriki, vendar jim pri njihovih poslih ni nikdar nič manjkalo.

Edini redni in zanesljiv dobrotnik je sveti oče, ki nam je v svoji neizčrpnosti ljubezni večkrat velikodušno priskočil na pomoč. Sedaj veliko pričakujemo od vaše eminence in kongregacije za širjenje vere, ki nam v pismih svojega predsednika zagotavlja, da nam bo pomagala, ko jih bo kot misijone priporočila vaša eminenca.

UKREPI

Medtem ko so salezijanski misijonarji upravljali zavode, ki jim jih je Božja previdnost izročila v oskrbo, so se pogosto sedaj eni sedaj drugi odpravljali opravljat misijone na podeželje in v najbolj oddaljene kolonije Indijancev. Tam so katehizirali ljudi vseh narodnosti, ki so prišli tja iz gmotnih ozirov in ki že leta in leta niso videli katoliškega duhovnika in slišali njegovega glasu. S pomočjo takih misijskih obiskov je bilo, kakor poroča don Cagliero, vodja salezijanskih misijonarjev, mogoče zbrati veliko podatkov o značaju, nravi, jeziku in navadah Indijancev, stopiti z njimi v stik in od njih izvedeti za najprimernejše kraje za misijone in najmanj nevarne za življenje misijonarjev.

Med mnogimi kraji, kjer bi mogli za stalno urediti misijske postaje, sta Carhuè in Santa Cruz.

Carhuè je kraj z vojaško posadko, ki so jo 1874 kot utrdbo zgradili na meji, ki jo je postavila vlada iz Buenos Airesa. Vlada, ki je za tisoč kilometrov podaljšala mejo proti Pampi, mora z oboroženo silo odganjati divjake, ki pod pretvezo trgovanja skušajo ubijati argentinsko prebivalstvo.

Na zahodnem delu republike Argentine je Carhuè najbližje Indijancem. Leži na 37° južne širine in 5° zahodne dolžine od Buenos Airesa. Res je, kakor poročajo časopisi, da je bilo 1877 veliko krvavih bojov med Pampanci in Argentinci, da pa misijonarji niso bili prizadeti, ker so se držali zunaj vseh sporov in so jih zato na obeh straneh dobrovoljno sprejeli, se pravi tako divjaki kakor Argentinci, ki so iz Carhuèja naredili utrjeno postojanko, kjer poteka trgovina med divjaki in civiliziranci. Tukaj čakajo na salezijance in nadškof iz Buenos Airesa jih pričakuje, da bi prevzeli dušno pastirstvo med odraslimi in misijon med indijanskimi otroki, ki jih starši na barbarski način pogosto izpostavljajo sredi polj, če jih je preveč ali če povzročajo nevšečnosti. Salezijanci naj bi prevzeli tudi cerkev in zavetišče, ki ju gradijo.

Santa Cruz je majhna kolonija na skrajnem koncu Patagonije, vzhodno od Magellanovega preliva na 50. vzporedniku. To je kraj, kjer Patagonci menjavajo svoje pridelke s tujci, ki jim dajejo v zameno hrano in njim priljubljene pijače. Kolonija prido-

biva pomen, ker bo tja prišlo, kot poročajo časopisi, dvesto ruskih družin, ki se bodo ukvarjale s trgovino in poljedelstvom. Za zdaj ni nobene stavbe, ki bi bila namenjena bogoslužju. Če bodo prišli prvi katoličani, bodo oni odločali o prihodnosti. Če bodo pa prej prišli Rusi, bo katoličanom zelo težko najti primeren kraj. Zato se zdi, da je treba tako v Santa Cruzu in v Carhuèju zgraditi zavod, sirotišnico in misijon bodisi zato, da se ohrani vera med tamkajšnjimi prebivalci, kakor tudi za stik z divjaki, da bi sprejemali in vzgajali njihove otroke v krščanski veri.

PROŠNJA

Ko sem vam tako na kratko predstavil položaj salezijanskih misijonov, si dovoljujem prositi vašo eminenco, da bi mi prišla na pomoč s svojo avtoriteto in s svojim modrimi nasveti. Zdi se mi potrebno, da bi za trdno postavitve vere in za evangelizacijo tamkajšnjih krajev morali:

- 1. Ustanoviti apostolsko prefekturo v misijonu Carhuè.*
 - 2. Ustanoviti apostolski vikariat v Santa Cruzu, ker je zelo oddaljen in zato ne more imeti škofa za delitev zakramentov, ki so njegovo področje.*
- Ostane mi samo še, da v imenu vse salezijanske družbe izrečem vaši eminenci zahvalo za dobrohotnost, ki ste jo izkazali salezijancem, in vas prosim, da bi nadaljevali zaklad svoje naklonjenosti in svojih nasvetov. Imam visoko čast, da se imenujem vaše prevzvišene eminence najvdanejšega sina Svetega sedeža.*

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. december 1877

Ta dopis je dal don Bosku priložnost, da je ustno na široko razložil kardinalu prefektu svoje zamisli. To pa se bodisi zaradi počasnega delovanja vatiškanskih uradov bodisi zaradi smrti Pija IX. ni zgodilo kmalu. Božji služabnik je govoril s kardinalom skoraj na predvečer avdience pri papežu Leonu XIII. dne 16. marca. Na avdienci je govoril papežu tudi o tej zadevi, nakar je o vsem obvestil njegovo eminenco. Verjetno je po pogovoru s kardinalom omejil svojo prošnjo, tako da je v avdienci prosil samo za apostolski vikariat ali apostolsko prefekturo.

Prevzvišena eminenca!

- 1. Po pogovoru z vašo prevzvišeno eminenco o misijonih v Južni Ameriki in v Indiji sem se takoj odpravil k svetemu očetu in mu predlagal, kaj bi bilo mogoče storiti za dober potek misijona.*

Na kratko sem opisal uspehe, ki smo jih dosegli v domovih in – bolje rečeno – v sementišču, ki deluje v San Nicolásu de los Arroyos kot zadnji postojanki republike Argentine na meji z divjaki. Zdi se, da je za tiste prebivalce prišel čas Božje milosti in da ni nesmiselno poslati misijonarje v Patagonijo k tistima dvema slavnima poglavarjema in ju prositi za pomoč in podporo.

- 2. Zato se zdi, da bi bila zelo umestna apostolska prefektura ali apostolski vikariat v Carmen, ki mu pravijo tudi Concezione ali Patagónes, majhni koloniji na bregovih Rio Negra, kjer divjaki prodajajo svoje izdelke tujcem. Če bi tukaj postavili kak zavod*

za dijake ali zavetišče za rokodelčke, bi z lahkoto navezali stik z divjaki in bi po otrocih začeli govoriti s starši o veri. Zavod v San Nicolásu potrjuje to domnevo.

3. Povedal sem mu tudi, kako bi v enem letu mogel pripraviti deset duhovnikov in deset katehistov za apostolski vikariat v Mangalorju v Indiji ali za kak drug misijon, ki bi ga vaša eminenca imela za primernega.

Njegova svetost me je v svoji dobroti poslušala, pohvalila oba načrta in me napotila k vaši eminenци, da bi mi vi v svoji modrosti poročali o primernosti delovanja ter o gmotnih in moralnih sredstvih, na katere bi lahko računal v teh okoliščinah. Isto prošnjo sem pred meseci naslovil na Sveto kongregacija za škofo in redovnike. Sedaj ponižni prosilec ponavljam isto prošnjo, da bi mi naklonili možnost, da bi priskrbel vse potrebno za zunanje misijone in oskrbel salezijanske hiše v Evropi, ki pričakujejo ugodne ukrepe za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

S prepisom tega pisma so našli tudi spomenico, v kateri don Bosko omenja različne stvari, o katerih je razpravljal s kardinalom v posebni avdienci.

1. Potrebna pooblastila za predstojnike salezijanskih domov v Ameriki, ki jih lahko podeljujejo svojim podrejenim zlasti, ko gredo med divjake pamp in Patagonije, kjer še ni cerkvene hierarhije.

2. Priporočilno pismo za delo pri širjenju vere v Lyonu, za pomoč pri desetih cerkvah v Ameriki, zavodu v San Nicolásu de los Arroyos, zavodu v Buenos Airesu in pri tretjem v Villi Colón pri Montevideu; pomoč je potrebna tudi za zavod-semenišče, kjer je zbranih kakih osemsto fantov, ki se šolajo, obenem pa razmišljajo o poklicu in se pripravljajo za zunanje misijone.

3. Prošnja za denarno pomoč ali za nekatere predmete, ki jih navajam posebej.

4. Razmisliti o misijonu lazaristov pri pampancih, ki ugaša in zato ponujajo ta del Gospodovega vinograda salezijancem.

5. Carruhue pri pampancih, kjer bi se radi ugnezili protestanti. Santa Cruz, kolonija na koncu Patagonije, kamor žal namerava priti dvesto ruskih družin, kot poročajo časopisi v republiki Argentini.

Predmeti, omenjeni posebej, so knjige, sveti paramenti, nujno potrebno orodje za misijonarje bodisi za njihovo šolanje kakor tudi za izpolnjevanje svetega poslanstva:

1. Brevirji, dnevni, misali, mali misali za pokojne, table za blagoslov z Najsvetejšim.

2. Antifonarji, večerniške knjige, graduali tako velikega kot malega formata.

3. Slovarji, slovnice, asketske in pridigarske knjige, zgodovina v španskem, portugalskem, angleškem, nemškem pa tu italijanskem jeziku za misijonarje in vernike, ki bi jim lahko razdelili.

4. Oprava in paramenti za bogoslužje, kelihi, pikside, monštrance, svečniki in podobno.

Poročilo o misijonih so poslali tudi sobratje iz Amerike. Izročili so ga novemu papežu Leonu XIII. z zagotovilom vdanosti in s podpisi vseh ravnateljev. Drugo pismo so mu pisali za god sv. Joahima, papeževega nebeškega zavetnika.

Poročali so mu o prvih poskusih evangeliziranja divjakov in izrazili svoje skromno mnenje, da bi bilo nadvse koristno, če bi v osrednji Patagoniji ob ustju reke Rio Negro postavili svoje središče. Ti izrazi sinovske vdanosti in nasveti, ki so jih spremljali, so bili brez dvoma po navodilih Božjega služabnika, da bi papež tako od raznih strani zvedel za delo salezijancev v tistih deželah in se tako razpoložil za naklonjenost vsej Družbi.

Na prvo poročilo je papež odgovoril s prelepim brevejem z dne 18. septembra,² v katerem je ljubeznivo povedal: »Stvari, ki ste nam jih pisali o vašem misijonu, so nas napolnile z veseljem. Iz vašega poročila smo lahko razpoznali, da se goreče trudite za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš. Iz srca se zahvaljujemo Gospodu in ga prosimo, naj vam da moč in podeli obilne sadove vašemu prizadevanju. Brez dvoma vam bo ta Gospodova dobrota dala novega poguma, da boste, tesno povezani z Apostolskim sedežem, vztrajno delali v tej sveti nalogi, da bodo v tistih krajih rasli po številu in gorečnosti otroci luči. Ker je naša največja želja slava in širjenje Božjega kraljestva, bo tudi naša največja želja, da vam izkažemo našo največjo naklonjenost in zato prosimo za vas iz nebes Božjo milost, da boste vedno koristno orodje za doseganje Božje slave in zveličanja duš.«

Don Boskovo navdušenje za misijone se ni tako zelo osredinjalo na en sam kraj, da bi lahko izgubil izpred oči druge možnosti, kjer bi tudi prosili za njegov apostolat: njegova krščanska ljubezen bi rada objela ves svet. Apostolski delegat v Santo Domingu msgr. Rok Cocchia je srčno želel, da bi prišla majhna skupina salezijancev, prevzela vodstvo semenišča in poskrbela za pouk v šoli. Kako žalostno stanje v tistem mestu in istoimenski republiki! Malo semenišče so zaprli, ker ni bilo ustreznega vodstva in učiteljev, zaprli so tudi veliko semenišče, ker ni bilo klerikov, zaprli so stolno cerkev, ker ni bilo nikogar, ki bi vodil svete obrede, zaprli so univerzo, ker ni bilo profesorjev in slušateljev. Msgr. Cocchia je prišel v Oratorij in prosil don Boska, da bi mu dal duhovnikov. Don Bosko mu je obljubil, da bo izpolnil njegovo željo takoj, ko mu bo to mogoče, da pa za zdaj ne more. S to obljubo je škof pohitel v Rim, opisal kardinalu Franchiju žalostno podobo svoje škofije in prosil kardinala, naj bi naložil don Bosku, da bi sprejel ponudbo. Kardinal se je zavzel, da bi ustregel papeževemu predstavniku in zato, ker se mu je zdelo potrebno ugoditi njegovi prošnji, čeprav je vedel, da je za don Boska zadosti samo omeniti korist Cerkve in duš. Don Bosko je obljubil, da bo šest salezijancev prihodnje leto šlo v Santo Domingo in tam ostalo, vendar s pogojem, da naj se kardinal zavzame, da bodo salezijanci dobili spregled od odpustnic škofov *extra tempus* in druge privilegije. Njegova eminenca prefekt mu je odgovoril z zahvalo. Glede drugega pa je dodal: Ker ste začeli postopek pri Sveti kongregaciji za škofe in redovnike za papeževo odobritev, sem se moral

² Dodatek, št. 63.

omejiti na zavzemanje pri njegovi eminenci prefektu imenovane kongregacije.³

Petnajst dni potem, ko je napisal to pismo, je kardinal Franchi umrl. Dne 21. avgusta je odvetnik Leonori sporočil don Bosku: »Njegova eminenca Oreglia pravi, da ne sprejmite Santo Dominga, če vam *[sic]* ne bodo odobrili privilegijev. Ne dajte se slepiti z obljubami, da vam jih bodo podelili pozneje, kajti če boste kdaj tam, je stvar končana.« Blaženi je takoj zaprosil tudi kardinala Bilia, ki mu je kot vedno obljubil, daj mu bo šel na roko, da pa zato, ker ne pripada Kongregaciji za škofe in redovnike, glede privilegijev ne more storiti ničesar. Priporočil mu je, naj se zateče h kardinalu Oreglii, ki mu verjetno ne bo odrekel. Ta mu lahko veliko pomaga, ker ima več časa kot on ali ker je član imenovane kongregacije. Poleg tega je skoraj don Boskov rojak in bi se zato moral zanj zavzeti.⁴ Ko se je don Bosko obrnil naravnost na kardinala Oreglio, mu je ta odvrnil, da vetrovi niso najbolj naklonjeni.⁵ Tudi odvetnik Leonori, ki je don Bosku poslal dve listini za spregled starosti dveh diakonov, ki jih je prejel po uslugi, ne da bi šle skozi roke turinskega nadškofa, kot je to običajno, je povzel iz tega sklep in rekel: »Zahvalimo se Bogu. Upam, da bomo s potrpežljivostjo in modrostjo dosegli tudi podelitev privilegijev, toda za zdaj je treba molčati.«

Toda don Bosko sedaj, ko je bila vmes zadeva Santo Domingo, ni nameraval molčati. V zaupanju v njegovo dobroto je poslal kardinalu Biliu prošnjo za svetega očeta, da bi smel sprejemati vsaj aspirante neklerike brez odpustnc škofov, tudi samo za eno leto, tudi samo za prihodnje sprejemanje.⁶ Videti je bilo, da se je don Bosko zadovoljeval z malim v upanju, da bo imel od tega korist. »Razumem vašo željo,« mu je odgovoril kardinal, »toda na žalost vam v tem primeru ne morem pomagati. Iz zanesljivih virov in iz osebne izkušnje vem, da želi sveti oče te in podobne prošnje reševati izključno po uradnem organu, to je Kongregaciji za škofe in redovnike. Vem tudi, da je sveti oče ukazal sveti kongregaciji, naj takih prošenj sploh ne sprejema. Torej, moje zavzemanje ne bi imelo zaželenega uspeha.« Da bi omilil grenkobo, je kardinal, ker je vedel, da bo naredil don Bosku uslugo, povedal, da je diakon Blaž Giacomuzzi iz Magliana prosil za duhovništvo, da ga bo on sam osebno posvetil in da bo za to dobil od svetega očeta *extra tempora*.⁷

Jasno je, da če don Bosko ni odnehal prositi za privilegije, je imel za to dobre razloge. Prav takrat je potreboval odpustnico za nekega klerika, ki je prišel iz turinskega semenišča. Zato je pisal nadškofu.

³ Pismo 2. in 16. julija 1878.

⁴ Pismo don Bosku, 15. avgust 1878.

⁵ Pismo kardinala Billa don Bosku, Rim, 30. avgust 1878.

⁶ Pismo don Bosku, 19. avgust 1878.

⁷ Pismo 30. avgusta 1878.

Velečastita ekcelenca!

Klerik Janez Baravalle iz Carmagnole je prišel pred nekaj dnevi oziroma tedni k meni s potrdilom gospoda rektorja semenišča v Turinu, v katerem je rečeno, da je klerik sicer zadosten v študiju, da pa ves čas svojega bivanja v semenišču ni pokazal nikakršnega znamenja duhovniškega poklica. Prosil je za vstop v našo Družbo z namenom, da bi šel v misijone. Odklonil sem ga. Pred dnevi pa se je spet pojavil, tokrat s potrdilom svojega župnika in kanonika Ariccia, ki ga toplo priporoča kot klerika odličnega upanja, tako zaradi moralnosti kot študija. Po tem zavzemanju in zlasti še zaradi ponovnih klerikovih prošenj sem se odločil, da ga vzamem na preizkušnjo, če seveda to ni proti vaši volji in če mu boste izstavili potrebno odpustnico.

Zvedel sem, da boste imeli ordinacijo extra tempus. Če je tako, bi vas prosil, da bi sprejeli med ordinande tudi nekaj naših klerikov, ki jih nujno potrebujem.

Prosim Boga, da bi vas ohranil pri zdravju in da bi od sinode, ki se bo začela jutri, dobili velike koristi za njegovo večjo slavo in spodbudo vašega prizadevanja, medtem ko se s hvaležnostjo izrekam za vaše prevzvišene ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. november 1878

To pismo je na nadškofijo odnesel don Deppert. Nadškof ga je prebral in ga poslal nazaj don Bosku, ne da bi kaj odgovoril. Samo zamomljal je: Ne potrebujem vaših nasvetov. Te besede so se nanašale na don Boskova voščila za prihodnjo sinodo. Niti ne moremo trditi, da bi don Bosko kaj preveč pričakoval v zadevi odpustnic, v čemer se je popolnoma podredil nadškofu, ker je že 25. maja poslal prejšnjo prošnjo.

Vespoštovana ekscelenca!

Danes zjutraj je prišel k meni klerik Guanti iz Chierija in mi dejal, da ga pošilja rektor semenišča, ker bi rad prišel v Oratorij kot aspirant za našo Družbo. Rekel sem mu, da moram najprej pisati našemu nadškofu, kakor to želim sedaj storiti, in da bo od njegovega odgovora vse odvisno.

Prosil bi vas, da bi mi na kratko sporočili, da se bom vedel ravnati: je bil ta klerik odslovljen iz težkih razlogov ali se je to zgodilo zaradi pregreškov proti moralnosti? Jaz bi ga vzel za nekaj časa na preizkušnjo, da ugotovim njegovo lepo vedenje ali vsaj željo, da bi si ga pridobil, če vi nimate nič proti. Meni je vseeno, ali se odločite za da ali za ne, in rade volje storim, kar boste imeli za prav v Gospodu.

V globoki hvaležnosti in z visokim spoštovanjem imam čast, da sem vaše ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. maj 1878

Naj bo v Turinu že kakor koli, pa se don Bosko v Rimu ni vdal in je kljub opozorilom z nasprotne strani obnovil poskus, da bi njegova prošnja prišla do papeža. To je storil malo zatem, ko je Leonu XIII. podaril svoj spis *Il più bel fiore*

del Collegio Apostolico [Najlepši cvet apostolskega zbora]. To je razvidno iz nekaterih besed odvetnika Leonorija v pismu 16. decembra: »Vem, da ste poslali ponovno prošnjo za privilegije. Toda v tem trenutku je to neprimerno.« Ali je primerno ali ne, Božji služabnik ni odstopil in je naslednjih šest let *koristno ali nekoristno* vztrajal, dokler niso bile uslišane njegove desetletne prošnje in je bila poplačana njegova vztrajnost.

Ne smemo se čuditi, kako je don Bosko sprejem dela v Santo Domingu podredil podelitvi privilegijev. To kaže, kako velik pomen je pripisoval privilegijem. Jasno je, da je hotel odpraviti vse ovire na poti do misijonov in novih poklicev.

Po smrti kardinala Franchija se za Santo Domingo ni nihče več zanimal. Oratorij je obiskal msgr. Inocenc Yeregui, generalni vikar škofije Montevideo, predvsem zato, da bi dobil od don Boska kaj salezijancev za to glavno mesto. Ker je dobil v odgovor samo nekaj lepih besed, se je obrnil na papeža s prošnjo, v kateri je prikazal, kako so salezijanci blizu Montevidea odprli zavod v veliko moralno korist premožne mladine, in nato nadaljeval: »Sedaj, preblaženi oče, bi bila naša goreča želja, da bi ti krepostni salezijanci odprli obrtno šolo za uboge in ogrožene dečke, ki so v nevarnosti, da se pogubijo. Da bi to dosegli, prosimo vašo svetost, da bi blagovolili reči besedo patru don Bosku za uresničitev te želje.« Sveti oče je na robu pisma blagovolil zapisati naslednje besede: »To prošnjo izročamo velečastitemu don Janezu Bosku, predstojniku salezijancev v Turinu, z željo, da bi bile prošnje pisca če le mogoče uslišane. Vatikan, 24. avgusta 1878. Leon XIII., papež.« Vendar je bilo željo mogoče izpolniti šele po smrti Božjega služabnika.

Končno je proti koncu leta prišel na vrsto tudi Paragvaj. Ta dežela se je tako zaradi bojov z Brazilijo kakor z republiko Argentino pa tudi zaradi notranjih prevratov znašla v pravem brezvladju. Pij IX. je oktobra 1876 pooblastil msgr. Cezarja Roncettija, apostolskega nuncija pri brazilskem cesarju, da bi stopil v stik s predsednikom Janezom Krstnikom Gillom, prvim malo bolj prijaznim po tolikem številu hudih, in skušal popraviti žalostni položaj.⁸ Paragvaj je imel samo eno škofijo, ki jo je predržno upravljal nesrečnik, ki je ubil škofa. Pogajanja so potekala zelo dobro, ko je predsednik Gill postal žrtev umora. Pri uboju je sodeloval tudi že nesrečni zgoraj omenjeni duhovnik. Z umorom predsednika, pri katerem je bil Roncetti akreditiran, se je končalo tudi njegovo posebno poslanstvo. Tedaj je Pij IX. naložil msgr. Di Pietru, apostolskemu delegatu v Argentini, naj bi se odpravil v Paragvaj in naredil malo reda v tamkajšnji ubogi Cerkvi. Ta, močno navezan na Družbo, je hotel tam imeti salezijance in je v ta namen prosil za zavzemanje Svetega sedeža. Kakor njegov predhodnik je tudi

⁸ Breve Pija IX. z dne 20. julija 1876 predsedniku Gillu. Njegov odgovor je datiran z Asuncion, 30. oktober 1876.

Leon XIII. v skrbi za zveličanje toliko duš naročil kardinalu državnemu tajniku, naj o tej zadevi govori z don Boskom, ki je malo pred svojim odhodom v Rim prejel naslednje pismo.

Velečastiti gospod!

Žalostni položaj, v katerem je republika Paragvaj glede duhovnih potreb ljudstva, je ganil srce njegove svetosti Pija IX., ki je malo prej, preden je zaspal v Gospodu, poskrbel za ustrezne ukrepe in poslal tja apostolskega delegata v spremstvu več gorečih duhovnikov, da bi poskrbeli za duhovne potrebe tistih duš, ki so bile zapuščene zaradi pomanjkanja duhovnikov. Iz poročil, ki smo jih prejeli pri Svetem sedežu, vemo, da je Gospod blagoslovil poseg pokojnega papeža in je delo duhovnikov obrodilo lepe sadove. Pritožimo se lahko samo nad pomanjkanjem apostolskih delavcev, medtem ko se potrebe množijo. Ker sedanji papež, prepoln skrbi za napredek vernikov po cellem svetu, želi, da bi uporabili kakršno koli sredstvo za ta plemeniti cilj, mi je naročil, naj se obrnem na vašo spoštovano uglednost s prošnjo, da bi mi sporočili, koliko duhovnikov bi mogli dati na voljo škofiji v Paragvaju in apostolskemu delegatu, bodisi da pošljete misijonarje od tukaj ali pa jih dajo na voljo v Buenos Airesu, kjer so že dokazali svojo modro gorečnost in zares apostolsko zavzetost.

V pričakovanju odgovora, v katerem mi boste sporočili, na kak način in v koliki meri vaša uglednost lahko ustreže željam njegove svetosti, mi je ljubo, da se morem z izrazi globokega spoštovanja imenovati vaše uglednosti najvdanejši in vedno na uslugo
L. kardinal NINA

Rim, 28. december 1878

Božji služabnik, za katerega je bila vsaka papeževa beseda ukaz, je odgovoril, da daje papežu na voljo deset salezijancev in deset hčera Marije Pomočnice. Zatem je pisal don Bodratu, koliko sobratov bi mogel poslati v Paragvaj, druge bi poslal iz Turina. Don Bodrato je v soglasju s sosvetom privolil v veliko žrtev treh duhovnikov. Msgr. Di Pietro je od salezijancev hotel takoj enega generalnega vikarja, enega rektorja semenišča in enega župnika za Villo Rico, najpomembnejšo župnijo v republiki. Za veliko noč 1879 je vzel s seboj don Allaveno zlasti za spovedovanje. Z njegovim delom je bil tako zadovoljen, da ga je hotel imenovati za generalnega vikarja. Toda ko je videl, da se stvari zavlačujejo, tega pa ni mogel trpeti, je papeški odposlanec prosil lazariste in ti so takoj sprejeli ponudbo. Tako torej za sedaj salezijanci niso prekoračili paragvajskih mej.

Oglejmo si sedaj uspešno delovanje don Boskovih sinov v Argentini in v Urugvaju. Rekli smo, da je bil zavod za rokodelce, ki so ga aprila 1877 odprli v Tucuariju v Buenos Airesu samo začasen. Dejansko so bile prave obrtne šole odprte 1. septembra 1878 v predelu argentinskega glavnega mesta, imenovanem Almagro. Tega dne je bil rešen težek problem. V tako velikem mestu so otroci bogatih staršev imeli na voljo veliko cvetočih zavodov, za uboge otroke nižjih družbenih plasti, ki jih je kar mrgolelo po cestah in trgih, pa ni bilo kraja, kjer bi mogli dobiti zdravo vzgojo. Država je hotela ustanoviti veličasten zavod z vodstvom, z

mojstri različnih obrti, z učitelji in delavnicami, ni pa mogla najti velikodušnih ljudi, ki bi se nesebično posvetili tej človekoljubni ustanovi. Še več, neki Anglež, ki je bil uradno odgovoren za začetek delovanja zavoda, je pobegnil, ko je zapravil štiristo tisoč *pesov*. Ob tem zadnjem razočaranju so ljudje v vladi vse opustili. Salezijanci pa so, čeprav z veliko skromnejšimi sredstvi, s pomočjo Vincencijevih konferenc in z velikim zaupanjem v Boga začeli delo in jim je uspelo.

Bilo je predloženih veliko načrtov za obrtno šole. Preučevali so možnosti in okoliščine in jih veliko zavrnilo. Tedaj je prišel k don Bodratu odbor meščanov, ki je pred osmimi leti zgradil lepo cerkev na čast svetemu Karlu v mestni četrti Almagro, kjer so vzdrževali kaplana, zakristana in osnovnošolskega učitelja, vendar zaželenega uspeha ni bilo. Upravniki so s skromnimi prihodki in velikimi dolgovi prišli, don Bodratu ponujali cerkev in ga prosili, da bi salezijanci prevzeli upravo. Don Bodrato, ki je pogoje za prevzem cerkve na začetku imel za pretežke, je odlašal. Ko pa je posegel vmes nadškof in je doktor Carranza ponudil denar za nakup dveh bližnjih zemljišč, se je odločil in sklenil pogodbo.

Salezijanci so začeli takoj opravljati svete obrede v cerkvi in graditi. Od začetka je prihajalo zelo malo ljudi, toda obredi velikega tedna so vzbudili pobožnost ljudi in od tedaj je njihovo število vse bolj naraščalo. Bili so tako zelo zadovoljni z novimi duhovniki, da so prosili cerkveno oblast, naj bi cerkev povzdignil v župnijo. Meseca julija je bilo prošnji ugodeno in don Bourlot je bil imenovan za župnika. Istega meseca je don Bodrato osnovnim razredom, ki so imeli pouk v najslabših prostorih, kamor so prav tako prišli obrtniki, dodal še tečaj latinščine, iz katerega je prišlo veliko duhovniških poklicev. Avgusta je prav tam nastanil še skupino novincev in pod vodstvom don Vespignanija uredil noviciat.⁹

Vogelni kamen za nov zavod so položili na začetku marca. Potem so šest mesecev tako pridno delali, da je bil dovršen del stavbe že primeren za bivanje in so ga slovesno odprli 1. septembra. Stavbo so zasedli rokodelci iz stare hiše in so dobili kar dobro opremljene delavnice za krojače, čevljarje, knjigoveze in mizarje. Kmalu bi morali priti tudi stroji za tiskarno. Šolo so imenovali *Escuela de Artes y Oficios* Pija IX., ki je bil še vedno živo v spominu Argentinev. Praznik odprtja je med meščani in v časopisju naletel na naklonjenost in slovesnosti so se udeležili ugledni gostje cerkvenega in javnega življenja na čelu z nadškofom ter ministrom za šolstvo in bogočastje; časopisje je naredilo uspešno propagando za začeto delo. Don Bodrato je pred gosti podal obračun izdatkov do tistega dne in si s tem pridobil sloves odličnega upravnika tudi dobrodelnih prispevkov krajanov. Ne da bi kaj dosti govorili, so v nekaj mesecih zbrali milijon *pesov*, kar je toliko kot dvesto tisoč lir.

Za don Bodratom se je dvignilo še veliko govornikov, gojenci pa so med

⁹ Prim. MB XII, str. 269 [BiS XII, str. 175].

enim in drugim govorom deklamirali pesmi, peli samospeve ali zborovske pesmi in izvajali glasbene točke. Nazadnje se je dvignil zgovorni msgr. Aneyros,¹⁰ ki je v govoru salezijance takole označil: »Da, velečastiti salezijanci, vi ste se odlikovali v šoli žrtve in popolnosti, ki napolnjuje svet z vašo slavo. Zato vam ne morem in ne smem dajati posebnih nasvetov in spodbud, temveč vam odkritosrčno čestitam z občutkom resnične in zaslužene hvaležnosti in prosim velikega Boga, da bi vas še naprej blagoslavljal in množil vašo družino kot Abrahama. Kakor on tudi vi neustrašni in mirni dajete, da tečejo človeške zadeve, zaščiteni od Božje dobrote, v vas, vaših gojencih in dobrotnikih vaše ustanove.«

Ta dan, tako vzvišen v svojem dogajanju, ni mogel miniti brez dokaza Božje dobrote, ki jo je klical na don Boskove sinove nadškof Aneyros. Trdovraten kašelj je tako mučil prsi ubogega don Vespignanija, da ni mogel govoriti in se je bilo bati za njegovo življenje, to toliko bolj, ker je njegov organizem zaradi pred kratkim prestane bolezni zelo oslabil. Ko je ravnatelj don Bodrato videl ta težki položaj, mu je prišel navdih. Imeli so prelep roket Pija IX. Med svetim obredom so ga oblekli don Vespignaniju in bolnik se je kot po čudežu čutil rešenega vseh bolezni.

Oktober je bilo že 115 konviktovcev, od tega šestdeset študentov in petinpetdeset rokodelcev. Med temi zadnjimi je bil sprejet prvi Indijanec iz Patagonije, ki ga je ljubeznivo katehiziral don Vespignani in je pri krstu dobil ime Vincenzo Diaz. Privedel ga je nadškof. Ko se je naučil brati in pisati in se izučil za čevljarja, je postal mojster čevljarstva v Patagoniji.¹¹ Tudi v Bocci so se stvari vedno lepše razvijale. Salezijanci so imeli lastne šole, ki so bile dobro obiskovane. Poleg tega jim je šolski svet dovolil, da smejo poučevati verouk v šolah v občinah Bocca in Baracca. Daleč od Buenos Airesa, v Ramallu, kraju v smeri proti San Nicolásu, je nadškof leta 1878 ustanovil novo župnijo in jo izročil salezijancem. Ker ni bilo bivališča, se je don Tomatis vsako soboto popoldne odpravil iz zavoda in prejahal osemnajst milj, da je mogel izpolniti vsa župnjska opravila.¹²

Sloves salezijancev in novice o velikem dobrem, ki ga delajo, se je iz Argentine in Urugvaja razširil po vseh drugih republikah Latinske Amerike in v škofih vzbudil pravo tekmovanje, kateri jih bo prvi dobil. Toda don Bosko je skrbel zlasti za že začete ustanove, ki so za svoj razvoj zahtevale vedno več osebja. Don Bodrato je pisal: »Vidim, da se naše ustanove v Ameriki silno hitro razvijajo, toda ko pomislim na osebje, ki je za to potrebno, me obliva kurja polt. Tukaj ni zadosti samo govoričenje. Za odpiranje novih zavodov so potrebni duhovniki, učitelji, mojstri, katehisti, a nimamo niti enega na voljo. Raztresenih po župni-

¹⁰ Njegov govor lahko berete v *Bollettino Salesiano*, november 1878.

¹¹ Ustanovitev San Carlosa-Amagro je povzročila spor, ki ga še niso končali. (Dodatek, št. 64).

¹² Pismo monsinjorja Espinose don Cagliero, Buenos Aires, 5. marec 1878 (objavljeno v *Salezijanskem vestniku*, maj 1878).

jah, zavodih in domovih nas je že več kot šestdeset, toda dela je za sto. Če bi nam lahko poslali kakih petdeset zdravih, čilih, krepostnih, gorečih evangeljskih delavcev, koliko dobrega bi lahko storili, koliko duš rešili in koliko divjakov privedli v Kristusov ovčnjak.«¹³ Petdeset! Kje naj jih don Bosko vzame? Vendar polovico med salezijanci in sestrami jih je pripravljajal za četrto odpravo.

Za pridobitev sredstev ni bilo več treba pošiljati okrožnic, kajti *Salezijanski vestnik* je bil že tako razširjen in so ga brali s takim zanimanjem, da je zadoštoval tudi za ta namen. Glasilo salezijanskih sotrudnikov je novembra objavilo klic in prošnjo za pomoč v denarju ali čemer koli drugem, kot suknu, platnu, svetih predmetih. To ni bil glas vpijočega v puščavi. Don Bosko je prejemal pisma. Nekdo mu je poslal sedemnajst marengov (zlatnik), ne da bi povedal svoje ime, in pripisal: »Prihranil sem teh nekaj cekinov za potovanje v tujino, pa naj bodo raje za potovanje salezijancev v Ameriko. Velečastiti don Bosko, prosite Boga, da bi mogel narediti lepo potovanje v večnost.« Iz Borzonasce v provinci Genova, okrožje Chiavari, je neki družinski oče bral v *Vestniku* članek in priznal: »Ko sem bral, me je vsega prevzelo in me spodbudilo, da sem ukradel en scudo moji revni delavnici in številni družini in ga daroval za tako sveto in velikodušno zadevo. Zato, dragi don Bosko, sprejmite moj skromni dar. Malo je, vendar darujem z velikodušnim srcem. Nič naj vas ne vznemirja, ko sem rekel, da sem ta scudo ukradel svoji družini, v nekaj dneh ga bom spet zaslužil tako, da se bom odpovedal kakemu nepotrebnemu izdatku.« Neki kanonik iz Tortone mu je poslal štiristo lir s sporočilom: »To je majhen prispevek občudovanja in ljubezni, ki ju je polno moje srce do sinov Salezija, ki so po vaši zaslugi postali novi apostoli narodov.« Nekaj dni pred odhodom je enemu izmed misijonarjev manjkal plašč, ko je iz Mazzo di Valtellina prišel po vlaku zavoj za don Boska: neki duhovnik, ki ni imel denarja, mu je poslal svoj čisto nov zimski plašč, da bi ga dal misijonarju. »Jaz pa bom nosil še starega, ki resnici na ljubo ni še tako ponošen.« Naslednje don Boskovo pismo, ki ga je verjetno poslal don Jožefu¹⁴ Persiju, nam govori o precejšnjem daru.

Predragi don Giuseppe!

Vaše pismo je nekaj previdnostnega. Iskal sem posojilo, da bi lahko priskrbel prtljago za naše misijonarje. Včeraj sem zaman trkal na več krajih. Potreboval sem deset tisoč frankov. Prav na koncu neuspešnega dne sem prejel vaše pismo, v katerem mi sporočate o daru 10.000 frankov, ki so potrebni za misijone.

¹³ Pismo don Bosku, B. A., 4. april 1878 (objavljeno v *Salezijanskem vestniku* meseca junija).

¹⁴ Zdi se, da se nanašajo na isti predmet besede, ki jih je pisal štiri dni pozneje (29. november) don Persiju: »*Omne bonum desursum, etc.* [Vse dobro od zgoraj itn.], zato je vaše delo do popolnosti opravljeno. Tako je prav vam in tako je še bolj prav Gospodu. Da bomo stvar poenostavili, prinesite vi sami denar v Turin ali ga pošljite po kom ali pa bom jaz koga poslal ponj. Piše mi tajnik, ker mi oči več ne služijo.« Don Persi, apostolski misijonar, je pošiljal denar don Bosku. Vse, kar je kje dobil, je poslal v pomoč Oratoriju. Nastanil se je v zavetišču v Sampierdareni.

S hvaležnostjo sprejemam vaš dar, vendar s pogojem, da boste, če bi se znašli v stiski, sprejemali od mene obresti od glavnice, če bi tako želeli. Glede tega, da bi končno postali salezijanec, ni nikakršne težave. O tem se bova osebno pogovorila, ko se bova dobila v Turinu ali v Sampierdareni.

Bog naj vas blagoslovi in vam da že v tem življenju stotero in resnično plačilo v nebesih. Sporočili mi boste, kako naj ravnamo z vašim darom. Medtem imam čast, da se v globoki hvaležnosti izrekam za vaše uglednosti najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. november 1878

Božji služabnik niti tokrat ni pozabil na svetega očeta. Podpora, tudi majhna, ki bi jo prejel, bi jasno pokazala, da papež odobrava njegovo delo, in to bi mnoge spodbudilo k radodarnosti. Zato je bilo veliko njegovo veselje, ko je lahko svojim sinovom in sotrudnikom sporočil o pismu, ki mu ga je v imenu Leona XIII. pisal državni tajnik.

Velecenjeni gospod!

Svetemu očetu je dobro znano, koliko del krščanskega usmiljenja opravljate in koliko dobrega storite za duše. Zato bi on sam zelo rad pomagal pri vsem tem in videl, kako se vse to dobro širi in veča. Toda s tem, ko je bil oropan časne posesti, ki je rimskim papežem omogočala deliti pomoč potrebnim in biti pobudnik mnogim ustanovam katoliške vzgoje, mora on živeti od miloščine, ki jo ljubezen vernikom polaga pred njegove noge, in mora omejevati svojo papeško radodarnost in želje.

Ko toži zaradi sedanjega stanja, pa mi je njegova svetost v želji, da bi ustregla vaši prošnji, naročila, naj vam kot izredno podporo izročim dva tisoč lir z apostolskim blagoslovom vam in delom, ki jih vodite, in zagotovilo posebnih milosti in posebnega varstva, ki jih kliče od Božjega usmiljenja.

S tem sem izpolnil papeževo naročilo in vam sporočam svoje osebno občudovanje vaše uglednosti najvdanejši in vedno na uslugo

L. kardinal NINA.

Rim, 23. november 1878

Na koncu ni manjkalo nič potrebnega tako štirinajstim salezijancem kakor desetim sestrām, ki so se pripravljali na pot čez ocean. Naj še povemo, da je nabiranje denarnih sredstev, obleke, cerkvenih predmetov itn. trajalo komaj štirinajst dni ali kaj več.

Vedno ganljiv obred odhoda salezijancev zvečer 8. decembra na praznik Brezmadežne je tokrat predstavljal tri novosti. Don Boska je pri poslovilnem nagovoru nadomestil don Rua. Po opravljenem slovesu misijonarji niso šli na železniško postajo, temveč so se vrniti v Oratorij v več skupinah. Da bi prihranili denar, niso šli v Rim. Nekateri so morali počakati na prejem svetih redov. Potrebovali so *extra tempus*, ki jim je omogočil, da so prejeli redove v kratkih presledkih v treh zaporednih prazničnih dneh.

Don Bosko je prosil svetega očeta za spregled, toda ker ni navedel imen, se je stvar močno zavlekla.¹⁵

Eden od odhajajočih je bil klerik Karel Peretto. Don Bosko mu je dejal: »Veleko boš delal.« Potem je vzel pomarančo in mu jo dal z besedami: »Vzemi jo. Spomnil se boš, ko se boš znašel v deželi pomaranč.« Ko je prišel v Urugvaj, kjer ni videl takih dreves, je sam pri sebi ponavljal: »To ni moj kraj.« Končno je prišel v Brazilijo, kjer je videl brezmejne nasade pomaranč in rekel: »To je moje mesto.«

Po smrti don Lasagne je vodil kot inšpektor tamkajšnje domove in deloval v tej deželi dolga leta.

Don Bosko je med slovesnostjo bil v Oratoriju, vendar je želel govoriti na nekem drugem zboru. Ko se je svetišče izpraznilo in so prišli malo k sebi, je sklical aspirante, novince in klerike v cerkev sv. Frančiška Saleškega, kjer je sprejel zaobljube štirinajstih sobratov. Začel je s pozivom k zahvali za vse, kar se je tistega dne zgodilo. Nato je dal prebrati telegram kardinala Nine, ki ga niso mogli prebrati s prižnice, ker je prišel, medtem ko je govoril don Rua. Telegram se je glasil: »Velečastiti don Janez Bosko, Turin. Sveti oče, vesel zaradi tako številnih misijonarjev za Urugvaj in republiko Argentino, pošilja iz globine srca zaproseni blagoslov.« Nato je pripovedoval, kako se je Oratorij začel na praznik Marije Brezmadežne, kako ga je Marija spremljala, ko je obiskoval ječe, in kako so na praznik Brezmadežne v zavetišču blagoslovili prvo kapelo na čast sv. Frančišku Saleškemu. Končno je zapustil dva spomina: nenehno izpolnjevanje pravil, tudi takrat, ko je potrebna odpoved, in izpolnjevanje redovne pokorščine v pravem verskem duhu. Poslušalcev je bilo okoli dvesto.

Deset sester, ki so bile določene za Buenos Aires in Montevideo, je odpotovalo iz Morneseja, čeprav je bila večina skupnosti že v novi materni hiši v Nizzi Monferrato. Na predvečer odhoda jim je ravnatelj don Lemoyne v cerkvi izpred oltarja naslovil lepe besede za slovo in jih primerjal z desetimi devicami v evangeliju, vendar tako, da so bile vse pametne. Nato jim je razdelil podobice svetega Jožefa s temi tremi spomini: 1. takojšnja pokorščina Božji volji, 2. vesela izročitev Božji volji, 3. velikodušna brezbržnost za vse, kar ni Božja volja. Za voditeljico so imele sestro Magdaleno Martini, prvo inšpektorico v Ameriki in celotni Družbi. V Turinu so se pod vodstvom don Cagliera, generalnega duhovnega voditelja, naučile malo špansko in potem nadaljevale učenje v Morneseju. Ko so prišle v Sampierdareno, so prejele blagoslov od don Boska, ki je istega dne prišel tja. Ko jih je že hotel blagosloviti, mu je ena izmed njih rekla: Oče, blagoslovite tako, da nobena izmed nas ne bo med potjo umrla. Blaženi se je malo zamislil, potem pa dejal: Ne, ne bo nikakršnih zapletov. Toda četudi bi

¹⁵ Pismo odvetnika Leonorija don Bosku 24. novembra in 12. decembra 1878.

katera morala končati svoje življenje na poti v misijone, bi bila srečna, ker ji ne bi bilo treba iti v vice. Vkrcale so se zvečer 2. januarja 1879 z don Ciprianom, don Beauvoirjem in enim sobratom pomočnikom. Ko je videl, da se skupina vedno bolj oddaljuje, je bil don Boska globoko prevzet in je napol zares, napol za šalo dejal: Od sedaj naprej bo treba blagosloviti misijonarje petnajst dni pred njihovim odhodom.

V letih prvih odprav je beseda Patagonija razburjala mladostne domišljije. Posrečena igrice don Lemoyne je dražila ta čustva in jih podžigala. Koliko jih je tedaj sanjalo o dogodivščinah sredi »sinov svobodne zemlje«! Koliko tistih, ki so prosili za misijone, si je predstavljalo dogodivščine med indijanskimi plemeni. Don Costamagna, don Fagnano, don Lasagna so iz Buenos Airesa, iz San Nicolása, iz Montevidea odhajali na misijonske pohode milje in milje daleč od svojih središč, v kolonije, izgubljene po tisti širni zemlji, ne da bi sploh videli kakega divjaka. Toda don Bosko je želel, da bi prišla čim prej ura odrešenja za toliko duš, ki so tavale v temi in smrtni senci. »Za Patagonijo,« pravi msgr. Costamagna,¹⁶ »je don Bosko pisal svetemu očetu Piju IX., nato predsedniku republike Argentine, nato nadškofu v Buenos Airesu, potem don Bodrato in končno še meni. Ker me je videl omahovati v tako pomembni zadevi, mi je ponovno pisal in me pokaral: Niti ti niti don Bodrato me ne razumeta. Bog hoče to. Moramo v Patagonijo. Sveti oče hoče to. Zato se zgani. Predstavi se argentinski vladi, govori, vztrajaj, da se nam bo odprla pot do teh misijonov.«

Da bi ustregli don Boskovi želji, je msgr. Aneyros odločil, da bodo njegov tajnik msgr. Espinosa in dva salezijanca odpotovali v Carhuè in Patagonijo in poskusili prvi misijon med divjaki. Don Bodrato, ki je po odhodu don Cagliera vodil salezijance, je rade volje določil don Costamagna in don Rabagliatija za to poslanstvo. Potem ko so 7. marca 1878 prišli v Campano na obrežju reke Parana, so se vkrcali na parnik Santa Rosa, ki naj bi jih prepeljal v Bahio Blanco, od koder bi šli do Carhuèja in Patagonije. Pot je na zemljevidu kaj lahko začrtati, toda ko stopiš nanjo, te zadene vrsta nepredvidenih pripetljajev.

Prva težava je nastopila v San Pedru nedaleč od San Nicolása, kjer je divji vihar pretresel in bi skoraj razbil ladjo. Ko so iz Rio Paraná prešli v Rio de la Plata in pripluli v bližino otoka Martin Garzia, jih je doletela druga nesreča: ladja je zavozila na peščeno obalo in nasedla. Potrebovali so tri dni silnih naporov, da so mornarji spet splavili ladjo, ki je preplula Peklenski preliv med omenjenim otokom in vzhodno obalo Urugvaja in končno zaplula v Atlantski ocean ter odplula proti južnemu tečaju. To je bilo strašno potovanje, najslabše od najhujšega, kar so popotniki kdaj brali o strašnih viharjih. Vse se je dogajalo pod strašnimi udarci vetrov iz Pampasa. Najhujši vihar je trajal en dan in eno noč, ko pa je ta

¹⁶ COSTAMAGNA, *Lettere Confidenziali ai Direttori* [Zaupna pisma ravnateljem], str. 202. Santiago (Čile), Escuela tip. Sal. 1901.

ponehal, so se znašli na širokem morju kot žrtve silnih valov, brez jader, brez krmila, brez ograje in sto milj od rta Corrientes.

Poznavalci oceana so govorili, da je bilo vse upanje na rešitev izgubljeno. Trije duhovniki, zaprti v kabini, polni vode, so se med seboj spovedali in zaupno molili k Mariji Pomočnici. Pričakovali so, da se bo ladja prej ali slej razbila in bodo prepuščeni svoji usodi. Vendar jim to ni vzelo poguma in so žrtvovali svoje življenje v korist bodočega misijona. Še več dni in noči je trajala počasna agonija. Prav peklenska je bila noč 15. marca, tako da so priporočili svoje duše Bogu.

Naslednje jutro se je prizor popolnoma spremenil: sijalo je sonce, morje je bilo mirno, v srcih se je vzbudilo upanje. Že četrtrič so iz desk naredili krmilo, ki so ga pritrdili na krmo ladje, in je razbito Santo Roso vodilo proti Buenos Airesu. Po treh dneh take plovbe so prišli do obrežja. Ko so stopili na trdna tla, se oddahnili od naporov in strahu, so vsi skupaj s kapitanom in zadnjim članom posadke ter vsi popotniki, ne izvemši nekaterih, ki so kazali svojo nevero, šli v cerkev in tam skupaj s svojimi družinami zapeli *Te Deum*.

Ko je nadškof slišal podrobnosti o strašnem viharju, je bil s svojim mislimi takoj pri don Bosku. Napisal mu je lepo pismo:

Velečastiti prijatelj predragi, don Bosko!

To pismo vas bo dobilo prav leto dni potem, ko sva bila skupaj v Genovi, Rimu in posebno še v Turinu, česar se bom vedno rade volje spominjal. Moje zelo kratko bivanje v tamkajšnjem salezijanskem Oratoriju mi je bilo v veliko veselje in mogočno spodbudo in rad bi še enkrat objel predrage duhovnike in gojence. Bodite tako dobri in storite to vi v mojem imenu.

Po hudih bojaznih sem končno zopet doživel veliko zadovoljstvo, ko sem videl živega in zdravega svojega tajnika in salezijanca, obenem pa poslušal presunljivo pripovedovanje o doživetjih silnega orkana, ki jim je preprečil, da bi šli v Patagonijo. Rešili so si vsaj golo življenje.

Bodi hvaljen, naš gospod Bog, ki bo tudi iz te nesreče znal potegniti korist.

Naši misijonarji lahko rečejo s svetim Pavlom: Ter naufragium feci [Trikrat sem doživel brodolom], ko sem skušal reševati duše.

Kljub vsemu temu pa polni upanja še naprej delamo.

Pozdravljam ljubeznivo v Gospodu vašo uglednost in vse druge prebivalce hiše in želim srečen 24. junij, ko bodo vaši dečki navdušeno obhajali vaš god.

Ostajam v Gospodu vaš FRIDERIK, nadškof v Buenos Airesu.

Buenos Aires, 20. maj 1878

Don Costamagna, ki si je moral odpočiti in okrepiti, je potreboval celih štiriindvajset ur, preden je mogel sestiti za mizo in dragemu očetu poročati o vsem, kar je doživel. Napisal je dolgo pismo, na katero je don Bosko odgovoril kratko in očetovsko:

Dragi moj Costamagna!

Tvoje pismo o viharju na morju so brali po vsem svetu. Zahvalimo se Gospodu, da te je rešil. To je silno težka preizkušnja, pa tudi znamenje, da ti bo uspelo. Tvoje ime in ime don Rabagliatija sta postali evropski in ameriški znamenitosti z manjšo nevarnostjo, da postaneta tudi atlantski znamenitosti. Čas nam bo povedal, kaj naj storimo. Mi tukaj goreče molimo. Pozdravi don Rabagliatija, ki mu bom pisal po drugem slu, don Danieleja, don Ghisalbertisa, od katerega pričakujem pismo, ter klerika Janez Botta, Petra Botta in don Cassinisa. Tudi od njih pričakujem pisma.

Če boš imel priložnost govoriti s priorjem Misericordie in z drugimi sobrati, jih ljubeznivo v Gospodu pozdravi. Reci jim, da vsak dan molim zanje, da se priporočam njihovim molitvam in da jih vse čakam na srečanju v nebesih. Gorje tistemu, ki ga ne bo tam!

Pri meni je bil tvoj brat s sinom, ki bo gotovo postal salezijanec. Vsi so zdravi.

Zbogom, dragi moj sinko! Pogum! Na zemlji delo, v nebesih večno uživanje. Bog naj te blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. avgust 1878

Vsi so bili prepričani, da so rešitve bili dolžni materi Božji Mariji. Zato so don Costamagnovo poročilo objavili v majski številki *Katoliškega branja*, v katerem je tudi poročilo o kakih petdesetih milostih, ki jih pripisujejo Mariji Pomočnici.¹⁷ Pismo se začneja takole: »Naj živi Marija Pomočnica! Naj živi na večne čase! Oh, dragi don Bosko, spomnite se na dogodek s prerokom Jonom, ki je vržen v morje ostal tri dni v trebuha kita, ki ga je potem čilega in zdravega vrgel na obrežje, pa boste imeli zgodovino svojih salezijancev. Naše dogodivščine so nekaj *quid simile* [podobnega]. Naj vedno živi Marija Pomočnica!«

Mogoče se je hudiču zdelo, da mu bo uspelo preprečiti prihod misijonarjev v Patagonijo. Pa je bila stvar samo odložena.

¹⁷ LEMOYNE, *L'Arca dell'alleanza* [Skrinja zaveze], str. 112. Sampierdarena, Tip. Sal. Vincenzo de'Paoli, 1879. Objavljeno tudi v *Salezijanskem vestniku* julija 1878.

26. POGLAVJE

NEKAJ ZAUPNIH STVARI, KI JIH JE BLAŽENI IZREKEL, NAPISAL ALI STORIL LETA 1878

V TEM ZADNJEM POGLAVJU BOMO predstavili delno raznovrstne stvari, ki jih nismo mogli vključiti v prejšnja poglavja. Imenujemo jih zaupne, ker so bile izrečene v domačih pogovorih pred vso skupnostjo ali v družinskem krogu ali napisane v pismih osebnega značaja ali pa gre za zaupne dogodke ali take, ki so se zgodili v skrivnosti z Bogom. Začeli bomo z lepo

KONFERENCO O ČISTOSTI

Ta zadnja konferenca je v celoti ohranjena v zapiskih don Barberisa. Don Bosko jo je imel v cerkvi sv. Frančiška Saleškega pred vsemi sobrati, novinci in aspiranti Oratorija na dan Gospodovega vnebohoda, potem ko jih je pet naredilo zaobljube. Ta obred so takrat uvajali s kratkim branjem iz *Hoje za Kristusom*. »Ob takih priložnostih,« pravi kronist, »se vidi, koliko dobrega naredijo don Boskove besede s tem, ko vzbudijo verskega duha. Neodločeni aspiranti se odločajo, dvomeči novinci prosijo za zaobljube, redovniki, ki so popustili v gorečnosti, se navdušijo za gorečnejše življenje in vsi se veselijo zaradi novih tovarišev.« Don Bosko je takole govoril:

Predragi sinovi, že dolgo sem želel govoriti vam svojim dragim fantom v Oratoriju, članom salezijanske družbe, pa žal dolgo nisem imel priložnosti. Zadoščenje mi je dano danes, ko so nekateri izmed vas z večnimi zaobljubami posvetili svoje življenje Bogu. S to zaobljubo smo dali slovo svetu, njegovim prijetnostim, njegovim mikom z namenom, da bi si pridobili stoterno, kot nam je to obljubil Gospod. Ker je danes praznik vnebohoda našega Gospoda Jezusa Kristusa, bi vam rad govoril o odtrganosti od stvari tega sveta, saj nas ta praznik spominja prav na to. Jezus Kristus se je dvignil v nebo in dejal: »Vado parare vobis regnum – Grem, da vam pripravim kraljestvo.« Če imamo v nebesih pripravljeno kraljestvo, potem moramo imeti za ničeve vse stvari

na tej zemlji. Kakšno veselje za vsakega izmed nas, ko lahko reče: »Jaz imam že pripravljen svoj prostor v nebesih.« Če to lahko rečejo vsi kristjani, koliko bolj mi redovniki, ki smo se na poseben način posvetili ali se bomo posvetili njegovi Božji službi! Da, veselimo se! Dragi sinko, dobil boš svoje Božje kraljestvo, ki si ga želiš, vendar bodi pogumen in dvigni svoje oči od tega sveta v nebesa. Ibi nostra fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia – Tam naj bodo zasidrana naša srca, kjer nas čakajo prave radosti. Naše srce naj ne bo navezano na stvari tega sveta, naj se ne omadežuje z umazanijo te zemlje, temveč naj bo zasidrano v nebesih.

Prelepo snov za razmišljanje, kot sem vam povedal, nam daje današnji praznik. Ker pa je preveč obširna, želim podati nekaj veliko bolj preprostega, lažjega, rekel bi bolj praktičnega. Ker smo bili navzoči pri zaobljubah, je primerno, da pojasnim nekaj vidikov, ki nam bodo pomagali jih izpolnjevati. To velja za vse: za tiste, ki so naredili obljube že prej, za tiste, ki so jih izrekli danes, in za tiste, ki jih želijo narediti v prihodnje. Za učitelja bomo vzeli svetnika, katerega spomin smo obhajali pred nekaj dnevi, svetega Filipa Nerijskega. Ko so ga vprašali, katera je glavna redovnikova krepost, s katero so povezane tudi druge kreposti, je odvrnil: Ohraniti čistost! Če ohranim njo, bo ta imela za tovarišice vse druge. Če izgubimo to, smo izgubili tudi vse druge. S to krepostjo doseže redovnik svoj cilj, da je ves posvečen Bogu.

Toda kako naj ohranimo čistost? Sveti Filip Nerijski je imel navado svetovati pet sredstev: tri negativna in dve pozitivni. Teh pet vam bom danes na kratko razložil.

1. Na prvem mestu je sveti Filip povedal: »Izogibajte se slabih tovarišij.« Kako vendar? Jaz naj vam v tem Oratoriju svetujem, da se izogibajte slabih tovarišij? Kakor da bi bili med vami slabi tovariši? Nočem niti domnevati, da bi mogli biti. Toda glejte: slab tovariš je tisti, ki lahko na kakršen koli način povzroči žalitev Boga. Velikokrat se zgodi, da tudi tisti, ki v svojem srcu niso hudobni, dajo komu priložnost, da žali Boga. Takega je treba imenovati vsaj nevarnega za koga. Pogosto vidimo določena posebna prijateljstva ali čustvene navezanosti, ki same v sebi niso slabe, se pravi, da ne vodijo k težkim grešnim dejanjem, toda če eden izmed dveh ni hudoben, pa je vsaj ohlapen in noče več presekatiti te navezanosti. Potem ugotoviš, da se ohlaja njuna pobožnost, da redkeje prejemata zakramente, sta manj zavzeta za izpolnjevanje dolžnosti, malomarna v izpolnjevanju nekaterih pravil, bolj svobodna v govorjenju. Tako počasi dobremu tovarišu, zato ker je hodil z onim drugim, postaja kamen spotike. Rečemo lahko, da je eden postal drugemu kamen spotike, četudi sta oba dobra. Če predstojniki ne ukrepajo, sta lahko oba izgubljena. Ta posebna prijateljstva ali čustvene navezanosti povzročajo veliko škode, če ne drugače, zato ker so proti pokorščini. Zato jih že s tega vidika ne moremo imenovati dobre. Nepokorščina prikradla človeka za posebne milosti in tako počasi trpimo škodo.

Mogoče se bo kdo skušal opravičiti: V naši hiši ni slabih tovarišev. Jaz pa vam pravim, da mogoče le so. Hudič ima svoje sodelavce povsod. Preteklost naj nas pouči za sedanjost. Dostikrat gre vse lepo naprej, potem se pa zavemo, da je bil kdo grabežljiv volk, vendar postane to jasno, ko je škoda med čredo že zelo velika. Z nami je bilo pretekla leta nekaj takih, katerih vedenje in videz je bil dober, toda Bog ve, kako je sedaj z njimi. To pomeni, da oni niso bili zares dobri, če pa so bili, je bil nekdo, ki jih je počasi

pokvaril. Teh je po Božji milosti malo, so pa. »Vsi so dobri,« pravijo nekateri. Toda naučiti se moramo ne iz srca temveč iz izkušnje. Ta nam pravi, da je bil med apostoli Judež in v najbolj svetih redovih je bila tudi žlindra. In če bi se med nami pojavil recimo Judež, kakor se temu pravi? Oh, daleč, daleč od slabih tovarišev! Hodimo raje z dobrimi, ki radi obiskujejo Najsvetejše, ki nas navajajo k dobremu. Naša ljubeznivost naj bo enaka do vseh. Bežimo pa pred nergači, pred tistimi, ki se skušajo izmuzniti pobožnim vajam, in pred tistimi, ki se pajdašijo samo z nekaterimi.

Če bomo pazljivi v vseh teh stvareh, bo zelo težko, da ne rečem nemogoče, da bi nam hudič ukradel krepost čistosti. Kako bi se veselil, če bi padli v njegove roke! »Ti si svetu rekel zbogom,« bi se norčeval iz nas, »si se odpovedal meni in vsem mojim mikom? No, sedaj si pa poglej tega našega redovnika, ki se je hotel bojevati z menoj, kako je z vsemi svojimi dobrimi sklepi padel v past, ne da bi se moral jaz kaj dosti truditi.«

2. Druga stvar, ki jo svetuje sv. Filip Neri za ohranjanje kreposti čistosti, je poleg bega pred slabimi tovariši beg pred brezdeljem. »Brezdelje in čistost,« je imel navado reči, »ne gresta nikdar skupaj. Brezdelje je nečednost, ki vedno potegne s seboj druge nečednosti.« Brezdeljen je tisti, ki ne dela, ki misli na nepotrebne stvari, ki spi brez potrebe. Ko vidiš kakega tovariša v brezdelju, se je treba takoj zbiti zanj, kajti njegova krepost ni varna. Imaš take, ki v učilnici izgubljajo čas, ki gledajo v zrak, v šoli zehajo, v cerkvi in pri molitvi iščejo, kam bi se naslonili, med pridigo spijo, komaj čakajo, da bi se končala šola in cerkvene pobožnosti. Dostikrat jim tudi odmor ni všeč. Če ne delate vi, pa je zato hudič bolj delaven. Sovražnik naših duš hodi vedno okoli in išče način, kako bi nam škodoval, in če vidi koga brez dela, izrabí ugodno priložnost, da izpolni svoje načrte. Vaš duh je brez dela in na nič ne mislite. Že je hudič tukaj in vam vzbudi spomin na stvari, ki ste jih videli, slišali, brali, srečali. Smo še naprej brez dela? Tedaj te predstave napolnijo glavo, delajo, delajo in že je tukaj skušnjava, ki nas premaga. Prav tako se znajde v nevarnosti, kdor čez mero počiva, zlasti podnevi. Jaz štejem za izredno nevaren počitek po kosilu. To je tisti opoldanski hudič, o katerem govori Sveto pismo, ki se vsiljuje tudi najboljšim dušam. To je izkusil ubogi kralj David. To je trenutek, ko je duša najmanj pripravljena in je telo sito in najbolj pripravljeno za skušnjava. Tedaj hudič zaposli domišljijo, domišljija razum in končno še voljo in že je tukaj padec. Zato skušajmo biti vedno dodobra zaposleni: dovoljeno ni samo branje, temveč tudi petje, skakanje, smejanje, vse, samo da nas hudič ne dobi nezaposlene, kajti multam malitiam docuit otiositas [brezdelje je učiteljica hudobije]. Delajmo na vso moč v Gospodovi delavnici, pomagajmo si med seboj pri tem delu, navdušujmo se za sveto zavzetost v božji službi, bodimo goreči za Božjo slavo, delajmo z navdušenjem za rešitev duš. Tako nas bo hudič našel vedno zaposlene in nam ne bo mogel škoditi. Tudi v času odmora poskrbimo, da bomo vedno zaposleni. Če smo asistenti, nadzorujmo fante, igraymo se z njimi, pazimo, da se nihče ne bo oddaljil z dvorišča. Kdor ni asistent, naj stori isto in poskrbi, da bo odmor resnično razvedrilo, ki odganja malodušje, nepotrebne skrbi, neprimerne in nevarne misli.

»Toda, utrujen sem.« Potrpljenje, bodi utrujen. Glejmo, da telesa ne bomo preveč obremenjevali, da ne bo zbolelo, sicer pa delajmo, delajmo veliko in ohranjajmo lepo čednost, da, najlepšo vseh čednosti.

3. Ne dajajmo telesu prijetnosti. To ne pomeni, da mu ne bomo dali potrebnega, temveč da ne iščemo jedi zato, da bi ustregli okusu. Sveti apostol Peter kliče: *Fratres, sobrii estote et vigilate* [Bratje, bodite trezni in čujte]! Najprej postavi sobrii estote [bodite trezni] in šele potem čujte ali fortes in fide [bodite trdni v veri]. Kajti kdor ni trezen, ne more čuti, ne more biti trden v veri, ne more premagati tistega, ki circuit quaerens quem devoret [hodi okrog in išče, koga bi požrl]. Kdor pa je trezen, lahko bedi in premaga hudiča. Proti temu nasvetu greši tisti, ki se pritožuje zaradi postrežbe pri mizi: kruh zanj ni nikdar zadosti pečen, mineštra nikdar zadosti začinjena, meso je presuho ali premastno, trdo ali preveč mehko, sir nima nič okusa, mleko je vodeno itn. itn. Kdor si želi dobrih prigrizkov, kdor išče načine, kako bi si priskrbel to ali ono, ali še huje, če kdo pri sebi hrani pijačo, poslastice za zadovoljevanje okusa, ta preveč skrbi za svoje telo. Oh, ne iščimo nežnosti za naše telo. Jejmo to, kar nam postavijo na mizo, pa naj bo bolj ali manj dobro, in se ne pritožujmo. Izjema je samo takrat, ko je kaka hrana nevarna za zdravje. Če nam kaka stvar ne ugaja, je vedno še kaj drugega in bom jedel tisto ali pa se premagal iz ljubezni do Jezusa Kristusa. Če je mineštra preveč vodena, si bom vanjo nadrobil kruha. Če je preveč soljena, bom prilil vode. Če je premalo soljena, je na voljo sol. In če nam kaj ne ugaja, jejmo kljub temu, to bo ugajalo Gospodu. Na ta na način bomo izpolnjevali apostolovo 'bodite trezni' in bomo imeli na vajetih naše telo.

In čemu bi toliko skrbeli, da bi hranili to telo? Sveto pismo pravi, da *Corpus quod corrumpitur aggravat animam* [telo, ki bo strohnelo, obtežuje dušo]. Neki duhovni učitelj je dejal, da mora telo pomagati duši, da bo mogla delati dobro, in ji služiti. Duša je gospodarica telesa. Naše telo moramo imeti za osla, ki nosi dušo, kajti gospodar je tisti, ki naj jezdi. Toda gorje, če gospodar pušča temu oslu preveč prostosti. Če telo preveč hranimo, hoče gospodovati, in če mu ugodimo v tem, kar zahteva, ostane duša spodaj in je, kakor če bi hoteli gospodarja prisiliti, da bi nosil osla. V tem primeru telo ni več v pomoč, temveč ovira. Ne počenjajmo takih strahot. Vsaka stvar naj bo na mestu, ki ga je odkazal Gospod.

Varujmo se preobilnih jedi in še posebno preobilne pijače. Veliko fantov, ki so bili zgled kreposti tukaj pri nas, je izgubilo poklic, ker so na to premalo pazili. Sedaj so v svetu drugim kamen spotike. Zato znajmo držati na vajetih to svoje telo, ne smemo ga v vsem zadovoljevati, da ne bo brcalo, in bomo živeli mirni in zadovoljni ter spravljene z Bogom.

Te tri stvari so negativna sredstva pri ohranjevanju čistosti. Če jih izpolnjujemo, nas rešijo nevarnosti, da bi padli v določene grehe. Sveti Filip Neri doda še dve pozitivni sredstvi, ki bosta, če ju bomo izpolnjevali, našo krepost postavili na trdno osnovo. To sta molitev in sveti zakramenti.

4. Molitev. S to besedo zaznamujemo vsako vrsto tako ustne kakor miselne molitve, vzdih, pridige, duhovno branje. Kdor moli, bo gotovo premagal vsako skušnjava, pa naj bo še tako velika, kdor ne moli, je v nevarnosti, da bo padel. Molitev nam mora biti zelo ljuba. Molitev je orožje, ki je vedno pripravljeno braniti nas v nevarnosti. Molitev vam priporočam zlasti zvečer, ko gremo k počitku. To je eden najbolj nevarnih trenutkov za lepo čednost. Če ne moremo takoj zaspati, nam hudič budi toliko grdih

predstav: v spomin nam pride vse, kar smo videli, slišali ali delali čez dan. Da bomo premagali tega nočnega hudiča, začnimo zvečer po opravljenih molitvah ohranjati tišino. Ne sprehajajmo se več po dvorišču ali pod stebrišči. Kdor ne more takoj zaspati, naj zmoli kako molitev ali ponavlja kak vzdihljaj. Duhovniki naj zmolijo kako lepo molitev iz opravila: »Gospod, reši nas, kadar bedimo, varuj nas, ko spimo, da bomo počivali v Kristusu in bedeli v miru. ... Obišči, prosimo, Gospod, to bivališče in odženi od tod vsa zalezovanja sovražnika – Salva nos, Domine, vigilantes, custodi nos dormientes, ut vigilemus cum Christo et requiescamus in Pace ... Visita, quaesumus, Domine, habitationem istam et omnes insidias inimici ab ea longe repelle.« Molimo Miserere – Usmili se me ali De profundis – Iz globočine ali kak drug psalm ali litanije matere Božje Marije. Tako bomo v molitvi zaspali v Gospodu. In če takoj zaspimo, se oborožimo tako, da napravimo znamenje svetega križa.

In če se kdo zbudi ponoči? Moli, poljubi križ ali svetinjico, zlasti svetinjico Marije Pomočnice, za katero vam priporočam, da jo nosite obešeno okoli vratu. V teh okoliščinah se vidi, da tisti, ki moli, zmaguje, tisti pa, ki ne moli, pada v greh. Menim, da mora vsak reči samemu sebi: »Dokler sem molil, nisem padel, začel pa sem pešati, ko sem opustil molitev.« Oh! Zmolimo tudi mi molitev, ki jo je molil Jožef, ki mu pravijo čisti, ko ga je Putifarjeva žena skušala zapeljati v greh. »Kako naj storim ta greh vpričo svojega Boga? Vemo, da nas Bog vidi, in kako bomo torej upali narediti greh pred njegovim obličjem?« Jožef je dobro vedel za posledice, ki bi mu jih prinesla tista zavrnitev, predvideval je, da ga bodo vrgli v ječo in obsodili na smrt, ker bi ga mogočna in hudobna ženska gotovo obrekovala. Toda misel, da je Bog navzoč, da vidi vsako naše dejanje, mu ni dovolila, da bi šel s prave poti. Tudi mi molimo tako, obnovimo pogosto to misel na Božjo navzočnost in bo tudi nam prešla volja, da bi grešili. Pomislimo tudi, da smo mi bitja, ki nosimo v sebi Božjo podobo; da je Gospod naš gospodar, ki vidi vsako naše dejanje, vsako našo misel; da smo kristjani katoličani, odločni učenci Jezusa Kristusa, in da so zakramenti posvetili naše telo; da smo redovniki in zato povezani z Gospodom z dvojno vezjo; da smo njegovi služabniki in zato posvečeni v službo, ki od nas zahteva posebno svetost. Mislimo na to, da je Bog naš sodnik, in v skušnjavi recimo: »Kako naj razžalim Boga, ki je bil vedno tako dober z menoj in ki me bo nekoč sodil?«

Oh! Bodimo pripravljeni, da bi se zatajevali tudi v dovoljenih rečeh, in ne žalimo Boga. Vajo, ki jo jaz pogosto priporočam, je poljubiti svetinjico Marije Pomočnice in vzklkniti: Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis [Pomoč kristjanov, prosi za nas]. Vzdihljaj, ki je primeren za vsako okoliščino in je zelo učinkovit. Od vseh strani poročajo o čudežnih učinkih takega zaupanja v Marijo Pomočnico. Toda če Marija pomaga vsem, kako bo potem šele pomagala nam, ki smo njeni posebno ljubljene otroci, in nam bo zato, če jo bomo klicali na pomoč, gotovo pomagala v naših težavah. 5. Zadnje, kar vam zelo priporočam, je pogosto prejemanje svetih zakramentov. Tukaj nam ni treba veliko govoriti, ker naša pravila sama določajo tako pogosto prejemanje. Priporočam vam, da bi hodili pogosto k obhajilu in bi ga prejeli z gorečim srcem, se pravi pobožno in zbrano. Kar se tiče spovedi, bi vam rad dal nasvet. Ali je drevo dobro ali slabo, spoznamo iz sadežev, ki jih daje. Tako tudi iz sadov spoznamo,

ali so naše spovedi dobre ali slabe. Nekateri se spovedujejo vedno istih pogreškov. Kaj to pomeni? Da spoved, ki ne prinaša sadov, ni dobra. Da, zares. Če po takih spovedih ni poboljšanja, se je treba bati, da spovedi niso dobre, da so celo nične. To pomeni, da sploh ni bilo dobrega sklepa ali volje, da bi ga izpolnili. Lahko bi celo rekli, da hodimo k spovedi iz spoštovanja do obreda in da se norčujemo iz Gospoda.

Zato zelo priporočam, da bi se potrudili in zares globoko obžalovali storjene grehe ter od časa do časa pomislili na sadove spovedi. Storimo trdne sklepe, ki jih ne bomo spreminjali. Sklenimo kdaj resno, da bomo zmerni v jedi, pijači, zabavi, da bomo zmanjšali nerganje, da bomo zadržani v govorjenju, da se bomo pogovarjali o koristnih stvareh, da bomo bolj pobožni v cerkvi, se raje učili, zjutraj točno vstajali, obvladovali svoje poglede tako v Oratoriju kakor zunaj, zatajevali okus, skratka, da bomo storili kaj, da bomo popravili naše vedenje. Sicer bomo šli naprej z vedno istimi napakami, in qui spernit modica, paullatium decidet [kdor prezira majhne stvari, počasi pade]. Kako se bomo rešili pogube, ker smo že po naravi nagnjeni k slabemu? Če se zares ne trudimo, vedno bolj popuščamo v kreposti, navdušenju, molitvi in v odporu do greha.

Nasprotno pa glejte zadovoljstvo! Kdor počasi izkoristi Božjo milost, raste vedno v kreposti in skoraj neopazno napreduje v njej, de virtute in virtutem, donec videbitur Deus Deorum in Sion – dokler ne bo videl Boga bogov na Sionu. Držite se reka sv. Gregorja Velikega, ki pravi: Non progredi, regredi est [Če ne napreduješ, nazaduješ], kar velja zlasti za nas redovnike.

Ne zadovoljimo se z opravljanjem rednih pobožnih vaj, temveč se čez dan večkrat priporočajmo Gospodu in presveti Devici Mariji. Kličimo na pomoč presveto Devico z vzklikom Auxilium Christianorum, ora pro nobis [Pomočnica kristjanov, prosi za nas], ki se je že v toliko primerih izkazal za zelo učinkovitega. Tako bomo ohranili krepost čistosti, mater vseh kreposti, angelsko čednost.

Naj bo zadosti. Nocoj sem vam hotel odkriti svoje srce. Zelo sem zadovoljen z napredkom Družbe. Zadovoljen sem s salezijanci, kleriki in novinci. Je nekaj izjem, vendar upam, da se bodo tudi te pečine zmanjšale. Iz vseh naših domov v Ameriki, Franciji in Italiji imamo dobre novice. Z vseh strani nas kličejo, da bi odprli nove hiše, in v mnogih krajih je že vse pripravljeno za prihod salezijancev. Žetev, ki nas čaka, je obilna. To pomeni, da Božji blagoslov spremlja naše delo. Naprej torej! Lotimo se dela z dobro voljo. Če je Bog z nami, kdo bo proti nam? Bodimo trdni v našem poklicu, v naših ciljih, skušajmo rešiti čim več duš, kajti tako bomo lahko gotovi, da smo rešili svojo dušo, še preden smo rešili duše drugih. Sveti očetje pravijo: Animam salvasti, animam tuam praedestinasti [S tem, da si rešil duše drugih, si rešil tudi svojo]. Tako v daljnih kakor bližnjih krajih jih čaka veliko na vas. V sami Patagoniji, kamor smo šli s takim navdušenjem, nas sedaj iz raznih krajev kličejo sami divjaki, da bi jim prišli oznanjat Jezusa Kristusa. Hiše so že pripravljene. Manjkajo samo ljudje, ki naj bi jih zasedli.

Da, Bog nas blagoslavlja. Naj blagoslavlja še bolj. Presveta Devica ne bo pozabila opraviti svojega deleža. Mi bodimo pogumni, da odgovorimo na toliko milosti. Spodbujajmo se v dobrem in gotovo ne bomo ostali brez tiste večne sreče, ki mora biti naš edini in stalen cilj, plačilo za naše napore.

Že večkrat smo videli, kako je don Bosko v svojih nagovorih prebivalcem Oratorija in v govorih »za lahko noč« povzdigoval napredek Družbe in prikazoval navdušen sprejem in pohvale, ki jih je prejemal od mnogih strani in uglednih osebnosti. Čutiti je notranje zadovoljstvo, ki se kaže v njegovih besedah, ko govori o odprtju novih hiš in opisuje velika dela njegovih sinov zunaj Italije, zlasti pa spodbude, ki jih je bil deležen od svetega očeta. Don Bosko ni bil človek, ki bi se kar tako navduševal, in ni odpiral ust brez razloga. Njegov glas in zvok njegovega govorjenja je imel za cilj vedno bolj vezati ljudi na salezijansko družbo, da bi tisti, ki so bili že salezijanci, svoj način življenja vedno bolj ljubili in da bi pridobil tiste, ki so čutili nagnjenje do nje. Gotovo so taki nagovori navduševali poslušalce in pridobivali simpatije ne samo za don Boska, temveč tudi za njegov Oratorij, za salezijansko ime in za vse, kar so salezijanci delali na svetu. To navdušenje se je kazalo na različne načine in ustvarjalo o Družbi blizu in daleč ugodno ozračje za pridobivanje prijateljev in dobrotnikov.

Če je bila čistost ena najbolj priljubljenih tem v spodbudah svojim sobratom, je neka druga tema dajala don Bosku priložnost za brezštevilne spodbude pri večernih nagovorih fantom in vsem, ki bi jih lahko napotil v duhovniški in redovniški poklic. Isto je delal v svojih spisih in duhovnih nagovorih ter spodbudah novincem, ki jih je bilo treba zavarovati pred zalezovanjem hudobnega duha in zapeljevanjem sveta. To je bil govor o poklicu.

POKLIC

Nedolgo po končanih duhovnih vajah za fante, 18. junija, je don Bosko pri večernem nagovoru »za lahko noč« govoril o poklicu, ki mu je bil zelo priljubljena tema, in povedal, da naj nobeden ne postane duhovnik zato, da bi služil denar in pomagal svojim staršem. Prav tako je zelo jasno govoril o čistosti, ki je nujno potrebna duhovniku.

Kaj želite, da vam povem? Rečem vam, da sem zadovoljen, da vas vidim. Samo to? Nič drugega? To bi bilo premalo. Vsekakor vam moram nekaj pomembnega povedati. Ob vseh teh slovesnostih, ki smo jih obhajali in jih še bomo, od praznika Marije Tolažnice, sv. Alojzija (in sv. Janeza, se je slišalo od fantov) in svetega Janeza, svetega Petra in Pavla ter drugih, ki se bodo razvrstile do konca leta, je nekaj, kar bi morali razčistiti. To je vprašanje vašega poklica. Nekateri so o tem že razmišljali. Od tedna do tedna, iz dneva v dan so razmišljali, kako bi se dokončno odločili. Zato sem si vsako leto vzel čas, da se o tem pogovorim z vami. Tudi letos želim, da bi dijaki četrtega in petega razreda, pa tudi drugi, ki bi se želeli pogovoriti o svojem poklicu, prišli k meni vsak praznični dan po večernicah.

Vendar je nekaj splošnih stvari mogoče povedati tudi tukaj. Ko se kdo čuti poklicanega v duhovniški stan, je treba še pomisliti, ali naj ostane v svetu ali stopi v kak red. Tisti, ki hoče postati duhovnik, mora imeti pravi namen, se pravi, da želi rešiti svojo dušo.

Ali bo lahko pomagal svojim staršem?

Pomagati svojim staršem je pravična, sveta in velikodušna zadeva. V ta namen lahko postanete trgovci, čevljarji, vse, kar koli hočete, ter tako pomagajte staršem in drugim in razpolagate z vsem, kar imate in kar boste zaslužili.

Ali duhovnik ne more pomagati staršem z miloščino, kakor bi to storil katerim koli drugim, če bi se znašli v stiski?

Da, to bo lahko storil vedno, vendar ne, da bi obogateli ali spremenili svoj položaj. V tem primeru slišimo ugovore: »Toda veliko duhovnikov, ta in ta, so storili to, so kupili posestva, so obogateli in obogatili tudi svoje družine itn. Ali so storili napak?«

Jaz ne sodim nikogar. Ponavljam samo to, kar je povedal Božji učenik z besedami in še bolj s svojim zgledom in je sveta Cerkev potrdila v svojih zapovedih. Apostol izrecno pravi: »Kdor se hoče posvetiti božji službi, naj se ne vmešava v svetne zadeve.« Da, on ne pravi samo, da naj se ne vmešava v svetne zadeve, temveč da naj se ne da dotakniti svetnim stvarjem – non implicet se negotiis saecularibus.

Besede so jasne. In neki sveti oče dodaja, da je to, kar poseduje duhovnik, last revežev, se pravi, da je to, kar imajo drugi za svoje, pri duhovniku last revežev. Njegovi napori so za Boga, sredstva, s katerimi izpolnjuje božjo službo, so v Božji lasti, zato so tudi dobički in pridobitve tega dela Božji, se pravi revežev. Zato se duhovnik ne sme truditi za drugo kot za zveličanje duš. Zato mora tisti, ki želi postati duhovnik, imeti ta cilj. Tisto, kar vam lahko še rečem, je, da tisti, ki se ne počuti poklicanega v cerkveni stan, sploh naj ne misli, da bi postal duhovnik; od tega ne bo nič dobrega. Tisti, ki ne čutijo, da lahko ohranijo krepост čistosti, niso namenjeni duhovništvu; naj vstopijo v drug stan; kot duhovnik bi samo škodoval sebi in drugim.

Povem vam te stvari zdaj, ker imate čas, da razmišljate o tem, in nato sprejmite odločitev, ki bo koristna za vašo dušo.

Don Boskovo misel o tem nam kažejo tudi nekatera dejanja, ki so se zgodila v času, o katerem pišemo. Po duhovnih vajah v Lanzu je prišlo v Oratorij več klerikov iz raznih semenišč z namenom, da bi postali salezijanci. Prišlo je tudi nekaj fantov iz naših zavodov, ki so prišli prepozno in so hoteli vstopiti v našo Družbo. Na hišnem zboru 4. novembra, ki je razpravljal o pripustitvi, je don Cagliero izrabil priložnost in izrazil naslednjo misel: »Naša Družba ni za tiste, ki bi prišli objokovat svoje grehe, za te so kontemplativni redovi. Mi sprejemamo tiste, ki so pripravljeni, da se vržejo v svet in tam delajo za zveličanje duš.« Don Bosko je to slišal, dal, da je govoril, in pritrdil.

Na istem zborovanju je don Bosko pokazal, kako zelo mu je bilo do duhovniških poklicev. V hiši sta bila dva semeniščnika iz Mantove, ki sta želela opraviiti študij filozofije. Bila sta civilno oblečena. Ker v zavodu ni bilo oddelka, kamor bi ju mogli vključiti, so predstojniki bili negotovi, ali naj ju obdržijo ali ne. Toda don Bosko je hotel ustreči mantovski škofiji, ki je toliko trpela. Škofa msgr. Rota so zasledovali in je moral živeti zunaj svoje škofije. Poleg tega je imel še zaprto semenišče, tako da ni vedel, kaj naj stori s svojimi kleriki. Če bi mu pomagal, bi bilo v veliko pomoč Cerkvi. Zato je Božji služabnik želel, da naj se najde način,

da bi fanta ostala v Oratoriju, čeprav bi to stalo nekaj težav. Kakor je hotel, tako se je tudi zgodilo.

Tretje vprašanje, ki so ga obravnavali na tem zborovanju, je bilo težko vprašanje, ki ga dotlej niso nikdar resno obravnavali. Nikdar ni manjkalo klerikov dvomljivcev in zato tudi ljudi z dvomljivim vedenjem. Pa so jih kljub temu prenašali v zavodu. Kjer je bilo manj takih, so jih takoj zaznali, kar je tudi bilo znamenje budnosti. Poleg tega so bili to časi, ko je don Bosko imel več časa, da se je mogel posvečati klerikom, jih pravočasno opozarjati in urejati glave. Toda tokrat so predstojniki predlagali in don Bosko je privolil, da je treba take odpustiti, ker je bolje, da se takih čim prej znebimo in ne damo, da bi se po njihovi krivdi širila mlahavost v obnašanju drugih. Odločitev je bila težka, toda ker je bilo treba kaj ukreniti, so to storili.

Kolikor bolj je bil don Bosko strog v stvareh moralnosti, toliko bolj je bil velikodušen pri denarju. Mladi Atilij Vercellini, ki je prišel v hišo iz prazničnega oratorija, je ostal tu dve leti in pol, dokler ga oče ni vzel domov, ker ni mogel več plačevati mesečnine. Študij je nadaljeval na gimnaziji Cavour, kjer je tudi maturiral. Ker ni imel sredstev za nadaljnji študij, se je hotel zaposliti, vendar zaposlitve ni našel. Don Barberis, ki ga je poznal iz prazničnega oratorija in ga ni izgubil izpred oči, ker je slutil v njem duhovniški poklic, mu je svetoval, naj piše don Bosku, da bi ga sprejel med klerike. Blaženi, ki je sledil nasvetu »*omnia probate, quod bonum est tenete* [vse preizkusite, in kar je dobro, ohranite],« mu je dejal: »Pridi jutri k spovedi. Potem ti bom povedal, ali imaš duhovniški poklic.« Fant je šel, se spovedal in don Bosko mu je svetoval, naj obleče duhovniško obleko. Bil je zadovoljen, toda povedal je, da njegovi starši ne morejo nič plačati in da ne bodo mogli poravnati niti starih dolgov. Don Bosko ga je vseeno sprejel in ga poslal po nekaj osebne opreme. Toda starši so ga odslovili praznih rok in mu niso dali vzeti s seboj niti knjig. Don Bosko se ni zmenil za to. Don Barberis pa je v kroniki zapisal: »Taka je življenjska zgodba dveh tretjin naših klerikov.«

To pa ni bila ovira, da so prosili za sprejem v Družbo ne samo sinovi bogatih, temveč tudi plemenitih družin, kakor bomo videli pozneje. Naj tu povemo, da je razlog za poklic imel velik vpliv pri don Boskovi odločitvi za sprejem zavoda Valsalice, čeprav je bilo to povezano z velikimi težavami. Dne 27. decembra je dejal članom vrhovnega kapitlja: »Prav nič ne želim, da bi vzdrževal zavod za otroke bogatih družin. Razlog, zaradi katerega sem ga imel do sedaj, je edino ta, ker v Italiji ni niti enega civilnega zavoda, kjer bi lahko bili starši mirni glede moralnosti njihovih otrok; in recimo še več, kjer bi gojili poklice.« Imenoval je lahko pet nekdanih gojencev iz Valsaliceja, ki so bili kleriki v semenišču oziroma v Oratoriju. »To so edini razlogi, zaradi katerih smo ga obdržali do sedaj, in so edini, ki jih moramo upoštevati, če se odločamo za ali proti.«

Pod istim datumom je v zapisniku vrhovnega kapitlja podanih več imen

semeniščnikov, ki so v Oratoriju čakali na odločitev, ali jih bodo sprejeli med novince ali ne. Med kapitulariji je prevladovala stroga težnja tudi zato, ker jih niso mogli podvreči težji preizkušnji, ločene od drugih. Don Bosko je povzel besedo in navedel dva razloga: »Seveda bi morali biti veliko bolj strogi pri sprejemu klerikov in duhovnikov v Družbo. Vendar moramo imeti pred očmi dvoje dejstev. Najprej postopek, ki ga predlaga sveti Pavel: preizkusite vse in obdržite dobre. Zato bodimo odprti pri sprejemanju. Ne sprejemajmo nikogar, dokler nismo dobili prepričljivih poročil od tistih, ki jih lahko dajo.«

O poklicih je don Bosko 13. decembra po kosilu pripovedoval don Barberisu in drugim, ki so ga obdajali, naslednje sanje: Zdelo se mi je, da sem v Becchih pred našo hišo, ko so mi prinesli prelepo košaro. Pogledal sem in videl, da so bili notri golobi, nekateri so bili majhni in nekateri celo brez perja. Ko sem še enkrat pogledal, sem videl, da jim je že zraslo perje in so se popolnoma spremenili. Trije so bili tako črni, da se je zdelo, da so krokariji. Začuden sem sam pri sebi menil: »Tu mora biti na delu kaka čarovnija.« Ozrl sem se okoli, da bi videl, ali je kje kak čarovnik. Medtem pa so golobi odleteli in sem jih videl samo še od daleč v zraku. Tedaj je nekdo v bližini vzel puško, nameril in sprožil. Dva goloba sta padla na zemljo in tretji je komaj še letel. Šel sem tja, kjer sem videl, da sta padla, ju vzel v roke in videl, da sta mrtva. Bilo mi je hudo. Božal sem ju in pri sebi ponavljal: »Uboge živalce.« Takrat pa sta se ne vem kako nenadoma spremenila v dva klerika. Ves presenečen in prepričan, da je to čarovnija, sem gledal okoli sebe. Tedaj me je kaplan, ne vem ali iz Butigliere ali Castelnueva, prijel za roko in dejal: »Razumeš? Od treh dva. Reci to don Barberisu. V košari so bili več kot trije golobi, vendar se zanje nisem zanimal. Tako so se sanje končale. Vedno sem ti hotel pripovedovati te sanje, toda ko si bil pri meni, se nisem spomnil, ko pa si odšel, je bilo že prepozno. No, sedaj razlagam tebi in onim gospodom. –

Med drugimi je bil navzoč msgr. Scotton, don Anton Fusconi iz Bologne in grof Cays. Razlage so bile različne, toda don Bosko je odločil: »Košara z golimi golobi je Oratorij. Od tistih, ki postanejo kleriki v košari, se pravi v Oratoriju, od treh ostaneta dva. Ne smemo se čuditi: upamo na vse, toda eden zaradi bolezni, drugi zaradi smrti, pa zopet zaradi staršev ali zaradi izgubljenega poklica se izgubijo in tako v Družbi od treh postaneta dva duhovnika.«

Eden izmed poklicev, ki so bili izgubljeni za Družbo, ki pa ga ne moremo imeti za izgubljenega v splošnem pomenu besede, je bil

DON GUANELLA

V teh naših *Spominih* smo ga že večkrat srečali. Nazadnje smo ga pustili v Trinitá pri Mondoviju kot ravnatelja tamkajšnje salezijanske hiše. Še preden so se iztekle njegove triletna zaobljube, je dvomil o tem, ali naj ostane v Družbi ali ne. Vedno ga je obvladovala misel, da bi ustanovil družbo škofijskega prava, ki

bi pomagala najbolj zapuščenim bitjem človeške družbe. Dokler misel ni dobila jasne podobe v njegovi glavi, je bil kot nekdo, ki plava med nebom in zemljo in išče osebo, ki bi ga lahko razsvetlila, da bi ločil resnično od zmotnega, obenem pa si je prizadeval za sveto življenje v Božji bližini. Toda sčasoma je postajal notranji gon vedno močnejši in on ni skrival don Bosku svojega hrepenenja. Prav po enem takih zaupnih pogovorov z blaženim mu je le ta pisal:

Dragi moj don Alojzij!

Če se boste dali voditi mislim, ki vam vsak dan prihajajo v glavo, boste le težko prepoznali Božjo voljo. Non in commotione Dominus [ni Boga v nemiru].

Kdor je vezan z zaobljubami, se mora odpovedati svetnim ciljem, ki niso v smislu zaobljub, in to vedno po presoji predstojnika. Sicer začnemo toliko družb, kolikor je posameznikov, in obveznost zaobljub izgine in je celo v škodo.

Zato za zdaj ne mislite, ne pišite, ne govorite o vsem tem, dokler se ne bodo iztekle zaobljube. V tem času govorite s križanim Jezusom in ga prosite, da bi vam dal spoznati tisto, kar vam bo v večjo tolažbo v trenutku smrti.

To je edini način, da ne bomo zašli s svoje poti in ne izkoristili milosti, ki nam jih je Bog naklonil in ki jih ima veliko večje, pripravljene za nas.

Dragi don Alojzij, pomagajte mi reševati duše, Evropa in Amerika kličeta evangelijske delavce. Ne zapustite me v boju, temveč se kot močan bojevnik borite do konca in si tako zagotovite krono zmage.

Don Defendent Monti je v Nici. Je zelo zadovoljen. Komaj čaka, da bi odšel v Patagonijo. Želja se mu bo izpolnila.

Bog naj vas blagoslovi, vas in vse naše sobrate. Molite zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. junij 1878

Ko je don Bosko dobil v Rim povabilo, da bi poslal nekaj salezijancev v Santo Domingo, je upal, da bo dobil v don Guanelli vodjo tega težkega misijona. Zato mu je jasno ponudil:

Predragi don Alojzij!

Prejel sem vaše pismo z voščili za sv. Janeza in še drugo, v katerem mi poročate o sobratih v Trinità.

Zahvaljujem se vam in vsem sobratom, ki so z vami. Zadovoljen sem. Spodbudite jih, da bodo vztrajni v svojih sklepih in (voljni), da bi pomagali don Bosku pri neizmer- nem delu, ki mu ga pošilja Božja previdnost.

V tej zvezi vam sporočam, da nam je sveti oče ukazal, da naj letos pošljem odpravo misijonarjev v Santo Domingo, kjer naj bi prevzeli vodstvo malega in velikega seme- nišča, stolne cerkve in univerze. Bi bili pripravljeni, dragi gospod Alojzij, priključiti se tej odpravi in temu novemu delu? Jezik je španski.

Menim, da je to za vas previdnostna priložnost. Jaz molim in prosim, da bi tudi vi molili v ta namen.

Bog naj blagoslovi vas, vaše napore, vaše sodelavce in molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. julij 1878

Sveti mož je bojeval trd boj; na eni strani zadosti jasen glas predstojnika in v prsih drugi glas, še ne zadosti jasen, ki ni dopustil odlašanja. V svojih spominih je zapisal: »To pismo mi je bilo in mi je še kot oster trn v srcu. Čutil sem dolžnost, da se zavzamem za kako ustanovo v korist svoje škofije, a prav sedaj sem čutil, da se moram vrniti.« Kaj mu je odgovoril Božji služabnik, ne vemo, vemo pa, da mu je ponovno takole pisal:

Predragi don Alojzij!

Prejel sem vaše pismo in vaše zvezke. Toda na tisk bo treba malo počakati, ker čaka veliko stvari, da pridejo na vrsto. Glede vašega položaja se spominjajte reka: Komur gre dobro, se ne gane, in kdor dela dobro, naj ne skuša delati bolje.

Veliko je bilo zagnancev, ki se niso držali tega reka in so hoteli delati bolje, pa jim ni niti uspelo delati dobro, kajti pregovor pravi: Boljše je sovražnik dobrega.

Govorim vam s srcem na dlani, ker vas imam rad in želim vašo srečo na tem in na onem svetu.

Pozdravite, spodbujajte, pomagajte našim sobratom. Naj molijo zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Villa Santa Anna, 27. julij 1878

Zvezki, o katerih govori pismo, vsebujejo delo, ki ga bomo na kratko opisali. Msgr. Frapolla, škof v Foggi, ki je bil do leta 1860 v semenišču v Comu, iz škofije don Guanella, je umrl v Rimu med vatikanskim koncilom. Zapustil je več del, med njimi prevod psalmov s filološkimi, zgodovinskimi, hermenevtičnimi in leposlovnimi opombami, da bi tako pripravil popoln priročnik za duhovno življenje. Sorodniki so prosili don Guanella, da bi rokopise pregledal in predlagal don Bosku, da bi vse natisnili v oratorijski tiskarni. Don Bosko je vse natančno pregledal. Menil je, da zaradi plehkosti časa, ki ni pripravljen za tako težko delo, knjiga ne bi imela finančnega uspeha. Zato si na svojo veliko žalost ni upal na lastno odgovornost dati v tisk knjigo, ki je tako zaman čakala založnika.

Don Guanella se je torej vrnil v Como, kjer je doživel zelo težka razočaranja, dokler ga škof ni 1881 postavil na čelo Male hiše Božje previdnosti, po smrti njenega ustanovitelja. Kar je potem sredi težkega nasprotovanja mogel storiti, mu je pridobilo zelo pomembno mesto v cerkveni zgodovini. Sklenimo te podatke z besedami, ki jih je 1891 pisal prvemu don Boskovemu nasledniku: »Don Alojzij Guanella zagotavlja svojo neizmerno povezanost z don Boskom. Gotovo ob slovesu ni trpel manj, kot trpi kdo, ki se je ločil od svojih staršev, ki sta mu v kratkem presledku umrla drug za drugim v njegovih rokah.« Kaj naj mi

rečemo k temu? Zdi se nam, da lahko omenimo dve stvari. Božja volja je v svoji previdnosti odločila, da naj don Guanella opravi v don Boskovi šoli prvo preizkušnjo redovnega življenja in krščanskega dobredelnega apostolata, ki mu je bilo oboje v veliko korist. Vendar našemu blaženemu ni naklonila izrednega razsvetljenja, iz katerega bi mogel spoznati poslanstvo, v katero je klicala svojega zvestega služabnika.

Punčica njegovega očesa pa so bile za don Boska nežne rastlinice, ki so na slabotnem stebalu nosile upanje Družbe. To so bili njegovi

KLERIKI

Hotel je, da so bili dobre volje, zdravi, ukaželjni in dobri. S svojo preprosto navzočnostjo in besedo jih je razveseljeval bolj kot s čimer koli drugim. Na začetku maja je šel na obisk v Valsalice. Prejšnji večer pa se je z don Barberisom dogovoril za nenapovedan obisk pri novincih: »Jutri jih privedi tja dol in me obišči.« Magister novincev je storil tako in vse se je razvilo v pravo slovesnost. Večina jih še nikdar ni videla Valsaliceja. Predvsem pa je bil tam don Bosko, ki jih je sprejel. Z novinci je bil tudi med devetdnevnicco k Brezmadežni na kosilu. Kakšno veselje za te fante! Prebrali so mu nekaj pesmi. Zatem je govoril on, se veselil in razveseljeval vse okoli sebe.

Novincem je leta 1878 pripravil prave počitnice, ki so jih telesno okrepile in jim omogočile, da so se v tihoti pripravili na zaobljube. Ni si bilo mogoče misliti boljšega kraja. Med nepremičninami, ki jih je zapustil baron Bianco, je bila tudi njegova čudovita vila Sant'Anna pri Caselleju. Sem je don Bosko poslal novince. Sredi meseca maja je hotel, da je don Barberis obiskal hišo, da bi vse pravočasno pripravil. Vesel trop se je kraja polastil 5. julija, kakor hitro so se končali izpiti. Spremljal jih je don Barberis, ki mu je don Bosko poslal naslednje pisne nasvete za odnose s krajevnim dekanom.

Predragi don Barberis!

Če vas iz Caselleja nihče izrecno ne vabi za dušnopastirsko pomoč, ne hodite tja. Če bi prišlo do tega, pozdravite, spoštljivo. Če bi kdo pokazal zanimanje¹ za obisk Sant'Anne, ga ljubeznivo sprejmite in mu vljudno povejte, da ga ne morete povabiti k mizi, ker vam manjka vse potrebno za postrežbo, saj ste tam samo začasno.

Naj vas spremljata radost in krepost!

DUH. JANEZ BOSKO

Našli smo tudi pismo, ki ga je don Bosko pisal novincu po imenu Janez Krstnik Fabrici, ki je moral, komaj dvajsetleten leta 1880 darovati svoje življenje. Iz njegovih izrazov je razbrati, da so klerika mučile težke duševne stiske.

¹ Gre za dušnopastirsko pomoč v župniji, kar pomeni, za župnika.

Predragi v J. K.!

Ne ozirajte se na nikogar, pojdi naprej v svojem poklicu. Skrbi samo, da boš dobro spoznal in izpolnjeval naša pravila.

Bog bo storil drugo.

Govorila bova čim prej v Lanzu, kjer si bova odprla srci.

Bog naj te blagoslovi in moli zame, ki ostajam tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. julij 1878

Dobri oče je obljubil, da jih bo obiskal. Pričakovali so ga kot mesijo. Po kakih dvajsetih dneh pričakovanja jim je sporočil, da bi z njimi obhajal praznik svete Ane. Prišel je na predvečer. S kakšnim navdušenjem so ga sprejeli ne samo kleriki, temveč tudi bližnji župniki in civilna oblast! Na srečo je mili dež ohladil ozračje in to je bil »balzam za don Boska«, pravi kronika. Zatoхла turinska vročina ga je popolnoma dušila, tako da ponoči ni mogel spati, podnevi pa so ga bremenili neodložljivi posli. Bali so se, da bo moral leči v posteljo. Tudi dejstvo, da ni šel nikdar iz hiše, je slabšalo položaj. Tistim, ki so mu prigovarjali, da naj bi si vsaj malo odpočil, je govoril, da gre za stvari, ki jih ni mogoče odlašati. Izlet v Sant'Anno in svežina, ki jo je tam dobil, sta ga poživila. Naslednjega dne je obiskal vilo, kmečko poslopje in posestvo. Po kosilu je na vrtu v senci z nekaterimi župniki, pretorjem, notarjem in drugimi popil kavo in se z njimi prijetno pogovarjal. Dolgo so v Caselleju govorili o ljubeznivem načinu in družinskem duhu, s katerim je znal ravnati z vsemi, ki jih je srečaval.

Z rožnovensko nedeljo so se začele preobleke klerikov. Tako sta v nedeljo na praznik Marijinega materinstva oblekla duhovniško obleko don Janez Mellano in markiz Silvester Burlamacchi di Lucca. Starši poslednjega so bili pri svetem obredu, pri katerem je imel don Bosko priložnostni govor. Naslednjo nedeljo, na praznik očiščevanja Device Marije, sta bila preoblečena brata Karel in Peter, sinova grofa Radicatija, talarja je blagoslovil don Rua. V tistih letih je bilo veliko primerov, ko so se plemeniti fantje odločili za revno življenje v Oratoriju in vstopili v Družbo. Nemalo izmed njih je umrlo v zgodnji mladosti in se jih spominjajo le nekateri najstarejši sobratje. Preveval jih je globok verski duh, vendar je bila glavna privlačnost don Boskova oseba, čigar ljubeznivost jih je tako prevzela, da so pozabili na razne materialne nevšečnosti, ki so takrat delale življenje v oratoriju neprijetno.

O študiju ne bomo ponavljali stvari, ki smo jih povedali že drugje, vendar je bilo v tem letu nekaj zanimivosti, ki utegnejo zanimati bralca. Leta 1878 je don Bosko slovesno dovolil kleriku Alojziju Piscetti, dvema duhovnikoma in enemu subdiakonu, da so doktorirali na papeški fakulteti turinskega semenišča, kajti pred petimi leti so ukinili teološko fakulteto na kraljevi univerzi v Turinu.²

² Preostali trije so bili don Paglia, don Mariggi in don Febbraro (Dodatek, št. 65).

Uspeh je bil odličen za vse in zmagoslaven za prvega pripravnika, ki je bil zaradi obvladovanja snovi in gotovega nastopa prav v nasprotju z majhnostjo njegove postave.

Vsi štirje so se pripravljali v Oratoriju, vendar so v semenišču še naprej menili, da kleriki v Oratoriju ne zaslužijo nikakršne pozornosti. Don Vacchina je šel z nekaterimi drugimi kleriki na izpit iz prvega letnika bogoslovja; vsi so jih poznali kot don Boskove klerike. Na izpitu se je spraševalcu približal rektor in mu dovolj glasno šepnil na uho, da se je jasno slišalo: »Don Boskovim klerikom se ne da višja ocena kot 13 ali 14 od 20.«

»Kako vendar?« je ta odvrnil vznemirjeno.

»To je naročilo, ki je prišlo iz kurije.«

Izpraševalec je začuden in presenečen sklonil glavo. Ocenjevanje je bilo za vse zelo nizko. Treba je povedati, da so drugi kleriki od Cottolenga in Rokodelčkov, za katere niso vedeli, od kod so, dobili odlične ocene. Pri branju ocen je prišlo še do konca kazni. V glavni avli so stali razporejeni na desni in levi vsi semeniščniki, medtem ko so don Boskovi kleriki stali nasproti katedru. Pristopi kanonik Soldati, prebere ocene in potem reče: »Don Boskovi kleriki imajo tako slabo znanje, da me je ocene enega izmed njih sram prebrati. Toda prav ta jim je podkuril. Bil je Matej Grochow, prvi Poljak, ji je vstopil v Družbo. Ponižan na tak način je šel s klerikom Vacchino v škofijsko pisarno in pod pretvezo, da ni mogel pravočasno na izpite, prosil, da mu dodelijo dva sinodalna izpraševalca.

Za to potegavščino sta si oba klerika nakopala ukor predstojnikov v Oratoriju. Lahko pa sta si mislila: kar je storjeno, je storjeno.

Da bomo videli, kako resno so kleriki v Oratoriju študirali, naj podamo še naslednje pričevanje. Prejšnje leto, to je zadnje leto teološke fakultete na univerzi, je bil teolog Banardi član izpraševalne komisije za doktorski izpit. Don Bosko je prijavil štiri pripravnike, med katerimi je bil tudi don Jožef Bertello. Vsi so se tako odlično odrezali, da je omenjeni profesor vzkliknil: »Da don Boskovi kleriki ne študirajo? Bili so najboljši izmed vseh. To bom povedal tistim, ki jim gre!« Povedal je msgr. Gastaldiju, don Bosku in don Belmonteju.

Naj tukaj navedemo neko don Boskovo misel. Medtem ko so don Boskovi kleriki študirali, so tudi še poučevali. Res je, da jim je to delo jemalo precej časa, toda don Bosko je bil prepričan, da bi se brez dela manj učili, medtem ko so v časovni stiski dobro izkoristili vsak trenutek in so bili bolj uspešni kot drugi.³ To nam je povedal don Borio. Ta je, še klerik v Borgu San Martino, nekega dne rekel don Bosku: »Toda, don Bosko, mi imamo toliko dela, da nam ostaja zelo malo časa za študij.« Don Bosko je hitro in odločno odgovoril: »Prav to hočem.« Vsi so onemeli, niti ga nihče ni upal vprašati, kaj pomenijo te besede. Don Bosko

³ Don Barberisova kronika, 19. februar 1876.

je hotel, da bi študirali, medtem ko delajo, ne pa, da bi študirali zato, da bi študirali.

Kako zelo si je želel, da bi bili njegovi kleriki dobri, nam izpričuje osebno doživetje že imenovanega don Vacchina. Poučeval je v prvem razredu v Oratoriju. Od časa do časa je dobival od doma denar, ki ga je ob nekaterih priložnostih in praznikih delil med najbolj uboge dečke.

Nekega dne ga je grizla vest, zato se je spovedal, da je proti predpisom spravil pri sebi denar. »In si še naprej hodil k svetemu obhajilu?«

»Oh, jaz ubogi revež!« je vzkliknil klerik. »Sem mogoče naredil bogoskrunstvo?«

»Ne pravim tega. Bil si v dobri veri. Storil si zato, da bi pomagal fantom, in si imel dober namen. Zadosti ... Zadosti ... Se vidi, da si tudi ti dober don Boskov sin.«

Zdi se, da je s tem hotel povedati: se vidi, da delaš tudi ti tako kakor jaz. S temi besedami si je pomiril dušo in obenem popravil pogršek.

Leta 1878 so umrli štirje kleriki z obljubami. Prvi je bil Štefan Omodei. Bil je eden izmed tistih, ki so januarja zboleli za tifusom. V Oratorij je prišel leta 1876, potem ko je v Sondriu končal četrto gimnazijo. Napadlo ga je strašno domotožje, ki pa mu je v hipu prešlo, ko se je srečal z don Boskom, ki si ga je izbral za spovednika. »Kraja, kjer bi se mogel izpopolnjevati kakor tu,« je pisal svoji sestri, »še nisem nikdar videl. Don Bosko je, oh, če bi ga ti videla, pravi oče vseh!« Nekaj dni pozneje je v Lanzu umrl klerik Janez Arata iz Ligurije. Njegovo življenje je polno dogodkov, ki kažejo njegovo nenavadno krepost.

Nekoč je don Bosko zato, da bi ga videl, šel v Sampierdarena, kjer je končeval gimnazijo. Ko je zvedel za njegovo smrt, je pisal don Rui:⁴ »Zelo sem občutil izgubo naših dragih sinov, zlasti še izrednega Arata.«

Druga dva sta umrla meseca julija. Cezar Peloso iz Chiavarija je prišel iz zavoda v Lanzu. Tam se je dolgo pogovarjal z don Boskom o poklicu in je odšel iz njegove sobe s trdnim sklepom, da bo postal salezijanec. Vse prizadevanje staršev, da bi ga odvrnili od tega, ni nič zaleгло. Ko je v tretjem letu klerikata zbolel, je po nasvetu zdravnikov šel na domači zrak. Toda tukaj se je njegovo zdravje še poslabšalo. Ko je don Bosko slišal za to, je poslal po Barberisa, ki ga je spodbudil in mu podelil sveto popotnico. Zadnji je umrl Pavel Salvo (rešen), katerega priimek je don Bosko uporabljal, da ga je dvigal iz duševnih pobitosti, saj so ga verski dvomi in bojazen, da se bo pogubil, mučili tudi ponoči. Njegova največja tolažba je bila bližina očeta njegove duše. Ta je poznal njegove tegobe in ga je našel v trumi vseh, ki so stali okoli njega, ga milo pogledal, mu položil roko na glavo in dejal: »Glejte ga tukaj, njega, ki je vedno Salvo! Tudi če dela grehe, je on

⁴ Je v zbirki *Življenjepisi salezijancev, umrlih od 1883 do 1884*. Torino 1885. Seveda ni na pravem mestu.

na hudičevo jezo vedno Salvo. Zato se zavedaj, da si Salvo, Salvo za katero koli ceno in boš Salvo za celo večnost.« Nihče ni razumel resničnega pomena te šale, toda on je bil potolažen in je pozabljal na svoje bojazni. Želel je iti v Patagonijo. Toda zbolel je in po nasvetu zdravnika so ga poslali v domači Garessio. Od tam je pisal don Bosku 2. avgusta 1877: »Oratorij, vi don Bosko, vsi predstojniki in sobratje so mi živo pred očmi in jih ne morem pozabiti.« Prebil je še kak mesec v zavodu v Varazzeju in se nato vrnil domov, kjer je na predvečer praznika Karmelske Matere Božje umrl.

Iz tega leta imamo še nekaj novic, ki se tičejo sobratov pomočnikov in ki jih moramo rešiti pozabe.

SOBRATJE POMOČNIKI

Don Boska je obdajalo lepo število mož, ki so se odločili, da bodo ostali vedno pri njem, vezani z redovnimi zaobljubami, in so mu bili tako vdani, da jih je uporabljal tudi v najzaupnejših stvareh, ne da bi se mu bilo treba bati, da bi ga razočarali. Eden najbolj vdanih je bil splošni oskrbnik Jožef Rossi. Iz naslednje don Boskove izjave lahko vidimo, kako ga je cenil, mu popolnoma zaupal in mu dajal polna pooblastila, skoraj kot don Rui.

Ker se mora gospod Jožef Rossi, generalni oskrbnik naših zavodov, odpraviti v Francijo in druge dežele zaradi nakupa zalog, navezovanja stikov in prodaje izdelkov naših delavnic, ga spoštljivo priporočamo vsem našim prijateljem, dopisovalcem in vsem, ki bodo imeli z njim opravka. Je pošten človek, ki mu popolnoma zaupamo in ga zato pooblaščamo, da sklene kakršno koli pogodbo, ki se mu bo zdela umestna. Če bi na svojih potovanjih potreboval denar, pooblaščamo katero koli denarno ustanovo, zasebno ali javno, da dvigne vsoto do višine trideset tisoč frankov. Take vsote, bodisi delne kakor v celoti, bomo priznali, kakor če bi bile izročene nam osebno z vsemi zagotovili tako civilnih kakor trgovskih zakonov.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. julij 1878

Rossi se je, ne vemo iz kakih razlogov, potožil zaradi slabega vedenja nekoga trgovca. Stvari so se zaostriale tako daleč, da je bilo treba posredovati. Don Bosko je menil, da je treba tistemu gospodu pisati sicer vljudno, vendar odločno pismo. On osebno ga je napisal in mu ga dal v prepis. Lastnoročni spis hranimo v našem arhivu. Takole pravi:

Velecenjeni gospod!

Nekateri posli, povezani z mojo službo, me obvezujejo, da bom nekaj dni odsoten, ne da bi potrdil prejem vašega pisma z dne 17. tekočega meseca. Moram vam povedati, da moja vzgoja ne dopušča prostaških izrazov in bom zato ukrepal, da rešim svojo čast in čast ustanove, ki jo predstavljam, in onemogočim prizore, ki so se dogodili v vaši pisarni meni in drugim iz naše hiše.

Upošteval bom vaš nasvet in ne bom več prihajal osebno poravnavat računov. Zato prosim, da vi pošljete k meni pooblaščen osebo, in bodite prepričani, da bom z njo ravnal po vseh pravilih lepega obnašanja.

JOŽEF ROSSI, oskrbnik

En dogodek nam priča o veliki dobroti, ki jo je don Bosko izkazoval svojim pomočnikom.

Kajetan Rizzaghi je v trenutku slabe volje zapustil Družbo, vendar miru ni našel. Domotožje ga je pogosto privedlo do vrat hiše, ki jo je zapustil in kjer je izgubil tudi svojo življenjsko srečo. Ker se je to pogosto ponavljalo, so mu predstojniki dovolili opraviti duhovne vaje. Pridiga o izgubljenem sinu mu je strla srce. Takoj je stekel naravnost k don Bosku, se mu vrgel k nogam in glasno klical, tako da so ga slišali po celem zavodu: »Oh, oče, tudi jaz nisem več vreden, da bi se imenoval vaš sin.«

Don Bosko ga je dvignil, prijel za roko, ga potolažil, popeljal k ravnatelju in mu dejal: »Lepo ravnaj z njim. Veš, on je moj prijatelj.«

Pri teh besedah je Rizzaghi spet planil v jok in dejal: »Sedaj sem v nebesih. Oh, če bi mogel oprati tisti madež!« Od tistega dne ob imenu don Bosko ni mogel več zadržati solz. Ko je umiral, je blagroval trenutek svoje vrnitve.

Don Bosku je prišlo na ušesa, da drug pomočnik v Buenos Airesu, Bartolomej Scavini, ni prepričan o svojem poklicu. Zaskrbljen za njegovo usodo, mu je pisal naslednje pismo: »Dragi moj Scavini! Slišal sem, da imaš skušnjave, da bi zapustil salezijansko družbo. Ne delaj tega. Ti, ki si se z zaobljubami posvetil Bogu, si salezijanski misijonar; ti, ki si prvi odšel v Ameriko, ti veliki don Boskov zaupnik hočeš spet iti v svet, kjer je toliko nevarnosti za pogubo? Upam, da ne boš storil te neumnosti.

Piši mi razloge, zaradi katerih si vznemirjen, in jaz ti bom svetoval kot dober oče svojemu sinu, da boš srečen na tem in onem svetu.« Scavini je spet dobil mir in vztrajal.

V San Nicolásu v Ameriki je februarja 1868 odšel v večnost pomočnik Karel Barberis iz druge odprave misijonarjev. Sin bogatih poljedelcev je pri 21 letih iz želje po redovni popolnosti postal salezijanec.

Preden bomo nadaljevali, se bomo malo pomudili pri razmišljanju, kako je don Bosko vzgajal svoje osebje. Imamo priložnost, da se s tem resno seznamimo, ker imamo v našem arhivu listino, ki to vprašanje temeljito obdeluje. To je edinstven primer in nadvse koristen, ker nam daje vpogled v duha in metode blaženega, vendar jih ne smemo posploševati, kakor da bi se don Bosko vedno v vseh primerih ravnal tako. To dragoceno poučevanje imamo ohranjeno v spisu

ZGODOVINA NEKEGA KLERIKA.

Klerik Bernard Vacchina, gojenec Oratorija, je oblekel duhovniško obleko jeseni 1876. Don Bosko mu je dovolil, da so ga preoblekli v domači župniji, da je razveselil mater in župnika, ali kakor je dejal on, da bi dal dober zgled. Novi klerik je ostal še nekaj dni doma in nato šel na duhovne vaje v Lanzo, kjer je bil navzoč pri preobleki štiridesetih svojih tovarišev. Po duhovnih vajah so ti nekaj časa ostali v Lanzu, Vacchina pa so poslali v Oratorij, kjer je asistiriral na novo prišle fante, ki jih je bilo kakih sto sedemdeset. Gotovo ni slabo opravil svoje naloge, ker so mu na začetku noviciata zaupali redno asistenco v prvem višjem gimnazijskem razredu, tako je delil svoj dan na to asistenco in življenje v noviciatu. Na tak način je prebil nekaj mesecev šolskega leta 1876–77, ko mu je don Bosko nekega dne po spovedi dejal: »Počakaj malo. Mislil sem, da bi ti izročil pouk v prvem nižjem gimnazijskem razredu. Kaj praviš k temu?«

»Oh, don Bosko!« je vzkliknil klerik, tresoč se po vsem telesu. »Jaz sem samo v klerika preoblečen fant. Nisem sposoben. Verjemite mi!«

»Toda snov prvega razreda obvladaš?«

»To pa to.«

»Če jo znaš, potem jo moreš tudi poučevati. Poleg tega ti bom jaz sam pomagal in ti svetoval, na koga se moraš obrniti. V svoji sobi ti bom povedal vse drugo.«

Siromak je ves vročičen odšel od tam. V sobi mu je don Bosko dejal: »Moram vzeti pouk kleriku P., ker preveč klofuta in je prevelik prijatelj *pensuma* [kaznovanja]. Pomisli, da daje za kazen tridesetkrat prepisati molitve. Kaj naj storijo ubogi otroci? Vsakokrat, ko se boš znašel v zadregi, pridi k meni. Vsak mesec mi prinesi popravljeno nalogo in delaj, kakor si videl, da so delali s teboj.«

Pri tedenski spovedi skoraj nikdar ni manjkal nasvet, kako naj se vede z učenci, kako naj moli za svoje gojence, kako naj jim daje lep zgled predvsem v cerkvi, kako naj jim pripoveduje spodbudne zglede, kako naj si oblikuje jasne ideje; da naj ne govori preveč on sam, temveč naj stori, da bodo govorili oni; da naj se zavzema za manj nadarjene; da naj jim priporoča, da naj se približajo predstojnikom. Spodbujal ga je, da bi se trudil za zadoščenje svojih grehov, da bi si nabiral zasluge, pa spet, da bi se vadil v ljubezni do bližnjega ali se varoval skušnjav. Nekoč ga je vprašal: »Imaš red v razredu?« »Ne vedno,« je odvrnil oni. »Glej,« mu je dejal don Bosko, »če hočeš, da te bodo ubogali in spoštovali, glej, da te bodo imeli radi. Pa ne z božanjem, zlasti ne po obrazu in rokah.«

Njegovi dnevi niso potekali vsi enako mirno. Prišle so nadloge, dnevi negotovosti, utrujenost zaradi nenehnega napora, saj je moral dvajset ur na teden poučevati, popraviti vsak dan šestdeset nalog in veliko asistirati. Ko ni mogel več, je šel k don Bosku, ta pa mu je govoril: »Vera! *Omnia possum in eo, qui me*

confortat [Vse zmorem v njem, ki mi daje moč].« Te preproste besede, izgovorjene tako, kakor jih je znal izgovoriti samo on, so imele čudežen vpliv na pobito dušo. Včasih je zjutraj ob vstajanju, ko se je spomnil šole, skočil iz postelje, divje udaril po mizi in zakričal: »*Omnia possum in eo, qui me confortat!* – Vse zmorem v njem, ki mi daje moč!« Don Cipriano, ki je spal v podstrešni sobici blizu nje-ga, ga je prvič, ko je tako razbesnelo udaril po mizi, vprašal, ali nori. »Malo mi manjka,« je odvrnil, vendar se je kmalu pomiril.

Najpomembnejša, ki se je je sam naučil od svojih profesorjev, je bila goreč-nost, s katero so skušali prepojit srca svojih učencev. Hotel jih je posnemati. Nekega dne je povedal učencem, da bi bilo zelo lepo in don Bosku po volji, če bi jih vsak dan nekaj prejelo sveto obhajilo. Nobeden ni odpovedal. Tedaj je navdušeni učitelj vzel lepo polo papirja, jo okrasil z risbami, razdelil učence v sedem skupin in ves vesel tekel k don Bosku z željo, da bi odobril zamisel in jo podpisal. Blaženi ga je ljubeznivo pogledal, pohvalil njegovo gorečo domisel-nost za širjenje pogostega obhajila in dejal:

»Vendar jaz tega ne bom podpisal.«

»In zakaj ne, gospod don Bosko? Saj gre vendar za tako dobro stvar.«

»Lepa, odlična, vendar ne samodejna. Glej, če bi jaz to podpisal, bi si tvoji učenci lahko mislili, da jim jaz ukazujem prejemanje obhajila. To pa ni naš na-čin. Tudi ti ne smeš reči besede, če fant na določen dan ne bi pristopil k svetemu obhajilu. Delati se moraš, kakor da nisi nič opazil. Spodbujati, spodbujati in nič več.«

Nekega dne ga je poklical na videz brez vsakega razloga. Toda Vacchina je zvedel zakaj: notranji prefekt se je pritožil zaradi njega. Blaženi je zato hotel na-tančno poročilo o vsem, kar dela, in ga na koncu vprašal, ali so vsi predstojniki zadovoljni z njim.

»Ne vsi,« je odgovoril. »Prefekt me je ozmerjal, ker sem karal glasbenike. Ti si domišljajo, da so nekaj posebnega. Rekel mi je, da mi bo vzel pouk.«

»Moramo biti potrpežljivi,« je dejal don Bosko. »Tudi glasba je namenjena vzgoji. Toda šolo, kdo ti jo je, dragi Vacchina, zaupal?«

»Vi, gospod don Bosko.«

»Prav. Kdor ti jo je dal, ti je ne bo vzel. Daj to vedeti tistim, ki jim to gre. Kljub vsemu sem zadovoljen s teboj. Delaj še naprej, kar moreš, Bog pa bo storil drugo.«

Šolsko leto se je začelo 15. oktobra in končalo 9. septembra. Učitelj prvega nižjega razreda gimnazije se je veselil dobrega uspeha svojih učencev pri izpi-tih in je utrujen upal, da se bo malo oddahnil v domačem kraju. »Don Bosko mi bo gotovo dovolil,« si je mislil. »Vsi drugi novinci že od julija hodijo po gorah okoli Lanza. Gotovo mi ne bo rekel ne.« S tem upanjem mu je izrazil svojo pro-šnjo. Toda don Bosko mu ni dovolil. »Bodi miren,« mu je rekel, »bom jaz poskr-

bel zate.« Po nekaj dneh ga je Vacchina prosil, naj bi ga pustil v Sampierdareno. Tam bi videl morje. Don Bosko pa: »Ti boš imel počitnice z menoj.« Imeti počitnice z don Boskom? Kaj pomeni to govorjenje? Dnevi so tekli, in kadar koli je klerik zagledal don Boska, mu je hitel poljubit roko in ga značilno gledal. Pa nič, čisto nič. Končno se je opogumil in ga vprašal:

»Gospod don Bosko, kdaj in kam bova šla na počitnice?«

»V nebesa. Ti ni všeč? Skupaj v nebesih.«

»Toda od sedaj do tedaj je še dosti časa.«

»Kdo ti more to zagotoviti?«

Revežu je zastala sapa in ni več pisnil.

Od konca šole do duhovnih vaj v Lanzu je bilo malo časa. Vacchina je zaprosil za večne zaobljube. Pri spovedi mu je don Bosko rekel:

»Ubožec, storil si, kar si mogel. Zadovoljen sem s teboj. Prihodnje leto ti bomo dali prvi višji razred gimnazije. Pogum. Ti ni žal, da si ostal pri don Bosku?«

»Ne. Toda čujte. Ko mi je prefekt zapretil, da mi bo vzel pouk, in me je tudi don Barberis nadrl, sem si rekel: »Ta je pa dobra. Cel dan se trapaš kot nor, potem te pa še zmerjajo! Končno pa si kos kruha lahko zaslužiš kjer koli. Toda vedite, don Bosko, tega nisem rekel iz srca, kajti moje mesto je tukaj.«

»To rad verjamem. Naredil boš zaobljube; toda katere?«

»Menim, da je najbolje, da naredim večne.«

»Jaz ti jih rade volje dam. Toda ti veš, da nisem jaz sam, da so še drugi predstojniki.«

»Torej bom naredil triletno. Na vsak način je moje mesto tukaj. S tem se nič ne spremeni.«

Naredil je večne zaobljube. Nato je eno leto poučeval višji prvi razred gimnazije, v katerem nam razrednice knjige kažejo celo vrsto odličnih fantov. Mnogi izmed njih so zelo dvignili ugled Družbe. Toda stvari niso potekale tako mirno kakor prejšnje leto, verjetno tudi zato, ker je bilo učencev več kot sto. Na začetku je celo prišlo do upora. Eden izmed fantov bi moral iti v prvi nižji razred, pa ni hotel. Predstojniki niso posegli. Učitelj ga je brez uspeha prosil, naj uboga, nato se mu je približal, prijel za roko in ga nasilno potegnil iz klopi. Toda porednež, ki je pred kratkim prišel v Oratorij, je dvignil roko, da bi ga udaril. Tedaj ga je Vacchina zgrabil za ovratnik in ga vrgel iz razreda, rekoč: »Ne prideš nazaj, dokler ne boš prosil odpuščanja!« Šolski svetnik ga je poslal nazaj v razred, toda učitelj ga je postavil pred vrata.

Prefekt ga je spet poslal v razred, a učitelj ga je zavrnil.

Tudi ravnatelj ga je poslal v razred. Toda učitelj je ostal pri svojem. Tedaj ga je don Bosko poklical k sebi in ga vprašal: »Zakaj si se uprl predstojnikom? To ni prav. Razumeš ...«

»Čujte, gospod don Bosko. Ta fant se je uprl in mi pretil pred vsem razredom, ki je ostal osupel. Imam več kot sto učencev, s katerimi se ni šaliti, če hočem, da mi bo uspelo. Predstojniki vedo, kaj se je zgodilo, in meni se ne zdi krivično. Zakaj niso nič storili, da bi ubogal?«

»Toda ti si se ga z roko dotaknil in tisti, ki dvigne roko, nima prav.«

»Toda, če ne bi storil tega, ne bi šel ven. Jaz ne čutim nikakršnega sovraštva proti njemu, celo rad ga imam. Toda on mora popraviti hudobijo, ki jo je storil, in popraviti pohujšanje, ki ga je dal. Pri tako številnem razredu in pri fantih, ki so celo starejši od mene, se ni mogoče šaliti.«

»Toda, če se bo moral opravičiti, ga ne boš ponižal?«

»Ne, gospod don Bosko. Želim, da pride. Žal mi je za vse, kar sem storil predstojnikom.«

»Prav. Pošlji mi fanta.«

Ko je fant slišal don Boskova priporočila, je lepo ubogal. Bil je sprejet v razred in bil od tedaj pokorno vdan svojemu učitelju.

V šolskem letu 1878–79 so Vacchini določili drugi gimnazijski razred s sto tridesetimi učenci, ki so bili kaj malo izbrani. S tistimi, ki so končali prvi nižji razred, jih je bilo nekaj, ki razreda niso izdelali, in iz prvega višjega so bili samo tisti, ki niso bili sposobni, da bi preskočili drugi razred, kot so temu tedaj na splošno rekli. Razred je bil resno težaven. Po prvih tednih učitelj ni vedel, h kateremu svetovalcu bi se zatekel. Nekega dne je po kosilu stopil k ravnatelju in mu razložil svoje težave.

Toda ko je videl, da ta ni vzel resno njegovih težav, je izgubil potrpljenje in začel dvigati glas. Don Bosko je od daleč opazoval in poslušal, vendar ni vedel, za kaj gre. Glasno, da so ga mogli vsi razumeti, je rekel: »Kdo je tisti klerik, ki se teko petelini?« Dva dni pozneje ga je poklical k sebi in mu rekel: »Predvčerajšnjim si se petelinil pred ravnateljem. Kaj je novega?«

»Stvar je v tem, da ne morem izhajati v šoli. Imam sto trideset učencev, ki bi jih moral razdeliti v oddelke, ker je razlika med njimi prevelika. Jaz se ubijam, pa ničesar ne dosežem. To je nemogoča šola, to vidite tudi vi. Gospod ravnatelj mi pravi, da naj potrpi. Potrpežljivost visoko cenim, toda tudi z vso potrpežljivostjo tega sveta mi ne bo uspelo delati čudeže. Tu je treba kaj drugega.«

»Res je. V marsičem imaš prav. Bomo poskrbeli.« Čez nekaj dni so mu odvzeli petindvajset najbolj nesposobnih. Nekaj so jih poslali domov, nekaj pa v prvi razred gimnazije. »In kako gre sedaj tvoja šola?«

»Bolje.«

»Koliko jih še imaš?«

»Več kot sto.«

»Prav, ostalo jih je še zadosti, da se boš lahko zabaval. Toda ravnatelj ni zadovoljen s teboj.«

»Jaz nisem nič kriv. Želel sem, da bi jih precej odšlo, in so odšli. Toda kdo mi jih je poslal, čeprav niso bili uspešni pri izpitihi?«

Don Bosko ga je očetovsko poslušal in ni dejal besedice. Vacchina mu je poln ljubezni poljubil roko, potem pa se je hotel spraviti z ravnateljem.

Tukaj bi lahko kdo vprašal: »In študij? In klerikovo zdravje?«

O študiju naj povemo tole. Za filozofijo je imel svojega zasebnega profesorja, odvetnika Fortisa, ki ga že poznamo. Druge predmete je študiral sam in v ta namen hodil k sobratom, ki so obvladali snov. Kljub temu se ga je od časa do časa loteval obup. Nekoč si je dal duška nad don Boskom, ki mu je z veliko dobrohotnostjo dejal: »Biti moramo potrpežljivi. Stori, kar moreš, drugo bo naredil Bog. On te ne bo pustil na cedilu, če delaš zanj. Kdor ni za ravnatelja, prefekta ali kaj drugega, bo pa zakristan in zasluženje bo enako. Sicer ti bo pa pouk odprl glavo in ti omogočil napredovanje, boš videl.« Imel je prav. Vacchina je moral tisto leto k vojakom; dodelili so ga k bersaljerom. Vendar ni izgubljal časa in je pozneje bil zelo uspešen.

Za svoje zdravje klerik ni bil kaj dosti v skrbeh, bodisi ker je bil krepke telesne zgradbe, bodisi zaradi čisto posebnega razloga. V gimnaziji je težko zbolel in so ga predstojniki po zdravnikovem nasvetu hoteli poslati domov na okrevanje. On pa je stopil k don Bosku in dejal: »Predstojniki me hočejo poslati domov, jaz pa nočem iti.«

»Ta je pa dobra! Nočeš iti? In zakaj?«

»Ker ste pred kratkim rekli, ker bo eden izmed nas umrl. Če bom to jaz, hočem umreti tukaj, da boste vi pri meni.«

Don Bosko je stal na pragu svoje sobe. Kakor po navadi je pogledal fanta, dvignil oči kvišku in dejal: »Le pojdi domov. Ti še ne boš umrl, temveč boš dolgo živel.« Tako je tudi bilo. Kljub nekaj težkim boleznim don Bernard Vacchina obhaja v Buenos Airesu svojo duhovniško obletnico.

In sedaj bomo z nekaj potrpljenja, ki bo pa poplačano s koristnim znanjem, prelistali zajeten

ZAVOJ PISEM.

Veliko pisem iz leta je razporejenih po tem zvezku. Nekaj jih bomo delno pojasnjene podali v Dodatku. Tukaj bomo vzeli v pretres druge po raznih skupinah: laikom, tako gospodom kakor gospem, potem cerkvenim osebam in na koncu salezijancem, bodisi preprostim sobratom ali pa ravnateljem in misijonarjem. Vsako skupino bomo časovno razporedili.

1. GOSPEM

1. GOSPE TEREZI VDOVI LYERRE

To je mati nekdanjega gojenca Karla, o katerem govori pismo. Bil je stenograf v poslanski zbornici in na žalost dopisnik slabih časopisov.

Velespoštovana gospa!

Naše življenje je posejano s križi, toda Bog nam od časa do časa pošilja tolažbo.

Vaša uglednost je odšla nenadoma iz Rima, pa ste naleteli na svetega škofa, ki vam svetuje, in odličnega spovednika, ki vas vodi.

Bog naj bo vedno za vse zahvaljen. Pozdravite msgr. Gallettija in kanonika Fassinija, ki ju zelo cenim.

Pišite pogosto sinu Karlu. Spominjajte ga na minljivost stvari in na vernost njegovih staršev, na čast družine; vse to zaradi izpolnjevanja vere.

Jaz bom storil, kar bo v mojih močeh, kadar se bom z njim srečal.

Bog naj blagoslovi vas in vašo hčerko Serafino. Molite zame, ki ostajam v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 2. marec 1878

2. GROFICI SCLOPIS

Tolažilno pismo, pisano ob sliki *Ecce homo* – Glej, človek, ki so jo krasile cvetlice, nabrane na Oljski gori. Dne 8. marca je grofici umrl mož grof Federico, previden z vsemi tolažili svete vere. Kot minister je podpisal zakon, s katerim so izgnali jezuite in dame presvetega Srca. Toda pozneje se je kesal in je 1855 v senatu zavrnil zakon ministra Rattazzija proti redovnim združenjem. Obžaloval je tisto svoje dejanje in priznal, da je klonil pod pritiskom ulice. Po prenosu senata v Rim ni več sodeloval na zasedanju. Zadnja leta svojega življenja je prebil v odkritosrčnem izpolnjevanju svojih verskih dolžnosti. Bil je znamenit pravnik, napisal je veliko knjig in bil don Boskov prijatelj.

Plemeniti grofici Sclopis!

Ve cvetlice, ki ste bile natrgane na Oljski gori in ste se dotaknile groba svetega Petra, prinesite obilen blagoslov tistemu, ki vas bo imel v rokah. Cvetlice in trnje bo spletalo veličastno krono blažene večnosti.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 15. marec 1878

3. GOSPE ANNETTI FAVA BERTOLOTTI

Bila je doma v Turinu. Takrat pa je bila na deželi v Villi Sterpone, Borgo Ajé pri Moncalieriju.

Velespoštovana gospa!

Danes obhajate svoj god. Daroval sem sveto mašo za vas in za vso vašo družino in sedaj odgovarjam na vaše pismo z dne 8. julija z nekaj zamude.

Upam, da so uredili odpošiljanje Katoliškega branja.

Prilagam spomin na Pija IX.: košček talarja, ki ga je nosil. Ta sveti papež opravlja čudežna dela. Upam, da bo med drugimi tudi milost, za katero prosite.

Lep pridelek želim vam, gospodu vitezu in mali dedinji. Bog naj vas vse blagoslovi. Molite za tega reveža, ki je vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Dan svete Ane 1878, Villa di S. Anna pri Caselleju

Tej zaslužni gospe je Božji služabnik od časa do časa poslal kako darilce z nekaj besedami, ki jih je napisal na vizitko lastnoročno ali jih narekoval svojemu tajniku. Tukaj navajamo tri lastnoročne vizitke: 1. »DUHOVNIK JANEZ BOSKO. To je trda hruška, ki pa jo bomo skuhali v svetem Božjem strahu. Smešna zadeva. Vendar jo sprejmite za vašo gospodično.« 2. »DUHOVNIK JANEZ BOSKO poklanja gospe Fava Bertolotti nekaj grozdov.« 3. Za praznik Marije Pomočnice je gospa želela lep prostorček, kjer bi mogla biti navzoča pri svetih obredih. Don Bosko je zapisal na vizitko: »Za gospo Annetto Fava DUHOVNIK JANEZ BOSKO priporoča najboljši rezerviran prostor.«

Naslednje tri je narekoval tajniku: 1. »DUHOVNIK JANEZ BOSKO si dovoljuje vaši velezaslužni uglednosti pokloniti nekaj grozdov, ki so dozoreli na oknu njegove sobe v senci svetišča Marije Pomočnice. Sprejmite jih kot znamenje globoke hvaležnosti z željami za bogate nebeške darove.« 2. «DUHOVNIK JANEZ BOSKO, ki želi pokazati svojo hvaležnost vaši velezaslužni uglednosti, si dovoljuje pokloniti vam nekaj grozdov z željo za obilne nebeške darove.« 3. »DUHOVNIK JANEZ BOSKO prosi vašo uglednost, da bi sprejeli nekaj češenj z vrta Marije Pomočnice z željami za obilo nebeških darov.«

4. GOSPE JOŽEFI MARIJI ARMELONGHI

Gospa je bila doma v Lugagnanu, verjetno teta salezijanskega duhovnika, ki je nosil isto ime. Tukaj imamo zbrana glavna pravila za vodstvo duš, ki jih mučijo dvomi.

Vespoštovana v J. K.!

Kar se tiče vaše vesti, vedite:

1. *Ne skušajte nikdar obnavljati preteklih spovedi.*
2. *Misli, želje in vse drugo notranje naj ne bo nikdar predmet spovedi.*
3. *Spovedujte se samo dejanj in pogovorov, ki jih bo spovednik imel za grešne, in nič drugega.*
4. *Slepa pokorščina spovedniku. Imejte mirno vest in molite zame, ki ostajam vedno vaš v J. K. vdani služabnik.*

DUH. JANEZ BOSKO

5. GROFICI CALLORI

To pobožno plemkinjo je pogosto napadala melanhlija in jo zelo obremenjevala. Spodbujale so jo novice o don Boskovih delih. Blaženi, ki je vedel za to, si je jemal čas in ji pisal dolga pisma kot nobeni drugi gospe.

Moja dobra mama!

Če bi bile moje molitve, ki jih večkrat na dan dvigam za svoje dobro mamo, obiski, bi bil večkrat na dan pri vas in bi vam kratil čas s svojim klepetom. Nerodno mi je, ker nisem pisal in s tem pokazal, da sem slab posinovljenec za tako dobro mamo, zlasti še zato, ker vas močno potrebujem.

Začnimo z odgovori.

Don Cagliero odločno dela za novo odpravo misijonark in misijonarjev v Ameriko, vendar verjetno ne bo mogel odpotovati s celotno vojsko. Zagotovil mi je, da pred odhodom ne bo nezvest svoji obljubi, da vas bo obiskal bodisi v Turinu bodisi v Vignaleju.

Žalosti me novica, ki ste mi jo sporočili o naših gojencih Vignalejcih. Bil sem v Lanzu na začetku julija in ni bilo nikogar v bolniški sobi. Vrnil sem na začetku tega meseca in sem bil tam deset dni in spet nikogar. Vidi se, da vse nesreče padajo na naše fante iz Vignaleja, zlasti še na dečke Ravizza, ki sem jih tako zelo priporočil ravnatelju. Molil bom in storil, da bodo molili tudi drugi zanje, da jih Bog blagoslovi in jim vrne zdravje. Počakajmo malo, da vidimo, ali bomo uslišani.

Na žalost je pomanjkanje duhovnikov vsak dan večje. Jaz se na vso moč trudim, da bi jih čim več pripravil. Storil bi še več, če bi imel potrebna sredstva. Vendar je to samo kapljica vode na tem suhem zemljišču. Rogemus Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam – Prosimo Gospoda žetve, da pošlje delavce na svojo žetev. Vsekakor vam bom pred koncem tedna poslal kakega našega profesorja, ki vam bo vsaj nekaj časa daroval sveto mašo.

V Sampierdareni bom ostal do 16. septembra 1878.

Naše sestre so sedaj že tako raztresene, da ne morejo več iti, kakor ste želela, da bi se pri njih kot dobrih učiteljicah kaj naučile v vašem otroškem vrtcu.

Kljub temu se vam zahvaljujem za povabilo in gostoljubnost, ki jim jo obljubljate.

Upam, da bom lahko šel na izlet v Vignale, vendar še ne morem reči kdaj. Gotovo je le to, da potrebujem denar. Danes zjutraj je prišel k meni mojster in gradbeni vodja cerkve sv. Janeza Evangelista ves pobit in mi rekel, da če mu ne plačam debele vsote zaostalih dolgov, ne bo mogel delati več naprej. Jaz nimam niti pare. Zares. Oh, če bi mi vi lahko priskočili na pomoč v čast Piju IX. To bi bila dobra rešitev. Toda Bog ve, kako je z vašim finančnim ministrom.

Vprašujete me o naših ustanovah. Hvala Bogu lahko rečem, da moralno in šolsko stvari dobro potekajo. Letos imamo 300 fantov, ki bodo stopili v klerikat. Nič manjše število se ne pripravlja za prihodnje leto. Res je, da se porazdelijo v razne škofije, toda vedno so evangelijski delavci.

Tukaj v Sampierdareni imamo dvesto fantov, ki jim pravimo Marijini sinovi in bi radi postali duhovniki. To je zares pravi zaklad. Vendar je tudi tukaj slišati poznano antifono. Pek noče več pošiljati kruha, ker imamo enajst tisoč frankov dolga.

Kakor vidite, nismo brez skrbi. Vendar pa smo nagrajeni z lepo disciplino in moralnostjo v naših hišah. V enem letu smo jih odprli dvajset, od teh šest v Urugvaju in nekaj v republiki Argentini, v bližini divjakov.

Bog naj vas blagoslovi, moja dobra mama, in z vami vso družino, vaše hčere in njih-

ve družine. Bog naj vsem nakloni obilo svetosti in zdravja. Molite za tega revčka, ki je v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Trenutno je v naših hišah 27 tisoč gojencev.

6. MARKIZI FASSATI

Tudi tukaj govori o dvajsetih hišah, ki so jih odprli v tekočem letu. Pozneje bomo videli, kako jih šteje.

Velezaslužna gospa markiza!

Večkrat ste nam, ne da bi vas za to prosil, prišli na pomoč. Sedaj pa sem jaz tisti, ki prosim v Gospodovem imenu, in prepričan sem, da mi boste pomagali, če vam bo mogoče.

Nezadržen razvoj naše Družbe in nujne potrebe vere so nas prisilili, da smo odprli veliko število domov, ki presegajo naše moči. V enem letu smo jih odprli dvajset. To so misijoni v Ameriki, žetev, ki je dozorela v tamkajšnjih republikah, in sami divjaki, odprava misijonarjev in ti, ki se pripravljajo na odhod, cerkev sv. Janeza Evangelista, da bi ustavili prodor protestantov, ki so se nastanili v enem najbolj naseljenih predelov tega mesta. Vse to nas je utrudilo in obložilo z dolgovi.

Če bi nam v svoji krščanski ljubezni mogli pomagati, bi bil to primeren čas. Vem, kaj ste že naredili za nas in kaj ste storili za druge. Zato sem vam hvaležen za vse dobrote in vam samo nakazujem naše potrebe v zaupanju v vašo dobroto v mejah, ki vam jih bo navdihnil Gospod.

Zadovoljni bomo z vsem, kar boste storili, pa tudi za dobrote, ki ste nam jih že izkazali. Vsak dan molimo za vas in za vaše drage, ki jih je Bog že poklical k sebi, zlasti pa, da vas ohrani pri dobrem zdravju, vam nakloni dar vztrajanja v dobrem do konca in večno plačilo v kraljestvu slave.

Priporočam vašim molitvam svojo ubogo dušo in imam čast, da se imenujem v Jezusu Kristusu ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. oktober 1878

P. S.: Pismo vam pošiljam v Montemagno, kjer upam, da ga boste mogli prebrati v večjem miru.

7. GOSPE TEREZI VALLAURI

Velika dobrotnica, sestra don Pietra, ki jo bralci že poznajo. Trpela je za težko boleznijo, ki ji je 10. marca 1879 vzela življenje. V strašnih bolečinah ji je Bog dal junaško potrpežljivost. Polna ljubezni je previdna žena, ko je pisala oporoko, dala na stran vsoto denarja, ki jo je lastnoročno hotela izročiti don Bosku za salezijanske ustanove in misijone.

Velespoštovana gospa Tereza!

Ko sem imel zadnjič priložnost, da sem vas videl, sem bil zelo žalosten, kajti videl sem,

da je vaša bolezen veliko težja, kot sem si predstavljal. Kakor sem vam obljubil, naši dečki zjutraj in zvečer molijo za vas. Vendar bi rad dodal še nekaj.

Želim, da bi izzvali pritisk na Gospoda, seveda če naša prošnja ni v nasprotju z Božjo voljo. Naredimo torej tako: v nedeljo na praznik Marijinega brezmadežnega spočetja bodo naši dečki darovali za vas sveto obhajilo in jaz bom to jutro daroval sveto mašo po tem namenu. Izbrana skupina naših dečkov bo vsak dan molila za vas pred Jezusom v najsvetejšem zakramentu.

Vi se pridružite v duhu našim molitvam in zmolite molitev, ki sem vam jo zadnjič priporočil, in darujte Gospodu tudi vse svoje trpljenje. Upam, da vas bom mogel kak dan proti večeru obiskati in vas pozdraviti.

Bog naj vas blagoslovi, gospa Tereza, vas ozdravi, vas ohrani še mnoga leta pri življenju, da boste mogli videti sadove svoje dobrodelnosti. Molite tudi za to ubogo siroto, ki bo vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. november 1878

8. GOSPE GROFICI CALLORI

Ponovno govori o svojih bolnih očeh. Ozdravel bo februarja 1879 v Rimu na način, ki ga mnogi imajo za čudežnega.

Moja dobra mama!

Vrtnar Rizzoglio mi je prinesel vaše novice. Prišel je s svojo ženo na obisk k Mariji Pomočnici.

Mi smo na splošno kar zdravi, samo moj vid naglo slabi. Bogu je tako po volji, ker nisem pravilno uporabljal svojih oči.

Molite zame in za naše zadeve. Bog naj vas blagoslovi, vas in vso družino in vas vse ohrani pri dobrem zdravju in svetosti. Amen.

Imejte me v J. K. za vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. november 1878

2. GOSPODOM

9. NOTRANJEMU MINISTRU

Ena izmed mnogih prošenj, ki jih je blaženi naslovil na ministra, da bi dobil odlikovanja za dobrotnike svojih ustanov. Tukaj prosi ministra Frančiška Crispija za viteško odlikovanje za doktorja Albertottija, ki je od 1872 zastonj zdravil v Oratoriju, kar je delal potem vse do konca svojega življenja. Prošnjo so blagohotno sprejeli in mu dodelili viteški križec. Vendar je odlok ostal neizpolnjen zaradi padca ministrstva.

Ekscelenca!

Ponižni pisec ima visoko čast, da predlaga vaši ekscelenci meščana, ki si zasluži, da dobi kako odlikovanje. To je doktor Janez Krstnik Albertotti, profesor medicine.

Kakor je razvidno iz priloženih listin, je več kot dvajset let popolnoma zastonj opravljal svojo službo zlasti v korist ubogih in zapuščenih bolnikov.

Leta 1854, ko je kolera napadla kraje v Brandi in Bassiju, ni čakal niti trenutke in je kljub vsem mogočim nevšečnostim pomagal obolelim. To je razvidno iz priloženih potrdil.

Ko so ga 1871 prosili, daj bi se zavzel za bolnike v umobolnici v Turinu, je rade volje privolil in imel zadoščenje v zaupanju vodstva bolnišnice, kakor je razvidno iz priložene izjave.

Medtem ko je deloval v umobolnici, je istočasno dajal znanje slušateljem na univerzi v Turinu. Poleg tega je pomagal pri dobroteljskih ustanovah.

Pred šestimi leti se je z očetovsko zavzetostjo posvetil ubogim dečkom, ki jih je kakih devetsto v hiši sv. Frančiška Saleškega v Turinu. Vse to dela popolnoma zastonj.

Da bi mu pokazali svojo hvaležnost, prosimo vašo ekscelenco, da bi mu podelili tako odlikovanje, ki ga imate za primerno.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 2. februar 1879

10. ISTEMU

Druga prošnja iste narave je v korist podjetnika Feliksu Faji.

Ker manjka datum, ne vemo, kdo je bil minister. Iz vsebine povzemamo, da ni bilo pred letom 1877 niti pozneje kot 1878.

Ekscelenca!

Menim, da med zaslužne meščane naše družbe lahko prištevamo viteza Feleksa iz Astija, sedaj bivajočega v Turinu, Via Cernaia 1.

V svojem delovnem življenju javnega podjetnika je ostal vedno pošten in delaven državljan.

Bil je vodja odtočnih kanalov na Vercelijskem in upravnik tovarne v Turinu.

Z grofom Cavourjem je sodeloval v mnogih dobroteljskih ustanovah. Zavodu roko-delčkov je dvakrat podaril 10.000 lir. Kot ravnatelj in inšpektor Tehniških šol S. Carlo je s svojim denarjem kupil zemljišče, na katerem stoji sedaj šolsko poslopje.

Plačal je 10.000 lir v korist ubogih dečkov Oratorija sv. Frančiška Saleškega, ki so bili dolžni te vsote.

Dne 19. januarja 1877 je bil odlikovan s križem sv. Silvestra.

Sedaj prosimo, da bi ga kot javnega dobrotnika odlikovali z redom sv. Mavricija, kar bo v spodbudo za pomoč drugim javnim delom, ki se jim ne odreka.

Na priporočilo Božjega služabnika je gospod Faja prejel viteški križec. Da bi proslavil ta dogodek, je odlikovanec pripravil veliko kosilo, na katerega je povabil don Boska in nekaj salezijanskih duhovnikov, doktorja Fissoreja in druge. Med pojedino je eden izmed navzočih dejal don Bosku: »V vaši cerkvi je nekaj, kar ni prav.«

»Kaj bi to bilo?«

»Angeli so lepši od matere Božje Marije.« S tem je hotel povedati, da se

angela na dveh zvonikih bleščita od zlata, Marijin kip na kupoli pa je bil črn, ker je zaradi slabega vremena izginila plast zlata, ki ga je pokrivala. »Imate prav,« je odvrnil don Bosko svojemu sogovorniku, »to je neprimernost, ki jo je treba odpraviti.« Nato je dvignil glas in dejal vsem navzočim: »Poslušajte, gospodje, opazko, ki mi je bila pravkar izrečena. Angeli so lepši kot Marija Pomočnica. Treba je poskrbeti za spoštljivost, ki si jo Božja mati Marija zasluži. Obračam se na vas, da bi mi pomagali ponovno pozlatiti Marijin kip.«

»Seveda, seveda!« so vsi vzkliknili.

»Prav, zato vam doktor Fissore, ki ste profesor anatomije, nalagam, da vsakemu teh gospodov naložite izdatke za tisti del kipa, ki mu ga boste določili. Tako malo izdatka za vsakega nikomur ne bo prizadelo težav.«

Doktor Fissore je sprejel naročilo in razdelil naloge: enemu glavo, drugemu roko, tretjemu polovico plašča, nekomu drugi del in tako naprej, da je vsak dobil svoj del. Že so bile določene posamezne vsote, ko je blaženi, ki je do tedaj samo molče odobral, prekinil tišino: »In vi, gospod doktor, si niste dodelili ničesar?« Vsi so se na glas zasmeli. Nato je don Bosko nadaljeval: »Vam, gospod doktor, želodec.« Doktor je sprejel.

Kakor smo že videli, je bilo v program za 24. maj 1877 že vneseno naznailo, da bi pozlatili kip. Nekaj darov je že prišlo, vendar je še veliko manjkalo. Toda tistega dne je bilo vse urejeno in na praznik 1878 angela na zvonikih nista bila več lepša od Matere Božje na kupoli.

11. GOSPODU IGNACIJU N. N.

Don Bosko je izrazil svoje mnenje o zakonski zvezi, v katero bi nevesta prinesla za doto samo opremo kreposti. Naslovnik je bil potomec plemenite zgodovinsko pomembne družine, ki pa ni bila posebno bogata.

Predragi Ignacij!

Danes na tvoj godovni dan odgovarjam na tvoje pismo z dne 28. tekočega meseca. Nič je premalo. Res je, da krepost prekaša vse zaklade, vendar pa moramo živeti in imamo zato izdatke. Če bi šlo za mojega brata, bi mu svetoval: nikar se ne prenašli. Ker pa zelo cenim izredne sposobnosti imenovane osebe in zato utemeljeno upam v prihodnost, bi vse prepustil presoji tvoje pobožne, modre in ljubeče matere.

Vsekakor bom prosil Boga, da naj blagoslovi tvojo bodočo družico in vama obema podeli, kar je najboljšega v časnem in večnem pogledu.

Pozdravi vse domače in moli zame, ki sem vedno tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. julij 1878

12. BARONU KARLU RICCIJU DES FERRES

Predragi gospod baron!

Prejel sem vaše pismo z darom 100 frankov. Dve maši smo že opravili po vašem pobožnem namenu. Grof Cays je imel poseben memento za blagor vaše hčerke sestre. Posebno devetdnevnicu opravljajo sedaj v zavodu v Sampierdareni.

Z vami sem istega mnenja, da je treba v tej vrsti bolezni veliko bolj računati na Božjo pomoč kot na človeško spretnost. Molimo.

Tukaj veliko molimo zjutraj in zvečer pri oltarju Marije Pomočnice.

Prilagam košček talarja Pija IX. Kdo ve, ali ne bomo med čudežna dela tega papeža mogli prišteti tudi ozdravitev vaše hčerke?!

Bog vas blagoslovi, gospod baron, vso vašo družino in še zlasti ubogo bolno redovnico.

Presveta Devica Salus infirmorum [Zdravje bolnikov] naj izprosi od svojega sina Jezusa milost, za katero prosimo.

Molite zame, ki ostajam vaš v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. september 1878

13. GOSPODU ANTONU MASSARI

Bil je občinski tajnik v Bianzèju (Novara), ko je leta 1891 poslal to pismo in dvoje drugih don Rui. V mladosti je bil semeniščnik. Don Bosko mu odgovarja v zadevi vesti.

Predragi v J. K.!

Tvoja odkritosrčnost pri pisanju dokazuje tvojo dobro voljo in me vabi, da govorim s teboj popolnoma odkritosrčno. Bog je velik, Bog je usmiljen. Dostikrat ne mislimo nanj, toda on misli na nas, in ko bežimo od njega, nas udari po rami in nas ustavi ter nam pomaga, da se vrnemo k njemu. Ali ni res? Zato hvalimo v vsem Boga in slavimo njegove svete sklepe. Če ti bo tvoja bolezen dovolila, da boš mogel nadaljevati svoj študij, bi bil za to, da bi šel vse do duhovništva. Če ti je ljubo od sveta odmaknjeno življenje in bi hotel priti k meni, bi te rade volje sprejel med moje sinove.

Zato boš z molitvijo, delom, zatajevanjem in pogostim prejetjem zakramentov spovedi in obhajila zmagal sovražnika svoje duše. Drugih stvari ne morem pisati. Zbogom, dragi, Bog naj te blagoslovi. Moli zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. september 1878

14. ISTEMU

»Drugih stvari ne morem pisati na papir,« je zapisal don Bosko. Ko je klerik prebral te besede, je pisal Božjemu služabniku, da če ima kaj sporočiti, bi prišel v Turin. Don Bosko mu je odgovoril:

Predragi v J. K.!

Po dolgi odsotnosti sem komaj sedaj prišel v Turin. Če meniš, lahko prideš, da boš z nami opravil celo ali del devetdnevne k vsem svetnikom.

Pogovorila se bova in sklenila, kar se nama bo zdelo bolj v skladu z Božjo voljo. Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. vedno za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. oktober 1878

15. ISTEMU

Massara je poletel v Turin, vendar je moral čakati tri dni, preden je lahko govoril z don Boskom. Ko je zaslišal njegovo ime, se je vsega spomnil. »Nadvse ljubeznivo me je sprejel,« piše, »bil z menoj tako dober, da sem bil do solz ganjen od notranjega zadovoljstva. Vedno se bom spominjal, kako sem stal pred njim, ko je po večerji še sedel za mizo, kako mi je dejal, malo po tiho, da nisem takoj razumel. Nato je vstal in hotel, da bi na njegovo mesto sedel jaz. Lahko si mislite, da sem se, ko sem razumel, za kaj gre, opravičil in odbil ponudbo. Pred don Cagliero, ki se je približal, je v šali rekel, da se bom ustavil zato, da bi nadomestil don Bonettija pri *Salezijanskem vestniku*. Sprejel sem povabilo in on mi je dodelil najlepšo prosto sobo ter mi dal spremljevalca (nekega Aleksandra Mora iz Milana), ki naj bi me ohranjal v dobri volji. Nemogoče je opisati zadovoljstvo, ki sem ga čutil v tem svetem kraju, potem ko sem toliko časa živel v svetu.« Slabo zdravje mu ni dovolilo živeti v skupnem življenju. Nekaj zato, nekaj pa tudi zaradi nasvetov nekega njegovega sorodnika se je vrnil v domači kraj. Preden je odšel, se je šel posloviti od don Boska, ki je bil do njega prav tako prijazen kot prej. Iz vsega njegovega vedenja pa je bilo razpoznati, da ni bil zadovoljen s fantovim odhodom. Don Bosko mu je ponudil nekaj zares ljubeznivih možnosti, vendar jih ta ni hotel sprejeti. »V svojo nesrečo sem se začel kesati,« nadaljuje Massara. Ko se je nekaj mesecev pozneje vrnil v Turin z namenom, da bi sprejel don Boskove ponudbe, mi je rekel, da me ne more več sprejeti z istimi pogoji. »Zapustil sem ga s solzami v očeh in mu od doma pisal naslednje pismo, v katerem sem izrazil pripravljenost, da se vrnem pod katerim koli pogojem.« Božji služabnik mu je takoj odgovoril:

Dragi moj prijatelj!

Hvalim Boga, ki te navdihuje, da bi ostal dober, čednosten in z željo, da bi rešil svojo dušo. Jaz te vsak dan priporočam Gospodu. Isto delajo tvoji tovariši. Tukaj te imamo mi vsi zelo radi. Kar se tiče tvojega prihoda v Turin, si moraš zagotoviti stalno zdravje.

Za izpit iz metodologije bo prav, če si oskrbiš programe predpisane snovi in jih začneš študirati.

Pozdravi svoje starše in moli zame, ki ostajam tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

16. BARONU KARLU RICCIJU DES FERRES

»Bolni deček Du Bourg« je bil nečak barona Du Bourga, osebni tajnik grofa Di Chamborda, ki je spremljal don Boska v Frohsdorf leta 1883. Ricci Des Ferres in Du Bourg sta bila v svaštvu.

Predragi gospod baron Karel Ricci!

Takoj ko sem prebral vaše pismo, sem odredil molitve za bolnega fanta Del Bourga.

Upam, da bo sveta Devica poslušala moje prošnje, kolikor bo to v večjo Božjo slavo in v duhovno korist cele družine.

Naj obilo pride z nebes Božji blagoslov na vas, na vašo soprogo, na vso družino Fassatti in na spoštovano družino De Maistre, medtem ko se z največjim spoštovanjem imenujem vaš vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Komaj še pišem.

Oratorij v S. Benignu Canavese, 3. oktober 1878

17. INŽENIRJU FRANČIŠKU BOCCI

Ta gospod iz Polloneja pri Bielli je imel v svoji službi eno izmed sester Jožefa Sandroneja, zunanjega predelavca salezijanske tiskarne. Med njim in njegovo sestro je prišlo do nesoglasja zaradi denarnih zadev. Inženir je prosil blaženega, da bi zastavil svojo besedo in poravnal spor. Pismo Božjega služabnika, ki poroča o posredovanju, je lep primer previdnosti in krščanske ljubezni.

Najuglednejši gospod geometer Bocca!

Večkrat sem govoril z Jožefom Sandronejem in njegovo ženo. Na kratko vam bom poročal o vsem, kar sem storil. Jožef nikakor ne taji ničesar, kar je sestra Marija storila zanj. Zelo ji je hvaležen in bi bil pripravljen izdati zadnjo paro, če bi se znašla v stiski. Če pa želi, da bi njena zadeva bila pisno potrjena, je pripravljen vse podpisati. Zato zapišite Marijine želje in mi jih pošljite. Jožef je pripravljen podpisati. Oba pa sta mi izrecno naročila, da naj prosim sestro, da bi vsakič, ko bi prišla v Turin, prišla k njima na hrano in stanovanje. Če ji je mogoče kako dejanje ali kaka beseda v preteklosti v spotiko, naj, prosim, vse pozabi. Onadva jo imata vedno za sestro in gospodarico hiše. Nato sem se zanimal za finančno stanje in zdi se, da potek poslov govori Jožefu v prid, seveda ob veliki varčnosti. Je na začetku svojega družabnega življenja. Oprema hiše, najemnina, nosečnost njegove žene so stvari, ki so mu vedno pred očmi. Ker pa ima dobro tedensko plačo in tudi žena služi, sta že poravnala vse obveznosti in varčujeta za prihodnost.

To je, dragi gospod, povzetek mojega poizvedovanja. Vse je v vaših rokah, tako da lahko s svojo preudarnostjo in krščansko ljubeznijo vse uredite.

Zelo me pa veseli, da mi je ta zadeva pomagala priti v stik z vami, ker sem že tolikokrat slišal o vas dobre novice.

Naredili bi mi veliko veselje, če bi me, ko boste prišli v Turinu, obiskali.

Oprostite moji grdi pisavi in sprejmite najboljše želje od vašega vdanega ponižnega služabnika

DUH. JANEZA BOSKA.

Turin, 28. oktober 1878

18. VITEZU FRANČIŠKU MARIJA DE SIMONE

Iz Acrija (Cosenza) je gospod De Simone poslal don Bosku dar in ga prosil za molitev za svojega bolnega brata.

Predragi v J. K.!

Bog naj vas blagoslovi, dragi moj prijatelj, in z vami naj blagoslovi vso vašo družino in zlasti še bolnega brata. Zahvaljujem se vam za dar 25 lir, ki ste mi jih poslali. Nebesa naj vam stokratno povrnejo na tem svetu in vam naklonijo plačilo v večnosti.

Pošiljam vam relikvijo Pija IX., če bo potrebna.

Vsak dan vas bom priporočal pri sveti maši in vi molite tudi zame in za mojo družino (trideset tisoč fantov) in me imejte vedno v Gospodu za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. november 1878

3. CERKVENIM OSEBAM

19. DON FAVSTINU CONFORTOLA

Ta gospod je pripadal duhovništvu v Brescii, doma pa je bil v Ghediji. Pozneje je prišel in ostal pri don Bosku. Bil je prvi ravnatelj hiše v Firencah in tudi župnik. Umrl je v Firencah leta 1913.

Predragi gospod!

Ponudba, s katero mi želite pomagati v duhovniški službi, je zame ena največjih uteh. Messis multa, Messis multa! – Žetev je velika, žetev je velika!

Odkritosrčnost, s katero se izražate v svojem pismu, mi zagotavlja vašo neoporečnost, zato uredite vse potrebno in jaz vas bom rade volje sprejel med svoje sinove. Lahko boste delovali v skladu z vašim zdravjem in vašimi sposobnostmi.

Pridite kot brat, ker boste našli veliko bratov in očeta, ki vas bodo vsi ljubili v J. K. Pismo ali potrdilo svojega škofa ali škofijske kurije o moralnosti, kakor je predpisano po svetih kanonih, mi zadostuje za vse drugo.

Kar se tiče materialne plati: želim samo vas in ničesar drugega.

Ker pa naša Družba živi od Božje previdnosti, bi nam poleg duhovne pomoči lahko pomagali tudi materialno, saj moramo vzdrževati tisoče raznih dobrodelnih ustanov.

Jaz sem v Rimu, kjer bom ostal do druge polovice februarja. Sem mi lahko naslovite vsa vaša pisma. Pozneje bom v Turinu. Če bi želeli priti v Turin, kjer bi nas videli in bi mogli govoriti z nami ali bi se želeli dokončno ustaviti pri nas, bi bilo bolje, če bi počakali na konec marijanskega meseca.

Bog naj nas blagoslovi in nam pomaga delati v njegovo večjo slavo in reševati duše za nebesa sredi toliko nevarnosti brodoloma na tem svetu. Molite tudi zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 28. februar 1878

Torre Specchi 36–2

20. DON GREGORIJU PALMIERIJU

Benediktinec samostana sv. Pavla zunaj obzidja v Rimu. Rojen v Piacenzi 3. aprila 1828, brat patra Dominika, jezuita, je bil od 1877 do 1895 arhivar vati-

kanskega arhiva. Don Boska je spoznal nekaj pred 1878. Vedno se je udeleževal njegovih konferenc v Rimu. Večkrat je bil tudi gost v Oratoriju in enkrat v Lanzu. Umrl je 19. januarja 1918.

Velečastiti in predragi v J. K.!

Shvaležnostjo sprejemam dar, ki mi ga pošiljate kot salezijanski sotrudnik. Zahvaljujem se vam za dar, posebno pa še za dragoceno pismo, v katerem odobravate začeta dela. Bog naj blagoslavlja vašo krščansko ljubezen in jo usposobi, da bo rodila bogate sado ve v čast in rast benediktinskega reda, ki je toliko stoletij in iz toliko razlogov podpora svete Cerkve.

Zapomnite si, da si bodo salezijanski domovi šteli v veliko čast, če bodo mogli vam in vašemu redu narediti kako uslugo.

Priporočam se dobroti vaših svetih molitev, medtem ko imam veliko čast, da se imenujem vaše prečastite uglednosti najvdanejši v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 2. februar 1878

Tor de'Specchi, 36

21. MSGR. EDVARDU ROSAZU

Izvoljeni škof iz Aoste, kjer je bil prej kanonik. Sledil je msgr. Frideriku Mascarettiju, ki se je odpovedal službi zaradi bolezni. Imenovan je bil v zadnjem konzistoriju Pija IX. 31. decembra 1877. Zapustil je sloves spretnega in krepostnega prelata. Zelo rad je imel don Boska.

Predragi in velečastiti monsinjor!

Pred časom sem iz Turina in potem iz vašega pisma zvedel, da je veliki papež Pij IX. očetovsko mislil na vas in vas je imenoval za škofa v Susi. Bil sem nemalo začuden, ker vem, kako skromno mislite o sebi in kako boste morali zavzeti položaj nuovo verbo et opere [v besedi in dejanju]. Toda takoj sem se zahvalil Gospodu, ker sem bil in sem prepričan, da bo Cerkev pridobila velikega škofa po Božjem srcu in da boste storili veliko dobrega škofiji v Susi.

Zelo me veseli in z vsem srcem vam dajem na voljo vse hiše naše Družbe za kakršno koli uslugo, ki bi jo mogli izkazati vaši spoštovani osebi in škofiji, ki vam jo je izročila Božja previdnost.

Nočem se vam vsiljevati kot učitelj, vendar menim, da boste kmalu imeli v rokah srca vseh:

- 1. Če boste posebno skrbeli za bolnike, stare ljudi in otroke.*
- 2. Če boste zelo počasi menjavali osebje, ki ga je postavil vaš predhodnik.*
- 3. Storite, kar morete, da si boste pridobili spoštovanje in naklonjenost nekaterih, ki zasedajo visoka mesta v škofiji, kajti ti menijo, da so jih prezrli, vašo uglednost pa previsoko ocenili.*
- 4. Ko boste zavzemali stroga stališča do kogar koli izmed duhovnikov, bodite zelo previdni, in če le mogoče govorite s prizadetimi. Sicer pa menim, da se bova mogla marca o vsem pogovoriti osebno.*

Danes nekako ob 3.30 popoldne⁵ se je utrnila neprimerljiva zvezda Cerkve Pij IX. Iz časopisov boste zvedeli za podrobnosti. Rim je ves v žalovanju in menim, da tudi ves svet. V kratkem ga bomo imeli na oltarjih.

Upam, da mi bo vaša uglednost dovolila, da vam lahko pišem z isto odkritosrčnostjo kot doslej. Medtem ko prosim Boga, da bi vas razsvetljeval in ohranil pri dobrem zdravju, se priporočam vašim molitvam in se izražam v največjem spoštovanju do vaše vzvišene ekscelece za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 7. februar 1878, Torre de'Specchi, 36

22. DON ANTONU STOPPANIJU

Dekan v Varzu Novarese. V pismu je bila priložena podobica Marije Pomočnice, ki je na hrbtni strani nosila naslednje posvetilo: »Gospod Stoppani župnik. *Maria sit tibi et parochianis tuis auxilium in vita, subsidium, in periculis, levamen in morte, gaudium in coelo. Ioannes Bosco Sacerdos* – Marija naj bo tebi in tvojim župljanom življenje, varstvo v nevarnostih, krepčilo v smrti, radost v nebesih. Janez Bosko, duhovnik.«

Predragi gospod dekan!

Vaša želja se bo izpolnila. V Turinu imam kos talarja Pija IX. in ga bom prihranil za vas. O drugih stvareh se bova pomenila ob svojem času. Pridite ali pošljite dobre salezijance. Messis multa, multa, multa, operarii pauci v primeri s potrebo.

Bog naj nas vse blagoslovi. Molite zame, ki ostajam vedno vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 8. marec 1878

P. S.: V nekaj dneh se bom vrnil v Turin, si Dominus dederit.

23. DON ODonu TERNAVASIU

Kaplan v Kraljevi Vinariji, nekdanji don Boskov sošolec. Pooblastilo, ki ga je dobil *vivae vocis oraculo* po kardinalu Oregli, ki se je tiste dni toliko trudil, da bi dobil zanj avdienco pri Leonu XIII.

Predragi Ternavasio!

Lahko imaš pri sebi in bereš prepovedane knjige, kadar se ti zdi koristno za tvojo dušnopastirsko službo ali da ugotoviš, ali so dobre ali slabe, da jih zavrneš; Vivae vocis oraculo. 7. marec 1878.

Kdaj boš postal salezijanec v celoti in ne samo na pol?

Pozdravi gospoda vikarja, ki mu bom prinesel lepo sliko Leona XIII.

Moli zame, Bog naj te blagoslovi! Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 8. marec 1878

⁵ Prim. zgoraj, str. 315, op. 15.

Istemu je pisal tudi ta lakonski listek za neko drugo pooblastilo:

»Predragi. Telegram. Nadaljuj blagoslavljanje svetinjc itn., kakor ti drago. Na svidenje v Turinu. Živi srečno in moli zame, ki ti ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 14. marec 1878«

24. DON GREGORJU PALMIERIJU

Don Palmieri je v vatikanskem arhivu našel več pisem sv. Frančiška Saleškega apostolskemu nunciju v Turinu, pisanih v italijanskem jeziku. Prepisal jih je in prepise poslal don Bosku, da bi jih objavil. Msgr. Rosi je delal težave zaradi celotne objave in predlagal delne izpustitve. Don Palmieri jih je potem izročil msgr. Mermillodu. Sedaj so jih v celoti objavili pri gospodu Andreju Peratéju iz *École de France* v Rimu skupaj s štirimi drugimi svetnikovimi pismi v francoskem jeziku, tudi te je don Palmieri našel pri grofu msgr. Morandiju v Piacenzi.⁶ Prepis in odlomki se hranijo v knjižnici San Paolo med rokopisi don Palmierija.

Predragi don Gregorij Palmieri!

Z resničnim veseljem sem prejel vaša pisma. Iz vsega srca se vam zahvaljujem.

Zadeva s pismi sv. Frančiška Saleškega se je končala takole: Msgr. Rosi jih je prebral in menil, da ne le da ne povedo nič pomembnega, temveč svetnik sam ne bi želel, da se objavijo, ker so zasebna in namenjena zasebnikom.

Ponovno sem mu pisal in zato, ker ljudje tako radi prebirajo pisma tega svetnika, želel, da bi jih objavil, vendar sem pripravljen ukloniti se njegovi previdnosti. Odgovora še nisem dobil. Pismo msgr. Rosija je bilo polno ljubeznivosti.

Upam, da ste zdravi, zato prosim Boga, da bi vam ohranil zdravje veliko let. Prosim vas, da bi v mojem imenu pozdravili gospoda opata in njegove sobrate, ki so bili preteklo zimo tako zelo pozorni do mene.

Prosil bi vas za majhno uslugo: Povejte gospodu opatu in njegovim redovnikom, da naj uporabijo naše domove, če bi se znašli v naših krajih. To ponujam tudi vam. Če bi mogli priti k nam in pri nas prebiti kak teden, bi mi naredili veliko veselje. Menim, da bi koristilo tudi vašemu zdravju.

Moj tajnik vas lepo pozdravlja in jaz prosim Gospoda, da bi vas osrečil. Priporočam se dobroti vaših molitev, medtem ko se izpovedujem v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. julij 1878

S kakšnim navdušenjem je vabil don Bosko njega in njegove sobrate v Oratorij! Obiski redovnikov in škofijskih duhovnikov so bili zelo pogosti. Obiskovalci niso naleteli na nikakršne udobnosti, ki jim pravimo *komfort*, pa je vendar

⁶ ANDRÉ PERATÉ, *La mission de Francois de Saies dans le Chablais* [Misijon Frančiška Saleškega na Šablškem]. Neobjavljeni dokumenti iz vatikanskega arhiva. Izvlečki iz »*Melanges*« *d'Archéologie et d'histoire de l'École française de Rome*, tome VI, Rome, Impr. Cuggioni, 1886.

zelo zanimivo ugotavljati vtise, ki so jih dobili. Poleti 1877 je bil v Oratoriju nekaj dni kurat stolnice v Vemtimigli in dva njegova prijatelja duhovnika, nakar je kurat pisal blaženemu:⁷ »Ne morem vam izraziti zadovoljstva nad dobroto srca, ki sem jih občutil med svojim bivanjem v tem zemeljskem paradižu, kjer je mogoče dihati tako zaželen popoln mir tesnega bratovskega sožitja, kjer se angelska vedrina bere s čel in se vidi mila čistost v očeh tistih srečnih prebivalcev.« Odvetnik don Konstantin Leonori, ki je blaženega obiskal v jeseni 1878, se mu je zahvaljeval in pisal:⁸ »Po resnici povedano sem odšel iz Turina z željo, da bi se vrnil, in če bo Bog dopustil, bom to tudi storil. Ljubeznivost in pristrčnost, s katerima ste me obdali vi in vodstvo zavoda, sta mi ostali vtisnjeni globoko v spomin in prav zato, ker sta bili tako pristni, me bosta pripravili, da se bom spet vrnil.« Pater Pij, dominikanec, tajnik Sveta kongregacije za indeks, je iz istega razloga takole pisal:⁹ »Ponovno se iz vsega srca zahvaljujem za toliko ljubeznivost, ki ste mi jo izkazali v Turinu in Lanzu. Ohranjam vse v blagem in prijetnem spominu.«

25. DON FRANČIŠKU SERENELLIJU

Rektor škofijskega semenišča v Veroni. V pismu je bila podobica Marije Pomôčnice z don Boskovim pripisom: »Don Frančišku, duhovniku. *Maria sit tibi et tuis auxilium in vita, levamen in periculis, solatium in morte, gaudium in coelo. Amen. Ioannes Bosco Sacerdos* – Marija naj bo tebi in tvojim pomoč v življenju, okrepitev v nevarnostih, tolažba v smrti, radost v nebesih. Amen. Janez Bosko duhovnik.«

Predragi gospod!

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z vami. Vaš ljubeznivi dar, še bolj pa vaše krščansko pismo me obvezujeta, da se vam prav iz srca zahvalim. Zahvala je toliko bolj iskrena zaradi tisoč denarnih stisk, ki jih čutimo pri tisočih stvareh, ki jim imamo v rokah. Vi ste torej naš dobrotnik, gospodar naših hiš, in ko boste prišli v Turin, bi vam rad zaupal veliko stvari in govoril o mnogih načrtih. Pričakujem vas. Pisal bi vam več, pa se sramujem grde pisave in se bojim, da komaj berete. Bog naj blagoslovi vas in vse vaše prizadevanje in imejte za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. julij 1878

26. DON VILJEMU GARELLIJU

Duhovnik v Mondoviju, nekdanji gojenec Oratorija, ki je postal filipinec. »Tovariši iz Francije, Španije in Amerike« so bili nekdanji gojenci, ki so šli v te dežele v upanju na boljše življenje.

⁷ Pismo, Ventimiglia, 28. avgust 1877.

⁸ Pismo don Bosku, Rim, oktober 1878.

⁹ Pismo don Bosku, Rim, 11. december 1878.

Dragi moj don Garelli!

*Če nočeš postati salezijanec ali misijonar, priporočam, da si izbereš župnijo, ki ti uga-
ja, izmed štirih predlaganih.*

*Priporočam ti, da moliš za svoje tovariše v Franciji, Španiji in Ameriki. Pričakujem
tvoj obisk v spremstvu tvoje matere. Bog naj te blagoslovi.*

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. avgust 1878

27. DON PAVLU TARONIJU

Don Bosko odgovarja na pismo z dne 1. oktobra, v katerem don Taroni, ki je poslal don Bosku miloščino za maše, govori o svojem obisku pri don Brettu v Lugu in Faenzi in o nekem svojem semeniščniku, ki bi rad postal salezijanec. »Fant bi rad vedel dve stvari, je pisal don Taroni, kolika bi bila mesečnina, če bi prišel tja, in v kateri razred bi ga dali, ker je star 17 let in ima, kakor je prepričan, trden poklic. Je že v retoriki (bister in delavoljen fant) in bi rad vstopil v razred, kjer so že oblečeni za klerike. Pomagajte nam tako z molitvijo kakor z dobrim nasvetom. Blaženi je odgovoril:

Predragi v N.G.J.K.!

Na kratko. Prejel sem pismo z 10 franki. Maše bom opravil jaz pri oltarju Marije Pomočnice. Naši dečki bodo molili in darovali sveta obhajila. Molil bom tudi za svetega duhovnika, ki je zbolel v semenišču, kakor mi je sporočil don Bretto.¹⁰ Klerik, ki želi postati salezijanec, bi bil prištet k našim klerikom s talarjem. Glavni pogoj je, da pride. Drugo bomo uredili. In kdaj boste vi dokončno prišli k nam?

Prejmite relikvijo Pija IX. Sprejmite pozdrave svojih bratov salezijancev. Želje za S.S.S.¹¹ vašim semeniščnikom. Priporočite me njihovim molitvam. Naj molijo za tega reveža, ki ostaja vedno najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. oktober 1878

To je bil klerik Henrik Foschini. Njegov poklic je izviral iz Branja. Nekega dne meseca maja 1876 zaradi slabega počutja ni šel na sprehod. Ostal je doma in začel brati igro *Poklic sv. Alojzija Gonzage*. Iskra je zažarela. Ko je potem bral svetnikov življenjepis v *Preskrbljenem mladeniču*, je bilo vse sklenjeno. Leta 1877 se je njegov duhovni voditelj don Taroni odpravil v Turin na praznik Marije Pomočnice. Don Bosko mu je ob slovesu povedal naslednje: »Molil bom za vaše semeniščnike, da bi postali vsi sveti; in kakršen naj postane salezijanec, če je taka Božja volja. Malo pozneje sta na poti iz Rima šla skozi Faenzo don Barberis in don Lazzero. Ob tej priložnosti so sklenili zvezo med tistimi kle-

¹⁰ Don Janez Spada, župnik pri San Potitu. Med duhovnimi vajami je težko zbolel, vendar je pozneje ozdravel.

¹¹ *Sanità, Sapienza, Santità* (svetost, modrost, zdravje).

riki in don Boskovimi sinovi, semeniščniki so se vsi vpisali v nadbratovščino Marije Pomočnice. Foschinijeva družina se je upirala, toda don Boskovo pismo staršem je izprosilo privolitev. Njihov sin je vstopil v Oratorij 13. novembra kot predhodnik lepe vrste semeniščnikov iz Faenze, ki so vstopili v salezijansko družbo. Gospod ga je poklical k sebi v zavodu v Lucci, ko je bil komaj eno leto duhovnik. Don Boskov stavek don Taroniju »kdaj boste prišli dokončno k nam« je samo izraz velike naklonjenosti in spoštovanja. Vse kaj drugega mu je povedal v osebem razgovoru.¹²

28. ISTEMU

Predragi moj don Taroni!

Ne vem, kaj so odgovorili kleriku Rambelliju. Da skrajšamo postopek, povejte njegovi materi, da če njen sin želi postati salezijanec, je sprejet, če je le končal zadnji razred gimnazije. Če ne želi postati salezijanec, lahko gre v Alassio, kjer imamo popolno gimnazijo in licej.

Napovedali ste svoj obisk v spremstvu nekega aspiranta. Kdaj bosta prišla?

Vsi v hiši vas pozdravljajo, jaz pa se priporočam vašim molitvam in molitvam vaših klerikov. Bratski pozdravi od vdanega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. oktober 1878

P. S.: Gospa Elizabeta Rambelli je pisala s priporočilom gospoda viteza Magnaccija penitenciarja.

29. ŽUPNIKU V BARBANII

Predragi v Gospodu!

Rečeno mi je bilo in vedel sem že, da je v vaši župniji bolnik, pošten človek, ki ni nasproten veri, ki pa prepričan, da bo imel še čas, noče storiti ničesar, da bi se predstavil Gospodu.

Jaz ga priporočam v molitve, ki se opravljajo v cerkvi Marije Pomočnice. Molitve bomo nadaljevali.

Vi pa, da izpolnite svojo dolžnost, pojdite v hišo bolnika in mu povejte, da je še čas, da pa mu ostane le kratek čas življenja. Bog hoče, da se zveliča, vendar naj hitro opravi svoje.

Lahko bi se tudi zgodilo, da Bog, ganjen od kesanja in molitev, bolniku vrne zdravje. Tako je zapisano v Božjih odločitvah.

Jaz bolnika ne poznam in ga nisem nikoli videl. Toda vi boste z lahkoto ugotovili med vašimi župljani, kdo je to.

Bog naj nas vse blagoslovi in molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. oktober 1878

¹² Prim. zgoraj, str. 271.

30. ŽUPNIKU V FORLÌJU

Predragi gospod!

Prejel sem vaše ljubeznivo pismo s priloženimi 18 franki. Najlepša hvala. Bog naj vam povrne. To je mana, ki pada z nebes, da blaži naše tegobe. Bodite mirni. Ne govorite, da boste zapustili župnijo. Je veliko dela? Umrl bom na polju dela sicut bonus miles Christi – kakor dober Kristusov vojak. Nič ne zmorem? Omnia possum in eo qui me confortat – Vse zmorem v njem, ki mi daje moč. Je pot poslana s trnjem? Iz trnja, ki se bo spremenilo v cvetlice, bodo angeli spletli venec nebeške slave. So časi težki? Vedno so bili taki, toda Bog ni nikdar odrekel svoje pomoči. Christus heri et hodie – Kristus včeraj in danes. Hočete nasvet? Ta se glasi: Skrbite zlasti za otroke, za ostarele in bolnike. Tako boste postali gospodar vseh src.

Sicer pa se bova o vsem pomenila, ko boste prišli na obisk.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. oktober 1878

4. SOBRATOM SALEZIJANCEM

31. GROFU CAYSU

Iz tega pisma smo že povzeli dobršen del besedila, ki ga tukaj ne bomo ponovno podajali.¹³

Dragi moj gospod grof!

Če bi vsakokrat, ko mislim na vas, tudi prišel k vam na obisk, bi bila to nenehna motnja. Pa kljub temu naj bo za vse to tole pismo.

Zahvaljujem se vam za novice o zgledni smrti grofa Biraga. Naj bo zahvaljen Gospod in trenutek, ko je vaša uglednost bila na obisku in mu govorila o meni. Molil sem in še bom molil za večni počitek njegove duše.

Novi kralj si bo privzel ime Umberto I. in ne Umberto IV.¹⁴ Kdo ve, zakaj? Gospod baron Bianco to ve in to je pomembno. Če boste kaj obiskali tega dragega prijatelja, ga lepo pozdravite in mu recite, da močno potrebujem molitev.

Za vaše ravnanje vam povem, da naše stvari lepo napredujejo, kakor si bolje ne bi mogli želeti. Upam, da je tudi naš nadškof zelo zadovoljen. Nadrobnosti vam bom povedal osebno. Gotovo boste prišli skupaj z grofom Alojzijem in njegovo družino; pozdravite jih v mojem imenu.

Pozdravite tudi naše goste pri mizi, zlasti odvetnika Fossija in don Barberisa, za katerega pravijo, da je bolehen. Skušajte pomagati don Bonettiju pri njegovem tisku, s katerim ima veliko dela.

Bog naj nas vse blagoslovi in molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 12. 78

P. S.: Za vašo ordinacijo bo vse poskrbljeno o pravem času.

¹³ Prim. zgoraj, str. 310.

¹⁴ Umberto Biancamano (1003–1056), praded savojske hiše. Umberto II. (1092–1105), imenovan *Rinforzato* [Okrepljeni]. Umberto III. (1157–1188), *blaženi*.

Da bomo razumeli malo nerazumljive besede glede barona Bianca, bomo prepisali nekaj vrstic iz *Biografskih spominov* don Lemoyna¹⁵ in dodali nekaj z roko pisanih opomb istega pisatelja: »Baron Bianco di Barbania, kakor vsi plemeniti Piemontčani vdan kraljevski hiši, je dejal nam, ki pišemo, leta 1875: – Imel sem v roki pismo, ki ga je don Bosko pisal kralju. Z lastnimi očmi sem bral: *Regi vita brevis* [kralju kratko življenje] in od tistega trenutka sem bil vedno pozoren na vse, kar se je dogajalo. Ko so odstopili Franciji Savojo, zibelko in slavo naše kraljevske rodovine, ko je bil Viktor Emanuel imenovan za kralja Italije in so prekinili stara izročila, sem dejal: Napoved se je uresničila, Viktor ni več savojski kralj. Savojski kralj je umrl. – Sicer pa upoštevajmo ves pomen don Boskove besede. Kralj Viktor Emanuel je umrl v cvetu svojih moških let (star 57 let in 10 mesecev; bil je rojen v Turinu 14. marca 1820). Ubogi *Umberto I.*, ki je umrl od morilčeve roke, je s svojim imenom prekinil dotlej neprekinjeni kronološki tek stare kraljevske hiše.

Don Bosko nakazuje, da je s tem, ko so imenovali Umberta I. namesto IV.,¹⁶ prekinjeno izročilo kraljevske rodovine.

32. DON ANGELU LAGU

Leta 1872 je v Lanzu slišal don Boskovo pridigo o redovnem uboštvu. Opustil je lekarno, ki jo je imel v Peveragnu, in prišel v Oratorij z namenom, da bi delal v kakem uradu ali v bolniški sobi. Don Bosko je premagal njegov odpor in postal je duhovnik. Posvečen je bil septembra 1877, v starosti 43 let. Živel je v skromni tihoti do 1914, skoraj vedno z don Ruom.

Predragi Lago!

S tem, da si mi pisal, si mi naredil veliko veselje. Stori spet, če boš imel za to kak razlog. Prodaj vse in daj v roke Gospodu ali iz ljubezni do njega, kar je isto. Toliko nesrečnikov da vse, toda po sili, na koncu življenja. Drugi, modri v evangeliju, storijo isto, samo rade volje in prej in dobijo za to stoterno na zemlji.

Zahvalimo se Gospodu, da ti je dal spoznati ničevost sveta in moč, da si prekinil vse vezi ne le v besedah, temveč tudi v dejanju.

Vedno je bila moja želja, da ne bi ničesar posedoval.

Kar se tiče tretjega reda,¹⁷ resno razmišljam. Malo potrpi in bomo vse uredili. Povej to tudi Toselliju. Pozdravi Maccagna, Strerija, Albinola in Petra Galla.

Bog naj te blagoslovi in prosi zame, ki ostajam tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 14. februar 1878

¹⁵ MB VI, str. 325–256 [BiS VI, str. 210].

¹⁶ Viktorja Imbrianija – ne smemo ga zamenjati s poslancem Matejem Renatom – je januarja 1879 iz Pomigliana d'Arco kraljici Margheriti posvetil odo, v kateri je rečeno: Imenuje se prvi in ne četrti Umberto! / Naj ne zavrača očetnih dinastijskih zgledov / izročil. Naj ne dovoli zmage hudobnim, / ki zavračajo vsako dedno pravico.

¹⁷ Verjetno je bil Lago frančiškanski tretjerednik.

33. DON JANEZU BONETTIJU

Urejal je *Salezijanski vestnik*. Kot bojevitega značaja je v svojih spisih rad polemiziral. Don Bosko namiguje zlasti na članek z naslovom: *Salezijanska družba in cerkveni poklici*, ki je bil objavljen v februarški številki. Članek o Piju IX., ki ga je don Bosku poslal v izvirniku in krtačnem odtisu, je izšel v marčni številki, kjer lahko beremo tudi poročilo o rimski konferenci sotrudnikom.

Predragi don Bonetti!

Končaj bojevanje in piši besede miru, kakor sem ti že tolikokrat priporočal. Prebral sem samo lepi članek o Piju IX. Poskrbi, da ne bo protislovij. Uredi snov rimske konference. Napisal si, da je iz naših hiš prišlo 600 duhovnikov, v resnici pa jih je bilo štirikrat več. Ko je don Francesia hodil v peti razred gimnazije, jih je od 84 stopilo 80 v klerikat. Na splošno je bolje ne govoriti o teh številkah, da ne bi dražili cerkvene in civilne občutljivosti. Nikdar ne pozabimo, da smo sub hostili potestate [pod sovražno oblastjo].

Pišesh cel zvezek,¹⁸ ne da bi kaj povedal o svojem zdravju. Priporočam ti, da bodi pozoren, kot bi bil pozoren do don Boska.

Reci tistim, ki se jih tiče, da te dni vse stoji.¹⁹ V soboto grem v Magliano. Prihodnji teden bom pozdravil novega papeža in potem bom obiskal naše hiše.

Nujno potrebno je, da Ghione in Ghiglione postaneta zares dobra.

Pazi na zdravje don Barberisa. Ti pa bodi priden, če hočeš biti zdrav.

Bog naj nas vse blagoslovi in moli za tvojega prijatelja v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 14. februar 1878

P. S.: Zapomni si, da ne pošiljajte Salezijanskega vestnika grofici Veroniki Macchi,²⁰ če je mogoče že v naslovniku.

34. DON JANEZU BRANDI

Bil je katehet rokodelcev v Oratoriju. O njem bomo govorili, ko bo prišla na vrsto Španija.

Dragi moj Branda!

Čeprav imam malo časa, ne morem odlašati, da ti ne bi odgovoril na pisma, ki so mi pripravila veliko veselja, in se ti zahvaliti za obhajila, ki ste jih darovali zame in potrebe svete Cerkve.

Upam, da bom jutri navzoč pri kronanju svetega očeta.

V torek bom sprejet v posebni avdienci in bom daroval venec obhajil, ki so ga spletli naši rokodelci.

Povej jim, da sem zelo zadovoljen z njihovim obnašanjem in da jim bom takoj, ko

¹⁸ Zelo dolgo pismo.

¹⁹ V Rimu so se ustavili vsi posli.

²⁰ Mati majordoma.

pridem v Turin, izkazal hvaležnost. Pozdravi knjigoveza Ferrarisa, vratarja Marcela Rossija in moja posebna prijatelja Cottinija in Ciprijana Audisia.

Bog naj vas vse blagoslovi, vam omogoči lepo pustovanje in vas reši vseh nevarnosti. Fiat, fiat.

Še naprej molite zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 2. marec 1878

35. DON JANEZU BONETTIJU

Predragi don Bonetti!

1. Reci don Baraleju, naj mi pošlje ducat knjig Krščanska hčerka, lepo vezanih, če jih ima. Sicer mi naj pošlje navadna. Povej mu potem, da naj pošlje po en izvod vsem običajnim časopisom, vitezu Lafranchiju in odvetniku Durandu za L'Unità Cattolica.

2. Cerkev sv. Janeza Evangelista je delo, ki ga je začel ustanovnik Salezijanskih sotrudnikov. Zato je njihova naloga, da jo končajo. Tudi sotrudniki od daleč naj priskočijo na pomoč. Pripravi članek v tem smislu. Bomo videli učinek.²¹

3. Kar se tiče tebe kot prefekta duhovščine, se domeni s kapituljem in jaz se bom strinjal z odločitvami, ki jih boste sprejeli. Vedi pa, da moramo naše stvari voditi k cilju s potrpljenjem in krščansko ljubeznijo.

4. Bodi zelo potrpežljiv z Mihaelom Rossijem. Če le mogoče hodi z njim na sprehode.

5. Nikakršne težave za obisk Luja. Skušaj urediti stvari na najboljši način. Sporoči gospodom Roti, Ribaldoneju in vsem sotrudnikom poseben papežev blagoslov.

6. Pošiljam ti pisma naših misijonarjev za tvojo uporabo. Poskrbi, da zaupne stvari ne bodo prišle v roke drugih ljudi. Pogovori se z don Cagliermom o primernosti objave določenih delov pisem.

7. Stori, kar moreš, da ne boš metal slame na ogenj. Odločno molči o vsem, kar se tiče vlade. Naslov Dedit mihi frontem duriorum etc. [Dal mi je trdnjše čelo itn.] so razlagali za sovražen način. Potrpljenje, največja previdnost!

8. Pozdravi don Barberisa, duhovnike, klerike, novince.

9. Danes ob enajstih bom šel v posebno avdienco. Pozneje bom pisal. Zavzemi se za don Barberisovo zdravje. Pojdi in v mojem imenu vošči lahko noč našim rokodelcem. Molite zame, ki ostajam vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 6. marec 1878

Krščanska hčerka, preskrbljena za izpolnjevanje svojih krščanskih dolžnosti – *Figlia cristiana Provveduta per la pratica de'suoi doveri cristiani*, je priredba *Preskrbljenega mladeniča* za žensko mladino. Dne 23. marca so o knjigi pohvalno pisali v rimskem štirinajstdnevniku *Il Divin Salvatore*. Tudi *L'Unità Cattolica* 24. marca je delo pohvalila z besedami: »Duhovnik Janez Bosko je v svoji velikanski želji, da bi moralno koristil mladini, potem ko je za fante pripra-

²¹ Članek je bil objavljen v aprilski številki *Vestnika*.

vil molitvenik s pobožnimi vajami, ki je med vsemi tovrstnimi knjigami najbolj razširjen v Italiji, hotel tudi dekletom ponuditi vodič v pobožnih vajah.«

Naslov *prefekt klera* se je prvič pojavil 1878 z imenom don Bonettija in je naveden takoj za *magistrom novincev* in drugimi člani vrhovnega kapitlja, vendar s presledkom, ki zaznamuje razliko. Ker je svetišče vedno bolj pridobivalo pomen, preprost naslov *prefekt zakristije* ni več zadostoval, čeprav je še naprej obstajal. Treba je bilo postaviti tudi osebo z avtoriteto, ki bi mogla ukazovati tudi duhovnikom. Po izvolitvi don Bonettija za člana vrhovnega kapitlja je ta služba prenehala.

Svetopisemski napis²² je bil verjetno kot okras postavljen ob mrtvaškem odru pri posmrtnih slovesnostih v Turinu za Pija IX., »ki mu je ugajalo nasprotovati mogočnim«, pravi De Cesare,²³ ki se ni bal nasprotovati nasilnežem, bi rekli mi. Tako se je npr. do zadnjega upiral ruskemu carju zaradi zatiranja Poljakov in pruskemu železnemu kanclerju zaradi preganjanja vernikov.²⁴ Da so politični časopisi videli v tem namig na položaj v Italiji, se ne sme nikomur zdeti čudno.

Z avdienco pri papežu ni bilo nič. Tukaj bomo dopolnili pripoved trinajste-ga poglavja z navedbo pisem, ki jih je don Berto pisal don Rui. V torek 5. marca je kardinal Oreglia, ki je šel v avdienco k svetemu očetu, pripeljal s seboj don Boska. Proti poldnevu se je ta s tajnikom pridružil skupini gospodov, ki so stali razporejeni pred bivališčem državnega tajnika, ko je Leon XIII. stopil iz bivališ-ča Pija IX. Ko je prišel do don Boska, je dejal: – Vi ste v Rimu?

– Ne, svetost, sem v Turinu, sedaj sem pa tukaj in bi rad z vami trenutek zasebno govoril.

– Prav, pridite danes zvečer po *Ave Mariji*.

Proti šesti uri popoldne je bil don Bosko v predsobi. Toda msgr. Cataldi, ki

²² Ez, 3,8: *Ecce dedi faciem tuam valentiorum faciebus eorum et frontem tuam duriorum frontibus eorum* – Glej, naredim tvoje obličje tako trdo, kakor njih obličje, in tvoje čelo tako trdo, kakor njihovo čelo. Bog obljubi preroku pogum, da bo vrgel v obraz nesramnežem njihove grdobije.

²³ N. m., str. 47.

²⁴ Msgr. Karel Nocella je v svojem nagovoru Svetemu kolegiju *pro pontifice defuncto* [za umrlega papeža] dvakrat omenil neustrašeno odločenost papeža pred sovražniki Cerkve. Proti sredini govora je dejal: *Cum autem tot nefariis ausibus Ecclesiae. et Apostolicae Sedis iura violata et conculcata fuere, frontem impavidam praeferens Apostolicam vocem extulit, hostibus sacerdotalis ani-mi robore obstitit, vexatis quod potuit praesidium attulit, pro Christi hereditate tuenda sanguinem etiam profundere paratus fuit.* – Ko so bile pri toliko nesramnih početjih kršene pravice Cerkve in Apostolskega sedeža, je dvignil neustrašeno čelo, dal slišati apostolski glas, se zoperstavil sovražnikom duhovništva, zatiranim ponudil podporo in bil v obrambo Kristusove dediščine tudi pripravljen preliti svojo kri. In malo naprej: *Nemo non suspexit firmam illam fiduciam qua nitebatur in Deo, ex qua ea constantia et fortitudo invicta manabat, qua frangi flectique nescius restitit semper Ecclesiae oppugnatoribus ac iniquas eorum spes labefactavit.* – Nihče ni dvomil o trdnem zaupanju, ki se je opiralo na Boga, od koder je prihajala odločna trdnost, ki jo je Cerkev vedno kazala nepravičnim nasprotnikom in zavračala njihove krivične zahteve.

je bil še papeški majordom, mu je dejal: – Njegova svetost mi je dejala, da če pride don Bosko, mu recite, da sem nocoj zaseden. Naj pride jutri proti enajsti uri dopoldne.

Prav v tistem času je papež sprejel v avdienco turinskega nadškofa in se z njim zadržal od petih do pol sedmih. Malo pred monsinjorjem sta vstopila tudi dva kardinala.

Don Bosko je šel v Vatikan 6. marca ob enajstih. Msgr. Macchi, ki je prav tisto jutro nastopil službo pri novem papežu, se je približal don Bosku in mu v ukazovalnem tonu dejal: – Njegova svetost mi naroča, naj vam povem, da ima danes dopoldne toliko ljudi, da vas ne more sprejeti. Jaz vam bom sporočil na vaše stanovanje, če vas bo sprejel danes popoldne ali jutri popoldne. Kje stanujete?

– V Torre de'Specchi.

Kardinal Oreglia, ki je vedel, da bi papež rad govoril z don Boskom, je govoril z monsinjorjem Macchijem, ki mu je obljubil in se opravičil. Toda povabila v avdienco ni bilo. Tedaj je kardinal, ki je moral iti v Vatikan, vzel s seboj don Boska kot svojega tajnika. Kajti kardinali se predstavijo v Vatikanu v spremstvu enega svojih duhovnikov. Kardinal je stopil k papežu in rekel don Bosku, da bo sam prosil za avdienco zanj. Don Bosko je ostal v predsobi. Zaradi dolžnega spoštovanja bomo opustili dvogovor, ki je stekel, ko je Macchi zagledal don Boska. Po kardinalovem odhodu je papež odšel na skupno avdienco in ni mogel govoriti z blaženim. Ko je njegova eminenca zvedela za dogodek, se je užalila, pokazala papeškega majordoma in mu zažugala s posledicami, če bo še naprej tako oviral don Boska. Končno se je 16. marca, kot smo povedali, don Bosko mogel prvič sestati z Leonom XIII.

36. GROFU CAYSU

Grof je po smrti don Chiale urejal *Katoliško branje* in skrbel za izdajo nabornih knjig. Prav takrat je imel v rokah Fabiolo, ki jo je oratorijska tiskarna prvič izdala leta 1878. Don Bosko mu ob tej pripovedi daje naslednja navodila:

Predragi gospod grof!

Tudi meni se zdi, da sem že predolgo iz Turina. Upam, da bom lahko odpotoval čez nekaj dni.

Vem, da imate veliko opraviti, vem pa tudi, da nam Bog na različne načine pomaga, zlasti v našem primeru, ko je vse naše prizadevanje v večjo Božjo slavo.

Za tisto zgodovinsko poročilo iz tretjega stoletja pazimo, da ne bo ničesar, kar bi moglo v moralnem pogledu prizadeti nežno dušo mladine. Niti dnevne politike ne. Vse prepuščam vaši previdnosti.

Res je, da boste morali malo preložiti svoja posvečenja, vendar menim, da boste za binkošti posvečeni v duhovnika.

Naše težave se manjšajo in menim, da je to v večjo Božjo slavo.

Gospod grof, koliko duš moramo rešiti na tem in na onem svetu, v Evropi in Ameriki! Medtem ko nam Bog pripravlja vedno več dela, vam priporočam, da pazite na svoje zdravje. Kar boste storili zase na tem področju, si lahko štejete, da ste storili zame. Prosim vas, da pozdravite učitelje Morgantija, Marchisia, Vacchino in Luco ter dodatno še odvetnika Mihaela Rossija. Če se lahko kdaj pogovorite z njim, mi bo v veliko veselje.

Končno priporočam svojo ubogo dušo dobroti vaših molitev. Iz neba vam želim zdravja in svetosti. Amen. Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 14. marec 1878

37. DON JANEZU BONETTIJU

Pismo je brez datuma. Vendar iz prve vrstice zvemo, da je to 17. marec.

Predragi!

Včeraj dolga, prijetna, prisrčna avdiencia pri svetem očetu. Želi postati sotrudnik. Naj Gastini²⁵ pripravi zadevno diplomu. Sic. Drugo bom sam napisal. Pošilja poseben blagoslov našim fantom in pravi: »Pišite jim, da naj bodo močni v veri in naj jo živijo ne oziraje se na ljudi.

Drugo v Vestniku.

Naše stvari dobro napredujejo, vendar korak za korakom. Če mi novi posli ne bodo prekržali načrtov, bom za domenjeni dan v Sampierdareni.

Sporoči gospe Lorenzini Mazzèjevi, madam Camp ... Clari, Mandillo, M...,²⁶ da sem prosil svetega očeta zanje poseben blagoslov, da je postal salezijanec in blagoslavlja iz vsega srca.

(brez podpisa)

Istega datuma je pismo don Janezu Krstniku Rinaldiju v Albano: »Podpisa ni potrjuje, da duhovnik Janez Rinaldi pripada Družbi sv. Frančiška Saleškega, ter ga vljudno priporoča, da bi ustregli njegovi pobožnosti in bi smel darovati sveto mašo. Rim, 17. marca, Torre de'Specchi, 36. Duhovnik Janez Bosko. Naslednji dan je poslal telegram grofici Corsi: Najprisrčnejše čestitke. Sveti oče pošilja blagoslov vsej družini.«

38. MLADEMU PETRU RADICATIJU

Sin grofov Radicati. Šolal se je v zavodu v Alassiu in bil aspirant salezijanske družbe. Jeseni je oblekel duhovniško obleko skupaj z bratom Karlom.

Dragi moj Pietro Radicati!

Z veseljem sem prebral tvoje pismo. Rade volje te sprejemam med svoje salezijance. Potrebujemo znanje in čednosti, upamo, da boš z Božjo pomočjo dosegel eno in drugo. Ob svojem času boš tudi lahko postal misijonar. Toda o tem bomo še odločali.

²⁵ Knjigoveški mojster.

²⁶ Nečitljiva pisava: tukaj in malo bolj zgoraj.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj sinko, in moli zame, ki sem vedno tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. maj 1878

39. KLERIKU TOMAŽU PENTOREJU

Eden prvih, ki jih je don Bosko poslal v Marseille.

Ostal pa je le malo časa, ker ga Imenik omenja za leto 1879–80 v Alassiu. Postal je dober cerkveni govornik.

Dragi moj Pentore!

Zapomni si, da se reče vadano in ne vadino bene [naj vam gre dobro].

Vem, da si dobrega srca in imaš zelo rad don Boska, zato sem malo omahoval, ko sem te hotel poslati v Marseille. Ker se naša Družba širi po celem svetu, je Marseille malo od rok. Ne morem te tako kmalu obiskati, upam pa, da se bova pogovorila na duhovnih vajah.

Uščipni v mojem imenu Bianchija, pozdravi Nasija in srčno poljubi roko don Bologni in prav tako župniku pri Sv. Jožefu, če se je že vrnil.

Bodi dobre volje. Ne pozabi dobro opraviti vaje za srečno smrt in se vprašaj, enkrat na mesec, quid sit addendum, quid corrigendum, quidne tollendum, ut sis bonus miles Christi – kaj je treba dodati, kaj je treba odvzeti, kaj spremeniti, da boš dober Kristusov vojak.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj Pentore, in moli zame, ki ti ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. avgust 1878

40. KLERIKU KARLU BARATTI

Srečali smo ga v Lucci. Malo izgubljen. Njegova tedanja boječnost ni dopuščala predvidevanja, da bo postal tako dober salezijanec. Znal je na čudovit način združevati visoko kulturo in pobožnost.

Dragi moj Baratta!

Malo preizkušnje, toda z Božjo pomočjo se bo vse uredilo. Piši svoji materi, da si v Lucci, ker je to zelo zdrav kraj in kjer se lahko posvečaš študiju in glasbi. Če bi šel sedaj domov, bi naredil preveč zmede. Moli zanjo. Domov boš šel ob drugi priložnosti. Jaz bom hodil s teboj po isti poti. Pogum, dragi Baratta, na ta ali oni način ti hočem z Božjo pomočjo zagotoviti pot v nebesa.

Reci don Marencu, da je obljubljeni duhovnik zbolel, da bo pa v tem tednu prišel s spremstvom.

Lepo pozdravi don Cappellana, mojega prijatelja, in druge naše prijatelje dobrotnike. Imej me rad v J. K. Vedno najvdanejši prijatelj.

(toda bodi močan)

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. avgust 1878

41. DON JOAHIMU BERTU

Predragi don Berto!

1. *Če imaš pripravljenih kaj relikvij Pija IX., mi jih nekaj pošlji*
2. *Poišči listine, ki smo jih poslali svetemu očetu za hišo v Rimu s pismom kardinala vikarja gospe kneginji Di Galiera. Pošlji mi jih, ker jih potrebujem.*²⁷
3. *Če je v Turinu v Oratoriju kak novinec, posebej skrbi zanj.*
4. *Če don Bologna še ni odpotoval, mu reci, naj pride sem in mi prinese omenjene listine.*
5. *Glej, da nobena sovražna roka ne bo pokvarila grahkov, ki poganjajo ali so se okrepili.*

Bog naj te blagoslovi in moli vedno zame, ki sem vedno tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 19. september 1878

42. KLERIKU ALOJZIJU CARTIERJU

Ko je že v letih postal klerik, je v Marseillu napravil svoje prve vzgojne poskuse v tistem svetem delovnem okolju in je potem še dolgo nadaljeval svoje delo v Nizzi Marittimi.

Dragi moj Cartier!

Tvoje pismo me je razveselilo. Tudi meni je hudo, da te nisem mogel videti pred tvojim odhodom v Francijo. Zelo me veseli, da si zadovoljen s svojim novim delovnim mestom. Vedno te bom imel rad in bom zate molil.

Zadovoljen sem s tvojim vedenjem; nadaljuj tako in piši mi večkrat. Nikdar pa ne pozabi, da tukaj na zemlji delamo za nebesa. Tam bodo šele prav poplačani vsi naši napor: v nebesih, v nebesih! Izpolnjuj natančno naša pravila in pogumno nadaljuj. Pozdravi naše sobrate: reci don Poraniju, da mi naj zaigra veselo serenado. Bog naj vas vse blagoslovi in molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. november 1878

P. S.: Za tvojo pripustitev k zaobljubam ni nikakršne težave.

5. SALEZIJANSKIM RAVNATELJEM

43. DON JANEZU BATTISTI FRANCESII

Ravnatelj zavoda v Varazzeju. Visoke besede v uvodu so odgovor na sočutne besede, ki jih je don Francesia izrekel zaradi tegob, ki so takrat močno preizkušale potrpežljivost Božjega služabnika.

²⁷ Pismo, ki smo ga priobčili na str. 654. Grahki, ki so pognali ali so se okrepili, so novi fantje ali tisti, ki so se vrnili s počitnic, ki so pripadali »vrtičku«, to je skupini dijakov, ki so na povabilo don Berta v predsobi v don Boskovem imenu zalivali grahke, fižol in cvetlice, ki so jih gojili v posodah, da so delale senco in ščitile pred neprijetnimi letnimi duhovi.

Dragi moj don Francesia!

Preizkušnje so nam poslane, da ločimo zlato od žlindre. Vedno smo skušani. Toda Božja pomoč nam ni nikdar manjkala. Upajmo, da je v prihodnje ne bomo postali nevredni.

Prav bo, da za praznik sv. Frančiška zbereš tiste redke sotrudnike, ki so v Varazzeju, jim pripraviš kako konferenco in tako še bolj utrdiš naš položaj.

Zadeve, zaradi katerih sem v Rimu, gredo undequaque [povsod] dobro, so pa zelo dolgotrajne. Potrpljenje! Kmalu ti bom pisal, kdaj se bomo dobili v Sampierdareni in potem v Varazzeju.

Prosim te, da iz srca pozdraviš naše drage sobrate in gojence zavoda. Povej jim, da jim papež pošilja poseben blagoslov. Želim, da izbereš kak dan, ko bodo vsi zelo veseli in bodo vsi opravili zame sveto obhajilo, ker sem tega zelo potreben.

Na svidenje, dragi don Francesia. Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 13. 1878

P. S.: Srečal sem Pardinija in Pretruccia; oba te pozdravljata.

44. DON FRANČIŠKU DALMAZZU

Ravnatelj zavoda v Valsaliceju. »Splošno veselje, o katerem govori na koncu, je popeljalo don Boska k njegovim sinovom v Albano Laziale. Pozabil je na svoje težave in nase in jih, kakor pravi don Varvello, ki je bil navzoč, vse zabaval s smešnimi zgodbami, zlasti še tiste iz Cunea.

Dragemu don Dalmazzu!

Zelo sem se razveselil tvojih voščil ter voščil tvojih in mojih gojencev. Žal mi je, da ne morem vsakemu odgovoriti z dolgim pismom. Za sedaj stori ti to namesto mene. Upam, da bom mogel to storiti jaz sam v kratkem času.

Kardinal Oreglia pozdravlja celo družino v Valsaliceju, posebno nečaka Pia, Jožefa itn.

Svetemu očetu se zdravje izboljšuje in pošilja vsem poseben blagoslov.

Molil bom za vse vas. Darujte zame eno sveto obhajilo. Bog naj nas vse blagoslovi. Povej drugo namesto mene. Amen.

Veliko pozdravov od don Berta, gospodov Sigismondi in od tvojega vedno v J. K. najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Albano, 23. 1878

P. S.: Sem v Albanu. Vsi zdravi. Splošna radost. Vsi te pozdravljajo.

45. DON JOŽEFU LAZZERU

Podravnatelj Oratorija. Blaženi je v Rimu sredi celega kupa zadev. Vendar točno sledi življenju v Valdoccu.

Dragi moj don Lazzero!

Pozdravi Ortiglia in vse sobrate Družbe sv. Jožefa in za molitve, ki so jih opravili

zame, in za lep spomin, ki ga hranijo name, ki jih ljubim prisrčno v J. K. Ko bom prišel v Turin, bom z dejanji pokazal svoje zadovoljstvo.

Med srečne dni življenja tukaj na zemlji moramo vedno mešati solze.

Pohujšanje G... zahteva zadoščenje in zato stori, kakor si nakazal. Buzzettiju kot vodji delavnice lahko naročiš, da poišče nadomestilo za G..., ki naj ga odpusti.

Storite to tako, da ne boste imenovali mene, ker smo to zadevo popolnoma zaupali Buzzettiju. Če pa bo treba, boš ti posegel v vlogi glavnega gospodarja.

Koliko stvari bi imel pripovedovati našim dragim fantom! Pozdravi jih in se jim zahvali za molitve, ki so jih opravili zame. Papež jim pošilja svoj blagoslov. Jaz se jih vsak dan spominjam pri sveti maši. V kratkem bom med njimi.

Povej don Rui, da bom, če ne bo nič oviralo mojih načrtov in če bo Bog tako hotel, v torek v Sampierdareni.

Povej Pelazzi, da sem z veseljem prebral njegovo pismo. Naj bo dober. Pozdravi Baraleja, Buzzettija, Ferrarija in Ghiglioneja. Glede tega zadnjega povej samo don Rui in ga postavi k naši mizi. V... vprašaj, ali bi mu ugajalo iti, razen če bi hotel postati aspirant. Bilo bi mi žal, če bi ga kdaj sprejeli k naši mizi, naslednjega dne bi nas pa zapustil. Kakor se bosta domenila z don Ruom, bo prav.

Reci don Rui, da naj odredi, da bodo gospod grof Cays, Bonora in Ameno šli na duhovne vaje v Borgo San Martino. Naj obvestijo škofa v Casaleju, da bi bil tako ljubezniv in bi na veliko soboto podelil svete redove nekaterim pripravnikom v Borgo San Martinu, ker spadajo k tisti hiši, oziroma so dejansko del tamkajšnjega osebja. To ad evitanda [za preprečitev] sitnosti.

Bog naj nas vse blagoslovi in imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 24. marec 1878

46. ISTEMU

Piše iz Crabbije, občina Petenasco v pokrajini Novara ob jezeru Orta. Verjetno je bil na obisku pri družini Fortis, ki je navado v tem kraju bila na dopustu.

Predragi don Lazzero!

Pošiljam ti pismo, ki ga odnesi gospodu prefektu v Turinu. Daj ga v ovojnico in jo zapečati s pečatnim voskom. Nanjo napiši naslov:

Uglednemu gospodu

komendatorju Minghelli Viniju, prefektu mesta in pokrajine Turin.

Pismo naj izroči kaka ugledna oseba in naj malo počaka, če bi gospod mogoče odgovoril.

Treba je biti pozoren na dve pomembni stvari:

1. Ko pride v Oratorij kot aspirant kak duhovnik ali profesor, se ga ne sme pustiti brez dela, temveč ga je treba zaposliti.

2. Treba je poskrbeti, da bodo vsaj duhovniki imeli sobo sami zase.

Upam, da bom pojutrišnjem ob 7.25 popoldne v Turinu.

Bog naj nas vse blagoslovi in imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Crabbia, 28. avgust 1878

47. DON JANEZU KRSTNIKU FRANCESII

Navadno je moral don Rua odpravljati upnike. Ker je bil sedaj v Parizu, so se obračali na don Boska.

Dragi moj don Francesca!

Poglejmo, kako daleč sega tvoj sloves. Don Rua je šel v Pariz in me pustil dobesedno brez quibus [sredstva] s kupom neodločljivih dolgov. Zato deni za ubogega don Boska na stran ves denar, ki ga moreš. Če ti je mogoče, vzemi na posodo in mi v ponedeljek ali torek prinesi, kolikor moreš, vendar ne manj kot dvajset tisoč frankov.

Dobro si zapomni: če mi prineseš debeli marsupium [denarnico], bomo z nekaj tovariši priredili dobro kosilo. Boš videl. Pogovorili se bomo tudi o naših zadevah.

Bog naj te blagoslovi, tebe vedno dragega don Francesca. Pozdravi vse naše drage in moli zame, ki sem vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. november 1878

48. DON NIKOLAJU CIBRARIJU

Ravnatelj hiše v Vallecrosii. Bilo je veliko težav za nakup zemljišča, kjer naj bi postavili cerkev in zavod.

Dragi moj don Cibrario!

Pošiljam ti klerika Allaveno, ki gre na nabor z upanjem, da ga bodo spoznali za nesposobnega. Poskrbi, da bodo stvari uspele. Poročaj mi o zadevi Migone in povej, ali so se gospodje vrnili in ali bi bilo primerno, da bi pisal kako pismo v tej zadevi. Kaj je z dogovorom Cabagni? Kako je z denarjem? Bo zemljišče, ki ga nameravate kupiti, zadosti veliko?

Ljubezniv pozdrav tebi in vsem našim dragim. Molite zame, ki ostajam tvoj in vseh drugih v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. november 1878

49. DON JANEZU KRSTNIKU FRANCESII

Po obisku zavoda v Varazzeju je poslal ravnatelju celo vrsto pripomb, zlasti glede sobratov pomočnikov v zavodu.

Opozorila

1. Vsak četrtek ali kak drug dan po obisku Najsvetejšega naj ima prefekt konferenco za vse salezijance ali vsaj za pomočnike.

2. Rečeno je bilo, da je v hiši preveč pomočnikov, če je tako, jih je treba poslati drugam.

3. Zdi se, da Cantù²⁸ preveč gospoduje ali je vsaj preveč strog. Je in pije zunaj določenega časa, tudi v kleti, in to z drugimi. Dà si streči v sobi bolj kot ravnatelj, pravijo. Nujno potrebno je, da hodi k mizi s predstojniki.

²⁸ Janez Cantù, pomočnik s triletnimi zaobljubami.

4. Vsi sobratje pomočniki, tako tisti s triletnimi kakor večnimi zaobljubami, morajo imeti enako postrežbo, in če je mogoče, naj bodo pri mizi skupaj z duhovniki. Tako je pri jezuitih, oblatih, frančiškanih itn.

5. Vsak mesec poseben razgovor zlasti za sobrate pomočnike.

6. Za klet naj bo samo en ključ.

7. Ravnatelj naj sam ali po drugih, ki mu bodo poročali, vsaj enkrat na teden obiše učilnice, prefekturo, kuhinjo, dispenzo, klet.

8. Treba je poskrbeti, da bodo imeli vso možnost, da se spovedujejo z gojenci, kadar bi želeli.

1878.

50. DON JOŽEFU LAZZERU

Med don Boskovimi lastnoročno napisanimi pismi smo dobili naslednje štiri skupine pisem. Napisal jih je v različnih obdobjih predstojniku, ki je bil neposredno odgovoren za življenje v Oratoriju.

A

1. Ko je mali kler, naj nihče ne odhaja po maši, temveč šele po končanih skupnih molitvah v cerkvi.

2. Če bi iskali in našli čim preudarnejši način uporabe plina, bi mogoče lahko prihranili tretjino izdatkov.

3. Naj se poišče način, kako bi odpravili že nekaj časa trajajočo navado, da zvonijo za Agnus Dei – Jagnje Božje ali za Domine, non sum dignus – Gospod nisem vreden.

B

Don Lazzero naj pri prihodnji konferenci opozori na naslednje:

1. Treba je poskrbeti, da bo po večernih molitvah vse do zajtrka vladal popoln mir.

2. Po večernih molitvah naj gre vsak k počitku.

3. Vsak uslužbenec, prefekt, ravnatelj, učitelji, asistenti naj si oskrbijo pravilnik in naj ga izpolnjujejo.

C

1. Poskrbeti, da se ne bo opustilo branje, temveč se samo preneslo.

2. Poskrbeti je treba, da bo od večernih molitev do maše vladala tišina.

3. Ne pustiti fantov na dvorišče v času šole, učenja, cerkvenih opravil, vstajanja.

4. Tišina na poti iz učilnice do cerkve in nasprotno.

5. Prehitro petje in molitev.

D

Don Lazzero naj poskrbi, da naj se uveljavi stari pravilnik, ki je prepovedoval imeti pri sebi v sobi vino in druge pijače.

Glede hrane in pijače naj se upoštevajo naslednja načela: 1. Kdor navaja v opravičilo bolezen, naj gre v bolniško sobo ali domov. 2. To velja za gojence in ne za sobrate z zaobljubami.

6. SALEZIJANSKIM MISIJONARJEM

51. DON TADEJU REMOTTIJU

Dolga leta je opravljal in še sedaj opravlja duhovniško službo kot kaplan v župniji San Giovanni Evangelist v Bocci. Še vedno živi (1931).

Dragi moj don Remotti!

Z veseljem sem prejel tvoje pismo, sporočila in dobre želje, ki si mi jih izrekel. Prosim Boga, da bi ti podelil zdravje, modrost in svetost, da boš mogel delati za deset drugih vsaj do polovice prihodnjega stoletja. Če imaš veliko dela, delaj samo tisto, kar zmoreš, in ne več.

Vse stvari so na začetku težke. In mi smo na začetku. Toda omnia possum in eo qui me confortat – vse zmorem v njem, ki mi daje moč, pravi sveti Pavel. Pozdravi Gioio, Scavinija in druge naše sobrate. Če mi bo Scavini pisal, mi bo naredil veliko veselje. Gioii povej, da naj ne dvomi: rad ga imam, molim zanj in mu bom kolikor mogoče hitro odgovoril.

Pozdravi tudi naše gojence ali boljše fante iz zavetišča, zlasti tiste, ki so postali salezijanci ali želijo postati.

Priporočam se molitvam vseh. Tudi ti moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, december 1878

52. PISMO N. N.

Z dovoljenjem naslovnika objavljamo to zaupno pismo in ne omenjamo njegovega imena.

Dragi moj D ...!

Bog ti pošilja veliko preizkušnjo, vendar boš s tem veliko pridobil. Molitev premaga vse. Delo, zdržnost zlasti zvečer, ne predolgo spanje podnevi, ne več kot sedem ur ležanja so zelo koristne stvari.

Principiis obsta – Na začetku se upri. Zato kakor hitro začutiš skušnjo, začni kaj delati, če je podnevi, in moliti, če je ponoči; ne nehaj moliti, razen če te premaga spanec. Poslušaj te nasvete. Jaz molim zate pri sveti maši. Bog bo storil drugo. Pogum, dragi don ..., zapri srce, upaj v Gospoda in pojdi naprej, ne da bi se bal.

Prosi zame, ki bom vedno v J. K. tvoj najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 12. – 78

53. DON TADEJU REMOTTIJU

Dragi moj don Remotti!

Prejel sem tvoje dopise in jih z veseljem prebral. Pogum! Bog zahteva od tebe žrtve, vendar ima že pripravljeno veliko plačilo. Bodi zelo potrpežljiv. Prenašaj napake drugih, da bodo drugi prenašali tvoje. Mi tukaj te imamo vsi zelo radi. Molimo zate in Bog naj te blagoslovi.

Najvdanejši prijatelj v J. K. DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. avgust 1878

54. DON JOŽEFU VESPIGNANIJU

Prefekt v hiši *Mater Misericordiae* – Mati usmiljenja in potem v Almagru v Buenos Airesu in pristojen za novince. Don Bosko je imel navado tikati svoje gojence tudi, ko so postali škofje. Vendar je delal tudi izjeme, zlasti pri tistih, ki so kot grof Cays vstopili v Družbo že pozneje. Te je vedno vikal. Don Vespignani, ki ga je tudi vikal, ga je prosil, da bi ga tikal. Toda blaženi mu je odgovoril: Tikal te bom, potem ko boš bolj priden. In je počakal do leta 1880.

Predragi don Vespignani!

Vem, da se vaša predraga uglednost dobro počuti, pač glede na vašo zaposlenost. Vem, da delate. Vendar skušajte tukaj iti počasi. Če hočete storiti veliko, delajte malo, se pravi ne več, kot vam dopuščajo moči.

Želel bi zvedeti natančne novice o zavodu, novincih, noviciatu, učenju itn.

Vaš brat klerik²⁹ je zdrav, želi biti kmalu in ves salezijanec in bi vas rad obiskal. Vzbuja veliko upov.

Pozdravite mi, in to zelo ljubeznivo, don Milanesija, ki mu bom kmalu pisal. Bog naj blagoslovi vas, vaše sinove, sobrate. Pomagajte nam bojevati Gospodove bitke tukaj na zemlji, da bomo potem vredni njegove krone v nebesih.

Don Nenci³⁰ je tukaj z nami. Zdravje se mu je močno izboljšalo. Komaj čaka, da bi šel v Patagonijo.

Bog naj nas vse blagoslovi in molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. avgust 1878

55. DON MIHAELU FASSIU

Bil je katehet v zavodu Pija IX. v Villi Colón. Don Avguštin Mazzarello, ki ga don Bosko omenja, je bil prefekt.

Dragi moj don Fassio!

Tvoje pismo me je razveselilo. Veselim se zaradi tvojega zdravja in zaradi tvoje dobre volje. Bog naj te ohrani močnega. Vsak dan molim zate. Povej mojemu dragemu Grazianu, da ga ne pozabljam pri sveti maši in da mu bom, ko bo odhajal s svojimi sobraty, v slovo napisal pismo.

Primi za roko don Mazzarella in oba skupaj skušajta prižgati velik plamen ljubezni, katerega zublji bodo obdali cel zavod in vso okolico.

Ne moreš dvomiti o moji naklonjenosti, ki je: zelo velika zate in za vse sinove v Ameriki. Kar se tiče tvoje vesti, stori tako, kakor si pisal. Po nevihti se nebo zjasni.

Bog naj te blagoslovi in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Leta 1878

²⁹ Don Ernesto je umrl v Ameriki. Bil je zelo cenjen arhitekt.

³⁰ Duhovnik iz Luga, ki je prišel, da bi postal salezijanec. Prim. VESPIGNANI, *Eno leto v šoli blaženega don Boska*, str. 44.

56. DON JAKOBU COSTAMAGNI

Tokrat ravnatelj hiše *Mater Misericordiae* – Matere Milosti v Buenos Airesu.

Predragi don Jakob Costamagna!

Tvoja pisma so mi zelo ugajala. Obiskal me je tvoj brat in mi sporočil lepe novice o tvoji družini. Tvoj nečak je pri nas, se lepo obnaša, rad bi postal salezijanec, da bi šel s stricem v Ameriko.

Skušaj vzgojiti veliko svetih novincev, pozdravi vse naše prijatelje in sobrate, moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. december 1878

P. S.: Kdaj bomo odrinili v Patagonijo?

57. DON FRANČIŠKU BODRATTU

Prvi inšpektor salezijancev v Ameriki, ravnatelj hiše San Carlos v Almagru.

Predragi don Francesco Bodratto!

Prejel sem tvoje pismo in pisma naših dragih sinov v Buenos Airesu. Skušal bom vsakemu napisati kako besedo. Ti boš razdelil pisma tako sobratom kakor sosestram. Zahvaljujmo se Gospodu, ki nam tako čudovito pomaga.

Posebno si zapomni naslednje:

1. Stori vsako žrtev, da ohraniš ljubezen in povezanost med sobrati.

2. Ko boš moral koga opozoriti ali pokarati, ne stori tega nikdar javno, temveč vedno inter te et illum solum [na štiri oči].

3. Ko si koga opozoril, pozabi na pogrešek in pokaži prejšnjo naklonjenost.

To je oporoka tvojega prijatelja in očeta don Boska.

Druge novice boš zvedel od naših dragih, ki prihajajo vam v pomoč. Pozdravi drage sinove zavetišča in jim povej, da jih blagoslavljam in jih imam zelo rad v Gospodu.

Bog naj blagoslovi tebe, tvoje delo in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. december 1878

P. S.: Ponižne pozdrave in čestitke doktorju Caranzi in priorju Matere usmiljenja.

58. DON MIHAELU FASSIU

Predragi don Mihael Fassio!

Gotovo si prejel moje pismo. Tukaj dodajam samo dve stvari: da ti povem, da sem zadovoljen s teboj, da te imam rad v J. K. in da te priporočam Gospodu.

Posvečuj druge s tem, da posvečuješ sam sebe.

Moli zame, ki ti ostajam vedno v Gospodu najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. december 1878

59. DON TADEJU REMOTTIJU

Predragi don Tadej Remotti!

Ugaja mi odkritosrčnost, s katero si mi že večkrat pisal. Nadaljuj v istem smislu. Toda zapomni si nekaj opominov, ki so zate moja oporoka.

1. Prenašaj napake drugih, tudi če je to v našo škodo.

2. Zakrivaj napake drugih, nikdar se ne norčuj, če bi to moglo užaliti sobrata.

3. Delaj, vendar delaj iz ljubezni do Jezusa. Trpi vse, samo da ne razžališ ljubezni. Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem Christi – Nosite bremena drug drugemu in tako boste izpolnili Kristusovo postavo.

Bog naj te blagoslovi, dragi don Remotti. Na svidenje na zemlji, če je tako Božja volja. Sicer pa je za nas pripravljeno nebo, ki nam ga bo naklonilo Božje usmiljenje.

Moli zame, ki sem sedaj in vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. december 1878

V mnogih pismih, v katerih don Bosko prosi za miloščino ali se zanjo zahvaljuje, je obvezno zagotovilo molitev, tako njegovih kakor salezijancev in fantov. Blaženi je v tem videl učinkovito korist za svoje dobrotnike, dejanje, s katerim je vračal in spodbujal velikodušnost. Pri tem se je navdihoval pri najpristnejših virih krščanstva. Kajti sveti Pavel tam, kjer spodbuja Korinčane k dobrodelnosti za brate v stiski, navaja med motive tudi molitve, ki jih bodo opravljali obdarovanci za svoje dobrotnike: *in ipsorum obsecratione pro vobis*,³¹ [v njihovih molitvah za vas].

Nekaj misli, ki jih je don Bosko izrazil v tem času, je mogoče z lahkoto povzeti iz dragocenih

DROBCEV IZ POGOVOROV

Don Bosko je bil vedno odločen nasprotnik polemiziranja v časopisju. Videli smo, kako je opozarjal don Bonettija, da naj »se ne bojuje« v *Vestniku*. Dne 18. maja po kosilu se je pogovarjal z njim in don Barberisom in povedal naslednje: »Ti misliš, da si naredil ne vem kaj, ko si si dal duška. Praviš, da se je v določenih primerih treba jezo izražati in se braniti s peresom proti napadom od zunaj. Toda kaj si s tem dosegel? Ničesar nisi dosegel pri dobrih, ki jih prej prepriča mirna izjava in ne nasilno govorjenje. Prav tako ne dosežeš ničesar pri tistih, ki stvari ne poznajo dobro. Odpreš pa vrata mnogim za hudobno razlago, ki iščejo besedico, da bi se nanjo uprli, dvoumen izraz, da stvar še bolj zaobrnejo in nas še bolj napadejo. Najbolj nas mora prepričati dejstvo, da živimo v hudobnih časih. Oblast išče pretveze, da bi se vrgla na verske ustanove, in teh pretvez so našli toliko, da so skoraj vse razrušili. Nas so do sedaj pustili pri miru. Toda tega ne počnejo, ker bi nas imeli radi, temveč zato, ker si mi na vse načine prizadevamo, da jih ne dra-

³¹ 2 Kor 9,14.

žimo, da z njimi ne trčimo in skušamo tako rekoč hoditi med eno in drugo kapljico nevihte, ne da bi se zmočili. To delajo tudi zato, ker nismo nikdar dvignili glasu proti tistim, ki so nas začeli nadlegovati, in ker smo bili do skrajnosti previdni v govorjenju in pisanju. Jaz, glej, sem imel vedno v roki vajeti stvari in sem poznal mrežo, ki se je pletla. Vendar nisem nikdar dal, da bi natisnili eno samo vrstico, ki bi nam mogla tudi od daleč škoditi. In tudi v prihodnje moramo tako ravnati. Z *Vestnikom* imamo na voljo zelo široko področje. Dati moramo spoznati dela, ki se jih lotevamo, ne da bi se spuščali v zapletene zadeve. Na tak način se bodo naše ideje mirno širile, storili bomo veliko dobrega in vse bo lepo napredovalo. Ko pa se začneš boriti, je stvar popolnoma drugačna; jutri bo začel s teboj polemizirati in bo zavrnil stavek, ki si ga objavil; jutri bo časnikar, ki se je razjezil zaradi ostrega izraza, pisal proti nam strašne obtožbe. Nato se bo oblast čutila razžaljeno zaradi ne zadosti premišljene opazke in bo vse skupaj predložila ministrstvu. Tedaj se bodo od vseh strani obrnile oči na nas, dvignili bodo preplah in že bomo prisiljeni k brezdeltu ali pa nas bodo začeli preganjati.

Poglej *Letture Cattoliche*. Koliko dobrega je naredilo! Verjetno ni časopisa, ki bi izhajal tako dolgo in ne bi imel težav ali ga ne bi vzeli na piko. Mnoge so zatrli. Naše Letture pa je šlo vedno mirno svojo pot. Da sem to dosegel, sem se moral dostikrat spoprijeti s pisatelji, ki so hoteli, da bi pri našem Letture izšli njihovi spisi. Moral sem premagati velike težave s cerkveno oblastjo, ki je hotela vnesti politične teme. Vsemu temu sem se vedno zoperstavljal in tako smo mogli mirno delati naprej. Samo enkrat je prišlo do spora, ko je škof iz Ivree blagega spomina hotel, da bi natisnili neko knjižico, ne vem več, kakšen naslov je imela. Vendar je bila to stvar trenutka. Verjemi mi, če hočemo delati dobro in ga hočemo vedno delati, prikazujemo resnico, navajamo dejstva in se ne spuščajmo v polemiko.«

Zvezek, zaradi katerega je prišlo do spora, je bil iz januarja 1854, drugega leta *Letture Cattoliche* – in je imel naslov *Il Catechismo Cattolico sulle rivoluzioni* – Katoliški katekizem revolucij. Delo je bilo anonimno in je doživelo že štiri izdaje. Ukaz, da naj se natisne, je don Bosko prejel od msgr. Morena, škofa v Ivrei, ki je takrat imel odločilno besedo pri upravi časopisa. Ker je blaženi poznal razpoloženje določenih ljudi in je predvideval, da bodo polemike razburile veliko duhov, ni hotel drezati v sršenovo gnezdo. Vendar je moral popustiti pred prelatoavo avtoriteto. Kaj kmalu so dejstva potrdila njegovo predvidevanje. Pri civilni oblasti je naletel na graje in druge težave. Da ni bilo hujših posledic, je bilo treba pripisati njegovi modrosti.

Sedaj preskočimo od maja na november. Ta mesec nam daje zapiske treh razgovorov. Prvi se je nanašal na četrto škofijsko sinodo, ki se je končala pred nekaj dnevi. Pri razgovoru so bili navzoči nekateri najuglednejši duhovniki iz zavoda. Tožil je, da monsinjor, namesto da bi svoje duhovnike spodbujal k delu, kara s trdimi besedami, kakor da bi bili oni vzrok, da stvari v škofiji niso bile v

najboljšem redu. Končal je: Spodbuda, beseda zaupanja, priznanje, da duhovniki dobro delajo, in potem prošnja, da bi delali še več, bi vlilo voljo, gorečnost, navdušenje. Toda ne: njegov govor je bil konec koncev krepko očitane.

Po tem opazanju je don Bosko vstal in dejal: Pokažite se teologe in moraliste, rešite ta moralni primer. Ti razgovori, ki smo jih imeli, so grešni? Ali lahko rečemo, da so posledica lahkotnosti duha in nepopolnosti, ki se jih moramo znebiti? Vsi so za trenutek utihnili, potem pa se zasmejali. Vsak je povedal svoj razlog, zakaj se mu je ta razgovor zdel upravičen. Eden pa je molčal in končno dejal: Nekaj ni prav. To so prazne besede. Don Bosko je povzel: Če ni bilo hudobije od kogar koli, tu ni niti odpustljivega greha. Niti ne moremo reči, da so bile prazne besede. Smo v velikih težavah, kakor ljudje, ki plovejo med čermi v slabotni ladjici. Zelo moramo paziti, da ne bo prišlo do brodoloma. Moramo se braniti. Zato je nujno potrebno, da vidimo nevarnosti, preveriti moramo naravo zemljišča, premisliti, katero vrsto orožja bomo uporabili proti napadu.

Drugi razgovor meseca novembra se je nanašal na nekatere točke notranje uprave. Po kosilu je don Bosko tistim, ki so bili okoli njega, dejal, da je treba Oratorij tesneje povezati s posameznimi hišami. Bojim se, da se te vezi vedno bolj rahljajo. Dokler bodo ravnatelji zavodov fantje, ki jih je vzgojil don Bosko, bodo stvari šle lepo naprej. Toda ko sedaj postajajo ravnatelji ljudje, ki so bili le kratek čas pri don Bosku, se bojim, da se bodo vezi med nami pretrgale. Nujno potrebno je, da člani vrhovnega kapitlja opustijo vsa druga opravila v Oratoriju in se ukvarjajo izključno z zavodi. Vsak kapitulat mora dobiti toliko tajnikov, kolikor jih je potrebno, da se opravi dopisovanje. Preobremenjenost in pomanjkanje osebja sta vzrok, da vprašanja, ki prihajajo iz zavodov, ostajajo brez odgovora. To je vzrok ne samo mnogih neprimernost, temveč tudi vedno večje hladnosti. Treba bo postaviti tudi vizitatorje, ki si bodo ogledali vsako posamezno hišo, da bodo mogli ustrezno ukrepati. Vidite: če ni osebnega dopisovanja, pride počasi do razpok. Do sedaj smo v tem šli *alla buona* [kar tako] in ravnatelj, ki bi hotel razkol, ne bi naletel na nikakršno težavo. Toda dandanes kaj takega ni mogoče, ker imajo vsi izredno radi don Boska.

V zraku je zelo žgoče vprašanje. V naslednjem zvezku bomo videli neprijetnosti, ki jih povzroča šolska oblast zaradi pomanjkanja diplomiranih učiteljev. Jezik udarja na zob, ki boli. Pogovor se je zapletel in je dolgo trajal. Drobtinice teh pogovorov lahko povzamemo v naslednjih ugotovitvah: Do sedaj, je rekel don Bosko, so naši zavodi delovali, lahko rečemo, brez velikih težav, rekel bi skoraj kot med kapljicami nevihte. Dokler je šlo, smo se držali pravega reda in smo se tako ali drugače vedno potegnili iz zadrege. Toda sedaj je vojna napovedana. Hočejo zapreti vse zavode, ki jih vodijo škofje in redovniki. V nas je uperjenih vedno več hudih pogledov. Moramo se pravočasno zavarovati. Vsako leto odpiramo nove zavode in kako bo šlo naprej brez potrebnih diplom? Do

sedaj smo si pomagali z izrednimi izpiti za tiste, ki so hoteli postati gimnazijski profesorji. Toda sedaj so pot zaprli. Na srečo imamo več sobratov, ki obiskujejo univerzo: don Bertello, don Bordone, don Cinzano, Don Cagliero (Cesare), Don Piccono, klerik Gallo (Besso) in nekaj drugih. Precej se jih pripravlja, da se bodo vpisali prihodnje leto. Tako upamo, da bomo preskočili vse ovire. Brez dvoma moramo biti pozorni in se oborožiti, da ne bomo propadli.

Komaj je spregovoril te besede, je iz La Spezie prispel don Deppert in povedal, da pričakujejo don Boska, da bi odločili o razširitvi tiste hiše. Sobratje se pritožujejo, da se don Bosko ne zanima za ta zavod, kakor da ne bi bil njegov, da so dobrotniki v mestu obupani in si ne zanjo razložiti, zakaj don Bosko tako malo razmišlja o tako velikih potrebah. »V La Spezii hočem iti naprej počasi in previdno,« je odvrnil don Bosko, »in hočem potiskati naprej druge in jih prisiliti, da bi kaj naredili, ne pa da delam vse sam. Če bi mi tamkajšnji ravnatelj pred osmimi meseci poslal v Rim gradivo, za katerega sem ga prosil, bi s pomočjo svetega očeta in nekaterih kardinalov lahko zgradil večji zavod.« Nato je nakažal osnovo za spomenico, ki jo je poslal don Rocci, da bi na osnovi te predloge sestavili prošnjo, ki bi jo predložili svetemu očetu.³²

Tretji pogovor sta imela 27. novembra don Bosko in don Barberis. Ta se je proti peti uri popoldne odpravil v don Boskovo sobo, nakar sta se kako uro in pol sprehajala po hodniku. Govorila sta o navodilih za delovanje v uradih, o poteku življenja v Oratoriju, o napredku Družbe in osebnih zaupnih stvareh.

»Dvoje tedenskih konferenc spada k tvojim obveznostim. Poskrbi, da bosta enkrat na mesec govorila don Cagliero in don Bonetti. Tako si boš lahko ti oddahnil, predstojniki pa bodo imeli priložnost, da jih novinci spoznajo. To bo koristilo tesnejši povezavi med starejšimi in mlajšimi brati. Toda glavni vzrok je nekaj drugega: so stvari, ki jih je treba sto- in stokrat poudariti. Če govori vedno isti govornik, postane to dolgočasno. Če pa pride nov govornik in govori o isti stvari z novimi zgledi, primeri in na drugačen način, se stvari veliko globlje vtisnejo v spomin. Poleg tega so tu še opozorila, za katera je bolje, če jih ne daješ ti, temveč boš to naročil njima. Zato je zelo prav, če jima ti nakažeš temo, o kateri naj govorita.«

Po vsem tem mu je dal splošno navodilo izrednega pomena: »Naša glavna naloga je v tem, da znamo zaposliti druge. Ko dobimo koga, ki rad prevzame določene naloge in jih dobro opravlja, nam odvzame breme dela. Če komu ne uspe, moramo poiskati koga drugega. V starih časih Oratorija je bila don Boskova glavna skrb, da je našel ljudi, ki so bili pripravljeni delati in mu pomagati.«

Nato je prešel k posameznim opozorilom. Poskrbi, da se bodo naši novinci naučili lepo pisati pisma. Neverjetno je, kako tudi med izobraženimi duhovniki ne manjka ljudi, ki ne zanjo pisati pisem. Toda to je zlasti za nas nekaj nadvse pot-

³² Prim. zgoraj, str. 443.

rebnega. Kaka družina presoja po pismu, ki ga prejme, ne le posameznika, ki piše, temveč cel zavod in celo vso Družbo. Zaradi slabo napisanih pisem kakega prefekta so starši vzeli svoje otroke iz zavoda. Naredimo torej tako: reci novincem, da naj mi v prihodnji devetdnevnic Brezmadežne pišejo pismo. Povej jim, da naj ga napišejo po vseh pravilih lepo oblikovanega pisma. Dvema, ki bosta najlepše napisala, bomo dali nagrado. Vsebina pisma je svobodna. Naj mi opišejo kak dogodek iz svojega življenja, mi voščijo vesele praznike ali pišejo, o čemer koli hočejo, vsak pa naj napiše najbolje, kakor pač more. Za boljši uspeh naj preberejo dodatek k pravilniku. Še več, naj ga skušajo razložiti. Tako bomo dosegli naš namen.«

Nato so obravnavali primer klerika, ki naj bi ga iz urada v Oratoriju, kjer mu je dobro uspevalo, poslali v zavod, kjer tistemu, ki je opravljal isto službo, ni uspelo. Don Bosko je menil: »Ne kvarimo nikdar enega mesta zato, da bi izboljšali drugo.« Nato so se dotaknili velikega dobrega, ki ga je opravljala Družba. Don Bosko je tako govoril: »Lepo je povedal včeraj don Cagliero, ko je menil, koliko naših fantov bi se lahko zabavalo na odmoru s svetim Alojzijem. Da. Koliko fantov je ohranilo krstno nedolžnost in jo ohranja tudi v najnevarnejšem obdobju. Koliko je takih, ki so bili že kdaj premagani od hudiča, in teh je večina, a so takoj, ko so prišli sem, spremenili življenje. Videti je, da so vstopili v čisto drugo ozračje. Pozabili so stare slabe navade in cela leta niso storili niti enega prostovoljnega malega greha. To nas mora potolažiti. To me je vedno nagibalo, da bi se čim bolj širili, kajti zdi se, da je res, da tam, kjer Družba postavi svoje šotore, prihaja v obilici Božja milost.

Srečanje z msgr. Ferréjem, škofom iz Casaleja, je dalo priložnost za podoben razgovor. Ko je škof iskal vzroke, zakaj se Družba tako hitro širi in salezijske ustanove tako lepo napredujejo, je pred uglednimi osebnostmi izrekel dvoje sodb, ki jih je don Bosko imenoval verodostojne in ju je tistega dne povedal don Barberisu.

»Don Bosko,« je dejal msgr. Ferré, »ima dve veliki skrivnosti, ki sta ključ njegovega delovanja. Kot prvo tako zelo prepoji svoje fante s pobožnimi vajami, da lahko rečem, da jih skoraj upijani. Okolje, ki jih obdaja, zrak, ki ga dihajo, je tako nabit s pobožnostjo. Fantje, ki so pod tem vtisom, ne morejo, tudi če bi hoteli, storiti kaj slabega. Morali bi zares plavati proti toku, če bi hoteli postati hudobni. Če bi zanemarjali pobožne vaje, bi bili kakor ribe na suhem. To dela fante tako vdane in jih navaja k delovanju iz prepričanja in iz zavesti dolžnosti, tako da si kakega upora sploh ne moremo predstavljati. Stvari dobro napredujejo pod pritiskom neustavljive sile. Toda kako je mogoče držati toliko klerikov in mladih duhovnikov v tako nevarni službi v najbolj kritični dobi, ne da bi padali? V tem je druga skrivnost. Don Bosko obremenjuje vsakega s kopico nalog, jim nalaga toliko različnih obveznosti, da nimajo niti časa misliti na kaj drugega. Kdor ima komaj čas za dihanje, kako bo mislil na kaj drugega? V Borgu San Martino sta dva klerika, ki se zdita popolnoma nesposobna, pa vendar študirata

sama zase, se pripravljata na izpite, poučujeta, asistirata. Kako naj bi ne šli z gotovostjo po poti moralnosti, če delamo na tak način?»

Po teh besedah casalskega škofa je blaženi razložil: »Zdi se mi, da sta to dve lepi in dobri resnici. Kar se tiče pobožnih vaj, poskušamo, da fantov ne bi obteževali in jih utrujali. Skušamo doseči, da so kakor zrak, ki ne duši in ne utruja, čeprav nosimo na ramah pretežko breme. Vzrok pa je, ker nas to popolnoma obdaja in nas presunja od zunaj in od znotraj. Da potem zelo veliko delamo ... oh, da ... zlasti še letos. No, don Barberis, povej, koliko hiš smo letos odprli.

Don Barberis je sešteval in ne le vključil ustanove sester, temveč tudi nakažal posebnosti. V tem letu je bilo odprtih dvajset hiš. Najprej v Italiji: v La Spezii, Lucci, Montefiasconu, Quargnentu, Luju, Chieriju, Nizzi Monferrato, Esteju. V Franciji: v Marseillu zavetišče, Marseille Matrice, v Navarru zavetišče, šole in sestre. V Ameriki: Colón – sestre, Montevideo – zavetišče, Montevideo – sestre in Las Piedras, v Buenos Airesu San Carlos – cerkev, San Carlos – zavetišče, La Bocca – sestre, Ramallo – župnija.

To se hitro reče, je dejal don Bosko, toda to je nekaj strahovitega. In to brez naštevanja hiš, za katere se pogajamo in jih bomo kmalu odprli. In kaj naj rečemo o tistih drugih, za katere smo se dolgo in naporno pogajali in je potem vse padlo v vodo? Toda milost Božja zmaguje. Kako velika milost je to za tistega, ki vidi vse njene poti in naklepe! Učinki so opazni pri fantih in v širjenju Družbe. Toda to so zunanji učinki. Še kaj večjega se dogaja znotraj, v dušah.

Tukaj je don Bosko v zaupljivi domačnosti do don Barberisa, katerega nedolžno preproščino je zelo cenil, ubral bolj nežne strune. Oh, če bi don Bosko mogel govoriti. Tako smo mi na vsakem koraku, ki ga naredimo, gotovi, da nam bo uspelo. Včasih pravijo, da je don Bosko poslal na čelo kakega zavoda kakega otroka in človeška previdnost nam pravi, da stvar ne bo mogla iti naprej s tem človekom kot predstojnikom, za katerega vsi vedo, da je slab značaj in ima še druge napake. Kritizirajo tudi don Boska. Toda on gre naprej s trdnim korakom, mirno po svoji poti in do sedaj nam še ni bilo treba iti nazaj. Kdo more potem videti skrivnostno delovanje v dušah? Včasih pride kdo k spovedi in pove svoje.

- Nimaš nič drugega
- Nič.
- Kaj pa in to, ob tej priložnosti in tako in tako?
- Saj res! Nikdar si tega nisem upal reči.
- Pa pride drugi, in ko je naštel svoje grehe, reče: To je vse.
- Saj imaš še vendar kaj drugega.
- Nič nimam.
- Prav. Jaz ti ne morem dati odveze.

Tak pogosto molči in odide. Zamenja spovednika in še vedno molči. Potem pride in se mi vrže pred noge in s slabo vestjo reče: 'Da, don Bosko, jaz sem

največji božjeropnik. Nikdar se nisem dobro spovedal. Sedaj hočem spremeniti življenje in povedati vse. Zahvaljujem se Božji milosti, ki me je rešila.' Dostikrat so to že večji fantje, mnogi celo blizu svetih redov. To so čisto izjemne milosti. Zato je mogoče z gotovostjo iti naprej.

In to veliko širjenje Družbe? Lahko rečemo, da so vsi proti nam in da se moramo boriti proti vsem. Svet zakonov je čisto proti nam. Postrani nas gledajo tudi nekateri redovi, ki so v zatonu, mi pa v taki rasti. Veter nam je nasproten v kurijah, v družinah in v družbi. Če ne bi bil prav Bog tisti, ki hoče vse to, bi bilo nemogoče, da bi dosegli vse, kar dosegamo. Toda to, zaradi česar moramo v tem trenutku še posebno občudovati Božjo previdnost, ni samo to, da napredujemo, temveč to, da imamo pred seboj jasno obzorje, da vemo, kam gremo, kajti naša pot je jasno začrtana.«

To leto so trepetali za don Boskovo zdravje in življenje. Ko so ga slišali tako govoriti, so spoznali, da niti on sam še ni prepričan o bližnjem koncu svojih dni. In res je izjavil: »Če bi moral v tem trenutku umreti, bi pustil nekatere stvari v Družbi nedorečene, da, celo malo zamotane. Res je, da ste sedaj tu že vi in bi teklo naprej kakor v mnogih redovnih družbah. Toda stvari še niso tako daleč, kot bi morale biti. Treba bo storiti korake, o katerih se nam sedaj niti ne sanja. To vidi samo tisti, ki ima že toliko časa v rokah vajeti. Poleg tega je treba uresničiti še nekaj posebnih načrtov. Tako imam na primer svoj načrt o študiju: treba bo to počasi obelodaniti, čeprav danes še ni nič videti. Tako bi imel načrt za zgodovino Cerkev pod čisto novim vidikom. Da ne bi pozabil, sem ga na kratko že orisal don Bonettiju. Treba je predvsem jasno postaviti nauk apostolov in pokazati, kako so vsi umrli zato, da so potrdili resnico tega, kar so učili, živeli in pisali, se pravi življenje in nauk Jezusa Kristusa. Nato bi bilo treba pripovedovati zgodovino prvih treh stoletij in pokazati, kako je Cerkev vedno zastopala nauk, ki so ga učili apostoli in ga potrdili s svojo krvjo; pokazati, kako so mučenci umirali zato, da bi potrdili resničnost vere. Potem bi prišlo tretje obdobje, v katerem bi pokazali neprekinjeno nasledstvo papežev in kako so ti skrbeli, da se je vedno učil nauk, ki so ga pridigali in s krvjo potrdili apostoli; to je vera, za katero so umirali mučenci.« Tu nas je naš vodič zapustil in samo povedal, da je bil govor še o mnogih drugih stvareh, da pa je zaradi pomanjkanja časa moral prekiniti svoje zapiske.

Vprašanje študija je tesno povezano s knjižnico. Don Bosko je zelo cenil oratorijsko knjižnico. To smo videli na konferencah za ravnatelje. Drugega decembra se je na sprehodu pogovarjal z don Barberisom. Vzkliknil je: »Ta dvorana je precej velika in polna knjig. Kljub temu jo je treba razširiti in narediti prostor za druge knjige.« Kdo bi mogel verjeti? Preteklo je približno trideset let, kar je don Bosko prišel v ta kraj. V košarici je nosil celo svojo knjižnico: brevir in nekaj pridigarških knjig. To je bilo vse. Sedaj se je zgodilo kakor z vsem drugim: tu je ta velika soba, tam še večja sobana, potem majhna sobica, pa še ni zadosti; treba je širiti.

Don Barberis mu je dejal, da je treba v veliko sobano postaviti peč in pregrado do stopal in tako preprečiti, da bi si izposojali knjige brez dovoljenja knjižničarja. Sem bi namreč prihajali študirat duhovniki in profesorji. »Če je kaj zares nujno potrebno, potem kar naredite,« je dejal don Bosko. »Toda ne govorite mi o pečeh. Ko smo bili v semenišču, nismo nikdar imeli peči v nobeni sobi, pa se nobeden ni pritoževal in je šlo vse lepo naprej. Sedaj pa je v hiši prava vročica za ognjem in jaz se moram premagovati, ker se razmetava denar za to reč. Ko je v dobro zaprti sobi več ljudi, zares ni treba ognja. Vedno večja želja po udobnostih, ki so znamenje našega časa, še bolj večajo občudovanje strogih navad naših očetov.«

IZREDNE KARIZME

Izredne karizme so pravkar omenjena spoznanja vesti. Nič manj niso karizme napovedi o življenju in smrti drugih ljudi, kot smo jih deloma omenjali v tem zvezku. Brez dvoma je bil don Boskov duh obdarjen z močjo prerokovanja. Med enim izmed zadnjih obiskov v Morneseju je šel iz obednice skupaj s klerikom in laiškim profesorjem, ki sta prišla iz Borgo San Martina. Tedaj je položil roko na ramo profesorja in z glavo pokazal na klerika ter z glasom, da sta ga mogla oba razumeti, dejal: »Kaj bo iz tega klerika?« Profesor je odgovoril: »Velik govornik.« »Ne, velik grešnik,« je dodal don Bosko. Res je potem, ko je zapustil Družbo in postal duhovnik, postal vzrok joka Cerkve v Tortoni.³³ Leta 1878 je umrla mati don Dominika Belmonteja. Leta 1864 je ob obisku svojega sina v Oratoriju izrazila don Bosku bojazen, da ne bo doživela njegove prve maše. Don Bosko ji je odgovoril: »Ne le da ga boste videli kot mašnika, temveč se boste pri njem celo spovedali.« Tako se je zgodilo. Toda zbolela je in njeno življenje se je bližalo koncu. Don Dominik, ki je bil ravnatelj v Borgu San Martino, je prihitel k njeni bolniški postelji. Mati je prosila, da bi poklicali župnika, ki je bil njen spovednik, toda bil je odsoten. Tedaj je mati rekla sinu: »Pa me spovej ti.« In sin jo je spovedal.

Julija 1878 je neki salezijanec v Oratoriju stopil ves zaskrbljen k don Bosku in mu rekel, da njegova mati umira v Caramagni. Božji služabnik mu je odvrnil: »Bodi prepričan, da tvoja mati ne bo umrla, temveč bo živela še dolgo let. Jutri zjutraj, preden boš šel domov, pridi ob pol osmih v zakristijo in jaz ti bom dal blagoslov zanj.« Salezijanec je bil točen. Don Bosko mu je rekel, naj poklekne, in mu dal blagoslov. Rekel mu je: »Pošiljam te k tvoji materi. Ko boš prišel domov, boš našel svojo mater popolnoma zdravo.« Miren, pa radoveden, kako je s tem, je odšel. Ko je prišel domov, mu je prišla mati vsa vesela naproti in ga pozdravila. Tisto jutro točno ob pol osmih se je začutila vso oživljeno in se ji je zdelo, da jo je neka nevidna roka potegnila iz postelje.

³³ Pismo prof. Atilija Caracciola pisatelju, Genova, 3. avgust 1931.

Toda pod naslovom o nadnaravnih darovih zasluži posebno mesto zgodba don Garroneja zaradi cele vrste izrednih dogodkov, ki jih beremo samo v življenjepisih velikih svetnikov.³⁴

Evazij Garrone je kot študent vstopil v Oratorij 4. avgusta 1878. Star je bil osemnajst let in je doma delal kot prodajalec. Bilo je ob sedmih zvečer. Ko je prišel do zakristijskih vrat, je videl vrsto fantov, ki so vstopali v cerkev. Radoveden je šel za njimi in zagledal duhovnika, ki je spovedoval, obdan od mnogih fantov, ki so se pripravljali na spoved. Tudi on je pokleknil, vendar je mislil več na svoj dom kot na svoje grehe.

Ko je prišel na vrsto, je zato, ker se ni pripravil, ostal brez besed. Ni se mogel spomniti niti enega greha. Tedaj mu je duhovnik rekel: Bom pa jaz govoril. Enega za drugim mu je po časovnem redu naštel vse njegove grehe in povedal število in okoliščine. Potem mu je dal nekaj nasvetov s takim duhovnim pomaziljenjem, da se je Garrone čutil vedno bolj spodbujenega in zadovoljstvo srca mu je naraslo do take mere, da se je počutil kakor v nebesih. Na koncu mu je spovednik rekel: Garrone, zahvali se materi Božji Mariji. Po šestih letih prošnje te je uslišala. Vedno ji ostani vdan in ona te bo rešila mnogih nevarnosti.

Od dvanajstega leta starosti je fant gojil željo, da bi postal duhovnik. Ker pa je videl, da zaradi uboštva družine ne more misliti na šolanje, ni nikomur povedal svoje žive želje. Ko je pri osemnajstih letih slišal govoriti o don Bosku, se mu je v srcu ponovno pojavila želja, stopil je k župniku in mu kot prvemu razodel svojo željo. Župnik ga je dobrohotno poslušal in ga priporočil Oratoriju za sprejem. Vsak si lahko predstavlja njegovo začudenje, ko je slišal od nekoga drugega vse, kar se je zgodilo od takrat, ko se mu je pojavila želja, da bi postal duhovnik. Nato je slišal še svoje ime, ko je komaj vstopil v zavod, in vse drugo, kar smo povedali.

Po končani spovedi se je umaknil v kot zakristije, pokleknil ter z rokami na hrbtu gledal v prazno in razmišljal o spovedniku, ki mu je razkril vse skrivnosti. Sam pri sebi je rekel: Kaj pa, če je ta duhovnik, ki me tako dobro pozna, iz našega kraja? Toda v Grani ga nisem nikoli videl. Kako me potem more tako natančno poznati? Razmišljal je o spovedi, razmišljal o lepih besedah, ki jih je slišal, in se nikakor ni mogel dvigniti od tod.

Naslednjega dne je na dvorišču videl, kako so vsi fantje tekli k nekemu duhovniku, ki se je bližal. Stekel je tudi on. Bil je prav duhovnik iz spovednice. Ko je bil pri njem, je slišal, kako je rekel nekemu fantu: Skuhal te bom. Nato se je obrnil k njemu in dejal: Tudi Garroneja bomo skuhali. Toda za božjo voljo, je tuhtal Garrone sam pri sebi, kdo je ta duhovnik, ki me kliče po imenu, ki pozna vse moje zadeve in me hoče skuhati. In brez pomisleka ga je vprašal: Ste vi iz mojega kraja?

³⁴ Pripoved posnemamo iz lastnoročnega poročila don Garroneja in iz zapiskov don Lemoyne, ki jih je napisal po njegovi osebni pripovedi.

Ne, je odgovoril duhovnik. Me poznaš?

Ne, nikdar vas nisem videl. Po teh besedah je vprašal enega izmed najbližjih. Je to don Bosko, ravnatelj Oratorija?

Da, jaz sem don Bosko, je smehljaje se odvrnil don Bosko.

Ali mi niste vi poslali pisma za sprejem?

Tako sem govoril, je don Garrone razložil don Lemoyneu, ker sem bil neotesan fant in nisem razumel tega, kar mi je hotel povedati. Od takrat pa sem čutil do njega globoko spoštovanje.

Kmalu zatem je spoznal fante iz družbe Vrčiček. Don Berto je sprejel tudi njega v družbo. Nekega dne, ko ga je don Bosko videl zalivati cvetlice, mu je rekel: Prav. Pusti to meni, napravil te bom za vrtnarja.

Toda don Bosko, jaz hočem postati duhovnik.

Seveda. Pa tudi misijonar.

Garrone, ki ni hotel postati salezijanec, je molčal, ker mu ni hotel ugovarjal. Hitro je opravil svoje delo, da bi čim prej izginil iz lože.

Pozimi³⁵ je bil priča čudežnega dogodka. S svojim tovarišem Franchinijem je ministriral don Bosku pri maši v kapelici ob njegovi sobi, ko sta pri povzdigovanju videla mašnika v ekstazi in z nebeškim izrazom na obrazu, zdelo se je, kakor da bi razsvetljeval celo sobo. Nato so se njegove noge počasi odmaknile od tal in tako je plaval v zraku kakih deset minut. Ministranta nista dosegla plašča, da bi mu ga dvignila. Garrone je ves iz sebe tekel klicat don Berta, ki ga pa ni našel. Vrnil se je v trenutku, ko je don Bosko prihajal od oltarja. Toda v sobi je bilo čutiti nekako nebeško ozračje.³⁶

Po končani maši in po končani dolgi zahvali mu je Garrone kot po navadi prinesel kavo in mu rekel: Toda don Bosko, kaj se je dogajalo z vami v času povzdigovanja? Kako se je to zgodilo, da ste bili tako visoko v zraku? Don Bosko ga je za trenutek pogledal in potem dejal: Vzemi še ti malo kave. Ko je Garrone čutil, da don Bosko ne želi govoriti o tem, je v tišini popil svojo kavo. Trikrat je bil navzoč pri tej levitaciji med sveto mašo.

S cveticami so fantje iz 'vrčička', kot smo že povedali zgoraj, gojili tudi fižol v zabojih, ki so stali pod okni, da bi rastline s svojim listjem zagrnile sončne žarke, da ne bi prišli v don Boskove sobe. Ko je fižol dozorel, so ga skuhali in on ga je dajal jesti vrčičkarjem. Dal bom skuhati tudi vas, je imel navado reči.

Leta 1879 je zbral vse svoje fižole, kakor je on klical fante iz Vrčička, imel

³⁵ Don Garrone piše: Leto 1879, januar. To je *lapsus memoriae* [spodrsrlaj spomina], ker je bilo to, kar je opisoval, že daleč za njim. Od 30. decembra 1878 do začetka pomladi 1879 je bil don Bosko odsoten iz Oratorija. Dogodek se je moral zgoditi decembra 1878. Misel na zimo ga je speljala na januar.

³⁶ Oltar čudežnega dogodka so prenesli v zavod Santa Rosa Hčera Marije Pomočnice v Moncrivello (Vercelli). Vrhovna predstojnica Alojzija Vaschetti je na željo salezijancev vrnila oltar v don Boskove sobe, kjer je sedaj. Prim. GIRAUDI, *Don Boskov Oratorij*, str. 132.

zanje konferenco in jim dejal: Nekateri izmed vas bodo šli domov na počitnice. Eden bo šel domov z željo, da bi se vrnil, pa ga bodo starši pregovorili in bo šel v semenišče. Drugi se bodo vrnili, oblekli talar in ostali pri don Bosku. Eden bo umrl. Eden se bo vrnil za duhovne vaje, pa ne bo mogel iti v Lanzo, ker bo moral ostati pri postelji svojega umirajočega tovariša.

Vse se je do pičice uresničilo. Garroneju, ki se je vrnil, da bi šel na duhovne vaje, so ukazali: Pojdi k Emiliju Tavelli, ki je zelo bolan. Šel je v bolniško sobo, kjer je bolnik živel še dan in pol.

Leta 1881 se je Garrone zadnjič spovedal pri don Bosku ob koncu šolskega leta, ko mu je don Bosko rekel: Nekaj časa se ne bova več videla. Ti boš šel služiti vojaški rok in te bodo poslali daleč iz Turina. Spominjaj se vedno tvoje vodnice Marije Pomočnice, globoko ji zaupaj. Marija te bo tolažila in ščitila tudi v nevarnosti. Spominjaj se vedno obljube, ki si jo naredil ob svojem prvem obisku v Oratoriju.

Garrone, ki je bil bolj nizke postave in slaboten, je razmišljal sam pri sebi: Tokrat se don Bosko moti. Kako naj bi bil potrjen za vojaka, ko sem tako majhen in suh? Neverjetnost je bila tako velika, da so to vsi videli in da ga je ravnatelj don Lazzero, kateremu je s pretirano resnostjo poročal, da ga bodo potrdili, potrepljal po rami in dejal: Pojdi no, pojdi! Kaj pa naj kralj Umberto stori s teboj? Dejstvo je, da je bil po treh mesecih izžreban, šel je na nabor in bil na začudenje vseh potrjen za vojaško službo. Na dan Treh kraljev naslednjega leta je ob petih popoldne odpotoval, da bi prišel pravočasno v svoj oddelek. Doma je pustil umirajočo mater, ki je umrla dve uri pozneje. Zaradi tega je prišel prepozno in so ga za tisto noč vtaknili v ječo. Ko so naslednje jutro zvedeli za vzrok zamude, so ga spustili. Bil je dodeljen 14. pešadijskemu regimentu v Catanzaru. Od tam so ga poslali v Cotrone, kjer je 20. maja, ne da bi vedel zakaj, prejel ukaz, da se mora vrniti v Turin in služiti v sanitetnem oddelku v vojaški bolnišnici.

Takoj je šel obiskat don Boska, ki mu je pri spovedi dejal: Bodi ljubezniv z bolniki in dobro izrabljaj čas. Uči se, nauči veliko, kajti s tem, česar se boš naučil kot vojak, boš lahko naredil veliko dobrega. To je čas, ko moraš delati dobro. Pazi pa na tisti kratki čas, ko boš v Susi.

Teh zadnjih besed ni razumel. Toda nekaj mesecev pozneje, ko je postal pomožni desetenik, je bil dodeljen 5. regimentu alpincev v Susi, kjer bi se brez posebne milosti Božje matere Marije uničil na duši in telesu. Ko se je vrnil v Turin, ga je don Bosko pokaral, ker je pozabil nanjo, ki ga je ščitila. Nato je pristavil: Vse, kar si doživel, bo pomagalo, da boš mogel narediti veliko dobrega med fanti.

Ko je razmišljal o vsem, kar je doživel, je prosil, da bi ga poslali v Turin, tam je potem ostal do konca vojaške službe in se je hodil vsako soboto spovedovat k don Bosku. Nekega večera mu je po spovedi dejal: Bodi pozoren na tistega bolnika, poskrbi, da bo vse prejel. O svojih bolnikih mu Garrone ni nič pripovedo-

val. Ko se je vrnil v vojašnico, se je približal nekemu protestantu, ki se je odločil, da bo postal katoličan. Ko je videl, da je v težkem stanju, je iskal duhovnika. Ker pa ni našel nikogar, je vzel vodo in ga sam pogojno krstil. Bolnik je bil tako poln veselja, da se mu je vrgel okoli vratu. Deset minut pozneje je umrl.

Ko je končal vojaško službo, ni vedel, kaj naj stori: ali naj gre v semenišče ali ostane pri don Bosku. Ostal je tri dni doma. Na dan, ko naj bi naredil v semenišču sprejemni izpit, je, ne da bi vedel, kaj dela, prišel v Turin v Oratorij. Poslali so ga k sv. Janezu Evangelistu k Marijinim sinovom. Na koncu leta se je spovedal pri don Bosku in povedal, da je bil trikrat nepotrpežljiv z nekim bolnikom, ki je ležal v postelji. Tri dni pozneje te ne bo več nadlegoval, mu je odvrnil blaženi. Dejansko je tri dni pozneje umrl.

Garrone je kot klerik 1899 odpotoval v Ameriko z msgr. Cagliermom. Znal je izrabiti izkušnje, ki si jih je pridobil kot bolničar pri vojaki. Poleg tega se je še izobrazil v medicini, tako da si je pridobil precejšnje znanje in je bil uradno pooblaščen za opravljanje zdravniške službe v Patagoniji. Njemu se morajo zahvaliti za prvo lekarno v Viedmi. V petindvajsetih letih je znal umetnost zdravljenja združiti s krščansko ljubeznijo in požrtvovalnostjo in je postal eden najuspešnejših dejavnikov evangelizacije v Patagoniji.

Sloves svetosti, ki je don Boska spremljal vse njegovo zemeljsko življenje, je slonel na trdnih temeljih in se je iz leta v leto večal, zlasti zadnjih deset let. Toda v točki, do katere smo prišli, je imel o duhovnih rečeh potrdilo izkušenih in izobraženih oseb. Na začetku leta 1879 sta don Rua in don Barberis pridigala duhovne vaje vincentinkam Male hiše, kjer je bil predstojnik kanonik Anglesio. Častivredni naslednik Cottolenga je že dolgo poznal in izjemno cenil don Boska.³⁷

Ko je poslušal zadnjo don Barberisovo pridigo, je šel v zakristijo, da ga je pozdravil in se mu zahvalil. Don Barberis je čutil potrebo, da se mu je zahvalil, ker je priporočil skupnosti molitev za don Boskovo ozdravljenje oči. Nato je izrazil željo vseh salezijancev, da bi častitega Cottolenga mogli kmalu častiti na oltarju. Ko je to slišal, ga je sveti mož, ki ni nikdar pogledal v obraz, pogledal v oči, mu položil roko na ramo, ga dvakrat stisnil k sebi in rekel: Da, upajmo, upajmo. In potem za njim don Boska. Te besede so se kmalu razširile po Oratoriju, kjer so jih imeli za preroške, zlasti še zato, ker je kanonik Anglesio bil zelo preudaren v govorjenju. Dogodki so potrdili željo ali prerokbo, če tako hočete. Danes don Boskova podoba veličastno stoji na ozadju preteklosti in naproti sedanjosti. Zato je obča in goreča želja, da bi ga Cerkev ovenčala s svetniškim sijajem.

³⁷ Dodatek, št. 65.

DODATEK – DOKUMENTI

1. PISMO MONSINJORJA FIORANIJA DON BOSKU

Velečastiti oče!

Pošiljam vam dopis, v katerem so na osnovi pogovora, ki sva ga imela včeraj, navedene spremembe v konstitucijah konceptincev. Ko boste mirnega duha preudarili celotno zadevo, boste mogli ugotoviti, ali se v vsem strinjate s predloženim, in boste tam, kjer se vam bo zdelo primerno, dali svoje pripombe. Prosim vas, da ga prinesete v mojo hišo v nedeljo ob 15.30 za predvideni sestanek, da bomo tako dokončno uredili stvari.

Medtem ko se vam priporočam v molitev, vas ponovno pozdravljam in imam čast, da se imenujem v globokem spoštovanju najvdanejšega in najuslužnejšega služabnika.

L. FIORANI

Palazzo Gabrielli, 5. januar 1877

Ponovno odpiram pismo, da vam potrdim prejem vašega pisanja. Vem za zgodbo ubogega Gregorija F. in njegovo dejanje. Don Scappini naj prevzame vodstvo, ker ga štejem za ustoličenega in zato lahko deluje. Vendar mora prej obiskati zastopnika. Če bi mogli predhodno priti k meni, bi vam svetoval nekaj stvari. V vašo vednost vam povem, da bom doma vse dopoldne.

2. ODLOK O IMENOVANJU DON BOSKA

VISITATORE SPIRITUALE DEI CONCETTINI

Exstat in hac alma urbe pium Institutum Virorum, qui fratres hospitalarii sub invocatione Beatissimae Mariae Virginis sine labe originali conceptae, vulgo *Concettini* nuncupantur, erectum usque ab anno 1857 in Archiospitali S. Spiritus in Saxia, eum in finem, ut eius alumni christianae caritatis spiritu ducti aegrotantibus in nosocomiis inservirent. Cum experientia compertum fuerit illud maxime fuisse aegrotantibus utilitati, hinc SS. D. N. pius P.P. IX, ipsum pium Institutum anno 1865 approbavit, eiusque Constitutiones sequiori tempore, anno scilicet 1875, per modum experimenti ad quinquennium confirmativum, imo etiam pro sua paterna caritate ac munificentia, profusis conspicuis subsidiis, haud semel adiuvavit. Numc vero ad illius disciplinam iuxta proprias constitutuines instaurandam ac observantiam promovedam et ad abusus contra easdem constitutiones, si qui forte irrepserint, eliminandos. In id deventi consilii, ut Apostolicam in eo visitationem institueret. Quarem eadem Sanctitas Sua in audentia habita ad infrascripto Cardinale Propraefecto huius Sacrae Congregationis negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium prepositae die ... haec sequuntur decrevit atque constituit.

I. R. mus D. Ioannes Bosco, Superior Generalis Societatis Presbyterorum a S. Francisco Salesio nuncupatae, erti, quoa vixerti, Visitator Apostolicus in Spiritualibus tantum, ac eius in dicto munere successores, Visitatores aeque in Spiritualibus erunt ad nuntum S. Sedis enunciati pii Instituti Virorum, qui fratres Hospitalarii appellantur sub invocatione Beatissimae marie Virginis sine labe originali conceptae.

II. R. P. D. Aloysius Fiorani Archiospitalis S. Spiritus in Saxia Praeceptor et eiusdem pii instituti Protector eius Visitator Apostolicus erit in temporalibus, ac Praeceptores pro tempore praedicti Archiospitalis erunt Visitatores pariter in temporalibus ad nutum S. Sedis.

III. Suspensa interim remanebit Superioris eiusdem piae societati jurisdictio.

IV. Visitator in Spiritualibus probum et idoneum virum Ecclesiasticum ex sua Societate salesiana, et Visitator in temporalibus item probum et idoneum virum ex Clero sive Seculari sive Regulari subdelegari poterunt, qui eorum vices gerant.

V. Propeterea Visitator in Spiritualibus alios duos ex praeaudata Societate Salesiana viros assumat deputandos, alterum in Professorum spirituale regimen, alterum in Novitiorum ad normam Constitutionum eiusdem Pii Instituti Fratrum, vulgo *Concettini*, quae firmae remanere debent.

VI. Insuper poterit Visitator in temporalibus, de intelligentia Visitatoris in Spiritualibus, officia pii instituti, prout magis in Domino expedire judicaverit, renovare ac moderari pro recto Communitatis regimine, Postulantes ad habitatum, et Novitios ad professionem, servatis decretis S. Congregationis super statu Regularium, admittere, ac Novitios iustitiae ac rationalibus de causis e Novitiatu domo dimittere; servatis quoad dimissionem professorum propriis Constitutionibus aliisque de jure servandis.

VII. Quolibet triennio de utraque visitatione apostolica, huic S. Congregationi ab eis ad quos spectat relatio exhibenda erit. In quorum executionem Sanctitas Sua hoc edi decreto et in acta huius S. Congregationis referre mandavit, contrariis quibuscumque minime obstantibus. Itaque SS. Mus D. N. confidit ut praeaudati Visitatores pro eo quo praestant zelo ac prudentia, allatis in munere quisquis suo obeundo consiliis et concordibus animis, in id latis viribus studia sua intendant, ut praefati pii Instituti sedulo diligenterque Visitoribus Apostolicis debitam obedientiam praestent. Eosque qua par est reverentia et obsequio prosequantur ac propriae sanctificationi et caritatis erga aegrotantes officii enixius incumbant. Datum ex Secretaria S. Congregationis EE. Et RR.

Die 6 februarii anni 1877.

3. PISMO KONCEPTINCA MONTIJA DON BOSKU

Velečastiti oče don Janez!

Žal mi je, da vam nisem takoj pisal, kakor bi bila moja dolžnost. Edini razlog je pomanjkanje časa. Potem ko sem že celih devet let užival popoln mir v svoji rezidenci v Orteju, sem dobil izrečno povabilo njegove ekscelece msgr. Fioranija, našega zaščitnika, da naj pridem v Rim, ker se morava pogovoriti o zadevah naše ustanove. V povabilu je bilo rečeno, naj prevzamem breme predstojnika te ustanove v predhodnem dogovoru z vašim velečastitim očetovstvom. Zavrnil sem ponudbo zaradi moje nesposobnosti za toliko nalogo. To še toliko bolj, ker od vsega začetka poznam težko breme, ki ga mora nositi predstojnik te družine. Toda naš odlični zaščitnik je znal zavrati vse

moje težave, tako da sem pokorno sklonil glavo, prepričan, da izpolnjujem Božjo voljo, ko se podrejam ukazom predstojnikov. Zato mi moja dolžnost in dolžnost vseh mojih sobratov ukazuje, da se vam zahvalim za tolikšno naklonjenost, ki jo vaše očetovstvo izkazuje nam ubogim konceptincem, da bi izboljšali naš položaj. Mi vam nimamo s čim povrniti. Dobili boste pa večno plačilo od Boga in od naše brezmadežne Matere. Do sedaj nisem imel sreče, da bi vas spoznal, toda spoznavam očeta iz del njegovega sina. Vendar upam, da bom kmalu imel srečo, da bom poljubil vašo sveto roko in skupaj s svojimi brati prejel vaš očetovski blagoslov.

Za zdaj sprejmite moje najvdanejše pozdrave. Poljubljam vašo sveto desnico in prosim zase in za vse svoje sobrate vaš očetovski blagoslov. Podpisujem se kot vašega velečastitega očetovstva najpokornejši sin v Kr.

*BRAT ALOJZIJ M.A MONTI iz Milana, konceptinski bolničar
Rim, 11. marec 1877*

4. PISMO ISTEGA ISTEMU

Velečastiti oče!

Upam, da mi boste oprostili, če vašemu velečastitemu očetovstvu izrazim svoje tegobe in obenem predstavim težave nas bratov bolničarjev, in to samo zato, da bi nam vaše velečastito očetovstvo pomagalo, da bi znova zaživela in zacvetela ta preizkušena Ustanova presvete Marije Brezmadežne. Ne morete si predstavljati težav in ovir, ki me prizadevajo kot predstojnika te ustanove. Veliko truda nas je stalo, da smo izruvali ljuljko: v času dveh mesecev smo morali odsloviti osem bratov in dvajset uslužbencev. Nered je bil neznosen in pohujšanje je bilo že javno. Sedaj hvala Bogu uživamo malo mira in v hišo se vrača red.

Sredi tolikšne zmede ni stvari, ki bi si jo moral po vesti očitati, saj ne delam iz svoje volje, temveč ne dvignem niti slamice, ne da bi se posvetoval z našim odličnim don Jožefom in vizitatorjem njegovo ekscelenco msgr. Fioranijem. Da, velečastiti oče, sedaj se lahko zahvalimo Bogu, da smo se znebili okuženih članov, ki so onemogočali vzpon našega reda. Še vedno pa so težave zaradi treh ali štirih članov, ki so povezani z ljudmi zunaj naše družine; ti pod videzom gorečnosti ovirajo toliko zaželen razvoj reda.

Msgr. Fiorani je dobrodušen človek in zlahka verjame svojemu služabniku gospodu Nikolaju Statutiju, ki mu predstavlja stvari, ki se mu zdijo primerne, dejansko pa so ovira in povzročajo veliko žalost tako meni kot odličnemu don Jožefu.

Po pravici povedano: če me ne bi podpiral naš ravnatelj don Jožef, mi ne bi bilo mogoče vztrajati in nositi še naprej breme predstojnika te hiše in bi bil v tem trenutku prisiljen opustiti vsak poskus nadaljevanja dela. Z Božjo pomočjo sem pripravljen dati življenje, da bi rešil to ustanovo, toda vsakič, ko ni videti sadu za večjo Božjo slavo, bi raje užival mir svoje duše in mislil samo na njeno korist.

Vsekakor moram biti hvaležen vašemu velečastitemu očetovstvu za vse dobro, ki ga prejemamo od vas jaz in moji sobratje v osebi don Jožefa, našega odličnega ravnatelja in resničnega posnemovalca svojega očeta. Obenem vas v imenu vseh dobrih bratov prosim, da me ne pustite samega in storite vse, kar je v vaših močeh, da vnesemo red v to ustanovo, ker boste poleg zaslužnja, ki ga boste imeli pri Bogu in presveti Devici Mariji, imeli še našo večno hvaležnost.

V upanju, da vas bom mogel nekega dne osebno pozdraviti, vam poljubljam sveto roko in vas prosim očetovskega blagoslova zase in za svoje sobrate.

Podpisujem se vašega očetovstva in v J. K. najponižnejši in najpokornejši

F. ALOJZIJ M.A. MONTI iz Milana, konceptinec

Rim, 22. maj 1877

5. DON BOSKOVO POROČILO PIJU IX. O KONCEPTINCIH

Preblaženi oče!

Naslov apostolskega vizitatorja, s katerim me je vaša svetost blagovolila odlikovati v čim večjo korist ustanove spoštovanih konceptincev, mi nalaga dolžnost, da poročam o tem, kaj se je storilo in kaj se zdi, da je potrebno storiti v korist teh redovnikov. Z namenom, da bi se določilo, kaj vse je treba storiti v skladu z vašimi željami, je bilo z odlokom z dne 14. novembra 1876 določeno, da naj se ustanovi noviciat, kjer bi se uvedla redovna obveznost in bi konstitucije konceptincev skušali izvajati v duhu salezijanske družbe, razen posebnih ciljev, ki naj bi jim oni sledili. Podpisani se je počutil počaščenega s to nalogo in je v ta namen začel preučevati konstitucije imenovanih konceptincev, njihovega duha, redovno pripadnost, ki so jo živeli, in ugotovil, da je njihov cilj nadvse priporočanja vreden, da pa zaradi pomanjkanja noviciata, zaobljub in skupnega življenja ni bilo povezave in enovitosti duha, brez katerih redovne družbe le težko dosegaajo svoje cilje. Konceptinci, ki so hoteli na vsak način ohraniti svojo neodvisnost in samoupravljanje, so oteževali tako preoblikovanje. Da ne bi dražili na začetku njihove občutljivosti, smo mislili vaši svetosti predlagati apostolsko vizitacijo, da bi ugotoviti, kaj bi bilo mogoče narediti za večjo Božjo slavo.

Tako je bilo z odlokom meseca februarja 1877 začasno določeno, da naj duhovnik Janez Bosko opravi apostolsko vizitacijo v duhovnih zadevah, apostolsko vizitacijo v materialnih pa njegova ekselenca msgr. Alojzij Fiorani, komendator bolnišnice S. Spirito, ki je dobro izveden v materialni upravi zadevnih ustanov.

UGOTOVITVE

Ker ni mogel stalno bivati med konceptinci, je ponižni predstavitelj z dovoljenjem vaše svetosti in samega msgr. Fioranija pooblastil kot svojega predstavnika duhovnika Jožefa Scappinija, člana salezijanske družbe, izvedenca v redovnih skupnostih. Z ljubeznivostjo, odločnostjo, navzočnostjo, s poukom in katekizmom je mogel uvesti redno premišljevanje, duhovno branje, obiske Najsvetejšega in pogosto prejemanje zakramentov spovedi in obhajila. Medtem ko so spet začeli uvajati redovno življenje, je nekaj bratov podvomilo o svojem poklicu in zapustilo skupnost. To so lahko storili, ker niso bili vezani z redovnimi zaobljubami. Tako se je njihovo število od začetnih sedemdeset zmanjšalo na kakih trideset. Toda niti med temi ni bilo mogoče uvesti zaželenih enotnih discipline in redovnega življenja.

VZROKI

Za redovno nedisciplino med konceptinci je bilo veliko vzrokov. Med drugimi naslednji:

1. Pomanjkanje rednega noviciata, v katerem bi bil vsak redovnik poučen o svojih dolžnostih ter bi preizkusil svojo krepost in moralno moč in tudi telesno sposobnost

za izpolnjevanje le-teh, še preden bi se odpravili v bolnišnice, kakor je bilo rečeno v že imenovanem reskriptu z dne 17. novembra 1876. Tega do sedaj niso mogli urediti zaradi preobilnega dela glede na njihovo število v bolnišnici Santo Spirito.

2. Nobeden od sedanjih bratov ni vezan z zaobljubami, niti ni znano, kdo bi jih mogel narediti. Od tod tudi prepiri in nesoglasja, kadar je treba kaj storiti. Neredko si med seboj celo pretijo, upirajo se predstojniku, zapuščajo zavod ali jih predstojniki sami odslovijo.

3. Prepričani so, da so sposobni sami sebe vladati in voditi, a nimajo zadostne izobrazbe in niso uvedeni v vodstvo redovne skupnosti.

4. Navzočnost mnogih predstojnikov, ki dajejo različne in pogosto nasprotujoče si ukaze, tako da eni onemogočajo izpolnjevanje tega, kar so določili drugi. To se dogaja zlasti v bolnišnici Santo Spirito.

5. Pred kratkim so opravili duhovne vaje in učinki so zelo spodbudni. Sedemnajst bi jih bilo pripravljenih narediti zaobljube. Toda kateremu predstojniku? Na osnovi katerih pravil, ki jih do sedaj še niso izpolnjevali? Sedanji ravnatelj zelo hvali delo, ki ga opravljajo bratje konceptinci, in priznava njihovo lepo vedenje. Ko sem ga vprašal, kateri izmed njih bi bil sposoben narediti zaobljube, je dejal, da ni nobeden pripravljen, da bi ga mirne vesti pripustil k zaobljubam. Teh sedemnajst pa bi lahko postalo dobri konceptinci, če bi mogli prej opraviti noviciat.

SEDANJI POLOŽAJ

Materialno stanje konceptincev se je zelo izboljšalo zaradi velikih prispevkov vaše svetosti in zaradi zavzetega ekonomskega upravljanja msgr. komendatorja bolnišnice Santo Spirito Fioranija. Toda če pomislimo na silno težko delo, ki ga opravljajo vsak dan, se zdi nujno potrebno, da se jim izboljša hrana, pijača, omogoča več počitka in zmanjša delo, sicer njihovo zdravje ne bo moglo vzdržati. Moralno in redovno stanje se je zelo izboljšalo. Opravljajo premišljevanje, duhovno branje, prejemajo pogosto svete zakramente spovedi in obhajila in redno obiskujejo Najsvetejše. Večkrat na teden njihov ravnatelj ali njegov namestnik poučuje konceptince katekizem ali ima zanje duhovne nagovore. Na tak način in zlasti še z zasebnimi moralnimi opozorili je bil dosežen določen red in moralnost. Mnogi izmed njih pa se ne morejo ukloniti tej redovni disciplini, tako da je od tridesetih konceptincev, kolikor sedaj šteje skupnost, le 17 pripravljenih, da bi naredili zaobljube. Pet jih je še treba odsloviti, osem pa jih je negotovih, ali naj ostanejo ali naj gredo. O tem so si edini duhovniki voditelji, brat predstojnik konceptincev in salezijanska duhovnika, ki sta pravkar končala pridiganje duhovnih vaj; to sta bila teolog Julij Barberis, voditelj salezijanskega noviciata, in drugi don Jožef Lazzero, ravnatelj matrne hiše v Turinu.

UKREPI

V stanju, v katerem so, je težko kaj določnega ukreniti. Treba se je odločiti za kako načelo in jaz ne bi predlagal drugega kot to, kar je vaša svetost določila v častitem reskriptu 17. novembra 1876. Spraviti konceptinske konstitucije v sklad s konstitucijami salezijanske družbe, pri čemer bi pustili cilj ali namen ustanove Bolničarjev Brezmadežne. V tem, se mi zdi, razlagam namene vaše svetosti.

1. Ustanoviti je treba noviciat, ki bi bil popolnoma neodvisen od bolnišnice Santo Spirito, tako da bil ta dom podrejen hiši, v kateri se redovniki pripravljajo na zaobljube na Piazza Mastai. V ta namen je treba najti način, kako bi moglo sedemnajst konceptincev, ki so pokazali dobro voljo, opraviti noviciat, kot to zahteva ravnatelj. Dokler dodobra ne spoznajo pravil in jih tudi izpolnjujejo, ne smejo biti pripuščeni k opravljanju svoje naloge.

2. Redovne zaobljube naj konceptinci naredijo na osnovi salezijanskih konstitucij, ki jih je Sveti sedež odobril 4. aprila 1874. Njihov redovni priročnik naj bodo te konstitucije s spremembami namena, ki je v skladu z njihovim poslanstvom.

Noviciat mora biti sestavljen iz novih postulantov in takih, ki so voljni podvreči se načinu življenja v noviciatu. Noben novinec naj ne hodi delat v bolnišnico, dokler ni zadosti vzgojen, poučen o svojih dolžnostih in dokler ne kaže izredne kreposti, ki se zahteva od njega. Voditelj novincev bo odločal, kdaj je kak novinec sposoben za strežbo v bolnišnici, kjer naj tudi preizkusi svoj poklic.

3. Naj se ne prevzemajo bolnišnice, v katerih bi bili bolničarji odvisni od oseb drugega spola ali imeli delo skupaj z njimi. To je mogoče sprejeti samo, če so stanovanja in delo onih popolnoma ločena od konceptincev.

4. Ko prevzemajo kako bolnišnico, naj se prepričajo, ali so številčno zadosti močni za opravljanje dela brez pomoči laičkih bolničarjev. Če se bo pokazala potreba po taki pomoči, bo ravnatelj poskrbel za plačane pomočnike, ki pa morajo biti preizkušene moralnosti in vedno odvisni samo od njega.

5. Popolna enotnost v ukazovanju, zato je absolutni predstojnik konceptincev sveti oče, kakor je predstojnik vseh redovnih ustanov. Če bo predstojnik salezijancev v svoji modrosti menil, da lahko v tem smislu naredi kako uslugo v korist duš, daje velikodušno na voljo sebe in vso salezijansko družbo. Glede na te osnove mora biti vsak ravnatelj konceptinske skupnosti podrejen vrhovnemu predstojniku salezijancev. V krajih, kjer bi bilo konceptincev le malo in bi jim lahko delal usluge krajevni duhovnik, se ravnatelj iz hiše profesorov lahko obrne nanj.

PONUDBA

To so misli, ki jih ponižni predlagatelj v razbremenitev svoje vesti predstavlja vaši svetosti, da bi lahko natančno poznali stanje stvari, ki ste mu jo zaupali. Vaša svetost naj popravi ali tudi prečrta vse, kar se vam zdi v večjo Božjo slavo. Kakršno koli odločitev bo vaša svetost sprejela v zgoraj omenjenih zadevah, bodo salezijanci, ponižni služabniki vaše svetosti, rade volje sprejeli in prispevali svoj skromni delež, ki bo po volji vaše svetosti in v korist salezijanske družbe.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 20. junij 1877

6. PISMO KARDINALA SIMEONIJA DON BOSKU

Iz Državnega tajništva, 20. junij 1877

Med dobrodelnimi ustanovami, za katere se sveti oče neizmerno trudi, je tudi bolnišnica Santo Spirito v Sassii za uboge bolnike, ki jo je zaupal redovnikom konceptincem; le-ti so v duhovnih zadevah podrejeni duhovnikom salezijanske družbe, v časnih pa monsinjorju komendatorju bolnišnice Santo Spirito.

Ker njegova svetost želi, da bi ustanova dosegala cilj, zaradi katerega je bila priklicana v življenje, in ker se on sam ne more posvetiti reševanju stikov med obema avtoritetama, je blagohotno zaupal to nalogo gospodu kardinalu L. Randiju.

To sporočamo gospodu don Janezu Bosku v vednost, da bi ustrezno ravnal.

GIOVANNI kardinal SIMEONI

7. ŠTIRI PISMA KARDINALA RANDIJA V ZADEVI KONCEPTINCEV

A

Veleugledni in velečastiti gospod!

Kakor je vaši veleugledni osebi znano, je sveti oče blagovolil pooblastiti mene za usklajevanje nekaterih težav, ki so nastale pri izvajanju apostolske vizitacije, ki je bila v duhovnem pogledu zaupana vaši spoštovani uglednosti za reformo in ureditev Ustanove konceptincev v bolnišnici Santo Spirito.

Zato bi mi bilo zelo ljubo, če bi se mogel pogovoriti z vašo uglednostjo tako o vrsti kakor tudi obsegu težav, ki so se pojavile. Ker pa vi niste v Rimu, sem se moral opreti na podatke, ki sta mi jih dala monsinjor komendator bolnišnice Santo Spirito in gospod don Jožef Scappini, ki ste ga vi določili za svojega predstavnika pri teh redovnikih.

Ker mi je slednji sporočil, da ste vi svoje težave sporočili njegovi eminenci kardinalu vikarju, sem to poročilo dobil iz rok svetega očeta. V poročilu izražate popolno vdanost njegovi svetosti in mu ponujate svoje popolno sodelovanje pri tako svetem delovanju, z druge strani pa želite, da bi imeli vsa pooblastila v duhovnem vodstvu, ker sicer vaše poslanstvo ne bi bilo uspešno.

Nikakor mi ni ušel pomen te pripombe in sem zato govoril s komendatorjem bolnišnice Santo Spirito, vizitatorjem za ekonomijo, ki mi je vse pojasnil in zatrdil, da ni in ne bo nikdar delal težav v vsem, kar boste vi kot duhovni vizitator ukrenili ali tudi samo želeli. Pokazal mi je dekret Svete kongregacije z dne 6. februarja, s katerim je bila določena vizitacija v časnih zadevah, z vsemi pooblastili, ki jih vi poznate, in mi zagotovil, da se bo zvesto ravnal po njih.

Ne morem zanikati, da izrazi dekreta niso zadosti jasni v tem, kar se tiče pooblastitve vaše uglednosti, in da je zato prišlo do nevšečnosti, ki jih sprva niso predvidevali. Zato se mi zdi potrebno pojasnilo, ki bi odpravilo vsak dvom in bi zaprlo vrata trenjem, ki bi sčasoma mogla nastati.

S tem, da bi ohranili načelno dva vizitatorja, od katerih bi se eden zavzemal za moralnost članov in za duhovno preobrazbo ustanove z neodvisnimi pooblastitvami, ki ne bi vplivala na ekonomijo zavoda, se mi zdi, da bi popolnoma ustregli željam vaše uglednosti in omogočili vaše uspešno poslanstvo, za katero vas je sveti oče v svoji dobroti naprosil.

Zato se s to pripombo obračam na vas in vas prosim, da bi mi sporočili svoja upoštevanja vredna zapažanja in mi podali še nadaljnje napotke za uspešno delovanje.

Ker boste gotovo poslali koga, ki bi predstavljal vašo uglednost namesto gospoda Jožefa Scappinija za duhovno vodstvo imenovanih redovnikov, vas prosim, da bi mi po njem poslali vsa pojasnila, da bom tako lažje izpolnil naročilo, ki mi ga je zaupal sveti oče in se nanaša na tako sveto in koristno ustanovo, ki je tako zelo pomembna zlasti za naš čas.

Prepričan, da bom dobil kmalu zaželeni odgovor, imam zadovoljstvo, da se imenujem z vsem spoštovanjem in vdanostjo vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

L. kardinal RANDI

Rim, 20. julij 1877

B

Velespoštovani in velečastiti gospod!

Brez dvoma ste prejeli moj dopis z dne 18. tega meseca, ki se bliža koncu. Ker je sveti oče milostno pokazal, da ga od vsega začetka zelo skrbi ureditev celotne zadeve, se ponovno obračam na vas, da vam pokažem, s kako zavzetostjo pričakujem vaš odgovor in vaše pripombe.

Kakor ste mogli razbrati iz mojega pisanja, nikakor nisem nasproten želji vaše uglednosti, da bi apostolski vizitaciji dodelili večje pooblastilo, da ne bi imeli težav pri izvajanju vašega poslanstva. Vendar se mi zdi koristno omeniti, da če je treba, lahko spremenimo dekret z dne 6. februarja, ker je naloga, ki jo moramo izpolniti, tako zelo pomembna.

Po vsem tem vam je jasno, kako zelo pomembno je zame, da dobim čim prej vaše pripombe in spoznam podatke in meje, v katerih bi mogli na novo oblikovati zadevo, potem ko ste tudi vi bili sprejeti pri svetem očetu.

Sicer pa pričakujemo duhovnika, ki ga boste poslali kot zastopnika vaše uglednosti, da bomo mogli nadaljevati začeto delo, razen če ste že vse ukrenili za vrnitev gospoda don Jožefa Scappinija, ki je odšel iz Rima, da bi se rešil poletne vročine.

V upanju na skorajšnji odgovor obnavljam izraze svojega globokega spoštovanja in imam čast, imenovati se vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

L. kardinal RANDI

Rim, 29. julij 1877

C

Velecenjeni in velečastiti gospod!

Sprejel sem dopis vaše uglednosti z dne 7. tekočega meseca z opombami, ki jih imate za potrebe za uspeh apostolske vizitacije konceptincev kot dopolnilo tistih, ki jih je vaša uglednost poslala njegovi eminenci kardinalu vikarju.

Po vašem mnenju je istočasno delovanje dveh vizitatorjev, enega za duhovne in drugega za časne in ekonomske stvari, ovira za redno delovanje ustanove. Sveti oče je blagovolil izraziti svojo privolitev, da lahko odlok z dne 6. februarja spremenijo v tem smislu, ne da bi pri tem opustili samostojen obstoj reda in nadaljevanje službe, ki jo bratje opravljajo v bolnišnici Santo Spirito in drugih ustanovah.

Če bi se zato vaša uglednost lahko spet odpravila v Rim in sklenila dogovore o tej zadevi, bi bilo vaše spoznanje v veliko podporo dokončni ureditvi vprašanja. Če to iz katerega koli vzroka ne bi bilo mogoče, je potrebno, da redovnik, ki ste ga določili za duhovno oskrbo konceptincev, dobi vsa navodila in pooblastilo.

Ne morem vam zadosti jasno povedati, kako nujno potrebna je njegova navzočnost v bolnišnici. Ker se za brate nihče ne zanima, je vse zapuščeno in zanemarjeno in duhovnik, ki je za sedaj za to določen, je včasih zadržan, tako da ne more zanje maševati niti ob nedeljah.

Sicer bi pa bilo zaželeno, da bi 8. decembra tega leta mogli narediti preproste zaobljube tisti, ki so tega vredni. Zato, vidite, je nujno potrebno, da se poskrbi primerno za tako pomembno dejanje. Medtem ko pričakujem odgovor vaše uglednosti, ne morem skriti svoje vznemirjenosti, da bi videl končno urejeno to zadevo in bi bila zagotovljena duhovna oskrba in priprava imenovanih redovnikov.

Z izrazi globokega spoštovanja imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega.

L. kardinal RANDI

Rim, 14. avgust 1877

D

Velečastiti gospod!

Z nekaj zamude odgovarjam na vaše pismo z dne 19. septembra 1877; nekaj zaradi mnogih opravkov v zadnjih dneh, nekaj pa tudi zaradi premisleka o stvareh, ki mi sicer niso nove, vendar zahtevajo nekaj raziskav.

V tem trenutku vam lahko povem samo to, da se je sveti oče v želji, da bi ohranil samostojnost ustanove, po temeljitem premisleku odločil začasno izročiti vprašanje reforme konceptincev nekaterim redovnikom tega glavnega mesta pod vodstvom kardinala vikarja, ki je dobil tudi zadevno imenovanje.

Zato je odpravljen vsak drug ukrep vse to do tedaj, ko se bo videlo, ali je ustanova lahko neodvisna. Po preteku te preizkušnje bo njegova svetost ustrezno ukrepala v soglasju z že danimi odločitvami.

S tem nikakor ne odobravam obvestila, ki ste ga prejeli od drugih, ker sem odlašal s sporočilom, dokler stvari ne bi bile jasno določene.

Vi ste pa pravilno ravnali, ko ste v sedanjem položaju stvari zadržali v Turinu gospoda don Scappinija. Obžalujem, da ni prišlo do sporazuma, ki sem vam ga nakazal v svojem zadnjem pismu. Medtem obnavljam izraze svojega globokega spoštovanja vaše uglednosti.

Najvdanejši služabnik

L. kardinal RANDI

8. PISMO ODVETNIKA MIHAELA KANONIKU TIMON-DAVIDU

Gospod opat!

Gospod opat Bosko ni mogel v tem času priti v Nico, temveč se je ravnatelj tukajšnje hiše odpravil v Turin; govoril je z njim in mu izročil pismo, ki ste mi ga poslali 21. maja 1877. Potem ko je vse dodobra premislil, je podal priloženi odgovor. Ker je napisan v italijanščini in ker ima gospod opat Bosko zelo slabo pisavo, sem ga prevedel v francoščino. Tudi jaz nimam posebno lepe pisave in sem slab prevajalec, vendar boste kljub temu mogli razpoznati misel ustanovitelja Družbe sv. Frančiška Saleškega in jaz upam, da boste želeli, da bi v Marseillu postavili ognjišče za otroke preprostega ljudstva. Če boste hoteli, se boste lahko z njim osebno dopisovali, zato sem vam na koncu pripisal njegov naslov. Srečen sem, da vam pošiljam to pismo prav na dan, ko se v Nici končno ustanavlja zavod; danes namreč podpisujejo kupoprodajno pogodbo o zemljišču.

Pravkar sem prebral drugo izdajo vaše knjige o Načinu dela z mladimi in vam čestitam za veliko uslugo, ki ste jo storili vsem vodjem dela, ko ste dali na voljo sadove vaše

dolgotrajne in temeljite izkušnje.

Sprejmite, gospod opat, izraze mojega spoštovanja in občudovanja, s katerima imam čast, da sem vaš nadvse ponižni in nadvse vdani služabnik.

ERNEST MICHEL, odvetnik

Nica, 9. avgust 1876

9. DOVOLJENJE ZA ODPRTJE ZAVETIŠČA SV. PETRA

PREFEKTURA PRIMORSKIH ALP

3. ODDELEK, NICA

Gospod!

Prosili ste za dovoljenje, da bi v Nici ustanovili zavetišče za revne otroke, katerega cilj bi bil dati jim versko znanje, jih namestiti pri dobrih mojstrih in izučiti obrti, od katere bi kot ogroženi otroci mogli živeti.

Odobravam to ustanovitev in želim, da bi bila vaše prizadevanje kronano z uspehom.

Vsekakor se boste morali glede dela otrok v delavnicah prilagoditi predpisom zakona z dne 19. maja 1874 pod členom 3 in 9 v smislu, da bodo tisti, ki bodo delali v delavnicah, deležni splošne izobrazbe.

Sprejmite, gospod, zagotovila mojega visokega spoštovanja.

Prefekt Primorskih Alp

podpis: ALBERT DECRAIS

Nica, 30. december 1875

Gospodu opatu Bosku, Rue Victor 21, Nica

10. PREVENTIVNI SISTEM PRI VZGOJI MLADINE¹

Že večkrat so me prosili, da bi tako ustno kakor pisno povedal nekaj misli o tako imenovanem preventivnem sistemu, ki ga uporabljamo v naših zavodih. Zaradi pomanjkanja časa še nisem do sedaj mogel izpolniti te želje in sedaj [ko hočemo natisniti pravilnik, ki smo ga do tega časa skoraj vedno uporabljali po izročilu, se mi zdi potrebno podati] podajam nekaj misli [ki bodo] kakor upam, povzetek delca [ki ga pripravljam] izrecno izdelane, če mi bo Bog dal toliko življenja, da ga bom mogel [končati] napisati, in to edinole zato, da bom pomagal pri težki umetnosti vzgoje mladine. Zato bom povedal, v čem je preventivni sistem, zakaj mu moramo dajati prednost, kakšna je njegova praktična uporaba in prednosti, ki jih daje.

I. V ČEM JE PREVENTIVNI SISTEM IN ZAKAJ IMA PREDNOST

Dva sistema sta se vedno uporabljala pri vzgoji mladine: preventivni in represivni. Represivni sistem je v tem, da damo podložnikom pravila in potem nadziramo in kršitelje kaznujemo, če je to treba, ali jih nagradimo. V tem sistemu morajo biti vzgojiteljeve besede in izraz vedno strogi in preteči in je treba preprečiti vsako domačnost s podrejenimi.

Ravnatelj, ki hoče poudariti svojo avtoriteto, se sme le redko znajti med svojimi gojenci in še to [samo] zato, da preti in kaznuje. Ta sistem je lahek, manj utrudljiv in upo-

¹ Glej opombo na str. 75.

rabem zlasti pri vojaki in na splošno pri odraslih in zrelih osebah, ki same od sebe vedo in se zavedajo, kaj je v skladu z zakoni in [drugimi] predpisi.

Drugačen, rekel bi nasproten pa je preventivni sistem. Njegovo bistvo je v tem, da seznani s predpisi in pravilniki zavoda, potem pa poskrbi, da imajo gojenci stalno nad seboj budno oko ravnatelja ali asistentov, ki kot ljubeči očetje govorijo in vodijo za vsak primer [priložnost], dajejo nasvete in ljubeznivo popravljajo, kar je isto kot ne dati gojencem možnosti, da bi delali napake.

Ta sistem je ves zgrajen na pameti, veri in ljubeznivosti, ker izključuje vsako nasilno kazen in skuša odstraniti celo lahke. Zdi se, da mu je treba dati prednost iz naslednjih razlogov:

I. Vnaprej opomnjeni gojenec ni zagrenjen zaradi storjenih pogreškov, kakor se to zgodi, če njegove prekrške sporočijo predstojniku. Tudi se ne jezi zaradi prejetega opomina ali zagrožene kazni, ker je tu vedno predhoden ljubezniv opomin, ki ga prepričuje in si navadno pridobi srce, tako da gojenec sam uvidi potrebo po kazni in si je celo želi.

II. Glavni razlog pa je mladostna nestalnost, ki v trenutku pozabi na disciplinska pravila in kazni, ki mu pretijo. Zato otrok pogosto postane kriv in vreden kazni, na katere v trenutku, ko je storil prekršek, sploh ni mislil in dejanja ne bi storil, če bi ga prijateljski glas opozoril.

III. Represivni sistem bo mogoče preprečil kak nered, težko pa bo poboljšal krivce. Opazno je, da dečki ne pozabijo prejetih kazni in ohranjajo grenkobo z željo, da bi se otresli jarma in se maščevali. Zdi se, da jim takrat ni nič, toda kdor opazuje njihovo obnašanje, vidi, kako strašni so spomini na mladost in kako zlahka pozabijo na kazni, ki so jih prejeli od svojih staršev, zelo težko pa tiste, ki so jih prejeli od vzgojiteljev. Zgodilo se je, da so se nekateri v starosti nasilno [zverinsko] maščevali za kazni, ki so jih morali krivično prestati v času vzgoje. Nasprotno pa preventivni sistem naredi iz gojenca prijatelja, ki vidi v asistentu dobrotnika, ki ga svari [opozarja], ga želi poboljšati, ga rešiti neprijetnosti, kazni in sramote.

IV. Preventivni sistem si pridobi [osvoji] gojenca tako močno, da more vzgojitelj tako v času vzgoje kakor tudi po njej govoriti z govorico ljubezni. Vzgojitelj, ki si je pridobil srce varovanca, bo mogel imeti nanj velik vpliv, ga opozarjati, mu svetovati tudi takrat, ko bo že v službi. Zaradi vsega tega se zdi umestno, da dajemo prednost [raje uporabljamo] preventivnemu kot represivnemu sistemu.

II. UPORABA PREVENTIVNEGA SISTEMA

Izvajanje tega sistema je v celoti oprto na besede sv. Pavla: *Charitas patiens est, benigna est ... Omnia suffert, omnia sperat, omnia sustinet* [Ljubezen je potrpežljiva, dobrohotna ... Vse prenaša, vse upa, vse vzdrži] (1 Kor 13,4.7). Ljubezen je dobrohotna in potrpežljiva. Vse potrpi, upa in prenese vsako motnjo. Zato more samo kristjan učinkovito izvajati preventivni sistem. Pamet in vera sta sredstvi, na katerih mora vzgojitelj nenehno graditi, mora ju učiti, vendar pa najprej sam izpolnjevati, če hoče, da ga bodo ubogali in bo tako dosegel svoj cilj.

I. Zato se mora ravnatelj ves posvetiti svojim gojencem in si nikdar nalagati opravil, ki bi ga oddaljevala od njegove naloge. Nasprotno mora biti vedno med svojimi podrejenimi [gojenci], razen če ga upravičena opravila oddaljujejo od njegovega mesta in ga

bodo v tem primeru drugi ustrezno nadomestili.

II. Učitelji, mojstri, asistenti morajo biti ljudje preizkušene moralnosti: Kot kuge naj se varujejo vsake vrste čustvene navezanosti ali posebnih prijateljstev z gojenci in naj vedo: zabloda enega lahko spravi ob dober glas vso ustanovo. Treba je poskrbeti, da gojenci ne bodo nikdar sami. Kolikor je mogoče, naj jih asistenti čakajo na mestu, kamor prihajajo, ostajajo pri njih, dokler jih drugi primerno ne nadzorujejo, in naj jih nikdar ne prepuščajo brezdelju.

III. Gojenci naj imajo vsestranske možnosti, da skačejo, tekajo, kričijo, kakor jih je volja. Telovadba, glasba, deklamiranje, gledališče, izleti so najučinkovitejša sredstva, da uveljavimo disciplino, pospešujemo moralnost in zdravje. Treba je samo paziti, da snov zabave, osebe, ki nastopajo, in pogovori niso vredni graje. »Delajte, kar koli hočete,« je imel navado reči veliki prijatelj mladine sv. Filip Neri, »meni je zadosti, da ne delate greha.«

IV. Pogosta spoved, pogosto obhajilo, vsakdanja maša so stebri, na katerih mora biti zgrajeno vzgojno poslopje, če hočemo biti daleč od pretnje in šibe. Nikdar ne smemo nadlegovati in siliti gojencev k prejetanju zakramentov, temveč [jih samo spodbujati] jim nuditi priložnost, da se jih bodo udeleževali. V duhovnih vajah, tridnevnica, devetdnevnica, pridigah, katekizemskem pouku naj se prikazuje lepota, veličina in svetost tiste vere, ki omogoča tako lahka, civilni družbi tako koristna, človeškemu srcu tako pomirjajoča in rešitvi duš tako učinkovita sredstva, kot so prav zakramenti. Na tak način otroke navdušimo za te pobožne vaje in se jih bodo radi udeleževali [z veseljem in koristjo].²

V. Treba je nadvse paziti, da v zavod ne bodo prihajali slabi tovariši, knjige ali osebe. Izbira dobrega vratarja je pravi zaklad za vsako vzgojno hišo.

VI. Vsak večer po rednih molitvah, preden gredo gojenci spat, naj ravnatelj ali kdo drug namesto njega javno naslovi na gojence nekaj ljubeznivih besed, da kak nasvet ali opozori na stvari, ki jih je treba storiti ali se jih izogibati. Iz dogodkov dneva tako v zavodu kakor zunaj naj skuša dobiti navodila za življenje. Toda nagovor naj ne traja več kot dve ali tri minute. To je ključ za moralnost, za dober potek in uspeh vzgojnega dela.

VII. Kakor kugo je treba odklanjati mnenje tistih, ki hočejo prvo obhajilo prenesti na

² Še ne dolgo tega je neki minister angleške kraljice obiskal zavod v Turinu. Povedli so ga v obširno sobano, kjer se je učilo kakih petsto fantov. Nemalo se je čudil, ko je videl tako množico dečkov, ki so se učili v popolni tišini, brez asistentov. Še bolj se je začudil, ko so mu povedali, da se skozi celo leto ni bilo pritoževati zaradi kake motnje ali besede in da ni bilo povoda za kako kazen. »Kako je vendar mogoče doseči tako tišino in tako disciplino? Povejte mi. In vi,« je dodal, obrnjen k svojemu tajniku, »si vse točno zapišite, kar vam bodo povedali.« »Gospod,« je odvrnil ravnatelj zavoda, »sredstva, ki ga uporabljamo mi, vi ne morete uporabljati.« »Zakaj?« »To so skrivnosti, znane samo katoličanom.« »Kake?« »Pogosta spoved in obhajilo in vsakdanja maša, pri kateri smo dejavno navzoči.« »Imate prav. Nam manjkajo ta mogočna vzgojna sredstva. Ali jih ni mogoče nadomestiti?« »Če ne uporabljamo teh verskih sredstev, se moramo zateči h grožnjam in palici.« »Imate prav. Imate prav. Vera ali palica. To bom povedal v Londonu.«

Izročilo pripisuje ta obisk in odgovor lordu Palmerstonu. Dne 20. decembra 1880 je don Bosko, ko je pripovedoval ta dogodek markizu Viktorju Scatiju, takole začel: »Pred leti me je obiskal lord Palmerston. Prišel je ob 10. uri dopoldne in ostal pri nas vse do šestih zvečer. Vse si je natančno ogledal ter vse spraševal s tisto natančnostjo in zanimanjem, ki je lastna Angležem.« (Avtobiografsko poročilo, Turin, 24. april 1891. Prim. *Bollettino Salesiano*, oktober 1922, str. 259).

poznejša leta, ko se je v neizmerno škodo njegove nedolžnosti že hudič polastil dečkovega srca. Po navadi prvotne Cerkve so dajali otrokom ostanke od velikonočnega obhajila. To naj nam bo za merilo, kako zelo Cerkev želi, da bi otroke čim prej pripustili k prvemu svetemu obhajilu. Ko otrok zna razlikovati med kruhom in kruhom in je zadosti poučen, naj se ne gleda na starost, temveč damo, da se nebeški vladar polasti njegove duše in začne kraljevati v njej.

VIII. Katekizmi priporočajo pogosto obhajilo. Sv. Filip Neri ga je priporočal vsak teden pa tudi pogostejše. Tridentinski cerkveni zbor jasno želi, da kristjan vsakokrat, ko gre k sveti maši, prejme tudi sveto obhajilo. Toda to obhajilo naj ne bo samo duhovno, temveč tudi zakramentalno, tako da dobimo čim večje sadove te Božje daritve (*Tridentinski koncil XXII, VI*).

III. KORISTI PREVENTIVNEGA SISTEMA

Morda bo kdo rekel, da je ta sistem težaven v praksi. Menim, da je za gojence veliko lažji, zadovoljivejši in uspešnejši. Vzgojitelju pomeni nekaj težav, ki pa izginejo, če se vzgojitelj z gorečnostjo loti svojega dela. Vzgojitelj je človek, posvečen svojim gojencem, [zato] mora biti pripravljen sprejeti vsako težavo, vsak napor, da bo dosegel svoj cilj, to je državljansko, moralno in učno vzgojo svojih varovancev.

Poleg navedenih prednosti dodajamo še naslednje:

I. Gojenec bo ostal vedno vzgojiteljev prijatelj [poln spoštovanja do njega], vedno se bo z veseljem spominjal dobljenega vodstva in bo svoje učitelje in predstojnika vedno imel za očeta in brata. Kamor koli gredo ti gojenci, povsod so tolažba svoje družine, koristni državljani in dobri kristjani.

II. Kakršna koli je nrav, značaj, moralno stanje gojenca ob času vstopa, so starši lahko gotovi, da njihov otrok ne bo postal slabši, temveč [se] bo poboljšal. Mnogi taki, ki so bili dolgo bič za svoje starše in so bili celo izključeni iz poboljševalnic, so vzgajani po teh načelih spremenili svojo nrav, značaj in se spreobrnili k lepemu življenju. Sedaj zasledajo častna mesta v družbi, so podpora družine in čast kraja, kjer prebivajo.

III. Gojenci, ki bi vstopili v zavod s slabimi navadami, ne morejo škoditi svojim tovarišem. Niti dobri fantje ne bodo od njih trpeli škode, ker za to ni ne časa ne kraja ne priložnosti, saj bi asistent, ki si ga predstavljamo kot povsod navzočega, to preprečil.

BESEDA O KAZNI

Kakšnega pravila naj se držimo pri kaznovanju? Dokler je mogoče, naj se sploh ne kaznuje. Če bi pa potem bilo nujno, [da se] kaznuje, moramo vedeti naslednje:

I. Vzgojitelj naj skrbi, da ga bodo gojenci vzljubili, če hoče, da se ga bodo bali. V tem primeru je odtegnitev naklonjenosti kazen, ki spodbuja k poboljšanju, daje pogum in ne zagrenjuje.

II. Pri gojencih je kazen tisto, kar vzgojitelj ima za kazen. Pokazalo se je, da je neprijeten pogled na nekatere močnejše deloval kot [bi ga dosegla] zaušnica. Pohvala za dobro dejanje, karanje za slabo sta že sama po sebi nagrada ali kazen.

III. Razen v izjemnih primerih naj se nikdar ne kaznuje v javnosti, temveč zasebno, daleč od tovarišev, in to z največjo potrpežljivostjo in previdnostjo, da bo gojenec v luči pameti in vere spoznal svojo krivdo.

[IV. Kakršno koli pretepanje, klečanje v bolečem položaju, uhljanje in druge podobne kazni je treba za vsako ceno opustiti, ker jih prepovedujejo civilni zakoni, dražijo fante in ponižujejo vzgojitelja.]

IV. V. Ravnatelj naj jasno razloži pravila, nagrade in kazni, ki jih določa disciplina, da se gojenec ne bo mogel izgovarjati, da ni vedel, ali je bilo kaj zaukazano ali prepovedano.

Ustanove, kjer bodo [če bodo naši domovi uvedli] uporabljali ta sistem, bodo, menim [bomo] dosegle velike uspehe, ne da bi uporabili šibo in druge nasilne kazni. Že štirideset let se ukvarjam z mladino in se ne spominjam, da bi kdaj kaznoval, pa sem z Božjo pomočjo dosegel uspehe, ne samo take, ki so bili moja dolžnost, temveč tudi take, ki sem si jih kratko malo želel; in to celo pri tistih otrocih, [za katere] se je zdelo, da je bilo izgubljeno sleherno upanje na uspeh.

[DUH. JANEZ BOSKO]

11. DON BOSKOV POZDRAV FRANCOSKIM ROMARJEM

Francoskim romarjem, ki so na svoji poti iz Rima obiskali Oratorij sv. Frančiška Saleškega
Pozdravljam vas, pogumni Francozi, in se vam iz vsega srca zahvaljujem za obisk, ki ste ga naklonili tej skromni ustanovi.

Iz plemenitega nagiba ste zapustili vašo domovino, svoje starše, prijatelje in se napotili v Rim iz ljubezni do vere, katere otroci živijo po celem svetu in ki se vsi imajo za verne sinove in hčere vrhovnega glavarja Cerkve v večnem mestu.

V Rimu ste zadostili vaši pobožnosti, obiskali ste Kristusovega namestnika in občudovali to čudo Cerkve, neprimerljivega papeža Pija IX.

Prekinili ste svoje potovanje in ste hoteli izkazati čast mestu Turinu in zavodu sv. Frančiška Saleškega.

Pozdravljam vas iz vsega srca, zlasti elito Katoliške mladine in v imenu vseh, ki prebivajo v tem zavodu, se vam iz srca zahvaljujem.

Ne moremo vas tako primerno sprejeti, kakor bi želelo naše srce in si vi zaslužite. Toda vaša dobrohotna ljubezen nam bo to odpustila.

Vrnili se boste k svojim družinam. Prosili bomo vaše angele varuhe, da vas varno pospremiijo domov. Ohranili bomo nepozaben spomin na vaš obisk, in ko boste spet pri svojih dragih, jim boste povedali, da ste tu v Turinu srečali prijatelje, ki so vas pozdravili kot svoje brate, ker smo vsi sinovi istega nebeškega Očeta in pripadniki iste vere in vsi hrepenimo po istem plačilu v nebesih.

Pozdrav vam, velespoštovani bratje, dovolite, da vas tako imenujem. Ljubezen naših ponižnih src in goreče molitve vas bodo vedno spremljale.

Svoje obljube boste združili v enem samem srcu in eni sami duši k tistemu, ki je dajalec vseh milosti, da mu bomo mogli zvesto služiti tukaj na zemlji in ga bomo mogli nekoč vsi skupaj moliti in poveličevati v nebesih.

V napisu na glavi pole je bilo naslednje besedilo:

ORATORIJ SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA je ustanova v Turinu, v kateri je zbrano okoli osemsto fantov iz vseh delov sveta. Tukaj se seznanjajo z obrtni kakor tudi z osnovnim in srednješolskim izobraževanjem, pač glede na njihove fizične in duševne sposobnosti.

Ravnatelj DON JANEZ BOSKO

12. NAGOVOR MSGR. ANEYROSA V ORATORIJU

Gospodje, dovolite mi, da vam v tem tako slavnostnem razpoloženju povem besedo v govorici svoje dežele. Želim vam povedati, kako velika in veličastna so čudesa, ki jih Bog dela v vseh časih in vseh krajih in so izraz njegove neskončne ljubezni do nas. Ni dvoma, da so težnje današnjega časa vse obrnjene k slabemu in da si neutrudno prizadevajo, da bi uničili nežna srca mladine, to je tistih, ki jih je Božji Odrešenik poklical v svoj božanski objem in izbrano dediščino svojega bogastva. Kljub vsemu temu pa nesrečneži skrivajo svoje hudobne namere pod pretvezo in blagodatjo napredka, šolanja, vzgoje in svobode.

V ta namen na vseh koncih in krajih odpirajo šole in zavode. Toda kakšen je pouk? Trepetamo za rod, ki se oblikuje v šolah lažne znanosti, kajti znanost brez kreposti vodi k napuhu in pokvari tudi najbolj nadarjene, kajti brez sidra kreposti se v tem hudobnem svetu potopi še tako obetavno življenje.

Krepost brez izobrazbe pa v teh vihnih časih, v katerih živimo, uničujejo hudobneži in zato ne more doseči zastavljenih ciljev, kajti sredstvo, ki ga je Bog predvidel za napredek v današnjem času, je pouk. Obrt in umetnost sta Božja sovražnika, ki naj bi služila njihovim napačnim teorijam, ki težijo k materializaciji delavskih množic, ki pa so zelo dostopne za prevaro. Toda od vsega začetka so bili plemeniteni in posvečeni od Boga-Človeka in jih branijo vsi papeži in junaški pobudniki katolištva, ki se borijo za krepost. Za vse to mi je odločen dokaz ta čudoviti prostor, kjer krščanska obrt dobiva svoje domovanje in je usmerjeno k fizičnemu razvoju človekovih sposobnosti in razvoju kreposti, ki jih potrebuje za to, da bo postal dober kristjan in koristen član človeške družbe. Če bi mi bilo dovoljeno dati kak nasvet ali bolje rečeno izraziti željo mojega srca, bi rekel, da naj velečastiti očetje salezijanske družbe, ki jih je Bog poklical, da vzgajajo prihodnje rodove, nadaljujejo sistem vzgoje, ki so ga začeli, in da se s časom in okoliščinami ne oddaljijo od njega, saj je najodličnejši med odličnimi ter ustreza potrebam sedanjega časa in je zdravilo za bolezni, ki jih povzroča moderna šola, ki se je po prizadevanju enciklopedistov kot Božja kazen uvedla po celem svetu.

Gospodje, nadaljujte začeta dela in Bog vas bo blagoslovil v tem času in v večnosti.

Ko se bomo vrnili v oddaljene pokrajine Ria del Plata, bom nosil s seboj predrag spomin na te slovesnosti in bodite prepričani, da jih ne bom nikoli pozabil.

Velečastitemu predstojniku salezijanske družbe bi se rad goreče zahvalil in mu dal dokaz svoje brezmejne vdanosti. Ker tega kot ubog romar ne morem storiti, se omejujem na to, da priporočim njegovo delo velikodušni dobroti odličnih turinskih katoličanov, ki ga morajo šteti za zares Božje delo, toliko bolj, ker je po Božji odredbi zraslo prav med vami.

Prosim vsemogočno Božjo mater, ki jo častimo z naslovom Pomočnica kristjanov, da bi blagoslovila to delo in mu dala rasti po celem svetu.

Velečastiti salezijanci, če ne bom mogel vsak dan prejeti poročil o napredku vaše družbe v Evropi, storite, da jih bom dobil vsaj vsak mesec. Vi pa boste dobivali nadvse tolažljive novice o napredku vaše družbe v San Nicolásu, Buenos Airesu, Montevideu in v Patagoniji, ki so odprti vaši gorečnosti. Oh, da bi nam Bog podelil svojo milost in blagoslov.

13. NAGOVOR MSGR. ANEYROSA V ALASSIU

Laudate, pueri, Dominum, laudate nomen Domini! Oh fantje, hvalite Gospoda in zahvaljujete se njegovi previdnosti, ki je tako velika in ljubezniva, da s svojimi očetovskimi skrbmi dosega tudi uboge prebivalce nove celine. Če smo povsod na stari celini priče hudodelstvom, ki kvarijo staro Evropo, če je na stari celini povsod čutiti pomanjkanje spoštovanja do cerkvene oblasti, pa je mlada Amerika polna želje po svobodi in vznemirjena hlepi po napredku, prav nič ne zaostaja za Evropo po novih socialnih teorijah, ki rušijo Cerkev in državo, dušo in materijo, narod in vero, svet in Boga.

Toda vi, predragi fantje, ste v tem svetišču znanosti in kreposti varni pred vsem tem in pojete Gospodu slavospeve: *Laudate pueri, Dominum, laudate nomen Domini*.

Če je po Božjem navdihnjenju Krištof Kolumb staremu svetu odkril novi svet, je to storil zato ali predvsem zato, ker je bil dobro poučen o njemu tako zelo dragi katoliški veri, ki jo je ponosno priznaval in izpovedoval brez kakršnih koli ozirov na ljudi. Veliko srečnejši kot Krištof Kolumb so salezijanci, ki so bili izbrani, da v tem stoletju sebičnosti ponovijo čudeže krščanske ljubezni sv. Vincencija Pavelskega, tako da evangelizirajo ljudstva, ki v brezmejnih pokrajinah Pampe in Patagonije še spijo spanje nevednosti. Rešili bodo sedanje in prihodnje rodove, ko jim bodo prinašali dobrine, ki prihajajo iz katoliške vere, in bodo nekoč zasedli mesta v nebesih, ki so pripravljena blaženim spoznavalcem.

Dragi fantje, ponavljam vam: *Laudate, pueri, Dominum, laudate nomen Domini* za velikodušnost, s katero je Bog ravnal z menoj in mojimi spremljevalci na romanju, ki smo ga opravili v večnem mestu, kjer čudež našega stoletja častitljivi starček v Vatikanu vlada tisto Cerkev, v kateri smo se rodili, živimo in upamo, da bomo tudi umrli, in v kateri lahko dosežemo večno slavo.

Hvalite Boga, ki je velik v svojih delih, ki so vsa naravnana v korist in izkazovanje ljubezni do njegovih otrok, hvalite ga pa zlasti zato, da vas vzgajajo velečastiti očetje salezijanci, ki jih je Bog določil za čudovito lepa in najkoristnejša dela stare in nove celine v večjo Božjo slavo in korist duš.

14. PISMO NADŠKOFA IZ BUENOS AIRESA DON BOSKU

Velečastiti oče in velečenjeni prijatelj!

Nisem imel niti trenutka časa, četudi bi ga rad imel veliko, da bi obširno poročal vaši uglednosti. Okvara strojev na parniku Poitou je močno zavlekla našo vrnitev – vse do petka v osmini vnebovzvetja naše Gospe, ki nas je očitno varovala. Bili smo sprejeti z velikanskim navdušenjem, kakršno je bilo tisto v Turinu v zavodu v Via Cottolengo. Nepozabne dneve sem tukaj na široko opisal in smo zanje globoko hvaležni vaši uglednosti, vašim dobri očetom in ljubim gojencem. Zelo mi je žal, da nisem srečal očeta Cagliera, ki ga, prosim, pozdravite v mojem imenu. Prav tako mi je zelo žal zaradi smrti enega izmed velečastitih očetov. Strašno! Tako malo vas je, pa še te odnaša smrt. Hvaljen bodi Bog naš Gospod. Zelo sem se razveselil, ko sem videl že prvo nadstropje obrtnih šol. Gospod naj blagoslovi vse in tudi vaše očetovstvo!

Širine so take, da bo več kot preveč prostora za še tako veliko število misijonarjev. Tudi če bi se misijonarji sv. Vincencija usmerili v Patagonijo, bodo salezijanci lahko storili prav tako. Še danes bi se lahko odpravili na pot, toda nimamo sredstev za pot

in drugo. Že danes nas tarejo težave, ko smo se nastanili v San Vincenteju. Zato iščemo sredstva, in ko bomo zbrali vse potrebno, bom obvestil vašo uglednost. Naj nam Gospod olajša delo.

Bodite tako dobri in pozdravite vse velečastite v raznih zavodih in gospode, ki so nam tako zelo pomagali. Najlepše pozdrave tistim ljubeznivim fantom, ki so nam izkazali toliko ljubeznivosti. Tisoč spominov za vse prijatelje.

Ostajam poln ljubezni do vseh salezijancev in v upanju, da mi bodo pisali in mi povedali v vsem zaupanju, koliko ...? Moja srčna ljubezen vaši uglednosti in presvetemu Srcu Jezusovemu.

+ FEDERICO, nadškof v Buenos Airesu

Buenos Aires, 4. september 1877

15. PISMO MSGR. ESPINOSE DON BOSKU

Velečastiti in predragi don Bosko!

Vaša pisma so mi vedno v veliko zadovoljstvo, tako sem z velikim veseljem prejel tudi vaš dopis z dne 10. julija.

Monsinjur nadškof je prispel 24. avgusta in smo ga sprejeli nadvse slovesno in prisrčno. Kakor ste mogli prebrati v pastoralnem pismu, ki ga je objavil takoj po svoji vrnitvi, ne govori skoraj o ničemer drugem kot o vas in o salezijancih.

Še vedno nas boli odhod don Cagliera. Prisrčno ga pozdravite!

Vaši salezijanci so vsi pri najboljšem zdravju. V teh kvatrah bomo posvetili dva duhovnika. Najlepša hvala za presveto Srce in za cvetlice. Med toliko opravkov je zame posebna tolažba zavest, da molite zame. Zahvaljujem se vam iz vsega srca in se imam vedno za vašega v S. J.

Anton Espinosa

Buenos Aires, 5. september 1877

16. PISMO MLADEGA MIGONEJA DON BOSKU

Velečastiti oče in ugledni predstojnik salezijancev don Bosko!

Hitim, da vam čim prej odgovorim na ljubeznivo pismo vaše uglednosti, ki smo ga z največjim veseljem prejeli. Nikdar ne bom pozabil ljubezni vaše dobrote in se zahvaljujem Bogu, da me je pripeljal v to varno zavetišče, ki ste ga vi blagovolili ustanoviti, da bi naučil mlade častiti in ljubiti tistega, ki nas je ustvaril in ki nam v nebesih pripravlja neskončno srečo, če si jo bomo zaslužili tukaj na zemlji. Ne morete si predstavljati, o velečastiti oče, kako zelo nas je presenetilo, ko ste blagovolili za nas in za naše družine prositi blagoslov papeža Pija IX. To je odlika, za katero se vam iz srca zahvaljujemo in je z besedami ne moremo dopovedati.

Oh! Če bi vaša uglednost vedela, kako zelo si želim, da bi vas videl. Ni dneva, da se vas ne bi spominjal. Zelo mogoče je, da bo kmalu prišel čas, če bo Bog tako hotel, da vas bom obiskal. Zelo si želim, da bi mene in moje tovariše Božja previdnost vodila na vašo stran že v tem življenju. Rad bi sodeloval z vso svojo močjo, da bi salezijanska družba, ki jo tako zelo ljubim in cenim, vedno bolj cvetela in postajala vedno vrednejša darov, ki jih Bog po njej pošilja človeštvu.

Vaša uglednost je bila tako dobra, da ste na dan sv. Rozalije darovali sveto mašo s

prošnjo, da bi nas Bog blagoslovil. Žal je pismo, ki ste nam ga pisali, prišlo nekaj dni pozneje in zato nismo mogli darovati svetega obhajila po vašem namenu. Bomo pa to nadomestili ob drugi priložnosti. Jaz vam obljubljam, da se vas bom spominjal vsakič, ko bom šel k obhajilu, in vas od danes naprej želim klicati s sladkim imenom oče.

To je torej vaš sin, ki vas ljubi iz vsega srca in želi vse najboljše tako vam kakor vsem salezijancem, vas prosi za blagoslov in vam spoštljivo poljublja roko. Vaš najvdanejši

MARIJ LUIS MIGONE

Villa Colón, 20. avgust 1877

17. DVOJE PISEM DON A. YEREGUIJA DON CAGLIERU

A

Velečastiti oče Cagliero!

Dragi moj prijatelj! Kakor vam je sporočil don Lasagna, smo morali prekiniti vpis v Zavod Pija IX. v Villi Colón, ker ni mogoče v zavod primerno nastaniti več gojencev, kot smo jih sprejeli do sedaj. Želim in prepričan sem, da bo zavod napredoval v pravi smeri, in vas prosim za uslugo, ki se mi zdi pravšnja in pametna.

Zdi se mi, da je nujno potrebno povečati število osebja, kajti pet ljudi je zelo malo za ustrezen pouk in vzgojo dečkov, ki so sedaj v zavodu v Colónu.

Tak napor je mogoče prenašati nekaj dni, ne pa dolgo, ker zdravje tako preobremenjenih ne more vzdržati, če jih ne razbremenimo bodisi v šoli ali pri vzgoji.

To ni samo moje prepričanje, temveč tudi veliko drugih razumnih oseb in staršev, ki so poslali svoje sinove v zavod v Colónu. Dodajte k tem opravičilo še skrb za celotno delovanje zavoda, nakupe, nemalo majhnih opravil itn., kar vse zahteva veliko napora.

Če bi p. Domingo ostal v zavodu, bi se napor deloma porazdelil in še veliko bolj bi se, če nas p. Cagliero ne bi zapustil. Toda ali ob odsotnosti teh dveh ne bi mogli dobiti koga drugega, ki bi prišel na pomoč za obvladovanje nalog v zavodu v Colónu?

Ne mislite, da vam to pišem zato, ker bi opazil v zavodu kako manjšo pomanjkljivost. Menim le, da stvar ne bo mogla tako dobro napredovati, kakor je to želja vseh. Sicer pa je treba pomisliti, da javnost nikakor ne more dolgo verjeti, da bi s petimi delovnimi močmi mogli vzdrževati tako velik zavod. Ali bo trpelo zdravje ali pa red. To je sodba, ki sem jo marsikje slišal in ki vam jo sporočam, ker sem o tem prepričan tudi jaz.

Dragi prijatelj, oprostite mi moje nadlegovanje, vendar mi verjemite, da vam govorim odkritosrčno kot najboljši prijatelj Zavoda Pija IX. v Villi Colón. Potrebno je, da, nujno je, da povečate število osebja vaše Družbe. Ali ni prišel neki klerik, ki je bil namenjen v Colón, pa se je ustavil v Buenos Airesu?

Prejšnjim razmišljanjem naj dodam še dvoje naslednjih: 1. Med gojenci v Colónu je nekaj porednežev, ki množijo nadzorno delo vzgojiteljem. 2. Tudi zaradi občega prepričanja je nujno treba povedati, da je v zavodu sedaj osem profesorjev (sem štejem tudi profesorja angleščine).

Preberite potrpežljivo to pismo in prosim vas, da mi pritrdilno odgovorite na vse, kar vas prosim.

Prejmite pozdrave vseh v zavodu in mnogih drugih prijateljev.

RAFAEL YEREGUI

Montevideo, 5. 3. 1877

B

Velečastiti oče Janez Cagliero!

Dragi moj prijatelj, tukaj je revež iz prejšnjega dne.

Prejel sem vaše pismo, v katerem mi zagotavljate, da boste pomnožili osebje. Pozneje sem govoril s p. Lasagno, ki mi je rekel, da vam je pisal za potrebno osebje. Potreba je velika, dragi prijatelj. Povečajte osebje ne le zato, da ne bi žrtvovali očete v Colónu in se premalo zavzemali za otroke, temveč tudi zaradi moralnega učinka, ki bi ga imelo zvišanje števila osebja.

Glejte, dragi prijatelj, tudi med starši gojencev se širi slabo razpoloženje; vsi pravijo, da je osebja premalo in zaradi tega sem vsem povedal: prihaja več patrov, prišel bo dr. Cagliero in ostal tukaj. Toda bojim se, da bom ostal lažnivec, in kar je še slabše – slabo razpoloženje se bo še povečalo. P. Lasagna mi je rekel, da bosta prišla dva, da bo pa eden odšel. To pa ni zvišanje za dva, temveč samo za enega.

P. Lasagna se trudi, da organizira vse, vendar ni mogoče, da bi on bil povsod zraven: da bi bil rektor, prokurator, minister, šolski vodja, profesor itn.

»Kak Jeremija je ta don Rafael!« bo rekel moj prijatelj Cagliero. Pridite pogledat in videli boste, da ne gre samo za jadikovanje, temveč za potrebo *necessitate medii* [neizogibne potrebe] po povišanju števila osebja. Tako bodo profesorji imeli čas za pripravo, prefekti pa bodo dečke samo asistirali. Učne ure bodo dovolj dolge, vsebovale bodo nujno potrebno razlago in ne bodo se omejevali samo na učenje na pamet.

Kakšen predrznež, boste rekli.

Dragi prijatelj! Pridite in lahko se boste prepričali, kako nujno je povečanje števila osebja. Ko boste prišli, bo z vami odkritosrčno govoril dobri gospod Arocena in drugi gospodje, ki tako kakor jaz skrbijo za uspeh zavoda, ki je bolj kot kdaj potreben, da se gradi naprej. Zato bi vsi radi vedeli, kaj bo in s kakimi gotovimi dejavniki lahko računamo.

Oprostite moji odkritosrčnosti in imejte me za svojega.

RAFAEL YEREGUI

Montevideo, 16. 3. 1877

Dobro si zapomnite, da so v Colón uprte mnoge oči. Vsi si želijo in zahtevajo, da naj bo to zavod prvega razreda. In vi dobro veste, da je prve vtise, če niso dobri, težko spremeniti.

18. DOPISOVANJE MED DON BOSKOM IN GOSPODOM BENITEZOM**A) BENITEZ PIŠE DON BOSKU**

Descendat gratia Domini N. I. C. tanquam suavis ros super Venerabilem Sacerdotem Ioannem B. Bosco, Salesianonun Patrem, Ducem et decorem.

Aurora nova et iucunda refulget ab Oriente fluminis Argentini, apud villam dietam Colon: Collegium, Pium ibi instituitur, sub benedictione Episcopi Megaricensis et Reipublicae Uruguaiae Praesulis patrocinio. Magno cum gaudio excipiuntur inde hospites taurinenses.

Non minori laetitia commoventur habitatores in San Nicolás de los Arroyos et in Convictorio Sancti Francisci Salesii supra littora amoena fluvii magni cursus, Paraná

nominati ab indiis.

Ibi fratres nostri Cagliero et Tomatis audiuntur hortantes advenas sonoro et hispanico sermone, auspicantes continua Divinae Providentiae praesidia et munera excelsa.

Sie etiam et nos gratulamur, quod scimus anno: progrediente, mense proximo novos alumno sesse venturos et commodis habitationibus collocandos.

Requiescamus omnes patres et filii huius religiosae familiae sub auspicio et protectione Auxiliatricis Beatae Mariae Virginis Deiparae Immaculatae.

A Civitate San Nicolàs, Janua, 17, 1877.

Obsequentissimus servus tuus et amicus fidelis

I. FRANCISCUS BENITEZ

B) PISMO ISTEĞA ISTEMU

Naj živi Jezus!

Velečastiti Janez Krstnik Bosko, vrhovni predstojnik salezijanske družbe!

Začenjam svoje pisanje s tem običajnim vzklikom našega svetega zavetnika in ga prosim za nebeške darove za vašo uglednost, za vaše ameriške sinove in za romarje, ki se iz Buenos Airesa odpravljajo v Rim. Ker jih ne moremo osebno spremljati, bomo naše molitve pridružili njihovim in vseh drugih romarjev z željo za veliko zdravja našemu vzvišenemu svetemu očetu.

Imel sem veliko srečo, da sem prve tedne po veliki noči spoznal velečastitega misijonarja don Frančiška Bodratta, ravnatelja obrtnih šol v Buenos Airesu, in z njim govoril. Tega istega meseca se bo odpravil z dr. Cagliero na obisk italijanskih kolonij v Medrečju, kjer ni bilo duhovnika nekaj mesecev. Iste skrbi je deležna naša pokrajina San Nicolás, kjer se očetje trudijo tudi v šoli, pridiganju, spovedovanju in oskrbi mnogih umirajočih.

Ta vaš sotrudnik, ki ga je ljubeznivo odlikoval sveti oče, vam malo koristi. Bomo videli, če bom mogel v prihodnje biti bolj koristen. V tem trenutku se srčno priporočam vašim dobrotnim blagoslovom in prosim Gospoda, da bi vas ohranil še veliko let.

JOSE FRANCISCO BENITEZ

San Nicolás, 1. maj 1877

C) DON BOSKO PIŠE GOSPODU BENITEZU

Dilecto amico et fratri Iosepho Francisco Benitez in D. S. P.

Quotiescumque epistolas tuas accipio, semper magno animi gaudio afficior. Etenim eloquia tua sunt undique verba amici benevolentissimi, Patris amantissimi, et per insignis benefactoris, qui verbo et opere filiis Sancti Francisci eorumque Congregationi benefacere exoptas.

Perge itaque, vere amice mi; adiuva filios meos et per ipsos subsidium Catholicae Ecclesiae offeres. At memento caritatem tuam non esse tantum in presentiarum sed in futurum; hoc est donec humilis nostra societas filios habuerit.

Si tamen licet aliquid a te specialiter petere, confidenter dicam. Filii mei, qui Buenos Aires commorantur, ob pecuniae deficientiam in angustiis versantur; propterea Sacerdos Bodrato mihi scripsit nunc temporis pro se et pro suis non aliud habere vivendi adiumentum praeter Fidelium oblationes, quae in Ecclesia Matris Misericordiae de die in diem deferuntur. Si commode aliquid poteris, grato animo, ut hos filios meos

adiuves, tibi commendo. Utor verbo *si poteris*, eo quod satis mihi patefacta sunt beneficia quamplurima quae tu sive apud S.Nicolás de los Aroyos sive in urbe Buenos Aires quotidie repandis.

Interim ob tot cumulata beneficia volens te speciali benevolentia prosequi, tibique rem gratam peragere, statuam ab initio hujus mensis ut per singulos dies ad Beatae Mariae adiutricis altare una Missa celebretur, nostri Alumni sanctani Communionem cum aliis precibus pro te ad Deum fundant.

Vivito et vale, anima electa, amice fidelis: Deus te sospitem diutissime servet in annos plurimos. Ego vero donec vixero, rogabo Deum pro te; cum autem Factor rerum ad aeternam patriam me vocaverit, hoc idem facient filii mei in Europa, in Asia, in America per saecula, uti spero. Amen.

Tamquam munus pretiosum alias epistolas, si tibi placer, expecto. Interim roga Deum pro me, et collectis animi pugnemus viriliter ut coronemur feliciter.

Iterum vale.

SAC. BOSCO JOAN.

Taurini, pridie Idus maii 1877.

19. PISMO MONSINJORJA ESPINOSA DON BOSKU³

Velecenjeni don Bosko!

Ne morem vam povedati, kako zelo mi je žal zaradi odhoda don Cagliera. Prosim Boga, da bi se stvari z Vzhodom tako zasukale, da ga vaša uglednost ne bi mogla poslati v Azijo in bi bil obvezan, da bi se vrnil med nas.

Zelo nas je prizadela smrt don Vaccina, ki je umrl zaradi pretežkega in preobilnega dela, česar se bojim tudi za don Bodrata, ki je še edini ostal v Buenos Airesu z obrtnimi šolami, cerkvi *Mater Misericordiae* in z župnijo v Boci; tako, da bi bilo potrebno, da bi poslali cel bataljon salezijancev.

Vaša uglednost je lahko prepričana, da moja naklonjenost do vaših sinov ne bo nikoli pojenjala in vam bom služil z vsemi svojimi slabotnimi močmi, kakor če bi bil tudi jaz salezijanec.

Zahvaljujem se vam za toliko uslug, ki ste jih izkazali msgr. nadškofu in argentinskim romarjem, in vas prosim, da bi se me spominjali pri vaših svetih daritvah in molitvah.

Vaše velečastite uglednosti prijatelj in najvdanejši služabnik

ANTON ESPINOSA

Buenos Aires, 24. julij 1877

20. DON BOSKO IN DRUŽBA ZA ŠIRJENJE VERE

A) POROČILO OSREDNJEMU URADU DRUŽBE ZA ŠIRJENJE VERE

SALEZIJANSKI MISIJONI V JUŽNI AMERIKI

Namen salezijanskih misijonov je sodelovanje pri evangelizaciji Patagonije, Pampe in drugih pokrajin v Južni Ameriki.

Da bi preprečili izgubo evangelijskih delavcev, kakor se je to žal dogajalo v preteklosti tistim, ki so skušali zanesti evangelij v notranjost dežele, smo s privolitvijo in blagoslo-

³ Pravopisne napake so v izvirniku.

vom svetega očeta Pija IX. in z odobritvijo msgr. Aneyrosa, nadškofa v Buenos Airesu, sklenili:

1. Urediti v glavnem mestu republike Argentine središče, od koder bi vodili misijone in vse, kar se nanje nanaša.

2. Ustanoviti zavode in vzgojne ustanove med divjaki, kjer bi skrbeli za tiste, ki so že sprejeli vero, zbirali zapuščene otroke in po teh otrocih omogočili misijonarjem stik z njihovimi divjimi starši in dosegli, da bi Indijanci sami postali evangelizatorji svojega ljudstva.

CERKVE IN DOMOVI SALEZIJANCEV V JUŽNI AMERIKI

1. Ko so salezijanci prišli v Buenos Aires, so prevzeli vodstvo in upravo cerkve, imenovane Misericordia, in tamkajšnje sirotišnice.

2. V istem glavnem mestu so odprli zavetišče za revno in ogroženo mladino, zlasti za Indijance.

3. V Bocci, zelo obljudeni mestni četrti Buenos Airesa, kjer so se v zadnjem času naselili predvsem tujci (kakih 15.000 duš), so salezijanci na predlog ordinarija prevzeli vodstvo župnije, odprli dnevne in večerne šole, praznični oratorij itn.

4. V San Nicolásu de los Arroyos je bilo ustanovljeno semenišče ali misijonski zavod. Tukaj se krščansko vzgaja in splošno izobražuje kakih 200 fantov.

5. V istem mestu salezijanci upravljajo javno cerkev, vodijo dušno pastirstvo v bolnišnici, kjer je čutiti veliko potrebo po tolažilih naše svete vere.

6. V Zavodu Pija v Villi Colón pri Montevideu, kakih 150 študira in se pripravlja na misijonsko delo evangelizacije Pampancev in Indijancev, ki živijo v severnem predelu Urugvaja in Paragvaja.

7. V bližini mesta Montevideo so odprli cerkev Santa Rosa za odrasle.

8. Sedaj smo sklenili dogovor o odprtju doma v mestu Dolores, S. Cruz v Magellanovem prelivu in v Petropolisu v Braziliji.

USPEHI

Ti prvi poskusi so dali zelo dobre sadove. V več misijonih, ki so v bližini divjakov, je bilo veliko teh ljudi pridobljenih za vero, krstili smo nekaj Indijancev in preteklega meseca aprila je med misijonom, ki ga je imel teolog Cagliari s tovarišem v Intra Ríosu v koloniji Libertad, več Indijancev prejelo krst in se pripravilo na prvo sveto obhajilo. Nekateri najbolj zapuščeni so bili sprejeti v sirotišnico v Buenos Airesu.

Že več kot petdeset fantov je prosilo za sprejem v duhovniški stan in kažejo znamenja poklica. Šestnajst jih je postalo salezijanskih misijonarjev in želijo iti pridigat med divjake Patagonce.

Na splošno so salezijanske cerkve dobro obiskane in gojenci veliko obetajo. Misijonsko delo je prineslo veliko ohrabrujočih uspehov in upamo, da bo še naprej koristno za zveličanje duš. Škofje, župniki in krajevne oblasti so v odličnih odnosih s salezijanci; sprejeli so jih naklonjeno, podpirajo jih in ščitijo. Z vsemi redovnimi družinami in cerkvenimi ustanovami so v najboljših medsebojnih odnosih.

SALEZIJANCI V JUŽNI AMERIKI DANES

Prva odprava salezijancev je odšla v Ameriko 14. novembra 1875 in je štela 10 članov, druga prav tako novembra 1876 pa je štela 14 članov. Tretja odprava je šla na pot

iz Bordeauxa 2. decembra 1876 in je imela 10 članov. V treh odpravah je odpotovalo 34 misijonarjev. K temu moramo prišteti še 16 domačinov,⁴ tako da je sedaj v Južni Ameriki petdeset salezijancev.

OSKRBA

Za oskrbo teh misijonov je potrebno troje:

1. Materialna sredstva za vzdrževanje misijonskih zavodov v Turinu, Sampierdareni pri Genovi, v Nizzi Mare in drugod.
2. Omogočati ustanovitev vzgojnih in misijonskih zavodov v kolonijah, ki so blizu divjakov ali celo sredi med njimi.
3. Ustanoviti posebne misijone v Patagoniji, zlasti še v Santa Cruzu, Baya Blanci, v Pampi in Patagoniji.

MATERIALNA SREDSTVA

Breme teh misijonov je nosila salezijanska družba, ki se je morala zateči k javni dobrodelnosti in celo k velikodušnosti svetega očeta papeža. Toda družba, ki je komaj nastala, le s težavo nadaljuje taka dela, razen če bi ji Družba za širjenje vere priskočila na pomoč s previdnostnimi sredstvi, s katerimi razpolaga. S ponižno prošnjo se obračamo na uglednega gospoda predsednika te velezaslužne ustanove s sedežem v Lyonu, da bi podprl to prizadevanje in vzel prošnjo v dobrohoten pretres.

B) ODGOVOR SVETA

Gospod predstojnik!

Osrednji svet Družbe za širjenje vere je prejel prošnjo, ki ste jo vložili 30. septembra 1877, in jo preučil z zanimanjem, ki si ga zasluži.

Že samo ime naše ustanove pove, kako zelo nam je pri srcu ustanavljanje novih misijonov, in izjavljamo, da ustanovitev misijonskih postaj v Patagoniji sodi v okvir naših nalog.

Toda preden moremo tak projekt materialno podpreti, morata biti izpolnjena dva pogoja:

1. Redna ustanovitev misijona s strani Svetega sedeža.
 2. S sporočilom o redni ustanovitvi misijona naj nam njegova eminenca kardinal prefekt Propagande sporoči, kdo je od papeža določeni predstojnik in vodja na novo ustanovljenega misijona, da mu bomo izročili podporo v skladu s pravili naše ustanove.
- Zdelo se nam je potrebno, da vam, spoštovani gospod predstojnik, nakažemo pot, ki jo zahtevajo naša pravila za podeljevanje pomoči. V pričakovanju njihove izpolnitve vam izrekamo naše globoko spoštovanje.

Vaši ponižni in vdani služabniki v imenu Osrednjega sveta v Lyonu.

Tajnik Sveta O. MEGNIS

Predsednik R. DES GUREY

Lyon, 8. oktober 1877

21. POGODBA O NAKUPU SAMOSTANA MATERE MILOSTI V NIZZI MONFERRATO

Podpisani se strinjamo s kupoprodajno pogodbo za poslopje, ki stoji v Nizzi Monferatu in se imenuje samostan Mati milosti. Pogoji so naslednji:

⁴ Domačini tako kleriki kakor pomočniki salezijanske družbe.

I. Prodajo vodi Vinogradniška družba v Saviglianu po svojem predstavniku gospodu Štefanu Lanzettiju v korist duhovnika Janeza Boska za ceno trideset tisoč frankov.

II. V prodaji je zajeto obdelano polje v stanju, v kakršnem je sedaj, izvzemši vinsko posodo, ki je še v kleti.

III. S sedanjimi prebivalci hiše se bo dogovorila Vinogradniška družba. Isto velja za vinogradnika, ki skrbi za trte in zemljišče.

IV. Pogodba bo podpisana pred notarjem še pred iztekom treh mesecev. Kupec bo plačal najvišji mogoč znesek, za ostanek se bodo določili roki in obresti.

Za vinogradniško družbo Savigliano

ŠTEFAN LANZETTI, ravnatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. april 1877

22. POSTOPKI PRI SVETEM SEDEŽU ZA OMENJENI NAKUP

A) DON BOSKOVA PROŠNJA PAPEŽU

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko, ki ga priganja strašna skrumba samostana in cerkve, ki sta pripadala velečastitim očetom kapucinom v Nizzi Moferratu in kjer je sedaj vinska klet, v soglasju z ordinarijem msgr. Sciandro, škofom v Acqui, želi kupiti imenovane stavbe z namenom, da bi cerkev vrnil bogoslužju, iz samostana pa naredil cerkveno ustanovo.

V ta namen prosi, da bi smel na kratko opisati zgodovino tega samostana do prisilnega izгона očetov kapucinov. Ko je sveti samostan prišel z odlokom o ukinitvi leta 1855 v državne roke, ga je kupila Družba ljubezni iz Nizze z namenom, da bi v njem ustanovila dobrodelfno ustanovo, vendar ga je zamenjala z občinsko upravo za neko drugo poslopje, medtem ko je samostan, s katerim ni vedela kaj početi, odstopila Vinogradniški družbi, ki ga je skupaj s cerkvijo dolga leta uporabljala v posvetne namene in za vinsko klet. Zdi se, da so nekateri posestniki to storili v odvisnosti od Svetega sedeža, čeprav niso izpolnili dogovorjenih pogojev, ali zaradi njihove smrti, potem ko so prosili za odpuščanje. Lastniki so postali tudi protestanti, ki so člani Vinogradniške družbe. Ti so pripravljeni prepustiti samostan in cerkev kateremu koli kupcu. V dogovoru s krajevnim ordinarijem prosilec ponižno prosi, da bi smel z vašim blagoslovom izpeljati imenovani nakup. Pripravljen je sprejeti vsak pogoj, ki bi mu ga postavili za zadostitev pravici in v večjo Božjo slavo.

V pričakovanju modrih odredb vaše svetosti prosilec kleči pred vašimi nogami in vas prosi apostolskega blagoslova.

Podpis: DUH. JANEZ BOSKO

B) DOVOLILNI ODLOK

Ex audientia SS.mi habita ab infra D.no Secretario S. Congregationis Episcoporum et Regularium sub die 14 septembris 1877.

Sanctitas Sua, audita relatione Episcopi Aquensis, auditoque voto P. Procuratoris Generalis Ordinis Capuccinorum, benigne praefato Episcopo commisit, ut, veris existentibus narratis, petitam, pro suo arbitrio et conscientia indulgeat facultatem Oratori

memoratas Aedes acquirendi ab actualibus possessoribus, ad effectum, de quo in precibus; ita tamen ut emittatur prius ab eodem Oratore declaratio in scriptis, in Curia Episcopali accurate asservanda, se easdem Aedes cum adnexa Ecclesia Ordini Religioso, ad quem antea pertinebant, fore redditurum, casu quo Religiosi in dictum locum redire queant; recepto tamen prius pretio pro emptione persoluto.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

S. Card. FERRIERI Praef.

(Loco sigilli). A. Archiep. Myrae Secret.

Romae

C) DON BOSKOVA IZJAVA

Z namenom, da bi vrnil bogoslužju cerkev in samostan, ki sta bila nekoč last večastitih očetov kapucinov v Nizzi Monferrato in sta sedaj spremenjena v vinsko klet, je podpisani pripravljen oboje odkupiti in prevzeti stroške za nakup, popravilo in vzdrževanje le-teh. V smislu cerkvenih predpisov izjavlja, da je pripravljen oboje vrniti istim redovnikom, če bi jih po Božji dopustitvi mogli prevzeti v uporabo. Edini pogoj je, da kupec poravnava stroške, ki so potrebni za popravilo.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. september 1877

D) ODLOK MSGR. SCIANDRA, DELEGATA SVETEGA SEDEŽA.

IOSEPH MARIA SCIANDRA

Dei et S. Apostolicae Sedis gratia

Episcopus Aquensis

Hac in Parte

Delegatus Apostolicus.

Viso, et qua par est reverentia, excepto Rescripto S. C. Episcoporum et Regularium sub die 14 septembris 1877, praesenti decreto adnexo, Quum Nobis constet de veritate narratorum quae laudatum Rescriptum praecedunt, Visa item declaratione in scriptis emissa ab oratore D.no Sacerdote Joanne Bosco Congregationis Salesianae Rectore Generali, se redditurum Aedes, de quibus in precibus, cum adnexa Ecclesia, Ordini Religioso Capuccinorum, quo casu isti in dictum locum redire valeant, recepto tamen prius pretio pro emptione ab Oratore persoluto, Utentes Auctoritate Nobis benigne commissa facultatem damus D.no Sacerdoti Joanni Bosco Aedes acquirendi juxta preces ab ipso datas S. Sedi, ac servatis iis omnibus quae subsecuto Rescripto S. C. Episcoporum et Regularium praescripta fuere.

Datum septembrii die 27 septembris 1877.

JOSEPH MARIA Ep. Del. Apost.

Sac. FRANCISCUS BERTA Secretar.

23. SKLEPNI DOKUMENT PRVEGA GENERALNEGA KAPITLJA

Ad maiorem Dei gloriam et ad honorem Sancti Francisci Salesii

Ravnateljji vseh hiš salezijanske družbe s člani vrhovnega sveta so se pod predsedstvom vrhovnega predstojnika duhovnika Janeza Boska zbrali 5. septembra 1877 v za-

vodu sv. Filipa Nerija v Lanza Torinese na prvi generalni kapitelj. Potem ko so zaprosili pomoč Svetega Duha, so zvečer ob 7. uri istega dne začeli delo.

Naslednje dni je bilo 26 konferenc, v katerih se je določilo veliko stvari, veliko takih, ki so jih že izpolnjevali, pa so potrdili oziroma izjavili, da so v duhu pravil Družbe. Vse sta natančno zapisala in javno povzela dva tajnika.

Potem ko so razpravljali in odobrili predloženo snov in tako dosegli cilj, ki si ga je postavil ta kapitelj, so se 5. oktobra, zato ker so se ravnatelji morali odpraviti v domove, ki so bili zaupani njihovi skrbi, in je ostalo veliko vprašanj še nedorečenih, nepojasnenih in neurejenih, pred odhodom enoglasno odločili, da naj vrhovni predstojnik svobodno črta, doda ali spremeni, kakor bi se mu zdelo v duhu Družbe.

Vsi predstojniki, ki so se udeležili kapitlja, so s podpisom potrdili svojo privolitev.

DUH. JANEZ BOSKO, vrh. predstojnik

(sledijo drugi podpisi)

Lanzo, 5. oktober 1878

24. PISMO, V KATEREM DON BOSKO OSVETLJUJE BOLJ POMEMBNE ODLOČITVE PRVEGA VRHOVNEGA KAPITLJA

Predragi sinovi v Jezusu Kristusu!

Kakor hitro je po dobroti papeža Pija IX. bila naša Družba dokončno potrjena, ste se, predragi sinovi, zahvalili Gospodovemu usmiljenju za tako velik dar. Toda v vseh se je pokazala želja, da bi dobili razlago konstitucij. Ta razlaga naj bi bila kakor nespremenljivo vodilo, praktična razlaga izpolnjevanja členov. V ta namen smo razposlali pismo, ki naj bi prišlo k vsakemu sobratu pred italijanskim prevodom pravil. Z istim namenom smo razposlali še več pisem in je bilo veliko konferenc, ki so bile predvsem spodbuda za izpolnjevanje konstitucij, ne pa tudi njihova razlaga. To je bila naloga generalnega kapitlja, ki smo ga opravili septembra 1878.

Povabili smo ravnatelje, prefekte in druge člane naših domov, ki bi mogli dati pojasnila in nasvete o predloženih vprašanjih. Skupaj so razpravljali in razmišljali ves mesec. Čeprav so v tistem času veliko delali, niso mogli vsega dokončati. Zato je bilo treba nadaljevati prizadevanje vse leto. Vendar tudi sedaj delo še ni sklenjeno. Ker gre za pravilnik, se pravi za praktično izvedbo tega, kar pravijo posamezni členi konstitucij o uporabi v dušnem pastirstvu in o materialni upravi naših javnih in zasebnih nalog, je bilo treba zastaviti vse sile, da bi dobro opravili nalogo.

Za zdaj boste prejeli, kar je bilo določenega o *skupnem življenju o moralnosti, ekonomiji in inšpektorijah*, ki so za zdaj najpomembnejši vidiki našega salezijanskega življenja. Drugo vam bomo prav tako sporočili v najkrajšem času.

Da boste lažje spoznali, kaj je določil kapitelj, naj ravnatelj v vsaki hiši razloži vsak del posebej. V ta namen bo vsaj enkrat na mesec zbral svoje sobrate in jim podal potrebna pojasnila.

Medtem pa, predragi sinovi, bodite vztrajni v izpolnjevanju naših pravil. Odobritev svetega očeta papeža naj ne bo prazno dejanje, tam nakazana navodila moramo tudi izpolnjevati. Bodimo prepričani, da je zvesto izpolnjevanje tega, kar nam je bilo izročeno v dar, zagotovilo Božjega blagoslova za našo Družbo. Naše hiše se množijo, število gojencev narašča in recimo, v večjo Božje slavo, tudi gorečnost salezijancev. Iz novic,

ki jih prejemamo, moremo razbrati, da se soočajo z neizmernimi težavami v Evropi in Ameriki in se ne bojijo ne truda ne težav in ne pomanjkanja, samo da bi pridobili duše za Jezusa Kristusa.

Naš Gospod Jezus Kristus naj nas še zanaprej spremlja s svojo milostjo in nam daje pogum in vztrajnost pri izpolnjevanju naših pravil. Pri tem pa naj bo naše srce zasidrano tam, kjer je pripravljeno plačilo vsem, ki so vdani Božjemu klicu poslušali njegovo povabilo. *Ibi nostra fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia* [Tam naj bodo zasidrana naša srca, kjer so resnične radosti.]

Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa naj bo vedno z nami in molite zame, ki sem v očetovski ljubezni vaš najvdanejši duhovnik.

JANEZ BOSKO

Turin, 1. november 1878

25. DVOJE PISEM MINISTRSTVA ZA ZUNANJE ZADEVE DON BOSKU

A) MINISTROVO PISMO

Spoštovanja vredni gospod!

Preden sem odgovoril na vaše cenjeno pismo z dne 24. oktobra 1877, sem natančno preiskal možnosti našega ministrstva, koliko bi lahko tudi to leto pomagalo pri dobrodelnih namenih več našim kolonijam v tujini. Žal sem se prepričal, da bodo skladi zadostovali komaj za izredne izdatke, ki so nastali zaradi vojne na vzhodu, in da se bo na žalost zgodilo, da bodo mnogi delavci ostali brez plače.

V takih okoliščinah mi bo vaša uglednost oprostila, da bom moral svoje sodelovanje preložiti na boljše čase proračuna in bom takrat izpolnil vaše želje. Izrabljam priložnost, da vam, velečastiti gospod, izrazim svoje globoko spoštovanje.

MELEGARI

Rim, 24. november 1877

B) PISMO GENERALNEGA TAJNIKA

Dragi moj velečastiti gospod!

Kakor lahko povzamete iz pisma gospoda ministra, nam je tokrat popolnoma nemogoče pomagati v zadevi, ki ste jo začeli. Zadeve na vzhodu so izčrpale vse naše revne možnosti. Tako težko je, da ne bomo mogli niti izplačati plač našim uradnikom. To vam pravim zato, da boste res prepričani o dobri volji gospoda ministra, ki mu je veliko do tega, da bi vam ustregel.

Z globokim spoštovanjem vaš najvdanejši in najponižnejši služabnik.

S. MALVANO

Rim, 27. november 1877

26. PISMO FRANCOSKEGA ZUNANJEGA MINISTRA DON BOSKU

MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

ODDELEK ZA PRORAČUN IN KNJIGOVODSTVO

Gospod predstojnik!

Prejel sem pismo, s katerim ste me počastili 26. oktobra skupaj s prošnjo, da bi dobili brezplačen prevoz za 40 misijonarjev, ki jih nameravate poslati v Urugvaj in Argentinsko konfederacijo.

Bilo bi mi zelo drago, gospod predstojnik, če bi mogel ustreči vaši želji. Toda razlaga zakona o podeljevanju brezplačnih prekooceanskih potovanj izrecno odloča, da se more ta usluga storiti izključno ustanovam in osebam, ki se morejo imenovati *francoske*.

Zelo mi je žal, vendar nimam možnosti, da bi ustregel prošnji, ki sem imel čast, da ste jo naslovili name.

Prejmite, gospod predstojnik, zagotovila mojega spoštovanja.

(podpis)

Paris, 7. november 1877

27. DON BOSKOVO PISMO PATRIARHU V LIZBONI

Praestantissime Praesul,

Iam duabus vicibus ad Sacerdotem Danielelem Rademaker epistolam scripsi. At, qua de causa nescio, nullum responsum. accepi. Nunc rogo te, praestantissime praesul, ut rem audias et, si poteris, mihi auxilium praebeas. Negotium de quo agitur, hoc est.

Quatuor missionarii Salesiani, qui ad humilem hanc Congregationem pertinent, ad portum Ulyssiponensem Lysbonensem navilium conscendere debent, Rempubicam platensem, petituri. Qua de re, duo charitatis officia mihi sunt necessaria, quae a te peto. Ut nempe mihi dicas:

1° Qua mensis die hunc portum pertingit navilium anglicum, cui titulus est *Male Real*.

2° Si forte huiusmodi religiosi viri per diem aut noctem in hac tua urbe commorari deberent, in loco tuto hospitari possint; puta in Seminario, solventes quod solvenduni est.

Ne mireris, praestantissime praesul, si in hac prima vice, tanta confidentia ad te scribo. Scio enim quod charitas tua vere benigna et patients sit. Igitur habe me excusatum, et Dominus centuplum retribuatur tibi pro oninibus, quae mihi retributurus es.

Benedictionem tuam supra me atque supra filios meos humiliter in Domino postulo. Vale.

JOAN BOSCO SAC.

Taurini, die 31 octobris 1877.

28. PISMO MSGR. CECCARELLIJA DON BOSKU

PETRUS B. CECCARELLI PATRI SUO AMANTISSIMO JOANNI BOSCO
SALESIANAE FAMILIAE PRAEFECTO ET MODERATORI IN D. SALUTEM.

Nihil mihi iucundius nihilque utilius quam tuam paternam vocem audire eamque enixe sequi, prouti addictissimo filio expedit.

Epistolam Tuam nuper accepi, Reverendissime Pater, illamque, iterum atque iterum perlegi, quanique amore erga me flagrantem inveni! qua de re maximas Tibi gratias reddo easque eo animo excipe, quo Tuos Filios quotidie prosequeris. Vota Tua cor Tutun manifestum faciunt; consilia autem apprime milli necessaria amicitiam, bonitatem virtutemque Tuam ostendunt; illa quapropter, ut par est, recusare nequeo, haec vero exsequi, Deo favente, totis viribus tractabo, ut magis atque magis animae meae consulere possim.

Quid de Te, Pater mi, de Tuis operibus filiisque et filiabus⁵ dicam? Ignorantiam fa-teor et oblnutesco. Omnigenae, prudentiae, caritatis, humilitatis ceterarumque animi dotum virtutes nactus colluctantis daemonis caput conteris eiusque machinationes sus-deques facis, luce nova filiam Tuam exornas et ad astra pergis. Nibilo secius factus es peripsema usque adhuc;⁶ noli timere viriliterque age, in Deo tantum spes Tua sit et citius victoria coronaberis.

Filii, Tui fratres mei sunt et eos ita diligo, ut pro eis ad omnia, etiam ad mortem pa-ratus sim.

Si aliquid Tibi Familiaequae Salesianae vel utile vel gratum sit, eia, Pater, iube, ecce ego, mitte me.

Sit Jesu Christi Cor locus desideratissimus, in quo uterque simus, moveamur et alte-rutrum amemus. Vale, ut Dei magnum illud reparationis opus explorare hic et ubique va-leas. Benedictionem Tuam milli meisque haud deneges et semper me Tuum famulum et finum habe. Vale.

Sancti Petri ab arena prope Ienuam, die sexta supra decimam novembris anni C.ti 1877

29. PISMO MSGR. LACERDA DON BOSKU

Predragi don Bosko!

Osmega novembra sem prišel v Lizbono in se tu ustavil. Danes bi moral odpotovati v Rio de Janeiro, toda parnik ni priplul in zato bom pot nadaljeval jutri.

Ne vem, kako bo z mojo ubogo italijanščino, toda pisati moram, delati napake in jezi-kovne spodrseljaje, ne da bi jih popravljaj.⁷ *Magna res agitur* [Gre za zelo pomembno stvar], kakor boste sami videli.

Postal sem apostol salezijancev v Lizboni ali pa, da govorim bolj resnično in ponižno, prijatelj salezijancev in Portugalcev.

Govoril sem o vas, o vaših sinovih in vaših ustanovah; vsi so pokazali svoje zado-voljstvo in so hvalili Boga, da deli svoje darove *prout vult* [kakor hoče]. Dal sem tudi vedeti, da bi bilo veliko dobro delo, če bi nam poslal katerega izmed vaših.

Oh! Portugalska je bila velika katoliška dežela in iz Lizbone so izšli Ksaverij v Indijo, Anchietta in Ignacij v Brazilijo in druge dežele Afrike in Azije. Koliko svetih in učenih mož! Danes Portugalska trpi, tako je rekel papež, pod težo prostozidarstva. Vlada je ali prostozidarska ali pa zaradi prostozidarjev ne more ničesar narediti. Škofje morejo le malokaj storiti, ker se eni bojijo, drugi pa so vezani in sama dobra škofovstva volja naleti na težave. Prebivalci Lizbone in Porta so pokvarjeni, drugi pa so, kljub temu da verujejo, zapuščeni. Duhovščina ... Je nekaj dobrih duhovnikov, toda nekateri se bojijo in si ne upajo niti hoditi v talarju, nekateri so v resničnih težavah, nekateri so pokvar-jeni, nekateri pa so odpadli in postali protestanti. Staro plemstvo je dobro, krščansko, odlično, prejema zakramente in živi pobožno.

To staro plemstvo, nekaj duhovnikov in veliko gospodov se neznansko trudijo in sto-rijo veliko dobrega. Nekaj redovnih družb in posameznikov ima zavode, pridiga misijo-

⁵ Monsinjur je pridigal duhovne vaje hčeram Marije Pomočnice v Morneseju in v Turinu.

⁶ Namiguje na novo nasprotovanje.

⁷ Puščamo pravopisne napake, kakor so v izvirniku.

ne in kljub mnogim težavam opravlja zares čudovita dela. Na Portugalskem so jezuiti, frančiškani, benediktinci, lazaristi, usmiljenke, druge redovnice, članice tretjih redov (sv. Dominika, sv. Frančiška Asiškega, sv. Frančiška Saleškega itn.). Obstajajo dobrodelna združenja. Hvala Bogu je še nekaj vere, ki daje sadove večnega življenja.

Obstajajo tudi šole, ki jih vzdržujejo nekatere plemenite gospe.

Veliko je samostanov, ki jih država prodaja. Z dovoljenjem Svetega sedeža jih kupujejo nekateri katoličani.

Protestantizem se na vso moč trudi, da bi uničil staro vero. Protestanti odpirajo šole in si na vse načine prizadevajo, da bi pripravili duhovnike k odpadu. Nekateri so zares odpadli in odprli šole.

Gospodje in gospe so se neizmerno trudili in se trudijo, da bi ohranili vero, odpirali šole in se zoperstavili protestantom. Toda kake težave imajo in koliko izdatkov!

Če kako šolo vodijo skupnosti, je dobro, ko pa jih vodijo laiki, gre vse po zlu.

Nekaterim gospem sem dejal: »Zakaj ne poiščete don Boskovih salezijancev?« Moral sem jim razložiti, kdo je don Bosko, kdo so salezijanci in vse, kar sem videl v Turinu.

Vsak večer sta prihajali k meni dve plemeniti gospe. Povedali sta mi, da ima neka njuna sorodnica v najetih stanovanjih štiri ali pet šol s približno 500 revnimi fanti (mnogi) in bosonogimi (nekateri), ki so čez noč na svojih domovih, čez dan pa hodijo v šolo. Ti gospe moji veliki prijateljici (ki storita ogromno dobrega in ščitita tudi irske dominikanske tretjerednice) sta mi rekli, da imajo te šole velike težave z učitelji, ker niso vedno zanesljivi in taki, kakršni bi morali biti, čeprav so si jih izmed mnogih sami izbrali. Tedaj sem jima rekel: »In zakaj ne prosite don Boska in njegove salezijance?« Obljubil sem jima, da vam bom pisal, kar sedaj tudi delam.

Kar še posebno ugaja, je dejstvo, da ne le poučujete v gimnaziji, temveč učite tudi pisati in brati in *zlasti še obrti, glasbo*. Oh, don Bosko, *obrtne šole* so danes velika stvar, kakor tudi osnovna izobrazba otrok preprostega ljudstva. To so zame izredno pomembni vidiki. Za višjo izobrazbo imajo dobre višje šole, ki jih vodijo redovniki, toda za otroke preprostega ljudstva morajo biti salezijanci.

Predragi don Bosko, ne morem povedati vsega, ker mi zmanjkuje čas. V tem kraljestvu in v tej Lizboni je veliko dobrih ljudi, toda koliko je hudobnih!

Naj sklenem: veliko jih prihaja sem na Portugalsko in v Lizbono na izlet. Pridite tudi vi, pa ne na izlet, temveč zato, da bi govorili, si ogledali, videli. Ali pa vsaj pošljite don Cagliera, ki govori špansko (jezik podoben portugalskemu).

Vedeti morate, da Indija skoraj v celoti pripada Portugalski in da ima Portugalska še danes kolonije in da so nekoč na celotni indijski obali govorili portugalsko.

Slišal sem, da bi don Cagliero moral iti v Indijo. Toda zdi se mi, da bi bilo *Bogu po volji*, če bi najprej prišel na Portugalsko, se tukaj ustavil, odprl nekaj hiš in šele potem šel v Indijo. To bi bilo veliko Božje delo. Izdatki, ki bi jih salezijanci imeli s prihodom na Portugalsko, bi bili darovi v korist Portugalcev, duš. Kdo ve, mogoče bi salezijanci lahko izvedli veliko revolucijo v korist Cerkve.

Viktor Emanuel ima rad salezijance in kraljica tukaj je Viktorjeva hčerka. Tudi ona je Piemontčanka in verjetno pozna don Boska in Marijo Pomočnico. Tukaj Italijanov ne gledajo postrani (tako mi je bilo rečeno), zato bi tudi v tem pogledu šlo vse dobro.

Znano mi je, da so prostozidarji izgnali vse menihe in zaprli vse samostane in da so v teh zadnjih letih izgnali vse usmiljenke. Toda sestre in fratri se vračajo. *Ne da bi se o tem govorilo ali da bi oni o tem govorili*, se nastanijo in delajo ogromno dobrega.

Nič ne govorimo, pojdimo naprej: to je pravilo, po katerem se moramo ravnati. Ne prositi države za zaščito, ne se jeziti nad hudobnimi, temveč delati dobro, počasi in v tišini. Zadosti je, da govorijo dejstva, in dobro ima zmagoslavno prepričljivost.

Tu je nuncij svetega očeta msgr. Dominik Sanguigni, nadškof iz Tarza, nekdanji internuncij v Rio de Janeiru. Stanuje v enem delu palače grofice Sarmento, svete gospe. Hiša je v Rua (ulica) das Quelhas (beri kueljas) št. 36.

V Lizboni je treba govoriti z grofico *di Rio Maiòr* (odlična gospa, kot grofica Sarmento). Po teh gospah je mogoče priti v stik z drugimi gospami in gospodi dobre volje.

Pridite vi ali don Cagliero. Zima je tukaj zelo blaga, zato lahko kmalu pridete. Samo morje pozimi ni tako mirno. Lizbona ni tako zelo oddaljena od Turina in bo vmesna postaja za salezijance, ki bodo šli v Rio de Janeiro ali v Rio de la Plata.

Moja misel: menim, da salezijanci za Rio de la Plata in Rio de Janeiro ne smejo biti prej zaposleni na Portugalskem. Treba je priti, si ogledati, se razgovarjati in potem reči da ali ne. So težave, ki jih je mogoče rešiti samo, če jih spoznamo na kraju samem. Vse je mogoče urediti v petih dneh ali v enem tednu.

Opozoriti vas moram, da se tu slabo godi duhovnikom, ki nosijo duhovniško obleko; zasramujejo jih. Kljub temu hodijo v talarju lazaristi in irski dominikanci (talar ali redovna obleka).

Povedal sem vse. Drugo prepuščam don Bosku in Bogu. *Res Dei agitur* [gre za Božjo stvar].

Ne vem, ali bo vaša uglednost mogla prebrati to tako slabo pisano pismo. Toda kaj na storim? Nimaš časa, da bi popravljaj, in popravki bi potrebovali še nove popravke in tako *in infinitum* [v neskončnost].

Prosim vas za uslugo, da mi odgovorite. V Rio de Janeiru bom čakal na odgovor, ki naj bo Bogu po volji; recite mi: *Consumatum est* [dopolnjeno je], se pravi; salezijanci so prišli v Lizbono.

Zdi se mi, da sem za vsak primer storil dobro delo. Kaj pravite vi k temu?

To pismo je rezervirano, se pravi, da ga ne sme nihče tiskati.

Priporočam se vsem v Oratoriju v Turinu, Lanzu in Valsaliceju.

Eno molitev pri Bogu zame.

Najvdanejši služabnik

+ PEDRO MARIA DE LACERDA

škof v Rio de Janeiru

Lizbona, 23. november 1877

Moji duhovniki pozdravljajo vašo uglednost in vse druge salezijance.

Pismo sem že zalepil, ko mi je prišlo nekaj na misel. Zdi se mi, da je vse, kar sem napisal, velika nerodnost, ker me nihče ni pooblastil, da naj pišem vam. In zakaj sem moral tako hitro napisati? Čemu taka naglica, ko je vse stvar prihodnosti?

Vendar nimam poguma, da bi raztrgal pismo. Zato:

1. To pismo izraža moje gledanje na stvari.

2. Hoče povedati, da mislimo na salezijance.

3. Verjetno se bodo nekega dne obrnili na vas s prošnjo.

4. Želim, da bi mi pisali, kaj vi mislite o načrtu za to veliko delo. Če mi boste rekli »Ni še čas za to«, se ne bom užalil, ker je vse izraz mojega velikega občudovanja do vas.

Molite zame.

+ PEDRO

škof v Rio de Janeiru

24. november 1877

Parnik je prispel in jaz bom danes odpotoval.

30. POROČILA ČASOPISOV PO ANONIMNEM PISMU

Iz *Gazzetta del Popolo* v Firencah (27. december, jutranja izdaja).

»V Turinu divja ostra bitka med nadškofom Gastaldijem in don Boskom.

Zbrala sta se dva zbora. Eden se je zbral okoli nadškofa in je sestavljen iz njegovih privržencev, ki jih je, povedano v oklepaju, malo in to, kar pravijo z ustnicami, da so, niso v srcu, ker so pač prisiljeni, da se postavijo na to stran zaradi nepremagljivih zahtev okoliščin. Drugega pa vodi drug klerikalni velikaš, sicer posredno prebrisani duhovnik don Bosko. Po Turinu je razširjena tajna okrožnica, polna grajanj in grobih očitkov proti nadškofu. To okrožnico smo imeli priložnost brati in se ne moremo načuditi, kako dva voditelja klerikalne stranke lahko izgubita pravo smer do take mere, da se spustita v najnižje vrste obtoževanja. Končno so tako enega kot drugega poklicali v Rim pred zbor nadškofov in škofov za potrebno razlago. Čisto lahko se zgodi, da bodo nadškofa prisilili, da bo pustil to mesto in se preselil kam drugam.«

V *Gazzetta Piemontese* (28. december) beremo: Podpis tajne okrožnice. Po Turinu kroži tiskana okrožnica nekoga, ki se podpisuje *Nekdanji gojenec, ki ima čast, da se imenuje salezijanski sotrudnik*. Brez tolikega klobasanja bi ta človek naredil veliko bolje, če bi povedal, kdo da je, in se ne bi z nesramnostmi znašal nad neko tretjo osebo ter ji povzročal veliko škodo in žalil oseb, ki jo cenijo. Okrožnica govori o nesoglasjih in različnih vidikih nadškofa Gastaldija in don Boska. O tem ne bi govorili, če ne bi šlo za neko tretjo osebo, ki je na tak način izpostavljena jezikom javnosti in hudobnih ljudi. Zato naj avtor ali avtorji te okrožnice upoštevajo, da ob kakršni koli drugi priložnosti pokažejo več vzgoje in spoštovanja. S tem, da si ne upajo izdati svojih imen, naj ne mislijo, da nimajo odgovornosti za to, kar počnejo z drugimi osebami.⁸

La *Gazzetta del Popolo* je že 9. decembra objavila članek proti nadškofu z naslovom *Un peccato mortale Superlativo secondo il Catechismo Gastaldiano* [Strašen smrtni greh po Gastaldijevem katekizmu]. Obravnava rosminijansko zadevo. Tridesetega decembra je objavila še drugi članek z naslovom *Duetto inamabile tra Don Bosco e l'Arcivescovo di Torino* [Neljubezniv dvospjev med don Boskom in turinskim nadškofom]. Potem ko je na kratko podala vsebino okrožnice, se je obširno razpisala o zboru kanonikov in župnikov. Pravi, da je izjavo župnikov pripravil ne ve se kdo. Kljub temu se je zvedelo: pripravil jo je vitez teolog Lanza (pismo don Anfossija don Bonettiju, med 2. in 5. januarjem 1878). Ne bomo objavljali članka, ker nam to prepoveduje dostojnost.

⁸ »Tretja oseba« naj bi bila tista, ki jo anonimno pismo označuje Gospodična Mazzé, nečakinja monsinjorja nadškofa in še vedno ena najuglednejših salezijanskih sotrudnic.

31. BREVE V KORIST NADBRATOVŠČINE MARIJE POMOČNICE

PIUS PP. IX.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Expositurn Nobis est a dilecto filio Ioanne Bosco Presbytero, Piam clientium, B. Mariae Adiutricis Sodalitatem, Augustae Taurinorum in Aede ad honorem Deiparae Virginis Immaculae, sub titulo Auxilium Christianorum institutam, anno MDCCCLXX in Archisodalitatem erectam esse, cum privilegio alia eiusdem nominis atque instituti Sodalitia in Taurinensi Dioecesi aggregandi. Modo autem ab eodem dilecto filio supplicatur, ut huiusmodi privilegium ad alias quoque Dioeceses in maiorem Dei gloriam, in augmentum pietatis erga praesentissimam Patronam Nostram. et in spirituale fidelitum bonum de Apostolica Indulgentia extendere velimus. Nos igitur huiusmodi votis obsecundantes, omnesque et singulos, quibus Nostrae hae Literae favent, peculiari benevolentia prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris ac poenis, quovis modo vel quavis de causa latis, si quas forte incurrerint, huius tantum rei gratia absolventes et absolutos fore censentes, memoratae Archisodalitati cultorum Nostrae Dominae Auxiliatricis, in Taurinensi Ecclesia *S. Mariae a Christianorum Auxilio* constitutae, facultatem aggregandi sibi etiam in aliis quibuslibet Pedemontanae Ditionis Universae Dioecesibus alia eiusdem nominis atque instituti Sodalitia, dummodo sint canonice erecta, et forma Constitutionis felicis Clementis PP. VIII, Praedecessoris Nostri, coeteraeque Ordinationes Apostolicae desuper editae accurate servantur, Apostolica Auctoritate Nostra, harum Literarum vi, perpetuum in modum concedimus atque indulgemus. Decernentes has Literas Nostras firmas, validas et efficaces existere ac fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, et illis, ad quos spectat, in omnibus et per omnia plenissime suffragari; sieque per quoscumque Iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores iudicari et definiri debere; atque irritum et inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari Non obstantibus Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, et, quatenus opus sit, supradictae Archisodalitatis, ulisque quibusvis, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis et Literis Apostolicis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus et singulis, illorum tenores praesentibus pro plene et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad praemissorum effectum hac vice tantum specialiter et expresse derogamus, coeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum sub

Annulo Piscatoris, die II Martii MDCCCLXXVII,

Pontificatus Nostri Anno trigesimo primo.

Pro D. Card. ASUINIO

D. IACOBINI Substitutus.

32. POVZETEK POGODBENIH POGOJEV ZA MENDRISIA

Popoln seznam pogojev za pogodbo med vlado kantona Ticino in duhovnikom don Kajetanom Pollinijem, župnikom Mendrisia, z gospodom Petrom Guidazijem, doktor-

jem literature, o kantonalnem zavodu v kraju Mendrisio.

1. Duhovnik Kajetan Pollini in Peter Guidazi, doktor leposlovnih ved, se obvezujeta, da bosta poskrbela za osebje za pouk, asistenco in vodstvo kantonskega kolegija-konvikta v Mendrisiu, namenjenega tako fantom iz mesta kakor tudi drugim, ki bi se hoteli pridružiti.

2. Pouk bo potekal po kantonskem programu in v skladu z moškimi gimnazijami v kantonu Ticino.

3. Vlada bo poskrbela za opremo in vse, kar je potrebno za uspešen pouk, in nad vsem ohranila lastniško pravico. Za izrabo predmetov ne bo mogla zahtevati nadomestila. Učitelji morajo biti usposobljeni in jih mora biti sedem.

4. Vlada se obvezuje, da bo plačala v prvem poletju 8.000 lir, pozneje se bo prispevek zmanjšal. Ne prevzema pa nikakršne obveznosti za konvikt, razen davkov in popravil, ki jih zakon nalaga lastnikom.

5. Vlada prepušča pravico do uporabe stavbe konvikta, cerkve in sadov vrta, ki je priključen zavodu.

6. Ta pogodba velja pet let in se podaljšuje, če ena izmed strani ne bo odpovedala eno leto prej.

7. Glede moralnosti in vzgoje se kantonska vlada ravna po modrosti vodstva zavoda.

8. Šola bo začela delovati na začetku šolskega leta 1877–1878.

9. Zunanji gojenci niso dolžni plačevati minervala, so se pa dolžni držati disciplinskega pravilnika zavoda tako ob delavnikih kakor na praznične dni.

33. PISMO PROFESORJA G. CATTANEA DON BOSKU

Velespoštovani in velečastiti gospod!

Ko sem pred nekaj tedni obiskal vašo prelepo cerkev Marije Pomočnice, sem z žalostnim srcem molil in prosil preblašeno Devico, da bi pomagala ubogi mladini mojega rojstnega kraja. Ko sem odhajal, sem nosil v srcu trdno upanje, da bo previdnost izbrala vzgojitelje, ki jih izobražujete v senci svetišč Marije Pomočnice, da bi storili veliko dobrega mojim mladim someščanom, se pravi, da bi jih vzgajali. Kar se tiče mene, bi pomagal kot preprost pomočnik, kot črednik legije veteranov. Toda po nekaj dneh bivanja v mojem gorskem kraju, kjer sem se hotel okrepiti na telesu in duši, sem prejel telegram gospoda Pedrazzinija, načelnika Oddelka za vzgojo, ki mi je sporočal, da mi vlada namerava izročiti vodstvo zavoda v Mendrisiu.

Ko sem se odpravil v Locarno, so mi povedali tehtne razloge, zakaj so opustili misel, da bi v Mendrisio poklicali salezijansko skupnost. Da so bili ti razlogi utemeljeni, kažejo neredi v Luganu in Chiassu, kjer da se je razbesnela drhal in je morala poseči federalna policija. To me ni odvrnilo, da se ne bi zavzel za odlično domovinsko nalogo, in čeprav vem, da sedim na vrhu vulkana, zadovoljno in mirno delam, kar je treba, prepričan, da mi bo Bog pomagal. Odkrito vam povem, da se bom od časa do časa zatekel k vam po nasvet, ker čutim težko breme na svojih ramenih. Prosim vas, da bi me kdaj priporočili neskončni dobroti presvetega srca našega Odrešenika in presvetemu srcu Marije Pomočnice, da bi me razsvetlila ter mi podelila tisto moralno in telesno moč, da bi storil čim več dobrega svoji domovini, ki jo je uničil nemoralni radikalizem. Prilagam 50 italijanski lir, ki jih blagovolite uporabiti za svoje sirote, kajti vaša molitev je Gospodu prijetna.

Predvčerajšnjim me je obiskal velečastiti don Guanella.⁹ Rekel mi je, da je bil velik nesporazum kriv, da se je dober načrt za zdaj končal brez učinka. Vsekakor je prišel sem v Turin tudi zato, da bi v imenu vlade odstranil nesporazum. Toda to, kar mi imenujemo nesporazum, je verjetno dejanje Božje previdnosti, ki pogosto uporabi tudi najbolj slabotna sredstva, da opravi čudovita dela. Naj bi opravila veliko čudovito delo, da bi po meni ubogem, zelo ubogem človeku storila, da bi zavod v Mendrisiu mogel vzgojiti nov rod vernih, delavnih, poštenih ljudi, ki bi bili vredni republikanskega in katoliškega ljudstva.

Končujem in ponovno prosim, da bi priporočili mene in mojo nesrečno deželo Mariji Pomočnici, in vam poljubljam roko ter prosim vašega blagoslova. Najvdanejši služabnik
prof. JANEZ CATTANEO

Locarno, 7. september 1877

P. S.: Moji spoštljivi pozdravi velečastitemu don Rui. Prosite ga, da bi zmolil zame eno zdravamarijo.

34. DOGOVOR S TOR DE'SPECCHI

DOGOVOR

med duhovnikom Janezom Boskom iz salezijanske družbe in gospo markizo Alojzijo Canonici, materjo predstojnico velečastite hiše Oblatk v Tor de'Specchi.

Naj za uvod povemo, da je bila dobrodelna gospa Magdalena Galeffi svetega spomina, predstojnica te ustanove, polna krščanske ljubezni in gorečnosti za Božjo slavo in je vneto širila dober tisk, podobe, svetinjice, rožne vence, križe in podobno. Te predmete je kot v varstvo dobivala od salezijanske knjigarne v Turinu. Zgodilo se je, da je bodisi zato, ker ni dobrodelna gospa zahtevala plačila ali ker ni bilo točnega računovodstva ali zaradi prenizkih cen za stvari, ki so bile odposlane, obračun pokazal primanjkljaj kakih dvajset tisoč lir.

Ker duhovnik Janez Bosko ni hotel, da bi dobrodelno delo gospe Galleffi obtežilo njeno skupnost, in ker je želel ohraniti prijateljske odnose z zavodom, od katerega je prejel velike usluge, je odpustil dolg, ki je nastal pri prodaji teh predmetov. Popolnoma je prepričan, da ta plemenita duša ni imela od prodaje nikakršne koristi in da je vse posledica pomanjkanja trgovske izkušnje.

Zato sedanja gospa predstojnica v čast spomina objokovane predstojnice Magdalene Galeffi in čiste tankovestnosti in z namenom, da pokojnici ne bi nič manjkalo, ko bi se predstavila pred Božjim obličjem in tako šla v večno blaženost, v želji, da bi priskočila na pomoč salezijanski družbi in ji pokazala dejanje naklonjenosti, in zlasti še zato, da pokaže, kako ta skupnost goji pobožnost do Marije Pomočnice, ki ji pripisuje velike blagodati, iz teh razlogov in s soglasjem celotne skupnosti prepušča v uporabo pet sob, ki so njena last, za čas trideset let, začenši z letom 1878.

Edini pogoj je, da te sobe uporabljajo samo salezijanci ali stvari, ki se tičejo salezijanske družbe.

Duhovnik Janez Bosko ponovno potrjuje podaritev dolga in sprejema ta poklon v

⁹ Don Guanella, ravnatelj zavoda v Trinità, je bil na obisku pri svojih sorodnikih, kakor je mogoče razbrati iz pisma, ki ga hranimo.

večjo Božjo slavo in zagotavlja, da bodo salezijanci goreče prosili za porast ustanove Plemenitih dam svete Frančiške Rimske.

Ne postavlja nikakršnega pogoja, temveč se priporoča, da bi s svojimi darovi kot doslej pomagale salezijanski družbi, ki bi bila v poslopju, primernem za redovnike, ki naj bi živeli odmaknjeno od sveta in ljudi.

Ta dogovor sta podpisali obe strani v lastnem imenu in v imenu naslednikov dne 25. marca, 33 dni po izvolitvi papeža Leona XIII., na dan, ki je posvečen oznanjenju blažene Device Marije, kateri naj bo slava in čast za vse čase. Amen.

M. ALOJZIJA CANONICI, predstojnica

Rim, 25. marec 1878

35. PISMO PATRA ROSTAGNA DON BOSKU O DOVOLJENJU, DA SME MAŠEVATI ZUNAJ ŠKOFIJE

Velečastiti gospod don Bosko!

Zdi se mi, da bi bilo treba v Rimu povedati, da je odločitev msgr. Gastaldija, da salezijanci v njegovi škofiji predstavijo njegovo dovoljenje za maševanje zunaj svojih škofij, nekaj izrednega, kajti:

1. Če v letošnjem Koledarju obstaja tak odlok za vse redovnike in se praktično ne izvaja, je narejen samo zato, da muči in ponižuje salezijansko družbo.

2. Zdi se, da je samo zaradi nje bilo odločeno, da ne smejo maševati brez imenovanega dovoljenja. Salezijancem na več krajih ni bilo dovoljeno maševati, kar se ni pripetilo nobenemu drugemu redu.

3. Pri tem odloku in v načinu, kako se izpolnjuje, ni nikakršne razlike niti za vrhovnega predstojnika niti za tiste, ki jih rektorji cerkva poznajo in bivajo v škofiji, celo v samem nadškofijskem mestu, a je pretirana strogost.

4. Treba je povedati, da taka nenavadna odločitev ni predpisana v škofiji niti za zunanje in tuje duhovnike, ki jim je dovoljeno, da mašujejo sedemkrat zaporedoma samo z izkazom testimonial svojega ordinarija (Odlok XI. tega leta).

5. Tako izreden položaj je skrajno sramoten za Družbo in nedopusten, in če bi ga dopustili, bi nastalo začudenje zaradi takega načina ravnanja.

6. Bojimo se, da monsinjor nadškof z zahtevo takega dovoljenja postavlja protizakonite pogoje, ko na primer zahteva dovolilnice za sprejem v noviciat, česar ni mogoče zahtevati iz različnih vzrokov. Poleg tega je mogoče, da te dopustnice vsebujejo podatke, ki so v škodo nosilca in ki jih ni dovoljeno razglašati brez greha.

7. Tako pretiravanje se nadaljuje, saj monsinjor zahteva dopustnice tudi za pripustitev k izpitu za spovedovanje.

8. Treba se je bati posledic, ki prihajajo iz zgleda msgr. Morena, škofa v Ivrei, ki meni, da ima pravico dajati dovoljenje za maševanje in pod nobenim pogojem ne dovoljuje, da bi kak salezijanec maševal v njegovi škofiji.

9. Zato je nujno potrebno, da mora vsak izdani odlok veljati za vse. V tem primeru se lahko prosi dovoljenje za maševanje tako, da se predloži potrdilo lastnega predstojnika.

Z globokim spoštovanjem najvdanejši in najponižnejši

G. B. ROSTAGNO

Turin, 17. oktober 1877

36. OBRAZEC ZA BLAGOSLOV MARIJE POMOČNICE

Sacerdos, superpelliceo ac stola indutus, dicit:

v Adiutorium nostrum in nomine Domini;

o Qui fecit Caelum et terram.

Ave, Maria, etc.

Sub tuum praesidium confugimus, Sancta Dei Genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus nostris, sed a periculis cunctis libera nos semper, Virgo gloriosa et benedicta.

v Maria, Auxilium Christianorum,

o Ora pro nobis.

v Domine, exaudi orationem meam,

o Et clamor meus ad te veniat.

v Dominus vobiscum,

o Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens, sempiterna Deus, qui gloriosae Virginis Matris Mariae corpus et animam, ut dignum Filii tui habitaculum effici mereretur, Spiritu Sancto cooperante, praeprasti; da, ut cuius commemoratione laetamur, eius pia intercessione ab instantibus malis et a morte perpetua liberemur. Per eundem Christum Dominum Nostrum.

o Amen.

Et personam benediendam aspergit aqua benedicta.

37. OKROŽNICA ZA KATOLIŠKO BRANJE

Veleugledni in velečastiti gospod!

Zaradi velike škode, ki ga povzroča med ljudstvom slab tisk, se podpisani trudi, da bi zajezil to nevarnost z izdajanjem knjižic, ki jih tiska v Turinu in širi za nizko ceno z naslovom *Letture Cattoliche* [Katoliško branje].

Da njegovi naporji ne bi bili brez koristi, se priporoča vsem tistim, ki jim je pri srcu naša sveta vera in zveličanje duš, kar je tudi napredek civilne družbe.

Zato vam priporoča *Programma* [načrt] imenovanega *Katoliškega branja* in vas prosi, da bi ga objavili in tako povečali število naročnikov in bralcev. Da so te knjižice zares zelo koristne za krščansko ljudstvo, se vidi iz pohval, ki jih je blagohotno izrekel papež Pij IX. svetega spomina, kakor tudi iz pričevanja skoraj celotnega italijanskega episkopata.

Tudi izkušnja več kot sedemindvajsetih let je dober dokaz.

V upanju, da bo vaša uglednost blagohotno sprejela to priporočilo, se vam iz vsega srca zahvaljujem in prosim od Gospoda vse dobro, medtem ko se z vsem spoštovanjem in hvaležnostjo izpovedujem za vaše veleecenjene uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

38. PAPEŠKI ODLIKOVANJI ZA G. CAMPANELLA IN G. FRISETTIIJA

A) PROŠNJA SVETEMU OČETU

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko, kleče pred nogami vaše svetosti, z največjim spoštovanjem sporoča, da je 29. januarja vzvišenosti pokojnega papeža Pija IX. priporočil dva velika dobrotnika naših dečkov. Prvi je inženir Emanuel Campanella iz Genove, ki je zastonj izdelal načrte in vodil dela ter tudi sam financiral celoten zavod v Sampierdareni, kjer je dobilo zavetišče več kot tristo ogroženih dečkov in kamor zahaja tudi veliko število zunanjih, prav tako izpostavljenih raznim nevarnostim.

Drugi je vitez Janez Frisetti, bogat turinski gospod, velik dobrotnik naših ustanov in podpornik Petrovega novčiča.

Medtem ko je bil postopek v teku in ju je njegova svetost nameravala odlikovati z viteškim redom sv. Gregorja Velikega, je prišlo do velike izgube, zaradi česar je bil postopek prekinjen.

Sedaj ponovno prosim, da bi vaša svetost blagovolila izpolniti to dejanje najvišje blagosrčnosti, ki bo v veliko spodbudo in tolažbo tema dobrima katoličanoma, hkrati pa tudi velika podpora našim ubogim sirotam, ki živijo v nemajhnih stiskah.

DUH. JANEZ BOSKO

B) SPOMENICA KARDINALU FRANCHIJU

Preden sem odpotoval iz Rima, sem imel čast, da sem svetemu očetu poročal o dveh naših dobrotnikih, ki smo ju predlagali umrlemu Piju IX. za odlikovanje. To sta vitez Frisetti, bogat in dober katoličan iz Turina, ki se zelo zavzema za novčič sv. Petra in podpira naše ustanove, in inženir Emanuel Campanella iz Genove, ki je poleg drugih darov tudi zastonj izdelal načrt in vodil dela v zavetišču sv. Vincencija Pavelskega v Sampierdareni, kjer je oskrbovanih 300 sirot, več kot tisoč zunanjih fantov pa prihaja v šolo in k svetim obredom. V bojazni, da je toliko opravkov odrinilo mojo spomenico v pozabo, se opogumljam in vas znova prosim, da bi jo vzeli v dobrohoten pretres in jo uslišali.

C) ODGOVOR KARDINALA FRANCHIJA

Sveti oče je blagovolil vzeti v dobrohoten pretres zasluge gospodov Janeza Frisettija in Emanuela Campanelle, ki ju je vaša uglednost predstavila kot zaslužna dobrotnika, in ju na vaša priporočila sprejel med viteze reda sv. Gregorja Velikega. Pošiljam vam ustrezna breva in vam naročam, da ju izročite naslovnikom. Ko sem tako zadostil vaši želji in prepričan, da sem vse zaupal delavnim rokam, imam čast, da vam izrečem svoje spoštovanje.

Vedno pripravljen, da vam služi

A. kardinal FRANCHI

Rim, 27. maj 1878

39. DON BOSKOVA PISMA IZ RIMA DON RUI

I.

Na to pismo je Falco¹⁰ pozabil, zato je zamudilo. Povej to našim fantom. Poizvedi, kdaj so se zbrali stolni kanoniki in potem župniki, potem znova kanoniki in nato vsa duhovščina.

Naš molk in naše molitve bodo opravile, kolikor je potrebno za večjo Božjo slavo. Jaz nikakor ne bom ostal brezbržen. Dobrohotnost do vseh. Ogromno dela. Dobil sem še dodatnega tajnika.¹¹

Saluto omnes et singulatim. Bog naj nam stoji vsem ob strani. Najvdanejši v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 3. 1878

II.

Predragi don Rua!

1) Obnovi mojo knjižico¹² kakor tudi knjižico Jožefa Rossija. Če se ne spominjate kako, bom opravil od tukaj.

2) Poročaj mi o hiši Clara in hiši Giusiana.

3) Pošlji mi krstno ime doktorja Albertottija.¹³ Če ga najdeš, dodaj še nekaj pisem, ki smo jih poslali zdravniku za obolele za kolero. K temu dodaj še potrdilo ravnateljstva umobolnice.¹⁴

4. Pozdravi Buzzettija, Ghiglioneja, Pelazza, Baraleja in njihove prijatelje. Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 13. 1878

III.

Predragi don Rua!

Zvedel sem, da zdravje don Barlerisa ni v redu.

Želim, da storite vse, kar morete, za njegovo zdravje. Menim, da bi bilo prav, če bi ga razbremenili njegovih rednih zaposlitev: Mornese, Alassio, predvsem pa Spezia, od koder bi prišel na izlet v Rim; to so primerni kraji. Govori z njim, potem mi povej in bom odobril, kar bo v večjo Božjo slavo.

Bog naj nas vse blagoslovi.

Menim, da ga bosta don Meriggi in don Guidazio lahko nadomestila.

DUH. JANEZ BOSKO

¹⁰ Pomočnik kuhar naše hiše v Albanu. Don Bosko ga je poklical v Tor de'Specchi za kuhinjo. Pismo, ki ga je pomočnik pozabil odposlati, je bilo najverjetneje voščilo, ki ga je napisal 27. decembra 1877 in ki smo ga objavili na koncu XI. poglavja. Don Rua je 6. januarja pisal don Bosku: »Prejel sem vaše cenjeno pismo z dne 27. decembra. Toda ko so ga 3. januarja odposlali in je prišlo do mene, sem že dal vezilo. Vsekakor bom vsem sporočil vaše spomine.«

¹¹ Don Janez Turchi, nekdanji gojenec iz Oratorija, ki je takrat živel v Rimu.

¹² Železniška izkaznica.

¹³ Janez, hišni zdravnik.

¹⁴ Želel je zanj izprositi viteško odlikovanje.

Pisal sem grofici Appiani za s.¹⁵ Pojutrišnjem boš dobil, če bodo kaj prinesli. Poudari zlasti potrebo po kruhu. Premislite, katere Marijine sinove bi poslali v zunanje misijone. Pisal bom grofici Bricherasio za cerkev sv. Janeza. Isto bom storil tudi za druge. Veš, kako urediti.

(brez datuma)

IV.

Predragi don Rua!

1. Prav storjeno za don Barberisa. Stori tudi za Lucco.¹⁶
2. V tvojo vednost: pošiljam veliko pisem.
3. Ali ni prišel po mojem odhodu noben nov salezijanec?
4. Pisal sem vitezu Faii, da ti izroči denar. Ti ga pojdi obiskat, kot da za to nič ne veš, in mu reci, da sveti oče pošilja njemu in njegovi hčerki svoj blagoslov, da ste v hiši molili in boste molili za njegovo sestro.

5. Pošlji mi nekaj natisnjenih pisem, ki jih prilagamo k diplomam salezijanskih sotrudnikov.

6. V Rimu je neizmerna množica ljudi. Če bo Bog hotel, bomo jutri šli v Albano.

7. V ponedeljek bo šel na pot neki Aleksander Palmieri, ki je končal gimnazijo. *Hiro vel iro pauperior*¹⁷ (revnejši od Hira ali ira), pa bi rad postal salezijanec in šel v misijone.

Sprejmite ga. Če don Lucijan Rosa iz Loniga ni salezijanski sotrudnik, ga pa naredite.

(Brez podpisa in brez datuma).

V.

Predragi don Rua!

1. Pišem ti iz Albana, od koder ti pošiljam pozdrave vseh naših sobratov. Tako tukaj kakor v Aricci gre vse lepo naprej.

2. Letos obhajajte sv. Frančiška na dan, ko pride praznik. Jaz se ne morem udeležiti. Ne vabite ravnateljev. Sporočil ti bom, kdaj pridi v Sampierdarena.

3. Pošiljam ti Duhovno povabilo. Dodaj popoln odpustek, in če ti bodo delali težave, jim pokaži odlok.

4. Pelazza¹⁸ naj nese *Dominika Savia* v pregled na škofijo in pove, da v besedilu ni nič spremenjenega. Če bodo težave, naj se natisne pod Sampierdarena. Tako smo se domenili v Rimu.

5. Konferenco za salezijanske sotrudnike prenesite na čas po mojem prihodu. Na dan sv. Frančiška Saleškega bomo priredili za zgled eno v Torre de' Specchi z dovoljenjem in udeležbo kardinala vikarja in mnogih kardinalov. Vse boš zvedel o pravem času.

6. Pazi, da ne boš več podpisal nobene menice za gospoda Varetta.¹⁹ Mislimo nase ali

¹⁵ Mogoče hoče povedati *soldi* [denar]. Zdi se, da je grofica priporočila nekatere večje fante.

¹⁶ Klerik Marij Lucca, pomočnik don Barberisa.

¹⁷ Rek iz Ire, berač v Itaki (glej Odisejo). Kakor pravimo »Krez« tistemu, ki je bogat, tako pravimo »Iro« komu, ki je ubog. Resnično ime Palmierija je bilo Avgust. Priporočil ga je grof Agnelli, učitelj *odvetnikov*, imenovanih *Svetega Petra*, ki jih je ukinil Pij X. Potem ko je postal duhovnik, je izstopil iz Družbe in se vrnil v Rim.

¹⁸ Pomočnik, vodja tiskarne.

¹⁹ Doma iz Genove, prvi uslužbenec papirnice v Mathiju, ki je zlorabil don Boskovo zaupanje.

si vsaj skušajmo pomagati.

7. Reci grofu Caysu, da mu bom zaradi posvečenja v nekaj dneh pisal od tu.

Pisal ti bom, kakor hitro mi bo mogoče. Reci don Bonettiju, naj popravi pisma misijonarjev. V dodatku *Unità Catt.* dopolnite *Vestnik*.

Poročilo z otoka Flores ima prednost. Dogovori se z don Caglierom, ki naj premisli, kaj je treba priobčiti.

(brez podpisa in brez datuma)

VI.

Predragi don Rua!

1. Sočustvujem z bolniki naše hiše v Valdoccu. Slavimo Gospoda tako v dobrih kakor hudih časih. Vendar se bom posebej spominjal v mestu pri maši. Naj isto storijo tudi naši duhovniki v Oratoriju. Fantje, tako dijaki kakor rokodelci, naj prejmejo sveto obhajilo in po večernih molitvah naj vsi zmolijo eno *Pozdravljena kraljica in očenaš* Najsvetejšemu dva tedna. Poslal bom tudi poseben blagoslov svetega očeta, s katerim še nisem mogel govoriti, vendar upam, da bo to kmalu.

2. Pošlji seznam rimskih sotrudnikov, ki ste jim poslali diplomu po mojem odhodu iz Turina. Bom videl, ali jim bom mogel odposlati do 29.

3. Pisal bom odvetniku Alessiu za župana v Cherascu. Daj pismo v ovojnico.

4. Določil bom dan, ko naj se kapitelj zbere v Sampierdareni za naše zadeve. Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Pozdravi don Bonettija in ga opogumi.

Rim, 24. 1878

VII.

Predragi don Rua!

1. Če meniš, da Seznam²⁰ tiskajo brez borrov,²¹ nadaljuj in mi ne pošiljaj krtačnih odtisov.

2. Za imeni članov vrhovnega kapitlja menim, da je mogoče zapisati: duhovnik JANEZ BONETTI, prefekt klera; duhovnik JULIJ BARBERIS, magister novincev.

Kako bi bil vesel, če bi se ti ali don Cagliero ali don Bonetti mogli spraviti v telegrafsko žico in priti v Rim na pomoč.

V torek bo velika konferenca, ki ji bo predsedoval kardinal vikar, ki bo tudi javno govoril. Bomo videli.

Bodite veseli, molite in upajte, Božja pomoč nam ne bo manjkala.

Sem v J. K. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

VIII.

Predragi don Rua!

1. Reci Baraleju, da je duhovnikov, ki so prišli iz Oratorija, več kot 2.500 (dva tisoč petsto), tudi iz drugih zavodov.

²⁰ Seznam Družbe sv. Frančiška Saleškega.

²¹ Tiskarske napake.

2. Danes smo imeli konferenco. Predsedoval ji je kardinal vikar, ki je na koncu imel čudovito lep nagovor. O tem boš dobil natančno poročilo. Gre za epohalno zadevo.

3. Skrbi za don Bonettija in mu v mojem imenu prepovej moliti brevir, dokler mu ne bom znova dovolil. Določi mu potrebni počitek, naj hodi na sprehod, ne da bi se utrujal. Če se ne more ogreti, ga pošlji v sobo nadškofa iz Buenos Airesa. Tam lahko ostane celo zimo in še potem.

4. Veseli me, da se je vrnil don Barberis, vendar pazi, da se bo varoval mraza. Naj zadosti spi in naj za nekaj časa pusti molitev brevirja, razen večernic in sklepnic.

5. Sporoči mi še enkrat ime doktorja Albertottija. Ne morem več najti pisma, v katerem je zapisano.

6. Če je teolog Belasio še tam, mu reci, da mu bom podaril lepo sliko, če bo priden.²²
(brez podpisa in brez datuma)

IX.

Predragi don Rua!

Vsi kličejo, vsi hočejo imeti!²³ Počasi, prosim lepo. Vzemi 1300 frankov. Potem bomo videli.

Vsi v redu. Bog naj nakloni milost in zdravje vsem našim fantom.

Najvdanejši prijatelj

DUHOVNIK JANEZ BOSKO

P. S.: Don Cagliero naj prebere in poskrbi, kakor more, *hoc est* [to je] naj piše.

(Brez datuma)

X.

(brez glave)

Tantus labor non sit cassus [toliko dela naj ne bo brez koristi].

Don Rua naj govori z vitezom Pelazzo²⁴ in naj stori vse, da bo naša tiskarna prva na vrsti na svetu Valdocca.

Don Bonetti naj se z don Baralejem domeni o primernosti *Spominov*.²⁵

V rokah imamo toliko stvari, da ne bi mogli razpošiljati koledarja²⁶ za leto 1878.

Kdo ve, ali ne bi bilo pametno, da bi dve ali tri strani natisnili v *Salezijanskem vestniku*,²⁷ ki se vedno bolj širi. Zdi se, da bi *nunc* [sedaj] posvetili vso skrb *Vestniku* in

²² Upal je, da bo zanj dosegel imenovanje za hišnega prelata njegove svetosti. Na vizitki za don Rua je ponovno pisal: »Don Rua naj pove, ali je teolog Belasio še v Oratoriju in kako dolgo bo ostal. *Etenim dies festus et fastus illi est praeparatus* [Kajti pripravljen mu je prazničen in delavniški dan].«

²³ Razumi: denar. Spomin na *Seviljskega brivca*.

²⁴ Vitez Pelazza kot don Barale, don Boskove šale, kot po navadi. Prvi je vodil tiskarno, drugi pa knjigarno.

²⁵ Ali naj bi ponatisnili *Rimembranza di una solennità in onore di M. A. [Spomine na slovesnost v čast Mariji Pomočnici]* iz leta 1868 kot spomin na posvetitev cerkve Marije Pomočnice ob desetletnici?

²⁶ Ta koledar je *Galantuomo [Poštenjak]*. Don Bosko se je bal, da ga ne bi mogli več izdajati v stari obliki, ki je bila namenjena tudi propagandi knjig. Predlagali so celo, da bi ga preimenovali v *Il nipote del Galantuomo [Poštenjakov vnuk]*.

²⁷ Za propagando knjig.

tistim knjigam, ki so nam pošle. To zadevo naj preudarijo in udejanjijo don Barale, don Bonetti in pater Jožef Romovaldo,²⁸ ki ga srčno pozdravljam.

(brez podpisa in brez datuma)

XI.

Predragi don Rua!

To pismo ti prinaša profesor Frančišek Giovannardi Corelli. Želi postati salezijanec, ravnajte z njim kot s salezijancem in mu bodite na uslugo v vsem, kar potrebuje.

O njem bomo govorili, ko bo čas za to, kakor tudi o vsem drugem.

V globoki povezanosti sem v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 31. januar 1878

XII.

Predragi don Rua!

1. Ne vem, ali si mi poslal rojstni list Franchinija;²⁹ dejstvo je, da ga ne najdem.

Zato mi ga ali pošlji ali natančno povej, kdo so njegovi starši. Brez tega ne morem prositi za spregled.

2. Barale prosi za prostor.³⁰ Mislim, da mu je treba ugoditi. Don Cerruti ima v Alassiu dve lepi sobi, ki jih lahko uporabi.

3. Ne vem, ali je kje še shranjen tloris zemljišča ali posesti Berardi, o katerem smo govorili preteklo leto in bi ga sedaj potreboval, da bi znova začeli postopek. Sveti oče in vikar hočeta, da bi imeli v Rimu zavod ali zavetišče.

4. Pripravite posmrtno slovesnost z *glasbo* za grofom Alojzijem Giriodijem³¹ in povabite sorodnike in tiste, ki vam jih bo nakazal vitez Carlo Giriodi.

5. Kardinal Ferrieri je spet začel uradovati in upam, da bo sredi meseca, ko bom odhajal, vse urejeno, vsaj kolikor hic et nunc.

6. Ko je bil don Cagliero v Ameriki, mi je pisal dvakrat na mesec, sedaj, ko je Valdoccu, pa nič. Uščipni ga, pa močno.

6. *[sic]* Don Berto mi pomaga nositi veliki križ, pa mi zato doda nekaj manjših. Tudi to je potrebno.

7. Don Roccu sem poslal tisoč frankov,³² dva tisoč don Dagheru.

Tudi tebi bom kam poslal, če boš priden. Pisal sem grofici Bricherasio, da bi ti dala zlasti za cerkev sv. Janeza. Isto bom predložil tudi markizu Passatiju.

8. Danes bom šel z msgr. Kirbyjem v kolegij in semenišče Ircev na praznovanje sv. Agate.³³

9. Včeraj se je sveti oče začel malo sprehajati po sobi. Velik praznik v Rimu.

²⁸ Se pravi Jožef Buzzetti. Tudi to je šala. Mogoče ga je imenoval tako zaradi dolge brade.

²⁹ Klerik Aleksander Franchini. Zaradi pomanjkljivosti rojstnih podatkov z namenom, da bi bil sprejet v Družbo.

³⁰ Prosil je za prostor, kamor bi spravil knjige. Kar sledi, je šala, ker se mu je verjetno zdela pisarna prerazkošna.

³¹ Turinski patricij, velik don Boskov dobrotnik, ki je umrl tiste dni.

³² Angel, takrat ravnatelj v Spizii.

³³ Dne 5. februarja.

10. Sporoči gospodu odvetniku Rossiju,³⁴ da sem z veseljem prebral njegovo pismo in njegov sonet, da se mu zahvaljujem in mu bom pisal, če bom mogel.

11. Poročaj mi o grofu Caysu. Reci mu, da mi je hudo, ker z njegovim zdravjem ni vse v redu, in da molim zanj. Poskrbi, da mu ne bo nič manjkalo.

12. Barale in Jožef Rossi naj napišeta natančno dolg Galeffija³⁵ od 1874. Potem še poseben dolg matere Galeffi, ki mi ga je pokazal Barale in ki je, kot se mi zdi, do leta 1875.

13. Pozdravi don Cerrutija³⁶ in Palestrina, zakristana, z vsemi sobrati. Bog naj nas vse blagoslovi.

Ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 5. 2. 1878

XIII.

*Predragi don Ruota!*³⁷

1. Javno dogajanje poznate iz časopisov. Naše stvari so deloma v zastoju. V torek bom zvedel nekaj posebnega, od česar bo odvisen moj odhod ali bivanje v Rimu.

2. Vsi vrhovni predstojniki redov so soglasni, da naj ne izdajamo potrdila o opravljenih spovedih za tiste, ki predložijo dovoljenje za spovedovanje. Ti stori isto. Samo dovoljenje in nič več.³⁸

3. Zdi se, da se pripravlja politična nevihta in da se zbirajo temni oblaki.

4. Zelo me je prizadela izguba naših dragih sobratov, zlasti še Arata. Prosim Gospoda, da bi poslal delavce v svoj vinograd.

5. V torek ti bom spet pisal.

Rim, 11. 2. 1878

(brez podpisa)

XIV.

Predragi moj don Rua!

1. Sem v Maglianu in urejam stvari.

2. Hotel sem odpotovati v Genovo, vendar mi vsi kardinali,³⁹ ki imajo upanje na izvo-

³⁴ Salezijanski aspirant.

³⁵ Glej zgoraj, str. 306.

³⁶ Cesare, ki so mu pravili *il grosso* [debeli] v primerjavi z don Frančiškom, ravnateljem v Alassiu, ki je bil zelo suh.

³⁷ Pomanjševalnica, ki jo je don Bosko navadno uporabljal za nekatere priimke. Treba je brati v treh zlogih (*Ru-o-ta*).

³⁸ Msgr. Gastaldi je 8. januarja 1878 objavil nekaj *Pripomb za izdajo dovoljenj za spovedovanje*. Pod št. 8 pravi: »Velečastiti redovni predstojniki naj pošljejo, kot je to navada, dovoljenja za spovedovanje za njihove spovednike in pridigarje naravnost v škofijsko pisarno, sicer po abecednem redu. Tako bodo izenačeni s svetnimi duhovniki v vsem, kar se jih tiče, zlasti še, da so njihovi podrejeni pogosto prejeli zakrament spovedi.« Iz pisma patra Rostagna SJ in iz dopisa patra Fassatija barnabita iz San Dalmazza je razvidno, da so bili jezuiti in barnabiti soglasni v oceni, da »naj s členom 8 *Pravilnika*, ki se tiče dovoljenja za spovedi, ravnajo, kakor če ga ne bi bilo, in da dovoljenju ne bodo prilagali nič drugega, ne odgovora ne razlage«, da bodo »šli naprej *sic et simpliciter* kot prejšnja leta.« V Turinu so tudi drugi redovniki ravnali tako.

³⁹ Jih navaja pozneje. Imenovali so jih *papabili*.

litev za papeža, svetujejo, da ostanem do izvolitve, ki jo vsi pričakujejo ta teden.

3. To so Bilio, Simeoni, Monaco in vsi naši prijatelji.

4. Nisem bil pri postelji svetega očeta, ker so hkrati ugotovili bolezen in smrt. Vendar sem videl njegovo truplo in večkrat poljubil njegovo nogo.

5. Če madame Varetto želi prodati papirnico, sem za to, vendar po dogovoru in s poravnavo vseh stroškov. Če moreš, govori z njo in ji povej, da za kakršno koli žrtev nočem z njo spora.⁴⁰

6. Jutri grem v Rim in ti bom od tam pisal bolj natančno.

7. V vseh hišah hočejo denar. Ubogi Krispin!

Bog naj nas vse blagoslovi v J. K. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Magliano, 18. 2. 1878

P. S.: Pozdravi Jožefa Rossija, Dominika, Marcela, Petra itn.

XV.

Predragi don Rua!

Bi lahko pripravili kapitelj v Sampierdareni v ponedeljek in na pustni torek in bi videli, kaj je mogoče na hitro narediti v našem ekumenskem koncilu.⁴¹ Odšli bi 3. marca. Prišel bi ti, don Cagliero, don Bonetti, don Barberis. Obvestili bi tudi don Francesia, don Cerrutija. Jaz bom skušal biti tam 2. marca. Težava bi bila, če imate obveznosti v Turinu. Obvesti vse in mi takoj sporoči.

Imamo papeža, za katerega pravijo, da je sorodnik Siksta V.⁴² Upam, da bo pravi oče, ki bo postavil stvari na svoje mesto.

Sem mu že pisal pismo in upam, da bom mogel dobiti trenutek za avdienco, preden bom odpotoval.

Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

(brez podpisa in datuma)

XVI.

Predragi don Rua!

1. Na posebno željo svetega očeta sem odložil svoj odhod. Osebnost želi govoriti o naših zadevah. Ima nas rad in želi biti naš zaščitnik. Sporoči vsem glede našega kapitlja, in kakor hitro bom mogel določiti dan odhoda, ti bom sporočil. Verjetno bo to prvi teden v postu.

2. Govori z don Cerrutijem in don Cibrarijem in sklenita, kar je pač mogoče.

3. Ne čudi se zaradi odhoda nekaterih sobratov.⁴³ Pri tako velikem številu je to nekaj

⁴⁰ Don Bosko je kupil papirnico za določeno vsoto. Kot zasebno obveznost je lastnici plačeval dvanajst tisoč lir na leto. Gospa Varetto, ki je videla, da stvari zelo slabo tečejo, je v strahu, da bi ostala brez vsega, če bi posel propadel, zahtevala, da bi papirnico prodali.

⁴¹ Napisati besedilo odločitev generalnega kapitlja.

⁴² *L'Unità Cattolica* je v članku 2. marca (sobota) objavila *Odločnost Leona XIII.* in pisala: »Skoraj vsi revolucionarni časopisi pišejo o odločnosti novega papeža Leona XIII., ki ga opisujejo kot človeka »jeklenih mišic« in ki »ne bo dal, da bi ga kdor koli vodil za nos«. Tako *Rinnovamento*, ki povzema po *Gazzeta del Popolo* z dne 1. marec. (št. 60).

⁴³ To lahko povežemo s sanjami o slaščicah (str. 199).

naravnega. Toda to naj nam služi za vodilo pri sprejemanju k zaobljubam.

4. Danes ob dveh popoldne bo prišel nadškof. Če veš za vzrok prihoda, mi sporoči. Govori z don Anfossijem.⁴⁴

5. Reci don Bonettiju, naj za *Vestnik* pripravi članek o cerkvi sv. Janeza in pove: 1) da je to delo, ki ga je priporočil, blagoslovil in podprl Pij IX.; 2) ni mogoče zgraditi boljšega spomenika kot dokončati delo, ki ga je začel in posvetil svojemu imenu in ki je njegov zadnji spomin: Skrbite za zapuščeno mladino; 3) dolžnost sotrudnikov je, da končajo delo, ki ga je začel njihov ustanovitelj.

6. Reci don Bonettiju, da bomo ob mojem prihodu v Turin govorili o različnih stvareh in da mora biti zares posvečen.

Pozdravi vse *in nomine Domini* in sporoči vsem salezijancem, fantom, dobrotnikom in sotrudnikom blagoslov Leona XIII.

Piši mi novice o Dominiku Rossiju, o Juliju, Bonori, Fabbraru, o don Ghivarellu itn. Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 28. 2. 1878

XVII.

Predragi don Rua!

1. Zdi se primerno, da bi pri Opera san Paolo vzeli nekaj posojila, da bi potešili apetit Jožefa Rossija.⁴⁵

2. Reci don Tamiettiju, da me veseli, da se mu zdravje popravlja. Naj bo pogumen. Lepo ga pozdravi.

3. Smo v zelo težkih trenutkih za Cerkev; to je čas, ko naj veliko molimo. Ne morem reči več, ker mi iz enega ali drugega razloga odpirajo pisma.⁴⁶

4. Msgr. Cigolini⁴⁷ je postal tajni komornik. Pošljite mu čestitke. Jaz sem mu že osebno čestital.

5. Včeraj ob treh je izdihnil g. odvetnik Sertorio, ki mu je stal ob strani brat odvetnik, sestra, nečak nadžupnik itn. Ni zapustil oporoke in verjetno bo prepir med sorodniki.⁴⁸

6. V torek bom govoril s svetim očetom. Potem bom sporočil, kdaj bom odšel iz Rima.

7. Ljubeznivo pozdravi naše duhovnike, klerike, študente ter vse mlade in stare, ki so don Boskovi prijatelji in molijo zanj. Vošči vsem vesel pust. Poskrbi, da bodo vsi veseli. Je don Lazzero dobre volje? Se don Riccardi zares poboljšuje? Pričakujem kak čudež.

⁴⁴ Tretjega marca je don Anfossi pisal dolgo pismo don Bertu, v katerem mu je sporočil: »Prihajam iz Oratorija, kjer me je don Rua vprašal, ali vem, zakaj je monsinjor šel v Rim. Ne, ne vem.« Potem navaja razne domneve. Toda za nas je pomembna novica, ki se nanaša na našega velikega dobrotnika na Siciliji patra *Lombardija*, dominikanca, ki je na koncu prejšnjega stoletja spet vzpostavil dominikansko provinco na Siciliji. Don Anfossi je pisal: »Včeraj je prišel v San Carlo postni pridigar, neki Lombardi, dominikanec s Sicilije. Med potjo se je ustavil v Neaplju, Foggi, Anconi, Faenci in povsod slišal neodobravanje nadškofovega početja in sočustovanje s *svetim* don Boskom.«

⁴⁵ Kot oskrbnik pri salezijancih je potreboval denar za upnike.

⁴⁶ Šlo je za to, da bi prenesli drugam bivališče svetega očeta. Vlada je budno pazila.

⁴⁷ Generalni kustos *Arcadie*. Njegovo resnično ime je Štefan Ciccolini.

⁴⁸ Glej zgoraj, str. 323.

Bog naj nas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti. *Amen.* Najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 2.3.1878

P. S.: Reci babici Terezi,⁴⁹ da bom, ko bom šel k svetemu očetu, prosil zanjo poseben blagoslov.

XVIII.

Predragi don Rua!

1. Ne morem še odpotovati, vendar urejam svoje reči. Menim pa, da bom, če bo Bog dopustil, 25. marca v Sampierdareni. Če moreš, uredi, da bomo 26. marca lahko razpravljali o naših zadevah. So kake težave?

2. Pošlji mi seznam Družbe.

3. Pošlji mi kakih sto fotografij svetega očeta.

4. Razpošlji priložena pisma.

5. Pripravi vse, ki so pripravljeni na redove.

6. Vedi, da je zdravstveno stanje don Barberisa in don Bonettija zelo slabo, zato pazi, da se ne bosta postila in ne molila brevirja, če bosta utrujena.

7. Menim, da bi bilo prav, če bi poslali vsem našim glavnim dobrotnikom fotografijo svetega očeta in pod mojo vizitko pripisali "Izdelek naših delavnic" in kako tvojo besedo.

8. Piši ali naroči, da naj piše don Cagliero našim Američanom, da če so v denarni stiski, naj skrbno varčujejo in se omejijo samo na najnujnejše izdatke. Toda piši z največjo ljubeznivostjo in krščansko ljubeznijo. Naj še pove, da naj počakajo na boljše čase.

9. Kaj dela don Durando? Pravijo, da naj neki Durando postane minister. Je mogoče on? Če je, mu priporoči, da naj se dobro razume s Cairolijem.⁵⁰

10. Kaj delata in kako gre don Guidaziu in don Veronesiju? Reci don Barberisu, da naj ljubeznivo pozdravi novince. Naj mi pomagajo, da bodo rešili svoje duše. Prosite Gospoda zame in imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 14. 3. 1878

P. S.: Če se ti zdi prav, preobleci Guyota v klerika.⁵¹

XIX.

Predragi don Rua!

1. V Chieriju nadaljujte kot doslej.

2. V Sampierdareno verjetno ne bom mogel priti pred 26. marcem ob petih popoldne. Delali bomo 27., 28. in 29. marca.

3. V ponedeljek zjutraj boš prejel točno navodilo.

4. Če bo prišel don Durando, se bo kapitelj preveč izpraznil. Govori z njim in ukrepajte.

5. Sobotna avdiencia ne bi mogla biti boljša. Govoril sem za vse in o vsem bomo govorili.

⁴⁹ Zdi se, da je bila sorodnica kakega salezijanca. Z drugimi neomoženimi gospemi je živela pri sestrah in delala za Oratorij.

⁵⁰ Benedetto Cairolis je bil predsednik ministrskega sveta od 24. marca do 19. decembra 1878. Jakob Durando, brat generala Janeza, ki je bil zunanji minister leta 1862, ni bil član Cairolijevega ministrstva.

⁵¹ Julij Guyot, novinec.

40. PISMO MSGR. FOLICALDIJA DON BOSKU

Velečastiti gospod!

Zelo sem vam hvaležen za lep dar, ki ste mi ga poslali, se pravi za vašo knjigo *Il Più bel fiore del Collegio Apostolico, ossia la elezione di Leone XIII* [Najlepši cvet apostolskega zbora ali izvolitev Leona XIII.], v kateri ste omenili tudi mojo skromno osebo. Zahvaljujem se vam tudi za diplomo salezijanskega sodelavca, ki jo rade volje sprejemam od dneva, posvečenega sv. Jožefu, za *Salezijanske vestnike*, ki jih prejemam vsak mesec in v katerih občudujem zares veličastna dela, ki jih Gospod opravlja po tej komaj rojeni Družbi. Poskušal bom odgovoriti po svojih močeh na to naklonjenost tudi zato, da bom deležen bogatih odpustkov, ki se podeljujejo imenovanim sodelavcem. Prav tako bi rad poslal bogate darove v pomoč vašim delom, kar bo zelo težko, ker imam tudi jaz v rokah dela v večjo Božjo slavo, to je odkup ubogih črnčkov iz suženjstva v Egiptu; delo, ki ga je začel slavni oče Olivieri. Po zakonu v Egiptu ni suženjstva, dejansko pa se je veliko bolj razpaslo kot v preteklosti. Namesto da bi odprava suženjstva usodo ubogih sužnjev izboljšala, jo je poslabšala: prej so sužnje prodajali na javnih trgih, kjer so bili deležni vsaj čistega zraka, sedaj pa se vse dela skrivoma in sužnje tlačijo v umazane kleti, kjer čakajo na kupce. V Kairu je samostan frančiškanskih tretjerednic, ki nabirajo darove po vsej Evropi, in ko imajo dovolj denarja, kupujejo te uboge ljudi, jih poučujejo, krstijo in skrbijo zanje. Velik del jih umre zaradi nečloveških naporov, ki jih prestanejo na poti iz osrednje Afrike v Kairo. Nekaj jih preživi in te dobre sestre jih vzgajajo in jim priskrbijo delo, da se lahko sami vzdržujejo.

To je naloga, ki sem se ji posvetil, kolikor morem, da namreč nabiram miloščino za tako svet cilj, in temu cilju sem namenil vse svoje prihranke.

Priporočite me Gospodu v svojih molitvah, zlasti še pri daritvi svete maše. Povejte mi, kje bi vam lahko pomagal. Vsako nalogo bom vestno izpolnil in bom imel za posebno odliko, če mi boste dali priložnost za to. Imejte me v vsem v Gospodu za zvestega najvdanejšega služabnika.

+ FRANČIŠEK FOLICALDI, nadškof v Efezu

Rim, 10. december 1878

41. DON BOSKOVO PISMO MINISTRU ZANARDELLIJU ZA DOKTORJA ALBERTOTTIJA

Ekscelenca!

Meseca februarja 1878 sem imel čast priporočiti gospodu ministru za notranje zadeve velezaslužnega državljana doktorja in profesorja medicine gospoda Janeza Albertottija. Med njegovimi zaslugami so pomembne predvsem naslednje: visoka izobrazba, o čemer pričajo odlikovanja univerze, več napisanih knjig, delo v kraljevi umobolnici. Že šest let daje brezplačno pomoč dečkom, zbranim v Zavetišču sv. Frančiška Saleškega.

V raznih krajih in ob različnih priložnostih je z veliko samoodpovedjo delal za bolnike, ki so oboleli za kolero. Vse to dokazujejo številni dokumenti.

Ko je minister vse temeljito preučil, se je odločil, da ga bo odlikoval z viteškim križcem. Ker pa je prišlo do zamenjave ministrov, se odlikovanje ni izvedlo.

Iz tega razloga obnavljam svojo prošnjo vaši ekscelenci, kajti s priznanjem te vrste bi dali gospodu doktorju novega zagona za delo za reveže, ki bi videli svojega dobrotnika nagrajenega z javnim priznanjem.

Prosim Boga, da bi vas ohranil dolga leta v srečnem življenju, in vam zagotavljam tudi večno hvaležnost naših dečkov. V čast mi je, da se imenujem vaše ekscelence vdani
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 23. julij 1878

42. PISMO ODVETNIKA LEONORIJA DON BOSKU

Velečastiti gospod!

V prilogi boste dobili pismo *Kongregacije* s prepisom pisma turinskega nadškofa, ki mu ga danes pošilja.

Pismu Kongregacije ničesar ne dodajam glede spora in nadškofa, razen da te odločitve *ne zadovoljujejo*. Vendar jih je papež potrdil in vam zato priporočam, da jih slepo ubogate (oprostite moji drznosti). Svetoval bi vam celo, da bi pisali njegovi eminenci kardinalu prefektu za škofo in redovnike pismo, da ste odločitev sprejeli in da boste kot podrejeni svete Cerkve slepo ubogali itn. Pismo pošljite meni, da ga bom izročil.

Večkrat sem že govoril z msgr. Bianchijem, ki naj bi priskrbel odgovor. Odgovoril je za privilegije, za katere ste prosili papeža Pija IX., on pa mi je odgovoril, kakor boste mogli brati v pismu. O tem sem že seznanil eminenco Oreglia, ki sem mu vse sporočil.

Prilagam seznam vaših privilegijev, da jih boste prepisali. Opustite pa tiste, ki so že zapadli ali jih je črtal monsinjor tajnik. Da bi varčeval, sem uporabil ovitek privilegijev.

Točno sem prejel vaše pismo iz Nice. Menim, da bi v vašem srečanju, se pravi pri medsebojnem obveščanju o določitvah Svete kongregacije, vi sami govorili z nadškofom o suspendiranih duhovnikih. To je stvar, pri kateri moramo reči: kaj bi še moral storiti, *quid ultra debui facere et non feci* [česar še nisem storil]? Če bo suspenz veljal še naprej, potem v pismu eminenci kardinalu to omenite. Jaz bi storil tako. Vi lahko sprejmete ta moj nasvet ali tudi ne. Prilagam odlok za klerika Franchinija, kar stane 6,50 lir.

Molite zame in mi ukazujte, ker ostajam z globokim spoštovanjem vaš vdani in uslužni odvetnik.

KONSTANTIN LEONORI

Rim, 16. april 1878, Borgonuovo št. 166

43. TURINSKI PREFEKT O HIGIENSKIH UKREPIH

Pri pregledu, ki ga je po naročilu Pokrajinske zdravstvene službe za šole in zavode tega mesta opravila ta zdravniška inšpekcija z namenom, da bi omejili in popolnoma zatrli vnetje veznice, je bila na žalost ugotovljena velika malomarnost v čistoči tako prostora kakor perila, pomanjkanje čistega zraka in svetlobe v vseh prostorih, ki imajo umazane stene in razbiti tlak pokrit s prahom in so pretesni za toliko število gojencev.

Bolniška soba je popolnoma neustrezna tako po obsegu kakor namembnosti, poleg tega je tam še tudi dimnik iz kuhinje za bolnike.

Popolnoma neupoštevani so vsi predpisi glede opreme razredov, razsvetljave, ogrevanja, manjkajo umivalniki, telovadnica in stranišča. Zato je bilo od 421 pregledanih gojencev 98 prizadetih od vnetja očesne veznice, od teh 29 težko in 69 lažje, kar pomeni 29 %.

Iz tega je razvidno, da se je bolezen v dveh mesecih močno razširila, kajti pri prvem obisku je bilo okuženih samo 10,8 %.

To velja samo za šolo, ker fantov iz delavnic nismo pregledali.

Zato zaradi takega stanja komisija, ki je obiskala zavod, odloča za preprečitev širjenja bolezni:

1. Takojšnjo ločitev zdravih gojencev od bolnih; bolniki morajo imeti svoj vhod, stranišča, razrede in spalnice ločene od zdravih. Za bolnike je treba urediti posebno zdravniško službo.

2. Nujna je druga stavba ali predelava obstoječih prostorov za spalnice, učilnice, šolske razrede in bolniško sobo, in to vse v smislu higienskih predpisov.

Splošna korist zahteva, da se ta navodila takoj in v najstrožjem pomenu upoštevajo. V smislu sedanjih predpisov bi jaz lahko izsilil njihovo uresničitev.

Vendar se raje obračam na vašo uglednost, prepričan, da bo zaradi nevarnosti bolezni in potrebe po protiukrepih storila vse za izpolnitev navedenih ukrepov in boste poskrbeli, da jih bodo vsi točno izpolnjevali.

Zaupam v vašo zavzetost za skupno dobro, ki ste jo že tolikokrat pokazali, in upam, da tudi ne bo odpovedala. Tako bo komisija pri prihodnjem obisku mogla ugotoviti, kaj ste storili v tem primeru.

Prefekt BORGONE

6. april 1878

44. UKINITEV PODPORE ZA VEČERNE ŠOLE

A) DON BOSKOVO PISMO TURINSKEMU ŽUPANU

Velezaslužni in spoštovani gospod komendantor!

V pravkar iztečenem tednu sem šel k občinski blagajni, da bi prejel 300 frankov prispevka za prvo polletje, ki ga že dolga leta prejemam v korist zavoda, imenovanega Oratorij sv. Frančiška Saleškega, pa mi je bilo v veliko začudenje rečeno, da te vsote ni na seznamu. Stopil sem h gospodu Cravosiu in prosil, da bi mi to pojasnil. Zelo ljubeznivo mi je odvrnil, da on o tem nič ne ve in da mi samo župan lahko da odgovor. Zato prosim vašo uglednost, da bi poslušali zgodovino te podpore vse od leta 1845, ko smo začeli nedeljske večerne šole. Tedanji župan, mislim, da je bil vitez Nigra, je bil zadovoljen, prišel je na obisk in si vse ogledal, potem pa o vsem natančno poročal pokrajinski upravi. Komendantor Dupré, vitez Cappello, imenovan Moncalvo, in vitez Rappolo so sestavljali komisijo. Ti gospodje so bili zelo zadovoljni zaradi dejstva, da je bila osnovna izobrazba omogočena tudi najnižjim slojem ljudstva. Njihovo poročilo je ugajalo občinski upravi, ki je to pokazala z darom tisoč frankov podpisanemu in z letnim prispevkom 300 frankov za *razsvetljavo za večerne šole*. To podporo smo redno dobivali do leta 1878. Vi, gospod župan, ste bili vedno na tekočem o vsem in naša hiša vam je redno pošiljala naše programe za pouk najbolj potrebnim slojem našega ljudstva, ki jih vzgajamo za delavoljnost in moralnost, najpotrebnejše pa sprejemamo tudi v popolno oskrbo.

Občinska uprava je vedno izražala priznanje in spodbujala podpisanega in župani so nas pogosto počastili s svojo navzočnostjo. Pošiljali so nam zapuščene otroke, da bi jih sprejeli v imenovano Zavetišče sv. Frančiška Saleškega. Ob epidemiji cholera-morbus 1855 je občinska uprava poslala dvainštirideset sinov zaradi smrti njihovih staršev in podpisani jih je rade volje sprejel, nekateri so še sedaj v naših zavodih.

Omenjam to, da pokažem, kako je naša ustanova vedno skrbela za skupno dobro. Danes je v Turinu na tisoče fantov, ki so s pomočjo teh večernih, dnevnih in nedeljskih šol dobili kruh moralnosti in znanja.

Sedaj vas prosim, da bi mi še naprej pomagali s svojo podporo, ne toliko zaradi višine vsote, temveč zato, da ne bi bilo videti, kako ustanova, ki se je rodila, rasla in se utrdila s pomočjo javne dobrodelnosti Turinčanov, ni več deležna javnega priznanja.

Če ne želite več dajati imenovane podpore, spoštljivo prosim, da bi mi navedli razlog, da bom lahko obrazložil svojim sodelavcem.

Opirajoč se na umestnost namena, ki je korist najbolj revnega sloja naše družbe, in poln zaupanja v osebno poštenost in naklonjenost, prosim Boga, da vam podeli srečno življenje, medtem ko imam visoko čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. maj 1878

B) PISMO TURINSKEGA ŽUPANA DON BOSKU

Odbor za proračun za leto 1878 je odločil, da Oratoriju v Valdoccu ne bo več dajal 300 lir podpore. V istem smislu se je odločil tudi Občinski odbor. Zato niti župan niti Svet ne moreta storiti drugače.

Za to odločbo ne navajajo nikakršnega razloga proti zavodu. Nasprotno pa so dodelili 300 lir zavodu rokodelčkov.

Ne da bi se spuščal v razpravo o tem, koliko vaša ustanova pripomore k izobrazbi najnižjih plasti ljudstva, navajam samo odločitev imenovane komisije, ki predstavlja občinsko upravo.

Ne morem zamolčati, da kot predsednik komisije za preprečitev očesnih bolezni ugotavljam, da je higiena v vašem zavodu zelo zanemarjena. Upam, da bo vaša uglednost zaradi posebnega položaja vaše ustanove storila vse za zmanjšanje naštetih pomanjkljivosti, ki jih je ugotovila prefektura. Prav tako vam svetujem, da resno upoštevate napovedane kazni.

Župan FERRARIS

Turin, 22. maj 1878

45. PISMO KANONIKA KOMINA DON ANGELU SAVIU

Predragi don Savio!

V *Salezijanskem vestniku*, ki ste mi ga poslali, sem bral o razhajanju med monsinjorjem nadškofom in vašim predstojnikom don Boskom. V dno duše me boli pohujšanje, ki ga dobivajo verniki, ne da bi se začudil.

Takoj po imenovanju monsinjorja nadškofa za prelata te nadškofije je njegov brat profesor izjavil, da mu je zelo hudo zaradi tega, ker se to ne bo dobro končalo. To je razglašal povsod. Jaz, ki sem v eni izmed najpomembnejših cerkva in vikarij v nadškofiji več kot 48 let deloval kot župnik, dekan in vikar, lahko rečem, da sem pretrpel več od nepremišljenosti monsinjorja kot od vseh neprijetnosti z duhovniki, s katerimi sem imel opravka. Hranim pisma, dopise, odredbe, ki si tako nasprotujejo med seboj, da bi ujezile najbolj mirnega in miroljubnega človeka. Njegov način je trditi in zanikati, pa se

zato nič ne meni, hoče tisto, ker se mu zazdi, in se pri tem prav nič ne sramuje. Ubogi monsijor, jaz sem ga imel vedno rad in ga imam še sedaj; treba je potrpeti z njim. Mislim, da ne pozna samega sebe ali pa tega noče upoštevati. Žal mi je zaradi uboge škofije, saj je zaradi svojih nepredvidljivosti izgubil spoštovanje svojih kanonikov, dekanov in župnikov. To je zares prava nesreča.

Molimo vsi zanj, kakor jaz vsak dan molim, da bi Gospod popravil, kar je narobe.

Imejte me iz vsega srca za najdražjega.

Kanonik DOMINIK COMINO CONDU

46. POGOJI USTANOVE SV. ANE OD PREVIDNOSTI ZA SPREJEM ŠOLE ALI ZAVODA

1. Ravnateljstvo in občina se obvezujeta, da bosta sestram dajala opremljeno stanovanje: 1) štiristo lir na leto, plačanih v treh obrokih; 2) kurivo, premog in olje za razsvetljavo; železne postelje in zavese; 3) zadostno količino perila, posteljnine, mizo in kuhinjo.

2. Uprava bo prav tako skrbela za perilo, pohištvo in kuhinjsko posodo ter za izdatke za prevoz potrebne osebne opreme.

3. V bolnišnici bo sestre oskrboval zdravnik ali kirurg z vsemi zdravili. Če bi šlo za težjo bolezen, bo sestra prednica poskrbel, da bo bolnica prišla v oskrbo osrednje hiše.

4. Prav tako bosta ravnateljstvo in uprava našla žensko, ki bo kot služkinja opravljala različna dela za uslugo sestram.

5. Učiteljice bo imenovala predstojnica zavoda, ki si pridržuje pravico, da bo uvedla potrebne spremembe, ki jih bo imela za umestne.

6. Dogovor velja iz leta v leto, in če ga ena stran hoče prekiniti, mora to sporočiti štiri mesece prej. Če take odpovedi ni, velja dogovor še za eno leto.

47. POGODBA MED SALEZIJANSKO PAPIRNICO IN G. KONSTANTINOM PANCALDI PASINIJEM

Gospod Konstantin Pancaldi Pasini vstopa v imenovano papirnico kot tehnični vodja in kot tak zagotavlja in se obvezuje, da bo:

1) čim natančneje izdeloval vsake vrste papirja, katerega vzorci mu bodo predloženi, izdelal papirno maso tako, da bo mogla tekmovati z drugimi v ceni in da bo zagotovljena vedno ista kakovost, ker je to naša brezpogojna potreba;

2) uvedel tiste izboljšave, ki jih bo štel za koristne zlasti z ekonomskega vidika in ki bodo ustrezale okusu kupcev;

3) strogo nadzoroval delo v papirnici na splošno in zlasti skrbel za dobro izrabo materiala in vzdrževanje strojev;

4) skrbel, da papir ne bo imel napak, pa naj bi bil vzrok temu kemična obdelava ali strojna izvedba;

5) zagotovil poznanje strojev za izdelavo papirja, kar je nujno potrebno, če hočemo biti konkurenčni;

6) prevzel odgovornost za učinkovito delo delavcev in delavk (razen knjigovezov), pri čemer mu bodo pomagali namestniki; nikakor pa ne bo mogel zviševati ali zniževati plač, najemati ali odpuščati delavcev brez privolitve uprave;

7) skrbel, da z osebjem ne bo ravnal predomače; pridobi naj jih z zglednim krščan-

skim obnašanjem tako znotraj kot zunaj papirnice.

8) Preizkušnja traja šest mesecev, da se preveri njegova sposobnost. Nato se bo s pogodbo določil čas njegove veljave.

9) Papirnica mu bo plačevala 400 lir na mesec. Če bo papirnica delovala z določenim dobičkom, bo dobil sorazmerne dodatke in potem ko bo pokazal sposobnost vodenja in proizvodnje.

10) Nakupi, prodaja, dopisovanje so izključno pridržani upravi papirnice, ki bo v primerih, ki se tičejo njega, skušal dobiti privolitev sosveta, ki mu bo pomagal pri vodstvu poslov.

11) Če bi se pokazala nezadostna usposobljenost ali bi prišlo do moralnih pritožb, se ga lahko odslovi s predhodno trimesečno odpovedjo. Tako mora storiti tudi sam, če bi hotel zapustiti vodstvo papirnice, razen v izrednih primerih.

48. DVOJE PISEM DON GUIDAZIA DON BOSKU IZ MONTEFIASCONEJA

A

Predragi in preljubljeni gospod don Bosko!

Če bi sledil svoji želji in se ne oziral na svoje mnoge posle, bi vam želel pisati vsak dan, četudi bi si s tem zaslužil naziv vsiljivca. Tako vam tudi sedaj za božične praznike pišem zato, da vam voščim srečen praznik in se vam priporočim v molitev, da bi mi od deteta Jezusa izprosili milost, da bi bil ves njegov, živel samo zanj, čeprav zaradi moje majhnosti moje želje ne odgovarjajo vedno mojim dejanjem.

Obljubili ste mi, da nas boste obiskali, in mi vsi vas pričakujemo z odprtimi rokami. Zagotavljam vam, da nam boste vsem naredili veliko veselje. Prišli bomo po vas v Orvieto ali v Viterbo. Vendar naj vas opozorim na nekaj stvari, ki sem jih lahko opazil, kar sem tukaj, in ki so me prisilile, da sem spremenil svojo prvotno sodbo. Ne bom govoril o nesmiselni in nerazumljivi disciplini, s katero obvezujejo fante, da so ves dan zaprti v sobe v skupinah po trije in štirje. Kar morate vedeti, je dejstvo, da monsinjor kljub njegovi izrecni želji ne bo pustil zavoda don Bosku iz dveh razlogov. Najprej zato, ker bi morali odpustiti vse predstojnike in služabnike, ki vsi prejemajo plačo, za katero grede vsi dohodki zavoda, ki znašajo 21.500 frankov brez mesečnine konviktovcv. Lahko bi jih nadomestili s salezijanci, ki bi naredili tisto, kar se sedaj ne dela in se ne bo nikdar delalo. Drugi razlog so zakoreninjeni predsodki o vzgoji in pouku. Sv. Hieronim, Sulpicij Sever in tudi Lohomond povzročajo smeh. Hočejo Horacija in Cicerona, Cicerona in Horacija tudi za tiste, ki ne razumejo niti Kornelija. Aritmetika, grščina, zgodovina in zemljepis so jim bile čisto nove stvari, italijanščina je bila tako zanemarjena, da sem iz sočutja do učencev v dveh razredih poleg grščine, zgodovine in zemljepisa poučeval tudi italijanščino.⁵²

⁵² Pismo don Durandu januarja 1879: »Tukaj se malo uči in še manj poučuje. O pouku kot v državnih šolah ni niti sledu. Ne le, da se ne učijo grščine, zgodovine, zemljepisa, tudi italijanščine ne gojijo in v tem pogledu se mi moji gojenci smilijo. V latinščini so veliko slabši, kot sem si mislil in je don Bosko predpostavljal. Znajo na pamet kak verz ali izrek, toda ko sem jim narekoval nekaj stavkov iz Machiavellija, da bi ga prevedli v latinščino, so pokazali, da znajo manj kot moji nekdanji učenci petega razreda. Tako sem presenečen, da bom prevzel tudi ta dva predmeta, kakor hitro se bom počutil bolje, da tako preprečimo popoln neuspeh pri maturitetnih izpitihi.«

Kar se tiče vzgoje, naj vam zadostuje naslednje. Ko sem pred monsinjorjem povedal, da v naših zavodih vsi predstojniki skupaj z ravnateljem prebijejo odmore z gojenci in se z njimi pogovarjajo, šalijo in igrajo, so se vsi nemalo začudili in monsinjor je dejal, da on ne bi nikdar dovolil česa podobnega, ker bi to popolnoma spodneslo spoštovanje do predstojnikov. Bilo mi je žal in sem menil, da sem jim bil v spotiko. Toda jaz se v šoli šalim, smejem in pogovarjam in dosegam več kot vsi drugi skupaj. Fantje me imajo radi in me spoštujejo. To ve tudi monsinjor, ki me je že večkrat tako pohvalil, da sem kar zardel.

Kakor sem vam že povedal, ima zavod 21.500 frankov dohodkov, kar je bilo pred 1870 10.000 skudov. Konviktovcem so do takrat plačevali 45 skudov na leto, danes jih plačujejo 70. Če pa pomislimo na izredno količino in kakovost hrane, bi tudi 130 skudov ne bilo preveč.

Dohodki pritekajo takole: 17.500 frankov daje država pod ne vem kakim naslovom, 1.500 frankov je občinske podpore, 500 frankov prihaja od škofa. Poleg tega zunanji gojenci plačujejo po 8 frankov na mesec. To sem zvedel od profesorja Amatija, kanonika penitenciarja, duhovnega voditelja zavoda in mene.

Kljub tako visokim denarnim prispevkom je zavod v veliki denarni stiski, ker gre večina denarja za plače predstojnikov in služabnikov, ki kljub temu da je gojencev vedno manj in so dohodki skromnejši, dobivajo prejšnje plače in nihče ni pripravljen na zmanjšanje. Prav tako nihče ne stori ničesar, za kar ni plačan. Te dni sem po zgledu naših zavodov predlagal, da bi za božic zapeli mašo, pa je ekonom – neki zelo bogat kanonik in zelo razgledan v glasbi – dejal, da bi mašo pripravil, če bi mu plačali 400 frankov, sicer pa ne. Tako ne vedo niti, kaj je glasba, kaj je gledališče in druga razvedrila, da, spotikali bi se, če bi samo omenil kaj podobnega.

Število konviktovcem je zelo majhno: en sam klerik v teologiji in 18 gimnazijcev. V retoriki nobenega poklica. Predlagal sem, da gimnazijci ne bi hodili oblečeni v talar, ustregli željam staršev in bi v zavodu gojili poklic. Oh, da nikoli ne bi dal tega predloga!

Iz vseh teh in mnogih drugih razlogov, o katerih pišem kratko, da ne bi bil predlog, se jasno vidi, da ni mogoče rešiti tega zavoda, razen če bi se tega lotil don Bosko. Ko boste prišli, se boste o vsem prepričali in jaz vam bom povedal še drugo.

Oprostite mi vsiljivost, molite zame in mi verjemite, da sem z dušo in telesom najvdanejši v J. K.

DON PETER GUIDAZIO

B

Predragi gospod don Bosko!

Pišem vam po naročilu škofa. Včeraj me je poklical, da bi mi sporočil, da se pogaja z občino za odprtje liceja. Upa, da bo dobil osem ali deset tisoč frankov podpore. Toda najprej bi rad vedel, ali bi don Bosko mogel najti štiri diplomirane profesorje za licej. Vsakemu bi določil plačo in stanovanje v semenišču. Po soglasni odobritvi duhovnikov v Montefiasconeju bi po štirih letih izročil tudi vodstvo semenišča itn. Rekel je, da se je o vsem posvetoval s svetim očetom in dobil privolitev in spodbudo.

Bil sem presenečen zaradi te novosti in vsiljivosti in sem mu spoštljivo odgovoril, da je nemogoče, da bi don Bosko mogel v tem ustreči njegovi ekselenci. Komaj oskrbi z vsem potrebnim naše zavode, ki jih zadnje čase jemlje na piko država. Dokaz za to je

dejstvo, da je poslal mene v Montefiascone kljub mojemu slabotnemu zdravju in da je zelo težko dobiti dovoljenje za odprtje liceja, ker je ta tudi v Viterbu, ki je oddaljen samo dve uri. To bi bilo mogoče, če bi bilo v zavodu vsaj 150 konviktovcev, medtem ko jih je sedaj z vsemi notranjimi in zunanji le 40. Sklenil sem z obljubo, da bi, če bi njegova ekscelenca hotela izročiti vodstvo in upravo semenišča don Bosku, bilo mogoče sčasoma storiti kaj v tem smislu, nikakor pa ne sedaj, ko vlada ta neumna in nesmiselna disciplina, ko ni nikakršnega upanja za licej, temveč bi zaradi pomanjkanja dijakov morali zapreti tudi gimnazijo. Kajti današnji mlad človek se nikakor ne more prepustiti taki ječi in grobu.

Škof je dejal, da je njegova goreča želja, da bi vse izročil salezijancem, kar pa ni mogoče, ker se temu upirajo krajevni duhovniki. Spominja se revolucije, ki je nastala, ko so pod njegovim predhodnikom poklicali jezuite. Poklicati so morali francoske vojake, ki so imeli tu svojo postojanko. Vse se je poglelo, ko so jezuiti odšli.

Kljub vsem mojih razlogom je izjavil, da ne odstopa od svojega namena in da bo o stvari poročal svetemu očetu. Vi naj bi mu odgovorili na to njegovo prošnjo, jaz pa pravim, da mu tisočkrat odgovorite *ne*.

Ne računajte več z menoj, gospod don Bosko. V ničemer. V preteklosti sem storil za Družbo vse, kar sem mogel. Sedaj nisem za drugo kot za asistenta v Lanzu ali v Valsaliceju.

Molite zame. Slabo se počutim. Ne bom povedal kaj več, da se ne bom zdel malenkosten.

Imejte me v najyjdanejši dobroti. Sin

DON GUIDAZIO

Montefiascone, 22. april 1879

49. PRVI DON BOSKOV PREDLOG ZA MAGLIANO SABINO

1. Občina prepušča vodstvo študija in upravo semenišča imenovanemu duhovniku Bosku s spodaj opisanimi pogoji.

2. Po obračunu dohodkov semenišča in odštetju vseh bremen in davkov ostane čistih 4.939 lir. Te se prepuščajo duhovniku Bosku, ki naj z njimi oskrbi učitelja za 3. in 4. razred osnovne šole, gimnazijske učitelje, profesorja filozofije in teologije ter vse vodstveno osebje, učitelje in asistente. Ker se bo letni dohodek zaradi ukinitve nekaterih dajatev večal, se vsak večji prihodek prepušča upravi.

3. Napravljena bo inventura o aktivnem in pasivnem stanju za leto 1877–78. Če bi se zgodilo, da bi semenišče spet prešlo v prvotne roke, kar upamo, da se ne bo zgodilo, je treba vse ponovno oceniti in bodo izboljšave ali okvare v korist ali breme duhovnika Boska.

4. Če bo treba opraviti morebitne prilagoditve, prezidave ali popravila, bodo njegova eminenca kardinal Bilio, občina in duhovnik Bosko skupaj poiskali način, kako bi to izvedli.

5. Cerkevni predstojnik ima vso oblast glede učnih predmetov in vsega, kar se nanaša na disciplino, vero in moralnost gojencev v smislu sinodalnih odlokov in apostolskih konstitucij. Učbenike za filozofijo in teologijo bo predlagala njegova eminenca ter profesorja filozofije in teologije bo moral odobriti ordinarij. Njemu pripada tudi sodba o pripustitvi klerikov k svetim redovom.

6. Duhovnik Bosko se v svojem imenu in v imenu svojih naslednikov v vodstvu salezijanske družbe obvezuje in njegova eminenca kardinal nadškof mu *[sic]* obljublja zaščito salezijanske družbe, da bo mogel ohraniti svojo avtonomijo pred Cerkvijo in bo ta mlada ustanova imela vso podporo za delo za večjo Božjo slavo in korist duš.

7. Študijski programi, pogoji za sprejem in vedenjske norme bodo vedno podvržene odobritvi ordinarija.

8. Pogodba se začne izvajati s prihodnjim šolskim letom 1877–78 in bo trajala pet let. Če jo bo katera od obeh strani želela prekiniti, bo morala to najaviti pet let prej.

50. PET PISEM KARDINALA BILIA DON BOSKU

A

Velečastiti gospod!

Z majhno zamudo odgovarjam na vaše cenjeno pismo, ki ste mi ga pisali iz Magliana o načrtu konvikta in semenišča. Razlog za zamudo je bila preselitev, množica novih nalog in zlasti še neodločnost v prevzemu načrta, ker je župan delal velike težave. Menil sem, da je bolje, da stvar dozori, da se posvetujem s predstavniki semenišča. Sedaj, ko sem zvedel, da je samo predstavništvo semenišča pisalo vaši uglednosti in prosilo, naj privolim, da prevzamete vodstvo šole in semenišča kot tudi upravo dohodkov, vam pišem to pismo in dodajam svoje priporočilo, da bi mogli začete pogovore srečno končati, ne da bi pri tem kršili odločbe tridentinskega koncila o škofijskih semeniščih.

Iz zgoraj navedenih razlogov nisem imel priložnosti, da bi odgovoril na pismo velečastitega don Oliverja Iozzija, ki mi je poslal nekaj z roko napisanih pesmi. Prosim vas, da se mu zahvalite v mojem imenu in ga prosite odpuščanja.

O učiteljih don Dagheru in Giacomuzziju dobivam samo dobra poročila. Zelo sem zadovoljen z njima, tako zaradi lepega vedenja kot zaradi pouka.

Klerik Giacomuzzi čaka monsinjorja sufragana za podelitev redov. Če monsinjorja ne bo, bom imel zadoščenje, da ga bom jaz posvetil prihodnjo jesen. Sprejmite čustva globokega spoštovanja vaše uglednosti. Najvdanejši in najponižnejši v J. K.

L. kard. BILIO, škof v Sabini

Rim, 14. maj 1877

B

Velečastiti gospod!

Čeprav sem zelo zaposlen z delom v kongregacijah in z drugimi stvarmi, ki so mi jih naložili, sem vendar poslal predstavnikom semenišča popravljen načrt, da bi pogledali, ali imajo kaj dodati, česar še niso povedali. Vrnili so mi prepis načrta, vendar v nekatereh točkah popolnoma spremenjenega. Zato sem menil, da vam pošljem načrt tako, kakor sva ga izdelala vi in jaz, razen v šestem členu, kjer sem uvedel nekaj sprememb v smislu, da ga boste mogli sprejeti. Če nimate nič pripomniti, dajte izdelati dva izvoda, in če ni nič nasprotujočega, bova načrt dokončno podpisala.

Rektor Rebaudi je kakih 30 let goreče in dobro vodil semenišče. Če bi ga sedaj razbremenili službe, bi imel, kakor je navada po tako dolgi službeni dobi, pravico do kake pokojnine; zato prosim vašo uglednost, da bi mi predložili kak načrt, ki bi mogel biti vseh imenovanemu rektorju, ki mi je zelo pri srcu.

S čustvi globokega spoštovanja imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejši v J. K.

L. kard. BILIO, škof v Sabini

Rim, 9. julij 1877

C

Velečastiti gospod!

Prejel se dva prepisa pogodbe med semeniščem v Sabini in salezijansko družbo, ki sta ju podpisali obe strani, ena za vašo uglednost in druga za škofijsko pisarno. Gospod Bog naj takoj na začetku blagoslovi tako lepo delo, od katerega pričakujemo obilne sadove za to mojo škofijo. Popolno soglasje tudi od svetega očeta in blagoslov za vse, ki so sodelovali, ki vodijo, poučujejo in bodo prišli črpat znanje in vero. Jaz sem zares zadovoljen kakor tudi duhovniki in škofljani.

Pogum torej in na delo *in nomine Domini*.

Z globokim spoštovanjem vaše uglednosti najvdanejši v J. K.

L. kard. BILIO, škof v Sabini

Rim, 24. avgust 1877

D

Dragi in velečastiti don Bosko!

Iz vsega srca se vam zahvaljujem za vaše delo v Maglianu. Če bo stvar dobro uspela, kakor upamo, bo ime don Boska in salezijanske družbe razglašalo blagoslov v vsej Sabini, kjer – razen v Rietiju – ni šol.

Danes zjutraj je prišel iz Rima zaradi nekih opravkov brat⁵³ Albin Donato, moj nečak. Pojutrišnjem bova oba šla v Magliano, kjer se jaz zaradi pastoralnega obiska ne bom mogel zadrževati dalj časa.

Sveti oče je zadovoljen, da sem poklical salezijance v Magliano. Govoril sem mu tudi o drugih ustanovah, ki ste jih omenili. Zanje pošilja apostolski blagoslov, zlasti še za tisto v La Spezii. Priporočite me Gospodu in me imejte vedno za svojega najvdanejšega v S. J.

L. kard. BILIO, škof v Sabini

Rim, 6. oktober 1877

E

Velečastiti gospod!

Že več kot en mesec sem v Maglianu in sem imel priložnost od blizu spoznati delovanje in napredek semenišča in konvikta tako v pobožnosti kakor v učenju. Zares sem zadovoljen in se zahvaljujem vaši uglednosti, da ste poskrbeli za to korist naši škofiji v teh tako težkih in zmedenih časih. Učitelji, tako duhovniki kakor kleriki, so goreči in zgledni in upam, da bodo pod njihovo disciplino gojenci lepo napredovali. Dober glas se je razširil v okolici in v Rimu in število gojencev se je povzpelo na sedemdeset in še vedno raste. To je treba pripisati dobremu glasu tako don Boska kakor salezijanske družbe. Naj bo Bog zahvaljen. Jaz bom skušal povsod, kjer bo mogoče, podpirati vašo ustanovo, predvsem pa pri svetem očetu. Prihodnji četrtek, 16. tekočega meseca, bom opravil slovesnost podelitve nagrad v cerkvi milosti in se okoli 21h vrnil v Rim.

⁵³ Njegova eminenca je menila, da je salezijanski sobrat pomočnik (prim. 699).

Sprejmite ta dokaz moje hvaležnosti in me imejte ob globokim spoštovanjem vaše uglednosti za najvdanejšega in naklonjenega služabnika.

L. kard. BILIO, škof v Sabini

Magliano Sabino, 14. oktober 1870

51. ORATORIJ V CHIERIJU⁵⁴

Ustanovili smo dekliški oratorij in smo se obrnili na vašo uglednost. Kakor veste, se ga je župnik stolnice polastil *in casa sua* [v svoji hiši]. Vi ste izbrali tri ustanoviteljice: Braio, Ciceri in sestro don Sone. Braia je pripeljala dve učiteljici petja, ki sta molili, tako mi pravijo, za dober potek oratorija. Skušal sem ju odstraniti, pa mi doslej ni uspelo. Medtem se je Ciceri umaknila. Dosegel sem (po zavzemanju drugih), da so ju ukrotili. Z monsinjorjevo pomočjo sem tudi dosegel, da po urniku ne bi bilo oratorija v času cerkvenih opravil, ker je to, sem dejal, prepovedal papež. Ženski oratorij (kot mi je sam župnik potrdil) ne deluje prav, ampak umira. Upam, da ga bom ohranil vsaj nekaj časa, o čemer bom govoril spodaj.

Ko sem se vrnil na počitnice v Chieri in ko sem se o vsem dobro informiral, sem si iz Rima priskrbel poseben blagoslov svetega očeta, nato sem sestavil kratek pravilnik za deški oratorij. S tem sem se predstavil nadškofu, ki je, potem ko je videl moja navodila iz Rima, potrdil vse od besede do besede, tudi novo osebje (staro osebje, ki ga je izbral in mi ga dal škof, ni delalo drugega kot govorilo). Ta sestoji iz *ravnatelja* kanonika Sona, *podravnatelja* in *blagajnika* don Cumina, ki ste vzgajili vi, ter Serra, kaplana in učitelja petja.

S temi in nekaterimi svetovalci *pro forma* smo začeli delo. Hotel sem, da bi spadali pod župnijo San Giorgio, da ne bi imel sitnosti s stolnico in semeniščem. Pri p. Dominiku Almandu smo najeli hišo za drag denar ter povabili župnika San Giorgia in opata Botta z nekaterimi drugimi, da so odprli oratorij za 60 fantov, kolikor jih je bilo mogoče spraviti v hišo. Tam sem v papeževem imenu prebral program in ga razložil. Povedal sem tudi, da imamo odobritev nadškofa in župnika za zahteve svetih kanonov. Poleg tega smo obvestili civilno oblast, ki nam je obljubila podporo po dveh mesecih obstoja. Igrali smo se in zapeli himno v čast presvetemu Srcu Jezusovemu, ki mu je oratorij posvečen, in otrokom razdelili darilca. Za sedaj se stvari lepo razvijajo, vendar pretesna hiša ne dopušča, da bi sprejeli dvesto in več fantov, ki bi radi prišli v oratorij. To število razberemo iz listkov, ki jih delimo tistim, ki se držijo pravil.

Nekaj dni pozneje sem naletel na stolnega župnika, s katerim se pogosto pogovarjam kakor tudi z vsemi drugimi katere koli stranke. Pritoževal se je, da sem odprl oratorij, ne da bi se prej z njim pogovoril. Jaz sem odkrit in se ga ne bojim, zato sem mu takoj odgovoril: »Čudim se vaši pripombi. Dobro veste, da že dve leti govorimo o tej stvari, in veste tudi, da mi niste nikdar učinkovito pomagali. Zato sem bil prisiljen obrniti se drugam.«

Potem me je opozoril: »Vaša uglednost ve, da ima župnik pravico in dolžnost deliti verski pouk. Kar se tiče San Giorgia, je njegova stvar, tod jaz govorim o svojih župljanih.«

⁵⁴ Iz pisma, p. Testa, jezuita, don Bosku, september 1877. Dokument opisuje razpoloženje, ki je vplivalo na opisane dogodke.

»Oprostite,« sem mu dejal. »Mogoče vi ne veste, da sem doktoriral v Rimu iz kano- ničnega prava in zato dobro poznam obseg in meje pravic župnikov, precej bolje kot doktorček na univerzi v Turinu, ki v Rimu nima nikakršnega ugleda. Zato vam pravim, da imate pravico poučevati v svoji cerkvi, to je res. Fantje iz vaše župnije pa imajo prav tako pravico po *jus romanum canonicum* [po rimskem kanonskem pravu], da gredo pet večernice in po blagoslov (ki nikakor ni obvezen) ter se zabavajo po vrtu oratorija, kot ga priporoča Pij IX., kamor hočejo. Bi torej po vaši pravici, ki je ne umevate pravilno, ho- teli, da bi pustili dečke na cesti sredi nevarnosti? Pomislite raje na dolžnost, ki jo imate *sub gravi* [pod smrtnim grehom] tudi po moralkah manj *tute* [gotove], da bi se uprli zadnjemu zakonu, ki skuša onemogočiti verski pouk: na to bi morali misliti.« Potem sem to pridigo obrnil na smešno in rekel: »Imate še drugo strogo nalogo: da mi daste piti, ker ste me do sedaj zadosti namučili.« Ko sem tako napil na njegovo zdravje, sem mu podal roko in odšel in mu za večne čase vzel pogum, da bi se še spuščal z menoj v debato.

Zaradi nekaterih besed sem se bal nasprotovanja nadškofa in teologa Boccarda. Da bi to preprečil, sem pisal nadškofu zelo premišljeno pismo, da sem brez uspeha skušal z njim in z drugimi začeti delo oratorija lansko leto, da sem se pa potem obrnil na papeža in njegov blagoslov, na nadškofa in končno na župnika pri San Giorgiu in smo z novim osebjem odprli oratorij; da tistega, ki podpira take ustanove, blagoslavlja Bog, in tiste, ki se temu upirajo, hudo kaznuje. Nato sem mu pripovedoval o treh duhovnikih, s kate- rimi sem imel opravka. Ni si upal več ugovarjati, vendar se je čudil zaradi moje prošnje pri papežu. Odgovoril sem mu: »Dobro poznam deželo in veter, ki tam veje, zato sem to naredil *namerno* in bom tako storil vedno.«

To vse se je že naredilo. Treba bo vzdržati, dokler vaša uglednost ne bo v Chieriju uve- dila moškega in ženskega oratorija. Ko se bo to zgodilo, sva se jaz in velečastiti pater Pel- lico, naš svetovalec, odločila, da bova ves moški in ženski oratorij z vsemi pritiklinam izročila vam. Če te še niso plačane s *prostovoljnimi* prispevki, jih boste morali kupiti vi in plačati 300 lir dolga. Obračajte se na podravnatelja don Cumina, dokler mu bo nad- škof dovolil. Nikakor ne moremo računati, da bi mogli vašo hišo v Chieriju postaviti na prijateljski način, saj je stolni župnik dejal, da sicer želi don Boskove redovnice, ne pa njegovih salezijancev. Prav tako se bojim nasprotovanja od drugih, zlasti od nadškofa. Menim pa, da bi bilo najbolje storiti takole: na papeža se naslovi prošnja za ustanovo v Chieriju. V dovoljenju naj bo rečeno, da zadostuje izročitev *prepisa* papeškega breva nadškofu. Od šestih patrov je treba prositi oprostitev za tri ali vsaj dva. Treba je pove- dati, da bodo odprli šole in oratorije v smislu vaše ustanove. Tako se niti nadškof niti župnik niti kdo drug ne bo mogel zoperstavljati. P. Rostagno bi lahko napisal breve in prošnjo v smislu kanonskih predpisov. Vi bi pa morali iti v Rim in se tam osebno pogo- voriti. Molite torej in storite, da bodo molili tudi drugi, da bomo *viribus unitis* rešili iz razvalin to našo ubogo domovino in vero naših očetov.

Dovolite, da ponižno poljubim roko vaše uglednosti kot ustanovitelja salezijancev.

Najvdanejši služabnik v Kristusu

P. ALOZIJ TESTA iz Družbe Jezusove

52. NADŠKOFIJSKI ODLOK ZA HIŠO M. P. V CHIERIJU

Laurentius Gastaldi Dei et Apostolicae Sedis gratia Archiepiscopus Taurinensis, Doctor et magnus cancellarius Collegii Theologorum. SS. D. N. Pii Papae IX Praelatus domesticus et Pontificio Solio Assistens.

Dilecto nobis in Christo Reverendissimo Domino Joanni Bosco Superiori Congregationis Salesianae saluten in Domino.

Quum per subannexum memoriae a te nobis exhibitum acceperimus, in districtu parochialis Ecclesiae S. Marie de Scala Civitatis Cherii te domun, iisdem in precibus expressam, erexisse, ubi puellarum saluti aeternae pro viribus prospicias, tuum studium ac pietatem in Domino commendantes, Tibi per praesentes, auctoritate nostra ordinaria, concedimus legibus tum generalibus, tum Diocesanis conformia reperiantur, a Domino Curato Ecclesiae parochialis S. Mariae de Scala praedictae Civitatis, benedicendum erit.

Insuper tibi facultatem facimus aliquos ex tuis sacerdotibus depurandi, qui in hoc Oratorio sacra munia obeant, missae scilicet celebrent, confessiones excipiant, sermones habrant, atque catechesim doceant.

Tandem sit tibi pariter facultas destinandi aliquos ex Religiosis, quae se devoverunt operibus pietatis et charitatis sub titulo Filiarum Mariae Auxiliatricis, ut illuc se conferant ad curam suscipiendam praedictae domus et puellarum, quae in scholas et Oratorium conveniunt Dum haec x animi nostri benevolentia concedimus totis viribus te in Domino hortamur, ut omnia semper fiant cum plena satisfactione superioris Ecclesiastici localis.

Mandamus decretum hoc nostrum cum precibus in Archiepiscopalis Curiae nostrae acta referri, eorum exemplar tradi ad affectum.

LAURENTIUS Archiepiscopus

M. SORASIO Secretarius

Datum Taurini die decima nona Mensis Junii anno 1878.

53. SPOR ZARADI ORATORIJA V CHIERIJU

A) KANONIK ODDENINO DON BOSKU

Spoštovani gospod!

Prve dni preteklega tedna sem pisal vaši uglednosti in vas prosil, da bi mi odgovorili v zadevi verskih obredov, ki se že nekaj časa opravljajo v tako imenovan don Boskovem oratoriju, ki so ga odprli v območju našega mesta. Moje pismo je spodbudil sinodalni predpis in ne umetnost razprave.

Ker nisem dobil pričakovanega odgovora in ker vidim, da se zlorabe nadaljujejo, sem zaradi razbremenitve svoje vesti o tem obvestil monsinjorja nadškofa, istočasno pa obveščam vas o svoji odločitvi.

Po nasvetu velečastitega monsinjorja nadškofa, kateremu sem sporočil vaše namene, ki ste jih dali piscu, sem z navdušenjem zagovarjal odprtje omenjenega oratorija, da bi lahko bolje katehizirali dekleta naše župnije in jim pripravili tudi malo razvedrila. Nikdar pa nisem mislil, da bom moral pisati tako neprijetno pismo. Ker sem upal, da bodo stvari potekale v najlepšem skladu z nameni, ki smo si jih postavili, niti približno nisem

sanjal, da bo prišlo do kakih neredov, zlorab, ki jih povzroča kdo? ... in zakaj? Toda zmotil sem se v svojem pričakovanju. In sedaj čutim grenke posledice.

Pod vtisom bolečine in razočaranja, ko moram uporabljati zgoraj navedene izraze, izkoriščam priložnost, da izrazim svoje globoko spoštovanje vaše uglednosti. Najvdanejši služabnik

ANDREJ ODDENINO, kanonik-župnik

Kolegialna župnija Svete Marije v Chieriju

9. december 1878

B) ODGOVOR KANONIKU ODDENINU

Odlični gospod kanonik!

Gospod don Bosko, moj cenjeni predstojnik, ne more osebno odgovoriti na vaše pismo, ker ga bolijo oči in mora popolnoma mirovati. Zato mi je naročil, naj vam odgovorim jaz. Moram vas opozoriti, da pobožne vaje, ki se opravljajo v Oratoriju svete Terezije, nikakor niso v nasprotju s sinodalnimi odredbami. V Turinu se take pobožne vaje opravljajo v vseh oratorijih istočasno s pobožnostmi v župnijah. Zato menimo, da se, dokler nam pristojna oblast tega ne bo prepovedala, ravnamo po pravilih in ničesar ne zlorablamo, kakor nam očitате. Vaša uglednost bi rada, da se take pobožnosti ne bi opravljale ob istem času kot v stolnici; kdaj potem hočete, da bi se opravljale? *Prej* bi bilo prezgodaj in dekleta bi po opravljenih pobožnih vajah odšle na cesto in blodile sem in tja. Večje bi šle celo na ples, kakor to delajo druge, kjer ne hodijo v oratorij. *Pozneje* bi bilo prepozno in v tem letnem času že ponoči. Kako bi v tem primeru mogli držati v redu 400 deklet?

Se vam zdi, da bi bilo prav, če bi jih ponoči pošiljali domov? Vaša uglednost naj premisli, da je namen oratorijev dvojen: prvi poučevati in drugi zaposlovati s pošteno zabavo in jih tako oddaljiti od slabih.

Če bomo delali kakor do sedaj, bomo deležni dvojnega sadu. Če ne, je velika nevarnost, da uničimo delo. Z vsem spoštovanjem najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BONETTI

10. december 1878

C) DON RUA MSGR. GASTALDIJU

Velespoštovana ekszellenca!

Pred dnevi me je poklical generalni vikar in mi povedal nekaj opazanj o ženskem oratoriju v Chieriju. Sedaj se mi zdi prav, da vam podam pisno sporočilo o tem.

Deklet, ki obiskujejo ta oratorij, je kakih 400. Stare so od 7 do 16 let in razdeljene v 12 skupin. Ob prazničnih dneh imajo priložnost, da se zjutraj spovedo, ob osmih se začne sveta maša, nakar je kratka razlaga evangelija, prilagojena njihovem razumevanju. Ob desetih se jih kakih sto petdeset vrne v praznično šolo, kjer so vse do poldneva. Saj jih je večina revnih in morajo takoj, ko so sposobne za to, iti delat v predilnico in tkalnico in tako ne hodijo niti v občinske šole in so skoraj popolnoma nepismene.

Ob pol dveh popoldne se začnejo po starostnih skupinah zbirati na treh dvoriščih in se zabavajo pod nadzorom sester in starejših bolj izobraženih deklet, ki so tudi pomožne katehistinje. Ob četrt na tri se zberejo v trideset skupin na svojih dvoriščih in gredo

v spremstvu katehistinj h katekizmu. Po končanem katekizmu zapojejo *Magnificat* ali kako drugo pobožno pesem, nato sledi kratka in razumljiva razlaga desetih zapovedi, nakar prejmejo blagoslov. Po blagoslovu se spet zadržijo v raznih igrah vse do noči, s čimer jim je preprečeno, da bi šle na ples, ki jih je ob vsakem prazničnem dnevu vse polno po mestu, kjer se zaradi brezbržnosti staršev zbirajo fantje in dekleta od 12. leta v žalostni zabavi.

Kolikor mi je povedal monsinjor vikar, bi nekateri v Chieriju radi, da se taka zborovanja ne bi dogajala istočasno kot v stolnici. V tem primeru bi vas opozoril, da bi bilo treba narediti eno od teh dveh stvari: ali jih ob dveh ali treh pošljemo iz oratorija in jih izpostavimo nevarnosti, da bodo hodile po mestu sem in tja, kajti vaša ekscelenca dobro pozna čase, v katerih živimo, in ve, kakšno svobodo dajejo starši svojim otrokom, ali pa opraviti naše pobožne vaje proti večeru in poslati dekleta domov ponoči, ker se pobožnosti v stolnici končujejo ob petih popoldne. Prav tako opozarjam, da opravila v oratoriju prav nič ne motijo opravil v stolnici, ker se prva opravijo za deklice od 7. do 16. leta, ki gotovo ne gredo v stolnico ali pa jim to ne bi nič koristilo, ker jim tam delijo kruh, ki ni za njihove zobe. Preden smo šli mi v oratorij, je šel le redko kdo v župnijo, zato smo imeli obrede ob isti uri.

Ne smemo pozabiti na namen prazničnih oratorijev, ki je dvojen, kakor so tudi sadovi dvojni: verski pouk in odstranjevanje nevarnosti, ki so za deklice prav tako velike kakor za dečke. Ta cilj in te sadove začenja prinašati oratorij in veliko oseb v mestu, tudi velečastiti kapitelj gleda na to ustanovo kot na pravi Božji blagoslov. Če bi se vaša ekscelenca hotela pozanimati pri kanoniku Cuminu ali Frančišku Calossu ali Soni, bi videla, kaj o tej ustanovi menijo dobri Chieričani.

Ko predstavljam vaši ekscelenci te podatke in opažanja, vas prosim, da bi nam pomagali z vašimi nasveti, ki jih bomo vedno spoštljivo sprejeli, če bi pa spoznali, da naše delo ni všeč Bogu, ga bomo takoj opustili. Gotovo nočemo dela *ad destructionem* [za uničenje] temveč *ad aedificationem* [v spodbudo] in v ta namen imamo tam sestre Marije Pomočnice in pošiljamo vsako soboto duhovnika iz Turina.

Izrabljam to priložnost, da se izrečem z globokim spoštovanjem vaše ekscelence za najponižnejšega in najvdanejšega.

DUH. MIHAEL RUA

Turin, 10. december 1878

D) KANONIK SONA DON BONETTIJU

Predragi in visokospoštovani gospod!

Ker sem zvedel za novice o nasprotovanju oratoriju in salezijanskemu domu v Chieriju in ker se bojim, da bi v tem tednu moglo priti do odločilnih in uničujočih odločitev, in ko hkrati upam, da se bo s pomočjo in pod varstvom Marije Pomočnice in sv. Jožefa vse razblinilo v dim, se mi je zdelo primerno, da *per iscritto* [pisno] izrazim svoje stališče in vas prosim, da bi vzeli stvari v resen premislek in vse poročali vašemu uglednemu predstojniku.

Glede tega, kar ste pisali in o čemer ste zadnje dni razpravljali in to potrdili še včeraj, se pravi, da boste poslali v župnijo majhne deklice, sicer ni moja naloga, da bi razsojal niti ne navajal posledic, ki bodo temu sledile. Rad bi vas pa opozoril, da bi močno

premislili vsako zapisano in izgovorjeno besedo kanonika župnika in kanonika dekana kakor tudi generalnega vikarja in velespoštovanega nadškofa. Skratka: dobro preudarite vse, o čemer se je *govorilo* in *odločalo* ob tej priložnosti, kakor tudi vse, kar je bilo izrečeno na dan odprtja oratorija, in o prošnji, ki ste jo predložili velečastiti škofijski pisarni za svete obrede. Jaz sem namreč prepričan, da vse stvari tako pri monsinjorju nadškofu kot pri nadškofijski pisarni in od župnika samega kakor tudi od dekana Lioneja slonijo na netočnih in pretiranih poročilih in da je namen tega zapreti oratorij ali kako drugače ovirati tako pobožne in potrebne pobožne krščanske vaje. In vse to se je zgodilo v nekaj dneh tega tedna.

Zato vroče priporočam vaši ljubezni in modrosti in še veliko bolj ljubezni, modrosti, velikodušnosti in srčnosti velečastitega don Boska, da se ne bi ustrašili in nam zaradi nasprotovanja vzeli ta veliki blagoslov oratorija in salezijanske hiše v Chieriju.

Da, da, hudič sam vzbuja to nasprotovanje, kakor se je to zadnja leta v Chieriju že večkrat zgodilo, ko je šlo za zveličanje duš. Zato vroče prosim vašo uglednost in po vas vašega velespoštovanega predstojnika, da vse dobro premislite, in opiraje se na Božjo pomoč ter na pooblastila in dovoljenja, ki ste jih prejeli od najvišje oblasti Svetega sedeža, preprečite, da bi hudič zmagal in onemogočil veliko dobro salezijanskega oratorija v Chieriju. Ni moja naloga, da bi vam svetoval previdno ravnanje, menim pa, da nikakor ne smete več razpravljati in se o tem meniti niti z župnikom Oddeninom niti z dekanom Lionejem.

Kar se tiče monsinjorja nadškofa, menim, da če bi ga kdo dobro poučil in z vsem seznanil, ne bi delal nikakršnih težav niti ne bi odločal proti oratoriju, ker vem, kako zelo priporoča svojim duhovnikom te *praznične oratorije za mladino*. Tukaj v Chieriju je to nujno potrebno za dekleta, saj je toliko nevarnosti in pohujšanja celo za mlajša. *Plese prirejajo v pustnem času, na praznik Matere Božje milosti in v jesenskih sejemskih dneh* in civilne oblasti ugotavljajo vsako leto ogromno nezakonskih rojstev, kar je vse posledica pohujšanja teh hčera in večjih deklet. Svoj delež pri tem imajo tudi pohujšljivi romani, ljubimkanje itn. itn. In potem nekateri trdijo, da se v njihovih župnijah ne pleše. In potem hočejo uveljaviti *nevmešavanje tujih duhovnikov*!

Bodite prepričani, da bodo zagnali silen krik, ker je neka deklica (morala je biti zelo majhna) na poti v oratorij preskakovala vrv, ko je šla čez trg pred stolnico. Oh, kako pohujšanje! Če je res, da je katera izmed teh deklic preskakovala vrv na trgu pred stolnico, potem naj vaša uglednost ve, da so se učile tako skakati preteklo leto, ko so kaplani vodili oratorij, čeprav gotovo nihče ni rekel deklicam, da bi šle skakat na trg pred stolnico.

Če bi vam kdo povedal, da kanonik župnik dela te težave, potem ko je o tem razpravljal s častitim kapitljem, vedite, da to ni res, kajti o takih rečeh se na zboru kapitlja ni nikdar govorilo. Vseeno pa ni pametno, da bi se spuščali k posameznim primerom, da se ne bi motili ali sprejeli neprimerna in škodljiva stališča. Tako upam, da bo z Božjo pomočjo oratorij napredoval vedno bolj in vedno lepše. Tudi velečastiti kanonik Cumino upa tako. Vi pa mislite na svojo avtoritativno podporo.

Naj nas dete Jezus vse odreši! Ostajam vaš najvdanejši, četudi najnevrednejši
kanonik SONA.

Chieri, 17. december 1878

E) DEKAN IZ CHIERIJA DON BONETTIJU

Veleugledni in spoštovani gospod!

Predvsem se ponižno opravičujem, da vam ne morem več vrniti spomenice⁵⁵ v prvotnem stanju, ker se je zaradi nepredvidene nezgode odtrgal kos listine in sem si zato moral pomagati, kakor sem vedel in znal.

Da preidem k naši zadevi: gotovo ste brali, da je v odloku zapisano *servatis servandis, et sine ullo juriū parochialium detrimento* [o izpolnjevanju vsega in brez vsakega kratenja pravic župnije], kar je jedro vprašanja.

Načrt, ki ga predstavljate, je pravzaprav vzrok vsega negotovanja in v to ni mogoče privoliti, ker osebe ne bi bile izključene iz oratorija [*sic*] in bi tako lahko vključeval celo vrsto oseb [*sic*], ki bi bile zaposlene z nadzorom deklet. Dekletom, ki hodijo v oratorij, se mora dati svoboda, da gredo k pobožnim vajam, kamor hočejo, se pravi: kakor prej v hišo oratorija za razvedrilo in potem ostanejo tam za pobožne vaje.

Končno vam moram še sporočiti, da sem v svojem poročilu monsinjorju o tej zadevi v smislu nedeljske konference, ko še nisem dobil odgovora, prisiljen vam izraziti, da ne morem sprejeti načrta vaše uglednosti in da je zato stvar vesti, kaj je v tem trenutku vaša dolžnost. Najvdanejši služabnik

LIONE, kanonik in vikar

Chieri, 22. december 1878

54. MALA LOTERIJA V KORIST ORATORIJA

A) PROŠNJA ZA DOVOLJENJE

Veleugledni gospod prefekt!

Podpisani spoštljivo poroča, da so nekateri dobrodelni meščani, ganjeni od težav, v katerih je ta ustanova, darovali različne predmete umetniške vrednosti in veličastne starosti v korist dečkom, ki so v zavodu; s tem naj bi jim kupili kruh, obleke in perilo za prihodnjo zimo. Ker nam prodaja teh predmetov ne bi prinesla toliko, kolikor so resnično vredni, podpisani prosi, da bi mu dovolili prirediti majhno loterijo, katere izkupiček bi šel v korist imenovanih dečkov.

V preteklosti je kraljeva prefektura rada dovoljevala ta način javne dobrodelnosti ter ji pomagala in jo podpirala v skladu z obstoječimi tovrstnimi zakoni.

Prilagamo:

1. En primerek srečke za prodajo.
2. Načrt in pravilnik.
3. Seznam opisanih in ocenjenih predmetov na kolkovani poli skupaj s cenami predmetov-dobitkov in še spis na navadnem papirju.
4. Ceno dobitkov je določil uradni ocenjevalec L; srečke za prodajo s tiskarskimi in drugimi stroški so po Število srečk za prodajo je Tako smo prirejali loterije v prejšnjih časih in so bile odobrene.

Pripis:

Ta loterija nima druge publicitete kot *Salezijanski vestnik*, to je skromen mesečnik,

⁵⁵ Gre za prepis papeškega breva z dne 12. septembra 1876.

ki ga pošiljamo rednim dobrotnikom imenovanih revnih dečkov. Tem je tudi zaupana prodaja srečk.

Ponižni prosilec vas prosi, da bi odobrili, kar je bilo povedano, in se v imenu ubogih gojencev iz srca zahvaljuje in vam želi obilo nebeškega blagoslova.

DUH. JANEZ BOSKO, prosilec

Turin, 28. november 1878

B) PRAVILNIK

1. Izkupiček te male loterije je v celoti namenjen dečkom v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. Ker je ta zavod zaradi vse številnejših prošenj za sprejem postal premajhen, se je začelo graditi Zavetišče sv. Janeza Evangelista na Corso Vittorio Emanuele in je prav tako namenjeno revnim dečkom. Del izkupička bo zato namenjen tudi dograditvi tega zavetišča.

2. Hvaležno bomo sprejeli slike in umetniške predmete, ki bi jih velikodušni darovalci želeli nameniti tej pobudi.

3. Darove je treba poslati neposredno ravnatelju Oratorija sv. Frančiška Saleškega po pošti ali s kakim drugim zanesljivim prevoznim sredstvom, pač glede na priročnost.

4. Vsaka srečka bo opremljena s pečatom prefekture in podpisom odbornika.

5. Zbrani predmeti bodo opisani in oštevilčeni v posebnem katalogu, ki ga bo predhodno odobril izvedenec prefekture.

6. Število srečk bo sorazmerno z vrednostjo predmetov.

7. Ko bo končana razprodaja srečk, bo javna oblast določila dan žrebanja.

8. Izzrebane številke bodo objavljene in vsi prodajalci bodo dobili po en izvod.

9. Dobitki, ki po dveh mesecih po žrebanju ne bodo dvignjeni, bodo ostali last dobrodelne ustanove.

N. B.: Ker je loterija majhnega obsega, ne bo razstave dobitkov. Če bi si jih kdo hotel ogledati, jih bo lahko videl v eni izmed dvoran imenovanega zavoda sv. Frančiška Saleškega, Via Cottolengo 32 pritličje.

C) DON BOSKOVA OKROŽNICA

Velezaslužni gospod!

Vljudno prosim vašo dobrodelnost, da bi nam še naprej pomagala pri mali loteriji, o kateri je že poročal naš Vestnik. Iz pravilnika, ki ga prilagam, boste videli njen namen. Gre za to, da oblačimo nage, dajemo zatočišče brezdomcem in nahranimo lačne ter sodelujemo pri reševanju duš.

V zaupanju na vašo krščansko ljubezen vam pošiljam srečk, ki jih boste lahko ohranili zase ali jih razdelili dobrotnikom, ki jih poznate. Če bi na začetku marca imeli še neprodane srečke in jih ne bi želeli obdržati, nam jih brez pomisleka lahko vrnete. Če bi pa mogli prodati še več srečk, vas prosim, da mi to sporočite, in vam jih bomo s hvaležnim srcem poslali.

Usmiljeni Bog, ki obljublja bogato plačilo za kozarec vode, ki smo ga v njegovem imenu dali bližnjemu, vam bo bogato poplačal tako zaslužno delo. Zagotavljam vam skupne molitve dečkov, ki so predmet vaše naklonjenosti, in imam v globoki hvaležnosti čast, da se imenujem vaše velezaslužne uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. januar 1879

55. PRAVILNIK SIROTIŠNICE V SAINT-CYRU

1. V *Orphelinat* v Saint-Cyru se sprejemajo sirote ali tudi deklice, ki imajo še starše, pa so zapuščene in jih je treba z vsem oskrbeti.

2. Vadile se bodo v vseh domačih delih, ki jih mora poznati vsako lepo vzgojene dekle: v pletenju, kuhanju, hišnih delih, pa tudi vrtnarstvu in poljedelstvu.

3. Sprejemajo se deklice z osmimi leti, in če je vedenje zadovoljivo, lahko ostanejo, kolikor hočejo dolgo ali tudi za vedno.

4. Če deklica iz katerega koli vzroka ne bi hotela ostati v *Orphelinatu*, je treba dobiti osebo, ki bi jo vzela k sebi.

5. Če ne morejo plačevati mesečnine, bodo ob vstopu prinesle vsaj 200 lir. Če bi se zgodilo, da bi morala deklica oditi, se bo od tega odštelo 20 frankov za vsak mesec, preostalo pa se ji bo izročilo.

6. S seboj naj prinesejo skromno osebno opremo, kot je navedena v priloženem listu k sprejemnemu pismu. Prinesejo naj tudi krstni in rojstni list.

7. Da bo deklica sprejeta v *Orphelinat*, mora biti zdrava in ne sme imeti napak in navad, ki bi mogle škoditi drugim.

56. POGODBA MED DRUŠTVOM BEAUJOUR IN DON BOSKOM

Med podpisanim gospodom (hiša *Beaujour*) in gospodom ... je bila sklenjena pogodba o naslednjem:

1. Gospod ... daje v najem za osemnajst let, začeni z 28. junijem 1878 do 28. junija 1886. Gospod ... sprejema: nepremičnino v Marseillu, Rue Beaujour, št. 7, 9, 11 in 13, v stanju, kakršno je sedaj, z vsemi pritiklinami brez izjeme po priloženem seznamu.

2. Najemnik lahko podaljša to pogodbo za novo obdobje osemnajstih let, tako da eno leto pred iztekom pogodbe napove svojo odločitev.

3. Sedanji dogovor vsebuje naslednje pogoje, ki jih mora najemnik izpolniti: 1) za dobo osemnajstih let prevzema vsa popravila prostorov in zemljišč; 2) poravnava vse osebne in druge izdatke za čas pogodbe, tako da ne bo potreben noben poseg posojevalca, in plačuje davke od nepremičnine in zemljišča; 3) plača prispevke za kanalizacijo, zavarovanje proti požaru, izpraznjevanje greznic in drugo.

4) Končno ta dogovor predvideva štiri tisoč frankov najemnine, ki jih bo gospod ... plačal vsako leto v dveh enakih obrokih dne enaindvajsetega ... in enaindvajsetega ...⁵⁶

5) Gospod ... daje gospodu ... možnost, da kupi, če hoče, v času pogodbe hišo, ki je bila dana v najem. Zato gospod ... obljublja, da bo prodal imenovano hišo gospodu ..., če mu bo tako ugajalo. Prodajo je treba izpeljati pred notarjem, kakor hitro bi bilo to umestno. V primeru tega nakupa oziroma prodaje je cena sto tisoč frankov po pogojih, kot bodo navedeni v pogodbi.

57. POOBLASTILO DON RUE DON BOLOGNI

Podpisani s tem pisanjem pooblašča velečastitega gospoda don Jožefa Bologno di Roburent, da me nadomešča v vseh zadevah, ki imajo opravka s stavbo v Rue Beaujour

⁵⁶ Opomba ob št. 4: »V posebni listini je zapisano, da teh 4.000 frankov ne bo mogel zahtevati od pogodbenika. To je dar pogajalcev.«

št. 9 v Marseillu, ki sem jo vzel v najem od spoštovane Družbe *Beaujour*. Zato ga pooblašчам, da kot najemnik te nepremičnine lahko opravi vsa dela po veljavnih zakonih Republike Francije in sme skleniti kakršen koli dogovor, prepričan, da ima mojo odobritev. Ker odhaja v Marseille z namenom, da bi vodil uboge zapuščene dečke, da bi iz njih naredil dobre državljane, toplo priporočam italijanskemu konzulu tega mesta in krajevni oblasti, da bi mu v ta namen dajali vso pomoč in podporo.

DUH. MIHAEL RUA

Turin, 25. junij 1878

58. PISMO OPATA FAA'JA DI BRUNO DON BOSKU

Velečastiti gospod!

Pišem vam iz Pariza, kjer sem zaradi raznih opravkov. Po naključju sem govoril o vas z založnikom Lethellieuxom, enim prvih tovrstnih založnikov v Parizu; dober in zanesljiv založnik kot Marietti. Rekel mi je, da bi don Bosku prepustil *celotno delavnico in svojo tiskarno*, če bi ta prišel v Pariz.

Zato pogum, pridite! Ker sem majhen in nisem sposoben za nič, želim, da bi drugi storili namesto mene. Videli boste, kako velike stvari boste naredili in v tisku nasledili slavnega opata Migneja.

Molite zame in za moje potrebe, da bi jih gospod blagoslovil, saj sem zato prišel v Pariz. Vaš najvdanejši služabnik

FAA' DI BRUNO

Pariz, 8. avgust 1878, Rue de Tournon, Hôtel du Sénat

59. OSNUTEK POGODBE MED DON BOSKOM IN OPATOM ROUSSELOM⁵⁷

V želji, da bi utrdil svojo ustanovo Skupnosti vajencev-sirot, gospod opat Roussel prosi opata Boska, da bi mu prišel na pomoč s svojo Družbo. Čuti se zelo srečnega, da more sodelovati pri tako koristni ustanovi, ustanovljeni od gorečnosti opata Roussele, in ji je naklonjen zaradi cilja, ki ga hoče doseči, to je vzgoja ubogih zapuščenih otrok iz ljudstva. Zato sta se dogovorila o naslednjem.

1. Opat Roussel bo obdržal vodstvo ustanove, upravo in odgovornost za delovanja za čas svojega življenja ali tako dolgo, dokler bo hotel sodelovati.

2. Dokler bo obdržal za pomočnike svoje dosedanje osebje, če se mu bo zdelo primerno, mu bodo v vodstvu, upravi, pri asistenci, pouku in podobnih nalogah pomagale osebe, ki mu jih bo poslal don Bosko. Tako bo svoje dosedanje sodelavce počasi nadomestil s člani salezijanske družbe.

3. Dogovorjeno je, da bo opat Roussel imenoval don Boska za svojega sodelavca in naslednika in mu, kadar se mu bo zdelo primerno, prepustil vse svoje pravice v lastništvu, vodstvu, upravi itn. Isto velja za njegove naslednike.

4. Vsi izdatki za življenje članov Družbe – hrana, obleka, potovanja, dopisovanje itn. – in vsi drugi izdatki, kakor je v navadi v Družbi, grede v breme uprave ustanove, ki bo vse to dajala na preprosto prošnjo predstojnika salezijancev v tej hiši, ki so mu podrejeni člani skupnosti.

⁵⁷ Francoski izvirnik je napisal grof Cays.

Poleg tega bo salezijanska skupnost v Auteuilu dobila letno vsoto, ki jo bosta določila don Bosko (višino te vsote prepušča Bosko opatu Rousselu) in gospod opat Roussel, ki naj jo prejme vrhovni predstojnik Družbe sv. Frančiška Saleškega kot odškodnino za stroške, ki jih ima Družba pri odprtju nove hiše.

podpisani abbé JEAN BOSKO

Turin, 16. december 1878

60. PISMO OPATA ROUSSELA DON BOSKU

Moj velečastiti oče!

Po tolikem prizadevanju ene in druge strani, podpisani pogodbi in dani besedi, upam, da ustanova v Auteuillu ne bo več naletela na težave in zavlačevanje.

Pismo, ki sem ga imel čast prejeti od vas 10. februarja, mi je dalo misliti, da sem se motil glede nadškofa in da vi želite biti spet prosti in da prav tako vračate svobodo meni. V tem primeru mi hočete povedati, dragi moj velečastiti oče, da ste preklicali pogodbo in da naj jo tudi jaz uničim.

Prosim vas, dragi moj velečastiti oče, da z mojim globokim obžalovanjem sprejmete ponovne izraze mojega globokega spoštovanja.

ABBÉ ROUSSEL

Pariz, 2. marec 1879

P. S.: Moji najvdanejši pozdravi don Rui in don Caysu. Njun spomin se ne bo tako kmalu izgubil v Auteuilu. Priporočam se vašim molitvam. Še enkrat vaš L. R.

61. PISMO GROFA CAYSA OPATU ROUSSELU

Velečastiti opat!

Velečastiti don Bosko mi je iz Rima poslal vaše pismo z dne 2. tekočega meseca in mi naročil, naj vam odgovorim v naslednjem smislu.

Bilo bi mu zelo drago, če bi izginili različni pogledi, ki onemogočajo udejanjenje dogovora med njim in vami. Ne gre za pomanjkanje dobre volje, on ne odreka veljavnosti tega, kar je bilo sklenjeno. Želi le, da vam razložim, da je za prihod Družbe v Auteuil potrebno dvoje:

1. Da mu je kot redovni družbi zagotovljeno stalno mesto, se pravi brez pogojev, kot je ta, ki ste mu ga dali, da bi vas sprejel nadškof v Parizu samo začasno, kar pomeni, da bi moral tam odpreti hišo za preizkušnjo.

2. Ta cerkveni sprejem mora biti storjen s popolno odobritvijo krajevnega ordinarija.

Kakor vidite, se vse suče okoli privolitve nadškofa, da bi se salezijanci naselili v Auteuilu, pa ne začasno kot za preizkušnjo, temveč za stalno in s popolno podporo cerkvenega predstojnika. Od vsega začetka našega dopisovanja je bilo razumeti, da njegova eminenca vidi težavo v različnosti narodnosti. Prav v tej točki pa mi še posebno potrebujemo zaščito in podporo monsinjorja kardinala, ki kot cerkveni predstojnik škofije lahko da to moralno moč, ki je vedno potrebna v Božjih delih. To je želja našega redovnega predstojnika in to so tudi želje vseh salezijancev, če bi hoteli delovati v Parizu.

Bodite, gospod opat, tako dobri in ob priložnosti izrazite njegovi eminenци našo vdanost in mu zagotovite našo popolno podvrženost, ki smo mu jo dolžni.

Prosim vas, da sprejmete moje žive izraze hvaležnosti kot tudi gospoda Rue za vso

ljubeznivost, ki ste nama jo izkazali. Želimo, da bi vam mogli vse stokratno povrniti.

Ob obnovitvi svojih izrazov hvaležnosti imam čast, da se izrekam za vašega zvestega služabnika.

C. CAYS

Turin, 13. marec 1879

62. IZ BASTARDOVIH »PETDESET DNI V ITALIJI«

Poglavje X., Turin, Oratorij sv. Frančiška Saleškega

Ena najplemenitejših in lepih krščanskih poslanstev na tej zemlji je brez dvoma ustanova velečastitega don Boska, ustanovitelja salezijanske družbe.

Dobri opat je začel svoje delovanje leta 1841 v zakristiji cerkve sv. Frančiška Asiškega s preprostim poukom katekizma ob prazničnih dneh zapuščenim otrokom. Prvi je privedel druge in ti še nove vse do sedanjih osemsto, ki sestavljajo zavetišče. Glede na porast števila je 1845 velečastiti Bosko izbral Valdocco, zapuščeno predmestje, in tam začel svoj oratorij.

Glavni cilj zavetišča je bil omogočiti revnim otrokom kraj, kjer bi se namesto beračenja vadili v veščinah, ki bi jim omogočile pošteno življenje.

Starši so svoje otroke puščali v takem stanju zaradi nemarnosti ali pomanjkanja, iz pokvarjenosti ali lenobe, pogosto pa tudi iz preračunljivosti, tako da so jih oni sami k temu prisilili.

*Otrok je preveč navezan na dom, treba ga je postaviti na cesto, naj se tam pokaže.*⁵⁸

V pomanjkanju koristnih nasvetov in brez vsake ljubezni, ko ne vidijo okoli sebe drugega kot slabe zgleda, umazano revščino, kupe blata, se podzavestno utrjujejo v najbolj umazanih hudobijah in postajajo nesrečni lopovi, nepridipravi in sklenejo svojo življenjsko odisejado na morišču.

Toda ta duhovnik jih ustavi, tik preden začnejo drseti navzdol v prepad, kamor so postavljeni proti svoji volji in kamor jih nezadržno vleče skozi na stežaj odprta vrata. Veliki korak, najpomembnejši v njihovem življenju, je že storjen.

Od sedaj naprej ne bo slabega zgleda niti uničujoče zabave niti revščine, ki jim je vze-la zadnjo trohico spoštovanja do samega sebe.

Ženska, zgledna zakonska žena in dobra mati daje prvo pomoč.

Prvo, kar jih naučijo, je ločevanje slabega od dobrega in sposobnost ogibati se prvega.

Narava teh nežnih bitij se ponuja kot za setev pripravljena zemlja s pomočjo tako moralne kakor verske vzgoje. Osnovni pouk in rokodelstvo dopolnjujeta to osnovno nalogo.

Tako jih iztrgajo iz večne nevednosti, kateri, se zdi, so jih v najnežnejši mladosti zapisali njihovi brezbrizni očetje in matere. Vcepljajo jim spoznanje točnosti, dela in reda, usmerjajo jih v določeno obrtno delo glede na njihove naravne sposobnosti in njihovo prirojeno nagnjenje. Pod to očetovsko skrbjo rastejo v najbolj velikodušnih čustvih podvrženosti, poštenja in pravega vedenja. Dobili so jih slabotne, pokvarjene, nevedne, lene, zanemarjene, sedaj pa postajajo telesno krepki, delavni in iznajdljivi iz navade. Vračajo jih v družbo odraslih, poštene, koristne, sposobne, da opravljajo kakršno koli službo in dajejo vsem samo oporo.

⁵⁸ Parodija *Assommoir* [bezdnica].

Ta ustanova, ki je bila na začetku osredinjena v Turinu, se je začela širiti po Italiji, najprej v Genovi in Sampierdareni kakor tudi v drugih mestih ob obali do La Spezie, v Rimskih državah in v Franciji v Nici, Cannesu in Saint-Cyru (Toulon).

Peruti Božje previdnosti so ga ponesle čez morje, ustalil se je v Ameriki in se udomačil v republikah Argentini in Urugvaju, kjer je že pet ustanov.

To je čudovita ustanova, mimo katere nisem mogel iti brezбриžno, ne da bi v glavnih obrisih nakazal obilico neprecenljivih uspehov dobrega za stari in novi svet.

63. BREVE LEONA XIII. ZA SALEZIJANCE V AMERIKI

LEO PP. XIII.

Dilecti Filii, Salutem et Apostolicam Benedictionem.

Excepimus una cum narratione rerum, quae ad vestram missionem pertinent, litteras vestras, quas, nuntio accepto electionis Nostrae, ad Nos dedistis, ut vestri filialis obsequii significationes Nobis, et huic Apostolicae Cathedrae exhiberetis. Gratissimum habuimus, dilecti Filii, hoc officium pietatis a vobis profectum, qui, evangelicae doctrinae annunciandae causa in dissitas terras advecti, ad omnes pro salute animarum suscipiendos labores vos paratos ostenditis, ac vobis omnibus sincerum testimonium dilectionis Nostrae hisce litteris praebere gaudemus.

Ea antem, quae de Missionis vestrae operibus scripsistis, animum Nostrum non levi consolatione affecerunt. Vidimus enim ex iis, quae narrastis, vos magno cum zelo ad gloriam Dei promovendam ad animarum salutem curandam incumbere, et Deo ex corde benediximus, qui vires vestras confortat, ac eos, quos memorastis, fructus vestris laboribus propitius largitur.

Non dubitamus, dilecti Filii, quin haec Dei benignitas vobis animos addat, ut Apostolicae Sedi firmiter adhaerentes, in suscepto cursu alacres perseveretis, et quaerentes quae sunt Jesu Christi fideliter curetis, ut lucis filii et merito et numero in istis regionibus augeantur.

Cum Nobis maxime in votis sit Regni Christi gloria et propagatio, nihil certe erit potius, quam vos benevolentia Nostra complecti, et a Deo vobis fervide adprecari omnium gratiarum plenitudinem, ut valida instrumenta gloriae Eius et salutis animarum constante esse valeatis.

Interea excipite, dilecti Filii, Apostolicam Benedictionem, quam Vobis singulis universis ex intimo corde depromptam, in auspiciis superni praesidii, et in pignus paternae Nostrae charitatis, peramanter in Domino impertimus.

Datuin Romae apud S. Petrum die XVIII Septembris anno MDCCCLXXVIII, Pontificatus nostri anno primo.

LEO PP. XIII.

Dilectis Filiis Presbytero Francisco Bodratto Praeposito, Aliisque Missionariis e Congregatione Salesiana. BONAS AURAS.

64. PISMO DON BODRATTA DON BOSKU

Velečastiti oče!

Doktor Carranza je svet človek, vendar je odvetnik, ki je veliko bolj podkovan v vsem kot mi, zato se ne čudite, če smo se znašli v zadregi. *Hiša de Artes* ne bo nikdar last

salezijancev, temveč vedno samo Družbe sv. Vincencija in salezijanci bodo služabniki vincentincev. Sedaj je predsednik doktor Carranza, toda on ne bo večno živel. Kdo bo prišel za njim? Mogoče bo boljši kot on, mogoče pa tudi slabši?

Te dni sem se ukvarjal s podpisom pogodbe s cerkvijo San Carlo, kot sem vam pisal. Ponujali so mi pogoje, za katere sem menil, da jih je treba sprejeti. Posvetoval sem se z več osebami in svetovale so mi, naj podpišem, češ da bi bilo to pravo veliko dejanje za salezijansko družbo. Govoril sem z doktorjem Carranzo, ki se je na začetku kazal hladnega, nato mi je dejal, naj podpišem, če menim, da mi je v korist. Nekaj dni pozneje, ko je videl, da gre zares, se je na vso moč uprl.

Nisem mogel razumeti skrivnosti tega zasuka, vendar mi je on sam vse razložil. Najprej se je pritoževal zaradi mojega načina ravnanja v tej pogodbi in pri tem so mu ušle naslednje besede, ki jih je slišal tudi don Ceccarelli: »Ne vem, kako je mogel pater Frančišek pozabiti Družbo sv. Vincencija, medtem ko je prav ta poklicala salezijance in jim plačala vse izdatke. Družba jih je vzdrževala vse doslej, Družba jim je dala vse, kar imajo.« Nato se je obrnil k meni in dejal: »Recimo, da bi jaz molčal. Vi bi jutri podpisali pogodbo in bi k San Carlu prenesli našo posest in javnost bi dejala: *Hiša de Artes* ni več last Družbe sv. Vincencija, temveč salezijancev; in to na osnovi javne pogodbe, česar mi pred javnostjo ne bi mogli zakriti, če ne bi hoteli, da bi nas ožigosali. Prav, sedaj je vse narejeno in želim, da gre naprej, toda pogodbo bo plačala Družba sv. Vincencija z denarjem, ki ga ima v banki.«

Kdo iz tega ne vidi, da smo mi služabniki vincentincev? Menil sem, da moramo storiti naslednje: Don Bosko želi, da se vsa sredstva za nakup prenesejo na ime kakega mladega salezijanca, ki je najbolj navezan na Družbo, in tako preprečimo, da bi se država polastila imetja, hkrati pa bi zmanjšali davek na prenos premoženja. Če hočejo narediti pogodbo na ime don Costamagna, prav, če ne, bom čakal na don Boskov odgovor. Kaj pravite k temu? Pišite mi.

Toda jaz vam lahko zagotovim, dragi oče, da niso bili vincentinci tisti, ki so nas vzdrževali do sedaj, temveč naši napori in Božja previdnost. Oni so plačali stroje in opremo delavnic in so dajali les za pohištvo, ki so ga naredili mizarji, Družba pa je dajala hrano, obleko in stanovanje 30 fantom, ki jih je sprejel doktor Carranza. Porabili smo denar in predmete, ki smo jih prinesli iz Turina, vse miloščine za svete maše, pristojbine za pogrebe in nagrade, ki so jih dobivali salezijanci. Vincentinci in *Hiša de Artes* so vredni 140 tisoč *pezosov*, salezijanci pa so z imetjem, ki so ga prinesli iz Turina, dali 180.000 *pezosov*. Kljub vsemu temu so nas oni vzdrževali!? Ko bi le bilo res!

Vse te stvari me močno žalostijo, predragi oče, ne toliko zaradi mene kakor zaradi naše Družbe, ker je tako rekoč sužnja vincentincev. Naj razložim. Kot sem vam pisal, sem dal v Bocci postaviti leseno hišo, ki bo stala kakih 40 tisoč *pezosov*. Ko sem to naredil, so vincentinci menili, da sem ta denar vzel iz prihrankov *Hiše de Artes*. Moral sem pokazati račune in dokazati, da je župnija sama plačala hišo, ne da bi za to morala prositi vincentince. Vsakič, ko sem šel po denar, so mi dali kako ljubeznivo pripombo. Kakor vidite, na ta način ne bomo mogli nikdar svobodno delati.

Vsak dan širim krog svojih poznanstev in zaupanja. Sprejemam fante in od tistih, ki jih priporočajo, zahtevam, da jih po svoje pomagajo vzdrževati, kot je to navada v naših

zavodih. To pa vincentincem ne ugaja. Oni bi radi sami sprejemali fante in darove, in če jih jaz sprejemam, hočejo, da dam obračun o darovih. Tako hočejo biti oni tisti, ki vse delajo.

Do sedaj sem vedno delal, kot je navada v naših zavodih. Sprejel sem od začetka fante, ki mi jih je pošiljal doktor Carranza, nato sem jih jaz začel sprejemati na svojo roko, ne da bi jim kaj povedal, in plačeval tako, da vincentinci niso vedeli. Toda doktor Carranza je vedno za petami in hoče, da ga obvestim, ko koga sprejemem. Pred kratkim sem zvedel, da je neki angleški zdravnik priporočil dva fanta in se obvezal, da bo plačeval zanj 500 pezosov na mesec Družbi sv. Vincencija. Dr. Carranza mi je to sporočil in si od zadovoljstva mel roke. Jaz sem mu pa povedal, da bi bilo prav, če bi Hišo de Artes poznali za to, kar je, in da so salezijanci tisti, ki se potijo in trudijo, da vse lepo napreduje in da bi se to moralo vedeti za ugled salezijanske družbe.

Dragi oče, jaz delam, kar morem, skušam ravnati čim bolj previdno v čast Družbi, toda zaradi velikih obljub, ki so jih dali doktorju Carranzi, ko so stvari začenjali, moram požreti marsikateri grenak zalogaj. Ni pozabil niti ene in ob priložnosti mi jih vrže pod nos jasno in odločno, čeprav zelo ljubeznivo.

Jaz ne začnem nič pomembnega, ne da bi se prej posvetoval z doktorjem Espinozo in z nadškofom ali kakim drugim duhovnikom, ki so vsi zelo modri možje. Doktor Espinoza je ves naš z dušo in telesom. Nadškof je stal bolj na strani vincentincev, ker mu je to bolj neslo. Toda po dveh urah razgovora, ki sva ga imela pred dvema tednoma in sem mu jaz točno opisal svoje stališče, se je popolnoma obrnil na mojo stran. Rekel mi je: »Oče, ne bojte se ničesar. Sedaj vidim, kako je in kaj hočete povedati. Treba je potrpeti in pustiti, da stvari počasi in dolgo dozorevajo. Nameraval sem darovati Družbi svetega Vincencija določeno vsoto, toda sedaj bom stvar odložil in prihranil za salezijance, kakor hitro bodo podpisali pogodbo za hišo San Carlos.«

Včeraj smo bili v njegovi vili v Morónu, oddaljenem od glavnega mesta kako uro vožnje z vlakom. Tu je posvetil v duhovnika Rizza in Scagliola. Skoraj cel dan je hotel biti z nami. Razkazal nam je ves kraj, ko smo se vozili s kočijo, nato pa še obširno polje in dejal: »Sedaj se pogajam z nekim gospodom, ki hoče zapustiti ta kraj, ker mu je tukaj umrla hčerka. Sčasoma naj bi salezijanci tukaj uredili poljedelsko šolo.« Zemlja je odlična.

Tudi drugi gospodje nam ponujajo hiše in zemljišče v okolici Buenos Airesa, kjer naj bi za zdaj uredili preprosto šolo. V teh okoliščinah potrebujem, da me vi, oče, poučite, ali naj sprejemem ali ne. Vi veste bolje kot jaz, da se vedno bolj zapletamo, kajti Družba raste po številu članov tako v Italiji kakor tukaj. Ko jo spoznajo, jo vzljubijo in želijo vstopiti vanjo.

Oprostite mi zaradi dolžine tega pisma. Vsi smo zdravi. M. slabo obeta. Drugi so vsi dobri. Blagoslovite nas vse, zlasti mene ubogega človečka, ki sem kakor piščanček šibkih nog.

Ves vaš najvdanejši in najpokornejši sin

DUH. FRANČIŠEK BODRATTO

Buenos Aires, 28. januar 1878

65. DOVOLJENJE ZA DOKTORAT IZ TEOLOGIJE

Dilectis nobis in Christo filiis Reverendis Sacerdotibus Francisco Paglia, Siro Meriggi, Subd. Stephano Febraro et Aloysio Piscetta acolyto. De vestra assiduitate atque diligentia in excolendis studiis probe conscii, vobis libenter permittimus ac facultatem

damus, pericula in venerando ac Pontificio Taurinensi Athenaeo subeundi ad gradus Doctoris in sacra Theologia consequendos.

Quapropter vos apud Reverendissimum ac Excellentissimum Archiepiscopum nostrum, Magnum huius Taurinensis Athenaei Cancellarium, commendamus, ut pro humilis nostrae Congregationis bono, ad supra dicta pericula subeunda vos admittere dignetur.

SAC. JOANNES BOSCO

Augustae Taurinorum, die XXXI Octobris MDCCCLXXVIII.

66. PISMO KANONIKA ANGLESIJA DON BOSKU

Prečastiti gospod!

Pridna deklica Felicita Bosco, za katero se je zavzela vaša predraga uglednost, lahko pride in se postavi pod ščit Božje previdnosti med skorajšnjo osmino praznika Marijinega rojstva. Nemajhne zasluge častitega strica, ki so pomagale, da je tudi nečakinja bila prednostno sprejeta v M(alo) H(išo), lahko po priprošnji prikličejo nad obe in nad podpisanega bogat blagoslov, ki ga Bog podeljuje svojemu zvestemu služabniku prazničnih oratorijev. Najvdanejši služabnik

P. ALOJZIJ ANGLESIO

Turin, 12. september 1877

67. O AVDIENCI PIJA IX. KANONIKU TANCREDIJU LETA 1869

O tej slavni avdienci je pripovedoval don Lemoyne v IX. zvezku Biografskih spominov (pog. XI, str. 514–516 [BiS IX, str. 363–364]). Sedaj smo po dobroti profesorja Aleksandra Favera, ki ima senatorjev dnevnik, dobili podatke, o pripravi na avdienco, in pri tem o don Boskovem deležu.

Opustili bomo nepotrebna razglabljanja. Da bomo bolje razumeli stvari, ki sledijo, bo prav, če preberemo don Lemoyneve strani.

[Rim, 1869. januar] 15. Šel sem k svojemu bratrancu Pierottu Mariettiju. Nisem ga dobil niti v tiskarni niti doma v hiši. Šel je na železniško postajo. Dohitel sem ga na cesti in mi je rekel, da je došel don Bosko, ki bo stanoval pri njem. Prosil sem ga, da bi mi, kakor je to storil že večkrat, pripravil avdienco pri svetem očetu. Privolil je in sam napisal prošnjo msgr. Frančišku Ricciju. Dejal mi je, da bo to verjetno v četrtek,⁵⁹ ker ima navado na ta dan sprejemati tujce, če gre za pomembne zadeve.

17. Do sedaj nisem dobil nikakršnega odgovora. Bil sem na kosilu pri svojem bratrancu in glej čudno naključje: tu je bil tudi pater Candido, kapucin, pri katerem sem opravil spoved čez celo življenje, ko sem se pripravljaj na to dejanje v Rimu, ko je bil blizu junij 1868. Šel sem k Aracoeli na obisk k patru M. iz Rignana. Pa ga ni bilo, ker je bil imenovan za škofa v neki škofiji v neapeljski provinci.

Obiskal sem tudi gospoda Deshortieza, kanclerja francoskega poslaništva, ki sem ga srečal na Vii Francia oktobra 1867. Sprejel me je zelo ljubeznivo in vljudno, bil je ganjen zaradi spomina, ki sem ga imel nanj. Poučil me je, kako z lahkoto pridem do zasebne avdiencie pri svetem očetu: grem naj k msgr. Ricciju in (če ga ne dobim) k njegovemu tajniku in mu rečem, da moje dovoljenje poteka, da (se ne morem opreti na nobenega

⁵⁹ 15. je bil v petek.

člana naše vlade) sem prisiljen, da se predstavim sam. Rad bi poljubil noge njegovi svetosti in prejel od njega blagoslov, preden bom odšel, zato naj mi oprosti, če prosim njegovo dobroto, da bi priporočil njegovi ekscelenci msgr. Ricciju mojo prošnjo.

19. Nikakršnega odgovora glede avdience pri papežu. Moj bratranec mi je rekel, da do pojutrišnjem ni avdienc in da naj se msgr. Ricciju priporočim po don Bosku, ki bo šel danes dopoldne k njemu. Mogoče bi dobil že jutri odgovor.

[Pozneje]. Šel sem k svojemu bratrancu in pri odhodu naletel na don Boska, ki mi je dejal, da je že pripovedoval msgr. Ricciju o meni in da naj grem jutri v njegovem imenu k njemu. Sprejel me bo. Enkratno! Don Bosko je odpotoval iz Turina istega dne kot mi. Prišel je na dan, ko je Pierotto prosil avdienco zame. Stanuje v njegovi hiši, je posrednik za sprejem pri papežu, pri msgr. Ricciju, ki navadno ne sprejema nikogar.

Ko sem potem razmišljal, kaj naj bi storil, če bi msgr. Ricci vedeti za namen moje avdience in bi mi jo odpovedal, mi je prišlo na misel, da bi v tem primeru prosil don Boska za nosilca moje prošnje. Saj ga Pij IX. ima za svetega človeka in zato gre k papežu, kadar koli hoče; ker biva v Turinu, bi mu lahko z gotovostjo rekel, ali je izročil pismo ali ne. Bodi zahvaljen Gospod!

20. Bil sem v Vatikanu, da bi govoril z msgr. Riccijem. Ni ga bilo in danes sploh ne bo prišel.

Govoril sem s tajnikom, ki je, ko je slišal, da se moje dovoljenje izteka, obljubil, da bom skoraj gotovo sprejet v petek ali soboto dopoldne.

22. Prišel sem domov in našel pismo, ki me obvešča, da me bo papež sprejel jutri dopoldne ob enajstih.

Če bi don Bosko izročil sporočilo papežu, je kanonik Tancredi napisal naslednje obvestilo:

Njegovi svetosti papežu Piju IX. Ker mi Gospod ni naklonil milosti, da bi se mogel osebno predstaviti vaši svetosti, si dovoljujem, da vam po velečastitem don Bosku izročim pisanje, za katerega mi je bilo naročeno, da vam ga izročim. Ko dvigam svojo ubogo molitev k nebeškemu Očetu za časen napredek vaše svetosti, vam ponižno poljubljam nogo in vas prosim za apostolski blagoslov. V globokem spoštovanju in sinovski vdano-sti vaše svetosti

TANCREDI, kanonik

Rim, 22. januar 1869

Na osnovi zapiskov bomo podali tudi potek avdience. Iz njih tudi vidimo, da don Bosko-va avdienca ni bila takoj zatem, ko je odšel Tancredi, temveč potem ko je papež že prebral del pisanja.

23. Bil sem pri papežu ob enih popoldne. Dejal sem mu: »Zahvaljujem se vaši svetosti, da morem izpolniti željo, ki sem jo nosil v srcu že od prve mladosti: da vam poljubim sveto nogo in da vam osebno izročim ta spis in vas prosim za apostolski blagoslov. Gospod Towianski mi naroča, naj vam izročim te listine.«

»Ah, (je dejal) veliko se je govorilo o tem človeku. Vendar je živel v utopijah. Imel je napačne ideje in upajmo, da mu je Gospod pomagal, da si bo premislil.«

»Svetost, jaz sem od tega človeka prejel dobrote, ki jih ni mogoče pozabiti. Imel sem zelo žalostno mladost. Izgubil sem vero. Božja previdnost me je pripeljala k temu človeku in po njegovi zaslugi sem spet veren. Sedaj je dobilo moje življenje smisel. Da sem

srečen, se moram za to zahvaliti njemu.«

»Lepo je, da daje lepe nasvete. Vendar nekoč ni bilo tako.«

Odprl je pisanje in pogledal podpis. Dejal je: »Oh, piše iz Züricha!« Potem je prebral prve stavke: »Bomo videli, kaj pravi.« Nato je odložil pisanje, se poslovil od mene z blagoslovom in mi dal v poljub prstan. Pobožno sem ga poljubil in dejal: »Svetost, vam smem reči, da je to najsrečnejši dan mojega življenja? Ubog grešnik sem, vendar vam zagotavljam, da bom iz globine svojega srca vedno molil za vašo svetost.«

Papeža so te besede ganile in zahvalil se mi je rekoč: »Za Cerkev in za Kristusa.«

»Oh, da,« sem ponavljal, »za Cerkev in za Kristusa.« Nato sem odšel.

Še druge stvari bi povedal, o katerih sem prej razmišljal in mi prihajajo na misel sedaj. Njegov videz je name naredil vtis, ki ne bo nikdar zbledel: rumen, medel, žalosten, z nadvse žalostnim nasmehom. Videlo se je, da čuti breme svojega položaja in odgovornosti poglavarja Cerkve. Samo oko je ostalo mogočno. Toda na njem ni grobosti kot na nekaterih slikah. Je nad vse ljubezniv in čustveno mehak. Dvakrat sem se dotaknil strune njegovega srca in dvakrat mi je odgovoril, pogledal me je nežno in se bridko nasmehnil.

Vprašal me je, ali imam družino. Odgovoril sem mu: »Štiri otroke. Eden je šel za božič k prvi spovedi.« Rekel je: »Blagoslavljam vas in vašo družino.«

Pred njim je izginilo vsako drugo čustvo, ostala je samo pobožna vdanost. Ubogi starček! Da bi mu Gospod pomagal v njegovem težkem položaju! Imel sem občutek, da mu ostaja le še nekaj mesecev življenja.

Ko sem prihajal k papežu in sem v predsobah videl kardinale, prelate in vse, iz česar je sestavljen Sveti sedež, je postajal tudi papež majhen. Čuti se pa, da je tam navzoč Božji duh, ki napolnjuje srca ali pa ne, je pa navzoč.

Papež je menil, da spis vsebuje spreobrnjenje vidca, toda našel je vse kaj drugega; našel je zaničevanje, čemur je bil priča don Bosko. Posvetilo tega spisa je bilo pospremljeno z določenim obredom. Da si ustvarimo predstavo o vsebini, je zadosti, če preberemo besede, ki so v nasvetih, ki jih daje papežu: »Papež ne samo da ne daje navodil in podpore, kakor bi moral. Medtem ko nosi iskro v dušo in visoko poslanstvo, zametuje prvo in drugo s tem, da je najprej klonil pred nasprotnimi silami, potem pa je hote prevzel navdihe sovražnikov krščanskega življenja in se oprl nanje in začel preganjati in odstranjevati najboljše. Najprej je prejel milost, da bi v Božjem duhu vodil današnjo Cerkev, najprej je razpel prapor Duha in ga potem zavrgel. Napoleon III. je zavrgel ideje svobode, ki so ga povzdignile za cesarja, Pij IX. je storil še nekaj strašnejšega, kajti duh, ki ga je pokazal in povzdignil, je bil veliko višji od samega zametka v njegovi duši. Čaščenje mu ugaja. Duh sedanjega duhovništva podpira ta greh, ker zamenjuje človeka z razodetjem in z Božjim poslanstvom. Sprejema dušo, ki se mu bliža z zaupanjem. Bog je vsemogočen, vendar se ne smemo dati motiti. Opraviti imamo z mogočnim sovražnikom Jezusa Kristusa.«

KAZALO

PREDGOVOR	6
1. POGLAVJE <i>PRVI MESEC LETA 1877 V RIMU</i>	9
2. POGLAVJE <i>KONCEPTINCI</i>	31
3. POGLAVJE <i>LETNE KONFERENCE SVETEGA FRANČIŠKA</i>	43
4. POGLAVJE <i>POTOVANJE V FRANCIJO</i>	63
5. POGLAVJE <i>ŠKOFOVSKI JUBILEJ PIJA IX. IN OBISK NADŠKOFA IZ BUENOS AIRESA PRI DON BOSKU</i>	86
6. POGLAVJE <i>V TREH SALEZIJANSKIH SKUPNOSTIH V AMERIKI</i>	107
7. POGLAVJE <i>NOVA HIŠA ZA HČERE MARIJE POMOČNICE</i>	125
8. POGLAVJE <i>GROF CAYS</i>	145
9. POGLAVJE <i>PRVI GENERALNI KAPITELJ</i>	162
10. POGLAVJE <i>TRETJA ODPRAVA MISIJONARJEV V JUŽNO AMERIKO</i>	195
11. POGLAVJE <i>NADLOGE ROJEVAJO POTRPEŽLJIVOST</i>	218
12. POGLAVJE <i>IZREKI IN DEJANJA BLAŽENEGA DON BOSKA OD MARCA DO NOVEMBRA 1877</i>	262

13. POGLAVJE	295
<i>NEKAJ ZADEV V LANZU, ALBANU, MENDRISIU, MILANU IN ORATORIJU LETA 1877</i>	
14. POGLAVJE	306
<i>ZATON ENEGA PAPEŽEVANJA IN VZPON DRUGEGA</i>	
15. POGLAVJE	330
<i>ZADNJI DON BOSKOVI OPRAVKI V RIMU IN NJEGOVA KNJIGA O NOVEM PAPEŽU</i>	
16. POGLAVJE	342
<i>PONOVNO POTOVANJE BLAŽENEGA V FRANCijo. NA POTI DOMOV ZBOLI</i>	
17. POGLAVJE	363
<i>DON BOSKO PO VRNITVI V ORATORIJ NADALJUJE PREKINJENA OPRAVILA</i>	
18. POGLAVJE	378
<i>CERKEV SV. JANEZA EVANGELISTA – SPOMENIK PIJU IX.</i>	
19. POGLAVJE	396
<i>ORGANIZACIJA SALEZIJSKIH SOTRUDNIKOV</i>	
20. POGLAVJE	415
<i>PONUJENE, PA NE SPREJETE USTANOVE V ITALIJI</i>	
21. POGLAVJE	434
<i>NOVE USTANOVE V ITALIJI</i>	
22. POGLAVJE	462
<i>NEKAJ DON BOSKOVIH ZAMISLI ZA PREMAGOVANJE DENARNE STISKE</i>	
23. POGLAVJE	467
<i>OBE DRUŽBI V FRANCiji</i>	
24. POGLAVJE	488
<i>VERSKI IN ŠOLSKI DOGODKI V ORATORIJU LETA 1878</i>	
25. POGLAVJE	502
<i>MISIJONI IN MISIJONARJI. ČETRТА ODPRAVA V JUŽNO AMERIKO</i>	
26. POGLAVJE	521
<i>NEKAJ ZAUPNIH STVARI, KI JIH JE BLAŽENI IZREKEL, NAPISAL ALI STORIL LETA 1878</i>	
DODATEK – DOKUMENTI	589

BIOGRAFSKI SPOMINI
SV. JANEZA BOSKA
13. ZVEZEK

9 789612 891022

salve